El Nuevo Testamento: Cuicateco de Teutila

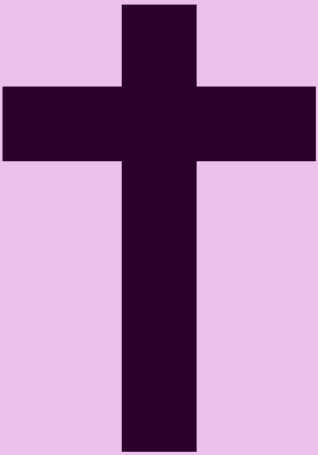

New Testament in Cuicatec, Teutila (MX:cut:Cuicatec, Teutila)

El Nuevo Testamento: Cuicateco de Teutila

New Testament in Cuicatec, Teutila (MX:cut:Cuicatec, Teutila)

copyright © 1972 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cuicatec, Teutila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cuicateco, Teutila [cut], Mexico

Copyright Information

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cuicatec, Teutila

© 1972, Wycliffe Bible Translators, Inc.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
6bd8292c-2070-5c2d-8b8b-378bf0f66afe

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 62
SAN LUCAS 100
SAN JUAN 160
HECHOS 208
ROMANOS 265
1 CORINTIOS 291
2 CORINTIOS 318
GALATAS 335
EFESIOS 344
FILIPENSES 353
COLOSENSES 359
1 TESALONICENSES . 365
2 TESALONICENSES . 370
1 TIMOTEO 373
2 TIMOTEO 380
TITO 385
FILEMON 388
HEBREOS 390
SANTIAGO 410
1 PEDRO 417
2 PEDRO 425
1 JUAN 429
2 JUAN 436
3 JUAN 437
JUDAS 438
APOCALIPSIS 441

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN MATEO

Ihyan ndico che ndąta yahn Dihvo vo Jesucristo

1 Tuhcą cochi ndąta yahn Dihvo
vo Jesucristo. Ihyan ndico yahn ye
ne, David mąn, Abraham mąn.
2 Dąya Abraham ne, Isaac. Dąya
Isaac ne, Jacob. Dąya Jacob ne,
Judá nduco dihno se. 3 Dąya Judá
nduco Tamar ne, Fares mąn, Zara
mąn. Dąya Fares ne, Esrom. Dąya
Esrom ne, Aram. 4 Dąya Aram ne,
Aminadab. Dąya Aminadab ne,
Naasón. Dąya Naasón ne, Salmón.
5 Dąya Salmón nduco Rahab ne,
Booz. Dąya Booz nduco Rut ne,
Obed. Dąya Obed ne, Isaí. 6 Dąya
Isaí ne, rey David. Dąya rey David
nduco ndąhta yahn Urías ne, Salomón.
7 Dąya Salomón ne, Roboam.
Dąya Roboam ne, Abías. Dąya
Abías ne, Asa. 8 Dąya Asa ne,
Josafat. Dąya Josafat ne, Joram.
Dąya Joram ne, Uzías. 9 Dąya Uzías
ne, Jotam. Dąya Jotam ne, Acaz.
Dąya Acaz ne, Ezequías. 10 Dąya
Ezequías ne, Manasés. Dąya Manasés
ne, Amón. Dąya Amón ne,
Josías. 11 Dąya Josías ne, Jeconías
nduco dihno se. Tąhn min che
din sandądo yahn Babilonia preso
ihyan nación yahn Israel, quenda
se ihyan.
12 Cuahn che chenan ihyan
chahn nación yahn Babilonia,
chihndeyąn Salatiel, dąya Jeconías.
Dąya Salatiel ne, Zorobabel.
13 Dąya Zorobabel ne, Abiud.
Dąya Abiud ne, Eliaquim. Dąya
Eliaquim ne, Azor. 14 Dąya Azor
ne, Sadoc. Dąya Sadoc ne, Aquim.
Dąya Aquim ne, Eliud. 15 Dąya
Eliud ne, Eleazar. Dąya Eleazar
ne, Matán. Dąya Matán ne, Jacob.
16 Dąya Jacob ne, José, ihyan min
che chihnevąco nduco María,
chaco Dihvo vo Jesucristo. Dihvo
vo ne, a ihyan min che a va cąde
che dechuh Dendiohs, ndedevahn
ye ihyan iyehnse.
17 Ri ndichecun ihyan ndico che
cochi rihco ndąta ye nde cuahn che
quenan Abraham iyehnse nde ndą
ro che quenan David. Me nde ro
che quenan David ne, te ndichecun
ihyan ndico nde ndą ro che chahtenan
ihyan nación yahn Israel preso
nación yahn Babilonia. Me nde ro
min ne, te ndichecun ihyan ndico
nde ndą ro che chihndeyąn Dihvo
vo Jesucristo, ihyan min che a va
cąde che dechuh Dendiohs, ndedevahn
ye ihyan iyehnse.

Nduhcą che chihndeyąn Dihvo vo Jesucristo

18 Tuhcą chi che chihndeyąn
Dihvo vo Jesucristo: Chaco ye,
María ne, a va ndudo yahn ye che
cahnevąco ye nduco José. Numanahn
che metah cahnevąco ye
ne, nduco vederihquentiyon yahn
Vaco Ndah yahn Dendiohs ndąca
dąya ye. 19 Nducote ndah ihyan
José ne, cuahn che checadino ye
che quenun dąya María ne, hua
nahn ye che cora vedecuihno yahn
ihyan min. Chemin che chihco
dąma ino ye che decuihno ye
ndudo yahn ye nduco vih, tin
demąn no ye, cąva che hua cadino
ihyan. 20 Ate ndihchero ye vąn
yąhnde yahn ye ąma ángel yahn
Dihvo vo Dendiohs, ne rąhn ángel
me ri ye ihyan:
—José, ndąta yahn David, hua
dehve rahque, co cahnevaque
nduco María. Hua ndeh ndedecadine, te che quenun dąya
ye ne, a nduco vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.
21 Cuahn che cuhndeyąn decuąh
me ne, cuaconehn che duche JESUS, te a ihyan min che ndedevahn

ye ihyan yahn ye, cạva che hua
conda ihyan chahn, din nunde
yahn ye.
22 Tihcạ chi nducuahn chemin
cạva che conahn che chihquen-
tiyon Dihvo vo Dendiohs, dirun
ihyan profeta tuhcạ:
23 Ạma ndạhta ntuhco ne, conun
dạya ye.
Cuahn che cuhndeyạn ne, conan
che duche Emanuel.
Che tihcạ duche ne, conahn che
Dendiohs nduco ye uvo.
24 Cuahn che ntuche José ne,
dinahn ye nduhcạ che chihquen-
tiyon ángel me ihyan, ne chih-
nevạco ye nduco María. 25 Ate
metah conan cuma ye ihyan nde
chuh ro che chihndeyạn decuạh
me. Cuahn che chihndeyạn de-
cuạh me ne, JESUS chaconahn ye
che duche.

2

*Chahn ihyan devano nevahne-
cun ye Dihvo vo Jesucristo*

1 Chihndeyạn Dihvo vo Jesu-
cristo yạn Belén, estạdo yahn
Judea, cuahn che quenan rey
Herodes rihquentiyon ye estạdo
min. Tạhn min ne, o ino ihyan
devano che chica ye yạhn yahn
cuạhn nạn che riquendạh yạhn
ne, ndạ ye yạn Jerusalén, 2 ne
tumerune ye:

—¿Ti quenan rey yahn ihyan
nación yahn Israel che a chih-
ndeyạn ye ne? A devano nuhn
che a va ye, te a ndihchero nuhn
iyon che rihco ro che a chihndeyạn
ye. Chemin che cochi nuhn ndeva
nuhn yavenạn ye.

3 Cuahn che checadino rey
Herodes che tihcạ ne, ạma
ndeh ndedecadino se. Namin
nducoyạca ihyan yạn Jerusalén
ạma ndeh ndedecadino ye.
4 Tuhme chihquentiyon rey me
che ndo dạma chidocuyạn ndinạn
mạn, sạhn devano ley che dirun
Moisés mạn, ne tumerune se ti
va cạde che cuhndeyạn ihyan che
dechuh Dendiohs, ndedevahn ye
ihyan iyehnse. 5 Ndahconan ihyan
chahn, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Yạn Belén, estạdo yahn Judea,
va cạde che cuhndeyạn ye, te dirun
ihyan profeta tuhcạ:

6 Yạn Belén, estạdo yahn Judea ne,
co cuande vạn yạn rahte yahn
estạdo min,
te min va che cuhndeyạn ihyan nd-
inạn
che din ye cudạdo ihyan yahn Den-
diohs, ihyan nación yahn Is-
rael.

7 Chihno min ne, cuạhn ndeh cah
rey me ihyan devano chahn, ne
tumerune se ihyan deh ro niyon
che chihnde ro iyon me. 8 Tuhme
chihquentiyon se ihyan chahn, ne
rạhn se:

—Cuahn nchuhn yạn Belén,
tumerune ndah ne ti quenan
decuạh me, ne cuahn che a ntạca
ne ne, checu ne ndudo yáhn cạva
che namin cạ́hn ndevá yavenạn.

9 Chihno chihcovan ihyan chahn
che rạhn rey me ne, quendi ye
cuahn ye. Tuhme iyon me ne,
quendạhnạn cuahn nde ndạ cuạco
nạn che quendite decuah me,
ne min quendihco. 10 Cuahn
che ndihchero ihyan chahn che
quendihco iyon me min ne, ạma
chi yeno ye. 11 Chendạ ye chete
vah, ne cuahn che ndihchero
ye lihn me nduco chaco Mariá
ne, chehntihya ye ndeva ye
yavenạn. Tuhme nạhne ye yave
nạn che chenun tume yahn ye,
ne tendạh ye diyạhnguạn mạn,
cuhn mạn, nundedạn che duche
mirra mạn, cạh ye co yahn lihn me.
12 Chihno min ne, cạh Dendiohs
che checadino ihyan chahn vạn
yạhnde yahn ye che metah nda-
conan ye nạn quenun Herodes, ne
chemin che chahconan ye yune,
conạhn ye yạn vạco ye.

Chano José, quenda ye Mariá nduco lihn me, cuahn ye nación yahn Egipto

13 Cuahn che a conąhn ihyan devano chahn ne, ndihchero José vąn
yąhnde yahn ye ąma ángel yahn
Dihvo vo Dendiohs, ne rąhn ángel
me ri ye ihyan:
—Cuiquenda sąhn dihn nduco
chaco se, ne codin vi, cuehn cuąhn
nación yahn Egipto. Min conen
nde ro che cąhcantiyón che ndaco-
nen, te Herodes ne, nuhn se sąhn
dihn me cąva che cąhno se sąhn.
14 Ndetąhno quenda José sąhn
dihn me nduco chaco se chete
rąhn, cuahn ye cuąhn nación yahn
Egipto. 15 Min chahtenan ye nde
ndą ro che chih Herodes. Tihcą
chi cąva che conahn ndudo che
cąh Dendiohs, dirun ihyan profeta
tuhcą: "Nde nación yahn Egipto
quendá Dąyá."

Dechuh Herodes sandądo, chahn se chihno se checąhya

16 Cuahn che tumacadino
Herodes che chahcotąhn ihyan
devano chahn yahn se ne, ąma
chi tąn se, ne dechuh se sandądo
yąn Belén mąn, yąn che nino min
mąn, che chihno se nducoyąca
decuąh chąhn, nde checąhya che
a ri o nduyo, te a tih va ro che
ndihchero ihyan devano chahn
iyon me. 17 Nduco tihcą chinahn
ndudo che dirun ihyan profeta
Jeremías tuhcą:

18 Ąma rah rąn ihyan mąn,
ąma raco ye mąn,
anduhnecą ndete che mąn Raquel
raco ye cąva dąya ye.
Hua ndąca ye vedechahtino, te a
chihno chihno se dąya ye.

19 Cuahn che a chih Herodes ne,
min nación yahn Egipto ndihchero
José vąn yąhnde yahn ye, ąma
ángel yahn Dihvo vo Dendiohs, ne
rąhn ángel me ri ye ihyan:
20 —Cuendiquenda sąhn dihn
me nduco chaco se, ne conahn
nación yahn Israel, te a chih sąhn
che nahn cąhno se sąhn.
21 Tuhme ndiquenda José sąhn
dihn me nduco chaco se, ne
ndaconan ye nación yahn Israel.
22 Ate checadino José che Arquelao
rihquentiyon se menun chida
se estądo yahn Judea, ne hua
chihquino ye quenan ye estądo
min. Tuhme cąh Dendiohs che
checadino ye vąn yąhnde yahn ye,
ne cuahn ye estądo yahn Galilea.
23 Min quenan ye ąma yąn che
duche Nazaret. Tihcą chi cąva che
conahn nduhcą che dirun ihyan
profeta yahn Dihvo vo Jesucristo
tuhcą: "Nazareno cąhma ihyan
yahn ye."

3

Juąn Bautista ne, rahndudo ye yąhn nąn che metah duhva

1 Tąhn min ne, ndą Juan Bautista
estądo yahn Judea, yąhn nąn che
metah duhva. Min cahndudo ye
2 ne rąhn ye:
—Cuento ino nchuhn nunde
yahn ne, te Dendiohs, ihyan min
che va ye vahchetero ne, a nun
cuahn cąhcantiyon ye.
3 A yahn Juąn che dirun ihyan
profeta Isaías tuhcą:

Cuahndudo ąma ihyan yąhn nąn
che metah duhva, ne cąhma
ye tuhcą:
"Cuihcoyąn nchuhn chedave yahn
ne cąva che nevahnecun ne
Dihvo vo."

4 Tino yahn Juąn ne, ndiya nduco
yudo yahn camello, ne quenan
chete ye ąma ima. Reh ye ąma nąn
yąhcadąhn mąn, rih ye nedih yahn
che va vąn chano mąn. 5 Ihyan yąn
Jerusalén mąn, ihyan che vate ye
tąma te o yąn estądo yahn Judea
mąn, chihto ico Jordán mąn ne,
rahn ye rihnevan ye che rahndudo
Juąn. 6 Rentuma ino ye nunde
yahn ye, ne rehdenune Juąn ihyan,
min ico Jordán.

7 Ạma yạhn sạhn fariseo mạn,
sạhn saduceo mạn, rendạ se cạva
che cuehdenune Juạn sạhn. Ate
rihya ye sạhn:

Nchuhn ne, nduhchan cu tạn
tihchan ne. ¿Duh te cuande
nchuhn che din nun ino ne cạva
che ndevahn ne yahn castigo
yahn Dendiohs che va che co
ne? 8 Cuahtenan nchuhn nduhcạ
che rahtenan ihyan che rento ino
ye nunde yahn ye numacuahn
chedave yahn ye. 9 Hua ndere
ndonan mạn ne nchuhn che ndạta
yahn Abraham nchuhn, te ndete
che nahn Dendiohs che ndere co
yạhn ndạta yahn ihyan min ne,
nde tu che tuhchan co din ye che
ndạcondạ ihyan che co cuande ye
nạn ndạta yahn ye. 10 Mạn ne,
anduhnecạ ndete che a va yạn
cu tin cạva che cạta dihyoduto
yạhn. Nducuahn yạhn che hua
cochihve ndute yahn ne, cạta,
conun vạcoyạhn. Atihnocạ co
nduco nchuhn che hua cochihve
che redin ne, te va che co ne
castigo.

11 'U ne, rehdenuné nchuhn
cạva che co ro che a nto ino
ne nunde yahn ne. Ate a nun
cochi tạma ihyan che tahque yudo
vederihquentiyon quenan cuma
ye che co u, che nde hua rigonun
chihvé cạva che co mozo yahn
ye. Ihyan min ne, din ye che
conun Vaco Ndah yahn Dendiohs
ihyan mạn, din ye castigo ihyan
nunde mạn. 12 Nduhcạ che retive
yạto ihyan trigo, rih ndah ye, ne
renedin dạma ye dạche yạma
yahn, rihquiyạhn ye ne, tihcạ a
nun techecạde ihyan min yahn
nducoyạca ihyan. Ihyan che ndah
ihyan ye nạn Dendiohs ne, quenda
ye ihyan vahchetero, ne ihyan che
duhtuno ihyan ye ne, dechuh ye
ihyan vạn ruchiyạhn che hua ndạ
ro che ntoh.

Chedenune Dihvo vo Jesucristo

13 Tạhn min ne, chica Dihvo vo
Jesucristo estạdo yahn Galilea, ndạ
ye ico Jordán nạn quenan Juạn
cạva che cuehdenune ye ihyan.
14 Ate rạhn Juạn ri ye ihyan:

—U che rendotenán ndih cạva
che cuehdenune ne u, ¿tạcạ che u
cuehdenuné ndih?

15 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan:

—Nahn che cuehdenune u,
te redin yahn che dinahn vo
nducuahn vederihquentiyon yahn
Dendiohs.

Tuhme chehdenune Juạn ihyan.
16 Chihno chedenune Dihvo vo ne,
ndiquendạ ye vạn nune. Ura min
ndihchero ye Vaco Ndah yahn Den-
diohs che chica vahchetero. Decạ
ro icui decạ ro, ne chiya, que-
nun ihyan. 17 Tuhme chenun ạma
ndudo che chica vahchetero che
rạhn tuhcạ:

—Sạhnguh che Dạyá. Yahinó
sạhn. Ạma yenó che va se.

4

*Chundah ne, tumarande se Di-
hvo vo Jesucristo*

1 Chihno min ne, din Vaco Ndah
yahn Dendiohs che cuahn Dihvo
vo ạma cuạn, yạhn nạn che metah
duhva, cạva che tumarande chun-
dah ihyan.

2 Min quenan ye chete che o raco
ro, ne hua cheh ye. Chihno min ne,
chi cuico ye. 3 Tuhme chahn ndạ
chundah, ne rạhn se ri se ihyan:

—Ndete che Dạya Dendiohs ndih
ne, codin ne che tu che tuhchan ne,
ndạcondạ pạn.

4 Ate ndahconan Dihvo vo, ne
rạhn ye ri ye sạhn:

—A ndirun nạn Ndudo yahn
Dendiohs tuhcạ: "Ndiyu demạn
pạn che rendotenan ihyan, te
namin rendotenan ye ndudo yahn
Dendiohs."

5 Chihno min ne, quenda se
ihyan nde tin yạco yahn yạn
Jerusalén. 6 Rạhn se ri se ihyan:

—Ndete che Dạya Dendiohs ndih
ne, cạva ne muhn, co ne nde
ndiyạhn, te a ndirun nạn Ndudo
yahn Dendiohs tuhcạ:
Cạhcantiyon Dendiohs ángel yahn
ye che din ye cudạdo ndih,
cạva che hua dehva co yahn ne.
7 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye sạhn:
—Namin ndirun nạn Ndudo
yahn Dendiohs tuhcạ: “Hua
tumerende Dihve Dendiohs.”
8 Chihno min ne, quenda chun-
dah me ihyan ạma tin ico yạco, ne
nạhma se ihyan nducuahn vederi-
hquentiyon che va iyehnse. 9 Rạhn
se ri se ihyan:
—Ndete che cahntihya ne nán,
ndeva ne yavenán ne, té nducuahn
vederihquentiyon che tạhchan
ndih.
10 Ate ndahconan ye, ne rạhn ye
ri ye sạhn:
—Cuavi nán, chundah, te a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ: “Cuendeva yavenạn Di-
hve Dendiohs. A ihyan min no
codinehn yahn ye.”
11 Tuhme chihcomạn chundah
me ihyan, ne ndạ ángel chinduco ye
ihyan.

Canạn Dihvo vo Jesucristo ntiyon yahn ye

12 Cuahn che checadino Dihvo
vo che quenun Juạn vạcoyạhn ne,
conạhn ye estạdo yahn Galilea.
13 Ate hua quenan ye yạn Nazaret.
Tahque ndah ye ne, cuahn ye que-
nan ye yạn Capernaum, yạhn yahn
Zabulón mạn, Neftalí mạn. 14 Tihcạ
chi cạva che conahn nduhcạ che
dirun ihyan profeta Isaías tuhcạ:
15 Yạhn yahn Zabulón mạn, Neftalí
mạn,
chihto yune che rahn nạn vine
mạn, tạma lạdo yahn ico
Jordán mạn,
estạdo yahn Galilea, yạn vạco
ihyan tạma nación mạn,
16 min ne, anduhnecạ ndete che
man nạn che vate ihyan.
Ate ndạ ro che anduhnecạ ndete
che condihco dave nạn ye.
Ihyan che vate ye min ne, cạhnda
yahn ye anduhnecạ ndete
che a vate ye tạh vederih.
Ate ndạ ro che anduhnecạ ndete
che co dave yahn ye.
17 A nde tạhn min canạn Dihvo
vo rahndudo ye, ne rạhn ye:
—Cuento ino nchuhn nunde
yahn ne, te Dendiohs, ihyan min
che va ye vahchetero, a nun cuahn
cạhcantiyon ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, yạhve ye cun ihyan che retạh yạhca cạva che conduco ye ihyan

18 Ạma yune ne, quechica Di-
hvo vo chihto vine yahn Galilea.
Ndihchero ye o ihyan retạh yạhca,
Simón Pedro mạn, dihno ye Andrés
mạn. Ura min ne, rentihyon ihyan
chahn yạna chete vine me cạva che
cotạh ye yạhca. 19 Tuhme rạhn ye
ri ye ihyan chahn:
—Cuhn vo conduco nchuhn u, ne
ndotenan che din dạma ne yạhca
ne, cacuáhn nchuhn cạva che din
dạma ne ihyan, conduco ye u.
20 Ndetạhno chihcomạn ihyan
chahn yạna yahn ye, ne cuahn ye
nduco Dihvo vo.
21 Tah cuahn cạna nạn me ne,
ndihchero ye o dạya Zebedeo, Ja-
cobo mạn, Juạn mạn. Chenun
ye chete bạrco nduco chida ye,
rentạhyon nan ye yạna yahn ye.
Namin yạhve Dihvo vo ihyan, 22 ne
ndetạhno chihcomạn ye chida ye
mạn, bạrco me mạn, cuahn ye
nduco Dihvo vo.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye ạma yạhn ihyan

23 Chihno min ne, quechica
Dihvo vo numacuahn yạn yahn
Galilea, ricuahn ye nduh cuạn yạco
yahn ihyan nación yahn Israel.
Rahndudo ye nduhcạ che rihquen-
tiyon Dendiohs ihyan yahn ye,
ne redin ye che rendoyahn ihyan
cah. 24 Nde numachahte nación
yahn Siria chetuhn ndudo yahn

vederihno che redin ye, ne ạma
chengu ihyan ihyan cah yahn ye,
ihyan che rih dihca ye mạn, ihyan
che ndi cheche ye mạn, ne din
Dihvo vo che ndoyahn ye. Namin
ihyan che chenun vaco chihngạ
ihyan ne, ndetendạh Dihvo vo
vaco chihngạ chahn. 25 Ạma yạhn
ihyan chinduco ye ihyan, ihyan
estạdo yahn Galilea mạn, ihyan
estạdo yahn Judea mạn, ihyan yạn
Decápolis mạn, ihyan yạn Jerusalén
mạn, ihyan che vate ye tạma lạdo
lco Jordán mạn.

5

*Dihvo vo Jesucristo ne, cahn-
dudo ye ạma tingüete*

1 Cuahn che ndihchero Dihvo vo
che ạma yạhn ihyan chenun ye
min ne, cocha ye ạma tingüete, chi-
hnde ye. Tuhme ndo dạma ihyan
che ritahno ye ihyan nạn ye, 2 ne
chicuahn ye ihyan chahn tuhcạ:
3 —Ihyan che ri ndạche ye
yahn che chendihco ye nunde ne,
ndah ro yahn ye, te cuahtenan ye
vahchetero nạn che rihquentiyon
Dendiohs.
4 'Ihyan che rạn ye ne, ndah
ro yahn ye, te necạh Dendiohs
vedechahtino ihyan.
5 'Ihyan che necun ye ne, ndah ro
yahn ye, te cuahtenan ye iyehnse
nduhcạ che necạh Dendiohs
ndudo yahn ye.
6 'Ihyan che ạma nahn ye che
runecạde cuahtenan ye ne, ndah
ro yahn ye, te conan Dendiohs
ihyan cạva che conahn nduco ye.
7 'Ihyan che renan vạhino ye
ihyan chenạhn ne, ndah ro yahn
ye, te conan vạhino Dendiohs
ihyan.
8 'Ihyan che hua chendihco ye
nunde ne, ndah ro yahn ye, te
ndeva Dendiohs ihyan.
9 'Ihyan che riyạhve ye ihyan
cạva che ndo yạn ye nduco vih ne,
ndah ro yahn ye, te nedin dạya
Dendiohs ihyan.
10 'Ihyan che redin tạn ihyan
nduco ye yahn che runecạde vat-
echica ye ne, ndah ro yahn ye, te
rihquentiyon Dendiohs ihyan.
11 'Ndah ro yahn nchuhn cuahn
che cạhma tạn ihyan nduco ne
mạn, din tạn ye nduco ne mạn,
ndere cạhma nunde ye yahn
ne mạn, yahn che ritahno ne
u. 12 Cuahn che tihcạ cuahno
co ne ne, co yeno ne, te ndeva
Dendiohs nchuhn, cuahtenan ne
vahchetero. A devano ne te a
tihcạ chahno chi ihyan profeta che
chahte ye a rạhn me, din tạn ihyan
nduco ye.

Ejemplo yahn ima

13 'Ima ne, ạma richihve, ate
ndete che necạn, che metah chihn
dihne ne, ametah cochihve. Va
che cahtera ihyan, condinun cond-
inạhno ye. Chemin che nahn che
din nchuhn cudạdo vederihquen-
tiyon che chenan cuma ne.

Ejemplo yahn yạhn

14 'Nduhcạ che richihve yạhn
che ri ro dave nạn ihyan muhn
iyehnse ne, tihcạ richihve nchuhn
cạva nducoyạca ihyan, te a de-
vano ne vederihquentiyon yahn
Dendiohs. Yạn ne, rihco ihyan
ạma tin ico, te nahn ye che ndah
co ro. 15 Namin cuahn che nahn
yạhn ihyan ạma yạhn ne, rihco ye
nạn che yạco cạva che co ro dave
nạn ihyan che chenun ye chete
vah. Hua rihco ndeh ye mạn ạma
cajón. 16 Namin nchuhn ne, nahn
che runecạde cuahtechica ne cạva
che cua cuande nducoyạca ihyan,
ne ndeva ye yavenạn Chida ne che
va ye vahchetero.

*Dihvo vo Jesucristo ne, cạh
cuande ye yahn ley che dirun Moisés*

17 'Cuedevano nchuhn che ndá
ndiyu cạva che cuahcotạ́hn yahn
ley che dirun Moisés mạn, ndudo
che dirun ihyan profeta mạn, te
cạva che cạh cuandé ihyan deh
conahn. 18 Cuạco rạ́hn rí nchuhn

te numanahn che metah cuihno
vahchetero mạn, iyehnse mạn ne,
hua condanan nde ạma ndudo
nạn ley min. Nde nducuahn che
hua nduh rigonun chihve che
rạhco ihyan ne, va che conahn.
19 Chemin che adecoduhno ihyan
che cahnevi ye ạma nạn ved-
erihquentiyon yahn, andahre
hua nduh rigonun chihve che
rạhco ye, ne tihcạ cacuahn ye
ihyan chenạhn ne, ihyan min
ne, hua nduh rigonun chihve ye
vahchetero nạn che rihquentiyon
Dendiohs. Ate ihyan che dinahn
ye nducuahn, ne tihcạ cacuahn ye
ihyan chenạhn ne, ạma rigonun
chihve ye vahchetero nạn che
rihquentiyon Dendiohs. 20 Rạ́hn
rí nchuhn te ndete che hua nde
tahque runecạde cuahtechica ne
che co sạhn fariseo mạn, sạhn
devano ley che dirun Moisés mạn
ne, nde hua co cuahtenan ne
vahchetero nạn che rihquentiyon
Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua nahn che co tạn ihyan

21 ’Nchuhn ne, a devano ne te
ihyan ndico yahn ne chicuahn ye
tuhcạ: “Hua cahne ihyan, te ade-
coduhno ihyan che cạhno ye vih
ne, va che co ye castigo.” 22 Ate u
ne, rạ́hn rí nchuhn te adecoduhno
ihyan che co tạn ye nduco ihyan
chenạhn ne, va che co ye castigo.
Adecoduhno ihyan che cạhva ye
nduco ihyan chenạhn ne, va che
ndo dạma ihyan ndinạn, din ye
castigo ihyan. Adecoduhno ihyan
che cạhma ye co ye tạma ca ihyan
che nahn dave yahn ne, cạhnda
yahn ye, te nduco nunde min ne,
codin che conun ye vạn ruchiyạhn.

23 ’Chemin che rạ́hn rí nchuhn
te andahre a ndạ ne nạn ta nduco
vedino che cạh ne Dendiohs, ate
ndete che ura min ntạ tin ne che
va nunde yahn ne nạn ihyan ne,
24 cuihco ndah ne vedino me chihto
nạn ta, ne dinoca cạhn ne ndạca
ne che nchahco nunde ihyan min,
cuenedin ndah ne ndudo nduco ye.
Tuhme co cạh ne vedino yahn ne.

25 ’Me ndete che va ihyan
che nahn cạca nunde ye yahn
nchuhn ne, codin nun ino ne
cuenedin ndah ne ndudo nduco ye
numanahn che metah cạca nunde
ye yahn ne, te ndete che hua ne,
cạhco ye nchuhn tạh intiyahn.
Intiyahn ne, cạhcantiyon ye policía
che tihyon se nchuhn vạcoyạhn,
26 ne cuạco rạ́hn rí nchuhn te min
cuahtenun ne nde cuihno nedihve
ne nducuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndere cuahtenan ihyan nduco ndạhta che hua nihnevạco nduco ye

27 ’Nchuhn ne, a devano ne te
ihyan ndico yahn ne chicuahn
ye tuhcạ: “Hua ndere conen
nduco ndạhta che hua nihnevạco
ndoque.” 28 Ate u ne, rạ́hn rí
nchuhn te adecoduhno ihyan che
ndihchero ye ạma ndạhta, ne
ndedecadino ye che nahn conan
ye nduco te ne, nduco chemin a
quendihco ye nunde nduco te nạn
Dendiohs, te anduhnecạ ndete che
a quenan ye nduco te.

29 ’Ndete che cạva ạma ndutinạn
nchuhn adeche denda ne, cuah-
tendihco ne nunde ne, hua tu-
macạh ne yahn. Codin ne cuande
anduhnecạ ndete che a tico ne
chacondạh ne, te tahque ndah
che conda ạma ndutinạn ne
yodemin ca che cuahtenun ne
vạn ruchiyạhn. 30 Ndete che cạva
ạma tạh nchuhn adeche denda
ne, cuahtendihco ne nunde ne,
hua tumacạh ne yahn. Codin
ne cuande anduhnecạ ndete che
a chihca ne chacondạh ne, te
tahque ndah che conda ạma tạh
ne yodemin ca che cuahtenun ne
vạn ruchiyạhn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndạhcạ che tehche ihyan ndạhta yahn ye

31 ’Nchuhn ne, a devano ne te
chicuahn ihyan ndico yahn ne
tuhcạ: “Adecoduhno ihyan che
nahn tehche ye ndạhta yahn ye
ne, va che dirun ye ạma cạca, cạh
ye tạhn nạn che cạhco ro ye che
a ntehche ye tạhn.” 32 Ate u ne,
rạ́hn rí nchuhn te co tehche ihyan
ndạhta yahn ye atenạn ndete che
conan te nduco tạma chạhn, te
ndete che ndere tehche ye tạhn
ne, cuahn che cuhnde te nduco
tạma se ne, a mạn ye quendihco
ye nunde. Namin adecoduhno
ihyan che cahnevạco ye nduco
ạma ndạhta che ntehche inchạhn
te tạhn ne, condihco ye nunde.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ntihyon yạn ihyan Dendiohs cuahn che cạh ye ndudo yahn ye

33 ’Nchuhn ne, a devano ne te
chicuahn ihyan ndico yahn ne
tuhcạ: “Hua ndere cah ndudo yehn
Dihve Dendiohs, te va che dinehn
nducuahn ndudo yehn che cah.”
34 Ate u ne, rạ́hn rí nchuhn te hua
cạh ne ndudo yahn ne, ntihyon yạn
ne Dendiohs. Namin hua ntihyon
yạn ne vahchetero, te min quenan
ye rihquentiyon ye. 35 Nde hua
ntihyon yạn ne muhn iyehnse, te
quenan ye numachahte. Nde hua
ntihyon yạn ne Jerusalén, te yạn
yahn ye. 36 Nde hua ntihyon yạn ne
tin ne, te nde ạma yudo tin ne ne,
metah vederihquentiyon yahn ne
che cạhcantiyon ne che ndacorun
color yahn. 37 Cuahn che cạh ne
ndudo yahn ne ne, hua ntihyon
yạn ne nde ạma nạn dehtenduh.
Ạma no ndudo cạhma ne, a tihcạ,
a o hua tihcạ, te che rentihdenan
ca ne ndudo cạva che cotahno
ihyan ne, chundah rihquentiyon
se chemin.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndahconan ihyan yahn vih nduco vedetạn

38 ’Nchuhn ne, a devano ne
te chicuahn ihyan ndico yahn
ne tuhcạ: “Adecodehno nunde
che din ihyan ne, a nunde min
no va che nuhnde menun yahn
ye.” 39 Ate u ne, rạ́hn rí nchuhn
te hua dạma co ne nduco ihyan
che din tạn ye nduco ne. Ndete
che va ihyan che cuahn ye ạma
lạdo vạconạn ne ne, ndotenan
che dạma co ne nduco ye ne,
cuahnecun ne che cuahn ye tạma
lạdo. 40 Ndete che va ihyan che
cạca nunde ye yahn ne, nahn
cahnevi cahteca ne ne, cạh ne
nde cahteca tu yahn ne ihyan.
41 Ndete che tạhn nun sandạdo
nchuhn yune, cạhcantiyon se
che quendehde ne chede yahn se
nduhneva che rihquentiyon ley
ne, nde chuhnan ca cuiquendehde
ne yahn se. 42 Adecoduhno ihyan
che cạca ye dehtenduh yahn
nchuhn, a nahn yahn ye, o nahn
tumanan no ye ne, cạh ne ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che din yahino ihyan ihyan che tạn ye nduco ye

43 ’Nchuhn ne, a devano ne te
chicuahn ihyan ndico yahn ne
tuhcạ: “Codin yahine ihyan che
yahino ye di, ne codin tan nduco
ihyan che redin tạn ye ndoque.”
44 Ate u ne, rạ́hn rí nchuhn: Codin
yahino ne ihyan che rendihche tạn
ye nchuhn mạn, cuica ne Dendiohs
che din ye che ndah nduco ihyan
che rạhva ye yahn ne mạn, ihyan
che rihya ye nchuhn mạn, ihyan
che redin tạn ye nduco ne mạn.
45 Ndete che tihcạ din nchuhn
ne, dạma ri ne nduco Chida ne
che va ye vahchetero, te ihyan
min ne, redin ye che rendihco
dave yahn yạhn mạn, redin ye
che ran co mạn, cạva che ndah
yahn ihyan che ndah ihyan ye
mạn, ihyan che duhtuno ihyan
ye mạn. 46 Ndete che atenạn
ihyan che yahino ye nchuhn din
yahino ne ne, ¿dehra cochihve
yahn ne?, te nde sạhn rica tume

cạde iyo tihcạ redin se. 47 Namin
ndete che atenạn combiero yahn
ne necạh ne Dendiohs ihyan
ne, ¿dehra cochihve yahn ne?, te
nde ihyan che hua devano ye
che va Dendiohs tihcạ redin ye.
48 Nchuhn ne, nahn che runecạde
ne nduhcạ che runecạde Chida ne
che va ye vahchetero.

6

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye nduhcạ che redin yahn che din ihyan vedevạhino

1 'Cuihco nchuhn cudạdo che
hua din ne dehtenduh che ndah
atenạn cạva che ndihchero ihyan,
te ndete che cạva che ndeva ihyan
yavenạn ne che tihcạ din ne ne,
nde hua cochihve yahn ne nạn
Chida ne che va ye vahchetero.
2 Chemin che cuahn che din ne
vedevạhino ne, co din ne cuande
che hua cadino nde ạma ihyan.
Hua dạma co ne nduco sạhn che
o nạn o chende se che redin se
vedevạhino nạn nducoyạca ihyan,
chete yạco mạn, cuạhn yune mạn.
Sạhn chahn ne, tihcạ redin se cạva
che ndonan ihyan sạhn, ate cuạco
rạ́hn rí nchuhn te nde hua cochi-
hve yahn se nạn Dendiohs che ti-
hcạ redin se. 3-4 Ndaconan rạ́hn
rí nchuhn te cuahn che din ne
vedevạhino ne, co din ne cuande
che hua cadino nde ạma ihyan,
cạva che Chida ne che rendihche
ye nducuahn che redin ne ne,
ndạhco menun ye yahn ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye ihyan nduhcạ che covạh ye

5 'Nchuhn ne, cuahn che covạh
ne ne, hua din ne nduhcạ che
redin sạhn che o nạn o chende
se che renan ino se rahtendi se
revạh se chete yạco mạn, cuạhn
yune mạn, nạn che co ndihchero
nducoyạca ihyan sạhn. Cuạco
rạ́hn rí nchuhn te nde hua cochi-
hve yahn se nạn Dendiohs che ti-
hcạ redin se. 6 Cuahn che covạh
nchuhn ne, codin ne cuande che
hua vạn yạhn ihyan. Tahque ndah
che demạn ne covạh ne chete vah
nạn che demạn Chida ne cahnevan
ye. Cuedevano ne te rendihchero
ye nchuhn, ne ndạhco menun ye
yahn ne.

7 'Cuahn che covạh nchuhn ne,
hua din ne nduhcạ che redin ihyan
che hua devano ye che va Den-
diohs. Ạma ndeh revạh ye nạn
dehtenduh che redin ye dendiohs
yahn ye, te rạhco ye te nduco che
ạma ndeh revạh ye ne, cahnevan
dendiohs yahn ye. 8 Hua dạma co
ne nduco ye nạn che revạh ne, te
Chida ne ne, nde ura che ametah
cạca ne ihyan ne, a devano ye ndu-
cuahn dehtenduh che rendotenan
ne. 9 Chemin che covạh nchuhn
tuhcạ:

Chida nuhn che va ne vahchetero,
Rica nuhn ndih che din ne che
ndeva nducoyạca ihyan
yavenạn ne, co devano ye
che metah nde ạma nunde
nạn ne.
10 Rica nuhn ndih che cuanạn
cạhcantiyon ne nuhn.
Nahn nuhn che dinahn ihyan
iyehnse vederihquentiyon
yahn ne nduhcạ che re-
dinahn ángel che vate ye
vahchetero.
11 Cuete ne che cheh nuhn mạn ro
cuh.
12 Cuenchahco ne nunde yahn
nuhn nduhcạ che ren-
chahco mạn nuhn yahn
ihyan che redin tạn ye
nduco nuhn.
13 Cuendedevahn ne nuhn tạh
chundah, hua cuahnecun ne
che tumarande se nuhn.
Tihcạ, te a ndih che rihquentiyon
ne cuahn dạma. Ạma yudo
vederihquentiyon quenan
cuma ne. Tihcạ co.

14 'Cuedevano nchuhn te ndete
che nchahco ne yahn ihyan che
redin tạn ye nduco ne ne, namin
Chida ne che va ye vahchetero
nchahco ye nunde yahn ne. 15 Ate
ndete hua nchahco ne yahn ihyan

ne, namin Chida ne che va ye
vahchetero ne, hua nchahco ye
yahn ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye ihyan nduhcą che cuahte ye yąhte

16 ’Nchuhn ne, cuahn che cuahte
ne yąhte ne, hua din ne nduhcą
che redin sąhn che o nąn o chende
se. Sąhn chahn ne, ndih rąn
vąconąn se cąva che cadino ihyan
che vate se yąhte. Cuąco rąhn rí
nchuhn te nde hua cochihve yahn
se nąn Dendiohs che tihcą redin
se. 17 Cuahn che cuahte nchuhn
yąhte ne, cuąhco nąn ne mąn, cuih
ne cąca tin ne mąn, 18 cąva che
nde hua cadino ihyan che vate
ne yąhte. Chida ne a devano
ye, te rendihchero ye nchuhn, ne
ndąhco menun ye yahn ne.

Ejemplo yahn vedecuihca

19 ’Hua cuąhcorąn nchuhn cąva
vedecuihca che a chemin no din
dąma ne. Hua regu, te rine
iteduhn mąn, reh dache mąn,
rendą sąhn duco, riquenda se
mąn. 20 Tahque ndah ne, codin
nun ino ne cąva che cuahtenan
ne vahchetero, te chemin ne,
anduhnecą ąma vedecuihca che
hua redetoh iteduhn mąn, hua reh
dache mąn, hua riquenda sąhn
duco mąn. 21 Nahn che tihcą din
nchuhn. A devano ne te nąn che
va vedecuihca ne, a yahn chemin
no che rendedecadino ihyan.

Ejemplo yahn ndutinąn ihyan

22-23 ’Ndutinąn nchuhn ne,
nduhcą ąma yąhn che richihve
yahn ne che ri ro nąn ne. Ndete
che ndah ndutinąn ne ne, ndah
ro nąn ne. Ate ndete che hua
ne, anduhnecą ndete che man
nąn che vate ne. Atihnocą ved-
erendedecadino yahn ne, te ndete
che cochihve ne, conahn ndah ne
vederihquentiyon yahn Dendiohs.
Ate ndete che cuahcotąhn ne
vederihquentiyon yahn ye ne,
hua cochihve vederendedecadino
yahn ne, ne anduhnecą ndete che
ąma man nąn che vate ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che a Dendiohs va che din yahino ihyan ndiyu vedecuihca

24 ’Nde ąma ihyan ne, hua co
cuahtenan cuma ye o dihve ye
dąmandahn, te din yahino ye ąma,
ne cąhcomąn ye tąma, o dinahn ye
yahn ąma, ne cuahcotąhn ye yahn
tąma. Atihnocą nchuhn, te hua co
din yahino ne Dendiohs ndete che
yahino ne vedecuihca.

Dendiohs ne, redin ye cudądo ihyan yahn ye

25 ’Rąhn rí nchuhn: Hua
cuąhcorąn ne deh cheh ne mąn,
deh cuh ne mąn, ti ndąca ne
tino che cuahtenun ne mąn. A
Dendiohs che deco ye nchuhn
iyehnse, ne te ye che cheh ne
mąn, tino che cuahtenun ne mąn.
26 Cua cuande nchuhn. Yąhda ne,
andahre hua rendotenan che din
te nduhcą che redin ihyan che
rino ye ndąta mąn, rentumanan ye
ndute ndąta mąn, rih ndah ye mąn,
ate Chida ne che va ye vahchetero
ne, redin ye che rendąca te che
reh te. Cuedevano ne te tahque
redin ye cudądo nchuhn che co
ite chahn. 27 Nde ąma nchuhn,
andahre ąma ndedecadino ne, ate
hua co din mąn ne che cuihta ne
mąhn metro.

28 ’Nde hua redin yahn che nd-
edecadino nchuhn ti ngua ne tino
che cuahtenun ne. Cua cuande ne.
Nąnda ne, hua rendotenan che din
nduhcą che redin ihyan che redin
ye ntiyon mąn, riya ye tino mąn,
29 ne rąhn rí nchuhn te nde rey
Salomón andahre ąma chahte ved-
erihquentiyon quenan cuma ye,
ate tahque ndah chan ro nąnda che
co tino che quenun ye. 30 Nchuhn
che ndeh rendedecadino ne cąva
ne, nducote redin Dendiohs che
ąma ndah chan ro nąnda andahre
ąma o ro ra regu, cuedevano ne te
tahque redin ye cudądo nchuhn.

31 Chemin che hua nahn che ạma
ndedecadino ne deh cheh ne mạn,
deh cuh ne mạn, ti ngua ne tino
yahn ne mạn. 32 Ihyan che nde hua
devano che va Dendiohs ne, ạma
rendedecadino ye yahn dehten-
duh chemin chan. Ate nchuhn ne,
va Chida ne vahchetero che redin
ye cudạdo nchuhn, ne a devano ye
yahn dehtenduh che rendotenan
ne. 33 Menạn vihca cuahnecun ne
che cạhcantiyon ye nchuhn mạn,
runecạde cuahtechica ne nduhcạ
che nahn ye mạn, ne te ye ndu-
cuahn dehtenduh chemin chan
che rendotenan ne. 34 Chemin
che hua ndedecadino nchuhn tạcạ
cuahno co ne caviyạn deman, te
queri ạma ro ne, va vederạhn
yahn ne, ne hua redin yahn che
cuạhcorạn ne tạcạ cuahno co ne.

7

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che hua ndạhchenan ihyan vih

1 'Hua ndạhchenan nchuhn
ihyan cạva che hua din Dendiohs
castigo nchuhn. 2 Nduhcạ che
ndạhchenan ne ihyan ne, tihcạ
cua cuande Dendiohs nchuhn,
din ye castigo nchuhn. 3 Ndete
che ndạhchenan ne ạma ihyan
yahn dehtenduh che hua ndạhcạ
redin ye, ate nde hua retu-
macadino ne che va dehtenduh
che tahque chihngạ redin mạn
ne ne, anduhnecạ ndete che
ạma vihto quenun ndutinạn ne
nde hua retumacadino ne yahn,
ate rendạhchenan ne ihyan che
quenun ạma yạca ndutinạn ye.
4 Ndete che yạhve ne ạma ihyan
che hua ndạhcạ redin ye cuahn che
nde tahque chihngạ redin mạn ne
ne, anduhnecạ ndete che cạhma
ne co ne ihyan che tendạh ne yạca
che quenun ndutinạn ye cuahn
che quenun ạma vihto ndutinạn
mạn ne. 5 Ndete che tihcạ din
nchuhn ne, o nạn o chende ne.
Nahn che dinoca cạhcomạn ne
dehtenduh che tahque chihngạ
redin ne, tuhme conạn yahn ne che
yạhve ne ihyan che cạhcomạn ye
dehtenduh che hua ndạhcạ redin
ye.

Ejemplo yahn yạhna mạn, cuche mạn

6 'Nde hua redin yahn che ndere
yạhve nchuhn ihyan che cheche
chedave yahn ye cạva che nevah-
necun ye ndudo ndah yahn Den-
diohs, te denạn co tạn ye nduco
ne mạn, duche rino ye ndudo me
mạn. Ndete che ndere yạhve ne
ihyan chemin chan ne, anduh-
necạ ndete che cạh ne dehtenduh
che ndah yạhna, ne denạn co tạn
te, cua te nchuhn mạn, anduh-
necạ ndete che cahnetạve ne tu
diyạhn nạn cuche, ne condinun
condinạhno te mạn.

Ejemplo nduhcạ che covạh ihyan, cạca ye Dendiohs dehtenduh che nahn ye

7-8 'Cuica nchuhn dehtenduh
che nahn ne Dendiohs, ne te ye
nchuhn. Tihcạ, te anduhnecạ che
redin mạn ne. Cuahn che rica
ne dehtenduh combiero yahn ne
ne, rete ye. Cuahn che renuhn ne
dehtenduh ne, rendạca ne. Cuahn
che riyạhve ne chende vạco ihyan
ne, renạhne ye.

9 'Nde ạma nchuhn ne, hua rah-
cotạhn ne yahn dạya ne cuahn che
rica che cheh. Ndete che rica pạn
ne, hua rihquino ne recạh ne tu.
10 Ndete che rica yute yạhca ne,
hua recạh ne ạma cu. 11 Nchuhn
ne, andahre duhtuno ihyan ne ne,
recạh ne dehtenduh che ndah dạya
ne. Rạ́hn rí nchuhn te Chida ne che
va ye vahchetero ne, nde tahque
nun te ye dehtenduh che ndah
cuahn che cạca ne ihyan.

12 'Codin nchuhn che ndah
nduco ihyan nduhcạ che nahn
ne che din ye nduco ne, te tihcạ
rihquentiyon nạn ley che dirun
Moisés mạn, libro che dirun ihyan
profeta mạn.

Ejemplo yahn chendevah che tuhco

13-14 ’Andahre ạma vạhche cuahno nchuhn, ate codin ne fuerza cạhcomạn ne vedeyeno yahn mạn ne, codinahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs, cạva che co tuno ne vahchetero. Rạ́hn rí nchuhn te neve ra ihyan che tuno ye min, ne anduhnecạ ndete che ạma tuhco chendevah nạn che condạ ye mạn, ạma vạhche yune nạn che chuh ye mạn. Me ihyan che riquendi ye vedeyeno yahn mạn ye ne, ạma yạhn ye. Ihyan chahn ne, anduhnecạ ndete che ạma chahte chendevah nạn che rendạ ye mạn, ạma ndạhcạ yune nạn che rechuh ye mạn, ate cuahn che cuhnde cạde yahn ye ne, co ye castigo, cuahtenun ye vạn ruchiyạhn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye tạchan ihyan sạhn che redin cạ che Dendiohs dechuh ye sạhn

15 ’Rạ́hn rí nchuhn che cạhco ne cudạdo yahn sạhn che redin cạ se che Dendiohs dechuh ye sạhn. Sạhn chahn ne, redin cạ se che ạma necun se, ate ạma duhtuno ihyan se. 16 Nchuhn ne, cạhco ne cudạdo nducuahn che redin se, ne tumacadino ne duh ihyan se. A devano nchuhn te ndiyu nạn yạhn yạn che ri uva, nde huane nạn chano yạn che ri higo. 17-18 Yạhn ndạta che ndah ne, ndah ndute yahn, ne yạhn che hua ndah ne, hua ndah ndute yahn. 19-20 Atihnocạ sạhn chahn, te nạn ntiyon yahn se ne, tumacadino nchuhn ndete che numa cuạco vatechica se o rihncheh se. Nducuahn yạhn che hua ndah ndute yahn ne, rihca ihyan, rihquiyạhn ye. Atihnocạ sạhn chahn, te va che co se castigo, cuahtenun se vạn ruchiyạhn.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te hua nducoyạca ihyan co cuahtenan ye vahchetero

21 ’Hua nducoyạca ihyan che rạhn ye yáhn che Dihve ye u, cuahtenan ye vahchetero, te atenạn ihyan che dinahn ye vederihquentiyon yahn Chidá, ihyan min che va ye vahchetero. 22 Cuahn che cuhnde cạde yahn nducoyạca ihyan ne, ạma yạhn ihyan cạhma ye yáhn: “Dihve nuhn, nuhn ne, din nuhn ntiyon yahn ne, ntihyon yạn nuhn ndih, ne nduco chemin ndetendạh nuhn vaco chihngạ mạn, din nuhn ạma ndeh nạn vederihno mạn.” 23 Ate cạhmá có sạhn chahn: “Ndiyu ihyan yáhn nchuhn. Cuahn ne ạma lạdo. Nchuhn ne, duhtuno ihyan ne.”

Ejemplo yahn name yahn vah

24 ’Adecoduhno ihyan che rihcovan ye ndudo che tuhchan che ricuáhn, ne dinahn ye ne, ihyan min ne, nduhcạ ạma ihyan che vivo ye che chihno ye vạco ye, chihco ye nạme yahn nạn yạva. 25 Chihno min ne, ạma chi yudo, chan co nạhn mạn, chihta ico mạn, chano yune mạn. Chuh nune nạn nti vah me, ate hua dehva chi yahn, te chiche nti nạn yạva. 26 Me adecoduhno ihyan che rihnevan ye ndudo che tuhchan che ricuáhn, ne hua dinahn ye ne, ihyan min ne, nduhcạ ạma ihyan tundo che chihno ye vạco ye mạn yạhndute. 27 Chihno min ne, ạma chi yudo, chan co nạhn mạn, chano yune mạn, chihta ico mạn. Chuh nune nạn nti vah me, ne quenda.

28 Cuahn che chihno chicuahn Dihvo vo ne, ạma chahn ino ihyan, 29 te numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs chicuahn ye, ndlyu nduhcạ che ricuahn sạhn devano ley che dlrun Moisés.

8

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ạma sạhn che ndi se cah che rechạ yute

1 Cuahn che ndaconan Dihvo vo
che chahn ye tingüete me ne, ạma
yạhn ihyan nduco ye. 2 Ura min
ndạ ạma sạhn che ndi se cah che
rechạ yute, chehntihya se nạn ye,
ne rạhn se ri se ihyan:
—Dihvé, ndete che nahn ne ne,
co din ne che ndoyáhn.
3 Tuhme nahn tạh ye sạhn, ne
rạhn ye:
—Tạcạ hua. Náhn. Mạn ne, a
ndoyehn.
Ndetạhno che rạhn ye tihcạ ne,
ndoyahn se. 4 Tuhme rạhn ye ri ye
sạhn:
—Culhque cudạdo. Hua cahme
nduco nde ạma ihyan tạcạ chi
che ndoyehn. Tahque ndah ne,
cuehn nạn chidocuyạn, ndihchero
ye di, ne cah vedino nduhcạ che
chihquentiyon Moisés cạva che co
devano nducoyạca ihyan che a
ndoyehn.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn sạhn decạhya yahn ạma capitạ́n

5 Cuahn che chendạ Dihvo vo
yạn Capernaum ne, ạma capitạ́n
yahn Roma, chica se favor ihyan,
6 ne rạhn se:
—Dihvé, sạhn decạhya yáhn ne,
ndi cheche se, ametah cocha se.
7 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Cuhn vo ndoque, dín che ndoy-
ahn se.
8 Ate rạhn sạhn capitạ́n me ri se
ihyan:
—Dihvé, hua denduh ne ndih
cạva no u, te u ne, ndiyu ihyan che
redin yahn che cạhn ne ndevạcó.
Nduco ạma ndudo che cạhma ne
ne, ndoyahn sạhn decạhya yáhn.
9 Tihcạ, te namin u ne, va ihyan
che nte ye vederihquentiyon que-
nan cumá, ne vate sandạdo yáhn.
Cuahn che rihquentiyón ạma se
che cạhn se ne, rahn se. Cuahn
che rihquentiyón tạma che chi se
ne, rechi se. Adecodehno che ri-
hquentiyón sạhn decạhya yáhn ne,
redinahn se.
10 Ạma cuahn ino Dihvo vo che
tihcạ rạhn se, ne rạhn ye nduco
ihyan che nduco ye:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te nde
vạn ihyan nación yahn Israel ne,
hua ndạcá nde ạma ihyan che
ạma ritahno ye nduhcạ sạhnguh.
11 Rạ́hn rí nchuhn te ạma yạhn
ihyan numachahte iyehnse con-
duco ye Abraham mạn, Isaac mạn,
Jacob mạn, cuahtenan ye nduco
vih vahchetero nạn che rihquen-
tiyon Dendiohs. 12 Ate ihyan che
tahque redin yahn che cuahtenan
ye vahchetero nạn che rihquen-
tiyon Dendiohs ne, ndotenan che
cuahtenan ye min ne, dechuh Den-
diohs ihyan cuạhn chevah nạn che
man, ne min cuahtenun ye, cuaco
ye mạn, cheh dihyon ye mạn.
13 Tuhme rạhn ye ri ye capitạ́n
me:
—Conahn ndevaque, ne nduhcạ
che chitehne ne, tihcạ conahn
ndoque.
Me sạhn decạhya me ne, a ura
min no ndoyahn se.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn indạhn Pedro

14 Ạma yune ne, chahn Dihvo
vo Jesucristo ndevạco Pedro, ne
indạhn Pedro ne, quendite ye, ndi
ye cah ihno. 15 Nahn tạh ye tạh
ihyan min, ne ndoyahn ye, chavi
cah ihno me. Tuhme necuan ye, ne
cạh ye, cheh ihyan chahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ạma yạhn ihyan cah

16 Ro min, cuahn che chi dạh ne,
ạma yạhn ihyan ndạ ye nạn Dihvo
vo, nda ye ihyan cah mạn, ihyan
che chenun vaco chihngạ ihyan
mạn. Dihvo vo ne, nduco ạma
ndudo no ndetendạh ye vaco chih-
ngạ chahn. Namin din ye che ndoy-
ahn ihyan cah chahn. 17 Tihcạ chi
cạva che conahn nduhcạ che dirun
ihyan profeta Isaías tuhcạ: “Mạn ye
cahnevi ye cah yahn ihyan.”

Sạhn che nahn conduco se Dihvo vo Jesucristo

18 Cuahn che ndihchero Dihvo vo che ạma yạhn ihyan nduco ye ne, chihquentiyon ye ihyan apóstol yahn ye che cuahtenun ye chete ạma bạrco, chuh ye nduco vih tạma lạdo viche yahn vine yahn Galilea. 19 Ura min ạma sạhn devano ley che dirun Moisés chahn ndạ se nạn Dihvo vo, ne rạhn se ri se ihyan:

—Ihyan Ricuahn, nahn conducó ndih adecotino che cạhn ne.

20 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Yuhne ne, va ive vạco te, ne yạhda ne, va nạn che rahte te, ate u che rinducó nducoyạca ihyan ne, metah nde nạn che condité.

21 Tuhme tạma sạhn che rinduco se ihyan ne, rạhn se ri se ihyan:

—Dihvé, cuahnecun ne che conán nạn chidá nde ndạ ro che coh ye. Cuhché ihyan, tuhme conducó ndih.

22 Ate ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Di ne, nahn che condoque u. Hua ndedecadine cạva chemin. Ihyan che anduhnecạ ndete che a ndih ye nạn Dendiohs ne, ihyan chahn co cuhche ye tenạhn yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihco dihn ye yuhne tạn

23 Chihno min ne, chendạ Dihvo vo chete bạrco me nduco ihyan apóstol yahn ye, cuahn ye nduco vih. 24 Ura min canạn rano yuhne tạn, ạma rendedecuan nune nạn vine me nde a rendạ chete bạrco me. Me Dihvo vo ne, quiyạdo ye. 25 Tuhme ndedetuhche ihyan apóstol chahn ihyan, ne rạhn ye:

—Dihve nuhn, ¡cuendedevahn ne nuhn!, te cuehchenun nuhn vạn nune.

26 Ndahconan Dihvo vo:

—¿Dehco che ạma vạh nchuhn? ¿Tạcạ che hua numa ino ne ritahno ne?

Tuhme necuan ye, chihco dihn ye yuhne me mạn, vine me mạn, ne nuhnde dihn. 27 Nduco neve se vạn ihyan chahn, ne rạhn se:

—¿Duhra ihyan cuh che nde yuhne mạn, nde vine mạn, redinahn che rihquentiyon ye?

O sạhn yạn Gadara che chenun vaco chihngạ sạhn

28 Cuahn che ndạ Dihvo vo tạma lạdo viche yahn vine me, yạhn yahn yạn Gadara ne, ndạ o sạhn che chenun vaco chihngạ sạhn, che chica se vạn yạyan nạn che chenun tenạhn. Ạma redin tạn se che nde ạma ihyan hua rihquino ye chuh ye yune nino nạn che chenun se. 29 Ạma yudo nạn se rạhn se:

—Jesús, Dạya Dendiohs, ¿dehco che renun mendạhn ne yune yahn nuhn? ¿Tạcạ che cochi ne din ne che chuhrihn nuhn?, te ametah ndạ ro yahn.

30 Nino min ne, redin ihyan cudạdo ạma yạhn cuche. 31 Vaco chihngạ chahn ne, chica favor Dihvo vo, ne rạhn ri ihyan:

—Ndete che ndetendạh ne nuhn ne, cuahnecun ne che condạ nuhn cuche sih.

32 Rạhn Dihvo vo ri ye vaco chihngạ chahn:

—Cuahn nchuhn.

Tuhme ndiquendạh vaco chihngạ chahn sạhn, ne chendạ cuche chahn. Nducoyạca cuche chahn ne, cochahn te rano te nạn ndava, cheranun te chete vine me, chihno chih te.

33 Sạhn che redin cudạdo cuche chahn ne, ạma dihya se chi, ne conạhn se rano se cuạhn viyạn me. Ndạ se min ne, neco se ihyan nduhcạ che chihno chih cuche chahn mạn, deh chi yahn sạhn che chenun vaco chihngạ chahn mạn. 34 Tuhme chahn nducoyạca ihyan yạn nạn che quenun Dihvo vo, ne chica ye favor ihyan che ndạca ye min, nạhn ye.

9

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ạma sạhn che ndi cheche se

1 Chihno me min ne, chendạ Dihvo vo chete bạrco, tuche ye vine me, ntạ ye yạn vạco ye. 2 Min ndạ ihyan nạn ye, nda ye ạma sạhn che ndi cheche se quendite se nạn yundo. Cuahn che ndihche Dihvo vo nduhcạ che ritahno ihyan chahn ne, rạhn ye ri ye sạhn che ndi cheche me:

—Dạyá, hua dehve rahque, a ndaque vederenchahco cạva nunde yehn.

3 Min chenun vạn ạma o sạhn devano ley che dirun Moisés, ne rendedecadino se: "Sạhn tih ne, ducherino se Dendiohs che tihcạ rạhn se." 4 Ndetạhno checadino Dihvo vo che tihcạ rendedecadino sạhn chahn, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—¿Dehco che chihngạ rendedecadino nchuhn? 5 Ndete che cạhmá có sạhnguh: "A nchahcó nunde yehn" ne, nde hua co devano ne ndete che va vederihquentiyon yáhn, o hua. Ate ndete che cạhmá có sạhn: "Cuenecuen, ne cuique" ne, co devano ne. 6 Chemin che cạva che cadino ne che u che rinducó nducoyạca ihyan ne, quenan cumá vederihquentiyon che nchahcó nunde yahn ihyan ne, condihche ne.

Tuhme rạhn ye nduco sạhn che ndi cheche me:

—Cuenecuen, cotah yundo yehn, conahn ndevaque.

7 Ndetạhno necuan sạhn min, ne conạhn se ndevạco se. 8 Nducoyạca ihyan che chenun ye min ne, dihya ye chi, ne ndeva ye yavenạn Dendiohs yahn che necạh ye vederihquentiyon min Dihvo vo cạva che ndah yahn ihyan iyehnse.

Dihvo vo Jesucristo ne, yạhve ye Mateo che conduco ye ihyan

9 Cuahn che chica Dihvo vo min, cuahn ye ne, ndihchero ye ạma ihyan che duche ye Mateo. Ihyan min ne, quenan ye ntiyon che rica ye tume cạde iyo, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Cuhn vo, condoque u.

Tuhme necuan Mateo, cuahn ye chinduco ye ihyan.

10 Ạma yune ne, reh Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye. Namin nduco ạma yạhn sạhn rica tume cạde iyo mạn, yạhn ca sạhn nunde mạn, vate se reh se nduco ye. 11 Ndihchero ạma o sạhn fariseo, ne rạhn se ri se ihyan apóstol chahn:

—¿Dehco che tihcạ redin Ihyan Ricuahn yahn nchuhn che reh ye dạma nduco sạhn rica tume cạde iyo mạn, sạhn nunde chenạhn mạn?

12-13 Chihnevan Dihvo vo che tihcạ rạhn se, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Ihyan cah che rendotenan ye sạhn doctor, ndiyu ihyan che hua cah ye. Atihnocạ u, te ndá cạva che conán ihyan nunde, nto ino ye nunde yahn ye, ndiyu cạva ihyan metah nunde yahn ye che rạhco ye. Che va che din nchuhn ne, cuahn ne dinahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs che tuhcạ: "Tahque náhn che cuahtenan cuma nchuhn vedevạhino che co che cạhno ne ite, co te vedino nán."

Tumerune ihyan Dihvo vo Jesucristo yahn yạhte

14 Ura min ne, ndạ ạma o ihyan che rinduco ye Juạn Bautista, ne rạhn ye ri ye Dihvo vo:

—Nuhn nduco sạhn fariseo cuahn dạma rahte nuhn yạhte. ¿Dehco che ihyan che rinduco ye ndih hua rahte ye yạhte ne?

15 Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Ihyan che rinduco ye sạhn rihnevạco ne, hua rahterạn ye. Ate ndete che quenda ihyan sạhn ne, cuahterạn ye. Atihnocạ ihyan che rinduco ye u, te mạn ro cuh ne, metah deh cuande che cuahte ye yạhte. Ate cuahn che ndạ ro che

quenda sạhn nunde u ne, tuhme che cuạco, cuahte ye yạhte.

Ejemplo yahn tino ndico nduco ima ndico

16 ’Hua redin yahn che ndahchetạhn vo costumbre ndico nduco vederihquentiyon ra. Nde ạma ihyan hua renecạhnan ye ạma ndi tino ra nạn tino ndico, te ndete che tihcạ din ye ne, ndeva doh tino ra me, ne nde tahque co chahte nạn nte yahn tino ndico me. 17 Namin nde ạma ihyan hua rih ye vino ra chete ima ndico, te ndete che tihcạ din ye ne, condan ima ndico me, cora vino me, ne conda nduh che o. Chemin che va che cuih ihyan vino ra chete ima ra cạva che hua dehva co yahn.

Tạhn dạya Jairo mạn, tạhn ndạhta che nahn tạh te tino yahn Dihvo vo Jesuscristo mạn

18 Numạnahn che rente ca Dihvo vo nduco ihyan chahn ne, ndạ ạma sạhn ndinạn. Chehntihya se nạn ye, ne rạhn se ri se ihyan:

—Tạhn dạyá ne, a chih te cade menạn lihn. Cuhn vo nduco ne, nahn tạh ne tạhn, ne ndaconan conan te.

19 Tuhme necuan ndi Dihvo vo, ne cuahn ye nduco se nduco ihyan apóstol yahn ye. 20 Ura min ndạ ạma tạhn ndạhta che a ri ndichio nduyo che cah te, rendora te yun ro ro. Chahn ndạ te cuahn vedạme Dihvo vo, ne nahn tạh te tino yahn ye. 21 Tihcạ din te, te ndedecadino te: “Mare tino yahn ye nahn tạ́h, ne ndoyáhn.” 22 Ndaconan ye ndihchero ye tạhn, ne rạhn ye:

—Dạyá, hua dehve rahque. Nducote chitehne ne, a ndoyehn.

A ura min no ndoyahn te.

23 Cuahn che ndạ Dihvo vo vạco sạhn ndinạn me ne, ndihchero ye che a chenan sạhn retive ndo rạn mạn, ạma ndito ihyan rah rạn ye mạn. 24 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—Conạhn nchuhn, te tạhn dihn ne, hua dehve ndih te, quiyạdo te.

Ate chihyon nan ihyan chahn ihyan. 25 Chihquentiyon ye che ndiquendạh vah ihyan chahn, tuhme chendạ ye nạn che quendite tạhn dihn me. Chetạh ye tạh te, ne necuan te. 26 Nducoyạca ihyan che vate ye numachahte yạhn min ne, checadino ye yahn vederihno min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che chi ro nạn o sạhn nạn ve

27 Cuahn che conạhn Dihvo vo ne, cuahn o sạhn nạn ve cuạhn vedạme ye rah se:

—Dạya David, ¡conan vạhino ne nuhn!

28 Cuahn che ntạ ye, ndondạ ye chete vah ne, chendạ vah sạhn nạn ve chahn, chahn ndạ se nạn ye, ne tumerune ye sạhn:

—¿A ritahno nchuhn che co dín che co ro nạn ne ne?

Ndahconan se yahn ye:

—Dihve nuhn, ritahno nuhn che co din ne che co ro nạn nuhn.

29 Tuhme nahn tạh ye ndutinạn se, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Conahn nduco nchuhn nduhcạ che ritahno ne.

30 A ndetạhno chi ro nạn sạhn chahn. Tuhme ạma cạh ye cudạdo sạhn, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Condi nchuhn cạhma ne nduco nde ạma ihyan tạcạ chi che chi ro nạn ne.

31 Ate cade ndạca se min, canạn nte se nduco ihyan, ne chetuhn ndudo yahn vederihno min vạn ihyan che vate ye numachahte yạhn min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndiquendạh cạhn ạma sạhn lihme

32 Cade ndiquendạh sạhn chahn vah ne, ndạ ạma o ihyan, nda ye ạma sạhn lihme che quenun ạma vaco chihngạ sạhn. 33 Ndetendạh Dihvo vo vaco chihngạ me, ne ndetạhno ndiquendạh cạhn se, canạn rente se. Ạma cuahn ino ihyan, ne rạhn ye:

—Nde menahn ametah conahn vederihno che tuhchan muhn nación yahn Israel.

34 Ate sạhn fariseo ne, rạhn se:

—Ihyan tih ne, quenan cuma ye vederihquentiyon yahn chundah, ne nduco chemin rendetendạh ye vaco chihngạ.

Dihvo vo Jesucristo ne, renan vạhino ye ihyan

35 Chihno min ne, quechica Dihvo vo nduh cuạn yạn rahte mạn, yạn cạhya mạn, ricuahn ye chete yạco yahn ihyan nación yahn Israel. Rahndudo ye ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne redin ye che rendoyahn nducoyạca ihyan cah. 36 Nduh cuạn nạn che quechica ye ne, ạma yạhn ihyan. Ạma quenan vạhino ye ihyan, te ametah duh che cacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs ihyan. Nduhcạ itecuche che metah ihyan che din ye cudạdo ite, tihchan ihyan chahn. 37 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ạma yạhn ihyan che nahn cahnevan ye ndudo yahn Dendiohs, ate ihyan che rahndudo ye ne, ạma doh ri ye. Anduhnecạ ndete che ạma va ndute ndạta ate ihyan che redin ye ntiyon ne, ạma doh ri ye. 38 Chemin che cuica nchuhn Dendiohs cạva che dechuh ye ihyan che cuahndudo ye ndudo yahn ye, cahnevan ihyan chahn.

10

Cạh Dihvo vo Jesucristo ntiyon che din ihyan apóstol yahn ye

1 Chihno min ne, nedin dạma Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye, ne cạh ye vederihquentiyon ihyan cạva che ndetendạh ye vaco chihngạ mạn, din ye che ndoyahn ihyan cah, adecodehno cah che ndi ye mạn.

2 Vạn ihyan chahn ne, nduco ạma ihyan che duche ye Simón Pedro, ihyan min che tahque menạn vihca vạn nducoyạca ye. Namin nduco Andrés, dihno Simón mạn, Jacobo nduco dihno ye, Juạn, che dạya Zebedeo mạn, 3 Felipe mạn, Bartolomé mạn, Tomás mạn, Mateo, ihyan min che rica ye tume cạde iyo ro menạn mạn, Jacobo, dạya Alfeo mạn, Lebeo, che namin duche ye Tadeo mạn, 4 tạma Simón, ihyan min che chinduco ye partido yahn sạhn cananista ro menạn mạn, Judas Iscariote, ihyan min che necạh ye Dihvo vo adive mạn.

Dechuh Dihvo vo Jesuscristo ihyan apóstol yahn ye che cuahndudo ye

5 Dechuh Dihvo vo ihyan che ndichio chahn, chihquentiyon ye ihyan tuhcạ:

—Hua cuahndudo nchuhn vạn ihyan tạma nación, nde huane vạn ihyan nación yahn Samaria. 6 Tahque ndah ne, cuahndudo ne vạn ihyan nación yahn Israel, ihyan chahn che a ndihcomạn ye Dendiohs. Ihyan chahn ne, anduhnecạ itecuche che a chinda te. 7 Cuahndudo nchuhn te Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero ne, a nun cạhcantiyon ye ihyan. 8 Codin nchuhn che ndoyahn ihyan che ndi ye cah che rechạ yute mạn, ihyan che ndi ye adecodehno cah mạn, condedetuhche ne ihyan che a ndih ye mạn, cuendetendạh ne vaco chihngạ mạn. Nchuhn ne, dendạca ne vederihquentiyon cuh, ne hua cua ne chihve yahn ihyan che conan ne.

9 'Hua quenda nchuhn tume, 10 nde hua quenda ne dino mạn, ndạco mạn, indạhco mạn, atenạn tino che chenun no ne. Tihcạ, te ihyan redin ntiyon ne, redin yahn che nạn ntiyon che redin ye quendạh nducuahn che rendotenan ye.

11 ’Cuahn che ndạ nchuhn ạma
yạn ne, cuenuhn ne ạma ihyan
che ndah ihyan ye, ne cuahtenan
ne ndevạco ye nde ro che ndạca
ne yạn min. 12 Cuahn che condạ
nchuhn ne, cạhma ne co ne ihyan
che vạco min: “Dendiohs din
yahino ye nchuhn.” 13 Ndete
che rihnevạhn che conahn nduco
ihyan nduhcạ che cạhma ne,
conahn, ate ndete che hua ne,
hua. 14 Me ndete che ihyan che
vạco min, o ihyan yạn min, hua
nevahnecun ye nchuhn, nde hua
cạhcovan ye che cạhma ne ne,
condạca ne min, condạhde ne
yune yạhn che chenan cạh ne
cạva che tumacadino ye che hua
ndạhcạ din ye. 15 Cuạco rạ́hn rí
nchuhn te ndạ ro che cuhnde cạde
yahn nducoyạca ihyan ne, tahque
chuhrihn ihyan yạn min che co
ihyan che chahte ye yạn Sodoma
mạn, yạn Gomorra mạn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn ye che va che chuhrihn ihyan yahn ye

16 ’Cuedevano nchuhn te dechúh
nchuhn vạn ihyan che ạma duh-
tuno ye. Anduhnecạ ndete che
vạn lobo dechúh itecuche. Nahn
che rino nạn nchuhn mạn, ne-
cun ne mạn. 17 Cuihco nchuhn
cudạdo, te cạca nunde ihyan yahn
ne nạn intiyahn mạn, cuahn ye
nchuhn chete yạco mạn. 18 Quenda
ye nchuhn nạn gobernador mạn,
nạn rey mạn, cạca nunde ye yahn
ne yahn che ritahno ne u. Min
cạh ne ndudo yahn ne nduhcạ
che ritahno ne u, ne nduco tihcạ
cadino ihyan chahn mạn, ihyan
nación chenạhn mạn, yahn veder-
ihquentiyon yáhn. 19 Cuahn che
conahn ne, hua ndedecadino ne
tạcạ cạhmanan ne nchuhn, te ndạ
ura min ne, te Dendiohs ndudo
che cạhma ne. 20 Tihcạ, te ndiyu
nchuhn che ndedecadino ne deh
che va che cạhma ne, te Chida ne
Dendiohs ne, te vaco ye ndudo che
cạhma ne.
21 ’Ndạ ro min ne, ạma cuahte
cạhnda ihyan nduco vih. Nạhn
ye ne, cạca ye che cạhno se di-
hno ye, nạhn ye ne, cạca ye che
cạhno se indihte yahn ye, nạhn
ye ne, cạca ye che cạhno se dạya
ye. 22 Nducoyạca ihyan co tạn ye
nduco nchuhn yahn che ritahno
ne u. Ate adecoduhno ihyan che
quendạh ye vedechahtino nde cui-
hno vedeyah min ne, ndevahn ye.
23 Cuahn che din tạn ihyan nduco
nchuhn ạma yạn ne, cuahn ne
tạma yạn. Cuạco rạ́hn rí nchuhn
te u che rinducó nducoyạca ihyan
ne, ndaconan chí cuahn che nde
metah conan cuahtechica ne ndu-
cuahn yạn yahn ihyan nación yahn
Israel.
24-25 ’Ihyan che rahn ne, hua
chenan ino ye che tahque ndạhcạ
cuahno ye che co ihyan ricuahn
yahn ye. Tahque ndah ne, rihco
dạma ino ye che cuahno ye nduhcạ
che a rahno ihyan ricuahn yahn
ye. Namin ihyan redin ntiyon
ne, hua chenan ino ye che tahque
ndạhcạ cuahno ye che co patrón
yahn ye. Tahque ndah ne, rihco
dạma ino ye che cuahno ye nduhcạ
che rahno patrón yahn ye. U che
rihquentiyón nchuhn, nducote
rendạhchenan ihyan u, rạhn ye
te quenan cumá vederihquen-
tiyon yahn chundah, tahque ca
nchuhn, nde tahque ndạhchenan
ye nchuhn.

Ihyan ne, va che din vạh ye Dendiohs

26 ’Nducote a devano nchuhn te
tihcạ va che cuahno co ne ne, hua
din vạh ne ihyan. Cuedevano ne te
nducuahn che ri cuahn ndeh ne, va
che cadino ihyan. 27 Nducuahn che
rạ́hn nduco nchuhn cuạhn demạn
vo ne, cuahndudo ne, cạh ne che
cadino ihyan. 28 Hua din vạh ne
ihyan che nahn cạhno ye nchuhn,
te cuihno min ne, ametah dehva

che co din ye. Tahque ndah ne,
codin vạh ne Dendiohs, te ihyan
min ne, co dechuh ye nchuhn vạn
ruchiyạhn, co ne castigo cuạhn
dạma.
29 'Ihyan ne, rino ye yạhda cạhya
anduhnecạ ndete che nde hua rigo-
nun chihve te, te ra ye ạma centạvo
no nạn che o te. Ate nde ạma yạhda
lihn ne, hua coh te ndete che Chida
nchuhn che va ye vahchetero hua
cuahnecun ye. 30 Me nchuhn ne,
tahque nda cuande ye nchuhn.
Nde yudo tin ne nedin cuande ye.
31 Chemin che hua cua ne cudạdo.
Tahque rigonun chihve ne che co
yạhda cạhya.

Nahn che hua co cuihnạn ihyan
cạva Dihvo vo Jesuscristo

32 'Nducoyạca ihyan che numa
ino ye ritahno ye u nạn ihyan
iyehnse ne, numacuahn vedeyeno
ndevá ihyan nạn Chidá che va
ye vahchetero. 33 Ate ihyan
che cuạcondạh vedạme ye u ne,
cuạcondạh vedạmé ihyan nạn
Chidá che va ye vahchetero.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo
Jesucristo ne, va che co tạn ihyan
nduco ye

34-35 'Hua ndedecadino nchuhn
che mạn che ndá ne, hua cuahte
cạhnda ihyan, te ihyan che ri-
tahno ye u ne, cuahte cạhnda
ihyan nduco ye. Ihyan ne, cuahte
cạhnda ye nduco chida ye mạn,
tạhn cạhya ne, cuahte cạhnda te
nduco chaco te mạn, tạhn decuno
ihyan ne, cuahte cạhnda te nduco
indạhn te mạn. 36 Tihcạ va che
cuahte cạhnda ihyan vạn ihyan
yahn ye.
37 'Ihyan che hua rihco dạma ino
ye cotahno ye u, yahn che hua
nahn ye che co tạn indihte yahn
ye nduco ye ne, ihyan chahn ne,
nde hua redin yahn che din cuandé
ihyan vạn ihyan yáhn. Namin
ihyan che hua rihco dạma ino
ye cotahno ye u, yahn che hua
nahn ye che co tạn dạya ye nduco
ye ne, nde hua redin yahn che
din cuandé ihyan vạn ihyan yáhn.
38 Adecoduhno ihyan che rihco
dạma ino ye cotahno ye u andahre
nde va che conan yạh ye nạn cruz,
atenạn ihyan min redin yahn che
din cuandé ihyan vạn ihyan yáhn.
39 Ihyan che cuacondạh vedạme ye
u, che nahn ndedevahn mạn ye
ihyan ne, conda ye, ne ihyan che
hua cuacondạh vedạme ye u ne,
andahre cạhno se ihyan, ate cuah-
tenan ye vahchetero.

Ihyan che cuahtenan ye
vahchetero

40 'Ihyan che renevahnecun ye
nchuhn ne, a u renevahnecun ye,
ne ihyan che renevahnecun ye
u ne, a Ihyan che dechuh ye u
renevahnecun ye. 41 Ihyan che
renevahnecun ye ạma ihyan che
rahndudo ye ndudo yahn Den-
diohs yahn che redin ye ntiyon
min ne, ndeva Dendiohs ạma tạma
ye. A namin no tun ihyan che
renevahnecun ye ạma ihyan che
ndah ihyan ye ne, ndeva Dendiohs
ạma tạma ye nduco vih. 42 Ihyan
che ritahno ye u ne, hua nduh
rigonun chihve ye che lạdo yahn
ihyan, ate adecoduhno ihyan che
cạh ye andahre ạma vạso nune,
cuh ihyan chahn ne, ndạhco me-
nun Dendiohs yahn ye.

11

Dechuh Juạn Bautista o ihyan te
nahn cadino ye yahn Dihvo vo Jesu-
cristo

1 Cuahn che chihno cạh cuande
Dihvo vo nduh che ndichio ihyan
apóstol yahn ye ne, chica ye min
cuahn ye, cacuahn ye mạn, cuah-
ndudo ye mạn, nduh cuạn yạn che
nino min.
2 Tạhn min ne, quenun Juạn
Bautista vạcoyạhn, ne cuahn che
checadino ye yahn dehtenduh che
redin Dihvo vo ne, dechuh ye o

ihyan che rinduco ye ihyan nạn
Dihvo vo, 3 tumerune ye:
—¿A ndih ihyan che a va cạde chi
ye ndedevahn ye ihyan iyehnse, o
comạn va che chi ihyan min ne?
4 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye
ihyan chahn:
—Cuahn nchuhn cuengo ne Juạn
nducuahn che rendihchero ne
mạn, rihnevan ne mạn. 5 Cạh ne
che cadino ye nduhcạ che redín
che ri ro nạn ihyan che ve mạn
ye mạn, redín che rica ihyan che
neneva doh cạh ye mạn, redín
che rendoyahn ihyan che ndi ye
cah che rechạ yute mạn, redín
che ihyan che chato ye rihnevan
mạn, redín che rentuche ihyan che
a ndih ye mạn, rahndudó ndudo
ndah yahn Dendiohs, rihnevan
ihyan che ri ndạche ye yahn nunde
yahn ye mạn. 6 Rạ́hn rí nchuhn
te ạma ndah ro yahn ihyan che
riquendi ye numa ino ye ritahno
ye u.
7 Cuahn che a conạhn ihyan
chahn ne, canạn rente Dihvo vo
nduco ihyan che chenun ye min
yahn Juạn, ne rạhn ye:
—¿Duh che chahn nchuhn
chendihchero ne min yạhn ne
nạn che metah duhva ne? A
devano ne te ndiyu ạma ihyan
che ran do ye, che anduhnecạ
ạma nduco che a muhn a min
redecuehte yuhne. 8 ¿Duh chahn
nchuhn chendihchero ne ne? A
devano ne te ndiyu ạma ihyan
che ạma ninevaca tino ndah, te
ihyan chemin chan ne, ndevạco
rey chenun ye. 9 A devano nchuhn
te chahn ne, chendihchero ne
ạma ihyan profeta. Cuạco rạ́hn rí
nchuhn te ihyan min che tahque
chahte vederihquentiyon quenan
cuma ye vạn ihyan profeta. 10 A
yahn ihyan min che rạhn Den-
diohs, ndirun nạn Ndudo yahn ye
tuhcạ:
Dechúh ạma se numanahn che
metah cahn,
cạhcoyạn se chedave yahn ihyan
cạva che a vate yạn ye cuahn
che nda.
11 Cuạco rạ́hn rí nchuhn te vạn
nducoyạca ihyan che chahte
ye iyehnse nde a rạhn me nde
meniyon ne, Juạn Bautista che
tahque chahte vederihquentiyon
quenan cuma ye. Ate vạn ihyan
che renevahnecun ye vederi-
hquentiyon che ndạhco cạde
Dendiohs ne, nde ihyan che
tahque doh vederihquentiyon
quenan cuma ye ne, tahque chahte
vederihquentiyon yahn ye che
co vederihquentiyon che quenan
cuma Juạn.
12 'Nde ro che canạn Juạn ntiyon
yahn ye nde meniyon ne, ạma
redin nun ino ihyan cạva che tuno
ye vahchetero nạn che rihquen-
tiyon Dendiohs. 13 Moisés mạn,
nducoyạca ihyan profeta, nde nạn
che canạn, nde ndạ Juạn Bautista
mạn, dirun ye yahn vederihquen-
tiyon ra che ndạhco cạde Den-
diohs. 14 Cuedevano nchuhn te che
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
che ndaconan chi tun Elías ne, a
Juạn Bautista ndạ ye, dinahn ved-
erihquentiyon min, andahre hua
nahn cotahno ne. 15 Nducoyạca
nchuhn ne, cuihcovan ndah ne che
tihcạ rạ́hn.
16-17 'Nchuhn che vate ne mạn
ro cuh ne, nduhchan sạhn cạhya
che reduche se ndihve, tihchan
ne. Sạhn chahn ne, rạhn se ri
se combiero yahn se: "Tive nuhn
curetive, ate hua cạh yeno nchuhn,
ndeh ne. Chita rạn nuhn, ate
hua chaco ne." 18 Nduhchan
sạhn chahn, tihchan ne, te ndạ
Juạn Bautista, ne ạma vạh nạn
cheh nạn chih ye, ne rạhn nchuhn
te quenun vaco chihngạ ihyan.
19 A namin no tun cuahn che ndạ
u che rinducó nducoyạca ihyan.
Réh mạn, ríh mạn, dạma nduco
ihyan che rahte vihco ye, ne rạhn
ihyan: "Sạhn tih ne, ạma reh
se mạn, ạma rih se mạn, rin-

duco se sạhn rica tume cạde iyo mạn, sạhn nunde chenạhn mạn.”
Rendạhchenan ihyan ntiyon che
redin nuhn, ate hua dehve din
yahn, te ihyan che renahn ye ne,
a devano ye che vededevano yahn
Dendiohs ne, chemin che tahque
ndah.

Ihyan yạn che hua nahn nto ino
ye nunde yahn ye

20 Chihno min ne, nte Dihvo vo
yahn ihyan yạn nạn che tahque din
ye vederihno, te ihyan chahn ne,
hua nahn nto ino ye nunde yahn
ye. Rạhn ye:
21 —Nchuhn ihyan yạn Corazín
mạn, ihyan yạn Betsaida mạn,
¡ạma vedin nchuhn!, te ndete
che ihyan yạn Tiro mạn, ihyan
yạn Sidón mạn, ndihchero ye
vederihno che ndihchero nchuhn
ne, a metah ro nto ino ye nunde
yahn ye, chahtenun ye tino ndere,
chahterạn ye vạn iya. 22 Rạ́hn ri
nchuhn te ndạ ro che cuhnde cạde
yahn nducoyạca ihyan ne, nde
tahque chahte castigo co nchuhn
che co ihyan chahn. 23 Me nchuhn
ihyan yạn Capernaum ne, ạma
redin yạde ne anduhnecạ ndete
che nde vahchetero tuno ne che
rạhco ne, ate va che cạhn ne
vạn ruchiyạhn, te ndete che yạn
Sodoma dín vederihno nduhcạ che
dín yạn vạco ne ne, chitahno ihyan
chahn, ne vate ca ye nde meniyon.
24 Rạ́hn rí nchuhn te ro che cuhnde
cạde yahn nducoyạca ihyan ne,
tahque chahte castigo co nchuhn
che co ihyan chahn.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo:
“Cochi nchuhn, ne dín che nuhn-
demạn chedave yahn ne”

25 Tuhme covạh Dihvo vo, ne
rạhn ye:
—Chida mạ́n, ndih che rihquen-
tiyon ne vahchetero mạn, iyehnse
mạn, rendevá yavenạn ne, te a
ihyan che necun ye cạh ne che
cadino ye vededevano yahn ne,
ndiyu ihyan che ạma devano ye
che rạhco ye. 26 Tihcạ Chidá, te
tihcạ nahn mạn ne.
27 Tuhme rạ́hn Dihvo vo ri ye
ihyan che chenun ye min:
—Chidá ne, ndạhco ye vederi-
hquentiyon tạ́h che cạhcantiyón
nducuahn dehtenduh. Nde ạma
ihyan hua rendihche ye u, te
atenạn Chidá che rendihche ye
u. Namin nde ạma ihyan hua
rendihche ye Chidá, te atenạn
u, nduco ihyan che mạ́n ricuáhn
ihyan tạcạ ye, che rendihche nuhn
ihyan. 28 Nducoyạca nchuhn
che rechuhrihn ne, hua va mạn
chedave yahn ne, cochahtino ne
u, ne dín che cuahtemạn chedave
yahn ne. 29 Codinahn ne veder-
ihquentiyon yáhn, ne cuiquendi
ne yune yáhn, te u ne, necún.
Tuhme cuahtemạn chedave yahn
ne. 30 Tihcạ din nchuhn, te hua
vạhche cạva ne che dinahn ne
vederihquentiyon yáhn.

12

Ihyan apóstol ne, tuhn ye ạma o
indo trigo ro che rahtetuhno ihyan

1 Chihno ạma o ro min, ạma
ro che rahtetuhno ihyan ne, chuh
Dihvo vo nạn va chendạta yahn
ihyan, ne ihyan apóstol ne, chi
cuico ye, ne tuhn ye indo trigo,
cheh ye ndute yahn. 2 Ndihchero
ạma o sạhn fariseo, ne rạhn se ri se
Dihvo vo:
—Condihche ne ihyan apóstol
yahn ne. Hua ndạhcạ che tihcạ
redin ye mạn ro cuh, te mạn ne, ro
che rahtetuhno ihyan.
3 Ate ndahconan Dihvo vo, ne
rạhn ye ri ye sạhn:
—A ndihchenan nchuhn nạn
Ndudo yahn Dendiohs nduhcạ che
din David ro min cuahn che chi
cuico ye nduco combiero yahn ye.
4 Chendạ ihyan chahn chete yạco,
cheh ye pạn che ndi vedino nạn
Dendiohs andahre pạn chemin
chan ne, atenạn chidocuyạn co
cheh ye. 5 Namin a devano nchuhn

nduhcạ che rihquentiyon ley che
dirun Moisés. Hua dehve nunde
che redin chidocuyạn ntiyon chete
yạco ro che rahtetuhno ihyan.
6 Nducote va vederihquentiyon
che din chidocuyạn ntiyon chete
yạco ro che rahtetuhno ihyan ne,
cuedevano ne te hua dehve nunde
che tihcạ redin ihyan apóstol
yáhn ro che rahtetuhno ihyan,
te vederihquentiyon che quenan
cumá ne, tahque chahte che co
vederihquentiyon min. 7 Nchuhn
ne, nde hua renahn ne ndudo
yahn Dendiohs che ndirun tuhcạ:
"Tahque náhn che cuahtenan
cuma nchuhn vedevạhino che co
che cạhno ne ite, co te vedino nạ́n."
Ndete che renahn nchuhn ndudo
min ne, nde hua ndere cạhma
nunde ne yahn ye. 8 Cuedevano ne
te u che rinducó nducoyạca ihyan
ne, rihquentiyón nde nducuahn
che redin ihyan ro che rahtetuhno
ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, din che ndoyahn ạma sạhn che ndi cuma tạh se

9 Chuh Dihvo vo min, ne chendạ
ye chete ạma yạco yahn ihyan
nación yahn Israel. 10 Min que-
nun ạma sạhn che ndi cuma ạma
tạh se. Namin min chenun ạma
o sạhn fariseo, ne nducote nahn
cạca nunde se yahn Dihvo vo ne,
tumerune se ihyan:

—¿A rihquentiyon nạn Ndudo
yahn Dendiohs che co din vo che
ndoyahn ihyan ro che rahtetuhno
vo ne?

11 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye sạhn:

—Ndete che va itecuche yahn
nchuhn ne condạhnun te chete veh
ico ro che rahtetuhno ihyan ne,
ndetạhno cạhn ne ndetendạh ne
ite. 12 Nducote tahque rigonun
chihve ạma ihyan che co itecuche
ne, chemin che co conan vo ihyan
andahre ro che rahtetuhno vo.

13 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn min:

—Cuạcondihque tah.

Chacondihco tạh se, ne ndo
ndah nduhcạ tạh se che tạma me.
14 Ndetạhno quendạh vah sạhn
fariseo chahn rentuhno se nduco
vih tạcạ cạhno se Dihvo vo.

Nduhcạ che ndirun yahn Dihvo vo Jesucristo nạn Ndudo yahn Dendiohs

15 Checadino Dihvo vo che tihcạ
rentuhno se, ne chica ye min,
cuahn ye. Ạma yạhn ihyan cuahn
ye nduco ye, ne din ye che ndoyahn
nducoyạca ihyan che cah ye.
16 Chihquentiyon Dihvo vo che hua
cạhma ihyan chahn che a ihyan
min che a va cạde che dechuh
Dendiohs, ndedevahn ye ihyan
iyehnse. 17 Tihcạ din ye cạva che
conahn ndudo che rạhn Dendiohs
yahn ye, dirun ihyan profeta Isaías
tuhcạ:

18 Sạhnguh che redin se ntiyon
yáhn, a mạ́n tendạhnún
sạhn.
Ạma yạhinó sạhn, ạma yenó cạva
se.
Dín che conun Vacó sạhn,
ne cuahndudo se vạn ihyan nación
chenạhn nduhcạ che va che
techecạdé yahn ye.
19 Hua cuhma chende se nduco
ihyan, nde huane cuah nun
se nạn ye, cạhya se ihyan.
Hua cochica se yune viyạn cuahn-
dudo se.
20 Hua cạh ndạche nduh se ihyan
che ndạche ri ye yahn
nunde yahn ye.
Tahque ndah se ne, necạh se
vedechahtino ihyan.
Tihcạ quendi se nde conan
cạhcantiyon se numachahte
iyehnse,
21 ne ihyan nación chenạhn ne,
cochahtino ye sạhn.

Sạhn fariseo ne, rạhn se te Dihvo vo Jesucristo ne, quenan cuma ye vederihquentiyon yahn chundah

22 Chihno min ne, ndạ ihyan nạn
Dihvo vo, nda ye ạma sạhn che
quenun vaco chihngạ sạhn. Sạhn

min ne, nde ve se nde lihme se.
Ndetendạh Dihvo vo vaco chihngạ
me, ne chi ro nạn se mạn, chi cạhn
se mạn. 23 Chahn ino nducoyạca
ihyan, ne rạhn ye:
—¿A din ndete che ihyan cuh che
dạya David ne?
24 Ate chihnevan ạma o sạhn
fariseo, ne rạhn se:
—Ihyan tih ne, quenan cuma ye
vederihquentiyon yahn chundah,
ne nduco chemin rendetendạh ye
vaco chihngạ.
25 A checadino Dihvo vo che ti-
hcạ rạhn se, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Ndete ihyan che vate ye ri-
hquentiyon ye cuahtecuhma ye
vạn mạn ye nduco vih ne, hua co
quendi ye cạhcantiyon ye. Ndete
intiyahn yạn cuahtecuhma ye vạn
mạn ye nduco vih ne, hua co
quendi ye cạhcantiyon ye. Ndete
ihyan che chenun ye ạma vah
cuahtecuhma ye va vạn mạn ye
nduco vih ne, hua co quendi ye
cuahtenun dạma ye. 26 A namin
no tun chundah. Ndete che nde-
tendạh se vaco chihngạ yahn se
ne, anduhnecạ ndete che cuhma
se nduco ihyan yahn se, ne hua co
quendi vederihquentiyon yahn se.
27 Nchuhn ne, rạhn ne che nduco
vederihquentiyon yahn chundah
che rendetendạ́h vaco chihngạ, ate
sạhn che rinduco se nchuhn ne,
nducote rendotenan se duh che co-
nan sạhn cạva che ndetendạh se
vaco chihnga ne, co cạhma se co se
nchuhn che hua cuạco che rạhn ne.
28 Cuedevano nchuhn te a nduco
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs rendetendạ́h vaco
chihngạ. Nduco chemin ne, a
ndero ndi che a rihquentiyon Den-
diohs vạn nchuhn.
29 ’Ạma sạhn dito ne, atenạn
ndete che dechiche ihyan sạhn
co condạ ye chete vạco se, duco
ye yahn se. U ne, anduhnecạ
ndete che tihcạ dín nduco chun-
dah, ndạhco ndiyá vederihquen-
tiyon yahn se.
30 ’Ihyan che hua rinduco ye u
ne, anduhnecạ ndete che tạn ye
nducó. Ntiyon che redín ne, an-
duhnecạ ndete che renedin dạmá
ndute ndạta, ne ihyan che hua rin-
duco ye u ne, anduhnecạ ndete che
rihtera ye.
31 ’Nducote rạhn nchuhn yáhn
che quenan cumá vederihquen-
tiyon yahn chundah ne, chemin
che rạ́hn rí nchuhn che va
vederenchahco cạva ihyan ade-
codehno nunde yahn ye mạn, che
chihngạ cạhma ye mạn, ate ihyan
che rendạhchenan ye Vaco Ndah
yahn Dendiohs ne, metah vederen-
chahco cạva ye. 32 Adecoduhno
ihyan che ndạhchenan ye u che
rinducó nducoyạca ihyan ne, va
vederenchahco cạva ye, ate ihyan
che ndạhchenan ye Vaco Ndah
yahn Dendiohs ne, hua ndạca ye
vederenchahco.

Ejemplo yahn yạhn ndạta

33 ’Yạhn ndạta ne, a nạn ndute
yahn rihnde ro ndete che ndah o
hua ndah. Yạhn ndạta che ndah
ndute yahn ne, yạhn ndah, ne
yạhn ndạta che chihngạ ndute
yahn ne, hua ndah. Cua cuande
nchuhn yahn ejemplo cuh, te hua
redin yahn che ndạhchenan ne
vederihquentiyon che quenan
cumá cuahn che a ro nạn ne che
ntiyon cochihve redín. 34-35 ¡Ạma
duhtuno ihyan nchuhn! A ndero
ndi nạn ndudo yahn ne. Ihyan
che ndah ihyan ye ne, runecạde
nạn ndudo yahn ye, ne ihyan che
duhtuno ihyan ye ne, chihngạ
ndudo yahn ye. 36 Rạ́hn rí nchuhn
te cạva nducuahn ndudo chihngạ
che rạhn ihyan ne, va che din
Dendiohs castigo ihyan. 37 Ihyan
che runecạde ndudo yahn ye ne,
hua co ye castigo, ne ihyan che
chihngạ ndudo yahn ye ne, co ye
castigo.

Sąhn fariseo ne, chica se che din Dihvo vo Jesucristo ąma vederihno, ndihchero se

38 Tuhme rąhn ąma o sąhn fariseo mąn, sąhn devano ley che dirun Moisés mąn:

—Ihyan Ricuahn, nahn nuhn che din ne ąma vederihno ndihchero nuhn cąva che co devano nuhn che Dendiohs dechuh ye ndih.

39 Ndahconan Dihvo vo, ne rąhn ye ri ye sąhn:

—Ihyan che vate ye mąn ro cuh ne, ąma duhtuno ihyan ye mąn, rahcotąhn ye yahn Dendiohs mąn. Nahn ndihchero ye vederihno, ate atenąn ąma vederihno nduhcą che chinąhn nduco ihyan profeta Jonás ndąca ndihchero ye. 40 Ąma ite ndico che quenun te vąn nuniyąhn ne, ca tuhn te ihyan min, ne quenun ye chete te ino ro ino yąn. Atihnocą u che rinducó nducoyąca ihyan va che conún mąn yąhn ino ro ino yąn. 41 Rąhn rí nchuhn te cuahn che ndą ro che techecąde Dendiohs yahn nducoyąca ihyan ne, necuan ihyan yąn Nínive, ndąhco ndiya ye nchuhn, te ihyan chahn ne, nto ino ye nunde yahn ye cuahn che cahndudo ihyan profeta Jonás ndudo yahn Dendiohs, ate nchuhn ne, nde hua rihcovan ne ndudo yáhn andahre tahque chahte vederihquentiyon quenan cumá che co ihyan min. 42 Namin tąhn reina che va te cuąhn yąhn ndiya ne, ndąhco ndiya te nchuhn ndą ro min, te tąhn min ne, ąma yahn chica te, chihnevan te vedevano yahn Salomón, ate nchuhn ne, nde hua rihcovan ne ndudo yáhn andahre tahque chahte vederihquentiyon quenan cumá che co ihyan min.

Nduhcą che redin vaco chihngą

43 'Cuahn che rendiquendąh vaco chihngą ąma ihyan ne, rechica yąhn nąn che metah duhva, renuhn nąn che conan tahn. Ate cuahn che hua rendąca ne, 44 rendaconan, conun ihyan nąn che a ndiquendąh, te ihyan min ne, a nduhcą ąma vah che va mąn, nde tuno ntache mąn, necuco mąn. 45 Tuhme rahn regua te ndache combiero yahn che tahque duhtuno ca che co mąn, ne rahtenun ihyan min, redin che tahque chuhrihn ye che co ro menąn. Tihcą cuahno co ihyan che duhtuno ihyan ye che vate ye mąn ro cuh.

Ndą chaco Dihvo vo Jesucristo nduco dihno ye, rinuhn ye ihyan

46 Numanahn che rente ca Dihvo vo nduco ihyan chahn ne, ndą chaco ye nduco dihno ye, rinuhn ye ihyan. Chahtendi ye cuąhn chevah, nahn nte ye nduco ye. 47 Rąhn ihyan ri ye Dihvo vo:

—Ndą chaco ne nduco dihno ne, vatendi ye cuąhn chevah, nahn nte ye nduco ne.

48 Ate ndahconan Dihvo vo, ne rąhn ye ri ye ihyan che rąhn ye nduco ye:

—Tącą hua. Ihyan cąh che chacó mąn, ihyan sih che dihnó mąn.

49 Tuhme nąhma Dihvo vo ihyan che rinduco ye ihyan, ne rąhn ye:

—Namin ihyan chuhn ne, anduhnecą chacó mąn, anduhnecą dihnó mąn, 50 te nducoyąca ihyan che redinahn ye vederihquentiyon yahn Chidá che va ye vahchetero ne, ihyan chahn ne, anduhnecą chacó mąn, anduhnecą cahvé mąn, anduhnecą dihnó mąn.

13

Ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndąta

1 Ro min ne, quendąh vah Dihvo vo cuahn ye chihto vine, ne min chihnde ye. 2 Ąma yąhn ihyan chi dąma ye nąn ye, nde quenan cuma che chihnde ye chete ąma bąrco che va nąn vine. 3 Chicuahn Dihvo vo ąma ndeh nąn dehtenduh ihyan

chahn nduco ejemplo. Canạn ye tuhcạ:

—Ạma yune ne, cuahn ạma ihyan retuhdo ye ndute ndạta. 4 Cuahn che tuhdo ye ne, chera neve ndute chihto yune, ne ndạ yạhda cheh te. 5 Te neve ndute ne, chera vạn roh, ne nducote hua yạno yạhn min ne, ndetạhno quendạh. 6 Ate cuahn che chi ihno ne, chihno tih, yahn che hua yạno nda dihyoduto. 7 Te neve ndute ne, chera vạn chano yạn. Ate cuahn che quendạh ne, chendih, ne chenun mạn. 8 Te neve ndute ne, chera nạn che demạn yạhn, ne ạma ndah chi yahn; nạhn ne, chi ạma ciento yahn, nạhn ne, chi ino raco yahn, ne nạhn ne, chi ndico ndiche yahn. 9 Nducoyạca nchuhn ne, condedecadino ndah ne cạva che tumacadino ne deh conahn.

Deh cuande che demạn nduco ejemplo chicuahn Dihvo vo Jesucristo ihyan

10 Tuhme chahn ndạ ihyan apóstol nạn Dihvo vo, ne tumerune ye ihyan:

—Dihve nuhn, ¿deh cuande che nduco ejemplo rente ne nduco ihyan ne?

11 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—Nduhcạ che rihquentiyon Dendiohs ne, nde hua devano ihyan, ate nchuhn ne, din Dendiohs che cadino ne yahn. 12 Tihcạ te, ihyan che chenahn ye ne, din Dendiohs che conahn ndah ye, ne ihyan che hua ndah chenahn ye ne, nde conạn ye tah che chenahn ye. 13 Chemin che nduco ejemplo rahndudó, rihnevan ye, cạva che cahnevan no ye ate hua conahn ye. 14 Tihcạ rinahn nduco ye nduhcạ che dirun ihyan profeta Isaias tuhcạ:

Ihyan sih ne, rihnevan ye ate hua renahn ye mạn,
rendihchero ye ate anduhnecạ ndete che hua ri ro nạn ye mạn,
15 te ạma cheche ndạcondạ chedave yahn ye, ndi i ye,
anduhnecạ ndete che hua rihnevan ye mạn,
anduhnecạ ndete che hua ro nạn ye mạn,
anduhnecạ ndete che hua retumacadino ye mạn.
Tihcạ ri yahn ye, te a va che hua necạhco ye u,
ne hua nchahcó cạva ye.

16 ’Me nchuhn ne, ạma ndah ro yahn ne, te renahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs. 17 Cuạco rạ́hn rí nchuhn te nde a rạhn me ne, ạma yạhn ihyan profeta mạn, ihyan che runecạde ye mạn ne, ạma chenan ino ye che ndihchero ye che rendihchero nchuhn mạn, che cahnevan ye che rihnevan ne mạn, ate hua chinahn nduco ye.

Recạh cuande Dihvo Jesucristo yahn ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndạta me

18 ’Cuihcovan nchuhn. Tuhcạ conahn ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndạta me. 19 Ndute ndạta che chera chihto yune me ne, nduhcạ ihyan che rihnevan ye ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, ne hua renun ino ye, te ndetạhno che rihnevan ye ne, rendạ chundah, redin se che rinạn ye. 20 Ndute che chera vạn roh me ne, nduhcạ ihyan che rihnevan ye ndudo, ne numacuahn vedeyeno renevahnecun ye. 21 Ate ihyan chahn ne, nduhcạ chendạta che metah cotạh yạno dihyoduto ne, tihchan ye, te cuahn che rechuhrihn ye o redin tạn ihyan nduco ye yahn che renevahnecun ye ndudo me ne, ndetạhno rihcomạn ye. 22 Ndute che chera vạn chano yạn me ne, nduhcạ ihyan che rihnevan ye ndudo me, ate ạma rendedecadino

ye cạva ntiyon yahn ye mạn,
rihncheh mạn ye ihyan che ạma
nahn yahn ye vedecuihca mạn, ne
chemin che hua ri redin ndudo me
che ndah nduco ye. 23 Me ndute
che chera nạn che demạn yạhn me
ne, nduhcạ ihyan che rihnevan ye
ndudo me, ne renahn ye. Ihyan
chahn ne, nduhcạ chendạta che chi
ạma ciento yahn mạn, chi ino raco
yahn mạn, chi ndico ndiche yahn
mạn ne, tihchan ye, te recạh yune
ye che redin ndudo me che ndah
nduco ye.

Ejemplo yahn chano yạn vạn trigo

24 Chihno min ne, nte Dihvo vo
tạma ejemplo, chihnevan ihyan
chahn. Rạhn ye:

—Cạhmá có nchuhn nduhcạ
vederihquentiyon yahn Dendiohs.
Ạma ihyan ne, tuhdo ye trigo nạn
yạhn yạhn ye, 25 ate chete rạhn,
ura che vateyạdo ihyan ne, chahn
ạma sạhn che hua ri rendihche
se ihyan, ne tuhdo se ndute yahn
chano yạn vạn trigo me. 26 Cuahn
che a chendudo cuiyon yạma trigo
me ne, chihnde ro chano yạn me
vạn. 27 Tuhme chahn sạhn redin
ntiyon, chengo se dihve se: “Dihve
nuhn, uvo ne, trigo tuhdo vo min.
¿Tạcạ che ạma quendạh chano yạn
ne? 28 Ndahconan ye, ne rạhn ye
ri ye sạhn: “Ạma sạhn che hua
ri rendihche se u ne, chahn se
tuhdo se ndute chano yạn.” Tuhme
tumerune se ihyan: “¿A nahn ne
che tico nuhn chano yạn me ne?”
29 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye
sạhn: “Hua tico ne chano yạn me,
te denạn nde nduco trigo tico ne.
30 Tahque ndah cạhcomạn vo che
cuihta dạma nduco vih nde ndạ
ro che co cuma trigo me. Tuhme
dechúh ihyan che tico ye chano yạn
me, din ticua ye, cuih ye vạcoyạhn.
Cuihno min ne, din dạma ye trigo
me, cuih ndah ye.”

Ejemplo yahn ndute yahn mostạza

31 Namin nte Dihvo vo ejemplo
cuh:

—Vederihquentiyon yahn Den-
diohs ne, nduhcạ ạma ndute
mostạza che chihche ihyan nạn
yạhn yahn ye. 32 Ndute mostạza
ne, andahre chemin che tahque
cạhya vạn nducuahn ndute, ate
cuahn che rihta ne, ri rahte
yạhn yahn che nde yạhda redin
ndahque te vạn dune.

Ejemplo yahn yạ yahn pạn

33 Nte Dihvo vo tạma ejemplo:

—Vederihquentiyon yahn Den-
diohs ne, nduhcạ tahsihn yạ che
chihchetạhn ạma ndạhta vạn ndeh
yạche pạn, ne quendih vạn ndu-
cuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, demạn nduco ejemplo chicuahn ye

34 Nducuahn ndudo che cahn-
dudo Dihvo vo, chihnevan ihyan
ne, demạn nduco ejemplo, 35 cạva
che conahn nduhcạ che dirun
ihyan profeta, tuhcạ:

Cuahndudó demạn ejemplo.
Cacuáhn ihyan yahn dehtenduh
che nde hua devano ihyan
numacuahn ro nde ro che
chihnde iyehnse.

Dihvo vo Jesucristo ne, cạh cuande ye deh conahn ejemplo yahn chano yạn vạn trigo me

36 Chihno min ne, ndedechuh
Dihvo vo nducoyạca ihyan, ne
ndondạ ye vah nduco ihyan apóstol
yahn ye. Tuhme rạhn ihyan chahn
ri ye ihyan:

—Te cuande ne nuhn deh
conahn ejemplo yahn chano yạn
me.

37 Ndahconan Dihvo vo, ne cạh
cuande ye ihyan chahn:

—Ihyan che retuhdo ndute
ndạta me ne, u che rinducó
nducoyạca ihyan. 38 Yạhn me
ne, iyehnse. Ndute ndạta me
ne, ihyan che renevahnecun ye
vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Chano yạn me ne, ihyan che
rihquentiyon chundah. 39 Sạhn
che tuhdo ndute yahn chano yạn
me ne, chundah. Ro che ndo dạma
trigo me ne, a ro che cuhnde cạde
yahn nducoyạca ihyan. Ihyan
che nedin dạma ye trigo me ne,
ángel. 40 Nduhcạ che ndo dạma
chano yạn me, conun vạcoyạhn
me ne, tihcạ cuahno co ihyan
che duhtuno ihyan ye cuahn che
cuhnde cạde yahn nducoyạca
ihyan. 41 Ndạ ro min ne, u che
rinducó nducoyạca ihyan ne,
dechúh ángel yáhn numachahte
nạn che rihquentiyón, nedin dạma
ye nducoyạca ihyan nunde, menạn
vihca ihyan che retihyon yune ye
ihyan chenạhn che rahtendihco ye
nunde. 42 Cuih ángel chahn ihyan
nunde chahn vạn ruchiyạhn. Min
cuaco ye mạn, cheh dihyon ye
mạn. 43 Me ihyan che redinahn ye
vederihquentiyon yahn Dendiohs,
ihyan min che Chida ye ne,
quendạh yavenạn ye, cuahtenan
ye vahchetero nạn che rihquen-
tiyon ihyan min. Nducoyạca
nchuhn, condedecadino ndah ne
yahn che renté nduco ne.

Ejemplo yahn vedecuihca che quenun ndeh

44 'Vederihquentiyon yahn Den-
diohs ne, nduhcạ ạma vedecuihca
che quenun ndeh mạn yạhn. Ạma
se ne, ntạca se vedecuihca me, ne
a min no ndaconan tihyon ndeh
se. Ạma chi yeno se, ne chahn se
ndihcue se nducuahn dehtenduh
yahn se, ne ca se yạhn nạn che
quenun vedecuihca me.

Ejemplo yahn tu diyạhn che ạma yahn chihve

45-46 'Vederihquentiyon yahn
Dendiohs ne, nduhcạ ạma tu
diyạhn che ạma ndạhcạ mạn, che
ạma yahn chihve mạn. Ndihchero
ạma se che ra se tu chemin chan,
ne chahn se ndihcue se nducuahn
dehtenduh yahn se, ne ca se tu me.

Ejemplo yahn yạna che retạh yạhca

47 'Vederihquentiyon yahn Den-
diohs ne, nduhcạ ạma yạna che
retạh yạhca che tihyon ihyan chete
nuniyạhn, ne chetạh ye nducoyạca
nạn yạhca. 48 Cuahn che a chito
yạna me ne, ndetendạh ye cuạhn
chihto nuniyạhn. Min tendạhnun
ye yạhca che ndah te, chih ye ite
chete cuahte, ne chihtera ye ite che
hua cochihve te. 49 Tihcạ va che
co ro che techecạde Dendiohs yahn
nducoyạca ihyan. Cuahtechica
ángel din vi ye ihyan che duhtuno
ihyan ye vạn ihyan che ndah ye,
50 ne cuih ye ihyan che duhtuno
ihyan chahn vạn ruchiyạhn. Min
cuaco mạn, cheh dihyon ye mạn.

Ejemplo yahn vedecuihca

51 Tuhme tumerune Dihvo vo
ihyan chahn:
—¿A renahn nchuhn nducuahn
che renté ne?
Ndahconan ihyan chahn, ne
rạhn ye:
—Tạcạ hua, Dihve nuhn, renahn
nuhn.
52 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan:
—Nducoyạca ihyan che retuno
ye vederihquentiyon yahn Den-
diohs ne, ri ye nduhcạ ihyan cuihca
che retendạh ye dehtenduh che ra
mạn, dehtenduh che ndico mạn,
vạn vedecuihca yahn ye, te ihyan
chahn ne, ạma ndeh nạn vededе-
vano chenan cuma ye.

Ntạ Dihvo vo Jesucristo yạn Nazaret

53 Cuahn che a chihno cahndudo
Dihvo vo ejemplo chemin chan ne,
chica ye min. 54 Ntạ ye yạn nạn che
chihta ye, ne chahn ye chete yạco
chicuahn ye. Ạma chahn ino ihyan
yạn min, ne rạhn ye:
—¿Ti chehua sạhn tih vededе-
vano che ricuahn se? ¿Tạca che ri
redin se vederihno? 55 Sạhn tih che
dạya vihcheyạhn me. Chaco se ne,
María. Dihno se ne, Jacobo mạn,

José mạn, Simón mạn, Judas mạn.
56 Namin tạhn cahve se ne, muhn
vate te. ¿Tira chehua se che tihcạ
ricuahn se?
57 Ihyan chahn ne, hua nevahne-
cun ye Dihvo vo. Chemin che rạhn
Dihvo vo ri ye ihyan:
—Ihyan profeta ne, atenạn yạn
vạco ihyan che renevahnecun
ye ihyan, te ihyan yạn vạco ye
mạn, ihyan ndevạco ye mạn ne,
rendạhchenan ye ihyan.
58 Dihvo vo ne, atenạn ạma o
vederihno din ye min yahn che
hua chitahno ihyan chahn ihyan.

14

Nduhcạ che chih Juạn Bautista

1 Tạhn min ne, Herodes gober-
nador yahn Galilea ne, checadino
se yahn Dihvo vo Jesucristo, 2 ne
rạhn se ri se sạhn che rinan se sạhn
nạn che rihquentiyon se:
—Ihyan che redin ye vederihno
ne, Juạn Bautista. A ntuche ye
vạn tenạhn, ne chemin che que-
nan cuma ye vederihquentiyon
che redin ye vederihno.
3 Tihcạ rạhn se, te sạhn min din
se preso Juạn, chihquentiyon se
sandạdo che dechiche se cadena
ihyan, tihyon se ihyan vạcoyạhn.
Tihcạ din se, te tihcạ nahn Herodías
tạhn ndạhta yahn dihno se Felipe.
4 Juạn ne, a rạhn ye ri ye Herodes:
—Hua redin yahn che conan
come tạhn tih nduhcạ ndạhta
yehn.
5 Nahn cạhno Herodes Juạn, ate
vạh se ihyan yạn, te nducoyạca ye
ritahno ye che Dendiohs dechuh
ye ihyan. 6 Ate ro che vihco
duche Herodes ne, ndeh tạhn
dạya Herodías nạn ihyan che
vate ye min, ne ạma quenan ino
Herodes. 7 Numacuahn vedeyudo
cạh se ndudo yahn se tạhn che
adecodehno che cạca te ne, cạh se
tạhn. 8 Nducote a nchinun chaco te
tạhn ne, rạhn te ri te sạhn:
—Te ne tin Juạn Bautista u chete
ạma cuh.
9 Ạma chi rạn Herodes che tihcạ
rạhn te, ate nducote a cạh se ndudo
yahn se tạhn nạn nducoyạca
ihyan che vate min ne, dinahn se.
10 Chihquentiyon se sandạdo che
chahn se chete vạcoyạhn, chihca
yạn se dạndo Juạn. 11 Ndaconan
se, nda se tin Juạn chete ạma cuh.
Cạh se tạhn, ne necạh te chaco te.
12 Tuhme ndạ ihyan che rinduco
ye Juạn, ne quenda ye ihyan chi-
hche ye ihyan. Chihno min ne,
chahn ye chengo ye Dihvo vo.

Cạh Dihvo vo Jesucristo, cheh uhn mil ihyan

13 Cuahn che checadino Dihvo vo
che chihno se Juạn ne, chica ye
min, quenun ye chete ạma bạrco
cuahn ye ạma cuạn, yạhn nạn che
metah duhva. Ate checadino ihyan
che cuahn ye, ne chica ye viyạn,
rica cạh ye, cuahn ye quendi ye
ihyan. 14 Cuahn che ndiquendạh
Dihvo vo chete bạrco me ne, ndi-
hchero ye che ạma yạhn ihyan
ndi dạma ye. Quenan vạhino ye
ihyan chahn, ne din ye che ndoy-
ahn ihyan cah che nduco ye min.
15 Cuahn che a chi chino ne, chahn
ndạ ihyan apóstol nạn Dihvo vo, ne
rạhn ye ri ye ihyan:
—Muhn ne, yạhn nạn che metah
duhva. Avạne ne, a chino cuahn.
Cuendedechuh ne ihyan sih cạva
che cạhn ye ti tenduh yạn, cua ye
che cheh ye.
16 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Metah deh cuande che nd-
edechúh ihyan. Cạh nchuhn cheh
ye.
17 Ate rạhn ihyan chahn ri ye
ihyan:
—Atenạn uhn ra pạn nduco o
yạhca va yahn nuhn.
18 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Cuahn nchuhn ngua ne.
19 Tuhme chihquentiyon Dihvo
vo che cuahte nducoyạca ihyan

nạn yune. Chetạh ye nduh che
uhn pạn me nduco o yạhca me que-
tuhma ye. Chenihyon nạn ye nạn
ro, necạh ye nundihve cuahn Den-
diohs, ne ndeh ye pạn me, cạh ye
ihyan apóstol chahn cạva che cuih
ye vạn nducoyạca ihyan. 20 Cheh
nducoyạca ihyan chahn nde nạn
che chito ihyan. Chihno min ne,
nedin dạma ihyan apóstol chahn
che ngạva, ne decuto ye ndichio
cuahte. 21 Ihyan che cheh ye ne,
ri ye uhn mil che demạn ihyan
chạhn, avạne ihyan ndạhta mạn,
checạhya mạn.

Chica Dihvo vo Jesucristo nạn nune vine

22 Chihno min ne, chihquentiyon
Dihvo vo ihyan apóstol che cuaht-
enun ye chete bạrco me, tuche ye
tạma lạdo viche yahn vine me nu-
manahn che ndedechuh ye ihyan
chahn. 23 Cuahn che chihno nd-
edechuh ye ihyan chahn ne, cocha
ye ạma tingüete demạn ye cạva che
covạh ye. Cuahn che a chi rạhn me
ne, quenan ca ye min demạn ye.
24 Numanahn min ne, a nde mạhn
vine me cuahn ihyan apóstol chahn
nduco bạrco me. Ạma rechi yuhne
cuạhn nạn cuahn bạrco me, ne
ạma rahn nune vine me. 25 Cuahn
che a nino co dave ne, ndạ nino
Dihvo vo cuạhn nạn cuahn bạrco
me, rica ye nạn nune. 26 Cuahn
che ndihchero ihyan apóstol chahn
ihyan che rica ye nạn nune me ne,
ạma dihya ye chi nde tuno cah vạh
ye, ne rạhn ye:

—¡Ngạ ạma vaco chihngạ, cochi
tạn!

27 Ate yạhve Dihvo vo ihyan
chahn, ne rạhn ye:

—Hua vạh nchuhn, te a u che
cochí.

28 Tuhme rạhn Pedro ri ye ihyan:

—Dihvé, ndete che ndih ne,
cuahnecun ne che cạcá nạn nune,
chí nạn ne.

29 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye:

—Cochi.

Tuhme cuahn Pedro, rica ye nạn
nune cuạhn nạn che cochi Dihvo
vo. 30 Ate nducote ạma ri yudo
nạn vine me ne, chendạ vedevạh
ihyan. Ndetạhno canạn rehche-
nun ye vạn nune, ne cah ye:

—Dihvé, ¡cuendedevahn ne u!

31 Chetạh Dihvo vo tạh ye, ne
rạhn ye ri ye ihyan:

—Di ne, hua numa ine ritehne.
¿Dehco che ndeh rendedecadine?

32 Cuahn che chendạ ye chete
bạrco me nduco vih ne, chehuan
yuhne me. 33 Tuhme ihyan che
chenun ye chete bạrco me ne,
chehntihya ye nạn Dihvo vo ne
rạhn ye:

—Cuạco niyon te ndih che Dạya
Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ihyan cah yạn Genesaret

34 Cuahn che a tuche ihyan
chahn vine me ne, ndạ ye yạn
Genesaret. 35 Ndetạhno nchanạn
ihyan yạn min Dihvo vo, chaco-
tuhn ye ndudo numacuahn yạhn
min. Ạma chengu ihyan ihyan cah
yahn ye nạn Dihvo vo. 36 Chica
ihyan chahn favor ihyan che
cuahnecun ye che nahn tạh ihyan
cah chahn mare tino yahn ye, ne
nducoyạca ye che nahn tạh ye ne,
ndoyahn ye.

15

Deh cuande che chendihco ihyan nunde

1 Chihno min ne, ạma o sạhn
fariseo mạn, sạhn devano ley che
dirun Moisés che chica se yạn
Jerusalén mạn, chahn ndạ se nạn
Dihvo vo, ne rạhn se ri se ihyan:

2 —Hua ndạhcạ che rahcotạhn
ihyan apóstol yahn ne vederi-
hquentiyon yahn ihyan ndico, te
reh ye nde hua renạno ye tạh ye
nduhcạ che chihco cạde ihyan
chạhn.

3 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye sạhn chahn:

—Me nchuhn ne, hua ndạhcạ
che rahcotạhn ne vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs, riquendi
ne costumbre yahn mạn ne.
4 Dendiohs ne, rihquentiyon ye
tuhcạ: “Codin yahine chide mạn,
cheque ye mạn.” Namin rihquen-
tiyon ye: “Ihyan che cạhva ye yahn
indihte yahn ye ne, va che cạhno
ihyan yạn ihyan.” 5 Ate nchuhn ne,
retihyon yune ne ihyan che cạhma
ye co ye indihte yahn ye: “Hua
co conán nchuhn, te nducuahn
che va yáhn ne, a cạ́h ndudo yáhn
che co vedino nạn Dendiohs.”
6 Nduco tihcạ ne, retihyon yune ne
ihyan che cuacondạh vedạme ye
indihte yahn ye. Rendạhco ndiya
nchuhn vederihquentiyon yahn
Dendiohs, ricuahn ne costumbre
yahn mạn ne. 7 ¡O nạn o chende
nchuhn! Redinahn niyon ne
nduhcạ che rạhn Dendiohs, dirun
ihyan profeta Isaías tuhcạ:

8 Ihyan sih ne, dendudo no che ren-
deva ye yavenạ́n,
ate nde tah hua ritahno ye u.
9 Nde tah hua richihve che rendeva
ye yavenạ́n,
te ricuahn ye vederihquentiyon
yahn mạn ye, redin cạ ye che
vederihquentiyon yáhn.

10 Tuhme cah Dihvo vo
nducoyạca ihyan chahn nạn ye, ne
rạhn ye:

—Cuihcovan nchuhn mạn,
conahn tin ne mạn, che cạhmá.
11 Che chendihco ihyan nunde ne,
ndiyu cạva dehtenduh che reh ye,
te cạva ndudo chihngạ che rente
ye.

12 Tuhme chahn ndạ ihyan
apóstol, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—¿A tumacadino ne che chi yudo
yahn sạhn fariseo sih yahn ndudo
che tihcạ rạhn ne ne?

13 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye
ihyan chahn:

—Nducuahn vederihquentiyon
che ndiyu mạn Chidá che va ye
vahchetero chihco cạde ye ne, va
che cuihno anduhnecạ ạma yạhn
che retico ihyan nde dihyoduto.
14 Din ca mạn se, te sạhn sih ne,
anduhnecạ sạhn nạn ve che quen-
danan se sạhn nạn ve chenạhn,
cora nun nducoyạca se chete ive
yạhn.

15 Rạhn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Te cuande ne nuhn deh
conahn che nte ne yahn che
chendihco ihyan nunde.

16 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye:

—¿Tạcạ che namin nduco
nchuhn hua renahn ne? 17 ¿A hua
devano ne te nducuahn che reh
ihyan ne, vạcochendereh yahn ye
renun? Chemin ne, rechuh cuạhn
chete ye, ne rendiquendạh. 18 Ate
ndudo chihngạ che rente ihyan ne,
rente ye yahn che chihngạ rend-
edecadino ye, ne nduco chemin
chendihco ye nunde. 19 Tihcạ,
te nạn vederendedecadino yahn
ihyan reconan che chihngạ rend-
edecadino ye mạn, che rihno
ye vih mạn, che rahtenan ye
nduco ndạhta che hua nihnevạco
nduco ye mạn, che reduco ye
mạn, che rihncheh ye mạn, ndere
ricueh dạme ye nunde ihyan mạn.
20 Nunde chemin chan redin che
rinda ihyan. Ate che cheh ihyan
andahre hua renạno ye tạh ne,
ndiyu nunde chemin.

Nduhcạ che chitahno ạma tạhn tạma nación

21 Chica Dihvo vo min, ne cuahn
ye yạhn yahn yạn Tiro nduco yạn
Sidon, 22 ne ạma tạhn ndạta yahn
ihyan cananea, che va te yạhn min
ne, cuahn te cuạhn nạn cuahn ye,
ca rica te ca rạhn te numa dito te:

—Dihvé, Dạya David, conan
vạhino ne u. Tạhn dạyá ne,
quenun ạma vaco chihngạ tạhn,
ne ạma rechuhrihn te.

23 Ate hua tumecạh ye yahn te.
Tuhme rạhn ihyan apóstol ri ye
ihyan:

—Cotumacạh ne tạhn, te ạma rah te cochi te cuạhn vedạmo vo.
24 Tuhme ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye:
—Dendiohs ne, dechuh ye u cạva che conán ihyan nación yahn Israel che a ndinda ye, din nune yahn ye.
25 Ate tạhn min ne, chahn ndạ te, chehntihya te nạn ye, ne rạhn te ri te ihyan:
—Dihvé, ¡cuinan ne u!
26 Rạhn ye ri ye tạhn:
—Hua redin yahn che conán di, te anduhnecạ ndete che cahneví pạn che va che cheh ihyan nación yáhn, cạh yạhna.
27 Ndahconan te, ne rạhn te:
—Dihvé, cuạco che rạhn ne. Ate yạhna ne, namin reh te, te rendevạhn te dạche che ra mạn mesa yahn dihve te. Nducote tihcạ ne, ricá favor ndih che conan ne tah u.
28 Tuhme rạhn ye ri ye tạhn:
—Dạya, ¡ạma numa ine ritehne! Conahn ndoque nduhcạ che rique.
A ura min no ndiquendạh vaco chihngạ me tạhn dạya te.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ạma yạhn ihyan cah

29 Ndạca Dihvo vo min ne, ntạ ye chihto vine yahn Galilea. Tuhme cocha ye ạma tingüete, ne min chihnde ye. 30 Ạma yạhn ihyan chi dạma ye nạn ye. Nda ihyan chahn ạma yạhn ihyan cah, ihyan che cueh cạh ye mạn, ihyan che neneva doh tạh ye mạn, ihyan che ve nạn ye mạn, ihyan che lihme ye mạn, yạhn ca ihyan che ndi ye tạma te o nạn cah mạn, ne din Dihvo vo che ndoyahn nducoyạca ye. 31 Ạma chahn ino ihyan che ndihchero che ndoyahn nducoyạca ihyan cah chahn, ne ndeva ye yavenạn Dendiohs, ihyan min che nda cuande ye ihyan nación yahn Israel.

Cạh Dihvo vo Jesucristo, cheh cun mil ihyan

32 Chihno min ne, cah Dihvo vo ihyan apóstol yahn ye, ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Ạma renan vạhino ihyan sih, te a ino ro che chenan ye nduco vo, ne metah dehva che cheh ye. Hua nahn ndedechúh ihyan che diya chete ye, te denạn cotạh cuno ihyan cuạhn yune.
33 Rạhn ihyan apóstol chahn ri ye ihyan:
—Ate muhn yạhn nạn che metah duhva. ¿Ti ngua vo che cạh vo cheh ihyan sih?, te ạma yạhn ye.
34 Tumerune ye ihyan chahn:
—¿Tạva pạn va yahn nchuhn ne?
Ndahconan ihyan chahn:
—Va ndache pạn yahn nuhn mạn, ạma o yạhca cạhya mạn.
35 Tuhme chihquentiyon Dihvo vo che chahte nducoyạca ihyan ndiyạhn. 36 Chetạh ye nduh che ndache pạn chahn nduco yạhca chahn, quetuhma ye, ne necạh ye nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh ye, cạh ye ihyan apóstol chahn cạva che cuih ye vạn ihyan. 37 Cheh nducoyạca ihyan chahn nde nạn che chito ihyan. Chihno min ne, nedin dạma ye cheyahn che ngạva, ne decuto ye ndache cuahte. 38 Ihyan che cheh ye ne, ri ye cun mil che demạn ihyan chạhn, avạne ihyan ndạhta mạn, checạhya mạn. 39 Chihno min ne, ndedechuh Dihvo vo ihyan chahn, ne quenun ye chete ạma bạrco, cuahn ye cuạhn yạhn yahn yạn Magdala.

16

Sạhn fariseo nduco sạhn saduceo ne, rica se ạma vederihno ndihchero se

1 Ạma o sạhn fariseo nduco sạhn saduceo ne, chahn se chendihchero se Dihvo vo. Sạhn chahn ne, retumarande se ihyan, ne chica se che din ye ạma vederihno, ndihchero se, cạva che co devano se che Dendiohs dechuh ye ihyan.

2 Ndahconan ye, ne rąhn ye ri ye sąhn:
—Cuahn che a ri chino ne, ndete che cuąh nąn ro ne, rąhn nchuhn te ndąhcą din ro. 3 Me vateyąn ne, ndete che cuąh nąn ro mąn, man mąn ne, rąhn ne te cuan co. Nchuhn ne, ¡o nąn o chende ne! Ąma ndah nda cuande ne tącą ri nąn ro, ate hua retumacadino ne yahn vederihno che redin Dendiohs mąn ro cuh. 4 Ihyan che vate ye mąn ro cuh ne, ama duhtuno ihyan ye, nde hua retumacąh ye Dendiohs. Rica ye vederihno ndihchero ye, ate atenąn ąma vederihno nduhcą vederihno che din Dendiohs nduco ihyan profeta Jonás ndąca ndihchero ye.
Chihno rąhn ye chemin ne, chihcomąn ye sąhn chahn, ne chica ye min.

Vededevano yahn sąhn fariseo ne, nduhcą yą yahn pąn

5 Cuahn che tuche ihyan chahn vine me ne, ntą tin ihyan apóstol chahn che hua nda ye pąn. 6 Ura min rąhn Dihvo vo nduco ye:
—Cuihco nchuhn cudądo. Hua tumacąh ne yahn yą yahn sąhn fariseo mąn, sąhn saduceo mąn.
7 Tuhme ndedecadino ihyan chahn, ne rąhn vąn mąn ye nduco vih:
—Tihcą rąhn ye ri ye uvo yahn che hua quenda vo pąn.
8 Checadino Dihvo vo che hua chenahn ihyan chahn che rąhn ye. Deyahn che hua nda ye pąn ndedecadino ye. Chemin che rąhn ye ri ye ihyan chahn:
—¿Dehco che rendedecadino nchuhn che hua nda ne pąn? ¿Tącą che hua numa ino ne ritahno ne? 9 ¿Tącą che hua renahn ne, nde hua rahtenun ino ne vederihno che rendihchero ne? Cuahn che cąąh, cheh uhn mil ihyan nduco uhn pąn me ne, ¿tącą che hua chahtenun ino ne che nde cąde cuahte che ngąva nedin dąma ne? 10 A namin no tun cuahn che cąąh, cheh cun mil ihyan nduco ndache pąn me ne, ¿tącą che hua chahtenun ino ne che nde cąde cuahte che ngąva nedin dąma ne? 11 ¿Tącą che hua chenahn nchuhn che ndiyu yahn pąn che rąąhn nduco ne? Rąąhn nduco ne che cąhco ne cudądo yahn yą yahn sąhn fariseo mąn, sąhn saduceo mąn.
12 Tuhme chenahn ihyan chahn che a yahn ndudo che ricuahn sąhn chahn che tihcą rąhn ye.

Rąhn Pedro te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che va cąde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse

13 Cuahn che ndą Dihvo vo yąhn yahn yąn Cesarea de Filipo ne, tumerune ye ihyan apóstol yahn ye:
—U che rinducó nducoyąca ihyan, ¿deh rąhn ihyan yáhn ne?
14 Ndahconan ihyan chahn:
—Nąhn ihyan ne, rąhn ye te ndih che Juąn Bautista. Nąhn tun ye ne, rąhn ye te ndih che Elías. Nąhn tun ye ne, rąhn ye te ndih che Jeremías o tąma cha ihyan profeta che chahte ye a rąhn me.
15 Tuhme tumerune ye ihyan chahn:
—Me nchuhn ne, ¿deh rąhn ne yáhn ne?
16 Ndahconan Simón Pedro, ne rąhn ye ri ye ihyan:
—Ndih ne, a ihyan che va cąde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse, a ndih che Dąya Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero.
17 Rąhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Ndah ro yehn, Simón, dąya Jonás, te a mąn Chidá che va ye vahchetero te ye checadine, ndiyu ihyan iyehnse. 18 Rąąhn rí di te redin yahn che doche Pedro, te che tihcą doche ne, conahn che ąma ndudo redin. Cuahto min quendi ihyan yáhn, ne nde vederihquentiyon yahn chundah hua co ndąhco

ndiya ihyan. 19 U ne, té vederihquentiyon di cạva che conan vạn
ihyan che rihquentiyon Dendiohs.
Cha che cạh yone che din ye mạn,
cha che cạhca tan che hua din ye
mạn ne, Dendiohs ne, cạh dito ye
ndudo yehn.
20 Tuhme rạhn Dihvo vo nduco
ihyan apóstol chahn che hua
cạhma ye nduco nde ạma ihyan
che a mạn ye che va cạde che chi
ye ndedevahn ye ihyan iyehnse.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te va che cạhno se ihyan

21 Nde tạhn min canạn Dihvo vo
cạh ye che checadino ihyan apóstol
yahn ye te va che cạhn ye yạn
Jerusalén, ne min ạma chuhrihn
ye. Ndo dạma intiyahn mạn, chi-
docuyạn ndinạn mạn, sạhn de-
vano ley che dirun Moisés mạn,
din tạn se nduco ye, nde cạhno
se ihyan. Ate cuihno ino ro ne,
ntuche ye. 22 Tuhme quenda Pedro
ihyan ạma lạdo, ne canạn riyạhve
ye ihyan, ne rạhn ye:
—Dihvé, hua ndạhcạ che cạhco
mendạhn ne ndih cạva che tihcạ
cuahno co ne.
23 Ndaconan Dihvo vo ndihche-
nun ye nạn Pedro. Chihya ye
ihyan, ne rạhn ye:
—Di chundah, cuehn vạne, te
redin vahche yáhn. Di ne, hua
devene cha che rihquentiyon Den-
diohs. Atenạn che rihquentiyon
ihyan iyehnse devene.
24 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan apóstol chahn:
—Adecoduhno ihyan che nahn
co cuande ye vạn ihyan yáhn ne,
va che cạhcomạn ye vedeyeno
mạn ye. Andahre va che conan
yạh ye nạn ạma cruz, ate va che
cạhco mendạhn ihyan, conduco
ye u. 25 Tihcạ, te ihyan che hua
nahn cạhco mendạhn ye ihyan
cạva che conduco ye u ne, va
che conda ye, ne ihyan che cạhco
mendạhn ye ihyan ne, andahre
din tạn ihyan nduco ye, cạhno ye
ihyan, ate ndevahn ye, cuahtenan
ye vahchetero. 26 Hua cochihve
yahn ihyan andahre nedin dạma
ye nducuahn vedecuihca che va
iyehnse ndete che chemin din che
denda ye, ne hua co cuahtenan
ye vahchetero. Ndete che tihcạ
ne, metah deh nduco nedihve ye
cạva che ndevahn ye. 27 Va che
conahn chemin, te u che rinducó
nducoyạca ihyan ne, va che chí
numacuahn vederihquentiyon
yahn Chidá nduco ángel yáhn, ne
techecạdé yahn nducoyạca ihyan,
ndạhco menún yahn queri ạma ye
tunoca che nedin ye, ndahtenan ye
iyehnse. 28 Cuạco rạ́hn rí nchuhn
te ạma o ihyan che chenun ye
muhn ne, vate ca ye iyehnse ndạ
ro min, ne ndihchero ye u che
rinducó nducoyạca ihyan cuahn
che ndạ́ numacuahn vederihquen-
tiyon yáhn.

17

Dihvo vo Jesucristo ne, ndo diyạhn ye

1 Chihno ạn ro min ne, quenda
Dihvo vo Pedro mạn, Jacobo nduco
dihno ye Juạn mạn, ne cuahn ye
nduco ihyan chahn ạma tingüete
yạco, 2 ne min ndo diyạhn ye nạn
ihyan chahn. Yavenạn ye mạn,
tino yahn ye mạn ne, ạma diyạhn
ro nduhcạ nạn yạhn. 3 Ura min ndi-
hchero ihyan apóstol chahn Moisés
nduco Elías che rente ye nduco Di-
hvo vo. 4 Tuhme rạhn Pedro ri ye
Dihvo vo:
—Dihve nuhn, ạma ndạhcạ che
cuahtenan vo muhn. Ndete che
nahn ne ne, dendah nuhn ino
vache vah; ạma nạn che conun ne,
tạma nạn che conun Moisés, ne
tạma nạn che conun Elías.
5 Numanahn che rạhn ca Pe-
dro ne, quendihco ạma man tuno
diyạhn ro nạn che chenun ihyan
chahn, ne vạn man me ne, chenun
ạma ndudo che rạhn tuhcạ:

—Sąhnguh che Dąyá. Yahinó sąhn. Ąma yenó cąva se. Che cąhma se ne, chemin che codinahn nchuhn.
6 Cuahn che chihnevan ihyan apóstol chahn ndudo me ne, ąma dihya ye chi, ne chahtetąve ndih ye ndiyąhn. 7 Tuhme chahn ndą Dihvo vo nąn ihyan chahn, nahn tąh ye ihyan, ne rąhn ye ri ye ihyan:
—Cuenecuan nchuhn. Hua dihya ne co.
8 Cuahn che ndo nihyon nąn ye ne, ametah ndihchero ye ihyan che o chahn, a demąn Dihvo vo.
9 Ura che cuenchahn ye cuete me ne, chihquentiyon Dihvo vo ihyan chahn, ne rąhn ye:
—Hua cąhma nchuhn nduco nde ąma ihyan yahn vederihno che ndihchero ne, nde ro che u che rinducó nducoyąca ihyan ntuché vąn tenąhn.
10 Tuhme tumerune ihyan apóstol chahn Dihvo vo, ne rąhn ye:
—¿Deh cuande che rąhn sąhn devano ley che dirun Moisés che dinoca Elías va che chi ye ne?
11 Ndahconan ye, ne rąhn ye ri ye ihyan chahn:
—Cuąco che va che chi Elías, ndąhco cąde ye nducuahn. 12 Ate rąhn rí nchuhn te a ndą Elías, ne ihyan ne, hua nevahnecun ye ihyan. Tahque ndah ye ne, din tąn ye nduco ye. Namin u che rinducó nducoyąca ihyan ne, va che chuhríhn, din tąn ihyan nducó.
13 Tuhme tumacadino ihyan apóstol chahn che rente ye yahn Juąn Bautista anduhnecą ndete che a ihyan min che Elías.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ąma sąhn dihn che ndi se cah rih dihca

14 Cuahn che ntą ihyan chahn nąn che chenun ihyan chenąhn ne, chahn ndą ąma se, chehntihya se nąn Dihvo vo, ne rąhn se ri se ihyan:
15 —Dihvé, conan vąhino ne sąhn dąyá, te ndi se cah rih dihca, ne ąma rechuhrihn se. Ąma ndeh yune cuahn che rinuhn yahn se ne, rendąhnun se vącoyąhn mąn, vąn nune mąn. 16 A checú sąhn nąn ihyan apóstol yahn ne, ate hua chi din ye che ndoyahn se.
17 Tuhme rąhn Dihvo vo:
—Nchuhn che vate ne mąn ro cuh ne, duhtuno ihyan nchuhn mąn, hua ritahno ne mąn. Nchuhn ne, a hua ndą ro che co ne ihyan. ¿A cuahn dąma quendąh vedechahtino nduco ne, che rąhco ne? Checú ne sąhn muhn.
18 Sąhn dihn me ne, quenun ąma vaco chihngą sąhn. Cuahn che ndą se nąn ye ne, chihquentiyon ye che ndiquendąh vaco chihngą me, ne ndetąhno ndoyahn se.
19 Ura che a demąn ye ne, tumerune ihyan apóstol chahn Dihvo vo:
—¿Dehra cuande che hua chi ndetendąh nuhn vaco chihngą me ne?
20 Ndahconan ye, ne rąhn ye ri ye ihyan chahn:
—Nchuhn ne, nde hua ritahno ne, te cuąco rąhn rí nchuhn te ndete che ritahno ne mare tąhsihn ne, cąhcantiyon ne ąma ico che cąca nąn che va, ne cuhnde tąma cuahn, ne dinahn. Ndete che ritahno ne ne, adecodehno che cąca ne ne, conahn nduco ne. 21 Rąhn rí nchuhn te cąva che ndetendąh vo vaco chihngą chemin chan ne, va che covąh vo mąn, cuahto vo yąhte mąn.

Rąhn Dihvo vo Jesucristo tąma yune che va che cąhno se ihyan

22 Numanahn che quechica Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye estądo yahn Galilea ne, rąhn ye ri ye ihyan chahn:
—U che rinducó nducoyąca ihyan ne, va che necąh ihyan u tąh sąhn nunde, 23 ne cąhno se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché vąn tenąhn.

Ạma chi ndạche ihyan chahn yahn che tihcạ rạhn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, nedihve ye cạde iyo yahn yạco

24 Cuahn che ndạ ihyan chahn yạn Capernaum ne, chahn sạhn che rica se tume cạde iyo yahn yạco, tumerune se Pedro:

—¿A hua renedihve ihyan ricuahn yahn nchuhn tume cạde iyo yahn yạco ne?

25 Ndahconan Pedro, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Tạcạ hua, renedihve ye.

Ndondạ Pedro chete vah ne, menạn vihca tumerune Dihvo vo ihyan:

—Deh rahn Simón, ihyan che rihquentiyon ye ne, ¿duh rica ye tume cạde iyo ne? ¿A ihyan nación yahn ye o ihyan tạma nación ne?

26 Ndahconan Pedro, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Rica ye ihyan tạma nación.

Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Tuhme ne, ihyan nación yahn ye ametah va che nedihve ye. 27 Ate cạva che hua din vo che co tạn nde ạma ihyan ne, cuehn nạn vine, ne cotihyen cu ra yạhca. Ite che cua te ne, cuentah chende te, ne min ntaque ạma tume. Nduco chemin cuenedihve cạde iyo yáhn mạn, yehn mạn.

18

Duh che tahque conạn

1 Chihno min ne, ndo dạma ihyan apóstol chahn nạn Dihvo vo, ne tumerune ye ihyan:

—¿Duh che tahque conạn vạn ihyan che rihquentiyon Dendiohs ne?

2 Tuhme cah Dihvo ạma lihn, chihno ye mendạhn, 3 ne rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ndete che hua nto ino ne nunde yahn ne, co ne nduhcạ checạhya che tuhchan che necun ne, hua co cuahtenan ne vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs. 4 Cuedevano ne te adecoduhno ihyan che necun ye nduhcạ lihn cuh ne, ihyan min che tahque conạn ye vạn ihyan che rihquentiyon Dendiohs. 5 Namin cuedevano ne te adecoduhno ihyan che nevahnecun ye ạma ihyan yáhn che necun ye nduhcạ lihn cuh ne, a u nevahnecun ye.

Cạhnda yahn ihyan che rahtendihco ye nunde

6 'Adecoduhno ihyan che tihyon yune ye ihyan yáhn che cuahtendihco ye nunde ne, ạma chahte castigo va che co ye. Tahque ndạhcạ cạva ye ndete che cạca yạhto ihyan ạma tu yudo chahte dạndo ye, ne cuacondạhnun ye ihyan vạn nuniyạhn, yudomin ca che tihyon yune ye ihyan yáhn che cuahtendihco ye nunde. 7 ¡Chevạh ihyan ihyense!, te a cạde no che va che cuahtendihco ye nunde. Ate ¡tahque vedin ihyan che tihyon yune ye ihyan che cuahtendihco ye nunde!

8 'Ndete che rendạ yahn ne che cuahtendihco ne nunde, ne va che dinahn ne nduco tạh ne o nduco cạh ne ne, tahque ndah che din ne cuande anduhnecạ ndete che a chihca ne, chacondạh ne, te tahque ndạhcạ yahn ne ndete che co cuahtenan ne vahchetero andahre yuhche ne, yudomin ca che ndah tạh ne, ndah cạh ne, cuahtenun ne vạn ruchiyạhn cuahn dạma. 9 Ndete che cạva ndutinạn ne rendạ yahn ne che cuahtendihco ne nunde ne, tahque ndah che din ne cuande anduhnecạ ndete che a tico ne, chacondạh ne, te tahque ndah yahn ne ndete che co cuahtenan ne vahchetero andahre hua ro nạn ne, yudomin ca che ndah ndutinạn ne, cuahtenun ne vạn ruchiyạhn.

Ejemplo yahn itecuche che chinda te

10 ’Cuihco nchuhn cudạdo che
hua ndạhchenan ne nde ạma
ihyan che necun ye nduhcạ
checạhya che tuhchan, te ángel
yahn ne, cuahn dạma chenan ye
nạn Chidá che va ye vahchetero.
11 Tihcạ, te u che rinducó
nducoyạca ihyan ne, ndá nd-
edeváhn ihyan che a ndinda ye,
nedin nunde yahn ye.
12 ’Rá̱hn rí nchuhn te ạma ihyan
che va ạma ciento itecuche yahn
ye ne, ndete che conda ạma te
vạn chano ne, cạhcomạn ye ite
che chenạhn chahn vạn chano
nạn che redin ye cudạdo ite, ne
cạhn ye quenuhn ye ite che chinda
me. 13 Cuahn che ntạca ye ite
ne, cuạco rá̱hn rí nchuhn te nde
tahque co yeno ye cạva ite min
che co cạva ite che chenạhn chahn.
14 Tihcạ Chida nchuhn che va ye
vahchetero, te hua nahn ye che
conda nde ạma ihyan che necun ye
nduhcạ checạhya che tuhchan.

Nduhcạ che va che nchahco ihyan yahn vih

15 ’Ndete che ạma ihyan che
namin ritahno ye din tạn ye nduco
ạma cha nchuhn ne, coyạhve ne
ihyan cuạhn demạn ne nduco vih.
Ndete che nto ino ye nunde yahn
ye ne, a ndedevahn ne ihyan yahn
castigo che va che co ye. 16 Ate
ndete che hua tumacạh ye che
cạhma ne ne, conuhn ne ạma o tes-
tigo cạva che nduco ihyan chahn
yạhve ne ihyan. 17 Ate ndete che
nde nduco tihcạ hua tumacạh ye
ne, cạhma ne nduco ihyan ndiyạco
cạva che vạn nducoyạca ne yạhve
ne ihyan. Ate ndete che hua tu-
macạh ye ne, co din ne cuande
anduhnecạ ndete che nde hua de-
vano ye che va Dendiohs.
18 ’Cuạco rá̱hn rí nchuhn te ndu-
cuahn che nte cạde ne ne, cạh dito
Dendiohs ndudo yahn ne.
19 ’Namin rá̱hn rí nchuhn te
ndete che co dạma ndudo ạma o
ne, cạca ne deh che nahn ne Chidá
che va ye vahchetero ne, te ye
nchuhn. 20 Te ye nchuhn, te nạn
che ndo dạma o ino ihyan ndeva ye
yavenạ̱n ne, min quenún vạn ye.
21 Tuhme chahn ndạ Pedro, ne
rạhn ye ri ye Dihvo vo:
—Dihvé, ¿a ndeh yune va che
nchahcó yahn ihyan che quendi
ye din tạn ye nducó ne? ¿A nde
ndache yune ne?
22 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan:
—Ndiyu atenạn ndache yune, te
a nduh va ndeh yune che din tạn
ye ne, a tih va ndeh yune va che
nchehque yahn ye.

Ejemplo yahn ạma sạhn che metah vederenchahco nạn se

23 ’Vederihquentiyon yahn Den-
diohs ne, nduhcạ ạma rey che
tendạh cuande ye yahn sạhn che
redin ntiyon nduco ye. 24 Cuahn
che canạn tendạh cuande ye
ne, ndạ ạma se tendạh cuande
ye yahn se, ne quendihco ndeh
se yahn ye, tenduh ndiche mil
tume diyạhnguạn. 25 Nducote
metah deh nduco che nedihve
se ne, chihquentiyon ye sạhn
decạhya yahn ye che ndihcue
se sạhn mạn, ndihcue se ndạhta
yahn se mạn, dạya se mạn,
nducuahn dehtenduh yahn se
mạn, cạva che ndutonun tah che
quendihco se yahn ye. 26 Tuhme
chehntihya se nạn rey me, ne
rạhn se: “Dihvé, codin chahtino
ne yáhn, ne nedihvé yahn ne.”
27 Quenan vạhino ye sạhn, ne
numacuahn vedeyeno tehche ino
ye nducuahn che quendihco se.
28 Ate ura che conạhn se ntạca
se ạma combiero yahn se che
quendihco ye ino cun cạde yahn
se. Dihno se dạndo ye, ne rạhn
se ri se ihyan: “Cuenedihve che
quendihque yáhn.” 29 Chehntihya
ye nạn se, ne rạhn ye: “Codin
chahtine yáhn, ne nedihvé yehn.”
30 Ate hua cahnecun se. Tahque

ndah se ne, chahn se chica nunde
se yahn ye, ne quenun ye vạcoyạhn
nde chihno nedihve ye yahn se.
31 Ndihchero combiero yahn se
che tihcạ din se, ne ạma chi
tạn ye, chahn ye chengo ye rey
me. 32 Tuhme tahve rey me
che chehua sạhn, ne chihya ye
sạhn: “Di ne, ạma duhtuno ihyan
di. U ne, nchahcó yehn yahn
nducuahn che quendihque yáhn,
te chique favor u. 33 ¿Tạcạ che
hua tihcạ quenan vạhine combiero
yehn nduhcạ che quenan vạhinó
di?” 34 Numacuahn vedetạn
chihquentiyon ye che conun se
vạcoyạhn nde chihno nedihve se
che quendihco se.

35 Quendi Dihvo vo, ne rạhn ye ri
ye ihyan chahn:

—Namin nchuhn, ndete che hua
nchahco ne yahn vih numacuahn
chedave yahn ne ne, cuahno ne
nduhcạ che chahno sạhn min, te
Chidá che va ye vahchetero ne, hua
nchahco ye yahn ne.

19

*Dihvo vo Jesucristo ne, chicuahn
ye nduhcạ che rihquentiyon Den-
diohs che hua tehche ihyan ndạhta
yahn ye*

1 Cuahn che chihno nte Dihvo
vo ne, chica ye min estạdo yahn
Galilea, cuahn ye estạdo yahn
Judea, tạma lạdo viche ico Jordán,
2 ne ạma yạhn ihyan cuahn ye
nduco ye. Cuahn che ndạ ye min
ne, din ye che ndoyahn ihyan cah.

3 Tuhme ndạ ạma o sạhn fariseo
che nahn tumarande se ihyan, ne
tumerune se:

—¿A co tehche ihyan ndạhta
yahn ye cạva adecodehno ne?

4 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye sạhn:

—A devano nchuhn nduhcạ che
a ndirun nạn Ndudo yahn Den-
diohs tuhcạ: “Cuahn che dendah
Dendiohs iyehnse ne, dendah ye
ihyan chạhn mạn, ihyan ndạhta
mạn.” 5 Namin ndirun tuhcạ:
“Ihyan chạhn ne, cạhcomạn ye in-
dihte yahn ye, ne cahnevạco ye,
conan cuma ye ndạhta yahn ye.
Ihyan chahn ne, din yahn ye vih
anduhnecạ ndete che ạma no ye.”
6 Nducote tihcạ ne, ametah din ye
cuande che o ye, te anduhnecạ
ndete che ạma no ye. Nducote a
mạn Dendiohs nahn ye che cuahte-
nan cuma ihyan chahn vih ne, hua
redin yahn che tehche ye vih.

7 Rạhn sạhn chahn ri se ihyan:

—Ndete che tihcạ ne, ¿deh
cuande che cạh yune Moisés che
tehche ihyan ndạhta yahn ye,
dirun ye ạma cạca cạh ye tạhn?

8 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Yahn che cheche chedave
yahn ihyan ne, chemin che cạh
yune Moisés che tehche ye ndạhta
yahn ye. Ate Dendiohs ne, hua
tihcạ chihco cạde ye cuahn che
dendah ye iyehnse. 9 U ne, rạ́hn rí
nchuhn te ihyan che ndere tehche
ye ndạhta yahn ye ndiyu yahn
nunde che quenan te nduco tạma
chạhn, ne cahnevạco ye nduco
tạma te ne, redin duche yahn ye
che nihnevạco ye. Namin sạhn
che cahnevạco se nduco tạhn
che ntehche inchạhn te tạhn ne,
condihco se nunde.

10 Tuhme rạhn ihyan apóstol ri ye
Dihvo vo:

—Ndete che tihcạ va cạde yahn
ihyan chạhn ne, tahque ndah ye
che nde hua cahnevạco ye.

11 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:

—Hua nducoyạca ihyan co di-
nahn ye yahn chemin, te atenạn
ihyan che necạh Dendiohs veder-
ihquentiyon ihyan che co dinahn
ye. 12 Vate chạhn che hua numa
ye, te a tihchan ye nde rahteyạn
ye. Namin vate ye che hua numa
ye yahn che ihyan redin yoh ye
ihyan. Namin vate ye che hua
rahtenan cuma ye ndạhta cạva che
hua co vạhche yahn ye nạn ntiyon

yahn Dendiohs. Ihyan che retumacadino che co dinahn ye che cuahtemạn ye ne, ndạhcạ che dinahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, nahn tạh ye checạhya, covạh ye cạva

13 Chihno min ne, ndạ ihyan, nda ye checạhya yahn ye cạva che nahn tạh Dihvo vo, ne covạh ye cạva. Ate ihyan apóstol ne, rạhva ye nduco ihyan chahn. 14 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Hua cạhca tạn nchuhn che chi checạhya sih nạ́n, te a ndi cuande vạn ihyan che necun ye che cuahtenan ye vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs.

15 Chihno rạhn ye chemin ne, nahn tạh ye checạhya chahn, covạh ye cạva. Tuhme chica ye min, cuahn ye.

Ạma sạhn cuihca ne, nte se nduco Dihvo vo Jesucristo

16 Ura min ndạ ạma sạhn yuno nạn Dihvo vo, ne rạhn se:

—Ihyan Ricuahn Ndah, ¿deh ndah che dín cạva che conán vahchetero ne?

17 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Nde hua redin yahn che cahme, Ihyan Ricuahn Ndah, te atenạn Dendiohs ne, ihyan min che ndah ye. Cạva che conen vahchetero ne, codinehn vederihquentiyon yahn ye.

18 Tumerune se ihyan:

—¿Cha vederihquentiyon me ne?

Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Vederihquentiyon che tuhcạ: “Hua cahne ihyan mạn, hua din duche yehn che nihnevaque mạn, hua doque mạn, hua ndere cạhma nonde yahn ihyan mạn, 19 cuendeva yavenạn chide mạn, cheque mạn, codin yahine nducoyạca ihyan nduhcạ che yahino man di mạn.”

20 Rạhn se ri se ihyan:

—Nducuahn vederihquentiyon che tihcạ ne, redináhn nde ro che lihn ca u. ¿A va ca che dináhn ne?

21 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Che cuahtenan ihyan vahchetero ne, tahque rigonun chihve che co vedecuihca. Cạva che hua co vạhche yehn che tone min ne, cuendihcue dehtenduh yehn che va, ne cuinen ihyan chevạh. Tuhme cochi condoque u.

22 Nducote ạma cuihca se ne, hua quenan ino se che tihcạ rạhn Dihvo vo nduco se, ne ạma chi rạn se conạhn se.

23 Tuhme rạhn Dihvo vo nduco ihyan apóstol:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ạma vạhche cạva ihyan cuihca che condạ ye vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs. 24 Ndaconan rạ́hn rí nchuhn te nde ạma ihyan cuihca ne, hua co condạ ye vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs.

25 Che rạhn ye chemin ne, ạma cuahn ino ihyan apóstol chahn, ne rạhn ye vạn mạn ye nduco vih:

—Ndete che tihcạ ne, nde ạma ihyan hua co ndevahn ye.

26 Chaconan Dihvo vo ndihchero ye ihyan chahn, ne rạhn ye:

—Che tin demạn ihyan ne, hua condạ ye vahchetero. Atenạn Dendiohs co din ye che min tuno ihyan, te Dendiohs ne, ri redin ye nducuahn.

27 Tuhme rạhn Pedro ri ye ihyan:

—Dihve nuhn, me nuhn che chihcomạn nuhn nducuahn, chinduco nuhn ndih ne, ¿deh co nduco nuhn ne?

28 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te cuahn che a nuhnde cạde nducuahn, ne u che rinducó nducoyạca ihyan cuhndé nạn che rihquentiyón numacuahn vedeyudo ne, namin nchuhn che rinduco ne u ne, cuahte ne techecạde ne yahn nduh che ndichio ndạta yahn ihyan

nación yahn Israel. 29 Namin
adecoduhno ihyan che va che
cạhcomạn ye dehtenduh yahn ye
mạn, ihyan yahn ye mạn, cạva
che co conduco ye u ne, nuhnde
menun ạma ciento yahn queri ạma
che cạhcomạn ye, a vạco ye, a
dihno ye, a cahve ye, a chida ye,
a chaco ye, a ndạhta yahn ye, a
dạya ye, a yạhn yahn ye, ate nunde
menun ạma ciento yahn queri
ạma che cạhcomạn ye. Avạne ne,
conan ye vahchetero numacuahn
ro. 30 Ndạ ro min ne, ndiyu yahn
che a rạhn chitahno ihyan che
tahque quendạh yavenạn ye, nde
huane yahn che cade chitahno ye
che hua nduh quendạh yavenạn
ye.

20

Ejemplo yahn sạhn redin ntiyon

1 'Vederihquentiyon yahn Den-
diohs ne, nduhcạ ạma patrón che
chahn ye ạma vatiyạn chenuhn ye
mozo cạva che tuhn se uva yahn
ye. 2 Ndạca ye neve se, ne nte
cạde ye nduco se che din se ntiyon
cạde ro, ne dechuh ye sạhn nạn
ntiyon yahn ye. 3 Chahn tun ye
tenduh nạn rahco nun vatiyạn, ne
ntạca ye te neve se che vatechica
se cuạhn ndihve, metah ntiyon
din se. 4 Rạhn ye ri ye sạhn:
"Cuahn nchuhn codin ne ntiyon
yáhn, conduco ne sạhn chenạhn
che a chenan se min, ne nedihvé
nchuhn nduhva che redin yahn."
"A," rạhn se, ne cuahn se. 5 Chahn
tun ye tenduh nạn mạhn yạhn.
Ntạca ye te neve se, dechuh ye
sạhn nạn ntiyon me. Chahn tun
ye tenduh nạn rahco ino. Ntạca
ye te neve se, ne namin dechuh ye
sạhn. 6 Ndaconan chahn tun ye
tenduh nạn rahco uhn, ne ntạca ye
te neve se, ne rạhn ye ri ye sạhn:
"¿Dehco che hua din nchuhn ntiyon
mạn ro ne?" 7 Ndahconan se, ne
rạhn se ri se ihyan: "Hua din nuhn
ntiyon, te hua ndạca ntiyon din
nuhn." Rạhn ye ri ye sạhn: "Cuahn
nchuhn din ne ntiyon yáhn tuhme,
ne nedihvé nchuhn nduhcạ che
redin yahn." "A," rạhn se, ne
cuahn se. 8 Chi chino me ne,
rạhn ye ri ye mandador yahn ye:
"Cuenedin dame sạhn mozo sih,
ne cuenedihve yahn se, cuanan
nduco sạhn che ndạ adive cuahn."
9 Cuahn che chendạ sạhn che a
nde nạn rahco uhn a chino canạn
din se ntiyon ne, ndondạ tạh se
chihve yahn se yahn numa ro.
10 Nde nạn chihnonan yahn ne,
chendạ sạhn che din se ntiyon
numa ro, ne ndedecadino se che
tahque ndahva nedihve ye sạhn,
ate a dạma no nedihve ye sạhn.
11 Cuahn che ndihchero se che a
dạma no nevihve sạhn nduco sạhn
chenạhn chahn ne, rạhn nunde
se nduco patrón yahn se, 12 ne
rạhn se ri se ihyan: "Sạhn sih che
atenạn ạma ura no din se ntiyon
ne, ¿deh cuande che dạma nedihve
ne sạhn nduco nuhn che chahte-
nun nuhn vạn yạn numa ro, din
nuhn ntiyon?" 13 Ndahconan ye,
ne rạhn ye ri ye sạhn: "A devanó
che redín. A numa nedihvé yahn
nchuhn nduhcạ che a nte cạde
vo. 14 A nedihvé yahn nchuhn.
Tahque ndah ne ne, conạhn ne.
A mạ́n va vedeyeno che tihdenạ́n,
nedihvé yahn sạhn chuhn. U
ne, codín nduhcạ che náhn nduco
tume yáhn. 15 Nchuhn ne, hua
cuande yahn ne che quenan cumá
vedevạhino nduco se." 16 Atihnocạ
no tun ro che cuhnde cạde yahn
nducoyạca ihyan, te ndiyu che a
rạhn chitahno ihyan che tahque
quendạh yavenạn ye, nde huane
che a cade chitahno ye che hua
nduh quendạh yavenạn ye. Ti-
hcạ, te vạn nducoyạca ihyan che
nahn Dendiohs che cotahno ye ne,
atenạn neve ra ye che tendạhnun
Dendiohs ihyan cạva che ndevahn
ye.

Ndaconan rạhn Dihvo vo Jesuscristo che va che cạhno se ihyan

17 Cuahn che a quenun yune Dihvo vo cuahn ye yạn Jerusalén ne,
quenda ye nduh che ndichio ihyan
apóstol devavih, ne rạhn ye ri ye
ihyan:
18 —A devano nchuhn, che mạn
ne, chenun yune vo, cuhn vo
yạn Jerusalén. U che rinducó
nducoyạca ihyan ne, necạh ihyan
u tạh chidocuyạn ndinạn mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn, ne cuih nunde se yáhn cạva
che cạhno ihyan u. 19 Necạh se
u tạh sạhn tạma nación cạva che
din duche yahn se u mạn, cuahn
se u mạn, nahn yạh se u mạn.
Ate cuihno ino ro ne, ntuché vạn
tenạhn.

Chaco Jacobo mạn, Juạn mạn ne, chica ye che conạn dạya ye

20 Chihno min ne, chahn ndạ
ndạhta yahn Zebedeo nduco nduh
che o dạya ye, Jacobo mạn, Juạn
mạn. Chehntihya ye nạn Dihvo
vo, ne chica ye favor ihyan.
21 Tumerune Dihvo vo ihyan:
—¿Deh nehn ne?
Rạhn ihyan ndạhta me:
—Ricá ndih che cuahnecun ne
che cuahte nduh che o dạyá dạma
nduco ne cuahn che a va ne nạn ri-
hquentiyon ne. Ạma se ne, cuhnde
se lạdo tạh cuạco ne, ne tạma se ne,
cuhnde se lạdo tạh cueh ne.
22 Ate rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Nchuhn ne, nde hua renahn
ne deh che rica ne. ¿A cocha ne
chuhrihn ne nduhcạ che va che
ạma chuhríhn ne?
Ndahconan ihyan chahn, ne
rạhn ye:
—Tạcạ hua. Cocha nuhn.
23 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Cuạco te va che chuhrihn
nchuhn nduhcạ che va che ạma
chuhríhn, ate che cuahte ne chihto
nạ́n ne, ndiyu u che cạhcantiyón,
te a Chidá che cạhcantiyon ye, ne
a mạn ye devano ye cha ihyan che
cuahte ye chihto nạ́n.
24 Chihnevan ihyan apóstol
chenạhn chahn, ne chi tạn
ye nduco ihyan che o chahn.
25 Tuhme cah Dihvo vo nducoyạca
ye, ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Nchuhn ne, a devano ne te
ihyan ndinạn yahn queri ạma
nación ne, ạma yudo rihquentiyon
ye, ne sạhn che rinan se ihyan
ne, rendinun rendinạhno se ihyan
yahn ye. 26-27 Ate vạn nchuhn ne,
hua co tihcạ, te adecochano ne
che nahn conạn ne ne, va che co
ne nduhcạ ạma mozo, conan ne
vih. 28 U che rinducó nducoyạca
ihyan ne, cuiquendi ne yune yáhn,
te u ne, ndạ́, ndiyu cạva che conan
ihyan u, ate cạva che conan mạ́n
ihyan, ne cạhco mendạ́hn u cạva
che ndedeváhn ạma yạhn ihyan.

Din Dihvo vo Jesucristo che chi ro nạn o sạhn nạn ve

29 Cuahn che chica Dihvo vo yạn
Jericó nduco ihyan apóstol yahn
ye ne, ạma yạhn ihyan nduco ye
ihyan. 30 Chihto yune vate o sạhn
nạn ve, ne cuahn che chihnevan
se che a ndạ nino Dihvo vo ne,
riyạhve se ihyan numa dito se:
—Dihve nuhn, Dạya David, ¡co-
nan vạhino ne nuhn!
31 Rạhva ihyan nduco se cạva
che cuahtedihn chende se, ate nde
tahque yudo nạn se rạhn se:
—Dihve nuhn, Dạya David, ¡co-
nan vạhino ne nuhn!
32 Tuhme chan ndi Dihvo vo. Cah
ye sạhn, ne tumerune ye sạhn:
—¿Deh nahn nchuhn che dín
cạva ne ne?
33 Ndahconan se, ne rạhn se ri se
ihyan:
—Dihve nuhn, nahn nuhn ne che
din ne che co ro nạn nuhn.
34 Quenan vạhino ye sạhn,
ne nahn tạh ye ndutinạn se.
Ndetạhno chi ro nạn nduh che o
se, ne cuahn se chinduco se ihyan.

21

Ndą Dihvo vo Jesucristo yąn Jerusalén

1 Cuahn che a ndą nino ihyan
chahn yąn Jerusalén ne, ndą ye
chihto ąma yąn lihn che duche
Betfagé, nino cuete Olivo. Min
tahve Dihvo vo o ihyan apóstol
yahn ye, 2 ne rąhn ye ri ye ihyan:
—Cuahn nchuhn viyąn, ne
min ntąca ne ąma burro che
quenan chiche te, nduco te dąya
te. Cuentąhte ne ite, ne cuiquenda
ne ite. 3 Ndete che va duh ihyan
che cąhma ye deh din ne burro tih,
rentąhte ne ite ne, cąhma ne co ne
ihyan: "Dihve nuhn nahn ye ite, ne
ndetąhno ndedechuh ye ite."
4 Tihcą chi cąva che conahn
nduhcą che dirun ihyan profeta
tuhcą:
5 Cąhma nchuhn co ne ihyan che
vate ye yąn Jerusalén:
"Condihchero nchuhn che cochi
Rey yahn ne.
Ąma necun ye, ne quendudo ye
ąma burro lihn."
6 Dinahn ihyan apóstol chahn che
chihquentiyon Dihvo vo. 7 Chehua
ye burro me nduco dąya te, ne
tihde ye tino yahn ye dąme te.
Cocha Dihvo vo ite, ne quendi
ye cuahn ye. 8 Ąma yąhn ihyan
nduco ye, ne nąhn ye ne, rentąve
ye tino yahn mąn, nąhn ye ne,
rentąve ye yąta cue mąn, rend-
edecuco ye numa yune cuąhn nąn
che cuahn Dihvo vo. 9 Nducoyąca
ihyan che ndąhnąn ye mąn, ihyan
che chenan ive ye mąn ne, ąma
yeno ye, ne rah ye tuhcą:
—¡Ndeva vo yavenąn ihyan cuh
che quenan cuma ye vederihquen-
tiyon che quenan cuma ihyan
ndico yahn ye David! ¡Dechuh
Dihvo vo Dendiohs ihyan! ¡Ndeva
vo yavenan Dendiohs!
10 Cuahn che chendą Dihvo vo
yąn Jerusalén ne, canąn nducoyąca
ihyan ndo dąma ye. Ąma vari ye,
ne nąhn ye tumerune ye:
—¿Duh ihyan tih che ndą ye ne?
11 Nąhn ye ne, ndahconan:
—Ihyan cuh che profeta Jesu-
cristo che chica ye yąn Nazaret,
estądo yahn Galilea.

Dihvo vo Jesucristo ndetendąh vah ye sąhn che chenun se chete yąco rendihcue se

12 Chendą Dihvo vo chete yąco,
ne ndetendąh vah ye nducoyąca
sąhn che chenun se min rendihcue
se mąn, ra se mąn. Chi muhn chi
min ye mesa yahn sąhn che ren-
dahcorun se tume mąn, silla yahn
sąhn che rendihcue se icui mąn,
13 ne rąhn ye ri ye sąhn:
—Nąn ndudo yahn Dendiohs ne,
ndirun tuhcą: "Yąco yáhn ne, cąva
che cuahtenun ihyan covąh ye",
ate nchuhn ne, nedin ne anduh-
necą vah nąn che rendo dąma sąhn
duco.
14 Chihno min ne, chahn ndą
ąma o sąhn nąn ve mąn, sąhn che
cueh cąh mąn, nąn Dihvo vo min
chete yąco, ne din ye che ndoy-
ahn se. 15 Nducoyąca checąhya che
chenun min ne, ąma yeno, ne rah
tuhcą:
—¡Ndeva vo yavenąn ihyan cuh
che quenan cuma ye vederihquen-
tiyon nduhcą che quenan cuma
David!
Chidocuyąn ndinąn nduco sąhn
devano ley che dirun Moisés ne,
ąma chi tąn se che din Dihvo vo
vederihno mąn, che rah checąhya
chahn rendeva yavenąn ye mąn,
16 ne rąhn se ri se ihyan:
—¿Tącą che recąh yune ne che ti-
hcą rendeva checąhya sih yavenąn
ne?
Ndahconan Dihvo vo, ne rąhn ye
ri ye sąhn:
—Recąh yuné, te a tihcą va
che conahn. A devano nchuhn
te a ndirun nąn Ndudo yahn
Dendiohs tuhcą: "Chihco cąde ne
che checąhya mąn, decuąh mąn

ne, ndeva yavenạn ne nduhcạ che
redin yahn.”
17 Chihcomạn ye sạhn chahn, ne
chica ye min. Cuahn ye yạn Beta-
nia, ne min quenan ye vino min.

Dihvo vo Jesucristo ne, din dine ye ạma yạhn higo

18 Chi dave tạma ro me, ura che
quenun yune Dihvo vo che cuahn
tun ye yạn Jerusalén ne, chi cuico
ye. 19 Ndihchero ye ạma yạhn
higo chihto yune, ne chahn ye ndi-
hchero ye ndete che chenan ndute
yahn. Ate metah nde ạma ndute
yahn, demạn yạta chenan. Tuhme
din dine ye yạhn me, ne rạhn ye:
—Ametah ndaconan co ndute
yehn.
A ura min no tih yạhn me.
20 Cuahn che ndihchero ihyan
apóstol chahn che tih yạhn me ne,
ạma cuahn ino ye, ne tumerune ye
Dihvo vo:
—¿Tạcạ che ndetạhno tih yạhn
higo cạh ne?
21 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye
ihyan chahn:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ndete
che ritahno ne mạn, hua rihco
yahn ino ne mạn ne, nde veder-
ihno che tahque rahte co din ne.
Co cạhcantiyon ne ico tih che cạhn
condạhnun vạn nuniyạhn, ne di-
nahn. 22 Ndete che ritahno ne ne,
nducuahn che cạca ne Dendiohs
ne, conahn nduco ne.

Vederihquentiyon che quenan cuma Dihvo vo Jesucristo

23 Ura che ndạ Dihvo vo ne,
chendạ ye chete yạco, ne canạn
ricuahn ye. Numanahn min ne,
chahn ndạ chidocuyạn ndinạn
nduco sạhn intiyahn, ne tumerune
se ihyan:
—¿Duh te vederihquentiyon
ndih che din ne dehtenduh che
tihchan ne?
24 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye sạhn:
—Namin va ạma nạn che
tumeruné nchuhn. Dinoca ndah-
conan ne chemin, tuhme có
nchuhn duh te vederihquentiyon
che tihcạ redín: 25 ¿Duh dechuh
Juạn che chehdenune ye, a Den-
diohs o ihyan iyehnse ne?
Ate canạn rentuhno se vạn mạn
se nduco vih:
—Ndete che cạhmo vo che Den-
diohs dechuh ye Juạn ne, cạhma
ye co ye uvo: “¿Me dehco che hua
chitahno nchuhn che cahndudo ye
tuhme?” 26 Me ndete che cạhmo
vo che ihyan iyehnse dechuh ye
ihyan ne, co tạn ihyan yạn nduco
vo, te nducoyạca ye ritahno ye che
Ndudo yahn Dendiohs cahndudo
ye.
27 Tahque ndah se ne, rạhn se ri
se Dihvo vo:
—Hua devano nuhn.
Tuhme rạhn ye ri sạhn:
—Namin u ne, hua có nchuhn
duh te vederihquentiyon che tihcạ
redín.

Ejemplo yahn sạhn cạhya che rahcotạhn

28 Quendi Dihvo vo, ne rạhn ye ri
ye sạhn ndinạn chahn:
—Nté ạma ejemplo, cahnevan
nchuhn. Ạma ihyan ne, vate o dạya
ye, ne rạhn ye ri ye ạma se: “Mạn
ro ne, cuehn ton uva yuhn vo.”
29 Ndahconan se, ne rạhn se: “Hua
cạ́hn.” Ate adive ne, nto ino se
che tihcạ rạhn se, ne cuahn se din
se ntiyon che chihquentiyon chida
se. 30 Numanahn min ne, rạhn ye
nduco sạhn che tạma me che cạhn
se din se ntiyon min. Sạhn min
ne, rạhn se ri se ihyan: “Tạcạ hua,
chidá, cạ́hn.” Ate hua dinahn se.
31 ¿Cha sạhn chahn dinahn se che
chihquentiyon chida se ne?
Ndahconan sạhn ndinạn chahn,
ne rạhn se:
—Sạhn che yạhve ye menạn me.
Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te
nduhcạ sạhn che hua dinahn me
ne, tihchan nchuhn, te rahcotạhn

ne yahn vederihquentiyon yahn
Dendiohs. Vederihquentiyon yahn
ye ne, tahque nun dinahn sạhn rica
tume cạde iyo mạn, tạhn ndere
vatechica mạn, che co nchuhn.
32 Juạn Bautista ne, chicuahn
ye ihyan nduhcạ che runecạde
cuahtechica ye, ne nevahnecun
sạhn chahn mạn, tạhn chahn mạn,
ate nchuhn ne, chahcotạhn ne, nde
hua nto ino ne andahre ndihchero
ne che nevahnecun ihyan nunde
chahn.

Ejemplo yahn sạhn redin ntiyon che duhtuno ihyan se

33 ’Cuihnevan nchuhn tạma
ejemplo: Ạma ihyan ne, chihche
ye dihyo uva nạn yạhn yahn ye, ne
din ye chahn yahn mạn, dendah
ye ạma tanque nạn che cuhno ye
nune yahn uva me mạn, chahto ye
ạma chete nạn che din ye cudạdo
ntiyon min mạn. Cuahn che
chihno chihco tahn ye nducuahn
ne, ndạhco ye chendạta me tạh
ạma o sạhn che din se ntiyon
nduco. Tuhme chica ye min, cuahn
ye. 34 Cuahn che a ndạ ro che a rine
uva ne, dechuh ye sạhn decạhya
yahn ye cạva che necahn mạhn
sạhn chahn uva me nduco ye.
35 Ate sạhn redin ntiyon chahn ne,
tumangạn se sạhn decạhya chahn
yahn ye, ne ạma se ne, chahn se
sạhn, ne tạma se ne, chihno se
sạhn, ne tạma se ne, cạh se tu sạhn.
36 Ndaconan dechuh ye tahque
yạhn sạhn decạhya yahn ye, ne a
namin no tun din tạn sạhn redin
ntiyon chahn nduco se anduhnecạ
che din se menạn.

37 ’Nạn chihnonan yahn ne,
dechuh ye sạhn dạya ye, te rạhco
ye te nevahnecun sạhn chahn
sạhn. 38 Ate cuahn che ndihchero
sạhn chahn dạya ye ne, ntuhno
se nduco vih, ne rạhn se: “Sạhn
tih che cuhnde tạh se ntiyon cuh.
Cạhno vo sạhn, ne cahnevi vo
yahn se.” 39 Tumangạn sạhn
chahn sạhn, quenda se sạhn cuạhn
chihto, ne chihno se sạhn.

40 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
sạhn ndinạn chahn:

—Cuahn che ndạ dihve chendạta
me ne, ¿deh din ye nduco sạhn
redin ntiyon chahn ne?

41 Ndahconan sạhn chahn, ne
rạhn se ri se ihyan:

—Numacuahn vedetạn decui-
hno ye sạhn chahn, ne cạh ye
chendạta me tạma te o sạhn redin
ntiyon che necahn mạhn se ndute
ndạta me nduco ye ndạ ro yahn.

42 Namin rạhn Dihvo vo ri ye
sạhn ndinạn chahn:

—A devano nchuhn nduhcạ che
a ndirun nạn Ndudo yahn Den-
diohs tuhcạ:

Tu che hua quenan ino sạhn vi-
hcherahto ne,
chemin che tahque chichihve.
Chemin ne, a mạn Dendiohs chihco
cạde ye,
ne ạma ndạhcạ che tihcạ din ye.

43 Nducote racondạh vedạme
nchuhn u ne, a rendo dạma ne
nduco sạhn vihcherahto chahn.
Chemin che cahnevi Dendiohs
vederihquentiyon yahn ye che va
tạh ne, ne ndạhco ye tạh ihyan
che dinahn ye. 44 Che racondạh
vedạme ihyan u ne, anduhnecạ
ndete che condạh ndudo ye nạn
yạva, ndạca yah ye, ne ihyan che
dín castigo ihyan ne, anduhnecạ
ndete che condạh ndudo ạma yạva
ihyan, cuihno ndeh ye.

45 Chidocuyạn ndinạn chahn
mạn, sạhn fariseo chahn mạn ne,
chenahn se che a yahn se che nte
Dihvo vo ejemplo me. 46 Chemin
che nahn tumangạn se ihyan, ate
hua chihquino se. Vạh se ihyan
yạn, te nducoyạca ye ritahno ye
che Dendiohs dechuh ye ihyan.

22

Ejemplo yahn che rihnevạco dạya rey

1 Quendi Dihvo vo, ne nte ye tạma ejemplo, chihnevan sạhn chahn:
2 —Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a nahn nduhcạ ạma rey che din ye vihco decahnevạco dạya ye. 3 Dechuh ye sạhn decạhya yahn ye ngua se ihyan che a ndiyạhve ye che conduco ye nạn vihco me, ate hua chahn ihyan chahn. 4 Ndaconan dechuh ye tạma te o sạhn decạhya yahn ye, ne rạhn ye nduco se: "Cạhma nchuhn co ne ihyan chahn che a chihnó itenine, ne a va yạn che cheh ye. Din nun ino ye chi ye." 5 Ate a namin no tun hua tumacạh ihyan chahn. Ạma ye ne, cuahn ye nạn yạhn yahn ye, tạma ye ne, cuahn ye nạn ntiyon yahn ye, 6 ne ihyan chenạhn ne, tumangạn ye sạhn decạhya chahn, chahn ye sạhn, nde chihno ye sạhn. 7 Tuhme ạma chi tạn rey me, ne dechuh ye sandạdo yahn ye chihno se ihyan chahn, chihquiyạhn se yạn vạco ye. 8 Chihno min ne, rạhn ye nduco sạhn decạhya yahn ye: "A va yạn nducuahn cạva che cuanạn vihco. Ate ihyan chahn ne, ạma duhtuno ihyan ye, nde hua rihnevạhn che chi ye. 9 Tahque ndah ne, cuahn nchuhn cuạhn yune viyạn, muhn min nạn che ri dạma ihyan, ne coyạhve ne nducoyạca ihyan che ntạca ne cạva che chi ye conduco ye." 10 Dinahn sạhn decạhya chahn, ne quenda se quendihconahn nducoyạca ihyan che ntạca se, hua tumacạh se tạchan ihyan ye. Nduco tihcạ ne, ạma yạhn ihyan chito vah ye.
11 Tuhme chendạ rey me chete vah me, ne ndihchero ye ạma sạhn che nduco se min. Hua quenun se tino nduhcạ che rahtenun ihyan che rahn ye nạn rihnevạco ihyan, 12 ne rạhn ye ri ye sạhn: "Amigo, ¿tạcạ che chenda muhn?, te hua quenon tino che redin yahn che conon." Sạhn min ne, nde nạn che cạhma se metah. 13 Tuhme chihquentiyon rey me sạhn che rinan se nạn vihco me: "Cuiquiyạhto nchuhn nde tạh nde cạh sạhn tih, cuetendạh vah ne sạhn, cuacondạhnun ne sạhn nạn che man. Min cuaco se mạn, cheh dihyon se mạn."
14 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye sạhn ndinạn chahn:
—Tihcạ, te ạma yạhn ihyan riyạhve Dendiohs che cuatenan ye vahchetero, ate ạma doh ihyan che co cuahtenan ye min.

Tumerune sạhn fariseo yahn cạde iyo

15 Tuhme conạhn sạhn fariseo chahn, ne ntuhno se nduco vih cạva che nuhn ino se tạcạ co cạca nunde se yahn Dihvo vo. 16 Dechuh se ạma o combiero yahn se nduco tạma te o sạhn partido yahn Herodes, ne rạhn se ri se Dihvo vo:
—Ihyan Ricuahn, ndih ne, ndudo cuạco che rente ne mạn, ricuahn ne numa cuạco vederihquentiyon yahn Dendiohs mạn, nde hua rendạhchenan ne ihyan, te dạma no rendihche ne nducoyạca ye. 17 Deh rạhn ne: ¿A redin yahn che nedihvo vo cạde iyo che rica emperador yahn Roma o hua ne?
18 Dihvo vo ne, a devano ye che retumarande sạhn chahn ihyan, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Nchuhn ne, o nạn o chende ne. ¿Dehco che retumarande ne u? 19 Cuete ne ạma tume che renedihve nduco ne cạde iyo, ndihcheró.
Nạhme se ạma tume chemin chan ihyan. 20 Ndihchero ye tume me, ne tumerune ye sạhn:
—¿Duh ihyan che quenan yavenạn ye mạn, che duche ye mạn, nạn tume cuh ne?
21 Ndahconan se, ne rạhn se:
—Emperador yahn Roma.
Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Cha che rihquentiyon emperador ne, condinahn nchuhn, ne

cha che rihquentiyon Dendiohs ne,
namin codinahn ne.
22 Ąma cuahn ino se che tihcą
rąhn ye, ne conąhn se nduco vih.

Tumerune sąhn saduceo yahn
che ntuche tenąhn

23 A ro min no chahn ąma o
sąhn saduceo chendihchero se Di-
hvo vo. Sąhn chahn ne, hua ri-
tahno se che va che ntuche tenąhn,
ne chemin che rąhn se ri se ihyan:
24 Ihyan Ricuahn, Moisés ne,
dirun ye te ndete che coh inchąhn
ąma ndąhta che hua ndąca dąya
ye ne, va che cahnevąco dihno
tenąhn me nduco tąhn min cąva
che cąhco ndąta se menun dihno
se. 25 Ąma yune ne, chahte ndache
sąhn yąn vąco nuhn che dihno se
vih. Chihnevąco sąhn menąn me,
ne cuahn che chih se ne, hua ndąca
se nde ąma dąya se nduco ndąhta
yahn se. Chemin che chihnevąco
tąma dihno se nduco tąhn min.
26 Ate namin chih se, ne hua ndąca
dąya se nduco te. Atihnocą nde
chenan chih nduh che ndache se
che chahtenan cuma se tąhn min.
Nde ąma se hua ndąca dąya se
nduco te. 27 Nde nąn chihnonan
yahn ne, namin chih tąhn min.
28 Nducote nduh che ndache sąhn
chahn chahtenan cuma se tąhn
min ne, ndą ro che ntuche tenąhn
ne, ¿cha se che inchąhn te ne?
29 Ndahconan Dihvo vo, ne rąhn
ye ri ye sąhn:
—Nchuhn ne, hua ritahno ne che
va che ntuche tenąhn, te hua re-
nahn ne Ndudo yahn Dendiohs,
nde huane vederihquentiyon yahn
ye. 30 Ndą ro che ntuche tenąhn
ne, ametah cuahtenan cuma ihyan
vih, nde huane ihyan ndąhta, nde
huane ihyan chąhn. Ro min ne,
ndo ye nduhcą ángel che vate ye
vahchetero. 31 Me yahn che va che
ntuche tenąhn ne, a ndero ndi che
nde hua renahn nchuhn Ndudo
yahn Dendiohs che ndirun, nąn
che rąhn ye tuhcą: 32 "U che Den-
diohs yahn Abraham mąn, yahn
Isaac mąn, yahn Jacob mąn." Che
tihcą rąhn ye ne, a ndero ndi che
a ihyan min che Dendiohs yahn
nducoyąca ihyan, ihyan che vate
ca ye mąn, ihyan che a ndih ye
mąn, te nąn ihyan min ne, chen-
duche nducoyąca ihyan.
33 Nducoyąca ihyan che chih-
nevan ye che tihcą rąhn Dihvo vo
ne, ąma cuahn ino ye yahn vededevano yahn ye.

Vederihquentiyon yahn Den-
diohs che tahque menąn vihca

34 Checadino sąhn fariseo chahn
che ndąhco ndiya Dihvo vo sąhn
saduceo chahn, ne ndo dąma se,
nąn ye. 35 Vąn sąhn chahn quenun
ąma sąhn devano ley che dirun
Moisés, ne cąva che tumarande se
Dihvo vo ne, tumerune se ihyan:
36 —Ihyan Ricuahn, ¿cha veder-
ihquentiyon nąn ley yahn Den-
diohs che tahque menąn vihca ne?
37 Ndahconan ye, ne rąhn ye ri ye
sąhn:
—"Codin yahine Dihve Dendiohs
numacuahn chedave yehn mąn,
numa ine mąn, numacuahn
vederendecadino yehn mąn."
38 Vederihquentiyon min che
menąn vihca. 39 Namin va tąma
vederihquentiyon yahn ye, che
a nahn dąma che tuhcą: "Codin
yahine nducoyąca ihyan nduhcą
che yahino man di." 40 Nąn
nduh che o vederihquentiyon
che tuhchan ne, rendo dąma
nducuahn che dirun Moisés mąn,
ihyan profeta mąn.

Ihyan che a va cąde che chi ye
ndedevahn ye ihyan iyehnse ne, ¿duh
che Chida ye?

41 Numanahn che ndi dąma
ca sąhn fariseo chahn ne,
42 tumerune Dihvo vo sąhn:
—Ihyan che va cąde che chi ye
ndedevahn ye ihyan iyehnse ne,
¿deh rąhn nchuhn yahn ye ne?
¿Duh dąya ihyan min ne?
Ndahconan se, ne rąhn se:

—Ihyan min ne, dạya David.
43 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:
—Ndete che atenạn dạya David
ihyan min ne, ¿tạcạ che din Vaco
Ndah yahn Dendiohs che nevahne-
cun David ihyan nduhcạ Dihve ye?,
dirun ye tuhcạ:
44 Rạhn Dihvo vo Dendiohs ri ye
Dihvé:
“Cuihnde chihto nạ́n, lạdo tạh
cuạcó,
numanahn che ndạhco ndiyá
ihyan che hua ri rendihche
di cạva che nevahnecun ye
di.”
45 Nducote mạn David dirun ye che
ihyan min che Dihve ye ne, hua
cuạco che atenạn dạya ye ihyan.
46 Nde ạma sạhn chahn hua
ntạquino se deh che ndahconan
se yahn ye, ne nde ro min ametah
chihquino se tumerune ca se
dehtenduh ihyan.

23

Dihvo vo Jesucristo ne, ndevih ye nunde yahn sạhn fariseo vạconạn se

1 Tuhme rạhn Dihvo vo nduco
ihyan che chenun ye min mạn,
ihyan apóstol yahn ye mạn, tuhcạ:
2 —Sạhn fariseo mạn, sạhn de-
vano ley che dirun Moisés mạn
ne, ntạh se ntiyon che ricuahn se
ley min. 3 Cuenevahnecun nchuhn
che ricuahn se, ate hua quendi
ne yune yahn se, te sạhn chahn
ne, a vih ricuahn se, ne a vih
redin se. 4 Ạma ndeh nạn rihquen-
tiyon se che dinahn ihyan, ate mạn
se ne, nde tah hua redinahn se.
5 Nducuahn che redin se ne, atenạn
cạva che cuhnde ro vederihquen-
tiyon che chenan cuma se. Tahque
rahno cinta che chenan chata se
mạn, reche se mạn, tahque rahno
tino che chenun se mạn, che co
ihyan chenạhn. 6 Renan ino se
rahte se nạn silla che rahte ihyan
ndinạn nạn vihco mạn, chete yạco
mạn. 7 Namin renan ino se che nu-
mạcuahn vedenecun necạh ihyan
Dendiohs sạhn vạn ihyan mạn,
cạhma ye ihyan ricuahn yahn se
mạn.
8 ’Ate nchuhn ne, hua cạhma
ne ihyan ricuahn yahn vih, te
nducoyạca ne ne, dihno ne vih,
ne va ạma no Ihyan Ricuahn yahn
ne, ihyan min che va cạde che nd-
edevahn ye ihyan iyehnse. 9 Hua
cạhma ne chida ne yahn ihyan
iyehnse, te va ạma no Chida ne,
ihyan min che va ye vahchetero.
10 Namin hua cạhma nchuhn ihyan
ndinạn yahn vih, te va ạma no
Ihyan ndinạn yahn ne, ihyan min
che va cạde che ndedevahn ye
ihyan iyehnse. 11 Ihyan che conạn
ye vạn nchuhn ne, co ye nduhcạ
decạhya yahn ne. 12 Tihcạ, te
ihyan che rendạhco ndiya ye ihyan
chenạhn, nahn conạn ye ne, nuh-
nde ndiya ye, ne ihyan che ndạhco
ndiya mạn ye ihyan ne, conạn ye.
13 ’Nchuhn sạhn fariseo mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn, ¡o nạn o chende ne! ¡Chevạh
nchuhn!, te redin vạhche ne yahn
ihyan che nahn nevahnecun ye
vederihquentiyon yahn Dendiohs.
Hua renevahnecun mạn ne, nde
hua retihyon yune ne ihyan che
nevahnecun ye.
14 ’Nchuhn sạhn fariseo mạn,
sạhn devano ley che dirun che
Moisés mạn, ¡o nạn o chende ne!
¡Chevạh nchuhn!, te rehnevi ne de-
htenduh yahn ndạhta vạh, ne cạva
che hua cuhnde ro vede idihya
yahn ne ne, ạma rạhn revạh ne
redin cạ ne. Nducote tihcạ redin ne
ne, tahque chahte castigo va che co
ne che co ihyan chenạhn.
15 ’Nchuhn sạhn fariseo mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn, ¡o nạn o chende ne! ¡Chevạh
nchuhn!, te ạma nahn ne che co
yạhn ihyan che cotahno ye dạma
nduco ne. Ate cuahn che rendạca
ne ạma ye ne, retihyon yune ne
ihyan che ạma duhtuno ihyan
ndạcondạ ye, che nde tahque

redin yahn che co ye castigo vạn
ruchiyạhn che co mạn ne.

16 ’Nchuhn ne, anduhnecạ sạhn
nạn ve che nahn quendanan se
sạhn nạn ve nduco se. ¡Chevạh
nchuhn!, te ricuahn ne ihyan:
“Ndete che cạh ne ndudo yahn
ne che ntihyon yạn ne yạco ne,
andahre hua dinahn ne dehve
din yahn. Ate ndete cạh ne
ndudo yahn ne che ntihyon yạn
ne diyạhnguạn che va chete yạco
ne, chemin che cuạco, quenan
cuma che dinahn ne.” 17 ¡Tundo
nchuhn! ¡Hua renahn ne! Tahque
rigonun chihve yạco, te min ri
vihco diyạhnguạn che va chete.
18 Namin ricuahn ne: “Ndete che
cạh ne ndudo yahn ne che ntihyon
yạn ne nạn ta ne, andahre hua
dinahn ne dehve din yahn. Ate
ndete che cạh ne ndudo yahn ne
che ntihyon yạn ne vedino che
va nạn ta ne, chemin che cuạco,
quenan cuma che dinahn ne.”
19 ¡Tundo nchuhn! ¡Hua renahn
ne! Tahque rigonun chihve nạn
ta, te min ri vihco vedino che va
menạn. 20 Tihcạ, te cuahn che
recạh ihyan ndudo yahn ye che
rentihyon yạn ye nạn ta ne, nde
nduco nducuahn che va menạn
ne, rentihyon yạn ye. 21 Namin
cuahn che recạh ye ndudo yahn
ye che rentihyon yạn ye yạco
ne, nde Dendiohs rentihyon yạn
ye, te a yạco yahn ye chemin.
22 Namin cuahn che recạh ye
ndudo yahn ye che rentihyon yạn
ye vahchetero ne, nde Dendiohs
rentihyon yạn ye, te a ihyan min
che rihquentiyon min.

23 Nchuhn sạhn fariseo mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn, ¡o nạn o chende ne! ¡Chevạh
nchuhn!, te renedihve ne riya
yahn ive mạn, yahn anís mạn,
yahn comino mạn, ate vederi-
hquentiyon yahn Dendiohs che
tahque menạn vihca ne, hua retu-
macạh ne yahn, te hua runecạde
vatechica ne mạn, hua chenan
cuma ne vedevạhino mạn, hua
ritahno ne mạn. Che nahn ne, che
quendihconahn dinahn ne veder-
ihquentiyon yahn Dendiohs, hua
cạhcomạn ne nde ạma. 24 Nchuhn
ne, anduhnecạ sạhn nạn ve che
nahn quendanan se sạhn nạn
ve nduco se. Ạma rendecadino
ne yahn dehtenduh che nde hua
nduh rigonun chihve, ate che
tahque rigonun chihve ne, nde hua
retumacạh ne yahn.

25 Nchuhn sạhn fariseo mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn, ¡o nạn o chende ne! ¡Chevạh
nchuhn!, te nchuhn ne, anduhnecạ
vạso mạn, cuh mạn, che dave
cuạhn vedạme, ate cuạhn chete
ne, ndito dehtenduh che chihngạ.
Tihchan nchuhn, te nạn ihyan ne,
redin cạ ne che ndah ihyan ne,
ate che cuạco ne, reduco ne mạn,
redin idihya ne mạn. 26 Nchuhn
sạhn fariseo che hua renahn ne,
che rạhco ne che retihyon yune ne
ihyan che quendi ye yune yahn
Dendiohs, dinoca cuento ino ne
nunde yahn ne, cuihcomạn ne
dehtenduh che chihngạ redin ne,
tuhme che cuạco dave yavenạn ne.

27 Nchuhn sạhn fariseo mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn, ¡o nạn o chende ne! ¡Chevạh
nchuhn!, te redin cạ ne che ạma
ndah ihyan ne, ate ạma duhtuno
ihyan ne. 28 Tihchan nchuhn,
te andahre rạhco ihyan che ạma
ndah ihyan ne, ate o nạn o chende
ne mạn, ạma duhtuno ihyan ne
mạn.

29 Nchuhn sạhn fariseo mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn, ¡o nạn o chende ne! ¡Chevạh
nchuhn!, te rahto ne yạyan yahn
ihyan profeta mạn, rendedecuco
ne yạyan yahn ihyan che runecạde
chahtenan ye iyehnse mạn, 30 ne
ndere rạhn ne nduco vih: “Ndete
che uvo che a vato vo ro che chihno
ihyan ndico yuhn vo ihyan profeta
chahn ne, hua dạma chi vo nduco

ye.” 31 Nduco ndudo che tihcą
rąhn ne ne, rihco ro ne che dąma
ne nduco ihyan chahn che chihno
ye ihyan profeta. 32 ¡Cuiquendi
ne yune yahn ihyan ndico yahn
ne cąva che din numa ne ntiyon
che canąn ye! 33 Nchuhn ne,
nduhcą cu tąn tihchan ne. Nde
hua co ndevahn ne yahn castigo
che va che co ne vąn ruchiyąhn.
34 Chemin che va ca che dechúh
ihyan che cuahndudo ye Ndudo
yahn Dendiohs mąn, ihyan devano
mąn, ihyan ricuahn mąn. Ate
nchuhn ne, cąhno ne ąma o ye,
ne tąma te o ye ne, conahn yąh ye
ihyan. Tąma te o ye ne, cuahn ne
ihyan chete yąco mąn, quendąh
ne ihyan nduh yąn nduh yąn
mąn. 35 Nduco tihcą cuehdąme
nchuhn yun yahn nducoyąca
tenąhn che nde hua chendihco
ye nunde che chihno ihyan ndico
yahn ne nde a rąhn me, canąn
nduco yun yahn Abel nde yun
yahn Zacarías, dąya Berequías, che
chihno ne mendąhn yahn yąco
nduco nąn ta. 36 Rąhn cuącó rí
nchuhn te nducuahn nunde min
ne, ndehdąme nducoyąca nchuhn
che vate ne mąn ro cuh.

Dihvo vo Jesucristo ne, chaco che quenan vąhino ye ihyan yąn Jerusalén

37 Nchuhn ihyan yąn Jerusalén
che rihno ne ihyan profeta mąn,
recąh ne tu ihyan che redechuh
Dendiohs rahndudo ye ye ndudo
yahn ye vąn ne mąn, ąma ndeh
yune ndą́ che nahn nedin dąmá
nchuhn, dín cudądo nchuhn
nduhcą che redin chaco tuh
cudądo dąya te mąn reche te, ate
hua nevahnecun ne. 38 Cuedevano
nchuhn te yąn vąco ne ne, cuh-
ndemąn. 39 Rąhn rí nchuhn te
ametąh ndaconan ndihchero ne u
nde ndą ro che cąhma ne tuhcą:
“Ndeva vo yavenąn ihyan cuh che
dechuh Dihvo vo Dendiohs ihyan.”

24

Rąhn Dihvo vo Jesucristo te ndora yąco yahn yąn Jerusalén

1 Ndiquendąh Dihvo vo chete
yąco che a nąhn ye. Ura min ndo
dąma ihyan apóstol yahn ye, ne
nąhme ye yąco me ihyan, rente ye
nduhcą che ąma ndąhcą ndahto.
2 Tuhme rąhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Cuenecąhco nchuhn che ndi-
hchero ne chete che tihchan tih.
Cuąco rąhn rí nchuhn te ndą ro che
cuihno ndora, metah nuhnde nde
o tu che ndahto vih.

Nduhcą che va che co cuahn che ndą nino ro che nto iyehnse

3 Chihno min ne, cuahn Dihvo
vo nduco ihyan apóstol cuete Olivo.
Cuahn che a chenun ye min ne,
chahn ihyan apóstol chahn nąn va
Dihvo vo, ne rąhn ye ri ye ihyan
deva vih:
—Nahn nuhn che te cuande ne
nuhn, ticuąhn conahn che rąhn ne
me. ¿Deh vederihno co ro cuahn
che ndaconan chi tun ne mąn,
cuahn che nto iyehnse mąn ne?
4 Ndahconan Dihvo vo, ne rąhn
ye ri ye ihyan chahn:
—Cuihco nchuhn cudądo cąva
che nde ąma ihyan hua cahncheh
ye nchuhn, 5 te va che ndą ąma
yąhn se din cą se che chenan
cuma se vederihquentiyon yáhn,
ne cąhma se che a mąn se ihyan
che a va cąde che chi ye ndedevahn
ye ihyan iyehnse. Ąma yąhn ihyan
cahncheh se ihyan. 6 Ro min ne,
cahnevan ne che a muhn a min
va cąnda mąn, che cuanąn cąnda
mąn, ate hua cua ne cudądo, te
a tihcą va che co. Cuedevano ne
te andahre ąma cąhnda ro min,
ate condah ca che nto iyehnse.
7 Ihyan ąma nación ne, cuhma ye
nduco ihyan tąma nación mąn, a
muhn a min cuhnde cuico mąn,
cuhnde cah mąn, nuhn yąhn mąn.
8 Nducuahn vedeyah chemin chan
ne, cade nąn che cuanąn che
chuhrihn ihyan.

9 ’Ndą ro min ne, cąca nunde
ihyan yahn nchuhn, din tąn ye
nduco ne, nde cąhno ye nchuhn.
Nducoyąca ihyan iyehnse ndihche
tąn ye nchuhn yahn che ritahno
ne u. 10 Cuahn che tihcą co ne,
ąma yąhn ihyan cąhcomąn ye
che ritahno ye, ne ndihche tąn ye
vih mąn, cąca nunde ye yahn vih
mąn. 11 A muhn a min quendąh
ąma yąhn sąhn che din cą se
che Dendiohs dechuh ye sąhn,
ne cahncheh se ąma yąhn ihyan.
12 Ąma duhtuno ndącondą ihyan
che nde ihyan che ndah ihyan
ye ametah cuahtenan cuma ye
vedeyahino nduco vih. 13 Ate
ihyan che quendi ye cotahno ye
nde cuihno nducuahn vedeyah
min ne, ihyan chahn che nde-
vahn ye. 14 Me ndudo ndah
yahn vederihquentiyon yahn
Dendiohs ne, cuahndudo ihyan
numachahte iyehnse, nde conan
cadino nducoyąca ihyan yahn
nducuahn nación, tuhme che nto
iyehnse.

15 ’Ihyan profeta Daniel ne,
dirun yahn ąma nąn che ąma
chihngą che redetohnan. Cond-
edecadino ndah ne yahn. Cuahn
che ndihchero ne che a nti chemin
chete yąco cuąhn nąn ta ne,
16 nducoyąca ihyan che vate ye
estądo yahn Judea ne, tahque
ndah che ndetąhno cąno ye cuąhn
ico yąhn. 17 Ihyan che chenun
ye tin vah yuto yahn ye ro min
ne, tahque ndah che hua condah
ye condą ye chete vah cąva che
cotąh ye dehtenduh yąhn ye.
18 Me ihyan che chenan ye viyąta
ne, tahque ndah che a nde min
no cąno ye, hua tihyon ye ura
nąhn ye viyąn cąva tino yahn
ye. 19 ¡Chevąh ndąhta che adeche
cuacoyąhn te ro min mąn, tąhn che
retąve te decuąh mąn! 20 Covąh
nchuhn cuica ne Dendiohs che
hua ro iche co venecuino min,
nde huane ro che rahte tuhno
ihyan, 21 te ro min che cuahno
ihyan venecuino che hua nahno
ihyan nde ro che canąn iyehnse,
nde metah ndaconan cuahno ye
adive. 22 Ndete Dendiohs din ye
che rąhn cuhnde venecuino min
ne, nde ąma ihyan hua ndevahn
ye. Ate hua cuahnecun ye che rąhn
cuhnde cąva che co ndevahn ihyan
yahn ye che a tendąhnun ye.

23 ’Ndą ro min ne, ndete che
cąhma ihyan co ye nchuhn:
“Condihche nchuhn, muhn que-
nun ihyan min che a va cąde
che chi ye ndedevahn ye ihyan
iyehnse,” o “Condihche ne, min
quenun ye” ne, hua cotahno ne,
24 te ąma yąhn se cahnecheh se
ihyan, din cą se che a sąhn chahn
che a va cąde che ndedevahn
se ihyan iyehnse mąn, che Den-
diohs dechuh ye sąhn mąn. Vąn
vederihncheh yahn se ne, din
se vederihno, cahncheh se nde
ihyan che a tendąhnun Dendiohs
ndete che co. 25 A menąn vihca
rete cuandé nchuhn cąva che a
devano ne. 26 Chemin che ndete
che cąhma ihyan co ye nchuhn:
“Min yąhn nąn che metah duhva
quenan ye” ne, hua cąhn ne. O
ndete che cąhma ye: “Condihche
ne, muhn chete vah quenun ye”
ne, hua cotahno ne. 27 A devano
ne te cuahn che riya cuah ne,
hua renun ndeh, te rahn dave
yahn numachahte, ne rendihchero
nducoyąca ihyan. A tihnocą
co cuahn che, u che rinducó
nducoyąca ihyan, ndaconan chí, te
cadino nde cąhya nde cune ihyan.
28 Ro min ne, hua chuh ya nde ąma
ihyan nunde, te nducoyąca ye va
che co ye castigo.

29 ’Cuahn che a conan chuh
vedeyah chemin chan ne, co man
nąn yąhn mąn, nąn iyo mąn, a
cora iyon mąn, ne nducuahn che
nihnde cąde nąn ro ne, nuhn.
30 Tuhme cuhnde ro vederihno
nąn ro, cąhco ro che u che rinducó
nducoyąca ihyan ne, a ndą́. Cuaco

nducoyąca ihyan iyehnse, ne
ndihchero ye u che ndą́ vąn man
numacuahn vederihquentiyon
chahte yáhn. 31 Tuhme ąma yudo
cuah trompeta, ne tahvé ángel
yáhn che nedin dąma ye ihyan
yáhn che a tendąhnún che vate ye
numachahte iyehnse.

32 ’Cua cuande nchuhn nduhcą
che ri nduco yąhn higo. A de-
vano ne te cuahn che renecąhno
yąn ne, a cochi nino ro ihno.
33 Atihnocą cuahn che a rendi-
hchero nchuhn che a rinahn de-
htenduh che tuhchan che rąhn rí
nchuhn ne, cuedevano ne te a ndą
nino ro che nto iyehnse. 34 Cuąco
rąhn rí nchuhn te ihyan che vate
ye mąn ro cuh ne, vate ca ye cuahn
che a conahn nducuahn dehten-
duh chemin chan. 35 Iyehnse mąn,
nąn ro mąn ne, va che cuihno, ate
ndudo yáhn ne, hua ndą ro che
cuihno, te va che conahn.

36 ’Me yahn che conahn chemin
ne, hua duh devano deh ro mąn,
deh ura mąn, nde ángel che chenan
ye vahchetero mąn, nde Dąya Den-
diohs mąn, hua devano ye. Atenąn
Dendiohs Chida che devano ye.

37 ’Anduhnecą che chahno ihyan
ro che quenan Noé iyehnse ne, ti-
hcą cuahno ihyan ro che, u che
rinducó nducoyąca ihyan, ndaco-
nan chi tún. 38-39 Ihyan chahn ne,
vate ye vedeyeno yahn mąn ye, reh
ye mąn, rih ye mąn, rihnevąco ye
mąn, redecąhnevąco ye dąya ye
mąn. A cudądo min vate ye nde
ndą ro che chendą Noé chete arca.
Nde hua tumacadino ye cuahn a
canąn chan conąhn, chito nune
iyehnse, ne chihno chih nducoyąca
ye. A chemin no tun ro che, u
che rinducó nducoyąca ihyan, nda-
conan chi tún, te ihyan nunde ne,
nde tah hua ndedecadino ye yahn.
40 Ndą ro min ne, andahre dąma
redin o ihyan ntiyon chenan ye
viyąta, ate ąma ye ne, quenda ángel
ihyan, ne tąma ye ne, cąhcomąn
ye ihyan. 41 A namin no tun,
andahre dąma chenun o ihyan
ndąhta, rengu ye, ate ąma ye ne,
quenda ángel ihyan, ne tąma ye ne,
cąhcomąn ye ihyan.

42 ’Cuahteyąn nchuhn, te u che
Dihve ne ne, hua devano ne deh
ura ndą́. 43 Cua cuande nchuhn
ejemplo cuh: Ndete che ąma pa-
trón devano ye deh ura ndą sąhn
duco ne, cuhndeyąn ye, ne hua
cuahnecun ye che duco se yahn
ye. 44 Atihnocą nchuhn, nahn che
cuahteyąn ne, te u che rinducó
nducoyąca ihyan ne, denąn ndą́
ura che nde hua vate ne cudądo.

Ejemplo yahn sąhn decąhya che chichahtino patrón yahn se sąhn

45 ’Cuihnevan nchuhn ejemplo
cuh: Chihnde sąhn decąhya che
ndąhcą vederendecadino yahn se
mąn, redinahn se mąn. Ąma
yune ne, chihco patrón yahn se
ntiyon tąh se che din se cudądo
mozo yahn ye, cąhca cheh se sąhn
nduhcą che redin yahn, ne chica
ye min, cuahn ye. 46 Ąma ndah
ro yahn sąhn min ndete che re-
dinahn se nde ndą ro che nda-
conan dihve se. 47 Cuąco rąhn
rí nchuhn te ndete che tihcą ne,
ndąhco dihve se vederihquentiyon
tąh se che din se cudądo nducuahn
che va yahn ye. 48 Ate ndete che
ndedecadino se che hua nun nda-
conan dihve se, 49 ne cuanąn din
tąn se nduco mozo yahn ye mąn,
cheh se mąn, cuh se mąn, nduco
sąhngoh mąn ne, 50 denąn ntą pa-
trón yahn se ura che nde tah hua va
se cudądo. 51 Tuhme din ye castigo
sąhn, cuahno se nduhcą che rahno
sąhn che o nąn o chende se, co se
castigo yah vąn ruchiyąhn. Min
cuaco se mąn, cheh dihyon se mąn.

25

Ejemplo yahn ndiche tąhn cąhya che chinduco te nąn vihco rihnevąco ihyan

1 ’Ndą ro min ne, ihyan che
rihquentiyon Dendiohs ihyan ne,
cuahno ye nduhcą che chahno chi
ndiche tąhn cąhya che chetąh te
candil yahn te, ne chahn te nąn
vihco rihnevąco ihyan. 2 Uhn
tąhn chahn ne, vivo te, ne te uhn
te ne, hua cudądo te. 3 Tąhn
che hua cudądo chahn ne, hua
quendą te aceite devavih cąva
che tuno yahn te. 4 Me tąhn
che vivo chahn ne, decuto te
candil yahn te, nde quenda ca te
aceite devavih. 5 Nducote ąma
rendah sąhn rihnevąco me ne, ndą
yąhnde nąn te, ne chahteyądo te.
6 Tenduh nąn mąhn yąn me ne,
yąhve ihyan tąhn, ne rąhn ye: “A
cochi sąhn rihnevąco. Cuahteyąn
nchuhn cąva che conduco ne
sąhn.” 7 Necuan nduh che ndiche
tąhn chahn, canąn rendąhco yąn
te candil yahn te. 8 Tuhme rąhn
tąhn che hua cudądo chahn ri te
combiero yahn te: “Te nchuhn tah
aceite yahn ne nuhn, te a rentoh
candil yahn nuhn.” 9 Ndahconan
tąhn che vivo chahn, ne rąhn
te: “Hua co te nuhn nchuhn, te
ndete che te nuhn ne, hua tuno
nde cąva mąn nuhn. Tahque
ndah nchuhn ne, cuahn ne cua
ne nąn che rendihcue ye.” 10 Ate
numanahn che cuahn tąhn che
hua cudądo chahn ca te aceite ne,
ndą sąhn rihnevąco me, chendą
se vah. Tąhn che vateyąn chahn
ne, namin chendą te, ne ndude
chendevah. 11 Chihno min ne, ntą
tąhn chenąhn chahn, ne canąn
riyąhve te: “Dihve nuhn, conąhne
ne chendevah condą nuhn.” 12 Ate
ndahconan sąhn rihnevąco me, ne
rąhn se ri se tąhn: “Cuąco rąhn te
nde hua rendihché duh nchuhn.”

13 Chihno nte Dihvo vo ejemplo
me ne, rąhn ye:

—Cua cuande nchuhn ejemplo
me, ne cuahteyąn ne, te u che rin-
ducó nducoyąca ihyan ne, hua de-
vano ne deh ro mąn, deh ura mąn,
che ndaconan chí.

Ejemplo yahn tume renan dąya

14 ’Ihyan che rihquentiyon Den-
diohs ihyan ne, anduhnecą sąhn
decąhya yahn ąma patrón. Cuahn
che va che cąhn patrón yahn se
yąhn yahn ne, nedin dąma ye sąhn,
ne chihco ye tume tąh queri ąma
se cąva che din se ntiyon nduco.
15 Ąma se ne, chihco ye uhn mil tąh
se, tąma se ne, chihco ye o mil tąh
se, tąma se ne, chihco ye ąma mil
tąh se. Tunoca co din queri ąma se
ntiyon ne, a tihva tume chihco ye
tąh se, tuhme cuahn ye. 16 Sąhn che
chihnde tąh uhn mil me ne, din se
ntiyon nduco, ne ndąca se te uhn
mil nąn ntiyon che din se. 17 Namin
sąhn che chihnde tąh o mil me ne,
din se ntiyon nduco, ne ndąca se te
o mil nąn ntiyon che din se. 18 Ate
sąhn che chihnde tąh ąma mil ne,
tihyon ndeh se tume me mąn yąhn.

19 ’Chi rąhn me ne, ntą patrón
yahn sąhn chahn, ne ndetendąh
cuande ye nduco se. 20 Menąn vi-
hca ndą sąhn che chihnde tąh uhn
mil me, ne rąhn se ri se ihyan:
“Dihvé, uhn mil te ne u, ne dín
ntiyon nduco, ndącá te uhn mil
nąn ntiyon che dín. Condo tąh ne
che uhn mil me yahn ne nduco
uhn mil che quendudonąn yahn.”
21 Rąhn patrón yahn se ri ye sąhn:
“Ndąhcą din. Di ne, redinehn
ndudo yehn. Tah ra tume té di,
ne ndąhcą din ntiyon nduco. Mąn
ne, tahque ndeh ca cąhcó tah. Co-
nen nąn, ne cuahte vo vedeyeno.”
22 Chihno min ne, ndą sąhn che
chihnde tąh o mil me, ne rąhn se
ri se ihyan: “Dihvé, o mil te ne
u, ne dín ntiyon nduco, ndącá te
o mil nąn ntiyon che dín. Condo
tąh ne che o mil me yahn ne nduco
te o mil che quendudonąn yahn.”
23 Rąhn patrón yahn se ri ye sąhn:
“Ndąhcą din. Di ne, redinehn
ndudo yehn. Tah ra tume té di,
ne ndąhcą din ntiyon nduco. Mąn
ne, tahque ndeh ca cąhcó tah. Co-
nen nąn, ne cuahte vo vedeyeno.”

24 Chihno min ne, ndạ sạhn che chihnde tạh ạma mil me, ne rạhn se ri
se ihyan: “Dihvé, a rendihché ndih
che ạma cheche chedave yahn ne,
ne renedin ndeh ne dạya tume
yahn ne rendạca ne. 25 Chemin che
hua chihquinó dín ntiyon nduco
tume yahn ne, ne tahque ndah ti-
hyón mạn yạhn. Mạn ne, ngạ yahn
ne.” 26 Ndahconan ye, ne rạhn
ye ri ye sạhn: “Di ne, duhtuno
ihyan di mạn, dạhnde mạn. A
devene che cheche chedave yáhn,
che renedin ndéh dạya tume yáhn
rendạcá. 27 ¿Dehco che hua chehn
chihque nạn bạnco, ne mạn che
ndaconán ne, ndondạ tạ́h nduco
dạya?” 28 Tuhme rạhn ye ri
ye ạma o sạhn decạhya yahn ye:
“Cuehnevi nchuhn tume che nda
sạhn tih, ne cocạh ne sạhn che va
tạh ndiche mil. 29 Tihcạ, te ihyan
che va yahn ye ne, ndondạ tạh ca
ye nde ngạva yahn ye, ate ihyan
che tah ra yahn ye ne, nde cuavi
tahsihn che va yahn ye. 30 Mạn
ne, cotạh ne sạhn tih che hua
cochihve se, ne cuih nun ne sạhn
cuạhn chevah nạn man. Atihnocạ
cuahno nducoyạca ihyan che duh-
tuno ihyan ye, te va che co ye cas-
tigo yah vạn ruchiyạhn. Min cuaco
ye mạn, cheh dihyon ye mạn.”

Ro che cuhnde cạde yahn ihyan iyehnse

31 ’Cuahn che u che rinducó
nducoyạca ihyan ndaconan chí nu-
macuahn vederihquentiyon yáhn
nduco nducoyạca ángel yáhn ne,
techecạdé numacuahn vedeyudo.
32 Tuhme ihyan yahn nducuahn
nación ne, ndo dạma ye nạ́n, ne
cạhco víh ạma tạma ye, nduhcạ
che rihco vih ihyan itecuche vạn
chivạto. 33 Ihyan che ndah ihyan
ye ne, cạhco víh ihyan lạdo tạh
cuạcó, ne ihyan che duhtuno ihyan
ye ne, cạhco víh ihyan lạdo tạh
cuéh. 34 Cạhmá có ihyan che vate
ndi ye lạdo tạh cuạcó: “Nchuhn che
redin Chidá che ndah nduco ne ne,
cochi ne, cuahtenan ne vahchetero
nạn che rihquentiyon ye. Min ne,
a ndihcoyạn ye cạva ne nde ro che
dendah ye iyehnse. 35 Rinevạhn
che cuahtenan nchuhn min, te
cuahn che chi cuicó ne, te ne che
chéh mạn, cuahn che chi yạcá
ne, te ne nune chíh mạn, cuahn
che quechicá yạn vạco ne ne,
nevahnecun ne u ndevạco ne
mạn, 36 cuahn che chi cuah tino
yáhn ne, te ne tino quenún mạn,
cuahn che chi cáh mạn, cuahn
che quenún vạcoyạhn mạn ne,
chahn ne chendihchero ne u mạn.”
37 Tuhme ndahconan ihyan chahn,
ne cạhma ye co ye u: “Dihve nuhn,
co ndiyu nuhn che chinan nuhn
ndih cuahn che rendotenan ne
che rạhn ne. Hua te nuhn cheh
ne mạn, hua te nuhn nune chih
ne mạn, 38 hua nevahnecun nuhn
ndih ndevạco nuhn mạn, hua te
nuhn tino quenun ne mạn, 39 hua
chahn nuhn chendihchero nuhn
ndih mạn.” 40 Ndahconán, ne
cạhmá có ihyan: “Cuạco rạ́hn rí
nchuhn te che chinan ne ihyan che
ritahno ye u, andahre hua nduh
rigonun chihve ye che rạhco ihyan
ne, anduhnecạ ndete che a mạ́n
chinan ne.”

41 ’Me ihyan che vatendi ye
lạdo tạh cuéh ne, cạhmá có ihyan:
“Nchuhn che a ndinda ne ne, cuavi
ne nạ́n, cuahn ne vạn ruchiyạhn
che a va yạn cạva chundah nduco
ángel yahn se. Min cuahtenun ne
cuahn dạma. 42 Hua co ndevá
nchuhn, te hua chahtenan cuma
ne vedevạhino. Chi cuicó, ne
hua te ne chéh mạn, chi yạcá,
ne hua te ne nune chíh mạn,
43 quechicá yạn vạco ne, ne hua
nevahnecun ne u ndevạco ne mạn,
chi cuah tino yáhn, ne hua te ne
tino quenún mạn. Chi cáh mạn,
quenún vạcoyạhn mạn, ne hua
chahn ne chendihchero ne u.”
44 Tuhme cạhma ihyan chahn co
ye u: “Dihve nuhn, ¿ticuạhn chi
cuico ne mạn, chi yạca ne mạn,

quechica ne yạn vạco nuhn mạn,
chi cuah tino yahn ne mạn, chi
cah ne mạn, quenun ne vạcoyạhn
mạn, ne hua chinan nuhn ndih
ne?” 45 Ndahconán, ne cạhmá
có ihyan chahn: “Cuạco rạ́hn rí
nchuhn te nducote chacondạh
vedạme ne ihyan che ritahno ye
u, ndedecadino ne che nde hua
rigonun chihve ye ne, anduhnecạ
ndete che a u chacondạh vedạme
ne.” 46 Tuhme dechúh ihyan chahn
cuahtenun ye vạn ruchiyạhn,
co ye castigo, ne ihyan yáhn ne,
ndevá ihyan, ne cuahtenan ye
vahchetero numacuahn ro.

26

Ntuhno se nduhcạ che din se preso Dihvo vo Jesucristo

1 Cuahn che a chihno nte Di-
hvo vo nducuahn dehtenduh che
tuhchan ne, rạhn ye ri ye ihyan
apóstol yahn ye:
2 —Nchuhn ne, a devano ne te
cuihno o ro mạn ne, a vihco ro
yudo. U che rinducó nducoyạca
ihyan ne, va che din se preso u,
nahn yạh se u.
3 Tuhme chidocuyạn ndinạn
mạn, sạhn ndinạn yahn ihyan
nación yahn Israel mạn, sạhn
devano ley che dirun Moisés mạn
ne, ndo dạma se chevah vạco
Caifás, chidocuyạn che tahque
ndinạn. 4 Min ntuhno se deh
vedemạyon din se cạva che co din
se preso Dihvo vo, cạhno se ihyan.
5 Nte cạde se che cuahtenan rino
se nde chuh vihco cạhno se ihyan,
te che mendạhn vihco ne, necuan
ihyan yạn numacuahn vedetạn.

Ạma tạhn ndạhta ne, chacotạhme te nunedạn tin Dihvo vo Jesucristo

6 Ạma ro min ne, quenan Di-
hvo vo yạn Betania, vạco Simón,
ihyan min che chi ye cah che rechạ
yute ro menạn. 7 Ura che va ye
nạn mesa reh ye ne, ndạ ạma
tạhn ndạhta, nda te ạma frạsco
che ndindah nduco ạma nạn tu
che duche alabastro. Frạsco me
ne, ndito ạma nạn nunedạn che
ạma yahn chihve. Chahn ndạ te
nạn va Dihvo vo, ne chacotạhme te
nunedạn me tin ye. 8-9 Ndihchero
ihyan apóstol chahn, ne chi yudo
yahn ye, ne rạhn ye:
—Hua ndạhcạ che redin tạhn tih
che ndere retoh te nunedạn tih, te
ạma yahn chihve. Tahque ndạhcạ
din te ndete che ndihcue te, cạva
che ndạca tume conan te ihyan
chevạh.
10 Chihnevan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan chahn:
—¿Dehco che yudo ri yahn
nchuhn che tihcạ din tạhnguh?,
te ndạhcạ che tihcạ din te cạvá.
11 Ihyan chevạh ne, cuahn dạma
chenun ye vạn nchuhn, ne conan
ne ihyan adecodehno ura che
nahn ne, ate u ne, hua cuahn
dạma conán nduco ne. 12 Che
chacotạhme te nunedạn u ne,
chihcoyạn te u cạva che cuhche
ihyan u. 13 Cuạco rạ́hn rí nchuhn
te adecotino che cuahndudo
ihyan ndudo ndah yahn Dendiohs
numachahte iyehnse ne, ntihyon
yạn ye nduhcạ che din te cạva che
cadino ihyan.

Judas ne, ndihcue ndeh se Dihvo vo Jesucristo

14 Chihno min ne, Judas Iscar-
iote, ạma cha sạhn che namin
nduco se ndi cuande se vạn nduh
che ndihchio ihyan apóstol chahn
ne, chahn se nạn chidocuyạn nd-
inạn chahn, 15 ne rạhn se ri se sạhn:
—¿Tạva nedihve nchuhn u cạva
che nté Jesucristo tạh ne?
Tuhme cạh sạhn ndinạn chahn
ndico ndiche tume diyạhngua
sạhn. 16 Nde ura min canạn rinuhn
ino se ạma ura che ndạhcạ cạva
che necạh se Dihvo vo tạh sạhn
chahn.

Cheh vino Dihvo vo Jesucristo nduco ihyan apóstol yahn ye

17 Cuahn che a cade ạma ro canạn vihco ro yudo me, ro che reh
ihyan pạn che hua nduco yạ yahn
ne, tumerune ihyan apóstol chahn
Dihvo vo:
—¿Ti nahn ne che cạhcoyạn
nuhn cạva che cheh vino ne che
cuande yahn vihco ro yudo ne?
18 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan chahn:
—Cuahn nchuhn viyạn, vạco
ạma ihyan, ne cạhma ne co ne
ihyan tuhcạ: "Rạhn Ihyan Ricuahn
yuhn vo te a ndạ nino ura che
cạhno se ihyan, ne vạco ne chihco
cạde ye che cheh vino ye nduco
ihyan apóstol yahn ye mạn vihco
ro yudo."
19 Dinahn ihyan apóstol chahn
nduhcạ che rạhn Dihvo vo, ne chi-
hcoyạn ye che cheh vino ye nduco
vih che cuande yahn ro yudo.
20 Cuahn che chi vino me ne, chi-
hnde Dihvo vo nạn mesa cheh vino
ye nduco nduh che ndichio ihyan
apóstol yahn ye. 21 Numanahn che
reh ye ne, rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ạma
cha ne ndihcue ndeh ne u.
22 Tuhme ạma chi ndạche ihyan
chahn, ne canạn ca ạma ca ạma ye
rạhn ye ri ye Dihvo vo:
—Dihvé, ate co ndiyu u che tihcạ
dín.
23 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan:
—Ạma cha nchuhn che reh ne
dạma nducó chete ạma cuh ne,
ndihcue ndeh ne u. 24 U che
rinducó nducoyạca ihyan ne, va
che conahn nducó nducuahn che a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs.
Ate ¡chevạh sạhn che ndihcue ndeh
se u! Tahque ndah ro yahn se ndete
che nde hua chihndeyạn se.
25 Tuhme Judas, sạhn min che
ndihcue ndeh se ihyan ne, rạhn se
ri se ihyan:
—Ihyan Ricuahn, ndiyu u che ti-
hcạ dín.

Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye
ri ye sạhn:
—Tạcạ hua, di.
26 Numanahn che reh ye ne,
chetạh Dihvo vo pạn, ne necạh
ye nundihve cuahn Dendiohs.
Tuhme ndeh ye, cạh ye ihyan
chahn, ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Pạn cuh ne, yute yáhn, cocheh
nchuhn.
27 Chihno min ne, chetạh ye ạma
vạso vino, ne necạh ye nundihve
cuahn Dendiohs. Tuhme cạh ye
ihyan chahn, ne rạhn ye:
—Cuih nducoyạca nchuhn.
28 Chu ne, yun yáhn che dito yahn
vederihquentiyon ra che ndạhco
cạde Dendiohs. Cora yun yáhn,
ne nduco chemin ạma yạhn ihyan
ndạca ye vederenchahco cạva
nunde yahn ye. 29 Rạ́hn rí nchuhn
te ametah ndaconan cúh vino yahn
uva nde ndạ ro che nedin ra Chidá
nducuahn dehtenduh. Tuhme
ndaconan cuh vo nduco nchuhn
nạn che rihquentiyon ye.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te va
che cạhma Pedro che hua rendihche
ye ihyan

30 Chihno chita ye himno che a
va ndi rita ye ne, cuahn ye cuạhn
cuete Olivo. 31 Tuhme rạhn Dihvo
vo ri ye ihyan chahn:
—Mạn vino ne, cạhcomạn
nducoyạca nchuhn u. Conahn
Ndudo yahn Dendiohs che ndirun
tuhcạ: "Cuahnecún che cạhno
se ihyan che redin ye cudạdo
itecuche, ne cuihno cạno te." 32 Ate
cuahn che a ntuché vạn tenạhn ne,
cạ́hn estạdo yahn Galilea tahque
menạn ca che co nchuhn.
33 Tuhme rạhn Pedro ri ye Dihvo
vo:
—Andahre nducoyạca ihyan sih
cạhcomạn ye ndih, ate u ne, hua
cạhcomạ́n ndih.
34 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Cuạco rạ́hn rí di te mạn vino
cuh, numanahn che metah cuah
tuh ne, cạhme ino yune che hua
rendihche u.

35 Rạhn Pedro ri ye Dihvo vo:
—Andahre quenan cuma che cóh dạma nduco ne, ate hua cạhmá che hua rendihché ndih.
—Atihnocạ rạhn nducoyạca ihyan apóstol chahn.

Covạh Dihvo vo Jesucristo cuete Getsemaní

36 Cuahn che ndạ Dihvo vo ạma cuạn nạn che duche Getsemaní ne, rạ́hn ye rí ye ihyan apóstol yahn ye:
—Cuahte nchuhn muhn numanahn che cạ́hn tạn cạna, covạ́h.
37 Tume quenda ye Pedro nduco nduh che o dạya Zebedeo, ne cuahn ye cạna nạn me. Ndạ ye min ne, canạn ạma chi ndạche ye, 38 ne rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Ạma ndạche rí anduhnecạ ndete che a cóh che ri ndạché. Cuahtenan nchuhn muhn, ne cuahtenduche ne, conduco ne u.
39 Tuhme cuahn Dihvo vo tah cuahn cạna nạn me, quendih ye ndiyạhn, covạh ye, ne rạhn ye:
—Chida mạ́n, ndete che co ne, cuahnecun ne che hua chuhríhn nduhcạ che a va cạde. Ate co din ne nduhcạ che nahn mạn ne, ndiyu nduhcạ che náhn.
40 Tuhme ndaconan ye nạn che vate ihyan apóstol yahn ye. Ntạca ye ihyan chahn che vateyạdo ye, ne rạhn ye ri ye Pedro:
—¿A nde mare ạma ura, hua chicha nchuhn chahtenduche ne, conduco ne u ne? 41 Cuahtenduche ne, covạh ne cạva che hua dinahn ne yahn chundah cuahn che tumarande se nchuhn. Cuạco te a chihco dạma ino ne che cocha ne che tumarande se nchuhn, ate anduhnecạ ndete che ndi i ne, ne hua richa ne.
42 Ndaconan cuahn Dihvo vo, covạh ye nạn che chi o yune, ne rạhn ye:
—Chida mạ́n, ndete che hua co che cahnevi ne che va che chuhríhn ne, co nduhcạ che nahn mạn ne.
43 Ndaconan tun ye, ne ntạca ye ihyan chahn che vateyạdo ye, te anduhnecạ ndete che nda vih ndutinạn ye che ạma nahn cuahteyạdo ye. 44 Chihcomạn ye ihyan chahn ne, cuahn tun ye covạh ye nạn che chi ino yune, ne a chemin no covạh ye tạma yune.
45 Tuhme ndaconan ye nạn che chenun ihyan chahn, ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Mạn che cuạco ne, cuahteyạdo nchuhn. U che rinducó nducoyạca ihyan ne, a ndạ ura che necạh se u tạh sạhn nunde. 46 Cuenecuan nchuhn, cuhn vo. Quendi yuno vo sạhn che ndihcue ndeh se u, te a cochi nino se.

Quenda se preso Dihvo vo Jesucristo

47 Nde metah cuihno cạhma Dihvo vo cuahn che a ndạ Judas Iscariote, sạhn min che namin nduco se ndi cuande se vạn nduh che ndichio ihyan apóstol chahn. Nduco se ạma yạhn se, sạhn che nda espạda mạn, sạhn che nda yạhn mạn. Sạhn chahn che dechuh chidocuyạn ndinan mạn, intiyahn mạn. 48 Judas, sạhn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, a nente cạde se nduco sạhn chahn tuhcạ:
—Ihyan che tenạ́n ihyan ne, a ihyan min. Co din nchuhn preso ihyan.
49 Ndetạhno chahn ndạ se nạn Dihvo vo, ne rạhn se ri se ihyan:
—Necuma ndih, Ihyan Ricuahn yáhn.
Tuhme tenạn se ihyan. 50 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Amigo yáhn, codin nome ntiyon che cochi.
Tuhme tumangạn sạhn chahn Dihvo vo, din se preso ihyan.
51 Ạma cha ihyan apóstol che nduco Dihvo vo ne, ndetendạh ye espạda yahn ye, ne chahn ye sạhn decạhya yahn chidocuyạn ndinạn, chacondạh ye revan se. 52 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan min:
—Cuentihyon ndah espạda yehn. A devene te duh ihyan che cạhno ye nduco espạda ne,

nduco espąda va che coh ye.
53 Cuedevene te co cącá Chidá, ne
ndetąhno dechuh ye ąma yąhn
ángel, ndedevahn ye u. 54 Ate hua
dín tihcą, te a ndirun nąn Ndudo
yahn ye che a tihcą va che conahn.

55 Chihno min ne, rąhn Dihvo vo
ri ye sąhn che din se preso ihyan:

—Ro ro quenún che chete yąco
vąn nchuhn chicuáhn, ¿dehco che
hua min din ne preso u? ¿Tącą
che muhn cochi ne, nda ne espąda
mąn, yąhn mąn, din ne preso u,
anduhnecą ndete che sąhn duco u?
56 Ate tihcą va che cuahnó cąva che
conahn Ndudo yahn Dendiohs che
dirun ihyan profeta.

Me ihyan apóstol chahn ne, chih-
comąn ye Dihvo vo, chihno chano
ye.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nąn intiyahn

57 Sąhn che din se preso Dihvo
vo ne, quenda se ihyan nąn Caifás,
chidocuyąn che tahque ndinąn.
Min nto dąma intiyahn mąn, sąhn
devano ley che dirun Moisés mąn.
58 Pedro ne, quendi ye Dihvo vo
diyahn diyahn nde ndą ye chevah
vąco chidocuyąn che tahque nd-
inąn, ne min chihnde ye dąma
nduco sąhn policía chahn, te nahn
cadino ye deh co nduco Dihvo vo.

59 Chidocuyąn ndinąn mąn, sąhn
intiyahn mąn ne, rinuhn ino se
ąma nunde che ndere cacueh
dąme se Dihvo vo cąva che co
cąhno se ihyan. 60 Ate nde ąma
nunde hua chi chicueh dąme se
ihyan, andahre ąma yąhn se ndere
chica nunde se yahn ye. Chihno
min ne, ndą te o se che ndere chica
nunde se yahn ye, 61 ne rąhn se:

—Ihyan tih ne, rąhn ye te co
ndahtera ye yąco, ne chete che ino
ro ne, nąhno ye.

62 Tuhme necuan ndi chi-
docuyąn che tahque ndinąn me,
ne rąhn ri ye Dihvo vo:

—¿Dehco che hua rendahconen
yahn sąhn sih che tihcą rica nunde
se yehn?

63 Ate Dihvo vo ne, nde ąma hua
rąhn ye. Tuhme rąhn chidocuyąn
ndinąn me ri ye ihyan:

—Numacuahn vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs che va ye
vahchetero ne, ricá di che cąhma
cuaque co nuhn ndete che di che
Dąya Dendiohs, ihyan min che a
va cąde che chi ye ndedevahn ye
ihyan iyehnse.

64 Ndahconan Dihvo vo, ne rąhn
ye ri ye ihyan:

—A u, nduhcą che rąhn ne.
Namin cuedevano nchuhn che u
che rinducó nducoyąca ihyan ne,
ndihchero ne u che vá lądo tąh
cuąco Dendiohs, ihyan min che
ąma yudo vederihquentiyon que-
nan cuma ye. Namin ndihchero ne
che chí vąn man.

65 Ndetąhno chihngun chi-
docuyąn ndinąn me cahteca ye, te
rąhco ye che ducherino Dihvo vo
Dendiohs che tihcą ndahconan ye.
Tuhme rąhn ye:

—¿Dehca din vo testigo ne?
¡Ducherino se Dendiohs! A mąn
nchuhn chihnevan ne nduhcą che
rąhn se. 66 Mąn ne, ¿deh rąhn
nchuhn ne?

Ndahconan sąhn intiyahn
chahn, ne rąhn se:

—Sąhn tih ne, quendihco se
nunde, ne quenan cuma che coh
se.

67 Tuhme cąhnun dan se
vąconąn ye, ne chahn se ihyan.
Nąhn se ne, chahn se vaconąn ye,
68 ne rąhn se ri se ihyan:

—Di che rahn che Dendiohs
dechuh ye di, ndedevehn ihyan
iyehnse, cahme duh chahn di.

Rąhn Pedro che hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

69 Numanahn min ne, va Pedro
cuąhn chevah me. Chahn ndą ąma
tąhn decąhya yahn chidocuyan nd-
inąn me nąn ye, ne rąhn te ri te
ihyan:

—Namin di ne, chindoque Jesús
yahn estạdo yahn Galilea.
70 Ate rạhn Pedro ri ye tạhn nạn
nducoyạca ihyan:
—Nde hua devanó deh yahn che
tihcạ rahn.
71 Tah cuahn adive ne, cuahn ye
cuạhn nino chendevah. Ndihchero
tạma te ihyan, ne rạhn te ri te sạhn
che chenun se min:
—Namin sạhn tih ne, chinduco
se Jesús yahn yạn Nazaret.
72 Ndahconan Pedro tạma yune,
ne rạhn ye:
—Nde muhn nde nạn Dendiohs,
hua rendihché duh ihyan che rạhn
nchuhn.
73 Namenạn me ne, chahn ndạ
sạhn che chenun se min nạn ye, ne
rạhn se ri se ihyan:
—Cuạco niyon che chindoque
ihyan cạh, te a ndero ndi nde nạn
ndudo yehn.
74 Ndaconan ntihyon yạn ye Den-
diohs, nde rạhva ye, ne rạhn ye:
—Hua rendihché duh ihyan cạh
che rạhn nchuhn.
A ura min no cah ạma tuh.
75 Necạhco Pedro ndudo che rạhn
Dihvo vo ri ye ihyan tuhcạ: "Nu-
manahn che metah cuah tuh ne,
cahme ino yune che hua rendihche
u." Tuhme ndiquendạh ye, ne ạma
chaco ye.

27

Necạh se Dihvo vo Jesucristo tạh Pilạto

1 Chi dave tạma ro me ne,
nducoyạca chidocuyạn ndinạn
chahn mạn, sạhn intiyahn mạn
ne, ntuhno se nduco vih cạva che
cạhno se Dihvo vo. 2 Dechiche se
ihyan, ne quenda se ihyan, necạh
se ihyan tạh gobernador Pilạto.

Nduhcạ che chih Judas

3 Cuahn che checadino Judas
che a va che cạhno sạhn chahn
Dihvo vo ne, ndo yah se, ne
chahn se necạh se nduh che ndico
ndiche tume diyạhngua me tạh
chidocuyạn ndinạn chahn mạn,
sạhn intiyahn mạn, ne rạhn se ri
se sạhn:
4 —U ne, quendihcó nunde nạn
Dendiohs, te ndạhcó tạh nchuhn
ạma ihyan che nde ạma nunde hua
quendihco ye cạva che cạhno ne
ihyan.
Ndahconan sạhn chahn, ne rạhn
se ri se Judas:
—Tạn condihche tạcạ din.
Nuhn ne, hua cuande yahn nuhn
chemin.
5 Tuhme a min chete yạco
ndunan Judas tume me sạhn
chahn, ne chahn se tihyon se ihyo
dạndo se, chihno mạn se sạhn.
6 Nedin dạma chidocuyạn nd-
inạn chahn tume me, ne rạhn se
nduco vih:
—Nduhcạ che rihquentiyon ley
ne, hua co nedin dạmo vo tume
cuh nduco tume vedino, te chu ne,
tume yahn yun.
7 Ndetạhno nte cạde se nduco
vih, ne ca se ạma ndi yạhn nduco
tume min cạva che ndạca nạn che
cuehche ihyan nación chenạhn. Ro
menạn me ne, duche yạhn min
Yạhn yahn Sạhn che Redendah
Chite Yạhn, 8 ate nde ro min ne,
nuhnde duche Yạhn yahn Yun.
9-10 Tihcạ chinahn Ndudo yahn
Dendiohs che dirun ihyan profeta
Jeremías tuhcạ: "Nduhcạ che chi-
hco cạde Dihvo vo Dendiohs ne,
ndico ndiche tume diyạhngua chi-
hco ihyan nación yahn Israel che
rigonun chihve ihyan min. Toh
ihyan chahn tume me, ca ye yạhn
che duche Yạhn yahn Sạhn che Re-
dendah Chite Yạhn."

Chihnde cạde yahn Dihvo vo Jesucristo nạn Pilạto

11 Cuahn che a nti Dihvo vo
nạn gobernador ne, tumerune se
ihyan:
—¿A ndih che Rey yahn ihyan
nación yahn Israel ne?
Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye
ri ye sạhn:

—U, a nduhcạ che rahn.
12 Chidocuyạn ndinạn chahn mạn, sạhn intiyahn mạn ne, canạn ạma rica nunde se yahn Dihvo vo,
ate nde ạma hua ndahconan ye.
13 Tuhme rạhn Pilạto ri se ihyan:
—¿Dehco che hua rendahconan
ne che rica nunde sạhn sih yahn ne
ne?
14 A namin no tun nde ạma
ndudo hua ndahconan ye yahn se,
ne ạma chahn ino se.

Chihco dạma ino Pilạto che conan yạh Dihvo vo Jesucristo

15 Va ạma costumbre che nduyo
nduyo che rendạ vihco ro yudo
ne, va che ntạhte gobernador ạma
preso, adecochano sạhn che cạca
ihyan yạn. 16 Tạhn min ne, va ạma
sạhn preso che ạma duhtuno ihyan
se, duche se Barrabás. 17-18 Ura
min ne, ạma ndo dạma ihyan yạn,
ne nducote tumacadino Pilạto che
redin ve chidocuyạn ndinạn chahn
yahn Dihvo vo, rica nunde se yahn
ye ne, chemin che tumerune se:
—¿Cha preso nahn nchuhn che
ntạhté, a Jesús che rạhn ne che
Cristo ye o Barrabás ne?
19 Numanahn min ne, dechuh
ndạhta yahn se ndudo, rạhn te
tuhcạ: "Ihyan tih ne, nde ạma
nunde hua quendihco ye. Condi
din tan nduco ye, te icuino ne, ạma
chihngạ chihnó che va che conahn
ạma venecuino ndete che din tan
nduco ye."
20 Me chidocuyạn ndinạn
chahn mạn, sạhn intiyahn mạn
ne, chicha yahn se chinun se
ihyan yạn che cạca ye Pilạto
che ntạhte se Barrabás mạn, che
cạhcantiyon se che coh Dihvo
vo mạn. 21 Ndaconan tumerune
Pilạto ihyan chahn, ne rạhn se:
—Tuhme ne, ¿cha preso nahn
nchuhn che ntạhté ne?
Ndahconan ihyan yạn chahn, ne
rạhn ye:
—Cuentạhte ne Barrabás.
22 Tuhme tumerune se ihyan
chahn:
—Me Jesús che rạhn nchuhn che
Cristo ye, ¿deh din nduco ye ne?
Ndahconan nducoyạca ihyan
chahn, ne rạhn ye:
—Cuihquentiyon ne che conan
yạh ye.
23 Rạhn Pilạto ri se ihyan chahn:
—¿Tạcạ che conan yạh ye?, te
hua quendihco ye nde ạma nunde.
Ate nde tahque dito cah ihyan
chahn:
—Cuihquentiyon ne che conạn
yạh ye.
24 Ndihchero Pilạto te hua rendo
ndudo ihyan chahn. Tahque ndah
nde tahque vari chende ca ye, ne
tahve se che chehua nune. Nạno
se tạh se nạn nducoyạca ye, cạhco
ro se che hua nahn cuehdạme se
nunde min, ne rạhn se:
—Ihyan cuh ne, hua quendihco
ye nde ạma nunde. U ne, hua náhn
che conan yạh ye, ate co nduhcạ
che nahn nchuhn.
25 Rạhn nducoyạca ihyan chahn:
—Cuihquentiyon ne che conan
yạh ye. Nuhn nduco dạya nuhn
cuehdạme nuhn ihyan.
26 Tuhme ntạhte Pilạto Barrabás
nduhcạ che nahn ihyan chahn, ne
chihquentiyon se sandạdo yahn se
che chahn se Dihvo vo. Chihno min
ne, tahve se sạhn che quenda se
ihyan, cuaconahn yạh se ihyan.
27 Quenda sandạdo chahn Dihvo
vo chete palạcio, ne nedin dạma se
nducoyạca combiero yahn se nạn
ye. 28 Chehnevi se tino menạn
yahn ye, ne tihyon se ạma tino
cuạh ihyan. 29 Denda se ạma
corona yạn, tihyon se tin ye, ne cạh
se ạma nducodi quetuhma ye tạh
cuạco ye. Chihno min ne, chehnti-
hya se nạn ye redin duche yahn se
ihyan, ne rạhn se ri se ihyan:
—Rendeva nuhn yavenạn ne,
Rey yahn ihyan nación yahn Israel.
30 Recạhnan dan se ihyan mạn,
retạh se nduco me rahn se tin ye

mạn. 31 Chihno che din duche yahn
se ihyan tihcạ ne, chehnevi se tino
cuạh me, ndaconuhn se tino yahn
mạn ye ihyan. Tuhme quenda se
ihyan nạn che nahn yạh se ihyan.

Chaconahn yạh se Dihvo vo Jesucristo

32 Cuahn che a chenun yune se
ne, tạhn nun se ạma ihyan yạn
Cirene che duche ye Simón, ne chi-
hquentiyon se ihyan che quenda
ye cruz nạn che conan yạh Dihvo
vo.
33 Ndạ se ạma cuete che duche
Gólgota, che conahn Cuete Ine Tin
Tenạhn. 34 Min cạh se vino che ndi-
hchetạhn nduco dạh ite, cuh Dihvo
vo, ate dechihn ye, ne hua chih ye.
35 Cuahn che a chihno nahn
yạh sandạdo chahn Dihvo vo ne,
tendạh se suerte yahn se cha sạhn
quendạh yahn se che co yahn
se tino yahn ye. Tihcạ chinahn
Ndudo yahn Dendiohs che dirun
ihyan profeta tuhcạ: "Tendạh se
suerte yahn se cha sạhn quendạh
yahn se che co yahn se tino yáhn."
36 Chihno min ne, chahtenan se
cudạdo ihyan. 37 Tin cruz ne,
chaconahn letra nạn che ndirun
nunde yahn ye tuhcạ: "Ihyan cuh
che Jesús, Rey yahn ihyan nación
yahn Israel."
38 Namin chenan yạh o sạhn
duco chihto nạn ye, ạma se lạdo tạh
cuạco ye, ne tạma se lạdo tạh cueh
ye. 39 Ihyan che rechuh ye min ne,
redin duche yahn ye ihyan, rahco
tin ye, ne rạhn ye:
40 —Di che rahn che ndahtere
yạco, ne nahne chete ino ro, cuend-
edevahn man di. Ndete che Dạya
Dendiohs di ne, cuenchehn nạn
cruz tih.
41 Chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn
intiyahn mạn, sạhn fariseo mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn ne, namin ndạhchenan se Di-
hvo vo, ne rạhn se vạn mạn se
nduco vih:
42 —Ndedevahn se tạma ca
ihyan, ate mạn se ne, hua ri
rendedevahn se sạhn. Ndete che
cuạco che Rey yahn ihyan nación
yahn Israel sạhn ne, nchahn se
nạn cruz cạva che cotahno vo
sạhn. 43 Rạhn se te ndichahtino se
Dendiohs mạn, che Dạya ye sạhn
mạn. Mạn ne, ndihchero vo ndete
che cuạco che yahino ye sạhn,
ndedevahn ye sạhn.
44 Nde sạhn duco che chenan yạh
se dạma nduco ye ne, ndạhchenan
se ihyan.

Chih Dihvo vo Jesucristo

45 Ro min ne, chi man nu-
machahte iyehnse, canạn nde
inguiyạhn, ne quendi nde nạn
rahco ino a chino. 46 Ura min ạma
dito cah Dihvo vo, ne rạhn ye:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani?
—che conahn tuhcạ: Dendiohs
yáhn, Dendiohs yáhn, ¿dehco che
chihcomạn ne u ne?
47 Nạhn sạhn che chenun se min
ne, chihnevan se che tihcạ rạhn ye,
ne rạhn se:
—Rah se ihyan profeta Elías.
48 Ndetạhno chahn ạma se,
rano se, chehua se ạma nạn che
decạ cuche decạ, ne decạhnda se
nduco vino che a nchuhnan yahn.
Dechiche se tin ạma nduco, cạh
se che tihve Dihvo vo. 49 Ate sạhn
chenạhn chahn ne, rạhn se:
—Cuihcoman sạhn. Ndihchero
vo ndete che chi Elías ndedevahn
ye sạhn.
50 Ura min ne, ạma dito cah
Dihvo vo tạma yune, ne chih ye.
51 Ndetạhno chendan tino che
quendihco chete yạco. Chica nde
yạco, chiya nde ndiyạhn, ndo o
ndi. Namin ạma nuhn yạhn mạn,
ndah yạva mạn, 52 nạne yạyan
mạn, ne ntuche ạma yạhn tenạhn
che chitahno ye Dendiohs cuahn
che chahtenan ye iyehnse. 53 Ihyan
chahn ne, nde ro che ntuche Dihvo
vo, chihnde ro ye yạn Jerusalén,
yạn yahn Dendiohs, ne ạma yạhn
ihyan ndihchero ye ihyan.

54 Me sạhn capitạ́n nduco
sandạdo yahn se che chenan se
cudạdo Dihvo vo ne, ạma dihya
se chi che nuhn yạhn mạn, che
chinahn vederihno chenạhn mạn,
ne rạhn se:
—Cuạco niyon te a ihyan cuh che
Dạya Dendiohs.
55 Ạma yạhn ihyan ndạhta va-
tendi ye ạma lạdo rendihche ye
Dihvo vo. Ihyan chahn che chinan
ye ihyan nạn ntiyon yahn ye, ne
chinduco ye ihyan cuahn che chica
ye estạdo yahn Galilea. 56 Vạn
ihyan chahn ne, nduco María yahn
yạn Magdala mạn, María, ihyan
ndạhta yahn Zebedeo, ihyan min
che chaco Jacobo nduco José mạn.

Chehche Dihvo vo Jesucristo

57 Cuahn che a chi chino ne, ndạ
ạma ihyan cuihca yahn yạn Ari-
matea, che duche ye José. Ihyan
min ne, namin ritahno Dihvo vo.
58 Chahn ye nạn Pilạto, chica ye
permiso cạva che cuhche ye Dihvo
vo. Tuhme chihquentiyon Pilạto
sandạdo yahn se che necạh se Di-
hvo vo ihyan. 59 Chahn ye, ndede-
vah ye Dihvo vo, chacotuhma ye
ihyan nduco ạma tino cua, 60 ne
chacondihte ye ihyan chete ạma
yạyan ra che ndihquentiyon ye che
ndindah nạn yạva cạva mạn ye.
Chihno min ne, necạhde ye chende
yạyan me nduco ạma tu chahno,
ne conạhn ye. 61 Min chihto yạyan
me, va María yahn yạn Magdala
nduco María che tạma me.

Chahtenan sandạdo cudạdo nạn yạyan yahn Dihvo vo Jesucristo

62 Tạma ro me, a ro che rahte-
tuhno ihyan ne, chahn chidocuyạn
ndinạn nduco sạhn fariseo nạn
Pilạto, 63 ne rạhn se ri se sạhn:
—Ihyan ndinạn yahn nuhn,
necạhco nuhn nduhcạ che rạhn
sạhn rihncheh min te cuino ino
ro che coh se ne, ntuche se vạn
tenạhn. 64 Chemin che cochi
nuhn ndihchero nuhn ndih che
co cudạdo yạyan yahn se nde
cuihno ino ro. Ndete che hua ne,
denạn cạhn sạhn apóstol yahn
se, ndetendạh se sạhn chete rạhn
quenda se sạhn, ne cạhma se
che ntuche se vạn tenạhn, nde
tahque cahncheh se ihyan che co
ro menạn.
65 Rạhn Pilạto ri se sạhn:
—Ngạ sandạdo chenun se min.
Cuiquenda nchuhn sạhn, cuahte-
nan se cudạdo yạyan me nduhcạ
che nahn ne.
66 Tuhme chahn sạhn chahn,
chaconahn se sello chende yạyan
me, ne chaconahn se sandạdo
chahn, din se cudạdo.

28

Ntuche Dihvo vo Jesucristo vạn tenạhn

1 Tạma ro me, ro che ndeva ndate
ne, cuahn María yahn yạn Magdala
nduco María che tạma me vatiyạn
dạhca nạn yạyan me. 2 Adenạn
chiya ạma ángel yahn Dihvo vo
Dendiohs, chehnevi ye tu che ndi
chendevah yahn yạyan me, ne chi-
hnde ye menạn. Numanahn min
ne, ạma dito nuhn yạhn. 3 Angel
me ne, ạma diyạhn ro ye, ne tino
yahn ye ne, ạma cua nduhcạ che ro
ihve. 4 Ndihchero sandạdo chahn
ángel me, ne ạma dihya se chi, nde
tuno ndoh se che vạh se. Vạn
canedihya min ne, nde chih yute se
mạn, nde chi i se mạn. 5 Rạhn ángel
me ri ye ihyan ndạhta chahn:
—Hua dihya nchuhn co. A de-
vanó che ndạ ne ndihchero ne Di-
hvo vo Jesucristo, ihyan min che
quenan yạh ye. 6 Metah ye muhn,
te a ntuche ye vạn tenạhn nduhcạ
che a rạhn ye ro menạn. Cochi
ne ndihchero ne chete yạyan nạn
che quendite ye. Metah ye min.
7 Tuhme cuahn ne tenun tenun no
cạhma ne co ne ihyan apóstol yahn
ye che a ntuche ye vạn tenạhn,
ne cạhn ye estạdo yahn Galilea
tahque menạn ca che co nchuhn.

Min ndihchero ne ihyan. A chemin
no che va che có nchuhn.
8 Ihyan ndąhta chahn ne, que-
nun ca canedihya ihyan, te ąma
dihya ye chi. Tuhme conąhn ye
rano ye, ąma yeno ye, quengo
ye ndudo yahn ihyan apóstol.
9 Ura min chihnde ro Dihvo vo
nąn ihyan chahn, ne necąh ye
Dendiohs ihyan. Tuhme chahn
ndą ihyan chahn nąn ye, ne
chehntihya ye chahtemahn ye cąh
ye, ndeva ye yavenąn ye. 10 Rąhn
Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Hua dehve rąhco nchuhn.
Cuahn ne co ne ihyan apóstol yáhn
che cąhn estądo yahn Galilea, ne
min ndihchero ye u.

Chinun chidocuyąn ndinąn sandądo

11 Numanahn che cuahn ihyan
ndąhta chahn ne, chenąhn ąma
o sandądo che chenan se cudądo
yąyan me, chengo se chidocuyąn
ndinąn chahn nducuahn che chi.
12 Chidocuyąn ndinąn chahn ne,
ntuhno se nduco sąhn intiyahn, ne
ąma ndeh tume cąh se sandądo
chahn, ne rąhn se ri se sąhn:
13 —Nchuhn ne, cąhma ne
te chete rąhn numanahn che
vateyądo ne ne, ndą apóstol yahn
sąhn min, ndetendąh se sąhn,
quenda se sąhn. 14 Me ndete che
cadino gobernador ne, cąhmanan
nuhn nchuhn, ne hua dehva co
yahn ne.
15 Chetąh sandądo chahn tume
me, ne chacotuhn se ndudo
nduhcą che cąh cuande chi-
docuyąn chahn sąhn, ne chihnde
ndudo me vąn ihyan nación yahn
Israel nde mąn ro cuh.

*Cąh Dihvo vo Jesucristo vederi-
hquentiyon ihyan apóstol yahn ye*

16 Me ihyan apóstol chahn ne,
cuahn ye estądo yahn Galilea,
tingüete nąn che a rąhn Dihvo vo
nduco ye ro menąn me. 17 Min
ndihchero ye Dihvo vo, ne ndeva
ye yavenąn ye. Ate ąma o ye
ne, rąhco ye te ndiyu ihyan min.
18 Tuhme chahn ndą Dihvo vo nąn
ihyan chahn, ne rąhn ri ye ihyan:
—U ne, nducote ndąhco Den-
diohs nducuahn vederihquen-
tiyon che va vahchetero mąn,
iyehnse mąn, tąh ne, 19 chemin
che rihquentiyón nchuhn che cąhn
ne nducuahn nación, cacuahn
ne ihyan cąva che cotahno ye u.
Cuehdenune ne ihyan numacuahn
vederihquentiyon yahn Dendiohs
Chida mąn, Dendiohs Dąya mąn,
Vaco ndah yahn Dendiohs mąn.
20 Namin cuicuahn ne ihyan che
dinahn ye nducuahn che a chi-
hquentiyón nchuhn. Cuedevano
ne te hua cąhcomąn nchuhn, te
conducó nchuhn ro ro, nde ro che
nto iyehnse. Tihcą co.

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN MA̱RCOS

Ja̱n Bautista ne, chihcoya̱n ye ihyan ca̱va che nevahnecun ye Dihvo vo Jesucristo

1 Tuhca̱ cana̱n ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo, Da̱ya Den-
diohs: 2 Ihyan profeta Isaías dirun
ye tuhca̱:
Ra̱hn Dendiohs ri ye Da̱ya ye: “Dechúh a̱ma sa̱hn che
cuahndudo se ndudo yáhn
numanahn che metah cahn,
ca̱va che ca̱hcoya̱n se ihyan che
nevahnecun ye di.
3 Sa̱hn min ne, conan se ya̱hn na̱n
che metah duhva, ne ndo
da̱ma ihyan, cahnevan ye
ndudo yahn se. Ca̱hma se
tuhca̱:
Cuihcoya̱n nchuhn chedave yahn
ne, te a cochi Dihvo vo.”
4 Ndudo min ne, chinahn cuahn
che cana̱n Ja̱n Bautista rahndudo
ye min ya̱hn na̱n che metah duhva.
Ra̱hn ye ri ye ihyan che rahn ye
rihnevan ye:
—Cuento ino nchuhn nunde
yahn ne, cuedenune ne ca̱va che
nchahco Dendiohs yahn ne.
5 Ihyan ya̱n Jerusalén ma̱n, ihyan
ya̱n chena̱hn esta̱do yahn Judea
ma̱n, a̱ma ya̱hn ye rahn ye rih-
nevan ye che rahndudo Ja̱n. Ren-
tuma ino ihyan chahn nunde yahn
ye, ne rehdenune Ja̱n ihyan ico
Jordán.
6 Ja̱n ne, quenun ye a̱ma tino
che ndindah nduco yudo yahn ite
che duche te camello, ne que-
nan chete ye a̱ma ima. Reh ye
ya̱hcada̱hn, ne rih ye nedih yahn
che va va̱n chano. 7 Rahndudo ye
tuhca̱:
—Caviya̱n deman ne, nda̱ a̱ma
ihyan che tahque yudo vederi-
hquentiyon quenan cuma ye che
co u. U ne, nde hua rigonun
chihvé na̱n ihyan min ca̱va che
conán ihyan na̱n ntiyon yahn ye.
8 U ne, atena̱n rehdenuné nchuhn,
ate ihyan min ne, din ye che co-
nun Vaco Ndah yahn Dendiohs
nchuhn.

Chedenune Dihvo vo Jesucristo

9 Ta̱hn min ne, chica Dihvo vo
ya̱n Nazaret, esta̱do yahn Galilea,
nda̱ ye na̱n che quenun Ja̱n, ne
chehdenune Ja̱n ihyan ico Jordán.
10 Cuahn che a ndiquenda̱h Dihvo
vo va̱n nune ne, ndihchero ye che
ndondah vahchetero, ne nduhca̱
che ro a̱ma icui ne, tihca̱ chi ro
Vaco Ndah yahn Dendiohs, chiya,
quenun ihyan. 11 Chihnevan ye
a̱ma ndudo che chica vahchetero
che ra̱hn:
—Di che Da̱yá. Yahinó di. A̱ma
yenó ndoque.

Chundah ne, tumarande se Dihvo vo Jesucristo

12 Chihno min ne, din Vaco Ndah
yahn Dendiohs che cuahn Dihvo
vo ya̱hn na̱n che metah duhva.
13 Min quenan ye chete che o raco
ro, ne chundah, sa̱hn min che
duche se Satanás ne, retumarande
se ihyan. Quenun Dihvo vo na̱n
che vate ite chano, ne nda̱ ángel,
chinduco ye ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, cana̱n redin ye ntiyon yahn ye

14 Adive che chaconuhn sanda̱do
Ja̱n Bautista va̱coya̱hn ne,
cona̱hn Dihvo vo esta̱do yahn
Galilea, ne min rahndudo ye
ndudo ndah yahn vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs. 15 Ra̱hn ye:
—A tuno ro. Ma̱n ne, a nun
ca̱hcantiyon Dendiohs chedave
yahn ihyan. Cuento ino nchuhn
nunde yahn ne. Cuitahno ne
ndudo ndah yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, yạhve ye cun sạhn retạh yạhca cạva che conduco se ihyan

16 Ạma ro che quechica Dihvo vo cuạhn chihto vine yahn Galilea ne,
ndihchero ye Simón nduco dihno
se, Andrés. Sạhn chahn ne, sạhn
retạh yạhca, ne ura min ne, rih
se yạna yahn se chete vine me.
17 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:
—Cuhn vo nduco nchuhn. Cuin-
duco ne u, ne nduhcạ che redin
ne ntiyon retạh ne yạhca ne, tihcạ
cacuáhn nchuhn ntiyon che cua-
cotuhn ne ndudo yáhn, cạva che
cotahno ihyan u, conduco ye u.
18 Ndetạhno chihcomạn sạhn
chahn yạna yahn se, ne cuahn se
chinduco se Dihvo vo.
19 Tah cuahn cạna nạn min ne,
ntạca ye o dạya Zebedeo, Jacobo
nduco Juạn. Chenun se chete
bạrco, rentạhyon nan se yạna
yahn se. 20 Yạhve ye sạhn, ne
chihcomạn se chida se Zebedeo
chete bạrco me nduco mozo yahn
ye, ne cuahn se chinduco se ihyan.

Ạma sạhn che quenun vaco chihngạ sạhn

21 Adive ne, ndạ Dihvo vo yạn
Capernaum nduco sạhn chahn.
Ndate ndate, ro che rahtetuhno
ihyan ne, rahn Dihvo vo yạco yahn
ihyan nación yahn Israel, ricuahn
ye. 22 Rahn ino nducoyạca ihyan
che rihnevan ye che ricuahn Dihvo
vo, te tumacadino ye che quenan
cuma ye vederihquentiyon che
tahque chahte che co che quenan
cuma sạhn devano ley che dirun
Moisés. 23 Min chete yạco me ne,
quenun ạma sạhn che quenun
vaco chihngạ sạhn. Cah se:
24 —Ndih, Jesús yahn yạn
Nazaret, ¿dehco che recạhdenun
ne yune yahn nuhn? ¿Tạcạ che
cochi ne decuihno ne nuhn? A
devanó duh ndih. Ndih ne, ihyan
ndah che a va cạde che dechuh
Dendiohs cạva che ndedevahn ye
ihyan iyehnse.
25 Dihvo vo ne, chihco yudo ye
yahn vaco chihngạ me, ne rạhn ye:
—¡Cuihnde dihn chende!
¡Cuendiquendah sạhn tih!
26 Tuhme din vaco chihngạ me
che ạma rendoh sạhn min. Ạma
cah, ne ndiquendạh sạhn. 27 Rahn
ino nducoyạca ihyan che chenun
ye min, ne tumerune vih ye:
—¿Deh che ri ne? ¿Deh conahn
ndudo ra che ricuahn ihyan tih
ne? ¡Ạma chahte vederihquen-
tiyon quenan cuma ye! ¡Rihquen-
tiyon ye nde vaco chihngạ che che-
nun ihyan che ndiquendạh, ne re-
dinahn yahn ye!
28 Nduco tihcạ ne, ndudo yahn
vederihno che redin Dihvo vo ne,
ạma nun chetuhn numachahte
estạdo yahn Galilea.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn indạhn Simón

29 Cuahn che ndiquendạh Dihvo
vo chete yạco me ne, cuahn ye
nduco Jacobo mạn, Juạn mạn,
ndevạco Simón nduco Andrés.
30 Indạhn Simón ne, quendite
ye, netạh cah ihno ihyan. Ihyan
ndevạco ye ne, rạhn ye ri ye Dihvo
vo che cah ye. 31 Tuhme chahn
ndạ Dihvo vo, ne chetạh ye tạh
ihyan min, ndedecuan ye ihyan.
Ndetạhno chavi ihno me yahn ye,
ne cạh ye, cheh ihyan chahn.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ạma yạhn ihyan cah

32 Cuahn che a chi chino me,
ura che a chehche yạhn ne, ihyan
viyạn ne, quenda ye ạma yạhn
ihyan cah mạn, ihyan che chenun
vaco chihngạ ihyan mạn, nạn Di-
hvo vo. 33 A nahn nducoyạca ihyan
yạn ne, ndo dạma ye chendevah.
34 Din Dihvo vo che ndoyahn ihyan
cah chahn, che ạma ndeh nạn cah
ndi ye, ne ndetendạh ye vaco chi-
hngạ che chenun ihyan. Ate hua
cạh yune ye che cạhma duh ihyan
ye, te a devano che Dạya Dendiohs
ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, quechica ye estado yahn Galilea, rahndudo ye

35 Ama vatiyan dahca, ura che
metah co dave ndah ne, necuan
Dihvo vo, cuahn ye cuahn chihto
yan, ne min covah ye. 36 Tah cuahn
adive ne, cuahn Simón nduco com-
biero yahn ye, quenuhn ye ihyan.
37 Cuahn che ntaca ye ihyan ne,
rahn ye ri ye ihyan:
—Ama yahn ihyan nahn ndi-
hchero ye ndih.
38 Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Cuhn vo nduco nchuhn tama
te o yan che nino cava che cuah-
ndudó min, te cava chemin che
cochí.
39 Tuhme cuahn Dihvo vo nduco
ihyan chahn numachahte estado
yahn Galilea. Rahndudo ye chete
yaco yahn ihyan nación yahn Is-
rael, ne rendetendah ye vaco chih-
ngа che chenun ihyan.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che ndi se cah che rechа yute

40 Ama yune ne, ama sahn che
ndi se cah che rechа yute ne, cuahn
ndа se nan Dihvo vo. Chehntihya
se nan ye, ne rahn se:
—Ndete che nahn ne ne, co din
ne che ndoyáhn.
41 Dihvo vo ne, quenan vahino ye
sahn. Nahn tah ye sahn, ne rahn
ye:
—Tacа hua. Conán di. Man ne, a
ntoyehn.
42 Ndetahno chavi cah che
rechа yute se me, ne ndoyahn
se. 43 Tuhme ndedechuh ye sahn
cuahn ndevaco se. Ama cah ye
cudado sahn, ne rahn ye:
44 —Condihche. Condicate
cahme nduco nde ama ihyan
tacа chi che ndoyehn. Tahque
ndah ne, cuehn nan chidocuyan,
ndihche ye di, ne cah vedino che
ndihquentiyon Moisés, cava che
codevano nducoyaca ihyan che a
ntoyehn.
45 Sahn min ne, conahn se, ate
hua dinahn se. Canan rente se
nduhcа che chahno se chi, ne ama
chetuhn ndudo me, nde ametah
chi chendа Dihvo vo nde ama
yan ura che co nchanan ihyan
viyan ihyan. Tahque ndah ye ne,
quechica ye ama lado, yahn nan
che metah duhva. Ate atanocа
nduh, min rahn ihyan yahn ndu-
cuahn yan rendihchero ye ihyan.

2

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ama sahn che ndi cheche se

1 Chihno neve ro ne, chendа
tun Dihvo vo yan Capernaum, ne
ihyan yan min ne, checadino ye
che quenun ye ama cuan vah.
2 Ndetahno ndo dama ama yahn ye
nde nan che cuahtendi ye chende-
vah ametah. Rahndudo Dihvo vo
Ndudo yahn Dendiohs, rihnevan
ihyan chahn. 3 Ura min ne, ndа
cun ihyan, nda ye ama sahn che
ndi cheche se. 4 Ate nducote ama
yahn ihyan chenun ye min ne, hua
chi chuh ye chendevah, chendа ye
nduco se nan Dihvo vo. Tuhme
nda ye sahn tin vah, ne min ntihne
ye ama ndi ima vah cuahn nan
che quenun Dihvo vo. Cuahn che
ndahcondah ye ama ive nan ima
vah ne, ndedevah ye yundo nan
che quendite combiero yahn ye,
ndа se nan Dihvo vo. 5 Cuahn che
ndihchero Dihvo vo nduhcа che ri-
tahno ihyan chahn ne, rahn ye ri ye
sahn:
—Dayá, a nchahcó nunde yehn.
6 Min vate ama o sahn devano
ley che dirun Moisés, ne rend-
edecadino se: 7 "¿Dehra cuande
che tihcа rahn sahn tih?, te re-
ducherino se Dendiohs che tihcа
rahn se. Ametah nde ama ihyan
iyehnse che co nchahco ye nunde,
atenan Dendiohs." 8 Ndetahno
checadino Dihvo vo che tihcа rend-
edecadino sahn chahn, ne rahn ye
ri ye sahn:

—¿Dehco che tihcą rendedecadino nchuhn? 9 Co rąhco
ne che tahque ndah che cąhmá
có sąhn che necuan se, cotąh
se yundo yahn se, ne cąca se,
che co che cąhmá che a nchahcó
nunde yahn se. 10 Mąn ne, cąva
che cadino nchuhn te, u che
rinducó nducoyąca ihyan, va
vederihquentiyon yáhn cąva che
nchahcó nunde yahn ihyan muhn
iyehnse cuh ne, condihche ne.

Tuhme rąhn ye ri ye sąhn che ndi
cheche me:

11 —Rąhn rí di, cuenecuen, cotah
yundo yehn, ne conahn ndevaque.

12 Ndetąhno necuan se, chetąh
se yundo yahn se, ne conąhn se.
Chuh se mendąhn yahn nducoyąca
ihyan che chenun ye min, ne ąma
rahn ino ye. Rendeva ye yavenąn
Dendiohs numacuahn vedeyeno,
ne rąhn ye:

—Nde ąma yune hua ndihchero
vo vederihno che tuhcą.

Dihvo vo Jesucristo ne, yąhve ye Leví che conduco se ihyan

13 Cuahn tun Dihvo vo cuąhn chi-
hto vine yahn Galilea, ne ąma yąhn
ihyan rahn ye rendo dąma ye nąn
ye. Min ricuahn Dihvo vo ihyan
chahn. 14 Cuąhn nąn che chuh Di-
hvo vo ne, ndihchero ye Leví, dąya
Alfeo. Va se nąn mesa nąn che rica
se tume cąde iyo. Rąhn ye ri ye
sąhn:

—Cuhn vo, condoque u.

Ndetąhno necuan se, chinduco
se ihyan.

15 Ąma yune cuahn che va Dihvo
vo chete vąco Leví ne, reh ye nąn
mesa nduco ihyan che rahn nduco
ye. Ąma yąhn sąhn nunde, chenun
vąn sąhn rica tume cąde iyo mąn,
vate se nduco ye, te ąma yąhn ri
se che chinduco se ihyan. 16 Sąhn
devano ley che dirun Moisés mąn,
sąhn fariseo mąn ne, ndihchero
se che reh Dihvo vo, rih ye dąma
nduco nducoyąca sąhn nunde
chahn, ne rąhn se ri se ihyan che
rahn nduco ye:

—Hua ndąhcą che reh sąhn
ricuahn yahn nchuhn, rih se dąma
nduco sąhn rica tume cąde iyo
mąn, sąhn nunde chenąhn mąn.

17 Cuahn che chihnevan Dihvo
vo che tihcą rąhn sąhn chahn ne,
rąhn ye ri ye sąhn:

—Ihyan che hua cah ye ne, hua
rendotenan ye sąhn doctor. Ate
ihyan che cah ye ne, rendotenan
ye sąhn. Atihnocą u, te ndą́, conán
ihyan nunde cąva che nto ino ye
nunde yahn ye, ndiyu cąva ihyan
che metah nunde yahn ye che
rąhco ye.

Rąhn Dihvo vo Jesucristo deh cuande che hua rahte ihyan apóstol yahn ye yąhte

18 Ąma yune ne, sąhn fariseo
mąn, sąhn che rahn nduco Juąn
Bautista mąn ne, rahte se yąhte.
Ro min ne, cuahn ąma o ihyan, ne
rąhn ye ri ye Dihvo vo:

—¿Dehco che hua rahte sąhn che
rahn nduco ne yąhte?, te sąhn
fariseo mąn, sąhn che rahn nduco
Juąn Bautista mąn ne, rahte se
yąhte.

19-20 Ndahconan Dihvo vo, ne
rąhn ye ri ye ihyan chahn:

—A devano nchuhn te ihyan che
nduco ye sąhn rihnevąco ne, hua
rahte ye yąhte. Ate ndete che
denąn ndą sąhn che tąn se nduco
se, nda se sąhn ne, tuhme cuahte
ye yąhte. Atihnocą ihyan che rin-
duco ye u, te numanahn che nducó
ihyan ne, metah deh cuande che
cuahte ye yąhte. Ate cuahn che
ndą sąhn che hua ri rendihche se
u, nda se u ne, tuhme che cuąco,
cuahte ye yąhte.

21 ’Ndete che nedin dąma
nchuhn ndudo ra che ricuáhn
nduco costumbre ndico yahn
ne ne, anduhnecą ndete che
necąhnan ne ąma ndi tino ra nąn
ąma tino ndico. Ndete che tihcą
din ne ne, cuahn che ndeva doh

tino ra me ne, nde tahque ndeh
tino ndico me.
22 ’Namin anduhneca̱ ndete che
cuih ne vino ra chete ima ndico, te
din vino me che condan ima ndico
me, ne conda nde vino me ma̱n,
nde ima me ma̱n. Chemin che vino
ra ne, nahn che cuih ihyan chete
ima ra.

Ihyan apóstol ne, tico ye indo trigo, cheh ye ro che rahtetuhno ihyan

23 A̱ma ro che rahtetuhno
ihyan ne, chuh Dihvo vo na̱n va
chenda̱ta. Nducote chi cuico ihyan
apóstol yahn ye ne, tico ye a̱ma
o indo trico, reh ye ndute yahn.
24 Ndihchero a̱ma o sa̱hn fariseo
che tihca̱ din ye, ne ra̱hn se ri se
Dihvo vo:
—Condihche ne. ¿Deh cuande
che tihca̱ redin sa̱hn che rahn se
nduco ne?, te ma̱n ne, ro che rahte-
tuno ihyan, ne a ndihquentiyon
Dendiohs che hua din vo ntiyon ro
cuh.
25-26 Ra̱hn Dihvo vo ri ye sa̱hn
chahn:
—Anduhneca̱ ndete che hua
rendihchenan nchuhn na̱n Ndudo
yahn Dendiohs nduhca̱ che din
David ro che quenan Abiatar
chidocuya̱n che tahque ndina̱n.
Chi cuico ye, ne ametah che cheh
ye. Chemin che chenda̱ ye chete
ya̱co, ne cheh ye pa̱n che va min.
Namin ca̱h ye, cheh combiero
yahn ye. Pa̱n chemin chan ne, a ndi
vedino na̱n Dendiohs, ne a nihnde
ca̱de che hua co cheh nde a̱ma
ihyan, atena̱n chidocuya̱n. Ate nde
nduco nduh ne, hua quendihco ye
nunde.
27 Quendi Dihvo vo, ne ra̱hn ye
nduco sa̱hn chahn:
—Chihco Dendiohs ro che
cuahtetuhno ihyan ca̱va che ndah
yahn ihyan, ndiyu ca̱va che ndere
ndeva ye ro min. 28 Cuedevano
nchuhn te a u che rinducó
nducoya̱ca ihyan che rihquentiyón
nde nducuahn che redin ihyan ro
che rahtetuhno ye.

3

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn a̱ma sa̱hn che ndi cuma ta̱h se

1 Ta̱ma ro che rahtetuhno ihyan
ne, chenda̱ Dihvo vo chete ya̱co,
ne min quenun a̱ma sa̱hn che ndi
cuma ta̱h se. 2 Namin min che-
nun a̱ma o sa̱hn fariseo, nahn ndi-
hchero se ndete che din Dihvo
vo che ndoyahn sa̱hn min ro che
rahtetuhno ihyan, ca̱va che ca̱ca
nunde se yahn ye che rahcota̱hn ye
yahn ley che dirun Moisés. 3 Ra̱hn
Dihvo vo ri ye sa̱hn che ndi cuma
ta̱h me:
—Cuenecuen. Cuandi menda̱hn.
4 Tuhme tumerune ye sa̱hn
chahn:
—¿A nda̱hca̱ che ndah din vo ro
che rahtetuhno ihyan, o din vo che
hua ndah ne? ¿A conan vo ihyan, o
ca̱hcoma̱n vo ihyan che coh ye ne?
Ate hua nta̱quino se deh che
ndahconan se yahn ye. 5 Chi ta̱n Di-
hvo vo, ne chaconan ye ndihchero
ye sa̱hn chahn. A̱ma chi ra̱n ye
yahn che cheche chedave yahn se.
Tuhme ra̱hn ye ri ye sa̱hn min:
—Cuacondihque tah.
Chacondihco ta̱h se, ne
ndeta̱hno ndoyahn se. 6 A ura
min no ndiquenda̱h sa̱hn fariseo
chahn chete ya̱co me, ne ndo da̱ma
se nduco sa̱hn che chinduco se
Herodes, ntuhno se nduco vih ta̱ca̱
din se che ca̱hno se Dihvo vo.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn a̱ma ya̱hn ihyan chihto vine yahn Galilea

7 Adive ne, cuahn Dihvo vo
nduco ihyan apóstol yahn ye chihto
vine yahn Galilea, ne a̱ma ya̱hn
ihyan che vate ye esta̱do yahn
Galilea cuahn ye da̱ma nduco ye.
8 Namin ihyan che vate ye esta̱do
yahn Judea ma̱n, ihyan che vate
ye ya̱n Jerusalén ma̱n, ihyan che
vate ye ya̱hn yahn Idumea ma̱n,
ihyan che vate ye ta̱ma la̱do ico
Jordán ma̱n, ihyan che vate ye nino

ya̱n Tiro ma̱n, ya̱n Sidón ma̱n ne,
a̱ma ya̱hn ye checadino ye yahn
vederihno che redin Dihvo vo,
ne rahn ye rendihchero ye ihyan.
9 Nducote a̱ma chida̱ma ihyan ne,
ra̱hn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol
yahn ye che ca̱hcoya̱n ye a̱ma
ba̱rco na̱n che conun ye, te a̱ma
ndito ca̱hche ihyan na̱n ye. 10 A
nedin Dihvo vo che ndoyahn a̱ma
ya̱hn ihyan chahn, ne chemin che
nducoya̱ca ihyan cah che chenun
ye min ne, nde tuno regunda̱ vih ye
che nahn nahn ta̱h ye ihyan ca̱va
che ndoyahn ye. 11 Namin nduco
ihyan che chenun vaco chihnga̱
ihyan, ne rahn nda̱ ye na̱n Dihvo
vo, rendave ye ndiya̱hn, ne ra̱hn
ye ri ye ihyan numa dito ye:

—Ndih che Da̱ya Dendiohs.

12 Ate Dihvo vo ne, a̱ma chihco
yudo ye yahn vaco chihnga̱ chahn
che hua ca̱hma duh ihyan ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, tenda̱hnun ye ndichio ihyan apóstol yahn ye

13 Chihno min ne, cocha Dihvo
vo a̱ma tingüete. Min ya̱hve ye
ihyan che nahn ye, ne nda̱ ihyan
chahn na̱n ye. 14 Va̱n ihyan chahn
tenda̱hnun ye ndichio ihyan che
conduco ye ihyan ma̱n, che dechuh
ye ihyan, cuahndudo ye ndudo
yahn ye ma̱n. 15 Namin ca̱h ye ved-
erihquentiyon, cuahtenan cuma
ihyan chahn ca̱va che ndetenda̱h
ye vaco chihnga̱ che chenun ihyan
ma̱n, ca̱va che din ye che ndoyahn
ihyan ca̱h ma̱n. 16 Va̱n nducoya̱ca
ihyan che tenda̱hnun ye ne, nduco
a̱ma ihyan che duche ye Simón.
Chaconahn Dihvo vo che duche
ihyan min Pedro. 17 Ta̱ma ye ne,
duche ye Jacobo, da̱ya Zebedeo.
Ta̱ma ye ne, duche ye Jua̱n, di-
hno Jacobo. Ihyan che o chahn
ne, chaconahn Dihvo vo che duche
ye Boanerges, che nahn ca̱hma
Ihyan che doh ino ye. 18 Ta̱ma
te o ye ne, duche ye Andrés ma̱n,
Felipe ma̱n, Bartolomé ma̱n, Ma-
teo ma̱n, Tomás ma̱n, Jacobo, che
da̱ya Alfeo ma̱n, Tadeo ma̱n, ta̱ma
Simón, ihyan min che chinduco ye
partido yahn Cananeo ro mena̱n
me ma̱n. 19 Va̱n ihyan chahn ne,
namin nduco a̱ma se che duche se
Judas Iscariote. A sa̱hn min che
ndihcue ndeh se Dihvo vo adive.

Ihyan yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ndedecadino ye yahn ye che metah va cua̱co dave yahn ye

Chihno min ne, cona̱hn Dihvo
vo nduco ihyan apóstol che ndi-
chio chahn. 20 Cuahn che a nta̱
ye ne, ndaconan ndo da̱ma a̱ma
ya̱hn ihyan, che nde hua rinun
yahn ye che cheh ye. 21 Cuahn
che checadino ihyan yahn ye che
nde metah rinun yahn che cheh ye
ne, cuahn ye quengua ye ihyan, te
ra̱hco ye te ametah va cua̱co dave
yahn ye.

Sa̱hn devano ley che dirun Moisés ne, ra̱hn se te quenun vaco chihnga̱ Dihvo vo Jesucristo

22 A̱ma o sa̱hn devano ley che
dirun Moisés, che chica se ya̱n
Jerusalén ne, ra̱hn se yahn Dihvo
vo:

—Ihyan tih ne, quenan cuma ye
vederihquentiyon yahn chundah,
sa̱hn min che ndina̱n se yahn vaco
chihnga̱. Chemin che ri rende-
tenda̱h ye vaco chihnga̱ che che-
nun ihyan.

23 Tuhme ya̱hve Dihvo vo sa̱hn
chahn, ne ra̱hn ye ri ye sa̱hn:

—A devano nchuhn che ndiyu
chundah che rendetenda̱h se vaco
chihnga̱.

24 'Ihyan che vate ye rihquen-
tiyon ye ne, ndete che cuahte-
cuhma ye va̱n ma̱n ye nduco vih
ne, hua co quendi ye ca̱hcantiyon
ye. 25 A namin no tun ihyan
che chenun ye a̱ma vah ne, ndete
che cuahtecuhma ye va̱n ma̱n ye
nduco vih ne, hua co quendi ye
cuahtenun ye min nduco vih. 26 A

namin no tun chundah ne, ndete che cuhma se nduco vaco chihngą̱ che rihquentiyon se ne, cuihno vederihquentiyon yahn se.
27 Namin cąh Dihvo vo ą̱ma ejemplo sąhn chahn, rąhn ye:
—Ą̱ma sąhn duco che condą̱ se chete vąco ihyan che detino ye ne, atenąn che dechiche se ihyan, tuhme co duco se yahn ye.
Tihcą rąhn ye te anduhnecą ndete che a dechiche ye chundah, ndąhco ndiya ye vederihquentiyon yahn se. 28 Quendi Dihvo vo rąhn ye:
—Cuąco rąhn rí nchuhn te nducuahn nunde che rahtendihco ihyan, nde nducuahn che chihngą̱ rąhn ye ne, co nchahco Dendiohs yahn ye. 29 Ate ihyan che ducherino ye Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, ametah nchahco cuahno Dendiohs yahn ye.
30 Tihcą rąhn Dihvo vo, te sąhn chahn ne, rąhn se te quenun vaco chihngą̱ ihyan.

Ndą chaco Dihvo vo Jesucristo nduco dihno ye

31 Chihno min ne, ndą chaco Dihvo vo nduco dihno ye. Chahtendi ye cuąhn chevah, ne dechuh ye che cah ihyan. 32 Ihyan che vate ye chihto nąn Dihvo vo ne, rąhn ye ri ye ihyan:
—Chaco ne nduco dihno ne, vatendi ye cuąhn chevah, rinuhn ye ndih.
33 Rąhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Cuąco te ihyan min che chacó mąn, ihyan chahn che dihnó mąn.
34 Tuhme chaconan ye rendihchero ye ihyan che vate ye cuahn chihto nąn ye, ne rąhn ye:
—Nducoyąca ihyan che chenun ye muhn ne, rihnó ihyan anduhnecą ndete che chacó mąn, anduhnecą ndete che dihnó mąn, 35 te adecoduhno ihyan che runecąde cochica ye nduhcą che nahn Chidá ne, rihnó ihyan anduhnecą ndete che dihnó mąn, anduhnecą ndete che cahvé mąn, anduhnecą ndete che chacó mąn.

4

Ejemplo yahn ą̱ma ihyan che retuhdo ye trigo

1 Tą̱ma yune cuahn che ricuahn Dihvo vo chihto vine yahn Galilea ne, ą̱ma yąhn ihyan chidą̱ma ye chihto nąn ye. Nducote ą̱ma chito ihyan ne, chemin che chendą̱ Dihvo vo chete ą̱ma bąrco che va min, cuahn ye ino cun metro cuahn chihto, ne quendi ye ricuahn ye. Nducoyąca ihyan che chidą̱ma ye ne, vatendi ye ndiyąhn chihto vine me, rihnevan ye. 2 Dihvo vo ne, ą̱ma ndeh nąn dehtenduh chicuahn ye ihyan chahn nduco ejemplo. Tuhcą rąhn ye ri ye ihyan chahn:
3 —Cuihcovan nchuhn. Cuahn ą̱ma ihyan, retuhdo ye ndute ndąta. 4 Cuahn che retuhdo ye ne, chera neve ndute chihto yune, ne ndą yąhda, cheh te. 5 Chera te neve ndute nąn che tah ra yąhn chenun vąn tu. Chemin ne, nun quendąh, te hua ndeh yąhn chendih. 6 Ate cuahn che quendąh yąhn ne, yuche yąn, ne nducote metah cotąh yąno dihyoduto ne, chihno tih. 7 Te neve ndute ne, chera vąn chano yąn. Chendih chano yąn me, ne hua chi yahn. 8 Ate ndute che chera nąn yąhn ndah ne, ą̱ma ndah chi. Ą̱ma o duto ne, chi ndico ndiche ndute yahn. Tą̱ma te o ne, chi ino raco yahn. Tą̱ma te o ne, chi ą̱ma ciento yahn.
9 Tuhme rąhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Nducoyąca nchuhn, condedecadino ndah ne cąva che conahn ne ejemplo min.

Dihvo vo Jesucristo ne, cąh cuande ye deh cuande che demąn nduco ejemplo ricuahn ye

10 Adive cuahn che a nahn nducoyąca ihyan chihno conąhn

ye ne, quenan Dihvo vo nduco
nduh che ndichio ihyan apóstol
yahn ye mạn, nduco te neve ihyan
mạn. Chica ihyan chahn che cạh
cuande ye ihyan yahn ejemplo
min. 11 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Cade te Dendiohs che co de-
vano nchuhn yahn vederihquen-
tiyon yahn ye. Ate ihyan che hua
rinduco ye u ne, ricuáhn ihyan
demạn nduco ejemplo, 12 cạva che
ndihchero no ye, ate anduhnecạ
ndete che hua ronạn ye mạn, cah-
nevano no ye, ate hua conahn ye
mạn. Nduco tihcạ ne, hua nto ino
ye nunde yahn ye, ne hua nchahco
Dendiohs yahn ye.

*Recạh cuande Dihvo vo Jesu-
cristo deh conahn ejemplo yahn
ihyan che retuhdo ye ndụata
me*

13 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan chahn:
—Nducote hua chenahn nchuhn
ejemplo min ne, ¿tạcạ co conahn
ne ejemplo chenạhn che va che
nté? 14 Ihyan che retuhdo ye
ndute ndụata me ne, nduhcạ ihyan
che rahndudo ye Ndudo yahn
Dendiohs, rihnevan ạma yạhn
ihyan. 15 Ạma o ihyan chahn
ne, ndetạhno rendạ chundah, ne
redin se che rinạn ye ndudo che
a chihnevan ye. 16 Ndute ndụata
che chera vạn tu me ne, nduhcạ
ndudo me che rihnevan tạma
te o ihyan che renevahnecun ye
numacuahn vedeyeno. 17 Ate
nduhcạ ạma chendụata che hua
rengu, che metah cotạh yạno
dihyoduto ne, tihchan ihyan
chahn, te hua riquendi ye. Cuahn
che rechuhrihn ye, o ndere redin
ihyan nduco ye cạva ndudo me
ne, ndetạhno rihcomạn ye. 18 A
namin no tun ndute che chera
vạn chano yạn me ne, nduhcạ
ndudo me che rihnevan tạma te
o ihyan. 19 Ạma rendedecadino
ihyan chahn yahn ntiyon yahn ye
ro ro mạn, rihncheh mạn ye ihyan
cạva vedecuihca che va iyehnse
cuh mạn, nahn co yahn ye ạma
ndeh nạn dehtenduh che va mạn.
Chemin che hua ri redin ndudo
me che ndah nduco ye. 20 Ate
ndute che chera nạn yạhn ndah
me ne, nduhcạ ndudo me che
rihnevan tạma te o ihyan. Nduhcạ
ạma chendụata che ri ndico ndiche
ndute yahn, nduhcạ tạma che ri
ino raco yahn, nduhcạ tạma che
ri ạma ciento yahn ne, tihcạ redin
ndudo me che ndah nduco ihyan
chahn.

Ejemplo yahn candil

21 Namin nte Dihvo vo tạma
ejemplo. Rạhn ye ri ye ihyan:
—Nde ạma ihyan hua renahn
yạhn ye candil cạva che tihyon
ye mạn cajón, o mạn yundo. Re-
nahn yạhn ye cạva che cạhco ye
nạn che co ro dave numacuahn
chete vah. 22 A tihnocạ nducuahn
ndudo che chenun ndeh che lạdo
yahn ihyan, te andahre hua re-
nahn ye meniyon, ate ndạ ro che
va che conahn ye. 23 Nducoyạca
nchuhn, condedecadino ndah ne
deh conahn ejemplo cuh.

24 Quendi Dihvo vo rente ye
nduco ihyan chahn, ne rạhn ye:
—Cuihco nchuhn cudụado, te
nahn che nduco cudụado cahnevan
ne Ndudo yahn Dendiohs. Ihyan
che cahnevan ye nduco cudụado
ne, ndah conahn ye, nde tahque
ndeh ca vededevano cạh Dendiohs
che conahn ye. 25 Tihcạ, te ihyan
che devano ye vededevano yahn
Dendiohs ne, nde tahque ndeh ca
cạh Dendiohs che codevano ye. Ate
ihyan che hua devano ye ne, nde
conạn ye dehtenduh che rihnevan
ye.

*Ejemplo yahn chendụata che ri-
hta*

26 Quendi Dihvo vo rente ye
nduco ihyan chahn, ne rạhn ye:
—Nduhcạ ndute ndụata che rino
ạma ihyan ne, tihcạ vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs. 27 Ihyan

min ne, riyado ye vino, ne ro ne, renecuan ye. Andahre hua devano ye tacą va chendąta yahn ye, ate chemin ne, riquendąh, ne rihta. 28 Yąhn me ne, redin che ri yahn. Menąn ne, riquendąh yąta yahn, ne adive ne, riquendąh yąma yahn. Tuhme ri ndute yahn. 29 Cuahn che a cuma ne, ndetąhno cąhca ihyan, te a ndą ro yahn.

Ejemplo yahn ndute ndąta che duche mostąza

30 Tuhme rąhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Nté tąma ejemplo cąva che codevano nchuhn tącą vederihquentiyon yahn Dendiohs. 31 Nduhcą ndute ndąta che duche mostąza che rino ihyan ne, tihcą vederihquentiyon yahn Dendiohs. Chemin ne, tahque cąhya che co tąma nąn ndute ndąta che va iyehnse. 32 Ate adive che rehche ne, rihta nde tahque ri chahte che co tąma nąn chendąta. Ąma rihta nde ri redin yąhda ndaque te vąn dune.

Nduhcą che rente Dihvo vo Jesucristo ejemplo

33 Nduco ndeh nąn ejemplo nduhcą ejemplo chahn ne, ricuahn Dihvo vo Ndudo yahn Dendiohs ihyan chahn nduhneva che co conahn ye. 34 Demąn nduco ejemplo ricuahn ye. Ate cuahn che a demąn ye nduco ihyan apóstol yahn ye ne, recąh cuande ye ihyan chahn nducuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihco dihn ye yuhne tąn

35 Ro min cuahn che chi man ne, rąhn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Cuhn vo nduco nchuhn viche lądo cąh.

36 Tuhme chihcomąn ihyan chahn nducoyąca ihyan che chenun ye min, ne chahtenun ye chete bąrco nąn che quenun Dihvo vo, cuahn ye nduco vih. Namin cuahn tąma te o bąrco nduco ye. 37 Ura min canąn ąma rano yuhne, ne ndedecuan nune vine me. Chendą nune chete bąrco me, nde a rito. 38 Dihvo vo ne, quenun ye cuąhn cąh bąrco me, quiyądo ye, queta ye ąma almąda. Ndedetuhche ihyan chahn ihyan, ne rąhn ye ri ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ¿a hua cuande yahn ne che ndere coh vo muhn?

39 Tuhme necuan Dihvo vo, chihco dihn ye yuhne me, ne rąhn ye ri ye vine me:

—Cuihnde dihn. Ngüen.

Ndetąhno chehuan yuhne me, ne ąma quendite dihn vine me.

40 Rąhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—¿Dehco che redihya nchuhn ri? ¿A hua ritahno ne?

41 Tuhme ąma rahn ino ihyan chahn, ne rąhn ye ri ye vih:

—¿Duhra ihyan cuh che nde yuhne, nde vine, redinahn che rihquentiyon ye?

5

Ndetendąh Dihvo vo Jesucristo ąma yąhn vaco chihngą che chenun ąma sąhn yąn Gadara

1 Ndą Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye tąma lądo viche vine me, yąhn yahn yąn Gadara. 2 Cuahn che ndiquendą ye chete bąrco me ne, ndą ąma sąhn che chenun vaco chihngą sąhn, chica se nąn yąyan. 3 Min nąn yąyan che vąco se. Nde ąma ihyan hua co dechiche ye sąhn, nde huane nduco cadena. 4 Ąma ndeh yune redechiche ihyan tąh se mąn, cąh se mąn, ate rihno rendeh se cadena. Nde ąma ihyan hua richa ye cąhco dihn ye sąhn. 5 Nde ro nde rąhn rechica se vąn chano mąn, nąn yąyan mąn, rah se mąn, renun yah mąn se sąhn nduco tu mąn. 6 Ate ro min cuąhn che ndą Dihvo vo ne, chinąn se ihyan, ne cuahn

se rano se chehntihya se nạn ye.
7 Numa dito se cah se:
—Jesús, Dạya Dendiohs che ạma
yudo ye, ¿dehco che recạhdenun ne
yune yáhn? Nde muhn nde nạn
Dendiohs, cạhmá có ndih che hua
din ne che chuhríhn.
8 Tihcạ rạhn se, te Dihvo vo ne,
a chihco yudo ye vaco chihngạ
chahn, ne rạhn ye:
—Vaco chihngạ, ¡cuendiquendạh
nchuhn! ¡Cuihcomạn ne sạhn tih!
9 Tumerune ye sạhn:
—¿Deh doche ne?
Ndahconan se yahn ye:
—Legión duché, te ạma yạhn ri
nuhn.
10 Tuhme ạma rica se che hua
dechuh ye vaco chihngạ chahn
ạma lạdo. 11 Min nino vạn chano
ne, chenan ạma yạhn cuche reh
te. 12 Ạma rica vaco chihngạ chahn
ihyan:
—Cuedechuh ne nuhn cạva che
condạ nuhn cuche sih.
13 Cạh yune Dihvo vo, ne
ndiquendạh vaco chihngạ chahn
sạhn min, ne chendạ cuche chahn.
Tuhme nduh che o mil cuche
chahn ne, cochahn te rano te,
cheranun te chete vine me, ne chih
nducoyạca te.
14 Sạhn che redin se cudạdo
cuche chahn ne, dihya se chi, ne
chano se. Cuahn se, ngu se ndudo
yahn ihyan che vate ye viyạn mạn,
rạncho mạn. 15 Tuhme cuahn
ihyan chahn ndihchero ye deh che
chi. Cuahn che ndạ ye nạn Dihvo
vo ne, ndihchero ye sạhn che che-
nun vaco chihngạ sạhn ro menạn
me. Min va se, a ntonun se tino
yahn se. A va cuạco dave yahn
se, ne dihya ye chi. 16 Tuhme
ihyan che ndihchero ye deh che
chi ne, necạh cuande ye ihyan che
ndạ chahn, deh che chi yahn sạhn
min mạn, deh che chi yahn cuche
chahn mạn. 17 Tuhme canạn ihyan
chahn rica ye Dihvo vo che ndạca
ye yạn min, nạhn ye.
18 Cuahn che chendạ Dihvo vo
chete bạrco me che nạhn ye ne,
rica sạhn min ihyan che cạh yune
ye che conduco se ihyan. 19 Ate hua
cạh yune ye, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Conahn cuạhn ndevaque nạn
che chenan ihyan yehn. Cahme co
ihyan yahn vederihno chahte che
din Dihve Dendiohs ndoque mạn,
nduhcạ che quenan vạhino ye di
mạn.
20 Tuhme conạhn se yạn vạco se
nino yạn Decápolis. Ạma rente se
yahn vederihno chahte che din Di-
hvo vo nduco se, ne ạma chahn ino
nducoyạca ihyan.

*Rica Jairo che din Dihvo vo Jesu-
cristo che ndoyahn tạhn dihn dạya
se*

21 Cuahn che ntạ Dihvo vo lạdo
cuh yahn vine me ne, ndo dạma
ạma yạhn ihyan nạn ye. 22 Ura min
ne, ndạ ạma sạhn ndinạn yahn
yạco che duche se Jairo. Cuahn che
ndihchero se Dihvo vo ne, cuahn se
chehntihya se nạn ye. 23 Chica se
favor ihyan, ne rạhn se:
—Tạhn dihn dạyá, ạma tahn ndi
te, adeche coh te. Cuhn vo nduco
ne, nahn tạh ne tạhn cạva che
ndoyahn te.
24 Tuhme cuahn Dihvo vo nduco
se, ne ạma yạhn ihyan nduco ye
ihyan, nde tuno chi chiche cuahn
ye. 25 Min vạn ihyan chahn ne,
nduco ạma ndạhta che cah te. Ren-
dora te yun ro ro. A ri ndichio
nduyo che quenan cah min tạhn.
26 Ạma dico sạhn doctor tạhn, ate
ndere rechuhrihn te, te hua ndoy-
ahn te. Chihno toh te nducuahn
yahn te che va, ate nde tahque ri
dito cah yahn te. 27 A chihnevan
tạhn min che rente ihyan yahn
vederihno che redin Dihvo vo, ne
din te fuerza che ndạ te vạn ihyan.
Chahn ndạ te cuạhn vedạme Dihvo
vo, ne nahn tạh te tino yahn ye.
28 Tihcạ din te, te rạhco te: “Ndete
che co cạde nahn tạh a mare tino
yahn ye ne, ndoyáhn.” 29 Ndetạhno
chehuan cah yahn te, ne checadino

te che a ndoyahn te. 30 Tuhme
checadino Dihvo vo che chinahn
ąma vederihno, ne ndaconan ye
tumerune ye:
—¿Duh nahn tąh tino yáhn ne?
31 Rąhn ihyan apóstol yahn ye ri
ye ihyan:
—A rendihchero ne te ąma ndito
cąhche ihyan nąn ne. ¿Dehco che
tumerune ne: “Duh nahn tąh tino
yahn ne?”
32 Ate raconan muhn raconan
min Dihvo vo, rendihchero ye
cuąhn chihto nąn ye duh che
nahn tąh tino yahn ye. 33 Tąhn
min ne, nde tuno rendoh te che
vąh te. Chahn ndą te, chehtihya
te nąn ye, ne necąh cuande te
ihyan nducuahn che chahno te chi.
34 Rąhn ye ri ye tąhn:
—Dąyá, nducote chitehne ne, a
ndoyehn. A co nahn ndevaque
ndete che nehn. Hua dehve
rahque, te a ndoyehn.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndedetuhche ye tąhn dąya Jairo

35 Nde metah cuihno cąhma Di-
hvo vo cuahn che ndą ąma o ihyan
ndevąco Jairo, ne rąhn ye ri ye
sąhn:
—A chih tąhn dąya ne. Ametah
deh cuande che denduh ne Ihyan
Ricuahn cąva che cąhn ye.
36 Chihnevan Dihvo vo che rąhn
ihyan chahn, ate hua tumacąh ye.
Rąhn ye ri ye Jairo:
—Hua te co ran. Cuitehne che co
conán di.
37 Tuhme quendi ye cuahn ye
nduco Jairo, ne atenąn Pedro mąn,
Jacobo mąn, Juąn che dihno Jacobo
mąn, cahnecun ye che cuahn ye
nduco ye. 38 Cuahn che ndą Di-
hvo vo vąco Jairo ne, ndihchero
ye che ąma yąhn ihyan chenun ye
min, raco ye mąn, rah rąn ye mąn.
39 Tuhme chendą ye chete vah, ne
rąhn ye ri ye ihyan chahn:
—¿Dehco che ąma rah rąn
nchuhn mąn, raco ne mąn?, te
tąhn dihn tih ne, dehve ndih te, te
quiyądo te.
40 Ate chihyon nan ihyan chahn
ihyan. Tuhme ndetendąh vah Di-
hvo vo nducoyąca ye, ne cuahn ye
nduco chida tąhn dihn me mąn,
chaco te mąn, ihyan che nduco ye
mąn, chendą ye nduco vih nąn che
quendite te. 41 Chetąh ye tąh te, ne
rąhn ye devąco yahn ye:
—Talita cumi —che nahn
cąhma: Tąhn dihn, cuenecuen.
42 Tąhn dihn me ne, a ri te ndi-
chio nduyo. Ndetąhno necuan te,
canąn rica te, ne ąma cuahn ino
ihyan chahn. 43 Ąma chihco yudo
Dihvo vo che hua duhva cąhma
che ndedetuhche ye tąhn, ne rąhn
ye ri ye indihte yahn te che cąh ye,
cheh te.

6

Dihvo vo Jesucristo ne, ntą ye yąn vąco ye Nazaret

1 Chica Dihvo vo yąn Caper-
naum, ne conąhn ye yąn vąco ye
Nazaret nduco ihyan apóstol yahn
ye. 2 Ąma ro che rahtetuhno ihyan
ne, chendą ye chete yąco, chicuahn
ye. Ąma yąhn ihyan chihnevan ye
che ricuahn ye, ne ąma rahn ino
ye. Rąhn ye vąn mąn ye nduco vih:
3 —Ihyan tih che vicheyąhn me.
María che chaco ye. Jacobo mąn,
José mąn, Judas mąn, Simón mąn,
a sąhn chahn che dihno ye. Muhn
yąn vąco vo vate tąhn cahve ye.
Nducote a rendihche ihyan
Dihvo vo che min chihta ye ne,
chemin che hua nevahnecun ye
ihyan. 4 Tuhme rąhn Dihvo vo ri
ye ihyan chahn:
—Numachahte va vedeyahino
nduco ihyan profeta. Ate ihyan
yąn vąco ye mąn, ihyan yahn ye
mąn ne, hua yahino ye ihyan.
5 Nducote cheche chedave yahn
ihyan yąn chahn ne, ąma o no
vederihno din Dihvo vo yąn min.
Nahn tąh ye ąma o ihyan cah, din
ye che ndoyahn ye. 6 Rahn ino
Dihvo vo yahn che hua chitahno
ihyan yąn vąco ye ihyan. Chihno

min ne, cuahn ye nduh yạn nduh
yạn che nino, quendi ye ricuahn
ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, dechuh ye ihyan apóstol yahn ye che cạhn ye cuahndudo ye

7 Dihvo vo Jesucristo ne, cah ye
nduh che ndichio apóstol chahn
nạn ye. Dechuh ye ihyan cạde
o cạde o ye queri ạma yạn. Din
ye che cuahtenan cuma ihyan
chahn vederihquentiyon, cạva
che cuahn che tạhn nun ye ihyan
che chenun vaco chihngạ ihyan
ne, ndetendạh ye vaco chahn.
8-9 Chihquentiyon ye che quenda
ihyan chahn indạhco yahn ye mạn,
che tihyon cạh ye ndạco yahn ye
mạn, che conun ye ạma no cahteca
ye mạn. Ate dehtenduh chenạhn
ne, hua co quenda ye, nde huane
dino mạn, nde huane pạn mạn,
nde huane tume mạn. 10 Namin
rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Adecotino vạco ihyan nạn che
nevahnecun ye nchuhn ne, min
cuahtenan ne nde tuno ro che
ndạca ne yạn. 11 Ihyan yạn che
hua ntumanecun ye nchuhn mạn,
che hua cạhcovan ye che cuah-
ndudo ne mạn ne, condạca ne
yạn vạco ye, ne condạhde ne yạca
che chenan cạh ne, cạva che tihcạ
nạhme ne ihyan che hua ndạhcạ
redin ye. Cuạco rạ́hn rí nchuhn te
cuahn che a ndạ ro che techecạde
Dendiohs nunde yahn nducoyạca
ihyan ne, tahque chuhrihn ihyan
chahn che co ihyan yạn Sodoma
mạn, ihyan yạn Gomorra mạn.

12 Tuhme cuahn ihyan chahn
rahndudo ye che nahn che nto ino
ihyan nunde yahn ye. 13 Namin re-
tendạh ye ạma yạhn vaco chihngạ
che chenun ihyan, ne racotạhme
ye aceite ạma yạhn ihyan cah,
redin ye che rendoyahn ye.

Nduhcạ che chih Juạn Bautista

14 Ro min ne, ạma rente ihyan
yahn vederihno che redin Dihvo
vo, ne checadino rey Herodes.
Tuhme rạhn rey me:

—A ntuche Juạn Bautista vạn
tenạhn. A ihyan min che redin ye
vederihno che tihchan.

15 Nạhn ihyan ne, rạhn ye te
ihyan profeta Elías che quechica
ye. Nạhn tun ihyan ne, rạhn ye:

—Ihyan cạh ne, ạma ihyan
profeta nduhcạ ihyan profeta che
chahte ye a rạhn me.

16 Ate hua chitahno Herodes che
rente ihyan chahn, ne rạhn se:

—Ihyan cạh ne, Juạn Bautista
ihyan. A ihyan cạh che chihquen-
tiyón sandạdo che chihca yạn se
dạndo ye. Mạn ne, a ntuche ye vạn
tenạhn.

17 Tihcạ rạhn rey me, te a mạn
se chihquentiyon se sandạdo che
din se preso Juạn, chaconuhn se
ihyan vạcoyạhn, dechiche se ihyan
nduco cadena. Tihcạ chahno chi
Juạn, te tihcạ nahn Herodías, tạhn
ndạhta yahn Felipe, sạhn min che
dihno rey me. Rey me ne, ndere
quenan se nduco te. 18 A rạhn Juạn
ri ye rey me:

—Hua ndạhcạ redin ne che que-
nan ne nduco ndạhta yahn dihno
ne.

19 Nducote tihcạ rạhn Juạn ri
ye rey me ne, chemin che ạma
nahn cạhno Herodías ihyan. Ate
hua chi chihno te ihyan ura min.
20 Herodes ne, renevahnecun se
Juạn, te a devano se te ihyan min
ne, ihyan ndah ye, ndiyu ihyan
nunde ye. Chemin che hua rahne-
cun se che cạhno te ihyan. Cuahn
che rihnevan rey me che rente
Juạn ne, andahre hua ndah renahn
se, ate rihnevan se numacuahn
vedeyeno. 21 Ate ndạ ạma ro che
ndạhcạ chahno Herodías chi. Din
rey me vihcoduche se, ne recạh
se reh nducoyạca intiyahn yahn se
mạn, ihyan ndinạn yahn sandạdo
yahn se mạn, ihyan nạhn che vate
ye estạdo yahn Galilea mạn. 22 Ura
che a vate vihco ye ne, chendạ tạhn

dạya Herodías, ndeh te, ne rey me nduco ihyan che vate ye reh ye nduco vih ne, ạma cạh yeno ihyan. Tuhme rạhn rey me ri se tạhn:

—Cuique adecodehno che nehn, ne té di.

23 Cạh se ndudo yahn se tạhn, ne rạhn se:

—Adecodehno che nehn, andahre mạhn va nạn che rihquentiyón, té di.

24 Ndiquendạh te, ne cuahn te cạcarune te chaco te, ne rạhn te:

—¿Deh cạcá?

Ndahconan chaco te:

—Cuique tin Juạn Bautista.

25 Ndetạhno chendạ tun te nạn che quenun rey me, ne rạhn te ri te sạhn:

—Mạn ne, náhn che te ne u meniyon tin Juạn Bautista chete ạma cuh.

26 Tuhme ạma chi rạn rey me. Ate nducote a cạh se ndudo yahn se tạhn nạn nducoyạca ihyan che vate ye min nduco se ne, chemin che dinahn se ndudo yahn se. 27 A ura min no chihquentiyon se ạma sandạdo che cạhn se ngua se tin Juạn. 28 Chahn sandạdo me vạcoyạhn, chihca yạn se dạndo Juạn. Quenda se tin ye chete ạma cuh, ne cạh se tạhn. Tạhn min ne, quenda te cạh te chaco te.

29 Cuahn che checadino ihyan che chinduco ye Juạn te a chih ye ne, chahn ye chengua ye ihyan, ne chihche ye ihyan.

Cạh Dihvo vo Jesucristo, cheh uhn mil ihyan

30 Adive ne, ndaconan ihyan apóstol chahn, ndo dạma ye nduco Dihvo vo, ne necạh cuande ye ihyan nducuahn che din ye mạn, nducuahn che chicuahn ye mạn. 31 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuhn vo nduco nchuhn ạma cuạn nạn che demạn, cuahtetuhno vo tah.

Tihcạ rạhn ye, te ạma yạhn ihyan, ihyan che rendạ ye mạn, ihyan che renạhn ye mạn, ne nde che cheh ye hua rinun yahn ye. 32 Tuhme quenun Dihvo vo chete ạma bạrco nduco ihyan apóstol chahn, ne cuahn ye ạma cuạn nạn che metah duhva. 33 Ate ạma yạhn ihyan ndihchero ye che cuahn ye, ne nchanạn ye ihyan. Tuhme chica ihyan chahn yạn vạco ye, ne rica cạh ye, cuahn ye cuạhn nạn che cuahn Dihvo vo, nde tahque nun ndạ ye min. 34 Cuahn che ndiquendạh Dihvo vo chete bạrco me ne, ạma yạhn ihyan ndidạma ye. Quenan vạhino ye ihyan chahn, te nduhcạ itecuche che metah duh che redin cudạdo ite ne, tihchan ye. Tuhme canạn Dihvo vo, chicuahn ye ihyan ạma ndeh nạn dehtenduh. 35 Cuahn che a chi chino me ne, ndạ ihyan apóstol chahn nạn Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Muhn ne, yạhn nạn che metah duhva, ne mạn ne, a chi chino. 36 Cuedechuh ne ihyan sih cuạhn yạn che nino, cạva che cua ye che cheh ye, te muhn ne, metah deh che cheh ye.

37 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Nchuhn cocạh ne, cheh ihyan sih.

—Tumerune ihyan chahn ihyan:

—Nahn o ciento tume denario che cua nuhn pạn, cheh ihyan sih. ¿A nahn ne che tihcạ din nuhn ne?

38 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—¿Tạva pạn va yahn nchuhn? Cuahn ne quendihchero ne.

Cuahn che ndihchero ihyan chahn ne, rạhn ye ri ye ihyan:

—Va uhn pạn nduco o yạhca.

39 Dechuh Dihvo vo ihyan apóstol chahn che cạhma ye nduco nducoyạca ihyan che cuahte ye nạn yune cue, codạma ye ạma ạma cuạn nduco vih. 40 Tihcạ dinahn ye, ne ạma o cuạn ne,

chahte ạma ciento ye, ne tạma te
o cuạn ne, chahte o raco ndiche
ye. 41 Tuhme chetạh Dihvo vo
nduh che uhn pạn chahn nduco
o yạhca chahn. Cha yạco nạn
ye nạn ro, ne cạh ye nundihve
cuahn Dendiohs. Tuhme ndeh
ye pạn chahn, ne cạh ye ihyan
apóstol, cạva che cạh ye, cheh
nducoyạca ihyan chahn. Namin
yạhca chahn ne, ndeh Dihvo vo,
ne cheh nducoyạca ye. 42 Cheh
ndah nducoyạca ihyan chahn nde
nạn che chito ihyan. 43 Adive ne,
nedin dạma ihyan apóstol chahn
nducuahn pạn che ngạva, ne chi
ndichio cuahte. Namin nedin
dạma ye che ngạva yahn yạhca
chahn. 44 Vạn nducoyạca ihyan che
cheh ye ne, nduco uhn mil ihyan
chạhn.

Dihvo vo Jesucristo ne, rica ye nạn nune vine

45 Ndetạhno dechuh Dihvo vo Je-
sucristo ihyan apóstol che condạ ye
chete bạrco me, chuh ye tạma lạdo
viche cạh, cuạhn nạn yạn Betsaida.
Tuhme ndedechuh ye nducoyạca
ihyan chenạhn chahn. 46 Cuahn
che ndedechuh ye ihyan chahn ne,
cuahn ye ạma tingüete cạva che
covạh ye.
47 Cuahn che chi man me
ne, a nde mendạhn vine me
cuahn bạrco me nduco ihyan
apóstol chahn. Dihvo vo ne, a
demạn ye quenan ye tingüete me.
48 Ndihchero ye che ạma chi cuno
ihyan chahn che ricạhca ye bạrco
me, te cuạn nạn che rechi yuhne
cuahn ye. Adive, ura che a nino co
dave ne, cuahn Dihvo vo, rica ye
nạn vine me, nde a nahn chuhnan
ye ihyan chahn. 49 Cuahn che
ndihchero ihyan chahn che rica
Dihvo vo nạn vine me ne, rạhco ye
te co vaco chihngạ cochi, nde tuno
cah ye che vạh ye. 50 Nducoyạca
ihyan chahn ne, ndihchero ye
che cochi Dihvo vo nạn nune, ate
nducote hua nchanạn ye ihyan ne,
ạma dihya ye chi. Ndetạhno rạhn
Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Hua dihya nchuhn co, te a u
che cochí. Hua dehve rạhco ne.
51 Tuhme chendạ ye chete bạrco
me nạn che chenun ihyan chahn.
Ndetạhno chehuan yuhne me, ne
ạma rahn ino ihyan chahn. 52 Ạma
rahn ino ye, te nducote cheche che-
dave yahn ye ne, metah cuihno
conahn ye yahn vederihno che din
Dihvo vo nduco pạn chahn.

Ndạ Dihvo vo Jesucristo yạhn yahn Genesaret, ne din ye che ndoyahn ihyan cah

53 Cuahn che a chuh Dihvo vo
nduco ihyan apóstol chahn tạma
lạdo viche cạh ne, ndạ ye yạhn
yahn Genesaret, ne dechiche ihyan
chahn bạrco me chihto vine me.
54 Cuahn che a ndiquendạ Dihvo
vo chete bạrco me ne, ndetạhno
nchanạn ihyan yạn min ihyan.
55 Tuhme cuahn ihyan chahn rano
ye numachahte chihto yạn, ne
canạn ye retechecạn ye ihyan
cah yahn ye nduco yundo, regu
ye ihyan cuạhn nạn che quenun
Dihvo vo. 56 Adecotino nạn che
rendạ Dihvo vo, andahre yạn
cạhya mạn, andahre yạn rahte
mạn, andahre viyạta mạn, min
racondihte ihyan chahn ihyan
cah yahn ye chihto yune. Rica
ihyan chahn che cạh yune Dihvo
vo cuaconahn tạh ihyan cah
chahn andahre chihto tino yahn
ye. Nducoyạca ihyan cah che
chaconahn tạh ye tino yahn ye ne,
ndetạhno ndoyahn ye.

7

Nduhcạ che rahtendihco ihyan nunde

1 Sạhn fariseo mạn, sạhn devano
ley che dirun Moisés che chica se
yạn Jerusalén mạn ne, ndo dạma
se nạn Dihvo vo. 2-5 Sạhn chahn
nduco nducoyạca ihyan nación
yahn Israel chenạhn ne, riquendi
se costumbre che chihco ihyan

ndico yahn se che renạno se tạh se
ura che cheh se mạn, ura che rendạ
se che rahn se ndihve mạn. Rạhco
se te nduco tihcạ ne, redinahn
se che rihquentiyon Dendiohs.
Namin renạno se vạso mạn, jạrro
mạn, dehtenduh chenạhn che
retoh se mạn. Ndihchero se che
reh ihyan apóstol, ne hua renạno
ye tạh ye nduhcạ costumbre yahn
se, ne rạhn se ri se Dihvo vo:

—¿Dehco che hua renạno ihyan
apóstol yahn ne tạh ye ura che reh
ye nduhcạ che chihco cạde ihyan
ndico yuhn vo ne?

6 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye sạhn:

—¡O nạn o chende nchuhn!
Riquendạh cuạco nduhcạ che
dirun ihyan profeta Isaías yahn ne
tuhcạ:

Dendudo no che rạhn sạhn sih che
ritahno se Dendiohs,
te hua cuạco.

7 Nde hua cochihve che rendeva
se yavenạn Dendiohs, te
ricuahn se costumbre yahn
mạn se, redin cạ se che
vederihquentiyon yahn
Dendiohs.

8 Tihcạ redin nchuhn. Rihcomạn
ne vederihquentiyon yahn Den-
diohs, ne riquendi ne costumbre
yahn mạn ne. Renạno ne jạrro
mạn, vạso mạn, ạma ndeh nạn ca
dehtenduh che tihchan redin ne.

9 '¡Ạma vivo nchuhn che rạhco
ne! Riquendi ne costumbre
yahn mạn ne, ne rihcomạn ne
vederihquentiyon yahn Dendiohs.
10 Moisés ne, dirun ye tuhcạ:
"Cuendeva yavenạn chide mạn,
yavenạn cheque mạn." Namin
dirun ye: "Adecoduhno ihyan che
cạhva ye yahn chida ye o cạhva ye
yahn chaco ye ne, quenan cuma
che cạhno ihyan yạn ihyan." 11 Ate
ndotenan che quendi nchuhn ved-
erihquentiyon min ne, ricuahn ne
ihyan che cạhma ye co ye indihte
yahn ye: "Hua co conán nchuhn,
te nducuahn che va yáhn ne, a
ndihco mendạ́hn che co vedino
nạn Dendiohs." 12 Adecoduhno
ihyan che cạhma ye tihcạ ne, redin
nchuhn fuerza ihyan che dinahn
ye, ne hua rahnecun ne che conan
ye indihte yahn ye. 13 ¡Ạma ndeh
nạn ca dehtenduh che tuhchan
redin nchuhn! Rihcomạn ne
vederihquentiyon yahn Dendiohs,
ne riquendi ne costumbre yahn
mạn ne.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te ndiyu cạva dehtenduh che reh ihyan che chendihco ye nunde

14 Nedin dạma Dihvo vo ihyan,
ne rạhn ye:

—Cuihcovan ndah nchuhn cạva
che conahn ne che cạhmá nduco
ne: 15 Nducuahn che chihngạ che
riquendạh chete chedave yahn
ihyan ne, a cạva chemin che
chendihco ye nunde, ndiyu cạva
dehtenduh che reh ye. 16 ¡Cuihcovan
ndah ne cạva che conahn ne!

17 Cuahn che chica Dihvo vo min,
ndondạ ye vah ne, chica ihyan
apóstol ihyan che cạh cuande ye
ihyan deh conahn che nte ye me.
18 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—Namin nchuhn dạma ri ne
nduco ihyan sih, te hua renahn
ne. Nducuahn che reh ihyan ne,
ndiyu cạva chemin che chendi-
hco ye nunde, 19 te vạcochendereh
yahn ye rahn, ndiyu chete chedave
yahn ye.

Tihcạ chicuahn Dihvo vo che
ndiyu cạva dehtenduh che reh
ihyan che chendihco ye nunde.

20 Quendi ye, ne rạhn ye:

—Nducuahn che chihngạ che
rendedecadino ihyan mạn, che
redin ye mạn ne, a cạva chemin
che chendihco ye nunde. 21 Chete
chedave yahn ihyan riquendạh
che chihngạ rendedecadino ye
mạn, reduco ye mạn, rihno vih ye
mạn, 22 rahtenan ye nduco ihyan
che hua nihnevạco ye nduco ye
mạn, nahn yahn ye dehtenduh
yahn ihyan mạn, rihncheh ye mạn,

duhtuno ihyan ye mạn, ndere
ihyan ye mạn, ve ye mạn, yạde ye
mạn, nine ye mạn. 23 Nducuahn
dehtenduh chemin chan ne, reco-
nan chete chedave yahn ihyan, ne
a cạva chemin che chendihco ye
nunde.

Ạma tạhn tạma nación ne, chica te Dihvo vo Jesucristo che conan ye tạhn

24 Chica Dihvo vo min, ne cuahn
ye cuạhn yạhn yahn yạn Tiro mạn,
Sidón mạn. Cuahn che ndạ ye ne,
ndạca ye ạma vah nạn che conan
ye. Hua nahn ye che cadino ihyan
che min quenan ye, ate a cạde
no che checadino ihyan. 25 Min
va ạma tạhn dihn che quenun
vaco chihngạ tạhn. Ndetạhno che
checadino chaco te che ndạ Dihvo
vo ne, chahn te nạn quenan ye,
ne chehntihya te nạn ye. 26 Tạhn
min ne, ndiyu tạhn nación yahn
Israel, te tạhn tạma nación. A min
Sirofenicia yạn vạco te. Chica te Di-
hvo vo che ndetendạh ye vaco chi-
hngạ che quenun tạhn dihn yahn
te. 27 Ate rạhn Dihvo vo ri ye tạhn:

—Ihyan yáhn ne, ạma rendote-
nan ye che conán ihyan. Ndete
che conán di ne, anduhnecạ ndete
che cahneví pạn che reh checạhya,
cạ́h, cheh yạhna.

28 Ndaconan te, ne rạhn te ri te
ihyan:

—Dihvé, cuạco che rạhn ne.
Ate yạhna ne, rahtenun te mạn
mesa, ne rendạca dạche chende
checạhya reh te.

29 Tuhme rạhn ye ri ye tạhn:

—Ndạhcạ ndaconen. Co nahn.
Vaco chihngạ me ne, a ndiquendạh
tạhn daye. 30 Conạhn te, ne cuahn
che ntạ te ndevạco te ne, ntạca te
dạya te che quendite te nạn yundo.
A ntiquendạh vaco chihngạ me
tạhn.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ạma sạhn che nde chato se mạn, nde lihme se mạn

31 Chihno neve ro ne, ndạca Di-
hvo vo yạhn yahn Tiro, nchuh ye
yạn Sidón mạn, te neve yạn cạhya
che nino yạn Decápolis mạn, ne ntạ
ye nạn va vine yahn Galilea. 32 Min
ndạ ạma o ihyan, nda ye ạma sạhn
che nde chato se mạn, nde lihme
se mạn, ne chica ye Dihvo vo che
nahn tạh ye sạhn, din ye che ndoy-
ahn se. 33 Quenda Dihvo vo sạhn
ạma lạdo, ne terun ye ndutitạh
ye iverevan se mạn, nahn tạh ye
chihya se nduco nunedan ye mạn.
34 Chenihyon nạn ye cuạhn nạn ro,
ne chenạhn ino ye che chi ndạche
ye, ne rạhn ye:

—¡Efata! —che nahn cạhma:
¡Condah!

35 Ndetạhno chihnevan se
mạn, ndiquendạh cạhn se mạn.
36 Tuhme chihquentiyon Dihvo vo
che hua cạhma ihyan chahn tạcạ
chi che ndoyahn sạhn min. Ate
cuahn che rihquentiyon ye che
hua cạhma ihyan ne, nde tahque
racotuhn ca ihyan ndudo. 37 Ạma
rahn ino nducoyạca ihyan, ne rạhn
ye:

—¡Ạma ndạhcạ nducuahn che
redin ihyan cuh! Nde ihyan che
chato ye ne, redin ye che ri rih-
nevan ye, ne ihyan che lihme ye ne,
redin ye che ri rente ye.

8

Dihvo vo Jesucristo ne, cạh ye, cheh cun mil ihyan

1 Tạhn min ne, ạma yạhn ihyan
ndidạma ye nạn Dihvo vo, ne
ametah che cheh ye. Tuhme cah
Dihvo vo ihyan apóstol, ne rạhn ye
ri ye ihyan:

2 —Renan vạhinó ihyan sih, te
a ino ro che chenan ye nducó,
ne mạn ne, ametah che cheh ye.
3 Ndete che ndedechúh ihyan che
hua cheh ye ne, condave cuno ye
cuạhn yune, te nạhn ye ne, yahn
yạn vạco ye.

4 Tuhme rạhn ihyan chahn ri ye
ihyan:

—Ate ¿deh cạh vo, cheh ye?, te muhn ne, metah dehva.
5 Tumerune Dihvo vo ihyan chahn:
—¿Tạva pạn va yahn nchuhn ne?
Ndahconan ye:
—Ndache pạn va yahn nuhn.
6 Tuhme chihquentiyon Dihvo vo che cuahte nducoyạca ihyan ndiyạhn. Chetạh ye nduh che ndache pạn chahn, ne cuahn che a necạh ye nundihve cuahn Dendiohs ne, ndeh ye. Tuhme cạh ye pạn me ihyan apóstol chahn cạva che cạh ye, cheh nducoyạca ihyan. 7 Namin va neve yạhca cạhya, ne ndaconan cạh Dihvo vo nundihve cuahn Dendiohs. Tuhme dechuh ye ihyan apóstol chahn, cạva che cạh ye yạhca me, cheh nducoyạca ihyan chahn. 8 Cheh nducoyạca ye nde nạn che chito ihyan. Chihno min ne, nedin dạma ihyan apóstol chahn nducuahn che ngạva, ne chito ndache cuahte. 9 Ihyan che cheh ye ne, ri tenduh cun mil ihyan. Tuhme ndedechuh Dihvo vo ihyan chahn, 10 ne chendạ ye chete ạma bạrco nduco ihyan apóstol yahn ye, cuahn ye nduco vih cuạhn yạhn yahn yạn Dalmanuta.

Sạhn fariseo ne, rica se che din Dihvo vo Jesucristo ạma vederihno, ndihchero se

11 Cuahn che ndạ ye min ne, ndạ neve sạhn fariseo, ne canạn rente se nduco Dihvo vo, retumarande se ihyan. Chica se che cạca ye Dendiohs che conahn ạma vederihno, ndihchero se. 12 Ạma chenạhn ino Dihvo vo che chi ndạche ye cạva se, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Ihyan che vate ye mạn ro cuh ne, hua ndạhcạ che retumarande ye Dendiohs, rica ye ạma vederihno ndihchero ye. Cuạco rạ́hn rí nchuhn te Dendiohs ne, hua tumacạh ye yahn ye.
13 Tuhme chihcomạn ye sạhn chahn, ne ndondạ ye chete bạrco me, tuche ye tạma lạdo viche yahn vine me.

Dihvo vo Jesucristo ne, rạhn ye te ndudo che ricuahn sạhn fariseo ne, anduhnecạ yạ yahn pạn

14 Ihyan apóstol ne, chinạn ye, hua quenda ye deh che cheh ye. Atenạn ạma pạn nda ye. 15 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Cuihco nchuhn cudạdo. Hua tumacạh ne yahn yạ yahn sạhn fariseo mạn, yạ yahn Herodes mạn.
16 Tuhme canạn rente ihyan chahn nduco vih:
—Tihcạ rạhn ye, yahn che hua nda vo pạn.
17 Checadino Dihvo vo che tihcạ rente ihyan chahn. Ate nducote a rạhn ye yahn ndudo che ricuahn sạhn chahn ndiyu yahn pạn ne, chemin che chihya ye ihyan:
—¿Dehco che rạhn nchuhn yahn che hua nda ne pạn? ¿A hua retumacadino nchuhn? ¿Dehco che ạma cheche chedave yahn ne? 18 ¿A nduhnecạ ndete che hua ro nạn ne? ¿A nduhnecạ ndete che hua rihnevan ne? ¿A hua renecạhco ne? 19 Cuahn che chihcachéh uhn mil ihyan nduco uhn pạn ne, ¿tạva cuahte pạn che ngạva nedin dạma ne ne?
Ndahconan ihyan chahn, ne rạhn ye:
—Ndichio cuahte nedin dạma nuhn.
20 Namin no tun cuahn che chihcachéh cun mil ihyan nduco ndache pạn ne, ¿tạva cuahte pạn che ngạva nedin dạma ne ne?
Ndahconan ihyan chahn, ne rạhn ye:
—Ndache cuahte nedin dạma nuhn.
21 Tuhme rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Me ¿tạcạ che hua renahn ne?

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che chi ro nạn ạma sạhn nạn ve

22 Ura che ndạ Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye yạn Betsaida

ne, ndą ąma o ihyan nąn ye, nda ye
ąma sąhn nąn ve, ne chica ye Di-
hvo vo che cuaconahn tąh ye sąhn,
din ye che ndoyahn se. 23 Tuhme
chetąh ye tąh sąhn nąn ve me,
quenda ye sąhn cuąhn chihto yąn.
Nahn ye nunedan ye ndutinąn se,
ne tumerune ye sąhn ndete che a
ro nąn se. 24 Sąhn min ne, ndi-
hchero se cuąhn chihto nąn se, ne
rąhn se ri se ihyan:

—A ri ro nąn ihyan che vatechica
ye. Ate nduhcą che ro yąhn rahte,
tihcą ro ye.

25 Nahn tąh ye ndutinąn se tąma
yune, ne ndetąhno a chi ro nąn
ndah se. 26 Tuhme ndedechuh ye
sąhn cuąhn ndevąco se, ne rąhn ye
ri ye sąhn:

—Hua conda yąn tih, nde hua
cahme nduco nde ąma ihyan sih
tącą chi che ndoyehn.

Pedro ne, rąhn ye te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che a va cąde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse

27 Chihno min ne, quenda Dihvo
vo ihyan apóstol yahn ye, cuahn ye
nduco vih nąn yąn cąhya cuąhn
chihto yąn Cesarea de Filipo.
Cuahn che chenun ye yune ne,
tumerune ye ihyan chahn:

—¿Duh u, rąhn ihyan ne?

28 Ndahconan ihyan chahn yahn
ye:

—Ąma o ihyan ne, rąhn ye te
ndih ne, Juąn Bautista. Tąma te
o ye ne, rąhn ye te ndih ne, Elías.
Tąma te o ye ne, rąhn ye te ndih ne,
ąma cha ihyan profeta.

29 Tuhme tumerune ye ihyan
chahn:

—Me nchuhn, ¿deh rąhn ne yáhn
ne?

Ndahconan Pedro, ne rąhn ye ri
ye ihyan:

—A ndih che a va cąde che chi ne
ndedevahn ne ihyan iyehnse.

30 Ate rąhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn che hua cąhma ye chemin
nduco nde ąma ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, rąhn ye te cąhno sąhn nunde ihyan

31 Tuhme cąh cuande Dihvo vo
ihyan apóstol yahn ye, ne rąhn ye:

—U che rinducó nducoyąca
ihyan ne, va che ąma chuhríhn.
Intiyahn mąn, chidocuyąn ndinąn
mąn, sąhn devano ley che dirun
Moisés mąn ne, co tąn se nducó, ne
cąhno se u. Ate cuihno ino ro ne,
va che ntuché vąn tenąhn.

32 Nduco chemin ne, cąh cuande
ndah Dihvo vo ihyan chahn
nduhcą che cuahno co ye. Tuhme
quenda Pedro ihyan ąma lądo,
ne yąhve ye ihyan cąva che hua
cąh yune ye che tihcą cuahno
co ye. 33 Ate chaconan Dihvo
vo ndihchero ye ihyan apóstol
chenąhn, ne chihya ye Pedro:

—Di ne, ¡nduhcą chundah, di!
¡Cuehn ąma lądo! ¡Hua din vahche
yáhn!, te di ne, ihyan iyehnse di,
nde hua renehn che nahn Den-
diohs.

34 Ura min ne, cah Dihvo vo
ihyan apóstol mąn, ihyan che che-
nun nduco ye mąn, ne rąhn ye ri ye
ihyan:

—Adecoduhno ihyan che nahn
conduco ye u ne, va che cąhcomąn
ye vedeyeno yahn mąn ye. Hua
co che dendudo no conduco ye u,
te va che cąhco mendąhn ye ihyan
cąva che conduco ye u, andahre
conahn yąh ye nąn ąma cruz cąvá.
35 Tihcą, te adecoduno ihyan che
hua nahn cąhco mendąhn ye ihyan
cąva che conduco ye u ne, va che
conda ye. Me adecoduhno ihyan
che conduco ye u numacuahn che-
dave yahn ye ne, hua dehve din
yahn andahre cąhno sąhn nunde
ihyan yahn che ritahno ye u mąn,
ndudo ndah yáhn mąn, te nde-
vahn ye. 36 Andahre nedin dąma
ihyan nducuahn vedecuihca che
va iyehnse, ate ¿dehra cochihve
yahn ye ndete che va che conda

ye?, 37 te hua cochihve vedecuihca nạn Dendiohs cạva che ndevahn ihyan. 38 Tihcạ, te adecoduhno ihyan che co cuihnạn ye cạva u mạn, cạva ndudo yáhn mạn, nạn ihyan nunde che rahcotạhn ye yahn Dendiohs ne, namin u che rinducó nducoyạca ihyan ne, co cuihnạ́n cạva ye ro che numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá ndạ́ nduco ángel ndah.

9

1 Quendi Dihvo vo rạhn ye nduco ihyan chahn:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ạma o ihyan che chenun ye muhn nduco vo ne, vate ca ye iyehnse ndạ ro che numacuahn vedeyudo conahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndo diyạhn ye

2 Chihno ạn ro me ne, quenda Dihvo vo Pedro mạn, Jacobo mạn, Juạn mạn, cuahn ye nduco vih ạma tingüete. Min ndo diyạhn ye nạn ihyan chahn. 3 Tino yahn ye ne, ạma ndo cua nduhcạ ihve, nde tuno diyạhn ro. Nde ạma ihyan renạn che vate ye muhn iyehnse cuh ne, hua co din ye che tihcạ ndo cua. 4 A denạn chihnde ro Elías nduco Moisés, ne ndihchero ihyan chahn che rente ye nduco Dihvo vo. 5 Tuhme rạhn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Ihyan ricuahn yáhn, ạma ndạhcạ che chenan vo muhn. Dendah nuhn ino vache vah. Ạma nạn che cuhnde ne, tạma nạn che cuhnde Moisés, ne tạma nạn che cuhnde Elías.

6 Tihcạ rạhn ye, te ạma dihya ihyan chahn chi, nde hua rentạquino ye deh che cạhma ye. 7 Ura min chiya ạma man, quendihco nạn che chenun ihyan chahn. Vạn man me ne, chenun ạma ndudo che rạhn tuhcạ:

—Sạhnguh che Dạyá. Yahinó sạhn. Che cạhma se ne, chemin che codinahn nchuhn.

8 A denạn cuahn che ndihchero ihyan chahn ne, ametah duhva. A demạn Dihvo vo nti ye.

9 Ura che cuenchan ihyan chahn cuete me ne, rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Hua cạhma nchuhn nduco nde ạma ihyan yahn vederihno che ndihchero ne nde ndạ ro che u che rinducó nducoyạca ihyan ntuché vạn tenạhn.

10 Dinahn ihyan chahn che rạhn Dihvo vo, chahtenun ino ye vederihno min, ne retumerune vih ye:

—¿Dehra conahn ndudo che tihcạ rạhn ye che ntuche ye vạn tenạhn ne?

11 Numanahn che chenun yune ca ye ne, tumerune ye Dihvo vo:

—¿Deh cuande che rạhn sạhn devano ley che dirun Moisés che Elías va che chi ye menạn ne?

12 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye:

—Cuạco te va che chi Elías menạn, ne ndạhco cạde ye nducuahn. Ate, ¿a renahn ne nduhcạ che ndirun yáhn nạn Ndudo yahn Dendiohs?, te a ndirun te u che rinducó nducoyạca ihyan ne, va che chuhríhn mạn, va che ndạhchenan ihyan u mạn. 13 Ate rạ́hn rí nchuhn te a ndạ Elías, ne din tạn ihyan nduco ye nduhcạ che a ndirun yahn ye nạn Ndudo yahn Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndetendạh ye vaco chihngạ che quenun ạma sạhn dihn

14 Cuahn che ntạ Dihvo vo nạn che chenun ihyan apóstol chenạhn ne, ndihchero ye che ạma ndito ihyan. Sạhn devano ley che dirun Moisés ne, rahteruhn chende se nduco ihyan apóstol. 15 Ndetạhno che ndihchero ihyan che chenun ye min Dihvo vo ne, cuahn ino nducoyạca ye, ne aderano ye chahn ye necạh ye Dendiohs

ihyan. 16 Tumerune Dihvo vo
ihyan apóstol chahn:
—¿Deh cuande che rahteruhn
chende sa̱hn sih nduco nchuhn ne?
17 Tuhme chenda̱ menda̱hn a̱ma
ihyan che quenun ye va̱n ihyan
chahn, ne ra̱hn ye ri ye Dihvo vo:
—Ihyan Ricuahn yáhn, hua te
u ne, ndá̱ ndevah, te ra̱hcó te
muhn quenun ne. Ndá sa̱hn da̱yá
che quenun a̱ma vaco chihnga̱
sa̱hn, nedin che ndi lihme se.
18 Adecotino che rinuhn yahn se
ne, redin vaco chihnga̱ me che
rendava se. Riche yan chende
se ma̱n, reh dihyon se ma̱n, ri
cheche se ma̱n. U ne, chicá ihyan
apóstol yahn ne che ndetenda̱h ye
vaco chihnga̱ me sa̱hn, ate hua chi
ndetenda̱h ye.
19 Tuhme ra̱hn Dihvo vo:
—¡A̱ma rendedecadinó ca̱va
nchuhn! ¿Dehco che hua ritahno
ne? ¿Ticua̱hn ca̱hcoma̱n ne vede-
nine yahn ne, co ne ihyan? Cuahn
ne nguan ne sa̱hn.
20 Tuhme chehua ihyan chahn
sa̱hn dihn me, ne cuahn che
checadino vaco chihnga̱ me che a
ihyan min che Dihvo vo Jesucristo
ne, din che nuhn yahn sa̱hn dihn
me, ne chendava se. Racondihte
ya̱hn se ma̱n, riche yan chende se
ma̱n. 21 Tumerune Dihvo vo chida
se:
—¿A ra̱hn che tihca̱ ri yahn se
ne?
Ndahconan chida se, ne ra̱hn ye:
—Nde ro che lihn se. 22 A̱ma
ndeh yune redin vaco chihnga̱ me
che renda̱hnun se va̱coya̱hn ma̱n,
va̱n nune ma̱n, che nahn ca̱hno
sa̱hn. Ate ndete che co ndetenda̱h
ne vaco chihnga̱ me sa̱hn ne, conan
va̱hino ne nuhn, cuinan ne nuhn.
23 Ra̱hn Dihvo vo ri ye chida sa̱hn
dihn me:
—Ndete che ritehne ne, ade-
codehno che caque ne, conahn.
24 Ndeta̱hno ra̱hn chida sa̱hn
dihn me numa dito ye:
—Ritahnó. Ate cuenan ne u ca̱va
che tahque ndah cotahnó.
25 Ndihchero Dihvo vo che a̱ma
rida̱ma ihyan, ne numacuahn
vedeyudo chihquentiyon ye vaco
chihnga̱ me, ne ra̱hn ye:
—Vaco chihnga̱ che redin che
nde lihme nde chato sa̱hn dihn tih,
rihquentiyón di che ndiquendah,
ca̱hcoman sa̱hn. Ametah ndaco-
nen conda sa̱hn.
26 Tuhme cah vaco chihnga̱ me,
din che a̱ma chih dihca sa̱hn dihn
me, ndiquenda̱h sa̱hn. Chih ta̱hn
sa̱hn dihn me, quendite dihn se, ne
a̱ma ya̱hn ihyan ra̱hn ye che a chih
se. 27 Ate cheta̱h Dihvo vo ta̱h se,
ndedecuan ye sa̱hn, ne chandi se.
28 Chihno min ne, cona̱hn Dihvo
vo, ne cuahn che a ndonda̱ ye vah
ne, tumerune ihyan apóstol chahn
ihyan devavih, ne ra̱hn ye:
—¿Deh cuande che hua chi nde-
tenda̱h nuhn vaco chihnga̱ me ne?
29 Ra̱hn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Ca̱va che ndetenda̱h vo vaco
chihnga̱ chemin chan ne, nahn che
cova̱h vo ma̱n, cuahte vo ya̱hte
ma̱n.

Ra̱hn Dihvo vo Jesucristo ta̱ma yune te va che ca̱hno se ihyan

30 Chihno min ne, chica ihyan
chahn min cuahn ye. Chuh ye
esta̱do yahn Galilea, ate hua nahn
Dihvo vo che cadino nde a̱ma
ihyan, 31 te ricuahn ye ihyan
apóstol yahn ye. Ra̱hn ye ri ye
ihyan chahn:
—U che rinducó nducoya̱ca
ihyan ne, din se preso u, ne ca̱hno
se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché
va̱n tena̱hn.
32 Hua chenahn ihyan chahn
ndudo che tihca̱ ra̱hn Dihvo vo, ne
va̱hino ye tumerune ye ihyan deh
conahn.

Nahn codevano ihyan apóstol cha ye che tahque cona̱n ye

33 Cuahn che nda̱ ihyan chahn
ya̱n Capernaum ne, ndonda̱ ye

vah. Tuhme tumerune Dihvo vo
ihyan apóstol chahn, ne rạhn ye:
—¿Deh che ạma rente nchuhn
yune ura che cochi vo ne?
34 Ate hua ndahconan ihyan
chahn yahn ye, te rente ye nduco
vih cha ye che tahque conạn ye.
35 Tuhme chihnde Dihvo vo, ne cah
ye nduh che ndichio ihyan chahn
nạn ye, ne rạhn ye:
—Adecoduhno nchuhn che
nahn conạn ne ne, va che ndạhco
ndiya mạn ne nchuhn, co ne an-
duhnecạ decạhya yahn combiero
yahn ne.
36 Tuhme cah ye ạma lihn, chi-
hno ye mendạhn. Chetạh ye lihn
me quenuhn ye, ne rạhn ye ri ye
ihyan chahn:
37 —Adecoduhno ihyan che
renevahnecun ye ihyan yáhn che
necun ye nduhcạ checạhya che
tuhchan ne, a u renevahnecun
ye. Me ihyan che renevahnecun
ye u ne, Ihyan che dechuh ye u
renevahnecun ye.

*Ihyan che hua tạn ye nduco vo
ne, rinan ye uvo*

38 Chihno min ne, rạhn Juạn ri ye
Dihvo vo:
—Ihyan Ricuahn yáhn, ndi-
hchero nuhn ạma ihyan che ren-
tiyon yạn ye ndih, ne nduco tihcạ
rendetendạh ye vaco chihngạ. Ate
hua cạh yune nuhn che quendi ye,
te hua nduco ye uvo.
39 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Hua cạhca tạn nchuhn che ti-
hcạ redin ye, te nde ạma ihyan
che redin ye vederihno nduco ved-
erihquentiyon yáhn, hua chihngạ
rạhn ye yáhn. 40 Tihcạ, te ihyan che
hua tạn ye nduco vo ne, rinan ye
uvo. 41 Adecoduhno ihyan che te
ye andahre ạma vạso nune, cuh ne
yahn che rinduco ne u ne, cuạco
rạ́hn rí nchuhn te ndạhco menun
Dendiohs yahn ye.

*Cạhnda yahn ihyan che raht-
endihco ye nunde*

42 'Adecoduhno ihyan che tihyon
yune ye ạma ihyan yáhn che
necun ye nduhcạ checạhya che
tuhchan che condihco ye nunde
ne, tahque ndạhcạ cạva ihyan min
che dechiche ihyan ạma tu yudo
chahte dạndo ye, cuạcondạhnun
ye ihyan vạn nuniyạhn.
43 'Ndete che rendạ yahn ne che
cuahtendihco ne nunde, ne nduco
tạh ne va che dinahn ne ne, tahque
ndah che din ne cuande anduh-
necạ ndete che a chihca yạn ne
tạh ne, te tahque ndạhcạ yahn ne
che cuahtenan ne vahchetero an-
dahre yuhche tạh ne, yudomin ca
che numa ne cuahtenun ne vạn
ruchiyạhn che riche cuahn dạma.
44 Min ne, hua rintoh cuahno yạhn,
nde hua rih ndạh che reh te ihyan.
45 Ndete che rendạ yahn ne che
cuahtendihco ne nunde, ne nduco
cạh ne va che dinahn ne ne, tahque
ndah che din ne cuande anduh-
necạ ndete che a chihca yạn ne
cạh ne, te tahque ndạhcạ yahn
ne che cuahtenan ne vahchetero
andahre yuhche cạh ne, yudomin
ca che numa ne cuahtenun ne
vạn ruchiyạhn che riche cuahn
dạma. 46 Min ne, hua rintoh
cuahno yạhn, nde hua rih ndạh
che reh te ihyan. 47 Ndete che
ndutinạn ne ndi che va che cuah-
tendihco ne nunde ne, codin ne
cuande anduhnecạ ndete che a tico
ne, te tahque ndạhcạ yahn ne che
cuahtenan ne vahchetero andahre
metah ndutinạn ne, yudomin ca
che numa ne cuahtenun ne vạn
ruchiyạhn 48 nạn che hua rintoh
cuahno yạhn, nde hua rih ndạh
che reh te ihyan.
49 'Nducoyạca ihyan che ritahno
ye u ne, va che chuhrihn ye
cạva che quendạh ndah ye, ne
ndeva Dendiohs ihyan. Nducuahn
vedino che recạh ihyan Dendiohs
ne, richihve ndete che dave
chedave yahn ye. 50 Ima ne ndah,
ate ndete che necạn dine yahn
ne, ametah cochihve. A namin

nchuhn, te nahn che runecạde ne mạn, nahn che ndạhcạ cuahtenan ne nduco vih mạn.

10

Ndihco cạde Dendiohs che hua tehche vih ihyan che nihnevạco ye

1 Chica Dihvo vo yạn Capernaum, ne cuahn ye cuạhn estạdo yahn Judea, yạhn viche lạdo cạh yahn ico Jordán, ne ndaconan ndo dạma ạma yạhn ihyan nạn ye. Ricuahn ye ihyan chahn nduhcạ che redin ye ro ro.

2 Ạma ro min ne, ndạ ạma o sạhn fariseo, cạva che tumarande se Dihvo vo. Tumerune se ihyan ndete che ndihquentiyon Dendiohs che co tehche ihyan ndạhta yahn ye. 3 Ndahconan ye yahn se, ne tumerune ye sạhn:

—¿Deh rihquentiyon ley che dirun Moisés ne?

4 Ndahconan se, ne rạhn se ri se ihyan:

—Nạn ley che dirun Moisés ne, ndirun che nduco che dendah ihyan ạma acta ne, co tehche ye ndạhta yahn ye.

5 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Tihcạ dirun ye yahn che duhtuno ihyan nchuhn. 6 Ate cuahn che dendah Dendiohs iyehnse ne, dendah ye chạhn mạn, ndạhta mạn, 7 ne chihquentiyon ye che va che cạhcomạn ihyan chida ye mạn, chaco ye mạn, cạva che conan cuma ye ndạhta yahn ye. 8 Nduco tihcạ ne, conan cuma vih ye anduhnecạ ndete che ạma no ye. 9 Chemin che cuahn che cahnevạco ihyan ne, anduhnecạ ndete che din dạma Dendiohs ihyan, ne ndihquentiyon ye che hua tehche vih ye.

10 Cuahn che a ndondạ Dihvo vo vah ne, tumerune ihyan apóstol deh conahn che rạhn ye me. 11 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—Adecoduhno ihyan che tehche ye ndạhta yahn ye, ne cahnevạco tun ye nduco tạma ndạhta ne, din duche yahn ye che nihnevạco ye. 12 Adecoduhno ihyan ndạhta che tehche ye inchạhn ye, ne cahnevạco tun ye nduco tạma chạhn ne, namin din duche yahn ye che nihnevạco ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, rica ye Dendiohs che din yahino ye checạhya

13 Ạma yune ne, ndạ ihyan, nda ye checạhya yahn ye nạn Dihvo vo cạva che nahn tạh ye, ne cạca ye Dendiohs cạva. Ate ihyan apóstol ne, rạhva ye nduco ihyan chahn. 14 Ndihchero Dihvo vo che tihcạ redin ihyan apóstol chahn, ne chi yudo yahn ye, ne rạhn ye:

—Cạh yune nchuhn che chi checạhya nạ́n. Hua cạhdenun ne, te atenạn ihyan che necun ye nduhcạ checạhya chuhn, co nevahnecun ye che cạhcantiyon Dendiohs ihyan. 15 Cuạco rạ́hn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che hua dinahn ye che rihquentiyon Dendiohs nduhcạ che redinahn ạma lihn ne, ihyan min ne, hua co conan ye nạn che rihquentiyon Dendiohs.

16 Tuhme chetạh Dihvo vo checạhya chahn, quenuhn ye. Nahn tạh ye, ne chica ye Dendiohs cạva.

Ạma sạhn cuihca che hua chinduco se Dihvo vo Jesucristo

17 Cuahn che a quenun yune Dihvo vo cuahn ye ne, ndạ ạma se rano se. Chehntihya se nạn ye, ne tumerune se ihyan:

—Ihyan Ricuahn ndah, ¿deh va che dín cạva che conán vahchetero numacuahn ro ne?

18 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—¿Dehco che rahn che ndah u ne? Metah nde ạma ihyan che ndah ye. Atenạn Dendiohs, ihyan min che ndah ye. 19 A devene vederihquentiyon yahn ye: “Hua din duche yehn che nihnevaque. Hua

cahne ihyan. Hua doque. Hua cahme ndudo cuahnde. Hua cahncheh ihyan. Cuendeva yavenạn chide mạn, yavenạn cheque mạn.”
20 Rạhn se ri se ihyan:
—Ihyan Ricuahn, nde ro che lihn u ne, redináhn nducuahn vederihquentiyon min.
21 Tuhme ndihchero Dihvo vo sạhn numacuahn vedeyahino, ne rạhn ye:
—Va tạma nạn che va che din. Cuehn condihcue nducuahn che va yehn, ne cuinen ihyan chevạh cạva che conen vahchetero numacuahn ro. Tuhme cochi condoque u, andahre nahn yạhn ihyan di nạn ạma cruz.
22 Ate ạma chi rạn se che tihcạ rạhn ye, yahn che ạma cuihca se. Tahque ndah se ne, ca se yune yahn se conạhn se.
23 Tuhme chaconan Dihvo vo ndihchero ye ihyan apóstol yahn ye, ne rạhn ye:
—¡Ạma vạhche cạva ihyan che nevahnecun ye vederihquentiyon yahn Dendiohs!
24 Chahn ino ihyan apóstol chahn che tihcạ rạhn Dihvo vo. Ate ndaconan rạhn tun ye:
—Dạyá, ¡ạma vạhche cạva ihyan che yahino ye vedecuihca cạva che nevahnecun ye vederihquentiyon yahn Dendiohs! 25 Nde hua co nevahnecun ye.
26 Ate nde tahque cuahn ino ihyan chahn che tihcạ rạhn Dihvo vo, ne rạhn ye vạn mạn ye nduco vih:
—Ndete che tihcạ ne, nde ạma ihyan hua co ndevahn ye.
27 Ndihchero ye ihyan chahn, ne rạhn ye:
—Che lạdo yahn ihyan ne, hua co. Ate che lạdo yahn Dendiohs ne, co, te Dendiohs ne, ri redin ye nducuahn.
28 Tuhme tumerune Pedro:
—¿Tạcạ co yahn nuhn tuhme ne? Chihcomạn nuhn nducuahn yahn nuhn, ne chinduco nuhn ndih.
29 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te vate ihyan che a chihcomạn ye dehtenduh yahn ye cạva u nduco ndudo ndah yahn Dendiohs. A chihcomạn ye vạco ye mạn, dihno ye mạn, cahve ye mạn, chida ye mạn, chaco ye mạn, ihyan ndạhta yahn ye mạn, dạya ye mạn, yạhn yahn ye mạn. 30 Mạn ro cuh ne, ntạca ihyan chahn ạma ciento queri ạma che chihcomạn ye. Andahre che vạco ye mạn, dihno ye mạn, cahve ye mạn, chaco ye mạn, dạya ye mạn, yạhn yahn ye mạn. Rechuhrihn ye, ate adive ne, conan ye vahchetero numacuahn ro. 31 Ate ndạ ro che cuhnde cạde yahn nducoyạca ihyan ne, ạma yạhn ihyan che rivahn che quendạh ndah ye ne, hua quendạh ndah ye, ne ihyan che nde hua ro che quendạh ndah ye ne, quendạh ndah ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, rạhn ye tạma yune te va che cạhno se ihyan

32 Quendi Dihvo vo cuahn ye yạn Jerusalén, ne ndạhnạn ye yahn ihyan apóstol yahn ye. Namin cuahn ạma yạhn ihyan cuạhn vedạme ye. Ihyan apóstol ne, ạma cuahn ino ye che cuahn Dihvo vo yạn Jerusalén nạn che cạhnda yahn ye, ne ihyan chenạhn ne, ạma vạhino ye. Tuhme quenda Dihvo ihyan apóstol chahn ạma lạdo, ne cạh cuande ye ihyan nducuahn che va che cuahno co ye. 33 Rạhn ye:
—Condihche nchuhn. Uvo ne, a chenun yuno vo cuahn vo yạn Jerusalén. U che rinducó nducoyạca ihyan ne, necạh sạhn nunde u tạh chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn devano ley che dirun Moisés mạn. Sạhn chahn ne, cạhco cạde se che cạhno se u, ne ndạco se u tạh sạhn tạma nación 34 che din duche yahn se u mạn, cạhnan dan se u mạn, cuahn se u mạn, nde

cạhno se u mạn. Ate cuihno ino ro
ne, ntuché vạn tenạhn.

Jacobo nduco Juạn ne, rica ye
nạn che cuahte ye

35 Tuhme ndạ nduh che o dạya
Zebedeo, Jacobo nduco Juạn, ne
rạhn ye ri ye Dihvo vo:
—Ihyan Ricuahn, rica nuhn ạma
favor ndih.
36 Tumerune Dihvo vo:
—¿Deh nahn nchuhn ne?
37 Ndahconan ihyan chahn, ne
rạhn ye:
—Cuahn che cuhnde ne
cạhcantiyon ne ne, te yune ne che
cuhnde ạma cha nuhn lạdo tạh
cuạco ne, ne tạma cha nuhn ne,
lạdo tạh cueh ne.
38 Ate rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Nde hua devano nchuhn deh
che rica ne. ¿A cocha ne chuhrihn
ne nduhcạ che va che chuhríhn ne?
¿A cocha ne che cạhno se nchuhn
nduhcạ che va che cạhno se u ne?
39 Ndahconan ihyan chahn, ne
rạhn ye:
—Tạca hua. Cocha nuhn.
Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Cuạco te chuhrihn nchuhn
nduhcạ che chuhríhn. Namin
cạhno se nchuhn nduhcạ che
cạhno se u. 40 Ate che cuahte ihyan
lạdo tạh cuạcó mạn, lạdo tạh cuéh
mạn ne, ndiyu u che cạhcantiyón,
te Dendiohs che cạhcantiyon ye.
41 Checadino ihyan apóstol
chenạhn chahn, ne chi tạn ye
nduco Jacobo mạn, Juạn mạn.
42 Ate nedin dạma Dihvo vo
nducoyạca ihyan chahn nạn ye, ne
rạhn ye ri ye ihyan:
—Nchuhn ne, a devano ne te
ihyan che rihquentiyon ye ndu-
cuahn nación ne, ạma yudo ri-
hquentiyon ye, ne sạhn che rinan
se ihyan ne, rendinun rendinạhno
se ihyan yahn ye. 43-44 Ate hua co
tihcạ vạn nchuhn. Tahque ndah
ne, duh ihyan che nahn conạn ye
vạn nchuhn ne, co ye nduhcạ ạma
sạhn decạhya yahn ne. 45 Tihcạ,
te nde u che rinducó nducoyạca
ihyan ne, hua ndá cạva che dín
decạhya yáhn ihyan. Tahque ndah
ne, cạva che conan mán ihyan, nde
cạhco mendáhn u, cóh, cạva che
ndedeváhn ạma yạhn ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che
chi ro nạn Bartimeo

46 Ndạ Dihvo vo nduco ihyan
apóstol yahn ye yạn Jericó. Cuahn
che ndạca ye min ne, ạma yạhn
ihyan nduco ye ihyan. Chihto yune
ne, va ạma sạhn nạn ve che duche
se Bartimeo, dạya Timeo. Min va
se rica se che din ihyan vedevạhino
nduco se. 47 Cuahn che chihnevan
se che a cochi nino Dihvo vo Je-
sucristo, ihyan min che chihta ye
yạn Nazaret ne, canạn rica se favor
ihyan, ne rạhn se numa dito se:
—Jesús, Dạya David, ¡cuenan
vạhino ne u!
48 Ạma yạhn ihyan rạhn ye ri
ye sạhn che cuhnde dihn chende
se. Ate nde tahque yudo nạn ca se
rạhn se:
—Dạya David, ¡cuenan vạhino ne
u!
49 Chan Dihvo vo, ne rạhn ye:
—Cuahn nchuhn chehua ne
sạhn.
Chahn ihyan, ne rạhn ye nduco
se:
—Dehve raque. Cuenecuen, te
rah ye di.
50 Tuhme chi se ạma lạdo tino
che rendiche se, ne necuan se ader-
ano se cuahn se nạn Dihvo vo.
51 Tumerune ye sạhn:
—¿Deh nehn che dín ndoque ne?
Ndahconan se yahn ye:
—Ihyan Ricuahn, náhn che din
ne che co ro nán.
52 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:
—Co nahn. Nducote chitehne ne,
a ndoyehn.
Ndetạhno chi ro nạn se, ne
cuahn se nduco Dihvo vo cuạhn
nạn che cuahn ye.

11

Dihvo vo Jesucristo ne, ndạ ye yạn Jerusalén

1 Cuahn che cuahn nino Dihvo vo
yạn Jerusalén, chihto yạn Betfagé
nduco yạn Betania nạn Cuete Olivo
ne, tahve ye o ihyan apóstol yahn
ye, 2 ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Cuahn nchuhn yạn lihn cạh.
Min nạn che condạ ne ne, ntạca ne
ạma burro lihn che nchiche te, che
nde ạma ihyan ametah condudo
ye ite. Cuentạhte ne ite, quenda
ne ite muhn. 3 Ndete che va duh
che tumerune nchuhn: "¿Dehco che
tihcạ redin nchuhn ne?", cuendah-
conan ne yahn ye: "Hua te Dihve
nuhn ne, nahn ye ite. Ate ndetạhno
ndedechuh ye ite."
4 Cuahn ihyan chahn, ne ntạca ye
burro me. Nchiche te chihto yune,
nino ạma chendevah, ne ntạhte ye
ite. 5 Min vatendi ạma o se, ne rạhn
se ri se ihyan chahn:
—¿Deh din nchuhn burro tih,
rentạhte ne ite ne?
6 Ndahconan ye yahn se nduhcạ
che cạh cuande Dihvo vo ihyan,
ne cạh yune se che conạhn ye.
7 Quenda ihyan chahn burro me
nạn Dihvo vo. Tihde ye tino
yahn ye dạme te, ne quendudo
Dihvo vo ite. 8 Ạma yạhn ihyan
ntạh ye tino yahn ye, chehntạve
ye yune nạn che chuh Dihvo
vo. Ihyan chenạhn ne, chihca ye
yạta cue, ne chehntạve ye numa
yune. 9 Nducoyạca ihyan, ihyan
che ndạhnạn ye mạn, ihyan che
chenan ive ye mạn ne, ạma rah
yeno ye, ne rạhn ye:
—¡Ndeva vo yavenạn Dihvo vo
Dendiohs! ¡Ndeva vo yavenạn
ihyan cuh che dechuh ye ihyan!
10 ¡Ạma ndah ro yuhn vo, te cochi
ye quenan cuma ye vederihquen-
tiyon yahn ihyan ndico yuhn
vo David! ¡Ndeva vo yavenạn
Dendiohs che va ye vahchetero!
11 Cuahn che ndạ Dihvo vo yạn
Jerusalén ne, chendạ ye chete yạco
chahte, ndihchero ye nducuahn
che va min. Nducote a chi chino ne,
ndaconan ye yạn Betania nduco
nduh che ndichio ihyan apóstol
yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, din dine ye ạma yạhn higo

12 Tạma ro me ura che chica Di-
hvo vo yạn Betania ne, chi cuico
ye. 13 Chinạn ye ạma yạhn higo
che chenan yạta yahn, ne cuahn
ye ndihchero ye ndete che chenan
ndute yahn. Ate demạn yạta yahn
chenan. Ametah ndute yahn, te
hua ro yahn. 14 Tuhme din dine ye
yạhn higo me, ne rạhn ye:
—Ametah ndaconan co ndute
yehn, cheh ihyan.
Chihnevan ihyan apóstol che ti-
hcạ rạhn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndetendạh vah ye ihyan che rendihcue ye chete yạco

15 Ndạ ihyan chahn yạn
Jerusalén, ne cuahn che chendạ
Dihvo vo chete yạco ne, ndetendạh
vah ye ihyan che rendihcue ye
mạn, ihyan che ra ye mạn, chenun
ye chete yạco me. Chi muhn
chi min ye mesa yahn sạhn che
rendevahcorun se tume mạn, silla
yahn sạhn che rendihcue se icui
mạn, 16 ne ametah cạh yune ye che
chendạ nde ạma ihyan chete yạco
me che nda ye dehtenduh. 17 Rạhn
ye ri ye ihyan che chenun ye min:
—A ndirun nạn Ndudo yahn
Dendiohs tuhcạ: "Yạco yáhn ne,
cạva che covạh ihyan nducuahn
nación." Ate nchuhn ne, nedin
ne anduhnecạ vah nạn che rendo
dạma sạhn duco.
18 Chihnevan chidocuyạn nd-
inạn mạn, sạhn devano ley che
dirun Moisés mạn, ne rinuhn ino
se tạcạ din se che cạhno se Dihvo
vo, te vạh se ihyan yạn yahn che
nducoyạca ye rihcovan ye che
ricuahn Dihvo vo.

19 Cuahn che chi man me ne,
ndạca Dihvo vo min, conạhn ye.

Tih yạhn higo me

20 Chi dave tạma ro me, ura che
a chenun yune ye ne, ndihchero
ye che a nihno ntih yạhn higo me.
21 Tuhme necạhco Pedro, ne rạhn
ye ri ye Dihvo vo:
—Ihyan Ricuahn, condihche ne
yạhn higo che din dine ne me ne, a
ntih.
22 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan chahn:
—Nahn che cotahno nchuhn
Dendiohs. 23 Cuạco rạ́hn rí
nchuhn te adecoduhno ihyan che
cạhma ye co ye ico cạh che cạhn
condạhnun vạn nuniyạhn, ndete
che hua o ndedecadino ye mạn,
cotahno ye che conahn nduhcạ che
rạhn ye mạn ne, va che conahn.
24 Chemin che rạ́hn rí nchuhn te
nducuahn che cạca ne ura che
covạh ne ne, cuihco ne chedave
yahn ne Dendiohs, ne dinahn ye.
25-26 Cuahn che covạh nchuhn,
ndete che vate ihyan che nedin
tạn ye nduco ne ne, cuenchahco
ne yahn ye, cạva che Chida ne che
va ye vahchetero ne, nchahco ye
nunde yahn ne. Ate ndete che hua
nchahco nchuhn yahn ihyan ne,
Dendiohs hua nchahco ye yahn ne.

Sạhn ndinạn ne, nahn cadino se duh cạh vederihquentiyon che quenan cuma Dihvo vo Jesucristo

27 Cuahn che ndạ ihyan chahn
yạn Jerusalén ne, cuahn Dihvo vo
yạco. Ura che quenun ye min
ne, chahn ndạ chidocuyạn ndinạn
mạn, sạhn intiyahn mạn, sạhn de-
vano ley che dirun Moisés mạn,
28 ne tumerune se ihyan:
¿Deh vederihquentiyon quenan
come ne? ¿Duh chihquentiyon di
che tihcạ redin ne?
29 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye sạhn chahn:
Namin u ne, va ạma nạn che
tumeruné nchuhn. Cuendahco-
nan ne yáhn, tuhme có nchuhn deh
vederihquentiyon quenan cumá
che tihcạ redín: 30 ¿A Dendiohs
dechuh ye Juạn che chehdenune
ye ihyan, o che nahn mạn ye ne?
Cuendahconan nchuhn yáhn.
31 Tuhme canạn rente se vạn
mạn se nduco vih:
Ndete che cạhmo vo che Den-
diohs dechuh ye Juạn ne, cạhma
se co se uvo: "¿Dehco che hua chi-
tahno nchuhn tuhme ne?" 32 Ate,
¿a cạhmo vo che ndiyu Dendiohs
dechuh ye ihyan ne?
Hua chihquino se rạhn se ti-
hcạ, te vạh se ihyan yạn yahn che
nducoyạca ye ritahno ye che Den-
diohs dechuh ye Juạn. 33 Chemin
che rạhn se ri se Dihvo vo:
—Hua devano nuhn.
Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:
—Namin u ne, hua có nchuhn
deh vederihquentiyon quenan
cumá che tihcạ redín.

12

Ejemplo yahn sạhn redin ntiyon che duhtuno ihyan se

1 Quendi Dihvo vo, ne nte ye ạma
ejemplo, chihnevan sạhn chahn.
Rạhn ye:
—Ạma ihyan ne, chihche ye di-
hyo uva nạn yạhn yahn ye, ne den-
dah ye chan yahn mạn, dendah
ye ạma tanque nạn che cuhno ye
nune yahn uva me mạn, chahto
ye ạma chete yạco cạva che din ye
cudạdo chendạta me mạn.
'Ndạco ye ntiyon me tạh ạma o
sạhn che din se ntiyon nduco cạva
che necahn mạhn se nduco ye.
Tuhme chica ye min, cuahn yahn
ye. 2 Cuahn che a rine ndute me
ne, dechuh ye ạma sạhn decạhya
yahn ye cạva che cạca se sạhn
chahn mạhn va che va che co yahn
ye. 3 Ate chetạh sạhn chahn sạhn,
chahn se sạhn, ne ndedechuh se
sạhn diya tạh se. 4 Dechuh ye tạma
se, ate chihya sạhn chahn sạhn,
cạh se tu sạhn, nuhn yah se tin
se. 5 Dechuh ye tạma se, ne chihno

sạhn chahn sạhn. Adive ne, yạhn
se dechuh ye. Ạma o se ne, chahn
sạhn chahn sạhn, ne tạma te o se
ne, chihno sạhn chahn sạhn.
6 ’Chihno min ne, ametah duhva
che dechuh ye, atenạn ạma sạhn
dạya ye che ạma yahino ye sạhn.
Dechuh ye sạhn, rạhco ye che
nevahnecun sạhn chahn sạhn.
7 Ate cuahn che ndạ se min ne, rạhn
sạhn chahn vạn mạn se nduco
vih: “Sạhn tih che nuhnde tạh se
ntiyon cuh. Cạhno vo sạhn, ne co
yuhn vo.” 8 Tuhme chetạh sạhn
chahn sạhn, chihno se sạhn, ne
chacondạh se sạhn cuạhn chihto
me.
9 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye sạhn
ndinạn chahn:
—A devano nchuhn te ihyan che
dihve ntiyon me ne, hua nchahco
ye yahn sạhn chahn. Ndạ ye ne, de-
cuihno ye sạhn, ne cạh ye yạhn me
tạma te o se, din se ntiyon nduco.
10 Quendi Dihvo vo, ne rạhn ye ri
ye sạhn chahn:
—A ndero ndi che hua renahn
nchuhn Ndudo yahn Dendiohs che
ndirun tuhcạ:
Tu che chacondạh sạhn vicherahto
ne, chemin che nde tahque
chichihve.
11 Dihvo vo Dendiohs chihquen-
tiyon ye chemin, ne ạma
ndạhcạ che tihcạ din ye.
12 Chenahn sạhn chahn che a
yahn se che nte Dihvo vo ejemplo
me, ne nahn din se preso ihyan.
Ate hua chihquino se, te vạh se
ihyan yạn. Tahque ndah chih-
comạn se ihyan, conạhn se.

*Sạhn fariseo ne, tumerune se Di-
hvo vo Jesucristo yahn tume cạde
iyo*

13 Adive dechuh chidocuyạn nd-
inạn chahn ạma o sạhn fariseo
nduco ạma o sạhn partido yahn
Herodes cạva che tumarande se Di-
hvo vo, ne cạca nunde se yahn ye.
14 Ndạ sạhn chahn nạn ye, ne rạhn
se ri se ihyan:
—Ihyan Ricuahn, devano nuhn
che ndih ne, cuạco rạhn ne, te
dạma no rendihche ne nducoyạca
ihyan mạn, numa cuạco ricuahn
ne vederihquentiyon yahn Den-
diohs mạn. Cạhma ne co ne
nuhn: ¿A rihquentiyon Dendiohs
che nedihvo vo tume cạde iyo yahn
César, o hua ne?
15 Devano Dihvo vo te o nạn o
chende sạhn chahn, ne rạhn ye ri
ye sạhn:
—¿Dehco che retumarande
nchuhn u ne? Te ne ạma tume,
ndihcheró.
16 Cạh se ạma tume, ndihchero
ye. Tuhme tumerune ye sạhn:
—¿Duh ihyan yavenạn ye che
quenan nạn tume cuh mạn, duh
ihyan che quenan che duche ye
mạn ne?
Ndahconan se, ne rạhn se ri se
ihyan.
—Yahn César.
17 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
sạhn:
—Cha che rihquentiyon César ne,
codinahn nchuhn. Cha che ri-
hquentiyon Dendiohs ne, namin
codinahn ne.
Ạma cuahn ino sạhn chahn yahn
ndudo che tihcạ ndahconan ye.

*Sạhn saduceo ne, tumerune se
Dihvo vo Jesucristo yahn che ntuche
tenạhn*

18 Sạhn saduceo ne, hua ritahno
se che va che ntuche tenạhn. Ạma
yune ne, ndạ ạma o se nạn Dihvo
vo, ne rạhn se ri se ihyan:
19 —Ihyan Ricuahn, nạn ley che
dirun Moisés ne, rihquentiyon te
ndete che coh inchạhn ạma ndạhta
che hua vate dạya se ne, va che
cahnevạco dihno se nduco te cạva
che ndạca dạya se nduco te, ne
nduco tihcạ hua cuihno ndạta
yahn dihno se. 20 Ạma yune ne,
chahte ndache se che dihno se vih.
Sạhn che menạn ne, chihnevạco
se nduco ạma tạhn. Ate chih se,
ne hua chihco se nde ạma dạya
se. 21 Chihnevạco tạma dihno se

nduco te, ne cuahn che chih se
ne, namin hua chihco se nde ạma
dạya se. Atihnocạ chahno chi
tạma se. 22 Nduh che ndache sạhn
chahn chihnevạco se nduco te, ate
chih nducoyạca se. Nde ạma se
hua chihco se dạya se. Nạn che
chihnonan yahn ne, namin chih
tạhn min. 23 Ndạ ro che ntuche
tenạhn ne, nducote nduh che
ndache sạhn chahn chihnevạco se
nduco te ne, ¿cha se che inchạhn te
ne?
24 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye sạhn:
—Nchuhn ne, nde hua devano
ne Ndudo yahn Dendiohs mạn,
vederihquentiyon yahn ye mạn,
ne chemin che hua cuạco che
ricuahn ne. 25 Cuedevano ne
te cuahn che ntuche tenạhn ne,
metah cahnevạco ye, nde metah
decahnevạco ye ihyan yahn ye,
te co ye nduhcạ ángel che vate ye
vahchetero. 26 Me yahn che va
che ntuche tenạhn ne, anduhnecạ
ndete che metah ndihchenan
nchuhn che dirun Moisés yahn ro
min cuahn che quenun Dendiohs
chihto yạhn lihn che riche, ne rạhn
ye ri ye ihyan: "U che Dendiohs
yahn Abraham mạn, Isaac mạn,
Jacob mạn." 27 Dendiohs ne,
Dendiohs yahn nducoyạca ihyan,
ihyan che vate ye iyehnse mạn,
ihyan che a ndạca ye muhn mạn.
Hua cuạco che ạma yune rihnonan
yahn ihyan cuahn che rih ye
nduhcạ che rạhco nchuhn.

Vederihquentiyon yahn Dendiohs che tahque menạn vihca

28 Nduco ạma sạhn devano ley
che dirun Moisés quenun se min
rihnevan se, ne tumacadino se che
ndạhcạ ndahconan Dihvo vo yahn
sạhn chahn. Chahn ndạ se nạn ye,
ne tumerune se ihyan:
—¿Cha vederihqueniyon yahn
Dendiohs che tahque menạn vihca
ne?
29 Ndahconan ye yahn se, ne
rạhn ye:
—Vederihquentiyon yahn Dendiohs che tahque menạn vihca
ne, tuhcạ: "Nchuhn ihyan nación
yahn Israel, cuihnevan ne. Va
ạma no Dendiohs, ihyan min che
Dihvo vo. 30 Codin yahino nchuhn
ihyan numacuahn chedave yahn
ne mạn, numa ino ne mạn,
numacuahn vederendedecadino
yahn ne mạn, numacuahn fuerza
yahn ne mạn." 31 Va tạma
vederihquentiyon yahn ye che
a nahn dạma: "Codin yahino
nchuhn nducoyạca ihyan nduhcạ
che yahino mạn ne nchuhn." A
vederihquentiyon che tuhchan
che tahque menạn vihca vạn
nducuahn.
32 Tuhme rạhn sạhn min ri se
Dihvo vo:
—Ihyan Ricuahn, ạma ndạhcạ
rạhn ne. Cuạco rạhn ne te va ạma
no Dendiohs. Ametah tạma ye
nduhcạ ihyan min. 33 Me che numacuahn chedave yuhn vo mạn,
numacuahn vederendedecadino
yuhn vo mạn, numacuahn fuerza
yuhn vo mạn, din yahino vo
Dendiohs mạn, din yahino vo
nducoyạca ihyan nduhcạ che
yahino mạn vo uvo mạn ne, tahque
rigonun chihve che co nducuahn
vedino che recạh vo mạn, che
rihquiyạhn vo mạn.
34 Checadino Dihvo vo che numacuahn vededevano ndahconan
sạhn min, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Ametah yahn renda che
cạhcantiyon Dendiohs di.
Nduco ndudo che ndahconan
Dihvo vo ne, nde ạma ihyan
ametah chihquino ye tumerune ca
ye ihyan.

Dihvo vo Jesucristo ne, Dạya Dendiohs ihyan

35 Ura che ricuahn Dihvo vo
chete yạco ne, rạhn ye:
—Ihyan che a va cạde che
dechuh Dendiohs ihyan, ndedevahn ye ihyan iyehnse ne, ¿dehco
che rạhn sạhn devano ley che
dirun Moisés te dạya David ihyan

ne? 36 Din Vaco Dendiohs che dirun
mạn David tuhcạ:
Rạhn Dihvé Dendiohs ri ye Dihvé:
“Cuihnde muhn lạdo tạh cuạcó
numanahn che ndạhco ndiyá
ihyan che hua ri rendihche
ye di, nevahnecun ye di.”
37 Ihyan che a va cạde che dechuh
Dendiohs, ndedevahn ye ihyan
iyehnse ne, nducote dirun mạn
David che Dihve ye ihyan ne, ¿tạcạ
che dạya ye ihyan tuhme ne?
Ạma yạhn ihyan chenun ye min,
ne ạma yeno ye rihnevan ye che
ricuahn Dihvo vo.

Dihvo vo Jesucristo ne, rentihyon yạn ye nunde yahn sạhn devano ley che dirun Moisés

38 Quendi Dihvo vo ricuahn ye,
ne rạhn ye nduco ihyan:
—Cuihco nchuhn cudạdo, ne
hua dạma co ne nduco sạhn
devano ley che dirun Moisés, sạhn
chahn che vatechica se chenun se
cahteca chahno se. Ạma renan ino
se che nevahnecun ihyan sạhn,
necạh ye Dendiohs sạhn cuạhn
ndihve. 39 Chete yạco ne, renan ino
se cuahte se nạn che rahte ihyan
ndinạn. Nạn vihco ne, renan ino
se cuahte se nạn che tahque ndeva
ihyan yavenạn se. 40 Rehnevi
se dehtenduh yahn ndạhta vạh,
ne cạva che hua cuhnde ro vede
idihya yahn se ne, ạma rạhn revạh
se, redin cạ se che ndah ihyan
se. Sạhn chahn ne, tahque chahte
castigo din Dendiohs sạhn.

Vedino yahn ạma ndạhta vạh

41 Ạma yune ne, va Dihvo vo
chete yạco, nino nạn va yave yahn
tume vedino, ne ndihchero ye che
rendạ ihyan, rih ye tume chete.
Ạma yạhn ihyan cuihca ne, ạma
ndeh tume rih ye chete. 42 Ura
min ndạ ạma ndạhta vạh, ne chih
ye o tume cạhya che ạma doh chihve. 43 Tuhme cah Dihvo vo ihyan
apóstol yahn ye, ne rạhn ye ri ye
ihyan:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te
ndạhta vạh cạh ne, tahque rigonun chihve vedino yahn ye nạn
Dendiohs che co vedino yahn
ihyan chenạhn sih. 44 Nducoyạca
ihyan sih ne, chih ye che ngạva
yahn ye. Ate ndạhta cạh ne, vạn
vedechevạh yahn ye ne, chih ye
nducuahn che va yahn ye. Nde che
va che toh ye ne, chih ye.

13

Dihvo vo Jesucristo ne, rạhn ye te va che ndora yạco yahn yạn Jerusalén

1 Cuahn che ndiquendạh Dihvo
vo chete yạco chahte me ne, rạhn
ạma cha ihyan apóstol ri ye ihyan:
—Ihyan Ricuahn, condihche ne
tah. ¡Ạma ndạhcạ yạco mạn, tu che
ndahto mạn!
2 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan:
—¿A rahn ine che ạma ndạhcạ
yạco? Rạ́hn rí di te va che ndora,
nde o tu che ndahto vih ne, hua
cotạve.

Dehtenduh che va che co cuahn che a cochi nino che nto iyehnse

3 Tah cuahn adive ne, cuahn
ihyan chahn Cuete Olivo nạn che
rendihche cuạco yạco chahte me.
Numanahn che va Dihvo vo ne,
chahn ndạ Pedro mạn, Jacobo
mạn, Juạn mạn, Andrés mạn, ne
tumerune ye ihyan:
4 —¿Ticuạhn conahn che rạhn ne
ri ne nuhn yahn yạco me ne? ¿Deh
va che co ro cuahn che a cochi nino
che conahn ne?
5 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye:
—Cuihco nchuhn cudạdo che
hua cahncheh nde ạma ihyan
nchuhn, 6 te ndạ ạma yạhn se,
cahncheh se ihyan, din cạ se che
a vederihquentiyon yáhn chenan
cuma se. Cạhma queri ạma se te
a sạhn chahn che a va cạde che
dechuh Dendiohs, ndedevahn se

ihyan iyehnse, ne ạma yạhn ihyan
cahncheh se.
7 ’Cuahn che cạhnevan nchuhn
che rente ihyan che cuanạn cạnda
mạn, che a va cạnda mạn ne,
hua dihya ne co, te a tihcạ va
che co. Ate che nto iyehnse ne,
condah ca. 8 Ihyan ạma nación
ne, cuahtecuhma ye nduco ihyan
tạma nación mạn, a muhn a min
necuan cạnda mạn, nuhn yạhn
cạhnguh cuạhngạh mạn, cuhnde
cuico mạn. Ate vedeyah chemin
chan ne, cade cuanạn.
9 ’Cuihco nchuhn cudạdo, te
necạh ihyan nchuhn tạh intiyahn,
cuih nunde ye yahn ne mạn, cuahn
ye nchuhn chete yạco mạn. Va
che quenda ihyan nchuhn nạn
gobernador mạn, rey mạn, yahn
che rahndudo ne nduḍo yáhn.
Min va che cạhma ne nduhcạ che
ritahno ne u. 10 Ate numanahn
che ametah nto iyehnse ne, va che
conan cuahndudo ihyan ndudo
ndah yahn Dendiohs numachahte
iyehnse. 11 Me cuahn che necạh
ihyan nchuhn tạh intiyahn, cuih
nunde ye yahn ne ne, hua nd-
edecadino ne tạcạ cạhma ne, te
a Vaco Dendiohs te ndudo che
cạhma ne. Ndiyu vạn vededevano
yahn mạn ne quendạh che cạhma
ne. 12 Ndạ ro min ne, ạma din tạn
ihyan nduco vih. Nạhn ye ne, cạca
ye che cạhno se dihno ye, nạhn
ye ne, cạca ye che cạhno se dạya
ye, nạhn ye ne, cạca ye che cạhno
se indihte yahn ye. 13 Nducoyạca
ihyan ndihche tạn ye nchuhn
yahn che ritahno ne u, ate ndete
che cocha ne nducuahn vedeyah
chemin chan ne, ndevahn ne.
14 ’Dirun ihyan profeta Daniel
yahn ạma nạn che ạma chihngạ
mạn, che redetohnan mạn. Cuahn
che ndihchero nchuhn che a nti
nạn che hua redin yahn che cuandi
ne, tahque ndah che cuano ihyan
che vate ye estạdo yahn Judea,
cuahtenun ndeh ye vạn icoyạhn.
(Ndạhcạ che conahn tin ihyan
cuahn che ndihchenan ye nạn
Ndudo yahn Dendiohs nạn che
rạhn yahn chemin). 15 Ro min
ne, ihyan che vate ye tin vah yuto
ne, ndetạhno nchan ye cạno ye.
Hua redin yahn che condah ca
ye chete vah, cotạh ye dehtenduh
yahn ye. 16 Me ihyan che chenun ye
viyạta ne, a min no cạca ye, te hua
conun yahn ye che nạhn ye viyạn,
quengua ye tino yahn ye. 17 ¡Chevạh
ihyan ndạhta che chenun dạya ye
ndạ ro min mạn, ihyan ndạhta che
retạve ye mạn! 18 Nahn che covạh
nchuhn, cạca ne Dendiohs cạva
che conan ye nchuhn, ne hua ro
iche va che cạno ne, 19 te ro min
ne, ạma yah cuahno ihyan che
hua nahno ye nde ro che dendah
Dendiohs iyehnse nde meniyon.
20 Ndete che cuahnecun Dendiohs
che rạhn cuhnde vedeyah min
ne, nde ạma ihyan hua ndevahn
ye. Ate cạva che hua chuhnan
chuhrihn ihyan che tendạhnun ye
ne, a chihco cạde ye che hua rạhn
cuhnde vedeyah min.
21 ’Ndạ ro min ne, ndete che
cạhma ihyan co ye nchuhn:
“Condihchero ne. Muhn quenun
ihyan min che a va cạde che
dechuh Dendiohs, ndedevahn
ye ihyan iyehnse”, o cạhma ye:
“Condihchero ne. Min quenan ye”
ne, hua cotahno ne. 22 Va che ndạ
ihyan che ndere cạhma ye che a
ihyan chahn che a va cạde che
dechuh Dendiohs, ndedevahn ye
ihyan iyehnse. Namin va che ndạ
ihyan che din cạ ye che cuahndudo
ye Ndudo yahn Dendiohs. Din
ihyan chahn vederihno cạva che
cahncheh ye, ndete che co ne, nde
ihyan che a tendạhnun Dendiohs.
23 Cuihco nchuhn cudạdo. A
riyạhvé nchuhn numanahn che
metah conahn cạva che cuahteyạn
ne.

Dạya Dendiohs ne, va che chi tun ye

24 ’Cuahn che cuihno vedeyah
chemin chan ne, co man iyehnse.
Cuihno dave yahn yạhn mạn,
iyo mạn, 25 cora iyon mạn,
nuhn nducuahn che ạ nihnde
cạde nạn ro mạn. 26 Tuhme
ndihchero nducoyạca ihyan che
u che rinducó nducoyạca ihyan
ne, ndá vạn man numacuahn
vederihquentiyon chahte yáhn.
27 Dechúh ángel yáhn numachahte
iyehnse, nedin dạma ye nducoyạca
ihyan che a tendạhnún.

28 ’Cua cuande nchuhn nduhcạ
che rineve yạhn higo. Cuahn che
renecạhno yạn, rendo tu yạta yahn
ne, a devano ne te a cuanạn ro
ihno. 29 Atihnocạ cuahn che ndi-
hchero nchuhn che a conahn ndu-
cuahn dehtenduh che a rạ́hn rí
nchuhn, te nduco chemin code-
vano ne te a denạn ndá. 30 Cuạco
rạ́hn rí nchuhn te nde metah co-
nan coh ihyan che vate ye mạn ro
cuh ne, a conahn nducuahn. 31 Nạn
ro mạn, iyehnse mạn ne, va che
cuihno. Ate ndudo yáhn ne, hua
chuh ya, te va che conahn ndu-
cuahn.

32 ’Ate hua duh devano deh ro
mạn, deh ura mạn, che conahn.
Nde ángel che vate ye vahchetero
hua devano ye. Nde u che Dạya
Dendiohs ne, hua devanó. Atenạ́n
Dendiohs Chida che devano ye.

33 ’Cuahteyạn nchuhn mạn,
covạh ne mạn, te hua devano
ne ticuạhn conahn. 34 U che
rinducó nducoyạca ihyan ne,
nduhcạ ạma ihyan che quendạh
ye cuahn ye nạn yahn. Ihyan
min ne, chihco ye ntiyon che din
queri ạma mozo yahn ye mạn,
chihquentiyon ye sạhn che redin
cudạdo chendevah che cuhndeyạn
se mạn. 35 Cuahteyạn nchuhn,
te nduhcạ che hua devano sạhn
chahn deh ura ndaconan dihve
se ne, namin hua devano nchuhn
deh ura ndaconan chí. ¿A ndá
ura che cuehche yạhn ne? ¿A
ndá nạn mạhn yạn ne? ¿A ndá
ura che co dave ne? Hua devano
ne. 36 Chemin che nahn che
cuahteyạn ne, ne a decodehno ura
che ndaconán ne, ntạcá nchuhn
che vateyạn ne. 37 Che rạ́hn rí
nchuhn ne, namin rạ́hn cạva ihyan
chenạhn: ¡Cuahteyạn nducoyạca
ne!

14

Rentuhno se tạcạ din se preso Dihvo vo Jesucristo

1 O ro ca renda che ndạ ro yudo,
vihco cuahn che reh ihyan nación
yahn Israel pạn che hua nduco
yạ yahn ne, chidocuyạn ndinạn
nduco sạhn devano ley che dirun
Moisés ne, rentuhno se deh veder-
ihncheh din se cạva che co din se
preso Dihvo vo, ne cạhno se ihyan.
2 Rente cạde se vạn mạn se nduco
vih:

—Hua cạhno vo sạhn menạhn
vihco, te ạma nto dạma ihyan, ne
necuan ye numacuahn vedetạn.

*Ạma ihyan ndạhta ne, cha-
cotạhme ye nunedạn tin Dihvo vo
Jesucristo*

3 Cuahn che quenan Dihvo vo
yạn Betania, vạco Simón, sạhn min
che chi se cah che rechạ yute ro
menạn me, ura che va ye reh
ye nạn mesa ne, ndạ ạma ihyan
ndạhta, nda ye ạma frạsco che
ndindah nduco ạma nạn tu che
duche alabastro. Chenun chete
frạsco me ạma nạn che demạn
nunedạn che duche nardo, ạma
yahn chihve. Cun ye chende frạsco
me, ne chacotạhme ye nunedạn
me tin Dihvo vo. 4 Vạn ihyan che
chenun min ne, nduco ạma o se che
hua chahtenan ino se che tihcạ din
ihyan ndạhta me, ne rạhn nun se
nạn ye vạn mạn se nduco vih:

—¿Dehco che ndere redetoh tạhn
tihn nunedạn tih? 5 Tahque ndah
ndete che ndihcue te, cua te nchuh
ca ino ciento tume denario, ne co-
nan te ihyan chevạh.

Nde chihya se ihyan.

6 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye sạhn
chahn:
—¿Dehco che ri tạn nchuhn
nduco ihyan ndạhta tih? Ndạhcạ
che tihcạ din ye cạvá. 7 Ihyan
chevạh ne, cuahn dạma chenun
ye vạn nchuhn, ne adehno ro che
nahn ne ne, co conan ne ihyan.
Ate u ne, hua conán vạn nchuhn
numacuahn ro. 8 Ihyan ndạhta tih
ne, din ye nducuahn che tuno tạh
ye, te chacotạhme ye u, ne nduco
tihcạ chihcoyạn ye u cạva che co
cuhche ihyan u. 9 Cuạco rạ́hn rí
nchuhn te numachahte iyehnse
che cuahndudo ihyan ndudo ndah
yahn Dendiohs ne, ntihyon yạn ye
nduhcạ che din ihyan ndạhta tih
nducó.

*Nte cạde Judas nduco chi-
docuyạn ndinạn che necạh se Dihvo
vo Jesucristo*

10 Judas Iscariote, ạma cha sạhn
che nduco se chi cuande se vạn
ihyan apóstol che ndichio chahn
ne, chahn se nte cạde se nduco chi-
docuyạn ndinạn chahn cạva che
necạh se Dihvo vo. 11 Ạma chi yeno
chidocuyạn chahn che tihcạ rạhn
se, ne cạh se ndudo yahn se che cạh
se tume sạhn. Tuhme nuhn ino se
tạcạ din se che necạh se ihyan tạh
sạhn chahn.

*Cheh vino Dihvo vo Jesucristo
che cuande yahn ro yudo*

12 Ro che canạn vihco che reh
ihyan nación yahn Israel pạn che
hua nduco yạ yahn mạn, rihno ye
itecuche cạhya, ri te vedino yahn
ro yudo mạn ne, tumerune ihyan
apóstol Dihvo vo:
—¿Ti nahn ne che cạhn nuhn
cạhcoyạn nuhn che cheh ne che
cuande yahn ro yudo ne?
13 Tuhme tahve Dihvo vo o ihyan
chahn, ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Cuahn nchuhn viyạn, ne min
ntạca ne ạma sạhn che nda se
ạma cuhtenune. Cuiquendi ne
sạhn. 14 Ndạ ne vah che ndondạ
se ne, cạhma ne co ne ihyan che
vạco min: "Nahn cadino Ihyan
Ricuahn ti va cuạrto nạn che cheh
vino ye nduco ihyan apóstol yahn
ye che cuande yahn ro yudo."
15 Tuhme nạhma ye nchuhn ạma
cuạrto chahte che va nde yạco nạn
che a vateyạn dehtenduh. Min chi-
hcoyạn nchuhn che chuh vino vo.
16 Cuahn ihyan che o chahn
viyạn me, ne ntạca ye vah me
nduhcạ che rạhn Dihvo vo. Min
chihcoyạn ye che cheh vino ye
nduco vih che cuande yahn ro
yudo.
17 Cuahn che chi man me ne, ndạ
Dihvo vo nduco nduh che ndichio
ihyan apóstol yahn ye. 18 Cuahn
che a vate ye reh ye nduco vih nạn
mesa ne, rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ạma
cha ne che reh ne dạma nducó ne,
ndihcue ndeh ne u.
19 Tuhme chi rạn ihyan chahn,
ne ca ạma ca ạma ye rạhn ye ri ye
Dihvo vo:
—Ate co ndiyu u che tihcạ dín.
20 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye.
—Ạma cha nchuhn che dạma
reh ne nducó chete cuh cuh che
tihcạ din ne. 21 Cuạco te u che
rinducó nducoyạca ihyan ne, va
che conahn nducó nduhcạ che a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs.
Ate ¡chevạh sạhn che ndihcue ndeh
se u! Tahque ndah ndete che hua
chihndeyạn se.
22 Numanahn che reh vino ihyan
chahn ne, chetạh Dihvo vo pạn,
ne necạh ye nundihve cuahn Den-
diohs. Tuhme ndeh ye, cạh ye,
cheh ihyan chahn, ne rạhn ye ri ye
ihyan:
—Cocheh nchuhn pạn cuh. Chu
ne, yute yáhn.
23 Namin chetạh ye ạma vạso
vino, ne cuahn che a necạh tun ye
nundihve cuahn Dendiohs ne, cạh
ye, chih nducoyạca ihyan chahn,
24 ne rạhn ye ri ye ihyan:
—Chu ne, yun yáhn. Chu che dito
yahn ndudo ra che ndạhco cạde

Dendiohs. Mạn ne, va che cora cạva ạma yạhn ihyan. 25 Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ametah ndaconan cúh nune yahn uva nde ndạ ro che nuhnde cạde nducuahn quenuma ra, ne quenún nạn che rihquentiyon Dendiohs.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te cạhma Pedro te hua rendihche ye ihyan

26 Chihno che chita ihyan chahn himno ne, cuahn ye cuạhn Cuete Olivo. 27 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yạhn ye:

—Mạn vino cuh ne, cạhcomạn nducoyạca nchuhn u nduhcạ che a ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ: "Cuahnecun Dendiohs che cạhno se ihyan che redin cudạdo itecuche, ne cuihno cotuhn te." 28 Ate cuahn che ntuché vạn tenạhn ne, cạ́hn estạdo yahn Galilea tahque menạn ca che co nchuhn.

29 Tuhme rạhn Pedro ri ye Dihvo vo:

—Andahre che cạhcomạn nducoyạca ihyan sih ndih ne, ate u ne, hua cạhcomạ́n ndih.

30 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuạco rạ́hn rí di te mạn yạn cuh ne, numanahn che metah cuah o co tuh ne, a ino yune cahme che hua rendihche u. 31 Ate tahque yudo nạn Pedro rạhn ye:

—Andahre va che cóh dạma nduco ne, ate hua cạhcomạ́n ndih.

Atihnocạ rạhn ihyan apóstol chenạhn chahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, covạh ye ạma cuạn nạn che duche Getsemaní

32 Ndạ ihyan chahn ạma cuạn nạn che duche Getsemaní, ne rạhn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol yahn ye:

—Cuahte nchuhn muhn numanahn che cạ́hn covạ́h.

33 Tuhme quenda ye Pedro mạn, Jacobo mạn, Juạn mạn, cuahn ye nduco vih. Ura min canạn ạma chi ndạche ye, ne ạma chuhrihn ye che rendedecadino ye. 34 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—Adeche cóh che ạma ndạche rí. Cuahtenan rino nchuhn muhn, cuahtenduche ne.

35 Tuhme cuahn Dihvo vo tahque cạna nạn min, chendih ye ndiyạhn, ne chica ye Dendiohs che ndete che cuahnecun ye ne, hua chuhrihn ye nduhcạ che a va cạde. 36 Rạhn ye:

—Chida mạ́n, ndih ne, ri redin ne nducuahn che nahn ne. Cuahnecun ne che hua chuhríhn nduhcạ che a va cạde. Chemin che ricá ndih, ate hua co nduhcạ che náhn, co nduhcạ che nahn mạn ne.

37 Tuhme ndaconan ye nạn che chenun ihyan apóstol chahn. Ntạca ye ihyan che vateyạdo ye, ne rạhn ye ri ye Pedro:

—Simón, ¿a nde ạma ura hua chi quendoche? 38 Cuahtenduche nchuhn mạn, covạh ne mạn, cạva che hua dinahn ne che tumarande chundah nchuhn. Ndiyu che rahcotạhn ne yáhn, ate anduhnecạ ndete che ndi i ne.

39 Ndaconan cuahn tun ye, ne a chemin no chica ye Dendiohs. 40 Cuahn che ndaconan ye ne, a namin no vateyạdo ihyan chahn, anduhnecạ ndete che nda vih ndutinạn ye che nahn cuahteyạdo ye, ne hua devano ye deh che ndahconan ye. 41 Cuahn che ntạ Dihvo vo nạn che chi ino yune ne, rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—A chahteyạdo nchuhn. A tuno ura che necạh se u che rinducó nducoyạca ihyan tạh sạhn nunde. 42 A cochi sạhn che ndihcue ndeh se u. Cuenecuan nchuhn, quendi yuno vo sạhn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chi ye preso

43 Nde metah cuihno cạhma Dihvo vo cuahn che ndạ Judas, ạma cha sạhn che chi cuande se vạn ihyan apóstol che ndichio chahn. Nduco se ạma yạhn sạhn che nda espạda mạn, sạhn che nda yạhn

mạn, sạhn chahn che dechuh chidocuyạn ndinạn chahn mạn, sạhn intiyahn mạn, sạhn devano ley che dirun Moisés mạn. 44 Judas, sạhn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, a nte cạde se nduco sạhn chahn tuhcạ:

—A ihyan che tenán ihyan ne, a ihyan min codin nchuhn preso ihyan. Cuihco ne cudạdo che hua cạno ye.

45 Ndetạhn ndạ se ne, rạhn se ri se Dihvo vo:

—¡Ihyan Ricuahn! ¡Ihyan Ricuahn!

Tuhme tenạn se ihyan, 46 ne din sạhn chahn preso ihyan.

47 Ạma cha ihyan apóstol chahn ne, ndetendạh ye espạda yahn ye, ne chahn ye ạma sạhn decạhya yahn chidocuyạn che tahque ndinạn, chacondạh ye revan se.

48 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn chahn:

—Nchuhn ne, cochi ne nda ne espạda mạn, nda ne yạhn mạn, din ne preso u nduhcạ sạhn duco. 49 A vạn nchuhn quenún ro ro, ricuáhn chete yạco, ne hua din ne preso u. Ate mạn ne, ndạ ne, te a tihcạ va che conahn nducó nduhcạ che a ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs.

50 Ura min chihcomạn ihyan apóstol chahn Dihvo vo, ne chihno chano ye.

Chano ạma sạhn yuno

51 Cuahn ạma sạhn yuno cuạhn nạn che cuahn Dihvo vo, ndacotuma se ạma tino chahte. Chetạh sạhn chahn sạhn, 52 ate ndairun se tino me, ne devạne se chano se.

Ndạ Dihvo vo Jesucristo nạn intiyahn

53 Quenda sạhn chahn Dihvo vo nạn chidocuyạn che tahque ndinạn, ne min ndo dạma nducoyạca chidocuyạn ndinạn chahn mạn, sạhn intiyahn mạn, sạhn devano ley che dirun Moisés mạn. 54 Cuahn Pedro diyahn diyahn cuạhn nạn che quenda sạhn chahn Dihvo vo nde ndạ ye chevah vạco chidocuyạn che tahque ndinạn me. Min quenun ye vạn sạhn ndạhco chahn, recạh ihno ye ihyan chihto vạcoyạhn.

55 Chidocuyạn ndinạn chahn nduco sạhn intiyahn chahn ne, renuhn ino se deh nunde cacueh dạme se Dihvo vo, cạva che co cạhno se ihyan, ate hua ndạca se nde ạma. 56 Ạma yạhn se ndere rih nunde se yahn Dihvo vo, ate hua chi dạma ndudo yahn se nduco vih, te hua cuạco che rạhn nde ạma se. 57 Necuan ạma o se, ne ndere chih nunde se yahn Dihvo vo, ne rạhn se tuhcạ:

58 —Nuhn chihnevan nuhn che rạhn sạhn tih: “U ndahterá yạco cuh che ndahto ihyan, ne chete che ino ro ne, nạhnó tạma che hua nduhcạ yạco che rahto ihyan.”

59 Ate nde nduco nduh ne, hua chidạma ndudo yahn se nduco vih.

60 Tuhme necuan chidocuyạn che tahque ndinạn me, ne rạhn ye ri ye Dihvo vo:

—¿Dehco che hua rendahconen yahn sạhn sih che ạma rica nunde se yehn?

61 Ate nde ạma hua rạhn Dihvo vo. Tuhme tumerune chidocuyạn che tahque ndinạn me:

—¿A di che Dạya Dendiohs, ihyan min che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse ne?

62 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye:

—A u chemin. Cuedevano ne te u che rinducó nducoyạca ihyan ne, ndihchero ne u che vá lạdo tạh cuạco Dendiohs, ihyan min che ạma yudo vederihquentiyon yahn ye. Namin ndihchero ne u che ndá vạn man.

63 Tuhme chidocuyạn che tahque ndinạn me ne, ndeh ye tino yahn ye, ne rạhn ye:

—¿Dehca din vo testigo ne? 64 A mạn nchuhn chihnevan ne ndudo che rạhn se, ducherino se Dendiohs. Nchuhn cạhma ne che co.

Rạhn nducoyạca sạhn chahn te redin yahn che cạhno se ihyan.

65 Tuhme ạma o se ne, cạhnan dan se Dihvo vo. Dechiche se nạn ye, chahn se ihyan, ne rạhn se ri se ihyan:

—Cahme co nuhn duh chahn di.

Namin sạhn policía ne, chahn se ihyan.

Rạhn Pedro te hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

66 Numanahn min ne, quenun ca Pedro chevah me. Ura min ndạ ạma tạhn decạhya yahn chidocuyạn che tahque ndinạn me, 67 ne ndihchero te Pedro che recạh ihno ye ihyan chihto vạcoyạhn. Chahn nino te ndihchero ndah te ihyan, ne rạhn te ri te ihyan:

—Namin di ne, chindoque Jesús yahn yạn Nazaret.

68 Ate rạhn Pedro ri ye tạhn:

—Nde hua rendihché duh ihyan che rahn yahn ye.

Tuhme cuahn ye cuạn chendevah, ne ura min cah menahn tuh. 69 Ndihchero tạhn min ihyan tạma yune, ne rạhn te ri te sạhn che chenun se min:

—Sạhnguh ne, namin chinduco se sạhn chahn.

70 Ate rạhn Pedro tạma yune te hua cuạco. Tah cuahn adive me ne, rạhn sạhn che chenun se min ri se ihyan:

—Cuạco che chindoque sạhn sih, te nde nạn ndudo yehn ro yehn che sạhn Galilea di.

71 Tuhme rạhva Pedro, ne rạhn ye ri ye sạhn chahn:

—Nde muhn nde nạn Dendiohs, rạ́hn rí nchuhn te hua rendihche duh ihyan che rạhn ne.

72 Ura min cah o co tuh, ne necạhco Pedro che rạhn Dihvo vo ri ye ihyan tuhcạ: "Ura che ametah cuah o co tuh ne, cahmé ino yune te hua rendihche u." Ndedecadino ye yahn chemin, ne chaco ye.

15

Techecạde Pilạto yahn Dihvo vo Jesucristo

1 Cuahn che a chi dave ne, ndo dạma chidocuyạn ndinạn chahn mạn, sạhn intiyahn mạn, sạhn devano ley che dirun Moisés mạn, ne dechiche se Dihvo vo, quenda se ihyan, necạh se ihyan tạh Pilạto. 2 Pilạto ne, tumerune se Dihvo vo:

—¿A di che rey yahn ihyan nación yahn Israel ne?

Ndahconan ye yahn se:

—U, nduhcạ che rahn.

3 Chidocuyạn ndinạn chahn ne, ạma rih nunde se yahn Dihvo vo. 4 Ndaconan tumerune Pilạto ihyan, ne rạhn se:

—¿Dehco che hua ndahconen yahn sạhn sih?, te ạma rih nunde se yehn.

5 Ate nde ạma ndudo hua ndahconan Dihvo vo yahn se, ne ạma rahn ino se.

Chihco cạde Pilạto che cạhno se Dihvo vo Jesucristo

6 Va ạma costumbre che nduyo nduyo che rendạ ro yudo ne, rentạhte Pilạto ạma preso, adecoduhno che nahn ihyan yạn. 7 Min vạcoyạhn ne, chenun sạhn preso che chi se contra yahn gobierno, chahtecuhn se nduco ye, chihno se ihyan yahn ye. Vạn sạhn chahn ne, nduco ạma se che duche se Barrabás. 8 Ro min ndạ ạma yạhn ihyan nạn Pilạto, ne chica ye che ntạhte se ạma preso nduhcạ che redin se nduyo nduyo. 9 Tumerune Pilạto yahn ihyan chahn:

—¿A nahn nchuhn che ntạhte rey yahn ne ne?

10 Tihcạ rạhn se, te a checadino se te che ri ve chidocuyạn ndinạn chahn yahn Dihvo vo, ne chemin che necạh se ihyan tạh se. 11 Ate chidocuyạn ndinạn chahn ne, chinun se ihyan yạn che tahque ndạhcạ che cạca ye che

ntạhte Pilạto Barrabás. 12 Tuhme
tumerune tun Pilạto ihyan chahn:
—¿Me deh nahn nchuhn che dín
nduco sạhnguh che rạhn ne che
rey yahn ne?
13 Ndahconan ihyan chahn, ne
rạhn ye numacuahn vedetạn:
—¡Conahn yạh ne sạhn!
14 Tumerune tun Pilạto ihyan
chahn:
—¿Dehco? ¿Deh nunde quendihco
se?
Ate ndaconan cah ihyan chahn:
—¡Conahn yạh ne sạhn!
15 Nducote nahn Pilạto che co
yeno ihyan chahn ne, ntạhte se
Barrabás. Tuhme chahn se Dihvo
vo, ne necạh se ihyan tạh sandạdo
cạva che nahn yạh se ihyan.
16 Quenda sandạdo chahn Dihvo
vo chevah yahn palạcio me, ne
nedin dạma se nducoyạca com-
biero yahn se. 17 Chaconuhn se
ạma tino morạdo ihyan, ne dendah
se ạma corona yạn, tihyon se tin ye.
18 Chihno min ne, redin cạ se che
renevahnecun se ihyan, ne rah se:
—¡Ndeva nuhn yavenạn rey yahn
ihyan nación yạhn Israel!
19 Chahn se tin ye nduco ạma
nducodi, ne cạhnan dan se ihyan.
Chehntihya se nạn ye, redin cạ
se che rendeva se yavenạn ye.
20 Chihno che din duche yahn se
ihyan ne, chehnevi se tino morạdo
me, ne ntihyon se tino yahn mạn
ye ihyan. Tuhme quenda se ihyan
nạn che nahn yạh se ihyan.

Nahn yạh se Dihvo vo Jesucristo

21 Ura min ne, chuh Simón, ạma
ihyan yạn Cirene, nahn ye viyạta.
Ihyan min che chida Alejandro
mạn, Rufo mạn. Din sandạdo
chahn fuerza ihyan, ne quenda ye
cruz nạn che nahn yạh se Dihvo vo.
22 Quenda sandạdo chahn Di-
hvo vo ạma cuạn nạn che duche
Gólgota, che nahn cạhma Cuete Ine
Tin Tenạhn. 23 Min cạh se vino
che ndihchetạhn nduco ạma nạn
ico che duche mirra, cuh Dihvo vo.
Ate hua chih ye. 24 Cuahn che a
chihno nahn yạh sandạdo chahn
ihyan ne, din se sortear tino yahn
ye cha sạhn quendạh yahn se che
co yahn se.
25 Nạn raco nun vatiyạn nahn
yạhn se ihyan. 26 Nunde yahn ye
che ndirun, chaconahn se nạn cruz
ne, rạhn tuhcạ: “Ihyan cuh che Rey
yahn ihyan nación yahn Israel.”
27 Namin nahn yạh se o sạhn duco,
ạma se lạdo tạh cuạco ye, ne tạma
se lạdo tạh cueh ye. 28 Nduco tihcạ
chinahn nduhcạ che a ndirun nạn
Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ: “Din
cuande se ihyan vạn sạhn nunde.”
29 Ihyan che rechuh ye min ne,
rạhva ye yahn Dihvo vo, rahco tin
ye, ne rạhn ye:
—Di che rahn che ndahtere
yạco, ne chete che ino ro
nahne, 30 ¡cuendedevahn man di,
cuenchehn nạn cruz tih!
31 Namin chidocuyạn ndinạn
chahn mạn, sạhn devano ley che
dirun Moisés mạn ne, din duche
yahn se ihyan, ne rạhn se vạn mạn
se nduco vih:
—Ndedevahn se tạma ca ihyan,
ate mạn se ne, hua ri rendedevahn
se sạhn. 32 Ndete che cuạco che
sạhn tih ihyan min che a va cạde
che dechuh Dendiohs, ndedevahn
ye ihyan iyehnse mạn, rey yahn
ihyan nación yahn Israel mạn ne,
ndạhcạ che nchahn se nạn cruz,
ndihchero vo, cạva che cotahno vo.
Nde sạhn che chenan yạh se
dạma nduco ye ne, rạhva se nduco
ye.

Chih Dihvo vo Jesucristo

33 Cuahn che a chi inguiyạhn ne,
chi man iyehnse, chengu nde nạn
rahco ino. 34 Ura min cah Dihvo vo
numa dito ye:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?
—che nahn cạhma: Dendiohs
yáhn, Dendiohs yáhn, ¿dehco che
chihcomạn ne u?
35 Chihnevan ạma o sạhn che
chenun min, ne rạhn se:

—Cuihnevan nchuhn. Rah se ihyan profeta Elías.

36 Tuhme aderano ạma se, decạhnda se ạma esponja nduco vinagre. Chacotah se esponja me tin ạma nduco, nahn se chende ye cạva che tihve ye, ne rạhn se:

—Cuahtenan rino vo, ne ndihchero vo ndete che chi Elías ndedevah ye sạhn.

37 Ate ạma dito cah Dihvo vo, ne chih ye. 38 Ura min nde tino chahte che quendihco chete yạco, chica nde yạco, chiya nde ndiyạhn, ne ndo o ndi. 39 Sạhn capitạ́n che nti se chihto nạn Dihvo vo ne, chihnevan se che cah ye mạn, ndihchero se nduhcạ che chih ye mạn, ne rạhn se:

—Cuạco niyon te ihyan cuh che Dạya Dendiohs.

40 Min vatendi ạma o ihyan ndạhta ạma lạdo, rendihchero ye. Ạma ye ne, duche María yahn yạn Magdala. Tạma ye ne, duche María che chaco José, ihyan min che menạn ye yahn dihno ye Jacobo. Tạma ye ne, duche Salomé. 41 Ihyan ndạhta chahn ne, chinduco ye Dihvo vo, chinan ye ihyan cuahn che quechica ye estạdo yahn Galilea. Namin yạhn ca ihyan ndạhta che ndạ ye nduco Dihvo vo yạn Jerusalén chenun ye min.

Chihche ye Dihvo vo Jesucristo

42-43 José yahn yạn Arimatea ne, ạma ihyan ndinạn yahn nación yahn Israel. Ihyan min ne, quenan ino ye che a nun cạhcantiyon Dendiohs. Nducote a ro min che víspera yahn ro che rahtetuhno ihyan ne, din nun ino ye chahn ye nạn Pilạto, ne chica ye sạhn che cuahnecun se che cuhche ye Dihvo vo. 44 Pilạto ne, ạma cuahn ino se che rạhn ihyan min che a chih Dihvo vo. Tuhme cah se capitạ́n me, ne tumerune se sạhn ndete che cuạco. 45 Rạhn capitạ́n me ri se sạhn te cuạco, ne cahnecun se che cạhn ye, cuhche ye Dihvo vo. 46 Tuhme chahn José, ca ye ạma tino cua, quenda ye. Ndedevah ye Dihvo vo, chahcotuma ye tino me ihyan, chacondihte ye ihyan chete ạma yạyan che ndindah nạn yạva, ne necạhde ye chende yạyan me nduco ạma tu chahno. 47 María yahn yạn Magdala mạn, María che chaco José mạn ne, chahn ye ndihchero ye nạn che quenun Dihvo vo.

16

Dihvo vo Jesucristo ne, ntuche ye vạn tenạhn

1 Cuahn che a chuh ro che rahtetuhno ihyan ne, María yahn yạn Magdala mạn, Salomé mạn, María che chaco Jacobo mạn ne, ca ye nunedạn cạva che cạhn ye nạn yạyan, cuacotạhme ye Dihvo vo. 2 Ro min ne, ro che ndeva ndate. Ura che a quendạh yạhn ne, ndạ ye nạn yạyan me, 3 ne rạhn ye vạn mạn ye nduco vih:

—¿Tạcạ che metah duh che cahnevi tu che ntude nduco chende yạyan me?

4 Ate cuahn che ndihchero ye ne, a ndavi tu ndico me che ntude nduco chende yạyan me. 5 Chendạ ihyan chahn chete yạyan me, ne ndihchero ye ạma ángel che va ye lạdo tạh cuạco, ndacotuma ye ạma tino cua chahte, ne dihya ihyan chahn chi. 6 Tuhme rạhn ángel me ri ye ihyan:

—Hua dihya nchuhn co. Nchuhn ne, rinuhn ne Jesús yahn yạn Nazaret, ihyan min che quenan yạh ye. Ate ametah ye muhn. A ntuche ye. Condihche ne tạn nạn che chacondihte ye ihyan; ametah ye. 7 Cuahn nchuhn ngo ne Pedro mạn, ihyan apóstol chenạhn mạn, te cạhn Dihvo vo estạdo yahn Galilea tahque menạn che co nchuhn. Min ndihchero ne ihyan nduhcạ che a rạhn ye ri ye nchuhn.

8 Ndąca ihyan ndąhta chahn nąn
yąyan me, conąhn ye rano ye, nde
tuno rendoh ye che dihya ye chi,
ate hua rąhn ye nduco nde ąma
ihyan che chahno chi ye, te vąh ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihnde ro ye nąn María yahn yąn Magdala

9 Cuahn che a ntuche Dihvo vo
vatiyąn ro che ndeva ndate ne,
chihnde ro ye menąn vihca nąn
María yahn yąn Magdala, ihyan
min che chenun ndache vaco chi-
hngą ihyan ro menąn me, nde-
tendąh Dihvo vo. 10 Chahn ihyan
min chengo ye ihyan apóstol. Ihyan
chahn ne, rąn ye mąn, raco ye mąn.
11 Ate hua chitahno ye che rąhn
ihyan ndąhta me che ntuche Dihvo
vo mąn, che ndihchero ye ihyan
mąn.

Chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nąn o ihyan che chinduco ye ihyan

12 Chihno min ne, chihnde ro Di-
hvo vo nąn o ihyan che chinduco
ye ihyan ura che chenun yune
ye conąhn ye. Ate a ntącorun
Dihvo vo, ametah nduhcą ye ro
menąn. 13 Tuhme chahn ihyan
chahn chengo ye ihyan chenąhn
che chinduco ye Dihvo vo. Ate
a namin no tun, te hua chitahno
ihyan chahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihquentiyon ye ihyan apóstol che cąhn ye cuahndudo ye

14 Adive ne, chihnde ro Dihvo vo
nąn ihyan apóstol che ndichiąma
chahn ura che vate ye reh ye nąn
mesa. Chihya ye ihyan chahn
yahn che hua chitahno ye che rąhn
ihyan che a ndihchero ye ihyan che
a ntuche ye. 15 Namin rąhn Dihvo
vo ri ye ihyan:

—Cuahn nchuhn numachahte
iyehnse, cuahndudo ne ndudo
ndah yahn Dendiohs, cahnevan
nducoyąca ihyan. 16 Ihyan che
cotahno ye mąn, cuedenune ye
mąn ne, ndevahn ye. Ate ihyan
che hua cotahno ye ne, conda
ye. 17 Ihyan che ritahno ye ne,
din ye vederihno. Numacuahn
vederihquentiyon yáhn ndetendąh
ye vaco chihngą mąn, cąhma ye
tąma te o nąn devąco mąn, 18 nahn
tąh ye ihyan cah, ne din ye che
ndoyahn ye mąn. Namin ndete che
denąn cotąh ye ąma cu tąn, o cuh
ye veneno ne, hua dehva co yahn
ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, conąhn ye vahchetero

19 Chihno nte Dihvo vo nduco
ihyan chahn ne, din Dendiohs che
conąhn ye vahchetero, chihnde
ye lądo tąh cuąco ye. 20 Me
ihyan apóstol ne, chahtechica ye
numachahte, cahndudo ye ndudo
ndah yahn Dendiohs. Rinan Dihvo
vo ihyan, ne redin ye che renahn
nducoyąca ihyan che cuąco ndudo
che rahndudo ihyan chahn yahn
vederihno che redin ye. Tihcą chi.

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN LUCAS

1 Ạma yạhn ihyan, dirun ye rine
quenan yahn dehtenduh che chi
vạn uvo, 2 nduhcạ che a rente
ihyan che, nde ro che canạn, ndi-
hchero mạn ye mạn, cahndudo ye
Ndudo yahn Dendiohs mạn. 3 Ndih
Teófilo che yahinó ndih, namin
rạhcó che ndạhcạ che tihcạ dín.
Chemin che ndeh nduyo nedin
dạmá nduco cudạdo, ndudo yahn
queri ạma che chi. Mạn ne, a dirún
yahn ne nducuahn chemin, 4 cạva
che codevano ndah ne te cuạco
ndudo che chicuahn ihyan ndih.

Tahve Dendiohs ạma ángel, checu ye ndudo che cuhndeyạn Juạn Bautista

5 Cuahn che quenan Herodes rey
yahn Judea ne, chihnde ạma chi-
docuyạn che duche ye Zacarías,
ndạta yahn Abías. Ihyan ndạhta
yahn ye ne, duche ye Elisabet,
ndạta yahn Aarón. 6 Nduh che o ye
ne, ndah ihyan ye, ne redinahn ye
nducuahn che rihquentiyon Dihvo
vo Dendiohs. 7 Ate metah dạya ye,
te Elisabet ne, hua rendạca dạya
ye. Avạne ne, nduh che o ye ne, a
ndico ye.

8 Ạma yune ne, quendạh yahn
chidocuyạn che combiero yahn
Zacarías che covạh ye nạn Den-
diohs. 9 Chidocuyạn chahn ne,
ro ro redin ye sortear deh ntiyon
din queri ạma ye, ne ro min ne,
quendạh yahn Zacarías che condạ
ye chete yạco chahte yahn Dihvo
vo, cạhcoyạhn ye cuhn. 10 Ura
che riche cuhn me ne, revạh
nducoyạca ihyan yạn, chenun
ye cuạhn chevah. 11 Tuhme
chihndero ạma ángel che dechuh
Dendiohs, chandi ye nạn Zacarías
lạdo tạh cuạco yahn nạn ta.
12 Cuahn che ndihchero Zacarías
ángel me ne, ạma dihya ye chi.
13 Ate rạhn ángel me ri ye ihyan:

—Zacarías, hua dihye co, te a chi-
hnevan Dendiohs che chique. Mạn
ne, ndạhta yehn Elisabet ne, ndạca
ạma sạhn dạya te, ne conehn che
duche se, Juạn. 14 Ạma co yene,
ne namin co yeno ạma yạhn ihyan
che cuhndeyạn se, 15 te daye ne,
chahte vederihquentiyon cạh Den-
diohs, conan cuma se. Hua cuh se
vino, nde hua cuh se nde ạma nạn
nune che din che cocoh se. Conun
Vaco Ndah yahn Dendiohs sạhn
nde ro che ametah cuhndeyạn se.
16 Ạma yạhn ihyan nación yahn Is-
rael, din se che ndaconan cotahno
ye Dihve ye Dendiohs. 17 Ndạ se
tahque menạn ca che co Dihvo
vo, conan cuma se vederihquen-
tiyon nduhcạ che quenan cuma
Elías, cạva che ndoyạn ihyan nduco
indihte yahn ye mạn, cạva che
cotahno ihyan Ndudo yahn Den-
diohs nduhcạ che ritahno ihyan
che ndah ihyan ye nạn Dendiohs
mạn. Tihcạ cạhcoyạn se chedave
yahn ạma yạhn ihyan, cạva che
nevahnecun ye Dihvo vo.

18 Chiquerune Zacarías ángel me:

—¿Tạcạ cotahnó che rạhn ne ne?,
te u ne, a indihte u. Namin ihyan
ndạhta yáhn, a indihte ye.

19 Ndahconan ángel me yahn ye:

—U ne, Gabriel che redináhn che
rihquentiyon Dendiohs. Mạn ye
tahve ye u, cạva che cạhmá ndoque
ndudo ndah cuh. 20 Ndudo che a
rạ́hn ndoque ne, va che conahn,
ate nducote hua chitehne ne, co
lihme di, ne hua co nte nde ndạ ro
che cuhndeyạn daye.

21 Numanahn min ne, ihyan
yạn chahn ne, chenan rino ye,
ne rahn ino ye che ạma rendah
Zacarías chete yạco. 22 Cuahn
che ndiquendạh ye ne, redin tạh
redin nạn ye, te chi lihme ye.
Tuhme chenahn ihyan chahn che

ndihchero ye ạma vederihno chete yạco.
23 Cuahn che chihno ndate che
quenan Zacarías ntiyon min ne,
conạhn ye ndevạco ye. 24 Chuh
neve ro min ne, a quenun dạya
ihyan ndạhta yahn ye Elisabet.
Ihyan min ne, quenun ye vah;
hua chahn ye nde ạma cuạn chete
che uhn iyo, ne ndedecadino ye:
25 "Dihvé Dendiohs din ye vederi-
hno cuh nducó. Mạn ne, ametah co
cuihnạ́n nạn ihyan."

Ndạ ạma ángel, checu ye ndudo che cuhndeyạn Dihvo vo Jesucristo

26 Chihno te ạn iyo ne, tahve tun
Dendiohs ángel Gabriel, cuahn ye
ạma yạn lihn che duche Nazaret,
estạdo yahn Galilea. 27 Nda ye
ndudo che dechuh Dendiohs yahn
ạma ndạhta ntuco che duche ye
María. Ndạhta me ne, a va ndudo
yahn ye che cahnevạco ye nduco
José, ạma ihyan che ndạta yahn
David. 28 Cuahn che ndạ ángel me
nạn che quenun ndạhta me ne,
rạhn ye ri ye ihyan:
—Necuma di. Dendiohs ne,
yahino ye di, ne nduco ye di. A
tendạhnun ye di vạn nducoyạca
ndạhta.
29 Cuahn che chihnevan ye
che rạhn ángel me ne, cuahn ino
ye, ne ndedecadino ye: "¿Dehra
cuande che tihcạ rạhn ye nducó?"
30 Tuhme rạhn ángel me ri ye ihyan:
—María, dehve rahque, te Den-
diohs ne, yahino ye di. 31 Mạn ne,
ndạca ạma daye, ne conehn che
duche ye, JESUS. 32 Ihyan min ne,
ạma chahte vederihquentiyon co-
nan cuma ye, te Dạya Dendiohs che
ạma yudo ye ihyan. Dihvo vo Den-
diohs ne, ndạhco ye vederihquen-
tiyon che quenan cuma David tạh
ye. 33 Cạhcantiyon ye ihyan nación
yahn Israel, ne hua cuihno vederi-
hquentiyon yahn ye.
34 Tuhme chiquerune María
ángel me:
—¿Tạcạ co conahn che rạhn ne
ne?, te u ne, ametah cahnevạcó.
35 Ndahconan ángel me yahn ye:
—Co Vaco Ndah yahn Dendiohs,
conun di, ne nduco vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs conahn.
Chemin che daye che cuhndeyạn
ne, Dạya Ndah yahn Dendiohs. 36 A
ndihche che din Dendiohs nduco
tạhn vih Elisabet. Andahre a ndico
te, ne hua rendạca dạya te, ate mạn
ne, quenun dạya te a chi ạn iyo,
37 te Dendiohs ne, nducuahn che
nahn ye ne, rinahn.
38 Tuhme rạhn María:
—Conahn nduhcạ che rạhn
ne, te u ne, renevahnecún che
rihquentiyon Dihvé Dendiohs.
Chihno min ne, conạhn ángel me.

Chahn María chendihchero ye Elisabet

39 Ạma o ro min ne, cuahn María
ạma yạn che va cuạhn icoyạhn,
estạdo yahn Judea. 40 Ndạ ye
min ne, min chendạ ye chete vạco
Zacarías, ne necạh ye Dendiohs
Elisabet. 41 Ndetạhn chihnevan
Elisabet che necạh María Dendiohs
ihyan ne, nuhn decuạh yahn ye
che quenun chete ye, ne chiya
Vaco Ndah yahn Dendiohs, que-
nun ihyan. 42 Rạhn ye:
—Vạn nducoyạca ndạhta ne, a
tendạhnun Dendiohs di. Namin a
tendạhnun ye daye. 43 Di che co
chaco Dihvé. ¿Tạcạ che man cochi
quendihchero u? 44 Ndetạhno che
nte Dendiohs u ne, nuhn dạyá
che quenun cheté che chi yeno.
45 ¡Ndah ro yehn che chitehne!, te
conahn ndoque ndudo che dechuh
Dihvo vo Dendiohs.
46 Tuhme rạhn María:
Numacuahn chedave yáhn, ren-
deva yavenạn Dihvé Den-
diohs.
47 Ạma yenó nduco ye, te ndede-
vahn ye u.
48 Andahre ạma chevạh u nạn ye,
ate necạhco ye u.

Mạn ne, nducoyạca ihyan cạhma
ye te ndah ro yáhn,
49 te Dendiohs, ihyan min che ạma
yudo vederihquentiyon
yahn ye din ye vederihno
nducó.
Ihyan min che cuạco, runecạde ye
nạn nducuahn.
50 Numacuahn ro renan vạhino
ye nducoyạca ihyan che
renevahnecun ye ihyan.
51 Ihyan min ne, redin ye vederi-
hno rahte.
Rendạhco ndiya ye ihyan che yạde
ye.
52 Rehnevi ye vederihquentiyon
yahn ihyan che ndinạn ye,
ne redin ye che rinạn ihyan che
necun ye.
53 Rinan ye ihyan che renevahne-
cun ye Ndudo yahn ye,
ne rihcomạn ye ihyan che rạhco ye
che nde hua rendotenan ye
ihyan.
54 Redin ye cudạdo ihyan nación
yahn Israel, ne
renan vạhino ye ihyan,
55 nduhcạ che cạh ye ndudo yahn
ye
indihte yuhn vo Abraham nduco
nducoyạca ndạta yahn ye.
56 Tenduh ino iyo quenan María
vạco Elisabet, tuhme conạhn ye
ndevạco ye.

Chihndeyạn Juạn Bautista

57 Cuahn che tuno ro yahn
Elisabet ne, chihndeyạn dạya ye.
58 Nducoyạca ihyan nino ndevạco
ye nduco ihyan yahn ye ne, a
devano ye te ạma quenan vạhino
Dendiohs ihyan, ne chi yeno ye
nduco vih. 59 Chi nine ro ne, cuahn
ihyan cạva che conahn ye seña
decuạh me, ne nahn conahn ye
che duche se Zacarías, nduhcạ che
duche chida se. 60 Ate rạhn chaco
se.
—Hua, te Juạn conan che duche
se.
61 Rạhn ihyan chahn:
—¿Dehco ne?, te ametah nde
ạma ihyan yahn nchuhn che tihcạ
duche ye.
62 Tuhme din tạh ye che
tumerune ye chida se tạcạ nahn
ye che conan che duche se. 63 Din
tạh chida se, chica ye nạn che
dirun ye, ne chaconahn ye: "Juạn
duche se." Tuhme cuahn ino
ihyan chahn. 64 A ura min no
nuhnde cạva chihya Zacarías,
ndiquendạh cạhn ye, ne canạn
ndeva ye numacuahn vedeyeno
yavenạn Dendiohs. 65 Nde tahque
cuahn ino ihyan chahn chi, ne
chetuhn ndudo me numachahte
estạdo yahn Judea. 66 Nducoyạca
ihyan che checadino ye ne, rente
ye nduco vih:
—¡Ạma chahte ntiyon conan
cuma sạhn dihn cạh!
Tihcạ rạhn ye, te Dendiohs ne,
nduco ye sạhn.

Nduhcạ che cahndudo Zacarías

67 Chiya Vaco Ndah yahn Den-
diohs, quenun Zacarías, ne cahn-
dudo ye:
68 Ndeva vo yavenạn Dihvo vo Den-
diohs yahn Israel, te ndede-
vahn ye uvo yahn ye.
69 Vạn ndạta yahn David, ihyan
min che dinahn ye ndudo
yahn ye ne, a tendạhnun ye
ạma ihyan che ndedevahn
ye uvo numacuahn vederi-
hquentiyon yahn ye,
70 nduhcạ che cạh ye ndudo yahn
ye ro menạn, cahndudo
ihyan ndah che profeta
yahn ye.
71 Tihcạ ndedevahn ye uvo nạn
nducoyạca ihyan che hua ri
rendihche ye uvo.
72 Renan vạhino ye indihte yuhn
vo, ne redinahn ye ndudo
ndah yahn ye che chihco
cạde ye.
73 Ndudo min che cạh ye indihte
yuhn vo Abraham,

74 che ndedevahn ye uvo nạn ihyan
che hua ri rendihche ye uvo,
cạva che numa ino vo ndeva
vo yavenạn ye.
75 Numacuahn ro che cuahtenan
vo iyehnse cuh ne, nahn che
dave chedave yuhn vo nạn
ye.
76 Di, dạya mạ́n, cuahndode ndudo
yahn Dendiohs, ihyan min
che ạma yudo vederihquen-
tiyon yahn ye.
Cahn tahque menạn ca che co Di-
hvo vo, cahcoyan chedave
yahn ihyan, cạva che nevah-
necun ye ihyan.
77 Cah, checadino ihyan che ndede-
vahn Dendiohs uvo yahn ye,
te nchahco ye nunde yuhn
vo.
78 Dendiohs yuhn vo ne, ạma
quenan vạhino ye ihyan
iyehnse. Chemin che cạca
Dạya ye vahchetero,
79 ndedevahn ye ihyan che cạhnda
yahn ye che vate ye tạh
vederih, din ye che ndạhcạ
cuahtenan ye.
80 Me sạhn dihn me ne, chihta se,
ne chi chahte vededevano yahn se.
Quechica se yạhn nạn che metah
duhva, nde ndạ ro che canạn cahn-
dudo se ndudo yahn Dendiohs, chi-
hnevan ihyan nación yahn Israel.

2

Chihndeyạn Dihvo vo Jesucristo

1 Tạhn min ne, chihquentiyon
emperador Augusto César che co-
nan cạca nducoyạca ihyan che vate
ye numachahte nạn che rihquen-
tiyon ye. 2 Quenan Cirenio gob-
ernador yahn Siria, ne cade ro
min canạn raconahn cạca se ihyan.
3 Nducoyạca ihyan, adecotino che
chenan ye ne, va che cạhn ye, co-
nan cạca ye yạn nạn che chica
ndạta yahn ye. 4 José ne, chica ye
yạn Nazaret, estạdo yahn Galilea,
cuahn ye yạn Belén, estạdo yahn
Judea, yạn vạco David, te ndạta
yahn David ihyan. 5 Min va che
conan cạca ye. Namin min va che
conan cạca María, ihyan min che
va ndudo yahn ye che cahnevạco
ye nduco vih. Ihyan min ne, a nun
cuhndeyạn dạya ye. 6 Cuahn che
chenan ye Belén ne, ndạ ro yahn
María che cuacoyạhn ye. 7 Min
chihndeyạn dạya ye che menạn, ne
chahcotuma ye decuạh me nduco
tino. Nducote hua ndạca ye nde
ạma vah ne, chahtenan ye ạma
vạco yuhdo. Chete ạma inguhto
nạn che reh nun yuhdo, min din
dave ye nạn che chacondihte ye
decuạh me.
8 Nino yạn Belén vatenduche
ạma o ihyan, redin ye cudạdo ite-
cuche yahn ye. 9 Nahmin ne,
ndạ ạma ángel che dechuh Di-
hvo vo Dendiohs nạn ihyan chahn.
Adenạn chiya dave nạn che che-
nun ye, ne ạma dihya ye chi. 10 Ate
rạhn ángel me ri ye ihyan:
—Hua dihya nchuhn co, te
cochí, checú ạma ndudo ndah, ne
ạma co yeno nducoyạca ihyan.
11 Mạn ro cuh ne, min yạn vạco
David chihndeyạn ạma decuạh. A
decuạh min che Dihvo vo CRISTO,
ihyan min che ndedevahn ye
nchuhn. 12 Codevano nchuhn te
cuạco ndudo che rí nchuhn, te
ntạca ne decuạh me, ndacotuma
tino, quendite chete vạco yuhdo.
13 Adenạn ndạ ạma yạhn ángel
che chica ye vahchetero, chinduco
ye ángel me, ndeva ye yavenạn
Dendiohs, ne rạhn ye:
14 ¡Ndạhcạ che ndeva nducoyạca
ihyan numacuahn vedeyeno
yavenạn Dendiohs, ihyan
min che va ye vahchetero!
Muhn iyehnse cuh ne, nducoyạca
ihyan che yeno Dendiohs
nduco ye ne, din Dendiohs
che ndạhcạ cuahtenan ye
nduco vih.
15 Cuahn che conạhn ángel chahn
vahchetero ne, ihyan che redin ye
cudạdo itecuche ne, rạhn ye:

—Cuhn vo nduco vih yạn Belén,
quendihchero vo vederihno che
chi, nduhcạ che dechuh Dendiohs
ndudo yuhn vo.

16 Ndetạhno cuahn ihyan chahn,
ne ntạca ye María nduco José
nduco decuạh me che quendite
chete vạco yuhdo. 17 Cuahn che
ndihchero ihyan chahn decuạh me
ne, rente ye nduhcạ che rạhn ángel
me yahn decuạh me. 18 Nducoyạca
ihyan che chihnevan ye che rente
ihyan chahn ne, ạma rahn ino
ye. 19 María ne, quenun ino
ye nducuahn che rente ihyan
chahn, ne ndeva ye ndudo me
chete chedave yahn ye. 20 Tuhme
conạhn ihyan chahn, rendeva ye
numacuahn vedeyeno yavenạn
Dendiohs, te a chinahn nducuahn
ndudo che dechuh Dendiohs yahn
ye, ne a mạn ye chihnevan ye mạn,
ndihchero ye mạn.

Simeón nduco Ana

21 Chi nine ro me ne, nahn ye
seña decuạh me, ne chaconahn ye
che duche JESUS, a nduhcạ che
rạhn ángel me ri ye María nde ro
menạn cuahn che ametah conun
dạya ye.

22 Moisés ne, dirun ye te ihyan
ndạhta che cuacoyạhn ye ne, hua
co condạ ye chete yạco, nde tuno ro
che a ndihco cạde Dendiohs. María
ne, quenan rino ye nde tuno ro
min, tuhme cuahn ye nduco José
yạn Jerusalén, quenda ye decuạh
me, cạva che nạhma ye nạn Den-
diohs. 23 Tihcạ din ye, te a nih-
nde cạde nạn ley yahn Dendiohs:
“Nducoyạca checạhya chạhn che
rahteyạn menạn ne, va che cạhco
vih ihyan, cạva che din ntiyon
yahn Dendiohs.” 24 Namin ndihco
cạde Dendiohs te nducoyạca ihyan
ndạhta che cuhndeyạn dạya ye ne,
va che cạh ye o icui, o o pichón
cạhya, cạva che co te vedino, ne
cạh María vedino min.

25 Ro min ne, min yạn Jerusalén
va ạma ihyan che duche ye Simeón.
Ihyan min ne, ndah ihyan ye nạn
Dendiohs, ne quenun Vaco Ndah
yahn Dendiohs ihyan. Quenan
rino ye ro che ndedevahn Den-
diohs ihyan nación yahn Israel.
26 Cạh Vaco Ndah yahn Dendiohs,
che checadino ye te hua coh ye
nde ndạ ro che ndihchero mạn
ye ihyan min che dechuh Dihvo
vo Dendiohs, cạva che ndedevahn
ye ihyan iyehnse. 27 Din Vaco
Dendiohs che cuahn Simeón yạco
chahte, ne ura min ndạ José nduco
María cạva che nạhma ye decuạh
me nạn Dendiohs nduhcạ che a
nihnde cạde nạn ley che dirun
Moisés. 28 Simeón ne, chetạh ye
decuạh me, quenuhn ye. Ndeva
ye numacuahn vedeyeno yavenạn
Dendiohs, ne rạhn ye:

29 Dihvé Dendiohs, mạn ne, a co
ndạcá iyehnse cuh.

Hua dehva rạhcó, te a chinahn
ndudo che te ne, checadinó.

30 A ndihchero mán decuạh cuh
yahn ne che ndedevahn
ihyan iyehnse.

31 A dechuh ne cạva che ndede-
vahn ihyan iyehnse.

32 Mạn che cuạco codevano ihyan
tạma nación Ndudo yahn
ne, ne ndeva nducoyạca
ihyan yavenạn ihyan yahn
ne, ihyan nación yahn Israel.

33 José nduco María ne, ạma
chahn ino ye yahn ndudo che ti-
hcạ rạhn Simeón yahn decuạh me.
34 Tuhme chica Simeón Dendiohs
cạva ihyan chahn, ne rạhn ye
nduco María:

—Condihche. Cuahn che cui-
hta decuạh cuh che dechuh Den-
diohs ne, ạma yạhn ihyan co tạn
ye nduco. Chemin che vạn ihyan
nación yahn Israel ne, ạma yạhn
ihyan ndevahn ye, ne ạma yạhn ye
conda ye. 35 Nduco tihcạ cuhnde
ro vederendedecadino yahn queri

ạma ye. Me di ne, va che choh ạma
vedeyah chahte.
36 Min chete yạco quenun ạma
indihte ndạhta che duche ye Ana.
Ihyan min ne, rahndudo ye Ndudo
yahn Dendiohs. Fanuel duche
chida ye, ndạta yahn Aser. Chi-
hno ndache nduyo che chihnevạco
ye ne, chih inchạhn ye. 37 Ro
min ne, a cun raco cun nduyo
ye. Ro mạn, vino mạn, quenun
ye chete yạco, revạh ye mạn, ri-
hnde ye yạhte mạn. 38 Ndạ ye
ura min, ne necạh ye nundihve
cuahn Dendiohs. Cahndudo ye
yahn decuạh me, chihnevan ạma
yạhn ihyan che chenan rino ye
ro che ndedevahn Dendiohs ihyan
yạn Jerusalén.

Chihta Dihvo vo Jesucristo yạn Nazaret

39 José nduco María ne, dinahn
ye nducuahn che ndihco cạde Den-
diohs, tuhme conạhn ye yạn vạco
ye Nazaret, estạdo yahn Galilea.
40 Dihvo vo Jesucristo ne, rihta ye,
ne ạma va vededevano yahn ye.
Dendiohs ne, ạma yahino ye ihyan.

Quenun Dihvo vo Jesucristo yạco chahte

41 Nduyo nduyo, ro che rendạ
vihco ro yudo ne, rahn José nduco
María yạn Jerusalén. 42 Cuahn che
chi Dihvo vo ndichio nduyo ne,
cuahn tun ihyan chahn vihco me.
43 Chuh vihco me ne, conạhn ye,
nde hua devano ye te quenan ca Di-
hvo vo min yạn Jerusalén. 44 Rạhco
ye te co vạn ihyan che a conạhn
ye chinduco ye, ne rinuhn ye ihyan
vạn ihyan yahn ye mạn, ihyan
rendihche ye mạn. A numa ro vat-
echica ye, 45 ate nducote hua ntạca
ye ihyan ne, ndaconan tun ye yạn
Jerusalén, rinuhn ye ihyan.
46 Nde nạn che chi ino ro che
rinuhn ye ihyan ne, ntạca ye ihyan
chete yạco vạn sạhn devano ley
che dirun Moisés. Min quenun ye,
rihnevan ye che rente sạhn chahn
mạn, retumarune ye sạhn mạn.
47 Namin sạhn chahn ne, retu-
marune se ihyan, ne ạma rahn ino
se yahn che ạma va vededevano
yahn ye mạn, yahn ndudo che ren-
dahconan ye mạn. 48 Cuahn che
ndihchero José nduco María che
min quenun ye ne, ạma chahn ino
ye, ne rạhn María:
—Dạyá, ¿dehco che tihcạ din
nduco nuhn?, te u nduco chide,
ạma chuhrihn nuhn, rend-
edecadino nuhn cave, rinuhn
nuhn di.
49 Ndahconan Dihvo vo yahn ye:
—¿Dehco che rinuhn nchuhn u?
¿A hua devano te nạn ntiyon yahn
Chidá va che conán?
50 Ate hua chenahn ihyan chahn
deh cuande che tihcạ rạhn ye.
51 Tuhme conạhn ye nduco
ihyan chahn yạn vạco ye, Nazaret.
Quendi redinahn ye che rạhn
ihyan chahn, ne quenun ino María
nducuahn. 52 Dihvo vo ne, chihta
ye, ne chi chahte vededevano
yahn ye. Ndạhcạ quenan ye nạn
Dendiohs mạn, nạn ihyan mạn.

3

Rahndudo Juạn Bautista che va che nto ino ihyan nunde yahn ye

1 Cuahn che chi ntihyon nduyo
che quenan Tiberio César em-
perador ne, Poncio Pilạto que-
nan se gobernador yahn Judea.
Herodes quenan se gobernador
yahn Galilea, ne dihno Herodes
che duche se Felipe, quenan se
gobernador yahn Iturea nduco
Traconite. Lisanías quenan se
gobernador yahn Abilinia. 2 Anás
nduco Caifás che chidocuyạn
che tahque ndinạn. Nduyo min
quechica Juạn, dạya Zacarías, yạhn
nạn che metah duhva. Min cạh
Dendiohs che checadino ye ndudo
che cuahndudo ye. 3 Chihto ico
Jordán canạn rahndudo Juạn che
nto ino ihyan nunde yahn ye mạn,
che cuedenune ye mạn, cạva che

nchahco Dendiohs yahn ye. 4 Tihcą
chinahn nduhcą che dirun ihyan
profeta Isaías tuhcą:
Cuahndudo ąma se min yąhn nąn
che metah duhva tuhcą:
"Cuihcoyąn nchuhn chedave yahn
ne, te a nun ndą Dihvo vo.
5 Ihyan che redendah ye yune che
ndąhcą ne, rendedecuto ye
ya mąn,
rihtera ye ico mąn, cuete mąn,
renedin cuąco ye nąn che
cueh mąn,
rendąhco nahn ye nąn che chihngą
mąn.
Tihcą va che cąhcoyąn ihyan che-
dave yahn ye,
6 te codevano nducoyąca ihyan
che ndedevahn Dendiohs
ihyan."

7 Rąhn Juąn ri ye ihyan che rendą
ye cąva che cuedenune ye:

—Nchuhn ne, nduhcą cu tąn ti-
hchan ne. Hua rąhco ne che nduco
che cuedenune ne a ndevahn
ne yahn castigo yahn Dendiohs
che va che conahn. 8 Va che
nto ino nchuhn nunde yahn ne
mąn, ndąhcą cuahtenan ne nąn
Dendiohs mąn. Hua ndere rąhco
ne che cochihve yahn ne che ndąta
yahn Abraham nchuhn, te hua
redinahn ne. Ndete che nahn
Dendiohs che ndere co yąhn ndąta
yahn Abraham ne, andahre nąn
tu che tuhchan, co ndedecuan
ca ye ndąta yahn ihyan min.
9 Nduhcą che rihca ihyan yąhn
ndąta che hua richihve ndute
yahn, riquiyąhn ye ne, tihcą a
nun techecąde Dendiohs yahn
nducoyąca ihyan.

10 Tuhme tumerune ihyan:

—¿Deh va che din nuhn ne?

11 Ndahconan Juąn yahn ye:

—Ihyan che va o tino yahn ye ne,
va che cąh ye ąma yahn ihyan che
metah yahn ye, ne ihyan che va che
reh ye ne, va che conan ye ihyan
che metah che cheh ye.

12 Namin ndą ąma o sąhn rica
tumecądiyo cąva che cuedenune
se, ne tumerune se:

—Ihyan Ricuahn, ¿deh va che din
nuhn ne?

13 Ndahconan Juąn yahn se:

—Hua cąca nchuhn tumecądiyo
che tahque ndeh che co che ri-
hquentiyon ley.

14 Namin ąma o sandądo ne,
tumerune se:

—Nuhn, ¿deh va che din nuhn
ne?

Ndahconan Juąn yahn se:

—Hua duco nchuhn. Hua ndere
cuih nunde ne yahn ihyan. Cuaht-
enan ne vedeyeno nduco tume che
renevihve nchuhn.

15 Ąma yąhn ihyan rend-
edecadino ye yahn Juąn, ne recąh
yeno ye chedave yahn ye, te rąhco
ye te co a ihyan min che va cąde
che chi ye, ndedevahn ye ihyan
iyehnse. 16 Ate rąhn Juąn ri ye
nducoyąca ihyan:

—Ndiyu u. Cochi tąma ihyan
che tahque chahte vederihquen-
tiyon yahn ye che co u. U ne,
nde hua redin yahn che co mare
ąma sąhn decąhya yahn ye. U
ne, rehdenuné ihyan, ate ihyan
min ne, din ye che conun Vaco
Ndah yahn Dendiohs nchuhn mąn,
din ye castigo ihyan nunde mąn.
17 Cuahn che retiveyąto ihyan trigo
ne, renevąhn ye ndute yahn, rih
ndah ye. Ate dącheyąma yahn
ne, renedin dąma ye, rihquiyąhn
ye. Atihnocą ihyan min, te a
nun techecąde ye yahn nducoyąca
ihyan. Ihyan che ndah ihyan
ye nąn Dendiohs ne, quenda ye
ihyan vahchetero, ne ihyan che
hua ndah ye ne, dechuh ye ihyan
vąn ruchiyąhn che hua rintoh.

18 Nduco ąma ndeh ndudo che
tuhchan, rahndudo Juąn, ricuahn
ye ihyan ndudo ndah yahn Den-
diohs. 19 Juąn ne, riyąhve ye gob-
ernador Herodes yahn che quenan
se nduco Herodías, ndąhta yahn
dihno se Felipe. Namin riyąhve ye

sạhn yahn nducuahn nunde yahn se. 20 Chemin che chihquentiyon se che quenun Juạn vạcoyạhn, ne nduco chemin decuihta nduh se nunde yahn se.

Chedenune Dihvo vo Jesucristo

21 Cuahn che chihno chedenune ạma yạhn ihyan nación yahn Israel ne, ndạ Dihvo vo, chedenune ye. Chihno min ne, nahmin che revạh ye ne, ndondah vahchetero. 22 Nduhcạ che ro ạma icui ne, tihcạ chi ro Vaco Ndah yahn Dendiohs, chiya, quenun ihyan. Tuhme chihnevan ye ạma ndudo che chica vahchetero che rạhn:

—Di che Dạyá. Yahinó di. Ạma yenó ndoque.

23-38 A tạhn min che canạn Dihvo vo, redin ye ntiyon yahn ye. A ri ye tenduh ndico ndiche nduyo.

Tuhcạ cochi ndạta yahn Dihvo vo Jesucristo

Nde nạn che canạn ne, dendah Dendiohs Adán. Dạya Adán ne, Set. Dạya Set ne, Enós. Dạya Enós ne, Cainán. Dạya Cainán ne, Mahalaleel. Dạya Mahalaleel ne, Jared. Dạya Jared ne, Enoc. Dạya Enoc ne, Matusalén. Dạya Matusalén ne, Lamec. Dạya Lamec ne, Noé. Dạya Noé ne, Sem. Dạya Sem ne, Arfaxad. Dạya Arfaxad ne, Cainán. Dạya Cainán ne, Sala. Dạya Sala ne, Heber. Dạya Heber ne, Peleg. Dạya Peleg ne, Ragau. Dạya Ragau ne, Serug. Dạya Serug ne, Nacor. Dạya Nacor ne, Taré. Dạya Taré ne, Abraham. Dạya Abraham ne, Isaac. Dạya Isaac ne, Jacob. Dạya Jacob ne, Judá. Dạya Judá ne, Fares. Dạya Fares ne, Esrom. Dạya Esrom ne, Aram. Dạya Aram ne, Aminadab. Dạya Aminadab ne, Naasón. Dạya Naasón ne, Salmón. Dạya Salmón ne, Booz. Dạya Booz ne, Obed. Dạya Obed ne, Isaí. Dạya Isaí ne, David. Dạya David ne, Natán. Dạya Natán ne, Matata. Dạya Matata ne, Mainán. Dạya Mainán ne, Melea. Dạya Melea ne, Eliaquim. Dạya Eliaquim ne, Jonán. Dạya Jonán ne, José. Dạya José ne, Judá. Dạya Judá ne, Simeón. Dạya Simeón ne, Leví. Dạya Leví ne, Matat. Dạya Matat ne, Jorim. Dạya Jorim ne, Eliezer. Dạya Eliezer ne, Josué. Dạya Josué ne, Er. Dạya Er ne, Elmodam. Dạya Elmodam ne, Cosam. Dạya Cosam ne, Adi. Dạya Adi ne, Melqui. Dạya Melqui ne, Neri. Dạya Neri ne, Salatiel. Dạya Salatiel ne, Zorobabel. Dạya Zorobabel ne, Resa. Dạya Resa ne, Joana. Dạya Joana ne, Judá. Dạya Judá ne, Semei. Dạya Semei ne, Matatías. Dạya Matatías ne, Maat. Dạya Maat ne, Nagai. Dạya Nagai ne, Esli. Dạya Esli ne, Nahum. Dạya Nahum ne, Amós. Dạya Amós ne, Matatías. Dạya Matatías ne, José. Dạya José ne, Jana. Dạya Jana ne, Melqui. Dạya Melqui ne, Leví. Dạya Leví ne, Matat. Dạya Matat ne, Elí. Dạya Elí ne, José.

Tihcạ cochi ndạta yahn José. Nducoyạca ihyan ne, rạhco ye te Dihvo vo Jesucristo ne, dạya José ihyan.

4

Chundah ne, tumarande se Dihvo vo Jesucristo

1 Dihvo vo ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan, ne chica ye min ico Jordán. Din Vaco Dendiohs che cuahn ye yạhn nạn che metah duhva. 2 Min quenan ye o raco ro, ne chundah ne, retumarande se ihyan. Nducuahn ro min ne, hua cheh ye, ne chihno min ne, chi cuico ye. 3 Tuhme rạhn chundah me ri se ihyan:

—Ndete che Dạya Dendiohs ndih ne, cuihquentiyon ne tu cuh che ndacondạ pạn.

4 Ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Nạn Ndudo yahn Dendiohs a ndirun: “Ndiyu demạn nduco

pa̱n co conun ico ihyan, te namin
rendotenan ye Ndudo yahn Den-
diohs.”
5 Tuhme quenda chundah me
Dihvo vo a̱ma tingüete ya̱co, ne
venchahteno na̱hma se ihyan ndu-
cuahn vederihquentiyon che va
iyehnse. 6 Ra̱hn se ri se ihyan:
—U té nducuahn vederihquen-
tiyon che tihchan ndih, ndete che
dinahn ne che ca̱hmá, te u va tá̱h
nducuahn, ne adecoduhno ihyan
che náhn ne, co cá̱h ihyan. 7 Ndete
che cahntihya ne ná̱n, ndeva ne
yavená̱n ne, co yahn ne nducuahn.
8 Ra̱hn Dihvo vo ri ye sa̱hn:
—Cuehn va̱ne chundah, te na̱n
Ndudo yahn Dendiohs a ndirun:
“Cuendeva yavena̱n Dihve Den-
diohs, ne a ihyan min no codinehn
che ca̱hma ye.”
9 Tuhme quenda se ihyan tin
ya̱co chahte yahn ya̱n Jerusalén, ne
ra̱hn se ri se ihyan:
—Ndete che Da̱ya Dendiohs ndih
ne, ca̱va ne muhn. 10 Hua dehva
co yahn ne, te a ndirun na̱n Ndudo
yahn Dendiohs:
Dechuh Dendiohs ángel yahn ye
ca̱va che conduco ye ndih,
11 din ye cuda̱do ndih ca̱va che hua
dehva co yahn ne.
12 Ra̱hn Dihvo vo ri ye sa̱hn:
—Namin na̱n Ndudo yahn Den-
diohs a ndirun: “Hua tumarende
Dihve Dendiohs.”
13 Cuahn che chihno tumarande
chundah me Dihvo vo ne, cona̱hn
se. Quenan rino se nde nda̱ a̱ma ro
che nda̱hca̱ ca̱va se.

Dihvo vo Jesucristo ne, cana̱n redin ye ntiyon yahn ye esta̱do yahn Galilea

14 Dihvo vo ne, quenan cuma
ye vederihquentiyon yahn Vaco
Ndah yahn Dendiohs, ne cona̱hn
ye esta̱do yahn Galilea. Ndu-
cuahn ya̱n ne, a̱ma chetuhn ndudo
yahn vederihquentiyon che que-
nan cuma ye. 15 Ricuahn ye chete
ya̱co, ne rendeva nducoya̱ca ihyan
yavena̱n ye.

Ndetenda̱h ihyan Dihvo vo Jesucristo ya̱n Nazaret

16 Nda̱ Dihvo vo ya̱n Nazaret na̱n
che chihta ye, ne rahn ye ya̱co
ndate ndate, ro che rahte tuhno
ihyan. A̱ma ro ne, chenda̱ ye chete
ya̱co, ne chandi ye ca̱va che cuah-
ndudo ye Ndudo yahn Dendiohs.
17 Sa̱hn che redin cuda̱do ya̱co me
ne, ca̱h se ca̱ca che dirun ihyan
profeta Isaías ihyan. Cuahn che nta̱
ye ca̱ca me ne, cahndudo ye na̱n
che ndirun tuhca̱:
18 Vaco Dihvé Dendiohs ne, quenun
u.
Dechuh Dendiohs u, ca̱va che
cacuáhn ndudo ndah yahn
ye, cahnevan nducoya̱ca
ihyan che necun ye ma̱n,
ca̱va che cuahndudó che va ye
vedeyeno che nchahco ye
yahn ihyan che nto ino ye
nunde yahn ye ma̱n.
19 Dín che co ro na̱n ihyan che hua
ro na̱n ye ma̱n,
ndedeváhn ihyan che yah rahno
ye, redin nunde yahn ye
ma̱n,
cuahndudó nduhca̱ che yahino
Dihvo vo Dendiohs ihyan
iyehnse ma̱n.
20 Chihno min ne, ndechetihve
Dihvo vo ca̱ca me, neca̱h ye sa̱hn
che redin cuda̱do ya̱co me, ne
chihnde ye. Nducoya̱ca ihyan
che chenun ye chete ya̱co me ne,
vateya̱n ye numacuahn vedene-
cun. 21 Tuhme ra̱hn ye:
—Ma̱n ro cuh ne, a chinahn
ndudo che chihno cahndudó, chih-
nevan nchuhn.
22 Chi yeno nducoya̱ca ihyan
nduco Dihvo vo, ne rahn ino ye
yahn ndudo ndah che rente ye.
Ate cana̱n tumerune ye va̱n ma̱n
ye nduco vih:
—¿A ndiyu sa̱hn tih che da̱ya José
me?
23 Ra̱hn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:

—Cuạco te nahn cạhma nchuhn nducó ndudo cuh: “Doctor, tahque ndah che codique man di. Codin muhn yạn vaque vederihno nduhcạ che din min yạn Capernaum.”
24 Quendi Dihvo vo, ne rạhn ye:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te nde ạma ihyan profeta, hua renevahnecun ihyan yạn vạco ye ihyan.
25 Ro menạn me ne, ạma chihnde cuico, te hua chan co ino nduyo quenan mạhn. Ro min ne, ạma vate ndạhta vạh nación yahn Israel, ne andahre min quenan ihyan profeta Elías, 26 ate hua dechuh Dendiohs ihyan, cạva che conan ye nde ạma ndạhta vạh chahn. Tahque ndah ye ne, dechuh ye ihyan, cạva che conan ye ạma ndạhta vạh yahn tạma nación che va te yạn Sarepta, nino yạn Sidón.
27 Tạma yune ne, a nación yahn Israel, vate ạma yạhn ihyan che ndi ye cah che rechạ yute. Min quenan profeta Eliseo, ne namin hua din ye che ndoyahn nde ạma ihyan chahn. Ate din ye che ndoyahn ạma sạhn nación yahn Siria che duche se Naamán, andahre sạhn tạma nación se.
28 Cuahn che chihnevan ihyan che chenun ye chete yạco me che tihcạ rạhn Dihvo vo ne, ạma chi tạn ye. 29 Ndetạhno necuan ihyan chahn, ne quenda ye ihyan numacuahn vedetạn cuạhn chihto yạn nạn ạma tin yạva yạco cạva che decạva ye ihyan. 30 Ate hua chi din ihyan chahn tihcạ, te chuh Dihvo vo vạn nducoyạca ye, ne cuahn ye.

Quenun vaco chihngạ ạma se

31 Ndạ Dihvo vo Jesucristo yạn Capernaum, estạdo yahn Galilea, ne ndate ndate, ro che rahte tuhno ihyan, ricuahn ye chete yạco. 32 Ihyan che rihnevan ye che ricuahn Dihvo vo ne, ạma rahn ino ye, te numacuahn vederihquentiyon yahn ye ricuahn ye.
33 Ạma yune ne, chendạ Dihvo vo chete yạco me, ne min quenun ạma sạhn che quenun vaco chihngạ sạhn. Ạma dito cah se:
34 —Ndih, Jesús yahn yạn Nazaret, ¿dehco che recạhdenun ne yune yahn nuhn? ¿A cochi ne che decuihno ne nuhn ne? U devano duh ndih. Ndih che Dạya Dendiohs.
35 Chihquentiyon Dihvo vo vaco chihngạ me:
—¡Cuenedihn chende! ¡Cuendiquendah sạhn tih!
Ndetạhno din vaco chihngạ me che chendave sạhn min nạn nducoyạca ihyan che chenun ye min. Ate hua dehva chi yahn se, ne ndiquendạh sạhn. 36 Nducoyạca ye ne, ạma dihya ye chi, ne rente ye vạn mạn ye nduco vih:
—¡Ama chahte vederihquentiyon quenan cuma ihyan tih! ¡Nde vaco chihngạ redinahn ndudo yahn ye, ne rendiquendạh!
37 Numachahte estạdo yahn Galilea, chetuhn ndudo yahn vederihno che redin Dihvo vo.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn indạhn Simón Pedro

38 Chihno min ne, ndiquendạh Dihvo vo chete yạco me, ne cuahn ye ndevạco Simón. Indạhn Simón ne, quendihte ye, ndi ye cah ihno. Chica ihyan ndevạco ye Dihvo vo che din ye che ndoyahn ye.
39 Chahn ndạ ye nạn ihyan min, ne chihquentiyon ye che cuavi cah me. Ndetạhno ndoyahn ihyan min, ne necuan ye, cạh ye, cheh Dihvo vo nduco combiero yahn ye.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ạma yạhn ihyan cah

40 Ura che a chehche yạhn ne, quenda ihyan nducoyạca ihyan cah yahn ye che ndeh nạn cah ndi ye, cuahn ye nạn Dihvo vo. Nahn tạh ye queri ạma ihyan cah chahn, ne ndoyahn ye. 41 Vạn ihyan cah chahn ne, nduco ạma yạhn ihyan

che chenun vaco chihngą ihyan, ne
ndetendąh Dihvo vo vaco chihngą
chahn. Cuahn che rendiquendąh
ne, rah:
—Ndih che Dąya Dendiohs.
Ate chihco yudo Dihvo vo vaco
chihngą chahn, ne hua cąh yune ye
che cąhma duh ihyan ye, te a de-
vano che a ihyan min che a va cąde
che ndedevahn ye ihyan iyehnse.

*Quechica Dihvo vo Jesucristo
estądo yahn Galilea rahndudo ye*

42 Tąma ro cuahn che a chi dave
ne, cuahn Dihvo vo ąma cuąn nąn
che metah duhva, ne min cuahn
ihyan yąn, quenuhn ye ihyan.
Ntąca ihyan chahn ihyan, ne rąhn
ye nduco ye che hua ndąca ye min,
te nahn ihyan chahn che conan ca
ye. 43 Ate rąhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Va che cąhn yąn chenąhn,
cacuáhn ndudo ndah yahn veder-
ihquentiyon yahn Dendiohs, te a
cąva chemin che cochí.
44 Tuhme quechica ye nduh yąn
nduh yąn, estądo yahn Galilea,
ricuahn ye chete yąco.

5

*Din Dihvo vo Jesucristo veder-
ihno, ne ąma yąhn yąhca chetąh
Simón nduco combiero yahn ye*

1 Ąma yune ne, nti Dihvo vo
chihto vine yahn Galilea, ne ąma
chi dąma ihyan nąn ye, cąva che
cahnevan ye Ndudo yahn Den-
diohs. 2 Ndihchero Dihvo vo che
vate o bąrco nąn nune chihto vine
me. Ihyan che retąh yąhca ne, a
ndiquendąh ye chete bąrco chahn,
ne ura min ne, renąno ye yąna
yahn ye. 3 Cuahn Dihvo vo, ne
chendą ye chete bąrco che yahn
Simón, ne chica ye favor ihyan che
cacąhca ye bąrco yahn ye nąn che
hua nino cuahn chihto vine me.
Tuhme chihnde ye chete bąrco me,
ne canąn chicuahn ye ihyan che
ndi dąma ye min. 4 Cuahn che
chihno chicuahn ye ne, rąhn ye ri
ye Simón:
—Cuicahque bąrco cuh cuąhn
nąn che yąno nune, ne cuih yąna
yehn cąva che cotah yąhca.
5 Ndahconan Simón yahn ye:
—Ihyan Ricuahn, a numa yąn
din nuhn ntiyon, ne nde ąma yąhca
hua chetąh nuhn. Ate nducote a
ndih che rihquentiyon ne ne, cuíh
yąna.
6 Tihcą din ihyan chahn, ne ąma
chito yąhca nde a canąn rendan
yąna me. 7 Tuhme din tąh ihyan
chahn yahn combiero yahn ye
che chenun ye bąrco che tąma
me, cąva che chi ye conan ye
ihyan. Ndą ihyan chahn, ne vąn
nducoyąca ye decuto ye yąhca
nduh che o bąrco chahn, nde tuno
adeche cuehchenun vąn nune.
8 Cuahn che ndihchero Simón che
tihcą chi ne, chehntihya ye nąn
Dihvo vo, ne rąhn ye:
—Dihvé, u ne, ndiyu ihyan che co
cochí nąn ne, te u ne, ihyan nunde
u.
9 Tihcą rąhn ye, te cuahn ino
ye nduco nducoyąca ihyan chahn
yahn vederihno che din Dihvo vo
che ąma yąhn yąhca ndąca ye.
10 Namin cuahn ino nduh che o
dąya Zebedeo che duche ye Jacobo
mąn, Juąn mąn. Ihyan chahn che
combiero yahn Simón. Ate rąhn
Dihvo vo ri ye Simón:
—Dehve rahque, te nduhcą che
redin ntiyon che retah yąhca ne,
mąn ne, tihcą din ntiyon, din dame
ihyan cąva che conduco ye u.
11 Tuhme ndetendąh ihyan
chahn bąrco chahn vąn nune, ne
chihcomąn ye ntiyon yahn ye mąn,
dehtenduh yahn ye mąn, ne cuahn
ye, chinduco ye Dihvo vo.

*Din Dihvo vo Jesucristo che
ndoyahn ąma sąhn che ndi se cah
che rechą yute*

12 Ąma yune ne, quenan Dihvo
vo ąma cuąn yąn, ne ndą ąma
sąhn che ndi se cah che rechą yute.
Cuahn che ndihchero se Dihvo vo

ne, cuahn se, chehntihya se nạn ye.
Chica se favor ihyan, ne rạhn se:
—Dihvé, a devanó te co din ne
che ndoyáhn, ndete che nahn ne.
13 Nahn tạh Dihvo vo sạhn, ne
rạhn ye:
—¿Tạcạ hua? Náhn. Mạn ne, a
ndoyehn.
Chihno rạhn ye chemin ne, a
ndetạhno ndoyahn se. 14 Tuhme
chihquentiyon ye sạhn che hua
cạhma se nduco nde ạma ihyan
tạcạ chi che ndoyahn se. Rạhn ye
ri ye sạhn:
—Nducote a ndoyehn ne, cuehn
nạn chidocuyạn, ne cah vedino che
ndihquentiyon Moisés, cạva che
ndihchero nducoyạca ihyan che a
ntoyehn.
15 Ạma nun chetuhn ndudo yahn
vederihno che tihcạ din Dihvo vo,
ne ạma yạhn ihyan ri dạma ye
ro ro, cạva che cahnevan ye che
ricuahn Dihvo vo mạn, cạva che
din Dihvo vo che ndoyahn ihyan
che cah ye mạn.
16 Ura va ne, rahn Dihvo vo
demạn ye nạn che metah duhva,
ne min revạh ye.

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ạma sạhn che ndi cheche se

17 Ạma ro cuahn che ricuahn Di-
hvo vo ne, min vate sạhn fariseo
nduco sạhn devano ley che dirun
Moisés che chica se nducuahn yạn
yahn Judea mạn, yạn Jerusalén
mạn, cạva che cahnevan se che
ricuahn ye. Dihvo vo ne, redin ye
che rendoyahn ihyan cah, te que-
nan cuma ye vederihquentiyon
yahn Dihvo vo Dendiohs. 18 Ura
min ndạ ạma o ihyan, nda ye ạma
sạhn che ndi cheche se, quendite
se nạn yundo. Nahn condạ ihyan
chahn nduco se chete vah, cạva
che condihte ye sạhn nạn Dihvo vo.
19 Ate hua chi chuh ihyan chahn
nduco se chendevah, te ạma yạhn
ihyan ndito ye min. Tuhme cocha
ye tin vah me, ne ntihne ye ạma
ndi ima vah. Nde min ndedevah ye
yundo nạn che quendite se cuạhn
chete vah nạn nducoyạca ihyan.
Nduco tihcạ ndạ se nạn Dihvo vo.
20 Ndihche Dihvo vo nduhcạ che
ritahno ihyan chahn, ne rạhn ye ri
ye sạhn che ndi cheche me:
—A nchahcó nunde yehn.
21 Sạhn fariseo chahn mạn, sạhn
devano ley che dirun Moisés mạn
ne, rendedecadino se: "¿Duh sạhn
tih che redin duche yahn se Den-
diohs?, te nde ạma ihyan hua co
nchahco ye nunde, atenạn Den-
diohs."
22 Ate a devano Dihvo vo che ti-
hcạ rendedecadino sạhn chahn, ne
rạhn ye ri ye sạhn:
—¿Dehco che tihcạ rend-
edecadino nchuhn? 23 ¿Deh
che tahque ndạhcạ cạhmá: "A
nchahcó nunde yehn," o cạhmá:
"cuenecuen, cuique"? 24 Ate
cạva che cadino nchuhn te u che
rinducó nducoyạca ihyan ne, va
vederihquentiyon yáhn cạva che
nchahcó nunde yahn ihyan muhn
iyehnse cuh ne, condihche ne.
Tuhme rạhn ye ri ye sạhn che ndi
cheche me:
—Rihquentiyón di. Cuenecuen,
cotah yundo yehn, conahn nde-
vaque.
25 Ndetạhno necuan se, chetạh
se yundo yahn se, ne numacuahn
vedeyeno rendeva se yavenạn
Dendiohs. Chuh se mendạhn
yahn nducoyạca ihyan che chenun
ye min, ne conạhn se ndevạco
se. 26 Rahn ino nducoyạca ihyan
chahn, ne rendeva ye numacuahn
vedeyeno yavenạn Dendiohs, ne
rạhn ye:
—Mạn che cuạco ne, ndihchero
vo vederihno.

Dihvo vo Jesucristo ne, yạhve ye Leví che conduco se ihyan

27 Cuahn che chica Dihvo vo min
ne, ndihchero ye ạma sạhn rica
tume cạde iyo che duche se Leví, va
se nạn che rica se tume. Rạhn ye ri
ye sạhn:

—Cuhn vo ndoque, condoque u.
28 Ndetạhno chihcomạn se
ntiyon yahn se mạn, nducuahn
che va yahn se mạn, ne necuan se,
cuahn se, chinduco se Dihvo vo.
29 Adive ne, chihquentiyon Leví
che chindah comida ndevạco se, ne
cạh se, cheh Dihvo vo nduco ạma
yạhn ihyan, chenun vạn ạma yạhn
sạhn rica tume cạde iyo. 30 Ạma
o sạhn fariseo nduco sạhn devano
ley che dirun Moisés ne, chi yudo
yahn se, ne tumerune se ihyan
apóstol yahn Dihvo vo:
—¿Dehco che tihcạ redin nchuhn
che reh ne, rih ne dạma nduco
sạhn nunde mạn, nduco sạhn rica
tume cạde iyo mạn ne?
31 Ndahconan Dihvo vo yahn
sạhn chahn:
—Ihyan che hua cah ye ne, hua
rendotenan ye sạhn doctor, ate
ihyan che cah ye ne, nahn ye sạhn.
32 Atihnocạ u, te ndá cạva ihyan
nunde cạva che nto ino ye nunde
yahn ye, ndiyu cạva ihyan che
rạhco ye che metah nunde yahn ye.

Sạhn devano ley che dirun Moisés ne, tumerune se Dihvo vo Jesucristo yahn yạhte

33 Tuhme tumerune sạhn chahn
Dihvo vo:
—¿Dehco che sạhn che rahn
nduco Juạn Bautista nduco sạhn
che rahn nduco sạhn fariseo ne,
ạma rahte se yạhte mạn, revạh se
mạn, ne sạhn che rahn ndoque ne,
reh se mạn, rih se mạn, ro ro ne?
34 Ndahconan Dihvo vo yahn se:
—A devano nchuhn te ihyan che
nduco ye sạhn rihnevạco ne, hua
rahte ye yạhte. 35 Ate ndete che
cuavi sạhn min ne, tuhme che
cuạco ne, cuahte ye yạhte.
36 Namin nte ye tạma te o ejem-
plo, chihnevan sạhn chahn:
—Nde ạma ihyan ne, hua rendeh
ye ạma tino ra cạva che necạhnan
ye ạma tino ndico. Ndete che tihcạ
din ye ne, din ye che conda tino
ra me. Avạne ne, ạma ndi tino
ra nạn tino ndico ne, chihngạ ro,
te hua dạma. 37 Namin nde ạma
ihyan hua rih ye vino ra chete ima
ndico, te redin vino che rendan
ima, ne rinda vino mạn, ima mạn.
38 Chemin che nahn che cuih ihyan
vino ra chete ima ra, cạva che hua
dehva co yahn vino mạn, ima mạn.
39 Ihyan che rih ye vino ndico ne,
hua nahn cuh ye che ra, te rạhn ye
te tahque ndah rihn vino ndico.

6

Ihyan apóstol ne, tico ye indo trigo

1 Ạma ro che rahte tuhno
ihyan ne, chuh Dihvo vo nạn va
chendạta. Ihyan apóstol yahn
ye ne, tico ye indo trigo, ne
rendihvenun tạh ye, reh ye ndute
yahn. 2 Tuhme rạhn ạma o sạhn
fariseo ri se ihyan chahn:
—¿Dehco che tihcạ redin
nchuhn?, te a va cạde che hua co
din vo ntiyon ro che rahte tuhno
ihyan.
3 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye sạhn:
—¿A hua ndihchenan nchuhn
che ndirun nạn Ndudo yahn Den-
diohs nduhcạ che din David ro che
chi cuico ye nduco combiero yahn
ye? 4 A devano ne nduhcạ che
chendạ ye chete yạco yahn Den-
diohs, ne cheh ye pạn che va min,
ne cạh ye, cheh ihyan che nduco ye.
Ate nduco nduh hua quendihco ye
nunde, andahre pạn chemin chan,
a ndi vedino yahn Dendiohs, ne
atenạn chidocuyạn co cheh ye.
5 Quendi Dihvo vo rạhn ye nduco
sạhn chahn:
—U che rinducó nducoyạca
ihyan ne, rihquentiyón nde ndu-
cuahn che redin ihyan ro che rahte
tuhno ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ạma sạhn che ndi cuma tạh se

6 Tạma ro che rahte tuhno ihyan
ne, chendạ Dihvo vo chete ạma
yạco, chicuahn ye. Min quenun
ạma sạhn che ndi cuma tạh cuạco
se. 7 Sạhn devano ley che dirun
Moisés mạn, sạhn fariseo mạn ne,
rihno se Dihvo vo ndete che din ye
che ndoyahn sạhn min ro che rahte
tuhno ihyan, cạva che cuih nunde
se yahn ye. 8 A devano Dihvo vo
che rendedecadino sạhn chahn, ne
rạhn ye ri ye sạhn che ndi cuma tạh
me:

—Cuenecuen, cuandi mendạhn.

Necuan sạhn min, chandi se.
9 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn chahn:

—Mạn ne, tumerune nchuhn:
¿Deh din vo ro che rahte tuhno
ihyan ne? ¿A din vo che ndah, o din
vo che hua ndah ne? ¿A cạh yune
vo che coh ihyan, o ndedevahn vo
ihyan ne?

10 Chaconan ye, ndihchero ye
nducoyạca sạhn chahn, ne rạhn ye
ri ye sạhn che ndi cuma tạh me:

—Cuacondihque tah.

Chacondihco tạh se, ne
ndetạhno ndoyahn tạh se. 11 Ạma
chi tạn sạhn chahn, ne rente se vạn
mạn se nduco vih deh din se nduco
Dihvo vo.

Tendạhnun Dihvo vo Jesucristo
ndichio apóstol

12 Tạhn min ne, cuahn Dihvo vo
ạma cuete, ne min covạh ye numa
yạn. 13 Cuahn che chi dave ne,
nedin dạma ye ihyan che rinduco
ye ihyan, ne tendạhnun ye ndichio
ihyan chahn cạva che co ye apóstol.
14 Ạma ihyan chahn ne, Simón, ne
chaconahn Dihvo vo che duche ye
Pedro. Ihyan chenạhn ne, Andrés,
dihno Simón mạn, Jacobo mạn,
Juạn mạn, Felipe mạn, Bartolomé
mạn, 15 Mateo mạn, Tomás mạn,
Jacobo, dạya Alfeo mạn, Simón
Zelote mạn, 16 Judas, dihno Jacobo
mạn. Namin nduco ạma se Judas
Iscariote, sạhn min che ndihcue
ndeh se Dihvo vo.

Chicuahn Dihvo vo Jesucristo
ạma yạhn ihyan

17 Cuenchahn Dihvo vo cuete me,
ne ndo ye ạma ya ico nduco ihyan
chahn. Namin ạma yạhn ihyan che
vate ye estạdo yahn Judea mạn,
yạn Jerusalén mạn, chihto yạn Tiro
nduco Sidón mạn, ndo dạma ye
min nduco ye. Ndạ nducoyạca
ihyan chahn, te nahn cahnevan ye
che ricuahn Dihvo vo mạn, nahn
ye che din Dihvo vo che ndoyahn
ye mạn. 18 Namin ndetendạh Di-
hvo vo vaco chihngạ che chenun
ihyan. 19 Ihyan che cah ye ne,
nahn nahn tạh ye Dihvo vo yahn
che quenan cuma ye vederihquen-
tiyon chahte, ne nducoyạca ihyan
che tihcạ redin ye ne, ndetạhno
rendoyahn ye.

Ihyan che ndah ro yahn ye

20 Tuhme ndihchero Dihvo vo
Jesucristo ihyan che rinduco ye
ihyan, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Nchuhn che chevạh ne mạn,
che necun ne mạn ne, ndah ro
yahn ne, te ndi cuande ne vạn
ihyan yahn Dendiohs.

21 ’Ndah ro yahn nchuhn che
nahn cahnevan ne Ndudo yahn
Dendiohs, te din ye conahn ne.

’Ndah ro yahn nchuhn che
ndạche ri ne, te din Dendiohs che
co yeno ne.

22 ’Ndah ro yahn nchuhn cuahn
che cạva u che rinducó nducoyạca
ihyan, co tạn ihyan nduco ne mạn,
hua co ndihche ye nchuhn mạn,
cạhva ye nduco ne mạn, ndere
cạhma ye te duhtuno ihyan ne
mạn. 23 Ro che tihcạ din ihyan
nduco ne ne, ndạhcạ che cạh yeno
ne chedave yahn ne, te cuahn che
ndạ ne vahchetero ne, a va yạn che
ndah cạva ne. Ndạhcạ che necạhco
ne te ihyan ndico yahn ihyan tạn
chahn ne, a tihcạ din ye nduco
ihyan profeta.

24 ’Ate yah rí cạva ihyan cuihca,
te atenạn mạn ro cuh che vate ye
vedeyeno.

25 ’Yah rí cạva ihyan che hua rendotenan ye Ndudo yahn Dendiohs che rạhco ye, te ndạ ro che ndotenan ye.

’Yah rí cạva ihyan che yeno ye, te ndạ ro che co rạn ye.

26 ’Yah rí cạva ihyan che rạhn nducoyạca ihyan che ndah ihyan ye, te ihyan ndico yahn ihyan chahn tihcạ rạhn ye yahn ihyan che din cạ ye che profeta ye.

Nahn che din yahino vo ihyan che hua ri rendihche ye uvo

27 ’Rạ́hn rí nchuhn: codin yahino ne ihyan che hua ri rendihche ye nchuhn. Codin ne che ndah nduco ihyan che tạn ye nduco ne. 28 Ndah cạhma ne yahn ihyan che rạhva ye nduco ne, covạh ne cạva ye. 29 Ndete che va ihyan che din tạn ye nduco ne ne, hua dạma co ne nduco ye. Ndete che nahn cahnevi ihyan tino rendiche nchuhn ne, tahque ndah cuahnecun ne che cahnevi ye nde cahteca ne che co che cuhma ne nduco ye. 30 Adecoduhno ihyan che cạca ye dehtenduh yahn ne, cocạh ne, ne ihyan che cahnevi ye deh che va yahn ne ne, hua ndạca ne. 31 Nduhcạ che nahn nchuhn che ndah din nducoyạca ihyan nduco ne ne, tihcạ codin ne che ndah nduco ye.

32 ’Ndete che din yahino nchuhn demạn ihyan che yahino ye nchuhn ne, ¿dehra cochihve yahn ne? Nde ihyan che duhtuno ihyan ye ne, tihcạ redin ye. 33 Ndete che demạn ihyan che ndah ihyan ye nduco nchuhn, ndah din ne nduco ye ne, ¿dehra cochihve yahn ne? Nde ihyan che duhtuno ihyan ye ne, tihcạ redin ye. 34 Ndete che demạn ihyan che co nedihve ye yahn nchuhn, cạh ne, tumanan ye ne, ¿dehra cochihve yahn ne? Nde ihyan che duhtuno ihyan ye ne, tihcạ recạh ye, retumanan combiero yahn ye che co nedihve ye yahn vih. 35 Ate nchuhn ne, codin yahino ne nde ihyan che hua ri rendihche ye nchuhn. Codin ne che ndah. Cocạh nchuhn, tumanan ihyan, nde hua cuahtenan rino ne che nevihve yahn ne. Ndete che tihcạ din nchuhn ne, Dendiohs, ihyan min che ạma yudo vederihquentiyon yahn ye ne, ndạhco menun ndahva ye yahn ne, nedin dạya ye nchuhn, te ihyan min ne, ndah ye nde nduco ihyan che duhtuno ihyan ye mạn, ihyan che nde hua renecạh ye nundihve cuahn ihyan mạn. 36 Nduhcạ che renan vạhino Chida nchuhn nducoyạca ihyan ne, tihcạ codin ne.

Nduhcạ che va che cuahtenan vo nduco ihyan

37 ’Hua ndạhchenan nchuhn ihyan, ne hua conan cuma che techecạde Dendiohs yahn ne yahn nunde min, din ye castigo nchuhn. Cuenchahco ne yahn ihyan, ne nchahco Dendiohs yahn ne. 38 Codin nchuhn che ndah nduco ihyan, ne din Dendiohs che ndah nduco ne, nde tihdenạn ca ye ndạhco menun ye yahn ne. Tihcạ, te nduhcạ che redin ne nduco ihyan ne, atihnocạ ndạhco menun Dendiohs yahn ne.

39 Tuhme nte Dihvo vo ejemplo cuh, chihnevan ihyan chahn:

—A devano nchuhn te ạma sạhn nạn ve hua co quendanan se tạma sạhn nạn ve, te coranun nduh che o se ive yạhn. 40 Tahque devano ihyan ricuahn che co ạma sạhn che rahn. Ate cuihno cuahn sạhn min ne, anduhneva che devano ihyan ricuahn yahn se ne, tihcạ codevano se. Hua chuhnan vededevano yahn se.

41 ’Ndete che rihco nchuhn cudạdo nunde yahn tạma ca ihyan, ne hua retumacạh ne nunde yahn mạn ne ne, anduhnecạ ndete che ndihchero ne ạma iyạca che quenun ndutenạn ye, ate nde hua retumacadino ne che quenun

ạma vihto ndutenạn mạn ne. 42 Ndete che tihcạ ne, o nạn o chende ne. Nde hua quenạn yahn ne che cạhma ne co ne ihyan: “Conán di cạva che hua condihque nunde”, te nde hua retumacadino ne che tahque chihngạ redin mạn ne. Tahque ndah che dinoca cạhcomạn ne che chihngạ redin ne, tuhme co conan ne ihyan cạva che runecạde cochica ye.

Ejemplo yahn yạhn ndạta

43 ’Yạhn ndạta che ndah ne, ndah ndute yahn, ne yạhn ndạta che hua ndah ne, hua ndah ndute yahn. 44 Ạma yạhn ndạta ne, ro deh yạhn cuahn che ri ndute yahn. Ndute higo ne, hua retun ihyan tin yạhn yạn, nde hua retun ye uva nạn dihyo yạn. 45 Ihyan che ndah ye ne, redin ye dehtenduh che ndah, te ndah chedave yahn ye, ne ihyan che hua ndah ye ne, redin ye dehtenduh che hua ndah, te hua ndah chedave yahn ye. Nạn ndudo yahn ihyan ne, rihcoro nduhcạ ihyan ye.

46 ’¿Dehco che rạhn nchuhn ri ne u: “Dihve nuhn, Dihve nuhn ne”?, te hua redinahn ne che rihquentiyón. 47 Adecoduhno ihyan che rendạ ye nạ́n mạn, che rihnevan ye che rạ́hn mạn, che redinahn ye che rihquentiyón mạn ne, cạhmá có nchuhn duh nduhcạ ye. 48 Ihyan min ne, nduhcạ ihyan che chihno ye vạco ye, ne yạno chino ye nde nạn yạva, ne min chihco ye name yahn. Cuahn che chihta ico ne, ạma dito chahn nune nạn vah me. Ate hua chi quenda nune vah me, te nạn yạva va name yahn. 49 Me ihyan che rihnevan ye ndudo yáhn, ne hua redinahn ye ne, ihyan min ne, nduhcạ tạma ihyan che chihno ye vạco ye, nde hua chihco ye name yahn. Cuahn che chihta ico ne, ạma dito chahn nune nạn vah me. Ndora vah me, ne chihno chinda.

7

Nduhcạ che chitahno ạma capitạ́n

1 Cuahn che chihno chicuahn Dihvo vo ihyan chahn ne, cuahn ye yạn Capernaum. 2 Ạma capitạ́n che va ye yạn min ne, va sạhn decạhya yahn ye che ạma yahino ye sạhn, ne chetạh cah sạhn. Ạma tahn ndi se, adeche coh se. 3 Cuahn che checadino capitạ́n me yahn Dihvo vo che redin ye vederihno ne, dechuh ye ạma o ihyan ndinạn yahn ihyan nación yahn Israel, cạva che cạca ye favor ihyan che cạhn ye, ne din ye che ndoyahn sạhn decạhya me. 4 Chahn ihyan chahn nạn Dihvo vo, ne ạma chica ye favor ihyan, ne rạhn ye:

—Capitạ́n cạh ne, ndạhcạ che conan ne ihyan, 5 te yahino ye nación yuhn vo, ne chihno ye ạma yạco yahn nuhn.

6 Tuhme cuahn Dihvo vo nduco ihyan chahn. Cuahn che a ndạ nino ye ne, dechuh capitạ́n me ndudo nduco ạma o amigo yahn ye, rạhn ye tuhcạ:

—Dihvé, hua denduh ne ndih cạva no u, che chi ne nde chete vạcó. 7 A devanó te u ne, ndiyu ihyan che co chí nạn ne. Nde nạn che cochi ne, cuihquentiyon ne, ne ndoyahn sạhn decạhya yáhn. 8 Che cạhcantiyon ne ne, a devanó te va che conahn, te namin u ne, va ihyan che te ye vederihquentiyon quenan cumá, ne vate sandạdo yáhn. Rihquentiyón ạma se che cạhn se, ne rahn se, ne rihquentiyón tạma se che chi se, ne rechi se, ne nducuahn che rihquentiyón sạhn decạhya yáhn ne, redinahn se.

9 Yahn che tihcạ rạhn capitạ́n me ne, cuahn ino Dihvo vo, ne chaconan ye, ndihchero ye ihyan che nduco ye, ne rạhn ye:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te nde numachahte nación yuhn vo ne,

hua rendącá ihyan che tihcą ąma
ritahno ye.
10 Cuahn che ndaconan ihyan
che chahn ye ntiyon yahn capitąn
me ne, ntąca ye sąhn che adeche
coh me che a ntoyahn se.

Ndedetuhche Dihvo vo Jesu-
cristo ąma tenąhn, dąya ąma
ndąhta vąh
11 Chihno min ne, Dihvo vo
nduco ihyan apóstol yahn ye mąn,
ąma yąhn ca ihyan mąn, cuahn ye
ąma yąn che duche Naín. 12 Cuahn
che ndą ye viyąn me ne, tąhn nun
ye ihyan che cuahn ye cuhche
ye ąma tenąhn dąya ąma ndąhta
vąh. Ąma ndiyąhn ra sąhn dihn
min yahn ndąhta vąh me, ne ąma
yąhn ihyan nduco ye. 13 Cuahn
che ndihche Dihvo vo ndąhta vąh
me ne, quenan vąhino ye tąhn, ne
rąhn ye ri ye tąhn:
—Hua cueque.
14 Tuhme chahn ndą ye, ne cąh
tąh ye yave yahn tenąhn me, ne
sąhn che nda se yave me ne, chah-
tendi rino se. Rąhn ye ri ye tenąhn
me:
—¡Cuenecuen!
15 Ndetąhno necuan sąhn dihn
che a ndih me, ne canąn rente se.
Tuhme necąh Dihvo vo sąhn chaco
se. 16 Ąma cuahn ino nducoyąca
ihyan, ne rendeva ye numacuahn
vedeyeno yavenąn Dendiohs, ne
rąhn ye:
—Ndą ąma profeta vąn uvo,
ihyan yahn Dendiohs. ¡Ąma chahte
vederihquentiyon quenan cuma
ye! Dechuh Dendiohs ihyan.
17 Ąma chetuhn ndudo yahn
vederihno che din Dihvo vo
numachahte estądo yahn Judea
mąn, nduh cuąn nąn che nino min
mąn.

Dechuh Juąn Bautista ihyan che
rinduco ye ihyan nąn Dihvo vo Jesu-
cristo
18 Ihyan che rinduco ye Juąn
Bautista ne, rąhn ye ri ye ihyan
yahn nducuąhn vederihno che
redin Dihvo vo. Tuhme cah Juąn o
ihyan chahn, 19 ne dechuh ye ihyan
cąva che tumerune ye Dihvo vo,
a ihyan min niyon ihyan che a va
cąde che dechuh Dendiohs ihyan,
ndedevahn ye ihyan iyehnse, o
cuahtenan rino ye tąma ihyan.
20 Ndą ihyan chahn nąn Dihvo vo,
ne rąhn ye ri ye ihyan:
—Juąn Bautista ne, dechuh ye
nuhn, tumerune nuhn ndih: ¿A
ndih ihyan che a va cąde che
dechuh Dendiohs, ndedevahn ye
ihyan iyehnse, o cuahtenan rino
nuhn tąma ihyan ne?
21 Ura min din Dihvo vo che
ndoyahn ąma yąhn ihyan cah mąn,
din ye che chi ro nąn ihyan che ve
nąn ye mąn, ndetendąh ye vaco
chihngą che chenun ihyan mąn.
22 Tuhme ndahconan ye yahn
ihyan chahn che dechuh Juąn:
—Conąhn nchuhn, cuenecąh
cuande ne Juąn yahn nducuahn
che ndihchero ne mąn, che chi-
hnevan ne mąn. Ihyan che ve
nąn ye ne, redín che ri ro nąn ye.
Ihyan che ndi cheche cąh ye ne,
redín che rica ye. Ihyan che ndi
ye cah che rechą yute ne, redín
che rendoyahn ye. Ihyan che a
ndih ye ne, rendedetuhché ihyan.
Ihyan che necun ye ne, ricuáhn
ndudo ndah yahn Dendiohs ihyan.
23 Ndah ro yahn ihyan che ritahno
ye che dechuh Dendiohs u.
24 Cuahn che conąhn ihyan
chahn ne, rente Dihvo vo nduco
ihyan che chenun ye min yahn
Juąn, ne rąhn ye:
—¿Deh che chahn nchuhn,
ndihchero ne min yąhn nąn che
metah duhva? ¿A ąma nduco
che ra yuhne? 25 ¿Duh che chahn
nchuhn, ndihchero ne tuhme? ¿A
ąma sąhn che ninevaca se nduco
tino ndah? A devano nchuhn te
sąhn che renevaca se nduco tino
ndah mąn, rahte se vihco mąn
ne, sąhn chahn ne, chete vąco rey
chenun se. 26 Tuhme ne, ¿duhra che

chahn nchuhn, ndihchero ne? ¿A
ndiyu ạma profeta? Cuạco niyon,
te ihyan min ne, tahque chahte
vederihquentiyon che quenan
cuma ye che co ihyan profeta
chenạhn. 27 A yahn ihyan min
che a ndirun nạn Ndudo yahn
Dendiohs tuhcạ:

Condihche, dechúh ạma sạhn
tahque menạn ca che co di,
cuahndudo se ndudo yáhn.

Cạhcoyạn se chedave yahn ihyan,
cạva che nevahnecun ye di.

28 Ráhn rí nchuhn te vạn
nducoyạca ihyan iyehnse ne, Juạn
Bautista che tahque chahte veder-
ihquentiyon che quenan cuma ye.
Ate ihyan che tahque necun ye vạn
ihyan che rihquentiyon Dendiohs
ne, tahque ndah ro yahn ye che co
ihyan min.

29 Cuahn che tihcạ rạhn Dihvo
vo ne, ạma yạhn ihyan yạn, nde
sạhn rica tumecạdiyo, ndeva ye
yavenạn Dendiohs, te chahn ye,
chehdenune Juạn ihyan. 30 Ate
sạhn fariseo nduco sạhn devano
ley che dirun Moisés ne, chah-
cotạhn se che rihquentiyon Den-
diohs, te hua chahn se che chehde-
nune Juạn sạhn. 31 Tuhme rạhn
Dihvo vo:

—¿Deh cạhmá yahn nchuhn
che vate ne mạn ro cuh ne?
32 Nchuhn che vate ne mạn ro
cuh ne, nduhchan sạhn cạhya che
rạhn se ri se combiero yahn se:
"Tive nuhn cu retive, ne hua ndeh
nchuhn. Cah rạn nuhn nduhcạ che
rah rạn ihyan nạn ndih tenạhn, ne
hua chaco nchuhn." 33 Tihchan
nchuhn, te ndạ Juạn Bautista, ne
hua cheh ye pạn, nde hua chih
ye vino, ne rạhn ne te quenun
vaco chihngạ ihyan. 34 Ndạ u che
rinducó nducoyạca ihyan, ne réh
mạn, ríh mạn, ne rạhn nchuhn:
"Ngạ ạma se, ne ạma reh se mạn,
ạma rih se vino mạn, rinduco
se ihyan nunde mạn, sạhn rica
tumecạdiyo mạn." 35 Ate dehve
din yahn che tihcạ rạhn nchuhn, te
nducoyạca ihyan devano, renahn
ye te vededevano yahn Dendiohs
ne, chemin che richihve.

Nchahco Dihvo vo Jesucristo yahn ạma tạhn nunde

36 Ạma sạhn fariseo ne, yạhve
se Dihvo vo che cheh ye nduco se,
ne cuahn ye ndevạco se. 37 Ạma
tạhn nunde che va te yạn min ne,
checadino te che min chete vạco
sạhn fariseo me va Dihvo vo, reh
ye. Tuhme ndạ te, nda te ạma
frạsco nunedạn. 38 Chahn ndạ
te, ne chehntihya te nạn Dihvo
vo. Ạma raco te, ne canạn te re-
decạhnda te cạh ye nduco nune
ndutenạn te. Rendedetih te nduco
yudo tin te. Retenạn te cạh ye,
ne chacotạhma te nunedạn me.
39 Ndihche sạhn fariseo me, ne nd-
edecadino se: "Tạhn tih ne, chih-
ngạ ihyan te. Ndete che cuạco che
profeta ihyan tih ne, cadino ye duh
ihyan te." 40 Tuhme rạhn Dihvo vo
ri ye sạhn fariseo me:

—Simón, nté ạma ejemplo, cahn-
even.

Ndahconan Simón:

—Ihyan Ricuahn, cuente ne, cah-
neván.

41 Rạhn ye:

—O se ne, quendihco se yahn
ạma ihyan. Ạma se ne, quendi-
hco se uhn ciento, ne tạma se
ne, quendihco se o raco ndiche.
42 Nducote metah dehva yahn sạhn
chahn ne, hua chi nedihve se yahn
ye. Ate nchahco ye yahn nduh che
o se. Mạn ne, cahme co u: ¿Cha
sạhn chahn che tahque yahino se
ihyan min ne?

43 Ndahconan Simón:

—Rạhcó te sạhn che tahque
ndeh quendihco se yahn ye.

Rạhn Dihvo vo ri ye Simón:

—Ndạhcạ rahn.

44 Chaconan ye, ndihchero ye
ndạhta me, ne tuhme rạhn ye ri ye
Simón:

—¿A chihque cudạdo nduhcạ
che din ndạhta tih ne? Chendá

chete vaque, ne hua te nune
cạva che ntu cá̱h, ate ndạhta
tih ne, decạhnda te cá̱h nduco
nune ndutenạn te, ne ndedetih te
nduco yudo tin te. 45 Di ne, hua
tenan u che nevahnecon u, ate
ndạhta tih ne, nde ura che ndá̱
ndevaque, nde meniyon ne, hua
reguan te retenạn te cá̱h. 46 Hua
chih aceite tín, ate ndạhta tih
ne, chacotạhma te nunedạn cá̱h.
47 Chemin che rá̱hn rí di te nducote
ạma va vedeyahino yahn te ne,
codevene te va vederenchahco
cạva te, andahre ạma quendihco
te nunde. Ate ihyan che ndạca
ye vederenchahco yahn tah sihn
che quendihco ye ne, hua chahte
vedeyahino yahn ye.
48 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
ndạhta me:
—A nchahcó nunde yehn.
49 Nducoyạca ihyan che vate ye
min, reh ye nduco Dihvo vo ne, nd-
edecadino ye: "¿Duhra sạhn tih che
rạhco se che renchahco se nunde
yahn ihyan?"
50 Ate rạhn Dihvo vo ri ye ndạhta
me:
—Yahn che chitehne ne, ndaque
vederenchahco. Conahn. Dehve
rahque.

8

Yạhn ihyan ndạhta che chinduco ye Dihvo vo Jesucristo

1 Chihno min ne, quechica Dihvo
vo nduh yạn nduh yạn, ricuahn
ye ndudo ndah yahn vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs. Nduco ye
nduh che ndichio apóstol yahn
ye. 2 Namin nduco ye yạhn ihyan
ndạhta che ndetendạh ye vaco chi-
hngạ che chenun ihyan mạn, ihyan
ndạhta che din ye che ndoyahn ye
mạn. Vạn ndạhta chahn nduco
María yahn yạn Magdala, ihyan
min che chenun ndache vaco chi-
hngạ ro menạn, ndetendạh ye.
3 Namin nduco Juạna, ndạhta yahn
Chuza, ạma sạhn ndinạn yahn
rey Herodes. Nduco Susạna mạn,
nduco yạhn ca ndạhta che chinan
ye Dihvo vo nduco tume yahn ye
mạn.

Ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndạta

4 Ạma yạhn ihyan yahn queri
ạma yạn, ndo dạma ye nạn Dihvo
vo, ne nte ye ejemplo cuh, chih-
nevan ihyan chahn:
5 —Cuahn ạma ihyan, retuhdo ye
ndute ndạta yahn ye. Cuahn che
retuhdo ye ne, chera neve ndute
chihto yune. Chemin ne, chendi-
nun ihyan, ne ndạ yạhda, ne cheh
te. 6 Te neve ndute ne, chera nạn
tu. Cuahn che quendạh ne, tih
yahn che ndo cuma yạhn nạn tu
me. 7 Te neve ndute ne, chera vạn
chano yạn. Chihta dạma nduco
chano yạn chahn, ne quenun mạn
chendạta me. 8 Te neve ndute ne,
chera nạn yạhn ndah, ne quendạh,
ne chi yahn, cạde ciento queri ạma.
Chihno nte ye ejemplo me ne,
tuhme ạma dito rạhn ye:
—Nducoyạca nchuhn, ¡cuend-
edecadino ndah ne yahn ejemplo
me!

Rạhn Dihvo vo Jesucristo deh cuande che rente ye ejemplo

9 Tuhme tumerune ihyan apóstol
chahn ihyan:
—¿Deh conahn ejemplo che nte
ne me ne?
10 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Nchuhn ne, te Dendiohs che
conahn ne yahn vederihquentiyon
yahn ye. Ate ihyan chenạhn sih
ne, renté nduco ye demạn nduco
ejemplo, cạva che ndihchero no ye,
ne hua nchanạn ye, cahnevan no
ye, ne hua conahn ye.

Te cuande Dihvo vo Jesucristo deh conahn ejemplo yahn ihyan che retuhdo ye ndute ndạta me

11 'Tuhcạ conahn ejemplo me:
Ndute ndạta me ne, nduhcạ Ndudo
yahn Dendiohs. 12 Ndute che
chera chihto yune me ne, nduhcạ
ndudo che rihnevan ạma o ihyan,

ne ndetąhno rendą chundah,
ne rehnevi se Ndudo me chete
chedave yahn ye, cąva che hua
cotahno ye, ne hua ndevahn ye.
13 Ndute che chera nąn tu me
ne, nduhcą Ndudo che rihnevan
tąma te o ihyan, ne renevahnecun
ye numacuahn vedeyeno. Ate
nduhcą chendąta che metah cua
yąno dihyoduto tihchan ye, te
cuahn che rechuhrihn ye, o redin
tąn ihyan nduco ye cąva Ndudo
me ne, ndetąhno rihcomąn ye.
14 Ndute che chera vąn chano
yąn me ne, nduhcą Ndudo che
rihnevan tąma te o ihyan, ate ąma
rendedecadino ye yahn ntiyon
yahn ye ro ro mąn, nahn yahn
ye vedecuihca che va iyehnse cuh
mąn, nahn quendi ye vedeyeno
yahn mąn ye mąn. Chemin che
hua ri redin Ndudo me che ndah
nduco ye. 15 Ate ndute che chera
nąn yąhn ndah me ne, nduhcą
Ndudo che rihnevan tąma te
o ihyan, ne renevahnecun ye
numacuahn chedave yahn ye, ne
riquendi ye. Ihyan chahn che
redin Ndudo yahn Dendiohs che
ndah nduco ye.

Ejemplo yahn candil

16 Quendi Dihvo vo ricuahn ye:

—Nde ąma ihyan ne, hua re-
nahn yąhn ye ąma candil cąva che
cąhco ndeh ye mąn cajún, o mąn
yundo. Rihco ye nąn che yąco,
cąva che co ro dave yahn ihyan che
rendą ye. 17 Tihcą nducuahn che
rąhn rí nchuhn cuahn che a demąn
vo ne, va che cuahndudo nchuhn,
cahnevan ihyan. Nducuahn che
rąhn, andahre ąma rihn cąva che
conahn ihyan, ate conahn ye.

18 'Chemin che cuihnevan ndah
nchuhn ndudo che rąhn, te ihyan
che ndah renahn ye ne, nde tahque
ndah ca conahn ye, ne ihyan che
hua ndah renahn ye ne, va che
conąn ye nde tah sihn che chenahn
ye.

Ndą chaco Dihvo vo Jesucristo nduco dihno ye

19 Ndą chaco Dihvo vo nduco
dihno ye, ne hua chi chendą ihyan
chahn nąn che quenun ye, te
ąma yąhn ihyan chenun ye min.
20 Tuhme rąhn ihyan ri ye Dihvo
vo:

—Chaco ne nduco dihno ne, va-
tendi ye cuąhn chevah, nahn ndi-
hchero ye ndih.

21 Rąhn ye ri ye ihyan chahn:

—Ihyan che rihnevan ye Ndudo
yahn Dendiohs, ne redinahn ye ne,
a ihyan chahn che rendihché ihyan
nduhcą chacó mąn, nduhcą dihnó
mąn.

Chihco dihn Dihvo vo Jesucristo yuhne tąn

22 Ąma yune ne, chendą Dihvo
vo chete ąma bąrco nduco ihyan
apóstol yahn ye, ne rąhn ye:

—Cuhn vo nduco nchuhn tąma
lądo viche cąh.

Tuhme cuahn ye nduco vih.
23 Ura che cuahn ye nduco vih ne,
quiyądo Dihvo vo, ne canąn rano
yuhne tąn, nde a rito nune chete
bąrco me, adeche cuehchenun
chete vine me. 24 Chahn ihyan
chahn, ndedetuhche ye Dihvo vo,
ne rąhn ye:

—¡Ihyan Ricuahn! ¡Ihyan
Ricuahn! ¡Cuentuche ne, te adeche
cuehchenun vo vąn nune!

Necuan Dihvo vo, ne chihco dihn
ye yuhne tąn me, ne quendite dihn
vine me. 25 Tuhme tumerune ye
ihyan chahn:

—¿A hua ritahno nchuhn?

Ate ihyan chahn ne, ąma rahn
ino ye, ąma redihya ye ri, ne retu-
marune vih ye:

—¿Duhra ihyan cuh?, te nde
yuhne, nde vine, redinahn che
rihquentiyon ye.

Ąma sąhn yąn Gadara che chenun vaco chihngą sąhn

26 Chihno min ne, ndą ihyan
chahn yąn Gadara, ąma yąn che
va tąma lądo viche yahn vine

yahn Galilea. 27 Ndetąhn che
ndiquendąh Dihvo vo chete bąrco
me ne, ndą ąma sąhn yąn min
nąn ye. Sąhn min ne, a rąhn
cuahn che chenun vaco chihngą
sąhn. Devąne se, quechica se, nde
hua quenun se vąco se, te nąn
rehche tenąhn ne, min quenan se.
28 Cuahn che ndihchero se Dihvo
vo ne, chahn ndą se, chehntihya se
nąn ye, ne cah se:
—Jesús, Dąya Dendiohs che ąma
yudo vederihquentiyon yahn ye,
¿dehco che recąhdenun ne yune
yáhn? Ricá favor ndih che hua din
ne che chuhríhn.
29 Tihcą rąhn se, te Dihvo vo ne,
a chihquentiyon ye vaco chihngą
chahn che ndiquendąh sąhn. Ąma
ndeh yune cuahn che retumangąn
vaco chihngą chahn sąhn ne, re-
dechiche ihyan sąhn nduco ca-
dena, ate rihno rendeh se cadena
me, ne riquenda vaco chihngą
chahn sąhn vąn chano. 30 Dihvo vo
ne, tumerune ye sąhn:
—¿Deh doche ne?
Ndahconan se:
—Legión duché.
Tihcą duche se yahn che ąma
yąhn vaco chihngą chenun sąhn.
31 Ąma chica vaco chihngą chahn
favor ihyan che hua dechuh ye vąn
ruchiyąhn. 32 Min nino vąn chano
ne, chenan ąma yąhn cuche, reh te.
Ąma chica vaco chihngą chahn che
cąh yune ye che condą chete cuche
chahn, ne cąh yune ye. 33 Tuhme
ndiquendąh vaco chihngą chahn
sąhn min, ne chendą cuche chahn.
Cuche chahn ne, cochahn te, rano
te nąn ndava, ne cheranun te chete
vine me, cuahn ico te.
34 Cuahn che ndihchero sąhn
che redin cudądo cuche chahn che
tihcą chi ne, chano se. Cuahn
se, chengo se ihyan viyąn mąn,
ihyan rąncho mąn. 35 Tuhme
cuahn ihyan viyąn ndihchero ye
deh che chi. Cuahn che ndą ihyan
chahn nąn che quenun Dihvo vo
ne, ndihchero ye sąhn min che a
ntiquendąh vaco chahn sąhn. Va
se chihto nąn Dihvo vo, quenun
se tino yahn se. A va cuąco dave
yahn se, ne dihya ihyan chahn chi.
36 Tuhme ihyan che ndihchero ye
ne, rente ye nduco ihyan che ndą
chahn tącą chi che ndiquendąh
vaco chihngą chahn sąhn min.
37 Nducoyąca ihyan che vate ye
yąhn yahn yąn Gadara, ąma di-
hya ye chi. Chemin che rąhn ye
ri ye Dihvo vo che ndąca ye yąn
min. Tuhme chendą Dihvo vo
chete bąrco, conąhn ye. 38 Sąhn
che a ntiquendąh vaco chahn sąhn
ne, ąma rica se Dihvo vo che cąh
yune ye che conduco se ihyan. Ate
hua cąh yune ye, ne rąhn ye ri ye
sąhn:
39 —Conahn cuąhn ndevaque, ne
cuente yahn vederihno chahte che
din Dendiohs ndoque.
Tuhme conąhn se, ne chacotuhn
se ndudo numacuahn viyąn me
yahn vederihno chahte che din Di-
hvo vo nduco se.

Rica Jairo cąva tąhn dihn dąya se

40 Cuahn che ndaconan Dihvo
vo viche lądo cuh yahn vine me
ne, ąma yąhn ihyan nevahnecun
ye ihyan numacuahn vedeyeno, te
nducoyąca ye ne, chenan rino ye
ihyan. 41 Ura min ndą ąma sąhn
ndinąn yahn yąco, duche se Jairo,
ne chehntihya se nąn Dihvo vo,
chica se favor ihyan, cąva che cąhn
ye vąco se, 42 te va ąma ndiyąhn ra
tąhn dihn yahn se, a ri te tenduh
ndichio nduyo. Chetąh cah tąhn,
adeche coh te. Tuhme cuahn Dihvo
vo, ne nde hua ri che cąca ye, te
ąma yąhn ihyan nduco ye.

Ndoyahn ąma ndąhta che nahn tąh te tino yahn Dihvo vo Jesucristo

43 Min vąn ihyan chahn, nduco
ąma ndąhta che cah te, rendora
te yun ro ro. A ri ndichio nduyo
che quenan cah me tąhn, ne a
chihno nducuahn yahn te che va
che renedihve te sąhn doctor. Ate

nde ạma se hua chi dico se tạhn.
44 Chahn ndạ te cuạhn vedạme Di-
hvo vo, nahn tạh te tino yahn ye,
ne ndetạhno cheguan rahn yun me
tạhn.
45 Tuhme tumerune Dihvo vo:
—¿Duh nahn tạh tino yáhn ne?
Nducoyạca ye rạhn ye te ndiyu
ihyan chahn. Pedro nduco com-
biero yahn ye ne, rạhn ye:
—Ihyan Ricuahn, ạma yạhn
ihyan chenun chiche ye chihto nạn
ne, ¿dehco che retumerune ne duh
nahn tạh tino yahn ne?
46 Ate rạhn Dihvo vo:
—Va duh che nahn tạh tino yáhn,
te checadinó che ndoyahn ạma
ihyan nduco vederihquentiyon
yáhn.
47 Ndihche ndạhta me che a
checadino Dihvo vo, ne chahn ndạ
te, chehntihya te nạn ye, nde tuno
rendoh te. Tuhme necạh cuande
te ihyan nạn nducoyạca ihyan
yạn deh cuande che nahn tạh te
tino yahn ye mạn, nduhcạ che
ndetạhno ndoyahn te mạn. 48 Rạhn
Dihvo vo ri ye tạhn:
—Dạyá, yahn che chitehne ne,
a ndoyehn. Dehve rahque. Co
conahn.

*Dihvo vo Jesucristo ne, ndede-
tuhche ye tạhn dihn yahn Jairo*

49 Nde metah cuihno cạhma Di-
hvo vo cuahn che ndạ ạma ihyan
ndevạco Jairo, ne rạhn ye:
—A chih tạhn dihn dạya ne.
Ametah deh cuande che quenda ne
Ihyan Ricuahn.
50 Chihnevan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye Jairo:
—Hua co ran. Cuitehne che co
conán di, ne tạhn dihn daye ne,
ndaconan conan te.
51 Cuahn che ndạ ye ndevạco se
ne, hua cạh yune ye che chendạ
nducoyạca ihyan nduco ye, demạn
Pedro mạn, Jacobo mạn, Juạn mạn,
nduco chida tạhn dihn me mạn,
nduco chaco te mạn. 52 Rah rạn
nducoyạca ihyan mạn, raco ye
mạn, cạva tạhn dihn me. Ate rạhn
Dihvo vo:
—Hua cuaco nchuhn, te tạhn
dihn tih ne, dehve ndih te, te
quiyạdo te.
53 Ate riyon nan ihyan chahn
ihyan, te a devano ye te tạhn dihn
me ne, a ndih te. 54 Tuhme chetạh
Dihvo vo tạh te, ne ạma dito rạhn
ye:
—Tạhn dihn, ¡cuenecuen!
55 Ntạ vaco tạhn dihn me, ne
ndetạhno necuan te. Chihquen-
tiyon Dihvo vo che cạh ihyan
chahn, cheh te. 56 Chida te nduco
chaco te ne, ạma cuahn ino ye.
Ate chihquentiyon Dihvo vo ihyan
chahn che hua cạhma ye nduco
nde ạma ihyan, che ndedetuhche
ye tạhn.

9

*Dechuh Dihvo vo Jesucristo
nduh che ndichio apóstol che chahn
ye cahndudo ye*

1 Ạma yune ne, din dạma Di-
hvo vo nduh che ndichio ihyan
apóstol yahn ye, ne cạh ye vederi-
hquentiyon ihyan chahn cạva che
ndetendạh ye vaco chihngạ mạn,
din ye che ndoyahn ihyan cah
mạn. 2 Dechuh ye ihyan chahn che
cạhn ye cuahndudo ye ndudo ndah
yahn vederihquentiyon yahn Den-
diohs mạn, din ye che ndoyahn
ihyan cah mạn. 3 Chihquentiyon ye
ihyan chahn:
—Hua dehva quenda nchuhn
cuạhn yune. Nde indạhco, nde
dino, nde pạn, nde tume, hua
quenda ne. A cahteca no ne
che chenun ne; hua quenda ne
tạma. 4 Adecotino vạco ihyan che
condạ nchuhn ne, min cuahtenan
ne nde tuno ro che ndạca ne yạn
min. 5 Nạn che hua ntumanecun
ihyan nchuhn ne, cuendiquendạh
ne yạn min, ne condạhde ne yune
yạhn che chenan cạh ne, cạva che
cadino ihyan chahn te hua ndạhcạ
din ye.

6 Tuhme cuahn ihyan chahn
nducuahn yạn, rahndudo ye
ndudo ndah yahn Dendiohs mạn,
redin ye che rendoyahn ihyan cah
mạn.

Herodes ne, nahn ndihchero ye Dihvo vo Jesucristo

7 Checadino rey Herodes yahn
vederihno che redin Dihvo vo, ate
hua devano ye duh ihyan min yahn
che nạhn ihyan ne, rạhn ye te Juạn
Bautista ntuche ye vạn tenạhn. 8 Te
nạhn ihyan ne, rạhn ye te pro-
feta Elías nuhnde ro ye. Nạhn tun
ihyan ne, rạhn ye te ạma cha ihyan
profeta che chahte ye a rạhn me,
ntuche ye. 9 Tuhme rạhn Herodes:

—Juạn ne, u dechúh che chica
yạn sandạdo dạndo ye. ¿Duhra
ihyan cạh che rihneván che rente
ihyan yahn ye tuhme ne?

Chemin che nahn ndihchero ye
Dihvo vo.

Cạh Dihvo vo Jesucristo, cheh uhn mil ihyan

10 Cuahn che ndaconan ihyan
apóstol chahn ne, necạh cuande
ye Dihvo vo yahn nducuahn che
din ye nạn che chahtechica ye.
Tuhme quenda Dihvo vo ihyan
chahn ạma cuạn nạn che metah
duhva nino yạn Betsaida. 11 Ate
checadino ihyan yạn, ne ạma yạhn
ye cuahn ye quendi ye Dihvo vo.
Cuahn che nda ye nạn che quenun
Dihvo vo ne, chicuahn Dihvo vo
ihyan chahn yahn vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs, ne din ye che
ndoyahn ihyan che cah ye.

12 Cuahn che a chi chino ne, ndo
dạma nduh che ndichio apóstol
chahn nạn Dihvo vo, ne rạhn ye ri
ye ihyan:

—Cuedechuh ne ihyan sih yạn
che nino mạn, nạn rạncho mạn,
cạva che cua ye che cheh ye mạn,
ndạca nạn che cuahtenan ye mạn,
te muhn nạn che chenan vo ne,
metah dehva.

13 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:

—Cạh nchuhn, cheh ihyan sih.

Rạhn ihyan chahn ri ye Dihvo vo:

—Uhn ra pạn nduco o yạhca va
yahn nuhn, atenạn che cạhn nuhn,
cua nuhn che cheh nducoyạca
ihyan sih.

14 Ihyan chahn ne, ri ye tenduh
uhn mil che demạn ihyan chạhn.
Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
apóstol yahn ye:

—Cuihquentiyon nchuhn che co
dạma ihyan sih, cuahte ye cạde o
raco ndiche ye queri ạma cuạn.

15 Tihcạ din ihyan chahn, ne
chahte nducoyạca ihyan. 16 Tuhme
chetạh Dihvo vo nduh che uhn
pạn me nduco o yạhca chahn, ne
chenihyon nạn ye nạn ro, necạh ye
nundihve cuahn Dendiohs. Ndeh
ye, ne cạh ye ihyan apóstol cạva che
cạh ye, cheh ihyan che ndi dạma
chahn. 17 Cheh nducoyạca ihyan
chahn nduhva che rica chedave
yahn ye. Chihno min ne, nedin
dạma ye che ngạva, ne chi ndichio
cuahte.

Rạhn Pedro te a Dihvo vo Jesucristo che dechuh Dendiohs, ndedevahn ye ihyan iyehnse

18 Ạma ro ne, quenan Dihvo vo
nduco ihyan apóstol yahn ye, ne
mạn ye revạh ye ạma lạdo. Chihno
min ne, tumerune ye ihyan chahn:

—¿Duh u, rạhn ihyan ne?

19 Ndahconan ihyan chahn:

—Nạhn ihyan ne, rạhn ye te ndih
ne, Juạn Bautista. Nạhn ye ne, rạhn
ye te ndih ne, Elías. Nạhn tun ye ne,
rạhn ye te ndih ne, ạma cha ihyan
profeta che chahte ye a rạhn me,
ntuche ye.

20 Tuhme tumerune Dihvo vo
ihyan chahn:

—Me nchuhn, ¿deh rạhn ne yáhn
ne?

Ndahconan Pedro:

—A ndih che a va cạde che
dechuh Dendiohs, ndedevahn ne
ihyan iyehnse.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te va che cạhno se ihyan

21 Tuhme chihquentiyon Dihvo
vo ihyan chahn che hua nuhnde ye
che a ihyan min che a va che chi
ye ndedevahn ye ihyan iyehnse.
22 Quendi ye rạhn ye:
—U che rinducó nducoyạca
ihyan ne, va che ạma chuhríhn.
Intiyahn mạn, chidocuyạn ndinạn
mạn, sạhn devano ley che dirun
Moisés mạn ne, ndạhchenan se u,
ne cạhno se u. Ate cuihno ino ro
ne, ntuché vạn tenạhn.
23 Chihno min ne, rạhn ye nduco
nducoyạca ihyan:
—Adecoduhno ihyan che nahn
conduco ye u ne, va che cạhcomạn
ye vedeyeno yahn mạn ye. An-
dahre nahn yạh se ihyan nạn cruz,
ate va che conduco ye u ro ro.
24 Tihcạ, te adecoduhno ihyan che
cạhcomạn ye u che nahn ndede-
vahn mạn ye ihyan ne, ihyan min
ne, conda ye. Ate ihyan che cạhco
mendạhn ye ihyan, coh ye cạva u
ne, ihyan min che cuạco ne, nde-
vahn ye. 25 Nde tah hua cochi-
hve che nedin dạma ihyan ndu-
cuahn vedecuihca che va iyehnse
ndete che conda ye. 26 Adecoduhno
ihyan che co cuihnạn ye cạva u
nduco ndudo yáhn ne, tihcạ u che
rinducó nducoyạca ihyan ne, co
cuihnán cạva ihyan min ro che
ndạ́ nduco ángel ndah numacuahn
vederihquentiyon yáhn mạn, nu-
macuahn vederihquentiyon yahn
Chidá mạn. 27 Cuạco rạ́hn rí
nchuhn te o ino ihyan che chenun
ye muhn ne, hua coh ye nde ndạ
ro che ndihchero ye che conahn
vederihquentiyon yahn Dendiohs.

Ndo diyạhn Dihvo vo Jesucristo

28 Chihno tenduh nine ro che
tihcạ rạhn Dihvo vo ne, quenda
ye Pedro mạn, Jacobo mạn, Juạn
mạn, ne cocha ye ạma tingüete
cạva che covạh ye. 29 Numanahn
che revạh ye ne, ndo diyạhn
ye. Tino yahn ye ne, ạma ndo
cua, ạma diyạhn ro. 30 Adenạn
chihnde ro o ndạco, rente ye
nduco Dihvo vo. Ihyan chahn ne,
Moisés nduco Elías. 31 Quendihco
dave yahn vahchetero, ne rente
ihyan chahn nduco Dihvo vo yahn
che va che cạhno sạhn nunde
ihyan min yạn Jerusalén. 32 Pedro
nduco combiero yahn ye ne, ạma
rendave yạhnde ye. Cuahn che
ntah ndutinạn ye ne, ndihchero
ye che ạma ndo diyạhn Dihvo vo.
Namin ndihchero ye ihyan che o
chahn che chenun ye min nduco
ye. 33 Ura che a nạhn Moisés nduco
Elías ne, rạhn Pedro ri ye Dihvo vo:
—Ihyan Ricuahn, ¡ndạhcạ che
cuahtenan vo muhn! Dendah
nuhn ino vache vah, ạma nạn che
cuhnde ne, ne tạma nạn che cuh-
nde Moisés, ne tạma nạn che cuh-
nde Elías.
Nde hua devano Pedro deh che
rạhn ye. 34 Numanahn che rạhn
ye ne, chiya ạma man, ne ạma di-
hya ihyan chahn chi che chenun ye
vạn man me. 35 Vạn man me ne,
chihnevan ihyan chahn ndudo che
rạhn Dendiohs:
—Sạhn tih che Dạyá. Yahinó
sạhn. Che cạhma se ne, chemin che
codinahn nchuhn.
36 Chihno che chihnevan ihyan
chahn ndudo me ne, a demạn Di-
hvo vo nti ye. Tạhn min ne, hua
rạhn ihyan chahn nduco nde ạma
ihyan yahn vederihno che ndi-
hchero ye.

Ndetendạh Dihvo vo Jesucristo vaco chihngạ che quenun ạma sạhn dihn

37 Tạma ro me ne, cuenchahn
ihyan chahn cuete me, ne ạma
yạhn ihyan chahn ye, chendi yune
ye Dihvo vo. 38 Vạn ihyan chahn ne,
rạhn ạma se numa dito:
—Ihyan Ricuahn, conan vạhino
ne u. Condihchero ne cạva sạhn
dihn yáhn, te ạma ndiyạhn ra se
yáhn. 39 Ạma vaco chihngạ re-
tumangạn sạhn, ne adenạn rah
se. Ạma dito rendoh se, riche
yan chende se. Rihno renuhn yah

sạhn, ne hua nahn cạhcomạn sạhn.
40 A chicá favor ihyan apóstol yahn
ne che ndetendạh ye vaco chihngạ
me sạhn, ate hua chi ndetendạh ye.
41 Ndahconan Dihvo vo:
—¡Ạma yah rí cạva nchuhn,
ihyan nunde che hua ritahno ne!
¿A numacuahn ro conán nduco
nchuhn? ¿Tạva ro va che cochá
nduco ne? Cuehn, ngua daye.
42 Ura che ndạ sạhn dihn me ne,
tumangạn vaco chihngạ me sạhn,
ne chendava se ndiyạhn, rih dihca
se. Ate ndetendạh Dihvo vo vaco
chihngạ me, ne nenecạh ye sạhn
chida se. 43 Nducoyạca ihyan ne,
ạma rahn ino ye yahn vederihno
chahte che tihcạ din Dendiohs.

Tạma yune rạhn Dihvo vo Jesucristo te va che cạhno se ihyan

Namin nducoyạca ye rahn ino
ye yahn nducuahn vederihno che
redin Dihvo vo. Rạhn Dihvo vo
nduco ihyan apóstol yahn ye:
44 Ndah conun ino nchuhn
ndudo che rạ́hn nduco ne. U che
rinducó nducoyạca ihyan ne, va
che necạh se u tạh sạhn nunde.
45 Ate hua chenahn ihyan chahn
che rạhn ye, te vạhche yahn ye
cạva che conahn ye, ne vạh ye
tumerune ye deh conahn ndudo
min.

¿Duh che tahque ndinạn ne?

46 Ihyan apóstol chahn ne, rente
ye vạn mạn ye nduco vih, cha ye
che tahque conạn ye. 47 Checadino
Dihvo vo che tihcạ rendedecadino
ihyan chahn, ne chetạh ye ạma
lihn. Chehndi ye nạn ye, 48 ne rạhn
ye nduco ihyan chahn:
—Adecoduhno ihyan che nevah-
necun ye lihn cuh che cuande yáhn
ne, u nevahnecun ye. Adecoduhno
ihyan che nevahnecun ye u ne,
Ihyan che dechuh ye u nevahne-
cun ye. Adecoduhno ihyan che
tahque necun ye vạn nducoyạca
nchuhn ne, ihyan min che tahque
ndinạn ye.

Ihyan che hua tạn ye nduco vo ne, rinan ye uvo

49 Tuhme rạhn Juạn ri ye Dihvo
vo:
—Ihyan Ricuahn, ndihchero
nuhn ạma ihyan che, nduco che
rạhn no ye che duche ne ne,
rendetendạh ye vaco chihngạ. Ate
hua cạh yune nuhn che quendi ye,
te hua nduco ye uvo.
50 Rạhn Dihvo vo ri ye Juạn:
—Hua cạhca tạn nchuhn che ti-
hcạ redin ye, te ihyan che hua tạn
ye nduco vo ne, rinan ye uvo.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihya ye Jacobo nduco Juạn

51 Cuahn che a ndạ nino ro che va
che nạhn Dihvo vo vahchetero ne,
chihco dạma ino ye, ne cuahn ye
yạn Jerusalén. 52 Dechuh menạn
ye ạma o ihyan apóstol ạma cuạn
yạn yahn Samaria, cạva che nuhn
ihyan chahn nạn che conan ye.
53 Ate ihyan yạn min ne, hua
nevahnecun ye Dihvo vo, te a
devano ye te yạn Jerusalén cạhn
ye. 54 Cuahn che ndihchero Jacobo
nduco Juạn che tihcạ ne, rạhn ye:
—Dihve nuhn, nduhcạ che chi-
hquentiyon ihyan profeta Elías che
chera yạhn che chica nạn ro, ne
chiche ạma yạhn ihyan ne, ¿a nahn
ne che tihcạ din vo, ne cuihno cuco
ihyan yạn tih ne?
55 Chaconan Dihvo vo, ndi-
hchero ye ihyan chahn, ne chihya
ye ihyan:
—Nchuhn ne, nde hua devano
ne ti rica vedetạn yahn ne che ti-
hcạ rạhn ne, 56 te u che rinducó
nducoyạca ihyan ne, ndạ́ cạva che
ndedeváhn ihyan, ndiyu cạva che
decuihnó ihyan.
Tuhme chuh dạma ye, cuahn ye
tạma yạn nduco vih.

Sạhn che nahn conduco se Dihvo vo Jesucristo

57 Cuahn che a chenun yune
ihyan chahn ne, rạhn ạma se ri se
Dihvo vo:

—Dihvé, conducó ndih adecotino che cạhn ne.
58 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Yuhne ne, va ive vạco te; yạhda ne, va nạn che rahte te, ate u che rinducó nducoyạca ihyan ne, metah nde nạn che conditenán.
59 Tạma se ne, rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Cuhn vo, condoque u.
Ndahconan se yahn ye:
—Dihvé, te yune ne che conán nạn chidá nde ndạ ro che coh ye. Cuhché ihyan, tuhme conducó ndih.
60 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Cuihcoman ihyan che hua ritahno ye u, te anduhnecạ ndete che a ndih ye nạn Dendiohs. Ihyan chahn co cuhche ye tenạhn yahn ye. Me di ne, cuehn cuahndode ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.
61 Rạhn tạma se ri se Dihvo vo:
—Dihvé, cạ́hn conducó ndih, ate te yune ne che dinoca cạ́hn cạhmá nduco ihyan yáhn che chenun ye ndevạcó, te va che cạhcomạ́n ihyan.
62 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Nduhcạ che hua cochihve ntiyon yahn ihyan che ndaconan ye cuạhn vedạme ye ura che rih rine ye nduco curuhnyạhn ne, tihcạ hua cochihve che hua riquendi ihyan vederihquentiyon yahn Dendiohs cuahn dạma.

10

Dechuh Dihvo vo Jesucristo ino raco ndiche ihyan che chahn ye cahndudo ye

1 Chihno min ne, tendạhnun Dihvo vo te ino raco ndiche ihyan che rinduco ye ihyan, ne dechuh ye ihyan chahn cạde o ye queri ạma yạn cuạhn nạn che va che chuh mạn ye. 2 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Nduhcạ che ndeh ndute ndạta cuahn che ạma riyahn ne, tihcạ ạma yạhn ihyan che nahn cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs. Chemin che cuica nchuhn Dihvo vo Dendiohs che dechuh ca ye ihyan che cuahndudo ye Ndudo yahn ye. 3 Cuahn nchuhn, te u dechúh nchuhn nduhcạ che cạhn itecuche vạn lobo. 4 Hua quenda ne dino. Nde tume, nde ndạco, hua quenda ne. Nde hua cuahtendi ne yune cạva che necạh ne Dendiohs nde ạma ihyan. 5 Cuahn che condạ nchuhn ạma vah ne, cạhma ne: “Dendiohs nduco ye nchuhn, hua dehve rạhco ne.” 6 Ndete che min quenun ạma ihyan che necun ye ne, conahn nduco ye nduhcạ che cạhma nchuhn. Ndete che hua ne, hua conahn. 7 Cuahtenan nchuhn vah nạn che nevahnecun ye nchuhn, ne cocheh ne mạn, cuih ne mạn, deh che reh ye te ye, cheh ne, te nạn che redin ihyan ntiyon ne, a min va che quendạh che cheh ye. Hua cạhn nchuhn nduh vah nduh vah. 8 Cuahn che ndạ nchuhn adecotino yạn nạn che nevahnecun ye nchuhn ne, cocheh ne adecodehno che cạhco ye nạn ne. 9 Codin nchuhn che ndoyahn ihyan cah che vate ye min, ne cạhma ne nduco nducoyạca ihyan: “Vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a va vạn nchuhn.” 10 Ate adecotino yạn che ndạ nchuhn nạn che hua nevahnecun ye nchuhn ne, cuahn che ndiquendạh ne cuạhn yune ne, cạhma ne: 11 “Nde yune yạhn yahn yạn vạco nchuhn che quenan cạh nuhn ne, ndạhde nuhn yahn che hua chitahno ne. Ate cuedevano nchuhn te vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, a va vạn ne.” 12 Rạ́hn rí nchuhn te ro che techecạde Dendiohs yahn ihyan ne, tahque chuhrihn ca ihyan yạn min che co ihyan yạn Sodoma.

Ihyan yạn Corazín nduco ihyan yạn Betsaida ne, va che co ye castigo yah

13 ’Ihyan yạn Corazín, ¡yah rí cạva nchuhn! Ihyan yạn Betsaida,
¡yah rí cạva nchuhn!, te ndete
che ihyan yạn Tiro nduco ihyan
yạn Sidón ndihchero ye vederihno
che ndihchero nchuhn ne, ametah
ro nto ino ihyan chahn nunde
yahn ye, chahtenun ye tino ndere
mạn, chahte rạn ye vạn iya mạn.
14 Ate ndạ ro che techecạde Den-
diohs yahn ihyan ne, nchuhn che
tahque chuhrihn ne che co ihyan
yạn Tiro nduco ihyan yạn Sidón.
15 Namin nchuhn, ihyan yạn Ca-
pernaum, ạma yạde ne mạn, ạma
nahn conạn ne mạn, ate va che
cuahtenun ne vạn ruchiyạhn.
16 ’Me nchuhn che rinduco ne
u ne, ihyan che renevahnecun ye
nchuhn ne, u renevahnecun ye.
Ihyan che hua renevahnecun ye
nchuhn ne, u hua renevahnecun
ye. Ihyan che hua renevahne-
cun ye u ne, hua renevahnecun ye
Ihyan che dechuh ye u.

Ndaconan ihyan che ino raco ndiche chahn che dechuh Dihvo vo Jesucristo

17 Ihyan che ino raco ndiche
chahn che dechuh Dihvo vo ne, ntạ
ye. Ạma yeno ye, ne rạhn ye:
—Dihve nuhn, nde vaco chihngạ
ne, redinahn yahn nuhn yahn ved-
erihquentiyon che te ne, chenan
cuma nuhn.
18 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Cuạco, te u ne, ndihcheró
sạhn chundah che nduhcạ che riya
cuah, rica se nạn ro, rendạh se nde
ndiyạhn. 19 U té vederihquentiyon,
chenan cuma nchuhn, ne ndạhco
ndiya ne vederihquentiyon yahn
chundah. Andahre condinun ne
cu tạn mạn, itedahn mạn, ate hua
dehva co yahn ne. 20 Nchuhn
ne, nde hua nduh co yeno ne
che redinahn vaco chihngạ che
rihquentiyon ne. Tahque co yeno
ne yahn che a chenan cạca ne
vahchetero.

Ạma chi yeno Dihvo vo Jesucristo

21 Ura min ne, din Vaco Dendiohs
che ạma chi yeno Dihvo vo, ne
covạh ye:
—Chida mạ́n, ndih che dendah
ne vahchetero mạn, iyehnse mạn.
U rendevá numacuahn vedeyeno
yavenạn ne, te chihco ndeh ne ved-
edevano yahn ne nạn ihyan che
rạhco ye che ạma devano ye, ne
cạh ne, chi devano ihyan che ne-
cun ye. Chidá, tihcạ din ne, te tihcạ
nahn mạn ne.
22 Tuhme rạhn ye ri ye ihyan che
nduco ye:
—Chidá ne, ndạhco ye ndu-
cuahn dehtenduh tạ́h. Nde ạma
ihyan hua rendihche ye duh che
Dạya Dendiohs. Ate Chidá ne,
rendihche ye u, te u che Dạya ye.
Nde ạma ihyan hua rendihche ye
Chidá, atenạn u, Dạya ye mạn,
ihyan che tendạhnún ihyan mạn,
rendihche nuhn ihyan.
23 Chaconan ye ndihchero ye
ihyan che rinduco ye ihyan, ne
deva vih rạhn ye nduco ye:
—Nchuhn ne, ạma ndah ro yahn
ne, 24 te rạ́hn rí nchuhn te ạma
yạhn ihyan profeta mạn, rey mạn,
che chahte ye a rạhn me, chenan
ino ye che ndihchero ye che rendi-
hchero nchuhn, ate hua ndạca ndi-
hchero ye. Chenan ino ye che cah-
nevan ye che rihnevan nchuhn,
ate hua ndạca chihnevan ye.

Ejemplo yahn ạma sạhn nación yahn Samaria

25 Ạma sạhn devano ley che
dirun Moisés ne, cạva che
tumerande se Dihvo vo ne,
tumerune se ihyan:
—Ihyan Ricuahn, ¿deh va che
dín cạva che conán vahchetero nu-
macuahn ro ne?
26 Tumerune Dihvo vo sạhn:
—¿Deh che ndirun nạn ley che
dirun Moisés ne? ¿Tạcạ renehn ne?
27 Ndahconan se:

—“Codin yahine Dihve Dendiohs numacuahn chedave yehn mạn, numa ine mạn, numacuahn fuerza yehn mạn, numacuahn vederendedecadino yehn mạn. Namin codin yahine nducoyạca ihyan nduhcạ che yahine man di.”

28 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:

—Ndạhcạ ndahconen. Ndete che tihcạ din ne, conen vahchetero numacuahn ro.

29 Ate nducote hua nahn se che cora vedecuihno yahn se ne, tumerune se Dihvo vo:

—¿Duh ihyan che din yahinó me ne?

30 Ndahconan Dihvo vo yahn se nduco ejemplo cuh:

—Ạma ihyan ne, chica ye yạn Jerusalén, cuahn ye yune che rendạ yạn Jericó. Min tạhn nun sạhn duco ihyan, ne chahn se ihyan, chehnevi se nde tino yahn ye. Nuhn yah se ihyan, ne chacondihte se ihyan, ndih tạhn ye, ne conạhn se. 31 Ura min chuh ạma chidocuyạn nạn che quendite ihyan che ntạca yah me, ne chahconan ye yune, chuh ye cuahn ye. 32 Namenạn me ne, chuh tạma chidocuyạn, ạma levita, ihyan che redin cudạdo nạn ta. Ndihchero ye che quendite ihyan che ntạca yah me, ne namin chahconan ye yune, chuh ye cuahn ye. 33 Ate chihno min ne, ndạ ạma sạhn nación yahn Samaria nạn che quendite ihyan che ntạca yah me, ne quenan vạhino se ihyan. 34 Chahn ndạ se, ne dico se ihyan, chih se aceite nduco vino, ne dechiche se nduh cuạn nạn yah yahn ye. Tuhme tihde se ihyan dạme yuhdo che ra se, ne quenda se ihyan ạma vah, ne min din se cudạdo ihyan. 35 Tạma ro me, ura che a cạhn se ne, tendạh se tume, cạh se sạhn che vạco min, ne rạhn se ri se vih: “Codin cudạdo ihyan cuh, ne cuahn che ndaconán ne, nedihvé yehn tạva ca tume che toh nduco ye.”

36 Tuhme tumerune Dihvo vo sạhn:

—¿Cha ihyan che ino chahn che din yahino ye ihyan che nuhn yah sạhn duco chahn ne?

37 Ndahconan se yahn ye:

—Sạhn che din se vedevạhino nduco ye tahque yahino se ihyan.

Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:

—Ndạhcạ ndahconen. Namin di ne, codin yahine nducoyạca ihyan.

Chahn Dihvo vo Jesucristo vạco Marta nduco María

38 Chihno min ne, chahn Dihvo vo ạma yạn lihn, vạco ạma ndạhta che duche te Marta. 39 Marta ne, va ạma tạhn coh te che duche te María. Tạhn min ne, chihnde te nạn Dihvo vo, rihnevan te ndudo yahn ye. 40 Ate Marta ne, ạma va ntiyon yahn te, ne chahn te nạn Dihvo vo, ne rạhn te ri te ihyan:

—Dihvé, ¿a hua rihco ne cudạdo che tạhn cóh ne, rihcomạn te u nduco ntiyon yahn nuhn? Cạhma ne co ne tạhn che conan te u.

41 Ndahconan Dihvo vo yahn te:

—Marta, Marta, di ne, ạma rendedecadine yahn ntiyon yehn. 42 Ate va ạma nạn che tahque cochihve. María ne, tendạhnun te cha che tahque ndah, ne hua duhva cahnevi yahn te.

11

Chicuahn Dihvo vo Jesucristo nduhcạ che covạh vo

1 Ạma yune ne, revạh Dihvo vo, ne cuahn che a chihno covạh ye ne, rạhn ạma ihyan apóstol ri ye ihyan:

—Dihve nuhn, cuicuahn ne nuhn, covạh nuhn nduhcạ che chicuahn Juạn Bautista ihyan che chinduco ye ihyan.

2 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuahn che covạh nchuhn ne, cạhma ne tuhcạ:

Chida nuhn che va ne vahchetero,

ndạhcạ che ndeva nducoyạca
ihyan yavenạn ne.
Ndạhcạ che cạhcantiyon ne
nducoyạca ihyan.
Nduhcạ che rinahn nducuahn che
nahn ne vahchetero ne, ti-
hcạ conahn muhn iyehnse
cuh.
3 Cuete ne che cheh nuhn mạn
nduhcạ che rete ne ro ro.
4 Cuenchahco ne nunde yahn
nuhn, te namin nuhn ne,
renchahco nuhn yahn
nducoyạca ihyan che rendi-
hco ye yahn nuhn.
Hua cuahnecun ne che tumerande
chundah nuhn.
Cuendedevahn ne nuhn yahn ndu-
cuahn che chihngạ.
5 Tuhme quendi Dihvo vo, ne
rạhn ye:
—Ndete che nạn mạhn yạn, cạhn
ạma cha nchuhn vạco amigo yahn
ne, ne cạhma ne nduco ye: "Com-
biero, teche ne o ino pạn, tu-
menán, 6 te ạma amigo yáhn ndạ
ye ndevạcó, ne metah dehva che
cáh cheh ye", 7 ¿a ndahconan ye
nde chete vah tuhcạ ne?: "Hua
dendoh u, te a quendité nạn yundo
nduco checạhya yáhn, ne chende-
vah ne, a ntude. Hua co necuán
té che rique." 8 Ráhn rí nchuhn
te andahre hua necuan ye, te ye
cạva che amigo yahn ne ihyan,
ate ndete che quendi ne cạca ne
ihyan ne, necuan ye te ye ndu-
cuahn che nahn ne. 9-10 Namin
ráhn rí nchuhn: Cuica ne dehten-
duh che nahn ne Dendiohs, ne te
ye nchuhn. Tihcạ, te nducoyạca
ihyan che rica ye ne, rendondạ
tạh ye. Ihyan che renuhn ye ne,
rendạca ye. Ihyan che riyạhve ye
ne, renạne chendevah cạva ye.
11 'Ndete che cạca dạya ạma
cha nchuhn pạn ne, ¿a cạh ne
ạma tu? O ndete che cạca dạya
nchuhn yạhca, ¿a cạh ne ạma cu?
12 O ndete che cạca dạya nchuhn
ạma dute tuh ne, ¿a cạh ne ạma
itedahn? 13 Andahre duhtuno
ihyan nchuhn, ate devano cạh ne
dehtenduh che ndah dạya ne. ¿A
ndiyu tahque nun te Chida nchuhn
che va ye vahchetero Vaco Ndah
yahn ye nchuhn cuahn che cạca
ne?

*Rạhn se yahn Dihvo vo Jesu-
cristo te quenan cuma ye veder-
ihquentiyon yahn chundah*

14 Ạma yune ne, ndetendạh Di-
hvo vo vaco chihngạ che quenun
ạma se, nedin che ndi lihme se.
Cuahn che a ndiquendạh vaco chi-
hngạ me ne, a chi cạhn sạhn min,
ne ạma cuahn ino ihyan. 15 Ate
nạhn se ne, rạhn se:
—Sạhn tih ne, rendetendạh se
vaco chihngạ, te quenan cuma se
vederihquentiyon yahn chundah,
sạhn min che ndinạn se yahn vaco
chihngạ.
16 Nạhn tun se che nahn
tumerande se Dihvo vo ne, rica
se che din ye ạma vederihno che
cạca vahchetero, ndihchero se.
17 Ate devạno Dihvo vo deh che
rendedecadino sạhn chahn, ne
rạhn ye ri ye sạhn:
—Ndete ihyan che vate ye
rihquentiyon ye, cuahtecuhma
ye vạn mạn ye nduco vih ne,
hua co quendi ye cạhcantiyon ye.
Namin ihyan che chenun ye ạma
vah, ndete che cuahtecuhma ye
vạn mạn ye nduco vih ne, hua
co quendi ye, cuahtenun dạma
ye. 18 Namin chundah, ndete che
cuhma se nduco ihyan yahn se ne,
¿tạcạ co quendi cạhcantiyon se?
Tihcạ tumeruné nchuhn, te rạhn
ne te nduco vederihquentiyon
yahn chundah, rendetendáh vaco
chihngạ. 19 Ndete che rendetendáh
vaco chihngạ nduco vederihquen-
tiyon yahn chundah ne, tuhme
¿duhra rinan combiero yahn
nchuhn che rendetendạh se vaco
chihngạ? Mạn sạhn chahn cạhma
se co se nchuhn. 20 Ate ndete
che nduco vederihquentiyon
yahn Dendiohs rendetendáh vaco

chihngạ ne, codevano nchuhn te
vederihquentiyon yahn Dendiohs
ne, a va vạn ne.
21 ’Cuahn che ạma sạhn dito va
che redin nduco se cudạdo vạco se
ne, nducuahn dehtenduh yahn se
ne, ndạhcạ va. 22 Ate ndete che ndạ
tạma ihyan che tahque dito ye che
co sạhn min ne, ndạhco ndiya ye
sạhn, cahnevi ye nducuahn deht-
enduh che redin nduco se cudạdo
vạco se, ne necahn mạhn ye nduco
combiero yahn ye nducuahn che
cahnevi ye yahn se.
23 ’Ihyan che hua rinduco ye u ne,
tạn ye nducó. Ihyan che hua redin
ye ntiyon nducó ne, redetohnan ye
ntiyon che redín.
24 ’Cuahn che a ndiquendạh vaco
chihngạ ạma ihyan ne, rechica
nạn yạhn cuma, renuhn nạn che
conun. Ndete che hua rendạca
nạn che conun ne, rendedecadino:
“Nạhn tún nạn che ndiquendạ́h.”
25 Cuahn che rendaconan ne,
rentạca ihyan min nduhcạ ạma
vah che ndạhcạ nto dave nde tuno
necuco. 26 Tuhme rahn regua te
ndache vaco che tahque chihngạ,
ne rendạ ihyan min, ne tahque
rechuhrihn ye che co ro menạn
me.

*Ndah ro yahn ihyan che redi-
nahn ye Ndudo yahn Dendiohs*

27 Ura che rạhn Dihvo vo dehten-
duh che tuhchan ne, ạma dito rạhn
ạma ndạhta vạn ihyan:
—¡Ndah ro yahn ihyan ndạhta
che chacoyạhn ye ndih mạn, che
tạve ye ndih mạn!
28 Dihvo vo ne, rạhn ye:
—Tahque ndah ro yahn ihyan
che rihnevan ye Ndudo yahn Den-
diohs mạn, redinahn ye mạn.

*Ihyan nunde ne, rica ye ạma ved-
erihno ndihchero ye*

29 Cuahn che ạma ndo dạma
ihyan ne, rạhn Dihvo vo:
—Nchuhn che vate ne mạn ro
cuh ne, duhtuno ihyan ne, rica
ne vederihno. Ate vederihno ne,
hua ndạca ndihchero ne. Atenạn
ạma vederihno nduhcạ vederihno
che din Dendiohs nduco Jonás,
ndạca ndihchero ne. 30 Nduhcạ
che ndihchero ihyan yạn Nínive
vederihno che din Dendiohs
nduco Jonás ne, tihcạ conahn ạma
vederihno nduco u che rinducó
nducoyạca ihyan, ndihchero
nchuhn che vate ne mạn ro cuh.
31 Ndạ ro che techecạde Dendiohs
yahn nducoyạca ihyan ne, necuan
reina che va te cuạhn yạhn ndiya,
cạca nunde te yahn nchuhn che
vate ne mạn ro cuh, te tạhn
min ne, chica te yạhn yahn, ne
ndạ te, chihnevan te vededevano
yahn Salomón. Ate u che tahque
chahte vederihquentiyon yáhn
che co Salomón, muhn quenún
vạn nchuhn, nde hua retumacạh
ne u. 32 Ndạ ro che techecạde
Dendiohs yahn nducoyạca ihyan
ne, necuan ihyan yạn Nínive, cạca
nunde ye yahn nchuhn che vate
ne mạn ro cuh, te ihyan chahn ne,
nto ino ye nunde yahn ye cuahn
che cahndudo Jonás. Ate u che
tahque chahte vederihquentiyon
yáhn che co Jonás, muhn quenún
vạn nchuhn, nde hua retumacạh
ne u.

*Ejemplo yahn ndudo che ricuahn
Dihvo vo Jesucristo*

33 ’Nde ạma ihyan hua rihco ye
ạma yạhn mạn ạma cajún, ate ri-
hco ye nạn che yạco cạva che co
ro dave yahn ihyan che rendạ ye.
Tihcạ ndudo yáhn, te hua co co-
nun ndeh. 34 Ndutenạn nchuhn
ne, nduhcạ ạma yạhn che redin
che ri ro nạn ne. Chedave yahn
ne ne, nduhcạ ạma yạhn che redin
che ri renahn ne. Ndete che ndah
chedave yahn ne ne, conahn ndah
ne. Ate ndete hua ndah ne, nde hua
conahn ne. 35 Chemin che nahn
che cạhco nchuhn cudạdo chedave
yahn ne cạva che ndah conahn
ne. 36 Ndete che tihcạ cạhco ne
cudạdo ne, chedave yahn ne ne,

nduhcą ąma yąhn ndah che din che conahn ndah ne.

Sąhn fariseo nduco sąhn devano ley che dirun Moisés ne, ndevih Dihvo vo Jesucristo nunde yahn se vąconąn se

37 Cuahn che chihno rąhn Dihvo vo ne, yąhve ąma sąhn fariseo ihyan che cąhn ye vąco se, cheh ye nduco se. Chendą ye vąco se, ne cuahn che ndą ura ne, chihnde ye nąn mesa. 38 Ndihchero sąhn fariseo me che hua nąno ye tąh ye nduhcą costumbre yahn se, ne ąma cuahn ino se chi. 39 Rąhn ye ri ye sąhn:

—Nchuhn sąhn fariseo ne, ąma renąno ne vąso mąn, cuh mąn. Ate chete chedave yahn mąn ne ne, ndito vede idihya mąn, nducuahn che chihngą mąn. 40 ¡Hua renahn nchuhn! ¿A hua devano nchuhn te Dendiohs che dendah ye ihyan ne, tahque nahn ye che dave chedave yahn ihyan che co cuąhn menąn ye? 41 Cuedin nchuhn vedevąhino numacuahn chedave yahn ne. Tuhme co ro che dave yavenąn ne nąn Dendiohs.

42 'Nchuhn sąhn fariseo, ¡yah rí cąva ne!, te demąn riya yahn ive mąn, aruda mąn, dehtenduh yąta mąn, recąh ne. Ate vederihquentiyon yahn Dendiohs mąn, vedeyahino yahn ye mąn, andahre chemin che tahque rigonun chihve ne, rihcomąn ne. Nduhcą che redinahn ne yahn riya ne, tihcą codinahn ne yahn nducuahn.

43 'Nchuhn sąhn fariseo, ¡yah rí cąva ne!, te renan ino ne cuahte ne chete yąco nąn silla che rahte ihyan ndinąn. Namin renan ino ne che nevahnecun ihyan nchuhn, nte ye Dendiohs nchuhn cuąhn ndihve.

44 'Nchuhn sąhn fariseo mąn, sąhn devano ley che dirun Moisés mąn, ¡yah rí cąva ne! ¡O nąn o chende ne! Nchuhn ne, nduhcą yąyan che a nincheh, che vatechica ihyan menąn nde hua devano ye che yąyan, tihchan ne.

45 Tuhme rąhn ąma sąhn devano ley che dirun Moisés:

—Ihyan Ricuahn, cuahn che tihcą rąhn ne ne, nde nuhn, chihngą riya yahn nuhn.

46 Ate rąhn Dihvo vo ri ye sąhn:

—Namin nchuhn, sąhn devano ley che dirun Moisés, ¡yah rí cąva ne!, te recąh rihn nduh ne ihyan nduco dehtenduh che nentihdenan ne, rihquentiyon ne che va che dinahn ye. Ate mąn ne ne, nde tah hua rinan ne ihyan.

47 '¡Yah rí cąva nchuhn!, te rahto ne yąyan yahn ihyan profeta che mąn indihte yahn ne, chihno ye ihyan. 48 Nchuhn ne, devano ne che din indihte yahn ne, ne dąma ri ne nduco ye, te ihyan chahn chihno ye, ne nchuhn rahto ne yąyan.

49 'A yahn che tihcą redin nchuhn che rąhn Dendiohs numacuahn vededevano yahn ye: "Dechúh ihyan profeta mąn, ihyan apóstol mąn, ne cąhno se nąhn ihyan chahn, ne nąhn ye ne, din tąn se nduco ye." 50 Dendiohs va che techecąde ye yahn ihyan che vate ye mąn ro cuh, te ndehde dąme ye yun yahn nducoyąca ihyan profeta che chihno ihyan nde nąn che canąn iyehnse. 51 Ndehde dąme ye nde yun yahn Abel, nde yun yahn Zacarías, che chihno se ihyan mendąhn yahn nąn ta nduco yąco chahte. Tihcą rąhn rí nchuhn, te yun yahn nducoyąca ihyan chahn ne, va che nedihve ihyan che vate mąn ro cuh.

52 'Nchuhn, sąhn devano ley che dirun Moisés, ¡yah rí cąva ne!, te vededevano che chihcoro Dendiohs ne, nchuhn ne, rihco ndeh ne. Nde hua riquendi mąn nchuhn, nde hua rahnecun ne che quendi ihyan chenąhn.

53 Cuahn che rąhn Dihvo vo dehtenduh che tuhchan ne, sąhn fariseo mąn, sąhn devano ley che

dirun Moisés mạn ne, chi tạn
se nduco ye, ne ạma ndeh nạn
dehtenduh retumerune se ihyan.
54 Nduco tihcạ ne, retumarande
se ihyan, te nạhn se che cạhma ye
ạma ndudo che hua ndạhcạ, cạva
che co cạca nunde se yahn ye.

12

Ndudo che ricuahn sạhn fariseo ne, nduhcạ yạ yahn pạn

1 Ura min ne, ạma yạhn ihyan
ndo dạma ye nde tuno racondạ vih
ye. Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan apóstol yahn ye:
—Cuihco nchuhn cudạdo nduco
ndudo che ricuahn sạhn fariseo, te
o nạn o chende se, ne ndudo yahn
se ne, rendih nduhcạ che rendih
yạ yahn pạn. 2 Nducuahn che
va cuạhn ndeh ne, va che cuhnde
ro. Namin nducuahn che ri cuạhn
ndeh ne, va che cadino ihyan.
3 Tihcạ, te che rente nchuhn cuạhn
demạn ne nduco vih ne, va che
cadino nducoyạca ihyan. Namin
che rạhn nchuhn cuạhn chete vah
ne, va che cuahndudo ihyan nde
tin vah yuto.

Duh che va che din vạh vo

4 'Ate nchuhn amigo yáhn, rạ́hn
rí nchuhn te hua din vạh ne sạhn
che rihno se ihyan, te cuihno min
ne, ametah dehva co din se. 5 U
có nchuhn duh che din vạh ne.
Codin vạh ne Ihyan che co cahnevi
ye vedevihche yahn ne, ne cui-
hno min ne, va vederihquentiyon
yahn ye che dechuh ye nchuhn vạn
ruchiyạhn. A Ihyan min che codin
vạh nchuhn.
6 'Yạhda cạhya ne, nde hua rigo-
nun chihve te, rendihcue ihyan
uhn te, ra ye co tume cạhya, ate
Dendiohs ne, nda cuande ye ite.
7 Nde yudo tin queri ạma nchuhn
ne, nda cuande ye. Huate vạh
nchuhn, te tahque rigonun chihve
nchuhn che co ạma yạhn yạhda
cạhya.

Ihyan che renevahnecun ye Dihvo vo Jesucristo nạn nducoyạca ihyan

8 'Rạ́hn rí nchuhn te adecoduhno
ihyan che renevahnecun ye u nạn
nducoyạca ihyan ne, u che rinducó
nducoyạca ihyan ne, ndevá ihyan
min nạn nducoyạca ángel yahn
Dendiohs. 9 Ate ihyan che hua
renevahnecun ye u nạn nducoyạca
ihyan ne, hua ndevá ihyan min
nạn ángel yahn Dendiohs.
10 'Adecoduhno ihyan, andahre
chihngạ cạhma ye yahn u che
rinducó nducoyạca ihyan, co ca
ndạca ye vederenchahco. Ate
ihyan che cạhva ye yahn Vaco
Ndah yahn Dendiohs ne, ametah
nchahco cuahno Dendiohs cạva ye.
11 'Cuahn che quenda se nchuhn
chete yạco mạn, nạn juez mạn,
nạn intiyahn mạn ne, hua nd-
edecadino nchuhn deh cạhma ne,
o tạcạ cạhma ne, 12 te ura min
ne, Vaco Ndah yahn Dendiohs te
cuande nchuhn deh che cạhma ne.

Rihco yudo Dihvo vo Jesucristo yahn vedeidihya

13 Rạhn ạma se ri se Dihvo vo:
—Ihyan Ricuahn, cạhma ne co
ne sạhn dihnó che cahmạhn se
nducó dehtenduh che chihco indi-
hte yahn nuhn.
14 Ate rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Ndạco, ndiyu juez u cạva che
cạhcantiyón che cahmạhn nchuhn
dehtenduh yahn ne nduco vih.
15 Tuhme rạhn ye ri ye
nducoyạca ihyan:
—Cuihco nchuhn cudạdo, ne
hua din yahino ne vedecuihca che
va iyehnse cuh, te andahre ạma va
vedecuihca yahn ihyan, ate ndiyu
nduco chemin co ndevahn ye.

Ạma sạhn cuihca che hua renahn se

16 Tuhme nte Dihvo vo ejemplo
cuh:
—Chihnde ạma sạhn cuihca, ne
ạma nduyo ne, ạma chi chendạta
yahn se. 17 Tuhme ndedecadino

se: “Mạn ne, ¿tạcạ dín?, te ametah
ti nạn che cuih ndáh ndute ndạta
yáhn. 18 Tuhcạ dín. Ntihné ndu-
cuahn vahyạca yáhn, ne cạhnó che
tahque rahte. Min cuih ndáh ndu-
cuahn ndute ndạta yáhn. 19 Ạma va
vedecuihca yáhn cạva ndeh nduyo.
Mạn ne, cuhnde táhn, chéh mạn,
cúh mạn, co yenó mạn.” 20 Ate rạhn
Dendiohs ri ye sạhn: “Hua renehn.
Mạn yạn cuh, va che coh. Ạma
nedin dame vedecuihca, ate mạn
ne, nde hua devene duh che ndah
yahn.”

21 Quendi Dihvo vo, ne rạhn ye:

—Tihchan ihyan che renedin
dạma ye vedecuihca cạva mạn
ye, ate nạn Dendiohs ne, ametah
dehva yahn ye.

Dendiohs ne, redin ye cudạdo ihyan yahn ye

22 Rạhn Dihvo vo nduco ihyan
apóstol yahn ye:

—Chemin che rạ́hn rí nchuhn.
Hua cuạhcorạn ne tạcạ din ne
che ndạca cheh ne, nde hua
cuạhcorạn ne cạva tino yahn
ne. 23 Vedevihche yahn nchuhn
ne, tahque quenun yạn che co
che reh ne, ne mạn nchuhn ne,
tahque chenun yạn ne che co tino
che rahtenun ne. 24 Condihche
nchuhn chihnda. Nde hua rino
te ndạta, nde metah nạn che
cuih ndah te deh che cheh te, ate
Dendiohs ne, rihquecheh ye ite.
¡Tahque rigonun chihve nchuhn
che co yạhda! 25 ¿Duh nchuhn
che andahre ạma rendedecadino
ne, co tihdenan ne mạhn metro
che yạco ne? 26 Ndete che hua ri
redin nchuhn cha che hua vạhche,
¿dehco che ạma rendedecadino ne
yahn dehtenduh chenạhn?

27 ’Condihche nchuhn tạcạ rihta
nạnda. Nde hua rendạhyon,
nde hua rạh cuche, ate rạ́hn rí
nchuhn te tahque ndạhchan ro
nạnda che co tino che quenun
Salomón, andahre ạma chahte
vederihquentiyon quenan cuma
ye. 28 Dendiohs ne, redin ye che
riya nạnda viyạta andahre ạma
ro rihnde, ne tạma ro ne, rih di.
¿A ndiyu tahque redin ye cudạdo
nchuhn? ¿Dehco che ạma doh
ritahno ne tuhme? 29 Chemin che
hua cạh rihn mạn ne nchuhn che
rendedecadino ne deh cheh ne
mạn, deh cuh ne mạn. 30 Ihyan
iyehnse ne, ạma rendedecadino
ye yahn nducuahn dehtenduh
che tuhchan. Ate nchuhn ne,
va Chida ne vahchetero, ne a
devano ye che rendotenan ne ndu-
cuahn dehtenduh che tuhchan.
31 Dinoca cuahnecun nchuhn che
cạhcantiyon Dendiohs nchuhn.
Tuhme nducuahn dehtenduh che
tuhchan ne, nde tihdenạn ca ye te
ye nchuhn.

32 ’Nchuhn che doh ri ne, che
rinduco ne u, huate vạh ne, te
Chida ne ne, nahn cạhcantiyon
ye nchuhn. 33 Condihcue nchuhn
dehtenduh che va yahn ne, ne
codin ne vedevạhino nduco. Codin
nchuhn che ndah cạva che ndeva
ne che ndah vahchetero. Chemin
ne, nduhcạ ạma vedecuihca
che hua co cahnevi sạhn duco
mạn, hua co detoh iteduhn mạn.
34 Tihcạ, te cha vedecuihca che va
yahn nchuhn ne, a yahn chemin
che rendedecadino ne.

Nahn che cuahteyạn ihyan

35-36 ’Cuahn che rahn ạma ihyan
vihco nạn che rihnevạco ihyan ne,
rahtenun sạhn decạhya yahn ye
cudạdo vah. Vateyạn se cạva che
ndetạhno che ntạ dihve se yạhve
ye ne, aderano se nạhne se chende-
vah. 37 Ndah ro yahn sạhn decạhya
che vateyạn se ura che ntạ dihve
se. Cuạco rạ́hn rí nchuhn te mạn
ye cuạcondihte ye mesa, ne cạhco
ye sạhn che cheh se. 38 Andahre
nạn mạhn yạn, o a nino co dave
ntạ ye, ndete che ntạca ye sạhn
che vateyạn se ne, ndah ro yahn
se. 39 Cuedevano nchuhn te ndete
che devano ạma ihyan deh ura ndạ
sạhn duco ne, cuhndeyạn ye, ne

hua cąh yune ye che condą se chete
vąco ye, duco se. 40 Nchuhn ne,
tihcą cuahteyąn ne, te u che rin-
ducó nducoyąca ihyan ne, adenąn
ndą́ ura che nde tah hua vate ne
cudądo.

Ejemplo yahn mozo

41 Tuhme tumerune Pedro:
—Dihvé, ¿a rente ne ejemplo
cuh yahn demąn nuhn, o yahn
nducoyąca ihyan ne?
42 Ndahconan Dihvo vo:
—¿Cha sąhn decąhya che cąhco
dihve se ntiyon tąh se cąva che
cąhcantiyon se vąco ye mąn,
cąhcacheh se mozo yahn ye mąn?
¿A ndiyu sąhn che redinahn se
mąn, che rino nąn se mąn? 43 Ndah
ro yahn sąhn che ntąca dihve se
sąhn che redinahn se ntiyon yahn
ye. 44 Cuąco rą́hn rí nchuhn te
cąhco dihve sąhn min ntiyon tąh se
cąva che din se cudądo nducuahn
ntiyon yahn ye. 45 Ate ndete che
rąhco ąma cha sąhn decąhya te
hua nun ntą dihve se, ne cuanąn
redin tąn se, rahn se sąhn mozo
yahn ye mąn, tąhn mozo yahn ye
mąn, reh se mąn, rih se mąn, ricoh
se mąn ne, 46 ntą dihve se ro che
hua quenan rino se, ura che hua
devano se, ne din ye castigo sąhn
nduhcą che redin ihyan castigo
sąhn che hua redinahn se.
47 'Sąhn decąhya che a devano
se dehtenduh che nahn dihve se,
ne hua dinahn se ne, ąma chahte
castigo co se. 48 Ate sąhn decąhya
che hua devano se, ne din se de-
htenduh che hua ndąhcą ne, hua
nduh chahte castigo co se. Ade-
coduhno ihyan che chahte ntiyon
condą tąh ye ne, ndahva ndehde
dąme ye, ne ihyan che nde tahque
chahte ntiyon condą tąh ye ne, nde
tahque ndeh ca ndehde dąme ye.

Rąhn Dihvo vo Jesucristo te va che cuahte cąnda ihyan

49 'Cąva u ne, cuahte cąnda
ihyan vąn mąn ye nduco vih
anduhnecą ndete che a chíh yąhn
muhn iyehnse cuh, ne ¡ąma náhn
ndete a riche! 50 U ne, va che
ąma chuhríhn, ne ¡ąma yah náhn
ndete che a conahn! 51 ¿A rąhco
nchuhn che ndą́ muhn iyehnse
cuh cąva che ndąhcą cuahtenan
ihyan nduco vih? Rą́hn rí nchuhn
te hua, te ndą́ cąva che cuahte
cąnda ye nduco vih. 52 Cuanąn
nde meniyon, ndete che uhn ihyan
chenun ye ąma vah ne, ino ye co
tąn ye nduco o ye. 53 Ihyan chąhn
ne, co tąn ye nduco sąhn dąya ye,
ne sąhn dąya ye ne, co tąn se nduco
chida se. Ihyan ndąhta ne, co tąn
ye nduco tąhn dąya ye, ne tąhn
dąya ye ne, co tąn te nduco chaco
te. Namin co tąn ihyan ndąhta
nduco tąhn decuno ye, ne tąhn
decuno ye ne, co tąn te nduco
indąhn te.

Ri ro cuahn che rendacorun tiempo

54 Quendi Dihvo vo, ne rąhn ye
nduco nducoyąca ihyan:
—Cuahn che rendihchero
nchuhn che renecuan man cuąhn
nąn che rehche yąhn ne, ndetahno
rąhn ne te cuan co, ne tihcą
ri. 55 Namin cuahn che rano
yuhneyąhn ne, rąhn nchuhn te
cuhnde ihno, ne tihcą ri. 56 ¡O
nąn o chende nchuhn! Devano
nchuhn cuahn che co ihno mąn,
cuahn che cuan co mąn. ¿Dehco
che hua devano ne deh ri ro
cuh che vate ne? 57 ¿Dehco che
hua rendedecadino mąn nchuhn
cha che tahque ndah din ne nąn
Dendiohs? 58 Numanahn che cąhn
ąma cha nchuhn nąn intiyahn
nduco sąhn che tąn se nduco ne ne,
codin nun ino ne, cuenedin ndah
ne ndudo nduco se cuąhn yune,
cąva che hua quenda se ndih nąn
juez, ne necąh ye ndih tąh policía
cąva che tihyon se ndih vącoyąhn.
59 Rą́hn rí ndih te ndete che hua
nedin ndah ne ndudo nduco se ne,
hua ndiquendąh ne vącoyąhn nde
cuihno nedihve ne nducuahn che
quendihco ne.

13

Nahn che nto ino ihyan nunde yahn ye

1 Ura min ne, min chenan neve
ihyan, ne necạh cuande ye Dihvo
vo nduhcạ che chahno sạhn estạdo
yahn Galilea chi, che chihquen-
tiyon Pilạto sandạdo che chihno se
sạhn, ura che rihno se ite che co te
vedino nạn ta. 2 Tumerune Dihvo
vo ihyan chahn:

—¿A rạhco nchuhn che sạhn
Galilea chahn che tihcạ chih se,
tahque chendihco se nunde vạn
nducoyạca ihyan Galilea? 3 Rạ́hn
rí nchuhn te hua. Ndete che hua
nto ino nchuhn nunde yahn ne
ne, va che conda nducoyạca ne.
4 Namin, ¿a rạhco nchuhn che
ihyan che ntihyon ino chahn che
chendạh ndudo torre yahn Siloé,
tahque chendihco ye nunde vạn
nducoyạca ihyan yạn Jerusalén?
5 Rạ́hn rí nchuhn te hua. Ndete che
hua nto ino nchuhn nunde yahn
ne ne, conda nducoyạca ne.

Ejemplo yahn yạhn higo che hua ri yahn

6 Namin nte Dihvo vo ejemplo
cuh:

—Ạma ihyan ne, ndihche ye ạma
yạhn higo vạn yạhn ndạta yahn ye,
ne ạma yune ne, chahn ye chinuhn
ye ndute yahn, ne hua ndạca ye,
te hua ri yahn. 7 Tuhme rạhn ye
ri ye sạhn che redin cudạdo yạhn
ndạta chahn: “A ino nduyo che
rendạ́ rinúhn ndute yahn yạhn tih,
ne hua dehva rendạcá. Cuihque,
te ¿dehco che ndere rehnevi fuerza
yahn yạhn nạn che nti?” 8 Ate sạhn
che redin cudạdo min ne, rạhn se:
“Dihvé, cuahnecun ne che cuandi
ca yạhn tih tạma nduyo, ne ndạhco
cạvá yạhn yahn, ne cuahto yạhn
ndah duto. 9 A huane co ndute
yahn. Ate ndete che a hua co yahn
ne, tuhme cạhcá nduhcạ che rạhn
ne.”

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ạma ndạhta che ruhte dạme te

10 Ạma ro che rahte tuhno ihyan
ne, quenun Dihvo vo chete ạma
yạco, ricuahn ye. 11 Min quenun
ạma ndạhta che a ri ntihyon ino
nduyo che hua ri che ndo cuạco
te. Ruhte dạme te, nedin ạma vaco
chihngạ. 12 Cuahn che ndihchero
Dihvo vo tạhn ne, cah ye tạhn, ne
rạhn ye:

—Ndạhta, a ndevahn di. Ametah
chuhrihn.

13 Tuhme nahn tạh ye tạhn, ne
ndetạhno ndo cuạco te, ne canạn
te rendeva te yavenạn Dendiohs.
14 Ate sạhn ndinạn yahn yạco me
ne, chi tạn se nduco Dihvo vo yahn
che din ye che ndo cuạco tạhn min
ro che rahte tuhno ihyan. Rạhn se
nduco ihyan che chenun ye min:

—Va ạn ro che din vo ntiyon.
Adecodehno ro chemin chan co
chi nchuhn cạva che din ye che
ndoyahn ne, ate ndiyu ro che rahte
tuhno vo.

15 Tuhme ndahconan Dihvo vo
yahn se:

—Di ne, ¡o nạn o chende! Ndete
che chenan chiche itenine, o burro
yehn chete vạco te, ¿a hua ntạhte
ite ro che rahte tuhno ihyan cạva
che cạhn te cuh te nune? 16 Ndạhta
cuh ne, ndạta yahn Abraham tạhn
nduhcạ di, ne a ntihyon ino nduyo
redin chundah che rechuhrihn te.
¿A hua redin yahn che ndedeváhn
tạhn andahre ro che rahte tuhno
ihyan?

17 Cuahn che tihcạ rạhn Dihvo
vo ne, ạma chi cuihnạn nducoyạca
sạhn che hua ri rendihche se
ihyan. Ate nducoyạca ihyan yạn
ne, ạma yeno ye yahn vederihno
rahte che redin Dihvo vo.

Ejemplo yahn ndute yahn mostaza

18 Tuhme rạhn Dihvo vo:

—¿Deh nduhcạ vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs? ¿Deh

nduhcạ, cạhmá che tihcạ vederihquentiyon yahn ye? 19 Chemin
ne, nduhcạ ndute yahn mostaza
che chino ạma se nạn yạhn
yahn se. Quendạh ndute me, ne
chihta. Chi chahte nde yạhda redin
ndahque te vạn dune.

Ejemplo yahn yạ yahn pạn

20 Namin rạhn Dihvo vo:
—¿Deh nduhcạ, cạhmá che ti-
hcạ vederihquentiyon yahn Den-
diohs? 21 Chemin ne, nduhcạ yạ
yahn pạn che ndahchetạhn ạma
ndạhta vạn ndeh yune pạn, din che
chihta nducuahn.

Ejemplo yahn chendevah che tuhco

22 Quendi Dihvo vo cuahn ye yạn
Jerusalén, ne rechuh ye yạn cạhya
mạn, yạn rahte mạn, ricuahn ye.
23 Ạma se ne, tumerune se ihyan:
—Dihvé, ¿a yạhn ihyan che nde-
vahn ye ne?
Ndahconan ye:
24 —Nduhcạ che redin nun ino
ihyan che condạ ye chendevah
che tuhco ne, tihcạ codin nun ino
nchuhn che ndevahn ne. Ate rạ́hn
rí nchuhn te ạma yạhn ihyan nahn
ndevahn ye, ne hua co. 25 Cuihno
che necuan ạma ihyan, necạhde
ye chendevah vạco ye ne, ndete
che ura min ndạ nchuhn yạhve ne:
“Dihve nuhn, conạhne ne chende-
vah” ne, ihyan min ne, ndahco-
nan ye yahn ne: “Hua rendihché
nchuhn, nde hua devanó ti cochi
ne.” 26 Tuhme andahre cạhma
ne: “Dạma cheh dạma chih nuhn
nduco ne, ne ndih che chicuahn
ne ndihve yahn yạn vạco nuhn”,
27 ate ihyan min ne, ndahconan
ye yahn ne: “A rạ́hn rí nchuhn te
hua rendihché nchuhn, nde hua
devanó ti cochi ne. Nchuhn ne,
chihngạ ihyan ne. Cuavi ne tạn,
cuahn ne vạne, nde hua nahn
ndihcheró nchuhn.” 28 Tuhme
che cuạco, cuaco nchuhn mạn,
cheh dihyon ne mạn, te ndihchero
ne Abraham mạn, Isaac mạn, Ja-
cobo mạn, nducoyạca ihyan pro-
feta mạn, che ndi dạma ye nạn
che rihquentiyon Dendiohs, ate
nchuhn ne, cuạhn chevah vatendi
ne. 29 Namin ndo dạma ihyan,
cạca ye numachahte iyehnse, ne
cuahte ye, cheh ndah ye nạn che
rihquentiyon Dendiohs. 30 Tuhme
ne, nạhn ihyan che ndạhnạn ye
mạn ro cuh ne, cuahtenan ive ye,
ne nạhn ye che chenan ive ye mạn
ne, quendạhnạn ye.

Rạhn sạhn fariseo te Herodes nahn cạhno se Dihvo vo Jesucristo

31 Ura min ne, ndạ neve sạhn
fariseo, ne rạhn se ri se Dihvo vo:
—Condạca ne muhn conạhn ne,
te nahn cạhno Herodes ndih.
32 Ndahconan ye yahn sạhn
chahn:
—Cuahn nchuhn, ne cạhma ne
co ne yuhne min: “Condihche, u
ne, rendetendạ́h vaco chihngạ, ne
redín che rendoyahn ihyan cah
mạn ro cuh mạn, caviyạn mạn,
deman mạn. Tuhme cuihno dín
nityon cuh yáhn.” 33 Ate va che
quendí yune yáhn mạn ro cuh mạn,
caviyạn mạn, deman mạn, te yạn
Jerusalén ne, a min va ndi che ri-
hno se nducoyạca ihyan profeta.

Dihvo vo Jesucristo ne, chaco ye cạva ihyan yạn Jerusalén

34 ’Nchuhn ihyan yạn Jerusalén,
che rihno ne ihyan profeta mạn,
recạh ne tu ihyan che redechuh
Dendiohs mạn, ¡ạma ndeh yune
ndạ́, te nahn nedin dạmá nchuhn
nduhcạ che renedin dạma chaco
tuh dạya te mạn reche te, ate
hua cahnecun ne! 35 Condihche
nchuhn, te yạco yahn ne ne, cuh-
nde mạn, ne rạ́hn rí nchuhn te
ametah ndaconan ndihchero ne u
nde ndạ ro che cạhma ne yáhn:
“Ndeva vo yavenạn ihyan cuh che
cochi ye menun Dihvo vo Den-
diohs.”

14

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ạma sạhn che ndi se cah ntito

1 Ạma ro che rahte tuhno ihyan
ne, chahn Dihvo vo, cheh ye
ndevạco ạma sạhn ndinạn yahn
sạhn fariseo. Combiero yahn se ne,
rihno se Dihvo vo, nahn ndihchero
se deh din ye. 2 Min quenun ạma
sạhn che ndi se cah ntito, ne chahn
ndạ se nạn Dihvo vo. 3 Tumerune
Dihvo vo sạhn fariseo chahn mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn:
—¿A nihnde cạde che co din vo
che ndoyahn ihyan cah ro che
rahte tuhno ihyan ne?
4 Ate hua ndahconan sạhn
chahn. Tuhme chetạh ye tạh sạhn
ntito me, din ye che ndoyahn se, ne
ndedechuh ye sạhn. 5 Chihno min
ne, rạhn ye nduco sạhn chahn:
—Ndete che condạhnun ạma
burro, o ạma itenine yahn nchuhn
chete veh ico ne, ¿a hua ndetendạh
nchuhn ite andahre ro che rahte
tuhno ihyan?
6 Ate hua chi ndahconan sạhn
chahn nde ạma ndudo.

Ejemplo yahn ihyan che rahn ye nạn rihnevạco ihyan

7 Cuahn che ndihche Dihvo vo
nduhcạ che retendạhnun sạhn
chahn nạn che cuahte se ne, nte
ye ejemplo cuh:
8 —Ro che yạhve ihyan ạma cha
nchuhn che cạhn ne nạn vihco
che rihnevạco ye ne, hua cuh-
nde ne nạn silla menạn, te denạn
ndiyạhve ye ạma ihyan che tahque
redin yahn che cuhnde ye min.
9 Ndete che tihcạ ne, ura che a va
ne ne, cạhma ihyan che vạco me
co ye ndih: "Cuavi ne tạn, cuh-
nde amigo yáhn." Tuhme cora
vedecuihno yahn ne, ne necuan ne
cạhn ne cuhnde ne nạn che rahte
ihyan che dendạh ye. 10 Cuahn
che yạhve ihyan ndih ne, tahque
ndah cuahn ne, cuihnde ne nạn
silla che rahte ihyan che dendạh,
ne cuahn che ndạ ihyan che vạco
ne, cạhma ye nduco ne: "Amigo,
cuihnde nạn silla menạn." Tihcạ
quendạh yavenạn ne nạn ihyan
che vate ye min. 11 Tihcạ, te ihyan
che rendeva mạn ye yavenạn ye
ne, nuhnde ndiya ye, ne ihyan che
necun ye ne, conạn ye.
12 Namin rạhn Dihvo vo nduco
sạhn fariseo che vạco me:
—Cuahn che yahve ihyan cạva
che cah, cheh ye ne, hua yahve
amigo yehn mạn, dihne mạn,
ihyan yehn mạn, ihyan cuihca che
vate ye nino ndevaque mạn, te
ihyan chahn ne, co ndạhco menun
ye yehn. 13 Cuahn che cah, cheh
ihyan ne, tahque ndah coyahve
ihyan chevạh mạn, ihyan che ndi
cheche ye mạn, ihyan che cueh cạh
ye mạn, ihyan che ve nạn ye mạn.
14 Ndete che tihcạ din ne, ndah ro
yehn, te ihyan chahn ne, hua co
ndạhco menun ye yehn. Ate cuahn
che ndedetuhche Dendiohs tenạhn
che ndah ihyan ye nạn ye ne,
ro min ndạhco menun Dendiohs
yehn.

Ejemplo yahn che cheh vino ihyan

15 Chihnevan ạma sạhn che
nduco se va se reh se, ne rạhn se
ri se Dihvo vo:
—Ndah ro yahn ihyan che
cuahte ye cheh ye nạn che ri-
hquentiyon Dendiohs.
16 Tuhme nte Dihvo vo ejemplo
cuh:
—Ạma ihyan ne, yạhve ye ạma
yạhn se che cạhn se cheh vino se
ndevạco ye. 17 Ura che a quendihte
mesa ne, dechuh ye sạhn decạhya
yahn ye che cạhma se nduco sạhn
chahn: "Cạhn nchuhn, te a va yạn
nducuahn." 18 Ate nducoyạca se
ne, canạn chica se che din chahtino
ye yahn se. Ạma se ne, rạhn
se: "Cade cá ạma ndi yạhn, ne va
che cạ́hn ndihcheró. Cahme co
ihyan, ne din chahtino ye yáhn."

19 Tạma se ne, rạhn se: “Cá uhn
yạnda itenine ruhnyạhn, ne va che
cạ́hn ndihchenán ite nạn ntiyon.
Cahme co ihyan, ne din chahtino
ye yáhn.” 20 Tạma se ne, rạhn
se: “Cade chihnevạcó, ne chemin
che cahme co ihyan te hua co
cạ́hn.” 21 Ndaconan sạhn decạhya
me, ne neco se dihve se nduhcạ
che rạhn sạhn chahn. Chi tạn
dihve se, ne rạhn ye ri ye sạhn
decạhya me: “Cuehn tenun tenun
no cuạhn ndihve mạn, cuạhn yune
mạn, ne ihyan chevạh mạn, ihyan
che ndi cheche ye mạn, ihyan che
cueh cạh ye mạn, ihyan che ve
nạn ye mạn, quenda ihyan muhn
ndevạcó.” 22 Cuahn che ndaconan
sạhn decạhya me ne, rạhn se: “Di-
hvé, a dináhn che rạhn ne, ate va
ca nạn che cuahte ihyan.” 23 Rạhn
dihve se ri ye sạhn: “Cuehn cuạhn
yune mạn, tinduh cuạhn chihto
mạn, ne codin fuerza ihyan che
chi ye cạva che cuto ihyan vạcó.
24 Rạ́hn te nde ạma sạhn che yạhvé
menạn ne, hua cheh vino se che
ndihcoyạ́n.”

Ihyan che nahn conduco ye Dihvo vo Jesucristo ne, va che chuhrihn ye

25 Ạma yạhn ihyan cuahn ye
nduco Dihvo vo. Chaconan ye, ne
rạhn ye ri ye ihyan chahn:
26 —Adecoduhno ihyan che
nahn conduco ye u ne, va che
cạhcomạn ye chida ye mạn, chaco
ye mạn, ndạhta yahn ye mạn,
dạya ye mạn, dihno ye mạn,
cahve ye mạn, vida yahn mạn ye
mạn, cạva che co conduco ye u.
27 Ihyan che hua nahn chuhrihn
ye cạva u ne, hua co conduco ye
u. 28 Adecoduhno nchuhn che
cạhno ne ạma vah, ¿a hua dinoca
retendạh cuande ne tạva nahn
cạva che tuno vah me? 29 Ndete che
cạhco ne name yahn vah me, ate
hua cocha ne tuno ne, nducoyạca
ihyan che ndihche ye ne, cạhyon
nan ye, 30 ne cạhma ye: “Sạhn tih
ne, canạn rihno se ạma vah, ne
hua chicha se tuno.” 31 Namin
ạma rey che va che cạhn ye cuhma
ye nduco tạma rey, ¿a hua dinoca
rihnde ye, rendedecadino ye ndete
che nduco ndiche mil sandạdo
yahn ye cocha ye cuhma ye nduco
tạma rey che cochi ye nduco ndico
mil sandạdo? 32 Me ndete che
rihn che hua cocha ye ne, cuahn
che yahn ca cochi rey che cuhma
nduco ye ne, dechuh ye sạhn che
cạhn se menun ye, cạhma se nduco
rey min cạva che cuhnde dihn
ye, ne hua cuhma ye nduco vih.
33 Tihcạ, te adecoduhno nchuhn
che hua cạhcomạn ne nducuahn
yahn ne che va ne, hua co conduco
ne u.

Ejemplo yahn ima

34 ’Ima ne, ndah. Ate ndete
che cuihno dine yahn ne, ¿dehra
nduco ndo dine? 35 Va che cora,
te hua cochihve, nde cạva che
cotạve ndiyạhn, nde cạva che
cuahto duto chendạta. Nducoyạca
nchuhn, ¡cuendedecadino ndah ne
deh conahn ejemplo cuh!

15

Ejemplo yahn itecuche che chinda te

1 Rahn nducoyạca sạhn rica
tumecạdiyo mạn, sạhn nunde
chenạhn mạn, nạn Dihvo vo che
nahn cahnevan se ndudo yahn ye.
2 Yahn chemin che ri yudo yahn
sạhn fariseo mạn, sạhn devano ley
che dirun Moisés mạn, ne rạhn se
yahn Dihvo vo:
—Sạhn tih ne, rinduco se sạhn
nunde, ne reh se dạma nduco se.
3 Tuhme nte Dihvo vo ejemplo
cuh nduco sạhn chahn:
4 —Ndete che ạma cha nchuhn
va ạma ciento itecuche yahn ne,
me ndete che conda ạma te ne,
¿a hua cạhcomạn ne ite che cun
raco ntihyon cun chahn viyạta,
ne cạhn ne, quenuhn ne ite che
chinda me, nde nạn che ntạca
ne ite? 5 Cuahn che a ntạca ne

ite ne, numacuahn vedeyeno ti-
hde dihme ne ite, ndiquenda ne
ite. 6 Cuahn che ntą ne ne, nedin
dąma ne ihyan nino ndevąco ne
mąn, ihyan rendihche ne mąn, ne
cąhma ne nduco ye: “Cuahte yeno
vo nduco nchuhn, te itecuche yáhn
che chinda te ne, a ntącá ite.”
7 Ráhn rí nchuhn te tihcą tahque
cuhnde vedeyeno vahchetero cąva
ąma ihyan nunde che nto ino ye
nunde yahn ye che co cąva cun
raco ntihyon cun ihyan che rąhco
ye che nde hua nahn che nto ino ye.

Ejemplo yahn tume che chinda

8 ’Ndete che ąma ndąhta che va
ndiche tume diyąhngua yahn te,
ne conda ąma ne, ¿a hua nahn
yąhn te candil, ndache te vah,
nuhn te tume me nde nąn che
ntąca te? 9 Cuahn che ntąca te ne,
nedin dąma te ihyan nino ndevąco
te nduco ihyan rendihche te, ne
cąhma te co te ihyan: “Cuahte
yeno vo nduco nchuhn, te a ntącá
tume yáhn che chinda.” 10 Ráhn rí
nchuhn te tihcą co yeno ángel yahn
Dendiohs cąva ąma ihyan nunde
che nto ino ye nunde yahn ye.

Ejemplo yahn sąhn yuno che ndere quechica se

11 Quendi Dihvo vo, ne nte ye
tąma ejemplo:
—Ąma ndąco ne, chahte o dąya
ye. 12 Sąhn che ive me ne, rąhn
se ri se chida se: “Chidá, te ne
vedecuihca che va che cąhco ne
yáhn.” Tuhme cahmąhn chida
se vedecuihca yahn ye, ne cąh ye
sąhn. 13 Chihno neve ro ne, chi-
hcoyąn se dehtenduh yahn se, ne
cuahn se nąn yąhn yahn. Min chi-
hno toh se tume yahn se, ndere
quechica se. 14 Cuahn che a chihno
toh se tume yahn se ne, ąma chi-
hnde cuico yąhn nąn che quenan
se, ne canąn ąma yah chahno se.
15 Chica se ntiyon din se ąma ihyan
che yąn vąco ye min, ne dechuh
ye sąhn, din se cudądo cuche yahn
ye. 16 Nde dehtenduh dima che reh
cuche chahn ąma nahn cheh se, ate
nde dehtenduh chemin chan, hua
rendąca reh se. 17 Tuhme necąhco
se, ne ndedecadino se: “Ąma yąhn
ihyan redin ntiyon chenan ye vąco
chidá, ne ąma va che reh ye. Me
u ne, muhn quenán, adeche coh
cuicó. 18 Tahque ndah che nąhn
yahn chidá, ne cąhmá có ihyan:
Chidá, quendihcó nunde, nde nąn
Dendiohs, nde nąn ne. 19 Ametah
redin yahn che cąhma ne dąya ne
yáhn. Mąn ne, có nduhcą ąma
mozo yahn ne.” 20 Tuhme ndonun
yune se, conąhn se yahn chida se.
’Yahn ca va che ntą se, ne ndi-
hchero chida se sąhn. Quenan
vąhino ye sąhn, ne chahn ye rano
ye, chahtemąhn ye sąhn, tenąn
ye sąhn. 21 Rąhn se ri se ihyan:
“Chidá, quendihcó nunde, nde nąn
Dendiohs, nde nąn ne. Ametah
redin yahn che cąhma ne dąya
ne yáhn.” 22 Ate chida se ne,
rąhn ye ri ye sąhn decąhya yahn
ye: “Tenun tenun no cuetendąh
nchuhn tino che tahque ndah, co-
nun se mąn, chinetąh che conun
tąh se mąn, ndąco che conun cąh
se mąn. 23 Cuahn nchuhn, ngua
ne ąma itenine che vihche te, ne
cuihno ne ite. Chuh vo ite, ne din
vo vihco, 24 te sąhn dąyá cuh ne, a
ndih se che rąhcó, ate mąn ne, nda-
conan se. A dendá sąhn, ate mąn
ne, a ntącá sąhn.” Tuhme canąn
ihyan chahn vihco vedeyeno.
25 ’Sąhn dąya ye che menąn me
ne, quenan se viyąta, ne cuahn
che ntą nino se ndevah ne, chi-
hnevan se che retive ihyan mąn,
rendeh ye mąn. 26 Tuhme cah se
ąma sąhn decąhya yahn chida se,
ne tumerune se sąhn deh che ri
min. 27 Ndahconan se: “A ntą sąhn
dihno ne, ne hua dehva chahno
se chi. Chemin che chihquentiyon
chida ne che coh ąma itenine che
vihche te.” 28 Chi tąn sąhn che
menąn me, nde hua nahn ndondą
se vah. Tuhme quendąh chida se,

chica ye favor sąhn che ndondą se
vah. 29 Ate ndahconan se yahn ye:
“U ne, cuahn dąma redín ntiyon
nduco ne, ne hua rahcotąhn yahn
ne. Nde ąma yune hua te ne amare
ąma chivąto lihn cąva che cheh
yenó nduco amigo yáhn. 30 Ate
cuahn che ndaconan sąhn dąya ne
tih che ndere toh se tume yahn
ne nduco ndąhta che ndere vat-
echica te ne, chihquentiyon ne
che chih ąma itenine vihche cąva
se.” 31 Tuhme ndahconan chida se:
“Dąyá, di ne, cuahn dąma quenen
nducó, ne nducuahn dehtenduh
yáhn ne, a yehn. 32 Ate ndąhcą che
cąh yeno vo chedave yuhn vo, din
vo ąma vihco vedeyeno, te sąhn
dihne ne, a ndih se che rąhcó, ate
mąn ne, ntą se. A denda vo sąhn,
ate mąn ne, ntąca vo sąhn.”

16

*Ejemplo yahn ąma sąhn duh-
tuno ihyan che va tąh se ąma ntiyon*

1 Namin nte Dihvo vo ejemplo
cuh nduco ihyan apóstol yahn ye:
—Chihnde ąma ihyan cuihca che
quenan ąma sąhn che redin se
cudądo ntiyon yahn ye, ne chahn
ihyan nuhnde ye sąhn nąn ye che
ndere retąh se dehtenduh yahn ye.
2 Tuhme cah ye sąhn, ne rąhn ye ri
ye sąhn: “¿Deh chu che renuhnde
ihyan di nąn? Cuente cuende u
yahn ntiyon che quenen, te cah-
neví ntiyon che va tah.” 3 Tuhme
ndedecadino se: “¿Tącą dín mąn?,
te dihvé ne, cahnevi ye ntiyon che
va tąh. Hua co dín ntiyon dito,
ne ndete che ndere cącá chéh ne,
cuihnąn. 4 A ntą tín tącą dín cąva
che nevahnecun ihyan u vąco ye
cuahn che a cahnevi dihvé ntiyon
che va tąh.” 5 Tuhme cah se
queri ąma ihyan che chendihco ye
yahn dihve se. Tumerune se ąma
ye: “¿Tąva quendihque yahn di-
hvé ne?” 6 Ndahconan ihyan min
yahn se: “Ąma ciento barril aceite
quendihcó yahn ye.” Rąhn se ri
se ihyan: “Ti va niyon che quenan
cąca. Cuihnde, ne menchahte no
cuahconehn caque o raco ndiche.”
7 Chihno min ne, tumerune se
tąma ye: “Di, ¿tąva quendihque
yahn dihvé ne?” Ndahconan ye
yahn se: “Quendihcó ąma ciento
cąde trigo yahn ye.” Tuhme rąhn
se ri se ihyan: “Ngą cąca yehn.
Cuahconehn cun raco.” 8 Cuahn
che checadino dihve ntiyon me ne,
ndeva ye yavenąn sąhn min che
ndere retąh se dehtenduh yahn ye,
yahn che ąma vivo se.

Tuhme rąhn Dihvo vo:

—Mąn ro cuh ne, ihyan nunde
ne, tahque vivo ye che co ihyan
che riquendi ye vederihquentiyon
Dendiohs.

9 ’Chemin che rąhn rí nchuhn:
Cotoh ne vedecuihca andąhre
chihngą, ne nduco chemin ndąca
amigo yahn ne, cąva che ndą ro
che coh ne ne, co cuahtenan ne
vahchetero.

10 ’Ihyan che hua reduco ye vąn
tah sihn che redin ye cudądo ne,
namin hua reduco ye andahre che
ndeh, ne ihyan che reduco ye vąn
tah sihn che redin ye cudądo ne,
namin reduco ye ndete che ndeh.
11 Ndete che hua toh nchuhn vede-
cuihca che va tąh ne cąva che din
ne che ndah ne, ¿duhra te ntiyon
yahn Dendiohs, din ne? 12 Ndete
che hua redin nchuhn cudądo de-
htenduh yahn ihyan che rihco ye
tąh ne ne, ¿duhra te dehtenduh che
co yahn mąn ne?

13 ’Nde ąma ihyan hua co conan
cuma ye o dihve ye, te tahque
din yahino ye ąma che co tąma,
ne quendi ye nduco ąma, ne
cąhcomąn ye tąma. Hua co din
yahino nchuhn Dendiohs ndete
che yahino ne vedecuihca.

14 Rihnevan sąhn fariseo che
chenun se min che tihcą rente Di-
hvo vo, ne riyon nan se ihyan, te
yahino se vedecuihca. 15 Tuhme
rąhn ye ri ye sąhn:

—Nchuhn ne, redin cạ ne che
ndah ihyan ne nạn ihyan. Ate Den-
diohs ne, a devano ye duh ihyan
nchuhn. Va deh che ạma richihve
che rạhco ihyan, ate nạn Dendiohs
ne, hua richihve.
16 ’Ley che dirun Moisés nduco
ndudo che dirun ihyan profeta ne,
chihnde nde ndạ ro che ndạ Juạn
Bautista. Nde tạhn min ne, rah-
ndudo ihyan yahn vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs, ne ạma yạhn
ihyan redin nun ino ye che nahn
dinahn ye.
17 ’Tahque nun nto iyehnse che
co che cuavi ạma chenelihn nạn
vederihquentiyon yahn Dendiohs.
18 ’Adecoduhno ihyan che tehche
ye ndạhta yahn ye, ne cahnevạco
ye nduco tạma te ne, din duche
yahn ye che nihnevạco ye. Namin
ihyan che cahnevạco ye nduco
ạma tạhn che ntehche inchạhn te
tạhn ne, din duche yahn ye che
nihnevạco te.

Ejemplo yahn ạma sạhn cuihca nduco Lázaro

19 ’Namin nte Dihvo vo ejemplo
cuh:
—Chihnde ạma sạhn cuihca
che renun se demạn cuahno
tino ndah, ne ạma va demạn
cuahno che ndah reh se ro ro.
20 Tạhn min ne, namin chihnde
ạma ihyan chevạh che duche ye
Lázaro, ne ạma ndechendih yute
ihyan. Quendite ye chendevah
yahn sạhn cuihca me, 21 ne ạma
nahn cheh ye andahre dạche che
ra mạn mesa yahn se. Nde yạhna
rendạ te, riyavenan te nạn yah
yahn ye. 22 Cuahn che ndạ ro che
chih ihyan chevạh me ne, quenda
ángel ihyan vahchetero, ne min
quenan Abraham. Adive ne, chih
sạhn cuihca me, ne chihche ihyan
sạhn. 23 Cuahn che rechuhrihn
se vạn ruchiyạhn ne, chenihyon
nạn se, ne ạma yahn ndihchero
se Abraham. Namin ndihchero
se Lázaro che quenan ye min.
24 Tuhme cah se: “Chidá Abraham,
conan vạhino ne u. Cuedechuh ne
Lázaro, decạhnda ye tin ndutetạh
ye vạn nune, cạva che ndedevan ye
chihyá, te ạma rechuhríhn muhn
vạn ruchiyạhn.” 25 Ndahconan
Abraham yahn se: “Dạyá, cuenec-
ahque te ạma ndạhcạ chehne
cuahn che quenen iyehnse, ate
Lázaro ne, ạma yah chahno ye.
Mạn ne, ạma ndạhcạ quenan
ye muhn, ate di ne, rechuhrihn
tạn nạn che quenon. 26 Avạne
ne, a nihnde cạde che ihyan che
chenan ye muhn, andahre nahn
cạhn ye tạn, ate hua co chuh ye.
Namin ihyan che chenun ye tạn
ne, hua co chuh ye, chi ye muhn.”
27 Tuhme rạhn sạhn cuihca me:
“Chidá Abraham, ricá ndih, codin
ne favor, cuedechuh ne Lázaro
che cạhn ye vạco chidá, 28 co ye
uhn sạhn dihnó che vate se min,
cạva che hua chi se muhn nạn che
rechuhrihn ihyan nunde.” 29 Rạhn
Abraham ri ye sạhn: “Min va
ley che dirun Moisés mạn, ndudo
che dirun ihyan profeta mạn,
rahndudo ihyan. A ndudo min va
che dinahn se.” 30 Tuhme rạhn
sạhn cuihca me: “Chidá Abraham,
hua retumacạh se yahn chemin.
Ate ndete che ntuche ạma ihyan
che a ndih ye, cạhn ye, yạhve ye
sạhn ne, tuhme che cuạco, nto
ino se nunde yahn se.” 31 Ate
rạhn Abraham ri ye sạhn cuihca
me: “Ndete che hua ritahno se
yahn che dirun Moisés nduco che
dirun ihyan profeta ne, namin hua
cotahno se, andahre che ntuche
ạma ihyan che a ndih ye, cạhn ye,
yạhve ye sạhn.”

17

Riyạhve Dihvo vo Jesucristo ihyan cạva che hua cuahtendihco ye nunde

1 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
apóstol yahn ye:

—A cạde no che va dehtenduh
che din che cuahtendihco ihyan
nunde, ate ¡yah rí cạva adecoduhno
ihyan che din ye che cuahtendihco
ihyan chenạhn nunde! 2 Tahque
ndạhcạ cạva ihyan min che
dechiche ihyan ạma tu yudo dạndo
ye, ne cuacondạhnun ye ihyan vạn
nuniyạhn, che co che din ye che
condihco ạma cha ihyan chuhn
che necun ye nunde. 3 Cuihco
nchuhn cudạdo.

'Cuahn che din tạn ạma ihyan
nduco nchuhn ne, coyạhve ne
ihyan nduco ndah. Ndete che
nto ino ye che tihcạ din ye ne,
cuenchahco ne yahn ye. 4 Andahre
ndache yune che ạma ro din
tạn ạma ihyan nduco nchuhn,
ate ndete che namin ndache
yune rendaconan ye, ne rạhn ye:
"Yah rí che tihcạ dín", tuhme ne,
cuenchahco ne yahn ye.

5 Ihyan apóstol ne, rạhn ye ri ye
Dihvo vo:

—Cuenan ne nuhn cạva che co-
tahno ndah nuhn.

6 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan chahn:

—Ndete che ritahno nchuhn
amare tah sihn, co cạhcantiyon
ne yạhn tih: "Cuavi tạn, cuehn,
cuandi vạn nuniyạhn", ne dinahn
yahn ne.

Nduhcạ che va che din vo ntiyon nduco Dihvo vo Jesucristo

7 'Ndete che va ạma mozo
yahn nchuhn che ruhn se yạhn,
o redin se cudạdo itenine, ura
che ndaconan se che chahn se
viyạta, ¿a ndetạhno cạhma ne co ne
sạhn tuhcạ?: "Cuechoh, cuihnde
nạn mesa, cheh." 8 ¿A ndiyu
tahque ndah che cạhcantiyon ne
sạhn tuhcạ?: "Cuedendah comida,
cuihqueyan nạn mesa, cuihque
cudạdo nahmin che cheh vinó.
Cuihno cheh vinó, tuhme cheh
vine." 9 Cuihno din se nducuahn
che chihquentiyon ne, ¿a va che
necạh ne nundihve cuahn sạhn
ne? Hua. 10 Namin cuahn che a
cuihno din nchuhn nducuahn che
a va cạde che din ne ne, tahque
ndah che cạhma ne co ne Dihve
ne: "Nuhn ne, mozo nuhn. Nde
hua nahn che nte ne nundihve
cuahn nuhn, te atenạn ntiyon che
chihquentiyon ne ne, a chemin no
che din nuhn."

Din Dihvo vo Jesucristo che ndoyahn ndiche sạhn che ndi se cah che rechạ yute

11 Cuahn che cuahn Dihvo vo
yạn Jerusalén ne, chuh ye nạn che
rivah estạdo yahn Galilea nduco
nación yahn Samaria. 12 Ura che
a ndạ nino ye ạma yạn lihn ne,
ndạ ndiche sạhn che ndi se cah che
rechạ yute. 13 Cah se:

—Dihve nuhn, Jesús, ¡conan
vạhino ne nuhn!

14 Cuahn che ndihchero ye sạhn
chahn ne, rạhn ye ri ye sạhn:

—Cuahn nchuhn nạn chi-
docuyạn.

Dinahn sạhn chahn, ne nah-
min che cuahn se ne, ndoyahn
nducoyạca se. 15 Tuhme ạma se ne,
cade ndihchero se che a ndoyahn
se ne, ndaconan se, ne ạma
rendeva se yavenạn Dendiohs.
16 Chehntihya se numacuahn
vedenecun nạn Dihvo vo, ne necạh
se nundihve cuahn ihyan. Sạhn
min ne, sạhn tạma nación se.
Samaria nación yahn se. 17 Tuhme
tumerune Dihvo vo:

—¿A ndiyu ri ndiche sạhn chahn
che ndoyahn se? ¿Tiya sạhn che
nun chahn? 18 ¿A demạn sạhn
tạma nación cuh che ndaconan se,
ndeva se yavenạn Dendiohs?

19 Chihno min ne, rạhn ye ri ye
sạhn:

—Dehve rahque. Cuenecuen.
Conahn, te nducote chitehne ne, a
ndoyehn.

Nduhca che rihquentiyon Dendiohs

20 Tumerune sạhn fariseo Dihvo
vo ticuạhn cuanạn vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs, ne ndahco-
nan ye yahn se:
—Vederihquentiyon yahn Den-
diohs ne, hua cuanạn nduhcạ che
chenan rino nchuhn. 21 Nde ạma
ihyan hua co ye nchuhn: “Muhn
va”, o “min va”, te Dendiohs ne, a
ndạhco cạde ye vederihquentiyon
yahn ye vạn nchuhn.
22 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
apóstol yahn ye:
—U che rinducó nducoyạca
ihyan ne, ndạ ro che ạma nahn
nchuhn che ndaconán, ate hua
ndạca ndihchero ne u. 23 Ndere
cạhma ihyan co ye nchuhn: “Ngạ
ihyan che a va cạde che chi ye,
ndedevahn ye ihyan iyehnse, que-
nun ye muhn”, o “ngạ ye, quenan
ye min.” Hua tumecạh nchuhn,
nde hua cạhn ne, ndihchero ne.
24 Chemin che rí nchuhn te nduhcạ
che rendihchero ihyan che riya
cuah, ri ro dave numachahte
ne, tihcạ ndihchero ihyan u che
rinducó nducoyạca ihyan, ro che
ndạ́. 25 Ate dinoca va che ạma
chuhríhn, te ihyan che vate ye mạn
ro cuh ne, hua co ndihche ye u.
26 Nduhcạ che chahno ihyan chi
ro che quenan Noé iyehnse ne,
tihcạ cuahno ihyan co ro che u
che rinducó nducoyạca ihyan, ndạ́.
27 Ihyan che vate ye ro min ne,
reh ye mạn, rih ye mạn, rihnevạco
ye mạn, redecạhnovạco ye mạn,
nde ndạ ro che chendạ Noé chete
arca, ne chan conạhn, chito nune
iyehnse, chihno chih ihyan chahn.
28 Atihnocạ chi cuahn che quenan
Lot iyehnse. Ihyan che vate ye ro
min ne, reh ye mạn, rih ye mạn,
ra ye mạn, rendihcue ye mạn,
rino ye ndạta mạn, rihno ye vah
mạn. 29 Ate ndạ ro che chica Lot
yạn Sodoma ne, chera yạhn che
chica nạn ro, ne chihno chih ihyan
yạn min. 30 Tihcạ co ro che u che
rinducó nducoyạca ihyan, ndạ́.
31 Ndạ ro min ne, ihyan che vate
ye tin vah yuto ne, tahque ndah che
hua condạ ye chete vah, cotạh ye
dehtenduh yahn ye. Namin ihyan
che chenun ye viyạta ne, tahque
ndah che hua ndaconan ye viyạn.
32 Cuenecạhco nchuhn nduhcạ che
chahno chi ihyan ndạhta yahn
Lot. 33 Adecoduhno ihyan che
nahn ndedevahn mạn ye ihyan ne,
ihyan min ne, conda ye, ne adeco-
duhno ihyan che cạhco mendạhn
ye ihyan, coh ye cạva u ne, ihyan
min ne, ndevahn ye.
34 ’Rạ́hn rí nchuhn te vino min
ne, adecotino che vateyạdo o ihyan
nạn yundo ne, ạma ye ne, quendá
ihyan, ne tạma ye ne, cạhcomạ́n
ihyan. 35 Namin adecotino che
chenun o ihyan ndạhta, rengu ye
ne, ạma ye ne, quendá ihyan,
ne tạma ye ne, cạhcomạ́n ihyan.
36 Adecotino che chenan o se viyạta
ne, ạma se ne, quendá sạhn, ne
tạma se ne, cạhcomạ́n sạhn.
37 Tuhme tumerune ihyan
chahn:
—Dihve nuhn, ¿ti che conahn
chemin ne?
Ndahconan Dihvo vo yahn ye:
—Adecotino che vate ihyan
nunde ne, a min va che conahn.

18

Ejemplo yahn ạma ndạhta vạh che chica te nạn juez

1 Nte Dihvo vo ạma ejemplo,
chihnevan ihyan chahn, cạva che
cadino ye te va che covạh ye cuahn
dạma. 2 Rạhn ye:
—Ạma cuạn yạn ne, chihnde
ạma juez che nde hua ritahno se
Dendiohs, nde hua retumacạh se
yahn ihyan. 3 Namin chihnde ạma
ndạhta vạh yạn min, ne ndeh yune
rahn te nạn juez min, ne rạhn
te: “Cochí rica nundé yahn ạma
ihyan che hua ri rendihche ye u.”
4 Chuh ro, ne hua tumecạh juez me,
techecạde se yahn te. Ate adive
ne, ndedecadino se: “Andahre hua

ritahnó Dendiohs, nde hua retu-
macąh yahn ihyan, 5 ate nducote
tąhn ndąhta vąh tih ąma rendą te
redenduh te u ne, techecądé yahn
te, cąva che hua quendi te denduh
te u."
6 Tuhme rąhn Dihvo vo:
—Cuihco nchuhn cudądo
nduhcą che ndedecadino juez
me, andahre duhtuno ihyan se.
7 ¿A ndiyu tahque nun conan
Dendiohs ihyan che a tendąhnun
ye? Dendiohs ne, hua rechuhrihn
ye, andahre nde ro nde rąhn, revąh
ihyan nąn ye. 8 Cuąco rąhn rí
nchuhn te Dendiohs ne, nun conan
ye ihyan yahn ye. U che rinducó
nducoyąca ihyan ne, ¿a ndącá
ihyan che ritahno ye u ro che ndą
ne?

Ejemplo nduhcą che covąh ąma sąhn fariseo mąn, ąma sąhn rica tume cąde iyo mąn

9 Nte Dihvo vo ejemplo cuh cąva
ihyan yąde che rendąhchenan ye
ihyan chenąhn. Rąhn ye:
10 —O se ne, chendą se chete
yąco, covąh se. Ąma se ne, sąhn
fariseo, ne tąma se ne, sąhn rica
tume cąde iyo. 11 Sąhn fariseo
me ne, chandi se revąh se tuhcą:
"Dendiohs, nundihve cuahn ndih
che din ne che u ne, ndiyu nduhcą
ihyan chenąhn, te rahtendihco ye
nunde mąn, reduco ye mąn, redin
duche yahn ye che nihnevąco ye
mąn. U ne, ndiyu nduhcą sąhn
rica tume cąde iyo tih. 12 U ne, o
yune rihnde yąhté che ąma ndate,
ne rihcó riya yahn nducuahn che
va yáhn nąn ne, nduhcą che a ndi-
hco cąde ne." 13 Ate sąhn rica
tume cąde iyo me ne, nde hua
rihquino se cąhn ndą se nąn ta,
nde hua nahn ndonihyon nąn se
yahn che cuihnąn se. Chendih
se, chahn se ticua se, ne rąhn se:
"Dendiohs, ¡cuenan vąhino ne u!,
te ąma quendihcó nunde nąn ne."
14 Cuąco rąhn rí nchuhn te sąhn
che necun me ne, a nchahco Den-
diohs yahn se, ne conąhn se. Ate
sąhn che yąde me ne, hua ntąca se
vederenchahco. A tihcą va cąde,
te adecoduhno ihyan che rendeva
mąn ye yavenąn ye ne, co cuihnąn
ye nąn Dendiohs, ne adecoduhno
ihyan che necun ye ne, ndeva Den-
diohs ihyan.

Chica Dihvo vo Jesucristo che conan Dendiohs checąhya

15 Ąma ro ne, ndą ihyan, nda ye
checąhya yahn ye cąva che nahn
tąh Dihvo vo, covąh ye cąva. Ate
ihyan apóstol ne, hua nahn cąh
yune ye che cąhn ndą ihyan chahn
nąn Dihvo vo. 16 Tuhme cah Dihvo
vo ihyan apóstol chahn nąn ye, ne
rąhn ye:
—Hua cąhdenun nchuhn yune
yahn checąhya che chi nąn, te
demąn ihyan che necun ye nduhcą
checąhya sih renevahnecun ye
che rihquentiyon Dendiohs ihyan.
17 Cuąco rąhn rí nchuhn te ade-
coduhno ihyan che hua necun
ye nduhcą checąhya ne, hua co
nevahnecun ye vederihquentiyon
yahn Dendiohs.

Ąma sąhn ndinąn che cuihca se

18 Ąma sąhn ndinąn ne,
tumerune se Dihvo vo:
—Ihyan Ricuahn Ndah, ¿deh va
che dín cąva che conán vahchetero
numacuahn ro ne?
19 Ndahconan ye:
—¿Dehco che rahn che ndah u?
Metah nde ąma ihyan che ndah
ye, atenąn Dendiohs. 20 A devene
vederihquentiyon yahn Dendiohs:
"Hua cahne ihyan. Hua din doche
yehn che nihnevaque. Hua doque.
Hua cahme ndudo cuahnde. Cuen-
deva yavenąn chide mąn, cheque
mąn."
21 Rąhn se ri se ihyan:
—Nducuahn vederihquentiyon
cuh ne, redináhn nde ro che lihn u.
22 Chihnevan Dihvo vo che tihcą
rąhn se, ne rąhn ye ri ye sąhn:

—Va ca tạma nạn che va che din. Condihcue nducuahn che va yehn, ne cuinen ihyan chevạh cạva che co conen vahchetero. Tuhme cochi, condoque u.

23 Cuahn che chihnevan se che tihcạ rạhn ye ne, ạma chi ndạche se, te ạma cuihca se. 24 Ndihchero Dihvo vo che ạma chi ndạche se, ne rạhn ye:

—Ihyan cuihca ne, ¡ạma vạhche cạva ye che nevahnecun ye che rihquentiyon Dendiohs ihyan! 25 Nde hua co nevahnecun ye. 26 Ihyan che chihnevan ye che tihcạ rạhn Dihvo vo ne, rạhn ye:

—¿Duhra ihyan co ndevahn ye tuhme?

27 Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Nducuahn che hua co din ihyan ne, Dendiohs ne, ri redin ye.

28 Tuhme rạhn Pedro:

—Ndihche ne, a chihcomạn nuhn nducuahn che va yahn nuhn, ne chinduco nuhn ndih.

29 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che rihcomạn ye a vạco ye mạn, a indihte yahn ye mạn, a dihno ye mạn, a ihyan ndạhta yahn ye mạn, a dạya ye mạn, cạva che co nevahnecun ye che rihquentiyon Dendiohs ihyan ne, 30 ihyan min ne, tahque ndeh ca nuhnde menun yahn ye mạn ro cuh, ne adive ne, conan ye vahchetero numacuahn ro.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te va che cạhno se ihyan

31 Nedin dạma Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Mạn ne, cuhn vo nduco nchuhn yạn Jerusalén. U che rinducó nducoyạca ihyan ne, min va che chuhríhn nduhcạ che dirun ihyan profeta nde ro menạn. 32 Necạh ihyan u tạh sạhn tạma nación, din duche yahn se u mạn, din tạn se nducó mạn, cạhnan dan se u mạn. 33 Cuihno cuahn se u ne, cạhno se u. Ate cuihno ino ro ne, ntuché vạn tenạhn.

34 Ihyan chahn ne, hua chenahn ye che tihcạ rạhn Dihvo vo, te vạhche ri yahn ye cạva che conahn ye.

Din Dihvo vo Jesucristo che chi ro nạn ạma sạhn nạn ve

35 Urạ che cuahn nino Dihvo vo yạn Jericó ne, ạma sạhn nạn ve ne, va se chihto yune, rica se che din ihyan vedevạhino nduco se. 36 Nducote ạma rechuh ihyan yune ne, tumerune se deh ri. 37 Rạhn ihyan ri ye sạhn:

—A tạn cochi Jesús yahn yạn Nazaret.

38 Tuhme rạhn se numa dito se:

—Jesús, Dạya David, ¡conan vạhino ne u!

39 Ihyan che ndạhnạn ye ne, rạhn ye ri ye sạhn che cuhnde dihn chende se. Ate nde tahque yudo nạn se rạhn se:

—Dạya David, ¡conan vạhino ne u!

40 Tuhme chandi Dihvo vo, ne tahve ye che chehua sạhn. Cuahn che ndạ se nạn ye ne, tumerune ye sạhn:

41 ¿Deh nehn che dín ndoque ne?

Ndahconan se yahn ye:

—Dihvé, codin ne che co ro nạ́n.

42 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Nducote chitehne ne, a co ro nạn.

43 Ndetạhno chi ro nạn se, ne cuahn se nduco Dihvo vo, rendeva se numacuahn vedeyeno yavenạn Dendiohs. Namin nducoyạca ihyan che ndihchero ye vederihno me ne, rendeva ye numacuahn vedeyeno yavenạn Dendiohs.

19

Nduhcạ che chitahno Zaqueo Dihvo vo Jesucristo

1 Nạhmin che chuh Dihvo vo Jesucristo mendạhn yạn Jericó ne, 2 quenan rino ạma sạhn cuihca che duche se Zaqueo. Sạhn min

ne, ndinạn se yahn sạhn rica
tumecạdiyo. 3 Quenan rino se,
te nahn ndihchero se Dihvo vo,
duh ihyan chemin. Ate hua ri che
ndihchero se ihyan, te ạma yạhn
ihyan nduco ye. Avạne ne, ạma
cạhya cạh se. 4 Tuhme cuahn se,
rano se tahque nde cạna ca nạn
che va che chuh ye. Cocha se tin
ạma yạhn che duche sicómoro cạva
che tuno se, ndihchero se ihyan.
5 Cuahn che a ndạ Dihvo vo min
ne, chinạn ye sạhn, ne rạhn ye ri
ye sạhn:

—Zaqueo, codin nun ine,
cuenchehn tạn, te mạn va che
conán ndevaque.

6 Tuhme aderano se cuenchahn
se, nevahnecun se ihyan nu-
macuahn vedeyeno. 7 Ihyan che
ndihche ye chemin ne, ạma rạhn
tạn ye yahn Dihvo vo che cuahn ye
vạco ạma sạhn nunde. 8 Tuhme
chandi Zaqueo nạn nducoyạca
ihyan chahn, ne rạhn se ri se Dihvo
vo:

—Dihvé, mạhn va vedecuihca
yáhn, nahn cạ́h ihyan chevạh,
ne ndete che va ihyan che ndere
chehneví dehtenduh yahn ye ne,
va vedeyenó che necạ́h cun ndi
nduhva che chehneví yahn ye.

9 Rạhn Dihvo vo:

—Mạn ne, ndevahn sạhnguh, te
chitahno se nduhcạ che chitahno
Abraham. Namin ndevahn ihyan
ndevạco se. 10 U che rinducó
nducoyạca ihyan ne, ndạ́, núhn
ihyan che chinda ye, din nunde
yahn ye, cạva che ndedeváhn
ihyan.

*Ejemplo yahn sạhn patrón
che cạh se tume tạh ndiche sạhn
decạhya yahn se*

11 Cuahn che ndạ nino Dihvo vo
yạn Jerusalén ne, ihyan che rih-
nevan ye che rente ye ne, rạhco ye
te a nun cuanạn vederihquentiyon
yahn Dendiohs. 12 Tuhme nte Di-
hvo vo ejemplo cuh:

—Ạma sạhn, ndạta yahn ihyan
ndinạn ne, cuahn se yạhn yahn
nạn va rey cạva che cạh ye
vederihquentiyon, conan cuma
se. 13 Ro che ametah cạhn se
ne, nedin dạma se ndiche sạhn
decạhya yahn se, ne din duche
se tume, cạh se queri ạma sạhn
chahn, ne rạhn se: “Codin nchuhn
ntiyon nduco tume cuh numanahn
che cạ́hn.” 14 Ihyan yạn vạco se
ne, hua ri rendihche ye sạhn, ne
cuahn che a chuh se cuahn se ne,
dechuh ye ạma o ihyan cạva che
cạhma ye nduco rey min: “Hua
nahn nuhn sạhnguh cạva che
cạhcantiyon se nuhn.” 15 Cuahn
che ndaconan se ne, a quenan
cuma se vederihquentiyon. Nedin
dạma tun se ca ạma ca ạma sạhn
decạhya chahn che va tạh se tume
me cạva che necạh cuande se sạhn.
16 Ndạ ạma se, ne rạhn se: “Dihvé,
tume yahn ne ne, a chi ndiche cạde
yahn queri ạma cạde che te ne u.”
17 Ndahconan dihve se: “Ndạhcạ
din. Di ne, sạhn decạhya ndah.
Nducote ndạhcạ din ntiyon nduco
tume andahre tah, mạn ne, cạhcó
ntiyon tah cạva che cahquentiyen
ndiche yạn.” 18 Ndạ tạma se, ne
rạhn se: “Dihvé, tume yahn ne ne,
a chi uhn cạde yahn queri ạma
cạde che te ne u.” 19 Ndahconan
dihve se: “Namin di ne, cạhcó
ntiyon tah cạva che cahquentiyen
uhn yạn.” 20 Ndạ tạma se, ne rạhn
se: “Dihvé, ngạ tume yahn ne,
chihco ndáh. 21 Hua dín ntiyon
nduco yahn che vạ́h dendá tume
yahn ne nạn ntiyon, te ndih ne,
ạma dito nạn ne. A ndihché
ndih nduhcạ che retạh nduh ne
tume che rendạca nạn ntiyon che
redin ihyan nduco tume yahn ne.”
22 Tuhme rạhn dihve se: “¡Ạma
duhtuno ihyan di! Nduco ndudo
che tihcạ rahn, a tumecadinó duh
ihyan di. A devene che ạma dito
nạ́n, che retạh ndúh tume che
rendạca nạn ntiyon che redin

ihyan nduco tume yáhn. 23 ¿Dehco
che hua cah tume yáhn, din tạma
ihyan ntiyon nduco?, te ndete che
tihcạ din ne, mạn che ntá, ndạcá
tume yáhn nduco dạya." 24 Tuhme
rạhn dihve se ri se ihyan che
chenun ye min: "Cuehnevi nchuhn
tume che nda sạhn tih, ne cocạh
ne sạhn che cạhcantiyon ndiche
yạn me." 25 Ndahconan ihyan
chahn: "Dihve nuhn sạhn min ne,
a va yahn se." 26 Ate rạhn dihve
se: "Dehve din yahn, te ihyan che
ndeh va yahn ye ne, nde tahque
ndeh ca ndondạ tạh ye, ne ihyan
che doh yahn ye va ne, nde cuavi
tah yahn ye che va. 27 Namin ihyan
che hua ri rendihche ye u, che hua
nahn ye che cạhcantiyón ihyan ne,
cuahn nchuhn, ngua ne ihyan, ne
cuihno ne ihyan muhn nạ́n."

Ndạ Dihvo vo Jesucristo yạn Jerusalén

28 Chihno nte Dihvo vo ejemplo
me ne, quendạhnạn ye, quendi ye
cuahn ye yạn Jerusalén. 29 Cuahn
che ndạ nino ye yạn Betfagé nduco
yạn Betania, nạn che duche Cuete
Olivo ne, dechuh ye o ihyan apóstol
yahn ye, 30 ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Cuahn nchuhn yạn che va
viche lạdo cạh. Ndạ nchuhn min
ne, ntạca ne ạma burro che nde
ạma ihyan ametah condudo ye
ite. Cuentạhte ne ite, quenda
ne ite muhn. 31 Ndete che
cạcarune ihyan nchuhn: "¿Dehco
che rentạhte nchuhn ite?", cuen-
dahconan ne yahn ye: "Huate,
Dihve nuhn nahn ye ite."

32 Cuahn ihyan chahn, ne ntạca
ye burro me a nduhcạ che rạhn
Dihvo vo. 33 Cuahn che rentạhte ye
burro me ne, rạhn ihyan che dihve
te:

—¿Dehco che rentạhte nchuhn
burro tih?

34 Ndahconan ihyan chahn:

—Huate, Dihve nuhn nahn ye
ite.

35 Tuhme quenda ye ite nạn
quenan Dihvo vo. Tihde ye tino
yahn ye dạme burro me, ne quen-
dudo Dihvo vo ite. 36 Rehntạve
ihyan chahn tino yahn ye yune
cuạhn nạn che cuahn Dihvo vo.
37 Cuahn che cuahn nino ye nạn
che renchahn yune Cuete Olivo ne,
nducoyạca ihyan che rinduco ye
ihyan ne, chi yeno ye, ne canạn
ndeva ye numacuahn vedeyeno
yavenạn Dendiohs yahn ndu-
cuahn vederihno che ndihchero
ye. Ạma rah yeno ye, ne rạhn ye:

38 —¡Ndeva vo yavenạn rey cuh
che cochi ye menun Dihvo vo
Dendiohs! ¡Ndoyạn Dendiohs,
ihyan min che va ye vahchetero!
¡Numacuahn vedeyeno ndeva vo
yavenạn ye!

39 Tuhme ạma o sạhn fariseo che
nduco se vạn ihyan chahn ne, rạhn
se ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, cuihquentiyon
ne ihyan sih che cuahte dihn
chende ye.

40 Ndahconan ye yahn se:

—Rạ́hn rí nchuhn te ndete che
cuahte dihn chende ihyan sih ne,
tu che chetạva tạn ne, va che cuah
yeno.

41 Cuahn che ndạ ye nạn che a
chi ro yạn Jerusalén ne, chaco ye
che yah ri ye cạva ihyan yạn min.
42 Tuhme rạhn ye:

—Ạma ndạhcạ ndete che devano
nchuhn te a mạn ndạ ro ndah yahn
ne che ndevahn ne. Ate hua de-
vano ne, te hua te Dendiohs che
co devano ne. 43 Sạhn che tạn
se nduco nchuhn ne, ndạ ro che
cuahte se trinchera, techendive se
yạn yahn nchuhn, cuahtecuhma se
nduco ne. Hua te yune se che cạno
ne, 44 ne cạhno se nchuhn, cuihno
ndahtera se yạn yahn ne. Nde o tu
che ndahto vih hua cotạve. Tihcạ
castigo va che co ne, te mạn che
dechuh Dendiohs u cạva che ndah
yahn ne ne, hua tumacạh ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndetendạh vah ye sạhn che rendihcue se dehtenduh chete yạco

45 Tuhme chendạ Dihvo vo chete yạco chahte, ne canạn ndetendạ
vah ye nducoyạca sạhn che rendi-
hcue se mạn, ra se mạn, min chete
yạco. 46 Rạhn ye ri ye sạhn:
—A ndirun nạn Ndudo yahn
Dendiohs: "Yạco yáhn ne, yạco nạn
che revạh ihyan", ate nchuhn ne,
nedin ne nduhcạ vạco sạhn duco.
47 Ricuahn Dihvo vo ro ro chete
yạco me. Chidocuyạn ndinạn mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn, sạhn intiyahn mạn, renuhn
ino se tạcạ co cạhno se ihyan. 48 Ate
hua rentạca ino se tạca din se, te
nducoyạca ihyan ne, renevahne-
cun ye numacuahn vedeyeno che
ricuahn Dihvo vo.

20

Tumerune ye yahn vederihquentiyon che quenan cuma Dihvo vo Jesucristo

1 Ạma ro ne, ricuahn Dihvo
vo chete yạco mạn, rahndudo ye
ndudo ndah yahn Dendiohs mạn.
Ura min ndạ chidocuyạn ndinạn
mạn, sạhn devano ley che dirun
Moisés mạn, sạhn intiyahn mạn,
2 ne tumerune se ihyan:
—¿Deh vederihquentiyon que-
nan come che tihcạ redin ne? ¿Duh
te vederihquentiyon di ne?
3 Ndahconan Dihvo vo yahn se:
—Namin u, va ạma nạn che
tumeruné nchuhn. Condahconan
ne yáhn: 4 ¿A chehdenune Juạn che
cuande yahn Dendiohs, o chehde-
nune ye che cuande yahn ihyan
ne?
5 Ndedecadino sạhn chahn, ne
rạhn se vạn mạn se nduco vih:
—Ndete che cạhma vo che
cuande yahn Dendiohs ne, ndah-
conan se yuhn vo: "¿Dehco che
hua ritahno nchuhn tuhme?" 6 A
namin no ndete che cạhma vo
che cuande yahn ihyan. Necuan
nducoyạca ihyan yạn, cạh ye tu
uvo, te devano cuạco ye te Juạn ne,
profeta ye.
7 Chemin che tahque ndah rạhn
sạhn chahn te hua devano se.
8 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Namin u, hua cạhmá có
nchuhn deh vederihquentiyon va
tạh che tihcạ redín.

Ejemplo yahn sạhn redin ntiyon che ạma duhtuno ihyan se

9 Tuhme nte Dihvo vo ejemplo
cuh, chihnevan ihyan che chenun
ye min:
—Ạma ihyan ne, chihche ye di-
hyo uva, ne cạh ye chendạta me
ạma o sạhn che din se ntiyon
nduco cạva che cahmạhn se nduco
ye. Chica ye min, ne cuahn rạhn
ye. 10 Cuahn che ndạ ro che a rine
ndute me ne, dechuh ye ạma sạhn
decạhya yahn ye cạva che ndạca
se mạhn va ndute ndạta me sạhn
chahn. Ate chahn se sạhn decạhya
me, ne ndedechuh se sạhn, diya
tạh se. 11 Dechuh ye tạma sạhn
decạhya yahn ye, ne din tạn sạhn
chahn nduco se, chahn se sạhn,
ne namin ndedechuh se sạhn, diya
tạh se. 12 Dihve chendạta me ne,
ndaconan dechuh ye tạma sạhn
decạhya yahn ye. Namin chahn
sạhn chahn sạhn, chi nun se sạhn
cuạhn chevah.
13 'Tuhme ndedecadino ihyan
che dihve chendạta me: "¿Tạcạ dín?
Tahque ndah dechúh sạhn dạyá
che yahinó. ¿A huane nevahnecun
sạhn chahn sạhn cuahn che ndạ se
min?" 14 Ate cuahn che ndihchero
sạhn chahn sạhn ne, rạhn se vạn
mạn se nduco vih: "Sạhnguh che
co yahn se vedecuihca cuh. Cạhno
vo sạhn cạva che co yuhn vo."
15 Tuhme quenda sạhn chahn sạhn
cuạhn chihto nạn va chendạta me,
ne chihno se sạhn.
Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—¿Deh din ihyan che dihve
chendạta me nduco sạhn chahn?
16 Cạhn ye, ne decuihno ye sạhn.
Tuhme cạh ye chendạta me tạh

tạma ca ihyan che din ye ntiyon nduco.
Nducote chihnevan sạhn fariseo che chenun se min ne, rạhn se:
—¡Tahque ndah ndete che hua cuahnecun Dendiohs che tihcạ co!
17 Ate ndihchero Dihvo vo sạhn chahn, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—¿Tuhme deh conahn che ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ?:
Tu che hua quenan ino sạhn che rahto vah ne,
chemin che tahque chichihve.
18 Ihyan che cotahno ye u ne, anduhnecạ ndete che condạh ndudo ye nạn tu me, ndạca yah ye. Me ihyan che hua cotahno ye u ne, anduhnecạ ndete che condạh ndudo tu me ihyan, cuihnonan yahn ye.

Tume cạde iyo che renedihve ihyan yahn César

19 A ura min no, chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn devano ley che dirun Moisés mạn ne, ran dito se che nahn cotạh se Dihvo vo, te tumacadino se che a yahn se che nte ye ejemplo me. Ate hua dehva din se, te vạh se ihyan yạn.
20 Tuhme dechuh se ạma o se che din cạ se che ndah ihyan se, cạva che tumerande se ihyan, din se che cạhma ye ạma ndudo che hua ndạhcạ. Tihcạ din se, te nahn cạca nunde se yahn ye nạn gobernador.
21 Rạhn sạhn chahn ri se ihyan:
—Ihyan Ricuahn, a devano nuhn te ndah ndudo che rente ne mạn, ricuahn ne mạn. Dạma no rendihche ne nducoyạca ihyan, ne ricuahn ne numa cuạco nduhcạ che nahn Dendiohs che cuahtechica ihyan. 22 Cạhma ne co ne nuhn: ¿a redin yahn che nedihvo vo tume cạde iyo yahn César, o hua?
23 A devano Dihvo vo te o nạn o chende sạhn chahn, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—¿Dehco che retumarande nchuhn u?
24 Conạhma ne ạma tume u.
Cuahn che ndihchero ye tume me ne, tumerune ye sạhn:
—¿Duh yavenạn mạn, duh che duche mạn, quenan nạn tume cuh ne?
Ndahconan sạhn chahn:
—César.
25 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:
—Cha che rihquentiyon César ne, codinahn nchuhn, ne cha che rihquentiyon Dendiohs ne, namin codinahn ne.
26 Hua chi tumerande se ihyan nduco nde ạma ndudo nạn ihyan yạn. Cuahn ino se chi yahn che tihcạ ndahconan ye, ne chahte dihn chende se.

Tumerune sạhn saduceo yahn che ntuche tenạhn

27 Chihno min ne, ndạ ạma o sạhn saduceo. Sạhn chahn ne, hua ritahno se che va che ntuche tenạhn. Rạhn se ri se Dihvo vo:
28 —Ihyan Ricuahn, nạn ley che dirun Moisés ne, rihquentiyon tuhcạ: “Ndete che coh ạma se che hua ndạca dạya se nduco ndạhta yahn se ne, va che cahnevạco dihno se nduco te, cạva che hua cuihno ndạta yahn dihno se.”
29 Ạma yune ne, chahte ndache se che dihno se vih. Sạhn che menạn me ne, chihnevạco se nduco ạma ndạhta. Ate hua no rạhn me ne, chih se, ne hua ndạca dạya se nduco te. 30 Chihnevạco ạma dihno se nduco te, ne namin chih se, ne hua ndạca dạya se nduco te.
31 Tihcạ queri ạma sạhn chahn, nduh che ndache se, chihnevạco se nduco te, ate chih nducoyạca se nde ạma se hua ndạca dạya se nduco te. 32 Adive ne, chih ndạhta me. 33 Ndạ ro che ntuche tenạhn ne, nducote nduh che ndache se chihnevạco se nduco tạhn min ne, ¿cha se che ndạhta yahn se tạhn ne?
34 Tuhme ndahconan Dihvo vo:
—Ihyan che vate ye mạn ro cuh ne, rihnevạco ye mạn, redecạhnovạco ye mạn. 35 Ate ndạ ro che ntuche tenạhn ne, ihyan che

ndevahn ye ne, metah cahnevạco
ye, nde metah decạhnovạco ye,
36 te ametah ndaconan coh ye.
Nducote ntuche ihyan chahn vạn
tenạhn ne, nedin dạya Dendiohs
ihyan, ne nduhcạ ángel ne, tihcạ
co ye. 37 Yahn che va che ntuche
tenạhn ne, mạn Moisés dirun ye
yahn cuahn che riche yạhn yạn
me: “Dihvo vo Dendiohs ne, Den-
diohs yahn Abraham mạn, Isaac
mạn, Jacob mạn.” 38 Dendiohs ne,
Dendiohs yahn nducoyạca ihyan,
ihyan che chenduche ye mạn,
ihyan che a ndih ye mạn, te nạn
ye ne, chenduche nducoyạca ye.
39 Tuhme rạhn ạma o sạhn de-
vano ley che dirun Moisés ri se Di-
hvo vo:
—Ihyan Ricuahn, cuạco niyon
rạhn ne.
40 Nduco chemin ne, ametah chi-
hquino se tumerune ca se ihyan.

David ne, dirun ye yahn Dihvo vo Jesucristo che Dihve ye ihyan

41 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn
chahn:
—¿Dehra cuande che rente ihyan
te ihyan che a va cạde che chi ye,
ndedevahn ye ihyan iyehnse ne,
Dạya David ihyan? 42 Mạn David a
dirun ye nạn libro yahn Salmo:
Rạhn Dihvé Dendiohs ri ye Dihvé:
“Cuihnde muhn lạdo tạh cuạcó,
43 numanahn che ndạhco ndiyá
ihyan che hua ri rendihche
ye di.”
44 Nducote dirun David te ihyan
min che Dihve ye ne, ¿tạcạ che dạya
ye tuhme?

Sạhn devano ley che dirun Moisés ne, ndevih Dihvo vo Jesucristo nunde yahn se vạconạn se

45 Nạn nducoyạca ihyan che che-
nun ye min ne, rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan apóstol yahn ye:
46 —Cuihco nchuhn cudạdo
nduco sạhn devano ley che dirun
Moisés, te renan ino se cuahtechica
se, chenun se cahteca chano se
mạn, renan ino se che necạh ihyan
Dendiohs sạhn cuạhn ndihve
numacuahn vedenecun mạn,
chete yạco mạn, nạn vihco mạn
ne, renan ino se cuahte se nạn
che tahque ndeva ihyan yavenạn
se mạn. 47 Nde dehtenduh che
va yahn ndạhta vạh ne, rehnevi
se, ne ạma rạhn revạh se, redin
cạ se che ndah ihyan se. Sạhn
chahn che tahque chahte castigo
din Dendiohs sạhn.

21

Vedino yahn ạma ndạhta vạh

1 Cuahn che quenun Dihvo vo
Jesucristo chete yạco ne, ndi-
hchero ye nduhcạ che rih ihyan
cuihca tume chete yave yahn tume
vedino. 2 Namin ndihchero ye
che chih ạma ndạhta vạh o tume
cạhya chete yave me. 3 Tuhme
rạhn Dihvo vo:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te nạn
Dendiohs ne, tahque rigonun chi-
hve vedino yahn ndạhta vạh cạh
che co vedino yahn ihyan chenạhn
sih, 4 te nducoyạca ye ne, chih ye
che ngạva yahn ye. Ate ndạhta vạh
cạh ne, vạn vedechevạh yahn ye
ne, chih ye nde che va che toh ye.

Dehtenduh che va che conahn cuahn che a cochi nino che nto iyehnse

5 Rạhn ạma o ihyan te yạco
chahte ne, ạma ndạhchan tu che
ndahto mạn, dehtenduh vedino
che necuco mạn. Tuhme rạhn Di-
hvo vo:
6 —Nducuahn dehtenduh che
tạhchan cạh che rendihchero
nchuhn ne, ndạ ro che hua cotạve
dạma nde o tu che ndahto vih.
7 Tumerune ihyan chahn:
—Ihyan Ricuahn, ¿ticuạhn
conahn che rạhn ne me ne? ¿Deh
vederihno co ran cuahn che a nun
conahn ne?
8 Rạhn Dihvo vo:
—Cuihco nchuhn cudạdo che
hua cahncheh nde ạma ihyan

nchuhn, te ạma yạhn sạhn rih-
ncheh ndạ se, ne cạhma queri
ạma se te a mạn se ihyan min che
a va cạde che dechuh Dendiohs,
ndedevahn ye ihyan iyehnse.
Namin cạhma se: “A cochi nino
ro.” Ate rạ́hn rí nchuhn che hua
tumacạh ne yahn se. 9 Cuahn che
cahnevan nchuhn che va cạnda
mạn, che rahteruhn ihyan nduco
vih mạn ne, hua dehve dihya
nchuhn co, te a tihcạ va che co
menạn vih. Ate ro min ne, ametah
conahn nducuahn.
10 ’Vạn nación ne, cuanạn canda,
ne cuahtecuhma ạma ihyan che
rihquentiyon ye nduco tạma
ye. 11 Ạma nuhn yạhn mạn,
ne cuạhnguh cuạhngạh ne, ạma
cuhnde cuico mạn, cah mạn. Nạn
ro ne, cuhnde ro vederihno rahte,
ne ạma dihya ihyan co.
12 ’Ate cuahn che ametah conahn
nducuahn che tihchan ne, co tạn
ihyan nduco nchuhn mạn, din ye
preso nchuhn mạn, quenda ye
nchuhn yạco mạn, cuih ye nchuhn
vạcoyạhn mạn. Yahn che rin-
duco nchuhn u ne, quenda ye
nchuhn nạn rey mạn, gobernador
mạn, ndere cạca nunde ye yahn
ne. 13 Tihcạ cuahno nchuhn cạva
che ndạca yune che cuahndudo
ne ndudo yáhn, cahnevan ihyan
chahn. 14 Nde hua ndedecadino
nchuhn tạcạ ndahconan ne yahn
ye, 15 te u cạhmá có nchuhn ndudo
che cạhma ne mạn, té vededevano yáhn che conan cuma ne
mạn, nde hua co ndahconan ye
yahn ne. 16 Nde indihte yahn
nchuhn mạn, dihno ne mạn, ihyan
yahn ne mạn, ihyan rendihche
ne mạn, necạh ye nchuhn. Ạma
o nchuhn ne, cạhno ye nchuhn.
17 Nducoyạca ihyan ne, hua co ndi-
hche ye nchuhn yahn che rinduco
ne u. 18 Ate nde ạma yudo tin
nchuhn ne, hua conda. 19 Ndete
che quendạh ne vedechahtino vạn
nducuahn vedeyah min ne, nde-
vahn ne.
20 ’Cuahn che ndihchero nchuhn
che a ntechendive sandạdo yạn
Jerusalén ne, codevano ne te a ndạ
ro che cuihno yạn min. 21 Tuhme
ihyan che vate ye estạdo yahn
Judea mạn, yạn Jerusalén mạn ne,
tahque ndah che cạno ye, cạhn ye
vạn icoyạhn. Ihyan che chenan
ye viyạta ne, tahque ndah che hua
ndaconan ye viyạn. 22 Ro min ne,
co ihyan castigo, din nunde yahn
ye cạva che conahn nducuahn che
a chenan cạca. 23 ¡Chevạh ihyan
ndạhta che chenun dạya ye ro min
mạn, che retạva ye dạya ye mạn!,
te ạma chahte castigo co ihyan
yạn min, ne ạma cuhnde vedeyah
iyehnse. 24 Nạhn ye ne, cạhno se
ihyan nduco espạda, ne nạhn ye
ne, quenda se ihyan tạma nación
cạva che din ye ntiyon. Sạhn tạma
nación ne, condinun condinạhno
se yạn Jerusalén nde tuno ro che
ndihco cạde Dendiohs.
25 ’Tuhme cuhnde ro vederihno
yahn Dendiohs nạn yạhn mạn, iyo
mạn, iyon mạn. Muhn iyehnse
cuh ne, ạma cuhnde vedeyah ndu-
cuahn nación, nde hua devano
ihyan deh che din ye che vạh
ye. 26 Condave cuno ihyan che
rendedecadino ye yahn nducuahn
vedeyah che cochi ca, te nde ndu-
cuahn che va cạde nạn ro ne,
nuhn. 27 Tuhme ndihchero ihyan u
che rinducó nducoyạca ihyan, che
ndạ́ vạn man numacuahn vederi-
hquentiyon chahte yáhn. 28 Cuahn
che cuanạn conahn dehtenduh che
tuhchan ne, cạh yeno nchuhn che-
dave yahn ne, te a cochi nino ro che
ndevahn ne.
29 Namin nte Dihvo vo ejemplo
cuh:
—Condihche nchuhn nduhcạ
che ri yahn yạhn higo mạn,
yạhn chenạhn che rendaconun
yạta yahn mạn. 30 Cuahn che
a renecạhno yạn ne, a devano
nchuhn te a cochi nino ro ihno.
31 Namin cuahn che a rinahn

dehtenduh che tuhchan ne, cuedevano nchuhn te a nun cuanạn vederihquentiyon yahn Dendiohs.
32 ’Cuạco rạ́hn rí nchuhn te cuahn che ametah coh ihyan che vate ye mạn ro cuh ne, a conahn nducuahn. 33 Iyehnse ne, cuihno. Ate ndudo yáhn ne, hua cuihno; va che conahn.
34 ’Cuihco nchuhn cudạdo. Hua denda ne ura yahn ne che demạn che cheh ne mạn, che cocoh ne mạn, che ndedecadino ne yahn ntiyon yahn ne mạn, cạva che ndạ ro min ne, vateyạn ne. 35 Vedeyah che tuhchan ne, a denạn conahn numachahte iyehnse. 36 Ro ro ne, cuahteyạn nchuhn mạn, covạh ne mạn, cạva che co ndevahn ne yahn vedeyah che tuhchan mạn, cạva che vateyạn ne ro che u che rinducó nducoyạca ihyan, ndạ́.
37 Ro ne, ricuahn Dihvo vo chete yạco chahte, ne vino ne, rahn ye renan ye ạma cuạn nạn che duche Cuete Olivo. 38 Nducoyạca ihyan yạn, rahn ye yạco vatiyạn vatiyạn, rihnevan ye che ricuahn Dihvo vo.

22

Rente cạde se tạcạ din se preso Dihvo vo Jesucristo

1 Cuahn che a cochi nino vihco ro yudo, ro che reh ihyan pạn che ametah yạ yahn ne, 2 chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn devano ley che dirun Moisés mạn ne, renuhn ino se tạca cạhno se Dihvo vo cạva che hua cadino ihyan yạn, te vạh se che co tạn ye.
3 Chendạ chundah Judas Iscariote, ạma cha sạhn che chi cuande se vạn ihyan che ndichio chahn, 4 ne chahn se nạn chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn ndinạn yahn policía che redin se cudạdo yạco chahte mạn, ne rạhn se te co necạh se Dihvo vo tạh sạhn chahn. 5 Chi yeno sạhn chahn, ne nte cạde se nduco se che cạh se tume sạhn. 6 Cạh Judas ndudo yahn se sạhn chahn, ne nuhn ino se tạcạ co necạh se Dihvo vo cạva che hua cadino ihyan yạn.

Vihco ro yudo

7 Ndạ vihco ro yudo, ro che reh ihyan pạn che ametah yạ yahn. Ro min ne, nihnde cạde che rihno ihyan ạma itecuche lihn cạva che co te vedino. 8 Dihvo vo ne, dechuh ye Pedro nduco Juạn, ne rạhn ye:
—Cuahn nchuhn, cuihcoyạn ne che chuh vo che cuande yahn ro yudo.
9 Tumerune ihyan chahn:
—¿Ti nahn ne che cạhcoyạn nuhn ne?
10 Ndahconan Dihvo vo:
—Ura che condạ nchuhn viyạn ne, ntạca ne ạma sạhn che nda se ạma cuhtenune. Quendi nchuhn sạhn min nde vah nạn che condạ se, 11 ne cạhma ne co ne ihyan che vạco ye min: “Dechuh Ihyan Ricuahn nuhn che tumerune nuhn ndih: ¿Ti va cuạrto nạn che cheh ye nduco ihyan apóstol yahn ye che cuande yahn ro yudo ne?” 12 Tuhme nạhma ye ạma cuạrto chahte nchuhn che a va yạn. Min cuihcoyạn nchuhn che chuh vo nduco vih.
13 Chahn ihyan chahn, ne ntạca ye nducuahn che rạhn Dihvo vo ri ye ihyan, ne chihcoyạn ye che cheh ye che cuande yahn ro yudo.
14 Cuahn che ndạ ura che cheh ye ne, chihnde Dihvo vo nạn mesa nduco ihyan apóstol yahn ye, 15 ne rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Ạma nahn chéh nduco nchuhn che cuande yahn ro yudo numanahn che ametah cạhno se u, 16 te rạ́hn rí nchuhn te ametah ndaconan chéh, nde ndạ ro che conahn nducó che ndihco cạde Dendiohs, ne conán nạn che rihquentiyon ye.
17 Tuhme chetạh ye ạma vạso vino, necạh ye nundihve cuahn Dendiohs, ne rạhn ye:
—Cotạh nchuhn, cuih ne nduco vih. 18 Rạ́hn rí nchuhn te ametah

ndaconan cúh vino yahn uva, nde
ndạ ro che conahn vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs.
19 Chetạh ye pạn me, ne necạh
ye nundihve cuahn Dendiohs.
Tuhme ndeh ye, cạh ye ihyan
chahn, ne rạhn ye:
—Che tuhcạ redín ne, conahn
che cuahnecún che cạhno ihyan u
cạva che ndevahn nchuhn. Tihcạ
cheh nchuhn cạva che cạhco ran
ne che renecạhco ne u.
20 Chihno cheh vino ye ne, nda-
conan chetạh ye vạso vino me, ne
rạhn ye:
—Chu ne, yun yáhn che recạh
dito ndudo ra che ndạhco cạde
Dendiohs. Va che cora cạva
nchuhn.
21 'Meniyon ne, sạhn che necạh
se u ne, dạma reh se nducó.
22 Cuạco te cạhno ihyan u che
rinducó nducoyạca ihyan, nduhcạ
che a nihnde cạde. Ate yah rí cạva
sạhn che necạh se u.
23 Tuhme canạn tumerune vih
ihyan chahn cha ye che tihcạ din
ye.

*Rente ihyan apóstol nduco vih
cha ye che tahque conạn ye*

24 Chihno min ne, rente ihyan
apóstol nduco vih cha ye che
tahque conạn ye. 25 Tuhme rạhn
Dihvo vo ri ye ihyan:
—Adecoduhno rey ne, ạma yudo
rihquentiyon ye nación yahn ye, ne
sạhn intiyahn ne, rendeva ihyan
yavenạn se. 26 Ate vạn nchuhn
ne, hua co tihcạ, te cha nchuhn
che tahque quenun yạn ne ne,
co ne nduhcạ ạma sạhn yuno,
ne cha nchuhn che tahque nd-
inạn ne ne, co ne nduhcạ ạma
mozo. 27 Condedecadino ne duh
che tahque ndinạn. ¿A ihyan che
va ye nạn mesa, reh ye, o sạhn
decạhya che redin se cudạdo nu-
manahn che reh ye? ¿A ndiyu
ihyan che va ye nạn mesa, reh ye
che tahque ndinạn ye? Ate condi-
hche nchuhn. U ne, nduhcạ ạma
ihyan che redin ye ntiyon yahn
nchuhn.
28 'Ro ro che chuhríhn ne,
a nchuhn che chinduco ne u.
29 Chemin che nduhcạ che te Chidá
vederihquentiyon, quenan cumá
ne, namin té vederihquentiyon,
cuahtenan cuma ne 30 cạva che
chuh vo mạn, cuh vo mạn, dạma
nduco vih, ro che cạhcantiyón,
ne cuahte ne techecạde ne yahn
ihyan nación yahn Israel, nduh che
ndichio ndạta yahn ye.

*Dihvo vo Jesucristo ne, rạhn ye
te cạhma Pedro te hua rendihche ye
ihyan*

31 Namin rạhn Dihvo vo ri ye Pe-
dro:
—Simón, Simón, cuihque
cudạdo, te chundah ne, chica se
Dendiohs cạva che tumerande se
nchuhn nde nạn che ndạhco ndiya
se nchuhn. 32 Ate u ne, covạ́h
cave cạva che hua ạma yune no
cạhcoman. Cuahn che ndaconen
cotehne ne, cuenecạh yan chedave
yahn ihyan che ritahno ye u.
33 Ndahconan Simón, ne rạhn ye:
—Dihvé, va vedeyenó che
conducó ndih, andahre conún
vạcoyạhn nduco ne mạn, andahre
cóh dạma nduco ne mạn.
34 Ate rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Pedro, rạ́hn rí di te ura che
ametah cuah tuh ne, cahme ino
yune te hua rendihche u.
35 Tuhme rạhn Dihvo vo nduco
nducoyạca ihyan chahn:
—Cuahn che dechúh nchuhn che
nde dino, nde morral, nde indạco,
hua quenda ne ne, ¿deh chinda
yahn ne ne?
Ndahconan ye:
—Hua dehva chinda yahn nuhn.
36 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan chahn:
—Ate mạn ne, ndete che va dino
yahn nchuhn, cuiquenda ne, ndete
che va morral, cuiquenda ne. Cha
nchuhn che ametah espạda yahn
ne ne, cuendihcue ne tino rendiche
ne, cua ne ạma. 37 Rạ́hn rí nchuhn

te va che conahn ndudo cuh che
a ndirun yáhn: “Cạhma ihyan te
ihyan min ne, ihyan nunde ye.”
Nducuahn che a ndirun che va che
cuahno có ne, va che conahn.
38 Tuhme rạhn ihyan chahn:
—Dihve nuhn, ngạ o espạda, va
yahn nuhn.
Ndahconan ye:
—Nduco sih ne, a va.

Getsemaní

39 Chihno min ne, cuahn Dihvo
vo Cuete Olivo nduhcạ che a rahn
ye, ne cuahn ihyan apóstol nduco
ye. 40 Cuahn che ndạ ye min ne,
rạhn ye nduco ihyan chahn:
—Covạh nchuhn cạva che hua
dinahn ne cuahn che tumarande
chundah nchuhn.
41 Tuhme chihco rino Dihvo vo
ihyan chahn, ne cuahn ye cạna nạn
me. Min chehntihya ye, covạh ye,
42 ne rạhn ye:
—Chida mán, ndete che nahn
ne ne, cuehnevi ne che va che
chuhríhn. Ate hua co nduhcạ che
náhn. Co nduhcạ che nahn mạn ne.
43 Tuhme ndạ ạma ángel che
chica ye vahchetero, ne necạh yạn
ye chedave yahn Dihvo vo. 44 Ạma
chuhrihn ye che rendedecadino
ye, ne tahque dito covạh ye. Ạma
chi ye nuneyạn nduhcạ yun, ne ra
nde ndiyạhn.
45 Chihno covạh ye ne, ndaco-
nan ye nạn che chenun ihyan
apóstol chahn, ne ntạca ye ihyan
che vateyạdo ye, te ạma ndi cuno
ye che rạn ye. 46 Tuhme rạhn ye ri
ye ihyan:
—¿Dehco che vateyạdo nchuhn?
Cuenecuan ne, covạh ne cạva
che hua dinahn ne cuahn che
tumarande chundah nchuhn.

Din se preso Dihvo vo Jesucristo

47 Nde ametah cuihno cạhma ye
cuahn che ndạ ạma yạhn sandạdo
nduco sạhn policía che redin se
cudạdo yạco chahte, ne ndạhnạn
Judas, ạma cha sạhn che chi
cuande se vạn ihyan che ndichio
chahn. Chahn ndạ sạhn min nạn
Dihvo vo cạva che tenạn se ihyan.
48 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Judas, ¿a nahn tenan u, ne
nduco tihcạ necah u che rinducó
nducoyạca ihyan ne?
49 Cuahn che ndihchero ihyan
apóstol che tihcạ ri ne, tumerune ye
ihyan:
—Dihve nuhn, ¿a cuahn nuhn
sạhn sih nduco espạda ne?
50 Ạma cha ihyan chahn ne,
chahn ye ạma sạhn decạhya yahn
chidocuyạn che tahque ndinạn,
chacondạh ye revan se lạdo tạh
cuạco se. 51 Ate rạhn Dihvo vo:
—Hua cuhma nchuhn.
Tuhme nahn tạh ye revan sạhn
min, ne ndonan. 52 Rạhn Dihvo
vo ri ye chidocuyạn ndinạn mạn,
sạhn ndinạn yahn policía che redin
cudạdo yạco mạn, sạhn intiyahn
mạn:
—¿A cochi nchuhn nduco espạda
mạn, nduco yạhn mạn, din ne
preso u nduhcạ sạhn duco? 53 Ro
ro quenún chete yạco chahte vạn
nchuhn, ne hua din ne preso u. Ate
mạn ne, ndạ ura yahn ne, ura che
rihquentiyon chundah.

Rạhn Pedro te hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

54 Tuhme din sạhn chahn preso
Dihvo vo, quenda se ihyan vạco
chidocuyạn che tahque ndinạn.
Cuahn Pedro diyahn diyahn,
quendi ye ihyan. 55 Din sạhn
chahn ạma vạcoyạhn chevah, ne
vatendi se, recạh ihno se sạhn.
56 Tuhme ndihchero ạma tạhn
decạhya che nduco Pedro, nti ye
min. Ndihchero ndah te ihyan, ne
rạhn te:
—Sạhnguh ne, chinduco se sạhn
preso cạh.
57 Ndahconan Pedro, ne rạhn ye
ri ye tạhn:
—Nde hua rendihché ihyan.
58 Namenạn me ne, ndihchero
tạma se ihyan, ne rạhn se:
—Namin di, ndoque vạn sạhn
che rinduco se sạhngạh.

Ndahconan Pedro:
—Ndiyu u.
59 Chihno tenduh ạma ura ne,
rạhn tạma se:
—Cuạco te sạhnguh ne, chin-
duco se sạhngạh, te sạhn Galilea se.
60 Ndahconan Pedro:
—Nde hua devanó deh che rahn.
Nde ametah cuihno cạhma Pe-
dro, ne cah tuh. 61 Tuhme chaco-
nan Dihvo vo, ndihchero ye Pedro,
ne necạhco ye nduhcạ che rạhn Di-
hvo vo: “Ura che ametah cuah tuh
ne, cahme ino yune te hua rendi-
hche u.” 62 Tuhme ndihquendạ
Pedro, ne ạma chaco ye.

Chahn se Dihvo vo Jesucristo

63 Sạhn che redin se cudạdo
Dihvo vo ne, redin duche yahn
se ihyan, ne rahn se ihyan.
64 Dechiche se ạma tino nạn ye.
Rahn se ihyan, ne rạhn se:
—Cahme duh che chahn di.
65 Ạma ndeh nạn ca dehtenduh
rạhn se, din duche yahn se ihyan.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo
nạn intiyahn

66 Cuahn che a chi dave me
ne, ndo dạma chidocuyạn ndinạn
mạn, sạhn devano ley che dirun
Moisés mạn, sạhn intiyahn mạn,
ne quenda se Dihvo vo nạn che
cuhnde cạde yahn ye. 67 Min
tumerune se ihyan:
—¿A di ihyan che a va cạde
che chi ye, ndedevahn ye ihyan
iyehnse ne?
Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye
sạhn:
—Ndete che cạhmá có nchuhn te
u ne, nde hua cotahno ne. 68 Ndete
che va deh che tumeruné ne, nde
hua ndahconan ne yáhn. 69 Ate u
che rinducó nducoyạca ihyan ne,
a nun cuhndé lạdo tạh cuạco Den-
diohs, ihyan min che ạma yudo
vederihquentiyon yahn ye.
70 Tumerune nducoyạca sạhn
chahn:
—¿A di che Dạya Dendiohs
tuhme ne?
Ndahconan ye yahn se:
—A u. A mạn nchuhn rạhn ne
meniyon.
71 Tuhme rạhn se:
—¿Dehca din vo testigo? Nduco
ndudo che tihcạ rạhn se ne, a va. A
mạn vo chihnevan vo.

23

Quenda se Dihvo vo Jesucristo
nạn Pilạto

1 Tuhme necuan nducoyạca se,
quenda se Dihvo vo nạn Pilạto.
2 Canạn ndere rica nunde se yahn
ye, ne rạhn se:
—Ntạca nuhn sạhnguh che ri-
nun se ihyan che hua nedihve ye
tumecạdiyo yahn César. Avạne ne,
rạhn se te mạn se che rey mạn,
ihyan che a va cạde che chi ye,
ndedevahn ye ihyan iyehnse mạn.
3 Tuhme tumerune Pilạto ihyan:
—¿A di che rey yahn nación yahn
Israel ne?
Ndahconan Dihvo vo:
—U, nduhcạ che rahn.
4 Rạhn Pilạto ri se chidocuyạn
ndinạn nduco nducoyạca ihyan:
—Hua rendạcá nde ạma nunde
yahn sạhnguh.
5 Ate quendi sạhn chahn rica
nunde se, ne rạhn se:
—Numacuahn nación yahn
nuhn, nde estạdo yahn Galilea nde
muhn, ndedecuan se ihyan nduco
ndudo che ricuahn se.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo
nạn Herodes

6 Cuahn che chihnevan Pilạto
che rạhn se yahn Galilea ne,
tumerune se ndete che min yạn
vạco Dihvo vo. 7 Cuahn che
checadino se te min yạn vạco ye
ne, dechuh ye ihyan nạn Herodes,
te sạhn min che rihquentiyon se
min, ne quenan se yạn Jerusalén
ro min. 8 Ạma chi yeno Herodes
cuahn che ndihchero se Dihvo
vo, te a rạhn che nahn ndihchero
se ihyan. Nducote rihnevan se
che ạma rente ihyan yahn Dihvo
vo ne, quenan rino se che din

ye ạma vederihno, ndihchero se.
9 Ạma ndeh nạn che tumerune
se, ate nde hua ndahconan Dihvo
vo. 10 Chidocuyạn ndinạn mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn ne, ndevanạn se, ndere rica
nunde se yahn ye. 11 Tuhme
Herodes nduco sandạdo yahn
se ne, din duche yahn se Dihvo
vo. Tihyon se ạma tino ndah
ihyan, ne ndedechuh se ihyan nạn
Pilạto. 12 Ro menạn ne, tạn Pilạto
nduco Herodes, ate nde ro min ne,
ndoyạn se nduco vih.

Ndaconan Dihvo vo Jesucristo nạn Pilạto

13 Nedin dạma Pilạto chidocuyạn
ndinạn mạn, sạhn intiyahn mạn,
ihyan yạn mạn, 14 ne rạhn se:

—Nchuhn ne, nda ne sạhnguh
nán, rica nunde ne yahn che
ndedecuan se ihyan yạn. Ate
tumeruné sạhn nạn nchuhn yahn
dehtenduh che rica nunde ne yahn
se, ne metah nde ạma nunde yahn
se. 15 Dechúh nchuhn nduco se nạn
Herodes, ne namin hua ntạca se
nde ạma nunde yahn se. Cuạco te
hua dehva din se cạva che cạhno
vo sạhn. 16 Tahque ndah cuáhn
sạhn, ntạhté sạhn.

17 Nduyo nduyo che rendạ vihco
ro yudo ne, va che ntạhte se ạma
preso. 18 Ate cah nducoyạca ihyan:

—¡Cuihno ne sạhn tih! ¡Cuentạhte
ne Barrabás!

19 Barrabás ne, quenun se
vạcoyạhn, te ndedecuan se ihyan
yạn che cuhma ye nduco gobierno
mạn, chihno se sandạdo yahn ye
mạn. 20 Ndaconan rạhn Pilạto te
nahn ntạhte se Dihvo vo. 21 Ate cah
tun ihyan chahn:

—¡Cuenahn yạh ne sạhn! ¡Cuenahn
yạh ne sạhn!

22 Ndaconan rạhn Pilạto nde nạn
che chi ino yune:

—¿Dehra nedin sạhnguh? Hua co
cạhno vo sạhn, te metah nde ạma
nunde yahn se. Tahque ndah dín
castigo sạhn, ne ntạhté sạhn.

Nahn yạh se Dihvo vo Jesucristo

23 Ate quendi ihyan chahn rah
ye, rica ye che conan yạh Dihvo
vo. Ạma quendi chidocuyạn nd-
inạn nduco ihyan chahn rah ye.
24 Tuhme cạh yune Pilạto che co
nduhcạ che rica ye. 25 Ntạhte
se sạhn che quenun vạcoyạhn me
nduhcạ che nahn ye, ne chihquen-
tiyon se sandạdo che nahn yạh se
Dihvo vo.

26 Cuahn che quenda sandạdo
chahn Dihvo vo ne, chihquentiyon
se ạma ihyan yạn Cirene che duche
ye Simón, che cuenchi ye nahn ye
viyạta, che ntihde dihme ye cruz,
quendi ye Dihvo vo.

27 Ạma yạhn ihyan yạn mạn,
ihyan ndạhta che raco ye mạn,
rah rạn ye mạn, cuahn ye nduco
vih. 28 Ndihchero Dihvo vo ihyan
ndạhta chahn, ne rạhn ye ri ye
ihyan:

—Nchuhn ihyan yạn Jerusalén,
hua cuaco ne cạva u. Cuaco ne
cạva mạn ne mạn, cạva dạya ne
mạn, 29 te ndạ ro che cạhma ihyan:
“Ndah ro yahn ihyan ndạhta che
hua rahcoyạn ye mạn, ihyan
ndạhta che hua rendạca dạya ye
mạn, ihyan ndạhta che hua retạve
ye mạn.” 30 Ro min ne, cạhma
ihyan co ye ico mạn, cuete mạn:
“Condạh ndudo nchuhn nuhn,
cuedendeh ne nuhn.” 31 Nducote
numacuahn vedetạn cạhno se u
che ametah nunde yáhn ne, ndạ ro
min ne, tahque nun cạhno se ihyan
nunde.

32 Namin quenda se o sạhn
nunde cạva che cạhno se sạhn
dạma nduco Dihvo vo. 33 Cuahn
che ndạ se nạn che duche Cuete Ine
Tin Tenạhn ne, nahn yạh se Dihvo
vo dạma nduco sạhn nunde chahn.
Ạma se ne, quenan yạh se lạdo tạh
cuạco ye, ne tạma se lạdo tạh cueh
ye. 34 Covạh Dihvo vo:

—Chida mán, cuenchahco ne
yahn ihyan sih, te nde hua devano
ye deh che redin ye.

Sandạ̱do chahn ne, din se
sortear tino yahn ye, cha sạ̱hn
quendạ̱h yahn se che co yahn se
queri ạ̱ma. 35 Ihyan yạ̱n chahn ne,
vatendi ye, rendihchero ye. Sạ̱hn
intiyahn ne, riyon nan se Dihvo vo,
ne rạ̱hn se:
—Tạ̱ma ca ihyan ne, ndedevahn
se. Ndete che sạ̱hn tih che a va cạ̱de
che dechuh Dendiohs, ndedevahn
se ihyan iyehnse ne, ¿dehco che hua
ndedevahn mạ̱n se sạ̱hn?
36 Namin redin duche yahn
sandạ̱do chahn ihyan, recạ̱h se
vinagre, cuh ye, 37 ne rạ̱hn se ri se
ihyan:
—Ndete che di che rey yahn
nación yahn Israel ne, cuendede-
vahn man di.
38 Tin cruz ne, ndirun ndudo
griego mạ̱n, ndudo latín mạ̱n,
ndudo hebreo mạ̱n, tuhcạ̱: "Ngạ̱
Rey yahn nación yahn Israel."
39 Ạ̱ma cha sạ̱hn nunde chahn
che quenan yạ̱h se ne, riyon nan se
ihyan, ne rạ̱hn se:
—Ndete a di ihyan che a va cạ̱de
che chi ye, ndedevahn ye ihyan
iyehnse ne, cuendedevahn man di
mạ̱n, cuendedevahn nuhn mạ̱n.
40 Ate sạ̱hn che tạ̱ma me ne,
rạ̱hva se nduco vih, ne rạ̱hn se:
—Namin di, ¿a hua vah Den-
diohs, andahre quenan yah
nduhcạ̱ che quenan yạ̱h ye? 41 Uvo
ne, a redin yahn che rechuhrihn
vo, te renedihvo vo nunde yuhn vo.
Ate ihyan cuh ne, nde ạ̱ma nunde
hua quendihco ye.
42 Tuhme rạ̱hn se ri se Dihvo vo:
—Cuahn che a va ne, rihquen-
tiyon ne ne, cuenecạ̱hco ne u, ne
conan vạ̱hino ne u.
43 Ndahconan Dihvo vo yahn se:
—Cuạ̱co rạ̱hn rí di te nde a mạ̱n
ro cuh conen nducó vahchetero.

Nduhcạ̱ che chih Dihvo vo Jesu-
cristo

44 Ura che a chi mạ̱hn yạ̱hn ne,
ạ̱ma chi man numachahte iyehnse
nde nạ̱n rahco ino a chino, 45 te
chih yạ̱hn. Tino che quendihco
chete yạ̱co chahte ne, nde, ndo o
ndi. 46 Tuhme cah Dihvo vo:
—Chida mạ̱́n, ndạ̱hcó chedave
yáhn tạ̱h ne.
Chihno rạ̱hn ye tihcạ̱ ne, chih ye.
47 Nducote ndihchero sạ̱hn nd-
inạ̱n yahn sandạ̱do che tihcạ̱ chi
ne, ndeva se yavenạ̱n Dendiohs, ne
rạ̱hn se:
—Cuạ̱co niyon te ihyan tih ne,
metah nde ạ̱ma nunde yahn ye.
48 Nducoyạ̱ca ihyan che chenun
ye min, ndihchero ye che tihcạ̱ chi
ne, yah ri ye, ne conạ̱hn ye, rahn
ye ticua ye. 49 Ate nducoyạ̱ca ihyan
che a rendihche ye Dihvo vo mạ̱n,
ihyan ndạ̱hta che chinduco ye Di-
hvo vo nde estạ̱do yahn Galilea
mạ̱n ne, yahn no chahtendi ye, ndi-
hchero ye che tihcạ̱ chi.
50 Ạ̱ma ihyan yạ̱n Arimatea,
estạ̱do yahn Judea, che duche
ye José che nduco ye vạ̱n ihyan
ndinạ̱n yahn nación yahn Israel
ne, ndah ihyan ye nạ̱n Dendiohs
mạ̱n, nạ̱n ihyan mạ̱n. 51 Namin
quenan rino ye che conahn veder-
ihquentiyon yahn Dendiohs. Ihyan
min ne, hua chi dạ̱ma ndudo yahn
ye nduco combiero yahn ye, chih
nunde se yahn Dihvo vo. 52 Chahn
ihyan min nạ̱n Pilạ̱to, ne chica ye
sạ̱hn che cạ̱h yune se che cuhche
ye Dihvo vo. 53 Tuhme chahn ye,
ndedevah ye ihyan. Chahcotuma
ye ạ̱ma tino ihyan, ne chacondihte
ye ihyan chete ạ̱ma yạ̱yan ra, che
ndindah nạ̱n ạ̱ma yạ̱va. 54 Ro min
ne, víspera yahn ro yudo, a cuanạ̱n
ro che rahte tuhno ihyan.
55 Ihyan ndạ̱hta chahn che chica
ye estạ̱do yahn Galilea nduco
Dihvo vo ne, chahn nduco ye, ne
ndihchero ye nạ̱n va yạ̱yan mạ̱n,
tạ̱cạ̱ chacondihte ye Dihvo vo mạ̱n.
56 Cuahn che ndaconan ihyan
ndạ̱hta chahn ne, ca ye yunedạ̱n
mạ̱n, nunedạ̱n mạ̱n, ne nducote a
canạ̱n ro che rahte tuhno ihyan ne,

chahte tuhno ye nduhcạ che a va cạde.

24

Ntuche Dihvo vo Jesucristo vạn tenạhn

1 Ạma vatiyạn dạhca, ro che
ndeva ndate ne, cuahn ihyan
ndạhta chahn nduco tạma te o
ihyan ndạhta, quenda ye yunedạn
mạn, nunedạn mạn, che a ndi-
hcoyạn ye. 2 Cuahn che ndạ ye
nạn yạyan me ne, ndihchero ye
che a ndavi tu che ndechendih
chende. 3 Chendạ ye chete yạyan
me, ate hua ntạca ye Dihvo vo.
4 Ạma dihya ye chi che tihcạ, ne
numanahmin ne, adenạn chinạn
ye o ángel, vatendi ye, chenun ye
tino che ạma diyạhn. 5 Tuhme nde
tahque dihya ihyan ndạhta chahn
chi, ne chendih ye, nde ametah
nahn ndonihyon nạn ye che vạh
ye. Rạhn ángel chahn nduco ye:

—¿Dehco che vạn tenạhn renuhn
nchuhn ạma ihyan che quenduche
ye? 6 Metah ye muhn, te a ntuche
ye. Cuenecạhco nchuhn cuahn
che nduco ca ne ihyan estạdo
yahn Galilea, nduhcạ che rạhn ye
ri ye nchuhn: 7 "U che rinducó
nducoyạca ihyan ne, va che necạh
se u tạh sạhn nunde cạva che nahn
yạh se u. Ate cuihno ino ro ne,
ntuché."

8 Tuhme ntạ tin ihyan ndạhta
chahn che tihcạ rạhn Dihvo vo.
9 Ndạca ye nạn yạyan me, conạhn
ye, ne necạh cuande ye ihyan
apóstol che ndichiạma chahn mạn,
ihyan chenạhn che nduco ye mạn.
10 María yahn yạn Magdala mạn,
Juạna mạn, María che chaco Ja-
cobo mạn, nduco ihyan ndạhta
chenạhn chahn ne, a ihyan chahn
che necạh cuande ye ihyan apóstol
che tihcạ chi. 11 Ate ihyan apóstol
chahn ne, hua chitahno ye, ne
rạhco ye te co hua va cuạco dave
yahn ihyan ndạhta chahn che tihcạ
rạhn ye.

12 Tuhme necuan Pedro, cuahn
ye rano ye nạn yạyan me. Ndạ
ye min ne, ndihchero ye che a
demạn tino che chacotuma Dihvo
vo quendite min. Ạma cuahn ino
ye che tihcạ, ne conạhn ye.

Chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nạn o ihyan che cuahn ye yạn Emaús

13 A ro min no ne, cuahn o
ihyan chahn ạma yạn lihn che
duche Emaús, ri tenduh ndichio
dạhno che rendạ yạn Jerusalén.
14 Numanahn che chenun yune
ihyan chahn ne, rente ye nduco
vih yahn nducuahn che chi. 15 Ura
min ndạ mạn Dihvo vo nạn
ihyan chahn, ne cuahn ye dạma
nduco vih. 16 Ate hua nchanạn
ihyan chahn ihyan, te a tihcạ va
cạde che hua nchanạn ye ihyan.
17 Tumerune Dihvo vo ihyan
chahn:

—¿Deh che rente nchuhn vạn
mạn ne nduco vih che ạma rạn ne
ne?

18 Ạma cha ihyan chahn che
duche ye Cleofas ne, ndahconan
ye:

—¿A demạn ndih che tạma yạn
cochi ne, che hua devano ne de-
htenduh che chi yạn Jerusalén ro
cuh?

19 Tumerune Dihvo vo:

—¿Deh chi min ne?

Tuhme ndahconan ihyan chahn
yahn ye:

—Ạma ndeh nạn dehtenduh
chahno chi Jesús yahn yạn
Nazaret. Ihyan min ne, ạma
ihyan profeta che quenan cuma
ye vederihquentiyon chahte
nạn Dendiohs mạn, nạn ihyan
mạn, che din ye vederihno mạn,
chicuahn ye mạn. 20 Chidocuyạn
ndinạn mạn, sạhn intiyahn mạn
ne, chih nunde se yahn ye, ne
necạh se ihyan tạh sạhn che nahn
yạh se ihyan. 21 Nuhn ne, chenan
ino nuhn che a ihyan min che
ndedevahn ye ihyan nación yuhn
vo, Israel. Mạn ne, a chi ino ro
che chihno se ihyan. 22 Avạne ne,

ạma rendedecadino nuhn, te ạma
o ihyan ndạhta che chinduco ye
nuhn ne, chahn ye nạn yạyan ura
che chi dave, 23 ate hua ntạca ye
ihyan min chete yạyan me. Cuahn
che ndaconan ye ne, rạhn ye te
ndihchero ye ángel. Angel chahn
ne, rạhn ye te a ntuche ihyan min.
24 Tuhme chahn ạma o combiero
yahn nuhn nạn yạyan me, ne ntạca
ye nduhcạ che rạhn ihyan ndạhta
chahn, ate hua ndihchero ye ihyan
min.
25 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan chahn:
—¡Ạma tuntu nchuhn! ¡Tạca che
hua renahn ne nduhcạ che dirun
ihyan profeta! 26 ¿A ndiyu a nih-
nde cạde che ihyan che a va cạde
che chi ye, ndedevahn ye ihyan
iyehnse ne, chuhrihn ye dehten-
duh che tuhchan mạn, ndạ ye
vahchetero mạn?
27 Tuhme cạh cuande ye ihyan
chahn Ndudo yahn Dendiohs,
canạn ye nde che dirun Moisés
mạn, che dirun nducoyạca ihyan
profeta mạn, yahn nduhcạ che
cuahno ye co.
28 Ndạ ihyan chahn yạn lihn me,
ne din cạ Dihvo vo che nahn chuh
dạma ye, cạhn ye tahque yahn
ca. 29 Ate din ihyan chahn fuerza
ihyan che conan ye min, te a chi
chino. Tuhme chendạ ye chete
vah, chinduco ye ihyan chahn.
30 Ura che chahte ye, cheh vino ye
ne, chetạh Dihvo vo pạn, necạh
ye nundihve cuahn Dendiohs, ne
ndeh ye, cạh ye ihyan chahn. 31 Ura
min nchanạn ihyan chahn te a
ihyan min che Dihvo vo, ne adenạn
no chehnạn ihyan chahn ihyan.
32 Tuhme rạhn ye nduco vih:
—¿A ndiyu yeno chedave yuhn
vo numanahn che rente ye nduco
vo mạn, ricuahn ye uvo Ndudo
yahn Dendiohs mạn, cuạhn yune?
33 Ndetạhno ndaconan ihyan
chahn yạn Jerusalén, ne ntạca
ye ihyan apóstol che ndichiạma
chahn che ndi dạma ye nduco
ihyan chenạhn chahn. 34 Ihyan che
ndi dạma ye min ne, rente ye vạn
mạn ye nduco vih:
—Cuạco che ntuche Dihvo vo, te
chihnde ro ye nạn Simón.
35 Tuhme necạh cuande ihyan
che o chahn nduhcạ che chahno ye
chi cuạhn yune mạn, nduhcạ che
nchanạn ye Dihvo vo ura che ndeh
ye pạn mạn.

Chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nạn ihyan apóstol yahn ye

36 Numanahn che rente ihyan
chahn yahn dehtenduh che ti-
hchan ne, adenạn chinạn ye Dihvo
vo che nti ye mendạhn. Rạhn ye ri
ye ihyan chahn:
—Dehve rạhco nchuhn.
37 Dihya ihyan chahn chi, rạhco
ye te co ạma vaco ndihchero ye.
38 Ate rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—¿Dehco che ạma vạh nchuhn
mạn, ndeh rendedecadino ne
mạn? 39 Condihche ne yạhvetạ́h
mạn, cạ́h mạn, te a u che ntí nạn
ne. Conahn tạh ne u, ne condihche
ne te va yute yáhn mạn, va ine yáhn
mạn, ndiyu ạma vaco nduhcạ che
rendedecadino ne.
40 Chihno rạhn ye chemin ne,
nạhma ye yạhvetạh ye mạn, cạh ye
mạn, ihyan chahn. 41 Ate nducote
ạma cuahn ino ihyan chahn mạn,
ạma yeno ye mạn ne, nde ametah
cotahno ye. Chemin che tumerune
Dihvo vo ihyan chahn:
—¿A va deh che chuh vo muhn
ne?
42 Tuhme cạh ihyan chahn ạma
ndi yạhca ndiyuche nduco ạma ndi
vạconedih yahn. 43 Cheh ye mạn,
chih ye mạn, nạn ihyan chahn.
44 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Cuahn che nduco cá nchuhn
ne, a te cuandé nchuhn te va
che conahn nducuahn che nihnde
cạde che cuahno có, nduhcạ che a
ndirun nạn ley che dirun Moisés

mạn, nduhcạ che dirun ihyan profeta mạn, nduhcạ che ndirun nạn libro yahn Salmo mạn.

45 Tuhme din Dihvo vo che chenahn ihyan chahn Ndudo yahn Dendiohs, 46 ne rạhn ye:

—A tihcạ va che conahn nducó nduhcạ che a ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs. U che a va cạde che chí, ndedeváhn ihyan iyehnse ne, a tihcạ nihnde cạde che cạhno se u nduhcạ a chi. Namin a nihnde cạde che cuihno ino ro ne, ntuché vạn tenạhn. 47 Va che dechúh ihyan, cuahndudo ye muhn yạn Jerusalén mạn, nde nducuahn nación mạn, che nto ino ihyan nunde yahn ye cạva che nchahco Dendiohs yahn ye. 48 A nchuhn che ndihchero ne nducuahn dehtenduh che tihcạ chinahn, ne va che cuahndudo ne. 49 Condihche nchuhn. Nduhcạ che a te Chidá ndudo yahn ye ne, u dechúh Vaco Ndah yahn ye, conun nchuhn. Cuahtenan rino nchuhn muhn yạn Jerusalén nde ndạ ro che cuahtenan cuma ne vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye.

Condạ Dihvo vo Jesucristo vahchetero

50 Cuahn Dihvo vo nduco ihyan chahn nde yạn Betania. Chenihyon tạh ye, ne chica ye Dendiohs cạva ihyan chahn. 51 Tuhme chica ye min, ne condạ ye vahchetero. 52 Ndeva ihyan chahn yavenạn Dihvo vo, ne conạhn ye yạn Jerusalén, ạma yeno ye. 53 Min chete yạco chahtenun ye ro ro, rendeva ye yavenạn Dendiohs numacuahn vedeyeno. Tihcạ chi.

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN JUAṈ

1 Cuahn che metah cuhnde
iyehnse ne, a va ạma ihyan che
duche ye Ndudo yahn Dendiohs.
Ihyan min ne, nduco ye Dendiohs
Chida, ne Dendiohs ye. 2 Nde
nạn che canạn nducuahn ne, a
nduco ye Dendiohs. 3 A nduco ye
Dendiohs dendah ye nducuahn.
Ndendi ndendita che va ne, a
nduco ye dendah ye. 4 Ihyan
min ne, a va cạde che chi ye,
ndedevahn ye ihyan iyehnse, ne
anduhnecạ dave yahn yạhn che ri
ro dave nạn ihyan ne, tihcạ ihyan
min, te chicuahn ye ndudo yahn
Dendiohs ihyan. 5 Quechica ye vạn
ihyan nunde, chicuahn ye ihyan,
ne andahre nahn ndạhco ndiya
ihyan chahn vederihquentiyon
yahn ye, ate hua chicha ye, te
vederihquentiyon yahn ye ne,
anduhnecạ dave yahn yạhn che
rendihco dave nạn che man.
6 Ạma yune ne, tendạhnun
Dendiohs ạma ihyan che duche ye
Juạn, 7 cạh ye vederihquentiyon
ihyan che cuahndudo ye ndudo
yahn ihyan min che a va cạde
che chi ye ndedevahn ye ihyan
iyehnse, cạva che cahnevan
nducoyạca ihyan, ne cotahno
ye. 8 Juạn ne, ndiyu mạn ye che
ndedevahn ye ihyan iyehnse, te
vederihquentiyon che quenan
cuma ye ne, che cuahndudo ye
yahn ihyan min che a va cạde che
chi ye. 9 Ro che quechica Juạn
cahndudo ye ne, a cochi nino ro
che cuanạn ntiyon yahn ihyan min
che cacuahn ye nducoyạca ihyan
iyehnse nduhcạ che nahn Den-
diohs che runecạde cuahtechica
ye.
10 Ihyan min che duche ye Ndudo
yahn Dendiohs ne, ndạ ye iyehnse,
ne andahre nduco ye Dendiohs
dendah ye iyehnse, ate ihyan
iyehnse ne, chacondạh vedạme ye
ihyan. 11 Ndạ ye muhn iyehnse
cuh che dendah mạn ye, ate ihyan
nación yahn ye ne, chacondạh
vedạme ye ihyan. 12 Me ihyan che
nevahnecun ye ihyan, chitahno
ye ihyan ne, numacuahn veder-
ihquentiyon yahn ye, ndạhco ye
ihyan chahn tạh Dendiohs, nedin
dạya ye ihyan. 13 Ihyan chahn ne,
chi dạya Dendiohs ihyan, ndiyu
cạva ndạta yahn ye, nde huane
yahn che tihcạ nahn indihte yahn
ye, te mạn Dendiohs nedin dạya ye
ihyan.
14 Ihyan min che duche ye
Ndudo yahn Dendiohs ne, ndo
ye nduhcạ ihyan iyehnse, ne
quechica ye neve nduyo vạn nuhn.
Ndihchero nuhn che ạma yudo
vederihquentiyon quenan cuma
ye, ne tumacadino nuhn che Dạya
Dendiohs Chida ihyan. Metah nde
ạma ihyan nduhcạ ye. Ạma chahte
vedeyahino quenan cuma ye mạn,
demạn ndudo cuạco chicuahn ye
mạn. 15 Ạma yune ne, rạhn Juạn
yahn ihyan min tuhcạ:
—A ihyan tih che renté yahn ye
ro menạn me cuahn che rạ́hn rí
nchuhn che cochi ạma ihyan che
tahque chahte vederihquentiyon
quenan cuma ye che co u, te a va ye
nde ro che metah cuhnde iyehnse.
16 Ihyan min ne, numacuahn
vederihquentiyon chahte yahn
ye, redin yahino ye nducoyạco
vo. 17 Ihyan min ne, Dihvo vo
Jesucristo, che dechuh Dendiohs
ihyan, chicuahn ye Ndudo yahn
ye mạn, yahn vedeyahino yahn ye
mạn, ne chemin ne, tahque yudo
che co vederihquentiyon che dirun
Moisés. 18 Nde ạma ihyan, hua
ndihche ye Dendiohs Chida. Ate
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che

Dạya mạn ye, che ạma yahino ye ne, a ihyan min che chicuahn ye uvo tạcạ ye.

Juạn Bautista ne, rạhn ye yahn Dihvo vo Jesucristo

19 Ạma yune ne, sạhn ndinạn yahn nación yahn Israel che vate se yạn Jerusalén ne, dechuh se ạma o chidocuyạn ndinạn mạn, sạhn levita che redin se cudạdo nạn ta mạn, che chahn se tumerune se Juạn deh vederihquentiyon quenan cuma ye. 20 Juạn ne, rạhn cuạco ye ri ye sạhn chahn:

—U ne, ndiyu ihyan min che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse.

21 Tumerune se ihyan:

—¿Duh ndih tuhme ne? ¿A ndih che profeta Elías ne?

Ndahconan Juạn yahn se:

—Ndiyu u.

Tumerune tun se ihyan:

—Tuhme, ¿a ndih ihyan profeta che a va cạde che chi ye ne?

Ndahconan Juạn yahn se:

—Ndiyu u.

22 Ndaconan tumerune se ihyan:

—¿Deh vederihquentiyon quenan cuma ne ne?, te va che necạh cuande nuhn ihyan ndinạn yahn nuhn che tahve ye nuhn. ¿A hua co cạhma ne co ne nuhn deh ntiyon quechica ne ne?

23 Ndahconan Juạn yahn se:

—Ntiyon che quechicá ne, che rahndudó yạhn nạn che metah duhva nduhcạ che dirun ihyan profeta Isaías tuhcạ: "Cuihcoyạn nchuhn chedave yahn ne cạva che nevahnecun ne Dihvo vo cuahn che ndạ ye."

24 Sạhn ndinạn che dechuh se sạhn chahn ne, fariseo se. 25 Rạhn se ri se Juạn:

—Nducote ndiyu ndih ihyan min che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse, nde huane Elías, nde huane profeta min ne, ¿deh cuande che rehdenune ne ihyan tuhme?

26 Ndahconan Juạn, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Ntiyon che quechicá ne, che rihcoyạ́n chedave yahn ihyan cạva che nevahnecun ye Dihvo vo, ne chemin che rehdenuné ihyan. Ihyan min ne, quechica ye nación yuhn vo, ne nde hua rendihche nchuhn ihyan. 27 A va ye nde ro che metah cuhnde iyehnse, ne a va cạde che chi ye tah cuahn adive che co u. U ne, nde hua rigonun chihvé cạva che có mare ạma sạhn decạhya yahn ye.

28 Ro min ne, quenan Juạn rehdenune ye ạma cuạn nạn che duche Betábara, chihto ico Jordán, lạdo cuạhn nạn che riquendạh yạhn. Min che chahn sạhn chahn tumerune se ihyan.

Juạn Bautista ne, rạhn ye yahn Dihvo vo Jesucristo che a ihyan min che nedihve ye nunde yahn ihyan iyehnse

29 Tạma ro me ne, ndạ nino Dihvo vo, ne cuahn che ndihchero Juạn ihyan ne, rạhn ye ri ye ihyan che chenun ye min:

—Condihche nchuhn. A ihyan tih che dechuh Dendiohs ihyan. Nduhcạ ạma itecuche lihn che co te vedino cạva nunde yahn ihyan ne, tihcạ ye, cạhco mendạhn ye ihyan coh ye, nedihve ye nunde yahn ihyan iyehnse. 30 A ihyan tih che renté yahn ye ro min cuahn che tuhcạ rạ́hn: "Cochi ạma ihyan che tahque chahte vederihquentiyon quenan cuma ye che co u, te a va ye nde ro che metah cuhnde iyehnse." 31 Ro menạn me ne, nde hua devanó che a ihyan tih, ihyan che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse. Ate nducote a devanó che va che chi ye ne, chemin che rehdenuné ihyan nación yuhn vo Israel, cạva che cuahteyạn ye, ne nevahnecun ye ihyan.

32 Namin rạhn Juạn ri ye ihyan chahn:

—Ndihcheró Vaco Ndah yahn Dendiohs, nduhcą ą̱ma icui, chiya, ne quenun ihyan tih. 33 Ro menąn me ne, nde hua devanó duh ihyan che a va cąde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse, ate Dendiohs, ihyan min che dechuh ye u cąva che cuehdenuné ihyan yąn ne, rąhn ye ri ye u: “Ihyan che ndihchero che co Vaco Ndah yáhn, conun ihyan ne, a ihyan min che din ye che conun Vaco Ndah yáhn ihyan yáhn.” 34 Mąn ne, a ndihché ihyan, ne rąhn rí nchuhn te Dąya Dendiohs ihyan.

Ihyan che chinduco ye Dihvo vo Jesucristo cuahn che canąn din ye ntiyon yahn ye

35 Tąma ro me ne, a min tun quenan Juąn nduco o ihyan che rinduco ye ihyan. 36 Ura min ne, ndihchero ye che chuh Dihvo vo, ne rąhn Juąn ri ye ihyan chahn:

—A ihyan tih che dechuh Dendiohs. Nduhcą ą̱ma itecuche lihn che co te vedino cąva nunde yahn ihyan ne, tihcą ye, te cąhco mendąhn ye ihyan coh ye, nedihve ye nunde yahn ihyan iyehnse.

37 Chihnevan ihyan che o chahn che tihcą rąhn ye, ne cuahn ye cuąhn nąn cuahn Dihvo vo cąva che conduco ye ihyan. 38 Ndaconan Dihvo vo, ndihchero ye ihyan chahn, ne tumerune ye:

—¿Deh renuhn nchuhn?

Ndahconan ihyan chahn yahn ye:

—Ihyan Ricuahn, nuhn ne, cochi nuhn, te nahn ndihchero nuhn ti vąco ne.

39 Rąhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuhn vo nduco nchuhn, ndihchero ne.

Tuhme cuahn ihyan chahn nduco ye nąn che quenan ye, ne nducote a ri tenduh nąn rahco cun a chino ura min ne, chahtenan ye nduco vih.

40 Ą̱ma cha ihyan chahn ne, duche ye Andrés, dihno Simón Pedro. 41 Ihyan min ne, cuahn che ndąca ye min ne, dinoca chahn ye chinuhn ye dihno ye Simón, ne cuahn che ntąca vih ye ne, rąhn ye ri ye ihyan:

—Ntąca nuhn ihyan min che Mesías.

Ihyan nación yahn Israel ne, rąhn ye “Mesías” yahn ihyan min che a va cąde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse.

42 Ndetąhno quenda ye dihno ye nąn quenan Dihvo vo, ne cuahn che ndą ye ne, rąhn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Di ne, doche Simón, dąya Jonás, ate mąn ne, ndąhcó che doche Cefas —che nahn cąhma Pedro.

Dihvo vo Jesucristo ne, yąhve ye Felipe nduco Natanael cąva che conduco ye ihyan

43 Cuahn che a chi cun ro min ne, tąhn nun Dihvo vo ą̱ma ihyan che duche ye Felipe, ne rąhn ye ri ye ihyan:

—Cuhn vo, condoque u.

Tuhme cuahn Dihvo vo nduco ihyan che rinduco ye ihyan estądo yahn Galilea. 44 Felipe ne, yąn Betsaida yąn vąco ye. Dąma yąn vąco ye nduco Andrés mąn, Pedro mąn. 45 Ura che cuahn Felipe ne, chinuhn ye ą̱ma amigo yahn ye che duche ye Natanael, ne rąhn ye ri ye ihyan:

—Ntąca nuhn ihyan min che dirun Moisés mąn, ihyan profeta mąn, yahn ye. Ihyan min ne, duche ye Jesús dąya José. Nazaret yąn vąco ye.

46 Rąhn Natanael ri ye Felipe:

—¿Tącą che yąn min quendąh ą̱ma ihyan che cochihve ye?

Ndahconan Felipe yahn ye:

—Cuhn vo ndoque, ne ndihchero man.

47 Cuahn che ndạ ihyan chahn
min ne, nte Dihvo vo yahn
Natanael, ne rạhn ye:
—Ihyan cuh che cuạco ne, redin
yahn che cạhmo vo yahn ye che
ihyan nación yahn Israel ihyan, te
hua o nạn o chende ye.
48 Cuahn ino Natanael, ne rạhn
ye:
—¿Tạcạ che a rendihche ne u?
Ndahconan Dihvo vo yahn ye:
—Ndihcheró di nde ura che
metah yạhve Felipe di, ura che
ve min mạn yạhn higo me, ne a
checadinó nduhcạ ihyan di.
49 Tuhme rạhn Natanael ri ye
ihyan:
—Ihyan Ricuahn, ndih che Dạya
Dendiohs, ndih che Rey yahn
nación yuhn vo Israel.
50 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Chitehne u, yahn che rạ́hn rí
di che ndihcheró di mạn yạhn
higo me mạn, yahn che checadinó
nduhcạ ihyan di mạn, ate rạ́hn rí di
te nde hua cạhn ine cạva chemin,
te comạn ndihchero vederihno che
tahque rahte ca.
51 Namin rạhn ye ri ihyan chahn:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te cuh-
nde ro vederihquentiyon chahte
yahn Dendiohs che te ye quenan
cumá, ne anduhnecạ ndete che
condah vahchetero, ndihchero ne
u che rinducó nducoyạca ihyan,
che cuahn cochi ángel yahn ye nạ́n.

2

Vihco che rihnevạco ihyan yạn Caná, estạdo yahn Galilea

1 Cuahn che a co ino ro che chin-
duco Felipe mạn, Natanael mạn,
Dihvo vo ne, chihnde ạma vihco
che rihnevạco ihyan, ạma yạn che
duche Caná, estạdo yahn Galilea.
Chaco Dihvo vo ne, a quenan ye
min. 2 Namin Dihvo vo nduco
ihyan che rinduco ye ihyan ne,
yạhve ihyan che redin vihco me
ihyan cạva che cạhn ye conduco
ye. 3 Cade mendạhn vihco me ne, a
chihno vino, ne rạhn chaco Dihvo
vo ri ye ihyan:
—A chihno vino yahn ihyan sih.
¿A hua conen tah ihyan?
4 Ate rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Chacó, metah deh cuande che
cạhma ne nducó yahn vino, te
metah ndạ ura che cuhnde ro ved-
erihquentiyon che quenan cumá.
5 Tuhme rạhn chaco ye ri ye sạhn
che chenan se rinan se nạn vihco
me:
—Codinahn nchuhn nducuahn
che cạhcantiyon ye.
6 Min vate ạn chite rahte che
demạn tu ndi ndah. Chite chemin
chan ne, che retoh ihyan nación
yahn Israel, rih ye nune che
renạno ye dehtenduh cạva che co
vihco nduhcạ costumbre yahn ye.
Queri ạma chite chemin chan ne,
rahn tenduh ạma ciento litro nune.
7 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn chahn:
—Cuedecuto nchuhn nune chite
che tihchan vate tạn.
Cuahn che a chihno decuto nahn
se chite chahn ne, 8 tuhme rạhn
Dihvo vo ri ye sạhn:
—Mạn ne, cuetendạh nchuhn
tah, ne cạh ne ndạco ndihte.
Dinahn sạhn chahn, 9 ne cạh
se ndạco ndihte me, dechihn ye.
Nune me ne, a ntạcondạ vino, nde
hua devano ndạco ndihte me ti
chica, atenạn sạhn chahn. Tuhme
cah ye sạhn che rihnevạco me,
10 ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Nducoyạca ihyan che redin ye
vihco ne, dinoca vino ndah recạh
ye, ne cuahn che a yạ ndih ihyan
ne, recạh ye vino ndere. Me di ne,
¿dehra cuande che denderen che
redin, nde mạn tendah vino ndah?
11 Tihcạ chi che canạn din Di-
hvo vo vederihno, min yạn Caná,
estạdo yahn Galilea, chihco ro ye
che ạma yudo vederihquentiyon
che quenan cuma ye, ne ihyan che
rinduco ye ihyan ne, chitahno ye
ihyan. 12 Chihno min ne, cuahn
Dihvo vo yạn Capernaum nduco
chaco ye mạn, dihno ye mạn, ihyan

chahn che rinduco ye ihyan mạn,
ne min chahtenan ye nduco vih
neve ro.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndetendạh ye sạhn che rendihcue se dehtenduh, chenun se chete yạco

13 Cuahn che a ndạ nino vihco ro
yudo che renun vạn ihyan nación
yahn Israel ne, cuahn Dihvo vo yạn
Jerusalén. 14 Cuahn che ndạ ye min
ne, cuahn ye chete yạco chahte, ne
min chenun sạhn che rendihcue
itenine mạn, sạhn che rendihcue
itecuche mạn, sạhn che rendihcue
icui mạn. Namin min chenun
sạhn che rendahcorun tume, vate
se nạn mesa yahn se. 15 Tuhme
din chine ye ạma ndi ihyo, ne
nduco chemin ndetendạh ye sạhn
chahn chete yạco, nde nduco ite-
nine yahn se mạn, itecuche yahn
se mạn. Me sạhn che rendahcorun
tume chahn ne, chih muhn chih
min ye mesa yahn se, chihtera ye
tume me ndiyạhn. 16 Me sạhn che
rendihcue icui chahn ne, rạhn ye ri
ye sạhn:

—¡Cuahn nchuhn cuạhn chevah
nduco dehtenduh yahn ne! ¡Hua
tuma ne yạco yahn Chidá cạva che
ndihcue ne dehtenduh yahn ne!

17 Ura min ne, ntạ tin ihyan che
rinduco ye ihyan nduhcạ che a
ndirun yahn ye nạn Ndudo yahn
Dendiohs tuhcạ: "¡Ạma yahinó
yạco yahn ne! ¡Hua cuahnecún
che ndere din ihyan, cuahtenun ye
chete!"

18 Sạhn ndinạn yahn nación
yahn Israel che redin se cudạdo
min ne, rạhn se ri se Dihvo vo:

—Codin ạma vederihno, ndi-
hchero nuhn, cuhnde ro deh
vederihquentiyon che quenan
come che tihcạ redin.

19 Rạhn ye ri ye sạhn:

—Ndete che ndahtera nchuhn
yạco cuh ne, cuihno ino ro ne,
nedin numá.

20 Tuhme rạhn se ri se ihyan:

—O raco ạn nduyo chendah
ihyan, che dendah ye yạco cuh, ¿a
rahque che nduco ino ro no nedin
nome?

21 Sạhn chahn ne, hua chenahn
se. Rạhco se che yahn yạco che nti
min che tihcạ rạhn ye. Ate rạhn
ye yahn mạn ye, ndiyu yahn yạco.
22 Ndạ ro che ndedetuhche Den-
diohs ihyan vạn tenạhn ne, tuhme
ntạ tin ihyan apóstol yahn ye yahn
che tihcạ rạhn ye, ne chitahno ye
Ndudo yahn Dendiohs, chenahn ye
che nduco ndudo che tihcạ rạhn ye
ne, conahn che va che ntuche ye
vạn tenạhn.

Dihvo vo Jesucristo ne, a devano ye deh che rendedecadino ihyan

23 Numanahn che quenan Di-
hvo vo yạn Jerusalén ro yudo me
ne, ạma yạhn ihyan chitahno ye
ihyan, yahn vederihno che din ye.
24 Ate Dihvo vo ne, hua chichahtino
ye ihyan chahn, te a devano ye
nduhchan ihyan iyehnse, renda-
corun ye vederendedecadino yahn
ye. 25 Hua rendotenan ye che
cạhma ihyan nduco ye tạchan ye,
te a mạn ye devano ye deh che
rendedecadino queri ạma ihyan.

3

Nicodemo ne, chendihchero ye Dihvo vo Jesucristo

1 Chihnde ạma ihyan, par-
tido yahn fariseo, che duche ye
Nicodemo. Ihyan min ne, nduco
ye vạn ihyan ndinạn yahn ihyan
nación yahn Israel. 2 Tuma ye ạma
vino, chahn ye chendihchero ye
Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, a devano nuhn
che Dendiohs dechuh ye ndih cạva
che cacuahn ne nuhn, te nde ạma
ihyan hua co din ye vederihno che
redin ne, ndete che hua nduco
Dendiohs ihyan.

3 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan:

—Cuạco rạ́hn rí ndih te cạva
che nedin yahn Dendiohs ihyan,

cąhcantiyon ye ihyan ne, va che
cuahteyąn ye quenuma ra.
4 Cuahn ino Nicodemo chi, ne
rąhn ye ri ye ihyan:
—¿Tącą chemin? ¿Tącą co ndo-
nun ąma ihyan che a ndico ye
chete chaco ye cąva che ndaconan
cuhndeyąn ye?
5 Ndahconan Dihvo vo, ne rąhn
ye ri ye ihyan:
—Cuąco rąhn rí ndih te ne,
atenąn ihyan che din Vaco Ndah
yahn Dendiohs che ndacorun
vederendedecadino yahn ye, ndo
ye ihyan ra, cuedenune ye ne,
atenąn ihyan chahn che nedin
yahn Dendiohs ihyan, cąhcantiyon
ye ihyan. 6 Dąya ihyan iyehnse ne,
ihyan nunde. Ate ihyan che redin
Vaco Ndah yahn Dendiohs che
rendacorun vederendedecadino
yahn ye, rendo ye ihyan ra ne,
quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs
ihyan. 7 Hua cąhn ino ne yahn
che rąhn rí ndih: “Nducoyąca
ihyan, nahn che ndacorun ved-
erendedecadino yahn ye, ndo ye
ihyan ra.” 8 Yuhne ne, rano muhn
min, ne andahre rihnevan ne, ate
hua devano ne ticuąhn rechi, nde
huane ticuąhn rahn. Atihnocą
Vaco Ndah yahn Dendiohs, te
hua devano ne tącą redin che
rendacorun vederendedecadino
yahn ihyan, rendo ye ihyan ra.
9 Tuhme tumerune Nicodemo
ihyan:
—¿Tącą che rąhn ne?, te hua
renáhn.
10 Rąhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—¿Tącą che ihyan ricuahn yahn
ihyan nación yahn Israel ndih, ne
hua renahn ne che rąhn nduco
ne? 11 Cuąco rąhn rí ndih te nuhn
ne, rąhn nuhn ri nuhn nchuhn
yahn dehtenduh che devano nuhn
mąn, che a ntihche nuhn mąn,
ate nchuhn ne, hua ritahno ne.
12 Nducote hua ritahno nchuhn che
renté nduco ne yahn dehtenduh
che ri iyehnse ne, tahque hua co-
tahno ne ndete che nté nduco ne
yahn vahchetero.
13 ’Nde ąma ihyan iyehnse ne,
hua nahn ye vahchetero, cąva che
co nte ye yahn. Atenąn u che
rinducó nducoyąca ihyan, te min
chicá, ne min va che ndaconán.
14 Nduhcą che chaconahn Moisés
cu che ntąve ye me tin ąma yąhn
min yąhn nąn che metah duhva
ne, tihcą u che rinducó nducoyąca
ihyan ne, va che cuaconahn yąh
ihyan u nąn ąma cruz, 15 cąva
che ndevahn nducoyąca ihyan
che cotahno ye u, cuahtenan ye
vahchetero numacuahn ro.

Nduhcą che din yahino Dendiohs ihyan iyehnse

16 ’Tihcą, te ąma yahino Den-
diohs ihyan iyehnse, ne andahre
ąma ndiyąhn ra Dąya ye, ate chi-
hco mendąhn ye ihyan, cąva che
nducoyąca ihyan che cotahno ye
ihyan min ne, ndevahn ye, cuahte-
nan ye vahchetero numacuahn ro.
17 Dechuh Dendiohs Dąya ye muhn
iyehnse cuh, ndiyu cąva che din ye
castigo ihyan iyehnse, ate cąva che
cotahno ihyan iyehnse ihyan min,
ndedevahn ye ihyan.
18 ’Ihyan che ritahno ye Dąya
Dendiohs ne, hua co ye castigo.
Ate ihyan che hua ritahno ye ne,
a vate mendąhn ye che co ye
castigo, te hua ritahno ye Dąya
mąn Dendiohs. 19 Ihyan che
hua ritahno ye Dąya Dendiohs
ne, a vate mendąhn che co ye
castigo, te ndą ihyan min muhn
iyehnse cuh, chicuahn ye Ndudo
yahn Dendiohs, ate ihyan chahn
ne, tahque yeno ye che quendi
ye cuahtendihco ye nunde, ne
chemin che hua chitahno ye.
20 Nducoyąca ihyan che riquendi
ye rahtendihco ye nunde ne,
rahcotąhn ye yahn Ndudo yahn
Dendiohs. Hua renevahnecun
ye, te hua nahn ye che cuhnde
ro nunde yahn ye. 21 Ate ihyan

che runecạde vatechica ye ne,
renevahnecun ye Ndudo yahn
Dendiohs, cạva che cuhnde ro
che rinduco Dendiohs ihyan nạn
dehtenduh che redin ye.

*Juạn Bautista ne, quendi ye nte
ye yahn Dihvo vo Jesucristo*

22 Chihno min ne, cuahn Dihvo
vo nduco ihyan che rinduco ye
ihyan, estạdo yahn Judea. Min
chahtenan ye neve ro, ne chidạma
ihyan, chedenune ye. 23-24 Ro
min ne, metah din se preso Juạn,
ne quenan ye ạma cuạn nạn che
duche Enón, nino yạn Salim, re-
hdenune ye ihyan che rendạ ye, te
min ne, ạma va nune.
25 Tạhn min ne, ndạ ạma o
sạhn ndinạn yahn nación yahn
Israel, ne chahtecuhn chende se
nduco ihyan che rinduco ye Juạn,
ndạhchenan se che redenune
ihyan. 26 Tuhme chahn ihyan
chahn chengo ye Juạn:
—Ihyan Ricuahn, ihyan che
nduco ne cuahn che quenan ne
viche lạdo cạh yahn ico Jordán,
che nte ne yahn ye nduco nuhn ne,
mạn ne, rehdenune ye ihyan, ne
ạma yạhn ihyan rinduco ye ihyan.
27 Rạhn Juạn ri ye ihyan:
—Queri ạma vo ne, a mạn Den-
diohs ndihco ye tạh vo ntiyon che
redin vo. 28 A rạhn cuạcó rí nchuhn
te ndiyu u, ihyan che a va cạde
che chi ye ndedevahn ye ihyan
iyehnse, te ntiyon che ndihco Den-
diohs tạ́h ne, che cạhcoyạ́n che-
dave yahn ihyan cạva che nevah-
necun ye ihyan min. 29 Nạn vi-
hco che rihnevạco ihyan ne, ạma
ri yeno ndạco ndihte cuahn che
ndihchero ye che yeno sạhn che
cahnevạco se, te a devano ye te
ndạhcạ rinahn ntiyon che quenan
ye. Atihnocạ u, te ạma ri yenó yahn
che ạma ri yạhn ihyan rinduco ye
ihyan min. 30 Ihyan min ne, a va
cạde che co chahte ntiyon yahn
ye, ne u ne, a va cạde che cuihno
ntiyon yáhn.

*Dihvo vo Jesucristo ne, a
vahchetero chica ye che ndạ ye
muhn iyehnse cuh*

31 Dihvo vo ne, chica ye
vahchetero, ne ndinạn ye yahn
nducoyạco vo. Ihyan iyehnse
ne, rahndudo ye demạn yahn
dehtenduh che ri iyehnse cuh.
32 Ihyan min ne, rahndudo ye yahn
dehtenduh che ri vahchetero, che
ndihche ye mạn, chihnevan ye
mạn, ate atenạn ạma o ra ihyan
ritahno ye. 33 Ihyan che ritahno
ye ne, recạh dito ye Ndudo yahn
Dendiohs che rahndudo ihyan
min, rihco ro ye che cuạco. 34 A
Dendiohs dechuh ye ihyan min,
din ye che quenun Vaco Ndah
yahn ye ihyan, quenan cuma
ye nducuahn vederihquentiyon
yahn. Chemin che numacuahn
vederihquentiyon min rahn-
dudo ye Ndudo yahn Dendiohs.
35 Dendiohs Chida ne, yahino ye
ihyan min che Dạya ye, ndạhco
ye nducuahn vederihquentiyon
tạh ye. 36 Ihyan che ritahno ye
ihyan min che Dạya Dendiohs
ne, cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro. Ate ihyan che
hua ritahno ye ihyan min ne, hua
ndạca vahchetero cuahtenan ye.
Tahque ndah ne, ạma yah castigo
din Dendiohs ihyan.

4

*Ạma tạhn nación yahn Samaria,
chitahno te Dihvo vo Jesucristo*

1 Tạhn min ne, ạma yạhn ihyan
rinduco ye Dihvo vo, redenune
ye, ne checadino sạhn fariseo che
tahque yạhn ihyan rinduco ye
Dihvo vo che co Juạn. 2 Ndiyu mạn
Dihvo vo che rehdenune ye ihyan
chahn, te ihyan apóstol yahn ye.
3 Nducote hua nahn Dihvo vo che
co yudo yahn sạhn chahn, yahn
che ạma yạhn ihyan rinduco ye

ihyan ne, chica ye min estạdo yahn
Judea, conạhn ye estạdo yahn
Galilea.
4 Yune cuạhn nạn che cuahn
ye ne, chuh nación yahn Samaria.
5-6 Ạma ro, tenduh nạn inguiyạhn
ne, ndạ ye chihto ạma yạn yahn
Samaria che duche Sicar, nạn yạhn
yahn Jacob che chihco ye yahn
dạya ye José. Min va ạma pozo
nune che duche Pozo yahn Jacob,
ne nducote ndi cuno Dihvo vo ne,
cuahn ye chihnde ye chihto pozo
me. 7-8 Ihyan apóstol yahn ye ne,
cuahn ye viyạn me cua ye dehten-
duh che cheh ye nduco vih. Ura
min ne, ndạ ạma tạhn yạn min nạn
pozo me tendạh te nune, ne rạhn
Dihvo vo ri ye tạhn:

—¿A hua te tah nune, cúh?

9 Cuahn ino te, ne rạhn te ri te
ihyan:

—¿Tạcạ che rica ne nune cuh ne
u?, te ndih ne, ihyan nación yahn
Israel ndih, ne u ne, ihyan nación
yahn Samaria u.

(Tihcạ rạhn te, te ihyan nación
yahn Israel ne, nde hua rente
ye nduco ihyan nación yahn
Samaria.) 10 Tuhme rạhn Dihvo vo
ri ye tạhn:

—Nde hua renehn yahn
vedeyahino yahn Dendiohs, nde
hua devene duh u che ricá nune di,
te ndete che devene ne, man caque
nune u, nune min che vedevihche
yahn ihyan iyehnse.

11 Rạhn te ri te ihyan:

—Pozo cuh ne, ạma yạno, ne
ndih ne, nde hua nda ne deh che
tendạh nduco ne nune, ¿ti ra ngua
ne nune che rạhn ne che te ne u?
12 Ihyan ndico yahn nuhn Jacob,
chino ye pozo cuh, chichihve yahn
mạn ye mạn, yahn dạya ye mạn,
yahn ite ndạta yahn ye mạn, ne
mạn ne, nuhnde tạh nuhn. ¿A
rạhco ne che tahque rigonun chi-
hve ne che co ihyan min?

13 Rạhn ye ri ye tạhn:

—Nducoyạca ihyan che cuh ye
nune tih ne, ndaconan co yạca ye.
14 Ate ihyan che cuh ye nune che
cạh ne, ametah ndaconan co yạca
ye, te nune min ne, hua ndạ ro che
tihnan, ne din che cuahtenan ye
vahchetero numacuahn ro.
15 Tuhme rạhn te ri te ihyan:

—Te ne nune che rạhn ne me,
cúh, cạva che ametah ndaconan co
yạcá, ne hua conan cuma che chí
tendạh nạn pozo cuh.

16 Rạhn ye ri ye tạhn:

—Cuehn ngua inchahn, tuhme
cochi nduco se.
17-18 Ndahconan te yahn ye:

—Metah inchạhn.

Tuhme rạhn ye ri ye tạhn:

—Cuạco rahn che metah in-
chahn, te ro menạn ne, uhn
inchahn nenan come, ate sạhn
che quenan come mạn ne, ndere
quenen nduco se.
19 Cuahn che chihnevan te che
tihcạ rạhn ye ne, rạhn te ri te ihyan:

—Che tihcạ rạhn ne ri ne u
ne, a ndero ndi che ihyan profeta
ndih. 20 Ihyan ndico yahn nuhn ne,
muhn cuete cuh rechi ye rendeva
ye yavenạn Dendiohs, ne nchuhn
ihyan nación yahn Israel ne, rạhn
ne te min yạn Jerusalén va che
ndeva vo yavenạn ye. ¿Cha che
cuạco ne?
21 Ndahconan ye yahn te:

—Cuedevene te ndiyu demạn
cuete cuh, nde huane demạn yạn
Jerusalén ndeva ihyan yavenạn
Dendiohs Chida, te a ndạ ro che,
adecotino che chenan ihyan ne,
a min no co ndeva ye yavenạn
ye. 22 Nchuhn, ihyan nación yahn
Samaria ne, nde hua devano ne
tạcạ va cạde che ndeva ihyan
yavenạn Dendiohs. Ate nuhn
ihyan nación yahn Israel ne, a
devano nuhn, te a vạn ndạta yahn
nuhn, quendạh ihyan che ndede-
vahn ye ihyan iyehnse. 23 A ndạ
ro che ihyan che redin yahn che
cạhmo vo che rendeva ye yavenạn
Dendiohs Chida ne, rendeva ye

yavenạn ye numacuahn chedave
yahn ye mạn, numa cuạco mạn,
te ihyan min ne, nahn ye che
tihcạ ndeva ihyan yavenạn ye.
24 Dendiohs ne, ạma Vaco, ne ihyan
che rendeva ye yavenạn ye ne,
nahn che ndeva ye numacuahn
chedave yahn ye mạn, numa cuạco
mạn.
25 Rạhn te ri te ihyan:
—A devanó che va che chi ihyan
min che Mesías, che a va cạde che
ndedevahn ye ihyan iyehnse, ne
cuahn che ndạ ye ne, te cuande ye
uvo yahn nducuahn.
26 Rạhn ye ri ye tạhn:
—A u, ihyan min, che renté
ndoque.
27 Ura min ntạ ihyan apóstol
yahn ye, ne cuahn ino ihyan chahn
che rente ye nduco ạma ndạhta,
ate nde ạma ye hua chihquino ye
tumerune ye ihyan deh chica ye
tạhn mạn, deh yahn che rente ye
nduco te mạn. 28 Tuhme chihco te
cuhte yahn te min, conạhn te, ne
rạhn te ri te ihyan viyạn:
29 —Cochi nchuhn ndihchero ne
ạma ihyan che rạhn ye ri ye u ndu-
cuahn che nedín. Co a ihyan min
che a va cạde che chi ye ndedevahn
ye ihyan iyehnse.
30 Tuhme cuahn ihyan yạn
quendihchero ye Dihvo vo.
31 Numanahn min ne, rạhn ihyan
apóstol yahn ye ri ye ihyan:
—Ihyan Ricuahn, ¿a hua cheh in-
guiyạhn ne?
32 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye
ihyan chahn:
—U ne, va ạma comida yáhn, che
nde hua devano nchuhn yahn.
33 Ate hua chenahn ihyan chahn
deh conahn che tihcạ rạhn ye, ne
rente ye vạn mạn ye nduco vih:
—¿A va duh che checu che cheh
ye, che tihcạ rạhn ye?
34 Tuhme rạhn ye ri ye ihyan
chahn:
—Che dináhn nạn ntiyon yahn
Dendiohs, ihyan min che dechuh
ye u ne, chemin che vedeyeno
yáhn, anduhnecạ ạma comida
yáhn. 35 Nchuhn ne, rạhn ne
te renda ca te cun iyo cạva che
ndevạhn ihyan ndute ndạta. Ate
u ne, rạ́hn rí nchuhn te, nde
meniyon ne, ạma yạhn ihyan
vateyạn ye cạva che cạhcovan
ye Ndudo yahn Dendiohs che
cuahndudo ne. 36 Nạn ntiyon
yahn ihyan ne, nạhn cuạn ne,
ạma ye rino ye ndute ndạta, ne
tạma ye rendevạhn ye cuahn che
a ri yahn. Atihnocạ nạn ntiyon
yahn Dendiohs, te nạhn cuạn ne,
ạma ye ranạn ye rahndudo ye
Ndudo yahn Dendiohs, ne tạma
ye riquendi ye, tuhme ritahno
ihyan. Ihyan che ritahno ye ne,
rendevahn ye, ne cuahtenan ye
vahchetero numacuahn ro. Me
ihyan che redin ye ntiyon min,
ihyan che rahndudo ye menạn
mạn, ihyan che rahndudo ye
cuahn che a ritahno ihyan mạn
ne, rahte yeno ạma tạma ye nduco
vih. 37 Nducote tihcạ ne, riquendạh
cuạco ndudo che tuhcạ rente
ihyan: “Ạma ye rino ye ndute
ndạta, ne tạma ye rendevạhn ye
cuahn che a ri yahn.” 38 U ne,
dechúh nchuhn, cuahndudo ne
Ndudo yahn Dendiohs nạn che
a vih ihyan nedin ye ntiyon, ne
ndondạ tạh ne ntiyon min quendi
ne.
39 Ạma yạhn ihyan yạn min,
rente tạhn min nduco ye yahn che
rạhn Dihvo vo ri ye tạhn nducuahn
che nedin te, ne chitahno ye ihyan.
40 Chemin che cuahn che ndạ ihyan
yạn chahn nạn Dihvo vo ne, yạhve
ye ihyan che conan ye min. Que-
nan ye yạn min o ro, 41 ne nde
tahque yạhn ca ihyan chitahno ye
ihyan cuahn che chihnevan ye che
rahndudo ye. 42 Tuhme rạhn ihyan
yạn chahn ri ye tạhn min:
—Chitahno nuhn ihyan min,
yahn che nte yahn ye nduco nuhn.
Ate mạn ne, tahque chichahtino

nuhn ihyan, te chihnevan mạn
nuhn che rahndudo ye. A devano
cuạco nuhn te a ihyan min che a
va cạde che chi ye ndedevahn ye
ihyan iyehnse.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ạma sạhn dihn, dạya ạma sạhn ndinạn

43 Chihno nduh che o ro min
ne, chica Dihvo vo yạn min
cuahn ye cuạhn estạdo yahn
Galilea. 44 Nducote mạn ye
rạhn ye te atenạn ihyan tạma
yạn che renevahnecun ye ihyan
profeta, ndiyu ihyan yạn vạco ye
ne, chemin che cuahn ye min.
45 Cuahn che ndạ ye ne, ihyan che
vate ye min ne, ạma nevahnecun
ye ihyan, te namin chahn ihyan
chahn yạn Jerusalén vihco ro yudo,
ne ndihchero ye vederihno che din
ye min.
46-47 Cuahn che quechica ye
min estạdo yahn Galilea ne, ndạ
tun ye yạn Caná, yạn min nạn
che din ye vederihno, din ye
che ndạcondạ vino nune me.
Numanahn che quenan ye yạn min
ne, ndạ ạma sạhn ndinạn che va se
yạn Capernaum, rinuhn se ihyan.
Sạhn min ne, ạma cah sạhn dihn
yahn se, adeche coh se, ne chemin
che, cuahn che checadino se che
a ndaconan Dihvo vo che chahn
ye estạdo yahn Judea ne, chahn
se yạhve se ihyan. Chica se favor
ihyan che cạhn ye ndevạco se, din
ye che ndoyahn dạya se. 48 Tuhme
rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Nchuhn ne, nde hua cotahno
ne ndete che hua ndihchero ne
vederihno.

49 Ate rạhn se ri se ihyan:

—Co din favor, ne cuhn vo nduco
ne, te adeche coh dạyá.

50 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:

—Co ndaconen conahn, te sạhn
daye ne, a ndoyahn se.

Chitahno se che rạhn ye, ne
conạhn se. 51 Ura che a ntạ nino se
ndevạco se ne, chahn ạma o mozo
yahn se chendi yune se sạhn, ne
rạhn se ri se sạhn:

—Sạhn dihn yahn ne, a ndoyahn
se.

52 Tumerune se sạhn chahn deh
ura canạn chihnde dihn yahn dạya
se. Ndahconan sạhn chahn yahn
se:

—Ico, nạn rahco ạma a chino,
chavi ihno che netạh sạhn.

53 Tuhme ntạ tin sạhn ndinạn
me che a ura min rạhn Dihvo vo
nduco se che a ndoyahn dạya se,
ne chemin che chitahno se ihyan
nduco nducoyạca ihyan yahn se.

54 Nduco chemin chi o yune che
din Dihvo vo vederihno estạdo
yahn Galilea.

5

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ạma sạhn che ndi cheche se ạma cuạn nạn che duche Betesda

1 Cuahn che quenan ca Dihvo
vo estạdo yahn Galilea ne, que-
nun ạma vihco yahn ihyan nación
yahn Israel min yạn Jerusalén, ne
cuahn Dihvo vo vihco me. 2 Ạma
chendevah yahn chete che nda-
coriya yạn min ne, duche Chende-
vah yahn Itecuche. Nino chende-
vah min ne, va ạma tanque nune
che duche Betesda, che devạco
hebreo. Chihto tanque me ne,
chendihco uhn corredor, 3 ne min
chenun ạma yạhn ihyan che ve
nạn ye mạn, ihyan che neneva doh
cạh ye mạn, ihyan che ndi cheche
ye mạn, chenan rino ye ura che
nuhn nune me. 4 Yahn quenun riya
ạma ángel, rendahchetạhn ye nune
me, ne ihyan che conun condạ
ye vạn nune me ura che cuihno
ndahchetạhn ne, ndoyahn ye, ade-
codehno che ndi yahn ye. 5 Min
quendite ạma sạhn che a ri ndico
ntihyon ino nduyo che ndi cheche
se. 6 Ndạ Dihvo vo min, ne ndi-
hchero ye sạhn. Checadino ye che
a rạhn cuahn ndi cheche se, ne
tumerune ye sạhn:

—¿A nehn che ndoyehn ne?

7 Ndaconan se yahn ye:
—Tạcạ hua. Nahn che ndoyáhn,
ate metah duh ihyan che quenda
ye u vạn nune ura che nuhn. Queri
ạma yune che redín fuerza, nahn
condạ vạn nune ne, tạma ca ihyan
rechuhnan ye u, rendạ ye.
8 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
sạhn:
—Cuenecuen, condo tah yundo
yehn, ne cuique.
9 A ndetạhno ndoyahn sạhn min,
ndo tạh se yundo yahn se, ne canạn
rica se. Ro min ne, ạma ro che
rahtetuhno ihyan, 10 ne ạma o sạhn
ndinạn yahn nación yahn Israel ne,
rạhn se ri se sạhn che ndoyahn me:
—Mạn ne, ro che rahtetuhno vo.
Hua redin yahn che din ntiyon,
quenohn yundo yehn.
11 Ndahconan sạhn min, ne rạhn
se ri se sạhn chahn:
—Hua te, a mạn ihyan che din
ye che ndoyáhn, chihquentiyon ye
che quenúhn yundo yáhn, ne cạcá.
12 Tuhme tumerune sạhn chahn
sạhn:
—¿Duh ihyan min che chihquen-
tiyon ye che quenohn yundo yehn,
caque ne?
13 Ate sạhn min ne, nde hua
devano se che a Dihvo vo Jesu-
cristo che din ye che ndoyahn se,
te ạma yạhn ihyan chenun ye min,
ne ndetạhno chendạ ye vạn ihyan,
cheh nạn se ihyan. 14 Adive ne,
ndihchero Dihvo vo sạhn, quenun
se chete yạco, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Cuihcoven che cạhmá có di.
Mạn che a ndoyehn ne, ametah
ndaconen condihque nunde cạva
che hua cotạh tạma cah di, din che
tahque chuhrihn.
15 Tuhme chahn sạhn min,
chengo se sạhn ndinạn chahn
che a Dihvo vo che din ye che
ndoyahn se. 16 Nducote a ro che
rahtetuhno ihyan redin Dihvo
vo che rendoyahn ihyan cah ne,
chemin che din tạn sạhn chahn
nduco ye, nahn cạhno se ihyan.
17 Ạma yune ne, rạhn Dihvo vo ri
ye sạhn chahn:
—Chidá ne, cuahn dạma redin
ye che ndah cạva ihyan, ne u ne,
riquendí yune yahn ye.
18 Che tihcạ rạhn ye ne, nde
tahque chi tạn sạhn ndinạn chahn,
nahn cạhno se ihyan, te cuahn che
rạhn ye te a Dendiohs che Chida ye
ne, rạhco se te duche rino ye ihyan,
nahn co ye dạma nduhcạ ihyan
min. Avạne ne, nducote redin Di-
hvo vo che rendoyahn ihyan cah,
andahre ro che rahtetuhno ihyan
ne, rạhco se te rahcotạhn ye che ri-
hquentiyon ley nduhcạ che rahte-
tuhno ihyan.

Vederihquentiyon che quenan cuma Dihvo vo Jesucristo

19 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
sạhn chahn:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te
hua co dín nde ạma nạn ntiyon
che ndiyu ntiyon yahn Chidá.
Nducuahn che redin ye ne, namin
redín. 20 Chidá ne, yahino ye u,
ne mạn ye nduco ye u redin ye
nducuahn vederihno. Nde va ca
vederihno che tahque rahte che
din ye, ne ạma cạhn ino nchuhn.
21 Cuahn che mạ́n náhn ne, nde
ndedetuhché tenạhn, nduhcạ che
redin Chidá. 22 Chidá ne, ndạhco
ye vederihquentiyon yahn ye
tạ́h, cạva che techecạdé yahn
nducoyạca ihyan, 23 te nahn ye che
ndeva ihyan yavenạ́n nduhcạ che
rendeva ihyan yavenạn ye. Ihyan
che hua rendeva ye yavenạ́n ne,
namin hua rendeva ye yavenạn
Chidá, ihyan min che dechuh ye
u.
24 ’Cuạco rạ́hn rí nchuhn te
ihyan che rihcovan ye ndudo
yáhn, ne ritahno ye ihyan min
che dechuh ye u ne, cuahtenan
ye vahchetero numacuahn ro.
Ihyan chahn ne, hua conda ye,
te ndevahn ye. 25 Cuạco rạ́hn
rí nchuhn te nducoyạca ihyan
nunde ne, anduhnecạ ndete che

a ndih ye nạn Dendiohs. Mạn
ne, a ndạ ro che cahnevan ye
ndudo yáhn, ne nducoyạca ye
che cotahno ye ne, ndevahn ye.
26 Tihcạ, te Chidá ne, quenan
cuma ye vederihquentiyon cạva
che ndedevahn ye ihyan iyehnse,
ne ndạhco ye vederihquentiyon
min tạ́h. 27 Namin ndạhco ye
vederihquentiyon tạ́h cạva che
techecạdé yahn ihyan iyehnse, te
a u che rinducó nducoyạca ihyan.
28 Hua cạhn ino nchuhn che tihcạ
rạ́hn, te ndạ ro che, nducoyạca
tenạhn ne, cahnevan ye ndudo
yáhn, 29 ne ntuche ye. Ihyan che
ndah din ye chahtenan ye iyehnse
ne, cuahtenan ye vahchetero, ne
ihyan che hua ndah din ye ne, co
ye castigo.

Nduhcạ che a ndero ndi vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo

30 ’Che tin demạ́n ne, hua co
dín nde ạma nạn dehtenduh.
Retechecạdé nduhcạ che rihquentiyon Dendiohs Chida u, ne nducuahn che retechecạdé ne, numa cuạco, te a ndudo yahn ihyan min ndiyu ndudo yahn mạ́n. 31 Cuahn
che rendonán vederihquentiyon
che quenan cumá ne, nde hua
richihve che renté, che rạhco
nchuhn. 32 Ate che rendonan
Dendiohs vederihquentiyon yáhn
ne, a ndero ndi che cuạco, te
ihyan min ne, cuạco nducuahn
che rạhn ye. 33 Nchuhn ne, tahve
ne sạhn che tumerune se Juạn,
ne ndudo che ndahconan ye yahn
ne yahn vederihquentiyon che
quenan cumá ne, cuạco. 34 U ne,
hua rendotenan che ihyan iyehnse
cạhma nan ye u, ate ntihyon yạ́n
ndudo che ndahconan ye yahn ne,
cạva che cotahno ne u, ne ndevahn
ne. 35 Juạn ne, nduhcạ ạma yạhn
che din che chi ro dave nạn ne
neve ro, te chicuahn ye nchuhn
yahn vederihquentiyon yáhn, ne
quenan ino ne. 36 Ate vederihno
che redín ne, tahque rihco ro che
quenan cumá vederihquentiyon
che co ndudo che rạhn Juạn yáhn,
te cạva chemin ne, a ndero ndi
che a Dendiohs Chida dechuh
ye u. 37 Namin, andahre hua
nihnevan nchuhn ndudo yahn
Dendiohs Chida, nde hua ntihche
ne ihyan, ate rihco ro ye vạn
nchuhn, che mạn ye dechuh ye
u. 38 Me nchuhn ne, racondạh
vedạme ne ndudo yahn ye, te hua
ritahno ne u che mạn ye dechuh
ye. 39 Rendihchenan ne Ndudo
yahn ye nduco cudạdo, te rạhco
ne te ndudo min din che ndevahn
ne, ne cuahtenan ne vahchetero
numacuahn ro. Ate nde hua retumacadino ne che a nạn Ndudo min
ndirun yahn vederihquentiyon
yáhn. 40 Hua nahn cotahno ne u
cạva che ndevahn ne, cuahtenan
ne vahchetero numacuahn ro.
41 ’U ne, hua rendotenán che
ndeva nchuhn yavenạ́n. 42 Avạne
ne, a rendihché nduhchan ihyan
nchuhn, ne a devanó che hua
yahino ne Dendiohs. 43 U ne, mạn
Chidá dechuh ye u, ne nchuhn ne,
racondạh vedạme ne u. Ate ndete
che ndạ tạma sạhn che ricuahn se
vededevano yahn mạn se ne, sạhn
min che cuạco nevahnecun ne
sạhn. 44 ¿Tạcạ co cotahno nchuhn
Dendiohs?, te ndotenan che nuhn
ino ne dinahn ne, cạva che co
yeno ye nduco ne ne, renan ino
ne rendeva ạma tạma ne yavenạn
vih. 45 Ndiyu u che cạhco ró
nunde yahn nchuhn nạn Chidá, te
a ley che dirun Moisés, che ạma
ndichahtino nchuhn ne, a chemin
che renuhnde nunde yahn ne.
46 Ndete che ritahno nchuhn che
dirun Moisés ne, namin cotahno
ne u, te ihyan min dirun ye yahn
vederihquentiyon yáhn. 47 Ate
nducote hua ritahno ne ndudo che
dirun ye ne, chemin che nde hua
co cotahno ne ndudo yáhn.

6

Cạh Dihvo vo Jesucristo cheh nchuh ca uhn mil ihyan

1 Chihno min ne, cuahn Dihvo vo tạma lạdo viche yahn vine yahn
Galilea, nạn che duche Tiberias.
2 Nducote rendihchero ihyan ved-
erihno che redin ye che rendoy-
ahn ihyan cah ne, chemin che ạma
yạhn ihyan cuahn ye nduco ye.
3 Cuahn che ndạ Dihvo vo min
ne, cocha ye ạma tingüete chihnde
ye nduco ihyan apóstol yahn ye.
4 Ro min ne, a ndạ nino vihco ro
yudo yahn ihyan nación yahn Is-
rael. 5 Cuahn che ndihchero Di-
hvo vo che ạma yạhn ihyan ndạ ye
chidạma ye min ne, tumerune ye
Felipe:

—¿Ti cuhn vo cua vo che cheh
nducoyạca ihyan sih ne?

6 Dihvo vo ne, a derạhn ye tihcạ
che nahn cadino ye deh cạhma Fe-
lipe, te mạn ye ne, a devano ye
tạcạ din ye che cạhcacheh ye ihyan
chahn. 7 Ndahconan Felipe yahn
ye:

—Andahre o ciento tume
diyạhngua quenda vo che cua vo
pạn ne, nde hua tuno cạva che
ndạca tahsihn, cheh queri ạma
ihyan sih.

8 Tuhme tạma ihyan apóstol,
ihyan min che duche ye Andrés,
dihno Simón Pedro ne, rạhn ye ri
ye Dihvo vo:

9 —Muhn quenun ạma sạhn
dihn che nda se uhn pạn che
ndindah nduco cebada mạn, o
yạhca mạn. Ate rạhcó che dehra
cochihve chemin cạva ihyan sih, te
ạma yạhn ri ye.

10 Rạhn Dihvo vo:

—Cạhma nchuhn co ne
nducoyạca ihyan sih che cuahte ye.

Ạma va chano cạhya min, ne
chahte ihyan chahn nạn chano me.
Che demạn ihyan chạhn ne, ri ten-
duh uhn mil ye. 11 Tuhme chetạh
Dihvo vo pạn me, ne necạh ye
nundihve cuahn Dendiohs. Chi-
hno min ne, cạh ye ihyan apóstol
yahn ye cạva che cạh ye cheh
nducoyạca ihyan. Namin chetạh
ye yạhca me. Atihnocạ din ye, ne
cheh nducoyạca ihyan nde nạn che
chito ihyan. 12 Cuahn che a chenan
cheh ihyan ne, rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan apóstol:

—Cuendevạhn nchuhn ndu-
cuahn che ngạva cạva che hua
cora.

13 Ndevạhn ihyan chahn ndu-
cuahn, ne chito ndichio cuahte
cheyahn pạn me che ngạva.
14 Nducote ndihchero ihyan ved-
erihno min che din Dihvo ne, rạhn
ye:

—Cuạco niyon te ihyan cuh,
ihyan profeta che a va cạde che chi
ye iyehnse.

15 Checadino Dihvo vo che nahn
quenda ihyan chahn ihyan nduco
fuerza, cạva che co ye rey yahn
ye, ne chemin che ndiquendạh ye
vạn ye, cuahn ye demạn ye tạma
tingüete yạco.

Dihvo vo Jesucristo ne, rica ye nạn nune vine

16 Cuahn che a chi dạh
ne, cuenechahn ihyan apóstol
chahn cuahn chihto vine me.
17 Chahtenun ye chete ạma bạrco
che va min, ne cuahn ye tạma lạdo
viche me, cuạhn yạn Capernaum.
A man, ne Dihvo vo ne, a hua rentạ
ye. 18 Ura min ne, canạn rano
yuhne tạn, ne ạma rendedecuan
nune vine me. 19 A cuahn ihyan
chahn nduco bạrco me tenduh ạn
mil metro, cuahn che ndihchero ye
Dihvo vo, che a ndạ nino ye, rica ye
nạn nune vine me, ne ạma dihya ye
chi. 20 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
ihyan:

—A u che ntá. ¡Condi nchuhn
dihya ne co!

21 Chendạ Dihvo vo chete bạrco
me, ne ạma yeno ihyan chahn, ne-
tumanecun ye ihyan. Nduco ven-
chahte no ndạ bạrco me nạn che
cuahn ye.

Chinuhn ihyan Dihvo vo Jesucristo

22 Me ihyan che chahtenan ye tạma lạdo viche yahn vine me ne,
tumacadino ye chi dave tạma ro
me, che ihyan apóstol chahn ne,
chahtenun ye chete ạma ndiyạhn
ra bạrco che va min, cuahn ye,
ne Dihvo vo ne, hua cuahn ye
nduco vih. 23 Numanahn che
chenan ye min ne, ndạ neve bạrco
che chica yạn Tiberias, ne chan
chihto vine, nino nạn che cheh ye
pạn che cạh Dihvo vo a ạma ro
me. 24 Nducote ndihchero ihyan
chahn che ametah Dihvo vo min,
nde huane ihyan apóstol yahn
ye ne, chahtenun ye chete bạrco
chahn, cuahn ye yạn Capernaum,
quenuhn ye ihyan.

25 Cuahn che a tuche ihyan
chahn vine me, ndạ ye nạn che
quenun Dihvo vo, ne tumerune ye
ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ¿deh ura ndạ
ne muhn ne?

26 Ate rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te
rinuhn ne u, yahn che chihcachéh
nchuhn nde nạn che chito nchuhn,
ndiyu yahn che chenahn ne
yahn vederihno che dín. 27 Hua
cuạhcorạn nchuhn demạn yahn
dehtenduh che reh ne, te chemin
ne, rihno. Tahque ndah ne ne,
codinun ino ne, cuihcovan ne
ndudo yáhn, cạva che ndevahn
ne, ne cuahtenan ne vahchetero
numacuahn ro. Ndudo yáhn ne,
anduhneca ạma comida che ngu
cuahn dạma yahn ne. Tihcạ,
te u che rinducó nducoyạca
ihyan ne, ndạhco Dendiohs Chida
vederihquentiyon tạ́h, cạva che
ndedeváhn nchuhn.

28 Tuhme tumerune ihyan chahn
Dihvo vo:

—¿A va vederihquentiyon yahn
Dendiohs che va che dinahn nuhn
ne?

29 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan chahn:

—Che nahn Dendiohs ne, che
cotahno nchuhn u che mạn ye
dechuh ye.

30 Ndaconan tumerune ihyan
chahn Dihvo vo:

—¿Deh vederihno co din ne, ndi-
hchero nuhn, cạva che cotahno
nuhn ndih ne? ¿Deh ntiyon nda
ne ne? 31 Ihyan ndico yahn nuhn
ne, cheh ye pạn che duche maná,
min yạhn nạn che metah duhva
nduhcạ che ndirun nạn Ndudo
yahn Dendiohs tuhcạ: "Cạh Den-
diohs pạn che chica vahchetero,
cheh ye."

32 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan chahn:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn: Pạn
che chica vahchetero ne, ndiyu
Moisés che cạh ye ihyan, te a Chidá.
Namin rete ye nchuhn tạma nạn
pạn che tahque ndah che chica
vahchetero. 33 Pạn min che cạh
Dendiohs ne, chica vahchetero, ne
nduco chemin rendevahn ihyan
iyehnse.

34 Tuhme rạhn ihyan chahn ri ye
Dihvo vo:

—Te ne pạn che rạhn ne me
nuhn ro ro.

35 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:

—A u che anduhnecạ pạn
cạva ihyan che ritahno ye u, te
rendedeváhn ihyan, ne cuahtenan
ye vahchetero. Che reh ihyan
mạn, che rih ye mạn ne, hua
retumanan ihyan cuahn dạma.
Ate vedeyahino yáhn cạva ihyan
che ritahno ye u, ne hua ndạ
ro che cuihno. 36 Ate nchuhn
ne, hua ritahno ne u, andahre
rendihchero ne u, nduhcạ che a
rạ́hn rí nchuhn. 37 Nducoyạca
ihyan che retendạhnun Chidá
cạva che cotahno ye u ne, ritahno
ye u, ne hua racondạh vedạmé
ihyan. 38 Tihcạ, te u ne, chicá
vahchetero, dechuh Chidá u, cạva
che dináhn che nahn ye, ndiyu che
nahn mạ́n. 39 Chidá ne, dechuh
ye u, ne nahn ye che ndedeváhn

nducoyąca ihyan che mąn ye
tendąhnun ye cąva che cotahno
ye u. Namin nahn ye che ndede-
tuhché ihyan chahn ro che cuihno
iyehnse. 40 Chidá ne, nahn ye che
nducoyąca ihyan che ndihchero
ye u che Dąya ye, ne cotahno ye
u ne, ndedetuhché ihyan ro che
cuihno iyehnse, ne cuahtenan ye
vahchetero numacuahn ro.
41 Nducote rąhn Dihvo vo
yahn mąn ye, che anduhnecą
pąn che chica vahchetero cąva
ihyan iyehnse ne, chemin che
ndąhchenan sąhn ndinąn yahn
nación yahn Israel chahn ihyan,
42 ne rente se vąn mąn se nduco
vih:
—Ihyan tih che Jesús, che dąya
José me. Uvo ne, a rendihcho vo
chida ye mąn, chaco ye mąn, ¿me
dehco che rąhn ye che vahchetero
chica ye?
43 Tuhme rąhn Dihvo vo ri ye
sąhn chahn:
—Hua ndąhchenan nchuhn u.
44 Cuedevano ne te nde ąma ihyan
hua co cotahno ye u, ndete che hua
mąn Chidá tendąhnun ye ihyan.
Nducoyąca ihyan che cotahno
ye u ne, ndedetuhché ihyan ro
che cuihno iyehnse. 45 Nąn
libro che dirun ihyan profeta ne,
tuhcą rąhn: “Dendiohs ne, din
ye che conahn nducoyąca ihyan.”
Chemin che nducoyąca ihyan che
redinahn ye yahn Dendiohs Chida
ne, ritahno ye u.
46 ’Nde ąma ihyan iyehnse ne,
hua ntihche ye Dendiohs Chida.
Atenąn u che rendihché ihyan.
47 Cuąco rąhn rí nchuhn te ihyan
che ritahno ye u ne, cuahtenan
ye vahchetero numacuahn ro.
48 U ne, anduhnecą pąn cąva
ihyan iyehnse, te rendedeváhn
ihyan, cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro. 49 Ihyan ndico
yahn nchuhn ne, cheh ye pąn
che duche maná min yąhn nąn
che metah duhva, ate pąn min
ne, metah vederihquentiyon yahn
cąva che ndevahn ye, cuahtenan
ye vahchetero. 50-51 Ate ihyan che
cheh ye pąn che chica vahchetero
ne, cuahtenan ye vahchetero nu-
macuahn ro. Pąn min ne, redin che
rendevahn ihyan. Adecoduhno
ihyan che cheh ye ne, ndevahn
ye, ne cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro. Che rąhn yahn pąn
min ne, rąhn yahn mąn, te va che
cąhco mendąhn u cóh, cąva che
ndedeváhn ihyan iyehnse.

52 Tuhme ąma ndeh rente sąhn
ndinąn chahn vąn mąn se nduco
vih, ne rąhn se:

—¿Tącą che rąhn ihyan tih che
covahn ye pąn, cąva che chuh vo
ihyan?

53 Rąhn Dihvo vo ri ye sąhn:

—Cuąco rąhn rí nchuhn te, u che
rinducó nducoyąca ihyan ne, cąva
che ndevahn ne ne, va che cotahno
ne u mąn, cochahtino ne yun yáhn
che cora mąn. 54 Ihyan che cotahno
ye u, ne cochahtino ye yun yáhn
che cora ne, ndedetuhché ihyan
ro che cuihno iyehnse, cuahtenan
ye vahchetero numacuahn ro.
55 Tihcą, te cąva che co ndevahn
ihyan ne, va che cąhco mendąhn u,
cora yun yáhn cąva ye. 56 Ihyan che
cotahno ye u, ne cochahtino yun
yáhn che corá ne, conduco ye u,
ne dín cudądo ihyan. 57 Dendiohs
Chida ne, hua ndą ro che cuihno
ye. A ihyan min che dechuh
ye u, ne vedeyeno yáhn ne, che
richahtinó ihyan. Me ihyan che
richahtino ye u ne, ndedeváhn
ihyan, cuahtenan ye vahchetero.
58 U ne, anduhncą pąn che chica
vahchetero, cąva ihyan iyehnse.
Pąn che duche maná, che cheh
ihyan ndico yahn nchuhn ne,
metah vederihquentiyon yahn
cąva che ndevahn ihyan, cuahte-
nan ye vahchetero. Ate ihyan che
cochahtino ye u ne, cuahtenan ye
vahchetero numacuahn ro.

59 Chete yąco, min yąn Capernaum, che tihcą chicuahn Dihvo vo sąhn chahn.

60 Chihno chicuahn Dihvo vo ndudo min ne, nde ihyan che rinducó ye ihyan ne, ąma yąhn ye rąhn ye:

Ndudo che tihcą ricuahn ye ne, ąma vąhche. Nde ąma ihyan hua co nevahnecun ye.

61 Checadino Dihvo vo che hua chahtenan ino ihyan chahn ndudo che chicuahn ye, ne rąhn ye ri ye ihyan:

—Nducote hua chahtenan ino nchuhn ndudo che tihcą ricuáhn ne, 62 nde tahque hua cuahtenan ino ne ndete che ndihchero ne u che rinducó nducoyąca ihyan, che nąhn vahchetero nąn che chicá. 63 A Vaco Ndah yahn Dendiohs che redin che rendevahn ihyan. U ne, cąhco mendąhn u cóh, nedihvé nunde yahn ihyan iyehnse, ate a Vaco Ndah yahn Dendiohs che redin che rendevahn ye. Ndudo che renté nduco nchuhn ne, renté numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, cąva che ndevahn ne. 64 Ate hua nducoyąca nchuhn ritahno ne.

Tihcą rąhn Dihvo vo, te a devano ye nde ro menąn, duhtenduh ihyan che hua ritahno ye ihyan mąn, sąhn che va che ndihcue ndeh se ihyan mąn. 65 Namin rąhn ye:

—Rąhn rí nchuhn te ihyan che mąn Chidá tendąhnun ye ihyan ne, atenąn ihyan chahn che co cotahno ye u.

66 Ąma yąhn ihyan che chinduco ye Dihvo vo ro menąn ne, chihcomąn ye ihyan nde ro min, ametah chinduco ye ihyan. 67 Tuhme tumerune Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye:

—Namin nchuhn ne, ¿a nahn cąhcomąn ne u ne?

68 Ndahconan Simón Pedro, ne rąhn ye:

—Dihve nuhn, metah nde tąma ihyan che cochahtino nuhn cąva che ndevahn nuhn, atenąn ndih. Ndudo che ricuahn ne ne, retihyon yune ihyan che ndevahn ye, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. 69 Nuhn ne, a ritahno nuhn ndih, ne a devano cuąco nuhn te ndih che Dąya Dendiohs, che hua ndą ro che cuihno vederihquentiyon yahn ye mąn, ndih, ihyan min che a va cąde che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse mąn.

70 Rąhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—A devano nchuhn che a mąn tendąhnún nduh che ndichio ne, ate nde nduco nduh ne, rihquentiyon chundah ąma cha nchuhn.

71 Che tihcą rąhn Dihvo vo ne, rąhn ye yahn dąya Simón, sąhn min che duche se Judas Iscariote, te sąhn min va che ndihcue ndeh se ihyan, andahre nduco se ndi cuande se vąn ihyan apóstol chahn.

7

Dihno Dihvo vo Jesucristo ne, hua ritahno ye ihyan

1 Quendi Dihvo vo quechica ye estądo yahn Galilea. Hua nahn conan ye estądo yahn Judea, te sąhn ndinąn yahn nación yahn Israel che vate se min ne, nahn cąhno se ihyan. 2 Ro min ne, a ndą nino vihco yahn vah cue che redin ihyan nación yahn Israel. 3 Tuhme rąhn dihno Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuique muhn, cuehn yąn Jerusalén cąva che namin ihyan che vate ye min, che ritahno ye di ne, ndihchero ye vederihno che redin. 4 Tihcą, te cuahn che nahn vo che cadino ihyan yahn ntiyon che redin vo ne, va che cąhco ro vo. Chemin che tahque ndah, cuehn min, din vederihno nąn che tahque yąhn ihyan rendo dąma ye.

5 Tihcą rąhn dihno ye, te nde ihyan chahn ne, hua ritahno ye

ihyan. 6 Ndahconan Dihvo vo, ne
rạhn ye ri ye ihyan:
—Metah ndạ ura che cạ́hn, ate
nchuhn ne, adecodehno ura che
nahn ne, co cạhn ne. 7 Nchuhn
ne, hua tạn ihyan nunde nduco ne,
ate u che cuạco ne, tạn ye nducó,
te renevíh nunde yahn ye vạconạn
ye. 8 Cuahn nchuhn vihco. U ne,
hua cạ́hn meniyon, te metah ndạ
ura che cạ́hn.

Chahn Dihvo vo Jesucristo vihco yahn vah cue

9-10 Chihno min ne, quenan ca
Dihvo vo estạdo yahn Galilea, ne
cuahn dihno ye. Adive ne, cuahn
che a chihno cuahn nducoyạca
ihyan vihco me ne, tuhme cuahn
ye demạn ye. 11 Sạhn ndinạn
yahn nación yahn Israel ne, rin-
uhn ndudo se ti quenan Dihvo vo.
12 Ạma yạhn ihyan ne, rente ye
yahn Dihvo vo. Nạhn ye ne, rạhn
ye: “Ihyan min ne, ndah ihyan
ye.” Ate nạhn ye ne, rạhn ye:
“Hua ndah ihyan ye, te rihncheh ye
ihyan.”
13 Nducoyạca ihyan ne, cuạhn
ndeh rente ye yahn Dihvo vo,
yahn che vạh che cadino sạhn
ndinạn yahn nación yahn Israel.
14 Cuahn che a mendạhn vihco me
ne, chendạ Dihvo vo chete yạco,
canạn ricuahn ye ihyan. 15 Me
sạhn ndinạn chahn ne, ạma rahn
ino se che ạma ndạhcạ ricuahn ye,
ne rạhn se:
—¿Ti chehua ihyan tih che tihcạ
ricuahn ye?, te hua nahn ye es-
cuela che rahn ihyan ricuahn.
16 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Che ricuáhn ne, ndiyu che
cuande yahn mạ́n, te che cuande
yahn Dendiohs, ihyan min che
dechuh ye u. 17 Ihyan che nahn
dinahn ye che rihquentiyon Den-
diohs ne, conahn ye te che ricuáhn
ne, che cuande yahn Dendiohs,
ihyan min che dechuh ye u, ndiyu
che cuande yahn mạ́n. 18 Ihyan
che ricuahn ye vededevano yahn
mạn ye ne, che nahn ye ne, che
ndeva ihyan yavenạn ye. Ate ihyan
che ricuahn ye cạva che quendạh
yavenạn ihyan che dechuh ye
ihyan ne, ricuahn ye numa cuạco.
19 ’Moisés ne, dirun ye ley, chihco
ye yahn nchuhn, ate nde ạma ne
hua redinahn ne. Tahque ndah ne
ne, nahn cạhno ne u.
20 Ndahconan ihyan chenạhn, ne
rạhn ye ri ye ihyan:
—Co quenun vaco chihngạ ndih,
ne chemin che tihcạ rạhn ne. ¿Duh
nahn cạhno ndih?
21 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Yahn ạma vederihno che
dín ro che rahtetuhno ihyan ne,
ạma rahn ino nducoyạca nchuhn.
22 Moisés ne, dirun ye yahn ley
che renan seña nchuhn, nduhcạ
che chihquentiyon Dendiohs
ihyan ndico yahn ye. Chemin
che raconahn ne seña checạhya,
andahre ro che rahtetuhno
ihyan. 23 Nducote raconahn ne
seña checạhya, andahre ro che
rahtetuhno ihyan cạva che hua
cuahcotạhn ne yahn ley min ne,
¿me dehco che ri tạn ne nducó,
yahn che ro che rahtetuhno ihyan
dín che ndoyahn ạma sạhn che
rechuhrihn se? 24 Ndotenan
che ndạhchenan nchuhn ne,
cuendedecadino ndah ne, ne
tumacadino ne che ndạhcạ redín.
25 Ạma o ihyan che vate ye yạn
min che a devano ye che nahn
cạhno se Dihvo vo ne, retumerune
vih ye:
—¿A ndiyu ihyan tih che rinuhn
se ihyan, che nahn cạhno se ihyan
ne? 26 Mạn ne, ngạ ye, quenun ye
tạn ricuahn ye, ne hua duhva retu-
macạh ihyan, cạva che co ye preso.
A din ndete che, a nduco ihyan nd-
inạn yuhn vo, ritahno ye che ihyan
tih, che a va cạde che chi ye nd-
edevahn ye ihyan iyehnse. 27 Ate
ndiyu ihyan tih chemin, te uvo ne,

a devano vo ti chica ye. Cuahn che
ndą ihyan min ne, nde ąma ihyan
hua co devano ye ticuąhn quendąh
ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, rąhn ye ti chica ye

28 Dihvo vo ne, chihnevan ye che
tihcą rente ihyan chahn. Tuhme
ąma dito rąhn ye:
—Nchuhn ne, rąhn ne che a
rendihche ne u mąn, a devano ne
ti chicá mąn, ate ndere rąhn ne
chemin. Ndiyu che cuande yahn
mąn che cochí, te cochí che cuande
yahn Chidá, ihyan min che que-
nan cuma ye vederihquentiyon
che ąma chahte, ihyan min che
nde hua rendihche ne ihyan. 29 U
ne, a rendihché ihyan, te a nąn ye
quenán, ne a mąn ye dechuh ye u.
30 Cuahn che chihnevan sąhn nd-
inąn chahn che tihcą rąhn ye ne,
nahn din se preso ihyan, ate nde
ąma se, hua chihquino se din se
preso ihyan, te ro min ne, metah
ndą ro yahn ye che cąhno se ihyan.
31 Vąn ihyan chahn ne, ąma yąhn
ihyan chitahno ye ihyan, ne rąhn
ye:
—A ihyan cuh che a va cąde
che chi ye ndedevahn ye ihyan
iyehnse, te ¿a chi tąma ye che
tahque din ca ye vederihno che co
ihyan cuh?

Sąhn fariseo ne, dechuh se policía cąva che din se preso Dihvo vo Jesucristo

32 Checadino sąhn fariseo che
rendonan ihyan yąn Dihvo vo.
Chemin che nte cąde se nduco
chidocuyąn ndinąn, ne dechuh se
policía yahn yąco, ngua se ihyan,
co ye preso. 33 Cuahn che ndą se
ne, rąhn Dihvo vo:
—Conan cá te neve ro nduco
nchuhn, tuhme nąhn nąn Ihyan
che dechuh ye u. 34 Ndą ro min ne,
nuhn nchuhn u, ate hua ntąca ne u,
te hua co cąhn ne nąn che conán.
35 Tuhme rente sąhn chahn vąn
mąn se nduco vih, ne rąhn se:
—¿Ti ra conan ihyan tih che rąhn
ye che hua ntąca vo ihyan? ¿A
ndihco ye che cąhn ye vąn ihyan
nación yuhn vo che chenan ye
nación chenąhn? ¿A min conan ye,
cacuahn ye ihyan nación chenąhn
chahn? 36 ¿Deh conahn che tihcą
rahn ye che nuhn vo ihyan, ne hua
ntąca vo ihyan, te hua co cuhn vo
nąn che conan ye?

Rąhn Dihvo vo Jesucristo te ihyan che ritahno ye ihyan ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan

37 Ro vihco chahte me ne, chandi
Dihvo vo nąn nducoyąca ihyan, ne
cahndudo ye:
—Adecoduhno ihyan che yąca ye
ne, chi ye nąn, cąh nune, cuh ye.
38 Nduhcą che a ndirun nąn Ndudo
yahn Dendiohs ne, ihyan che co-
tahno ye u ne, cuahtenan cuma
ye vederihquentiyon, anduhnecą
ąma nune che hua retihnan.
39 Che tihcą rąhn Dihvo vo ne,
cąh ye, checadino ihyan, che ihyan
che cotahno ye ihyan ne, conun
Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan.
Ro min ne, ametah co Vaco Ndah
yahn Dendiohs, te metah nąhn Di-
hvo vo vahchetero.

Ihyan ne, hua ra vih ndudo ye cąva Dihvo vo Jesucristo

40 Cuahn che a chihno cąh
cuande Dihvo vo ihyan ne, nąhn
ihyan ne, rąhn ye:
—Cuąco niyon che ihyan tih,
ihyan profeta che a va cąde che chi
ye.
41 Nąhn ye ne, rąhn ye:
—Ihyan tih ne, a mąn ihyan min
che a va cąde che chi ye ndedevahn
ye ihyan iyehnse.
Ate nąhn ihyan ne, rąhn ye:
—Hua cuąco chemin, te ihyan
min che a va cąde che chi ye
ne, ndiyu estądo yahn Galilea
quendąh ye, 42 te nąn Ndudo yahn
Dendiohs ne, a ndirun che ihyan
min ne, nąn ndąta yahn rey David

quendạh ye mạn, cuhndeyạn ye yạn Belén, yạn vạco David mạn.
43 Tihcạ chi che a vih rạhn ạma, a
vih rạhn tạma ihyan chahn, yahn
Dihvo vo. 44 Vạn ihyan chahn ne,
chenun ạma o se che nahn din se
preso Dihvo vo, ate hua chihquino
se.

Sạhn ndinạn yahn ihyan nación yahn Israel ne, hua chitahno se Dihvo vo Jesucristo

45 Sạhn policía chahn ne, nda-
conan se nạn che chenun sạhn
fariseo mạn, chidocuyạn ndinạn
mạn. Tuhme rạhn se ri se sạhn
policía chahn:
—¿Dehco che hua quenda
nchuhn ihyan min?
46 Ndahconan sạhn policía
chahn, ne rạhn se:
—Hua quenda nuhn ihyan, te
nde ạma yune hua nihnevan nuhn
che ricuahn ihyan nduhcạ che
ricuahn ihyan min.
47 Rạhn sạhn fariseo chahn ri se
sạhn:
—Namin nchuhn ne, co a
cạh yune ne che chihnecheh ye
nchuhn. 48 Cuedevano ne, te nde
ạma nuhn, hua ritahno nuhn
ihyan min. 49 Sạhn yạn sih ne, hua
devano se ley che dirun Moisés, ne
chemin che ndinda se.
50 Vạn sạhn ndinạn chahn ne,
ndi cuande ạma ihyan fariseo che
duche ye Nicodemo. A ihyan min
che chahn ye ạma vino, chendi-
hchero ye Dihvo vo. Ihyan min ne,
rạhn ye ri ye combiero yahn ye:
51 —Ley che riquendi vo ne,
rihquentiyon che hua co cạhmo
vo che a ndinda ạma ihyan nu-
manahn che metah cadino cuạco
vo deh nunde yahn ye va.
52 Ndaconan se yahn Nicodemo,
ne rạhn se:
—¿A namin nduco di chique
estạdo yahn Galilea? Condihch-
enen nạn Ndudo yahn Dendiohs,
ne cadine te nde ạma ihyan profeta
hua quendạh ye min.
53 Chihno min ne, conạhn queri
ạma se ndevạco se.

8

Ạma tạhn che ndere quechica te

1 Chihno chicuahn Dihvo vo
ihyan chahn ne, cuahn ye Cuete
Olivo. 2 Chi dave tạma ro me ne,
ndạ tun ye, ne chendạ ye chete
yạco. Ndo dạma nducoyạca ihyan
nạn ye, ne chihnde ye, ndevanạn
ricuahn ye ihyan chahn. 3 Tuhme
ndạ sạhn devano ley che dirun
Moisés mạn, sạhn fariseo mạn,
nda se ạma tạhn ndạhta che va
inchạhn te, che ntạca ihyan tạhn,
ura che quendite te nduco chihyo
te. Chihno se tạhn mendạhn, 4 ne
rạhn se ri se Dihvo vo:
—Ihyan Ricuahn, tạhn tih ne,
ntạca ihyan tạhn, ura che quendite
te nduco chihyo te. 5 Nạn ley che
dirun Moisés ne, rihquentiyon che
cạhno nuhn tạhn che tihchan sih,
nduco tu. ¿Me ndih, deh rạhn ne
ne?
6 Tihcạ rạhn sạhn chahn, te re-
tumarande se Dihvo vo, renuhn
ino se tạcạ co cạca nunde se yahn
ye. Ate Dihvo vo ne, nde hua tu-
macạh ye yahn se, ne canạn dirun
ye ndiyạhn, nduco ndutitạh ye.
7 Quendi se retumarune se ihyan.
Nạn menạn ne, ndevandi cuạco ye,
ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Adecochano nchuhn che
metah nunde yahn ne ne, cạh ne
tu tạhn.
8 Chihno rạhn ye ne, ndaco-
nan ndondih ye, ne quendi ye
redirun ye ndiyạhn. 9 Chi cui-
hnạn sạhn chahn che tihcạ rạhn
ye ri ye sạhn, te a devano se
te chendihco se nunde, ne canạn
ndiquendạh vah ca ạma ca ạma
se, conạhn se, menạn vihca sạhn
che tahque ndico chahn. Cuahn
che a chihno conạhn se ne, a
demạn tạhn ndạhta me, nti te min.
10 Tuhme ndevandi cuạco Dihvo
vo, ne tumerune ye tạhn:

—¿Tiya sạhn chahn che rih nunde se yehn ne? ¿A nde ạma se hua quendi se rih nunde se yehn ne?
11 Ndaconan te yahn ye, ne rạhn te:
—Hua Dihvé, nde ạma se.
Tuhme rạhn ye ri ye tạhn:
—U ne, nchahcó nunde yehn. Mạn ne, conahn. Ametah ndaconan ndere cochique condihque nunde.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, cuahtenan ye vahchetero

12 Tạma yune ne, ricuahn Dihvo vo ihyan, ne rạhn ye:
—U ne, anduhnecạ ạma yạhn che ri ro dave nạn ihyan iyehnse. Chemin che ihyan che ritahno ye u ne, conahn ye ndudo yáhn, ne ndedeváhn ihyan, cuahtenan ye vahchetero.
13 Tuhme rạhn sạhn fariseo chahn ri se ihyan:
—Ndih ne, rendonan mạn ne ndih. Chemin ne, hua cochihve yahn ne.
14 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—Ndudo che renté ne, cuạco, andahre rạhn nchuhn che rendonan mạ́n u, te u ne, devanó ti chicá mạn, ti nạ́hn mạn. Ate nchuhn ne, hua devano ne ti chicá nde huane ti nạ́hn. 15 Nchuhn ne, ra cuande ne ihyan nduhcạ costumbre yahn ne, rendạhchenan ne ihyan. Ate u ne, hua rendạhchenán nde ạma ihyan. 16 Me cuahn che retechecạdé ne, retechecạdé numa cuạco, te retechecạdé dạma nduco Chidá, ihyan min che dechuh ye u, ndiyu demạ́n. 17 Nạn ley che rendihchenan nchuhn ne, rihquentiyon che, cuahn che va o testigo che ra vih ndudo yahn ye, rạhn ye che cuạco ne, va che cotahno vo che rạhn ye. 18 U ne, rạ́hn ndudo cuạco yahn ntiyon yáhn. Me Chidá che dechuh ye u ne, namin rạhn ye yahn.
19 Tuhme tumerune sạhn chahn ihyan, ne rạhn se:
—¿Ti va chida ne ne?
Ndahconan ye yahn se, ne rạhn ye:
—Nchuhn ne, hua renahn ne yahn vederihquentiyon che quenan cumá, nde hua rendihche ne Chidá. Nducote hua renahn ne yahn vederihquentiyon che quenan cumá ne, chemin che hua rendihche ne Chidá.
20 Tihcạ chicuahn Dihvo vo chete yạco, nạn che va yave yahn tume vedino. Ate nde ạma sạhn chahn, hua din se preso ihyan, yahn che metah ndạ ura che ndihco cạde Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, rạhn tun ye che nạhn ye vahchetero

21 Ndaconan rạhn Dihvo vo tạma yune nduco ihyan tuhcạ:
—U ne, nạ́hn, ne nchuhn ne, nuhn ne u, ate hua ntạca ne u. Conda ne, din nunde yahn ne, te nạn che nạ́hn ne, hua co ndạ ne.
22 Tuhme rạhn sạhn ndinạn chahn vạn mạn se nduco vih:
—¿A cạhno mạn ihyan tih ihyan, che tihcạ rạhn ye che nạn che cạhn ye ne, hua co ndạ vo ne?
23 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:
—Nchuhn ne, ihyan iyehnse nchuhn. Ate u ne, vahchetero chicá. 24 Chemin che rạ́hn rí nchuhn che conda ne, din nunde yahn ne. Tihcạ, te ndete che hua cotahno ne che u, ihyan min che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse ne, conda ne, din nunde yahn ne.
25 Tuhme tumerune sạhn chahn ihyan:
—¿Duh ndih ne?
Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn:
—A rạ́hn rí nchuhn nde a rạhn me. 26 Ạma ndeh nạn dehtenduh va che có nchuhn mạn, nevíh nunde yahn ne vạconạn ne mạn. Ihyan che dechuh ye u ne, riquendạh cuạco che rạhn ye. Me

u ne, a ndudo yahn ye che ricuáhn
ihyan iyehnse.
27 Ate sąhn chahn ne, hua
chenahn se che a yahn Dendiohs
Chida che tihcą rąhn ye. 28 Chemin
che rąhn ye ri ye sąhn:
—Cuahn che cuaconahn yąh
nchuhn u che rinducó nducoyąca
ihyan ne, tuhme tumacadino
ne yahn vederihquentiyon che
quenan cumá. Namin tumacadino
ne che hua ricuáhn che cuande
yahn mąn, te ricuáhn ndudo che a
mąn Chidá te cuande ye u. 29 Tihcą,
te Chidá ne, dechuh ye u, ne
rinduco ye u. Hua rihcomąn ye u,
te cuahn dąma redináhn nducuahn
che renan ino ye.
30 Cuahn che chihno rąhn Dihvo
vo nducuahn ndudo chemin chan
ne, ąma yąhn ihyan chitahno ye
ihyan.
31 Tuhme rąhn Dihvo vo ri ye
ihyan chahn:
—Ndete che quendi nchuhn
numą ino ne cotahno ne ndudo
che ricuáhn nchuhn ne, tuhme che
cuąco conduco ne u. 32 Avąne ne,
conahn ne ndudo yáhn, ne ndo ne
libre.
33 Ndahconan ihyan chahn ne,
rąhn ye ri ye Dihvo vo:
—Nuhn ne, ndąta yahn Abra-
ham nuhn, ne nde ąma yune hua
ntihcue ihyan nuhn. ¿Me tącą che
rąhn ne che ndo nuhn libre ne?
34 Rąhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—Cuąco rąhn rí nchuhn te
nducoyąca ihyan che vatechica
ye vedeyeno yahn mąn ye, raht-
endihco ye nunde ne, anduhnecą
ndete che hua libre ye, te hua
co cąhcomąn ye nunde yahn
ye. 35 Nchuhn ne, nduhcą sąhn
decąhya yahn ihyan che hua redin
cuande ye vąn dąya ye ne, tihchan
nchuhn nąn Dendiohs. Ate u ne,
Dąya ye u. 36 Chemin che, cuahn
che ndedeváhn ihyan ne, ametah
deh che ndedecadino ye. 37 A
devanó che ndąta yahn Abraham
nchuhn. Ate hua renevahnecun
ne ndudo yáhn, ne chemin che
nahn cąhno ne u. 38 U ne, ricuáhn
nchuhn ndudo che rete cuande
Chidá u, ne nchuhn ne, redin ne
dehtenduh che nahn chida ne.
39 Ndahconan ihyan chahn yahn
Dihvo vo, ne rąhn ye:
—Nuhn ne, Abraham che chida
nuhn.
Ate rąhn ye ri ye ihyan chahn:
—A ndere redin chida nchuhn
Abraham, te hua riquendi ne
yune yahn ye. 40 U ne, rąhn
cuącó rí nchuhn ndudo che a mąn
Dendiohs rete cuande ye u, ate
nchuhn ne, nahn cąhno ne u.
Abraham ne, ndiyu chemin che
din ye. 41 Nchuhn ne, cuahto redin
chida ne, cuahto redin mąn ne.
Rąhn ihyan chahn ri ye Dihvo vo:
—Nuhn ne, Dendiohs che Chida
nuhn.
42 Rąhn Dihvo vo ri ye ihyan
chahn:
—A ndere redin Chida nchuhn
Dendiohs. Hua cuąco che rąhn
ne, ne chemin che hua ri rendi-
hche ne u. Ndiyu che cuande
yahn mąn che cochí, te a mąn Den-
diohs dechuh ye u. 43 Yahn che
hua renevahnecun nchuhn ndudo
yáhn ne, chemin che hua renahn
ne. 44 Nchuhn ne, chundah che
chida ne, sąhn min che redinahn
ne yahn se. Sąhn min ne, rihquen-
tiyon se sąhn rihno ihyan nde ro
che chihnde iyehnse. Cuahn dąma
rihncheh se, te chemin che ntiyon
yahn se. 45 U ne, ricuáhn ndudo
cuąco, ate nducote ndi nino ne ved-
erihncheh ne, chemin che hua ri-
tahno ne che rąhn. 46 Nde ąma
nchuhn ne, hua co cąhma ne che
va nunde yáhn. Ndudo cuąco che
ricuáhn, ne redin yahn che cotahno
ne. 47 A ndero ndi ihyan che yahn
Dendiohs ihyan, te rihcovan ye
Ndudo yahn ye. Ate nchuhn ne,
ndiyu yahn Dendiohs nchuhn, ne
chemin che hua nahn cąhcovan ne
Ndudo yahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, a va ye nde ro che metah cuhndeyạn Abraham

48 Tuhme rạhn sạhn ndinạn chahn ri se Dihvo vo:

—Rạhn cuạco nuhn ri nuhn ndih che ndere ihyan ndih, nduhcạ ihyan nación yahn Samaria mạn, quenun vaco chihngạ ndih mạn.

49 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn chahn:

—U ne, rendevá yavenạn Chidá. Ate nchuhn ne, rendạhchenan ne u, ne chemin che ndere rạhn ne che quenun vaco chihngạ u. 50 U ne, hua rendonan mạ́n u. Ate va Chidá che rendeva ye yavenạ́n, ne ihyan min che retechecạde ye. 51 Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ihyan che rihcovan ye che ricuáhn ne, cuahtenan ye cuahn dạma.

52 Tuhme rạhn se ri se Dihvo vo:

—Mạn ne, a devano cuạco nuhn che quenun vaco chihngạ ndih, yahn che tihcạ rạhn ne. Abraham mạn, nducoyạca ihyan profeta mạn ne, chih ye. Me ndih ne, rạhn ne te ihyan che cạhcovan ye ndudo che ricuahn ne ne, cuahtenan ye cuahn dạma. 53 ¿A tahque rigonun chihve ndih che co chida nuhn Abraham, che rạhco ne? Ihyan min mạn, nducoyạca ihyan profeta mạn ne, chih ye. ¿Duh ndih, che rạhco ne?

54 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Ndete che rendonan mạ́n u ne, nde hua cochihve yáhn. Chidá, ihyan min che rạhn nchuhn che Dendiohs yahn ne ne, a ihyan min che rendeva ye yavenạ́n. 55 U ne, rendihché ihyan, ate nchuhn ne, hua rendihche ne ihyan. Rendihché ihyan, ne redináhn che rihquentiyon ye. Cuạco che rạ́hn, ndiyu nduhcạ nchuhn che ndere rạhn ne che rendihche ne ihyan. 56 Ihyan ndico yahn nchuhn, Abraham ne, ạma chi yeno ye cuạhn che checadino ye che va che chí iyehnse, ne nde tahque chi yeno ye cuahn che a chinahn.

57 Tuhme rạhn se ri se Dihvo vo:

—Nde mare o raco ndiche nduyo metah co ndih, ¿tạcạ che ndihchero ne Abraham?

58 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te u ne, a vá nde ro che metah cuhndeyạn Abraham.

59 Tuhme chetạh sạhn chahn tu, che cạh se Dihvo vo. Ate cheh nạn se ihyan, ne ndiquendạh ye chete yạco me. Chuh ye vạn nducoyạca se, cuahn ye.

9

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che chi ro nạn ạma sạhn che ve nạn se nde ro che chihndeyạn se

1 Ạma ro ne, ndihchero Dihvo vo ạma sạhn che ve nạn se nde ro che chihndeyạn se. 2 Ihyan apóstol yahn ye ne, tumerune ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ¿dehco che ve nạn sạhn tih ne? ¿A cạva nunde yahn indihte yahn se, o cạva nunde yahn mạn se ne?

3 Ndahconan Dihvo vo yahn ihyan chahn, ne rạhn ye:

—Ndiyu cạva nunde yahn indihte yahn se, nde huane cạva nunde yahn mạn se. Ve nạn se cạva che cuhnde ro vederihquentiyon yahn Dendiohs, tumacadino ihyan. 4 U ne, va che din nun inó dináhn ntiyon yahn Ihyan che dechuh ye u numanahn che quenan cá iyehnse. 5 Numacuahn ro che quenán muhn ne, ricuáhn Ndudo yahn Dendiohs ihyan cạva che netah ndutinạn ye.

6 Chihno rạhn ye chemin ne, din ye tah nchete nduco nunedan ye, ne chacotạhme ye ndutinạn sạhn nạn ve me. 7 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:

—Cuehn conane nan nạn nune che duche Siloé —che tihcạ duche nune me ne, conahn “Nune Rica.”

Cuahn sạhn nạn ve me, ne cuahn che nạno se nạn se nạn nune me ne, chi ro nạn se. 8 Cuahn che ntạ se ne, rạhn ihyan nino ndevạco se

mạn, ihyan che rendihche ye sạhn mạn:
—¿A ndiyu sạhn tih che rica se che din ihyan vedevạhino nduco se ne?
9 Nạhn ihyan ne, rạhn ye:
—Sạhn tih chemin.
Nạhn tun ihyan ne, rạhn ye:
—Ndiyu sạhn tih chemin, ate tihcạ ro se.
Rạhn mạn se:
—A u chemin.
10 Tumerune ihyan sạhn:
—¿Me tạcạ chi che chi ro nan ne?
11 Ndahconan se, ne rạhn se:
—Ihyan min che duche ye Jesús, din ye nchete, chacotạhme ye ndutinán, ne tahve ye u, cháhn nạnó nán nạn nune Siloé. Chihno nạnó nán ne, ndetạhno chi ro nán.
12 Tumerune ihyan chahn sạhn:
—¿Ti quenan ihyan min ne?
Ndahconan se, ne rạhn se:
—Hua devanó.
13 Tuhme quenda ihyan sạhn min nạn sạhn fariseo. 14 Ro che din Dihvo vo che chi ro nạn sạhn min ne, ro che rahtetuhno ihyan. 15 Chemin che tumerune sạhn fariseo chahn sạhn tạcạ chi che chi ro nạn se. Ndahconan se, ne rạhn se ri se sạhn chahn:
—Chacotạhme Jesús nchete ndutinán, ne nạnó nán nduhcạ che rạhn ye, ne ndetạhno chi ro nán.
16 Tuhme rạhn ạma o sạhn fariseo chahn:
—Sạhn che tihcạ din me ne, ametah yahn Dendiohs che tihcạ redin se, te hua renevahnecun se ro che rahtetuhno ihyan.
Ate tạma te o se ne, rạhn se:
—Ndete che hua yahn Dendiohs sạhn ne, ¿tạcạ redin se vederihno tuhme?
Nduco tihcạ ne, hua cavih ndudo yahn se nduco vih, 17 ne ndaconan tumerune se sạhn min:
—Me di, ¿deh rahn yahn sạhn min che din se che chi ro nan ne?
Ndahconan se, ne rạhn se ri se sạhn chahn:
—U ne rạ́hn te ihyan min ne, ạma ihyan profeta.
18 Ate sạhn chahn ne, hua nahn cotahno se che ve nạn sạhn min ro menạn. Chemin che tahve se chehua indihte yahn sạhn min, 19 ne tumerune se ihyan:
—¿A nchuhn dạya ne sạhnguh ne? ¿A cuạco che ve nạn se cuahn che chihndeyạn se ne? ¿Me tạcạ chi che chi ro nạn se ne?
20 Ndahconan indihte yahn sạhn min:
—Sạhnguh che dạya nuhn, ne ve nạn se cuahn che chihndeyạn se. 21 Ate hua devano nuhn tạcạ chi che chi ro nạn se, nde hua devano nuhn duh ihyan din ye che chi ro nạn se. Tumerune nchuhn sạhn. A va nduyo yahn se, ne mạn se co nte cuande se nchuhn.
22 Indihte yahn sạhn min ne, tihcạ rạhn ye, te vạhino ye, yahn che a checadino ye te sạhn ndinạn chahn ne, a ntuhno se che ndetendạh se adecoduhno ihyan chete yạco, ndete che cotahno ye che Dihvo vo ne, a ihyan min che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse. 23 Chemin che rạhn ihyan chahn ri ye sạhn ndinạn chahn che tumerune se mạn sạhn dạya ye te a va nduyo yahn se.
24 Tuhme ndaconan cah sạhn ndinạn chahn sạhn min, ne rạhn se ri se sạhn:
—Codin cạva Dendiohs, ne cahme co nuhn cha che cuạco, te nuhn ne, devano nuhn te sạhn min che din se che chi ro nan ne, sạhn nunde se.
25 Ndahconan sạhn min, ne rạhn se ri se sạhn chahn:
—U ne, hua devanó a ihyan nunde ye o hua. Ate devanó che ro menạn me ne, ve nán, ne ihyan min din ye che chi ro nán.
26 Ndaconan tumerune sạhn chahn sạhn:
—¿Tạcạ din se che chi ro nan ne?
27 Ndahconan sạhn min, ne rạhn se ri se sạhn chahn:

—A rąhn rí nchuhn, ne hua ritahno ne. ¿Deh ndah co yahn ne che ndaconán cąhma tún ne? ¿A nduco ne nahn cotahno ne ihyan min ne?
28 Rąhva sąhn chahn nduco sąhn min, ne rąhn se ri se sąhn:
—Di ne, ndichahtine sąhn min. Ate nuhn ne, ndichahtino nuhn Moisés. 29 A devano nuhn te Moisés ne, a mąn Dendiohs cąh ye ntiyon ihyan. Ate sąhn che rahn me ne, nde hua devano nuhn ti chica se.
30 Ndahconan sąhn min, ne rąhn se ri se sąhn chahn:
—Ąma rahn inó yahn nchuhn, che rąhn ne che hua devano ne ti chica ihyan min, te u ne, din ye che chi ro nąn. 31 A devano cuąco vo te Dendiohs ne, hua rihcovan ye yahn ihyan nunde, ate rihcovan ye yahn ihyan che renevahnecun ye ihyan mąn, redinahn ye vederihquentiyon yahn ye mąn. 32 Nde ąma yune hua nihnevan vo yahn ąma ihyan che co din ye che co ro nąn ihyan nąn ve. 33 Ihyan min ne, Dendiohs dechuh ye ihyan, ne chemin che redin ye vederihno. Ndete che hua ne, hua dehva co din ye.
34 Rąhn sąhn chahn ri se sąhn min:
—Di ne, ąma sąhn nunde di nde ro che chihneyan. ¿Tącą che nahn cacuehn nuhn ne?
Chihno rąhn se chemin ne, ndetendąh se sąhn chete yąco.
35 Checadino Dihvo vo che ndetendąh sąhn ndinąn chahn sąhn min chete yąco, ne cuahn che ntąca ye sąhn ne, tumerune ye sąhn:
—¿A ritehne Dąya Dendiohs ne?
36 Rąhn se ri se ihyan:
—Dihvé, cąhma ne co ne u duh ihyan min cąva che cotahnó ihyan.
37 Ndahconan Dihvo vo, ne rąhn ye ri ye sąhn:
—A u chemin, che renté ndoque. Mąn ne, a ndihche u.
38 Tuhme chehntihya se nąn Dihvo vo, ne rąhn se ri se ihyan:
—Dihvé, ritahnó ndih.
39 Namin rąhn Dihvo vo:
—U ne, ndą́ iyehnse cuh cąva che techecądé yahn nducoyąca ihyan. Ihyan che hua devano ye Ndudo yahn Dendiohs ne, cacúahn ihyan, ne ihyan che devano ye che rąhco ye ne, cuhnde ro yahn ye che nde hua devano ye.
40 Ąma o sąhn fariseo che chenun se min ne, chihnevan se che tihcą rąhn ye, ne rąhn se ri se ihyan:
—¿A namin nuhn, rąhn ne yahn nuhn che hua devano nuhn ne?
41 Ndahconan Dihvo vo, ne rąhn ye ri ye sąhn:
—Ndete che hua devano nchuhn ne, nde hua chendihco ne nunde. Ate nducote a mąn nchuhn rąhn ne te a devano ne mąn, nducote rahcotąhn ne mąn ne, chemin che chendihco ne nunde.

10

Ejemplo yahn itecuche

1 Quendi Dihvo vo, ne rąhn ye:
—Cuąco rą́hn rí nchuhn te sąhn duco ne, huą rendą se cuąhn chendevah yahn chan nąn chenun itecuche, te rendą se cuąhn chihto chan. 2 Ate ihyan che redin ye cudądo itecuche ne, rendą ye cuąhn chendevah yahn chan. 3 Sąhn che redin cudądo chendevah ne, renąhne se, ne rendą ye. Rąhn ye che duche queri ąma te, ne rah ye ite. Cuahn che rah ye ite ne, rechi te, ne retendąh ye ite chete chan. 4 Cuahn che a retendąh ye nducoyąca te chete chan ne, riquendąhnąn ye yahn te, ne riquendi te ihyan, te ndi nino te ihyan. 5 Ate hua riquendi te sąhn che hua rendihche te. Tahque ndah te ne, rano te yahn se, yahn che hua rendonahn te ndudo yahn se.
6 Dihvo vo ne, nte ye ejemplo cuh cąva sąhn chahn, ate hua chenahn se.

Ejemplo yahn ihyan che ndah redin ye cudądo itecuche

7-9 Quendi Dihvo vo, ne rąhn ye ri ye sąhn chahn:

—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te,
nduhcạ che richihve chendevah
yahn chan cạva che co chuh
itecuche ne, tihcạ u cạva ihyan
yáhn. Ihyan che ritahno ye u
ne, ndevahn ye, ne cuahtenan
ye vahchetero. Ihyan chahn ne,
anduhnecạ itecuche che hua ndere
vatechica mạn te, che rendondạ
te chete chan, ri te cudạdo mạn,
riquendạh te rahn te reh te mạn.
Nducoyạca sạhn rihncheh che
chahte se ro che metah ndạ́, redin
cạ se che Ndudo yahn Dendiohs
rahndudo se ne, anduhnecạ sạhn
duco, tihchan se, ne ihyan yahn
Dendiohs ne, hua rihcovan ye
ndudo yahn se.

10 ’Sạhn duco ne, rendạ se cạva
che cạhno se ihyan mạn, duco se
mạn, cuihno denda se ihyan mạn.
Ate u ne, ndạ́ cạva che ndedeváhn
ihyan, ne ạma ndạhcạ cuahno
ye, cuahtenan ye vahchetero.
11 Nduhcạ ạma ihyan che ndah
redin ye cudạdo itecuche yahn
ye nde ndihco mendạhn ye ihyan
cạva che ndedevahn ye ite ne, tihcạ
u, te ndah redín cudạdo ihyan
yáhn, nde cạhco mendạ́hn u cóh,
cạva che ndedeváhn ihyan. 12 Ate
nducoyạca sạhn mozo che redin
se ntiyon min ne, nducote ndiyu
yahn se itecuche ne, hua cudạdo
se. Cuahn che rendạ lobo ne,
rihcomạn se itecuche che nduco se,
ne rano se. Tuhme retạh lobo ite,
ne rihno rano ite chenạhn. 13 Rano
se, te ndiyu dihve itecuche sạhn,
ne hua redin se cudạdo ite numa
ino se.

14-15 ’U ne, anduhnecạ ạma ihyan
che ndah redin ye cudạdo itecuche
yahn ye. Chidá ne, rendihche ye
u, ne u ne, rendihché ihyan. U
ne, nda cuandé ihyan yáhn, ne mạn
ye ne, richahtino ye u. U ne, nde
cạhco mendạ́hn u cóh, cạva che
ndedeváhn ihyan. 16 Namin vate
ca ihyan che nedin yáhn ihyan, nd-
edeváhn ihyan. Mạn ne, vatechica
vạne ye, ate nevahnecun ye u, ne
ndo dạma ye vạn ihyan yáhn.
17 ’Chidá ne, yahino ye u, te
cạhco mendạ́hn u cóh, cạva che
ndedeváhn ihyan iyehnse. Cuihno
min ne, va che ntuché. 18 Nde ạma
ihyan ne, hua co cạhno ye u, ndete
che hua mạ́n cạhco mendạ́hn u.
Va vederihquentiyon yáhn cạva
che cạhco mendạ́hn u cóh. Namin
va vederihquentiyon yáhn che
ntuché. Vederihquentiyon min
che te Chidá u.
19 Cuahn che chihno rạhn Dihvo
vo ndudo chemin chan, chihnevan
sạhn ndinạn chahn ne, ndevanạn
se, a vih rạhn ạma a vih rạhn tạma
se. 20 Ạma yạhn se ne, rạhn se:
—Nde hua tumacạh nchuhn che
rạhn sạhn tih, te quenun vaco chi-
hngạ sạhn, ne hua va cuạco dave
yahn se.
21 Ate nạhn tun se ne, rạhn se:
—Adecoduhno ihyan che que-
nun vaco chihngạ ihyan ne, hua
tihcạ runecạde rente ye. Avạne ne,
hua co din ye che co ro nạn ihyan
nạn ve.

Sạhn ndinạn yahn nación yahn Israel ne, nahn cạh se tu Dihvo vo Jesucristo

22 Ro min ne, ro iche, ne tạhn
min redin ihyan vihco yahn yạco,
min yạn Jerusalén. 23 Dihvo vo
ne, quechica ye ndiyạco me mạn
corredor che duche Corredor yahn
Salomón. 24 Ndo dạma sạhn nd-
inạn chahn nạn ye, ne rạhn se ri se
ihyan:
—Ndete che ndih, ihyan min che
a va cạde che chi ye ndedevahn ye
ihyan iyehnse ne, cạhma cuạco no
ne co ne nuhn. Hua ndạhcạ che
rihco ndeh ne.
25 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye sạhn:
—A rạ́hn rí nchuhn, ne hua
ritahno ne. Nduco vederihno che
redín numacuahn vederihquen-
tiyon yahn Chidá ne, a ndero ndi
che a u chemin. 26 Ate nchuhn ne,
hua ritahno ne, te hua ndi cuande

ne vạn ihyan yáhn, nduhcạ che
a rạ́hn rí nchuhn. 27 Ihyan yáhn
ne, rihcovan ye ndudo yáhn, ne
rinduco ye u. Me u ne, nda cuandé
ihyan. 28 Rendedeváhn ihyan,
ne cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro. Hua duhva co
din che conda ye, te u nda cuandé
ihyan. 29 Mạn Chidá tendạhnun ye
ihyan chahn cạva che cotạhno ye u.
Ihyan min che tahque chahte ved-
erihquentiyon yahn ye, ne nducote
namin nda cuande ye ihyan ne,
chemin che hua duhva co din che
conda ye. 30 U nduco Chidá ne, ạma
no vederihquentiyon yahn nuhn
mạn, ạma no vederendedecadino
yahn nuhn mạn.

31 Cuahn che tihcạ rạhn Dihvo
vo ne, ndaconan chetạh sạhn nd-
inạn chahn tu che cạh se ihyan.
32 Tuhme rạhn ye ri ye sạhn:

—Numacuahn vederihquen-
tiyon yahn Chidá, ạma ndeh nạn
dehtenduh che ndah nedín nạn
nchuhn. Ate nchuhn ne, de tu
nahn cạh ne u.

33 Ndahconan sạhn chahn ne,
rạhn se ri se ihyan:

—Ndiyu yahn dehtenduh che
redin ne che cạh nuhn tu ndih, ate
yahn che duche rino ne Dendiohs
che tihcạ rạhn ne. A ndero ndi che
ihyan iyehnse ndih, ne rạhn ne te
ạma no vederihquentiyon quenan
cuma ne nduco Dendiohs.

34 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
sạhn chahn:

—Nạn ley che riquendi nchuhn
ne, ndirun che rạhn Dendiohs
yahn ihyan tuhcạ: “Nchuhn ne,
menun Dendiohs nchuhn.” 35-36 A
devano nchuhn te cha che ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs ne,
hua co cạhmo vo che hua cuạco.
Nducote a mạn Dendiohs rạhn
ye yahn ihyan che rihnde tạh ye
Ndudo yahn ye te menun Dendiohs
ihyan ne, chemin che nde tah
hua ndạhcạ che tihcạ rạhn ne
che duche rinó Dendiohs, che
rạ́hn che u che Dạya ye mạn,
che tendạhnun ye u, dechuh ye
u muhn iyehnse mạn. 37 Cuentah
nchuhn ndutinạn ne, condihchero
ne. Ndete che numacuahn ved-
erihquentiyon yahn Chidá, redín
vederihno, tuhme cotahno ne
u. 38 Nducote redín vederihno
numacuahn vederihquentiyon
yahn ye ne, cotahno ne u, andahre
hua nahn cotahno ne yahn ndudo
che ricuáhn. Tuhme tumacadino
ne che rinduco Dendiohs Chida u.

39 Chihco dạma ino sạhn chahn
tạma yune che nahn din se preso
ihyan, ate ndiquendạh ye vạn se,
ne din vi ye.

40 Tuhme cuahn ye cuạhn chi-
hto ico Jordán, ne min quenan
ye, lạdo cuạhn nạn che riquendạh
yạhn, cuạhn nạn che quenan Juạn
Bautista chehdenune ye ihyan ro
menạn. 41 Ạma yạhn ihyan rahn
ye, rendihchero ye Dihvo vo, ne
rạhn ye:

—Juạn Bautista ne, andahre hua
din ye nde ạma vederihno, ate
nducuahn che rạhn ye yahn ihyan
cuh ne, cuạco.

42 Ihyan che chahn ye min ne,
ạma yạhn ye chitahno ye ihyan.

11

Chih Lázaro

1-3 Yạn Betania ne, chihnde ạma
ihyan che duche ye Lázaro. Ihyan
min ne, chahte o cahve ye; ạma
ye ne, duche ye María, ne tạma ye
ne, duche ye Marta. A ihyan che
duche María me che chacotạhme
ye nunedạn cạh Dihvo vo, ne ndi
cuma ye nduco yudo tin ye. Ạma
yune ne, chetạh cah Lázaro, ne ạma
tahn ndi ye. Tuhme tahve nduh
che o cahve ye ndudo yahn Dihvo
vo, ne rạhn ye:

—Dihve nuhn, amigo yahn ne
Lázaro ne, chetạh cah ihyan, ne
ạma tahn ndi ye.

4 Cuahn che chihnevan Dihvo vo
ne, rạhn ye:

—Cah min ne, andahre din
che coh ye, ate chemin ne, cạva

che cuhnde ro vederihquentiyon
chahte yahn Dendiohs, ne ndeva
ihyan yavenạn ye mạn, ndeva ye
yavenạn u che Dạya ye mạn.
5 Andahre ạma yahino Dihvo vo
ihyan chahn, Lázaro mạn, María
mạn, Marta mạn ne, 6 cuahn che
ndạ ndudo yahn ye che cah Lázaro
ne, chendah ca ye te o ro min nạn
che quenan ye. 7 Chihno min ne,
rạhn ye ri ye ihyan apóstol yahn ye:
—Ndaconan cuhn vo nduco
nchuhn estạdo yahn Judea.
8 Tuhme rạhn ihyan chahn ri ye
ihyan:
—Ihyan Ricuahn, cade chuh
neve ro che nahn cạhno sạhn
ndinạn chahn ndih nduco tu, ne
mạn ne, ¿a rihco ne che cạhn tun
ne min ne?
9 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Ndichio ura che ạma ro, ne
cuahn che ro vatechica vo ne, hua
renda cạh vo, te ro nạn vo yahn che
quendihco dave yahn yạhn. 10 Ate
ndete che vino vatechico vo ne,
conda cạh vo yahn che man ro.
11 Chihno min ne, rạhn ye ri ye
ihyan chahn:
—Amigo yuhn vo Lázaro ne,
quiyạdo ye, ate cạ́hn ndedetuhché
ihyan.
12 Rạhn ihyan chahn ri ye ihyan:
—Dihve nuhn, ndete che chetạh
yạhnde ihyan ne, ametah nduh
dito ri yahn ye.
13 Dihvo vo ne, hua rạhn cuạco
ye che a chih Lázaro, ne chemin
che rạhco ihyan apóstol chahn che
quiyạdo ye. 14 Tuhme rạhn cuạco
ye ri ye ihyan chahn:
—Lázaro ne, a chih ye. 15 Tahque
ndạhcạ che hua quenán min ro che
chih ye, te nduco tihcạ ne, tahque
ndah ro yahn nchuhn, cạva che co-
tahno ne. Mạn ne, cuhn vo quendi-
hchero vo ihyan.
16 Tomás, ihyan min che ntạhco
ihyan che duche ye "Cuạhche"
ne, rạhn ye ri ye ihyan apóstol
chenạhn chahn:
—Cuhn vo nduco nchuhn, con-
duco vo Dihvo vo, andahre va che
coh vo dạma nduco ye.

A Dihvo vo Jesucristo che rendedevahn ye ihyan iyehnse mạn, rendedetuhche ye tenạhn mạn

17 Cuahn che ndạ Dihvo vo yạn
Betania ne, a cun ro che quenun
Lázaro chete yạyan. 18 Betania
ne, nino nduco yạn Jerusalén, ri
tenduh o kilómetro quenan mạhn,
19 ne ạma yạhn sạhn ndinạn
yahn nación yahn Israel, chahn
se chendihchero se Marta mạn,
María mạn, cạva che necạh se
vedechahtino ihyan, yahn che chih
cahve ye. 20 Cuahn che checadino
Marta che a ndạ nino Dihvo vo ne,
cuahn ye quendi yune ye ihyan.
Numanahn min ne, quenun María
vah. 21 Ura che a tạhn nun Marta
Dihvo vo ne, rạhn ye ri ye ihyan:
—Dihvé, ndete che muhn que-
nan ne ro che chi dito yahn cahvé
ne, nde hua chih ye. 22 Ate dehve
din yahn, te ndih ne, adecodehno
che cạca ne Dendiohs ne, cuahne-
cun ye.
23 Rạhn Dihvo vo ri ye Marta:
—Quehve ne, ndaconan conan
se.
24 Rạhn Marta ri ye Dihvo vo:
—Cuạco che ndaconan conan ye,
cuahn che ntuche tenạhn, ro che
cuihno iyehnse.
25 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
Marta:
—Che ntuche tenạhn mạn, che
cuahtenan ye vahchetero mạn ne,
a u che rihquentiyón. Ihyan che
ritahno ye u ne, andahre coh ye
ne, ntuche ye. 26 Nducoyạca ihyan
che ritahno ye u ne, hua conda ye,
te cuahtenan ye vahchetero cuahn
dạma. ¿A ritehne chemin ne?
27 Rạhn Marta ri ye Dihvo vo:
—Tạcạ hua, Dihvé. Ritahnó.
Namin ritahnó che a ndih che Dạya
Dendiohs mạn, a ndih che a va
cạde che chi ne ndedevahn ne
ihyan iyehnse mạn.

28 Chihno rạhn Marta ne, cuahn
ye ngua ye coh ye María, ne rạhn ye
deco deco ri ye ihyan:
—Ndạ Ihyan Ricuahn, ne rah ye
di.
29 Ndetạhno necuan María, ne
cuahn ye nạn che quenun Dihvo
vo. 30 Dihvo vo ne, ametah
condạ ye viyạn, te quenan rino
ye yune nạn che ntạca Marta
ihyan. 31 Sạhn ndinạn chahn che
chenan se vạco María renecạh se
vedechahtino ihyan ne, ndihchero
se che aderano ye necuan ye cuahn
ye, ne cuahn se nduco ye. Rạhco se
te cuahn ye nạn yạyan, cuaco ye
cạva cahve ye.
32 Cuahn che ndạ María nạn Di-
hvo vo ne, chehntihya ye, ne rạhn
ye:
—Ndete che muhn quenan ne ro
che chi dito yahn cahvé ne, nde
hua chih ye.
33 María ne, ạma raco ye. Namin
sạhn chahn ne, raco se. Ndihchero
Dihvo vo, ne ạma chi ndạche ye.
34 Tumerune ye ihyan chahn:
—¿Ti chihche nchuhn tenạhn me
ne?
Rạhn ihyan chahn ri ye ihyan:
—Dihve nuhn, cuhn vo nduco
ne, ndihchero ne.
35 Namin chaco Dihvo vo.
36 Tuhme rạhn ạma o sạhn chahn:
—Condihche nchuhn. A ndero
ndi che ạma yahino ye tenạhn me.
37 Tạma te o se ne, rạhn se:
—Ihyan tih ne, din ye che chi ro
nạn sạhn nạn ve me. ¿Tạcạ che hua
din ye che ndoyahn Lázaro, ne hua
chih ye?

*Dihvo vo Jesucristo ne, ndede-
tuhche ye Lázaro*

38 Dihvo vo ne, ạma chi ndạche
ye, ne cuahn ndạ ye nạn yạyan
me. Yạyan me ne, ndindah nạn
ạma yạva, ne ạma tu chahno ndi
chendevah yahn. 39 Rạhn Dihvo
vo:
—Cuehnevi nchuhn tu chende
yạyan. Conạhne ne.
Tuhme rạhn Marta ri ye Dihvo
vo:
—Dihvé, co a ran tenạhn, te a
chihno cun ro che chih ye.
40 Ate rạhn Dihvo vo ri ye Marta:
—A rạ́hn rí di te ndete che
ritehne ne, tumacadine veder-
ihquentiyon chahte yahn Den-
diohs.
41 Tuhme chehnevi ihyan chahn
tu me. Chenihyon nạn Dihvo vo
nạn ro, ne covạh ye tuhcạ:
—Chidá, renté nundihve cuahn
ndih yahn che rihcovan ne che
revạ́h. 42 A devanó te cuahn dạma
che revạ́h ne, rihcovan ne, ate
tihcạ rạ́hn cạva che ndah yahn
ihyan che chenun ye muhn, cạva
che cotahno ye che a ndih dechuh
ne u.
43 Chihno covạh ye ne, rạhn ye
ạma dito:
—Lázaro, ¡cuendiquendah tạn!
44 Ndetạhno ntuche ihyan min,
ndiquendạh ye chete yạyan. Deva
ndacotuma ye tino, nde tạh nde
cạh ye mạn, nạn ye mạn. Rạhn
Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Cuentạhte nchuhn tino che
ndacotuma ye.

*Rente cạde sạhn ndinạn chahn
che din se preso Dihvo vo Jesucristo*

45 Sạhn ndinạn chahn che chahn
se chinduco se María cuahn che
chih cahve ye ne, ndihchero se
vederihno che din Dihvo vo, ne
ạma yạhn se chitahno se ihyan.
46 Ate nạhn se ne, chahn se chengo
se sạhn fariseo yahn vederihno
che din ye, ndedetuhche ye Lázaro.
47 Tuhme ndo dạma sạhn fariseo
chahn mạn, chidocuyạn ndinạn
mạn, nduco nducoyạca sạhn nd-
inạn yahn nación yahn Israel, nte
cạde se, ne rạhn se:
—¿Tạcạ din vo?, te ihyan min ne,
ạma redin ye vederihno. 48 Ndete
che cạhcomạn vo che quendi ye
ne, nducoyạca ihyan cotahno ye
ihyan, ne denạn chi sạhn ndinạn
yahn Roma, cuihno ndahtera se

yąco yuhn vo mąn, cuihno cąhno
se ihyan nación yuhn vo mąn.
49 Ate Caifás, ihyan min che chi-
docuyąn che tahque ndinąn nduyo
min ne, rąhn ye ri ye sąhn chahn:
—Nchuhn ne, nde hua devano
ne. 50 Nde tah hua retumacadino
ne, te tahque ndąhcą yuhn vo,
che coh ąma no ihyan cąva ihyan
nación yuhn vo yudomin ca che
coh nducoyąca ye.
51 Caifás ne, ndiyu che nd-
edecadino mąn ye che tihcą rąhn
ye. Nducote ihyan min ndinąn
ye nduyo min ne, cąh Dendiohs,
checadino ye, ne chemin che
rąhn ye che va che coh Dihvo vo
Jesucristo, cąva che ndedevahn
ye ihyan nación yahn Israel
mąn, 52 nducoyąca ihyan yahn
Dendiohs che chenan ye muhn
min numachahte iyehnse mąn.
53 Tihcą chi, che nde ro min, chihco
cąde sąhn ndinąn chahn che cąhno
se Dihvo vo.
54 Chemin che ametah quechica
ro Dihvo vo vąn ihyan. Tahque
ndah ye ne, chica ye estądo yahn
Judea, ne cuahn ye ąma cuąn, nino
yąhn nąn che metah duhva, chihto
ąma yąn che duche Efraín. Min
quenan ye nduco ihyan apóstol
yahn ye.
55 A cochi nino vihco ro yudo
yahn ihyan nación yahn Israel,
ne ąma yąhn ihyan rica ye yąn
vąco ye, rahn ye yąn Jerusalén
ąma o ro numanahn che metah
cuanąn vihco me, cąva che ndo
dave ye nduhcą costumbre yahn
ye. 56 Rinuhn ihyan chahn Dihvo
vo, ne ąma retumarune vih ye ura
che chenun ye chete yąco:
—Nchuhn, a hua devano ne, ¿a
chi ye vihco ne?
57 Sąhn fariseo mąn, chidocuyąn
ndinąn mąn ne, a ndihquentiyon
se che adecoduhno ihyan che de-
vano ye ti quenan Dihvo vo ne,
cąhma ye co ye sąhn, cąva che din
se preso ihyan.

12

*Ąma ihyan ndąhta ne, cha-
cotąhme ye nunedąn cąh Dihvo vo
Jesucristo*

1 Te ąn ro ca renda che ndą ro
yudo me, ne cuahn Dihvo vo yąn
Betania, quendihchero ye Lázaro,
ihyan min che ndedetuhche ye
ihyan vąn tenąhn. 2 Vąco Lázaro
din ihyan chahn ąma vihco cąva
Dihvo vo, ne cąh ye, cheh vino ye.
Marta ne, chihntąve ye che cheh
ihyan chahn, ne Lázaro mąn, Di-
hvo vo mąn, vate ye nduco ihyan
chenąhn nąn mesa. 3 Ura min ndą
María, nda ye tenduh mąhn litro
nunedąn ndah, che duche nardo.
Chemin ne, ąma yahn chihve. Cha-
cotąhme ye cąh Dihvo vo, ne nedin
cuma ye nduco yudo tin ye. Nu-
macuahn chetevah me quendihco
chan dąn. 4 Tuhme ąma sąhn che
ndi cuande se vąn ihyan apóstol
chahn, che duche se Judas Iscari-
ote, dąya Simón, sąhn min che va
che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne,
rąhn se:
5 —Nunedąn tih ne, rigonun
chihve tenduh ino ciento tume
diyąhngua, ¿tącą che hua ndihcue
tąhn tih, ndąca che conan te ihyan
chevąh?
6 Judas ne, ndiyu che yahino se
ihyan chevąh che tihcą rąhn se,
te yahn che duco se. Nducote
sąhn min ndi se tesorero vąn ihyan
apóstol chahn ne, rendąca yune
che reduco se. 7 Tuhme rąhn Dihvo
vo ri ye sąhn:
—Hua cąhca tan che tihcą redin
te. Chehdendą te nunedąn me u,
cąva che cuhndeyąn che conún
chete yąyan. 8 Ihyan chevąh
ne, cuahn dąma chenun ye vąn
nchuhn, ne co conan ne ihyan
cuahn che nahn ne. Ate u ne, hua
cuahn dąma conán nduco ne.

*Rentuhno sąhn ndinąn chahn
cąva che cąhno se Lázaro*

9 Ąma yąhn ihyan nación yahn
Israel, checadino ye che yąn

Betania quenan Dihvo vo, ne
cuahn ye quendihchero ye ihyan.
Namin nahn ndihchero ye Lázaro,
ihyan min che ndedetuhche Dihvo
vo ihyan vạn tenạhn. 10 Tuhme
ntuhno chidocuyạn ndinạn chahn
che namin nduco Lázaro cạhno
se ihyan, 11 te a cạva Lázaro che
ạma yạhn ihyan nación yahn Israel
rihcomạn ye sạhn, ritahno ye
Dihvo vo.

Chendạ Dihvo vo Jesucristo yạn Jerusalén

12 Ạma yạhn ihyan ndạ ye vihco
ro yudo, yạn Jerusalén. Chi dave
tạma ro me ne, checadino ye che va
che ndạ Dihvo vo. 13 Tuhme chihca
ye iyon, quenda ye, ne cuahn ye
quendi yune ye Dihvo vo. Cuahn
che tạhn nun ye ihyan ne, chendạ
ye viyạn rah yeno ye:

—¡Ndeva vo yavenạn Dihvo vo
Dendiohs! ¡Ndeva vo yavenạn
ihyan cuh che dechuh ye! ¡Ndeva vo
yavenạn ihyan cuh che Rey yahn
nación yuhn vo Israel!

14 Dihvo vo ne, ndạca ye ạma
burro lihn, quendudo ye ite, te a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ:

15 Nchuhn ihyan yạn Jerusalén,
hua dehva rạhco ne.

Condihche ne. Cochi Rey yahn ne,
quendudo ye ạma burro lihn.

16 Ro menạn ne, hua chenahn
ihyan apóstol yahn dehtenduh che
tuhchan, ate adive cuahn che a
conạhn Dihvo vo vahchetero ne,
tuhme chenahn ye che nducuahn
che chahno chi Dihvo vo ne, a
ndirun yahn nạn Ndudo yahn Den-
diohs.

17 Ihyan che ndihchero ye ved-
erihno che din Dihvo vo, ndede-
tuhche ye Lázaro vạn tenạhn ne,
rente ye yahn. 18 Chahn ino ihyan
yahn vederihno me, ne chemin che
ạma yạhn ye chahn ye chendi yune
ye Dihvo vo. 19 Tuhme rente sạhn
fariseo chahn vạn mạn se nduco
vih:

—Condihche nchuhn. A chih-
nonan yahn ntiyon yuhn vo, te
nducoyạca ihyan ne, a chinduco ye
ihyan cạh.

Ạma o sạhn nación yahn Grecia ne, nahn ndihchero se Dihvo vo Jesucristo

20 Vạn ihyan che chahn ye vi-
hco min yạn Jerusalén, ndeva ye
yavenạn Dendiohs ne, nduco neve
sạhn nación yahn Grecia. 21 Sạhn
chahn ne, chahn ndạ se nạn ạma
ihyan yạn Betsaida, estạdo yahn
Galilea, duche ye Felipe, ne rạhn se
ri se ihyan:

—Codin ne favor, ne quenda ne
nuhn nạn Jesús, te nahn ndihchero
nuhn ihyan.

22 Felipe ne, chahn ye rạhn ye
nduco Andrés, ne cuahn nduh che
o ye, yạhve ye Dihvo vo. 23 Tuhme
rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—U che rinducó nducoyạca
ihyan ne, adecodehno ura nạ́hn
vahchetero. 24 Cuạco rạ́hn rí
nchuhn te cạva che co yahn ạma
ndute trigo, ndo ndeh ne, va che
cuehche ndiyạhn. Ndete che hua
cuehche ne, hua co ndeh. 25 Ihyan
che nahn ndedevahn mạn ye
ihyan ne, denda ye ihyan. Ate
ihyan che rihco mendạhn ye ihyan
muhn iyehnse ne, cuahtenan ye
vahchetero numạcuahn ro. 26 Duh
ihyan che nahn din ye ntiyon yáhn
ne, va che cạhco dạma ino ye
conduco ye u. Ihyan che redin
ye ntiyon yáhn ne, cuahtenan ye
vahchetero nducó, ne din Chidá
che quendạh yavenạn ye.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo te va che cạhno se ihyan

27 ’Mạn ne, ạma rạ́n. Ate
ndotenan che cạhmá có Chidá
che ndedevahn ye u, cahnevi ye
che va che chuhríhn ne, tahque
ndah cạhco dạma inó, te a cạva
che chuhríhn che cochí. 28 Chidá,
cạhmá có ihyan: “Vá vedeyeno

che dináhn nducuahn che chihquentiyon ne, cạva che quendạh yavenạn ne.”

Tuhme chenun ạma ndudo che chica vahchetero, che rạhn:

—A dín che quendạh yavenạ́n. Mạn ne, dín che quendạh yavenạ́n tạma yune.

29 Chihnevan ihyan che chenun ye min, ne nạhn ye ne, rạhn ye che chine dạve. Nạhn tun ye ne, rạhn ye te co ạma ángel yạhve ye Dihvo vo. 30 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Ndudo che chihnevan nchuhn ne, a cạva mạn ne, ndiyu cạva u. 31 A ndạ ura che cuhnde cạde yahn ihyan iyehnse, ne chundah, sạhn min che rihquentiyon se iyehnse ne, ndạhco ndiya Dendiohs sạhn. 32 Cuedevano nchuhn te cuahn che conan yạ́h, dín che cotahno ihyan numachahte iyehnse u.

33 Che tihcạ rạhn ye ne, rạhn ye nduhcạ che va che coh ye. 34 Rạhn ihyan chahn ri ye ihyan:

—A devano nuhn te nạn Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun che ihyan che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse ne, hua ndạ ro che cuihno vederihquentiyon yahn ye. ¿Tạcạ che rạhn ne che ndih che rinduco ne nducoyạca ihyan, conan yạh ne? ¿Duh ndih tuhme ne?

35 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Conan cá te neve ro nduco nchuhn, cacuáhn nchuhn. Cuihcovan ne ndudo yáhn, cạva che runecạde cuahtechica ne, ne co ndevahn ne, te ihyan che hua runecạde vatechica ye ne, nde hua devano ye ti ndạ ti tuno ye. 36 Cuitahno nchuhn u, numanahn che quenán nduco ne, cạva che co ne ihyan runecạde.

Chihno rạhn Dihvo vo chemin ne, chihcomạn ye ihyan chahn, ne cuahn ye.

Deh cuande che hua ritahno ihyan nación yahn Israel Dihvo vo Jesucristo

37 Andahre ạma din Dihvo vo vederihno vạn ihyan chahn ne, hua chitahno ye ihyan. 38 Hua chitahno ye, te va che conahn nduco ye, nduhcạ che dirun ihyan profeta Isaías tuhcạ:

Dihvé, neve cuahn ra ihyan che ritahno ye ndudo che rahndudo nuhn.
Neve cuahn ra ihyan che tumacadino ye vederihquentiyon yahn ne.

39 Tihcạ chi che hua chi chitahno ihyan chahn. Namin dirun ihyan profeta Isaías tuhcạ:

40 Dendiohs ne, deche ye ndutinạn ihyan chahn mạn, din cheche ye chedave yahn ye mạn,
cạva che hua nchanạn ye mạn, hua conahn ye mạn,
ne hua cotahno ye Dihvo vo, ndevahn ye.

41 Tihcạ dirun ihyan profeta Isaías yahn vederihquentiyon chahte yahn Dihvo vo, te chinahn ạma vederihno nduco ye, ndihchero ye vederihquentiyon min.

42 Andahre tihcạ ne, ạma yạhn ihyan nación yahn Israel chitahno ye Dihvo vo. Nde sạhn ndinạn chahn, chitahno neve se. Ate hua chihco ro se che ritahno se ihyan, yahn che vạh se che cahnevi sạhn fariseo chahn vederihquentiyon yahn se chete yạco. 43 Hua chihco ro se che ritahno se Dihvo vo, te tahque renan ino se che quendạh yavenạn se nạn ihyan iyehnse che co nạn Dendiohs.

Ihyan che hua rihcovan ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo ne, va che conda ye

44 Ạma yune cuahn che rahndudo Dihvo vo ne, ạma dito rạhn ye:

—Ihyan che ritahno ye u ne, namin ritahno ye Dendiohs Chida,

ihyan min che dechuh ye u.
45 Ihyan che rendihche ye u ne,
retumacadino ye tạcạ ihyan min.
46 U ne, ndá muhn iyehnse, ricuáhn
Ndudo yahn Dendiohs, cạva che
ihyan che cotahno ye u ne, nde-
vahn ye, ne runecạde cuahtenan
ye. 47 Ate ihyan che rihnevan
ye ndudo yáhn, ne hua redinahn
ye ne, ndiyu che nahn mán che
dín castigo ihyan, te ndá cạva
che ndedeváhn ihyan iyehnse,
ndiyu demạn che dín castigo ihyan.
48 Ihyan che racondạh vedạme
ye u, ne hua rihcovan ye ndudo
yáhn ne, va che co ye castigo
ro che cuihno iyehnse, tunoca
che hua dinahn ye ndudo che
ricuáhn. 49 Tihcạ, te Dendiohs
Chida, ihyan min che dechuh ye
u ne, a ndudo che rihquentiyon
ye che renté mạn, che rahndudó
mạn, ndiyu dehtenduh che ri yeno
mán. 50 A devanó te che rihquen-
tiyon Chidá ne, che cuahtenan
ihyan vahchetero cuahn dạma.
Chemin che rahndudó nduhcạ che
rihquentiyon ye u.

13

Dihvo vo Jesucristo ne, nạno ye cạh ihyan apóstol yahn ye

1 Cuahn che a tạma ro ra renda
che cuanạn vihco ro yudo me ne,
nducote a devano Dihvo vo che
a ndạ ro che ndạca ye iyehnse,
ne nạhn ye nạn Dendiohs Chida
ne, chihco ro ye nduhcạ che
ạma yahino ye ihyan yahn ye.
2-4 Chundah ne, a nde menạn cạhn
nun se chete chedave yahn Judas
Iscariote, dạya Simón, nduhcạ
che ndihcue ndeh se Dihvo vo.
Nducote Dihvo vo ne, a devano ye
che a mạn Dendiohs Chida ndạhco
ye nducuahn vederihquentiyon
tạh ye mạn, nạn ihyan min chica
ye mạn, min nạhn ye mạn ne, ura
che chihno cheh vino ye nduco
ihyan apóstol yahn ye ne, necuan
ye nạn mesa. Chehnevi ye tino tu
che quenun ye, ne chetạh ye ạma
toalla, chacondihco ye yutorạn ye.
5 Namin chetạh ye cu che renạno
nun ye tạh ye, ne chih ye nune.
Tuhme canạn renạno ye cạh ihyan
apóstol yahn ye, ne renedin cuma
ye nduco toalla me.
6 Cuahn che ndạ ye nạn va Simón
Pedro cạva che nạno ye cạh ye ne,
rạhn ihyan min ri ye ihyan:
—Dihvé, ¿tạcạ che ndih nạno ne
cáh ne?
7 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan:
—Mạn ne, hua renehn deh
conahn che tihcạ redín, ate adive
ne, conehn.
8 Ate rạhn Simón Pedro ri ye Di-
hvo vo:
—U ne, hua ndạ ro che nạno ne
cáh.
Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Ndete che hua nạnó cah ne,
ametah din cuandé di vạn ihyan
yáhn.
9 Rạhn Simón Pedro ri ye Dihvo
vo:
—Dihvé, ndete che tihcạ ne,
conạno ne ndiyu demạn cáh, te
namin conạno ne táh mạn, tín
mạn.
10 Ate rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Ihyan che a dave ye ne, a
de cạh ye rendotenan che ntu.
Nchuhn ne, a dave ne, andahre
hua nducoyạca ne.
11 Rạhn ye te hua dave
nducoyạca ihyan chahn, yahn che
a devano ye te ạma cha sạhn che
chi cuande se vạn ihyan chahn
ndihcue ndeh se ihyan.
12 Chihno nạno Dihvo vo cạh
ihyan chahn ne, ndonun ye tino tu
yahn ye, ne ndaconan chihnde ye
nạn mesa. Tuhme rạhn ye ri ye
ihyan chahn:
—¿A chenahn nchuhn deh
conahn che nạnó cạh ne? Cạhmá
có nchuhn deh conahn che tihcạ
nạnó cạh ne. 13 Nchuhn ne,
renevahnecun ne u, rạhn ne te
a u che Dihve ne mạn, Ihyan

Ricuahn yahn ne mạn, ne cuạco
che rạhn ne. 14 Cua cuande
nchuhn. Andahre u che Dihve ne
mạn, Ihyan Ricuahn yahn ne mạn,
ate nạnó cạh ne. Tihcạ quenan
cuma che din yahino ạma tạma
ne vih, nạno ne cạh vih. 15 Chihcó
ejemplo cuh cạva che quendi ne.
16 Cuạco rạ́hn rí nchuhn te nde
ạma mozo hua tahque chahte
vederihquentiyon yahn se che co
patrón yahn se. Namin nde ạma
sạhn che rahn ntiyon hua tahque
chahte vederihquentiyon yahn se
che co ihyan che redechuh ye sạhn.
17 Ndete che chenahn nchuhn yahn
ejemplo che chihcó yahn ne, ne
dinahn ne ne, ạma ndah ro yahn
ne.
18 'Che tuhcạ rạ́hn ne, hua cạva
nducoyạca nchuhn. U ne, ndiyu
che hua tumacadinó duh nduh
nchuhn che tendạhnún nchuhn,
ate va che conahn Ndudo yahn
Dendiohs che a ndirun tuhcạ:
"Sạhn che dạma reh dạma rih se
nducó ne, sạhn min che din tạn
se nducó." 19 Rạ́hn rí nchuhn
ndudo cuh mạn che ametah
conahn, cạva che cuahn che a
conahn ne, cotahno ne te a u
che a va cạde che chí ndedeváhn
ihyan iyehnse. 20 Cuạco rạ́hn rí
nchuhn te adecoduhno ihyan che
nevahnecun ye ihyan che dechúh
ihyan ne, a u renevahnecun ye. Me
ihyan che renevahnecun ye u ne,
renevahnecun ye Dendiohs Chida,
ihyan min che dechuh ye u.

Dihvo vo Jesucristo ne, rạhn cuạco ye te Judas va che ndihcue ndeh se ihyan

21 Chihno rạhn Dihvo vo chemin
ne, ạma chi rạn ye, ne rạhn cuạco
ye:
—Cuạco rạ́hn rí nchuhn te ạma
cha nchuhn ndihcue ndeh ne u.
22 Ihyan apóstol chahn ne, a
ndere rendihchenun ye nạn vih,
rendedecadino ye duh yahn che
rạhn Dihvo vo. 23 Ạma ihyan
apóstol che ạma yahino Dihvo vo
ihyan ne, dạma va ye nduco vih.
24 Din tạh Simón Pedro yahn ye,
cạva che tumerune ye Dihvo vo
duh yahn che rạhn ye. 25 Tuhme
cuahn ndạ ca ye nạn Dihvo vo, ne
tumerune ye ihyan:
—Dihvé, ¿duh yahn che rạhn ne
ne?
26 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan:
—Decạhndá ạma ndi pạn, ne
sạhn che cạ́h, cheh se ne, a sạhn
min.
Tuhme decạhnda Dihvo vo ạma
ndi pạn, ne cạh ye, cheh Judas Is-
cariote, dạya Simón. 27 Ndetạhno
che chetạh Judas pạn me ne, que-
nun chundah chete chedave yahn
se. Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
sạhn:
—Cha che ndihque che din ne,
codin no ndetạhno.
28 Nde ạma ihyan che vate ye
nạn mesa ne, hua chenahn ye deh
cuande che tihcạ rạhn Dihvo vo
ri ye Judas. 29 Nducote sạhn min
ndi se tesorero yahn ihyan chahn
ne, chemin che nạhn ye ne, nd-
edecadino ye, te co rạhn Dihvo vo
nduco se che cua se dehtenduh che
nahn yahn vihco, o che cạh se tume
ihyan chevạh. 30 Ura min ne, a
man, ne cuahn che chihno cheh
Judas pạn me ne, quendạh vah se
cuahn se.

Ạma vederihquentiyon ra

31 Cuahn che a chuh Judas cuahn
se ne, rạhn Dihvo vo:
—Mạn ne, u che rinducó
nducoyạca ihyan ne, nạn de-
htenduh che cuahno có ne,
cuhnde ro vederihquentiyon
chahte yáhn. Namin cuhnde ro
vederihquentiyon chahte yahn
Dendiohs. 32 Nducote u che
rinducó nducoyạca ihyan, cạhco
ró vederihquentiyon chahte yahn
Dendiohs ne, namin Dendiohs
ne, cạhco ro ye vederihquentiyon
chahte yáhn, ne a nun cuahn
cạhco ro ye. 33 Dạyá che yahinó
nchuhn, a te neve ro ra che quenán

nduco ne. Nchuhn ne, nuhn ne
u, ate anduhnecą che rą́hn nduco
sąhn ndinąn chahn ne, tihcą rą́hn
nduco ne mąn, te nąn che nąhn
ne, hua co cąhn ne quenuhn ne u.
34 Cąhcó ąma vederihquentiyon ra
cąva nchuhn. Chemin ne, che din
yahino ąma tąma ne vih, nduhcą
che yahino mą́n nchuhn. 35 Ndete
che din yahino ąma tąma ne vih
ne, tumacadino nducoyąca ihyan
che ritahno ne u.

Rąhn Dihvo vo Jesucristo te cąhma Pedro te hua rendihche ye ihyan

36 Simón Pedro ne, tumerune ye
Dihvo vo:
—Dihvé, ¿ti che nąhn ne ne?
Ndahconan Dihvo vo, ne rąhn ye
ri ye ihyan:
—Nąn che nąhn ne, hua co con-
doque u mąn, ate adive ne, con-
doque u.
37 Tuhme rąhn Pedro ri ye ihyan:
—Dihvé, ¿dehco che hua co
conducó ndih mąn?, te nde vá
vedeyeno che cąhco mendą́hn u,
andahre cąhno ihyan u cąva ne.
38 Ate rąhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Ndere rahn che ve vedeyeno
che cąhco mendahn di, cąva u.
Cuąco rą́hn rí di te numanahn che
metah cuah tuh ne, cahme ino
yune te hua rendihche u.

14

Atenąn che cotahno ihyan Dihvo vo Jesucristo che co cuahtenan ye nąn Dendiohs Chida

1 ’Hua ndeh ndedecadino
nchuhn. Codin chahtino ne
Dendiohs. Namin codin chahtino
ne u. 2 Vąco Chidá ne, ąma va nąn
che cuahtenan ihyan. Ndete che
hua tihcą ne, a rąhn cá rí nchuhn.
Cą́hn cąhcoyą́n nąn che cuahtenan
ne. 3 Cuahn che a cháhn chihcoyą́n
nąn che cuahtenan nchuhn ne, chi
tún ndichecuá nchuhn cąva che
cuahtenan ne dąma nducó nąn che
conán. 4 Nchuhn ne, a devano ne
ti nąhn. Namin a devano ne tącą
tuno ne min.
5 Rąhn Tomás ri ye Dihvo vo:
—Dihvé, nducote hua devano
nuhn ti che nąhn ne ne, nde hua
codevano nuhn tącą che co tuno
nuhn min.
6 Rąhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—A u che retihyon yuné ihyan,
a u che ricuáhn ndudo cuąco, a u
che rendedeváhn ihyan. Atenąn
cąva u che co cuahtenan ihyan
nąn Dendiohs Chida. 7 Ndete che
a tumacadino nchuhn yahn ved-
erihquentiyon che quenan cumá
ne, namin tumacadino ne duh che
Chidá. Mąn ne, a tumacadino ne
duh che Chidá, anduhnecą ndete
che a ndihchero ne ihyan.
8 Tuhme rąhn Felipe ri ye Dihvo
vo:
—Dihvé, codin ne che co ndi-
hchero nuhn Dendiohs Chida, ne
nduco chemin ne, a cochahtino
nuhn.
9 Ndahconan Dihvo vo, ne rąhn
ye:
—Felipe, ametah ro che rinducó
nchuhn, me ¿tącą che hua retu-
macadine yahn vederihquentiyon
yáhn? Ihyan che rendihchero
ye u ne, anduhnecą ndete che
rendihchero Dendiohs Chida.
Ametah deh cuande che caque
u che dín che ndihchero nchuhn
ihyan. 10 Che tihcą rahn ne,
rihque ro che hua devene che
u ne, rinducó Chidá, ne rinduco
mąn ye u. Ndudo che ricuáhn
nchuhn ne, ndiyu che cuande
yahn mą́n, te che cuande yahn
Chidá. A ihyan min che rinduco
ye u, redin ye che rinahn ntiyon
yahn ye. 11 Cuitahno nchuhn che
u ne, rinducó Chidá, ne mąn ye
rinduco ye u. Me ndete che hua co
cotąhno ne chemin che dendudo
renté nduco ne ne, cuitahno ne
yahn vederihno che redín. 12 Cuąco
rą́hn rí nchuhn te ihyan che
ritahno ye u ne, namin din ye
vederihno nduhcą che redín, nde
vederihno che tąhque rahte din

ye. Tihcạ, te u ne, nạ́hn nạn
Dendiohs Chida, 13 ne nducuahn
che cạca nchuhn ihyan che cuande
yáhn ne, u che Dạya ye ne, dín
che conahn nduco ne, cạhco ró
che ạma chahte vederihquentiyon
yahn ye. 14 U dín che conahn nduco
nchuhn adecodehno che cạca ne
che cuande yáhn.

Rạhn Dihvo vo Jesucristo che dechuh ye Vaco Ndah yahn Dendiohs

15 ’Ndete che yahino nchuhn u
ne, codinahn ne che rihquentiyón.
16 Nducote va che nạ́hn ne, cạcá
favor Chidá, ne dechuh ye Vaco
Ndah yahn ye conduco nchuhn
cuahn dạma, ndạca vedechahtino
yahn ne. A Vaco Ndah yahn ye
redin che renahn ihyan cha che
cuạco. 17 Ihyan nunde ne, hua
co conduco Vaco Ndah yahn Den-
diohs ihyan, te hua retumacadino
ye vederihquentiyon yahn. Ate
nchuhn ne, retumacadino ne, te
rinduco Vaco ye nchuhn, ne conun
nchuhn cuahn dạma. 18 Hua
ạma yune cạhcomạ́n nchuhn,
te ndaconan conducó nchuhn.
19 Cuihno neve ro ne, ametah nda-
conan ndihchero ihyan iyehnse
u, ate nchuhn ne, tumacadino ne
che quendí conducó nchuhn, ne
cuahtenan ne vahchetero, te u ne,
vá cạva ne. 20 Tuhme tumacadino
ne te u ne, rinducó Chidá. Me
nchuhn ne, ndichahtino ne u, ne
rinducó nchuhn. 21 Ihyan che
renahn ye, ne redinahn ye che
rihquentiyón ne, rihco ro ye che
yahino ye u. Chidá ne, yahino ye
ihyan che yahino ye u, ne namin
u ne, yahinó ihyan, ne rinducó
ihyan.

22 Ạma ihyan apóstol che duche
ye Judas, ndiyu Judas Iscariote ne,
tumerune ye Dihvo vo:

—Dihvé, ¿dehco che rạhn ne che
conduco ne nuhn, ne hua conduco
ne ihyan iyehnse ne?

23 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan:

—Ihyan che yahino ye u ne,
redinahn ye che rihquentiyón.
Ihyan chahn ne, yahino Chidá
ihyan mạn, rinduco ye ihyan
mạn. Namin u ne, rinducó ihyan.
24 Ihyan che hua yahino ye u ne,
hua redinahn ye che rihquentiyón.
Ndudo che ricuáhn nchuhn ne, a
ndudo yahn Chidá, ihyan min che
dechuh ye u, ndiyu ndudo yahn
mạ́n.

25 ’Rete cuandé nchuhn ndu-
cuahn ndudo che tuhchan nu-
manahn che quenan cá nduco
ne. 26 Avạne ne, Vaco Ndah
yahn Dendiohs, che dechuh ye
che cuande yáhn, cạva che nte
vedechahtino nchuhn mạn, conan
nchuhn mạn ne, din che conahn
nchuhn nducuahn mạn, ntihyon
yạn nducuahn che te cuandé
nchuhn mạn.

27 ’Mạn ne, Dendiohs conduco
ye nchuhn. Dín che ạma ndạhcạ
cuahtenan ne, cuahte dihn che-
dave yahn ne, ne chemin ne, hua
co din nde ạma ihyan iyehnse. Hua
ndeh ndedecadino nchuhn, nde
huane dihya ne co. 28 A chih-
nevan nchuhn che rạ́hn rí nchuhn
che nạ́hn, ne ndaconán conducó
nchuhn. Ndete che cuạco che
yahino nchuhn u ne, nde tuno chi
yeno ne che rạ́hn rí nchuhn che
nạ́hn nạn Chidá, te Ihyan min ne,
tahque chahte vederihquentiyon
yahn ye che co u. 29 A nde mạn
no rạ́hn rí nchuhn, cạva che cuahn
che a conahn ne, cotahno ne che a
nạn ihyan min che nạ́hn.

30 ’Ametah tuno ura yáhn che
quendi cá te cuandé nchuhn, te
a cochi nino ura che conahn che
nahn chundah, sạhn min che ri-
hquentiyon se iyehnse cuh. Sạhn
min ne, metah nde ạma veder-
ihquentiyon yahn se nạ́n, 31 ate
cuahnecún che conahn nduhcạ che
nahn se, cạva che codevano ihyan

iyehnse che yahinó Chidá, ne redináhn che rihquentiyon ye. Mạn ne, cạco vo muhn, cuhn vo nduco nchuhn.

15

Ejemplo yahn dihyo uva

1 ’U ne, anduhnecạ dihyo uva ndah. Me Chidá ne, anduhnecạ ihyan che redin ye cudạdo dihyo uva. 2 Dune dihyo uva che hua ri yahn ne, rihca ye. Ate dune che ri yahn ne, rihca ndudo ye mạn, renedin dave ye mạn, cạva che tahque co yahn. Anduhnecạ ndete che tihcạ redin Chidá nduco ihyan che ritahno ye u. 3 Nchuhn ne, anduhnecạ dihyo uva che a nedin davé, tihchan ne, yahn che a chicuáhn nchuhn. 4 Cuiquendi ne cochahtino ne u, ne u ne, quendí nda cuandé nchuhn. Ndete che nda riya ạma dune dihyo uva ne, ametah co yahn, te ametah nda nạn duto. Cuihco nchuhn cudạdo cạva che hua cuahno co ne tihcạ. Ndete che hua quendi ne cochahtino ne u ne, co ne nduhcạ dune dihyo uva che a metah ri ndute yahn, yahn che ametah nda nạn duto.

5 ’U ne, anduhnecạ duto dihyo uva. Me nchuhn ne, anduhnecạ dune. Nchuhn che nda cuandé nchuhn, ne ndete che quendi ne cochahtino ne u ne, co ne nduhcạ dune dihyo uva che ạma ri yahn. Ate che tin demạn nchuhn ne, hua dehva co din ne, te hua ndichahtino ne u. 6 Duh nchuhn che hua cochahtino ne u ne, cuacondạh vedạmé nchuhn, co ne nduhcạ ạma dune dihyo uva che a ntạh. Dune chemin chan ne, retih, ne renedin dạma ihyan rihquiyạhn ye.

7 ’Ndete che quendi nchuhn cochahtino ne u mạn, quendi ne dinahn ne che a chicuáhn nchuhn mạn ne, cuica ne deh che nahn ne, ne conahn nduco ne. 8 Chidá ne, riquendạh yavenạn ye cuahn che ạma ndạhcạ redin nchuhn ntiyon. Nduco tihcạ ne, rihco ro ne che numa cuạco rinduco ne u. 9 Nduhcạ che yahino Chidá u ne, tihcạ yahinó nchuhn. Cuiquendi ne, cochahtino ne u, ne quendí din yahinó nchuhn. 10 U ne, redináhn vederihquentiyon yahn Chidá, ne cuahn dạma yahino ye u. Namin nchuhn ne, ndete che dinahn ne che rihquentiyón ne, quendí din yahinó nchuhn.

11 ’Tihcạ ricuáhn nchuhn cạva che ạma co yeno ne nduhcạ che yeno mạ́n. 12 Vederihquentiyon yáhn cạva nchuhn ne, che din yahino ạma tạma ne vih nduhcạ che yahino mạ́n nchuhn. 13 Vedeyahino che tahque chahte che co cuahtenan cuma ihyan ne, che cạhco mendạhn ye ihyan coh ye, ndedevahn ye amigo yahn ye. 14 Nchuhn ne, amigo yáhn nchuhn, ndete che dinahn ne che rihquentiyón nchuhn. 15 Ihyan ne, hua renecạh cuande ye mozo yahn ye dehtenduh che redin ye. Ate nchuhn ne, amigo yáhn nchuhn. Hua rinó nchuhn nduhcạ mozo yáhn, ne chemin che chicuáhn nchuhn nducuahn che te cuande Chidá u. 16 Ndiyu nchuhn che tendạhnun ne u. A mạ́n che tendạhnún nchuhn, ne chihquentiyón nchuhn che din ne ntiyon yáhn, ntiyon min che cochihve numacuahn ro. Nduco tihcạ ne, din Chidá che conahn nduco ne, nducuahn che cạca ne ihyan che cuande yáhn. 17 Mạn ne, ndaconan rihquentiyón nchuhn che din yahino ạma tạma ne vih.

Ihyan iyehnse ne, rendihche tạn ye Dihvo vo Jesucristo mạn, ihyan yahn ye mạn

18 ’Nchuhn ne, a devano ne che din tạn ihyan iyehnse nducó. Chemin che nde hua cạhn ino ne cuahn che din tạn ye nduco ne. 19 Nchuhn ne, hua dạma ri ne nduco ihyan nunde. Chemin che

hua yahino ye nchuhn nduhcạ che
yahino ye combiero yahn ye. U
ne, a tendạhnún nchuhn vạn ye,
ne redin tạn ye nduco ne, yahn
che ametah dạma ri ne nduco ye.
20 Cuenecạhco nchuhn ndudo che
a rạ́hn rí nchuhn tuhcạ: "Nde ạma
mozo yahn ihyan ne, hua tahque
yudo se che co mạn ye." Ihyan che
redin tạn ye nducó ne, namin din
tạn ye nduco nchuhn. Me ihyan
che redinahn ye yahn ndudo che
ricuáhn ne, namin nevahnecun ye
ndudo che cacuahn nchuhn. 21 Va
che chuhrihn nchuhn nducuahn
vedetạn yahn ihyan, yahn che
rinduco ne u. Din tạn ye nduco ne,
te hua rendihche ye Chidá, ihyan
min che dechuh ye u.
22 'Nducote ndạ́, chicuáhn ihyan,
ne hua chitahno ye ne, chemin che
tahque chihta nunde yahn ye, nde
nạn che cạhma ye metah. 23 Ihyan
che hua ri rendihche ye u ne,
namin hua ri rendihche ye Chidá.
24 Vederihno che nde ạma ihyan
hua nedin ye ne, dín vạn ye, ate nde
nduco nduh ne, rendihche tạn ye u
mạn, rendihche tạn ye Chidá mạn,
ne chemin che nde tahque chihta
nunde yahn ye. 25 Tihcạ va che
co cạva che conahn ndudo yahn
Dendiohs che a ndirun tuhcạ: "An-
dahre nde ạma nunde yáhn metah,
ate din tạn ihyan nducó."
26 'A Vaco Ndah yahn Dendiohs
che rete vedechahtino nchuhn
mạn, che rete duto ndudo yahn
ndudo ndah yahn ye mạn. Dechúh,
ne cuahn che ndạ ne, te duto
ndudo yahn ndudo yáhn. 27 Namin
nchuhn ne, cạh ne duto ndudo
yahn ndudo yạ́hn, te chinduco ne
u nde ro che canạn ntiyon yáhn.

16

1 'Rete cuandé nchuhn yahn de-
htenduh che cuahno co ne, cạva
che hua ndạca dạma ne. 2 Sạhn tạn
chahn ne, ndetendạh se nchuhn
chete yạco, ne ndạ ura che adeco-
duhno sạhn che cạhno se nchuhn
ne, nde tuno ndedecadino se che
a ntiyon yahn Dendiohs che redin
se. 3 Tihcạ din se, te hua rendihche
se Chidá mạn, u mạn. 4 Cuahn che
ndạ ura che conahn nduco nchuhn
tihcạ ne, cuenecạhco ne te a rạ́hn rí
nchuhn.

Vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs

'Ro menạn ne, hua te cuandé
nchuhn yahn ndudo cuh, yahn che
quenan cá muhn iyehnse nduco
ne. 5 Ate mạn ne, nạ́hn nạn Ihyan
che dechuh ye u, ne nde ạma
nchuhn hua retumarune ne u ti
che nạ́hn. 6 Tahque ndah ne, ạma
chi rạn ne che tihcạ rạ́hn nduco
ne. 7 Rạhn cuạcó rí nchuhn te
tạhque ndah cạva ne che nạ́hn,
te atenạn nduco tihcạ co dechúh
Vaco Ndah Yahn Dendiohs, nte
vedechahtino nchuhn. 8 Cuahn
che ndạ ne, din che conahn ihyan
che chendihco ye nunde mạn, din
che conahn ye che runecạde u
mạn, din che conahn ye che Den-
diohs ne, techecạde ye yahn ye, din
ye castigo ihyan mạn. 9 Conahn
ye che chendihco ye nunde yahn
che hua ritahno ye u. 10 Conahn ye
che runecạde u, te nạ́hn nạn Chidá,
ndạcá vạn nchuhn. 11 Conahn
ye che Dendiohs ne, techecạde ye
yahn ye, din ye castigo ihyan, te
chundah, sạhn min che quenan
cuma se vederihquentiyon muhn
iyehnse ne, a techecạde ye yahn se,
ne va che din ye castigo sạhn.

12 'Ạma va ca ndudo che cacuáhn
nchuhn ate meniyon ne, hua tuno
vederendedecadino yahn ne che
conahn ne. 13 A Vaco Ndah yahn
Dendiohs che recạh duto ndudo
yahn ndudo ndah yahn ye. Cuahn
che ndạ ne, te cuande nchuhn
yahn ndudo min. Ndiyu tin demạn
che tihcạ din, te a Dendiohs che
rihquentiyon che tihcạ din. Namin
te cuande nchuhn nde yahn de-
htenduh che comạn cochi che co.

14 Ndeva yavenąn, te a vederihquentiyon yáhn che te cuande nchuhn. 15 Tihcą, te nducuahn vederihquentiyon yahn Chidá ne, va tąh. Chemin che rąhn che Vaco Ndah yahn ye ne, a vederihquentiyon yáhn che te cuande nchuhn.

Ihyan apóstol ne, co rąn ye, ate adive ne, cuavi vederąn yahn ye, ne co yeno ye

16 'A tah ra che quenán nduco nchuhn, te nąhn nąn Dendiohs Chida. Ate adive tah cuahn ne, ndaconan ndihchero ne u.

17 Tuhme retumerune vih nąhn ihyan apóstol chahn vąn mąn ye nduco vih:

—Rąhn ye che cuihno neve ro ne, ametah ndihchero vo ihyan mąn, che adive tah cuahn ne, ndaconan ndihchero vo ihyan mąn, che a nąhn ye nąn Dendiohs Chida mąn. ¿Dehra conahn ne? 18 ¿Dehra conahn che rąhn ye che cuihno neve ro me ne? Hua renahn vo deh conahn che tihcą rąhn ye.

19 Dihvo vo ne, checadino che hua chenahn ihyan chahn, ne nahn tumerune ye ihyan. Tuhme rąhn ye ri ye ihyan:

—U ne, rąhn rí nchuhn che cuihno neve ro ne, ametah ndihchero ne u, ne adive tah cuahn ne, ndaconan ndihchero ne u. ¿A yahn chemin che ąma retumerune vih ne ne? 20 Cuąco rąhn rí nchuhn che ąma co ndąche ne, nde ąma cuaco ne. Numanahn min ne, ihyan nunde ne, ąma co yeno ye. Ate cuavi vederąn yahn ne, ne co yeno ne. 21 Ąma ndąhta, cuahn che a ndą ura yahn te che cuacoyąhn te ne, ri rąn te, yahn che ra yah chete te. Ate cuahn che a chacoyąhn te decuąh yahn te ne, nde metah renecąhco te yahn vedeyah me, yahn che ąma yeno te che a va decuąh yahn te. 22 Nduhcą vederąn min che hua rengu ne, tihcą vederąn yahn nchuhn, te cuahn che ndaconan conducó nchuhn ne, ąma co yeno ne, nde hua duhva co din che co rąn ne.

23 'Ndą ro min ne, nde ąma nąn dehtenduh ametah ndotenan che cąca ne u che te cuandé nchuhn. Cuąco rąhn rí nchuhn te nducuahn dehtenduh che nahn ne ne, co cąca ne Chidá che cuande yáhn, ne din ye che conahn nduco ne. 24 Nde meniyon ne, nde ąma nąn dehtenduh hua rica nchuhn Ihyan che cuande yáhn. Mąn ne, cuica ne nducuahn dehtenduh che nahn ne, ne din ye che conahn nduco ne, cąva che ąma co yeno ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndąhco ndiya ye ihyan nunde

25 'Ricuáhn nchuhn demąn nduco ejemplo, ate ndą ro che ametah cacuáhn nchuhn nduco ejemplo, te tahque ndah ne, cąhma cuącó có nchuhn yahn vederihquentiyon yahn Chidá. 26 Ro min ne, nducuahn dehtenduh che cąca ne Dendiohs Chida che cuande yáhn ne, metah ndotenan che u cącá favor ihyan che conahn nduco ne, 27 te yahino ye nchuhn, ne mąn ye din ye che conahn nduco ne. Yahino ye nchuhn yahn che yahino ne u mąn, yahn che ritahno ne che mąn ye dechuh ye u mąn. 28 U ne, chicá nąn Dendiohs Chida, ndą muhn iyehnse. Mąn ne, a nun ndącá muhn, ne nąhn túnąn ye.

29 Tuhme rąhn ihyan apóstol yahn ye ri ye ihyan:

—Mąn che cuąco ne, rąhn cuąco ne nduco nuhn. Ametąh nduco ejemplo rete cuande ne. 30 A ndero ndi che devano ne nducuahn dehtenduh nde hua rendotenan che cąca ihyan ndih che cąh cuande ne ihyan. Chemin che ritahno nuhn che Dendiohs dechuh ye ndih.

31 Rąhn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Mąn ne, a ritahno nchuhn u numą ino ne. 32 Ate a cochi nino ura che cąno ne, cąhn muhn cąhn min ne, cąhcomąn ne u. Ate hua

demąn, te nduco Dendiohs Chida
u. 33 Nducuahn dehtenduh chemin
chan ne, rete cuandé nchuhn cąva
che cochahtino ne u, ne cuahte
dihn chedave yahn ne. Cuedevano
ne te va che chuhrihn ne, din tąn
ihyan nunde nduco ne, ate hua
dehva rąhco ne, te va che ndąhco
ndiyá chundah nduco ihyan yahn
se.

17

Dihvo vo Jesucristo ne, covąh ye
cąva ihyan apóstol yahn ye

1 Chihno che tihcą rąhn Dihvo
vo nduco ihyan apóstol yahn ye ne,
chenihyon nąn ye nąn ro, ne covąh
ye tuhcą:
—Chidá, ndą nino ura che va che
chuhríhn. Cuendeva ne yavenąn
cąva che namin u ne, ndevá
yavenąn ne. 2 Tihcą, te ndih
ne, chihco ne vederihquentiyon
tąh che cąhcantiyón nducoyąca
ihyan iyehnse mąn, che ndedeváhn
nducoyąca ihyan che tendąhnun
ne che cotahno ye u, ne cuahtenan
ye vahchetero numacuahn ro
mąn. 3 Atenąn ndih che Dendiohs,
ne ihyan che nevahnecun ye ndih
mąn, u che dechuh ne mąn ne,
atenąn ihyan chahn che cuahte-
nan ye vahchetero numacuahn ro.
4 'U ne, ndevá yavenąn ne muhn
iyehnse. Namin dináhn ntiyon che
chihquentiyon ne che dín. 5 Chidá,
mąn ne, cuendeva ne u, ne codin
ne che cuhnde ro vederihquen-
tiyon yuhn vo nduhcą ro menąn
cuahn che metah cuhnde iyehnse.
6 'Ihyan che tendąhnun ne vąn
ihyan nunde cąva che cotahno ye
u ne, a cąh cuandé ihyan che Den-
diohs ndih. Ihyan chahn ne, ihyan
yahn ne, ne din ne che chitahno
ye u, nevahnecun ye ndudo ndah
yahn ne. 7 Mąn ne, a devano ye te
nducuahn vederihquentiyon che
quenan cumá ne, a ndih te ne u.
8 Chicuáhn ihyan ndudo yahn ne
che ndąhco ne tąh, ne nevahnecun
ye. A checadino ndah ye, ne chi-
tahno ye che a mąn ne dechuh ne
u.
9 'Ricá ndih cąva ihyan chuhn
che tendąhnun ne che cotahno
ye u, te ihyan yahn ne ihyan.
Ndiyu cąva ihyan nunde che ricá.
10 Nducoyąca ihyan yáhn ne, yahn
ne ihyan. Namin nducoyąca ihyan
yahn ne ne, yáhn ihyan, ne a
cąva ihyan chahn che ndeva ihyan
yavenąn.
11 'U ne, ndącá muhn iyehnse,
ne nchí cąva che conán nduco
ne. Ate ihyan chuhn ne, cuaht-
enan ca ye iyehnse. Chidá che
va ne vahchetero, numacuahn
vederihquentiyon yahn ne, codin
ne cudądo ihyan che tendąhnun
ne che cotahno ye u, cąva che
ąma ndudo co no ye nduhcą uvo.
12 Numanahn che quenán muhn
iyehnse nduco ihyan chuhn che
tendąhnun ne che cotahno ye u
ne, numacuahn vederihquentiyon
yahn ne, dín cudądo ihyan. Hua
chinda nde ąma ye, atenąn ąma
sąhn che a ndinda se, cąva che
conahn nduhcą che a ndirun nąn
Ndudo yahn ne.
13 'Mąn ne, nchí nąn ne. Ate
numanahn che quenan cá muhn
ihyense ne, tihcą ricá ndih cąva
che co yeno ihyan chuhn, nduhcą
che yeno mąn. 14 Chicuáhn ndudo
yahn ne ihyan chuhn, ne ihyan
nunde ne, rendihche tąn ye ihyan
yahn che ametah dąma ri ye nduco
ye, nduhcą che u ne, hua dąma rí
nduco ihyan nunde. 15 Ricá ndih
cąva ihyan chuhn. Ndiyu cąva che
ndetąhno ndeva ne ihyan, ate che
ndedevahn ne ihyan tąh chundah.
16 Nduhcą che ndiyu ihyan nunde u
ne, namin ihyan chuhn ne, ametah
dąma ri ye nduco ihyan nunde.
17 Numacuahn vederihquentiyon
yahn Ndudo yahn ne, Ndudo min
che redin che renahn ihyan cha
che cuąco ne, cuihco vih ne ihyan
chuhn cąva mąn ne. 18 Nduhcą

che te ne ntiyon u, dechuh ne
u vạn ihyan nunde ne, tihcạ cạ́h
ntiyon ihyan chuhn, dechúh ihyan
vạn ihyan nunde. 19 A cạva ihyan
chuhn che cạhco mendạ́hn u cóh,
cạva che cotahno ye ndudo ndah
yahn ne, ne runecạde cuahtenan
ye.

20 ’Ricá ndih, ndiyu demạn
cạva ihyan chuhn, te namin cạva
ihyan che cotahno ye u adive,
yahn che cahnevan ye ndudo che
cuahndudo ihyan chuhn. 21 Chidá,
nduhcạ u nduco ne ne, ạma no ved-
erendedecadino yuhn vo ne, ricá
ndih che din ne che ạma ndudo
no co nducoyạca ye, cochahtino ye
uvo. Nahn che ạma ndudo no co
nducoyạca ye, cạva che cotahno
ihyan iyehnse che ndih dechuh
ne u. 22 Vederihquentiyon che te
ne u ne, namin cạ́h ihyan chuhn,
cạva che ạma ndudo no co ye,
nduhcạ che u nduco ndih ne, ạma
no vederendedecadino yuhn vo.
23 Ndih ne, rinduco ne u, ne u ne,
rinducó ihyan chuhn, cạva che
ạma ndudo no co ye. Nduco tihcạ
ne, tumacadino ihyan nunde che
dechuh ne u mạn, yahino ne ihyan
chuhn nduhcạ che yahino ne u
mạn.

24 ’Chidá, ihyan chuhn che
tendạhnun ne cạva che co nduco
ye u ne, náhn che cuahtenan ye
nducó nạn che conán, cạva che
tumacadino ye yahn vederihquen-
tiyon che numacuahn vedeyahino
yahn ne ndạhco ne tạ́h nde ro che
metah cuhnde iyehnse. 25 Chidá
che va ne vahchetero, ihyan nunde
ne, hua rendihche ye ndih, ate
u ne, rendihché ndih. Me ihyan
chuhn ne, a devano ye che ndih
dechuh ne u. 26 A cạh cuandé ihyan
chuhn yahn vederihquentiyon
yahn ne, ne conduco cá ihyan,
quendí cạh cuandé ihyan, cạva
che, nduhcạ che yahino ne u ne,
tihcạ din yahino ne ihyan.

18

Din se preso Dihvo vo Jesucristo

1 Chihno rạhn Dihvo vo deht-
enduh che tuhchan ne, chica ye
min nduco ihyan apóstol yahn ye,
cuahn ye tạma lạdo viche ạma ya
che duche Cedrón. Ạma cuạn min
ne, va yạhn ndạta, ne min chendạ
ye nduco vih. 2 Judas, sạhn min che
a rihco cạde se che ndihcue ndeh
se Dihvo vo ne, namin a rendihche
se min, te ạma ndeh yune chahn
Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn
ye. 3 Nducote a rendihche se min
ne, hua chi vạhche yahn se, ne
chahn cuạco no se nạn che que-
nun Dihvo vo. Nduco se ạma yạhn
sandạdo mạn, policía yahn yạco
mạn, che dechuh chidocuyạn nd-
inạn nduco sạhn fariseo. Sandạdo
chahn mạn, policía mạn ne, nda se
espạda mạn, linterna mạn. Cuahn
che a ndạ nino sạhn chahn ne,
4 nducote a devano Dihvo vo ndu-
cuahn che va che cuahno co ye ne,
quendạh ye vạn ihyan apóstol yahn
ye ne, tumerune ye sạhn:

—¿Duh rinuhn nchuhn ne?

5 Ndahconan sạhn chahn, ne
rạhn se ri se ihyan:

—Jesús yahn yạn Nazaret, rin-
uhn nuhn.

Rạhn ye ri ye sạhn:

—A u che rạ́hn nduco nchuhn.

Judas, sạhn min che ndihcue
ndeh se Dihvo vo ne, min quenun
se vạn sạhn chahn. 6 Cuahn che
rạhn Dihvo vo ri ye sạhn chahn che
a ihyan min che rinuhn se ne, chica
dạma nducoyạca se, ne chera se
nde ndiyạhn. 7 Tuhme ndaconan
tumerune Dihvo vo sạhn:

—¿Duh rinuhn nchuhn ne?

Rạhn se ri se ihyan:

—Jesús yahn yạn Nazaret rinuhn
nuhn.

8 Rạhn ye ri ye sạhn:

—A rạ́hn rí nchuhn te a u che
rạ́hn nduco ne. Nducote u che rin-
uhn ne ne, cuahnecun ne che nạhn
ihyan chuhn.

9 Tihcạ chi cạva che conahn
nduhcạ che rạhn mạn Dihvo vo
tuhcạ: “Ihyan che tendạhnun
Dendiohs Chida cạva che conduco
ye u ne, hua chinda nde ạma
ye.” 10 Simón Pedro ne, nda ye
ạma espạda. Ndetendạh ye, ne
chahn ye ạma sạhn decạhya yahn
chidocuyạn che tahque ndinạn che
duche se Malco, ne chacondạh ye
revan se lạdo tạh cuạco se. 11 Ate
rạhn Dihvo vo ri ye Pedro:

—Cuentihyen ndah espạda tih
chete vạco. Va che chuhríhn ndu-
cuahn che a ndihco cạde Dendiohs
Chida.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo
nạn chidocuyạn che tahque ndinạn

12 Sandạdo chahn nduco sạhn
ndinạn yahn se mạn, sạhn policía
yahn yạco mạn ne, chi ihyo se
Dihvo vo, din se preso ihyan.
13 Quenda se ihyan ndevạco Anás,
inchạhn ndico Caifás, chidocuyạn
che tahque ndinạn ye nduyo min.
14 Caifás ne, a ihyan min che rạhn
ye ri ye sạhn ndinạn yahn nación
yahn Israel, che tahque ndạhcạ
che ạma no ihyan coh ye cạva
nducoyạca ihyan nación yahn ye.

Pedro ne, rạhn ye te hua rendi-
hche ye Dihvo vo Jesucristo

15 Simón Pedro nduco tạma
ihyan apóstol ne, cuahn ye diyahn
diyahn cuạhn nạn cuahn Dihvo
vo. Ihyan apóstol che tạma me ne,
a rendihche chidocuyạn ndinạn
me ihyan, ne chemin che chi
chendạ ye ura che ndạ Dihvo vo,
quenun ye nạn che ri chevah vạco
chidocuyạn ndinạn me. 16 Ate
Pedro ne, chandi ye cuạhn chevah
me. Tuhme quendạh ihyan apóstol
che tạma me, ne yạhve ye tạhn
che redin cudạdo chendevah me,
ne quenda ye Pedro cuạhn chete
me. 17 Tạhn che redin cudạdo
chendevah me ne, tumerume te
Pedro:

—¿A ndiyu nduco di rindoque
ihyan cạh ne?

Ndahconan Pedro ne, rạhn ye ri
ye tạhn:

—Hua. Hua rinducó ihyan.

18 Nducote ạma iche vino min
ne, sạhn decạhya yahn chidocuyạn
mạn, sạhn policía mạn, ndihco se
ạma vạcoyạhn, ne vatendi se recạh
ihno se sạhn. Namin Pedro ne,
nduco ye sạhn chahn, nti ye chihto
vạcoyạhn me, recạh ihno ye ihyan.

Chihnde cạde yahn Dihvo vo Je-
sucristo nạn chidocuyạn che tahque
ndinạn

19 Chicarune chidocuyạn che
tahque ndinạn me Dihvo vo, duh
nduh ihyan che rinduco ye ihyan
mạn, deh che ricuahn ye mạn.
20 Rạhn Dihvo vo ri ye chidocuyạn
me:

—U ne, cuahn dạma chicuáhn
vạn nducoyạca ihyan, chete yạco
chahte mạn, yạco cạhya mạn,
nạn che rendo dạma nducoyạca
ihyan nación yahn Israel. Dehve
chicuáhn cuạhn mạn cuạhn ndeh.
21 Ndotenan che u cạcarune ne ne,
cuicarune ne ihyan che chicuáhn.
Ihyan chahn cạhma ye co ye ndih
deh che chicuáhn ihyan.

22 Cuahn che tihcạ rạhn Dihvo
ne, chahn ạma sạhn policía yahn
yạco vạconạn ye, ne rạhn se ri se
ihyan:

—¿Dehco che tihcạ ndahconen
yahn chidocuyạn ndinạn?

23 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Ndete che hua tihcạ che rạ́hn
ne, cahme ti quenan che hua
ndạhcạ rạ́hn. Ate ndete che
ndạhcạ rạ́hn ne, hua ndạhcạ din
che chehn u.

24 Tuhme ndedechuh Anás Dihvo
vo, nchiche ihyo ye, tạh Caifás, chi-
docuyạn che tahque ndinạn.

Ndaconan rạhn Pedro che hua
rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

25 Numanahn min ne, nti Pe-
dro recạh ihno ye ihyan chihto
vạcoyạhn, ne tumerune sạhn che
chenun min ihyan:

—¿A ndiyu nduco di rindoque ihyan cạh ne?

Ndahconan Pedro yahn se:

—Hua. Hua rinducó ihyan.

26 Tuhme ạma sạhn decạhya yahn chidocuyạn che tahque ndinạn, sạhn vih sạhn che chacondạh Pedro revan me ne, rạhn se ri se Pedro:

—¿Tạcạ hua?, te u ne, ndihcheró di nduco ye min vạn yạhn ndạta me.

27 Ndaconan rạhn Pedro che hua rendihche ye Dihvo vo, ne ura min cah tuh.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nạn Pilạto

28 Tuhme quenda sạhn ndinạn chahn Dihvo vo, chica se vạco Caifás, ne ndạ se nduco ye nạn palạcio yahn gobernador. Ura min ne, a chi dave. Sạhn chahn ne, hua chendạ se chete palạcio me, te rạhco se te cạhnda yahn se, ne hua co conduco se, ro yudo me. 29 Nducote hua chendạ se ne, quendạh Pilạto, ne tumerune se sạhn:

—¿Deh yahn che rica nunde nchuhn yahn ihyan cuh ne?

30 Ndahconan sạhn chahn, ne rạhn se:

—A che a duhtuno ihyan sạhn tih, ne chemin che checu nuhn sạhn tạh ne.

31 Tuhme rạhn Pilạto ri se sạhn chahn:

—Cuiquenda nchuhn ihyan, cotechecạde mạn ne yahn ye nduhcạ che rihquentiyon ley yahn ne.

Ndahconan sạhn chahn, ne rạhn se:

—Ate nuhn ihyan nación yahn Israel ne, metah vederihquentiyon yahn nuhn cạva che cạhno nuhn ihyan.

32 Nduco tihcạ ne, canạn chinahn che rạhn Dihvo vo nduhcạ che va che cạhno se ihyan. 33 Ndaconan ndondạ Pilạto chete palạcio, ne cah se Dihvo vo, tumerune se ihyan:

—¿A ndih che Rey yahn ihyan nación yahn Israel ne?

34 Rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—¿A che rendedecadine man che tihcạ retumerone, o a ihyan rạhn ye ri ye di ne?

35 Ndahconan Pilạto, ne rạhn se:

—U ne, ndiyu ihyan nación yahn Israel u. Sạhn nación yahn ne mạn, chidocuyạn ndinạn mạn, checu se ndih tạ́h. ¿Deh din ne ne?

36 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye sạhn:

—Ndiyu iyehnse cuh che rihquentiyón. Chemin che ihyan che rinduco ye u ne, hua cuhn ye cạva che ndedevahn ye u tạh sạhn sih.

37 Rạhn Pilạto ri se ihyan:

—¿A Rey ndih tuhme ne?

Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Rey u, nduhcạ che rahn. U ne, ndạ́ iyehnse cuh, chihndeyạ́n, cạva che cuahndudó ndudo cuạco. Nducoyạca ihyan che renevahnecun ye ndudo cuạco ne, rihcovan ye che rahndudó.

38 Rạhn Pilạto ri se ihyan:

—¿Deh ndudo cuạco che tihcạ rạhn ne yahn ne?

Chihco cạde se che cạhno se Dihvo vo Jesucristo

Chihno rạhn Pilạto chemin ne, quendạh se tạma yune, ne rạhn se ri se sạhn ndinạn chahn:

—Ihyan cuh ne, nde ạma nunde yahn ye metah. 39 Nchuhn ne, va costumbre yahn ne che ntạhté adecoduhno preso che nahn ne vihco ro yudo. ¿A nahn ne che ntạhté ihyan cuh che Rey yahn ne ne?

40 Tuhme ndaconan cah sạhn chahn:

—¡Sạhn tih ne, hua! ¡Cuentạhte ne Barrabás!

Me Barrabás ne, ạma sạhn duco.

19

1 Tuhme chihquentiyon Pilạto che chahn sandạdo Dihvo vo. 2 Sandạdo chahn ne, dendah se

ạma corona yạn, tihyon se tin Dihvo vo, ne tihyon se ạma tino morạdo ihyan, nduhcạ tino che rahtenun rey. 3 Chihno min ne, ndo dạma se nạn ye, ne redin cạ se che rendeva se yavenạn ye. Rah se:

—¡Ndeva vo yavenạn Rey yahn ihyan nación yahn Israel!

Namin chahn se vạconạn ye.

4 Quendạh tun Pilạto, ne rạhn se ri se sạhn ndinạn chahn:

—Condihche nchuhn. Ndetendạ́h ihyan meniyon cạva che codevano ne te metah nde ạma nunde yahn ye.

5 Quendạh Dihvo vo, quenun tin ye corona yạn me mạn, quenun ye tino morạdo me mạn. Tuhme rạhn Pilạto ri se sạhn chahn:

—¡Ngạ ye! ¡Condihchero nchuhn ihyan!

6 Cuahn che ndihchero chidocuyạn ndinạn chahn mạn, sạhn policía mạn, Dihvo vo ne, numacuahn vedetạn cah se:

—¡Cuaconahn yạh ne sạhn! ¡Cuaconahn yạh ne sạhn!

Rạhn Pilạto ri se sạhn:

—Cuiquenda mạn nchuhn ihyan, cuaconahn yạh ne ihyan, te u ne, a techecạdé yahn ye, ne a devanó te metah nde ạma nunde yahn ye.

7 Ndahconan sạhn chahn, ne rạhn se ri se Pilạto:

—Sạhn tih ne, va che coh se, te tihcạ rihquentiyon ley yahn nuhn yahn che rạhn se che Dạya Dendiohs sạhn.

8 Cuahn chihnevan Pilạto che tihcạ rạhn sạhn chahn ne, nde tahque dihya se chi. 9 Ndaconan ndondạ se chete palạcio yahn se, ne tumerune se Dihvo vo:

—¿Ti yạn vạco ne ne?

Ate Dihvo vo ne, nde hua ndahconan ye yahn se.

10 Tuhme rạhn se ri se ihyan:

—¿Dehco che hua rendahconan ne yáhn? ¿A hua devano ne te va vederihquentiyon yáhn? Co ndạhcó libre ndih ndete che náhn. Namin co cạhcantiyón che conan yạh ne.

11 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Nde ạma vederihquentiyon, hua co conan come nạ́n, ndete che Dendiohs hua te ye di. Chemin che sạhn che checu se u tah ne, tahque chendihco se nunde che co di.

12 A nde ura min rinuhn ino Pilạto tạcạ co ndạhco se libre Dihvo vo, ate sạhn ndinạn chahn ne, cah se yahn se:

—Ndete che ndạhco ne libre sạhn tih ne, ¡hua amigo yahn ne emperador ndih!, te adecoduhno ihyan che nahn co ye rey ne, redin vạhche ye yahn ye.

13 Cuahn che chihnevan Pilạto che tihcạ rạhn sạhn chahn ne, chihquentiyon se che ndiquendạh Dihvo vo, ne chihnde se nạn che retechecạde se, nạn che duche Gabata che devạco hebreo, che conahn tuhcạ: “Nạn Che Chenun Tu.” 14 Ura min ne, ri tenduh nạn mạhn yạhn, ne a tạma ro me che ro yudo. Tuhme rạhn Pilạto ri se sạhn ndinạn chahn:

—¡Ngạ Rey yahn nchuhn!

15 Ate sạhn chahn ne, rah se:

—¡Cuedecuihno ne sạhn! ¡Cuedecuihno ne sạhn! ¡Cuaconahn yạh ne sạhn!

Rạhn Pilạto ri se sạhn chahn:

—¿Tạcạ che cuaconahn yạ́h Rey yahn ne?

Ate sạhn chicocuyạn ndinạn chahn ne, ndahconan se, ne rạhn se ri se Pilạto:

—Nuhn ne, atenạn emperador che rey yahn nuhn.

16 Nduco ndudo che tihcạ rạhn se ne, ndạhco Pilạto Dihvo vo tạh se cạva che conan yạh ye, ne quenda se ihyan.

Chaconahn yạh se Dihvo vo Jesuchristo

17 Quenda se Dihvo vo, ne quenda ye cruz nạn che va che conan yạh ye, cuahn ye ạma

cuạn nạn che duche Cuete Ine Tin
Tenạhn, ne che devạco hebreo ne,
duche Gólgota. 18 Min chaconahn
yạh se Dihvo vo dạma nduco o se,
ạma se ạma ạma lạdo chihto nạn
ye. 19 Dirun Pilạto ạma letrero, ne
chihquentiyon se che quenan tin
cruz. Ndirun tuhcạ: "Ihyan cuh
che Jesús yahn yạn Nazaret, Rey
yahn ihyan nación yahn Israel."
20 Ạma yạhn sạhn nación yahn
Israel ndihchenan se che tihcạ
ndirun, te nạn che chaconahn
yạh se Dihvo vo ne, nino viyạn
me. Letrero me ne, ndirun devạco
hebreo mạn, griego mạn, latín
mạn.

21 Chidocuyạn ndinạn chahn ne,
rạhn se ri se Pilạto:

—Hua ndạhcạ che dirun ne
"Rey yahn ihyan nación yahn
Israel." Tahque ndah ne, codirun
ne "Ihyan cuh ne, rạhn ye che mạn
ye che Rey yahn ihyan nación yahn
Israel."

22 Ate Pilạto ne, rạhn se ri se
sạhn:

—Che dirún ne, a tihcạ conan,
ametah ndạhcorún.

23 Cuahn che a chihno cha-
conahn yạh sandạdo chahn Dihvo
vo ne, cahn mạhn se tino yahn
ye vạn cun se. Namin chetạh se
cahteca tu yahn ye, ne nducote
chemin ne, hua ntạhyon te ndiya
ne, 24-25 chemin che rạhn se nduco
vih:

—Tahque ndah ne, hua ndeh
vo, ne tendạh vo suerte yuhn vo
cạva che cadino vo cha uvo che
quendạh yuhn vo che co yuhn vo.

Tihcạ din se, ne chinahn nduhcạ
che ndirun nạn Ndudo yahn
Dendiohs tuhcạ: "Cahn mạhn se
tino yáhn nduco vih, ne tendạh se
suerte cha sạhn quendạh yahn se
che co yahn se tino tu yáhn."

Chihto cruz nạn che quenan yạh
Dihvo vo ne, nti chaco ye mạn, coh
chaco ye María, ndạhta yahn Cleo-
fas mạn, María yahn yạn Magdala
mạn. 26 Cuahn che ndihchero Di-
hvo vo chaco ye mạn, ạma ihyan
apóstol, ihyan min che ạma din
yahino ye mạn, che vatendi ye min
ne, rạhn ye ri ye chaco ye:

—Chacó, ngạ dạya ne, nti se tạn.

27 Namin rạhn ye ri ye ihyan
apóstol me:

—Ngạ cheque, nti ye tạn.

Nde ro min ndeva ihyan apóstol
min chaco Dihvo vo ndevạco ye.

Chih Dihvo vo Jesucristo

28 Chihno min ne, nducote a de-
vano Dihvo vo che a chinahn ndu-
cuahn ne, cạva che conan conahn
nduhcạ che a ndirun nạn Ndudo
yahn Dendiohs ne, rạhn ye:

—Yạca rí.

29 Va ạma jạrro min ndito
vino. Tuhme chaconahn sạhn
chahn ạma esponja tin ạma nduco
che duche hisopo, ne decạhnda
se esponja me nduco vino me,
chaconahn se chende Dihvo vo.
30 Tihve ye vino me, ne rạhn ye:

—Mạn ne, a chinahn nducuahn.

Tuhme chendih ye, ne chih ye.

Ạma sandạdo ne, terun se lạnza ticua Dihvo vo Jesucristo

31 A tạma ro me che vihco ro
yudo, ne chemin che hua nahn chi-
docuyạn ndinạn chahn che cuah-
tendihco tenạhn nạn cruz ro che
rahtetuhno ihyan, te ạma yudo ro
min. Chemin che chica se Pilạto
che dechuh se sandạdo che cạhn
se, ndeh se ine dihma ihyan che
chenan yạh chahn, ne ndedevah
se ihyan. 32 Tuhme tahve Pilạto
sandạdo, chahn se, ndeh se ine
dihma ạma sạhn che quenan yạh
chihto nạn Dihvo vo. Chihno min
ne, ndeh se ine dihma sạhn che
tạma me.

33 Me cuahn che chahn ndạ se
nạn che quenan yạh Dihvo vo
ne, ndihchero se che a ndih ye.
Chemin che ametah ndeh se ine
dihma ye.

34 Ate nde nduco nduh ne, cạh
ạma sandạdo lạnza ticua ye nino

van chete ye, ne quendạh yun mạn,
nune mạn. 35 U che dirún cạca cuh
ne, cuạco ndudo che dirún, te mán
ndihcheró che tihcạ chi. Dirún
yahn cạva che namin nchuhn ne,
cotahno ne. 36 Tihcạ chahno chi
Dihvo vo cạva che conahn nduhcạ
che a ndirun nạn Ndudo yahn Den-
diohs tuhcạ: “Hua ndeh se nde
ạma ine yahn ye.” 37 Namin chi-
nahn nduhcạ che a ndirun tạma
cuạn nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ: “Cuahtendi se, ndihchero se
ihyan che cạh se lạnza.”

Quenun Dihvo vo Jesucristo chete yạyan

38 Chihno min ne, ạma ihyan
yạn Arimatea che duche ye José,
che chitahno ye Dihvo vo cuạhn
ndeh yahn che vạh ye chidocuyạn
ndinạn chahn ne, chica ye Pilạto
cạva che cạh yune se che nd-
edevah ye Dihvo vo, quenda ye
ihyan, cuhche ye ihyan. Cạh yune
Pilạto, ne chahn José quenda ye
Dihvo vo. 39 Nicodemo, ihyan min
che chahn ye vino chendihchero
ye Dihvo vo ne, namin chahn ye
nduco José, ne quenda ye ndico
ndiche kilo nunedạn che ndin-
dah nduco mirra mạn, áloes mạn.
40 Ndedevah ihyan chahn Dihvo
vo, ne chacotạhme ye nunedạn
me tino, chahcotuma ye Dihvo
vo nduhcạ costumbre yahn ihyan
nación yahn Israel che rihche ye
tenạhn. 41 Nino nạn che nahn
yạh se Dihvo vo ne, va ạma cuạn
nạn che va yạhn ndạta. Min va
ạma yạyan ra nạn che nde ạma
tenạhn metah conun ye. 42 Min
chaconuhn ihyan chahn Dihvo vo
yahn che nino ri, te a cuanạn ro che
rahtetuhno ihyan.

20

Ntuche Dihvo vo Jesucristo vạn tenạhn

1 Ro che ndeva ndate ne, chahn
María yahn yạn Magdala vateyạn
dạhca, nạn yạyan nạn che quenun
Dihvo vo, ne cuahn che ndạ ye ne,
a ndavi tu chahno che ndechendih
chende yạyan me. 2 Tuhme conạhn
ye rano ye nạn che quenun Simón
Pedro nduco tạma ihyan apóstol,
ihyan min che ạma din yahino Di-
hvo vo, ne rạhn ye ri ye ihyan
chahn:

—Ndetendạh ihyan Dihvo vo
chete yạyan, ne hua devano nuhn
ti quenda ye ihyan.

3 Ndetạhno cuahn Pedro nduco
ihyan apóstol che tạma me nạn
yạyan. 4 Ạma rano nduh che o
ye cuahn ye, ate ihyan che tạma
me ne, tahque dito chano ye che
co Pedro, ne tahque menạn ca ndạ
ye nạn yạyan me. 5 Ndihchenun
ye chete yạyan me, ne ndihchero
ye tino che chahcotuma ihyan Di-
hvo vo che chetạve min, ate hua
chendạ ye. 6 Numanahn min ne,
ndạ Simón Pedro, ne chendạ ye
chete yạyan me. Namin ndihchero
ye tino chahn che chetạve min.
7 Avạne ne, tino che chacotuma tin
Dihvo vo ne, ndechetive, quendite
ạma lạdo. 8 Tuhme chendạ ihyan
apóstol che tạma me chete yạyan,
ne ndihchero ye nduhcạ che chi, ne
chitahno ye. 9 Ro min ne, metah
conahn ihyan chahn che a ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs nduhcạ
che va che ntuche Dihvo vo vạn
tenạhn. 10 Chihno min ne, ndaco-
nan ihyan apóstol chahn nạn che
chenun ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, chihnde ro ye nạn María yahn yạn Magdala

11 Numanahn min ne, ndaconan
María, ne chihnde ye chihto yạyan
me, raco ye. Ura che raco ye ne,
ndihchenun ye chete yạyan me,
12 ne ndihchero ye o ángel chenun
ye tino cua, vate ye nạn che cha-
condihte ihyan Dihvo vo. Ạma ye
cuạhn nạn che chi nihno tin Dihvo
vo, ne tạma ye ne, cuạhn ndiya
cạh ye. 13 Tumerune ángel chahn
ihyan:

—¿Deh cuande che reque ne?

Ndahconan María, ne ra̱hn ye ri
ye ángel chahn:
—Racó yahn che quenda ihyan
Dihvé, ne hua devanó ti chengu ye
ihyan.
14 Cade chihno ra̱hn ye chemin
cuahn che ndaconan ye, ne ndi-
hchero ye Dihvo vo che nti ye
min, ate hua devano ye che ihyan
min. 15 Tuhme tumerune Dihvo vo
ihyan, ne ra̱hn ye:
—¿Deh cuande che reque ne?
¿Duh rinohn ne?
María ne, ra̱hco ye te co sa̱hn che
redin cuda̱do ya̱hn nda̱ta me, ne
ra̱hn ye:
—Ndete che ndih quenda ne Di-
hvé ne, ca̱hma ne co ne u ti chengu
ne ihyan, ca̱va che cá̱hn quenguá
ihyan.
16 Tuhme ra̱hn Dihvo vo ri ye
ihyan:
—¡María!
Ndaconan María, ne ra̱hn ye
deva̱co yahn ye, hebreo, ri ye Di-
hvo vo:
—¡Raboni! —che nahn ca̱hma
Ihyan Ricuahn.
17 Ra̱hn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Hua nahn tah u, te metah na̱hn
na̱n va Chidá. Tahque ndah ne,
cuehn ngo ihyan apóstol yáhn che
ná̱hn na̱n va Chidá, ihyan min che
Chida nchuhn ma̱n, Dendiohs yáhn
ma̱n, Dendiohs yahn ne ma̱n.
18 Tuhme chahn María chego ye
ihyan apóstol chahn che ndihchero
ye Dihvo vo ma̱n, nduhca̱ che ra̱hn
ye ri ye ihyan ma̱n.

Chihnde ro Dihvo vo Jesucristo na̱n ihyan apóstol yahn ye

19 A ro min no cuahn che a chi
man ne, ndi da̱ma ihyan apóstol
chahn, ne nenecahde ye vah na̱n
che chenun ye yahn che va̱h ye
sa̱hn ndina̱n yahn ihyan nación
yahn Israel. Ura min ne, adena̱n
chenda̱ Dihvo vo vah, chandi ye
menda̱hn, ne ra̱hn ye:
—Dendiohs din yahino ye
nchuhn. Hua dehve ra̱hco ne.
20 Chihno ra̱hn Dihvo vo chemin
ne, na̱hme ye ta̱h ye na̱n che nchuh
cla̱vo ma̱n, ticua ye ma̱n, ihyan
chahn, ne a̱ma chi yeno ye ndi-
hchero ye ihyan. 21 Ndaconan ra̱hn
Dihvo vo ri ye ihyan chahn:
—Dendiohs din yahino ye
nchuhn. Hua dehve ra̱hco ne.
Namin ra̱hn ye ri ye ihyan
chahn:
—Nduhca̱ che dechuh Chidá u
ne, namin dechúh nchuhn.
22 Tuhme tivenan ye ihyan
chahn, ne ra̱hn ye ri ye ihyan:
—Conun Vaco Ndah yahn
Dendiohs nchuhn. 23 Ndete che
nchahco ne nunde yahn ade-
coduhno ihyan ne, a nda̱ca ye
vederenchahco. Me ndete che hua
ne, a hua nda̱ca ye.

Tomás ne, chitahno ye che ntuche Dihvo vo Jesucristo cuahn che ndihchero ma̱n ye ihyan

24 A̱ma ihyan apóstol chahn
che duche ye Tomás, ihyan min
che nta̱hco ihyan che duche ye
“Cua̱hche” ne, metah ye ro che nda̱
Dihvo vo. 25 Cuahn che nta̱ ye ne,
ra̱hn ihyan chena̱hn chahn ri ye
ihyan:
—A ntuche Dihvo vo. A ndi-
hchero nuhn ihyan.
Ate ra̱hn Tomás ri ye ihyan
chahn:
—Atena̱n che terún ndutitá̱h
ya̱hveta̱h ye na̱n che nchuh cla̱vo
ma̱n, ticua ye na̱n che nchuh la̱nza
ma̱n, tuhme cotahnó che a ntuche
ye.
26 Chihno nine ro ne, nto da̱ma
tun ihyan apóstol chahn chete a̱ma
vah, ne ro min ne, nduco Tomás
quenun ye min. Andahre ntude
chendevah ne, chenda̱ Dihvo vo
chandi ye menda̱hn, ne ra̱hn ye:
—Dendiohs din yahino ye
nchuhn. Hua dehve ra̱hco ne.
27 Tuhme ra̱hn ye ri ye Tomás:
—Condihchero ya̱hvetá̱h, ne
cueteron ndutitah. Namin
cueteron ndutitah ticuá. Cuitehne,
che a ntuché. Hua o ndedecadine.

28 Tuhme rạhn Tomás ri ye Dihvo
vo:
—¡Ndih che Dihvé mạn, Den-
diohs yáhn mạn!
29 Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Tomás, mạn ne, ritehne yahn
che ndihchero u. Ndah ro yahn
ihyan che andahre hua rendi-
hchero ye u, ate ritahno ye u.

*Chirun cạca cuh cạva che co-
tahno ihyan Dihvo vo Jesucristo*

30 Dihvo vo Jesucristo ne, ạma
ndeh nạn ca vederihno din ye nạn
ihyan apóstol yahn ye che hua
ndirun nạn cạca cuh. 31 Me ndu-
cuahn che ndirun ne, cạva che
cotahno nchuhn che Dihvo vo Je-
sucristo ne, a ihyan min che a
va cạde che chi ye ndedevahn ye
ihyan iyehnse mạn, a ihyan min
che Dạya Dendiohs mạn, ne nduco
che cotahno ne ihyan ne, ndevahn
ne, cuahtenan ne vahchetero nu-
macuahn ro.

21

*Dihvo vo Jesucristo ne, ndạ ye
nạn chenun ndache ihyan apóstol
yahn ye*

1 Chihno min ne, ndạ Dihvo vo
nạn che chenun ihyan apóstol yahn
ye, chihto vine yahn Galilea nino
yạn Tiberias. Tuhcạ chi: 2 Nto
dạma ihyan apóstol chahn, Simón
Pedro mạn, Tomás, ihyan min
che ntạhco ihyan che duche ye
“Cuạhche” mạn, Natanael yahn
yạn Caná, estạdo yahn Galilea
mạn, nduh che o sạhn dạya
Zebedéo mạn, nduco te o ihyan
apóstol mạn. 3 Rạhn Simón Pedro
ri ye ihyan chahn:
—Cạ́hn cotạ́h yạhca.
Rạhn ihyan chahn ri ye ihyan:
—Namin nuhn ne, cạhn nuhn
nduco ne.
Tuhme cuahn ye, ne chahtenun
ye ạma bạrco che va nạn vine me,
ate numa yạn min ne, nde ạma
yạhca hua chetạh ye. 4 Cuahn che
a cochi ri dave ne, ndạ Dihvo vo
chihto vine me, ate ihyan apóstol
chahn ne, hua nchanạn ye che
ihyan min. 5 Tuhme rạhn ye ri ye
ihyan chahn:
—Nchuhn sạhn cạhya, ¿a hua
ndạca ne nde ạma yạhca ne?
Ndahconan ihyan chahn, ne
rạhn ye ri ye ihyan:
—Nde ạma te hua ndạca nuhn.
6 Rạhn ye ri ye ihyan chahn:
—Cotihyon nchuhn yạna yahn
ne lạdo tạh cuạco bạrco, ne ndạca
ne ite.
Tihcạ din ihyan chahn, ne cuahn
che ndetendạh ye yạna me ne, nde
hua richa ye che ạma ndito yạhca.
7 Tuhme ạma ihyan apóstol, ihyan
min che ạma din yahino Dihvo vo
ihyan ne, rạhn ye ri ye Pedro:
—¡A Dihvo vo che ndạ ye tạn!
Ndetạhno che chihnevan Simón
Pedro yahn Dihvo vo ne, ndonun
ye tino menạn yahn ye, ne cạ
nun ye vạn nune che cạhn ye nạn
che va ye. 8 Nạn chenun ihyan
apóstol chenạhn chahn nduco chi-
hto vine ne, ri tenduh ạma ciento
metro. Chicạhca ye bạrco me nde
min, chihndạ ye yạna me, ndito
yạhca. 9 Cuahn che ndiquendạh
ye chete bạrco me ne, ndihchero
ye che va ạma vạcoyạhn, ạma che-
nun nducoyạhn, ne quendudo ạma
yạhca nạn nducoyạhn me, riyuche
te. Namin va pạn. 10 Rạhn Dihvo vo
ri ye ihyan chahn:
—Te nchuhn neve yạhca che
cade chetạh ne.
11 Chendạ Simón Pedro chete
bạrco me, ne chihndạ ye yạna me,
ndetendạh ye vạn nune. Chenun
demạn yạhca rahte, ri ạma ciento
quenan o raco ndiche ino te. An-
dahre ạma yạhn te, ate hua chen-
dan yạna me. 12 Tuhme rạhn Dihvo
vo ri ye ihyan chahn:
—Cochi nchuhn, cahdino ne.
Ihyan apóstol chahn ne, a devano
ye che Dihvo vo, ne chemin che
nde hua chihquino ye tumerune
ye ihyan duh ihyan ye. 13 Chahn

ndạ Dihvo vo, ne chetạh ye pạn me
mạn, yạhca me mạn, ne cạh ye,
cheh ihyan chahn.
14 A ro min chi ino yune che
chendihchero Dihvo vo ihyan
apóstol yahn ye cuahn che a ntuche
ye vạn tenạhn.

Dihvo vo Jesucristo ne, yạhve ye Simón Pedro

15 Cuahn che a chihno cahdino
ihyan chahn ne, tumerune Dihvo
vo Pedro:
—Simón, dạya Jonás, ¿a tahque
yahine u che co ihyan chuhn ne?
Ndahconan Simón Pedro yahn
ye:
—Tạcạ hua, Dihvé. Yahinó ndih.
A mạn ne devano ne.
Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Tuhme ne, codin cudạdo ihyan
yáhn.
16 Ndaconan tumerune ye ihyan,
chi o yune:
—Simón, dạya Jonás, ¿a yahine u
ne?
Ndahconan Pedro yahn ye:
—Tạcạ hua, Dihvé. Yahinó ndih.
A mạn ne devano ne.
Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Tuhme ne, codin cudạdo ihyan
yáhn.
17 Ndaconan tumerune ye ihyan,
chi ino yune:
—Simón, dạya Jonás, ¿a yahine u
ne?
Nducote a nde ino yune che
tumerune ye Pedro ndete che a
yahino ye ihyan ne, chi ndạche ye,
ne rạhn ye:
—Dihvé, a mạn ne devano ne
nducuahn. A devano ne che
yahinó ndih.
Rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Tuhme ne, codin cudạdo ihyan
yáhn. 18 Cuạco rạ́hn rí di te cuahn
che decạhya di ne, rendonon man
tino yehn, ne rehn ti che nahn
cahn. Ate cuahn che a co ndico di
ne, ntah reche, ne tạma ca ihyan
ntihyon ye tino yehn di, ne quenda
ye di nạn che hua nahn cahn.
19 Che tihcạ rạhn Dihvo vo ri ye
Pedro ne, conahn nduhcạ che va
che cạhco mendạhn ye ihyan nạn
ntiyon yahn Dendiohs, cạhno se
ihyan. Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye
Pedro:
—¡Cuindoque u!
20 Ura che cuahn ye ne, ndaco-
nan Pedro, ne ndihchero ye che
cuahn nduco ihyan apóstol min che
ạma din yahino Dihvo vo, ihyan
min che dạma chihnde ye nduco
Dihvo vo cuahn che cheh vino
ye me, ne tumerune ye duh che
ndihcue ndeh ihyan. 21 Tuhme
tumerune Pedro Dihvo vo:
—Dihvé, me ihyan tih ne, ¿deh co
yahn ye ne?
22 Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn
ye ri ye ihyan:
—Ndete che u náhn che conan ye
iyehnse nde ro che ndaconan chí
ne, di ne, hua cuande yehn chemin.
Cuindoque u.
23 Chemin che chihnde ndudo
vạn dihno vo che ihyan apóstol min
ne, hua ndạ ro che coh ye. Ate
Dihvo vo ne, ndiyu che rạhn ye che
hua coh ihyan min, te rạhn ye te
ndete che nahn ye che conan ihyan
min nde ro che chi tun ye ne, hua
cuande yahn Pedro chemin.
24 A ihyan apóstol min che dirun
ye cạca cuh, ne a devano vo che
nducuahn che dirun ye ne, cuạco.
25 Ạma ndeh nạn ca dehtenduh
che din Dihvo vo Jesucristo. Ndete
che corun queri ạma nạn dehten-
duh che din ye ne, rạhcó te cuto li-
bro numachahte iyehnse, nde hua
tuno nạn che conun. Tihcạ chi.

NTIYON CHE DIN IHYAN APOSTOL

Ndą Vaco Ndah yahn Dendiohs nduhcą che a necąh ye ndudo yahn ye

1 Ndih Teófilo che yahinó ndih,
nąn cąca che dendáh menąn ne,
a dirún ąma ndeh nąn dehtenduh
che din Dihvo vo Jesucristo mąn,
che chicuahn ye mąn, 2 nde ndą ro
che conąhn ye vahchetero. Cuahn
che ametah nąhn ye vahchetero
ne, numacuahn vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs,
cąh ye ntiyon che va che din ihyan
apóstol yahn ye che a tendąh nun
ye. 3 Adive che chihno se Dihvo
vo ne, ntuche ye, ne mąn ye ndą
ye ndeh yune, chinduco ye ihyan
chahn chete che o raco ro. Nduco
chemin ne, chenahn ihyan chahn
te cuąco che quenduche ye, ne
cąh cuande ye ihyan chahn yahn
vederihquentiyon yahn Dendiohs.
4 Cuahn che nduco ca ye ihyan
apóstol chahn ne, rąhn ye ri ye
ihyan:

—Hua ndąca nchuhn yąn
Jerusalén. Conan rino ne nde ndą
ro che conahn che ndihco cąde
Dendiohs Chida che co Vaco Ndah
yahn ye. A yahn chemin che renté
nduco ne nde ro menąn. 5 Cuąco
te Juąn ne, chehdenune ye ihyan,
ate nchuhn ne, cuihno neve ro ne,
conun Vaco Ndah yahn Dendiohs
nchuhn.

Conąhn Dihvo vo Jesucristo vahchetero

6 Tąhn min cuahn che ndidąma
ihyan chahn ne, tumerune ye Di-
hvo vo:

—Dihve nuhn, ¿a mąn ro cuh che
ndąhco cąde ne che cąhcantiyon
mąn nación yahn Israel ne?

7 Ndahconan ye, ne rąhn ye ri ye
ihyan chahn:

—Hua cuande yahn nchuhn che
cadino ne deh ro, o deh ura che
conahn che mąn Dendiohs Chida
a ndihco cąde ye. 8 Ate chu che
cuande yahn ne. Cuahn che co
Vaco Ndah yahn Dendiohs, conun
nchuhn ne, conan cuma ne vederi-
hquentiyon. Tuhme cuącotuhn ne
ndudo yáhn yąn Jerusalén mąn, nu-
macuahn estądo yahn Judea mąn,
nación yahn Samaria mąn, nde nu-
machahte iyehnse.

9 Chihno rąhn Dihvo vo chemin
ne, nahn min che rendihchero
ihyan chahn ne, condą ye
vahchetero. Tuhme quendihco
ąma man, ne chehnąn ihyan chahn
ihyan. 10 Numanahn che vatendi
ca ye, rihno ye che condą Dihvo
vo nąn ro ne, adenąn ndą o ángel,
chenun ye tino cua. 11 Rąhn ye ri
ye ihyan chahn:

—Nchuhn, sąhn Galilea, ¿dehco
che rihno cuąhn nąn ro ne?
Mąn Dihvo vo che ndąca ye vąn
nchuhn, din Dendiohs che conąhn
ye vahchetero ne, nduhcą che
ndihchero ne che conąhn ye, tihcą
ndaconan chi tun ye.

Tendąhnun ye Matías cąva che co ye apóstol, conan ye menun Judas

12 Chihno min ne, ndąca ihyan
chahn min nąn che duche Cuete
Olivo, ne conąhn ye yąn Jerusalén.
Nino yune min, nuhneva che nih-
nde cąde nąn ley yahn Dendiohs
che co cąca ihyan ro che rahte
tuhno ye. 13 Cuahn che ntą ihyan
chahn viyąn me ne, chendą ye
ąma vah, cocha ye nąn o cuahto,
cuąrto nąn che rahtenun ye. Vąn
ihyan chahn ne, nduco Pedro mąn,
Jacobo mąn, Juąn mąn, Andrés
mąn, Felipe mąn, Tomás mąn, Bar-
tolomé mąn, Mateo mąn, Jacobo,
che dąya Alfeo mąn, Simón Zelote
mąn, Judas, che dihno Jacobo mąn.
14 Ro ro ne, rendo dąma nducoyąca
ihyan chahn nduco dihno Dihvo vo
mąn, chaco ye, María mąn, yąhn ca
ihyan ndąhta mąn, revąh ye.

15 Ạma ro min ne, chandi Pedro
nạn ihyan che ritahno ye Dihvo vo,
che ri ye tenduh ạma ciento que-
nan ndico, ne cahndudo ye:
16 —Nchuhn dihnó, a va che
conahn ndudo che din Vaco Ndah
yahn Dendiohs che dirun David
yahn Judas, che quendạhnạn se
yahn sạhn che din se preso Di-
hvo vo. 17 Sạhn min ne, chi
cuande se vạn nuhn, din se ntiyon
nduco nuhn. 18 Tume che ndạca
se yahn nunde yahn se ne, ca
ạma ndi yạhn. Chihno min ne,
chendạh se, denderen se, ne chen-
dan se, chihno chetuhn rehte se
ndiyạhn. 19 Cuahn che checadino
ihyan yạn Jerusalén yahn chemin
ne, chaconahn ye che duche yạhn
min, Acéldama, devạco yahn ye,
che nahn cạhma Yạhn Yahn Yun.
20 A ndirun nạn libro yahn Salmo
tuhcạ:

Cuhnde mạn vạco se.
Nde ạma ihyan hua conun ye min.
Namin a ndirun:
Conan tạma ihyan menun se,
ndondạ tạh ye ntiyon che
quenan cuma se.

21 'Chemin che ạma cha ihyan
che namin chinduco ye Dihvo vo
numacuahn ro che quechica ye,
22 nde ro che chehdenune Juạn
ihyan, nde ndạ ro che din Den-
diohs che conạhn ye vahchetero
ne, va che co cuande ye vạn nuhn,
cạva che cuạcotuhn ye ndudo yahn
che a ntuche Dihvo vo.
23 Ntihyon yạn ihyan chahn o
ihyan. Ạma ye ne, José Barsabás,
che namin duche ye Justo, ne tạma
ye ne, Matías. 24 Tuhme covạh
nducoyạca ye:
—Dihve nuhn, a ndih che rendi-
hche ne chedave yahn nducoyạca
ihyan. Conạhma ne nuhn cha
ihyan che o chuhn, nahn ne 25 che
co ye apóstol, conan ye menun Ju-
das, din ye ntiyon che denda se, din
nunde yahn se, te a cuahn se nạn
che redin yahn che conun se.
26 Tuhme din ihyan chahn
sortear, ne quendạh yahn Matías
che co ye apóstol, co cuande ye vạn
ihyan che ndichiạma chahn.

2

Chiya Vaco Ndah yahn Dendiohs

1 Cuahn che ndạ vihco Pente-
costés ne, nto dạma ihyan apóstol
nduco nducoyạca ihyan chahn che
ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.
2 Adenạn chahco chine nạn ro
nduhcạ yuhne tạn che ạma rano,
ne chito chete vah nạn che che-
nun ye. 3 Ndihchero ye che decạ
ro ruchiyạhn ro chetuhn, ne chiya
tin queri ạma ye. 4 Tuhme que-
nun Vaco Ndah yahn Dendiohs
nducoyạca ihyan chahn, din che
rạhn ye tạma te o nạn devạco.
5 Ạma yạhn ihyan ndạta yahn
Israel che redinahn ye che nih-
nde cạde nạn ley yahn Dendiohs
ne, chica ye numachahte iyehnse,
ne chenan ye yạn Jerusalén ro
min. 6 Cuahn che chihnevan ye
che chine ne, ndo dạma ye, ne ạma
rahn ino ye, te queri ạma ye ne,
chihnevan ye devạco yahn mạn
ye che rente ihyan che chenun ye
chete vah. 7 Ạma rahn ino ihyan
chahn, ne rạhn ye vạn mạn ye
nduco vih:
—¿A ndiyu ihyan Galilea
nducoyạca ihyan sih che tihcạ
rente ye? 8 ¿Tạcạ che rente ye
devạco yahn queri ạma vo che
rente vo yạn vạco vo? 9 Vạn
nducoyạco vo ne, nduco ihyan
yạhn yahn Partia mạn, Media mạn,
Elam mạn, Mesopotamia mạn,
Judea mạn, Capadocia mạn, Ponto
mạn, Asia mạn, 10 Frigia mạn,
Panfilia mạn, Egipto mạn, Africa
che nde tahque yahn ca va che co
yạn Cirene mạn. Namin nduco
ihyan yạn Roma mạn. Nạhn vo
ne, ihyan nación yahn Israel, ne
nạhn vo ne, ihyan tạma nación
che ritahno vo dạma nduco ye.

11 Namin nduco ihyan yạhn yahn
Creta mạn, Arabia mạn. Rahndudo
ihyan sih ndudo yahn vederihno
che redin Dendiohs, rihnevan
queri ạma vo devạco yahn mạn vo.
12 Ạma rahn ino nducoyạca ye,
ne tumerune vih ye:
—¿Deh conahn che tihcạ ri ne?
13 Ate nạhn ihyan chahn ne,
duche rino ye, ne rạhn ye:
—Coh ihyan sih, ne chemin che
tihcạ redin ye.

Cahndudo Pedro

14 Tuhme necuandi Pedro nduco
ihyan apóstol che ndichiạma
chahn, ne cahndudo ye:
—Nchuhn, ihyan nación yahn
Israel nduco nducoyạca ne che
vate ne yạn Jerusalén, cua cuande
ne mạn, cuihcovan ndah ne che
cạhmá mạn. 15 Hua dehve coh
nuhn nduhcạ che rạhn nchuhn,
te meniyon ne, comạn rahco
nun vatiyạn. 16 Che rendihchero
nchuhn ne, a yahn chemin che
dirun ihyan profeta Joel tuhcạ:
17 Rạhn Dendiohs: "Cuahn che a
nahn tuno ro che conahn
che a ndihco cạdé ne,
dechúh Vacó, cạva che conun ihyan
iyehnse.
Dạya nchuhn ne, cuahndudo ye
ndudo yáhn mạn,
ihyan decạhya ne, ndihchero ye
vederihno vạn yạhnde yahn
ye mạn,
ihyan ndico ne, cạhno ye mạn.
18 Ro min ne, dechúh Vacó cạva che
conun ihyan che redin ye
ntiyon yáhn, ne cuahndudo
ye ndudo yáhn.
19 Nạn ro mạn, ndiyạhn mạn, dín
vederihno, ne cuhnde ro
yun mạn, yạhn mạn, yạhme
mạn.
20 U che Dihve nducoyạca ihyan
ne, cuahn che ametah ndạ
ro che techecạdé ne,
nạn yạhn ne, co man,
ne iyo ne, ndo nduhcạ yun.
Ro min ne, ro che ạma yudo, ro
che cạhco ró che ạma chahte
vederihquentiyon yáhn.
21 Tuhme nducoyạca ihyan che
cuah ye u che Dihve ye ne,
ndedeváhn ihyan."
22 'Nchuhn, ihyan nación yahn
Israel, cuihcovan ndah ne che
cạhmá: Dendiohs ne, dechuh
ye Jesús yahn yạn Nazaret vạn
nchuhn, ne mạn nchuhn devano
cuạco ne, te numacuahn vederi-
hquentiyon yahn Dendiohs, din ye
vederihno, ndihchero ne. 23 Cuahn
che ndạ ye tạh nchuhn ne, nduhcạ
che a ndihco cạde Dendiohs nde
ro menạn ne, din nchuhn preso
ihyan, necạh ne ihyan tạh sạhn
nunde. Nahn yạh se ihyan, ne
chihno se ihyan nduhcạ che nahn
ne. 24 Ate ndedetuhche Dendiohs
ihyan, chehnevi ye ihyan tạh
vederih, te hua co che ndạhco
ndiya vederih ihyan. 25 Hua co che
conan ye tạh vederih cuahn dạma,
te a yahn ye che dirun David tuhcạ:
Dihvé, cuahn dạma rendihché
ndih che nduco ne u.
Quenan ne lạdo tạh cuạcó, cạva
che hua dihya nun inó co.
26 Chemin che chi yenó, ne ndevá
yavenạn ne numacuahn
vedeyeno.
Recạh vedechahtino chedave yáhn,
27 te u che yahino ne ne, hua
cạhcomạn ne u vạn tenạhn,
nde hua cuahnecun ne che conún
chete yạyan cuahn dạma,
chạ u.
28 Tihyon yune ne u nduhcạ che
ndạhcạ conán nạn ne.
Ạma yenó yahn che nduco ne u.
29 'Nchuhn dihnó, cuạco te
chih indihte yuhn vo David mạn,
che chehche ye mạn, che va
yạyan yahn ye nde meniyon mạn.
30 Ihyan min ne, profeta ye, ne
numacuahn vedeyudo ne, cạh
Dendiohs ndudo yahn ye che
vạn ndạta yahn ye ne, quendạh
ihyan min che a va cạde che chi
ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse,

nuhnde tạh ye vederihquentiyon
yahn ye. 31 David ne, anduhnecạ
ndete che ndihchero ye che ntuche
ihyan min che a va cạde che chi
ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse,
ne chemin che dirun ye che hua
conun ihyan min vạn tenạhn mạn,
che hua chạ ye mạn. 32 Mạn
ne, Dendiohs ne, a ndedetuhche
ye Dihvo vo Jesucristo, ne nuhn
ne, devano cuạco nuhn yahn.
33 Nducote ndedetuhche Dendiohs
Chida ihyan min numacuahn
vederihquentiyon yahn ye mạn,
nducote dinahn ye ndudo che
necạh ye che dechuh ye Vaco
Ndah yahn ye mạn ne, chemin
che redin ihyan min vederihno
che rendihchero nchuhn mạn,
rihnevan ne mạn. 34 A yahn ihyan
min che ndạ ye vahchetero che
dirun David tuhcạ, ndiyu yahn
mạn ye:

Dihve Dendiohs ne, rạhn ye ri ye
Dihvé:
"Cuihnde muhn lạdo tạh cuạcó,
35 numanahn che ndạhco ndiyá
ihyan che hua ri rendihche
ye di, ndeva ye yavenan."

36 'Nducote tihcạ ne, codevano
cuạco nducoyạca ihyan nación
yahn Israel te a Jesús, ihyan min
che nahn yạh nchuhn ne, ndạhco
Dendiohs vederihquentiyon tạh ye
che ndedevahn ye ihyan iyehnse
mạn, che co ye Dihve nducoyạca
ihyan mạn.

37 Cuahn che chihnevan ihyan
chahn che tihcạ cahndudo Pedro
ne, ạma chi rạn ye, ne tumerune
ye Pedro nduco ihyan apóstol
chenạhn chahn:

—Dihno nuhn, ¿deh va che din
nuhn mạn ne?

38 Ndahconan Pedro, ne rạhn ye
ri ye ihyan:

—Queri ạma nchuhn, cuento ino
ne nunde yahn ne, ne cuah ne Di-
hvo vo Jesucristo, cuedenune ne,
cạva che nchahco Dendiohs nunde
yahn ne, ne din ye che conun Vaco
Ndah yahn ye nchuhn. 39 Tihcạ, te
a necạh Dihvo vo Dendiohs ndudo
min cạva nducoyạca ihyan che
tendạhnun ye, nchuhn mạn, dạya
ne mạn, ndạta yahn ne mạn.

40 Cuahn che chihno cahndudo
Pedro ndudo cuh nduco ndeh nạn
ca ndudo che tuhchan ne, yạhve ye
ihyan chahn, ne rạhn ye:

—Cuendedevahn ne nchuhn vạn
ihyan nunde che vate ye mạn ro
cuh.

41 Tuhme ihyan che nevahnecun
ye ndudo yahn ye ne, chedenune
ye, ne ro min ne, tenduh ino
mil ihyan chitahno ye Dihvo
vo, chinduco ye ihyan chahn.
42 Nducoyạca ye ne, riquendi ye
che ricuahn ihyan apóstol chahn,
ne rendo dạma ye nduco vih mạn,
revạh ye mạn, rendeh ye pạn
nduhcạ che chihquentiyon Dihvo
vo mạn.

*Nduhcạ che redin ihyan che ri-
tahno ye Dihvo vo Jesucristo*

43 Ạma rahn ino nducoyạca
ihyan yạn, te ạma redin
ihyan apóstol chahn vederihno.
44 Nducoyạca ihyan che ritahno ye
Dihvo vo ne, ạma no vederend-
edecadino yahn ye nduco vih,
ne rihco mendạhn ye dehtenduh
yahn ye cạva nducoyạca ye.
45 Cuahn che va vederetạhn yahn
combiero yahn ye ne, rendihcue
ye yạhn yahn ye mạn, dehtenduh
yahn ye mạn, ne recạh ye tume me
queri ạma ihyan chahn tunoca va
vederetạhn yahn ye. 46 Ro ro rendo
dạma ye yạco chahte, ne ndevạco
ye ne, reh ye nduco vih, ne rendeh
ye pạn nduhcạ che chihquentiyon
Dihvo vo. Chenan cuma ye
vedeyeno mạn, vedenecun mạn.
47 Rendeva ye yavenạn Dendiohs
numacuahn vedeyeno, ne ndạhcạ
chenan ye nạn nducoyạca ihyan.
Ro ro ne, rendedevahn Dihvo vo
Dendiohs ihyan, rinduco ye ihyan
chahn.

3

Ndoyahn ạma sạhn che neneva doh cạh se

1 Ạma ro nạn rahco ino a chino,
ura che revạh ihyan ne, cuahn
Pedro nduco Juạn yạco chahte.
2 Ạma chende yạco me ne, duche
Hermosa, ne ạma sạhn che neneva
doh cạh se nde ro che chihndeyạn
se ne, va se min. Ro ro riquenda
ihyan sạhn, ne min rihco ye sạhn
cạva che cạca se ihyan che rendạ
ye yạco che din ye vedevạhino
nduco se. 3 Cuahn che ndihchero
se Pedro nduco Juạn che ndạ
ye chende yạco me ne, chica se
che din ye vedevạhino nduco se.
4 Ndihchero ihyan chahn sạhn, ne
rạhn Pedro ri ye sạhn:

—Condihchero nuhn.

5 Sạhn min ne, va yạn se, rendi-
hchero se ihyan, te rạhco se te cạh
ye tume sạhn. 6 Ate rạhn Pedro ri
ye sạhn:

—Metah diyạhnguạn yáhn, nde
hua ne diyạhngua, ate co conán
di. Nduco vederihquentiyon
yahn Jesucristo yahn yạn Nazaret,
cuenecuen, ne cuique.

7 Chetạh Pedro tạh cuạco se,
ndedecuan ye sạhn, ne ndetạhno
nuhnde cạva dạndocạh se, ne ndo
cuạco cạh se. 8 Tuhme nde tuno cạ
yạco se, canạn rica se. Chendạ se
chete yạco nduco ihyan chahn, rạ
yạco se che yeno se mạn, rendeva
se yavenạn Dendiohs numacuahn
vedeyeno mạn. 9 Nducoyạca ihyan
che chenun ye min ne, ndihche
ye che rica se mạn, chihnevan ye
che rendeva se yavenạn Dendiohs
mạn, 10 ne ạma rahn ino ye mạn,
redihya ye ri mạn, yahn vederihno
me, te a rendihche ye te a sạhn
min che rihnde se chende yạco
Hermosa, rica se che din ihyan
vedevạhino nduco se.

Cahndudo Pedro mạn corredor che duche Salomón

11 Sạhn che a ndoyahn me ne,
nda ca se tạh Pedro mạn, Juạn
mạn, chenun ye mạn corredor che
duche Salomón. Nducote ạma rahn
ino ihyan che chenun ye chete yạco
ne, aderano ye, ndo dạma ye min.
12 Cuahn che ndihchero Pedro che
ạma chito ihyan min ne, cahndudo
ye:

—Nchuhn, ihyan nación yahn
Israel, ¿dehco che ạma rahn ino
ne? ¿Dehco che ạma rendihchero
ne nuhn? ¿A rạhco ne che nduco
vederihquentiyon yahn mạn
nuhn, o che ạma ndah ihyan nuhn,
din nuhn che ndoyahn sạhnguh?
13 Hua, te Dendiohs yahn indihte
yuhn vo Abraham mạn, Isaac mạn,
Jacob mạn ne, a ihyan min che din
ye vederihno cuh, cạva che ndeva
ye yavenạn dạya ye Jesucristo che
necạh nchuhn tạh Pilạto. Pilạto
ne, nahn ntạhte ye ihyan, ate
nchuhn ne, hua cahnecun ne.
14 Ndotenan che cạca nchuhn che
ntạhte ye ihyan min che ndah
ye nạn Dendiohs ne, chica ne
che ntạhte ye ạma sạhn rihno
ihyan. 15 Tihcạ chihno nchuhn
ihyan min che quenan cuma
ye vederihquentiyon che din ye
che cuahtenan ihyan vahchetero
numacuahn ro. Ate Dendiohs
ne, ndedetuhche ye ihyan vạn
tenạhn, ne yahn chemin ne, nuhn
devano cuạco nuhn. 16 Nduco
vederihquentiyon yahn Dihvo vo
Jesucristo ne, ndoyahn sạhnguh
che a ntihche nchuhn sạhn, te
chitahno se ihyan. Chitahno se
ihyan, ne chemin che ndoyahn
se nduhcạ che rendihchero ne.
17 Nchuhn dihno, u devanó te vạn
vedetundo yahn ne nduco ihyan
ndinạn yahn ne, chihno ne Dihvo
vo. 18 Ate nde ro menạn me ne, a
ndihco cạde Dendiohs che va che
chuhrihn ihyan min yahn ye che
a va cạde che chi ye, ndedevahn
ye ihyan iyehnse. Yahn chemin
ne, a dirun ihyan profeta, ne
tihcạ chinahn. 19 Mạn ne, cuento
ino nchuhn nunde yahn ne mạn,
cuah ne Dendiohs mạn, cạva che

nchahco ye yahn ne mạn, din ye
che cuahte dihn chedave yahn ne
mạn, necạh yạn ye chedave yahn
ne mạn. 20 Va che dechuh tun ye
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
a va cạde che chi ye, ndedevahn
ye nchuhn. 21 Ate mạn ro cuh ne,
va che conan ca ye vahchetero
nde ndạ ro che cuihno ndạhco
cạde Dendiohs nducuahn, nduhcạ
che cạh ye ndudo yahn ye, dirun
ihyan profeta ndah yahn ye a rạhn
me. 22 A chinahn nduhcạ che rạhn
Moisés ri ye indihte yuhn vo tuhcạ:
“Dihvo vo Dendiohs ne, tendạh
nun ye ạma ihyan profeta vạn
ndạta yahn nchuhn nduhcạ che
tendạh nun ye u. Codinahn ne
nducuahn che cạhma ihyan min,
23 te nducoyạca ihyan che hua
dinahn ye che cạhma ye ne, conda
ye vạn ihyan nación yuhn vo.”
24 ’Nducoyạca ihyan profeta,
nde Samuel, nde nducoyạca ye
che chahte ye adive ne, namin
dirun ye yahn ro cuh. 25 A cạva
nchuhn che dirun ihyan chahn,
ne che ndah yahn ne che nte
cạde Dendiohs nduco ihyan ndico
yuhn vo nduhcạ che cạh ye ndudo
yahn ye Abraham tuhcạ: “Cạva
ihyan, ndạta yehn, dín che ndah
nduco nducoyạca ihyan iyehnse.”
26 Cuahn che a ndedetuhche
Dendiohs Dạya ye ne, menạn vih
ca dechuh ye ihyan vạn nchuhn,
cạva che din ye che ndah nduco
ne, ne cạhcomạn ne nunde yahn
ne.

4

Sạhn intiyahn ne, din se preso Pedro mạn, Juạn mạn

1 Nde ametah cuihno cuahndudo
Pedro mạn, Juạn mạn, cuahn che
ndạ chidocuyạn ndinạn chahn
mạn, sạhn saduceo mạn, sạhn
ndinạn yahn policía che redin se
cudạdo yạco mạn. 2 Yudo ri yahn
sạhn chahn yahn che Pedro nduco
Juạn ne, ricuahn ye ihyan yạn che
a ntuche Dihvo vo Jesucristo, ne
chemin che va che ntuche tenạhn.
3 Tuhme quenda se ihyan chahn,
chih se ihyan vạcoyạhn nde tạma
ro me, te ura min ne, a chino. 4 Ate
yạhn ihyan che chihnevan ye che
ricuahn ihyan chahn ne, chitahno
ye Dihvo vo Jesucristo, ne ihyan
chahn nduco ihyan che a chitahno
ye Dihvo vo nde ro menạn me ne,
ri ye tenduh uhn mil che demạn
ihyan chạhn.

5 Tạma ro me ne, min yạn
Jerusalén ndo dạma nducoyạca
sạhn ndinạn yahn nación yahn
Israel mạn, sạhn intiyahn mạn,
sạhn devano ley che dirun Moisés
mạn. 6 Namin nduco Anás,
chidocuyạn che tahque ndinạn
mạn, Caifás mạn, Juạn mạn, Ale-
jandro mạn, nducoyạca ihyan che
ndạta yahn chidocuyạn ndinạn
chahn mạn. 7 Tuhme tahve sạhn
chahn che ngua Pedro mạn, Juạn
mạn, chahtendi ye mendạhn, ne
chiquerune se ihyan:

—¿Duh te nchuhn vederihquen-
tiyon che redin ne dehtenduh che
tihchan ne?

8 Tuhme numacuahn vederi-
hquentiyon yahn Vaco Ndah yahn
Dendiohs, ndahconan Pedro, ne
rạhn ye ri ye sạhn:

—Nchuhn, sạhn ndinạn mạn,
sạhn intiyahn yahn nación yuhn
vo mạn, 9 mạn che riquerune
ne yahn vederihno che chinahn
nduco sạhnguh che nenevadoh
cạh se mạn, tạcạ chi che ndoy-
ahn se mạn, 10 cạhma nuhn
nạn nchuhn cạva che codevano
nducoyạca ihyan nación yuhn vo.
Sạhnguh che nti se muhn nạn
nducoyạca nchuhn ne, a ntoyahn
se nduco vederihquentiyon yahn
Jesucristo yahn yạn Nazaret. A
ihyan min che nahn yạh nchuhn,
ate Dendiohs ne, ndedetuhche
ye ihyan vạn tenạhn. 11 Nduhcạ
sạhn rahto vah che chacondạh
se tu che tahque cochihve yahn

se ne, tihchan nchuhn, te hua
nevahnecun ne ihyan min. 12 Nde
ạma ihyan hua co ndedevahn
ye uvo, te atenạn ihyan min che
va tạh ye vederihquentiyon che
ndedevahn ye ihyan iyehnse.

13 Cuahn che ndihche sạhn nd-
inạn chahn che hua vạh Pedro
mạn, Juạn mạn, che rente ye numa
ino ye ne, nducote a devano se te
ihyan chahn ne, ndạta yahn ihyan
chevạh ihyan mạn, hua devano ye
cạca mạn ne, ạma cuahn ino se,
ne tumacadino se che chinduco ye
Dihvo vo Jesucristo. 14 Avạne ne,
sạhn che ndoyahn me ne, min nti
se nduco ihyan chahn. Chemin che
nde nạn che cạhma sạhn ndinạn
chahn metah. 15 Tuhme chihquen-
tiyon se che ndiquendạh vah ihyan
chahn, numanahn che nte cạde se
nduco vih. 16 Rạhn se:

—¿Deh din vo nduco sạhn chuhn
ne?, te nducoyạca ihyan che vate
ye yạn Jerusalén, a devano ye yahn
vederihno me, ne hua co cạhma vo
che hua cuạco. 17 Mạn ne, cạva che
hua quendi cotuhn ndudo yahn
vederihno me ne, nahn dihyo vo
sạhn, ne ametah quendi se cạhma
se nduco nde ạma ihyan yahn ved-
erihquentiyon yahn Jesús min.

18 Tuhme cah sạhn ndinạn
chahn ihyan, ne chihquentiyon se
che ametah quendi ye cacuahn ye
vederihquentiyon yahn Dihvo vo.
19 Ate ndahconan ihyan chahn, ne
rạhn ye ri ye sạhn:

—Condedecadino mạn nchuhn.
Nạn Dendiohs ne, ¿a ndạhcạ che
hua dinahn nuhn che rihquen-
tiyon ye, cạva che dinahn nuhn
yahn ne ne? 20 Va che dinahn nuhn
yahn Dendiohs, te yahn nducuahn
che ndihchero nuhn mạn, chih-
nevan nuhn mạn ne, va che cạhma
nuhn.

21 Tuhme nahn dihya sạhn nd-
inạn chahn ihyan, ne ndedechuh
se ihyan, conạhn ye. Hua chi-
hquino se din se castigo ihyan
yahn che rendeva nducoyạca
ihyan yạn yavenạn Dendiohs yahn
vederihno che chinahn. 22 Sạhn
che chinahn vederihno nduco me,
ndoyahn se ne, a ri se nchuh o raco
nduyo.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chica ye che cạh Dendiohs vedechahtino ihyan

23 Pedro nduco Juạn ne, cuahn
che ndạca ye nạn chidocuyạn nd-
inạn chahn mạn, sạhn intiyahn
chahn mạn ne, conạhn ye nạn
che chenun combiero yahn ye, ne
necạh cuande ye ihyan nducuahn
che rạhn se ri se ihyan. 24 Chihno
necạh cuande ye ihyan ne, covạh
nducoyạca ye tuhcạ:

—Dihve nuhn, Dendiohs, ndih
che dendah ne nạn ro mạn,
iyehnse mạn, nuniyạhn mạn, ndu-
cuahn che va mạn. 25 Numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn ne ne, cạh cuande ne ihyan
yahn ne David, ne dirun ye tuhcạ:

¿Dehco che rendedecadino ihyan
nación yahn Israel yahn de-
htenduh che hua cochihve?
¿Dehco che renecuan ihyan nación
chenạhn, ri tạn ye nduco
Dendiohs?
26 Nducoyạca rey che vate ye
iyehnse ne, necuan ye,
ne nducoyạca ihyan che rihquen-
tiyon ye ne, ndo dạma ye,
cạva che cuhma ye nduco Dihvo
vo Dendiohs mạn, ihyan
yahn ye che a va cạde che
chi ye, ndedevahn ye ihyan
iyehnse mạn.

27 'Tihcạ chinahn, te muhn yạn
cuh ne, ndo dạma Herodes mạn,
Poncio Pilạto mạn, sạhn nación
yahn Israel mạn, sạhn nación
chenạhn mạn, cạva che chihno se
Dạya Ndah yahn ne, Jesucristo,
ihyan min che ndạhco ne ved-
erihquentiyon tạh ye. 28 Nduco
tihcạ chenun cạh nducuahn che
a ndihco cạde ne. 29 Dihve nuhn,
mạn ne, condihche ne nduhcạ che

renahn dihya sạhn sih nuhn. Cuete
ne vedechahtino nuhn cạva che
numa ino nuhn cuạhndudo nuhn
Ndudo yahn ne. 30 Numacuahn
vederihquentiyon yahn ne ne,
codin ne che ndoyahn ihyan cah
mạn, che cuhnde ro vederihno
mạn, che cuande yahn Dạya Ndah
yahn ne, Jesucristo.

31 Cuahn che chihno covạh ihyan
chahn ne, nuhn yạhn nạn che che-
nun ye. Vaco Ndah yahn Dendiohs
ne, quenun nducoyạca ye, ne rah-
ndudo ye Ndudo yahn Dendiohs
numa ino ye.

*Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Je-
sucristo ne, va mendạhn dehtenduh
yahn ye cạva nducoyạca ye*

32 Nducoyạca ihyan che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo ne, ạma
no vederendedecadino yahn ye
nduco vih. Nde ạma ye ne, hua
rihco vih ye dehtenduh yahn
ye, te ndihco mendạhn ye cạva
nducoyạca ye. 33 Numacuahn
vederihquentiyon yahn Dendiohs
rahndudo ihyan apóstol chahn che
ntuche Dihvo vo Jesucristo, ne ạma
rinan Dendiohs nducoyạca ihyan
chahn, redin ye che chenan cuma
ye vedeyahino nduco vih. 34 Nde
ạma ihyan chahn ne, hua rindanan
dehtenduh che nahn ye, te ihyan
che va yạhn yahn ye mạn, o vah
yahn ye mạn ne, rendihcue ye, ne
riquenda ye tume me, 35 renecạh
ye ihyan apóstol chahn cạva che
recạh ihyan chahn queri ạma
ihyan tunoca vederetạhn yahn
ye. 36 Tihcạ din ạma ihyan, yạhn
yahn Chipre, che duche ye José,
ndạta yahn chidocuyạn Levita.
Ihyan apóstol ne, chaconahn ye
che duche ye Bernabé, che nahn
cạhma ihyan che renecạh yạn ye
chedave yahn ihyan. 37 Ihyan min
ne, ndihcue ye ạma yạhn yahn ye,
ne necạh ye tume me ihyan apóstol
chahn.

5

*Nunde yahn Ananías nduco
Safira*

1 Ate hua tihcạ din ạma sạhn che
duche se Ananías nduco ndạhta
yahn se Safira. Namin ndihcue se
ạma yạhn yahn se, 2 ne chihco vih
se tah tume yahn. Quenda se tume
chenạhn me, din cạ se che a ndu-
cuahn, ne necạh se ihyan apóstol
chahn. Tạhn ndạhta yahn se ne, a
devano te chemin. 3 Tuhme rạhn
Pedro ri ye sạhn:

—Ananías, ¿dehco che dinehn
che chinun chundah di ne?, te
nahn cahncheh Vaco Ndah yahn
Dendiohs, chihco vih tah tume
yahn yạhn che ndihcue. 4 Nde ạma
ihyan hua din ye fuerza di cạva
che ndihcue yạhn yehn, nde huane
che checo tume che ca yahn muhn.
¿Dehco che tihcạ ndedecadine?, te
nunde yahn vederihncheh yehn
ne, quendihque nạn Dendiohs,
ndiyu demạn nạn ihyan.

5 Cuahn che chihnevan Ananías
ndudo cuh ne, chendạh se, ne
chih se. Nducoyạca ihyan che
checadino ye che tihcạ chi ne, ạma
dihya ye chi. 6 Ndạ ạma o sạhn
decạhya, ne chahcotuma se tino
sạhn, quenda se sạhn, chihche se
sạhn.

7 Chihno tenduh ino ura ne, ndạ
tạhn ndạhta me, nde hua devano
te deh che chi. 8 Tumerune Pedro
tạhn:

—¿A cuạco che tuhva tume ca
nchuhn yahn yạhn yahn ne ne?

Ndahconan te:

—Cuạco. Nduco tihva.

9 Tuhme rạhn Pedro ri ye tạhn:

—¿Dehco che tihcạ din nchuhn,
che ntuhno ne cạva che tumarande
ne Vaco Ndah yahn Dihvo vo Den-
diohs? A tạn cuenchi sạhn che
chahn se chihche se inchahn. Mạn
ne, namin quenda se di, cuhche se
di.

10 Ndetạhno chendạh tạhn min,
ne chih te nạn Pedro. Cuahn
che ntạ sạhn decạhya chahn ne,

a ndih te, ne quenda se tạhn chi-
hche se tạhn dạma nduco inchạhn
te. 11 Nducoyạca ihyan che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo, nde ihyan
chenạhn ne, checadino ye che ti-
hcạ chi, ne ạma dihya ye chi.

Ạma din ihyan apóstol vederihno

12 Ạma redin ihyan apóstol ved-
erihno nạn ihyan, ne nducoyạca
ihyan che ritahno ye Dihvo vo
Jesucristo ne, rendo dạma ye yạco
chahte, mạn corredor che duche
Salomón. 13 Ihyan yạn ne, ạma
renevahnecun ye ihyan chahn,
ne andahre vạhino ye, condạ vạn
ye min, 14 ate ạma yạhn ye, nde
ndạhta, nde chạhn ye, chitahno ye
Dihvo vo, ne chinduco ye ihyan
chahn. 15 Quendi tihcạ nde ndạ
ro cuahn che ạma riquenda ihyan
ihyan cah yahn ye nduco yundo,
rentạve ye chihto yune, cạva che
cuahn che chuh Pedro ne, amare
dạhno ye conan ạma o ihyan
chahn. 16 Namin rica ihyan yạn che
nino, rendạ ye yạn Jerusalén, nda
ye ihyan cah yahn ye nduco ihyan
che chenun vaco chihngạ ihyan, ne
ihyan cah chahn ne, rendoyahn ye,
ne ihyan che chenun vaco chihngạ
ihyan ne, rendiquendạh.

Din se preso Pedro mạn, Juạn mạn

17 Tuhme chidocuyạn che
tahque ndinạn nduco sạhn sa-
duceo che rinduco se ihyan ne,
chi tạn se, din vedeve. 18 Din se
preso ihyan apóstol chahn, ne chih
se ihyan vạcoyạhn. 19 Ate ạma
ángel yahn Dendiohs ne, nạhne ye
vạcoyạhn me vino, ne ndetendạh
ye ihyan chahn, ne rạhn ye ri ye
ihyan:

20 —Cuahn nchuhn chete yạco
chahte, cuahndudo ne nạn ihyan
vederihquentiyon che rendah-
corun Dendiohs ihyan, rendede-
vahn ye ihyan.

21 Dinahn ihyan chahn, ne tạma
ro tiyạn ndita ne, chendạ ye chete
yạco me, cahndudo ye.

Numanahmin ne, chidocuyạn
che tahque ndinạn nduco sạhn
che rinduco se ihyan ne, nedin
dạma ye nducoyạca sạhn ndinạn
yahn nación yahn Israel mạn, sạhn
intiyahn mạn. Tuhme tahve ye che
chehua ihyan apóstol che chenun
ye vạcoyạhn. 22 Ate cuahn che
ndạ sạhn policía vạcoyạhn me ne,
metah ihyan chahn, ne ndaconan
se, chengu se ndudo. 23 Rạhn se:

—Vạcoyạhn ne, ndah ntude,
ne sandạdo chahn ne, chenan se
cudạdo chendevah. Ate cuahn che
nạhne nuhn chende vạcoyạhn me
ne, metah duhva.

24 Cuahn che chihnevan chi-
docuyạn che tahque ndinạn mạn,
sạhn ndinạn yahn policía che redin
cudạdo yạco mạn, chidocuyạn nd-
inạn chahn mạn ne, retumerune
vih se nde ti ndạ, nde ti tuno che
tihcạ ri. 25 Ura min ne, ndạ ạma se,
ne rạhn se ri se sạhn chahn:

—Sạhn che chih nchuhn
vạcoyạhn ne, chete yạco chenun
se, ricuahn se.

26 Tuhme cuahn sạhn ndinạn
me nduco policía yahn se, chehua
se ihyan apóstol chahn nduco
ndah. Hua din tạn se nduco ye,
te vạh se che cạh ihyan yạn tu
sạhn. 27 Cuahn che ntạ se ne,
chengu se ihyan nạn sạhn ndinạn
chahn. Tuhme rạhn chidocuyạn
che tahque ndinạn me ri ye ihyan
apóstol chahn:

28 —Nuhn ne, numacuahn
vedeyudo chihquentiyon nuhn
che hua quendi nchuhn cacuahn
ne vederihquentiyon yahn sạhn
min. Ate hua dinahn ne, te a
ndacotuhn ne ndudo che ricuahn
ne numachahte yạn Jerusalén.
Avạne ne, ricueh dạme ne nuhn
che nuhn chihno nuhn sạhn min.

29 Tuhme Pedro nduco ihyan
apóstol chenạhn chahn ne, ndahco-
nan ye:

—Nuhn ne, quenan cuma che dinahn nuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs, te chemin che tahque yudo che co vederihquentiyon yahn ihyan iyehnse. 30 Nchuhn ne, nahn yạh ne Jesucristo nạn ạma cruz, chihno ne ihyan, ate Dendiohs yahn indihte yuhn vo ne, ndedetuhche ye ihyan, 31 ne chihco ye ihyan lạdo tạh cuạco ye, ndạhco ye vederihquentiyon tạh ye che conạn ye mạn, ndedevahn ye ihyan iyehnse mạn, cạva che nto ino ihyan nación yahn Israel nunde yahn ye, ne ndạca ye vederenchahco. 32 Nuhn ne, racotuhn nuhn ndudo yahn dehtenduh che tuhchan numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, che redin Dendiohs che renun ihyan che redinahn ye ndudo yahn ye.

33 Cuahn che chihnevan sạhn ndinạn chahn che tihcạ rạhn ihyan apóstol ne, ạma chi tạn se, ne nahn cạhno se ihyan. 34 Ate vạn sạhn chahn ne, nduco ạma ihyan fariseo che duche ye Gamaliel. Ihyan min ne, ihyan devano ley che dirun Moisés, ne ạma renevahnecun ihyan yạn ihyan. Chandi ye, ne chihquentiyon ye che ndiquendạh vah ihyan apóstol chahn menạn lihn. 35 Tuhme rạhn ye ri ye combiero yahn ye:

—Nchuhn, ihyan ndinạn yahn nación yuhn vo Israel, cuihco ne cudạdo deh che rihco ne che din ne nduco ihyan sih. 36 Cuenecạhco ne te ametah rạhn me che necuan Teudas, chinun se ihyan che va tạh se ạma vederihquentiyon, ne chinduco tenduh cun ciento ihyan sạhn. Ate chihno sandạdo sạhn, chihno chano nducoyạca ihyan che chinduco ye sạhn, ne min chihnonan yahn se. 37 Adive ne, ro che renan cạca ihyan ne, necuan Judas yahn estạdo yahn Galilea, ne ạma yạhn ihyan chinduco ye sạhn. Ate namin chihno sandạdo sạhn, ne chihno chano ihyan che chinduco ye sạhn. 38 Chemin che tahque ndạhcạ che hua cạhdenun nchuhn yune yahn ihyan sih, te ndete che vederihquentiyon yahn mạn ye che ricuahn ye ne, va che cuihno. 39 Ate ndete che vederihquentiyon yahn Dendiohs che ricuahn ye ne, hua co decuihno nchuhn. Avạne ne, ndete che tihcạ ne, cạhnda yahn ne, te redin vạhche ne yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

40 Quenan ino nducoyạca sạhn ndinạn chahn che rạhn ihyan min, ne cah se ihyan apóstol chahn, chahn se ihyan. Chihquentiyon se che ametah ndaconan cacuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo, ne ndedechuh se ihyan, conạhn ye. 41 Ndạca ihyan apóstol chahn nạn sạhn ndinạn chahn, ne ạma yeno ye, te cạh yune Dendiohs che chuhrihn ye cạva Dihvo vo. 42 Quendi ihyan apóstol chahn chicuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo ro ro, chete yạco mạn, vạco ihyan mạn.

6

Tendạhnun ye ndache diácono

1 Tạhn min ne, ạma ri yạhn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ihyan che rente ye devạco griego ne, chica nunde ye yahn ihyan che rente ye hebreo, te ura che rih ye dehtenduh che cheh ihyan ne, hua ndahva recạh ye ndạhta vạh che rente ye griego. 2-3 Tuhme nedin dạma ihyan apóstol che ndichio chahn nducoyạca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne rạhn ye:

—Dihno nuhn, hua ndạhcạ che cạhcomạn nuhn che rahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs, din nuhn ntiyon che cuih nuhn che cheh nchuhn. Chemin che vạn nchuhn ne, cuetendạhnun ne ndache ihyan che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan mạn,

che chenan ino vo ihyan mạn, che
ndạhcạ vederendedecadino yahn
ye mạn, ne ihyan chahn ne, ndạhco
nuhn ntiyon cuh tạh ye. 4 Me
nuhn ne, quendi nuhn covạh nuhn
mạn, cacuahn nuhn Ndudo yahn
Dendiohs mạn.
5 Chahtenan ino ihyan chahn,
ne tendạhnun ye Esteban, ạma
ihyan che numa ino ye ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo mạn, che
quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs
ihyan mạn. Namin tendạhnun ye
Felipe mạn, Prócoro mạn, Nicanor
mạn, Timón mạn, Parmenas mạn,
Nicolás mạn, ạma ihyan yạn
Antioquía che chitahno ye dạma
nduco ihyan nación yahn Israel
ro menạn. 6 Tuhme covạh ihyan
apóstol cạva ihyan chahn, nahn tạh
ye ihyan, ndạhco ye ntiyon min tạh
ye.
7 Ndudo yahn Dendiohs ne, ạma
retuhn, ne min yạn Jerusalén ne,
ihyan che ritahno ye Dihvo vo Je-
sucristo ne, ạma ri yạhn ye. Nde
chidocuyạn, ạma yạhn ye chitahno
ye, chinduco ye ihyan chahn.

Din se preso Esteban

8 Esteban ne, redin ye veder-
ihno nạn ihyan, te ạma yahino
Dendiohs ihyan mạn, necạh ye
vederihquentiyon ihyan mạn.
9 Ạma o sạhn ndiyạco che duche
Esclavos Libertados, nduco ạma o
sạhn yạn Cirene mạn, Alejandría
mạn, yạhn yahn Cilicia mạn, Asia
mạn ne, canạn se ruhn chende
se nduco Esteban. 10 Ate hua chi
ndạhco ndiya se ihyan, te quenun
Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan
mạn, ạma va vededevano yahn
ye mạn. 11 Tuhme nedihve se
ạma o sạhn cạva che cuacotuhn
se ndudo cuahnde, ne cạhma
se te chihnevan se che chihngạ
rạhn Esteban yahn Dendiohs mạn,
yahn ley che dirun Moisés mạn.
12 Nduco chemin ne, ndedecuan
se sạhn yạn mạn, sạhn ndinạn
mạn, sạhn devano ley che dirun
Moisés mạn, ne chi tạn sạhn chahn
nduco Esteban, quenda se ihyan
nạn intiyahn. 13 Namin nuhn sạhn
chahn ạma o se che cạhma se
ndudo cuahnde tuhcạ:
—Cuahn dạma chihngạ rạhn
sạhn tih yahn yạco cuh che nihnde
vih yahn Dendiohs mạn, yahn ley
che dirun Moisés mạn. 14 Cuạco
chemin, te chihnevan nuhn che
rạhn se te Jesucristo yahn yạn
Nazaret ne, ndatera ye yạco cuh
mạn, ndahcorun ye costumbre che
chihco Moisés mạn.
15 Nducoyạca sạhn ndinạn che
vate se min ne, ndihchero se Este-
ban, ne nduhcạ che ro nạn ángel,
tihcạ ro nạn ye.

7

*Cahndudo Esteban che rendede-
vahn ye ihyan*

1 Tuhme chidocuyạn che tahque
ndinạn me ne, chiquerune ye Este-
ban:
—¿A cuạco nducuahn che rica
nunde sạhn sih yehn ne?
2 Ndahconan Esteban, ne rạhn
ye:
—Nducoyạca nchuhn, dihnó
mạn, ihyan ndinạn yahn nación
yuhn vo mạn, cuihcovan ne che
cạhmá. Dendiohs yuhn vo, ihyan
min che ạma yudo vederihquen-
tiyon yahn ye ne, ndạ ye nạn
indihte yuhn vo Abraham, cuahn
che quenan ca ye yạhn yahn
Mesopotamia, ro che ametah
cuhnde ye yạn Harán, 3 ne rạhn
ye ri ye ihyan: “Cuihcoman yạn
vaque mạn, nducoyạca ihyan yehn
mạn, ne cuehn ạma cuạn yạhn nạn
che nạhmá di.” 4 Tuhme chica
Abraham yạn vạco ye, Caldea, ne
chahn ye, chihnde ye yạn Harán.
Adive ne, chih chida ye, ne nạhma
Dendiohs ihyan yune, nde nạn che
ndạ ye muhn, yạhn nạn che vahto
vo mạn ro cuh. 5 Hua cạh Dendiohs
nde ạma ndi yạhn cuh ihyan, nde
nạn che cạhno ye ạma cạh ye. Ate

cạh ye ndudo yahn ye ihyan te
co yạhn ndạta yahn ye, andahre
ro min ne, ametah nde ạma dạya
ye. 6 Namin rạhn Dendiohs ri
ye ihyan te ndạta yahn ye ne, va
che cuahtenan ye yạn vạco ihyan
tạma nación, ne din tạn ihyan
nación min nduco ye mạn, din ye
ntiyon yahn ihyan chahn nduco
fuerza mạn, nde cuihno cun ciento
nduyo. 7 Ate namin rạhn Dendiohs
ri ye ihyan: "U dín castigo ihyan
nación min che cạhcantiyon ye
numacuahn vedetạn ndạta yehn
che din ye ntiyon yahn ye. Cuihno
min ne, ndạca ye nación min, ne
cochi ye muhn yạhn cuh, ndeva ye
yavenạ́n." 8 Namin cạh Dendiohs
ndudo yahn ye Abraham, ne
chihquentiyon ye che conan ạma
seña queri ạma ihyan, ndạta
yahn ye, cạva che cạhco ran ye
che nevahnecun ye ndudo min.
Chemin che cuahn che chihndeyạn
dạya Abraham che duche Isaac ne,
chihno nine ro ne, chaconahn ye
seña. Tihcạ chaconahn Isaac seña
dạya ye Jacob, ne Jacob ne, tihcạ
chaconahn ye seña nducoyạca
dạya ye. A ihyan min che chihco
ndạta ye nduh che ndichio ndạta
yahn ihyan nación yahn Israel.

9 'Dạya Jacob che ihyan ndico
yuhn vo ne, a ihyan chahn che
din ve ye yahn dihno ye José, ne
ndihcue ndeh ye ihyan nduco sạhn
che quenda se ihyan nde nación
yahn Egipto. Ate Dendiohs ne,
chinduco ye José, 10 ne ndedevahn
ye ihyan yahn nducuahn che
rechuhrihn ye. Cạh Dendiohs
vederendedecadino che ndạhcạ
ihyan, ne din ye che Faraón, rey
yahn Egipto ne, din yahino ye
ihyan. Chemin che chaconahn
Faraón ihyan che cạhcantiyon ye
ndevạco ye mạn, nde numachahte
nación yahn Egipto mạn.

11 'Tuhme chihnde cuico nu-
machahte nación yahn Egipto
mạn, Canaán mạn, ne ạma
chuhrihn nducoyạca ihyan, nde
indihte yuhn vo, ne ametah
rendạca che cheh ye. 12 Ate cuahn
che checadino Jacob che min
nación yahn Egipto va trigo ne,
dechuh ye dạya ye. Tạhn min
ne, cade ạma yune chahn ihyan
ndico yuhn vo. 13 Cuahn che chi
o yune che chahn ihyan chahn
ne, cạh José che checadino ye te
ihyan min che dihno ye, ne nduco
chemin checadino Faraón ti chica
ndạta yahn José. 14 Tuhme dechuh
José che chehua chida ye Jacob
nduco ihyan yahn ye. Nducoyạca
ihyan chahn ne, ri ye ino raco
ntihyon. 15 Tihcạ chi che chahn
Jacob, chihnde ye nación yahn
Egipto. Adive ne, chih ye, ne
namin a min chih ihyan ndico
yuhn vo. 16 Adive ne, ndiquenda
ihyan ine yahn tenạhn chahn nde
yạn Siquem. Min chihche tun ye
ihyan nạn yạyan che ca Abraham,
ndihcue dạya Hamor.

17 'Cuahn che a ndạ nino ro che
conahn ndudo che cạh Dendiohs
numacuahn vedeyudo Abraham
ne, ihyan nación yahn Israel ne,
ạma chi yạhn ye min nación yahn
Egipto. 18 Tạhn min chihnde tạma
rey yahn Egipto che hua rendi-
hche ye José. 19 Rey min ne, din
tạn ye numacuahn vederihncheh
nduco ihyan ndico yuhn vo, ne
chihquentiyon ye ihyan chahn che
cade cuahteyạn dạya ye che chạhn
ne, cạhn ye, cuacondạh ye cạva
che coh. 20 Tạhn min chihndeyạn
Moisés, ne ạma quenan ino Den-
diohs lihn me. Ino iyo ra chi tạve
indihte yahn se sạhn, 21 ne cuahn
che chihcomạn ye lihn me ne,
tạhn dạya mạn rey ntạca te sạhn.
Ndeva te sạhn, ne tạve te sạhn
nduhcạ dạya mạn te. 22 Chemin
che chahn Moisés nducuahn ved-
edevano yahn ihyan nación yahn
Egipto. Cuahn che chi chahte ye ne,
ạma dito nạn ye nạn che rente ye
mạn, nạn dehtenduh che redin ye

mạn.
23 ’Cuahn che a chi ye o raco
nduyo ne, chahn ye chendihchero
ye ihyan nación yahn ye, Israel.
24 Min ndihchero ye che chahn
ạma sạhn Egipto ạma sạhn nación
yahn ye, ne chihno ye sạhn Egipto
me, ndedevahn ye sạhn che tạma
me. 25 Tihcạ din ye, te rạhco
ye te nduco chemin ne, ihyan
nación yahn ye ne, conahn ye te
dechuh Dendiohs ihyan, ndede-
vahn ye ihyan chahn. Ate ihyan
chahn ne, hua chenahn ye. 26 Tạma
ro me ne, ndihchero Moisés o sạhn
nación yahn ye che rahteruhn se
nduco vih, ne nahn cạhco dihn
ye sạhn. Rạhn ye ri ye sạhn:
“Nchuhn ne, dạma nación yuhn vo
nduco vih, ¿dehco che rahteruhn
ne nduco vih?” 27 Ate sạhn che
redin tạn nduco combiero yahn
me ne, chacondạ se ihyan, ne rạhn
se: “¿Duh chaconahn di che conan
yahn nuhn, techecade yahn nuhn?
28 ¿A namin nahn cahne u nduhcạ
che chihne sạhn Egipto me ico?”
29 Cuahn che chihnevan Moisés che
tihcạ rạhn sạhn min ne, chano ye,
ne cuahn ye, chihnde ye ạma cuạn
yạhn che duche Madián. Min chih-
nevạco ye, ne ndạca o dạya ye.
30 ’Chihno o raco nduyo ne,
min yạhn nạn che metah duhva,
nino nạn cuete che duche Sinaí
ne, adenạn chihnde ro ạma ángel
vạn ruchiyạhn yahn ạma yạhn
lihn che riche, ndihchero Moisés.
31 Moisés ne, ạma cuahn ino ye
yahn vederihno che rendihchero
ye, ne cuahn che chahn ndạ ye
cạva che ndihchero ndah ye ne,
chihnevan ye che rạhn Dihvo vo
Dendiohs: 32 “U che Dendiohs yahn
ihyan ndico yehn, Abraham mạn,
Isaac mạn, Jacob mạn.” Tuhme
ạma dihya Moisés chi, nde tuno
rendoh ye che vạh ye, nde metah
chihquino ye ndihchero ca ye.
33 Rạhn Dendiohs ri ye ihyan:
“Cuehnevi ndạco che chenun cah,
te cạhnda yehn yahn che nti nino
nạn che quenún. 34 A ndihcheró
che rechuhrihn ihyan yáhn min
nación yahn Egipto, ne chihneván
che revạh ye. Chemin che cochí,
ndedeváhn ihyan. Mạn ne, conan
yan, te dechúh di Egipto.”
35 ’Andahre hua nevahnecun
ihyan chahn Moisés ro menạn,
rạhn ye ri ye ihyan: “¿Duh cha-
conahn di che conan yahn nuhn,
techecade yahn nuhn?” Ate mạn
Dendiohs dechuh ye ihyan cạva
che conạn ye yahn ihyan chahn
mạn, cạva che ndedevahn ye ihyan
mạn, nduhcạ che rạhn ye ro che
chihnde ro ángel me nạn yạhn lihn
che riche me. 36 A Moisés che
ndetendạh ye ihyan ndico yuhn
vo min nación yahn Egipto, ne
din ye vederihno yạhn min mạn,
nạn Nuniyạhn Cuạh mạn, yạhn
nạn che metah duhva mạn, chete
che o raco nduyo. 37 A Moisés che
rạhn ye ri ye ihyan nación yuhn vo,
Israel: “Dendiohs ne, ndedecuan
ye ạma ihyan profeta vạn ndạta
yuhn vo nduhcạ che ndedecuan
ye u, ne che cạhma ihyan min ne,
chemin che codinahn nchuhn.”
38 A Moisés che quendạhnạn ye
yahn ihyan nación yuhn vo, Israel,
min yạhn nạn che metah duhva,
ne a ihyan min che nte ángel nduco
ye min Cuete Sinaí cạva che cạh
ye ndudo min ihyan ndico yuhn
vo. A ihyan min che chihnevan
ye ndudo yahn che ndedevahn
Dendiohs ihyan iyehnse, chihco ye
cạvo vo.
39 ’Ate ihyan ndico yuhn vo ne,
chacotạhn ye yahn Moisés mạn,
nahn ndaconan ye nación yahn
Egipto mạn. 40 Rạhn ihyan chahn
ri ye Aarón: “Nahn nuhn che
dendah ne ạma o dendiohs che
quendạhnạn ye yuhn vo, te Moisés,
ihyan min che ndetendạh ye uvo
nación yahn Egipto ne, a hua rentạ
ye, ne hua devano nuhn deh chi
yahn ye.” 41 Tuhme dendah ihyan

chahn ạma itenine lihn. Chihno
ye ạma o ite cạva che co te vedino
nạn itenine me, ne ạma chi yeno ye
nduco dendiohs min yahn ye che
dendah mạn ye. 42 Chemin che chi-
hcomạn Dendiohs ihyan chahn, ne
cạh yune ye che chitahno ye iyon
che chenan nạn ro, chivahn den-
diohs yahn ye, nduhcạ che dirun
ạma cha ihyan profeta tuhcạ:

Nchuhn, ihyan nación yahn Israel,
cuahn che chahtechica ne
yạhn nạn che metah duhva
chete che o raco nduyo ne,
ndotenan che cạhno ne ite cạva
che co te vedino, ndeva ne
yavenạ́n ne,
43 tahque ndah ne ne, quenda ne
yạco nạn che quenun Moloc
mạn, iyon yahn Renfán mạn,
ndeva ne yavenạn dendiohs
chemin chan che dendah
mạn ne.
Chemin che quenan cuma che
dín castigo nchuhn, dechúh
nchuhn nde tahque cạna
yahn nación yahn Babilonia.

44 ’Min yạhn nạn che metah
duhva ne, ihyan ndico yuhn vo ne,
chihnde tạh ye yạco che chindah
nduhcạ che nạhma Dendiohs
Moisés tạcạ va che dendah ye.
A chete yạco min ne, chenun
ndah tu rahno nạn che ndirun
ley yahn Dendiohs. 45 Chan rine,
chihnde tạh ihyan chahn yạco me
nde ro che ndạ ye nduco Josué,
chetạh ye yạhn yahn ihyan tạma
nación che chehnevi Dendiohs
nạn ye. Tihcạ chihco cudạdo ye
yạco me nde ro che quenan David.
46 Dendiohs, ihyan min che ndeva
Jacob yavenạn ye ne, din yahino ye
rey David, ne nahn cạhno rey me
ạma yạco yahn ye. 47 Ate Salomón
che chihno ye yạco yahn Dendiohs,
48 andahre Dendiohs, ihyan min
che ạma yudo vederihquentiyon
yahn ye, hua rendotenan ye yạco
che rihno ihyan. Tihcạ nduhcạ che
dirun ihyan profeta me tuhcạ:

49 Rạhn Dihvo vo Dendiohs: “Ri-
hquentiyón nde vahchetero
mạn,
nde numachahte iyehnse mạn.
¿Tạcạ conún chete ạma yạco che
rihno ihyan?
¿Tạcạ cuhndé ạma cuạn no?
50 A mạ́n dendáh nducuahn deht-
enduh che va.”

51 Quendi Esteban, ne rạhn ye:

—Nchuhn ne, cheche chedave
yahn ne. Dạma ri ne nduco ihyan
che hua ritahno ye Dendiohs, te
hua redinahn ne. Numacuahn ro
ne, rahcotạhn ne vederihquen-
tiyon yahn Vaco Ndah yahn Den-
diohs. Nduhcạ ihyan ndico yahn
ne ne, tihchan ne. 52 Nducoyạca
ihyan profeta ne, din tạn ihyan
ndico yahn nchuhn nduco ye.
Ihyan ndico yahn ne ne, chihno
ye ihyan profeta chahn che dirun
ye nde ro menạn che va che chi
Dạya Dendiohs, ne cuahn che ndạ
ye ne, a mạn nchuhn hua chitahno
ne ihyan, ne chihno ne ihyan.
53 Nchuhn ne, nduco ángel dechuh
Dendiohs ley yahn ye cạva che
dinahn ne, ate hua redinahn ne.

54 Cuahn che chihnevan sạhn nd-
inạn chahn che tihcạ rạhn Este-
ban ne, ạma chi tạn se, nde tuno
reh dihyon se. 55 Ate Esteban ne,
quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs
ihyan, ne chenihyon nạn ye nạn
ro, ne ndihchero ye che ạma yudo
vederihquentiyon yahn Dendiohs
mạn, che nti Dihvo vo Jesucristo
lạdo tạh cuạco ye mạn. 56 Tuhme
rạhn ye:

—¡Condihche nchuhn! ¡Quendah
vahchetero! ¡Ngạ Ihyan min che
rinduco ye nducoyạca ihyan, nti ye
lạdo tạh cuạco Dendiohs!

57 Ate sạhn chahn ne, necạhde se
iverevan se, nde tuno rah tạn se,
tumangạn se Esteban. 58 Quenda
se ihyan cuahn chihto yạn, ne min
cạh se tu ihyan. Ạma sạhn che
duche se Saulo ne, din se cudạdo
tino yahn sạhn che chenan se
ntiyon che cạh se tu ihyan. 59 Ura

che recạh se tu Esteban ne, covạh
ye tuhcạ:
—Dihvé Jesucristo, ndạhcó che-
dave yáhn tạh ne.
60 Tuhme chehntihya ye, ne rạhn
ye numa dito ye:
—Dihvé, cuenchahco ne yahn
sạhn sih che tihcạ redin se.
Chihno rạhn ye chemin ne, chih
ye.

8

Din tạn Saulo nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

1 Saulo ne, dạma chi se nduco
sạhn chahn che chihno se Esteban.
A ro min no canạn ạma redin tạn
se nduco ihyan yạn Jerusalén che
ritahno ye Dihvo vo. Vạn ihyan
chahn ne, atenạn ihyan apóstol
che chahtenan ye min, te chihno
chano nducoyạca ye, cuahn muhn
cuahn min ye estạdo yahn Judea
mạn, nación yahn Samaria mạn.
2 Ihyan che ndah ihyan ye nạn Den-
diohs ne, ạma chi rạn ye cạva Este-
ban, ne chahn ye chihche ye ihyan.
3 Saulo ne, quendi se redin tạn se
nduco ihyan che ritahno ye Dihvo
vo, ne rendạ se nduh vah nduh
vah, retendạh vah se ihyan. Nde
ndạhta, nde chạhn ye, rihnda rudo
se ihyan, riquenda se ihyan, rih se
ihyan vạcoyạhn.

Rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs min nación yahn Samaria

4 Ihyan che chano chahn ne,
rahndudo ye ndudo ndah yahn
Dendiohs nduh cuạn yạn nạn che
rendạ ye. 5 Ạma cha ihyan chahn
che duche ye Felipe ne, cuahn
che ndạ ye ạma cuạn yạn yahn
Samaria ne, min rahndudo ye
ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo,
che a ihyan min che a va cạde
che chi ye ndedevahn ye ihyan
iyehnse. 6 Ạma rendo dạma ihyan,
rihnevan ye numacuahn vedene-
cun che rahndudo Felipe mạn,
rendihchero ye vederihno che
redin ye mạn. 7 Ạma yạhn ihyan
che chenun vaco chihngạ ihyan
ne, rendihquendạh vaco chahn,
ạma rah. Namin rendoyahn ạma
yạhn ihyan che ndi cheche ye mạn,
che neneva doh cạh ye mạn, tạh
ye mạn. 8 Chemin che nducoyạca
ihyan yạn min ne, ạma yeno ye.

9 Yạn min ne, va ạma sạhn che
duche se Simón, che cuah se. A
rạhn me ne, ạma chihncheh se
ihyan che vate ye numachahte
nación yahn Samaria, rạhn se te
ametah nde ạma ihyan nduhcạ
sạhn min. 10 Nducoyạca ihyan, nde
ihyan ndico mạn, nde checạhya
mạn, renevahnecun ye sạhn, ne
rạhn ye:

—Sạhnguh ne, quenan cuma
se vederihquentiyon chahte yahn
Dendiohs.

11 Ạma rạhn chitahno ihyan
chahn sạhn, te nduco vedecuah
yahn se ne, chihncheh se ihyan.
12 Ate cuahn che chihnevan ihyan
chahn che rahndudo Felipe yahn
vederihquentiyon yahn Dendiohs
mạn, yahn che ndedevahn Dihvo
vo Jesucristo ihyan mạn ne,
nducoyạca ye, nde ndạhta, nde
chạhn ye, chitahno ye Dihvo vo, ne
chedenune ye. 13 Nde Simón cuah
me ne, chitahno se, ne chedenune
se. Chinduco se Felipe, ne ạma
rahn ino se yahn vederihno che
rinahn.

14 Cuahn che ihyan apóstol
che chenan ye yạn Jerusalén
checadino ye che nevahnecun
ihyan yạhn yahn Samaria Ndudo
yahn Dendiohs ne, dechuh ye
Pedro nduco Juạn. 15 Cuahn che
ndạ ihyan apóstol chahn ne, covạh
ye cạva che conun Vaco Ndah yahn
Dendiohs ihyan chahn. 16 Ametah
conun Vaco Ndah yahn Dendiohs
nde ạma ihyan chahn, te cade
chedenune ye che nevahnecun
ye Dihvo vo Jesucristo. 17 Tuhme
Pedro nduco Juạn ne, nahn tạh

ye ihyan chahn, ne quenun Vaco
Ndah yahn Dendiohs ihyan.
18 Cuahn che ndihchero Simón
che renun Vaco Ndah yahn Den-
diohs ihyan che renahn tạh ihyan
apóstol chahn ne, nahn cạh se tume
ihyan, 19 ne rạhn se:
—Cuedin nchuhn che namin
nducó conan cumá vederihquen-
tiyon tih, cạva che adecoduhno
ihyan che nahn tạh ihyan ne,
conun Vaco Ndah yahn Dendiohs
ihyan.
20 Tuhme rạhn Pedro ri ye sạhn:
—A ndinda di nde nduco tume
yehn, te rendedecadine te co cua
nduco tume vederihquentiyon che
recạh Dendiohs. 21 Di ne, nde
hua co conen nạn ntiyon cuh, te
hua ndah chedave yehn nạn Den-
diohs. 22 Cuento ine yahn nunde
yehn, ne cuique Dendiohs ndete
che nchahco ye yehn che tihcạ
rendedecadine, 23 te ndero ndi che
a ndinda di, nedin nunde yehn.
24 Ndahconan Simón, ne rạhn se
ri se ihyan:
—Covạh nchuhn cạva che
nchahco Dihvo vo Dendiohs nunde
yáhn, ne hua cuahno có nduhcạ che
rạhn ne.
25 Cuahn che a nte ihyan apóstol
chahn yahn vederihno che din
Dendiohs mạn, cahndudo ye
Ndudo yahn Dendiohs mạn ne,
conạhn ye yạn Jerusalén, racotuhn
ye ndudo ndah yahn Dihvo vo
Jesucristo ạma ndeh yạn yahn
Samaria nạn che rechuh ye.

Felipe nduco sạhn nación yahn Etiopía

26 Chihno min ne, rạhn ạma ángel
yahn Dihvo vo Dendiohs ri ye Fe-
lipe:
—Cuehn cuạhn yune che rica
yạn Jerusalén, rahn cuạhn yạn
Gaza.
Yune min che rechuh cuạhn
yạhn nạn che metah duhva.
27 Tuhme cuahn Felipe, ne ura che
a quenun yune ye ne, ntạca ye
ạma sạhn ndinạn, che tesorero
yahn tạhn Candace, reina yahn
nación yahn Etiopía. Ro min
ne, a ndaconan se che chahn se
yạn Jerusalén, ndeva se yavenạn
Dendiohs. 28 Conạhn se yạn vạco
se, va se chete carro yahn se, ne
rahndudo se libro che dirun ihyan
profeta Isaías. 29 Tuhme rạhn Vaco
Dendiohs nduco Felipe:
—Cuehn, cotone carro tih.
30 Cuahn che tuno Felipe carro
me ne, chihnevan ye che rahndudo
sạhn min libro che dirun Isaías, ne
tumerune ye sạhn:
—¿A renahn ne ndudo tih che
rahndudo ne ne? 31 Ndahconan se
yahn ye:
—Hua, te metah duh che te
cuande u.
Tuhme yạhve se ihyan che condạ
ye chete carro me, cuhnde ye dạma
nduco se. 32 Nạn Ndudo yahn Den-
diohs che rahndudo se ne, ndirun
tuhcạ:

Nduhcạ che riquenda ihyan ite-
cuche nạn che cạhno ye ite
ne, tihcạ quenda ye ihyan.
Nduhcạ ạma itecuche lihn che hua
rah te che rendu ihyan ite
ne, tihcạ ihyan min, te hua
dehva cạhma ye.
33 Ndere cạca nunde se yahn ye,
ne ametah deh che cạhma
ye, te hua ndạca duh che
techecạde yahn ye numa
cuạco.
¿Duh co cạhma yahn ndạta yahn
ihyan min?, te cạhno se
ihyan, ne ndạca ye iyehnse
cuh.

34 Tumerune sạhn min Felipe:
—Codin favor, ne cahme co u,
¿Duh yahn che tihcạ dirun ihyan
profeta me? ¿A yahn mạn ye, o
yahn tạma ihyan?
35 Tuhme canạn Felipe nde nạn
che rahndudo se, cạh cuande ye
sạhn ndudo ndah yahn Dihvo vo
Jesucristo. 36 Cuahn che ndạ ihyan
chahn ạma cuạn nạn che va nune
ne, rạhn sạhn ndinạn me:

—Muhn va nune, ¿a hua co cuedenuné ne?
37 Ndahconan Felipe yahn se:
—Ndete che ritahnó ne numacuahn chedave yahn ne ne, tạcạ hua, co cuedenune ne.
Tuhme rạhn sạhn min:
—Ritahnó te Jesucristo ne, ihyan min che Dạya Dendiohs.
38 Chihquentiyon se che chan carro me. Tuhme cochahn se nduco Felipe nạn nune me, ne chehdenune ye sạhn. 39 Cuahn che ndiquendạh ihyan chahn vạn nune ne, quenda Vaco Dihvo vo Dendiohs Felipe, ne chehnạn se ihyan. Tuhme ndonun yune se, conạhn se, ne ạma yeno se. 40 Felipe ne, adenạn ndạ ye yạn Azoto, ne chuh ye nduh yạn nduh yạn, rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs nde ndạ ye yạn Cesarea.

9

Nto ino Saulo nunde yahn se

1 Numacuahn ro min ne, riquendi Saulo redin tạn se nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, nahn cạhno se ihyan. Chahn se nạn chidocuyạn che tahque ndinạn, 2 chica se ạma cạca, quenda se, cạva che cạhn se yạco yahn ihyan nación yahn Israel che vate ye yạn Damasco, din se preso nde ndạhta, nde chạhn, ihyan che ritahno ye Dihvo vo, quenda se ihyan yạn Jerusalén. 3 Ate cuahn che ndạ nino se yạn Damasco ne, adenạn chiya ạma dave che chica nạn ro nạn se. 4 Ndetạhno chendạh se ndiyạhn, ne chihnevan se ạma ndudo che rạhn:
—Saulo, Saulo, ¿dehco che redin tan nduco ihyan yáhn?
5 Tumerune se:
—Dihvé, ¿duh ndih ne?
Ndaconan ndudo me:
—U che Jesucristo che redin tan nducó. Nduhcạ itenine che renun yah mạn te ite, renun te yạhn cuiyon che rahco nduco ihyan ite ne, tihcạ redin.
6 Saulo ne, ạma dihya se chi, nde tuno rendoh se che vạh se, ne rạhn se:
—Dihvé, ¿deh nahn ne che dín ne?
Ndahconan Dihvo vo yahn se:
—Cuenecuen, ne cuehn viyạn. Min cạhma ạma ihyan co ye di deh va che din.
7 Namin sạhn che nduco Saulo ne, ạma dihya se chi, te chihnevan sạhn chahn ndudo me, ate hua duhva ndihche se. 8 Tuhme necuan Saulo, ate cuahn che nạhne se ndutinạn se ne, ametah ro nạn se. Chemin che chetạh sạhn chahn tạh se, ne quendanan se sạhn nde ndạ se yạn Damasco. 9 Min quenan se ino ro, ne hua ro nạn se, nde hua cheh se, nde hua chih se.
10 Yạn min va ạma ihyan che duche ye Ananías che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ndihchero ihyan min ạma vederihno vạn yạhnde yahn ye che ndạ Dihvo vo nạn ye, ne yạhve ye ihyan:
—¡Ananías!
Ndahconan ye:
—Dihvé, cạhma ne.
11 Tuhme rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:
—Cuehn cuahn yune che duche Yune Cuạco, ne min ndevạco Judas, cuiquerone cạva ạma sạhn yạn Tarso che duche se Saulo. Min quenun se, revạh se. 12 Sạhn min ne, din Dendiohs che vạn yạhnde yahn se ndihchero se di che nda, nahn tah sạhn cạva che ndaconan co ro nạn se.
13 Cuahn che chihnevan Ananías che tihcạ ne, rạhn ye:
—Dihvé, ạma yạhn ihyan rente ye nducó yahn sạhn min che ạma redin tạn se min yạn Jerusalén nduco ihyan che ritahno ye ndih. 14 Mạn ne, ndạ se muhn, nda se ạma cạca che dendah chidocuyạn che tahque ndinạn cạva che din se preso nducoyạca nuhn che ritahno nuhn ndih, quenda se nuhn.
15 Ate rạhn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuehn, te mạ́n tendạhnún sạhn cạva che cuahndudo se ndudo yáhn, cahnevan ihyan nación yahn Israel mạn, ihyan nación chenạhn mạn, rey yahn ye mạn. 16 Cạh cuandé sạhn che va che ạma chuhrihn se che cuande yáhn.

17 Tuhme cuahn Ananías, chendạ ye vah nạn che quenun Saulo. Nahn tạh ye sạhn, ne rạhn ye ri ye sạhn:

—Dihnó Saulo, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chihnde ro ye nan cuạhn yune ne, dechuh ye u cạva che ndaconan co ro nan mạn, cạva che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs di mạn.

18 Ndetạhno chera che decạ ro yun ro che chenan ndutinạn se, ne chi ro nạn se. Tuhme necuan se, ne chedenune se. 19 Chihno min ne, cheh se, ne ndeva fuerza sạhn. Quenan se neve ro min yạn Damasco nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo.

Cahndudo Saulo Ndudo yahn Dendiohs yạn Damasco

20 Chihno min ne, canạn cahndudo Saulo nduh cuạn chete yạco, ne rạhn ye te Jesucristo ne, ihyan min che Dạya Dendiohs. 21 Nducoyạca ihyan che rihnevan ye ne, rahn ino ye, ne retumarune vih ye:

—¿A ndiyu sạhn tih che redin tạn se yạn Jerusalén nduco ihyan che ritahno ye Jesús? ¿A ndiyu sạhn tih che ndạ se muhn cạva che quenda se ihyan che ritahno ye ihyan min, necạh se ihyan tạh chidocuyạn ndinạn?

22 Ate Saulo ne, nde tahque numa ino se rahndudo se che cuạco te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che a va cạde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse. Nde nạn che ametah deh che cạhma ihyan nación yahn Israel che vate ye min yạn Damasco.

Chano Saulo

23 Chihno ndeh ro ne, ihyan nación yahn Israel chahn ne, ntuhno ye cạva che cạhno ye Saulo, 24 ate checadino se. Nde ro nde rạhn rano ihyan chahn sạhn nduh cuạn chende chan yahn yạn me cạva che cạhno ye sạhn. 25 Ate ạma vino ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ndedevah ye sạhn chete ạma cuahte chahte nạn chete che ndi chan yahn yạn me, ne tihcạ chi che ndevahn se.

Ntạ Saulo yạn Jerusalén

26 Cuahn che ntạ Saulo yạn Jerusalén ne, nahn conduco se ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ate nducoyạca ihyan chahn ne, vạh ye, te rạhco ye te co hua cuạco che a ritahno se Dihvo vo. 27 Ate Bernabé ne, quenda ye Saulo nạn ihyan apóstol chahn, ne necạh cuande ye ihyan nduhcạ che chihnde ro Dihvo vo nạn se cuạhn yune mạn, nduhcạ che yạhve ye sạhn mạn, nduhcạ che numa ino se cahndudo se yạn Damasco vederihquentiyon yahn Dihvo vo mạn. 28 Tuhme chinduco Saulo ihyan apóstol chahn, ne quenan se min yạn Jerusalén. 29 Numa ino se rahndudo se vederihquentiyon yahn Dihvo vo, riyạhve se ihyan, ndạta yahn Israel, che rente ye devạco griego. Ate ihyan chahn ne, rinuhn ino ye tạcạ co cạhno ye sạhn. 30 Cuahn che checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che tihcạ ne, quenda ye sạhn yạn Cesarea, ne ndedechuh ye sạhn yạn vạco se Tarso.

31 Tạhn min ne, numachahte estạdo yahn Judea mạn, Galilea mạn, nación yahn Samaria mạn ne, nducoyạca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, cheguan redin tạn ihyan nduco ye, ne a ndevate tahn ye, rendeva ye yavenạn Dihvo vo Dendiohs numacuahn vedenecun. Renecạh yạn Vaco Ndah yahn Dendiohs chedave yahn ihyan chahn, ne redin Dendiohs che ạma yạhn

ihyan ritahno ye Dihvo vo, rinduco ye ihyan.

Ndoyahn Eneas

32 Cuahn che quechica Pedro, rahndudo ye vạn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chahn ye, chendihchero ye ihyan che vate ye yạn Lida. 33 Min ntạcạ ye ạma sạhn cah che duche se Eneas. A nine nduyo ndi cheche se, quendite se nạn yundo. 34 Rạhn Pedro ri ye sạhn:

—Eneas, Dihvo vo Jesucristo din ye che ndoyehn. Cuenecuen, condihte ndah yundo yehn.

Ndetạhno ndoyahn Eneas, ne necuan se. 35 Nducoyạca ihyan yạn Lida mạn, yạn Sarón mạn, ndihchero ye che ndoyahn se, ne ạma yạhn ye chihcomạn ye dehtenduh che ritahno ye ro menạn, ne chitahno ye Dihvo vo Jesucristo.

Ntuche Dorcas

36 Tạhn min ne, chihnde ạma ihyan ndạhta yạn Jope che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ihyan min ne, duche ye Tabita, ne che devạco griego ne, Dorcas. Ạma ndah ihyan ye, ne ạma yeno ye, rinan ye ihyan chevạh. 37 Chetạh cah ihyan min, ne chih ye. Chihno nạno ihyan tenạhn me ne, chacondihte ndah ye ihyan chete cuạrto che va nạn o cuahto. 38 Checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che yạn Lida quenan Pedro, ne nducote nino yạn min ne, tahve ye o ihyan che cạhn ye, ngua ye ihyan, ne rạhn ye:

—Cuhn vo nduco ne yạn Jope tenun tenun no.

39 Tuhme cuahn Pedro nduco ihyan chahn, ne cuahn che ndạ ye min ne, quenda ihyan chahn ihyan chete vah nạn che quendite tenạhn me. Min chenun nducoyạca ndạhta vạh, ạma raco ye, ne nạhme ye Pedro vestido mạn, coyạno mạn, che ndạhyon tenạhn me ro che quenan ye iyehnse. 40 Chihquentiyon Pedro che ndiquendạh vah nducoyạca ihyan chahn, ne chentihya ye, covạh ye. Ndihchero ye tenạhn me, ne rạhn ye:

—Tabita, cuenecuen.

Ndetạhno nạhne ye ndutinạn ye, ne ndihchero ye Pedro, ne necuan ye, va ye nạn yundo. 41 Tuhme chetạh Pedro tạh ye, ne ndedecuan ye ihyan. Cah ye nducoyạca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo mạn, ndạhta vạh chahn mạn, ne nạhme ye ihyan ndạhta me che a ntuche ye vạn tenạhn. 42 Nducoyạca ihyan yạn Jope ne, checadino ye yahn vederihno me, ne ạma yạhn ye chitahno ye Dihvo vo. 43 Rạhn quenan Pedro min yạn Jope, ndevạco Simón, ạma sạhn che redin dave se ima.

10

Chahn Pedro ndevạco Cornelio

1 Min yạn Cesarea chihnde ạma capitạ́n che duche se Cornelio, che ndi cuande se compañia che duche Italiana. 2 Sạhn min nduco nducoyạca ihyan yahn se che chenun ye ndevạco se ne, rendeva se yavenạn Dendiohs numacuahn vedenecun. Ạma recạh se tume che rinan se ihyan nación yahn Israel, ne revạh se ro ro. 3 Ạma ro, tenduh nạn rahco ino a chino ne, chinahn ạma vederihno nạn se, ndihchero ndah se ạma ángel yahn Dendiohs che chendạ ye nạn quenun se, ne yạhve ye sạhn:

—¡Cornelio!

4 Ạma dihya se chi, ndihchero se ángel me, ne tumerune se ihyan:

—Dihvé, ¿deh nahn ne ne?

Ndahconan ángel me yahn se:

—Dendiohs, a chihnevan ye che revah, ne ndihchero ye che redin vedevạhino nduco ihyan chevạh. 5 Mạn ne, cuedechoh ihyan che cạhn ye yạn Jope, ngua ye Simón che namin duche ye Pedro. 6 Quenan ye ạma vah che nti nino nuniyạhn, vạco ạma sạhn

redin dave ima che namin duche
se Simón. Ihyan min cąhma ye co
ye di deh che va che din.

7 Cuahn che conąhn ángel me ne,
cah Cornelio o sąhn decąhya yahn
se nduco ąma sandądo che quenan
se ndevąco se che namin ritahno se
Dendiohs. 8 Chihno necąh cuande
se sąhn nducuahn ne, dechuh se
sąhn yąn Jope.

9 Tąma ro me ne, tenduh nąn
inguiyąhn ne, cuahn che a cuahn
nino sąhn chahn yąn Jope ne,
cocha Pedro tin vah yuto nąn
che quenan ye, cąva che covąh
ye. 10 Ąma chi cuico ye, ne
numanahn che rindah che cheh
ye ne, chinahn ąma vederihno
nąn ye. 11 Ndihchero ye nąn ro
ąma che decą ro ąma tino chahte
tihcą ro che nechiche nduh che cun
esquina yahn, ne cochahn cuąhn
ndiyąhn nino nąn ye. 12 Min chete
tino me chenun nducoyąca nąn ite
che cun cąh te mąn, cu mąn, yąhda
mąn. 13 Tuhme chihnevan ye ąma
ndudo che rąhn:

—Pedro, cuihne ite sih, cocheh
ite.

14 Ate ndahconan Pedro:

—Dihvé, hua, te u ne, nde
menahn metah chéh nde ąma nąn
ite che chihngą te.

15 Ndaconan ndudo me:

—Cha che a nedin dave Den-
diohs ne, hua quendi ndedecadine
che chihngą.

16 Ino yune ndaconan ndihchero
ye vederihno me. Tuhme condą
tino me cuąhn nąn ro. 17 Nahmin
che ąma rendedecadino Pedro deh
conahn vederihno me ne, sąhn
che dechuh Cornelio ne, a ndą se
chendevah, retumerune se ti che
vąco Simón. 18 Tuhme tumerune
se a min quenan ąma ihyan che
duche ye Simón che namin duche
ye Pedro. 19 Rendedecadino ca Pe-
dro yahn vederihno me cuahn che
yąhve Vaco Ndah yahn Dendiohs
ihyan:

—Ndą ino se, rinuhn se di.
20 Cuenchehn, ne cuehn nduco se.
Dehve rahque, te u dechúh sąhn.
21 Tuhme cuenchahn Pedro cuąhn
nąn che vatendi sąhn che dechuh
Cornelio, ne rąhn ye ri ye sąhn:

—U che rinuhn nchuhn. ¿Deh
ntiyon cochi ne ne?

22 Ndahconan sąhn chahn:

—Huate, capitąn Cornelio
dechuh ye nuhn. Ihyan min ne,
ąma ndah ihyan ye, ne rendeva
ye yavenąn Dendiohs. Nducoyąca
ihyan nación yahn Israel ne,
yahino ye ihyan. Rąhn ąma ángel
yahn Dendiohs ri ye ihyan che
dechuh ye chehua ndih, cąva che
cąhn ne ndevąco ye, cahnevan ye
deh che va che cąhma ne co ne
ihyan.

23 Tuhme rąhn Pedro che condą
sąhn chahn chete vah, ne chaht-
enan se nduco ye. Nde tąma ro
me cuahn ye nduco se, nduco neve
ihyan yąn Jope che ritahno ye Di-
hvo vo. 24 Nąn che chi o ro me
ne, ndą ihyan chahn yąn Cesarea,
ne quenan rino Cornelio nduco
nducoyąca ihyan yahn se mąn,
amigo yahn se mąn, che ndiyąhve
se. 25 Cuahn che ndą nino ihyan
chahn vąco Cornelio ne, quendąh
se vah cąva che nevahnecun se Pe-
dro, ne chehntihya se nąn ye, ren-
deva se yavenąn ye. 26 Ate ndede-
cuan Pedro sąhn, ne rąhn ye:

—Cuenecuen, cuandi. Hua
ndąhcą che ndeva yavenąn, te u
ne, ihyan iyehnse u nduhcą di.

27 Ca rąhn ca rica ye, chendą
ye chete vah, ne ndihche ye che
ąma yąhn ihyan ndi dąma ye
min. 28 Tuhme rąhn ye ri ye ihyan
chahn:

—Nchuhn ne, a devano ne te
cąhnda va yahn nuhn, ihyan
nación yahn Israel, che cąhn
nuhn ndevąco ihyan tąma nación
mąn, che conduco nuhn ihyan
chahn mąn. Ate Dendiohs ne,
te ye, checadinó te hua quendi

ndedecadinó che hua ndąhcą che
codąma nuhn nduco ihyan tąma
nación. 29 Chemin che cuahn che
tahve nchuhn che chehua u ne,
ndetąhno cochí, hua chacotąhn.
Mąn ne, nahn cadinó deh cuande
che tahve ne che chehua u.
30 Tuhme ndahconan Cornelio:
—A mąn cun ro, co tenduh ura
cuh ne, va yąhté mąn, revąh mąn,
muhn chete vącó, cuahn che chih-
nde ro ąma ángel, quenun ye tino
che tuno diyąhn ro. 31 Rąhn ye ri
ye u: “Cornelio, chihnevan Den-
diohs che revah, ne ndihchero ye
che redin vedevąhino nduco ihyan
chevąh. 32 Mąn ne, cuedechoh
nde yąn Jope che ngua Simón che
namin duche ye Pedro. Quenan
ye ąma vah che nti nino nuniyąhn,
ndevąco ąma sąhn che redin dave
ima, che namin Simón duche se.”
33 Chemin che a ndetąhno dechúh
che chehua ndih. Ndąhcą din ne
che cochi ne. Mąn ne, nto dąma
nducoyąca nuhn muhn nąn Den-
diohs cąva che cahnevan nuhn
nducuahn che chihquentiyon ye
che cąhma ne.
34 Tuhme cahndudo Pedro:
—Mąn ne, a chenáhn te Dendiohs
che cuąco niyon ne, hua retendąh
nun ye ihyan, 35 te dąma no yahino
ye nducoyąca ihyan adecotino
nación yahn ye, ndete che rendeva
ye yavenąn ye mąn, redin ye che
ndah mąn. 36 Dendiohs ne, dechuh
ye Jesucristo, Dihve nducoyąca
ihyan, vąn ihyan nación yahn
Israel, cąva che cuahndudo ye
ndudo ndah yahn che ndo yąn
Dendiohs nduco ihyan iyehnse.
37 Nchuhn ne, a devano ndah
ne yahn nducuahn che comąn
chinahn numachahte nación yahn
Israel, canąn nde estądo yahn
Galilea, cuahn che a chuh che
cahndudo Juąn Bautista mąn,
chehdenune ye ihyan mąn. 38 A
devano ne te Dendiohs ne, din
ye che quenun Vaco Ndah yahn
ye Jesucristo yahn yąn Nazaret,
ne ndąhco ye vederihquentiyon
chahte tąh ye. Ihyan min ne,
quechica ye, redin ye che ndah,
ne rendedevahn ye ihyan che
rechuhrihn ye, redin chundah.
Tihcą redin ye, te quenan cuma ye
vederihquentiyon yahn Dendiohs.
39 Nuhn racotuhn nuhn ndudo
cuąco yahn nducuahn che din
Dihvo vo Jesucristo numachahte
nación yahn Israel mąn, yąn
Jerusalén mąn. Ihyan min ne,
nahn yąh se ihyan nąn ąma cruz,
chihno se ihyan. 40 Ate chihno
ino ro ne, ndedetuhche Den-
diohs ihyan, ne cahnecun ye che
quechica ro ye vąn nuhn. 41 Hua
quechica ro ye vąn nducoyąca
ihyan yąn, ate quechica ro ye vąn
nuhn che a tendąh nun Dendiohs
nuhn nde ro menąn cąva che
cuacotuhn nuhn ndudo yahn che
tihcą chi. Cuahn che a ntuche
ye vąn tenąhn ne, dąma cheh
nuhn, dąma chih nuhn nduco ye.
42 Chihquentiyon ye che cuahn-
dudo nuhn nąn ihyan che ndąhco
Dendiohs vederihquentiyon tąh
ye cąva che teche cąde ye yahn
nducoyąca ihyan che chenduche
ye mąn, che ndih ye mąn. 43 A yahn
ihyan min che dirun nducoyąca
ihyan profeta nde a rąhn me.
Dirun ye te nducoyąca ihyan che
cotahno ye ihyan min ne, nchahco
Dendiohs nunde yahn ye che
cuande yahn ihyan min.
44 Nde metah cuihno cuahndudo
Pedro cuahn che quenun Vaco
Ndah yahn Dendiohs nducoyąca
ihyan che rihnevan ye ndudo me.
45 Ihyan nación yahn Israel che
ritahno ye Dihvo vo che nduco ye
Pedro ne, ąma cuahn ino ye chi
yahn che quenun Vaco Ndah yahn
Dendiohs nde ihyan tąma nación.
46 Devano cuąco ye te quenun
Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan
chahn, te rente ye tąma te o nąn
devąco mąn, rendeva ye yavenąn
Dendiohs mąn. 47 Chemin che rąhn

Pedro:
—¿A va duh che cạhco tạn che
cuedenune ihyan chuhn?, te a que-
nun Vaco Ndah yahn Dendiohs
ihyan nduhcạ che quenun uvo.
48 Tuhme chihquentiyon ye che
cuedenune ihyan chahn, cuah ye
Dihvo vo Jesucristo. Chihno min
ne, chica ihyan chahn favor Pedro
che conan ye neve ro nduco vih.

11

Necạh cuande Pedro ihyan ndiyạco che vate ye yạn Jerusalén

1 Ihyan apóstol chahn nduco
ihyan che ritahno ye Dihvo vo
Jesucristo che vate ye estạdo yahn
Judea ne, checadino ye te nde
ihyan tạma nación a chitahno ye
Ndudo yahn Dendiohs. 2 Cuahn
che ntạ Pedro yạn Jerusalén ne,
ihyan nación yahn Israel che
ritahno ye Dihvo vo ne, rạhva
ye nduco ye. 3 Tumerune ihyan
chahn:
—¿Dehco che chehn vạco ihyan
tạma nación, cheh dạma nduco ye
ne?
4 Tuhme necạh cuande Pedro
ihyan chahn nducuahn che chi:
5 —Ạma ro cuahn che quenán
yạn Jope ne, ura che revạ́h ne,
chinahn ạma vederihno nạ́n.
Ndihcheró ạma che decạ ro tino
chahte tihcạ ro, ne nechiche nduh
che cun esquina yahn, chica nạn
ro, cochahn cuạco nạn che quenún.
6 Cuahn che chihco ndáh cudạdo
deh chenun chete ne, ndihcheró
ite che cun cạh te mạn, ite chano
mạn, cu mạn, yạhda mạn, 7 ne
chihneván ndudo che rạhn: "Pe-
dro, cuihne ite sih, cocheh ite."
8 Ate ndahconán: "Dihvé, hua,
te nde menahn metah chéh nde
ạma ite che chihngạ te." 9 Tuhme
ndaconan ndudo me nde nạn ro:
"Cha che u, Dendiohs, a nedin
davé ne, hua quendi ndedecadine
che chihngạ." 10 Ino co ndaconan
chinahn vederihno me nạ́n, ne
condạ cuạhn nạn ro. 11 A ura
min no ndạ ino se che rinuhn se
u, che chica se nde yạn Cesarea.
12 Chihquentiyon Vaco Dendiohs
che hua dehve rạhcó, cạ́hn nduco
se. Namin ạn dino vo chuhn
ne, chinduco ye u, chahn nuhn
vạco ạma sạhn, 13 che nte cuande
se nuhn che ndihchero se ạma
ángel che chandi ye, chihto nạn se
ndevạco se, ne tuhcạ rạhn ye ri ye
sạhn: "Cuedechoh che ngua Simón
che namin duche ye Pedro, quenan
ye yạn Jope. 14 Ihyan min cạhma ye
co ye di nduco ihyan yehn deh va
che din nchuhn cạva che ndevahn
ne." 15 Cuahn che chihno nte
sạhn min ne, canạn cahndudó.
Ate numanahn che cahndudó ne,
adenạn quenun Vaco Ndah yahn
Dendiohs ihyan chahn nduhcạ
che quenun uvo ro menạn me.
16 Tuhme necạhcó che rạhn Dihvo
vo: "Juạn ne, chehdenune ye
ihyan, ate nchuhn ne, conun Vaco
Ndah yahn Dendiohs nchuhn."
17 Nducote mạn Dendiohs din ye
nduco ihyan chahn nduhcạ che
din ye nduco uvo che chitahno vo
Dihvo vo Jesucristo ne, ¿duh u cạva
che din vạhché yahn Dendiohs?
18 Cuahn che chihnevan ihyan
chahn ne, chahtedihn chende ye,
ne ndeva ye yavenạn Dendiohs,
ne rạhn ye: "Tuhme ne, rahnecun
Dendiohs che nto ino ihyan tạma
nación nunde yahn ye, cuahtenan
ye vahchetero numacuahn ro."

Ihyan yạn Antioquía che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

19 Cuahn che chuh che chih Es-
teban ne, canạn redin tạn ihyan
nduco ihyan che ritahno ye Dihvo
vo, ne chano ihyan chahn. Nạhn
ye ne, cuahn ye nde nación yahn
Fenicia mạn, Chipre mạn, yạn An-
tioquía mạn. Min chacotuhn ye
Ndudo yahn Dendiohs atenạn vạn
ihyan nación yahn Israel, te vạn
ihyan tạma nación ne, hua chaco-
tuhn ye ndudo me. 20 Ate neve
ihyan nación yahn Chipre mạn,

ya̱n Cirene ma̱n, cuahn ye ya̱n Antioquía, ne ihyan chahn chacotuhn
ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo nde va̱n ihyan ta̱ma nación.
21 Nducote chenan cuma ihyan
chahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo ne, a̱ma ya̱hn ihyan chihcoma̱n ye dehtenduh che ritahno
ye ro mena̱n me, ne chitahno ye
Dihvo vo.
22 Cuahn che checadino ihyan
che ritahno ye Dihvo vo che
chenan ye ya̱n Jerusalén ne,
dechuh ye Bernabé nde ya̱n
Antioquía. 23 Cuahn che nda̱
Bernabé min ne, ndihchero ye
che a̱ma va vedeyahino yahn
Dendiohs va̱n ihyan chahn, ne
a̱ma chi yeno ye. Ya̱hve ye ihyan
chahn che quendi ye numa ino ye
vederihquentiyon yahn Dihvo vo.
24 Tihca̱ din Bernabé, te a̱ma ndah
ihyan ye ma̱n, quenun Vaco Ndah
yahn Dendiohs ihyan ma̱n, numa
ino ye ritahno ye ma̱n. Ya̱n min ne,
a̱ma ya̱hn ihyan chitahno ye Dihvo
vo.
25 Chihno min ne, cuahn Bernabé ya̱n Tarso, ngua ye Saulo.
Cuahn che nta̱ca ye ihyan ne, ndaconan ye nduco vih ya̱n Antioquía. 26 Min chahtenan ye a̱ma
nduyo nduco ihyan che ritahno ye
Dihvo vo, chicuahn ye a̱ma ya̱hn
ihyan. Min ya̱n Antioquía cade
cana̱n ihyan ra̱hn ye yahn ihyan
che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo
te cristia̱no ye.
27 Ta̱hn min ne, a̱ma o ihyan
che recadino ye yahn che va che
co ne, chica ye ya̱n Jerusalén,
ne nda̱ ye min ya̱n Antioquía.
28 A̱ma cha ihyan chahn che
duche ye Agabo ne, din Vaco
Dendiohs che checadino ye che
a̱ma cuhnde cuico numachahte
iyehnse. Chandi ihyan min na̱n
ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne
ra̱hn ye che tihca̱ va che co. Ndudo
min ne, chinahn adive cuahn
que quenan Claudio emperador.
29 Tuhme ihyan che ritahno ye
Dihvo vo Jesucristo che vate ye
min ya̱n Antioquía ne, nte ca̱de ye
nduco vih che nedin da̱ma ye tume
nduhva che tuno ta̱h ye, dechuh ye
yahn dihno vo che vate ye esta̱do
yahn Judea ca̱va che conan ye
ihyan. 30 Tihca̱ din ihyan chahn, ne
dechuh ye Bernabé nduco Saulo,
quenda ye tume me, neca̱h ye ta̱h
intiyahn ya̱co che vate ye min.

12

Chihno se Jacobo ma̱n, chaconuhn se Pedro va̱coya̱hn ma̱n

1 Ta̱hn min ne, redin ta̱n rey
Herodes nduco ihyan che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo. 2 Jacobo,
dihno Jua̱n ne, chihquentiyon rey
me che chihno se ihyan nduco
espa̱da, 3 ne nducote ndihchero se
che quenan ino ihyan nación yahn
Israel ne, namin din se preso Pedro. Ro che tihca̱ din se ne, ro
vihco che reh ihyan pa̱n che hua
nduco ya̱ yahn. 4 Cuahn che a
din se preso Pedro ne, chaconuhn
se ihyan va̱coya̱hn, ne ntihyon
a̱ma sanda̱do chahtenan se cuda̱do
ihyan, te chuh vihco me ne, nahn
tenda̱h se ihyan, techeca̱de se yahn
ye, ne ca̱hno se ihyan na̱n ihyan
ya̱n. 5 A̱ma vateya̱n sanda̱do che
redin se cuda̱do Pedro che quenun
ye va̱coya̱hn, ne ihyan che ritahno
ye Dihvo vo ne, reva̱h ye numa ino
ye ca̱va ye.

Din Dendiohs che ndiquenda̱h Pedro va̱coya̱hn

6 Vino che co dave ta̱ma ro me
che nahn tenda̱h Herodes Pedro
na̱n ihyan ya̱n ne, quiya̱do ye
chete va̱coya̱hn me menda̱hn
yahn o sanda̱do, nchiche ye nduco
o cadena. Sanda̱do chena̱hn
chahn ne, redin se cuda̱do chende
va̱coya̱hn me. 7 Adena̱n chenda̱
a̱ma ángel yahn Dihvo vo Dendiohs
chete va̱coya̱hn me, ne a̱ma chiya
dave. Denuhn nun ángel me Pedro,

ndedetuhche ye ihyan, ne rạhn ye
ri ye ihyan:
—Cuenecuen tenun tenun no.
Ndetạhno ntạhte cadena che
nchiche tạh Pedro, 8 ne rạhn ángel
me:
—Condạhco chiche ima che re-
nan chete, ne condonun cah ndạco
yehn.
Cuahn che a va yạn Pedro ne,
ndaconan rạhn ángel me:
—Condonon tino tu yehn, ne
cuiquendi u, cuhn vo.
9 Pedro ne, quendi ye ángel
me, nde hua devano ye a cuạco
chemin, te rihno ye che rạhco
ye. 10 Chuh ye o cuạn nạn che
chenun sandạdo, redin se cudạdo,
ne cuahn che ndạ ye chendevah
cu che a rendạ nạn cạlle ne, nạne
mạn chendevah me. Ndiquendạh
ye, chica ca ye tah, ne conạhn ángel
me. 11 Tuhme chenahn Pedro, ne
ndedecadino ye:
—Mạn ne, a devano cuạcó te
Dendiohs tahve ye ạma ángel yahn
ye cạva che ndedevahn ye u tạh
Herodes mạn, yahn nducuahn che
chenan ino ihyan nación yahn Is-
rael che cuahno có mạn.
12 Pedro ne, ca rendedecadino
ye yahn che tihcạ chi, ca rica ye,
cuahn ye ndevạco María, chaco
Juạn Marcos. Min ndi dạma ạma
yạhn ihyan, revạh ye. 13 Cuahn
che ndạ ye min ne, recạh tạh ye
chendevah chahte mạn, riyạhve
ye mạn. Cuahn ạma tạhn dihn
che duche te Rode, quendihchero
te duh che riyạhve. 14 Ate cuahn
che ndonahn te ndudo Pedro ne,
nducote ạma yeno te ne, nde hua
nạhne te chendevah me. Nda-
conan te, rano te, ngu te ndudo
che nti Pedro chendevah. 15 Ihyan
chahn ne, rạhn ye ri ye tạhn:
—¡Luco ri di, tạhn dihn!
Ate tạhn min ne, rạhn te te cuạco
che ihyan min. Tuhme rạhn ihyan
chahn:
—Ndiyu ihyan min. Co ángel che
redin cudạdo ihyan.
16 Numanahmin ne, quendi
Pedro, recạh tạh ye chendevah.
Cuahn ihyan chahn nạhne ye
chendevah me, ne cuahn che
ndihchero ye Pedro ne, ạma cuahn
ino ye chi. 17 Ate din tạh Pedro
yahn ihyan chahn che cuahte
dihn chende ye nahmin che necạh
cuande ye nduhcạ che ndetendạh
Dendiohs ihyan vạcoyạhn. Namin
rạhn ye:
—Cạhma nchuhn co ne Jacobo
mạn, dihno vo chenạhn mạn,
nduhcạ che chi.
Tuhme chica ye min, cuahn ye
tạma cuạn.
18 Cuahn che chi dave tạma ro
me ne, a ri rite co luco sandạdo
chahn, te hua devano se deh
chi nduco Pedro. 19 Herodes ne,
dechuh ye che chinuhn Pedro, ne
nducote hua ntạca ihyan ne, chica
ye sạhn chahn che necạh cuande se
ihyan deh chi. Tuhme chihquen-
tiyon ye sandạdo chenạhn che
cạhno se sạhn. Chihno min ne,
chica Herodes min estạdo yahn
Judea, ne cuahn ye quenan ye yạn
Cesarea.

Chih Herodes

20 Herodes ne, tạn ye nduco
ihyan yạn Tiro mạn, ihyan yạn
Sidón mạn, ate ihyan chahn ne,
ntuhno ye cạva che cạhn ye nạn
Herodes. Yạhve ye ạma sạhn nd-
inạn yahn rey me che duche se
Blasto, che cạhma nan se ihyan,
cạva che ndoyạn rey me nduco
ye. Tihcạ din ihyan chahn, te
nạn yạhn yahn rey me, rica de-
htenduh che reh ye. 21 Herodes
ne, chihco vih ye ạma ro cạva che
ndo dạma ihyan chahn, ne ndạ ro
min ne, ndonun ye tino che renun
ye ura che retechecạde ye. Chih-
nde ye nạn che rihquentiyon ye,
ne cahndudo ye, chihnevan ihyan
chahn. 22 Tuhme rendeva ihyan
chahn yavenạn rey me, ne rah ye:

—Ihyan tih che rahndudo ye ne, ¡ndiyu ihyan iyehnse ye, te Dendiohs ye!

23 A ura min no chiya ạma ángel yahn Dendiohs, ne din ye che chetạh cah Herodes. Chine ndạh ihyan, ne ạma yah vederih chih ye, te cạh yune ye che ndeva ihyan yavenạn ye, nduhcạ ndete che ihyan min che Dendiohs.

24 Tạhn min ne, ạma retuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ri yạhn ihyan che ritahno ye.

25 Cuahn che a dinahn Bernabé nduco Saulo ntiyon che chahn ye ne, ndạca ye yạn Jerusalén, conạhn ye yạn Antioquía, quenda nduco ye Juạn Marcos.

13

Bernabé nduco Saulo ne, canạn chahtechica ye cahndudo ye

1 Vạn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, che vate ye yạn Antioquía ne, chenun vạn ihyan che rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs mạn, ihyan ricuahn mạn. Ihyan chahn ne, Bernabé mạn, Saulo mạn, Simón cuan mạn, Lucio yahn yạn Cirene mạn, Manaén mạn, ihyan min che chihta ye dạma nduco Herodes, gobernador yahn Galilea. 2 Ạma ro che vate ihyan chahn yạhte mạn, revạh ye mạn ne, rạhn Vaco Ndah yahn Dendiohs nduco ye:

—Cuedechuh nchuhn Bernabé nduco Saulo che cạhn se, din se ntiyon che a necạ́h che din se.

3 Tuhme chahte tun ihyan chahn yạhte, ne covạh ye. Chihno min ne, nahn tạh ye ihyan che o chahn cạva che nuhnde tạh ye ntiyon min, ne dechuh ye ihyan, cuahn ye.

Cahndudo ihyan apóstol yạhn yahn Chipre

4 Bernabé nduco Saulo ne, cuahn ye yạn Seleucia nduhcạ che chihquentiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs. Min chahtenun ye ạma bạrco, ne cuahn ye yạhn yahn Chipre. 5 Cuahn che ndạ ihyan chahn yạn Salamina ne, canạn rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs chete yạco. Juạn Marcos ne, nduco se ihyan chahn, rinan se ihyan. 6 Chahtechica ye numachahte yạhn min, ne ndạ ye yạn Pafos. Min ntạca ye ạma sạhn, ndạta yahn Israel, che duche se Barjesús. Sạhn min ne, cuah se, ne redin cạ se che Dendiohs rinan ye sạhn. 7 Nduco se gobernador Sergio Paulo, ạma ihyan che renahn ye. Ihyan min ne, tahve ye che chehua Bernabé nduco Saulo, te nahn cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs. 8 Ate sạhn cuah me, che namin duche se Elimas ne, redin vạhche se yahn ihyan chahn, te hua nahn se che cotahno gobernador me. 9 Tuhme Saulo, che namin duche ye Pạblo ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan. Ndihche ro ndah ye sạhn, 10 ne rạhva ye nduco se:

—Di, ¡dạya chundah! ¡Ạma duhtuno ihyan di! ¡Ndere quechique, rihncheh! ¡Hua renan ine nde ạma dehtenduh che ndah! ¿Dehco che hua reguen, redetohnen vederihquentiyon yahn Dendiohs? 11 Mạn ne, Dendiohs din ye castigo di. Co ve nan, ne hua co ro nan.

Ndetạhno chiya man nạn se, ametah chi ro nạn se. Canạn rinuhn tạh se duh che quendanan sạhn, te hua ro nạn se. 12 Cuahn che ndihchero gobernador me che tihcạ chi ne, chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, te ạma rahn ino ye yahn ndudo yahn Dihvo vo che ricuahn ihyan chahn.

Pạblo nduco Bernabé ne, ndạ ye yạn Antioquía, yạhn yahn Pisidia

13 Pạblo nduco combiero yahn ye ne, chahtenun ye ạma bạrco, ne chica ye yạn Pafos, ndạ ye yạn Perge, yạhn yahn Panfilia. Juạn Marcos ne, chihcomạn se ihyan chahn, ne conạhn se yạn Jerusalén.

14 Ihyan chahn ne, quendi ye yune
yahn ye, chica ye yạn Perge, ne
ndạ ye yạn Antioquía, yạhn yahn
Pisidia. Ạma ro che rahte tuhno
ihyan ne, chendạ ye chete yạco
yahn ihyan nación yahn Israel,
chahte ye. 15 Cuahn che a chi-
hno cahndudo ihyan ley che dirun
Moisés mạn, ndudo che dirun pro-
feta mạn ne, ihyan ndinạn yahn
yạco me ne, dechuh ye ndudo yahn
ihyan chahn:

—Dihno nuhn, ndete che va
ndudo che cạhma ne nduco ihyan
ne, co cạhma ne meniyon.

16 Tuhme necuan Pạblo, ne din
tạh ye che cuahteyạn ihyan chahn,
ne cahndudo ye:

—Nchuhn, ndạta yahn Israel,
che rendeva ne yavenạn Den-
diohs, cuihnevan ne. 17 Dendiohs
yahn nación yuhn vo Israel
ne, tendạhnun ye ihyan ndico
yuhn vo. Cuahn che chenan
ca ihyan chahn nación yahn
Egipto ne, din ye che ạma chi
yạhn ye, ne ndetendạh ye ihyan
numacuahn vederihquentiyon
yahn ye. 18 Cuahn che chenan
ihyan chahn yạhn nạn che metah
duhva ne, din chahtino Dendiohs
yahn ye tenduh o raco nduyo, 19 ne
decuihno ye ndache nación min
yạhn yahn Canaán, ne cạh ye yạhn
min ihyan chahn. 20 Canạn nde ro
min, chete che cun ciento quenan
o raco ndiche nduyo, nde ro che
quenan ihyan profeta Samuel
ne, raconahn Dendiohs juez che
rihquentiyon ye ihyan chahn.
21 Tuhme chica ihyan chahn ạma
rey cạva che cạhcantiyon ye
ihyan, ne cahnecun Dendiohs.
Chaconahn ye Saúl, dạya Cis, ndạta
yahn Benjamín, cạva che co se rey
yahn ihyan chahn o raco nduyo.
22 Cuahn che tuno ro ne, Dendiohs
ne, chehnevi ye Saúl. Cạh ye
vederihquentiyon me David, ne
rạhn ye: “David, dạya Isaí ne, ạma
sạhn che renevahnecun se che
náhn, ne dinahn se nducuahn che
cạhcantiyón.” 23 Vạn ndạta yahn
David ne, ndedecuan Dendiohs
Jesucristo, nduhcạ che a cạh ye
ndudo yahn ye cạva che ndede-
vahn ye ihyan nación yahn Israel.
24 Numanahn che metah ndạ
Jesucristo ne, ndạ Juạn, cahndudo
ye che nto ino nducoyạca ihyan
nación yahn Israel nunde yahn ye,
ne cuedenune ye. 25 Cuahn che
a nino cuihno ntiyon yahn Juạn
ne, rạhn ye: “Co rạhco nchuhn
te u ne, ihyan che chenan rino
ne, ate ndiyu u, te adive ne,
cochi ạma ihyan che ạma yudo
vederihquentiyon yahn ye. Ụ ne,
nde hua rigonun chihve u cạva che
co mozo yahn ihyan min, ntạhte
correa yahn ndạco yahn ye.”

26 ’Nchuhn dihnó, ndạta yahn
Abraham, che rendeva ne yavenạn
Dendiohs, a dechuh ye ndudo cuh
yahn ne cạva che ndevahn ne.
27 Ihyan yạn Jerusalén nduco ihyan
ndinạn yahn ye ne, hua checadino
cuạco ye deh vederihquentiyon
quenan cuma Dihvo vo Jesucristo,
nde hua chenahn ye che dirun
ihyan profeta, andahre ndate
ndate, ro che rahtetuhno ihyan,
rihnevan ye ndudo min, rahndudo
ihyan chete yạco. Chemin che
chihco cạde ye che cạhno se ihyan
min, ne nduco chemin chinahn
nducuahn che dirun ihyan profeta
chahn. 28 Andahre metah nde ạma
nunde yahn Dihvo vo, ate chica
ihyan chahn che cạhcantiyon
Pilạto che cạhno sandạdo ihyan.
29 Cuahn che a din ihyan chahn
nducuahn che a va cạde che
cuahno Dihvo vo co, nduhcạ che a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
ne, ndedevah ye ihyan nạn cruz,
ne chacondihte ye ihyan chete
ạma yạyan. 30 Ate Dendiohs ne,
ndedetuhche ye ihyan vạn tenạhn,
31 ne ạma ndeh ro chinduco ye
ihyan che chica ye estạdo yahn
Galilea, ndạ ye nduco ye yạn

Jerusalén. Mạn ne, a ihyan chahn
che racotuhn ye ndudo yahn ihyan
min vạn nducoyạca ihyan.

32 ’Namin nuhn ne, rahndudo
nuhn nạn nchuhn yahn ndudo
ndah che cạh Dendiohs ihyan
ndico yuhn vo. 33 Mạn ne, a
dinahn Dendiohs ndudo min,
te a ndedetuhche ye Dihvo vo
Jesucristo cạva uvo, nduhcạ che
a ndirun nạn Salmo o tuhcạ: “Di
che Dạyá. Mạn ro cuh ne, a chihco
ró di nạn nducoyạca ihyan, cạva
che codevano ye te Dạya mạ́n di.”
34 Namin tạma cuạn nạn Ndudo
yahn Dendiohs a ndirun tuhcạ:
“U, Dendiohs, din yahinó nchuhn
nduhcạ che a cạ́h ndudo yáhn
David.” Nduco ndudo cuh ne,
chihco ro ye che ndedetuhche ye
Dihvo vo Jesucristo vạn tenạhn
cạva che hua chạ ye. 35 Namin va
tạma ndudo che ndirun nạn tạma
Salmo tuhcạ: “Hua cuahnecun ne
che chạ Dạya ne.” 36 Me David
ne, a devano vo che, nduhcạ
che chihquentiyon Dendiohs ne,
chichihve ye nạn ihyan che vate ye
ro che quenan ye iyehnse. Tuno ro
yahn ye ne, namin chih ye nduhcạ
ihyan ndico yahn ye, ne chạ ye.
37 Ate ihyan min che ndedetuhche
Dendiohs ihyan ne, hua chạ ye.
38 Nchuhn, dihnó, cuedevano ne
te che cuande yahn ihyan min ne,
co ndạca ne vederenchahco yahn
nunde yahn ne. Chu che rahndudo
nuhn nạn ne. 39 Che cuande yahn
Dihvo vo Jesucristo ne, nducoyạca
ihyan che ritahno ye ihyan ne,
rendạca ye vederenchahco yahn
nunde yahn ye, che hua ndạca
ihyan ro che rihquentiyon ley che
dirun Moisés. 40 Mạn ne, cuihco
nchuhn cudạdo che hua conahn
nduco ne nduhcạ che dirun ạma
cha ihyan profeta tuhcạ:

41 Nchuhn che duche rino ne,
condihche ne.
Cuahn ino ne, ne cuih ne, te ro che
vate ne ne,
u, Dendiohs, dín vederihno rahte,
che nde hua cotahno ne, an-
dahre cạhma ihyan co ye
nchuhn.

42 Cuahn che ndiquendạh Pạblo
nduco combiero yahn ye chete
yạco me ne, ihyan che hua ndạta
yahn Israel ne, chica ye che
ndaconan cuahndudo ye yahn
dehtenduh che tuhchan, ndate che
tạma, ro che rahtetuhno ihyan.
43 Cuahn che a conạhn ihyan ne,
ạma yạhn ihyan nación yahn Israel
mạn, ihyan tạma nación mạn, che
ritahno ye numa ino ye nduco vih
ne, cuahn ye nduco Pạblo nduco
Bernabé. Ạma riyạhve ye ihyan
chahn che quendi ye numa ino
ye, cotahno ye, ne hua cạhcomạn
ye Dendiohs, ihyan min che redin
yahino ye ihyan.

44 Tạma ndate me, ro che rahte-
tuhno ihyan ne, ndo dạma a nahn
numa yạn, ihyan che nahn cah-
nevan ye Ndudo yahn Dendiohs.
45 Ate cuahn che ndihchero ihyan
nación yahn Israel chahn che ạma
yạhn ihyan ne, chi ve ye, ne canạn
ruhn chende ye nduco Pạblo mạn,
rạhn tạn ye mạn. 46 Tuhme Pạblo
nduco Bernabé ne, numa ino ye
rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn, ihyan nación yahn
Israel, a cạva nchuhn menạn vihca
che rahndudo nuhn Ndudo yahn
Dendiohs. Ate mạn ne, nducote
hua nahn nevahnecun nchuhn
mạn, rạhco ne te dehve rendote-
nan ne mạn ne, cạhcomạn nuhn
nchuhn, ne cuahndudo nuhn,
cahnevan ihyan tạma nación. 47 Va
che dinahn nuhn nduhcạ che
chihquentiyon Dihvo vo Jesucristo
nuhn tuhcạ:

Tendạh nún di cạva che cuahndode
ndudo yáhn vạn ihyan ndu-
cuahn nación.
Nde numachahte iyehnse,
nducoyạca ihyan che nevah-
necun ye ndudo yáhn,
ndevahn ye.

48 Cuahn che chihnevan ihyan
tạma nación che chenun ye min
che tihcạ rạhn ihyan chahn ne,
ạma chi yeno ye, ne nevahne-
cun ye ndudo yahn Dihvo vo Jesu-
cristo. Vạn ihyan chahn ne, chi-
tahno nducoyạca ihyan che a va
cạde che cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro. 49 Tihcạ chetuhn
ndudo yahn Dihvo vo numachahte
yạhn min. 50 Ate ihyan nación
yahn Israel chahn ne, chinun ye
ạma o sạhn nạhn nduco ạma o
tạhn ndạhta che ndah ihyan te, che
renevahnecun ihyan yạn tạhn. Ti-
hcạ ndedecuan ihyan chahn ihyan
che chi tạn ye nduco Pạblo nduco
Bernabé nde cande che ndetendạh
ye ihyan yạhn min. 51 Tuhme
chihde ihyan chahn ndạco yahn
ye, chihtera ye yuniyạhn cạva che
nạhma ye ihyan yạn min te hua
ndạhcạ din ye che hua nevahne-
cun ye Ndudo yahn Dendiohs, ne
cuahn ye yạn Iconio. 52 Me ihyan
che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo
ne, ạma yeno ye, ne quenun Vaco
Ndah yahn Dendiohs ihyan.

14

Pạblo nduco Bernabé ne, ndạ ye yạn Iconio

1 Cuahn che ndạ Pạblo nduco
Bernabé yạn Iconio ne, chendạ
ye chete yạco, ne ạma ndạhcạ
cahndudo ye. Chemin che ạma
yạhn ihyan nación yahn Israel
mạn, ihyan tạma nación mạn,
chitahno ye. 2 Ate ihyan nación
yahn Israel che hua chitahno ye
ne, chinun ye ihyan tạma nación
che ametah cotahno ye, cạva che
ndihche tạn ye ihyan che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo. 3 Ạma
rạhn chahtenan ihyan chahn min,
ne rahndudo ye numa ino ye,
chenan ino ye Dendiohs. Dendiohs
ne, redin ye che renahn ihyan te
cuạco che yahino ye ihyan iyehnse
nduhcạ che rahndudo ihyan
chahn, te cạh ye vederihquentiyon
ihyan cạva che din ye vederihno.
4 Ihyan yạn min ne, o cuạn ndi ye.
Ạma cuạn ye ne, rinduco ye ihyan
nación yahn Israel, ne tạma cuạn
ye ne, rinduco ye ihyan apóstol
chahn. 5 Tuhme ihyan nación
yahn Israel chahn nduco ihyan
tạma nación ne, ntuhno ye nduco
intiyahn cạva che din tạn ye nduco
ihyan apóstol chahn, cạh ye tu
ihyan. 6 Ate Pạblo nduco Bernabé
ne, checadino ye, ne chano ye,
cuahn ye yạhn yahn Licaonia,
yạn Listra mạn, yạn Derbe mạn,
nduh cuạn nạn che nino mạn.
7 Min chahtechica ye, cahndudo ye
Ndudo yahn Dendiohs.

Ihyan yạn Listra ne, cạh ye tu Pạblo

8 Min yạn Listra va ạma sạhn
che nenevadoh cạh se nde ro che
chihndeyạn se, nde tah hua ri rica
se. 9 Sạhn min ne, va se, rihnevan
se che rahndudo Pạblo. Ndihchero
ndah ye sạhn, ne checadino ye te
ritahno se che co din Dendiohs che
ndoyahn se. 10 Tuhme cah ye yahn
se:

—Cuenecuen, cuandi cuaque.

Ndetạhno chandi cuạco se, ne
canạn rica se. 11 Cuahn che ndi-
hchero ihyan yạn vederihno che
din Pạblo ne, nduco devạco yahn
mạn ye, devạco yahn Licaonia ne,
rah ye:

—O dendiohs yuhn vo,
ndạcondạ ye ihyan, chiya ye
iyehnse.

12 Rạhn ihyan chahn te Bernabé
ne, dendiohs yahn ye che duche
ye Júpiter, ne Pạblo ne, Mercurio,
te ihyan min che rahndudo ye.
13 Chidocuyạn yahn Júpiter che nti
yạco yahn ye chihto yạn me ne,
ndạ ye, nda ye nạnda mạn, ite-
nine mạn, cạva che cạhno ye ite
che co te vedino, ndeva ye nduco
ihyan yạn chahn yavenạn Bern-
abé nduco Pạblo. 14 Cuahn che
checadino ihyan apóstol chahn che

tihcạ ne, canạn rendeh ye tino
yahn ye cạva che nạhma ye che
hua tihcạ din ihyan chahn, ne
chendạ ye vạn nducoyạca ye, rah
ye:
15 —¿Dehco che tihcạ redin
nchuhn?, te nuhn ne, ihyan
iyehnse nuhn nduhcạ nchuhn.
A cạva chemin che cochi nuhn,
cạhma nuhn nduco ne che
cạhcomạn ne dehtenduh che
tihchan che hua cochihve, ne
cotahno ne Dendiohs, ihyan min
che quenduche ye. A ihyan
min che dendah ye nạn ro mạn,
iyehnse mạn, nuniyạhn mạn,
nducuahn che va mạn. 16 Ro
menạn me ne, cạh yune ye che
quendi ihyan yune yahn mạn ye.
17 Ate hua chihcomạn ye ihyan, te
din ye che ndah nduco ye, chihco
ro ye vedeyahino yahn ye. A
Ihyan min che redin ye che ran co
mạn, che ndah ri chendạta mạn.
Rihquecheh ye uvo mạn, renecạh
yạn ye chedave yuhn vo mạn.
18 Andahre tihcạ rạhn Pạblo
mạn, Bernabé mạn, ate aconunde
cuahn chicạde chica tạn ye che
cạhno ihyan yạn chahn itenine che
co te vedino, che ndeva ye yavenạn
ye.
19 Tuhme ndạ neve ihyan, ndạta
yahn Israel, che chica ye yạn An-
tioquía mạn, yạn Iconio mạn, chi-
nun ye ihyan yạn, ne cạh ye tu
Pạblo. Chihno min ne, co a ndih
Pạblo rạhco ihyan chahn, ne chih-
ndạ rudo ye ihyan nde cuạhn chi-
hto yạn. 20 Ate ura che ndi dạma
ihyan che ritahno ye Dihvo vo nạn
Pạblo ne, necuan ye, ne conạhn ye
viyạn nduco vih. Tạma ro me ne,
chica ye min nduco Bernabé, ndạ
ye yạn Derbe.
21 Min cahndudo ye Ndudo yahn
Dendiohs, ne ạma yạhn ihyan
chitahno ye Dihvo vo. Chihno min
ne, ndaconan ye, nchuh ye yạn
Listra mạn, yạn Iconio mạn, ntạ
ye yạn Antioquía. 22 Queri ạma
yạn nạn che nchuh ye ne, renecạh
yạn ye chedave yahn ihyan che
ritahno ye Dihvo vo, ne riyạhve ye
ihyan che quendi cotahno ye numa
ino ye. Rạhn ye ri ye ihyan chahn
te va che ạma chuhrihn ye muhn
iyehnse, ate adive ne, cuahtenan
ye vahchetero. 23 Namin tendạh
nun ye neve ihyan queri ạma
cuạn cạva che co ye intiyahn yạco.
Covạh ye mạn, chahte ye yạhte
mạn, ne ndạhco ye nducoyạca
ihyan chahn che ritahno ye Dihvo
vo tạh Dendiohs.

Pạblo nduco Bernabé ne, conạhn ye yạn Antioquía, yạhn yahn Siria

24 Chihno min ne, nchuh ihyan
chahn yạhn yahn Pisidia, ne ndạ ye
yạhn yahn Panfilia. 25 Cahndudo
ye Ndudo yahn Dendiohs yạn
Perge, tuhme cuahn ye yạn Atalia.
26 Chahtenun ye ạma bạrco, chica
ye min, conạhn ye yạn Antioquía, a
yạn min che ndạhco intiyahn yạco
ihyan chahn tạh Dendiohs che ạma
va vedeyahino yahn ye, cạva che
cạhn ye nạn ntiyon che mạn ne,
a dinahn ye. 27 Cuahn che a ntạ
ye ne, nedin dạma ye nducoyạca
ihyan che ritahno ye Dihvo vo,
ne necạh cuande ye ihyan chahn
nducuahn che din Dendiohs nduco
ye mạn, nduhcạ che din Dendiohs
che chitahno ihyan tạma nación
mạn. 28 Pạblo nduco Bernabé ne,
ạma rạhn chahtenan ye yạn min
nduco ihyan che ritahno ye Dihvo
vo.

15

Chi ạma junta yạn Jerusalén

1 Tạhn min ne, ạma o sạhn che
chica se estạdo yahn Judea, ndạ se
yạn Antioquía ne, min chicuahn se
ihyan che ritahno ye Dihvo vo te
cạva che co ndevahn ye ne, va che
conan seña ihyan nduhcạ che chi-
hquentiyon Moisés. 2 Pạblo nduco
Bernabé ne, riyạhve ye sạhn chahn
che ndiyu tihcạ, ate ạma chahte-
cuhn chende se nduco ye. Nducote

hua chi chihnde cạde min ne, nte
cạde ihyan che ritahno ye Dihvo vo
che dechuh ye ihyan chahn nduco
tạma te o ihyan yạn Jerusalén
cạva che nte cạde ye nduco ihyan
apóstol mạn, intiyahn yạco mạn.
3 Chica ihyan chahn yạn Antio-
quía, chuh ye nación yahn Feni-
cia mạn, Samaria mạn, renecạh
cuande ye ihyan che ritahno ye Di-
hvo vo che vate ye min, nduhcạ che
chihcomạn ihyan tạma nación de-
htenduh che ritahno ye menạn, ne
chitahno ye Dendiohs. Nducoyạca
ihyan che chihnevan ye ndudo me
ne, ạma chi yeno ye.
4 Cuahn che ndạ Pạblo nduco
Bernabé min yạn Jerusalén ne,
nducoyạca ihyan ndiyạco mạn,
ihyan apóstol mạn, intiyahn
yạco mạn, nevahnecun ye ihyan.
Tuhme Pạblo nduco Bernabé
necạh cuande ye ihyan chahn
yahn nducuahn che din Dendiohs
nduco ye. 5 Ate ạma o sạhn fariseo
che namin ritahno se Dihvo vo ne,
chahtendi se, ne rạhn se:
—Va che conan seña ihyan tạma
nación che ritahno ye Dihvo vo
mạn, va che dinahn ye ley che
dirun Moisés mạn.
6 Tuhme ndodạma ihyan apóstol
chahn nduco intiyahn yạco cạva
che nte cạde ye yahn chemin.
7 Cuahn che a ạma ndeh rente
ihyan chahn ne, chandi Pedro, ne
rạhn ye:
—Dihnó, a devano nchuhn te
a rạhn ne, vạn uvo ne, tendạh
nun Dendiohs u cạva che cuahn-
dudó Ndudo yahn ye, cahnevan
ihyan tạma nación, ne cotahno
ye. 8 Dendiohs che rendihche ye
chedave yahn nducoyạca ihyan ne,
te ye, checadino vo che ndeva ye
ihyan chahn, te din ye che quenun
Vaco Ndah yahn ye ihyan, nduhcạ
che quenun uvo. 9 Dendiohs ne,
dạma no yahino ye uvo nduco
ihyan chahn, te namin ihyan
chahn ne, nchahco ye nunde
yahn ye yahn che chitahno ye.
10 ¿Dehco che retumarande nchuhn
Dendiohs? Che tihcạ rihquentiyon
ne ne, recạh rihn ne ihyan tạma
nación che ritahno ye Dihvo vo,
te nducuahn che nahn ne che
dinahn ye ne, nde ihyan ndico
yuhn vo, nde mạn vo, hua chi
dinahn vo. 11 A devano vo te
demạn nduco vedeyahino yahn
Dihvo vo Jesucristo che ndevahn
vo mạn, ihyan chahn mạn.
12 Tuhme chahtedihn chende
ihyan, ne chihcovan ye che necạh
cuande Pạblo nduco Bernabé
yahn vederihno che din Dendiohs
nduco ye vạn ihyan tạma nación.
13 Cuahn che chihno nte ihyan
chahn ne, necuandi Jacobo, ne
rạhn ye:
—Dihnó, cuihcovan nchuhn che
cạhmá. 14 Simón Pedro ne, a neco
ye uvo nduhcạ che din yahino
Dendiohs ihyan tạma nación, ne
tendạh nun ye vạn ihyan chahn,
ihyan che co yahn ye. 15 Tihcạ va
che co, te a tihcạ dirun ạma cha
ihyan profeta tuhcạ:
16 Rạhn Dendiohs: “Cuihno min ne,
ndaconán, ne ndạhco cạdé
vederihquentiyon yahn
David che va mạn.
Dín che ndaconan ndo chahte mạn,
che cạhcantiyon mạn mạn,
17 cạva che ihyan yahn nducuahn
nación che a tendạhnún ne,
cotahno ye u che Dihve ye.”
18 Tihcạ rạhn Dihvo vo Dendiohs, te
ye, checadino vo dehtenduh
che tuhchan nde a rạhn me.
19 ’Chemin che rạ́hn te hua
ndạhcạ che cạh rihn vo ihyan
nación chenạhn che a chihcomạn
ye dehtenduh che ritahno ye
ro menạn me, ne chitahno ye
Dendiohs. 20 Tahque ndạhcạ che
dirun vo yahn ye che hua cheh
ye che rihco ihyan nạn che rạhn
ye dendiohs yahn ye mạn, che
hua cheh ye yute yahn ite che
hua ra yun yahn te mạn, che
hua cheh ye yun mạn, che hua

ndere cuahtenan ye nduco ndąhta
che ndiyu ndąhta yahn ye mąn.
21 Tihcą din vo, te nducuahn yąn,
nde a rąhn me, ndate ndate, ro che
rahtetuhno ihyan ne, rahndudo
ihyan ley che dirun Moisés, ne hua
ndąhcą che din vo che co ndąche
ihyan che riquendi ye ley min.

22 Tuhme ihyan apóstol mąn, in-
tiyahn yąco mąn, nducoyąca ihyan
chenąhn che ritahno ye Dihvo vo
mąn ne, nte cąde ye, ne tendąhnun
ye o ihyan cąva che dechuh ye
ihyan nduco Pąblo mąn, Bernabé
mąn, yąn Antioquía. Quendąh
yahn o ihyan che namin ndinąn ye
vąn ihyan che ritahno ye Dihvo vo.
Ąma ye ne, Judas, che namin duche
ye Barsabás, ne tąma ye ne, duche
ye Silas. 23 Nduco ihyan chahn ne,
dechuh ye ąma cąca nąn che dirun
ye:

"Nuhn, ihyan apóstol mąn, in-
tiyahn yąco mąn, nducoyąca ihyan
chenąhn che ritahno ye Dihvo
vo mąn ne, rente nuhn Dendiohs
nchuhn, dihno nuhn, ihyan nación
chenąhn che vate ne yąn Antioquía
mąn, yąhn yahn Siria mąn, Cilicia
mąn. 24 Checadino nuhn te ąma
o ihyan che chica ye muhn, ne
ndą ye tąn ne, redin vąhche ye
yahn nchuhn mąn, redetoh ye ino
nchuhn mąn, che ndere ricuahn
ye che va che conan seña nchuhn
mąn, dinahn ne ley che dirun
Moisés mąn. Hua ndiyu nuhn
che dechuh nuhn ihyan chahn.
25 A nte cąde nuhn, ne tendąhnun
nuhn o dihno vo vąn nuhn, dechuh
nuhn ihyan tąn, quendihchero ye
nchuhn dąma nduco dihno vo che
ąma yahino vo ihyan, Bernabé
mąn, Pąblo mąn. 26 Ihyan chahn
che ndihco mendąhn ye ihyan,
redin ye ntiyon yahn Dihvo vo.
27 Me ihyan che o che dechuh
nuhn ne, Judas mąn, Silas mąn.
A ihyan chahn che nte cuande
ye nchuhn yahn nducuahn che
nte cąde nuhn. 28 Numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs nte cąde nuhn
che hua cąh rihn nuhn nchuhn
nduco ąma ndeh nąn dehtenduh.
Atenąn dehtenduh che tuhchan,
va che dinąhn ne. 29 Hua cheh
nchuhn yute che rihco ihyan che ri
vedino nąn dehtenduh che redin
ye dendiohs yahn ye mąn, hua
cheh ne yun mąn, yute yahn ite che
hua ra yun yahn te mąn, hua ndere
cuahtenan ne nduco ndąhta che
ndiyu ndąhta yahn mąn ne mąn.
Ndete che dinahn ne dehtenduh
che tuhchan ne, ndąhcą din ne.
Dendiohs conduco ye nchuhn."

30 Tuhme chica ye min, ne ndą
ye yąn Antioquía. Nedin dąma
ye nducoyąca ihyan che ritahno
ye Dihvo vo, ne necąh ye cąca
me. 31 Cuahn che cahndudo ihyan
cąca me, chihnevan ihyan chahn
ne, ąma necąh yąn ye chedave
yahn ye, ne chi yeno ye. 32 Judas
nduco Silas ne, namin quenan
cuma ye vederihquentiyon che
rahndudo ye Ndudo yahn Den-
diohs, ne cuahn che cahndudo
ye, chihnevan ihyan chahn ne,
ąma necąh yąn ye chedave yahn
ye. 33 Cuahn che a ndeh ro
chahtenan ye min ne, ihyan che
ritahno ye Dihvo vo ne, ndedechuh
ye ihyan numacuahn vedeyeno
yąn Jerusalén. 34 Ate Silas ne,
quenan ye min yąn Antioquía.
35 Namin Pąblo mąn, Bernabé
mąn, chahtenan ye min, ne nduco
ąma yąhn ihyan ne, quendi ye,
ricuahn ye ndudo yahn Dihvo vo
Jesucristo mąn, rahndudo ye mąn.

*Chahn Pąblo tąma yune cahn-
dudo ye*

36 Adive ne, rąhn Pąblo ri ye
Bernabé:

—Cuhn vo tąma yune nduco ne,
quendihchero vo nducoyąca dihno
vo che vate ye nducuahn yąn nąn
che a chahtechico vo, cahndudo vo
ndudo yahn Dihvo vo. Ndihchero
vo tącą chenan ye.

37 Bernabé ne, nahn ye che cạhn
Juạn Marcos, co nduco se ihyan.
38 Ate Pạblo ne, rạhn ye te hua
ndạhcạ che quenda ye sạhn yahn
che, cuahn che chahn ye menạn
me ne, chihcomạn se ihyan yạhn
yahn Panfilia, conạhn se, ne hua
quendi se nduco ye nạn ntiyon.
39 Nducote hua chidạma ndudo
yahn ye nduco vih ne, chihcomạn
vih ye. Bernabé ne, quenda ye
Juạn Marcos, ne chahtenun ye ạma
bạrco, ne cuahn ye yạhn yahn
Chipre. 40 Me Pạblo ne, quenan ino
ye che conduco Silas ihyan. Covạh
ihyan che ritahno ye Dihvo vo cạva
che numacuahn vedeyahino con-
duco Dendiohs ihyan, ne cuahn ye.
41 Chuh ye yạhn yahn Siria mạn,
Cilicia mạn, renecạh yạn ye che-
dave yahn ihyan che ritahno ye
Dihvo vo.

16

Timoteo ne, chinduco se Pạblo nduco Silas

1 Pạblo nduco Silas ne, chuh ye
yạn Derbe, ne ndạ ye yạn Listra.
Min va ạma sạhn che duche se
Timoteo, che ritahno se Dihvo vo
Jesucristo. Sạhn min ne, dạya
ạma ndạhta nación yahn Israel che
namin ritahno ye Dihvo vo. Chida
se ne, ihyan nación yahn Grecia.
2 Ihyan che vate ye yạn Listra mạn,
yạn Iconio mạn, che ritahno ye Di-
hvo vo ne, rạhn ye yahn se che
ndah ihyan se. 3 Pạblo ne, nahn
ye che conduco sạhn min ihyan,
ne nahn ye seña sạhn cạva che
hua co yudo yahn ihyan nación
yahn Israel che vate ye yạhn min,
te nducoyạca ye ne, devano ye te
chida se ne, ihyan tạma nación
ye. 4 Nducuahn yạn nạn che rendạ
ye ne, recạh cuande ye ihyan che
ritahno ye Dihvo vo nduhcạ che
chihco cạde ihyan apóstol mạn,
intiyahn yạco mạn, che vate ye
yạn Jerusalén. 5 Me nducoyạca
ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne,
riquendi ritahno ye numa ino ye,
ne ro ro ne, ihyan che ranạn ri-
tahno ye Dihvo vo ne, rinduco ye
ihyan chahn, ne ri yạhn ye.

Chinahn ạma vederihno, ne ndihchero Pạblo ạma sạhn yạhn yahn Macedonia vạn yạhnde yahn ye

6 Vaco Ndah yahn Dendiohs
ne, hua cạh yune che cạhn ihyan
chahn, cuahndudo ye yạhn yahn
Asia. Chemin che chahtechica ye
yạhn yahn Frigia mạn, Galacia
mạn, 7 nde ndạ ye nạn ri vah
yạhn yahn Misia. Cuahn che
chenan ye min ne, nahn cạhn ye
yạhn yahn Bitinia, ate hua cạh
yune Vaco Dihvo vo Jesucristo che
cạhn ye. 8 Tuhme chuh dạma
ye yạhn yahn Misia, ne ndạ ye
yạn Troas. 9 Min chinahn ạma
vederihno, ne ndihchero Pạblo
vạn yạhnde yahn ye che nti ạma
sạhn yạhn yahn Macedonia nạn
ye, ne rica se favor ihyan: “Cạhn
ne yạn vạcó, Macedonia, conan ne
nuhn.” 10 Ndetạhn che ndihchero
ye vederihno me ne, chihco yạn
nuhn dehtenduh yahn nuhn
cạva che cạhn nuhn yạhn yahn
Macedonia, te a devano cuạco
nuhn te nahn Dendiohs che cạhn
nuhn, cuahndudo nuhn Ndudo
yahn ye min.

Pạblo nduco Silas ne, ndạ ye yạn Filipos

11 Min yạn Troas chahtenun
nuhn ạma bạrco, ne cuahn cuạco
nuhn yạhn yahn Samotracia, ne
tạma ro me ne, ndạ nuhn yạn
Neápolis. 12 Chica nuhn min, ne ndạ
nuhn yạn Filipos, yạn che tahque
chahte che co tạma yạn min yạhn
yahn Macedonia. Yạn min ne,
Roma ndi cuande. Min chahtenan
nuhn neve ro. 13 Ndạ ro che rahte
tuhno ihyan ne, cuahn nuhn cuạhn
chihto yạn. Ndạ nuhn chendico
nạn che rahn ihyan, revạh ye.
Min chahte nuhn, ne cahndudo
nuhn Ndudo yahn Dendiohs,

chihnevan neve ihyan ndąhta che
chi dąma ye min. 14 Min nduco
ąma ndąhta yahn yąn Tiatira che
duche ye Lidia. Ihyan min ne,
ihyan rendihcue tino morądo, ne
ritahno ye Dendiohs. Rihnevan ye
che rahndudo Pąblo, ne din Dihvo
vo che chenahn ye ndudo me.
15 Ihyan min nduco ihyan ndevąco
ye ne, chedenune nducoyąca ye.
Chihno min ne, chica ye favor
nuhn:

—A ndihche nchuhn che a chi-
tahnó Dihvo vo Jesucristo. Cuhn vo
nduco ne ndevącó, cuahtenan ne.

Tuhme din ye fuerza nuhn che
chahtenan nuhn.

16 Ąma ro ne, ura che cuahn
nuhn, covąh nuhn ne, ndihchero
nuhn ąma tąhn dihn che quenun
vaco chihngą tąhn, che recadino
suerte yahn ihyan. Vate ąma o
dihve te, ne ąma rendąca se tume
nąn ntiyon min. 17 Tąhn min ne,
quendąh te nuhn, ne rah te:

—Ihyan chuhn ne, redin ye
ntiyon yahn Dendiohs, ihyan min
che ąma yudo vederihquentiyon
yahn ye, ne rahndudo ye ndudo
nduhcą che co ndevahn ihyan.

18 A ąma nde ro che tihcą redin
te, nde nąn che chi yudo yahn
Pąblo, ne chaconan ye, ndihchero
ye tąhn, ne rąhn ye ri ye vaco chih-
ngą che quenun tąhn:

—Numacuahn vederihquen-
tiyon yahn Jesucristo, rąhn rí di,
cuendiquendah tąhn tih.

A ndetąhno ndiquendąh vaco
me tąhn.

19 Cuahn che checadino dihve
te che a ndiquendąh vaco chih-
ngą me tąhn, che ametah ndąca se
tume nąn ntiyon min ne, chetąh
se Pąblo nduco Silas, ne quenda
se ihyan ndevącoyąn nąn intiyahn.
20 Chih nunde se yahn ye, ne rąhn
se:

—Sąhn chuhn ne, sąhn nación
yahn Israel, ne rendedecuan se
ihyan yąn vąco vo. 21 Ricuahn se
costumbre che hua co nevahnecun
vo, nde hua co quendi vo, te uvo ne,
Roma ndi cuando vo.

22 Tuhme chi tąn ihyan yąn
nduco ihyan chahn, ne chihquen-
tiyon intiyahn che cahnevi se
tino yahn ye, ne cuahn se ihyan
nduco nducodi. 23 Chihno che ąma
chahn se ihyan ne, chih se ihyan
vącoyąhn, ne chihquentiyon se
sąhn che redin cudądo vącoyąhn
me che din ndah se cudądo
ihyan. 24 Sąhn che redin cudądo
vącoyąhn me ne, chih se ihyan
chahn chete ąma cuąrto che va nde
cuąhn candevah chete vącoyąhn
me, ne chih chiche se cąh ye nduco
ąma nąn vihto che duche cepo.

25 Tenduh nąn mąhn yąn me ne,
revąh Pąblo nduco Silas, rita ye
himno, rendeva ye yavenąn Den-
diohs, ne sąhn preso che chenun
se min ne, rihcovan se. 26 A ura
min no adenąn ąma nuhn yąhn,
nde name yahn vącoyąhn me, ąma
chihde. Nąne nducuahn chende
vącoyąhn me, ne chihno ntąhte
cadena che nechiche nducoyąca
preso chahn. 27 Sąhn che redin
cudądo vącoyąhn me ne, ntuche
se, ne cuahn che ndihchero se che
chendah chende vącoyąhn me ne,
tico se espąda yahn se, nahn cąhno
mąn se sąhn, te rąhco se te co a
chihno chano preso chahn. 28 Ate
cah Pąblo yahn se:

—Hua te cahne man di, te muhn
chenun nducoyąca nuhn.

29 Tuhme chica se ąma yąhn, ne
aderano se, chendą se nąn che
chenun preso chahn, nde tuno
rendoh se che vąh se, ne chehn-
tihya se nąn Pąblo nduco Silas.
30 Ndetąhno ndetendąh se ihyan
chahn, ne tumerune se ihyan:

—¿Deh va che dín cąva che nde-
vahn u ne?

31 Ndahconan ye yahn se:

—Cuitehne Dihvo vo Jesucristo,
ne ndevahn di nduco ihyan nde-
vaque.

32 Tuhme cahndudo ihyan
chahn ndudo yahn Dihvo vo,

chihnevan se nduco nducoyạca
ihyan ndevạco se. 33 A ura min
no chete rạhn, nạno se nạn ntạca
yah yahn ihyan chahn. Tuhme
chedenune se nduco nducoyạca
ihyan ndevạco se. 34 Chihno min
ne, ndiquenda se ihyan chahn
ndevạco se, ne cạh se, cheh ye.
Ạma yeno se che chitahno se
Dendiohs, ne ihyan ndevạco se ne,
namin ạma yeno ye che chitahno
ye.
35 Cuahn che a chi dave me ne,
dechuh intiyahn sạhn policía che
cạhma se nduco sạhn che redin
cudạdo vạcoyạhn me, che ntạhte
se Pạblo nduco Silas. 36 Tuhme
rạhn sạhn che redin cudạdo
vạcoyạhn me ri se Pạblo:
—A chihquentiyon intiyahn u
che ntạhté nchuhn. Mạn ne, co
ndiquendạh ne, hua dehve rạhco
ne.
37 Rạhn Pạblo ri ye sạhn policía
chahn:
—Ihyan che ndi cuande ye Roma
ne, rihquentiyon ley che hua co co
ye castigo numanahn che metah
cuhnde cạde yahn ye. Nuhn
ne, Roma ndi cuande nuhn, ate
nchuhn ne, nde hua teche cạde
ne yahn nuhn, ne chahn ne nuhn
nạn nducoyạca ihyan yạn, chih ne
nuhn vạcoyạhn. Mạn ne, ¿a rihco
nchuhn che ndetendạh ne nuhn
cuạhn ndeh ne? Hua. Chi mạn
intiyahn, ndetendạh ye nuhn.
38 Ntạ sạhn policía chahn, ne
necạh cuande se intiyahn chahn.
Cuahn che checadino ye te ndi
cuande ihyan chahn Roma ne, ạma
dihya ye chi, 39 ne cuahn ye, ndạca
ye che nchahconunde Pạblo nduco
Silas. Tuhme ndetendạh ye ihyan
chahn, ne chica ye favor ihyan che
ndạca ye yạn min. 40 Cuahn che
ndiquendạh ye vạcoyạhn me ne,
cuahn ye ndevạco Lidia, quendi-
hchero ye ihyan chahn che ritahno
ye Dihvo vo. Chihno yạhve ye
ihyan chahn ne, chica ye min, ne
cuahn ye.

17

Ndo dạma sạhn yạn Tesalónica,
nahn cuahn se Pạblo

1 Pạblo nduco Silas ne, chuh ye
yạn Anfípolis mạn, yạn Apolonia
mạn, ne ndạ ye yạn Tesalónica,
nạn che nti ạma yạco yahn ihyan
nación yahn Israel. 2 Pạblo,
nducote a ntiyon min nda ye
ne, chahn ye yạco me, ne ino
ndate, ro che rahte tuhno ihyan
ne, rahndudo ye che ndirun nạn
Ndudo yahn Dendiohs, rihnevan
ihyan yạn min. 3 Rahndudo ye
nduhcạ che va che chuhrihn Dihvo
vo Jesucristo mạn, nduhcạ che
chihno se ihyan mạn, nduhcạ che
va che ntuche ye mạn. Namin rạhn
ye:
—Dihvo vo Jesucristo che rahn-
dudó yahn ye nạn nchuhn ne, a
ihyan min che a va cạde che chi ye,
ndedevahn ye ihyan iyehnse.
4 Tuhme neve ihyan nación yahn
Israel chahn ne, chitahno ye Dihvo
vo, ne chinduco ye Pạblo nduco
Silas. Namin ạma yạhn ihyan
nación yahn Grecia, che renevah-
necun ye Dendiohs nde menạn,
nduco ạma yạhn ndạhta nchico ne,
chitahno ye Dihvo vo. 5 Ate sạhn
nación yahn Israel che hua chi-
tahno se ne, chi ve se, ne din dạma
se ạma o sạhn dạhnde che duh-
tuno ihyan se, vatechica se viyạn,
ne chinun se sạhn che ndedecuan
se ihyan yạn. Chahn se vạco
ạma ihyan che duche ye Jasón,
rinuhn se Pạblo nduco Silas cạva
che tendạh vah se ihyan, necạh se
ihyan tạh ihyan yạn. 6 Nducote hua
ntạca se ihyan chahn min ne, chih-
ndạ rudo se Jasón nduco ạma o di-
hno vo che chenan ye min, quenda
se ihyan nạn intiyahn, ne cah se:
—Sạhn che rinun se ihyan, rend-
edecuan se ihyan numachahte
iyehnse ne, mạn ne, ndạ se muhn.
7 Jasón tih ne, retuma ino se sạhn
ndevạco se. Nducoyạca sạhn
chahn ne, redetoh nan se ley yahn

César, te rạhn se te va tạma rey che
duche ye Jesús.

8 Cuahn che chihnevan ihyan
yạn mạn, intiyahn mạn, che tihcạ
ne, ạma chi tạn ye. 9 Ate Jasón
nduco ihyan chenạhn chahn ne,
nedihve ye intiyahn, ne ntạhte ye
ihyan.

Pạblo nduco Silas ne, ndạ ye yạn Berea

10 Ihyan che ritahno ye Dihvo
vo ne, a vino min no dechuh ye
Pạblo nduco Silas nde yạn Berea.
Cuahn che ndạ ye min ne, chendạ
ye chete yạco yahn ihyan nación
yahn Israel. 11 Ihyan nación yahn
Israel che vate ye min ne, tahque
renahn ye che co ihyan che vate
ye yạn Tesalónica, te nevahne-
cun ye Ndudo yahn Dendiohs
numacuahn vedeyeno, ne ro ro
rendihchenan ye Ndudo min cạva
che cadino ye a cuạco nduhcạ che
rahndudo Pạblo. 12 Chemin che
ạma yạhn ihyan chahn chitahno
ye Dihvo vo Jesucristo. Namin
vạn ihyan nación yahn Grecia,
nde ndạhta nchico mạn, nde
chạhn mạn, chitahno ye ihyan.
13 Cuahn che checadino sạhn
nación yahn Israel che vate se yạn
Tesalónica che quenan Pạblo min
yạn Berea, rahndudo ye Ndudo
yahn Dendiohs ne, chahn se min,
chinun se ihyan yạn, ndedecuan
se ihyan. 14 Ate ihyan che ritahno
ye Dihvo vo ne, ndetạhno dechuh
ye Pạblo cuạhn chihto nuniyạhn.
A demạn Silas nduco Timoteo
chahtenan ye min yạn Berea. 15 Me
ihyan che chengu yune ye Pạblo
ne, chinduco ye ihyan nde yạn
Atenas. Ndetạhno ndaconan ihyan
chahn, nda ye ndudo yahn Pạblo
che cạhn Silas nduco Timoteo,
ntuno ye ihyan tenun tenun no.

Quenan Pạblo yạn Atenas

16 Numanahn che quenan rino
Pạblo che ndạ Silas nduco Timo-
teo min yạn Atenas ne, ạma rend-
edecadino ye yahn ihyan yạn min,
te ndihche ye te ạma vate de-
htenduh che redin vahn ye den-
diohs yahn ye. 17 Chemin che ạma
rente ye chete yạco nduco ihyan
nación yahn Israel mạn, ihyan
tạma nación che renevahnecun ye
Dendiohs mạn. Namin rente ye
ro ro nduco ihyan che chenun ye
ndihve. 18 Ạma o sạhn che rahn se
vededevano yahn Epicureo nduco
tạma te o se che rahn se vededevano yahn estoico ne, canạn rente
se nduco Pạblo. Ạma o se ne,
tumerune se:

—¿Deh che rạhn sạhn tih che ạma
cạhnda chende se?

Tạma te o se ne, rạhn se:

—Cane racotuhn se ndudo yahn
tạma te o dendiohs.

Tihcạ rạhn sạhn chahn, te rahn-
dudo Pạblo ndudo yahn Dihvo vo
Jesucristo mạn, yahn che va che
ntuche tenạhn mạn. 19 Tuhme
quenda se ihyan ạma cuete che
duche Areópago nạn che rendo
dạma ihyan ndinạn, rente cạde ye,
ne tumerune se ihyan:

—¿A nahn te cuande ne nuhn
yahn ndudo ra che rahndudo ne
ne?, 20 te rente ne dehtenduh
ndudo che hua nihnevan nuhn, ne
nahn cadino nuhn deh conahn.

21 Tihcạ rạhn se, te nducoyạca
ihyan yạn Atenas mạn, ihyan
nación chenạhn che vate ye min
mạn ne, demạn yahn dehtenduh
che hua devano ye nahn nte ye
mạn, nahn cahnevan ye mạn.

22 Tuhme chandi Pạblo min
Areópago nạn nducoyạca sạhn
chahn, ne cahndudo ye:

—Nchuhn ihyan yạn Atenas,
rendihché te ạma ritahno ne
dendiohs yahn ne, 23 te cuahn che
quechicá, rendihcheró yạco yahn
nchuhn, ne namin ntạcá ạma nạn
ta nạn che ndirun tuhcạ: “Nạn ta
yahn Dendiohs che hua rendihche

ihyan.” Dendiohs min che rendeva
nchuhn yavenạn ye andahre hua
rendihche ne ihyan ne, a ndudo
yahn ye che rahndudó.

24 ’A Dendiohs min che dendah
ye iyehnse nduco nducuahn
che va. A Dendiohs min che
rihquentiyon ye numachahte
iyehnse, nde nạn ro mạn, nde
ndiyạhn mạn. Hua renun ye chete
yạco che rihno ihyan, 25 nde hua
rendotenan ye dehtenduh che co
din ihyan cạva ye, te mạn ye redin
ye che chenun ico nducoyạco vo
mạn, rete ye vedevihche yuhn vo
mạn, nducuahn dehtenduh che
rendotenan vo mạn. 26 A ihyan
min dendah ye ạma ndạta no
ihyan yahn nducuahn nación, ne
chihquentiyon ye che cuahte ye
numachahte iyehnse. Chihco cạde
ye ro che cuahte ye mạn, nạn che
cuahte ye mạn. 27 Nahn Dendiohs
che nuhn ihyan iyehnse ihyan
ndete che ndạca ye ihyan, andahre
cuạco te hua yahn quenan ye
yahn queri ạma vo. 28 Hua yahn
quenan ye, te a ihyan min che
redin ye che chenun ico vo mạn,
vatechico vo mạn, chenduche
vo mạn. Namin rạhn ạma o
ihyan devano yahn nchuhn ndudo
cuh che dạma: “Ndạta yahn
Dendiohs uvo.” 29 Tuhme, nducote
ndạta yahn Dendiohs uvo ne, hua
ndedecadino vo che Dendiohs ne,
ạma mieca che ndindah nduco
diyạhnguạn mạn, o diyạhngua
mạn, o tu mạn, che redendah
ihyan nduhcạ che nahn mạn ye.
30 Ro menạn me ne, din chahtino
Dendiohs vedetundo yahn ihyan,
ate mạn ne, rihquentiyon ye ihyan
che vate ye numachahte iyehnse
che nto ino ye nunde yahn ye, 31 te
a ndihco cạde ye ro che techecạde
ye numa cuạco yahn nducoyạca
ihyan iyehnse. A tendạh nun
ye ạma ihyan che techecạde ye
menun ye, ne ndedetuhche ye
ihyan min vạn tenạhn. Nduco
chemin ne, cạh ye, checadino
nducoyạca ihyan che tihcạ va cạde.
32 Cuahn che chihnevan sạhn
chahn yahn che ntuche tenạhn ne,
nạhn se ne, rihyon nan se Pạblo, ne
nạhn se ne, rạhn se:
—Tahque ndah tạma ro cuahn-
dudo ne, cahnevan nuhn.
33 Tuhme chica Pạblo min,
conạhn ye. 34 Ate vạn sạhn
chahn ne, chenun neve ihyan che
chitahno ye Dihvo vo Jesucristo,
ne chinduco ye Pạblo. Ạma ye ne,
duche ye Dionisio. Ihyan min ne,
ạma intiyahn yahn junta Areópago.
Tạma ye ne, ạma ndạhta che duche
ye Dámaris. Namin te neve ihyan,
chitahno ye Dihvo vo.

18

Ndạ Pạblo yạn Corinto

1 Chihno min ne, chica Pạblo yạn
Atenas, ne ndạ ye yạn Corinto.
2 Min ntạca ye ạma sạhn, ndạta
yahn Israel, che duche se Aquila.
Yạhn yahn Ponto chihta se. Adive
ne, chihnde se yạhn yahn Italia.
Nducote chihquentiyon emper-
ador Claudio che ndạca nducoyạca
ihyan, ndạta yahn Israel, Roma,
yạhn yahn Italia ne, chica se min
nduco ndạhta yahn se che duche
te Priscila. Pạblo ne, cuahn ye,
quendihchero ye ihyan chahn, 3 ne
nducote dạma ntiyon yahn ihyan
chahn nduco ye, che rendạhyon
ye tino tu cạva che co vah tino
ne, quenan ye nduco ihyan chahn,
din ye ntiyon nduco vih. 4 Ndate
ndate, ro che rahtetuhno ihyan,
rahn Pạblo yạco. Min rahndudo
ye, ne redin ye che renahn ihyan
nación yahn Israel mạn, ihyan
tạma nación mạn.
5 Cuahn che ndạ Silas nduco Tim-
oteo che chica ye yạhn yahn Mace-
donia ne, chihcomạn Pạblo ntiyon
che redin ye, ne rahndudo ye ro ro
nạn ihyan nación yahn Israel. Rah-
ndudo ye te Dihvo vo Jesucristo
ne, a ihyan min che a va cạde

che chi ye, ndedevahn ye ihyan
iyehnse. 6 Ate ihyan chahn ne, chi
tạn ye nduco Pạblo, ne rạhn tạn
ye nduco ye. Chemin che chihde
ye tino yahn ye, cạh ye, checadino
ihyan chahn che ndạca ye min,
cạhcomạn ye ihyan. Rạhn ye:

—A mạn nchuhn chendihco
ne nunde che conda ne, te u
ne, a yạhvé nchuhn. Mạn ne,
cạ́hn, cuahndudó, cahnevan ihyan
nación chenạhn.

7 Ndiquendạh ye yạco min, ne
cuahn ye vạco ạma ihyan che
duche ye Justo, che nti chihto yạco.
Ihyan min ne, namin rendeva ye
yavenạn Dendiohs. 8 Ạma intiyahn
yạco che duche ye Crispo nduco
nducoyạca ihyan ndevạco ye ne,
chitahno ye Dihvo vo Jesucristo.
Namin cuahn che chihnevan ạma
yạhn ihyan yạn Corinto Ndudo
yahn Dendiohs ne, chitahno ye,
ne chedenune ye. 9 Ạma vino
ne, chinahn ạma vederihno nạn
Pạblo, ne chihnevan ye che rạhn
Dihvo vo nduco ye:

—Cuiquendi, cuahndode. Hua
te vah. Hua ngüen, 10 te u ne,
nducó di, ne nde ạma ihyan hua
co nahn tạh ye di cạva che nuhn
yah ye di. Cuiquendi, cuahndode,
te muhn yạn cuh ne, vate ca ạma
yạhn ihyan che cotahno ye u.

11 Chemin che quenan Pạblo min
yạn Corinto ạma nduyo quenan
mạn, ricuahn ye Ndudo yahn Den-
diohs, rihnevan ihyan chahn.

12 Ate cuahn che quenan Galión
gobernador yahn Acaya ne, ihyan
nación yahn Israel ne, chi tạn ye
nduco Pạblo, ne ndo dạma ye,
quenda ye ihyan nạn se. 13 Rạhn ye
ri ye sạhn:

—Sạhnguh ne, rinun se ihyan
che cotahno ye Dendiohs, ate hua
nduhcạ che rihquentiyon ley.

14 Pạblo ne, adeche cuanạn
cạhma ye cuahn che rạhn Galión
ri se ihyan chahn:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Is-
rael, ndete che cạva ạma nunde
chahte che nda ne sạhn tih nạ́n ne,
va vedeyenó che techecạdé yahn
se. 15 Ate nducote demạn ndudo
mạn, che duche ihyan mạn, yahn
ley yahn mạn nchuhn mạn ne,
tạn condihche ne tạca techecạde
mạn ne, te u ne, nde hua nahn
techecạdé yahn dehtenduh che ti-
hchan.

16 Chihno rạhn se chemin ne,
chihquentiyon se che ndiquendạh
vah ihyan chahn. 17 Tuhme
nducoyạca sạhn nación yahn Gre-
cia che nduco se min ne, tumangạn
se ihyan ndinạn yahn yạco che
duche ye Sóstenes, ne a min no
chahn se ihyan. Gobernador ne,
ndihchero se, ate nde hua tumacạh
se.

*Ntạ Pạblo yạn Antioquía, ne nda-
conan cuahn tun ye che co ino yune,
cuahndudo ye*

18 Pạblo ne, ndeh ro ca quenan
ye yạn min. Tuhme yạhve ye ihyan
che ritahno ye Dihvo vo, ne chaht-
enun ye ạma bạrco nduco Aquila
nduco Priscila, ne cuahn ye nduco
vih yạhn yahn Siria. Min yạn Cen-
crea, ura che ametah conun Pạblo
chete bạrco me ne, ndu rah tin
ye cạva che nạhma ye che a tuno
ro yahn ạma ndudo che a necạh
ye Dendiohs ro menạn. 19 Cuahn
che ndạ ihyan chahn yạn Efeso
ne, Pạblo ne, chihcomạn ye Aquila
nduco Priscila, ne cuahn ye yạco,
nte ye nduco ihyan nación yahn
Israel che rendo dạma ye min.
20 Ihyan chahn ne, chica ye favor
ihyan che conan ca ye min, ate hua
cahnecun ye. 21 Tuhme yạhve ye
ihyan chahn:

—Va che cạ́hn yạn Jerusalén
cạva che a min quenán ndạ ro vi-
hco. Ate ndete che nahn Dendiohs
ne, ndaconan tún, ndihchero vih
vo.

Tuhme ndonun ye bạrco me, ne
chica ye yạn Efeso.

22 Cuahn che ndạ Pạblo yạn Cesarea ne, chahn ye yạn Jerusalén, necạh ye Dendiohs ihyan ndiyạco. Tuhme conạhn ye yạn Antioquía. 23 Cuahn che a chi rạhn che ntạ ye min ne, cuahn tun ye nduh yạn nduh yạn, yạhn yahn Galacia mạn, Frigia mạn, renecạh yạn ye chedave yahn nducoyạca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

Rahndudo Apolos yạn Efeso

24 Tạhn min ne, ạma ihyan, ndạta yahn Israel, che duche ye Apolos ne, ndạ ye yạn Efeso. Ihyan min ne, chihta ye yạn Alejandría. Ạma devano ye Ndudo yahn Dendiohs, ne ạma ndạhcạ rahndudo ye. 25 Ndah nahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, ne numa cuạco mạn, numa ino ye mạn, rahndudo ye yahn ye, andahre demạn yahn che chehdenune Juạn Bautista devano ye. 26 Min chete yạco ne, tihcạ cahndudo ye numa ino ye, ne cuahn che chihno cahndudo ye ne, Aquila nduco Priscila ne, quenda ye ihyan deva vih, ne cạh cuande ndah ye ihyan yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. 27 Cuahn che nahn cạhn Apolos yạhn yahn Acaya ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chinan ye ihyan, ne dirun ye ạma cạca yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo che vate ye yạhn min cạva che nevahnecun ye ihyan. Cuahn che ndạ ye yạhn min ne, ạma chinan ye ihyan chahn che numacuahn vedeyahino yahn Dendiohs chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, 28 te rihco ro ye nạn nducoyạca ihyan te hua ndạhcạ che rendedecadino ihyan nación yahn Israel, nde nạn che cạhma ye metah. Nduco Ndudo yahn Dendiohs ne, recạh cuande ye ihyan chahn te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che va cạde che ndedevahn ye ihyan iyehnse.

19

Ndạ Pạblo yạn Efeso

1 Numanahn che quenan Apolos yạn Corinto ne, chuh Pạblo cuạhn icoyạhn, ne ndạ ye yạn Efeso. Min ndihche ye neve se che ritahno se Dihvo vo Jesucristo, 2 ne tumerune ye sạhn:

—¿A quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn cuahn che chitahno ne Jesucristo ne?

Ndahconan sạhn chahn:

—Nde hua nihnevan nuhn yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.

3 Tuhme ndaconan tumerune ye sạhn chahn:

—¿Tạcạ chedenune nchuhn tuhme ne?

Ndahconan se:

—Chedenune nuhn nduhcạ che chehdenune Juạn Bautista ihyan.

4 Rạhn Pạblo ri ye sạhn:

—Juạn ne, chehdenune ye ihyan cạva che co ro che a nto ino ihyan chahn nunde yahn ye. Namin rạhn Juạn ri ye ihyan te va che cotahno ye ạma ihyan che cochi ye adive. A ihyan min che Jesús che a va cạde che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse.

5 Cuahn che chihnevan sạhn chahn che tihcạ ne, chedenune se, cah se Dihvo vo Jesucristo. 6 Nahn tạh Pạblo sạhn, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs sạhn, din che nte se tạma te o devạco mạn, cahndudo se Ndudo yahn Dendiohs mạn. 7 Vạn nducoyạca ne, ri se tenduh ndichio ihyan se.

8 Numanahn che quenan Pạblo min ino iyo ne, rahn ye yạco, rahndudo ye numa ino ye, redin ye che renahn ihyan yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. 9 Ate ạma yạhn ihyan ne, nducote cheche chedave yahn ye ne, hua chitahno ye, ne chihngạ rạhn ye yahn ndudo ndah yahn Dendiohs. Chemin che Pạblo nduco nducoyạca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, chihcomạn ye ihyan chahn, ne cuahn ye, ndo

dạma ye chete escuela yahn ạma
ihyan che duche ye Tiranno. Min
cahndudo ye ro ro. 10 Chete che
o nduyo quendi ye, rahndudo ye
min, ne ạma yạhn ihyan, ihyan
nación yahn Israel mạn, ihyan
nación chenạhn mạn, che vate ye
yạhn yahn Asia ne, chihnevan ye
ndudo yahn Dihvo vo. 11 Dendiohs
ne, cạh ye vederihquentiyon, que-
nan cuma Pạblo, ne rinahn ved-
erihno rahte. 12 Nde tino che re-
toh Pạblo, o pạyon yahn ye ne,
riquenda ihyan, renahn ye ihyan
cah, ne rendoyahn ye, renahn ye
ihyan che chenun vaco chihngạ
ihyan, ne rendiquendạh.

13 Ate ạma o sạhn nación yahn Is-
rael che vatechica se, rendetendạh
se vaco chihngạ che chenun ihyan
ne, nahn ndetendạh se vaco chih-
ngạ nduco vederihquentiyon yahn
Dihvo vo Jesucristo. Rạhn se ri se
vaco chahn:

—Numacuahn vederihquen-
tiyon yahn Jesucristo che rah-
ndudo Pạblo yahn ye ne, ri-
hquentiyon nuhn nchuhn che
ndiquendạh ne.

14 Esceva, ạma ihyan nación
yahn Israel, che chidocuyạn
ndinạn ye ne, vate ndache dạya ye,
ne sạhn chahn ne, tihcạ redin se.
15 Ate ạma yune cuahn che tihcạ
rạhn se nduco ạma vaco chihngạ
ne, ndahconan vaco me yahn se:

—A rendihché Jesucristo.
Namin a devanó duh che Pạblo.
Ate nchuhn ne, ¿duh nchuhn ne?

16 Tuhme sạhn che quenun
vaco chihngạ me ne, tumangạn
se sạhn chahn, ne chahn se sạhn
numacuahn vedetạn, nde nạn
che din cuno se nducoyạca se. A
devạne sạhn chahn mạn, ntạca
yah se mạn, ndiquendạh vah se,
chano se. 17 Nducoyạca ihyan
nación yahn Israel mạn, ihyan
nación chenạhn mạn, che vate ye
min yạn Efeso ne, checadino ye
che tihcạ chi. Ạma chahn ino ye,
ne ndeva ye yavenạn Dihvo vo
Jesucristo.

18 Me ihyan che ritahno ye
Dihvo vo ne, ạma yạhn ye ne,
ntuma ino ye nunde yahn ye che
chitahno ye vedecuah ro menạn
me. 19 Namin ạma yạhn ihyan
che quenan cuma ye vedecuah ro
menạn me ne, quenda ye libro
yahn ye, chihquiyạhn ye nạn
nducoyạca ihyan. Cuahn che
tendạh cuande ihyan tạva chihve
nducuahn libro chahn ne, rigonun
o raco ndiche mil tume diyạhngua.
20 Nduco tihcạ ne, ạma chetuhn
ndudo yahn Dihvo vo, chihnde ro
vederihquentiyon yahn ye.

21 Chihno min ne, chihco cạde
Pạblo che cạhn ye yạhn yahn
Macedonia mạn, Acaya mạn,
quendihchero ye ihyan che ri-
tahno ye Dihvo vo, ne quendi ye
nde yạn Jerusalén. Tuhme va che
cạhn ye yạn Roma. 22 Dechuh
ye o combiero yahn ye che rinan
se ihyan, Timoteo nduco Erasto,
che cạhn se yạhn yahn Macedonia
numanahn che quenan ca ye yạhn
yahn Asia.

*Ndo dạma ihyan yạn Efeso nu-
macuahn vedetạn*

23 Tạhn min ne, ạma chi tạn
ihyan yahn che retuhn ndudo
ndah yahn Dendiohs. 24 Vedetạn
min ne, canạn cạva ạma sạhn
vichediyạhngua che duche se
Demetrio. Sạhn min ne, rend-
edevihne se diyạhngua, redendah
se yạco cạhya nduhcạ yạco yahn
Diana, dendiohs che va ye yạn
vạco se. Yahn chihve ntiyon min,
ne yạhn sạhn che redin se ntiyon
nduco se. 25 Din dạma se sạhn
chahn mạn, nducoyạca ca sạhn
che rinan se sạhn nạn ntiyon min
mạn, ne rạhn se ri se sạhn:

—Nchuhn ne, a devano ne te nạn
ntiyon cuh ạma rendạca vo tume.
26 A rendihche ne mạn, a rihnevan
ne mạn, nduhcạ che ạma racotuhn
Pạblo ndudo vạn nducoyạca ihyan

ya̱n Efeso ma̱n, va̱n ihyan che vate
ye numachahte ya̱hn yahn Asia
ma̱n. Hua renguan se, rahndudo
se te dendiohs che redendah ihyan
ne, ndiyu dendiohs, ne a a̱ma ya̱hn
ihyan ritahno ye. 27 Che redin se
ne, ca̱hnda yahn ntiyon che redin
vo, te co cuihno, nde co cuhnde
ma̱n ya̱co yahn dendiohs Diana,
che a̱ma yudo ye, che rendeva
nducoya̱ca ihyan yavena̱n ye, nu-
machahte ya̱hn yahn Asia ma̱n,
numachahte iyehnse ma̱n. Ndete
che quendi tihca̱ ne, nde ametah
tumeca̱h ihyan yahn vederihquen-
tiyon yahn ye.

28 Cuahn che chihnevan sa̱hn
chahn che tihca̱ ne, a̱ma chi ta̱n se,
ne cana̱n cah se:

—¡A̱ma yudo vederihquentiyon
yahn Diana, dihve ihyan ya̱n
Efeso!

29 Nduco chemin ne, necuan
ihyan ya̱n numacuahn vedeta̱n,
cheta̱h ye Gayo nduco Aristarco,
o ihyan ya̱hn yahn Macedonia che
nduco ye Pa̱blo, ne chihnda̱ rudo
ye ihyan chahn, quenda ye ihyan
ndeva̱coya̱n. 30 Pa̱blo ne, nahn
ca̱hn ye min, ya̱hve ye ihyan ya̱n
chahn, ate ihyan che ritahno ye
Dihvo vo ne, hua cahnecun ye.
31 Namin o ino ihyan ndina̱n che
rihquentiyon ye ya̱hn yahn Asia,
che amigo yahn Pa̱blo ne, tahve
ye ndudo yahn ye che hua na̱hme
na̱n ye min. 32 Numanahmin ne,
vari chende ihyan ya̱n chahn,
chenun ye min. A vih rah a̱ma,
a vih rah ta̱ma ye, te a nahn
nducoya̱ca ye nde hua devano
ye deh cuande che nto da̱ma ye.
33 A̱ma o sa̱hn che nduco se min ne,
ca̱h cuande se Alejandro deh che ri,
ne chaconahn ihyan nación yahn
Israel sa̱hn na̱n nducoya̱ca ihyan
ca̱va che ca̱hma nan se ihyan. Din
ta̱h se che cuahte dihn chende
nducoya̱ca ihyan ya̱n chahn ca̱va
che cuahndudo se. 34 Ate cuahn
che checadino ye te nda̱ta yahn
Israel sa̱hn ne, cah ye tenduh o ura
tuhca̱:

—¡A̱ma yudo vederihquentiyon
yahn Diana, dihve ihyan ya̱n
Efeso!

35 Tuhme nda̱ sa̱hn secretario,
chihco dihn se ihyan chahn, ne
ra̱hn se:

—Nchuhn, ihyan ya̱n Efeso,
numachahte iyehnse ne, devano
ihyan te redin ihyan ya̱n Efeso
cuda̱do ya̱co yahn dendiohs Diana
che chica ye na̱n ro. 36 Nducote
nducoya̱ca ihyan devano ye yahn
chemin ne, cuahte dihn nchuhn.
Hua cuhma ne numanahn che
metah ndedecadino ndah ne,
37 te sa̱hn sih che nda ne muhn
ne, hua chihnga̱ ra̱hn se yahn
dendiohs yahn ne. 38 Ndete che
Demetrio nduco sa̱hn che redin
ntiyon nduco se vate ca̱nda se
nduco adecoduhno ihyan ne, va
va̱coya̱n ma̱n, vate intiyahn che
retechecade ye ma̱n. Min ca̱hn
queri a̱ma se cuhnde ca̱de yahn
se. 39 Ate ndete che tahque chahte
ca̱nda yahn se ne, conan rino se, te
va che ndo da̱ma nducoya̱ca ihyan
ya̱n, ne ro min ne, co cuhnde ca̱de
yahn se. 40 Nde ca̱hnda yuhn vo
che tihca̱ rendo da̱ma nchuhn, rah
ne, te co ca̱ca nunde ihyan yuhn vo
che rendedecuan vo ca̱nda. Ndete
che ca̱carune ihyan ndina̱n ne, nde
na̱n che ca̱hma vo metah.

41 Chihno ra̱hn ye chemin ne,
ndedechuh ye ihyan ya̱n chahn,
cona̱hn ye.

20

Ndaconan Pa̱blo, nchuh ye ya̱hn yahn Macedonia, nta̱ ye ya̱hn yahn Grecia

1 Cuahn che a chahte dihn ihyan
ya̱n chahn ne, nedin da̱ma Pa̱blo
ihyan che ritahno ye Dihvo vo,
ne ya̱hve ye ihyan. Chihno min
ne, chahtema̱hn vih ye, ne nda̱ca
ye min, nda̱ ye ya̱hn yahn Mace-
donia. 2 Quechica ye nduh ya̱n

nduh yạn yahn Macedonia, yạhve
ye nducoyạca ihyan che ritahno ye
Dihvo vo, nde ndạ ye yạhn yahn
Grecia. 3 Min quenan ye ino iyo,
ne cuahn che a va yạn yahn ye
che conun ye ạma bạrco, nạhn ye
yạhn yahn Siria ne, checadino ye te
ihyan nación yahn Israel ne, nahn
cạhno ye ihyan. Chemin che ndo-
nun yune ye, ndaconan ye yạhn
yahn Macedonia. 4 Sópater yahn
yạn Berea mạn, Aristarco nduco
Segundo yahn yạn Tesalónica mạn,
Gayo yahn yạn Derbe mạn, Timo-
teo mạn, Tíquico mạn, Trófimo yahn
yạhn yahn Asia mạn ne, cuahn ye
nduco Pạblo. 5 Quendạh nạn ihyan
chahn yahn nuhn, ne chahtenan
rino ye nuhn nde yạn Troas. 6 Chuh
ro yudo, vihco che reh ihyan pạn
che metah yạ yahn ne, chahtenun
nuhn ạma bạrco, chica nuhn yạn
Filipos. Chihno uhn ro ne, ntuno
nuhn ihyan chahn min yạn Troas,
ne min chahtenan nuhn nduco vih
ndache ro.

Rahndudo Pạblo yạn Troas

7 Ro che ndeva ndate ne, ndo
dạma nducoyạca ihyan che ri-
tahno ye Dihvo vo cạva che ndeh
ye pạn nduhcạ che a va cạde, ne
riyạhve Pạblo ihyan. Quendi ye
rente ye nde chi mạhn yạn, te tạma
ro me ne, va che ndạca ye min.
8-9 Nto dạma ihyan chahn nde nạn
cuạrto che tahque yạco, nạn ino
cuahto, ne ạma chendihco lámpara,
riche. Ạma sạhn yuno che duche
se Eutico ne, va se nạn ventạna, ne
nducote ạma rạhn quendi Pạblo
rahndudo ye ne, chetạh yạhnde
sạhn, ne cuahn che a ndah quiyạdo
se ne, ndacondạ se min, chendạh
se nde ndiyạhn. Chahn ihyan
chahn, ndedecuan ye sạhn, ne
a ndih se. 10 Tuhme cuenchạhn
Pạblo, ne chahtemạhn ye sạhn.
Rạhn ye ri ye ihyan chahn:

—Huate dihya nchuhn co, te
mạn ne, quenduche se, a ndede-
tuhche Dendiohs sạhn.

11 Chihno min ne, condạ Pạblo,
ne cheh ye nduco ihyan chahn.
Quendi ye rahndudo ye nde chi
dave, ne tuhme cuahn ye. 12 Me
sạhn yuno me ne, ndiquenda
ihyan chahn sạhn ndevạco se,
quenduche se, ne ạma chi yeno
nducoyạca ye.

Pạblo nduco combiero yahn ye, chica ye yạn Troas, cuahn ye yạn Mileto

13 Chahtenun nuhn ạma bạrco,
quendạh nạn nuhn yahn Pạblo,
cuahn nuhn yạn Asón. A nte cạde
nuhn te min va che cuahtenan rino
nuhn ihyan, te mạn ye nahn cạca
cạh ye nde min. 14 Cuahn che
ntạca vih nuhn nduco ye min yạn
Asón ne, chendạ ye chete bạrco
nduco nuhn, ne ndạ nuhn yạn Miti-
lene. 15 Tạma ro me ne, chica nuhn
min, ne chuh nuhn yạn Trogilio, ne
nde tạma ro me ne, ndạ nuhn yạn
Mileto. 16 Tihcạ din nuhn, te nahn
chuh dạma Pạblo yạn Efeso cạva
che hua condah ye yạhn yahn Asia.
Ndete che conun ne, nahn ntạ nun
ye yạn Jerusalén, conan ye min ndạ
ro vihco Pentecostés.

Cahndudo Pạblo nạn intiyahn yạco che vate ye yạn Efeso

17 Cuahn che a chenan nuhn
yạn Mileto ne, tahve Pạblo che
chehua intiyahn yạco nde yạn
Efeso. 18 Cuahn che ndạ ihyan
chahn min ne, cahndudo Pạblo:

—Nchuhn ne, a devano ne
nduhcạ che quechicá vạn nchuhn
nde ro che ndá yạhn yahn Asia.
19 Numacuahn ro che quenán
nduco nchuhn ne, dín ntiyon yahn
Dendiohs numacuahn vedenecun.
Ạma chuhríhn mạn, chihtera nune
ndutinạ́n mạn, yahn che ihyan
nación yahn Israel ne, chenun
ino ye vedetạn nducó. 20 Ate hua
cheguán cahndudó nạn nchuhn
nducuahn che cochihve yahn ne.
Chicuáhn nchuhn nạn nducoyạca
ihyan mạn, queri ạma ne ndevạco
ne mạn. 21 Ihyan nación yahn

Israel mạn, ihyan nación chenạhn
mạn, chicuáhn nducoyạca ye che
va che nto ino ye nunde yahn ye,
ne cotahno ye Dihvo vo Jesucristo.
22 Mạn ne, nahn Vaco Dendiohs
che cạ́hn yạn Jerusalén, nde hua
devanó nducuahn che cuahno
có min. 23 Ate devanó te nduh
cuạn yạn nạn che ráhn ne, rạhn
Vaco Ndah yahn Dendiohs ri u
te va che conún vạcoyạhn mạn,
ạma chuhríhn mạn. 24 Ate nde
hua rendedecadinó yahn chemin,
andahre cạhno ihyan u, te nahn
dináhn numacuahn vedeyeno
ntiyon che te Dihvo vo Jesucristo u,
che cuahndudó ndudo ndah yahn
vedeyahino yahn Dendiohs.

25 'Mạn ne, a devano cuạcó te nde
ạma nchuhn che cahndudó ndudo
yahn vederihquentiyon yahn Den-
diohs nạn ne ne, ametah ndaco-
nan ndihchero ne u. 26 Chemin
che cạhmá có nchuhn te ametah
quendihcó nunde cạva nde ạma
ne, 27 te a cahndudó nạn ne ndu-
cuahn che ndihco cạde Dendiohs,
nde tah hua chinạ́n. 28 Cuihco
nchuhn cudạdo mạn ne. Namin
codin ne cudạdo nducoyạca ihyan
che ritahno ye Dihvo vo, te cha-
conahn Vaco Ndah yahn Dendiohs
nchuhn che din ne ntiyon min.
Nunde yahn ihyan chahn ne, a
nenevihve nduco yun yahn Dihvo
vo. 29 U devanó te cuahn che
a conạ́hn ne, ndạ sạhn che co-
nun se ihyan che ritahno ye Di-
hvo vo, ne din se che cuihno co-
tuhn ye nduhcạ che retuhn ite-
cuche cuahn che rendạ lobo. 30 Vạn
mạn nchuhn ne, quendạh sạhn che
detoh nan se ndudo cuạco, cah-
ncheh se ihyan che a ritahno ye
Dihvo vo, ne quenda se ihyan lạdo
yahn se. 31 Chemin che cuihco
nchuhn cudạdo, ne cuenecạhco ne
te ino nduyo nde ro nde rạhn,
riyạhvé queri ạma ne, nde chi-
hterá nune ndutinạ́n cạva ne.

32 'Dihnó, mạn ne, ndạhcó
nchuhn tạh Dendiohs. Codinahn
ne ndudo yahn vedeyahino yahn
ye, te va vederihquentiyon yahn,
ne co din che quendi cotahno
ne Dihvo vo Jesucristo numa ino
ne. Namin nedin dạma Dendiohs
nchuhn nduco nducoyạca ihyan
che a ndihco vih ye cạva che co
ye ihyan yahn mạn ye. 33 Cạva
mạ́n ne, hua nahn yáhn nde ạma
dehtenduh yahn ihyan, nde tume,
nde tino. 34 Mạ́n redín ntiyon cạva
che ndạca che rechuhnún nduco
ihyan che rinduco ye u. A mạn
nchuhn devano ne. 35 Cuahn dạma
chicuáhn nchuhn che tihcạ va che
din vo ntiyon, ne conan vo ihyan
che metah yahn ye nduhcạ che
rạhn Dihvo vo Jesucristo: "Tahque
ndah che cạh vo ihyan che co che
cotạh vo che te ye."

36 Cuahn che a chihno cahndudo
Pạblo ne, chehntihya ye, ne covạh
ye nduco nducoyạca ihyan chahn.
37 Tuhme ạma chaco nducoyạca
ihyan chahn, chatemạhn ye Pạblo,
ne tenạn ye ihyan, 38 te ạma chi rạn
ye yahn che rạhn Pạblo te ametah
ndaconan ndihche vih ye. Tuhme
chengu yune ye Pạblo nde nạn che
va bạrco.

21

Cuahn Pạblo yạn Jerusalén

1 Chihco mạn nuhn dihno vo
chahn, chahtenun nuhn chete
bạrco me, ne cuahn dạma nuhn
nde yạhn yahn Cos. Tạma ro me
ne, ndạ nuhn yạhn yahn Rodas, ne
chica nuhn min, cuahn nuhn yạn
Pátara. 2 Min ndihche nuhn ạma
bạrco che cuahn cuạhn yạhn yahn
Fenicia, ne chahtenun nuhn chete,
cuahn nuhn. 3 Chuhnan nuhn
yạhn yahn Chipre, quenan cuạhn
lạdo tạh cueh nuhn, ne cuahn
dạma nuhn nde yạhn yahn Siria.
Nducote bạrco min ne, yạn Tiro
chan cạva che ndevah chede yahn
ne, cuenchahn nuhn. 4 Min ntạca
nuhn ihyan che ritahno ye Dihvo
vo, ne chahtenan nuhn nduco ye

ndache ro. Ihyan chahn ne, din
Vaco Dendiohs che checadino ye
deh che va che co, ne rạhn ye
ri ye Pạblo che hua cạhn ye yạn
Jerusalén. 5 Ate chihno ndate min
ne, chica nuhn min, ne nducoyạca
ihyan chahn, nde ndạhta, nde
chạhn, nde checạhya yahn ye
mạn, chengu yune ye nuhn nde
chihto nuniyạhn. Min chehntihya
nducoyạca nuhn, covạh nuhn.
6 Chihno yạhve vih nuhn mạn,
chahtemạhn vih nuhn mạn,
tuhme chahtenun nuhn bạrco me,
ne ihyan chahn ne, conạhn ye
ndevạco ye.

7 Chica nuhn yạn Tiro, ndạ nuhn
yạn Tolemaida. Min ntạca nuhn
ihyan che ritahno ye Dihvo vo,
ne chahtenan nuhn nduco ye ạma
ro. 8 Tạma ro me ne, chica nuhn
min, ne ndạ nuhn yạn Cesarea.
Chendạ nuhn vạco dihno vo, Felipe
evangelista, ạma ihyan diácono che
ndache chahn, ne min chahtenan
nuhn nduco ye. 9 Ihyan min
ne, vate cun tạhn ntuco dạya ye,
che rahndudo te Ndudo yahn Den-
diohs. 10 A ndeh ro chenan nuhn
min cuahn che ndạ ạma ihyan che
duche ye Agabo che chica ye estạdo
yahn Judea. Ihyan min ne, recạh
Dendiohs che recadino ye deh che
va che co. 11 Ndạ ye nạn che
chenun nuhn, ne chetạh ye pạyon
chahno yahn Pạblo. Dechiche ye
cạh ye mạn, tạh ye mạn, ne rạhn
ye:

—Rạhn Vaco Ndah yahn Den-
diohs te ihyan nación yahn Israel
che vate ye yạn Jerusalén ne, tuhcạ
dechiche ye ihyan che yahn ye
pạyon chahno cuh, ne necạh ye
ihyan tạh sạhn tạma nación.

12 Tuhme nuhn nduco dihno
vo che vate ye yạn Cesarea ne,
ạma ndeh rạhn nuhn nduco Pạblo
che hua cạhn ye yạn Jerusalén.
13 Ndahconan ye, ne rạhn ye ri ye
nuhn:

—¿Dehco che raco nchuhn, recạh
rạn ne chedave yáhn?, te u ne, a
va yạ́n ndiyu demạn che dechiche
ihyan u, ate a va yạ́n andahre
cạhno ye u min yạn Jerusalén yahn
che rahndudó ndudo yahn Dihvo
vo.
14 Nducote hua chicha ndudo
yahn nuhn ne, cheguan nuhn
riyạhve nuhn ihyan, ne rạhn
nuhn:
—Co nduhcạ che nahn Dihvo vo
Dendiohs.
15 Chihno min ne, chihco yạn
nuhn dehtenduh yahn nuhn, ne
cuahn nuhn yạn Jerusalén. 16 Yạhn
dihno vo che vate ye min yạn Ce-
sarea ne, cuahn ye nduco nuhn.
Namin cuahn ạma dihno vo, yạhn
yahn Chipre, che duche ye Mnasón.
Ihyan min ne, a rạhn ritahno ye
Dihvo vo, ne vạco ye va che cuah-
tenan nuhn min yạn Jerusalen.

Chahn Pạblo quendihchero ye Jacobo

17 Cuahn che ndạ nuhn yạn
Jerusalén ne, ihyan yạn min che
ritahno ye Dihvo vo ne, nte ye Den-
diohs nuhn numacuahn vedeyeno.
18 Tạma ro me ne, chahn nuhn
nduco Pạblo, chendihchero ye Ja-
cobo, ne min nto dạma nducoyạca
intiyahn yạco. 19 Pạblo ne, necạh
ye Dendiohs ihyan chahn, tuhme
necạh cuande ye ihyan queri ạma
vederihno che din Dendiohs vạn
ihyan nación chenạhn. 20 Cuahn
che chihnevan ihyan chahn ne,
ndeva ye numacuahn vedeyeno
yavenạn Dendiohs. Tuhme rạhn
ye ri ye Pạblo:

—Dihno nuhn, ndạhcạ nduhcạ
che rạhn ne, ate rendihche ne te
ạma yạhn ihyan nación yahn Is-
rael, cạde mil ye, ritahno ye Di-
hvo vo Jesucristo, ne nducoyạca
ye ne, nahn ye che quendi vo,
dinahn vo ley che dirun Moisés.
21 Checadino ihyan chahn te ndih
ne, ricuahn ne ihyan nación yahn
Israel che vate ye nación chenạhn,

che hua dinahn ye ley min mạn,
hua nahn ye señạ dạya ye mạn,
hua quendi ye costumbre ndico
yuhn vo mạn. 22 Mạn ne, ¿deh
din ye?, te ndo dạma nducoyạca
ye cuahn che cadino ye che a ndạ
ne. 23 Tahque ndah tuhcạ codin
ne. Vate cun sạhn dihno vo muhn
che a nahn cuihno ro che vate se
yạhte yahn ndudo che cạh se Den-
diohs. 24 Cuinduco ne sạhn, ne
cạh ne tume sạhn cạva che cua
se dehtenduh che co vedino ro
min cuahn che va che ndu rah tin
se. Tuhme cadino ihyan chahn te
hua cuạco nduhcạ che rạhn ihyan
nduco ye yahn ne, ne codevano
ye te namin ndih ne, redinahn
ne che rihquentiyon ley. 25 Me
ihyan tạma nación che ritahno ye
Dihvo vo ne, a dirun nuhn yahn
ye che hua tumecạh ye yahn ndu-
cuahn dehtenduh, atenạn o ino che
tuhchan. Hua cheh ye yute che
ri vedino, rihco ihyan nạn dehten-
duh che redin vahn ye dendiohs
yahn ye mạn, hua cheh ye yun
mạn, yute yahn ite che hua ra yun
yahn te mạn, hua cuahtenan ye
nduco ndạhta che ndiyu ndạhta
yahn ye mạn.

Din se preso Pạblo chete yạco chahte

26 Tuhme chinduco Pạblo sạhn
che cun chahn, ne tạma ro me ne,
ndodave ye nduco se nduhcạ cos-
tumbre min, ne chendạ ye chete
yạco chahte cạva che co ye chi-
docuyạn ro che cuihno yạhte yahn
se mạn, cạh queri ạma se vedino
yahn se mạn.

27 Ate cuahn che a nahn tuno
nduh che ndache ro che va che cạh
sạhn chahn vedino yahn se ne, ndạ
ino cun sạhn nación yahn Israel
che chica se yạhn yahn Asia, ne
ndihchero se Pạblo chete yạco me.
Chinun se nducoyạca ihyan yạn,
ne tumangạn se Pạblo, 28 cah se:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Is-
rael, ¡cuinan ne nuhn! Cotạh vo
sạhnguh che quechica se nduh yạn
nduh yạn, rinun se ihyan che hua
dinahn ye che rihquentiyon nación
yuhn vo mạn, yạco yuhn vo mạn,
ley yuhn vo mạn. Avạne ne, nda
se ạma o sạhn tạma nación muhn
chete yạco, detoh nan se muhn nạn
che rendeva vo yavenạn Dendiohs.

29 Tihcạ rạhn sạhn chahn yahn
che ndihchero se Pạblo viyạn me
che nduco ye Trófimo, ạma sạhn
yạn Efeso, ne rạhco se te co quenda
ye sạhn min chete yạco.

30 A nahn nducoyạca ihyan yạn,
aderano ye, ndo dạma ye, ne
tumangạn ye Pạblo numacuahn
vedetạn. Chihndạ rudo ye ihyan
cuạhn chevah, ne ndetạhno
necạhde ye chende yạco. 31 Adeche
cạhno ihyan chahn Pạblo cuahn
che checadino ihyan ndinạn yahn
sandạdo che nducoyạca ihyan
yạn Jerusalén, a nto dạma ye
numacuahn vedetạn. 32 Ndetạhno
quenda ihyan ndinạn me sandạdo
yahn ye mạn, capitạ́n mạn, ne
cuahn ye rano ye nạn che nto
dạma ihyan yạn chahn. Cuahn che
ndihche ihyan yạn chahn che ndạ
ihyan ndinạn me nduco sandạdo
chahn ne, chenguan ye rahn ye
Pạblo. 33 Chihquentiyon ihyan
ndinạn me che din sandạdo chahn
preso Pạblo, dechiche se ihyan
nduco o cadena. Tuhme tumerune
ye duh ihyan ye mạn, deh nedin
ye mạn. 34 Ihyan yạn chahn ne,
a vih rah ạma, a vih rah tạma
ye, ne nducote hua chi chenahn
ihyan ndinạn me yahn che ạma
vari chende ye ne, chihquentiyon
ye sandạdo che quenda se Pạblo
chete cuartel. 35 Cuahn che ndạ
sandạdo chahn nduco Pạblo nạn
nda che rendạ chete cuartel ne,
quenda yạco se ihyan, te ạma
cạnda chende ihyan yạn chahn,
36 ndito cạhche ye, rah ye:

—¡Cuihno nchuhn sạhn tih!

Cahndudo Pạblo nạn ihyan yạn

37 Cuahn che ndạ se nduco Pạblo
chendevah cuartel ne, tumerune
ye ihyan ndinạn me:
—¿A te yune ne che cạhmá ạma o
ndudo ne?
Ndahconan ihyan ndinạn me:
—¿A ri rente devạco griego? 38 ¿A
ndiyu di sạhn nación yahn Egipto
che ndedecuen cạnda a rạhn me,
quenda cun mil sạhn rihno ihyan
cuạhn icoyạhn?
39 Tuhme ndahconan Pạblo:
—U ne, ihyan nación yahn Israel
u. Yạn vạcó ne, Tarso, ạma yạn
chahte, yạhn yahn Cilicia. Codin
ne favor, ne te yune ne che cạhmá
nduco ihyan sih.
40 Cạh yune ihyan ndinạn me
che cạhma Pạblo, ne chandi ye
nạn nda me, din tạh ye cạva
che cuahte dihn chende ihyan
yạn chahn. Tuhme cahndudo ye
devạco hebreo:

22

1 —Nducoyạca nchuhn, ihyan
ndico mạn, dihnó mạn, cuihcovan
ne che cạhmá, te hua dehva nedín
yahn ne.
2 Cuahn che chihnevan ihyan
chahn che devạco hebreo rente ye
ne, tahque chahte dihn chende ye,
ne quendi ye rạhn ye:
3 —U ne, ndạta yahn Israel u.
Chihndeyạ́n yạn Tarso, yạhn yahn
Cilicia, ate muhn yạn Jerusalén chi-
htá. Muhn chahn ndáh, Gamaliel
chicuahn ye u nducuahn ley che
dinahn ihyan ndico yuhn vo.
Numacuahn ro ne, redináhn numa
inó nducuahn che rihquentiyon
Dendiohs, nduhcạ che redin
nchuhn mạn ro cuh. 4 Ro menạn
ne, tihcạ redin tạ́n nduco ihyan che
ritahno ye Jesucristo, ne retendạh
váh nde ndạhta, nde chạhn ye,
ríh ihyan vạcoyạhn, nde nahn
decuihnó ihyan. 5 Chidocuyạn che
tahque ndinạn nduco intiyahn,
a devano cuạco ye yahn chemin,
te a ihyan chahn te ye cạca u
cạva che cạ́hn yạn Damasco, nguá
nducoyạca ihyan che ritahno ye
ihyan min, din nuhn castigo ihyan
muhn yạn Jerusalén.

*Cahndudo Pạblo nduhcạ che chi-
tahno ye Dihvo vo Jesucristo*

6 'Ate cuahn che cuahn ninó yạn
Damasco, tenduh nạn inguiyạhn
ne, adenạn chiya chihto nạ́n
ạma dave che chica nạn ro, 7 ne
chendạ́h nde ndiyạhn. Ura min
no chihneván ạma ndudo che
rạhn nducó: "Saulo, Saulo, ¿dehco
che redin tan nduco ihyan yáhn?"
8 Tuhme tumeruné: "Dihvé, ¿duh
ndih ne?" Ndahconan ndudo
me: "U che Jesucristo yahn yạn
Nazaret. A u che redin tan nducó."
9 Sạhn che nduco se u ne, ạma
dihya se chi, ndihche se dave me,
ate hua chenahn se ndudo me.
10 Tuhme tumeruné: "Dihvé, ¿deh
va che dín ne?" Rạhn Dihvo vo ri
ye u: "Cuenecuen, ne cuehn dame
yạn Damasco. Min cạhma ihyan co
ye di deh che va che din." 11 Chi ve
u, din dave me, ne a sạhn combiero
yáhn chetạh se tạ́h, quenda nan se
u nde ndạ nuhn viyạn me.
12 'Min va ạma ihyan che duche
ye Ananías che redinahn ye ley
che dirun Moisés, ne nducoyạca
ihyan nación yahn Israel che vate
ye yạn min ne, ạma renevahnecun
ye ihyan. 13 Ndạ ihyan min nạn
che quenún, ne rạhn ye: "Dihnó
Saulo, mạn ne, ndaconan co ro
nan." Ndetạhno chi ro nạ́n, ne ndi-
hcheró ihyan. 14 Tuhme rạhn ye ri
ye u: "Dendiohs yahn ihyan ndico
yuhn vo ne, a tendạh nun ye di nde
ro menạn cạva che conehn deh che
nahn ye mạn, cạva che ndihche
Dạya Ndah yahn ye mạn, cạva che
cahneven ndudo che cạhma ye co
ye di mạn. 15 Tihcạ din Dendiohs, te
va che cuahndode ndudo yahn ye
nạn nducoyạca ihyan mạn, va che
cuacotohn ndudo yahn nducuahn
dehtenduh che ndihchero mạn,
chihneven mạn. 16 Mạn ne, ¿dehco

che quenan rine? Cuenecuen, ne
cuedenune di, cuah Dihvo vo Jesu-
cristo cạva che nchahco Dendiohs
nunde yehn.”

Rạhn Pạblo nduhcạ che dechuh
Dihvo vo Jesucristo ihyan, cuahn-
dudo ye vạn ihyan nación chenạhn

17 ’Cuahn che ndaconán muhn
yạn Jerusalén ne, cháhn, covạ́h
chete yạco chahte. Numanahn che
revạ́h ne, chinahn ạma vederihno
nạ́n. 18 Ndihcheró Dihvo vo
Jesucristo, ne rạhn ye ri ye u:
“Cuique muhn yạn Jerusalén
tenun tenun no, te muhn ne, hua
tumacạh ihyan che cuahndode
ndudo yáhn.” 19 Tuhme rạ́hn rí
ihyan: “Dihvé, nducoyạca ihyan
sih ne, a devano ye te quechicá
nduh yạn nduh yạn, rendạ́ chete
yạco, rehuá ihyan che ritahno
ye ndih, ne ráhn ihyan mạn, ríh
ihyan vạcoyạhn mạn. 20 Cuahn
che nte cạde intiyahn che va che
coh Esteban, ihyan min che dinahn
ye ndudo yahn ne mạn, cahndudo
ye ndudo yahn ne mạn ne, namin
nducó, chi dạma ndudo yáhn
nduco ye, nde tuno dín cudạdo
tino yahn sạhn che chihno se
ihyan.” 21 Ate rạhn Dihvo vo ri
ye u: “Cuehn, te u dechúh di yạhn
yahn, cuahndode ndudo yáhn vạn
ihyan nación chenạhn.”

Va Pạblo tạh ihyan ndinạn yahn
sandạdo

22 Nde ndudo min chihnevan
ihyan yạn chahn, tuhme canạn rah
ye:
—¡Cuihno nchuhn sạhn tih!
¡Ametah nahn ndihchero nuhn
sạhn!
23 Nducote quendi rah ihyan
chahn numacuahn vedetạn,
ri yạco ye tino yahn ye mạn,
ri yạco ye yuniyạhn mạn,
24 chihquentiyon ihyan ndinạn me
che quenda sandạdo chahn Pạblo
chete cuartel, ne cuahn se ihyan
cạva che cạhma ye deh cuande che
tihcạ rah ihyan yạn chahn yahn
ye. 25 Ate cuahn che a dechiche
sạhn chahn Pạblo che a cuanạn
cuahn se ihyan ne, tumerune ye
sạhn capitạ́n che nti se min:
—¿A rihquentiyon ley che cuahn
nchuhn ạma ihyan che ndi cuande
ye Roma numanahn che metah
techecạde ne yahn ye?
26 Cuahn che chihnevan capitạ́n
chemin ne, chahn se, chengo se
ihyan ndinạn yahn se:
—Cuihco ne cudạdo deh che
redin ne, te sạhngạh ne, Roma ndi
cuande se.
27 Tuhme cuahn ihyan ndinạn
me nạn Pạblo, ne tumerune ye
ihyan:
—¿A cuạco che Roma ndi cuande
di ne?
Ndahconan Pạblo yahn ye:
—Tạcạ hua. Roma ndi cuandé.
28 Tuhme rạhn ihyan ndinạn me
ri ye ihyan:
—U ne, ạma ndeh tume nedihvé
cạva che chi cuandé Roma.
Rạhn Pạblo:
—Ate u ne, dehve nedihvé che
ndi cuandé min, te chidá ne, min
ndi cuande ye.
29 Nduco chemin ne, sandạdo
che vatendi yạn se che cuahn se
Pạblo ne, ndạca dạme se, chih-
comạn se ihyan. Nde mạn ihyan
ndinạn me ne, nducote checadino
ye che Roma ndi cuande Pạblo ne,
dihya nun ino ye chi yahn che chi-
hquentiyon ye che chahyạto ye.

Chahn Pạblo nạn nducoyạca
sạhn ndinạn yahn nación yahn
Israel

30 Tạma ro me ne, nducote
nahn cadino ihyan ndinạn me
deh cuande che redin tạn ihyan
yạn chahn nduco Pạblo ne, chi-
hquentiyon ye che ntạhte sandạdo
cadena che nchiche ihyan, ne cah
ye nducoyạca sạhn ndinạn yahn
nación yahn Israel, chidocuyạn
ndinạn mạn, sạhn intiyahn mạn.
Tuhme tendạh ye Pạblo, ne nda ye
ihyan nạn sạhn chahn.

23

1 Ndihchero Pa̱blo nducoya̱ca sa̱hn ndina̱n chahn, ne ra̱hn ye:
—Nchuhn, dihnó, u ne, dave yavená̱n na̱n Dendiohs nde meniyon.
2 Tuhme chidocuya̱n che tahque ndina̱n che duche ye Ananías ne, chihquentiyon ye sa̱hn che vatendi se min che cuahn se chende Pa̱blo.
3 Ra̱hn Pa̱blo ri ye ihyan min:
—O na̱n o chende ne, Dendiohs tihca̱ cuahn ye ndih. ¿A ndiyu va ne ta̱n che techeca̱de ne yáhn nduhca̱ che rihquentiyon ley? ¿Me dehco che redin ne che hua rihquentiyon ley, chihquentiyon ne che cuahn sa̱hn sih u?
4 Sa̱hn che vatendi min ne, ra̱hn se ri si Pa̱blo:
—¿Dehco che rahn tan nduco chidocuya̱n che tahque ndina̱n?, te a Dendiohs che neca̱h ye vederihquentiyon ihyan.
5 Ra̱hn Pa̱blo:
—Dihnó, a ndirun na̱n Ndudo yahn Dendiohs: “Hua cahme tan yahn ihyan ndina̱n yahn ya̱n vaque.” Ate hua nta̱ tín che ihyan tih che chidocuya̱n che tahque ndina̱n.
6 A devano Pa̱blo te sa̱hn ndina̱n chahn che nto da̱ma se, retecheca̱de se ne, o cua̱n ndi se. A̱ma cua̱n se ne, saduceo, ne ta̱ma cua̱n se ne, fariseo. Chemin che ra̱hn ye numa dito ye:
—Dihnó, u ne, fariseo u. Namin chidá ne, fariseo ye. Retecheca̱de nchuhn yáhn yahn che ritahnó te va che ntuche tena̱hn.
7 Cuahn che tihca̱ ra̱hn ye ne, sa̱hn fariseo chahn nduco sa̱hn saduceo chahn ne, cana̱n rahteruhn chende se, ne hua chi da̱ma ndudo yahn se nduco vih, 8 te sa̱hn fariseo ne, ritahno se te va che ntuche tena̱hn ma̱n, vate ángel ma̱n, vaco ma̱n. Ate sa̱hn saduceo ne, hua ritahno se nde a̱ma na̱n dehtenduh che tihchan. 9 A̱ma vari chende nducoya̱ca sa̱hn chahn. Tuhme necuan neve sa̱hn devano ley che dirun Moisés che ndi cuande se va̱n fariseo, ne ra̱hn nan se Pa̱blo:
—Sa̱hnguh ne, metah nunde yahn se. Ndete che ndiya̱hve a̱ma vaco ndah, o a̱ma ángel sa̱hn ne, hua nda̱hca̱ che din ta̱n vo nduco se, te co din va̱hcho vo yahn Dendiohs.
10 Nducote a̱ma rahteruhn chende sa̱hn chahn ne, va̱h ihyan ndina̱n me che dena̱n ca̱hno se Pa̱blo. Chemin che dechuh ye che chehua sanda̱do ca̱va che ndetenda̱h se ihyan va̱n sa̱hn chahn, ndiquenda se ihyan na̱n cuartel.
11 Vino min ne, chihnde ro Dihvo vo Jesucristo na̱n Pa̱blo, ne ra̱hn ye ri ye ihyan:
—Pa̱blo, hua dehve rahque, te nduhca̱ che cahndode ndudo yáhn muhn ya̱n Jerusalén ne, namin va che cuahndode min ya̱n Roma.

Rinuhn ino sa̱hn ya̱n Jerusalén ta̱ca̱ ca̱hno se Pa̱blo

12 Ta̱ma ro me, ura che a chi dave ne, ya̱hn sa̱hn nación yahn Israel ntuhno se nduco vih che ca̱hno se Pa̱blo. Ca̱h se ndudo yahn se numacuahn vedeyudo che nde hua cheh se nde hua cuh se numanahn che ametah dinahn se ndudo min. 13 Sa̱hn che tihca̱ ntuhno chahn ne, nchuh ca o raco ihyan se. 14 Chahn sa̱hn chahn na̱n chidocuya̱n ndina̱n ma̱n, sa̱hn intiyahn yahn nación yahn Israel ma̱n, ne ra̱hn se:
—Nuhn ne, ntuhno nuhn, ne ca̱h nuhn ndudo yahn nuhn numacuahn vedeyudo che nde hua cheh nuhn nde hua cuh nuhn numanahn che ametah ca̱hno nuhn Pa̱blo. 15 Ma̱n ne, nchuhn nduco nducoya̱ca ihyan ndina̱n chena̱hn ne, cuedechuh ne ndudo yahn ihyan ndina̱n yahn sanda̱do che checu ye Pa̱blo caviya̱n muhn na̱n ne, din ca̱ ne che nahn techeca̱de ndah ne yahn se. Me nuhn ne, cuahtenan ya̱n nuhn

yune, ne ura che metah ndạ nino
se ne, cạhno nuhn sạhn.
16 Ate sạhn dihn dạcua Pạblo
ne, checadino se che nahn cạhno
sạhn chahn ihyan, ne chahn se nạn
cuartel, chengo se ihyan. 17 Tuhme
cah Pạblo ạma sạhn capitán, ne
rạhn ye ri ye sạhn:
—Cuiquenda ne sạhn dihn cuh
nạn ihyan ndinạn yahn ne, te va
ạma ndudo che cạhma se nduco ye.
18 Capitán min ne, quenda se
sạhn dihn me nạn ihyan ndinạn
me, ne rạhn se:
—Pạblo che quenun ye
vạcoyạhn ne, cah ye u, ne rạhn
ye ri ye u che checú sạhn dihn
cuh nạn ne, te va ạma ndudo che
cạhma se nduco ne.
19 Ihyan ndinạn me ne, chetạh ye
tạh sạhn dihn me, quenda ye sạhn
ạma lạdo, ne tumerune ye sạhn:
—¿Deh che nahn cahme nducó
ne?
20 Tuhme rạhn sạhn dihn me ri se
ihyan:
—Yạhn sạhn yạn ne, ntuhno se
nduco ihyan ndinạn yahn nación
yahn nuhn che cạca ye ndih che
ngu ne Pạblo nạn ye caviyạn, cạva
che techecạde ndah ye yahn ye.
21 Ate hua cotahno ne che cạhma
ye, te nchuh ca o raco se chenun
ndeh se, chenan rino se Pạblo.
Sạhn chahn ne, a cạh se ndudo
yahn se numacuahn vedeyudo che
nde hua cheh se nde hua cuh se
numanahn che ametah cạhno se
ihyan. Mạn ne, a vateyạn se,
chenan rino se deh ndudo ndahco-
nạn ne.
22 Tuhme rạhn ihyan ndinạn me
ri ye sạhn dihn me che hua cạhma
se nduco nde ạma ihyan che cạh
se, checadino ye yahn chemin, ne
ndedechuh ye sạhn.

Dechuh ye Pạblo tạh gobernador Félix

23 Cah ihyan ndinạn me o sạhn
capitán yahn ye, ne chihquentiyon
ye sạhn che cạhcoyạn se cun ciento
quenan ino raco ndiche sandạdo,
o ciento sạhn che rica cạh mạn,
o ciento sạhn che nda lạnza mạn,
ino raco ndiche sạhn che ra yuhdo
mạn. Cuahteyạn se cạva che cạhn
se yạn Cesarea nạn rahco nun
vino. 24 Namin chihquentiyon ye
che cạhcoyạn se ạma o cabạllo che
cạ Pạblo mạn, din se cudạdo ihyan
mạn, cạva che ndạhcạ ndạ ye nạn
gobernador Félix. 25 Nduco sạhn
capitán chahn dechuh ye ạma cạca
nạn che dirun ye tuhcạ:

26 “Gobernador Félix che ạma
renevahnecún ndih, u, Claudio
Lisias nté Dendiohs ndih. 27 Ihyan
nación yahn Israel ne, din ye preso
sạhnguh, a nahn cạhno ye sạhn,
ate cuahn che checadinó che Roma
ndi cuande se ne, cháhn nduco
sandạdo yáhn, chehneví sạhn tạh
ye. 28 Nducote nahn cadinó deh
cuande che din ye preso sạhn ne,
quendá sạhn nạn sạhn ndinạn
yahn ye. 29 Min checadinó te
nahn techecạde sạhn chahn yahn
se nduhcạ che rihquentiyon ley
yahn mạn se. Ate nduhcạ che
rihquentiyon ley yuhn vo ne, nde
metah deh cuande che cạhno ye
sạhn, nde hua ne che co se preso.
30 Adive checadinó te ạma yạhn
sạhn yạn ntuhno se che cạhno se
sạhn. Chemin che mạn ne, dechúh
sạhn nạn ne. A rạhn rí sạhn ndinạn
chahn che chi se nạn ne, cuhnde
cạde yahn se nduco se. Caviyạn
tuhme.”

31 Dinahn sandạdo chahn che
chihquentiyon ihyan ndinạn me,
ne quenda se Pạblo vino min, ndạ
se nde yạn Antípatris. 32 Tạma ro
me ne, a demạn sandạdo ra yuhdo
cuahn se nduco Pạblo, ne sạhn
chenạhn chahn ne, ndaconan se
nạn cuartel. 33 Cuahn che ndạ se
yạn Cesarea ne, necạh se cạca me
tạh gobernador. Namin necạh se
Pạblo tạh ye. 34 Cuahn che chi-
hno ndihchenan gobernador cạca
me ne, tumerune ye Pạblo deh
estạdo ndi cuande ye, ne cuahn che

checadino ye che Cilicia ne, 35 rąhn
ye ri ye ihyan:
—Techecądé yehn cuahn che
ndą sąhn che rica nunde se yehn.
Tuhme chihquentiyon ye
sandądo che din se cudądo ihyan
chete palacio yahn Herodes.

24

Pąblo nąn gobernador Félix

1 Chihno uhn ro min ne, Ananías,
chidocuyąn che tahque ndinąn
nduco neve sąhn intiyahn ne,
ndą se min yąn Cesarea, nda
se ąma abogądo che duche se
Tértulo. Chahn sąhn chahn nąn
gobernador cąva che cąca nunde
se yahn Pąblo. 2 Cuahn che a
chehua sandądo Pąblo ne, canąn
Tértulo, rica nunde se yahn ye:
—Gobernador, nundihve cuahn
ndih yahn che numacuahn ved-
edevano yahn ne, redin ne cudądo
numachahte yąn vąco nuhn, ne
ąma dihn va mąn, ąma ndąhcą
chenan nuhn mąn. 3 Gobernador
Félix, ąma renevahnecun nuhn
ndih, ne nte nuhn nundihve cuahn
ndih yahn nducuahn che redin ne
cąva nuhn. 4 Mąn ne, cąva che
hua nduh tihyon nuhn ura yahn ne
ne, codin chahtino ne, cuihnevan
ne menąn lihn che cąhma nuhn.
5 Sąhn tih ne, nduhcą ąma cah
cąva nuhn, tihcą se, te quechica
se numachahte yąhn yahn Roma,
rendedecuan se ihyan nación
yahn Israel, rinun se ihyan che
rahteruhn ye nduco vih. Namin
ndinąn se yahn partido yahn
sąhn yąn Nazaret che duche se
Jesús. 6 Nde nahn detoh nan se
yąco chahte yahn nuhn. Chemin
che chetąh nuhn sąhn, nahn
techecąde nuhn yahn se nduhcą
che rihquentiyon ley yahn nuhn.
7 Ate Lisias, ihyan ndinąn yahn
sandądo ne, chendą ye, ntico ye
sąhn numacuahn fuerza tąh nuhn,
8 ne rąhn ye te duh ihyan che nahn
cąca nunde ye yahn se ne, chi ye
nąn ne. Co cącarune mąn ne sąhn,
ne cadino ne te cuąco nducuahn
che rica nunde nuhn yahn se.
9 Sąhn nación yahn Israel che
nduco se min ne, namin rąhn
se te cuąco nducuahn chemin.
10 Tuhme din tąh gobernador cąva
che cąhma Pąblo, ne rąhn ye:
—Ąma yenó che ndih techecąde
ne yáhn, te a devanó te a ndeh
nduyo rihquentiyon ne yąn vącó.
11 Co cadino mąn ne te comąn ri
ndichio ro che ndą́ yąn Jerusalén
cąva che ndevá yavenąn Dendiohs.
12 Hua rente cąndá nduco ihyan,
hua rendedecuán ihyan, nde
huane chete yąco chahte mąn, nde
huane chete yąco cąhya mąn, nde
huane viyąn mąn. 13 Sąhn sih
ne, hua co ndąhco cuąco se nde
ąma dehtenduh che rica nunde se
yáhn. 14 Cąhma cuącó có ndih te
redináhn vederihquentiyon ra che
ndąhco cąde Dendiohs yahn ihyan
ndico yáhn. Sąhn sih ne, rąhn se
te a deva vih vederihquentiyon
min, ate hua, te ritahnó Dendiohs
mąn, nducuahn ley yahn ye mąn,
nducuahn vederihquentiyon yahn
ye che dirun ihyan profeta mąn.
15 Nduhcą che ritahno sąhn sih
ndudo yahn Dendiohs che va che
ntuche nducoyąca tenąhn, ihyan
che ndah ye nąn Dendiohs mąn,
ihyan che hua ndah ye mąn ne,
tihcą ritahnó. 16 Chemin che ąma
rihcó cudądo ro ro cąva che dave
yavenąn nąn Dendiohs mąn, nąn
ihyan mąn.
17 'Chihno ndeh nduyo che
quechicá nąn yąhn yahn ne,
ndaconán nación yáhn cąva che
necąh tume che ndi vedevąhino
cąva ihyan chevąh mąn, cąh
vedino yáhn nąn Dendiohs mąn.
18 Chihno che ndo davé nduhcą
costumbre yahn nuhn ne, ąma o
sąhn nación yahn Israel che chica
se yąhn yahn Asia ne, ndihchero se
u chete yąco chahte ura che recąh
vedino yáhn. Hua redin cąndá, nde

hua yạhn ihyan nducó. 19 A sạhn
chahn che va che chi se muhn,
cạca nunde se yáhn ndete che va
dehca che nedín yahn se. 20 Ndete
che hua ne, sạhn sih cạhma se deh
nunde ntạca se ro che ndo dạma
se, techecạde se yáhn. 21 Ametah
nde ạma nunde yáhn atenạn che
ạma dito rạ́hn nạn se tuhcạ: “Mạn
ne, retechecạde nchuhn yahn che
ritahnó che va che ntuche tenạhn.”
22 Cuahn che chihnevan Félix che
tihcạ ne, nducote a ndah devano
ye nduhcạ che ritahno ihyan Dihvo
vo Jesucristo ne, chaconahn nạn ye
che retechecạde ye, ne rạhn ye ri
ye sạhn chahn:

—Cuahn che ndạ Lisias, ihyan
ndinạn yahn sandạdo ne, cadino
ndáh yahn dehtenduh che rica
nunde nchuhn.

23 Tuhme chihquentiyon Félix
capitán me che quendi se, din se
cudạdo Pạblo. Ate hua tihyon
chiche se ihyan mạn, cạh yune
se che cạhn ihyan yahn ye quen-
dichero ye ihyan mạn, cạh ye
dehtenduh yahn ye mạn.

24 Chihno neve ro me ne, chendạ
Félix nạn che retechecạde ye, ne
nduco ye ndạhta yahn ye, Drusila,
ạma tạhn nación yahn Israel.
Dechuh tun ye che chehua Pạblo
cạva che cạhma ye nduhcạ che
va che cotahno ihyan Dihvo vo
Jesucristo. 25 Ate cuahn che rạhn
Pạblo yahn che va che cạhcomạn
ihyan dehtenduh che ri yeno mạn
ye mạn, va che dinahn ye che
rihquentiyon Dendiohs mạn, va
che techecạde Dendiohs yahn
ihyan mạn ne, dihya Félix chi, ne
rạhn ye ri ye ihyan:

—Nduco chemin ne, a va. Tạma
ro cuahn che conun yáhn ne, tahvé
che ngua di.

26 Namin quenan rino Félix che
cạh Pạblo tume ihyan cạva che
ntạhte ye ihyan, ne chemin che
ạma ndeh yune cah ye ihyan cạva
che nte ye nduco vih. 27 Tihcạ
chihno o nduyo, ne ndiquendạh
Félix che quenan ye gobernador,
chendạ Porcio Festo menun ye.
Nducote Félix ne, nahn ye che
quendi co yeno ihyan nación yahn
Israel nduco ye ne, hua ntạhte ye
Pạblo.

25

Pạblo nạn gobernador Festo

1 Tuhme ndạ Festo cạva che co-
nan ye gobernador. Chihno ino
ro min ne, chica ye min yạn Ce-
sarea, ne ndạ ye yạn Jerusalén.
2 Chidocuyạn che tahque ndinạn
nduco sạhn ndinạn yahn nación
yahn Israel ne, necạh cuande se
ihyan nduhcạ che a chica nunde se
yahn Pạblo. 3 Nducote a ntuhno
sạhn chahn che dechuh se sạhn
che cạhno se Pạblo cuạhn yune ne,
chica se ạma favor chahte Festo
che tahve ye che quengua Pạblo
yạn Cesarea. 4 Ate ndahconan
Festo te Pạblo ne, a yạn Cesarea
quenan ye vạcoyạhn, ne cuihno
neve ro ne, va che ndaconan mạn
ye min nạn che rihquentiyon ye.
5 Rạhn ye ri ye sạhn chahn:

—Co cạhn nchuhn yạn Cesarea
nducó, ne min cuhnde cạde yahn
ne nduco sạhn min ndete che va
nunde chahte yahn se.

6 Atenạn nun, o ndiche ro que-
nan Festo yạn Jerusalén, tuhme
conạhn ye yạn Cesarea. Tạma
ro me ne, chihnde ye nạn che
retechecạde ye, ne tahve ye che
chehua Pạblo. 7 Cuahn che ndạ
Pạblo ne, ạma yạhn sạhn ndinạn
yahn nación yahn Israel che chica
se yạn Jerusalén, ndạ se min ne,
chahtendi se, chica nunde se yahn
ye yahn ạma nde nạn nunde rahte,
ate nde ạma hua chi ndạhco cuạco
se. 8 Tuhme rạhn Pạblo, rendede-
vahn ye ihyan:

—U ne, hua quendihcó nde ạma
nunde. Hua chihngạ rạ́hn, nde
huane yahn ley yahn ihyan nación
yahn Israel, nde huane yahn yạco

chahte yahn ne, nde huane yahn
emperador che rihquentiyon ye
Roma.
9 Ate nducote nahn Festo che
co yeno ihyan nación yahn Israel
nduco ye ne, tumerune ye Pablo:
—¿A nahn cahn yan Jerusalén
cava che min techecadé yehn ne?
10 Ndahconan Pablo yahn ye:
—A nan intiyahn yahn emper-
ador yahn Roma ntí meniyon. A
muhn va che cuhnde cade yáhn. A
devano ndah ne te nde ama nunde
hua quendihcó yahn ihyan nación
yahn Israel. 11 Ndete che quendi-
hcó ama nunde che va che cóh
ne, cuihquentiyon ne che cóh. Ate
ndete che hua cuaco nde ama nan
dehtenduh che rica nunde sahn sih
yáhn ne, nde ama ihyan hua co
necah se u tah se. Man ne, ricá
che man emperador teche cade ye
yáhn.
12 Nte cade Festo nduco ihyan
che rinan ye ihyan, tuhme rahn ye
ri ye Pablo:
—Man ne, nducote a chique che
techecade emperador yehn ne,
nan emperador cahn.

Pablo nan rey Agripa

13 Chihno neve ro min ne, rey
Agripa nduco Berenice ne, chahn
ye yan Cesarea che ndihchero ye
Festo. 14 Ndeh ro chahtenan ihyan
chahn min, ne ama ro ne, rente
Festo nduco rey me yahn Pablo, ne
rahn ye:
—Quenun ama preso vacoyahn
che chaconahn Félix sahn.
15 Cuahn che cháhn yan Jerusalén
ne, chidocuyan che tahque ndinan
nduco sahn ndinan yahn nación
yahn Israel ne, nte cuande se u
yahn nunde che redecueh dame
se sahn, ne chica se che coh se.
16 Ndahconán yahn sahn chahn
te ihyan ndinan yahn Roma ne,
hua rihquentiyon ye che coh ama
ihyan numanahn che ametah cuh-
nde cade yahn ye nduco ihyan che
rica nunde ye yahn ye. 17 Chemin
che cuahn che nda sahn chahn
muhn ne, hua chihco rinó ihyan.
Tama ro me ne, cháhn nan che
retechecadé, ne tahvé che chehua
sahn preso me. 18 U rahcó te co ama
nunde chahte quendihco se, ate
sahn che rica nunde chahn ne, hua
ri deh nunde che redecueh dame
se sahn. 19 Deman yahn dehtenduh
che ritahno se nduco yahn ama
ihyan che duche ye Jesucristo che a
ndih ye, ne sahn preso ne, rahn se
te quenduche ye. A chemin no che
rica nunde sahn chahn yahn se.
20 Nducote u ne, hua devanó taca
techecadé yahn dehtenduh che
tihchan ne, tumerune sahn ndete
che nahn cahn se yan Jerusalén,
cuhnde cade yahn se. 21 Ate
chica se che techecade emperador
Augusto yahn se. Chemin che
chihquentiyón che ndonun se
vacoyahn nde ro che co dechúh
sahn tah ye.
22 Tuhme rahn Agripa ri ye Festo:
—Namin u nahn cahneván che
cahma se.
Ndahconan Festo yahn ye:
—Caviyan cahnevan ne che
cahma se.
23 Tama ro me ne, Agripa
nduco Berenice ne, chenda ye nu-
macuahn vedeyudo chete palacio
nduco ihyan ndinan yahn sandado
man, ihyan nahn che vate ye yan
min man. Tuhme tahve Festo che
chehua Pablo, 24 ne rahn ye:
—Rey Agripa man, nchuhn che
nto dama ne muhn man, nga
sahnguh. Ama yahn sahn ndinan
yahn nación yahn Israel, nde chica
nunde se yahn se cuahn che cháhn
min yan Jerusalén, nde nda se
muhn, hua renguan se rica se u che
cahcantiyón che coh se. 25 Ate u ne,
hua ntacá nde ama nunde yahn se
cava che coh se, ne nducote man se
chica se che techecadé emperador
Augusto yahn se ne, chihquinó
che dechúh sahn nan ye. 26 Ate
nducote hua devanó deh nunde

yahn se che dirún nạn cạca che
dechúh yahn emperador yuhn vo
ne, tahvé che chehua sạhn. Nti se
nạn nducoyạca nchuhn, menạn
vihca nạn ndih, rey Agripa, cạva
che tumacadino ne deh nunde
quendihco se che co dirún nạn
cạca che dechúh, 27 te rạhcó te dín
ạma vedenine ndete che dechúh
ạma preso che nde hua dirún deh
nunde quendihco se.

26

Chihnevan rey Agripa yahn Pạblo

1 Tuhme rạhn Agripa ri ye Pạblo:
—Co cahme.
Chenihyon Pạblo tạh ye, ne rạhn
ye:
2 —Rey Agripa, ạma ndah ro
yáhn che co cạhmá nạn ne yahn
nducuahn che rica nunde sạhn
ndinạn yahn nación yahn Israel
yáhn, 3 te ndih ne, a devano ne
nducuahn costumbre yahn nuhn,
ihyan nación yahn Israel mạn,
yahn che ndeh cuạn ndi nuhn
mạn. Chemin che ricá ndih che
din chahtino ne yahn nducuahn
che cạhmá.

Nduhcạ che din Pạblo ro che ametah cotahno ye Dihvo vo Jesucristo

4 'Nducoyạca ihyan nación yahn
Israel ne, ndihche ye nduhcạ
che quechicá yạn vạcó mạn, yạn
Jerusalén mạn, nde ro che lihn
u. 5 Ndete che nahn ye ne, co
cạhma ye te nde ro che chihtá ne,
chinducó partido yahn fariseo,
partido min che tahque yudo
vederihquentiyon yahn. 6 Mạn
ne, cuhnde cạde yáhn, te ritahnó
che va che ndedetuhche Dendiohs
tenạhn nduhcạ che a cạh ye ndudo
yahn ye ihyan ndico yahn nuhn.
7 Nducoyạca ihyan, nduh che
ndichio ndạta yahn Israel ne,
ritahno ye che dinahn Dendiohs
ndudo yahn ye, ne chemin che,
nde ro nde rạhn, redinahn ye che
rihquentiyon ye mạn, rendeva ye
yavenạn ye numacuahn chedave
yahn ye mạn. Rey Agripa, mạn ne,
a yahn che tihcạ ritahnó che va che
conahn ndudo min che rica nunde
sạhn chahn yáhn. 8 ¿Dehco che hua
ritahno nchuhn che Dendiohs va
che ndedetuhche ye tenạhn?

Nduhcạ che din tạn Pạblo ro menạn me, nahn cạhno ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

9 'Ro menạn me ne, ndedecadinó
che va che din tạ́n nduco ihyan
che ritahno ye Jesucristo yahn yạn
Nazaret, 10 ne tihcạ din tạ́n nduco
ihyan chahn yạn Jerusalén. Chi-
docuyạn ndinạn ne, dirun ye ạma
cạca, te ye u cạva che cuíh ihyan
vạcoyạhn, ne chíh ạma yạhn ihyan
che ritahno ye Jesucristo. Cuahn
che rihno ye ạma cha ihyan chahn
ne, namin nducó ri dạma ndudo
yáhn nduco ye. 11 Ạma ndeh yune
cạh ríhn ihyan chahn cạva che
cạhcomạn ye che ritahno ye Jesu-
cristo. Tihcạ redín nduh yạn nduh
yạn chete yạco, te ạma din tạ́n
nduco ihyan chahn che nde tạma
nación ráhn, rinúhn ihyan.

Rente Pạblo nduhcạ che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo

12 'A ntiyon min cháhn yạn Dam-
asco, ndá cạca che te chidocuyạn
ndinạn chahn u. 13 Ndih rey, cui-
hcovan ndah ne. Nạn inguiyạhn,
cuahn che quenun yuné, cuáhn
ne, u nduco sạhn che nducó, ndi-
hchero nuhn ạma dave che chica
nạn ro, che tahque yudo ro che
co yạhn che quendihco nạn ro, ne
chiya chihto nạn nuhn. 14 Chera
nducoyạca nuhn ndiyạhn, ne chi-
hneván ạma ndudo devạco yahn
mạ́n, che rạhn: "Saulo, Saulo, ¿de-
hco che redin tan nduco ihyan
yáhn? Che tihcạ redin ne, nduhcạ
redin itenine che renun yah mạn
te ite, renun te yạhn cuiyon che
rahco nduco ihyan ite." 15 Tuhme
tumeruné: "Dihvé, ¿duh ndih ne?"

Ndahconan Dihvo vo, ne rạhn ye
ri ye u: “A u che Jesucristo che
redin tan nducó. 16 Cuenecuen, te
chihnde ró nan cạva che din ntiyon
yáhn. A tendạhnún di cạva che cua-
cotohn ndudo yáhn che ndihchero
u mạn ro cuh. Mạn va ca che
ndihchero u, ne tihcạ cuacotohn
ndudo yahn chemin. 17 Ndedeváhn
di tạh ihyan nación yahn Israel
mạn, tạh ihyan nación chenạhn
mạn, te vạn ihyan chahn dechúh
di, 18 cạva che cacuehn ihyan, ne
hua quendi ye vedetundo yahn ye
mạn, hua quendi ye, dinahn ye
che rihquentiyon chundah mạn.
Ate quendi ye vededevano mạn,
dinahn ye vederihquentiyon yahn
Dendiohs mạn. Namin cotahno ye
u, ne nduco chemin ne, ndạca ye
vederenchahco yahn nunde yahn
ye, ne cuahtenan ye dạma nduco
ihyan yahn Dendiohs.”

*Dinahn Pạblo ndudo che chih-
nevan ye*

19 ’Rey Agripa, hua chacotạ́hn
ndudo che chica vahchetero,
chihneván, 20 te cahndudó ndudo
min nạn ihyan yạn Damasco mạn,
nạn ihyan yạn Jerusalén mạn, nạn
ihyan che vate ye numachahte
estạdo yahn Judea mạn, nạn ihyan
che vate ye nación chenạhn mạn.
Riyạhvé ihyan chahn che nto ino
ye nunde yahn ye mạn, che cuah
ye Dendiohs mạn, che ndạhcạ
cuahtenan ye cạva che cạhco ro
ye che a nto ino ye mạn. 21 Yahn
che tihcạ redín ne, sạhn nación
yahn Israel ne, tumangạn se u min
chete yạco chahte, nahn cạhno
se u. 22 Ate rinan Dendiohs u, ne
nde meniyon riquendí rahndudó
ndudo yahn ye nạn nducoyạca
ihyan, ihyan nạhn mạn, ihyan
chevạh mạn. Ndudo che din
Dendiohs che dirun ihyan profeta
mạn, Moisés mạn, yahn che va
che co ne, a ndudo min no che
rahndudó. 23 Rahndudó che a va
che chuhrihn ihyan min che a va
cạde che chi ye, ndedevahn ye
ihyan iyehnse, ne cuihno che coh
ye ne, ihyan min menạn vihca va
che ntuche ye vạn tenạhn, cạh ye
ndudo ihyan nación yahn nuhn
mạn, ihyan nación chenạhn mạn,
che ndevahn nducoyạca ihyan che
cotahno ye ihyan.

*Nahn Pạblo che cotahno rey
Agripa*

24 Cuahn che tihcạ rạhn Pạblo,
che rendedevahn ye ihyan ne, cah
Festo:

—Pạblo, ¡luco ri di!, yahn che
ạma rehn.

25 Ate ndahconan Pạblo:

—Festo, che ạma renevahnecún
ndih, hua dehve luco u, te che
renté, rihnevan nchuhn ne, demạn
ndudo cuạco. 26 Ngạ rey Agripa,
a devano ndah ye dehtenduh che
tuhchan. Chemin che nde hua rá
cudạdo, renté nạn ye. A devano
cuạcó te namin ihyan cuh ne, a de-
vano ye nducuahn dehtenduh che
tuhchan, te nạn nducoyạca ihyan
chinahn. 27 Rey Agripa, ¿a ritahno
ne ndudo che din Dendiohs che
dirun ihyan profeta ne? U devanó
te ritahno ne.

28 Rạhn Agripa ri ye Pạblo:

—Nduco tah cuahn ne, din che
cotahnó Jesucristo.

29 Tuhme rạhn Pạblo:

—Nduco tah o nduco ndeh ạma
ndạhcạ ndete che cuahnecun Den-
diohs che ndih nduco nducoyạca
ihyan che vate ye muhn, rihnevan
ye che rạ́hn, cotahno nchuhn Jesu-
cristo nduhcạ che ritahnó. Namin
ạma ndạhcạ ndete che hua cuah-
necun Dendiohs che co nchuhn
preso nduhcạ u.

30 Chihno rạhn Pạblo chemin ne,
rey me mạn, Berenice mạn, gober-
nador mạn, nducoyạca ihyan che
vate ye min mạn ne, necuan ye,
31 cuahn ye ạma lạdo, ne rente ye
yahn Pạblo vạn mạn ye nduco vih:

—Sạhn tih ne, dehve quendihco
se nde ạma nunde cạva che coh

se, nde huane cạva che conun se
vạcoyạhn.
32 Agripa ne, rạhn ye ri ye Festo:
—Ndete che hua chica se che
techecạde emperador yahn se ne,
co ntạhte vo sạhn.

27

Dechuh ye Pạblo yạn Roma

1 Cuahn che a chihnde cạde
che dechuh ye Pạblo yạhn yahn
Italia ne, chinduco nuhn ihyan.
Ạma capitạ́n che duche se Julio,
che ndi cuande se batallón che
duche Augusto, ndondạ tạh se
Pạblo nduco te neve preso che
va che cạhn se. 2 Chahtenun
nducoyạca nuhn ạma bạrco yahn
yạn Adramitio che a va yạn che
nạhn yạhn yahn Asia, ne chica
nuhn min. Namin Aristarco yahn
yạn Tesalónica, yạhn yahn Macedo-
nia ne, chinduco ye nuhn. 3 Tạma
ro me ne, ndạ nuhn yạn Sidón, ne
nducote Julio ne, renevahnecun se
Pạblo ne, cạh yune se che chahn
ye, chendihchero ye amigo yahn
ye mạn, che conan ihyan chahn
ihyan mạn. 4 Cuahn che chica
nuhn yạn Sidón ne, chuhnan nuhn
yạhn yahn Chipre, quenan lạdo
tạh cueh nuhn, te cuahn nạn che
cuahn nuhn rechi yuhne. 5 Chuh
dạma nuhn yạhn yahn Cilicia mạn,
Panfilia mạn, ne ndạ nuhn yạn
Mira, yạhn yahn Licia.
6 Min ndạca capitạ́n me ạma
barco yahn yạn Alejandría che
cuahn yạhn yahn Italia, ne chi-
hquentiyon se che chahtenun
nuhn chete, quendi nuhn cuahn
nuhn. 7 Chihno ndeh ro ne, a
conunde ndạ nino bạrco me yạn
Gnido, te ạma rino cuahn. Nducote
ạma rechi yuhne cuạhn nạn cuahn
ne, tahque ndah che chuh nino
yạn Salmón, ne chaconduto nan
yạhn yahn Creta. 8 Ạma conunde
chuh bạrco me numacuahn chihto
nuniyạhn nde ndạ ạma cuạn nino
yạn Lasea nạn che duche Buenos
Puertos.
9 Ạma ndeh ro chinda, ne ạma
cạhnda che cuahtechica ca bạrco
nạn nuniyạhn, te a cochi nino ro
iche. Chemin che yạhve Pạblo
nducoyạca ihyan che chenun ye
min, 10 ne rạhn ye:
—Nchuhn combiero, devanó te
ạma cạhnda ndete che quendi vo
cuhn vo, te denda vo bạrco cuh
nduco chede che nda. Nde mạn vo
ne, cạhnda yuhn vo.
11 Ate capitạ́n me ne, tahque tu-
macạh ca ye yahn sạhn che yahn
se bạrco me mạn, sạhn ndinạn
che ricạhca mạn, che co che rạhn
Pạblo. 12 Nducote yạn min ne,
hua ndạhcạ che cuahtenan ihyan
ro iche ne, nducoyạca ihyan chahn
ne, nahn ye che ndạca nuhn min,
ndete che co ndạ nuhn Fenice, ạma
yạn, yạhn yahn Creta che rendi-
hche cuạco cuạhn nạn Africa, cạva
che min cuahtenan nuhn ro iche.

Ạma ri yudo nạn nuniyạhn

13 Ạma ro ne, canạn quendihco
yuhne cuto che hua dito rano, ne
chihco dạma ino ihyan chahn, ne
cuahn nuhn numacuahn chihto
yạhn yahn Creta. 14 Ate huane
rạhn me ne, canạn ạma dito rano
yuhne tạn, rahn nạn bạrco me.
15 Nducote hua recạh yune yuhne
tạn me che cạhn bạrco cuạhn
nạn che nahn nuhn ne, tahque
ndah chihcomạn nuhn che quenda
cuạhn nạn che nahn. 16 Chuh nuhn
nino nạn ạma yạhn lihn che duche
Clauda nạn che ametah nduh dito
rano yuhne, ne a conunde chi
ndo tạh ihyan chahn indu lihn
che rendạ bạrco, 17 ndeterun ye
chete. Tuhme chahcotuma ye ihyo
bạrco me cạva che hua condan.
Nino min va ạma cuạn nạn che
duche Sirte, nạn che hua yạno
nune, ne vạh ye che min cuan
bạrco me. Chemin che ndedevah
ye tino tu che quendihco nạn yạhn
yahn bạrco me cạva che hua cạhn
min. 18 Tạma ro me ne, quendi ca

rano yuhne tạn me, ne chihtera
ye chede che nda bạrco me vạn
nuniyạhn. 19 Chihno ino ro min
ne, chihtera ye nde ạma ndeh nạn
dehtenduh yahn bạrco me. 20 A
ạma ndeh ro che nde yạhn nde
iyon hua rendihchero nuhn, ne a
min cuihno coh nuhn che rạhco
nuhn, te ạma riquendi ri yudo.
21 Chihno ndeh ro che hua reh
nuhn ne, chandi Pạblo mendạhn,
ne rạhn ye:
—Combiero, ndete che dinahn
nchuhn che rạ́hn ro che chenan
vo yạhn yahn Creta ne, hua chica
vo min, ndere chinda dehtenduh.
22 Mạn ne, hua dehve rạhco
nchuhn, te andahre conda bạrco,
ate nde ạma vo ne, hua dehva co
yuhn vo. 23 U ne, devanó chemin,
te icuino ne, Dendiohs yáhn che
redín ntiyon yahn ye ne, dechuh
ye ạma ángel yahn ye, 24 ne rạhn ye
ri ye u: “Pạblo, hua dehve rahque,
te va che nda nạn emperador yahn
Roma, ne cạva di ne, ndedevahn
Dendiohs nducoyạca ihyan che
chenun ye ndoque chete bạrco.”
25 Combiero, cạh yạn nchuhn
chedave yahn ne, te u ne, devano
cuạcó te Dendiohs ne, redinahn ye
ndudo yahn ye, ne conahn nduhcạ
che rạhn ángel me. 26 Ate bạrco ne,
va che cạhnạn nạn yạva.
27 Riquenda muhn riquenda
min yuhne bạrco me, ne chihno
o ndate ne, rechuh ạma cuạn nạn
che duche Adria. Nạn mạhn yạn
ne, checadino sạhn che recạhca
bạrco me che a nino va yạhn
cuma. 28 Decạde se vạn nune me
a yạno ca, ne ri ndico ntihyon
ạma metro. Tah cuahn cạna nạn
ne, decạde tun se, ne ri ndico
ndache metro. 29 Nducote vạh se
che cạhnạn bạrco me nạn yạva
ne, ndedevah se nduco ihyo cun
cu che duche ancla cuạhn cạh
bạrco me, cạva che ametah co
cạhn ca, ne chahtenan rino se, ạma
rendedecadino se nde chi dave.
30 Numanahmin ne, sạhn che
ricạhca bạrco me ne, nahn cạno
se, ndedevahn se sạhn. Chemin
che canạn ndedevah se indu me,
redin cạ se che nahn ndedevah se
tạma te o cu cuạhn tin bạrco me.
31 Ate rạhn Pạblo ri ye capitạ́n me
nduco sandạdo chahn:
—Ndete che cạno sạhn chuhn ne,
nchuhn ne, hua co ndevahn ne.
32 Tuhme chihca sandạdo chahn
ihyo che nechiche indu me ne,
chendạh nun vạn nune.
33 Cuahn che a nahn co dave ne,
rạhn Pạblo ri ye nducoyạca sạhn
chahn:
—Ndạhcạ che cheh nchuhn, te a
o ndate che nde hua reh ne nde hua
rahteyạdo ne. 34 Cocheh nchuhn
mare tah cạva che cocha ne, cạhca
ne nune. Hua dehve rạhco ne, te
hua dehva co yahn ne.
35 Chihno rạhn ye chemin ne,
chetạh ye pạn, ne necạh ye
nundihve cuahn Dendiohs nạn
nducoyạca sạhn chahn, ne ndeh
ye canạn reh ye. 36 Tuhme chavi
tah vederạn yahn sạhn chahn, ne
namin cheh se. 37 Vạn nducoyạca
nuhn che chenun nuhn chete
bạrco me ne, ri nuhn o ciento
quenan ino raco ntihyon ạma
ihyan. 38 Chihno che cheh sạhn
chahn tah ne, chihtera ca se trigo
cạva che ndạh cah nduh bạrco me.

Chehchenun bạrco vạn nuniyạhn

39 Cuahn che a chi dave me ne,
hua nchanạn sạhn ricạhca bạrco
chahn ti mạn che chenun se. Ate
chinạn se ạma reche nuniyạhn
che a ro yạhndute numa chihto.
Tuhme chihquino se che cacạhca
se bạrco me, ndete che co ndạ
min. 40 Chihca se ihyo yahn an-
cla chahn, nuhnde cạva bạrco me.
Ndạhco cạva se indu che ricạhca
bạrco, ne cuahn che ndedecạ yạco
se tino tu che rendihco tin yạhn
yahn bạrco ne, canạn rica, cuahn
cuạhn nạn va reche nuniyạhn.
41 Ate ndạ bạrco me ạma cuạn
nạn che rentạhn nun vih nune, ne

cạhnạn nạn yạva. Min chihnde
chiche, ne nducote ạma rahn nune
cuạhn vedạme ne, chihno chen-
dan. 42 Tuhme ntuhno sandạdo
chahn che cạhno se sạhn preso
cạva che hua cạno nde ạma se.
43 Ate capitạ́n min ne, nducote
hua nahn se che coh Pạblo ne,
hua cạh yune se che tihcạ din se.
Chihquentiyon se che nducoyạca
sạhn che ri se nune ne, cạhca se
nune, cạhn se nạn yạhn cuma,
44 ne sạhn chenạhn ne, nạn irahno
mạn, cheyahn bạrco mạn, cạhn
nduco se. Nduco tihcạ ne, ndevahn
nducoyạca nuhn.

28

Quenan Pạblo yạhn yahn Malta

1 Cuahn che a ndạ nuhn yạhn
min ne, checadino nuhn che Malta
duche. 2 Ihyan che vate ye min ne,
ạma nevahnecun ye nuhn, ne chi-
hco ye ạma vạcoyạhn chahte cạva
che necạh ihno nuhn, te ạma iche
mạn, ạma ran co mạn. 3 Pạblo ne,
renedin dạma ye duniyạhn cuma,
ne cuahn che rih ye vạcoyạhn ne,
quendạh ạma cu tạn yahn ihno
yahn vạcoyạhn, ne cạh te tạh ye.
4 Cuahn che ndihche ro ihyan yạhn
min che quendihco raco cu me
tạh Pạblo ne, rạhn ye vạn mạn ye
nduco vih:

—Sạhn tih ne, co sạhn rihno
ihyan se, ne andahre ndevahn se
vạn nuniyạhn, ate tạh Dendiohs
ne, hua ndevahn se.

5 Ate chihde Pạblo tạh ye, ne
chendạhnun cu me vạcoyạhn,
ne hua dehva chi yahn ye.
6 Nducoyạca ihyan chahn ne,
chenan rino ye che condito Pạblo,
o adenạn no condạh ye, coh ye.
Ate cuahn che a chi ndeh ura
che chenan rino ye ne, a hua
dehva chi, ne ndahcorun ye che
rendedecadino ye, ne rạhn ye te
Pạblo ne, Dendiohs ye.

7 Nino min va yạhn yahn ạma
ihyan che duche ye Pulio. Ihyan
min ne, ndinạn ye yahn ihyan
chahn. Ạma nevahnecun ye nuhn
numacuahn vedeyeno, ne chahte-
nan nuhn vạco ye ino ro. 8 Chida
Pulio ne, quendite ye, ndi ye cah
ihno mạn, cah yun mạn. Chahn
Pạblo, chendihchero ye ihyan, ne
chihno covạh ye ne, nahn tạh
ye ihyan min, ne ndo yahn ye.
9 Checadino ihyan yahn chemin,
ne ndo dạma ihyan cah che vate
ye yạhn min, ne namin ndoyahn
ye. 10 Ạma nevahnecun ihyan yạhn
min nuhn, ne te ye nducuahn de-
htenduh che cochihve yahn nuhn
cuahn che ndạca nuhn min.

Ndạ Pạblo yạn Roma

11 Chihno ino iyo ne, chahtenun
nuhn chete tạma bạrco yahn yạn
Alejandría che quenan min ro
iche. Bạrco min ne, nda ạma
bandera nạn che nentạva se Cástor
nduco Pólux, che rivahn dendiohs
yahn sạhn che ricạhca bạrco.
12 Ndạ nuhn yạn Siracusa, ne min
chahtenan nuhn ino ro. 13 Chica
nuhn min, quendi nuhn numa
chihto nuniyạhn nde ndạ nuhn
yạn Regio. Tạma ro me ne, rano
yuhniyạhn, ne chihno o ro ne, ndạ
nuhn yạn Puteoli. 14 Min ntạca
nuhn yạhn dihno vo, ne rạhn
ye nduco nuhn che cuahtenan
nuhn nduco ye. Chahtenan nuhn
ạma ndate, tuhme cuahn nuhn
yạn Roma. 15 Dihno vo che vate
ye yạn Roma ne, checadino ye
che ndạ nino nuhn, ne ndạ ye,
chendi yune ye nuhn ạma cuạn
nạn che duche Tres Tabernas.
Nạhn ye ne, ndạ dạma ye nde
ndihve che duche Foro de Apio.
Cuahn che ndihchero Pạblo ihyan
chahn ne, cạh yạn ye chedave
yahn ye, ne necạh ye nundihve
cuahn Dendiohs. 16 Cuahn che ndạ
nuhn yạn Roma ne, necạh capitạ́n
me preso chahn tạh ihyan ndinạn
yahn sandạdo che redin cudạdo
min. Me Pạblo ne, cạh yune ye che
nuhn ye ạma vah nạn che conun

ye, ne nduco ye ạma sandạdo che redin se cudạdo ihyan.

Rahndudo Pạblo Ndudo yahn Dendiohs yạn Roma

17 Chihno ino ro che ndạ nuhn ne, din dạma Pạblo nducoyạca ihyan nạhn, ndạta yahn Israel, che vate ye min yạn Roma, ne rạhn ye ri ye ihyan:

—Nchuhn dihnó, u ne, nde ạma nunde hua quendihcó nạn ihyan nación yuhn vo Israel, nde hua rahcotạ́hn costumbre che chihco ihyan ndico yuhn vo. Ate andahre che tihcạ ne, din ye preso u min yạn Jerusalén, ne necạh ye u tạh ihyan ndinạn yahn Roma. 18 Ihyan ndinạn chahn ne, techecạde ye yáhn, ne nducote ametah nde ạma nunde yáhn cạva che cạhcantiyon ye che cóh ne, nahn ntạhte ye u. 19 Ate ihyan nación yuhn vo ne, hua cahnecun ye. Chemin che a cạde chicá che techecạde emperador yáhn, andahre metah nde ạma nunde che cạ́h ihyan nación yuhn vo. 20 Mạn ne, din dạmá nchuhn cạva che ndihche vih vo mạn, cạva che nte cuandé nchuhn dehco che nchiche cadena cuh u mạn. Nchiche cadena cuh u, te ritahnó che va che conahn ndudo che te Dendiohs, checadino uvo, ihyan nación yahn Israel.

21 Tuhme rạhn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Nde ạma cạca che dirun ihyan estạdo yahn Judea yahn dehtenduh che redin ne, ametah ndạ tạh nuhn. Namin nde ạma dihno vo che rica ye min, rendạ ye muhn ne, hua chihngạ rạhn ye yahn ne. 22 Ate nahn cahnevan nuhn deh cạhma ne, te a numacuahn no ne, tạn ihyan yahn vederihquentiyon ra che ritahno nchuhn.

23 Tuhme chihco ye ạma ro, ne ạma yạhn ye ndo dạma ye vah nạn che quenun Pạblo, ne numa ro cahndudo ye yahn vederihquentiyon che ndạhco cạde Dendiohs. Rahndudo ye ley che dirun Moisés mạn, ndudo che dirun profeta mạn, ne nahn ye che conahn ihyan chahn yahn Dihvo vo Jesucristo. 24 Nạhn ihyan chahn ne, chitahno ye, ne nạhn ye ne, hua chitahno ye. 25 Nducote nạhn ye ne, hua quenan ino ye ne, necuan ye che nahn nạhn ye. Tuhme rạhn Pạblo ri ye ihyan chahn:

—A ndạhcạ ndudo che cạh Vaco Ndah yahn Dendiohs, cahndudo ihyan profeta Isaías, chihnevan ihyan ndico yuhn vo:

26 Cuehn, cuahndode nạn ihyan sih tuhcạ:
“Cuahn dạma rihnevan nchuhn, ate hua renahn ne.
Cuahn dạma rendihche ro ne, ate hua renchanạn ne,
27 te nedin cheche mạn ne chedave yahn ne.
Hua redinahn ne mạn, hua rihcovan ne mạn,
hua renahn ne mạn, hua rento ino ne nunde yahn ne mạn.
Chemin che hua renchahco Dendiohs cạva ne.”

28 Mạn ne, cadino nchuhn te cuahndudo nuhn ndudo ndạh yahn Jesucristo vạn ihyan nación chenạhn. Ihyan chahn che cuạco ne, cạhcovan ye, ne ndedevahn Dendiohs ihyan.

29 Cuahn che chihno rạhn Pạblo tihcạ ne, conạhn ihyan chahn, quenan ạma ndeh rente ye nduco vih, te chi tạn ye yahn ndudo min.

30 Pạblo ne, quenan ye min o nduyo, quenun ye vah nạn che tumanan ye, ne nevahnecun ye nducoyạca ihyan che rahn ye, rendihchero ye ihyan. 31 Rahndudo ye yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs mạn, ricuahn ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo mạn, ne nde ạma ihyan ne, hua din vạhche ye yahn ye.

CA̱CA CHE DIRUN SAN PA̱BLO, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YA̱N ROMA

1 U Pa̱blo, che tenda̱hnun Dendiohs u, che dín ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ma̱n, che co apóstol ma̱n, che cuahndudó ndudo ndah yahn ye ma̱n ne, dirún ca̱ca cuh yahn ne.
2 Yahn ndudo ndah min ne, a chihco ca̱de Dendiohs na̱n Ndudo ndah yahn ye nde a ra̱hn me, dirun ihyan profeta yahn ye. 3 Ndudo ndah min ne, ra̱hn yahn Da̱ya ye, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chihndeya̱n ye va̱n nda̱ta yahn David. 4 Numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, ntuche ye va̱n tena̱hn, ne nduco chemin chihnde ro che Da̱ya Dendiohs ihyan. 5 Che cuande yahn ihyan min ne, din yahino Dendiohs nuhn, ne a tenda̱hnun ye nuhn che co nuhn apóstol, cuahndudo nuhn Ndudo yahn ye va̱n ihyan nducuahn nación, ca̱va che nevahnecun ye, ne cotahno ye. 6 Va̱n ihyan chahn ne, nchuhn che a nedin yahn Dihvo vo Jesucristo nchuhn, ne nduco ne ndi cuande ne, te a tenda̱hnun Dendiohs nchuhn.
7 Nchuhn, ihyan yahn Dendiohs che yahino ye nchuhn, vate ne ya̱n Roma ne, dechúh ca̱ca cuh yahn ne. Chido vo Dendiohs ma̱n, Dihvo vo Jesucristo ma̱n, din yahino ye nchuhn, din ye che nda̱hca̱ cuahtenan ne.

Pa̱blo ne, nahn ca̱hn ye ya̱n Roma

8 Numachahte iyehnse ne, a chetuhn ndudo yahn nchuhn, nduhca̱ che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. Chemin che mena̱n vihca che cuande yahn ihyan min ne, renecá̱h nundihve cuahn Dendiohs ca̱va ne. 9 Dendiohs, ihyan min che redín ntiyon yahn ye numa inó, rahndudó ndudo ndah yahn Da̱ya ye ne, devano ye che cuahn da̱ma reva̱h ca̱va nchuhn. 10 Ricá ihyan che ata̱noca nduh ne, cuahnecun ye che chí quendihcheró nchuhn, 11 te a̱ma nahn chí quendihcheró nchuhn, ca̱va che dín che cuahtenan cuma ne vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, ne tahque numa ino ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo. 12 Ava̱ne ne, náhn che neca̱h ya̱n a̱ma ta̱mo vo chedave yahn vih, yahn che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo.
13 Dihnó, ra̱hn rí nchuhn te a̱ma ndeh yune na̱hn chí quendihcheró nchuhn, ne cuahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, nduhca̱ che redín va̱n ihyan nación chena̱hn, ca̱va che din Dendiohs che co ya̱hn ihyan, cotahno ye da̱ma nduco nchuhn. Ate nde meniyon ne, hua ri che chí. 14 A chihquentiyon Dihvo vo Jesucristo u che cuahndudó ndudo ndah yahn ye va̱n ihyan yahn nducuahn nación, va̱n ihyan devano ma̱n, va̱n ihyan tundo ma̱n. 15 Chemin che quenan inó che a nun cuahn chí va̱n nchuhn che vate ne ya̱n Roma, cuahndudó ndudo ndah yahn ye, cahnevan ne.

Vederihquentiyon yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo

16 Hua ri cuihna̱n yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, te chemin che vederihquentiyon yahn Dendiohs, ca̱va che ndedevahn ye nducoya̱ca ihyan che ritahno ye, mena̱n vihca ihyan nación yahn Israel, namin ihyan nación chena̱hn. 17 Ndudo ndah min ne, a vederihquentiyon yahn Dendiohs, te a na̱n ndudo min rihco ro ye che renedin yahn ye nducoya̱ca ihyan che ritahno ye,

nduhcạ̄ che a ndirun nạ̄n Ndudo
yahn ye tuhcạ̄: “Ihyan che ritahno
ye ne, ndo yạ̄n Dendiohs nduco ye,
nedin yahn ye ihyan, ndevahn ye.”

Nunde yahn ihyan

18 Nahn che cotahno vo, te a
devano vo che Dendiohs, ihyan
min che va ye vahchetero ne,
din ye castigo yah nducoyạ̄ca
ihyan nunde che rahcotạ̄hn ye
yahn Ndudo yahn ye. 19 Hua
ndạ̄hcạ̄ che tihcạ̄ rahcotạ̄hn ye,
te a devano cuạ̄co ye yahn ved-
erihquentiyon yahn Dendiohs,
yahn che a mạ̄n Dendiohs cạ̄h
ye, checadino ye. 20 Nde ro che
dendah Dendiohs iyehnse ne, a
devano ihyan te ihyan min che
Dendiohs, ne quenan cuma ye
vederihquentiyon cuahn dạ̄ma,
te tumacadino ye duh ihyan min,
yahn dehtenduh che dendah ye.
Chemin che nde metah deh che
cạ̄hma ye, cạ̄va che ndedevahn ye
ihyan. 21 Andahre a devano ye che
va Dendiohs, ate hua rendeva ye
yavenạ̄n ye, nde hua renecạ̄h ye
nundihve cuahn ihyan. Tahque
ndah ye ne, rendedecadino ye
yahn dehtenduh che nde hua
richihve, nto ye ihyan tundo.
22 Andahre ạ̄ma devano ye, che
rạ̄hco ye, ate nde hua renahn
ye. 23 Ndotenan che ndeva ye
yavenạ̄n Dendiohs, ihyan min che
va ye cuahn dạ̄ma mạ̄n, che ạ̄ma
chahte vederihquentiyon yahn
ye mạ̄n ne, rendeva ye yavenạ̄n
dehtenduh che redendah mạ̄n ye,
rentạ̄ve ye ihyan iyehnse mạ̄n, ite
che chenan cun cạ̄h te mạ̄n, yạ̄hda
mạ̄n, cu mạ̄n.

24 Chemin che chacondạ̄h
vedạ̄me Dendiohs ihyan chahn,
cạ̄va che quendi ye yune chihngạ̄
yahn ye, cahtera ye vedecuihno
yahn ye vạ̄n mạ̄n ye nduco vih.
25 Ndotenan che quendi ye yune
cuạ̄co, ndeva ye yavenạ̄n Den-
diohs, ihyan min che dendah ye
iyehnse mạ̄n, rendeva nducoyạ̄co
vo yavenạ̄n ye cuahn dạ̄ma mạ̄n
ne, quendi ye vederihncheh,
rendeva ye yavenạ̄n dehtenduh
che mạ̄n Dendiohs dendah ye.

26 Chemin che chacondạ̄h
vedạ̄me Dendiohs ihyan cạ̄va che
quendi ye nunde yahn ye nduco
vih, cahtera ye vedecuihno yahn
ye. Ihyan ndạ̄hta ne, ndotenan che
cahnevạ̄co ye, cuahtenan ye nduco
inchạ̄hn ye ne, rahtenan ye vạ̄n
mạ̄n ye nduco vih, rahtendihco
ye nunde. 27 A namin no tun
ihyan chạ̄hn. Ndotenan che nuhn
ye ndạ̄hta yahn ye ne, rihtera ye
vedecuihno yahn ye, rahtenan ye
vạ̄n mạ̄n ye nduco vih, ne nduco
chemin recạ̄h rihn mạ̄n ye ihyan,
rihco yạ̄n mạ̄n ye castigo che va
che co ye.

28 Nducote hua chihco ye che-
dave yahn ye che nevahnecun ye
Dendiohs ne, chacondạ̄h vedạ̄me
Dendiohs ihyan cạ̄va che quendi
ye vederendedecadino chihngạ̄
yahn ye, cuahtendihco ye nunde.
29 A ndedecuihta mạ̄n ye ndu-
cuahn nạ̄n nunde, chendihco ye.
Ndere rahtenan ye nduco ihyan
che hua nihnevạ̄co nduco ye mạ̄n,
ndere rahtechica ye mạ̄n, chenan
cuma ye vede idihya mạ̄n, vedeve
mạ̄n, vedetạ̄n mạ̄n, vederihncheh
mạ̄n. Cuahnde chende ye mạ̄n,
vate cạ̄nda ye nduco vih mạ̄n,
rihno ye vih mạ̄n. 30 Chihngạ̄
rạ̄hn ye yahn vih mạ̄n, rahcotạ̄hn
ye yahn Dendiohs mạ̄n, hua
renevahnecun ye nde ạ̄ma ihyan
mạ̄n, redin yạ̄de ye mạ̄n, redin cun
ye mạ̄n, rendedecadino ye demạ̄n
yahn dehtenduh che chihngạ̄ mạ̄n,
hua renevahnecun ye indihte
yahn ye mạ̄n, 31 hua renahn ye
mạ̄n, hua redinahn ye ndudo yahn
ye mạ̄n, hua renan vạ̄hino ye
vih mạ̄n, hua devano nchahco ye
yahn vih mạ̄n. 32 Andahre devano
ndah ye vederihquentiyon yahn
Dendiohs che ihyan nunde ne, va
che co ye castigo yahn nunde yahn

ye, ate riquendi ye rahtendihco
ye nunde, nde tuno rendonan ye
combiero yahn ye che dạma ri ye
nduco vih.

2

Dendiohs ne, techecạde ye numa cuạco

1 Nducote a devano nducoyạca
ihyan che va che co ihyan nunde
castigo ne, adecoduhno ihyan che
rendạhchenan ye ihyan chenạhn
ne, nde nạn che cạhma ye metah,
te a dạma ri ye nduco vih, rah-
tendihco ye nunde. 2 A devano
vo che dạma no redin Dendiohs
castigo ihyan che rendạhchenan
ye. 3 Nchuhn che rendạhchenan
ne ihyan nunde chenạhn, ate dạma
ri ne nduco ye ne, hua rạhco ne
che ndevahn ne yahn castigo yahn
Dendiohs. 4 Hua ducherino ne
vedechahtino yahn Dendiohs mạn,
vedeyahino chahte yahn ye mạn.
A devano ne che quenan cuma
Dendiohs vedeyahino nduco ne,
te nahn ye che nto ino ne nunde
yahn ne. 5-6 Ate nducote redin
cheche ne chedave yahn ne, hua
nahn nto ino ne ne, redecuihta ne
nunde yahn ne. Mạn ne vedin
ne, te techecạde Dendiohs yahn ne
numa cuạco, ne va che co ne cas-
tigo. Ndạ ro min ne, techecạde ye
yahn nducoyạca ihyan, tunoca che
nedin ye ndahtenan ye iyehnse.
7 Ihyan che chahtino ye, redin ye
che ndah mạn, chenan ino ye che
quendạh yavenạn ye mạn, che
ndeva Dendiohs ihyan mạn ne,
a ihyan chahn che cuahtenan ye
vahchetero numacuahn ro. 8 Ate
ihyan che cạnda tin ye mạn, che
rahcotạhn ye yahn ndudo cuạco
mạn, che riquendi ye yune chi-
hngạ yahn ye mạn ne, quenan
cuma che din Dendiohs castigo yah
ihyan. 9 Nducoyạca ihyan nunde
yahn nducuahn nación, menạn vi-
hca ihyan nación yahn Israel ne,
chuhrihn ye, din Dendiohs cas-
tigo ihyan. 10 Me ihyan nducuahn
nación che din ye che ndah, menạn
vihca ihyan nación yahn Israel ne,
ạma ndah ro yahn ye mạn, ndeva
Dendiohs ihyan mạn, din ye che
ndạhcạ cuahtenan ye mạn.
11 Tihcạ, te Dendiohs ne,
quendihconahn retechecạde ye.
12 Nducoyạca ihyan che chendihco
ye nunde, che nde hua devano ye
ley che dirun Moisés ne, ndiyu ley
min che cạhcantiyon castigo che
co ye, ate va che co ye castigo.
Namin nducoyạca ihyan che a
devano ye ley min, ate chendihco
ye nunde ne, va che co ye castigo
nduhcạ che rihquentiyon ley min.
13 Tihcạ, te atenạn ihyan che
redinahn ye ley min, che ndo
yạn Dendiohs nduco ye, nedin
yahn ye ihyan, ndiyu ihyan che
ndere rihnevan ye. 14 Cuahn che
ihyan nación chenạhn, che nde
hua devano ye ley min, redin
ye nduhcạ che rihquentiyon ne,
a ndero ndi che redinahn ye
vederihquentiyon yahn Dendiohs,
andahre hua devano ye ley min.
15 Nạn nducuahn che redin ye ne,
rihco ro ye che anduhnecạ ndete
che renevahnecun ye ley min.
Nạhn cuạn ne, rendạ yahn ye che
cuahtendihco ye nunde, ne va che
co ye castigo. Nạhn cuạn ne, rendạ
yahn ye che hua co ye castigo,
yahn che rạhco ye che hua chahte
nunde yahn ye. 16 Ndạ ro yahn
ne, quenan cuma che cạhcantiyon
Dendiohs che techecạde Dihvo vo
Jesucristo nunde yahn nducoyạca
ihyan, nde nducuahn nunde che
chahtendihco ye cuạhn ndeh.

Nunde yahn ihyan nación yahn Israel

17 Nchuhn ihyan nación yahn Is-
rael, hua dehva co yahn ne, che
rạhco ne, te ndichahtino ne ley che
dirun Moisés. Redin yạde ne, rạhco
ne che yahn Dendiohs nchuhn. 18 A

devano ne deh che nahn ye che di-
nahn ne che rạhco ne, ne nducote
chahn ne ley min ne, rạhco ne
che devano tendạhnun ne cha che
ndah vạn dehtenduh che redin ne.
19 Numacuahn vedeyạde chenan
ino ne che devano cacuahn ne
ihyan tundo. Rạhco ne che ạma
devano cạh cuande ne ihyan tạcạ
co tuno ye nạn Dendiohs. 20 Rạhco
ne che ạma devano cacuahn ne
nde ihyan che hua renahn ye mạn,
nde checạhya mạn, te a nchuhn
che va tạh ne vededevano mạn,
ndudo cuạco mạn, nạn ley che
dirun Moisés. 21 Tuhme nducote
ạma devano cacuahn ne, che rạhco
ne, ¿me dehra cuande che hua re-
dinahn mạn ne? Nducote rahn-
dudo ne che hua din duco ihyan,
¿me dehra cuande che reduco mạn
ne? 22 Nducote rahndudo ne che
hua din duche yahn ihyan che a
nihnevạco ye, ¿me dehra cuande
che redin duche yahn mạn ne che a
nihnevạco ne? Nducote rahndudo
ne che hua ndeva ihyan yavenạn
dehtenduh che redin ye dendiohs
yahn ye, ¿me dehra cuande che
reduco ne dehtenduh che rigonun
chihve che va chete yạco yahn
ihyan chahn? 23 Nducote ạma
redin yạde ne che devano ne ley
yahn Dendiohs, ¿me dehra cuande
che duche rino ne ihyan, hua re-
dinahn ne che rihquentiyon ye?
24 Nduco che tihcạ redin ne ne, a
tạn renun cạh nduhcạ che a ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:
“Ihyan nación chenạhn ne, a cạva
che duhtuno ihyan nchuhn che
chihngạ rạhn ye yahn Dendiohs.”

25 Che chenan seña nchuhn ne,
tạcạ hua, richihve yahn ne ndete
che redinahn ne ley che dirun
Moisés. Ate nducote hua redinahn
ne ne, a ndere chenan seña me
nchuhn. 26 Me ihyan nación
chenạhn ne, ndete che redinahn ye
che rihquentiyon ley min ne, redin
yahn Dendiohs ihyan, andahre
hua chenan seña ihyan. 27 Ihyan
che redinahn ye ley min, andahre
hua chenan seña ihyan ne, ndạhco
ndiya ye nchuhn che nde chenan
seña nchuhn mạn, nde devano ne
ley min mạn, ate hua redinahn
ne. 28 Ndiyu che ndạta yahn Israel
nchuhn mạn, che chenan seña
nchuhn mạn, che cochihve yahn
ne cạva che nedin yahn Dendiohs
nchuhn, 29 te atenạn ihyan che
numacuahn chedave yahn ye
renevahnecun ye che rihquen-
tiyon Dendiohs mạn, redinahn
ye mạn, renedin yahn Dendiohs
ihyan. Che cochihve yahn ne
ne, che nedin yahn Dendiohs
nchuhn, ndiyu che nevahnecun
ihyan iyehnse nchuhn.

3

1 Nducote tihcạ ne, co vate
nchuhn che rạhco ne che tahque
ndah ro yahn ihyan nación
chenạhn, che co nchuhn che ndạta
yahn Israel nchuhn mạn, che
chenan seña nchuhn mạn. 2 Ate
tahque ndah ro yahn nchuhn,
te a tạh ihyan ndico yahn ne,
chihco Dendiohs Ndudo yahn
ye. 3-4 Andahre ạma yạhn ihyan
chahn hua dinahn ye yahn Ndudo
min, ate ndiyu cạva chemin che
ndạca dạma Dendiohs yahn ndudo
yahn ye che cạh ye, te ihyan min
ne, redinahn ye ndudo yahn ye,
andahre nducoyạca ihyan hua
redinahn ye. Tihcạ ye, nduhcạ
che a ndirun nạn Ndudo yahn ye
tuhcạ:

Nducuahn che redin Dendiohs ne,
ndah.
Chemin che nde hua co cạhma
nunde ihyan yahn ye.

5 Co vate nchuhn che rạhco ne te
nạn nunde yahn ne rihnde ro che
ạma ndah Dendiohs, ne hua redin
yahn che din ye castigo nchuhn
cạva nunde yahn ne. 6 Ate hua,
te Dendiohs ne, a numa cạ ndah
ihyan ye. Ndete che hua tihcạ
ne, nde hua co techecạde ye yahn
ihyan nunde.

7 Ndete che nạn nunde yuhn vo
tahque ndah cuhnde ro che ạma
ndah Dendiohs ne, nde hua que-
nan cuma che techecạde ye yuhn
vo. 8 Ndete che tihcạ ne, tahque
ndah quendi vo nunde yuhn vo, te
chemin che cochihve. Vate nạhn
ihyan che ndere rạhn ye che tihcạ
rahndudo nuhn. Ihyan chahn ne,
redin yahn che din Dendiohs cas-
tigo ihyan.

Nducoyạca ihyan ne, chendihco ye nunde

9 Co vate nchuhn che rạhco ne
che uvo, ihyan nación yahn Israel
che tahque ndah ihyan uvo vạn
nducoyạca ihyan iyehnse. Ate
hua cuạco chemin, te nducoyạca
ihyan nación yahn Israel mạn,
ihyan nación chenạhn mạn ne,
quendihconahn chendihco ye
nunde nduhcạ che a ndirun yahn
ye, 10 nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ:

Metah nde ạma ihyan che ndah
ihyan ye.
11 Metah nde ạma ihyan che re-
nahn ye.
Metah nde ạma ihyan che
renecạhco ye Dendiohs.
12 Nducoyạca ye ne, chacondạh
vedạme ye Dendiohs,
quendi ye yune chihngạ.
Metah nde ạma ihyan che
runecạde ye.
13 Demạn ndudo chihngạ mạn,
ndudo rihncheh mạn,
ndudo rendih mạn, rente ye.
14 Demạn che rạhva ye mạn, rạhn
tạn ye mạn.
15 Nduco hua no rihn deh ne, rihno
ye vih.
16 Nduh cuạn nạn che vatechica
ye ne, redetohnan ye mạn,
rihco ye vedeyah mạn.
17 Nde hua rendạ yahn ye che
ndạhcạ cuahtenan ye nduco
vih.
18 Nde hua rendạ yahn ye che
nevahnecun ye Dendiohs.
19 A devano vo te nducuahn che
ndirun nạn ley che dirun Moisés
ne, a ndirun cạva che, nducoyạca
ihyan che rihquentiyon ley min
ihyan ne, tumacadino ye yahn
nunde yahn ye, nde metah deh
che cạhma ye ro che techecạde
Dendiohs yahn ye. 20 Ley min
ne, nducote a chihnde atenạn cạva
che co devano ihyan che va nunde
yahn ye ne, chemin che nde ạma
ihyan hua co cạhma ye che ndah
ihyan ye nạn Dendiohs, andahre
rạhn ye che redinahn ye.

Cạva che ndevahn vo ne, va che cotahno vo

21 Ate mạn ne, a devano vo te
ndiyu che quendi vo ley min che
ndo yạn Dendiohs nduco vo, nedin
yahn ye uvo, te a mạn ye te ye,
checadino vo tạcạ che din ye, ne
chemin ne, a ndirun nạn ley min
mạn, nạn ndudo che dirun ihyan
profeta mạn. 22 Nducoyạco vo ne,
cạva che ndo yạn Dendiohs nduco
vo, nedin yahn ye uvo ne, va che
cotahno vo Dihvo vo Jesucristo.
Tihcạ, te dạma no rendihche ye
nducoyạco vo. 23 Nducoyạco vo
ne, chendihco vo nunde, nde hua
co cạhmo vo che ndah ihyan uvo
nạn Dendiohs. 24 Andahre hua co
cạhmo vo che ndah ihyan uvo nạn
ye, ate numacuahn vedeyahino
ndo yạn ye nduco vo, nedin yahn
ye uvo, dechuh ye Dihvo vo Jesu-
cristo, ndedevahn ye uvo. Mạn ne,
a ndo yạn ye nduco vo. 25 Dechuh
ye ihyan, chih ye, chera yun yahn
ye cạva nunde yuhn vo, ne che
cotahno vo ihyan ne, ndạco vo ved-
erenchahco. Che tihcạ din Den-
diohs ne, chihco ro ye che numa
cuạco din chahtino ye yahn nunde
che chahtendihco ihyan ndico nde
ro menạn. 26 Namin chihco ro ye
mạn ro cuh, che numa cuạco rendo
yạn ye nduco ihyan che ritahno ye
Dihvo vo Jesucristo, renedin yahn
ye ihyan.

27 Mạn ne, ametah din yạde
nchuhn che redinahn ne yahn
ley min, te atenạn che cotahno
ne Dihvo vo Jesucristo, ndo yạn
Dendiohs nduco ne, nedin yahn
ye nchuhn. 28 Tihcạ, te rạ́hn rí
nchuhn te andahre hua nedinahn
ihyan ley min, ate nduco che
cotahno ye ihyan min ne, ndo yạn
Dendiohs nduco ye, nedin yahn ye
ihyan.
29 Dendiohs ne, Dendiohs yahn
nducoyạca ihyan iyehnse, ihyan
nación yahn Israel mạn, ihyan
nación chenạhn mạn, ndiyu
demạn yahn ihyan nación yahn
Israel. 30 Tihcạ, te ạma no Den-
diohs, ne ihyan min ne, rendo yạn
ye nduco ihyan nación yahn Israel
mạn, ihyan nación chenạhn mạn,
renedin yahn ye ihyan nduco che
cotahno ye Dihvo vo Jesucristo.
31 Che ritahno vo ihyan min ne,
ndotenan che rendạhco ndiyo vo
ley min ne, recạh dito vo.

4

Nduhcạ che chitahno Abraham

1 A devano vo nduhcạ che din
ihyan ndico yuhn vo Ābraham.
2 Co rạhco ihyan che nedin yahn
Dendiohs ihyan min yahn che
runecạde quenan ye iyehnse.
Ate hua tihcạ, 3 te nạn Ndudo
yahn Dendiohs ne, ndirun tuhcạ:
“Abraham ne, chitahno ye Den-
diohs, ne chemin che din yahino
Dendiohs ihyan, nedin yahn ye
ihyan.” 4 Che renedihvo vo mozo
yuhn vo ne, ndiyu vedevạhino
chemin, te quendihco vo yahn
ye. 5 Ate che rendo yạn Dendiohs
nduco ihyan nunde che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo, renedin
yahn ye ihyan ne, chemin che
cuạco ne, vedevạhino, ndiyu che
quendihco ye. 6 Atihnocạno tun
che dirun David yahn ihyan che
redin Dendiohs vedevạhino nduco
ye, rendo yạn ye nduco ye, renedin
yahn ye ihyan. 7 Dirun ye tuhcạ:
Ạma ndah ro yahn ihyan che
rendạca ye vederenchahco
cạva nunde yahn ye.
8 Dihvo Dendiohs ne, hua redin ye
castigo ihyan chahn.
9 Cuedevano nchuhn te
vedeyahino yahn Dendiohs ne,
ndiyu demạn cạva ihyan che
chenan seña ihyan, te namin
cạva ihyan che hua chenan seña
ihyan. A rạhn vo che Abraham
ne, nducote chitahno ye ne, nedin
yahn Dendiohs ihyan. 10 Ro che
nedin yahn Dendiohs ihyan ne,
nde metah conan seña ihyan.
11 Dinocạ chitahno Abraham,
tuhme nedin yahn Dendiohs
ihyan, chihquentiyon ye che conan
seña ihyan, cạva che cuhnde ro
che a nedin yahn ye ihyan. Nduco
tihcạ ne, tihyon yune Abraham
nde ihyan che hua chenan seña
ihyan, che cotahno ye Dendiohs,
cạva che ndo yạn Dendiohs nduco
ye, nedin yahn ye ihyan. 12 Namin
tihyon yune ye ihyan che chenan
seña ihyan, che hua cochahtino ye
che chenan seña ihyan, te tahque
ndah ye ne, cotahno ye Dendiohs
nduhcạ che chitahno mạn ye, ro
che nde metah conan seña ihyan.

Rendedevahn Dendiohs ihyan che ritahno ye

13 Dendiohs ne, cạh ye ndudo
yahn ye Abraham che co yạhn
ndạta yahn ye iyehnse, yahn che
chitahno ye ihyan, ndiyu yahn che
dinahn ye ley che dirun Moisés.
14 Ndete che atenạn ihyan che re-
dinahn ye ley min che renedin
yahn Dendiohs ihyan ne, tuhme
nde metah deh cuande che co-
tahno vo ihyan, nde huane che cạh
ye ndudo yahn ye. 15 Ate hua tihcạ,
te ley min ne, ndotenan che cạhco
ro che nedin yahn Dendiohs ihyan
ne, tahque ndah ne, rihco ro che
din ye castigo ihyan nunde. Me
ndete che metah ley min ne, nde

hua tumacadino vo che va nunde
yahn ihyan.
16 Chemin che, che ritahno
vo Dendiohs ne, numacuahn
vedeyahino renedin yahn ye uvo.
Andahre hua ndi cuande vo vạn
ihyan che va tạh ye ley min,
hua dehve din yahn, te nduco
che ritahno vo ihyan nduhcạ che
chitahno Abraham ne, renedin
yahn ye nducoyạco vo. Nduco
tihcạ ne, riquendi vo yune yahn
Abraham, 17 nduhcạ che a ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:
"Ạma yạhn ihyan quendi ye yune
yehn, cotahno ye u." Quendi
vo yune yahn ye nduhcạ che
nahn Dendiohs, ihyan min che
rendedetuhche ye ihyan che a ndih
ye mạn, rihco cạde ye dehtenduh
che nahn ye, ne rinahn mạn.
18 Abraham ne, andahre
ametah vedechahtino che ndạca
ndạta yahn ye, ate numacuahn
vedechahtino chitahno ye che
rạhn Dendiohs nduco ye, che ạma
co yạhn ndạta yahn ye. 19 Ro min
ne, ametah vedechahtino yahn
ye, te a ri ye tenduh ạma ciento
nduyo, ne ihyan ndạhta yahn
ye Sara ne, namin a indihte ye.
Avạne ne, a numacạ hua rendạca
dạya ye. Ate nde nduco nduh
ne, a chitahno ye ndudo che cạh
Dendiohs ihyan. 20 Ndotenan che
o vederendedecadino yahn ye ne,
chitahno ye numa ino ye ndudo
che cạh Dendiohs ihyan, ne ndeva
ye yavenạn ye. 21 Chichahtino ye
numacuahn chedave yahn ye che
Dendiohs ne, va vederihquentiyon
yahn ye che redinahn ye ndu-
cuahn ndudo yahn ye che recạh
ye. 22 Chemin che nducote tihcạ
chitahno ye Dendiohs ne, nedin
yahn Dendiohs ihyan.
23 Che nedin yahn Dendiohs
ihyan min ne, a ndirun nạn Ndudo
yahn ye, ndiyu demạn cạva ihyan
min, 24 te namin cạva uvo, cạva
che tumacadino vo che nduco che
cotahno vo Dendiohs ne, ndo yạn
ye nduco vo, nedin yahn ye uvo.
A ihyan min che ndedetuhche ye
Dihvo vo Jesucristo vạn tenạhn.
25 Che chihno ihyan iyehnse Dihvo
vo ne, a cạva nunde yuhn vo, ne
che ntuche ye ne, a cạva che ndo
yạn Dendiohs nduco vo, nedin
yahn ye uvo.

5

Nduhcạ che ndo yạn Dendiohs nduco vo, nedin yahn ye uvo

1 Nducote tihcạ ne, nedin yahn
Dendiohs uvo mạn, ndo yạn ye
nduco vo mạn, yahn che ritahno vo
Dihvo vo Jesucristo. 2 A cạva Dihvo
vo Jesucristo che din yahino Den-
diohs uvo, nedin yahn ye uvo. Mạn
ne, numacuahn vedeyeno chenan
ino vo che cuahtenan vo nạn ye
vahchetero. 3 Ndiyu demạn yahn
chemin che ri yeno vo, te namin
ri yeno vo yahn che rechuhrihn
vo. A devano vo te cuahn che
rechuhrihn vo ne, rendạco vo
vedechahtino mạn, 4 cuahn che
chenan cumo vo vedechahtino ne,
riquendạh ndah vo mạn, cuahn
che riquendạh ndah vo ne, chenan
ino vo Dendiohs mạn, 5 cuahn che
chenan ino vo Dendiohs ne, hua
dehve rạhco vo mạn. Hua dehve
rạhco vo, te Dendiohs ne, rihco
ro ye vedeyahino chahte yahn ye
nduco vo, din ye che quenun Vaco
Ndah yahn ye uvo.
6 Cuahn che ametah vedechahtino
che ndạca ihyan vederenchahco
cạva nunde yahn ye ne, ro min
niyon chih Dihvo vo Jesucristo
cạva nducoyạca ihyan nunde,
nduhcạ che a chihco cạde Den-
diohs. 7 Hua ndere ndạca ạma
ihyan che cạhquino ye cạhco
mendạhn ye ihyan coh ye cạva
tạma ca ihyan, andahre ndah
ihyan ye. 8 Ate Dendiohs che
cuạco, andahre ạma chendihco
vo nunde, chihco ro ye che ạma
yahino ye uvo, dechuh ye Dihvo

vo Jesucristo, chih ye cạva che
ndedevahn ye uvo. 9 Mạn ne,
nducote a nedin yahn Dendiohs
uvo, yahn che a chih ihyan min,
chera yun yahn ye cạva nunde
yuhn vo ne, a devano cuạco vo
te a ndedevahn ihyan min uvo,
ametah che co vo castigo ro che
techecạde Dendiohs yahn ihyan
nunde. 10 Tihcạ, te ro menạn
cuahn che ri yudo yahn Dendiohs
nduco vo, cạva nunde yuhn vo ne,
ndo yạn ye nduco vo yahn che
chih Dạya ye, nedihve ye nunde
yuhn vo. Mạn che a ntuche ihyan
min mạn, che yạn Dendiohs nduco
vo mạn ne, tahque nun ndevahn
vo. 11 Ạma yeno vo che ndo yạn
Dendiohs nduco vo, din Dihvo vo
Jesucristo.

Ejemplo yahn Adán

12 Cạva Adán ne, chihnde nunde
muhn iyehnse cuh, ne cạva nunde
min ne, chihnde cạde che coh
nducoyạca ihyan, te nducoyạca ye
ne, chendihco ye nunde. 13 Nde
ro che metah cuhnde ley che
dirun Moisés ne, ihyan iyehnse
ne, a ihyan nunde ye. Ate nạn
che metah ley ne, nde hua duhva
ra cuande nunde yahn ihyan.
14 Andahre hua dạma nunde
yahn ihyan nduhcạ nunde che
chahcotạhn Adán yahn Dendiohs,
ate quendi chih ye, canạn nde
ro min, nde ndạ ro che quenan
Moisés iyehnse. Cạva Adán ne,
nducoyạca ihyan iyehnse ne,
chendihco ye nunde. Ate cạva
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min
che ndạ ye iyehnse adive ne, co
ndevahn nducoyạca ye.

15 Cạva nunde yahn Adán
ne, chendihco nducoyạca ihyan
nunde. Ate hua tihcạ vedevạhino
yahn Dendiohs, te dechuh ye Di-
hvo vo Jesucristo, ne numacuahn
vedeyahino, ndiyu demạn ndede-
vahn ye ạma yạhn ihyan cạva che
hua co ye castigo, ate namin din ye
che co cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro. 16 Cạva nunde
yahn Adán ne, va che co nducoyạca
ihyan castigo. Ate hua tihcạ
vedevạhino yahn Dendiohs, te
andahre ạma chendihco ihyan
nunde, ate ndo yạn Dendiohs
nduco ye, nedin yahn ye ihyan.
17 Cạva nunde yahn Adán ne, va
che coh nducoyạca ihyan. Ate hua
tihcạ vedevạhino yahn Dendiohs,
te cạva Dihvo vo Jesucristo ne,
nducoyạca ihyan che ndo yạn
Dendiohs nduco ye, nedin yahn
ye ihyan ne, ạma ndah ro yahn
ye, cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro.

18 Tuhme nducote quendi-
hco Adán nunde ne, va che co
nducoyạca ihyan castigo. Ate
nducote ndạhcạ din Dihvo vo Je-
sucristo, chih ye cạva ihyan nunde
ne, ndo yạn Dendiohs nduco ye,
nedin yahn ye ihyan. 19 Tihcạ, te
yahn che chahcotạhn Adán yahn
Dendiohs ne, nducoyạca nducondi
ihyan ne, chihndạnan ihyan.
Ate yahn che dinahn Dihvo vo
Jesucristo yahn Dendiohs ne, ạma
yạhn ihyan, nedin yahn Dendiohs
ihyan.

20 Ley che dirun Moisés ne,
chihnde cạva che tahque cuhnde
ro nunde yahn ihyan che co ro
menạn, ne ạma chihnde ro che
chendihco ye nunde. Ate nde
nduco nduh ne, tahque quenan
cuma Dendiohs vedeyahino, 21 ne
andahre redin nunde yahn ihyan
che co ye castigo, ate numacuahn
vedeyahino ndo yạn Dendiohs
nduco ihyan che ritahno ye Dihvo
vo Jesucristo, nedin yahn ye
ihyan, cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro.

6

*Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Je-
sucristo ne, ametah che cuahtendi-
hco ye nunde*

1 Nducote tihcạ ne, nde hua nd-
edecadino vo che quendi vo cuaht-
endihco vo nunde cạva che tahque
cuhnde ro vedeyahino yahn Den-
diohs nduco vo. 2 Ndiyu tihcạ che
va che din vo, te a chihcomạn vo
nunde yuhn vo, ne hua ndạhcạ che
quendi vo. 3 Cuedevano nchuhn
te che chedenune vo, cah vo Dihvo
vo Jesucristo ne, nguahco yuhn
vo che chih ye, chi cuande vo
vạn ihyan yahn ye. 4 Tihcạ, cạva
che nduhcạ che numacuahn ved-
erihquentiyon ndedetuhche Den-
diohs Chida ihyan min vạn tenạhn
ne, namin uvo che a ndi i vo,
nedin nunde yuhn vo ne, din ye
che ndo vo ihyan ra, cuahtechico
vo runecạde.
5 Tihcạ, te nducote nguahco
yuhn vo che chih Dihvo vo, chi
cuande vo vạn ihyan yahn ye ne,
namin din Dendiohs che ndo vo
ihyan ra, cuahtechico vo runecạde
nduhcạ che ndedetuhche ye ihyan
min vạn tenạhn. 6 Din vo cuande
che anduhnecạ ndete che a chenan
yạh vo nduco Dihvo vo, cạva che
cạhcomạn vo nducuahn nunde
che chahtendihco vo ro menạn,
ne hua quendi vo cuahtendihco
vo. 7 Nduco tihcạ ne, anduhnecạ
ndete che a chih vo, ne ạma yune
no chihcomạn vo nunde yuhn vo.
8 Me nducote anduhnecạ ndete che
a chih vo dạma nduco Dihvo vo
Jesucristo ne, a chenan ino vo che
conduco vo ihyan, 9 te a devano vo
che a ndedetuhche Dendiohs ihyan
vạn tenạhn, ametah ndaconan coh
ye. Cạva ye ne, ametah vederih.
10 Me yahn che chih ye ne, ạma
yune no chih ye cạva nunde yuhn
vo. Ate ntuche ye, ne conạhn ye
vahchetero. Mạn ne, va ye nạn
Dendiohs. 11 Nduco tihcạ ne, din
vo cuande, ne cạhcomạn vo nunde
yuhn vo, runecạde cuahtechico
vo nduhcạ che nahn Dendiohs,
cochahtino vo Dihvo vo Jesucristo.
12 Chemin che hua quendi vo
cuahtechico vo vedeyeno yahn
mạn vo, cuahtendihco vo nunde.
13 Hua cạhco vo chedave yuhn vo,
cuahtendihco vo nunde, te tahque
ndah ne, nduhcạ ihyan ra ne, va
che cạhco vo chedave yuhn vo
tạh Dendiohs cạva che runecạde
cuahtechico vo nduhcạ che nahn
ye. 14 A ndevahn vo, ametah che
cuahtendihco vo nunde, te ndote-
nan che cạhcantiyon ley che dirun
Moisés uvo ne, a rihquentiyon
Dendiohs uvo, redin yahino ye
uvo.
15 Co vate ihyan che rạhco ye
che nducote yahino Dendiohs
uvo mạn, hua rihquentiyon ley
che dirun Moisés uvo mạn ne, a
vatemạn vo, co cuahtendihco vo
nunde. Ate hua tihcạ. 16 A devano
vo te ndete che cuanạn din vo
ntiyon nduco ạma patrón ne, va
che dinahn vo che cạhcantiyon
ye. A namin no tun ndete che
cạhco vo chedave yuhn vo tạh
Dendiohs ne, va che runecạde
cuahtechico vo nduhcạ che nahn
ye. Me ndete che cạhco vo chedave
yuhn vo che quendi vo yune yahn
mạn vo ne, va che co vo castigo.
17 Nundihve cuahn Dendiohs, te
nchuhn ne, andahre chahtechica
ne vedeyeno yahn mạn ne ro
menạn, chahtendihco ne nunde,
ametah tạma nạn che co din ne
ne, ate chitahno ne ndudo ndah
yahn Dihvo vo Jesucristo, chihco
ne chedave yahn ne tạh ye. 18 A
ndevahn ne, a chihcomạn ne
yune chihngạ yahn ne, cạva che
runecạde cuahtechica ne. 19 Dirún
ejemplo chemin chan cạva che
co conahn ne. Ro menạn me
ne, chihco ne chedave yahn ne
che quendi ne yune chihngạ, ne
ca cuahn ca cuahn nde tahque
chihngạ redin ne. Ate mạn ne,
nahn che cạhco ne chedave yahn
ne tạh Dendiohs, cạva che tahque
runecạde cuahtechica ne ro ro.
20 Ro menạn cuahn che quendi
ne yune chihngạ, chahtendihco ne
nunde ne, va mạn ino ne, nde

hua rendạ̄ yahn ne che runecạ̄de
cuahtechica ne. 21 Nducuahn de-
htenduh che chihngạ̄ din ne ro
min ne, hua chichihve yahn ne,
nde ri cuihnạ̄n ne yahn. Avạ̄ne
ne, a vate ne che co ne castigo.
22 Ate mạ̄n che ndedevahn Den-
diohs nchuhn, nchahco ye nunde
yahn ne ne, chihco ne chedave
yahn ne tạ̄h ye. Ạ̄ma cochihve
yahn ne, te runecạ̄de cuahtechica
ne, ne cuihno min ne, cuahte-
nan ne vahchetero numacuahn
ro. 23 Ihyan che rahtendihco ye
nunde ne, va che co ye castigo,
din nunde yahn ye. Ate ihyan
che ndichahtino ye Dihvo vo Jesu-
cristo ne, numacuahn vedevạ̄hino,
ndeva Dendiohs ihyan, cuahtenan
ye vahchetero numacuahn ro.

7

Nduhcạ̄ che rihquentiyon ley che dirun Moisés

1 Dihnó, nducote a devano
nchuhn ley che dirun Moisés ne,
a tumacadino ne te rihquentiyon
ihyan atenạ̄n ro che vate ye
iyehnse. 2 Condihche ne. Ạ̄ma
ndạ̄hta ne, rihquentiyon ley min
che hua co tehche te inchạ̄hn te,
cạ̄hnevạ̄co te nduco tạ̄ma chạ̄hn.
Ate ndete che coh inchạ̄hn te ne,
nuhndemạ̄n te yahn vederihquen-
tiyon min. 3 Chemin che ndete
che cuhnde te nduco tạ̄ma chạ̄hn
numanahn che va inchạ̄hn te ne,
din duche yahn te che a nihnevạ̄co
te, condihco te nunde. Ate ndete
che coh inchạ̄hn te ne, nuhndemạ̄n
te yahn vederihquentiyon min, ne
co ndaconan cạ̄hnevạ̄co te, ametah
condihco te nunde.

4 Dihnó, nduhcạ̄ ndạ̄hta che
a ndih inchạ̄hn te ne, tihchan
vo nạ̄n ley che dirun Moisés, te
nducote a chitahno vo Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che chih ye
ndedevahn ye uvo ne, a chihno
vederihquentiyon yahn ley min
cạ̄vo vo. Mạ̄n ne, a ndedetuhche
Dendiohs ihyan vạ̄n tenạ̄hn, ne
a ihyan min che rihquentiyon ye
uvo, nahn ye che cochihvo vo
nạ̄n ntiyon yahn Dendiohs. 5 Ro
menạ̄n cuahn che chahtechico
vo vedeyeno yahn mạ̄n vo ne,
andahre chihco ro ley min che
chendihco vo nunde, ne va che co
vo castigo, ate quendi vo chaht-
endihco vo nunde. 6 Ate ley ndico
me ne, chihno vederihquentiyon
yahn cạ̄vo vo. Mạ̄n ne, redin vo
ntiyon yahn Dendiohs numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn ye.

Rạ̄hn Pạ̄blo yahn nunde yahn ye

7 Andahre tihcạ̄, ate hua co
cạ̄hmo vo che cạ̄va ley min che
rahtendihco vo nunde. Ū ne, ndete
che hua cạ̄va ley min ne, nde
hua chidevanó cha che nunde.
Nduhcạ̄ vede idihya ne, a che
a ndirun yahn nạ̄n ley min che
chidevanó che nunde chemin. 8 A
cạ̄va ley min che tumacadinó che
ạ̄ma quendihcó nunde yahn vede
idihya, ate quendí nduco vede
idihya. Ndete hua cạ̄va ley min
ne, nde hua tumacadino vo che
va nunde yuhn vo. 9 Ro menạ̄n
cuahn che nde hua devanó ley min
ne, va mạ̄n inó. Ate cuahn che
chidevanó ley min ne, tumacadinó
che quendihcó nunde, ne ạ̄ma
chi ndạ̄ché cạ̄va. 10 Ley min ne,
a chihnde cạ̄va che tihyon yune
ihyan che runecạ̄de cuahtechica
ye, ne quenan inó che ndạ̄hcạ̄
conán. Ate ndotenan che tihcạ̄ ne,
chihco ro che ạ̄ma va nunde yáhn,
ne ạ̄ma chi ndạ̄ché. 11 Quenan inó
che ndạ̄hcạ̄ conán, ate chihncheh
mán u, te hua chichá dináhn
nduhcạ̄ che rihquentiyon ley min.
Ạ̄ma chi ndạ̄ché, te cuahn dạ̄ma
redín dehtenduh che rihco yudo
ley min yahn.

12 Chemin che a devano vo te
ley min ne, ndah. 13 Din che chi
ndạ̄ché, ate hua co cạ̄hma nundé
yahn, te ley min ne, ndah, ne
atenạ̄n che din ne, che chihco ro

che chihngą dehtenduh che dín.
Andahre tihcą, ate chahcotąhn che
rihquentiyon, ne a nunde yahn
mąn din che ąma chi ndąché.

14 A devano vo te ley min ne,
a Dendiohs che chihco ye, ate
u ne, ihyan nunde u, a ndihcó
chedave yáhn che condihcó nunde.
15 Nde mąn hua retumacadinó
nduhcą che redín, te ndotenan
che dín dehtenduh che ndah che
renan inó ne, redín dehtenduh
che hua ndah che hua renan
inó. 16 Nducote redín dehtenduh
che chihngą, che nde mąn hua
renan inó ne, retumacadinó te
ley min ne, ndah, yahn che
rihco yudo yahn dehtenduh che
chihngą. 17 Andahre hua nahn dín
dehtenduh chemin chan, ate hua
richá, ne redín, rendihcó nunde.
18 Tihcą, te vedeyeno yahn mąn ne,
hua ndąhcą. Nahn dín dehtenduh
che ndah, ate hua richá che dín.
19 Ndotenan che dín dehtenduh
che ndah che renan inó ne, redín
dehtenduh che chihngą che hua
renan inó. 20 Nducote redín demąn
dehtenduh che hua renan inó,
rendihcó nunde ne, a ndero ndi
che hua ndąhcą vedeyeno yáhn.

21 Tihcą rahno rí. Cuahn che
ndedecadinó che nahn dín che
ndah ne, tahque nun rendą yáhn
che dín dehtenduh che chihngą.
22 Andahre nahn dináhn veder-
ihquentiyon yahn Dendiohs, 23 ate
hua richa yáhn, te tahque nun
rendą yáhn che riquendí vedeyeno
yahn mąn, rendihcó nunde.

24 ¡Ąma vedín! ¿A va ihyan che
co ndedevahn ye u yahn che ąma
quendihcó nunde ne? 25 Atenąn
Dendiohs, te dechuh ye Dihvo vo
Jesucristo, ndedevahn ye u. ¡Nundi-
hve cuahn ihyan! Nduhcą che
a rąhn ne, nahn dináhn veder-
ihquentiyon yahn Dendiohs, ate
hua richa yáhn, te tahque nun
rendą yáhn che riquendí vedeyeno
yahn mąn, rendihcó nunde.

8

Nduhcą che rahtechica ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

1 Nducote a chih Dihvo vo
Jesucristo cąva nunde yahn ihyan
iyehnse ne, nducoyąca ihyan
che ritahno ye ihyan, chihcomąn
ye che rahtendihco ye nunde,
redinahn ye vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs
ne, ihyan chahn ne, a nchahco
Dendiohs nunde yahn ye, ametah
co ye castigo. 2 Tihcą, te uvo che
ritahno vo Dihvo vo ne, rihquen-
tiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs
uvo, redin che rendo vo ihyan ra,
ne ametah rahtendihco vo nunde
mąn, ndevahn vo yahn castigo
che va che co ihyan nunde mąn.
3 Nducote ąma nahn cuahtechico
vo vedeyeno yahn mąn vo ne,
hua chicha vo dinahn vo ley che
dirun Moisés. Ate Dendiohs ne,
ndedevahn ye uvo, dechuh ye
Dąya ye, ndo ye nduhcą ąma ihyan
iyehnse. Ihyan min ne, andahre
hua quendihco ye nunde, ate chih
ye, nedihve ye nunde yuhn vo.
4 Tihcą din ye cąva che, uvo che
a chihcomąn vo vedeyeno yahn
mąn vo, runecąde vatechico vo
nduhcą che nahn Vaco Ndah yahn
Dendiohs ne, co dinahn vo che
rihquentiyon ley min.

5 Ihyan che vatechica ye
vedeyeno yahn mąn ye, rahtendi-
hco ye nunde ne, rendedecadino
ye dehtenduh che chihngą. Me
ihyan che vatechica ye nduhcą
che nahn Vaco Ndah yahn Den-
diohs ne, rendedecadino ye yahn
vederihquentiyon yahn. 6 Ihyan
che redinahn ye vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs
ne, rendo ye ihyan ra, ne ndąhcą
rahtechica ye. Ate ihyan che vat-
echica ye vedeyeno yahn mąn ye,
rahtendihco ye nunde ne, quenan
cuma che din Dendiohs castigo
ihyan. 7 Ihyan che vatechica ye

vedeyeno yahn mạn ye, rahtendihco ye nunde ne, rahcotạhn ye yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs, nde hua ri che dinahn ye. 8 Che tihcạ redin ihyan chahn ne, hua recạh yune ye che ndo yạn Dendiohs nduco ye.

9 Ate nchuhn ne, ndete che cuạco che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn ne, hua vatechica ne vedeyeno yahn mạn ne, te redinahn ne che rihquentiyon. Me duh che metah nedin yahn Dihvo vo Jesucristo ne, hua quenun Vaco ye. 10 Ndete che quenun Vaco ye nchuhn ne, andahre ạma chendihco ne nunde, ate ndo yạn ye nduco ne, nedin yahn ye nchuhn. 11 Ndete che Vaco Ndah yahn Dendiohs, ihyan min che ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo vạn tenạhn, quenun nchuhn ne, numacuahn vederihquentiyon min ndedetuhche ye nchuhn ndạ ro yahn.

12 Dihnó, chemin che quenan cumo vo che cạhcomạn vo vedeyeno yahn mạn vo, 13 te ndete che cuahtechico vo vedeyeno yahn mạn vo, cuahtendihco vo nunde ne, va che co vo castigo. Ate ndete che cochahtino vo Vaco Ndah yahn Dendiohs, din che cạhcomạn vo vedeyeno yahn mạn vo ne, tuhme runecạde cuahtechico vo.

14 Nducoyạco vo che rihquentiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs uvo ne, a yahn ye uvo. 15 Che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo ne, ndiyu cạva che din vạh vo ihyan nduhcạ che din vo ro menạn, te cạva che nedin dạya ye uvo. Che rạhn vo yahn Dendiohs: “Ndih, Chida nuhn” ne, 16 a mạn Vaco ye rete che recadino vo che dạya ye uvo. 17 Me nducote a dạya ye uvo ne, ndeva ye uvo, cuahtenan vo dạma nduco Dihvo vo Jesucristo vahchetero. Ndete che rechuhrihn vo mạn ro cuh nduhcạ che chuhrihn Dihvo vo ne, quenan cuma che cuahtenan vo dạma nduco ye vahchetero.

18 A devano vo te che rechuhrihn vo mạn ro cuh ne, tah ra chemin, te ạma ndạhcạ cuahno vo cuahn che ndeva Dendiohs uvo, cuahtenan vo vahchetero. 19 Mạn ro cuh ne, nducuahn che va iyehnse ne, ạma ndạche chenan, ate ndạ ro che ndeva Dendiohs ihyan yahn ye ne, nde nducuahn dehtenduh chemin chan ne, ạma ndạhcạ cuahno. 20 Tihcạ, te nducuahn dehtenduh ne, a din dine Dendiohs, andahre metah nunde yahn. Ate ndạ ro yahn ne, 21 ndạhco cạde ye nducuahn, ne ạma ndạhcạ cuahno nduhcạ che cuahno ihyan yahn ye, te mạn ye cạhcantiyon ye nducuahn. 22 A devano vo te nde meniyon ne, nducuahn che va iyehnse ne, ạma ndạche chenan. 23 Namin uvo che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs uvo ne, ạma ri ndạche ino vo, chenan rino vo che ndedetuhche Dendiohs uvo, ndeva ye uvo. 24 A ndedevahn Dendiohs uvo, ne chenan ino vo che ndeva ye uvo. Dehtenduh che a chinahn ne, ametah chenan ino vo che comạn va che conahn, te a chinahn. Tihcạ, te nde ạma ihyan ne, hua quenan ino ye che comạn va che conạhn dehtenduh che a chinahn. 25 Uvo ne, numacuahn vedechahtino chenan ino vo dehtenduh che comạn va che conạhn.

26 Namin Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, rinan uvo vạn dehtenduh che rechuhrihn vo. Andahre hua devano covạh vo nduhcạ che redin yahn, ate rinan Vaco Ndah yahn Dendiohs uvo, rạhn nan uvo numa dito, nde hua tuno vederendedecadino yuhn vo deh cạhmo vo yahn. 27 Dendiohs, ihyan min che devano ye deh che rendedecadino vo ne, renahn ye deh che rica Vaco Ndah yahn ye, te rạhn nan ihyan yahn ye nduhcạ che nahn mạn ye.

Ihyan yahn Dendiohs ne, ametah

deh cuande che dihya nun ino ye co

28 A devano vo te uvo che
yahino vo Dendiohs, che mạn ye
tendạhnun ye uvo ne, nducuahn
che rahno ri vo ne, a cạva che ndah
yuhn vo. 29 Tihcạ, te a tendạhnun
Dendiohs uvo, ne chihco cạde ye
nde ro menạn che cotahno vo
ihyan, cạva che ạma yạhn vo co
vo nduhcạ Dạya ye, ihyan min che
conạn ye yuhn vo. 30 Uvo che a
tendạhnun Dendiohs uvo ne, din
ye che chitahno vo. Ndo yạn ye
nduco vo, nedin yahn ye uvo, ne
quenan cuma che ndeva ye uvo
vahchetero.
31 A devano cuạco vo te nducote
a mạn Dendiohs yahino ye uvo ne,
ametah duh che co cahnevi uvo
tạh ye. 32 Ihyan min ne, andahre
ạma yahino ye Dạya ye, ate chi-
hco mendạhn ye ihyan, chih ye
cạva nducoyạco vo. Nducote ti-
hcạ din ye cạvo vo ne, nde tahque
nun din ye dehtenduh chenạhn
cạvo vo. 33 Uvo che a tendạhnun
Dendiohs uvo ne, nde hua cochi-
hve yahn ihyan che cuih nunde
ye yuhn vo, te a mạn Dendiohs
nedin yahn ye uvo. 34 Hua cochi-
hve yahn ihyan che cuih nunde ye
yuhn vo, te Dihvo vo Jesucristo,
ihyan min che chih ye, ne ntuche
ye vạn tenạhn ne, va ye lạdo tạh
cuạco Dendiohs, ne a ihyan min
che rạhn nan ye uvo. 35 Ametah
deh che co din che to ino Dihvo
vo Jesucristo nduco vo. Andahre
chuhrihn vo mạn, andahre din tạn
ihyan nduco vo mạn, andahre nde
metah che chuh vo mạn, andahre
nde metah tino yuhn vo mạn, an-
dahre cạhnda yuhn vo che vato vo
tạh vederih mạn, andahre cạhno
ihyan uvo mạn, ate Dihvo vo Jesu-
cristo ne, yahino ye uvo. 36 Tihcạ
rahno ri vo, nduhcạ che a ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:

Dihve nuhn, yahn che ritahno
nuhn ndih, rihno ihyan
combiero yahn nuhn cuahn
dạma.

Rihno ye nuhn nduhcạ che rihno
ye itecuche che va che cạhno
ye ite.

37 Ate nde nduco nduh ne, hua
dehva co yuhn vo, te Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che yahino
ye uvo ne, redin ye cudạdo uvo.
38 Chemin che a devano cuạco vo
te nde huane vederih, nde huane
vedevihche, nde huane ángel, nde
huane vaco chihngạ, nde huane
dehtenduh che ri, nde huane deht-
enduh che va che co, 39 nde huane
nạn yạco, nde huane nạn yạno,
nde ạma nạn dehtenduh chemin
chan, hua co din che to ino Den-
diohs nduco vo, te ihyan min ne,
yahino ye uvo che cuande yahn
Dihvo vo Jesucristo.

9

A tendạhnun Dendiohs ihyan nación yahn Israel

1 Nduhcạ che ritahnó Dihvo
vo Jesucristo mạn, numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs mạn ne, cuạco
rạ́hn rí nchuhn 2-3 te ạma yah rí
cạva ihyan nación yáhn mạn, ạma
rendedecadinó cạva ye mạn, nde
tuno náhn che co dine mạ́n nạn
Dihvo vo Jesucristo, ndete che
nduco chemin co ndevahn ihyan
chahn. 4 Ihyan chahn ne, ndạta
yahn Israel ihyan, a nedin dạya
Dendiohs ihyan, ne numacuahn
vederihquentiyon chinduco ye
ihyan mạn, cạh ye ndudo yahn ye
ihyan mạn, chihco ye ley yahn ye
tạh ye mạn, chicuahn ye ihyan tạcạ
ndeva ye yavenạn ye mạn. 5 Ihyan
chahn ne, ndạta yahn ihyan ndico
ihyan. A nạn ndạta yahn ye
quendạh Dihvo vo Jesucristo,
ihyan min che Dendiohs ye. ¡Ạma
chahte vederihquentiyon yahn ye,
ndeva vo yavenạn ye cuahn dạma!
6 Che chi dine ạma yạhn ihyan
chahn ne, hua co din vo nunde
yahn Dendiohs, te ndudo yahn
ye ne, rinahn. Che cuạco ne,

andahre nducoyạca ye ndạta yahn
Israel ihyan, ate hua nducoyạca
ye chitahno ye. 7 Andahre ndạta
yahn Abraham ihyan, ate hua
nducoyạca ye chitahno ye nduhcạ
che chitahno ihyan min. Nạn
Ndudo yahn Dendiohs a ndirun
tuhcạ: "Atenạn vạn daye Isaac
din cuandé ndạta yehn." 8 Nduco
tihcạ ne, tumacadino vo che hua
nducoyạca ihyan che ndạta yahn
Abraham nedin yahn Dendiohs
ihyan, te atenạn ihyan che a necạh
ye ndudo yahn ye che nedin yahn
ye ihyan. 9 Ndudo yahn Dendiohs
che cạh ye Abraham ne, tuhcạ:
"Ndạ ro yahn ne, dín vederihno,
ne Sara ne, ndạca ạma dạya te."

10 A namin no tun nduh che
o sạhn dạya ihyan ndico yuhn
vo Isaac, nduco ndạhta yahn ye
Rebeca. 11 Sạhn chahn ne, an-
dahre nde metah cuahteyạn se, an-
dahre nde metah din se che ndah,
nde huane che chihngạ, ate Den-
diohs ne, tendạhnun ye ạma cha
sạhn chahn, chihco ro ye che re-
tendạhnun ye ihyan che ri yeno
mạn ye, atạnochan ye. 12 Rạhn ye
ri ye chaco se: "Sạhn che ive me
ne, conạn se yahn dihno se che
menạn." 13 Tihcạ chinahn nduhcạ
che a ndirun nạn Ndudo yahn Den-
diohs tuhcạ: "Tahque din yahinó
Jacobo che co Esaú."

14 Nde hua co cạhma vo che hua
ndạhcạ che tihcạ redin Dendiohs,
15 te a ndirun nạn Ndudo yahn ye
che rạhn ye nduco Moisés tuhcạ:
"Conan vạhinó adecoduhno ihyan
che ri yeno mạ́n." 16 Nducote ti-
hcạ ne, ihyan che ndevahn ye ne,
ndiyu yahn ntiyon che redin ye,
nde huane yahn che redin nun ino
ye, te atenạn che conan vạhino
Dendiohs ihyan. 17 Namin a ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs nduhcạ
che rạhn ye nduco rey yahn Egipto
tuhcạ: "A u che te yuné che quenen
rey, ne redín vederihno nan, ri-
hco ró che ạma quenan cumá ved-
erihquentiyon, cadino ihyan nu-
machahte iyehnse." 18 Nduco tihcạ
ne, a ndero ndi che duh che nahn
conan vạhino Dendiohs ne, renan
vạhino ye, ne duh che nahn din
cheche ye chedave yahn ne, redin
ye.

19 Co vate ihyan che rạhco ye che
nducote tihcạ ne, hua ndạhcạ che
din Dendiohs castigo ihyan nunde,
te mạn ye redin cheche ye che-
dave yahn ihyan chahn. 20 Ate nde
ạma ihyan hua co cạhma nunde ye
yahn Dendiohs. A Dendiohs che
dendah ye ihyan iyehnse, ne nde
ạma ihyan hua co cạhma nunde ye
yahn ihyan min yahn dehtenduh
che redin ye. 21 Ihyan che reden-
dah ye chite yạhn ne, co dendah
ye che ndạhchan mạn, co dendah
ye che ndere mạn, atạnocạ che ri
yeno mạn ye.

22 Atihnocạ Dendiohs. Co din ye
adecodehno che ri yeno mạn ye,
ne nde ạma ihyan hua co cạhma
nunde ye yahn ye. Cuahn che
nahn ye ne, co din ye castigo ihyan
nunde, cạhco ro ye vederihquen-
tiyon yahn ye. Andahre quenan
cuma che din ye castigo ihyan
chahn, ate redin chahtino ye yahn
ye. 23 Namin numacuahn veder-
ihquentiyon yahn ye rihco ro ye
che ạma chahte vedevạhino yahn
ye nduco ihyan che a tendạhnun
ye nde ro menạn. Ihyan chahn ne,
ndeva ye ihyan vahchetero. 24 Uvo
vạn ihyan nación yahn Israel mạn,
vạn ihyan nación chenạhn mạn ne,
a tendạhnun ye uvo, 25 nduhcạ che
dirun ihyan profeta Oseas tuhcạ:

Rạhn Dendiohs: "Ihyan che hua
ihyan yáhn ne, nedin yáhn
ihyan.

Ihyan che hua din yahinó ne, din
yahinó ihyan."

26 Namin rạhn ye: "Ihyan nación
chenạhn che ndiyu ihyan
yáhn ne, nedin dạyá ihyan,

cąhma nducoyąca ihyan che ihyan chahn ne, dąya Dendiohs ihyan."

27 Me ihyan nación yahn Israel ne, rąhn Dendiohs yahn ye, dirun ihyan profeta Isaías tuhcą: "Andahre ąma yąhn ihyan nación yahn Israel nduhcą che ndeh yąhndute che chetąve cuąhn chito nuniyąhn ne, neve ra ye che ndevahn ye, 28 te Dihvo vo Dendiohs ne, nduco nun no din ye castigo ihyan." 29 Namin dirun ihyan profeta Isaías tuhcą:

Ndete che Dihvo vo Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero, hua ndedevahn ye neve ihyan nación yuhn vo ne,

ametah nde ąma vo; a chihno chih vo, nduhcą che chihno chih ihyan yąn Sodoma mąn, ihyan yąn Gomorra mąn.

30 Nducote tihcą ne, a tumacadino vo che ihyan nación chenąhn che nde hua yahn Dendiohs ihyan ne, nducote a chitahno ye ne, nedin yahn Dendiohs ihyan. 31 Me ihyan nación yahn Israel ne, renevahnecun ye ley che dirun Moisés, chenan ino ye che ndevahn ye, ate nducote hua dinahn ye ne, hua nedin yahn Dendiohs ihyan. 32 Hua nedin yahn ye ihyan, te ndotenan che cotahno ye ne, tahque ndah ye ne, ndedecadino ye che dinahn ye ley min, ndevahn ye. Ate hua ndevahn ye, te va deh cuande che denda ye, 33 nduhcą che a ndirun nąn Ndudo yahn Dendiohs tuhcą:

Cuihcovan nchuhn. Dechúh ąma ihyan nación yahn ne.

Ihyan min ne, nduhcą ąma tu che conda cąh ihyan.

Ihyan che hua cotahno ye ihyan min ne, conda ye.

Ate ihyan che cotahno ye ihyan ne, ndevahn ye.

10

1 Dihnó, numacuahn chedave yáhn ricá Dendiohs che ndedevahn ye ihyan nación yahn Israel. 2 U ne, rąhn te ihyan chahn ne, rąhco ye te ąma redinahn ye che rihquenityon Dendiohs, ate nde hua renahn ye vederihquentiyon yahn ye. 3 Tihcą, te nducote nde hua devano ye vederihquentiyon yahn Dendiohs che ndo yąn ye nduco ihyan, nedin yahn ye ihyan ne, rahcotąhn ye yahn vederihquentiyon min, riquendi ye vededevano yahn mąn ye. 4 Dendiohs ne, renedin yahn ye nducoyąca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. A cąva ihyan min che chihno vederihquentiyon yahn ley che dirun Moisés.

5 Moisés ne, dirun ye te ihyan che dinahn ye che rihquentiyon ley min ne, nedin yahn Dendiohs ihyan. 6 Me che nedin yahn Dendiohs ihyan che ritahno ye ne, co vate ihyan che duche rino ye, ne tuhcą rąhn ye: "¿Duhra chahn vahchetero, ndihchero che min chica ihyan min che a va cąde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse? 7 ¿Duhra chahn vąn tenąhn, ndihchero che ntuche ihyan min?" Ąma vedetundo che tihcą rąhn ihyan, 8 te nąn Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun tuhcą: "Ndudo cuąco ne, a va tąh nchuhn." Ndudo min ne, a ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che rahndudo nuhn. 9 Cąva che ndevahn nchuhn ne, nąhn che cotahno ne numacuahn chedave yahn ne, che Dihvo vo Jesucristo ne, ndedetuhche Dendiohs ihyan vąn tenąhn, ne cąhma ne che a ihyan min che Dihve ne, renevahnecun ne ihyan. 10 Tihcą, te ihyan che numacuahn chedave yahn ye ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne rąhn ye che ihyan min che renevahnecun ye ne, ndevahn ye, ne rendo yąn Dendiohs nduco ye,

renedin yahn ye ihyan.
11 Nạn Ndudo yahn Dendiohs
ne, a ndirun tuhcạ: “Adecoduhno
ihyan che ritahno ye ihyan min
ne, hua conda ye.” 12 Tihcạ,
te nducoyạca ihyan, ihyan nación
yahn Israel mạn, ihyan nación
chenạhn mạn, a ihyan min che Di-
hve ye, ne yahino ye nducoyạca
ihyan che ritahno ye ihyan, ren-
deva ye yavenạn ye. 13 Namin a
ndirun tuhcạ: “Nducoyạca ihyan
che cuah ye Dihvo vo ne, nde-
vahn ye.” 14 Ate ndete che hua
ritahno ye Dihvo vo ne, nde hua
cuah ye ihyan. Ndete che hua
nihnevan ye ndudo yahn ye ne,
nde hua cotahno ye ihyan. Ndete
che metah duh che cuahndudo ne,
nde hua cahnevan ye ndudo yahn
ye. 15 Ndete che hua dechuh Den-
diohs ihyan che cuahndudo ye ne,
nde metah duh che cuahndudo.
A ndirun nạn Ndudo yahn Den-
diohs tuhcạ: “¡Ạma ndah ro yuhn
vo!, che rendạ ihyan rahndudo ye
ndudo ndah yahn Dendiohs, din
che ndạhcạ cuahtenan vo.”
16 Ate hua nducoyạca ihyan
redinahn ye yahn ndudo min
nduhcạ che dirun ihyan profeta
Isaías tuhcạ: “Dihvé, neve ra ihyan
che ritahno ye ndudo yahn ne
che rahndudo nuhn.” 17 Cạva che
cotahno ihyan Dihvo vo Jesucristo
ne, va che cahnevan ye ndudo
yahn ye.
18 Nde hua co cạhma ihyan che
hua chihnevan ye ndudo min,
te nạn Ndudo yahn Dendiohs a
ndirun tuhcạ:

Ndudo yahn ye ne, a chetuhn nu-
machahte iyehnse.

A chihnevan nducoyạca ihyan.
19 Me ihyan nación yahn Israel ne,
a chenahn ye ndudo min, te Moisés
menạn vihca dirun ye tuhcạ:

Rạhn Dendiohs: “U ne, nedin yáhn
ihyan nación chenạhn che
rạhco nchuhn che ndere
ihyan ye,
dín che co ve ne mạn, co tạn ne
mạn.”

20 Nde tahque numa dirun ihyan
profeta Isaías tuhcạ:

Rạhn Dendiohs: “Ihyan nación
chenạhn che nde hua tu-
macạh ye u ro menạn ne,
cạhco ró vederihquentiyon yáhn
vạn ye, ne cotahno ye u.”

21 Me yahn ihyan nación yahn Is-
rael ne, dirun ye ndudo che rạhn
Dendiohs yahn ye tuhcạ: “Cuahn
dạma riyạhvé nchuhn, ate rah-
cotạhn ne yáhn.”

11

Ihyan nación yahn Israel che ndevahn ye

1 Co vate ihyan che rạhco ye, che
a ạma yune no chacondạh vedạme
Dendiohs ihyan yahn ye, ihyan
nación yahn Israel. Ate hua tihcạ.
A devano cuạcó, te u ne, ihyan
nación yahn Israel u. Abraham
mạn, Benjamín mạn, che ihyan
ndico yáhn. 2 Dendiohs ne, hua
chacondạh vedạme ye ihyan che
a tendạhnun ye nde a rạhn me. A
devano nchuhn nduhcạ che covạh
ihyan profeta Elías, ndirun yahn
nạn Ndudo yahn Dendiohs. Cạhn
nunde ye yahn ihyan nación yahn
Israel tuhcạ: 3 “Dihvé, ihyan sih ne,
a chihno chihno ye ihyan profeta
yahn ne, a chihno ndahtera ye
nducuahn nạn ta yahn ne. A
demạn u che ametah cạhno ye,
ne rinuhn ye u che cạhno ye u.”
4 Ate a devano ne nduhcạ che
ndaconan Dendiohs yahn ye. Rạhn
ye: “Vate ca te ndache mil ihyan
yáhn che metah ndeva ye yavenạn
Baal che redin ihyan sih dendiohs
yahn ye.” 5 Atihnocạ mạn ro cuh,
te yạhn ihyan nación yahn Israel
che tendạhnun Dendiohs ihyan
numacuahn vedeyahino yahn ye.
6 Nducote yahn che yahino ye
ihyan chahn che tendạhnun ye
ihyan ne, a ndero ndi che ndiyu
cạva che dinahn ihyan chahn

ley che dirun Moisés. Ndete che
yahn che dinahn ye ley min che
tendạhnun Dendiohs ihyan ne,
tuhme nde hua rendotenan ye
vedeyahino yahn Dendiohs cạva
che ndevahn ye.
7 Hua nducoyạca ihyan nación
yahn Israel chi ndevahn ye nduhcạ
che ndedecadino ye. Atenạn ihyan
che tendạhnun Dendiohs che nde-
vahn ye. Me ihyan chenạhn ne, din
cheche Dendiohs chedave yahn ye,
8 nduhcạ che a ndirun nạn Ndudo
yahn ye tuhcạ:
Din Dendiohs che anduhnecạ che a
ndih chedave yahn ye.
Nde meniyon ne, rendihchero no
ye, ate hua renchanạn ye,
rihnevan no ye, ate hua renahn ye.
9 Namin dirun David tuhcạ:
Dihvé, codin ne che dehtenduh vi-
hco che redin ihyan sih din
che denda ye.
10 Cuacondạh vedạme ne ihyan
cuahn dạma, codin ne cas-
tigo ihyan.
11 Co rạhco ihyan che din cheche
Dendiohs chedave yahn ihyan
nación yahn Israel cạva che ạma
yune no conda ye. Ate hua tihcạ, te
che chahcotạhn ihyan chahn yahn
Dendiohs, chahtendihco ye nunde
ne, ndạca yune che ndevahn ihyan
nación chenạhn. Ndihchero ye che
rendevahn ihyan nación chenạhn
ne, din nun ino ye, ndonun yune ye
nevahnecun ye vederihquentiyon
yahn Dendiohs. 12 Nducote cạva
nunde yahn ihyan nación yahn
Israel ạma ndạhcạ chahno ihyan
nación chenạhn, ndevahn ye ne,
nde tahque ndạhcạ yahn ye cuahn
che ndeva Dendiohs nducoyạca
ihyan nación yahn Israel.
13 Nchuhn ihyan nación
chenạhn, u ne, a tendạhnun
Dendiohs u che co apóstol, cuahn-
dudó ndudo yahn ye vạn nchuhn.
Redín ntiyon yahn ye numacuahn
chedave yáhn, 14 te nahn che
ndihchero ihyan nación yáhn
nduhcạ che rendedevahn Den-
diohs nchuhn. A huane din nun
ino neve ye, codạma ye nduco ne,
cotahno ye Dihvo vo Jesucristo,
ndevahn ye. 15 A cạva che cha-
condạh vedạme Dendiohs ihyan
nación yahn Israel che ndạhcạ
chahno ihyan nación chenạhn, ndo
yạn Dendiohs nduco ye. Che ndeva
ye nducoyạca ihyan nación yahn
Israel ne, nde tahque ndạhcạ yahn
ihyan nación chenạhn, anduhnecạ
ndete che a ndih ye, ne ntuche
ye vạn tenạhn. 16 Cuahn che
renevahnecun Dendiohs ạma
vedino ne, renevahnecun ye
nducuahn. Atihnocạno tun ihyan
ndico che chihco ndạta ye ihyan
nación yahn Israel. Nducote a
ndeva Dendiohs ihyan chahn ne,
namin ndeva ye nducoyạca ndạta
yahn ye.
17 Che chacondạh vedạme Den-
diohs ạma yạhn ihyan nación yahn
Israel ne, anduhnecạ ndete che
chindudo ye dune ạma yạhn olivo
ndah. Che ndeva ye nchuhn, ihyan
nación chenạhn ne, anduhnecạ
ndete che chetạh ye dune yạhn
olivo chano, ndạhco menun ye nạn
che chica ye dune yạhn olivo ndah
me, cạva che a nạn duto yạhn olivo
ndah me cuhnde cue yahn. 18 Ate
hua din yạde nchuhn cạva chemin.
Cuenecạhco ne te a ihyan ndico
yahn ihyan chahn che tihyon yune
ye nchuhn che chitahno ne, ndeva
Dendiohs nchuhn.
19 Co rạhco nchuhn te yahn
che tahque ndah ihyan ne che co
ihyan chahn che ndeva Dendiohs
nchuhn menun ye, chacondạh
vedạme ye ihyan. 20 Cuạco che
ndeva Dendiohs nchuhn menun
ye, ate hua din yạde ne cạva
chemin. Tahque ndah ne, cuihco
ne cudạdo. Cuenecạhco ne te
a yahn che hua chitạhno ihyan
chahn che chacondạh vedạme
Dendiohs ihyan. Namin cua-
condạh vedạme ye nchuhn, ndete

che cuahcotạhn ne yahn ye.
21 Tihcạ, te nducote chacondạh
vedạme Dendiohs ihyan chahn,
andahre ihyan yahn ye, nde
tahque nun cuacondạh vedạme
ye nchuhn, ndete che cuahcotạhn
ne yahn ye. 22 Condihche nchuhn.
Dendiohs ne, nduhcạ che ndah
ye ne, tihcạ cạhnda ye. Chi tạn
ye nduco ihyan chahn che chah-
cotạhn ye yahn ye, ne din yahino
ye nchuhn che dinahn ne yahn
ye. Ndete che quendi ne dinahn
ne yahn ye ne, quendi ye din
yahino ye nchuhn. Ndete che hua
ne, namin cuacondạh vedạme ye
nchuhn. 23 Ihyan chahn ne, ndete
che nto ino ye che chahcotạhn ye,
ndaconan cotahno ye ne, ndeva
Dendiohs ihyan, te quenan cuma
ye vederihquentiyon che ndeva
ye ihyan. 24 Tihcạ, te nducote
ndeva Dendiohs nchuhn, andahre
hua ihyan yahn ye nchuhn, nde
tahque nun ndeva ye ihyan chahn,
te ihyan yahn ye ihyan.

Va che ndevahn nducoyạca ihyan nación yahn Israel

25 Dihnó, cạva che hua din yạde
ne, duche rino ne ihyan nación
yahn Israel ne, te cuandé nchuhn
ạma ndudo che nde hua devano
ihyan ro menạn. Ihyan chahn
ne, yạhn ye din cheche Dendiohs
chedave yahn ye, nde conan
cotahno ihyan nación chenạhn
che a va cạde che cotahno ye.
26 Cuihno min ne, ndedevahn
Dendiohs nducoyạca ihyan nación
yahn Israel nduhcạ che a ndirun
nạn Ndudo yahn ye tuhcạ:

Nchuhn ihyan nación yahn Is-
rael, ndạta yahn Jacobo,
tendạhnún ạma ihyan
nación yahn ne, ndedevahn
ye nchuhn,
din ye che nto ino ne nunde yahn
ne.

27 Tuhme nchahcó nunde yahn ne,
conahn trạto che a chihco cạdé
nduco ne.

28 Ihyan nación yahn Israel ne,
hua dinahn ye vederihquentiyon
yahn Dendiohs, chahcotạhn ye
yahn ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo. Nduco chemin ne,
ndạca yune che ndevahn ihyan
nación chenạhn. Ate Dendiohs
ne, a tendạhnun ye ihyan ndico
yahn ihyan chahn, ne chemin che
yahino ca ye ihyan. 29 Tihcạ, te
Dendiohs ne, nducuahn che rihco
cạde ye ne, redinahn ye. Vederi-
hquentiyon che recạh ye ihyan ne,
hua renevih ye. Ihyan che renedin
yahn ye ne, hua racondạh vedạme
ye ihyan. 30 Nchuhn ihyan nación
chenạhn ne, chahcotạhn ne yahn
Dendiohs ro menạn, ate mạn ne,
quenan vạhino ye nchuhn yahn
che rahcotạhn ihyan nación yahn
Israel yahn ye. 31 Rahcotạhn ye
yahn Dendiohs mạn ro cuh, ate
nduhcạ che quenan vạhino Den-
diohs nchuhn ne, namin conan
vạhino ye ihyan chahn. 32 Tihcạ,
te Dendiohs ne, din cheche ye
chedave yahn nducoyạca ihyan
iyehnse, cạva che cuahtendihco
nducoyạca ye nunde, ndạca yune
che conan vạhino ye ihyan.

33 ¡Ạma devano Dendiohs! ¡Ạma
ndạhcạ vederendedecadino yahn
ye! ¡Nde hua renan retumacadino
vo nducuahn che rihco cạde ye
mạn, che redin ye mạn! 34 Nde
ạma ihyan hua retumacadino ye
che rendedecadino Dendiohs. Nde
ạma ihyan hua tuno vededevano
yahn ye. ¿Dehra che cacuahn ye
Dendiohs? 35 Nde ạma ihyan
ametah dehva yahn ye che cạh ye
Dendiohs. Ndiyu che quendihco
Dendiohs yahn ihyan che redin
ye che ndah nduco ye, te che
renan vạhino ye ihyan. 36 Tihcạ, te
nducuahn dehtenduh che va ne, a
yahn Dendiohs, a mạn ye dendah
ye. Ndeva vo yavenạn ye cuahn
dạma. Tihcạ co.

12

Nduhcạ che va che cuahtechica ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

1 Dihnó, nducote quenan vạhino
Dendiohs nchuhn, nedin yahn
ye nchuhn ne, ricá nchuhn che
numacuahn vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn ye ndạhco
ne chedave yahn ne tạh ye nduhcạ
ạma vedino ndah che conan
ino ye. 2 Hua quendi nchuhn
vedeyeno yahn mạn ne. Tahque
ndah ne ne, condahcorun ne
vederendedecadino yahn ne cạva
che runecạde cuahtechica ne
nduhcạ che nahn Dendiohs.
3 Nducote yahino Dendiohs u, te
ye vederihquentiyon u ne, riyạhvé
nchuhn che hua ndedecadino ne
che ạma devano ne, chuhnan
ne vederihquentiyon che chenan
cuma ne. Tahque ndah ne,
runecạde ndedecadino ne, ne
codin chahtino ne Dendiohs, codi-
nahn ne tunoca vederihquentiyon
che nte ye queri ạma ne. 4 Ihyan ne,
tạh ye mạn, cạh ye mạn, ndutinạn
ye mạn ne, a vih vih ntiyon che
redin queri ạma. 5 Atihnocạ
uvo. Andahre ạma yạhn uvo che
ritahno vo Dihvo vo Jesucristo, ate
ạma cuạn no ndi vo nduco vih. Ate
va te va ntiyon che redin queri ạma
vo mạn, rendotenan vo vih mạn.
6 Dendiohs ne, te ye ạma ạma
nạn vederihquentiyon queri ạma
vo, ne nahn che runecạde dinahn
vo. Duh ihyan che quenan cuma ye
vederihquentiyon che cuahndudo
ye ndudo che te Dendiohs ne, cuah-
ndudo ye anduhneva che cạh Den-
diohs, hua tihdenạn ye che cạhma
ye. 7 Duh ihyan che quenan cuma
ye vederihquentiyon chete yạco
ne, runecạde dinahn ye. Me ihyan
che quenan cuma ye vederihquen-
tiyon che cacuahn ye Ndudo yahn
Dendiohs ne, runecạde cacuahn
ye. 8 Me ihyan che quenan cuma
ye vederihquentiyon che yạhve ye
ihyan chenạhn ne, yạhve ye ihyan
nduco ndah. Me ihyan che cạh
ye vedino ne, cạh ye numacuahn
chedave yahn ye. Me ihyan che nd-
inạn ye chete yạco ne, cạhcantiyon
ye nduco cudạdo. Me ihyan che
din ye vedevạhino ne, din ye nu-
macuahn chedave yahn ye.
9 Cuahtenan cuma nchuhn
vedeyahino numacuahn chedave
yahn ne. Hua din ne dehtenduh
che chihngạ; codin ne che ndah.
10 Codin ne cuande anduhnecạ
ndete che dihno ne vih. Codin
yahino ne vih, cuenevahnecun ne
vih.
11 Codin ne ntiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo numa ino ne, hua din
dạhnde ne.
12 Numacuahn vedeyeno cuaht-
enan ino ne che dinahn Dendiohs
ndudo yahn ye nduco ne. Codin
chahtino ne cuahn che chuhrihn
ne. Covạh ne cuahn dạma.
13 Cuenan ne dihno vo che va
vederetạhn yahn ye. Cuenevahne-
cun ne ihyan che ndạ ye ndevạco
ne.
14 Ihyan che redin tạn ye nduco
ne ne, ndotenan che cạhva ne
nduco ye ne, cuica ne Dendiohs che
din ye che ndah nduco ye.
15 Cuinduco ne ihyan che yeno ye
mạn, ihyan che ri ndạche ye mạn,
cuenecạh yạn ne chedave yahn ye.
16 Ndạhcạ cuahtenan ne nduco
vih. Co dạma ne nduco ihyan che
necun ye. Hua din yạde ne mạn,
hua din cun ne mạn.
17 Hua dạma co ne nduco
ihyan che redin tạn ye nduco
ne. Runecạde cuahtenan ne
nạn nducoyạca ihyan. 18 Cuihco
nchuhn cudạdo nạn nducuahn,
cạva che hua ndạca yune che co
tạn ihyan nduco ne. 19 Dihnó che
yahinó nchuhn, hua cuahtenun
ino ne vedetạn nduco vih. Tahque
ndah ne ne, condạhco ne tạh
Dendiohs cạva che techecạde ye, te
a ihyan min che va che techecạde
ye nduhcạ che a ndirun nạn

Ndudo yahn ye: “U quenan cumá
che dín castigo ihyan nunde. U
ndạhco menún yahn ye.” 20 Namin
a ndirun: “Hua cuahtenun ino
nchuhn vedetạn nduco ihyan che
redin tạn ye nduco ne. Tahque
ndah ne ne, codin ne che ndah
nduco ye. Ndete che cuico ye ne,
cạh ne che cheh ye, ndete che
yạca ye ne, cạh ne che cuh ye, te
nduco chemin ne, din ne che co
cuihnạn ye, ne nto ino ye.” 21 Hua
cuahnecun ne che denda ne, din
vedetạn yahn ne. Tahque ndah ne
ne, codin ne che ndah cạva che hua
denda ne.

13

1 Nducoyạca nchuhn ne, co-
dinahn ne yahn ihyan ndinạn
mạn, intiyahn yahn yạn vạco
ne mạn, te nducoyạca intiyahn
ne, a Dendiohs necạh ye vederi-
hquentiyon ihyan, chaconahn ye
ihyan nạn ntiyon. 2 Chemin che
ihyan che cuahcotạhn ye yahn
intiyahn ne, va che co ye castigo, te
nde yahn Dendiohs rahcotạhn ye,
yahn che ihyan min raconahn ye
ihyan chahn nạn ntiyon. 3 Ihyan
che runecạde vatechica ye ne,
ametah deh cuande che din vạh ye
intiyahn. Ate ihyan che chendihco
ye nunde ne, ihyan chahn che
vạh ye intiyahn. Ndete che hua
nahn cuahtenun ndeh ne yahn
intiyahn ne, runecạde cuahtechica
ne. Tuhme co yeno ye nduco ne,
4 te raconahn Dendiohs ihyan nạn
ntiyon cạva che ndah yahn ne.
Ate ndete che rahcotạhn ne yahn
intiyahn ne, tuhme che cuạco, din
vạh ne ihyan, te a mạn Dendiohs
cạh ye vederihquentiyon ihyan,
cạva che din ye castigo ihyan che
chendihco ye nunde. 5 Va che
dinahn vo yahn intiyahn, ndiyu
yahn che vạh vo che co vo castigo,
ate yahn che a devano vo che
tihcạ nahn Dendiohs. 6 Nducote
renevahnecun ne Dendiohs ne,
va che nedihve ne cạde iyo yahn
ne che rica intiyahn. Tihcạ, te a
mạn Dendiohs raconahn ye ihyan
chahn nạn ntiyon, ne a min chenan
ye ro ro.

7 Nducoyạca intiyahn che cạca
ye cạde iyo yahn ne ne, cuenedihve
ne. Nducoyạca ihyan ndinạn mạn,
intiyahn mạn ne, cuenevahnecun
ne ihyan mạn, codin yahino ne
ihyan mạn. 8 Cuenedihve ne
nducuahn che chendihco ne yahn
ihyan. Codin yahino ne nducoyca
ihyan, te ihyan che redin yahino ye
ne, redinahn ye vederihquentiyon
yahn Dendiohs 9 che ndirun
tuhcạ: “Hua din duche yehn che
a nihnevaque. Hua cahne ihyan.
Hua doque. Hua ndere cacueh
dame nunde ihyan. Hua din idihye
nduco dehtenduh yahn ihyan.”
Nducuahn vederihquentiyon che
tuhchan ne, rendo dạma nạn
vederihquentiyon cuh: “Codin
yahine nducoyạca ihyan nduhcạ
che yahine man di.” 10 Ihyan che
yahino ye ihyan chenạhn ne, hua
ndere redin ye nduco ye. Chemin
che cuahn che yahino vih vo ne,
redinahn vo vederihquentiyon
yahn Dendiohs.

11 Avạne ne, a devano nchuhn te
cạhnda ro che vato vo. Cuahteyạn
ne, te a cochi nino ro che ndede-
vahn Dendiohs uvo. 12 A nun
cuihno ro cuh che ndere redin
ihyan, a nun ndeva Dendiohs uvo.
Chemin che nahn che hua din vo
dehtenduh che chihngạ. Nahn che
cuahteyạn vo nduhcạ sandạdo che
a vateyạn se, nda se dehtenduh che
ndedevahn nduco se sạhn. 13 Nahn
che ạma runecạde cuahtechico
vo nduhcạ che rahtechica ihyan
che renahn ye. Hua cocoh vo
mạn, hua cuahto vo vihco vedecoh
mạn, hua ndere cuahtechico vo,
cuahtendihco vo nunde mạn, hua
cuahte cạnda vo mạn, hua din ve
vo yahn vih mạn. 14 Ndotenan
che cuahtechico vo vedeyeno yahn
mạn vo ne, cochahtino vo Dihvo vo

Jesucristo, runecạde cuahtechico
vo nduhcạ che nahn ye.

14

Hua ndạhcạ che ndạhchenan vo vih

1 Me dihno vo che metạh conạhn
ndah ye vederihquentiyon yahn
Dendiohs ne, cuenevahnecun ne
ihyan. Hua cuhma chende ne
nduco ye yahn vederihquentiyon
yahn Dendiohs che hua dạma re-
nahn ne nduco vih. 2 Vate di-
hno vo che ritahno ye che ndiyu
nunde che cheh ye nducuahn nạn
dehtenduh. Namin vate dihno
vo che metah conahn ndah ye
vederihquentiyon yahn Dendiohs,
ne rạhco ye che cuahtendihco ye
nunde ndete che cheh ye yute.
3 Dihno vo che hua dehve rạhco ye,
reh ye nducuahn nạn dehtenduh
ne, hua ndạhcạ che ndạhchenan
ye dihno vo che vạhino ye cheh
ye yute. Namin dihno vo che
hua reh ye yute ne, hua ndạhcạ
che ndạhchenan ye dihno vo che
reh ye nducuahn nạn dehtenduh,
te a nedin yahn Dendiohs ihyan
chahn. 4 Hua ndạhcạ che cuih
nunde ne yahn mozo yahn tạma
ihyan, te ndete che ndạhcạ quenan
mozo me nduco dihve ye, o hua ne,
chemin ne, a mạn dihve ye rano
cuande yahn ye. A namin no tun
ihyan che ritahno ye Dihvo vo Je-
sucristo, te a mạn Dihvo vo nda
cuande yahn ye ihyan.

5 Namin vate dihno vo che
ndihco vih ye ro che tahque
renevahnecun ye. Vate tun dihno
vo che rạhn ye che a dạma no
nducuahn ro. Queri ạma ihyan
ne, va che ndedecadino ndah ye
cha che ndạhcạ din ye cạva che
cuhndemạn ino ye nạn Dendiohs.
6 Ihyan che renevahnecun ye
ạma ro ne, rendeva ye yavenạn
Dihvo vo Jesucristo. Atihnocạ
ihyan chenạhn, te andahre hua
renevahnecun ye ro min ne,
ate namin nduco ye rendeva ye
yavenạn Dihvo vo. A namin no
tun ihyan che hua vạhino ye reh
ye nducuahn nạn dehtenduh, te
nducote renecạh ye nundihve
cuahn Dendiohs cạva ne, rendeva
ye yavenạn Dihvo vo. Atihnocạ
ihyan che rạhco ye che hua ndạhcạ
che cheh ye ạma o nạn dehtenduh,
te nducote renecạh ye nundihve
cuahn Dendiohs cạva dehtenduh
che reh ye ne, namin nduco ye
rendeva ye yavenạn Dihvo vo.

7 Ndiyu chenahn mạn vo che
vato vo, nde huane chenahn mạn
vo che coh vo. 8 Che vato vo ne,
a Dihvo vo Jesucristo che rihquen-
tiyon ye uvo, ne che coh vo ne,
a ihyan min che ndeva ye uvo.
Chemin che a vato vo, o coh vo, a
yahn ye uvo, 9 te a chih ye, ne nda-
conan ntuche ye cạva che co yahn
ye nducoyạco vo, a chenduche vo,
o a ndih vo.

10 Hua ndạhcạ che cua cuando
vo dihno vo, ndạhchenan vo ihyan,
te Dihvo vo Jesucristo ne, va che
techecạde ye yahn nducoyạco vo,
11 nduhcạ che a ndirun nạn Ndudo
yahn Dendiohs tuhcạ:

Rạhn Dihvo vo Dendiohs: "Nu-
macuahn vederihquentiyon
yáhn rạ́hn rí nchuhn te va
che nevahnecun nducoyạca
ihyan u,

ndeva ye yavenạ́n."

12 Nduco tihcạ ne, a devano vo che
queri ạma vo ne, va che necạh
cuando vo Dendiohs yahn dehten-
duh che redin vo.

Hua din vo che co ndạche dihno vo

13 Nducote a Dendiohs nda
cuande yahn ye uvo ne, hua redin
yahn che quendi vo cạhma nunde
vo yahn vih. Tahque ndah ne,
ndedecadino vo, te hua ndạhcạ
che cạva dehtenduh che redin
vo, ndạca yune che co ndạche
dihno vo, cuahtendihco ye nunde.
14 Nduhcạ che ritahnó Dihvo vo
Jesucristo ne, a devano cuạcó te
ametah nde ạma nạn dehtenduh

che reh ihyan che din che cuaht-
endihco ye nunde. Ate ndete che
vate ihyan che vąhino ye cheh ye
ąma o nąn dehtenduh ne, tahque
ndah hua cheh ye, te ndete che
cheh ye ne, chihngą co ino ye, ne
nduco chemin condihco ye nunde.
15 Ndete che cąva dehtenduh che
reh nchuhn rendąca yune che to
ino dihno ne ne, rihco ro ne che
hua chenan cuma ne vedeyahino.
Cuihco ne cudądo nąn nducuahn
che reh ne. Hua ndąhcą che cąva
chemin ndąca yune che to ino
dihno ne, condihco ye nunde, te
namin cąva ihyan min che chih
Dihvo vo Jesucristo. 16 Cuihcomąn
ne queri ąma dehtenduh che
redin ne, andahre devano ne che
ndah, ndete che cąva chemin che
ndąca yune che chihngą co ino
ihyan chenąhn. 17 Tihcą, te che
nguahco yuhn vo nąn Dendiohs
ne, ndiyu yahn dehtenduh che reh
vo mąn, rih vo mąn. Che tahque
nahn ye ne, che numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn ye, runecąde cuahtenan vo
mąn, ndąhcą cuahtenan vo nduco
vih mąn, cuahtenan cumo vo
vedeyeno mąn. 18 Nducoyąco vo
che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo
ne, nahn ye che tihcą dinahn vo.
Ndete che tihcą dinahn vo ne,
nedin yahn Dendiohs uvo mąn,
nevahnecun nducoyąca ihyan uvo
mąn.

19 Din vo cuande, ne din nun
ino vo cąva che ndąhcą cuahtenan
vo nduco vih mąn, conan vih vo
mąn, cotahno vo numa ino vo Di-
hvo vo Jesucristo mąn. 20 Cuihco
nchuhn cudądo nąn nducuahn che
reh ne, cąva che hua ndąca yune
che to ino dihno vo che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo. Cuąco che
nducuahn dehtenduh che reh vo
ne, hua redin che rahtendihco vo
nunde. Ate nahn che cąhco vo
cudądo che hua cąva chemin to ino
dihno vo, te ndete che tihcą ne,
cuahtendihco vo nunde. 21 Ąma
nunde ndete che yahn che reh vo
yute, o rih vo vino, o redin vo
tąma nąn dehtenduh, ndąca yune
che co ndąche dihno vo, to ino ye.
22 Uvo che devano cuąco vo che
nducuahn dehtenduh che reh vo
ne, hua redin che rahtendihco vo
nunde ne, hua nahn che cuaco-
tuhn vo ndudo yahn chemin vąn
dihno vo chenąhn, te denąn chih-
ngą co ino ye. Nahn che mąn no
vo devano vo. Namin Dendiohs ne,
a devano ye. ¡Ąma ndah ro yahn
ihyan che a devano cuąco ye che
hua rahtendihco ye nunde cąva de-
htenduh che reh ye! 23 Me ihyan
che ritahno ye che hua ndąhcą che
cheh ye ąma nąn dehtenduh, ne
reh ye ne, rahtendihco ye nunde
yahn che mąn ye chihngą ri ino ye.
Tihcą, te nducuahn dehtenduh che
redin vo che o rendedecadino vo
ne, rahtendihco vo nunde.

15

Cuahtenan cumo vo vedechahtino cąva ihyan chenąhn

1 Uvo che a renahn vo veder-
ihquentiyon yahn Dendiohs ne,
nahn che din chahtino vo yahn di-
hno vo che ametah conahn ndah
ye, te hua ndąhcą che din vo
dehtenduh che ri yeno mąn vo,
ndete che cąva chemin co rąn
ye. 2 Queri ąma vo che a re-
nahn vo vederihquentiyon yahn
Dendiohs ne, nahn che din vo
nducuahn cąva che ndah yahn di-
hno vo che hua ndah renahn ye,
nahn che conan vo ihyan cąva che
conahn ndah ye. 3 Tihcą, te Di-
hvo vo Jesucristo ne, hua nuhn ye
che ndah yahn mąn ye, nduhcą
che a ndirun nąn Ndudo yahn
Dendiohs tuhcą: “Vedetąn yahn
ihyan che hua ri rendihche ye
ndih ne, andahre ndiyu cąva che
ndah yahn mąn, ate u ntuma chi-
hvé nducuahn.” 4 Nducuahn che
a ndirun nąn Ndudo yahn Den-
diohs nde a rąhn me ne, a ndirun
cąva che cochahtino vo Dihvo vo

Jesucristo, necạh yạn vo chedave
yuhn vo, ne cuahtenan ino vo che
ndeva ye uvo. 5-6 Dendiohs, Chida
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min
che redin ye che rahtenan cumo
vo vedechahtino, renecạh yạn ye
chedave yuhn vo ne, din ye che
ndạhcạ cuahtenan nchuhn nduco
vih, nduhcạ che nahn Dihvo vo,
cạva che dạma ndeva nducoyạco
vo yavenạn ye.

Chetuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo vạn ihyan nación chenạhn

7 Nduhcạ che nevahnecun Dihvo
vo Jesucristo nchuhn ne, tihcạ
cuenevahnecun ạma tạma ne
vih, cạva che cua cuande ihyan
chenạhn che tihcạ redin ne, ne
ndeva ye yavenạn Dendiohs.
8 Cuenecạhco nchuhn te Dihvo
vo Jesucristo ne, chinan ye ihyan
nación yahn Israel, chihco ro ye
che dinahn Dendiohs ndudo yahn
ye che cạh ye ihyan ndico yahn
ihyan chahn. 9 Namin tihyon
yune ye ihyan nación chenạhn
che ndeva ye yavenạn Dendiohs
yahn che quenan vạhino ye ihyan.
Nducote Dihvo vo Jesucristo ne,
chinan ye ihyan nación yahn
Israel mạn, ihyan nación chenạhn
mạn ne, a ndero ndi che nahn
che nevahnecun ihyan chahn
vih. A devano vo te ihyan nación
chenạhn ne, va che co cuande
ye vạn ihyan yahn Dendiohs, te
chemin ne, a ndirun nạn Ndudo
yahn Dendiohs tuhcạ:

Ndevá yavenạn ne vạn ihyan
nación chenạhn,
cạtá himno, ndonán ndih.

10 Namin ndirun:

Nchuhn ihyan nación chenạhn,
cuendo dạma ne nduco
ihyan yahn Dendiohs, cuen-
deva ne nduco vih yavenạn
ye.

11 Namin ndirun:

Nchuhn ihyan nación chenạhn,
cuendeva nducoyạca ne
yavenạn Dihvo vo Den-
diohs.

12 Namin dirun ihyan profeta
Isaías:

Nạn ndạta yahn Isaí quendạh ạma
ihyan che cạhcantiyon ye
nación chenạhn,

cochahtino ihyan chahn ihyan.

13 Dendiohs, ihyan min che redin
ye che chenan ino vo ihyan ne, din
ye che cotahno ne Dihvo vo Jesu-
cristo, co yeno ne, ne ndạhcạ cuah-
tenan ne, cạva che numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn ye cochahtino ne ihyan.

14 Dihnó, retumacadinó te ạma
ndah ihyan nchuhn mạn, ạma
chenan cuma ne vededevano
mạn, nde devano cacuahn ne
vih. 15 Andahre tihcạ ne, dirún
yahn ne cạva che ntihyon yạ́n
yahn ne vederihquentiyon yahn
Dendiohs, nde ạma dito yạhvé
nchuhn yahn ạma o nạn. Tihcạ
dín, te numacuahn vedeyahino
tendạhnun Dendiohs u, 16 che
dín ntiyon yahn Dihvo vo Jesu-
cristo vạn ihyan nación chenạhn,
cuahndudó ndudo ndah yahn ye,
cạva che cotahno ihyan chahn, ne
ndeva ye ihyan, cạhco vih Vaco
Ndah yahn ye ihyan.

17 Ạma yenó che ạma ndạhcạ
rinahn ntiyon yahn Dendiohs che
redín, yahn che rinan Dihvo vo
Jesucristo u. 18 Nde hua cạhquinó
cạhmá che a mạ́n che redín ntiyon
min, te a Dihvo vo Jesucristo che
redin ye. A ihyan min che redin
ye che rinahn ntiyon che redín,
ritahno ihyan nación chenạhn.
Nạn nducuahn che rahndudó
mạn, che redín mạn ne, a mạn ye
retihyon yune ye u. A yahn chemin
no che te cuandé nchuhn. 19 A
ihyan min che redin ye vederihno
mạn, redin ye che quenan cumá
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs mạn. Chemin che
numachahte, nde yạn Jerusalén,
nde yạhn yahn Ilírico, chacotúhn

ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. 20 Nduco tihcạ ne, din nun inó che quechicá rahndudó ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo vạn ihyan che ametah cahnevan ye nde ạma yune, cạva che hua condạ mendạ́hn, cuahndudó nạn che a nedin tạma ca ihyan ntiyon. 21 Tihcạ dín, cạva che conahn nduhcạ che a ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:

Ihyan che hua devano ye ne,
cahnevan ye ndudo yahn
ihyan min che a va cạde
che dechuh Dendiohs, ne
conahn ye.

Pạblo ne, nahn cạhn ye yạn Roma

22 Nducote rahndudó ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo vạn ihyan che metah cahnevan ye ne, chemin che nde meniyon ametah co chí quendihcheró nchuhn. 23 Ate nducote ạma chacotúhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo numachahte yạhn cuạhnguh mạn, nducote a ạma ndeh nduyo nahn chí quendihcheró nchuhn mạn ne, 24 chemin che quenan inó che conán neve ro nduco nchuhn yạn vạco ne, ne cuahn che cạ́hn yạhn yahn España ne, conan ne u, ndạca che chuhnún yune. 25-26 Numanahn min ne, cạ́hn yạn Jerusalén, te dihno vo che vate ye yạhn yahn Macedonia mạn, Acaya mạn ne, a nedin dạma ye ạma vedino cạva dihno vo che metah dehva yahn ye che vate ye yạn min, ne va che ngú yahn ye. 27 Dihno vo ihyan nación chenạhn chahn ne, ạma yeno ye, din dạma ye vedino min. Tihcạ redin yahn che din ye, te a cạva ihyan nación yahn Israel che ndạca yune che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ndevahn ye, ne ndạhcạ che conan ye ihyan chevạh vạn ihyan nación yahn Israel che vate ye yạn Jerusalén. 28 Cuahn che a dináhn ntiyon min, necạ́h vedino me tạh ihyan chahn ne, va che chúh yạn vạco nchuhn, cạ́hn yạhn yahn España. 29 A devano cuạcó te cuahn che ndạ́ tạn ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo cuahndudó ndudo yahn ye, ne ạma cochihve yahn ne.

30 Dihnó, numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo mạn, numacuahn vedeyahino yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs mạn, ricá nchuhn che conan ne u, covạh ne numa ino ne, 31 cạva che ndedevahn Dendiohs u tạh ihyan che hua ritahno ye che vate ye estạdo yahn Judea. Namin cạva che, dihno vo che vate ye yạn Jerusalén ne, nevahnecun ye vedino che quendá. 32 Namin cạva che cuahnecun ye che numacuahn vedeyeno ndạ́ yạn vạco ne, necạh yạn ne chedave yáhn. 33 Dendiohs, ihyan min che redin ye che ndạhcạ rahtenan vo, conduco ye nducoyạca nchuhn. Tihcạ co.

16

Renecạh Pạblo Dendiohs dihno vo

1 Ricá nchuhn cạva cahvo vo Febe, ihyan min che ndi cuande ye vạn intiyahn yạco che vate ye yạn Cencrea, 2 che nevahnecun ne ihyan nduhcạ che nahn Dihvo vo Jesucristo che nevahnecun vo ihyan yahn ye. Cuenan ne ihyan nạn adecodehno vederetạhn yahn ye che va, te mạn ye ne, ndinan ye ạma yạhn ihyan. Namin chinan ye u.

3 Che cuande yáhn ne, cuenecạh ne Dendiohs Aquila nduco ihyan ndạhta yahn ye Priscila. Ihyan chahn ne, combiero yáhn nạn ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, 4 nde chihco mendạhn ye ihyan cạva che ndedevahn ye u. U mạn, nducoyạca dihno vo nación chenạhn mạn ne, renecạh nuhn nundihve cuahn ihyan chahn. 5 Namin cuenecạh ne Dendiohs

nducoyąca dihno vo che rendo dąma ye ndevąco ihyan chahn, rendeva ye yavenąn Dihvo vo Jesucristo. Namin cuenecąh ne Dendiohs Epeneto, amigo yáhn che yahinó. Ihyan min che menąn ndita chitahno ye Dihvo vo Jesucristo vąn ihyan che vate ye yąhn yahn Acaya. 6 Namin cuenecąh ne Dendiohs María, ihyan min che ąma nedin ye ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo vąn nchuhn. 7 Namin cuenecąh ne Dendiohs ihyan yáhn, Andrónico mąn, Junias mąn, ihyan chahn che dąma chahtenun ye vącoyąhn nducó. Ihyan chahn ne, tahque menąn chitahno ye Dihvo vo Jesucristo che co u, ne vąn ihyan apóstol ne, ąma yahinó dihno vo ihyan.

8 Namin cuenecąh ne Dendiohs dihno vo Amplias che yahinó ihyan. 9 Namin cuenecąh ne Dendiohs Urbano, ihyan min che nduco ye rinan ye nuhn nąn ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Namin cuenecąh ne Dendiohs Estaquis che yahinó ihyan. 10 Namin cuenecąh ne Dendiohs Apeles, ihyan min che ndiquendąh ndah ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Namin cuenecąh ne Dendiohs ihyan ndevąco Aristóbulo. 11 Namin cuenecąh ne Dendiohs Herodión, ihyan yąn vącó. Namin cuenecąh ne Dendiohs ihyan ndevąco Narciso che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. 12 Namin cuenecąh ne Dendiohs Trifena mąn, Trifosa mąn, ihyan chahn che namin redin ye ntiyon yahn Dihvo vo. Namin cuenecąh ne Dendiohs cąhvo vo Pérsida che yahino vo ihyan. Ihyan min ne, ąma nedin ye ntiyon yahn Dihvo vo. 13 Namin cuenecąh ne Dendiohs dihno vo Rufo che ąma ndah redin ye ntiyon yahn Dihvo vo. Namin cuenecąh ne Dendiohs chaco ye, ihyan min che rihnó ihyan nduhcą chacó. 14 Cuenecąh ne Dendiohs Asíncrito mąn, Flegonte mąn, Hermas mąn, Patrobas mąn, Hermes mąn, dihno vo chenąhn che nduco ye ihyan chahn mąn. 15 Namin cuenecąh ne Dendiohs Filólogo mąn, Julia mąn, Nereo nduco cahve ye mąn, Olimpas mąn, dihno vo chenąhn che nduco ye ihyan chahn mąn.

16 Nduco vedino vedenecun cuenecąh ne Dendiohs vih che cuande yáhn. Cuendeva ne Dendiohs yahn dihno vo che vate ye nducuahn yąn.

17 Dihnó, ricá nchuhn che cąhco ne cudądo ihyan che redin ye che ndeh cuąn ri dihno vo mąn, che redin ye che rahtendihco ye nunde mąn, te rahcotąhn ihyan chahn yahn Ndudo yahn Dendiohs che a chahn nchuhn. Cuihcomąn ne ihyan chahn, 18 te ndotenan che redin ye ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, riquendi ye vedeyeno yahn mąn ye, rihncheh ye ihyan che necun ye nduco ndudo yąde. 19 Yenó cąva nchuhn, te ąma va ndudo yahn ne che redinahn ne vederihquentiyon yahn Dendiohs. Nahn che cuahteyąn ne cąva che din ne dehtenduh che ndah, ne cąhcomąn ne dehtenduh che hua ndah. 20 Dendiohs, ihyan min che redin ye che ndąhcą rahtenan vo ne, nun din ye che ndąhco ndiya nchuhn vederihquentiyon yahn chundah. Dihvo vo Jesucristo din yahino ye nchuhn.

21 Cuendeva nchuhn Dendiohs yahn Timoteo, sąhn min che rinduco se u nąn ntiyon yahn Dendiohs. Namin cuendeva ne Dendiohs yahn ihyan yáhn, Lucio mąn, Jasón mąn, Sosípater mąn.

22 U Tercio, che dirún cąca cuh che cuande yahn Pąblo ne, namin nté Dendiohs nchuhn numacuahn vedeyahino yahn Dihvo vo Jesucristo.

23 Cuendeva nchuhn Dendiohs yahn Gayo, ihyan min che renevahnecun ye u nduco

nducoyạca dihno vo ndevạco ye.
Namin cuendeva ne Dendiohs
yahn Erasto, tesorero yahn yạn.
Namin cuendeva ne Dendiohs
yahn dihno vo Cuarto.
24 Dihvo vo Jesucristo din yahino
ye nducoyạca nchuhn. Tihcạ co.

Ndeva Pạblo yavenạn Dendiohs

25 Mạn ne, ndeva nducoyạco vo
yavenạn Dendiohs, ihyan min che
co din ye che cotahno nchuhn
numa ino ne ndudo ndah yahn Di-
hvo vo Jesucristo che rahndudó.
Ndudo ndah min ne, hua devano
ihyan a rạhn me, 26 te Dendiohs che
va ye cuahn dạma, chihquentiyon
ye ihyan profeta che dirun ye nde a
rạhn me, ne cade cạh ye, checadino
nducoyạca ihyan iyehnse cạva che
cotahno ye.
27 Nducote ritahno vo Dihvo vo
Jesucristo ne, cuahn dạma ndeva
vo yavenạn ạma no Dendiohs,
ihyan min che ạma devano ye.
Tihcạ co.

CA̱CA CHE DIRUN SAN PA̱BLO MENA̱N, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YA̱N CORINTO

1 U Pa̱blo, che tenda̱hnun Dendiohs u che co apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo, nduco dihno vo Sóstenes, 2 dirun nuhn ca̱ca cuh, dechuh nuhn yahn nchuhn, ihyan yahn Dendiohs che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, vate ne ya̱n Corinto. A tenda̱hnun Dendiohs nchuhn che co ne ihyan ndah yahn ye, ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. Numachahte iyehnse ne, a tenda̱hnun ye uvo ma̱n, nducoya̱ca dihno vo ma̱n, che rendeva vo nduco ye yavena̱n Dihvo vo Jesucristo. 3 Chida vo Dendiohs ma̱n, Dihvo vo Jesucristo ma̱n, din yahino ye nchuhn, din ye che nda̱hca̱ cuahtenan ne.

Yahino Dendiohs ihyan yahn ye che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo

4 Cuahn da̱ma renecá̱h nundihve cuahn Dendiohs ca̱va nchuhn yahn che yahino ye nchuhn che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo. 5 Yahino ye nchuhn, ne te ndahva ye vederihquentiyon che cuahndudo ne ndudo yahn ye ma̱n, vededevano che chenan cuma ne ma̱n. 6 Tihca̱ chinahn nduco ne, te a chitahno ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. 7 Nchuhn nduco nducoya̱ca ihyan yahn Dendiohs, quendihconahn te ye vederihquentiyon yahn ye nchuhn. A chenan rino ne ro che ndaconan nda̱ tun Dihvo vo Jesucristo. 8 Dendiohs ne, din ye che cochahtino ne, quendi ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo, hua cuahtendihco ne nunde nde ro che ndaconan nda̱ tun ye. 9 Dendiohs ne, redinahn ye ndudo yahn ye, ne ma̱n ye tenda̱hnun ye nchuhn ca̱va che cotahno ne Da̱ya ye Jesucristo, ihyan min che Dihvo vo.

Ihyan che rendo da̱ma ye ya̱co ne, o ino cua̱n ndi ye

10 Dihnó, nducote renevahnecun nchuhn Dihvo vo Jesucristo ne, rá̱hn rí nchuhn che ndo ya̱n ne nduco vih, a̱ma cua̱n co no ne ma̱n, a̱ma no vederendedecadino cuahtenan cuma ne ma̱n. 11 Dihnó, nahn che tihca̱ din nchuhn, te ra̱hn ihyan ndeva̱co cahvo vo Cloé ri ye u che vate ca̱nda ne nduco vih yahn che a vih ra̱hn a̱ma, a vih ra̱hn ta̱ma ne. 12 Na̱hn ne ne, ra̱hn ne che riquendi ne ndudo che ricuahn Pa̱blo, na̱hn ne ne, che ricuahn Apolos, na̱hn ne ne, che ricuahn Pedro, na̱hn ne ne, che chicuahn Dihvo vo Jesucristo. 13 A̱ma vedetundo che tihca̱ redin ne. Dihvo vo Jesucristo ne, a̱ma no ye. Ndiyu Pa̱blo che quenan ya̱h ye na̱n cruz ca̱va che ndedevahn ye nchuhn. Ndiyu Pa̱blo cah nchuhn cuahn che chedenune ne. 14 Nundihve cuahn Dendiohs che neve ra nchuhn, chehdenuné nchuhn. Atena̱n Crispo ma̱n, Gayo ma̱n, chehdenuné sa̱hn. 15 Nde hua co ca̱hma ne che u cah ne cuahn che chedenune ne. 16 Namin chehdenuné ihyan ndeva̱co Estéfanas. Co atena̱n ihyan chahn no che chehdenuné, 17 te dechuh Dihvo vo Jesucristo u, ndiyu che cuehdenuné ihyan, ate che cuahndudó ndudo ndah yahn ye. Rahndudó ndudo min numa cua̱co. Hua retihdená̱n vededevano yahn má̱n, ca̱va che tihca̱ ne, codevano ndah ihyan nduhca̱ che chih Dihvo vo Jesucristo, quenan ya̱h ye na̱n cruz.

Ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo ne, chemin che vederihquentiyon

yahn Dendiohs mạn, vededevano yahn ye mạn

18 Ihyan che va che conda ye,
din nunde yahn ye ne, rạhco ye te
ạma vedetundo che ritahno vo che
yahn che chih Dihvo vo Jesucristo,
quenan yạh ye nạn cruz, co nde-
vahn vo. Ate uvo che ndedevahn
Dendiohs uvo ne, a devano vo te
chemin ne, ạma vederihquentiyon
chahte yahn ye, 19 nduhcạ che a
ndirun nạn Ndudo yahn ye tuhcạ:

Cạhco ró che hua richihve
vederendedecadino yahn
ihyan,

decuihnó vededevano yahn ye.

20 Anduhnecạ ndete che hua
richihve ndudo yahn sạhn devano
mạn, sạhn che nda cuande se
dehtenduh che ri iyehnse cuh mạn,
te Dendiohs ne, a chihco ro ye
che vededevano yahn se ne, ạma
vedetundo. 21 Tihcạ din ye, te
numacuahn vededevano yahn ye
chihco cạde ye che ihyan iyehnse
ne, hua tuno vededevano yahn
mạn ye che cotahno ye ihyan.
Tahque ndah ne, chihco cạde ye
che, nduco ndudo yahn mạn ye
che rahndudo vo, ndedevahn ye
ihyan yahn ye, andahre rạhco
ihyan chenạhn te chemin ne, ạma
vedetundo.

22 Ihyan nación yahn Israel
ne, dinoca nahn ndihchero ye
vederihno cạva che cotahno
ye. Ihyan nación chenạhn ne,
atenạn vededevano che dạma
nduco vededevano yahn mạn ye
ritahno ye. 23 Ate uvo, ihyan
yahn Dendiohs ne, rahndudo vo
che, cạva che ndevahn ihyan ne,
va che cotahno ye ndudo yahn
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
quenan yạh ye nạn cruz. Ihyan
nación yahn Israel ne, rahcotạhn
ye yahn ndudo min, rahtendihco
ye nunde. Ihyan nación chenạhn
ne, rạhco ye te ndudo min ne,
ạma vedetundo. 24 Uvo che a
tendạhnun Dendiohs vạn ihyan
nación yahn Israel mạn, vạn ihyan
nación chenạhn mạn ne, a devano
vo che ndudo yahn Dihvo vo
Jesucristo ne, a vederihquentiyon
yahn Dendiohs mạn, vededevano
yahn ye mạn. 25 Vededevano yahn
Dendiohs mạn, vederihquentiyon
yahn ye mạn ne, tahque chahte che
co nducuahn vededevano yahn
ihyan iyehnse, andahre rạhco
ye te ạma vedetundo, nde hua
richihve. 26 Dihnó, cuenecạhco
ne nduhchan ihyan ne ro menạn.
Atenạn neve ne che ihyan devano
ne vạn combiero yahn ne mạn,
neve ne che chenan cuma ne
vederihquentiyon mạn, neve ne
che ndạta yahn ihyan nạhn mạn,
27 ate a tendạhnun Dendiohs
nchuhn. Ihyan iyehnse ne, rạhco
ye che tundo ne mạn, che hua
rigonun chihve ne mạn, ate a
tendạhnun Dendiohs nchuhn cạva
che ndạhco ndiya ye vededevano
yahn ihyan chahn mạn, vederi-
hquentiyon yahn ye mạn. 28 Yạde
ihyan chahn, ne rạhco ye che
ndere ihyan nchuhn, nde hua
redin cuande ye nchuhn. Ate
a tendạhnun Dendiohs nchuhn,
chihco ro ye che nde hua richihve
vederendedecadino yahn ihyan
chahn. 29 Tihcạ din ye cạva che nde
ạma ihyan, hua co din yạde ye. 30 A
Dendiohs che din ye che ritahno vo
Dihvo vo Jesucristo. A cạva ihyan
min che din ye che chenan cuma
vo vededevano mạn, nchahco
ye nunde yuhn vo mạn, nedin
yahn ye uvo mạn, ndedevahn
ye uvo mạn. 31 Che nahn ne,
che dinahn ihyan nduhcạ che a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ: “Hua ndạhcạ che ndeva
mạn ihyan yavenạn ye. Tahque
ndah ne, ndeva ye yavenạn Dihvo
vo Dendiohs.”

2

Ndudo yahn che quenan yạh Dihvo vo Jesucristo nạn cruz

1 Dihnó, cuahn che ndą́ cahn-
dudó ndudo yahn Dendiohs, chih-
nevan ne ne, hua din yądé, te cah-
ndudó numącuahn vedenecun.
2 Chihcó cudądo che cahndudó
demąn ndudo yahn che quenan
yąh Dihvo vo Jesucristo nąn cruz,
ndedevahn ye uvo. 3 Numacuahn
ro che quenán yąn vąco nchuhn
ne, quechicá numacuahn vedino
vedenecun. Ąma vąhinó mąn, ąma
ndedecadinó mąn, yahn ntiyon
cąhnda che quenán. 4 Numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco
Ndah yahn Dendiohs, nté mąn,
cahndudó mąn, vąn nchuhn. Nde
tah hua chihchetą́hn vededevano
yahn mą́n, 5 cąva che a vederi-
hquentiyon yahn Dendiohs din
che cotahno ne, ndiyu vededevano
yahn mą́n.

Redin Vaco Ndah yahn Dendiohs che renahn vo vederihquentiyon yahn ye

6 Nuhn che rahndudo nuhn
Ndudo yahn Dendiohs vąn nchuhn
che a renahn ndah ne mąn,
vąn ihyan chenąhn mąn ne,
hua rahndudo nuhn vededevano
yahn mąn nuhn, te rahndudo
nuhn demąn vededevano yahn
Dendiohs. Vededevano min ne,
yahn Dendiohs, ndiyu yahn ihyan
iyehnse. Ndiyu yahn sąhn devano
mąn, sąhn ndinąn mąn, che vate
se mąn ro cuh. Sąhn chahn ne, va
che cuihno se. 7 Tahque ndah ne,
rahndudo nuhn vededevano yahn
Dendiohs che cade te ye, checadino
vo, che nde hua devano ihyan ro
menąn. Nde cuahn che ametah
dendah ye iyehnse ne, chihco cąde
ye vededevano min nduhcą che
ndedevahn ye uvo, cuahtenan vo
vahchetero numacuahn ro. 8 Nde
ąma sąhn che rihquentiyon se
iyehnse cuh ne, hua tumacadino
se yahn vededevano min. Chemin
che nahn yąh se Dihvo vo Jesu-
cristo, ihyan min che ąma yudo
vederihquentiyon quenan cuma
ye. Ndete che tumacadino se ne,
hua tihcą din se. 9 Andahre tihcą
din sąhn chahn, ate a chinahn
nduhcą che ndirun nąn Ndudo
yahn Dendiohs tuhcą:

Dendiohs ne, a chihco cąde ye che
conan cuma ye vedeyahino
nduco ihyan che yahino ye.

Ąma chahte vedeyahino yahn ye,
che nde hua co tumacadino
ihyan nunde.

10 Ate uvo, ihyan yahn ye ne,
din ye che quenun Vaco Ndah
yahn ye uvo, tumacadino vo yahn
vedeyahino yahn ye. Vaco Ndah
yahn Dendiohs ne, devano ndah
nducuahn che ri, nde nducuahn
che redin ye. 11 Vąn ihyan iyehnse
ne, queri ąma ye ne, atenąn mąn
ye devano ye che rendedecadino
ye. Namin nde ąma ihyan hua
devano ye che rendedecadino Den-
diohs. Atenąn Vaco Ndah yahn
ye devano. 12 Nuhn che rahn-
dudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs
ne, ndiyu vededevano yahn ihyan
iyehnse che te Dendiohs, chenan
cuma nuhn. Tahque ndah ne, din
ye che quenun Vaco Ndah yahn ye
nuhn, din che tumacadino nuhn
yahn vedeyahino yahn ye cąva
nducoyąco vo. 13 Ndiyu nduco
vededevano che chahn nuhn yahn
ihyan, che rahndudo nuhn ndudo
yahn vedeyahino yahn Dendiohs.
Tahque ndah ne, a Vaco Ndah
yahn ye che rete vededevano nuhn
che rahndudo nuhn. Tihcą rinan
Vaco ye nuhn che rahndudo nuhn
ndudo che nahn che cadino ihyan.

14 Ihyan iyehnse ne, hua
renevahnecun ye vederihquen-
tiyon yahn Vaco Ndah yahn
Dendiohs, te rąhco ye te chemin
ne, ąma vedetundo. Nde hua
retumacadino ye yahn, te atenąn
ihyan che quenun Vaco Ndah yahn
Dendiohs ihyan co tumacadino
ye. 15 Ihyan che quenun Vaco
Ndah yahn Dendiohs ihyan ne,
retumacadino ye yahn nducuahn

dehtenduh, ne nde ạma ihyan hua
ndạhcạ che ndạhchenan ye ihyan.
16 A ndirun nạn Ndudo yahn
Dendiohs tuhcạ: “Ametah nde ạma
ihyan iyehnse che co tumacadino
ye yahn vederendedecadino yahn
Dihvo vo Dendiohs. Ametah nde
ạma ye che tuno vededevano yahn
ye che cacuahn ye ihyan.” Ate uvo
che nedin yahn Dendiohs uvo ne,
ạma no vederendedecadino yuhn
vo nduco Dihvo vo Jesucristo.

3

Ihyan che redin ye ntiyon yahn Dendiohs

1 Dihnó, cuahn che quenán
nduco nchuhn ne, anduhnecạ
ihyan che hua conun Vaco Ndah
yahn Dendiohs ihyan mạn, anduh-
necạ ihyan nunde mạn, anduh-
necạ checạhya che quemạn rico
mạn, tihchan ne, te metah conahn
ndah ne ndudo yahn Dihvo vo
Jesucristo. Chemin che hua chi
chicuáhn nchuhn nduhcạ che
redin yahn che cacuáhn ihyan che
renahn ndah ye. 2 Nduhcạ che
redin ihyan nduco decuạh yuno,
ricuh ye demạn leche yahn che hua
ri che cạhcacheh ye dehtenduh,
tihcạ dín nduco nchuhn ro min,
te metah tumacadino ndah ne, ne
hua chi chicuahn ndáh nchuhn.
A devanó te nde meniyon ne,
ametah tumacadino ndah ne, 3 te
dạma ri ne nduco ihyan nunde.
Redin ve ne yahn vih mạn, vate
cạnda ne nduco vih mạn, o ino
cuạn ndi ne mạn. Che tihcạ
redin ne ne, rihco ro ne che
dạma vederendedecadino yahn ne
nduco ihyan nunde. 4 A ndero ndi
che o ino cuạn ndi ne, te nạhn ne
ne, rạhn ne che riquendi ne che
ricuahn Pạblo, nạhn ne ne, rạhn
ne che riquendi ne che ricuahn
Apolos. Vatechica ne nduhcạ ihyan
nunde.

5 U nduco Apolos, atenạn ntiyon
yahn Dihvo vo Dendiohs redin
nuhn. Ndạ nuhn yạn vạco nchuhn,
cahndudo nuhn ndudo yahn
Dihvo vo Jesucristo, chitahno
ne. Queri ạma nuhn ne, redin
nuhn nduhneva ntiyon che chihco
ye tạh nuhn. 6 Nuhn ne, ihyan
redin ntiyon yahn ye nuhn. U,
ne anduhnecạ ndete che tuhdó
ndute ndạta, te u menạn ndita
cahndudó ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo, chihnevan ne, ne
Apolos ne, anduhnecạ ndete che
chi se nune vạn chendạta, te
quendi ye chicuạhn ye nchuhn.
Ate a Dendiohs che din ye che
chitahno ne. 7 Ntiyon yahn nuhn
ne, nduhcạ ntiyon che redin ihyan
viyạta. Nạhn cuạn ne, riquendạh
yahn ạma ihyan che retuhdo ye
ndute ndạta, ne riquendạh yahn
tạma ye che ri ye nune vạn. Ate a
Dendiohs che redin ye che rihta.
Nducote tihcạ ne, tumacadino vo
che anduhnecạ ndete che hua
rigonun chihve ntiyon yahn ạma
tạma ye, che retuhdo ye ndute
ndạta mạn, che ri ye nune vạn
mạn, te atenạn Dendiohs che redin
ye che rihta. 8 Ihyan che retuhdo
ye ndute ndạta mạn, ihyan che
ri ye nune vạn mạn, ạma cuạn
ndi no ntiyon yahn ye nduco vih.
Tihcạ ntiyon che redin nuhn nduco
vih. Ate a devano vo te Dendiohs
ne, ndạhco menun ye yahn queri
ạma vo tunoca ntiyon che a nedin
vo. 9 Nuhn ne, dạma redin nuhn
ntiyon yahn Dendiohs nduco vih,
ne nchuhn ne, anduhnecạ ndete
che chendạta yahn ye.

Atihnocạ co cạhma vo che
nchuhn ne, anduhnecạ ndete che
ạma vah che rihno Dendiohs.
10 Numacuahn vedeyahino yahn
ye ne, ndạhco ye ntiyon tạ́h che
có anduhnecạ sạhn vihcherahto
ndah che chihcó nạme yahn ạma
vah, ne tạma ye ne, riquendi ye
rahto ye. Ate nahn che queri
ạma ye ne, cạhco ye cudạdo
nduhcạ che rahto ye. 11 Nạme
min ne, anduhnecạ ndudo yahn

Dihvo vo Jesucristo che nde ạma
ihyan, hua co ndahcorun ye.
12 Ate anduhnecạ ndete che ạma
ndeh nạn che co cuahto nduco
ye. Anduhnecạ ndete che co
cuahto ye nduco dehtenduh che
cocha nduhcạ diyạhnguạn mạn,
diyạhngua mạn, tu diyạhn mạn.
Namin anduhnecạ ndete che co
dendah ye nduco dehtenduh che
hua cocha nduhcạ irahno mạn,
nduco mạn, yạta cuma mạn. 13 Ate
ntiyon yahn queri ạma ye ne,
va che co ro ndete che quendạh
ndah, te ndạ ro che techecạde
Dendiohs ne, anduhnecạ ndete che
ndihchenan ye nduco ruchiyạhn.
14 Duh ihyan che quendạh ndah
ntiyon yahn ye, anduhnecạ ndete
che ndahto ye nduco dehtenduh
che hua cuco ne, ihyan min ne,
ndạhco menun Dendiohs yahn ye.
15 Duh ihyan che hua quendạh
ndah ntiyon yahn ye ne, andahre
ndevahn mạn ye, anduhnecạ
ạma ihyan che ndevahn ye vạn
ruchiyạhn ne, ate va che conda
ntiyon che nedin ye.

16 A devano ne te nchuhn ne, an-
duhnecạ ndete che ạma yạco yahn
Dendiohs nạn che quenun Vaco
Ndah yahn ye. 17 Duh ihyan che
detoh ye ino ihyan yahn Dendiohs
ne, din Dendiohs castigo ihyan, te
ihyan yahn ye ne, a ndihco vih ye
cạva ye.

18 Nde ạma nchuhn ne, hua
cahncheh mạn ne nchuhn. Duh
nchuhn che ạma quenan cuma ne
vededevano yahn ihyan iyehnse
che rạhco ne ne, cuihcomạn
ne vededevano min, cuiquendi
ne vededevano yahn Dendiohs,
19 te vededevano yahn ihyan
iyehnse ne, ạma vedetundo nạn
Dendiohs nduhcạ che ndirun nạn
Ndudo yahn ye tuhcạ: “Rahnecun
Dendiohs che rinda ihyan, redin
vederendedecadino yahn mạn ye.”
20 Namin a ndirun: “Nạn Dihvo
vo Dendiohs ne, nde hua richihve
vederendedecadino yahn ihyan
devano.” 21 Chemin che hua din
yạde nchuhn, tendạhnun ne che
ricuahn queri ạma nuhn, quendi
ne, te nducuahn vederihquentiyon
yahn Dendiohs ne, a chihnde
cạva che ndah yahn ne. 22 A
Dendiohs che dechuh ye Pạblo
mạn, Apolos mạn, Pedro mạn. A
ihyan min che dendah ye iyehnse
mạn, rete ye vedevihche yahn
nchuhn mạn, rihquentiyon ye
vederih mạn, ro cuh mạn, ro che
cochi mạn. Nducuahn ne, a cạva
che ndah yahn ne che chihco cạde
ye. 23 Avạne ne, a yahn Dihvo vo
Jesucristo nchuhn, ne ihyan min
ne, a Dạya Dendiohs ihyan.

4

Ntiyon che chenan cuma ihyan apóstol

1 Hua din yạde nchuhn cạva
nde ạma nuhn. Cuedevano ne
te queri ạma nuhn ne, a ntiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo redin
nuhn, rahndudo nuhn ndudo yahn
vederihquentiyon yahn Dendiohs
che cade te ye, checadino vo.
2 Nducote tihcạ ne, nahn che queri
ạma ihyan che va tạh ye ntiyon
yahn Dendiohs ne, dinahn ye
ntiyon min numa cuạco. 3 Che
lạdo yáhn ne, nde hua retumacạ́h,
a nchuhn, o intiyahn, deh rạhn
ne yáhn nduhcạ che redín ntiyon
yahn ye. Nde mạ́n, hua co cạhmá
ndete che ndạhcạ, o hua ndạhcạ
redín, 4 te andahre dave yavenạ́n
ne, ate nde mạ́n hua devanó
ndete che ndah redináhn. Atenạn
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min
che nda cuande ye ntiyon che
redín. 5 Chemin che conan rino
nchuhn, hua ndạhchenan ne
tạchan redin ihyan ntiyon yahn
Dendiohs nde ndạ ro yahn. Ndạ
ro min ne, a Dihvo vo Jesucristo
techecạde ye yahn queri ạma
vo tunoca vederendedecadino
yuhn vo cuahn che chahtenan vo

iyehnse, cąhco ro ye ndete che
numa cuąco nedin vo ntiyon che
chihnde tąh vo. Tuhme ndąhco
menun Dendiohs yuhn vo tunoca
ntiyon che nedin vo.

6 Dihnó, a cąva che ndah yahn
ne che tihcą riyąhvé nchuhn.
Andahre ndudo che ricuahn ihyan
chenąhn che redin che o ino cuąn
ndi nchuhn nduco vih, ate a dirún
yahn ne anduhnecą ndete che u
nduco Apolos chendihco nuhn
nunde nąn ndudo yahn nuhn.
Tihcą dirún yahn ne cąva che
tumacadino ne che vederihquen-
tiyon che chenan cuma nuhn ne,
hua tahque chahte che co che a
ndirun yahn nąn Ndudo yahn
Dendiohs. Namin cąva che hua
din yąde ne cąva ntiyon yahn ąma,
ndąhchenan ne ntiyon yahn tąma.
7 Nde ąma ihyan hua rendihche ye
nchuhn che tahque ndah ihyan ne
che co ihyan chenąhn. A Dendiohs
che te ye nducuahn che va yahn
ne. Nducote a ihyan min che te
ye ne, hua redin yahn che din
yąde ne nduhcą ndete che nąn
vedevano yahn mąn ne rendąca
ne dehtenduh che va yahn ne.

8 A ąma chenan cuma ne ved-
erihquentiyon yahn Dendiohs,
che rąhco ne, a va tąh ne ndendi
ndendita, che rąhco ne. Cha-
condąh vedąme ne nuhn, ne vate
ne, rihquentiyon ne, che rąhco
ne. ¡Ąma ndąhcą ndete che cuąco
niyon che rihquentiyon ne!, cąva
che nde nuhn ne, ndo dąma nuhn
nduco ne, cąhcantiyon vo nduco
vih. 9 Ąma ndąhcą ndete che
cuąco, te nuhn ihyan apóstol ne,
hua tihcą vate nuhn. Tahque
ndah ne, cane rąhcó che rahnecun
Dendiohs che rechuhrihn nuhn
nduhcą ihyan che nde hua rigonun
chihve ye mąn, nduhcą ihyan che
ndindah cąca nunde yahn ye cąva
che coh ye mąn. Cane rąhcó che
ndihco mendąhn Dendiohs nuhn
nąn nducoyąca ihyan iyehnse
mąn, nąn ángel mąn, cąva che
cąhn ino ye ndihchero ye nuhn.
10 Ihyan nunde ne, rendihchero
ye nuhn nduhcą ihyan tundo
che rahndudo nuhn ndudo yahn
Dihvo vo Jesucristo. Me nchuhn
ne, ąma devano ne ndudo yahn
Dihvo vo Jesucristo, che rąhco
ne. Nuhn ne, ndi nuhn nduhcą
ihyan che nde hua rigonun chihve
ye. Me nchuhn ne, ąma ndinąn
ne, che rąhco ne. Nuhn ne, nde
hua retumacąh ihyan nuhn. Me
nchuhn ne, ąma rendeva ihyan
yavenąn ne. 11 Nde meniyon ne,
ąma redin tąn ihyan nduco nuhn.
Ąma rechuhrihn nuhn, rih cuico
nuhn mąn, rih yąca nuhn mąn,
metah tino yahn nuhn mąn, metah
vąco nuhn mąn. 12 A ndi cuno
nuhn che redin mąn nuhn tąma
nąn ntiyon cąva che rendąca che
rechuhnun nuhn. Rąhva ihyan
nduco nuhn, ate numacuahn ve-
denecun rendahconan nuhn yahn
ye. Chenan nąn ye nuhn, redin tąn
ye nduco nuhn, ate hua rihcomąn
nuhn ntiyon che chenan cuma
nuhn. 13 Rendąhchenan ye nuhn,
ate riyąhve nuhn ihyan nduco
ndah. Cuahn dąma rendihche
ye nuhn nduhcą dehtenduh che
tahque chihngą.

14 Tihcą dirún yahn nchuhn,
ndiyu cąva che cahterá vedecui-
hno yahn ne, ate cąva che riyąhvé
nchuhn nduhcą dąyá che yahinó.
15 Tihcą dirún, te andahre ndiche
mil ihyan che ricuahn ye nchuhn
ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo,
ate hua yahino ye nchuhn nduhcą
che yahinó nchuhn. U ne, anduh-
necą indihte yahn ne, te a u che
tihyon yuné nchuhn che chitahno
ne Dihvo vo Jesucristo. 16 Chemin
che, numacuahn chedave yáhn,
riyąhvé nchuhn che quendi ne
yune yáhn.

17 Cąva che co dinahn nchuhn
ne, dechúh Timoteo che conan se
nchuhn. Ąma yahinó sąhn. An-

duhnecạ dạya mạ́n, te u tihyon
yuné sạhn che chitahno se Di-
hvo vo Jesucristo. Nde meniyon
riquendi se, ndah redin se ntiyon
yahn ye. Sạhn min ne, nduhcạ
che recạh cuande mạ́n dihno vo
nduh cuạn yạco nạn che quechicá,
tihcạ te cuande se nchuhn cạva
che necạhco ne nduhcạ che ri-
tahnó Dihvo vo Jesucristo, red-
ináhn ndudo yahn ye. 18 Ạma o
nchuhn ne, ạma redin yạde ne,
rạhco ne che ametah ndaconan
chí quendihcheró nchuhn. 19 Ate
ndete che nahn Dihvo vo Jesucristo
ne, chi nún quendihcheró nchuhn.
Tuhme ndihcheró ndete che cuạco
che rạhn ihyan yạde chahn che
vatechica ye numa cuạco, chenan
cuma ye vederihquentiyon yahn
Dihvo vo Jesucristo. 20 Tihcạ nahn
che dín, te ndiyu ndudo che rạhn
ihyan rihco ro che rihquentiyon
Dendiohs ihyan, te nạn ntiyon che
redin ye ne, min ndero ndi ndete
che cuạco che chenan cuma ye ved-
erihquentiyon. 21 Mạn ne, cue-
tendạhnun nchuhn cha che ri yeno
ne. ¿A nahn ne che chí numacuahn
vedeyahino mạn, vedenecun mạn,
conán nchuhn? ¿O nahn ne che chí
numacuahn vedetạn, dín castigo
nchuhn?

5

*Techecạde Pạblo ạma nunde chi-
hngạ*

1 Numachahte va ndudo che
ạma se vạn nchuhn ne, quenan se
nduco checuma se. Nunde min ne,
ạma chihngạ. Nde vạn ihyan che
hua devano ye che va Dendiohs
ne, hua tihcạ redin ye. 2 Ate nde
nduco nduh ne, ạma redin yạde
nchuhn. Tahque ndah ne ne,
cuahte rạn ne. Sạhn chemin cạ me
ne, ametah cuahnecun nchuhn che
conduco ca se vạn ne. 3 Andahre
hua quenán nduco nchuhn tạn
ne, yah ri chedave yáhn cạva ne.
A techecạdé yahn se anduhnecạ
ndete che quenún vạn nchuhn.
4 Ro che ndo dạma nchuhn, ndeva
ne yavenạn Dihvo vo Jesucristo
ne, anduhnecạ ndete che nducó
nchuhn. Ro min ne, numacuahn
vederihquentiyon yahn ye ne,
5 condạhco ne sạhn tạh chundah
cạva che co se castigo, andahre
ndevahn se ro che ndạ Dihvo vo.

6 Hua ndạhcạ che rahnecun
ne che rinduco ca se vạn ne. A
devano ne te nduco tah sihn yạ
ne, ri yạ numacuahn yạche. Tihcạ
redin nunde yahn sạhn min, te
redetohnan vederihquentiyon
che chenan cuma nducoyạca
ne. 7 Nduhcạ che rihtera ihyan
yạ ndico, redendah ye pạn che
hua nduco yạ yahn ne, tihcạ
cuihcomạn nchuhn nunde che
chenan cuma ne ro menạn, cuihco
ro ne che a ndi vih ne cạva
Dendiohs. Tihcạ din ne, te nduhcạ
ạma itecuche lihn che chih te, chi
te vedino ro yudo ne, tihcạ chih
Dihvo vo Jesucristo, ndedevahn
ye uvo. 8 Nduhcạ che rihcomạn
ihyan pạn che ndindah nduco yạ
yahn ne, tihcạ nahn che cạhcomạn
vo nducuahn nunde yuhn vo, ne
runecạde cuahtechico vo mạn,
runecạde ndedecadino vo mạn,
nduhcạ che nahn Dendiohs. 9 Nạn
cạca che dechúh yahn ne menạn
ne, a dirún che hua conduco ne
ihyan nunde che rahtenan ye
nduco ihyan che hua nihnevạco
nduco ye. 10 Ate hua dirún che ạma
yune no cạhcomạn ne nducoyạca
ihyan chahn mạn, combiero yahn
ye che idihya ye mạn, che reduco
ye mạn, che rendeva ye yavenạn
dehtenduh che ndere redin ye
dendiohs yahn ye mạn, te cạva
che metah ndihchero ne ihyan
chahn ne, atenạn che ndạca ne
iyehnse cuh. 11 Che tihcạ dirún
ne, che hua conduco ne dihno vo
ndete che rahtenan ye nduco ihyan
che hua nihnevạco nduco ye mạn,
ndete che idihya ye mạn, ndete che
rendeva ye yavenạn dehtenduh

che ndere redin ye dendiohs yahn ye mạn, ndete che rạhva ye mạn, ndete che ricoh ye mạn, ndete che reduco ye mạn. Nduco dihno vo che tihchan ye ne, nde hua cheh ne dạma nduco ye. 12-13 U ne, hua cuande yáhn che techecạdé yahn ihyan che hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. A mạn Dendiohs techecạde ye yahn ye. Me nchuhn ne, a dihno vo che rinduco ye nchuhn, va che techecạde ne yahn ye. Chemin che ametah cuahnecun ne che conduco ca sạhn nunde me nchuhn.

6

Hua ndạhcạ che cạhn dihno vo, cuhnde cạde yahn ye nduco vih nạn intiyahn yạn

1 Cuahn che va cạnda yahn nchuhn nduco vih ne, ndotenan che cạhn ne yạco, cuhnde cạde yahn ne ne, rahn ne nạn intiyahn yạn che nde hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. ¿Tạcạ che ạma tundo ne? 2 Redin nchuhn anduhnecạ ndete che hua devano ne te ndạ ro yahn ne, nduco nchuhn ihyan yahn Dendiohs, techecạde ne yahn ihyan nunde. Nducote tihcạ va cạde ne, tahque nun co techecạde ne cạnda yahn ne che nde hua vạhche. 3 Redin ne anduhnecạ ndete che hua devano ne che nde ángel va che techecạde ne yahn ye. Tahque nun techecạde ne yahn dehtenduh che rahno ri ne mạn ro cuh. 4 Tuhme ne, cuahn che va che cuhnde cạde yahn ne nduco vih ne, ndotenan che cạhn ne nạn intiyahn yạn che nde hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, cạhn ne nạn dihno vo, andahre tundo ye, ne techecạde ye yahn ne. 5 Tihcạ dirún yahn ne cạva che co cuihnạn ne. ¿Ametah nde ạma ihyan vạn nchuhn che renahn ye mare tah, che co techecạde ye yahn ne nduco vih? 6 Rihtera ne vedecuihno yahn ne che rahn ne, rica nunde ne yahn vih nạn intiyahn che nde hua ritahno ye Dihvo vo.

7 Che rahte cạnda ne nduco vih ne, nduco chemin no, ạma yahn redenda ne. Tahque ndah che codin chahtino ạma tạma ne yahn vih, nchahco ne nunde yahn vih. 8 Ate hua tihcạ redin ne, te tahque ndah ne ne, duche rino ne nde vạn mạn ne nduco vih, rahtendihco ne nunde.

9-10 A devano ne te ihyan nunde ne, hua cuahtenan ye vahchetero nạn che rihquentiyon Dendiohs. Cuedevano ne te ihyan che rahtenan ye nduco ihyan che hua nihnevạco nduco ye mạn, ihyan che redin duche yahn ye che a nihnevạco ye mạn, ihyan che hua numa cuạco ye, che mạhn ndạhta mạhn chạhn ye, che rahtenan ye vạn mạn nduco vih mạn, ihyan che rendeva ye yavenạn dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye mạn, ihyan che reduco ye mạn, ihyan che idihya ye mạn, ihyan che ricoh ye mạn, ihyan che rạhva ye mạn ne, nde ạma ihyan che tihchan ye ne, hua conan ye vahchetero. 11 Nạhn nchuhn ne, tihchan ne ro menạn. Ate mạn ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, a nchahco ye nunde yahn ne che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo. A chedenune ne mạn, a nedin yahn ye nchuhn mạn.

Nahn che hua cuahtendihco vo nunde

12 Va ạma ndudo che tuhcạ: “A dehno che nahn vo ne, co din vo.” Cuạco ndudo min, ate hua redin yahn che tihcạ din vo. Hua ndạhcạ che quendi vo nunde yuhn vo. 13 Va tạma ndudo che tuhcạ: “Dehtenduh che va ne, chihnde cạva che chuh vo.” Cuạco ndudo min, ate ndạ ro yahn ne, ndạhco cạde Dendiohs nducuahn, nde metah rendotenan che chuh vo cạva che cuahtenun ico vo. Dendah Dendiohs uvo, ate ndiyu cạva che

cuahtenan vo nduco ihyan che hua
nihnevạco nduco vo, te dendah
ye uvo cạva che co yahn ye uvo.
14 Numacuahn vederihquentiyon
ndedetuhche Dendiohs Dihvo vo
Jesucristo, ne namin tihcạ ndede-
tuhche ye uvo.
15 A devano nchuhn te queri
ạma vo ne, a yahn Dihvo vo Jesu-
cristo uvo. Nducote a yahn ye uvo
ne, hua ndạhcạ che cuahtenan vo
nduco tạhn che ndere vatechica te.
16 A devano ne te ihyan che conan
ye nduco ndạhta che ndere vate-
chica te ne, co ye nduco te andu-
hnecạ ạma no ihyan nduhcạ che a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ: “Ihyan che conan cuma ye
ạma ndạhta ne, co ye nduco te an-
duhnecạ ạma no ihyan.” 17 Me
ihyan che ritahno ye Dihvo vo Je-
sucristo ne, ndo ye nduco vih an-
duhnecạ ạma no ihyan, chenan
cuma ye nduco vih vederihquen-
tiyon yahn Vaco Ndah yahn Den-
diohs.
18 Nducote tihcạ ne, condi
nchuhn cuahtenan ne nduco
ndạhta che ndere vatechica te.
Adecodehno nunde yahn ihyan ne,
rahtendihco ye. Ate che rahtenan
ye nduco ihyan che hua nihnevạco
nduco ye ne, rahtendihco ye
nunde, nde redetoh mạn ye ihyan.
19 A devano vo te a din Dendiohs
che quenun Vaco Ndah yahn ye
uvo, a ndi vih vo anduhnecạ
ạma yạco nạn che quenun. Hua
rihquentiyon mạn vo uvo, 20 te
a yahn Dendiohs uvo. Nde hua
tuno vederendedecadino yuhn
vo nduhva che yahino ye uvo,
ndedevahn ye uvo cạva mạn
ye. Chemin che nahn che hua
detoh mạn vo uvo mạn, ndeva
vo numacuahn chedave yuhn vo
yavenạn ye mạn.

7

Cạh cuande Pạblo nduhcạ che cuahtenan cuma ihyan ndạhta yahn ye

1 Mạn ne, ndahconán yahn ne
che dirun ne yáhn. Rạhcó te
ndạhcạ cạva ihyan che cuahtemạn
ye. 2 Ate cạva che hua cuahtendi-
hco ye nunde, ndere cuahtechica
ye nduco vih ne, tahque ndah
che cahnevạco ye. 3 Nchuhn che
a nihnevạco ne ne, cuahtenan
cuma ne vih nduhcạ che redin
yahn cạva che hua ndạca yune che
ndere cuahtechica ạma tạma ne.
4 Nchuhn, ihyan ndạhta ne, yahn
ne inchạhn ne. Nchuhn, ihyan
chạhn ne, yahn ne ihyan ndạhta
yahn ne. Chemin che nahn che
dinahn ạma tạma ne yahn vih.
5 Hua cuahcotạhn ne yahn vih,
atenạn che nte cạde ne che hua
cuahtenan ne nduco vih ạma o ro
cạva che covạh ne. Cuihno min ne,
ndo dạma ne nduco vih, te adenạn
hua cocha ạma cha ne che rạhn
cuhndemạn ne, ne conan ne nduco
tạma ihyan, condihco ne nunde,
dinahn ne che nahn chundah.
6 Rạ́hn rí nchuhn che recạh yune
Dendiohs che cahnevạco ihyan che
nahn ye. Ate ihyan che cocha ye,
cuahtemạn ye ne, co cuahtemạn
ye. 7 Che lạdo yáhn ne, ndạhcạ che
cuahtemạn ihyan nduhcạ u. Ate
hua nducoyạca ye cocha ye. Den-
diohs ne, hua dạma vederihquen-
tiyon necạh ye chenan cuma queri
ạma ihyan.
8 Nchuhn, sạhn decạhya mạn,
ndạhta vạh mạn ne, rạhcó te ạma
ndạhcạ ndete che cuahtemạn ne
nduhcạ u. 9 Ate ndete che hua
chenan cuma ne vederihquen-
tiyon che cocha ne cuahtemạn ne
ne, tahque ndah che cahnevạco
ne, yodemica che chuhrihn ne, nde-
decadino ne che nahn cahnevạco
ne.
10 Me nchuhn che nihnevạco
ne ne, rete cuandé nchuhn ve-
derihquentiyon yahn Dihvo vo Je-
sucristo che hua tehche vih ne.
11 Ihyan ndạhta ne, hua co tehche
ye inchạhn ye. Ndete che denạn
tehche ye inchạhn ye ne, atenạn

che cuhndemạn ye, o ndo nduco ye inchạhn ye. Hua co cahnevạco ye nduco tạma ca ihyan. Namin ihyan chạhn ne, hua co tehche ye ndạhta yahn ye.

12 Mạn ne, te cuandé tạma vederihquentiyon che hua ntihyon yạn Dihvo vo Jesucristo. Dihno vo che nihnevạco ye nduco ndạhta che hua ritahno te Dihvo vo Jesucristo ne, ndiyu cạva chemin che tehche ye tạhn ndete che va te vedeyeno che quendi te nduco ye. 13 Namin cahvo vo che nihnevạco ye nduco chạhn che hua ritahno se ne, ndiyu cạva chemin che tehche ye sạhn ndete che va se vedeyeno che quendi se nduco ye. 14 Ihyan chạhn che hua ritahno ye ne, redin chahtino Dendiohs yahn ye che cuande yahn ihyan ndạhta yahn ye che ritahno ye. Ihyan ndạhta che hua ritahno ye ne, redin chahtino Dendiohs yahn ye che cuande yahn inchạhn ye che ritahno ye. Ndete che hua tihcạ ne, dạya ihyan chahn ne, anduhnecạ dạya ihyan che hua ritahno ye. Ate redin chahtino Dendiohs, rendihche ye dạya ihyan chahn anduhnecạ dạya ihyan che ritahno nduh che o ye. 15 Ndete che ạma cha ihyan che hua ritahno ye, nahn tehche ye ihyan che nihnevạco nduco ye che ritahno ye ne, a tehche no mạn ye vih, nde hua cạhnda yahn ihyan che ritahno ye, te Dendiohs ne, hua nahn ye che cuahte cạnda ihyan chahn nduco vih. 16 Ndete che tihcạ nahn ihyan che hua ritahno ye ne, hua redin yahn che cuahcotạhn ihyan che ritahno ye, te nchuhn ihyan ndạhta ne, nde hua devano ne, ndete che cạva ne cotahno inchạhn ne, ndevahn ye. Namin nchuhn ihyan chạhn ne, nde hua devano ne ndete cạva ne cotahno ihyan ndạhta yahn ne, ndevahn ye.

17 Andahre hua cocha ndudo yahn nchuhn che cotahno ye, ate va che cuahtenan ne vedeyeno nduhcạ che ndihco cạde Dihvo vo Dendiohs yahn ne mạn, nduhcạ che chenan ne ro che ndedevahn ye nchuhn mạn. Tihcạ rihquentiyón nduh cuạn yạco. 18 Nchuhn che chenan señạ nchuhn ro min ne, hua dehve rạhco ne, quendi ne. Me nchuhn che hua chenan señạ nchuhn ro min ne, hua cuahnecun ne che conan señạ nchuhn. 19 A chenan, o hua chenan señạ uvo ne, hua dehve din yahn chemin, te che nahn ne, che dinahn vo che rihquentiyon Dendiohs. 20 Atạnochan uvo ro che ndedevahn ye uvo ne, cuahtenan vo vedeyeno, quendi vo tihcạ. 21 Nchuhn che chenan cuma ne dihve ne, chenan ne vạco ye ro min ne, hua dehve rạhco ne, quendi ne, din ne ntiyon yahn ye. Ndete che adenạn te yune ye che ndạca ne ne, condạca ne. 22 Cuahn che chitahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, nde ro min ne, a ndedevahn ye nchuhn cạva mạn ye. Me nchuhn che rihquentiyon ne nạn ntiyon yahn mạn ne ro che chitahno ne Dihvo vo ne, a ndo ne anduhnecạ ihyan redin ntiyon yahn ye. 23 Ạma chahte vedeyahino quenan cuma Dendiohs cạva nchuhn, ndedevahn ye nchuhn. Cạva nchuhn ne, tahque rigonun chihve vederihquentiyon yahn ye che co vederihquentiyon yahn ihyan. 24 Dihnó, nducote tihcạ ne, quendi nchuhn cuahtenan ne nạn Dendiohs nduhcạ che chenan ne ro che ndedevahn ye nchuhn.

25 Me nchuhn ihyan decạhya ne, hua te Dihvo vo Jesucristo, checadinó nde ạma vederihquentiyon cạva ne. Ate u ne, numacuahn vedeyahino ndedevahn Dihvo vo u, ne redín ntiyon yahn ye numa cuạco. Chemin che rạhcó te cochihve che te cuandé nchuhn tạcạ cuahtenan ne. 26 Che lạdo yáhn ne, ndạhcạ che cuahtemạn nchuhn, hua cahnevạco ne, te ro cuh che

vato vo ne, cąhnda. 27 Nchuhn
che a nihnevąco ne ne, hua tehche
ne ndąhta yahn ne. Me nchuhn
che metah cahnevąco ne ne, hua
nuhn ne ndąhta. 28 Nchuhn, sąhn
decąhya che cahnevąco ne ne,
hua dehve rąhco ne, hua nunde
chemin. Me nchuhn, tąhn decąhya
che cahnevąco ne ne, hua nunde
chemin. Ate adecoduhno nchuhn
che cahnevąco ne ne, acądeno
che yah cuahno ne. Rąhn rí
nchuhn cąva che ndah yahn ne che
tahque ndąhcą yahn ne che hua
cahnevąco ne.

29 Dihnó, rąhn rí nchuhn te
caviyąn deman ne, conahn che
ndihco cąde Dendiohs. Mąn ne,
nchuhn che nihnevąco ne ne,
hua demąn cąva ndąhta yahn ne
ndedecadino ne. Menąn vihca
condedecadino ne nąn ntiyon
yahn Dendiohs. 30 Nchuhn che
rąn ne ne, hua demąn vederąn
cuahte ne. Nchuhn che yeno ne
ne, hua demąn vedeyeno cuahte
ne. Nchuhn che ra ne dehtenduh
ne, hua cąhco ne vedechahtino
yahn ne nąn dehtenduh chemin
chan. Codin ne cuande anduhnecą
ndete che metah dehva yahn ne.
31 Nchuhn che ndah rahno ne,
chenan ne iyehnse ne, nde hua co
yeno ne cąva chemin, te nducuahn
che va iyehnse cuh ne, a nihnde
cąde yahn che va che cuihno.

32 Nahn che hua denduh ino
nchuhn. Sąhn che metah cah-
nevąco se ne, va mąn ino se, redin
se ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo,
nahn se che co yeno ye. 33 Ate
sąhn che quenan cuma se ndąhta
yahn se ne, rendedecadino se yahn
vederetąhn yahn se, nahn se che co
yeno ndąhta yahn se. 34 Atihnocą
rahno ri tąhn ndąhta. Tąhn che
hua quenan cuma te inchąhn te ne,
va mąn ino te, redin te ntiyon yahn
Dihvo vo Jesucristo numa ino te,
ndi vih te cąva Dendiohs. Ate tąhn
che quenan cuma te inchąhn te
ne, rendedecadino te yahn ntiyon
yahn te vąco te, nahn te che co
yeno inchąhn te.

35 Tihcą dirún yahn nchuhn cąva
che ndah yahn ne, ndiyu che rihca
tąn che cahnevąco ne. Nahn che
runecąde cuahtenan ne iyehnse,
va mąn ino ne, din ne ntiyon yahn
Dihvo vo Jesucristo.

36 Che lądo yáhn ne, rąhcó che
tahque ndah che cuahtemąn ihyan
decąhya. Ate nchuhn che vate tąhn
cąhya yahn ne ne, ndete che rąhco
ne che tahque ndah che cahnevąco
nun te che co che cuahtenan te,
co ndico te ne, co decahnevąco ne
tąhn, hua nunde chemin. 37 Me
nchuhn che a ndedecadino ne, a
chihco ne chedave yahn ne che
tahque ndah che hua decahnevąco
ne tąhn dąya ne ne, hua dehve
rąhco ne, te namin ndąhcą che ti-
hcą din ne. 38 Nducote tihcą ne,
ihyan che redecahnevąco ye dąya
ye ne, ndąhcą redin ye, ne ihyan
che hua redecahnevąco ye dąya ye
ne, nde tahque ndąhcą redin ye.

39 Ihyan ndąhta che nihnevąco
ye ne, a ndihco cąde Dendiohs
che hua tehche ye inchąhn ye nde
ndą ro che coh ye. Ndete che
coh inchąhn ye ne, co ndaconan
cahnevąco ye nduco adecoduhno
ihyan che namin ritahno ye Dihvo
vo Jesucristo. 40 Ate che lądo yáhn
ne, rąhcó che tahque ndąhcą cąva
ye ndete che metah ndaconan cah-
nevąco ye. Tihcą dirún, te co tihcą
nahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.

8

*Vedino che rihco ihyan nąn deht-
enduh che ndere redin ye dendiohs
yahn ye*

1 Mąn ne, te cuandé nchuhn
yahn vedino che rihco ihyan nąn
dehtenduh che ndere redin ye
dendiohs yahn ye. Nducoyąco
vo ne, devano tumacadino vo
yahn dehtenduh. Chemin ne,
co din che din yąde vo, ate hua
co din che ndąhcą cuahtenan vo

nduco vih nạn Dendiohs, te atenạn
che chenan cumo vo vedeyahino
nduco vih che ndạhcạ cuahtenan
vo nạn ye. 2 Adecoduhno vo che
ạma devano vo, che rạhco vo ne,
rihncheh mạn vo uvo, te nde hua
devano vo nduhcạ che redin yahn.
3 Ate ndete che yahino vo Dendiohs
ne, nda cuande ye uvo.

4 Me yahn che chuh vo dehten-
duh che rihco ihyan nạn dehten-
duh che ndere redin ye dendiohs
yahn ye ne, hua cạhnda. A de-
vano vo te dehtenduh che ndere
redin ihyan dendiohs yahn ye ne,
metah vederihquentiyon yahn, an-
duhnecạ ndete che hua dehva. Va
ạma no Dendiohs. 5 Tihcạ, te
andahre ạma va dehtenduh che
ndere redin ihyan dendiohs yahn
ye mạn, dihve ye mạn, chenan nạn
ro mạn, ndiyạhn mạn, 6 ate cạva
uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesu-
cristo ne, va ạma no Dendiohs. A
ihyan min che Chido vo. A mạn ye
dendah ye nducuahn dehtenduh
che va. Dendah ye uvo cạva ye.
Namin va ạma no Dihvo vo Jesu-
cristo. Nduco ye Chida ye dendah
ye uvo mạn, nducuahn dehtenduh
che va mạn.

7 Ate hua nducoyạca dihno vo
retumacadino ye che metah veder-
ihquentiyon yahn dehtenduh che
ndere redin ihyan dendiohs yahn
ye. Neve ye ne, nducote nevahne-
cun ye dehtenduh chemin chan ro
menạn ne, chenun ca vedevạh min
ihyan. Chemin che nde meniyon
ndete che adenạn cheh ye dehten-
duh che ndi vedino nạn dehtenduh
chemin chan ne, cuahtendihco ye
nunde, che rạhco ye, te metah
tumacadino ye te vedino chemin
chan hua dehva niyahn. 8 Ndete
che chuh vo vedino chemin chan
ne, ndiyu chemin din che tahque
co chihvo vo nạn Dendiohs, nde
huane che hua chuh vo din che
detohnan vo. Devano vo te ndiyu
che reh vo redin che renan ino
Dendiohs uvo. 9 Nchuhn che a
devano ne che hua dehva niyahn
vedino chemin chan ne, cuihco ne
cudạdo cạva dihno ne che metah
conahn ndah ye yahn. Hua ndạhcạ
che cạva ne, detohnan ye chedave
yahn ye, cuahtedihco ye nunde.
10 Ndete che adenạn ndihchero ye
nchuhn che vate ne yạco nạn che
vate dehtenduh che ndere redin
ihyan dendiohs yahn ye, reh ne ne,
nduco ye cạhquino ye cheh ye che
ndi vedino nạn dendiohs chemin
chan, 11 ne detohnan ye chedave
yahn ye, cuahtendihco ye nunde.
Nduco tihcạ ne, cạva nchuhn che
devano ne che hua cạhnda che
cheh ne ne, ndạca yune che tohnan
chedave yahn dihno ne che metah
conahn ndah ye. Cuenecạhco ne te
namin cạva ihyan min chih Dihvo
vo Jesucristo, ndedevahn ye ihyan.
12 Ndete che hua cạhco nchuhn
cudạdo ne, denạn tihyon yune ne
dihno ne cạva che detohnan ye
chedave yahn ye, ne mạn ne cuah-
tendihco ne nunde nạn Dihvo vo
Jesucristo. 13 Nducote tihcạ ne,
nahn che din vo cudạdo. Ndete
che va dehtenduh che rạhco di-
hno vo che cạhnda che cheh ye
ne, tahque ndah che hua chuh vo
dehtenduh chemin chan, cạva che
hua ndạca yune che detohnan ye
chedave yahn ye, cuahtendihco ye
nunde.

9

Vederihquentiyon che chenan cuma ihyan apóstol

1 A chitahnó Dihvo vo Jesucristo,
ndeváhn. Quenan cumá veder-
ihquentiyon, ndí apóstol yahn ye.
Mạ́n ndihcheró Dihvo vo. A u ti-
hyon yuné nchuhn che chitahno
ne ihyan. 2 Andahre vate ihyan che
hua renevahnecun ye u nduhcạ
apóstol, ate nchuhn che cuạco ne,
a devano ne che ndí apóstol, te
a u che cahndudó ndudo ndah
yahn Dihvo vo Jesucristo, chitahno
ne, ne nduco chemin ndero ndi

che quenan cumá vederihquen-
tiyon yahn ye.

3 Tuhcạ rendahconán yahn
ihyan che rendạhchenan ye ntiyon
che redín. 4 Nuhn ne, chenan
cuma nuhn vederihquentiyon, ndi
nuhn apóstol, ne quenan cuma
che te ihyan ndiyạco che chuhnun
nuhn. 5 Namin co cahnevạco nuhn
nduco ạma cahvo vo, conduco
ye nuhn nạn che vatechica nuhn
nduhcạ che redin dihno Dihvo vo
Jesucristo mạn, Pedro mạn, ihyan
apóstol chenạhn mạn. 6 U nduco
Bernabé ne, namin chenan cuma
nuhn vederihquentiyon min, nde
hua redin fuerza che din nuhn
tạma nạn ntiyon cạva che ndạca
che chuhnun nuhn. 7 A devano
nchuhn te nducoyạca sandạdo
ne, ndiyu nạn ntiyon yahn mạn
se riquendạh che rechuhnun
se. Namin ihyan che rihche ye
dihyo uva ne, reh ye ndute yahn.
Atihnocạno tun ihyan che redin
ye cudạdo chivạto, te rih ye leche
yahn te. 8-9 Hua rạhco nchuhn che
che nahn mạ́n che tihcạ dirún yahn
ne, te yahn chemin ne, a tihyon yạn
Moisés ạma vederihquentiyon,
dirun ye tuhcạ: “Hua dechiche
duto itenine che redendeh te trigo
cạva che tiviyạto, te ri yahn te nahn
cheh te.” Chihquentiyon Dendiohs
che tihcạ, dirun Moisés, ndiyu
demạn yahn che redin ye cudạdo
ite, 10 te nduco ejemplo min cạh ye,
checadino ihyan che nducoyạca
ihyan che redin ye ntiyon yahn ye
ne, a nạn ntiyon min quendạh che
cheh ye. Tihcạ, te ihyan che ruhn
yạhn mạn, ihyan che renedin dave
ye trigo mạn ne, redin ye ntiyon
min, chenan ino ye che ndeva ye
ndute ndạta. 11 Namin nuhn che
redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs,
cahndudo nuhn ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo, chitahno ne
ne, redin yahn che te ne che
chuhnun nuhn. 12 Ihyan chenạhn
ne, nducote recạh nchuhn nduhcạ
che redin yahn che rechuhnun ye
ne, tahque ca nuhn, va che te ne,
chuhnun nuhn.

Andahre quenan cuma che co-
nan ne nuhn, te ne che chuhnun
nuhn, ate nde hua chica nuhn
nchuhn. Tahque ndah ne, din
chahtino nuhn, te hua nahn den-
duh nuhn nchuhn cạva che hua
co vạhche yahn ne che cotahno
ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Je-
sucristo. 13 A devano nchuhn te
ihyan che redin ye ntiyon chete
yạco mạn, chidocuyạn che chénun
ye nạn ta mạn ne, a nạn ntiyon
min va che quendạh che chuhnun
ye. 14 Namin tihcạ chihco cạde
Dihvo vo Jesucristo che ihyan che
rahndudo ye ndudo ndah yahn ye
ne, a nạn ntiyon min quendạh che
chuhnun ye. 15 Andahre redin
yahn che nạn ntiyon min quendạh
che chuhnún ne, ate nde hua re-
tumacạ́h yahn chemin, nde huane
cạva che conan nchuhn u che tihcạ
dirún. Ndihcó che nde ro che cóh
ne, nde ạma ihyan hua cahnevi ye
vedeyeno yáhn che hua nạn ntiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo quendạh
che chuhnún.

16 Ndiyu yahn che nahn din yạdé
che rahndudó ndudo ndah yahn
ye, te a chemin va che dín. Tihcạ,
te ạma vedín ndete che hua dináhn
yahn ye. 17 Chemin che rahn-
dudó numacuahn vedeyeno yahn
mạ́n, ne nuhnde menun yáhn. Ate
ndete che rahndudó andahre hua
náhn ne, atạnocạ nduh rihco ró che
ndihco Dendiohs ntiyon min tạ́h.
18 Vedeyeno yáhn ne, che cuahn-
dudó ndudo ndah yahn Dihvo vo
Jesucristo, dín tạma nạn ntiyon
cạva che ndạca che chuhnún, te
hua náhn che nạn ntiyon yahn ye
quendạh che chuhnún andahre ti-
hcạ va cạde.

19 Andahre hua va che cochicá
nduhcạ che nahn ạma o ihyan, ate
tihcạ redín cạva che ndạca yune
che tahque co yạhn ihyan, cotahno
ye Dihvo vo Jesucristo. 20 Cuahn

che renún vạn ihyan nación yahn Israel, ihyan chahn che renevahnecun ye ley che dirun Moisés ne, ri dạma ndudó nduco ye, redináhn dạma nduco ye ley min andahre ametah va che dináhn. Tihcạ redín cạva che co yeno ye, ne cotahno ye Dihvo vo Jesucristo. 21 Namin no tun cuahn che renún vạn ihyan nación chenạhn, che hua renevahnecun ye ley min, ndiyu che hua redináhn vederihquentiyon yahn Dendiohs mạn, Dihvo vo Jesucristo mạn, ate ri dạma ndudó nduco ihyan chahn cạva che co yeno ye, cotahno ye. 22 Cuahn che renún vạn dihno vo che hua renahn ndah ye vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, redin chahtinó yahn ye cạva che te yune ye che cạh cuande ndáh ihyan. Tihcạ redín nduco nducoyạca ihyan. Hua rendạhchenán nde ạma nạn che redin ye cạva che co yạhn ye, cotahno ye Dihvo vo Jesucristo. 23 Ạma rihcó cudạdo nduhcạ che quechicá vạn nducoyạca ihyan, te nahn che co yạhn ye, cotahno ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, ndeváhn dạma nduco ye.

24 A devano nchuhn nduhcạ che rano ihyan cạde. Yạhn ye rano ye nduco vih, ate ạma no ye richa ye, ndondạ tạh ye premio yahn ye. Nduhcạ ihyan che tahque dito chano ye ne, tihcạ cuiquendi nchuhn numa ino ne, dinahn ne vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo nde ndạ ro che ndạhco menun Dendiohs yahn ne. 25 Nducoyạca sạhn che reduche se ne, redin se cudạdo sạhn yahn nducuahn dehtenduh che co din che denda se, te nahn se che cocha se cạva che ndondạ tạh se premio yahn se. Premio chemin chan ne, nun rihno. Ate uvo ne, che ndạhco menun Dendiohs yuhn vo ne, hua cuihno. 26 Nduhcạ sạhn che rano se numa ino se mạn, nduhcạ sạhn che reduche se numa ino se mạn ne, tihcạ redín. 27 Nduhcạ che ạma redin sạhn chahn cudạdo sạhn cạva che hua denda se ne, tihcạ ạma rihcó cudạdo nạn nducuahn che redín, te cuihno che ạma riyạhvé ihyan chenạhn che cạhco ye cudạdo ne, hua náhn che denạn denda mạ́n.

10

Yạhve Pạblo uvo che hua nevahnecun vo dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye

1 Dihnó, nahn che cadino ne che nducoyạca ihyan ndico yuhn vo ne, chahtechica ye nduco vih mạn man che quendihco nạn ro me. Namin chuh ye dạma nduco vih mendạhn reche Nuniyạhn Cuạh. 2 Tihcạ chinduco nducoyạca ye Moisés, chahtechica ye nduco vih mạn man me, ne chuh ye nduco vih mendạhn nuniyạhn me, anduhnecạ ndete che dạma chedenune ye nduco vih. 3 Dạma cheh ye nduco vih che cạh Dendiohs. 4 Namin adecotino che chahtechica ye nduco vih ne, chih ye nune che quendạh nạn yạva me che cạh Dendiohs ihyan. Yạva min ne, anduhnecạ Dihvo vo Jesucristo. 5 Andahre ạma din Dendiohs vederihno nduco ye ne, ate a nahn nducoyạca ye chahcotạhn ye yahn ye, ne chemin che din Dendiohs castigo ihyan, chih ye yạhn nạn che metah duhva.

6 Nducuạhn che chahno chi ihyan chahn ne, cochihve yuhn vo ndete che cua cuande vo yahn cạva che hua cuahcotạhn vo yahn vedeyahino yahn Dendiohs nduhcạ che din ye. 7 Hua quendi nchuhn yune yahn ihyan chahn, te ạma yạhn ye ne, nevahnecun ye dehtenduh ndere din ye dendiohs yahn ye. A devano vo che tihcạ din ye, te a ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ: “Ndo dạma ye nạn chemin cạ che ndere din ye dendiohs yahn ye, cheh ye mạn, chih ye mạn, chahte vihco ye mạn.”

8 Hua cuahtenan nchuhn nduco
ihyan che hua nihnevạco nduco
ne nduhcạ che din ạma yạhn ihyan
chahn, ndere chahtechica ye. Din
Dendiohs castigo ihyan chahn,
chih tenduh ndico ino mil ye che
ạma ro no. 9 Hua cuahcotạhn
nchuhn yahn Dihvo vo Dendiohs,
din ne che co doh ino ye nduco
ne nduhcạ che din ạma yạhn
ihyan chahn. Din Dendiohs castigo
ihyan, ne cạh cu ihyan, chih ye.
10 Hua cạhma nunde nchuhn yahn
Dendiohs nduhcạ che cạhn nunde
ihyan chahn. Din Dendiohs castigo
ihyan, dechuh ye ạma ángel, cạh ye
cah ihyan, chih ye.

11 Nducuahn dehtenduh che
tihchan chahno chi ihyan ndico
yuhn vo ne, chihquentiyon Den-
diohs che quenan cạca cạva che,
uvo che vato vo mạn ro cuh che
a nun cuihno iyehnse ne, cua
cuando vo, ne hua ndere din
vo. 12 Nducote cạhnda yuhn vo
ne, duh nchuhn che hua dehva
co yahn ne, che rạhco ne ne,
cuihco ne cudạdo che hua denạn
condihco ne nunde. 13 Nchuhn
ne, retumarande chundah nchuhn
nạhn cuạn, rechuhrihn ne nduhcạ
che rechuhrihn ihyan chenạhn.
Ate Dendiohs ne, redinahn ye
ndudo yahn ye, ne hua cuahnecun
ye che chuhnan chuhrihn ne.
Tahque ndah ye ne, conan ye
nchuhn ura che retumarande sạhn
min nchuhn cạva che cocha ne.

14 Dihnó che yahinó nchuhn,
nducote cạhnda Dendiohs yuhn
vo ne, cuihco ne cudạdo. Hua
ndeva ne yavenạn dehtenduh che
ndere redin ihyan dendiohs yahn
ye. 15 Nchuhn ne, ihyan renahn
ne, ne a devanó che conahn ne
te cuạco ndudo che tihcạ dirún.
16 Cuahn che rendo dạmo vo nduco
vih nduhcạ che chihco cạde Dihvo
vo Jesucristo ne, recạh vo nundi-
hve cuahn Dendiohs cạva vino, rih
vo. Nduco chemin ne, rihco ro
vo che ạma no vederendedecadino
yuhn vo, ritahno vo Dihvo vo Je-
sucristo che chera yun yahn ye,
quenan yạh ye nạn cruz cạvo vo.
Namin no tun, ura che rendeh
vo pạn, reh vo ne, rihco ro vo
che ạma no vederendedecadino
yuhn vo, ritahno vo ihyan min che
chihco mendạhn ye ihyan, chih
ye cạvo vo. 17 Andahre yạhn ri
vo, ate nducote ạma no pạn reh
vo nduco vih ne, ndero ndi che
a nto vo nduco vih anduhnecạ
ạma no ihyan. 18 Cuihco nchuhn
cudạdo nduhcạ che ri vạn ihyan
nación yahn Israel. Nduco che reh
ye nduco vih dehtenduh che ndi
vedino nạn ta ne, rihnde ro che
ạma no vederendedecadino yahn
ye. 19 Me dehtenduh che ndere
redin ihyan dendiohs yahn ye ne,
cuedevano nchuhn te metah nde
ạma vederihquentiyon yahn. Atih-
nocạ dehtenduh che rihco ye nạn,
ri vedino ne, hua cạhnda, te hua
dehva ri yahn. 20 Ate rạ́hn rí
nchuhn che hua nahn che dạma
co ne nduco ye, te che tihcạ redin
ye ne, a vaco chihngạ che rinduco
ihyan, ndiyu Dendiohs. 21 Nchuhn
che renevahnecun ne Dihvo vo Je-
sucristo, reh ne pạn mạn, rih ne
vino mạn, nduhcạ che chihco cạde
ye ne, hua ndạhcạ che dạma co
ne nduco ihyan che rahte vihco
ye, reh ye mạn, rih ye mạn, che
rendeva ye yavenạn vaco chihngạ.
22 A devano nchuhn te Dihvo vo Je-
sucristo ne, ạma cạhnda ye, ne hua
ndạhcạ che cạhn ne vedecạhva
ihyan. Ạma vedin ne ndete che din
ye castigo nchuhn.

Nduhcạ che nahn che cuahtenan cumo vo vedeyahino nduco vih

23 Cuạco che nducuahn che nahn
vo ne, co din vo. Ate hua ndu-
cuahn redin yahn che din vo. Hua
nducuahn co conan dihno vo che
tahque cochahtino ye Dihvo vo
Jesucristo. 24 Ndotenan che din
vo dehtenduh che ri yeno mạn

vo, tahque ndah ne, din vo dehtenduh che cochihve yahn ihyan chenąhn. 25 Adecodehno che nahn cheh nchuhn ne, co cua ne ndihve. Nde hua ndedecadino ne yahn, nde hua tumerune ne ihyan yahn dehtenduh, a ndi vedino o hua, 26 te iyehnse nduco nducuahn che va ne, a Dihvo vo Dendiohs chihco ye.

27 Namin ndete che ąma ihyan che hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo yąhve ye nchuhn che cąhn ne, cheh ne nduco ye ne, co cąhn ne ndete che nahn ne. Cocheh ne adecodehno che cheh ye nduco ne, ne cąva che hua chihngą co ino ye ne, nde hua tumerune ne a ndi vedino dehtenduh chemin chan o hua. 28 Atenąn che mąn ye quendąh chende ye, cąhma ye co ye nchuhn che dehtenduh che chihco ye nąn ne ne, a ndi vedino yahn dehtenduh che ndere redin ye dendiohs yahn ye, tuhme che cuąco ne, cąva che hua ndedecadino ye ne, hua cheh ne. 29 Hua cheh ne, ndiyu yahn che cąhnda yahn ne che cheh ne, ate cąva che hua ndedecadino ihyan min.

Ąma o nchuhn ne, co rendedecadino ne che co cheh ne adecodehno che nahn ne, ne rąhco ne che nde hua nahn che din ne cudądo, andahre chihngą co ino ihyan chenąhn. 30 Rąhco ne che nde hua redin yahn che ndąhchenan ye yahn dehtenduh che reh ne, te renecąh ne nundihve cuahn Dendiohs cąva chemin. 31 Hua ndąhcą ndete che tihcą ndedecadino ne. Tahque ndah ne, cuihco nchuhn cudądo nąn nducuahn dehtenduh che redin ne mąn, nąn reh ne mąn, nąn rih ne mąn, cąva che ndąca yune che ndeva ihyan yavenąn Dendiohs. 32 Hua cąh yune ne che cąva dehtenduh che redin ne conda nde ąma ihyan, ihyan nación yahn Israel mąn, ihyan nación chenąhn mąn, ihyan yahn Dendiohs che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo mąn. 33 Me u ne, a chihco inó che dín, ndiyu dehtenduh che ri yeno mąn, ate dehtenduh che conan ino ihyan chenąhn cąva che ndąca yune che cotahno ye Dihvo vo Jesucristo, ndevahn ye.

11

1 Nduhcą che riquendí yune yahn Dihvo vo Jesucristo ne, tihcą cuiquendi nchuhn yune yáhn.

Nduhcą che va che nevahnecun ihyan ndąhta chete yąco

2 Dihnó, ąma yenó che cuahn dąma renecąhco nchuhn u, ne redinahn ne nducuahn che chicuáhn nchuhn. 3 Namin nahn te cuandé nchuhn tąma te o ndudo che náhn che cadino ne. Dendiohs Chida ne, ihyan min che rihquentiyon ye Dihvo vo Jesucristo. Jesucristo ne, ihyan min che rihquentiyon ye ihyan chąhn. Ihyan chąhn ne, ihyan chahn che rihquentiyon ye ihyan ndąhta yahn ye. 4 Ihyan chąhn ne, cahtera ye vedecuino yahn ye ndete che cuahco ye pąyon tin ye ura che covąh ye o cuahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs. 5 Me ihyan ndąhta ne, cahtera ye vedecuino yahn ye ndete che hua cuahco ye pąyon tin ye ura che covąh ye o cuahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, te ndete che tihcą ne, anduhnecą ndete che ndu rah ye tin ye. 6 Ndete che hua cuahco ye tin ye ne, tahque ndah che ndu rah ye. Atenąn che cuihnąn ye ndu rah ye ne, tuhme va che cuahco ye pąyon. 7 Ihyan chąhn ne, hua redin yahn che cuahco ye tin ye, te dendah Dendiohs ihyan cąva che co ro tącą mąn ye mąn, tącą vederihquentiyon yahn ye mąn. Me ihyan ndąhta ne, dendah Dendiohs ihyan cąva che cąhco ro ye vederihquentiyon yahn inchąhn ye. 8 Tihcą, te dinoca dendah Dendiohs ihyan chąhn, ne adive dendah ye ihyan ndąhta. 9 A cąva ihyan chąhn che dendah ye ihyan

ndạhta. Ndiyu cạva ihyan ndạhta
quenan cuma che dendah ye ihyan
chạhn. 10 Chemin che va che
cuahco ihyan ndạhta pạyon tin ye
cạva che cạhco ro ye nạn ihyan
mạn, nạn ángel mạn, che nevah-
necun ye vederihquentiyon yahn
inchạhn ye. 11 Andahre tihcạ ne,
ate vạn uvo che ritahno vo Dihvo
vo Jesucristo ne, nde ndạhta, nde
chạhn, rigonun chihve. 12 Andahre
cạva ihyan chạhn che dendah Den-
diohs ihyan ndạhta, ate nde ro min
ne, a ihyan ndạhta che racoyạhn ye
ihyan chạhn.

A Dendiohs che chihco cạde ye nducuahn

13 A devano mạn nchuhn te hua
ndạhcạ che hua cuahco ihyan
ndạhta pạyon tin ye ura che
covạh ye. 14 A namin no tun ạma
vedecuihno che cuahnecun ihyan
chạhn che co rahno yudo tin ye.
15 Ate ihyan ndạhta che cuạco
ne, redin yahn che cuahtenan
cuma ye yudo tin ye che rahno,
te richihve cạva che chendih tin
ye. 16 Me ihyan che cạnda tin ye
che hua conan ino ye che tihcạ te
cuandé ne, codevano ye te nuhn
mạn, ihyan yahn Dendiohs yahn
nducuahn yạco mạn, hua chenan
cuma nuhn costumbre che cuhma
chende nuhn.

Ihyan ndiyạco ne, renevih Pạblo nunde yahn ye vạconạn ye

17 Mạn ne, dirún yahn nchuhn
yahn ạma nạn che hua ndạhcạ
redin ne, ne yahn chemin ne, hua
co ndevá yavenạn ne. Cane cuahn
che rendo dạma ne ne, ndote-
nan che cochihve yahn ne ne,
deredinda ne, 18 te rạhn ihyan ri ye
u te cuahn che rendo dạma ne yạco
ne, ri ro che ndeh cuạn ndi ne. Tah
ne, ritahnó, ne tah ne, hua ritahnó,
ate rạhcó te co cuạco nạhn ndudo
che rạhn ye. 19 Va che ndeh cuạn co
ne, te min co ro cha nchuhn che ri-
tahno ne numa cuạco Dihvo vo Je-
sucristo. 20 Cuahn che rendo dạma
ne, rih ne vino mạn, reh ne pạn
mạn, nduhcạ che chihquentiyon
Dihvo vo Jesucristo ne, nducote
ndeh cuạn ndi ne ne, ndero ndi
che hua numacuahn chedave yahn
ne, 21 te ndere vihco no che redin
ne. Nạhn nchuhn ne, reh nduh ne
dehtenduh che riquenda ne. Nạhn
ne ne, hua rendạca reh ne. Nạhn
ne ne, nde ricoh ne. 22 ¡A chuh-
nan cuahn che tihcạ redin nchuhn!
¿Ametah ndevạco ne, che cuahte-
nun ne, cheh ne mạn, cuh ne mạn?
¿Dehco che redin duche yahn ne
ihyan yahn Dendiohs? ¿Tạcạ rạhco
ne che rihtera ne vedecuihno yahn
dihno vo che metah dehva yahn
ye? Cua nchuhn tah vedecuihno.
Che tihcạ redin ne ne, hua co ndevá
yavenạn ne.

Nduhcạ che chihco cạde Dihvo vo Jesucristo che cheh ihyan pạn mạn, cuh ye vino mạn

23 Hua tihcạ chicuáhn nchuhn
vederihquentiyon che ndạhco Di-
hvo vo Jesucristo tạ́h. Tuhcạ ved-
erihquentiyon min: Vino che va
che necạh ndeh se Dihvo vo Je-
sucristo, co ye preso ne, ura che
cheh vino ye ne, chetạh ye pạn,
24 necạh ye nundihve cuahn Den-
diohs. Tuhme ndeh ye, ne rạhn
ye: “Cocheh nchuhn. Chu ne, yute
yáhn. Va che nuhn yah ihyan u
cạva nchuhn. Tuhcạ codin ne,
cuenecạhco ne u.” 25 Chihno
cheh vino ye ne, namin chetạh ye
ạma vạso vino, ne rạhn ye: “Vino
cuh ne, yun yáhn che cora cạva
che conahn trạto ra che ndạhco
cạde Dendiohs. Queri ạma yune
che tihcạ cuh ne ne, cạhco ro ne
che renecạhco ne u.” 26 Rạ́hn rí
nchuhn te nduco tihcạ ne, cạhco
ro ne che renecạhco ne Dihvo vo
Jesucristo, te nde ro che ndaconan
chi tun ye ne, queri ạma yune che
cheh ne pạn mạn, cuh ne vino
mạn, nduhcạ che chihco cạde ye
ne, cạhco ro ne che renecạhco ne
nduhcạ che chih ye.

27 Nducote cạhnda vederihquen-
tiyon min ne, adecoduhno ihyan
che cheh ye pạn mạn, cuh ye
vino mạn, ate hua nduhcạ che
chihco cạde Dihvo vo Jesucristo
ne, condihco ye nunde che din
duche yahn ye che chih Dihvo vo
mạn, che chera yun yahn ye mạn.
28 Chemin che nahn che dinoca nd-
edecadino ihyan tạchan ihyan ye,
tuhme nduco vedino vedenecun
cheh ye pạn mạn, cuh ye vino mạn,
nduhcạ che chihco cạde Dihvo vo.
29 Tihcạ va che din ye cudạdo, te
ihyan che ndere cheh ye, ndere
cuh ye, che nde hua ndedecadino
ye deh cuande ne, rihco yạn mạn
ye castigo che co ye yahn che duche
rino ye Dihvo vo Jesucristo. 30 A
yahn nunde min che nạhn dihno
vo vạn nchuhn ne, ndi ye cah cuno,
ne nạhn ye ne, ndi ye tạma te o nạn
cah, ne nạhn ye ne, a chih ye. 31 Ate
ndete che cạhco vo cudạdo yahn
vederihquentiyon min ne, hua co-
nạn cuma Dihvo vo Dendiohs che
din ye castigo uvo. 32 Ate che redin
ye castigo uvo mạn ro cuh ne, che
nahn ye che nto ino vo nunde yuhn
vo cạva che hua conda vo dạma
nduco ihyan nunde.

33 Dihnó, chemin che cuahn che
ndo dạma nchuhn, cheh ne pạn
mạn, cuh ne vino mạn, nduhcạ che
chihco cạde Dihvo vo Jesucristo ne,
cuahtenạn rino ne vih. 34 Ndete
che cuico ne ne, tahque ndah che
cuahte ne, cheh ne ndevạco ne
che co che cạhn ne ndiyạco, ndere
cheh ne, ne conan cuma Dendiohs
che din ye castigo nchuhn. Me
yahn dehtenduh chenạhn ne, nte
cạde vo nduco nchuhn cuahn che
chí quendihcheró nchuhn.

12

Vederihquentiyon che recạh Vaco Ndah yahn Dendiohs queri ạma ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

1 Dihnó, nahn che codevano
nchuhn yahn ndeh nạn veder-
ihquentiyon che rete Vaco Ndah
yahn Dendiohs, chenan cumo
vo. 2 A devano nchuhn te cuahn
che metah cotahno ne Dihvo vo
Jesucristo ne, ndeva ne yavenạn
dehtenduh che nde hua ri rạhn,
che ndere redin ihyan dendiohs
yahn ye. 3 Nducote nahn che code-
vano ndah nchuhn ne, chemin
che rete cuandé nchuhn che
adecoduhno ihyan che cạhva ye
yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ndiyu
Vaco Ndah yahn Dendiohs che
rihquentiyon ihyan. A namin no
tun, adecoduno ihyan che cạhma
ye che Jesucristo che Dihve ye ne,
a Vaco Ndah yahn Dendiohs che
rihquentiyon ihyan.

4 Vạn nducoyạco vo ne, ạma
ndeh nạn vederihquentiyon che
chenan cumo vo, ate a ạma no
Vaco Ndah yahn Dendiohs che
rete. 5 Ạma ndeh nạn ntiyon che
redin nducoyạco vo, ate a ạma
no Dihvo vo Jesucristo. 6 Ạma
ndeh nạn ntiyon chenan cumo
vo, ate ạma no Dendiohs che
redin ye che rinahn nducuahn.
7 Queri ạma vo ne, rete Dendiohs
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn ye, chenan cumo vo cạva che
ndah yahn nducoyạco vo. 8 Nạhn
vo ne, redin Vaco Ndah yahn ye che
rihnde tạh vo vederihquentiyon
che co cạhmo vo numacuahn
vededevano. 9 Nạhn vo ne, che
cotahno vo. Nạhn vo ne, che din
vo che ndoyahn ihyan cah. 10 Nạhn
vo ne, che din vo vederihno. Nạhn
vo ne, che cuahndudo vo ndudo
che te Dendiohs. Nạhn vo ne,
che tumacadino vo cha ihyan che
quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs
ihyan, ne cha ye che quenun
vaco chihngạ ihyan. Nạhn vo ne,
che cuahndudo vo tạma te o nạn
devạco. Nạhn vo ne, che co cạh
cuande vo deh conahn ndudo che
cuahndudo ihyan devạco chemin
chan. 11 Andahre ạma ndeh nạn

vederihquentiyon chemin chan,
ate a ạma no Vaco Ndah yahn
Dendiohs che rete queri ạma vo
tunoca che nahn mạn.

Nducoyạco vo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ndi vo anduhnecạ ạma no ihyan

12 Hua ndeh cuạn ndi vo nduco
vih, te andahre ạma yạhn ri vo, ate
ndi vo anduhnecạ ạma no ihyan,
ndi cuande vo yahn Dihvo vo Jesu-
cristo. 13 Tihcạ, te andahre ihyan
nación yahn Israel, o ihyan tạma
nación uvo, andahre chenan cumo
vo dihvo vo, o rihquentiyon mạn
vo uvo ne, ate a ạma no Vaco Ndah
yahn Dendiohs nedin dạma uvo,
din che ndo vo anduhnecạ ạma no
ihyan, quenun queri ạma vo.
14 Ihyan ne, chenan cạh ye
mạn, chenan tạh ye mạn, chenan
nducuahn dehtenduh yahn ye
mạn. 15 Andahre che cạhma cạh
ạma ihyan: “U ne, hua tạh ye u, ne
chemin che hua ndi cuandé yahn
ye”, ate ndiyu cạva chemin che co
din vih. 16 Andahre cạhma revan
ạma ihyan: “U ne, hua ndutinạn
ye u, ne chemin che hua ndi
cuandé yahn ye”, ate ndiyu cạva
chemin che co din vih. 17 Ndete
che ndutinạn no ihyan chenan ne,
ametah deh nduco che cahnevan
ye. Ndete che revan no ihyan
chenan ne, ametah deh nduco
che tạhno ye. 18 Ate hua tihcạ,
te Dendiohs ne, numa dendah ye
ihyan nduhcạ che nahn mạn ye.
19 Ndete che demạn cạh ihyan ne,
nde hua cochihve ye. 20 Ate che
cuạco ne, andahre ạma ndeh nạn
dehtenduh yahn ihyan, ate ạma no
ye.
21 Hua redin yahn che cạhma
ndutinạn ihyan co tạh ye: “Hua
rendotenán nchuhn.” Namin hua
redin yahn che cạhma tin ye co
cạh ye: “Hua rendotenán nchuhn.”
22 Hua redin yahn che tihcạ, te
queri ạma ne, rendotenan vih. Nde
dehtenduh che rivahn che hua
nduh richihve ne, chemin che nde
tahque richihve. 23 Dehtenduh
che hua nduh rigonun chihve, che
rạhco vo ne, chemin che tahque
ndah redin vo cudạdo. Namin de-
htenduh che hua redin yahn che
co ro ne, chemin ne, tahque nduco
cudạdo chenan cumo vo 24 che
co dehtenduh chenạhn. Tihcạ
chihco cạde Dendiohs che tahque
din vo cudạdo dehtenduh yuhn
vo che hua nduh rigonun chihve,
che rạhco vo, 25 cạva che, ndo-
tenan che devavih co ne, ạma
cuạn no co, conan vih. 26 Ndete
che rechuhrihn ạma nạn dehten-
duh yuhn vo ne, rechuhrihn nu-
machahto vo. Namin ndete che
yạn ạma nạn dehtenduh yuhn vo
ne, yạn numachahto vo.
27 Namin vạn nducoyạco vo ne,
chenan cumo vo ndeh nạn ved-
erihquentiyon, ndi vo anduhnecạ
ạma no ihyan, ndi cuando vo yahn
Dihvo vo Jesucristo. 28 Dendiohs
ne, te ye vederihquentiyon yahn
queri ạma vo. Nạhn vo ne, te
ye vederihquentiyon che tahque
chahte che co vo apóstol. Nạhn vo
ne, che cuahndudo vo ndudo che
te ye. Nạhn vo ne, che cacuahn
vo Ndudo yahn ye. Namin te ye
tạma te o nạn vederihquentiyon
nạhn vo che hua nduh quenun
yạn. Nạhn vo ne, che co din
vo vederihno. Nạhn vo ne, che
co din vo che ndoyahn ihyan
cah. Nạhn vo ne, che conan vo
chete yạco. Nạhn vo ne, che
cạhcantiyon vo chete yạco. Nạhn
vo ne, che cuahndudo vo tạma te
o nạn devạco. 29 Hua nducoyạco
vo va tạh vo vederihquentiyon
yahn apóstol. Hua nducoyạco
vo va tạh vo vederihquentiyon
che cuahndudo vo ndudo che
rete Dendiohs. Hua nducoyạco
vo va tạh vo vederihquentiyon
che cacuahn vo ndudo yahn
ye. Hua nducoyạco vo va tạh
vo vederihquentiyon che din vo
vederihno. 30 Hua nducoyạco

vo va tạh vo vederihquentiyon
che co din vo che ndoyahn ihyan
cah. Hua nducoyạco vo va tạh
vo vederihquentiyon che cuahn-
dudo vo tạma te o nạn devạco.
Hua nducoyạco vo va tạh vo
vederihquentiyon che cạh cuande
vo deh conahn devạco chemin
chan. 31 Ndete che ạma nahn
cuahtenan cuma nchuhn ạma
vederihquentiyon chemin chan
ne, codin nun ino ne che co cuhnde
tạh ne vederihquentiyon che
tahque cochihve. Ate te cuandé
nchuhn tạma nạn che nde tahque
nahn che cuahtenan cumo vo.

13

Nahn che cuahtenan cumo vo vedeyahino

1 Andahre co cuahndudo vo
tạma te o nạn devạco, andahre
devạco yahn ángel, ate ndete che
hua chenan cumo vo vedeyahino
ne, ndi vo anduhnecạ tambu mạn,
cu dạn che ndere rahco mạn.
2 Namin andahre rahndudo vo
ndudo che rete Dendiohs uvo,
andahre ạma chenan cumo vo
vededevano che nde hua devano
ihyan, andahre ạma ritahno
vo Dendiohs che nde cocha
vederihquentiyon che chenan
cumo vo che ndacorun ạma
icoyạhn, cuhnde tạma cuạn, ate
ndete che hua chenan cumo vo
vedeyahino ne, nde hua cochihvo
vo. 3 Andahre cuihno ndihco
vo nducuahn dehtenduh che va
yuhn vo, conan vo ihyan chevạh,
andahre cạhco mendạhn vo uvo,
cuihno cuco vo, ate ndete che hua
chenan cumo vo vedeyahino ne,
nde hua cochihve yuhn vo. 4 Ndete
che chenan cumo vo vedeyahino
ne, chahtino vo mạn, cuno ino vo
mạn, hua din ve vo mạn, hua din
yạde vo mạn, hua din cun vo mạn,
5 hua ndere din vo mạn, hua din
idihya vo mạn, hua ndere co tạn
vo mạn, hua cuahtenun ino vo
vedecạhva mạn, 6 hua co yeno vo
yahn ihyan che rendihco ye nunde
mạn. Tahque ndah ne, cuahtenan
cumo vo vedeyahino. Tuhme co
yeno vo yahn ndudo cuạco, 7 ne
yahn nducuahn dehtenduh ne,
nevahnecun vo mạn, din chahtino
vo mạn, cuahtenan ino vo mạn.
8 Ndạ ro che cuihno vederi-
hquentiyon che cuahndudo vo
ndudo che rete Dendiohs mạn,
che cuahndudo vo tạma te o
nạn devạco mạn, che cuahtenan
cumo vo vededevano mạn, ate
vedeyahino ne, hua cuihno. 9 Va
che cuihno nducuahn vederi-
hquentiyon chemin chan, te hua
numa. Hua numa vededevano
che chenan cumo vo mạn, hua
numa rahndudo vo ndudo che
rete Dendiohs mạn. 10 Ate cuahn
che ndạhco cạde Dendiohs veder-
ihquentiyon che numa ne, cuihno
che hua numa.
11 Cuahn che cạhya uvo ne, rente
vo mạn, rendedecadino vo mạn,
renahn vo mạn, nduhcạ checạhya.
Ate cuạhn che chi ndico vo ne,
chihcomạn vo nduhcạ che redin
checạhya. 12 Tihcạ, te mạn ro cuh
ne, anduhnecạ ndete che ạma cheh
ro dehtenduh mạn, hua ndah re-
nahn vo mạn. Ate ndạ ro min
ne, nduhcạ che rendihche ndah
Dendiohs uvo ne, tihcạ conahn
ndah vo yahn nducuahn dehten-
duh. 13 Nducote tihcạ ne, va che
quendi vo ino nạn vederihquen-
tiyon. Ạma ne, che cotahno vo.
Tạma ne, che cuahtenan ino vo.
Tạma ne, che cuahtenan cumo vo
vedeyahino. Me che cuahtenan
cumo vo vedeyahino ne, chemin
che tahque rigonun chihve che co
vederihquentiyon chenạhn.

14

Vederihquentiyon che co cuahn-dudo vo tạma te o nạn devạco

1 Codin nun ino nchuhn che
cuahtenan cuma ne vedeyahino,
namin che cuahtenan cuma ne
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs, menạn vihca che
cuahndudo ne ndudo che rete

ye. 2 Chemin che tahque nahn, te
cuahn che redin Vaco Ndah yahn
Dendiohs che rahndudo ihyan
tạma te o nạn devạco ne, atenạn
Dendiohs renahn ye. 3 Ate che
rahndudo ye ndudo che rete Den-
diohs ne, richihve yahn nducoyạco
vo, redin che tahque numa ino
vo ritahno vo Dihvo vo Jesucristo
mạn, necạh yạn chedave yuhn vo
mạn. 4 Che rahndudo ihyan tạma
te o nạn devạco che hua renahn vo
ne, atenạn cạva mạn ye richihve.
Ate che rahndudo ye ndudo che
rete Dendiohs ne, richihve cạva
nducoyạco vo che ritahno vo Dihvo
vo Jesucristo. 5 Ạma ndạhcạ ndete
che nducoyạca nchuhn cuahtenan
cuma ne vederihquentiyon che
cuahndudo ne tạma te o nạn
devạco. Ate tahque ndạhcạ
ndete che cuahtenan cuma ne
vederihquentiyon che cuahndudo
ne ndudo che rete Dendiohs, te
vederihquentiyon min ne, tahque
rigonun chihve che co vederi-
hquentiyon che rahndudo ihyan
tạma te o nạn devạco, atenạn ndete
che vate ihyan che te cuande ye
uvo deh conahn devạco chemin
chan. 6 Dihnó, nducote tihcạ ne,
hua cochihve yahn nchuhn ndete
che chi cuahndudó tạma te o
nạn devạco che hua conahn ne.
Atenạn che cuahndudó ndudo che
te Dendiohs, o cacuáhn nchuhn
Ndudo yahn ye, tuhme cochihve
yahn ne.

7 Anduhnecạ cu retive mạn, arpa
mạn, che ihyan va che tive ye
mạn, cuh ye mạn ne, ndete che
a ndere cuah cuạco, o a ndere
cuahco che hua nduco yuhno ne,
nde hua cochihve. 8 A namin no
tun vạn cạnda ne, ndete che a
ndere cuah cuạco corneta ne, hua
conahn sandạdo yuhno yahn, ne
nde ạma se hua cuahteyạn se che
cuhma se. 9 A chemin no cuahno
co nchuhn ndete che cuahndudo
ne demạn devạco che hua conahn
ne. A ndere cuahndudo ne devạn
yuhne. 10 Cuạco te ạma ndeh nạn
devạco va iyehnse, ne ihyan che
rente ye devạco chemin chan ne,
renahn ye yahn vih. 11 Ndete
che cạhmo vo devạco yuhn vo
nduco ihyan tạma nación ne, hua
conahn ye. Namin ndete che
cạhma ye devạco yahn ye nduco vo
ne, hua conahn vo. 12 Tihcạ hua
cochihve yuhn vo che cạhmo vo
ndudo che hua conahn vo. Ạma
ndạhcạ che ạma nahn cuahtenan
cuma nchuhn vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs,
ate codin nun ino ne che cuaht-
enan cuma ne vederihquentiyon
che din che nducoyạca nchuhn,
ihyan ndiyạco ne, tahque numa
ino ne cotahno ne Dihvo vo Jesu-
cristo.

13 Dihno vo che cuahndudo ye
tạma nạn devạco che hua conahn
nchuhn ne, nahn che cạca ye Den-
diohs che conahn ye, ne co te
cuande ye nchuhn yahn ndudo
che cuahndudo ye. 14 Tihcạ, te
ndete che covạh vo nduco tạma
nạn devạco che hua renahn vo
ne, anduhnecạ ndete che vaco vo
che revạh, ate mạn vo hua renahn
vo. 15 Nducote tihcạ ne, nahn
che covạh vo nduco devạco che
hua renahn vo, ate namin nahn
che covạh vo nduco devạco che
renahn vo. Nahn che cạto vo
nduco devạco che hua renahn vo,
ate namin nahn che cạto vo nduco
devạco che renahn vo. 16 Ndete
che necạh vo nundihve cuahn Den-
diohs nduco tạma nạn devạco che
hua renahn ihyan che nduco ye
uvo ne, hua necạh ihyan chahn
nundihve cuahn Dendiohs dạma
nduco vo, te hua devano ye deh
che revạh vo. 17 Cuạco te numa
ino vo co necạh vo nundihve cuahn
Dendiohs nduco tạma nạn devạco.
Ate nducote hua conahn dihno vo
che nduco ye uvo ne, hua co din
che tahque numa ino ye quendi
ye cotahno ye Dihvo vo Jesucristo.
18 Nchuhn ne, chenan cuma ne

vederihquentiyon che rahndudo
ne tạma te o nạn devạco. Namin
u ne, quenan cumá vederihquen-
tiyon min, ne renecạ́h nundihve
cuahn Dendiohs che tahque yudo
vederihquentiyon min yáhn che co
yahn nducoyạca nchuhn. 19 Ate
cuahn che quenún chete yạco vạn
dihno vo ne, tahque náhn che cuah-
ndudó mare uhn ndudo che co
conahn ye che co che cuahndudó
ndiche mil ndudo ạma devạco che
hua conahn ye.

20 Dihnó, hua co nchuhn nduhcạ
checạhya nạn vederendedecadino
yahn ne. Co ne nduhcạ checạhya
nạn dehtenduh che chihngạ, hua
cuahtendihco ne nunde. Ate nạn
vederendedecadino yahn ne ne, co
ne nduhcạ ihyan ndico. 21 Nạn
Ndudo yahn Dihvo vo Dendiohs
ne, ndirun tuhcạ: "Dechúh ihyan
tạma nación, cuahndudo ye ndudo
yáhn nduco devạco yahn mạn ye,
cahnevan ihyan nación cuh. Ate
nde nduco nduh ne, hua nevah-
necun ye u." 22 Nducote tihcạ
ne, devano vo te vederihquentiyon
che cuahndudo ihyan tạma nạn
devạco ne, a cạva ihyan che hua
ritahno ye che chihco cạde Den-
diohs, ndiyu cạva ihyan che ri-
tahno ye. Ate vederihquentiyon
che rahndudo ihyan ndudo che
rete Dendiohs ne, a cạva ihyan
che ritahno ye che chihco cạde
ye, ndiyu cạva ihyan che hua ri-
tahno ye. 23 Chemin che ndete
che ihyan che hua ritahno ye Di-
hvo vo Jesucristo ndạ ye chete
yạco, ne ura min vari ne rahndudo
nducoyạca ne dạmandahn tạma te
o nạn devạco ne, ndedecadino ye
che luco ne. 24 Ate ndete che ura
che ndạ ye rahndudo ne ndudo
che rete Dendiohs ne, conahn ye,
ne ndo ino ye, 25 tumacadino ye
che quendihco ye nunde nạn Den-
diohs. Tuhme numacuahn ve-
denecun nto ino ye nunde yahn ye,
ndeva ye yavenạn Dendiohs. Cua-
cotuhn ye ndudo che cuạco niyon
che quenun Dendiohs vạn nchuhn.
26 Dihnó, tuhme ne, cuahn che ndo
dạma nchuhn yạco ne, codinahn
ne adecochano vederihquentiyon
che nte Dendiohs nchuhn, a che
cạta ne salmo, a che cacuahn ne
Ndudo yahn ye, a che cuahndudo
ne ndudo che rete ye, a che cuah-
ndudo ne tạma te o nạn devạco,
a che cạh cuande ne deh conahn
devạco chemin chan. Ate codin ne
cuande che nạn nducuahn dehten-
duh che din ne ne, cochihve yahn
nducoyạca ne cạva che tahque
numa ino ne quendi ne cotahno
ne Dihvo vo Jesucristo. 27 Cuahn
che cuahndudo nchuhn tạma te o
nạn devạco ne, hua dạmandahn
cuahndudo nducoyạca ne, te ca
ạma ca ạma ne cuahndudo ne.
Avạne ne, queri ạma yune che
ndo dạma ne ne, co cuahndudo
ạma o ne, atenạn cuahn ne, ino
ne. Ate va che cạh cuande ạma
cha nchuhn deh conahn devạco
chemin chan. 28 Ate ndete che
ametah duh che te cuande ne,
tahque ndah che cạhma queri ạma
nchuhn chete chedave yahn ne,
cahnevan Dendiohs, che co che
cuahndudo ne vạn ihyan. 29 Namin
ihyan che chenan cuma ye ved-
erihquentiyon che rahndudo ye
ndudo che rete Dendiohs ne, queri
ạma yune che ndo dạma ye ne,
atenạn o ino ye co cuahndudo
ye, ne combiero yahn ye ne, va
che cạhcovan ye, din ye cudạdo
vederihquentiyon min. 30 Ndete
che denạn cạh Dendiohs ndudo
che cuahndudo tạma ye ne, ihyan
che a quendihco mendạhn rahn-
dudo ye ne, nguan ye cuahndudo
ye, cuahnecun ye che cuahndudo
combiero yahn ye. 31 Hua redin
yahn che dạmandahn cuahndudo
nchuhn, te co cuahtenan rino vih
ne, cuahndudo ca ạma ca ạma
ne cạva che co conahn nducoyạca
ihyan ndiyạco, ne cuahtenun ino
ye. 32 Co cuahtenan rino vih ne,

te andahre vederihquentiyon che
chenan cuma ne redin che rahn-
dudo ne, ate co cạhcantiyon mạn
ne, ne cuahndudo ne ura che redin
yahn. 33 Tihcạ, te Dendiohs ne,
runecạde ye, ne runecạde ndu-
cuahn vederihquentiyon yahn ye.

Nduhcạ che va cạde nduh
cuạn yạco nạn che rendo dạma
ihyan yahn Dendiohs ne, 34 hua
redin yahn che cuahndudo ihyan
ndạhta. Tahque ndah ye ne,
nevahnecun ye nduhcạ che ri-
hquentiyon ley che dirun Moisés.
35 Ndete che va deh che tumerune
ye ne, ndevạco ye tumerune ye
inchạhn ye, te hua redin yahn che
tumerune ye chete yạco.

36 Cuedevano nchuhn, te
Ndudo yahn Dendiohs ne, ndiyu
nduco nchuhn canạn, nde ndiyu
demạn cạva nchuhn che va.
37 Adecochano nchuhn che rạhco
ne che quenan cuma ne veder-
ihquentiyon che rahndudo ne
ndudo che rete Dendiohs, o tạma
nạn vederihquentiyon yahn Vaco
Ndah yahn ye ne, ndete che cuạco
ne, conahn ne che a Dihvo vo
Jesucristo chihquentiyon ye che
tihcạ dirún. 38 Ate adecoduhno
ihyan che hua nevahnecun ye ne,
hua nevahnecun nchuhn ihyan.

39 Dihnó, mạn ne, codin nun
ino nchuhn che cuahtenan cuma
ne vederihquentiyon che cuahn-
dudo ne ndudo che rete Dendiohs.
Namin hua cạhca tạn ne yahn ved-
erihquentiyon che chenan cuma
dihno vo che rahndudo ye tạma
te o nạn devạco. 40 Nahn che
runecạde ne nạn nducuahn che
redin ne. Ca ạma ca ạma ne cuah-
ndudo ne.

15

*Dihvo vo Jesucristo ne, ntuche ye
vạn tenạhn*

1 Dihnó, namin nahn che nd-
edecadino nchuhn yahn ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo
che cahndudó, chihnevan ne.
Nevahnecun ne ndudo min, ne
nde meniyon riquendi ne ritahno
ne ihyan. 2 Ndete che numa
cuạco chitahno ne nduhcạ che
cahndudó mạn, quendi ne dinahn
ne mạn ne, din ndudo min che
ndevahn ne. 3 Dendiohs ne, te
ye checadinó vederihquentiyon
yahn ye che tahque menạn vihca,
ne cahndudó, chihnevan nchuhn.
Vederihquentiyon min ne, che
chih Dihvo vo Jesucristo cạva
nunde yuhn vo nduhcạ che a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs.
4 Chihno ino ro che cheche ye
ne, ntuche ye nduhcạ che a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs.
5 Cuahn che a ntuche ye ne,
chihnde ro ye nạn Pedro. Chihno
min ne, chihnde ro ye nạn nduh
che ndichiạma apóstol yahn ye.
6 Adive ne, nchuh ca uhn ciento
dihno vo che ndi dạma ye ne,
ndihchero ye ihyan. Nạhn ihyan
chahn ne, a chih ye, ne nạhn ye
ne, vate ca ye nde meniyon. 7 Tah
cuahn adive ne, ndihchero Jacobo
ihyan. Chihno min ne, ndihchero
nducoyạca ihyan apóstol ihyan.

8 Nde nạn che chihnonan yahn
ne, chihnde ro ye nạ́n. U che
nde hua redin yahn che din yahn
ye u ne, namin ndihchero ihyan.
9 Vạn nducoyạca ihyan apóstol
ne, u che tahque hua rigonun
chihvé. Nde hua redin yahn che
có apóstol, te din tạ́n nduco ihyan
yahn Dendiohs che ritahno ye
Dihvo vo Jesucristo. 10 Ate din
yahino Dendiohs u, ne ndedevahn
ye u, te ye vederihquentiyon
quenan cumá. Ạma chichihve
che din yahino ye u, te u che
tahque dín ntiyon yahn ye che co
nducoyạca ihyan apóstol chenạhn.
Ate ndiyu nduco vededevano yahn
mạ́n che din ntiyon yahn ye, te
numacuahn vedeyahino chinan
mạn ye u. 11 Nducote a ntuche
Dihvo vo Jesucristo vạn tenạhn
ne, u mạn, ihyan apóstol chenạhn

mạn, a ndudo min che rahndudo
nducoyạca nuhn. Me nchuhn
ne, a chihnevan ne ndudo min,
chitahno ne.

Tenạhn ne, va che ntuche ye

12 Nducote a ntuche Dihvo vo
Jesucristo, chacotuhn nuhn ndudo
yahn ne, hua ndạhcạ redin ạma o
ihyan vạn nchuhn che vatechica
ye rahndudo ye che tenạhn ne,
hua ntuche ye. 13 Ndere rạhn ye
chemin, te Dihvo vo Jesucristo
ne, cuạco niyon che ntuche ye.
14 Andahre tihcạ rạhn ihyan
chahn, ate richihve ndudo che
rahndudo nuhn, namin cochihve
yahn nchuhn che chitahno ne, te
Dihvo vo Jesucristo ne, a ntuche
ye. 15 Numa cuạco rahndudo
nuhn Ndudo yahn Dendiohs
che ndedetuhche ye Dihvo vo
Jesucristo. Me ihyan chahn che
rạhn ye che hua ntuche tenạhn
ne, nahn conahn che nde Dihvo
vo Jesucristo ne, hua ntuche
ye. 16 Ate Dihvo vo Jesucristo
ne, cuạco niyon che ntuche ye.
Namin quenan cuma che ntuche
tenạhn. 17 Che rạhn ihyan chahn
che metah vederihquentiyon che
ntuche tenạhn ne, nahn conahn
che hua ntuche Dihvo vo Jesucristo
mạn, hua chichihve yahn ne che
chitahno ne ihyan mạn, nde hua
ndạca ne vederenchahco cạva
nunde yahn ne mạn. 18 Che lạdo
yahn ihyan chahn ne, tenạhn che
chitahno ye Dihvo vo Jesucristo ne,
ạma yune no chihnonan yahn ye.
19 Vạn nducoyạca ihyan ne, uvo che
tahque ndah ro yuhn vo, te ritahno
vo Dihvo vo Jesucristo, ne quenan
cuma che ntuche vo.

20 Menạn vihca ne, ndedetuhche
Dendiohs Dihvo vo Jesucristo.
Namin quenan cuma che ndede-
tuhche ye nducoyạca tenạhn che
chitahno ye ihyan, 21 te nduhcạ che
cạva ạma ihyan chihnde vederih
ne, tihcạ cạva tạma ihyan ne,
chihnde cạde che ntuche tenạhn.
22 Tihcạ, te che chih Adán ne,
quenan cuma che coh nducoyạca
ihyan. Namin che ntuche Dihvo
vo Jesucristo ne, quenan cuma
che ntuche nducoyạca ihyan yahn
ye. 23 Ihyan ne, a va cạde ro che
ntuche ye. Menạn vihca ntuche
Dihvo vo Jesucristo, ne cuahn che
ndaconan chi tun ye ne, tuhme
ntuche nducoyạca ihyan yahn
ye. 24 Chihno min ne, va che
nto iyehnse, decuihno Dihvo vo
Jesucristo nducuahn vederihquen-
tiyon che rahcotạhn yahn ye, ne
ndạhco ye vederihquentiyon yahn
ye tạh Dendiohs Chida. 25 Tihcạ,
te Dihvo vo Jesucristo ne, va che
quendi ye cạhcantiyon ye nde
conan ndạhco ndiya Dendiohs
nducoyạca ihyan che hua ri
rendihche ye ihyan cạva che
nevahnecun ihyan chahn ihyan.
26 Nde nạn che cuihnonan yahn
ne, decuihno Dihvo vo Jesucristo
vederih. 27 Tihcạ va che co, te a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
che ndạhco Dendiohs nducuahn
vederihquentiyon tạh ye. Che
tihcạ ndirun che ndạhco Dendiohs
vederihquentiyon tạh Dihvo vo
Jesucristo ne, nahn conahn che
mạn ye ndinạn ye, hua chuhnan
Dihvo vo ihyan. 28 Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che Dạya
Dendiohs ne, nuhnde tạh ye
nducuahn vederihquentiyon, ne
nevahnecun ye Chida ye Dendiohs.
Cạhco ro mạn ye che ihyan min che
ndạhco ye vederihquentiyon tạh
ye mạn, ihyan min che ndinạn ye
mạn. 29 Me ihyan che redenune ye
cạva tenạhn yahn ye ne, ¿a ndiyu
che chenan ino ye che ntuche
ihyan chahn che tihcạ redin ye?
Ndete che hua quenan cuma che
ntuche tenạhn ne, co nde hua tihcạ
din ye.

30 Ndete che hua va che ntuche
tenạhn ne, nde hua redin yahn che
cạhco mendạhn nuhn nuhn, din
tạn ihyan nduco nuhn. 31 Dihnó,

nduhcạ che cuạco che ạma yenó
che chitahno nchuhn Dihvo vo
Jesucristo ne, tihcạ ndudo cuạco
che ndihco mendạ́hn u, redin tạn
ihyan nducó. 32 Muhn yạn Efeso
ne, anduhnecạ ndete che vạn ite
tạn quenún. Ndete che hua cuạco
che va che ntuche tenạhn ne, nde
hua cạhquinó cạhco mendạ́hn u
tihcạ. Tahque ndah ne, cochicá
vedeyeno yahn mạ́n, chéh mạn,
cúh mạn, te caviyạn deman ne, va
che cóh. 33 Hua cahncheh mạn
ne nchuhn, ndedecadino ne che
hua dehva co yahn ne che dạma
co ne nduco ihyan nunde, te co
nino ne, ne quendi ne yune yahn
ye. 34 Condedecadino nchuhn, ne
runecạde cuahtenan ne, hua cuah-
tendihco ne nunde. Redin yahn
che tihcạ yạhvé nchuhn, te nde
vạn nchuhn ne, vate ca ihyan che
hua renahn ye vederihquentiyon
yahn Dendiohs, ne chemin ne, ạma
vedecuihno cạva ne.

Nduhcạ che va che nutuche tenạhn

35 Co vate ạma o nchuhn
che tumerune ne, ¿tạcạ ntuche
tenạhn? ¿Tạcạ ndo numa ye
ne? 36 Ạma tundo ihyan che
tihcạ tumerune ye. A devano
ye te cuahn che rihcho vo ạma
ndute ndạta ne, riquendạh yạn,
ne rihta, ate mạn ndute ndạta ne,
rechạ. 37 Che rihcho vo trigo, o
tạma nạn ndute ndạta ne, cuahn
che riquendạh ne, ametah dạma
nduco ndute ndạta che chihcho vo.
38 Redin Dendiohs che rihta tunoca
ndạta yahn nduhcạ che a ndihco
cạde ye. 39 Nducuahn che dendah
Dendiohs ne, hua dạma nduco vih.
Vate ihyan mạn, vate ite che cun
cạh te mạn, vate yạhda mạn, vate
yạhca mạn, ne queri ạma ne, a vih
vih chan. 40 Namin che chenan nạn
ro nduco che va ndiyạhn ne, hua
dạma nduco vih. Ndạhchan nduh
che o nạn, ate queri ạma ne, a vih
vih chan. 41 Dave yahn yạhn mạn,
dave yahn iyo mạn, dave yahn
iyon mạn ne, hua dạma. Nde iyon
ne, hua dạma dave yahn nduco
vih. 42 Atihnocạ vederihquentiyon
che ntuche tenạhn, te cuahn che
ntuche ye ne, a ntacorun ye,
ametah dạma ye nduhchan ye
cuahn che chahtenan ye ihyense.
Che rehche ihyan ne, ndih ye,
ate che ntuche ye ne, ametah
ndaconan coh ye. 43 Che rehche
ye ne, ndih ye, ate che ntuche ye
ne, ạma ndạhchan ye. Che rehche
ye ne, ndih ye, ate che ntuche ye
ne, detino ye. 44 Che rehche ye ne,
ihyan iyehnse ye, ate che ntuche
ye ne, ndacorun ye, co ye ihyan
yahn vahchetero, cuahtenan cuma
ye vederihquentiyon yahn Vaco
Ndah yahn Dendiohs. Vate ihyan
iyehnse; namin vate ihyan yahn
vahchetero.

45 Tihcạ, nduhcạ che a ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:
“Vạn ihyan iyehnse ne, menạn
vihca dendah Dendiohs Adán.”
Adive yahn ihyan min ne, ndạ
tạma ihyan ndinạn che a nahn
dạma nduhcạ ihyan min, chica
ye vahchetero, chihco ye veder-
ihquentiyon che va che ntuche
ihyan yahn ye. 46 Mạn ro cuh ne,
ihyan iyehnse uvo, ate caviyạn
deman ne, ndạcondạ vo ihyan
yahn vahchetero. 47 Adán me
ne, ihyan iyehnse ye, dendah
Dendiohs ihyan nduco yuniyạhn.
Adive yahn ihyan min ne, ndạ
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
chica ye vahchetero. 48-49 Nduhcạ
che dạma vo nduco ihyan che
dendah Dendiohs nduco yuniyạhn
me ne, tihcạ dạma co vo nduco
ihyan che chica ye vahchetero me.

50 Dihnó, rạ́hn rí nchuhn te
numanạhn che metah ndacorun
ihyan iyehnse ne, hua co cuah-
tenan ye vahchetero nạn che
rihquentiyon Dendiohs. Hua co
ye min nduhchan ye mạn ro cuh.
Ihyan che va che coh ye ne, hua co

cuahtenan ye min nạn che ametah
ndaconan coh ihyan. 51 Namin
nte cuandé nchuhn ạma ndudo
che cade te Dendiohs checadino
vo. Hua nducoyạco vo va che
coh vo, ate nducoyạco vo ne, va
che ndacorun vo 52 venchahteno
nduhcạ che riya cuah. Tihcạ va che
co ro min cuahn che cuah corneta
nạn cuihnonan yahn. Ura che cuah
corneta me ne, ntuche tenạhn,
metah ndaconan coh ye, ne ihyan
che vate ca ye ro min ne, ndacorun
ye. 53 Va che ndacorun ye, te ihyan
ne, hua rengu ye, ne quenan cuma
che ndacondạ ye ihyan che ngu ye
cuahn dạma. Namin ihyan ne, rih
ye, ne quenan cuma che ndacondạ
ye ihyan che metah ndaconan coh
ye. 54 Cuahn che a ndo vo ihyan
che rengu ye, che metah ndaconan
coh ye ne, tuhme conahn nduhcạ
che a ndirun nạn Ndudo yahn
Dendiohs tuhcạ: "Vederih ne,
cuihno. Ametah ndaconan coh
ihyan." 55 Vederihquentiyon min
ne, cuihno. Ametah deh cuande
che vạh vo. Ametah dehva co yuhn
vo. 56 Che numacuahn vedeyah
rih ihyan ne, chihnde cạva nunde
yahn ye. A ley yahn Dendiohs
che dito yahn vederihquentiyon
min. 57 Nundihve cuahn Dendiohs
che dechuh ye Dihvo vo Jesucristo,
ndedevahn ye uvo tạh vederih.

58 Dihnó che yahinó nchuhn
ne, nducote va che ntuche vo ne,
chemin che cuiquendi ne numa
ino ne codin ne ntiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo. A devano ne te
ntiyon che redin ne yahn ye ne,
cochihve.

16

Vedino che chi dạma cạva ihyan yahn Dendiohs che vate ye yạn Jerusalén

1 Me yahn vedino che co dạma
cạva ihyan yahn Dendiohs ne,
codin dạma nchuhn anduhcạ che
chihquentiyón nduh cuạn yạco,
yạhn yahn Galacia. 2 Ndate ndate
domingo ne, cuihco vih queri ạma
nchuhn tume nduhva che tuno
tạh ne, cạva che hua nde ro che
ndá̱, nedin dạma ne vedino min.
3 Cuahn che ndá̱ ne, ihyan che
tendạhnun nchuhn ne, dechúh
ihyan yạn Jerusalén. Dirún cạca,
quenda ye nduco vedino yahn ne,
necạh ye dihno vo che vate ye min.
4 Ndete che va che cạhn má̱n ne,
cạhn nuhn dạma nduco vih.

Nte cạde Pạblo ti nduh nạn che va che cạhn ye

5 Dinoca cá̱hn quendihcheró
dihno vo che vate ye yạhn yahn
Macedonia, tuhme chí quendi-
hcheró nchuhn. 6 Ndete che co ne,
conán nduco nchuhn ạma o iyo, o
ndete che co ne, conán numacuahn
ro iche. Tuhme co conan nchuhn u
adecotino che va che cá̱hn. 7 Tihcạ,
te hua náhn che atenạn ạma o ro
no conán nduco nchuhn. Ndete
che te yune Dendiohs ne, náhn
che rạhn conán nduco ne. 8 Ate
conan cá muhn yạn Efeso nde ndạ
vihco yahn Pentecostés, 9 te ạma
va ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo
che redín mạn, ạma yạhn ihyan
che rahcotạhn ye mạn.

10 Cuahn che ndạ Timoteo ne,
cuenevahnecun nchuhn sạhn
cạva che conan se numacuahn
vedeyeno, te sạhn min ne, redin
se ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo
nduhcạ u. 11 Hua ducherino ne,
ndihchero ne sạhn. Tahque ndah
ne, conan ne sạhn cạva che va
mạn ino se ndạca che chuhnun se
che conun yune se, te quenan rinó
sạhn nduco dihno vo chenạhn.

12 Me dihno vo Apolos ne, ạma
chica favor sạhn che chi se nduco
dihno vo chenạhn, quendihchero
se nchuhn, ate hua cahnecun se.
Atenạn cuahn che conun yahn se,
chi se.

Renecạh Pạblo Dendiohs dihno vo che vate ye yạn Corinto

13 Cuiquendi nchuhn numa ino
ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo
mạn, cuahteyạn ne mạn, cuan

dito ne mạn. 14 Nducuahn che
din ne ne, codin ne numacuahn
vedeyahino.
15 Dihnó, a devano nchuhn
te vạn ihyan che vate ye yạhn
yahn Acaya ne, Estéfanas nduco
ihyan ndevạco ye menạn ndita
chitahno ye ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo. Namin a
devano ne te redinahn ihyan
chahn vederihquentiyon che
rinan ye ihyan yahn Dendiohs.
16 Cuiquendi nchuhn yune yahn
ihyan chahn, codinahn ne nduhcạ
che redinahn nducoyạca ihyan
che redin ye ntiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo mạn, rinan ye ihyan
yahn ye mạn. 17 Ạma yenó che
ndạ Estéfanas mạn, Fortunato mạn,
Acaico mạn, te anduhnecạ ndete
che nchuhn ndạ ne. 18 Necạh yạn
ye chedave yáhn mạn, nchuhn
mạn. Nahn che ntumanecun
ne nducoyạca ihyan che nduhcạ
ihyan chahn. 19 Numacuahn
vedeyahino yahn Dihvo vo Jesu-
cristo cuendeva nchuhn Dendiohs
yahn nducoyạca dihno vo che vate
ye yạhn yahn Asia, Aquila mạn,
Priscila mạn, nduco nducoyạca
dihno vo che rendo dạma ye vạco
ye. 20 Cuendeva ne Dendiohs
yahn nducoyạca dihno vo che vate
ye muhn. Numacuahn vedino
vedenecun cuenecạh ne Dendiohs
vih.
21 U Pạblo, dirun mán ạma o
ndudo yahn ne, renté Dendiohs
nchuhn.
22 Cochi Dihvo vo Jesucristo.
Adecoduhno ihyan che hua din
yahino ye ihyan min ne, conda ye,
co ye castigo yahn Dendiohs.
23 Ihyan min ne, din yahino ye
nchuhn. 24 Me u ne, ạma yahinó
nducoyạca nchuhn che ritahno ne
ihyan. Tihcạ co.

CAACA CHE DIRUN SAN PABLO ADIVE, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YAN CORINTO

1 U Pablo, che tendahnun Dendiohs u che ndi apóstol yahn Dihvo
vo Jesucristo ne, dirún caca cuh
nduco dihno vo Timoteo, dechuh
nuhn yahn nchuhn, ihyan yahn
Dendiohs che vate ne yan Cor-
into man, numachahte yahn yahn
Acaya man. 2 Chido vo Dendiohs
man, Dihvo vo Jesucristo man,
din yahino ye nchuhn, din ye che
ndahca cuahtenan ne.

Nduhca che chuhrihn Pablo

3 Ndeva vo yavenan Dendiohs,
Chida Dihvo vo Jesucristo, ihyan
min che yahino ye uvo man,
renecah yan ye chedave yuhn vo
man. 4 Cuahn che yah rahno nuhn
ne, a ihyan min che renecah yan
ye chedave yahn nuhn. Tihca
redin ye, cava che, nduhca che
renecah yan ye chedave yahn
nuhn ne, tihca co necah yan nuhn
chedave yahn ihyan che yah rahno
ye. 5 Co necah yan nuhn chedave
yahn ye, te nduhca che ama
rechuhrihn man nuhn nahn cuan,
yahn che ritahno nuhn Dihvo vo
Jesucristo ne, tihca rete ndahva ye
vedechahtino yahn nuhn, retihyon
yune ye nuhn che necah nuhn
vedechahtino ihyan chenahn.
6 Nan rechuhrihn nuhn man, nan
rendaca nuhn vedechahtino man,
chemin ne, cava che ndaca yune
che necah yan ne chedave yahn ne,
ndevahn ne. Cuahn che chuhrihn
ne nduhca che rechuhrihn nuhn
ne, co ndaca ne vedechahtino,
cocha ne. 7 Hua dehve rahco
nuhn, te a devano nuhn te cuahn
che rechuhrihn nchuhn nduhca
che rechuhrihn nuhn ne, namin
rendaca ne vedechahtino nduhca
nuhn.
8 Dihno nuhn, man ne, nahn
nuhn che cadino nchuhn nduhca
che ama chuhrihn nuhn min yahn
yahn Asia. Ama yah chahno nuhn
nde a dihya nun ino nuhn chi. Co
ametah ndevahn nuhn, che rahco
nuhn. 9 A chihco dama ino nuhn
nduhca che rihco dama ino ihyan
che a devano ye che va che coh
ye. Ate chichihve yahn nuhn
cava che ndotenan che cochahtino
nuhn man nuhn ne, cochahtino
nuhn Dendiohs, ihyan min che
rendedetuhche ye tenahn. 10 A
ihyan min che ndedevahn ye nuhn
ro min che a vate nuhn tah ved-
erih. Riquendi ye rendedevahn
ye nuhn nde meniyon, ne chenan
ino nuhn ihyan che ndedevahn ye
nuhn caviyan deman. 11 Nahn che
covah nchuhn man, covah ama
yahn dihno vo man, cava che co-
nan Dendiohs nuhn. Tuhme tu-
macadino ama yahn ihyan che
yahino Dendiohs nuhn, ne necah
ye nundihve cuahn ihyan.

Rahn Pablo deh cuande che hua ndą nun ye yan Corinto

12 Yeno nuhn che hua o nan o
chende nuhn man, che runecade
chahtechica nuhn nan ihyan
nunde man, menan vihca nan
nchuhn man. Chi chahtechica
nuhn tihca, te chinan Dendiohs
nuhn. Ndiyu nduco vededevano
yahn man nuhn che tihca din
nuhn, te a Dendiohs che chinan
ye nuhn. 13-14 Hua o nan o chende
nuhn, te nducuahn che redirun
nuhn yahn ne ne, numa cuaco,
ne a man ne conahn ne ura che
ndihchenan ne. Nduhca che a
renahn ne tah ne, chenan ino nuhn
che conan conahn ndah ne, cava
che cuahn che ndaconan chi tun
Dihvo vo Jesucristo ne, co yeno
nuhn cava nchuhn, ne namin
nchuhn ne, co yeno ne cava nuhn.

15-16 Nducote a devanó che
renevahnecun nchuhn u ne,
chihco cạdé che cuahn che cạ́hn
yạhn yahn Macedonia ne, dinoca
nchuhn, chúh quendihcheró
nchuhn, cạva che cuahn che nda-
conán ne, co o yune quendihcheró
nchuhn. Tuhme conan nchuhn
u che cạ́hn yạhn yahn Judea.
17 Andahre hua chi nduhcạ che
chihco cạdé, ate hua co cạhma
nchuhn che o ndudo dín, nde
huane che ndi ninó costumbre
min. 18 A devano cuạco Dendiohs
te nuhn ne, hua o ndudo redin
nuhn nạn nchuhn, 19 te u mạn,
Silas mạn, Timoteo mạn, cahn-
dudo nuhn ndudo yahn Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che Dạya
Dendiohs. Ihyan min ne, ạma
ndudo redin no ye, riquendạh
cuạco nducuahn che rạhn ye.
20 Cuạco ndudo yahn ye, te redin
ye che rinahn nducuahn ndudo
che chihco cạde Dendiohs. Chemin
che cuahn che rendeva vo yavenạn
Dendiohs che cuande yahn veder-
ihquentiyon yahn ihyan min ne,
rihco ro vo che yeno vo che ndạhcạ
redinahn ye. 21 A Dendiohs che
tendạhnun ye uvo, ne redin ye che
riquendi vo numa ino vo ritahno
vo Dihvo vo Jesucristo. 22 Mạn ye
chihco vih ye uvo, nedin yahn ye
uvo. Namin din ye che quenun
Vaco Ndah yahn ye uvo, chihco ro
ye che ndeva ye uvo.

23 Yahn che renan vạhinó
nchuhn ne, chemin che quenan
rino cá che metah chí yạn vạco
ne. Nde muhn nde nạn Dendiohs
ne, cuạco che rạ́hn. 24 Nuhn ne,
ndiyu che nahn cạhcantiyon nuhn
nchuhn nạn che ritahno ne Dihvo
vo Jesucristo, te a ritahno ne ihyan
numa ino ne. Che redin nuhn ne,
che rinan nuhn nchuhn cạva che
tahque co yeno ne.

2

1 Chihco dạma inó che hua chi
nún yạn vạco nchuhn, te a devanó
te ndete che chi nún ne, va che dín
castigo nchuhn, co rạn ne. 2 Ndete
che dín che co rạn ne, nducote
a nchuhn che va che din ne che
co yenó ne, hua codin ne, yahn
che rạn ne. 3 Chemin che tahque
ndah ne, dirun nó yahn nchuhn
cạva che, ndotenan che din ne che
co rạ́n ne, din ne che co yenó, te
a devano cuạcó te ndete che co
yenó, namin nchuhn ne, co yeno
ne. 4 Hua náhn che co rạn ne,
ne chemin che cuahn che dirún
yahn ne ne, ạma chi ndạché che
ndedecadinó cạva ne, nde chacó, te
náhn che tumacadino ne che ạma
yahinó nchuhn.

Nchahco Pạblo yahn ạma sạhn
che nto ino se nunde yahn se

5 Me sạhn che quendihco nunde
me ne, din se che chi rạn vo. Ate
che lạdo yáhn ne, anduhnecạ ndete
che nde hua chi rạ́n. A nchuhn no
che chi rạn ne tah. Tihcạ rạ́hn, te
hua náhn che a ạma yune decuihta
nduh vo nunde yahn se. 6 A ndo
dạma nducoyạca nchuhn, din ne
castigo sạhn, ne nduco chemin ne,
a va. 7 Mạn ne, tahque ndah che
nchahco nchuhn yahn se, necạh
yạn ne chedave yahn se, che co
che cuacondạh vedạme ne sạhn,
cạva che hua chuhnan cuahn co
ndạche se. 8 Chemin che ricá
favor nchuhn che ndaconan ne
ndo yạn ne nduco se, din yahino ne
sạhn. 9 Dirún yahn nchuhn menạn
cạva che techecạde ne yahn sạhn
min, te nahn ndihchenán nchuhn
ndete che renevahnecun ne che
rihquentiyón. 10 Adecoduhno
ihyan che nchahco nchuhn yahn
ye ne, namin u ne, nchahcó yahn
ye. Me sạhn min ne, ndiyu che
ạma quendihco se nunde nạ́n,
ate cạva che ndah yahn nchuhn,
numacuahn vederihquentiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo ne, a
nchahcó yahn se. 11 Tihcạ va
che din vo, te a devano vo te
ạma mạyon chundah, quechica se
rihncheh se, ne hua ndạhcạ che

cạh yune vo che din duche yahn se uvo.

Ạma ndedecadino Pạblo, ndạ ye yạn Troas

12 Cuahn che ndá yạn Troas cạva
che cuahndudó ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo ne, andahre
ạma ndạhcạ cạva che dín ntiyon
yahn ye min, 13 ate nducote hua
ntạcá dihno vo Tito ne, hua chi-
hndemạn inó. Chemin che chih-
comán dihno vo che vate ye min,
ne cuáhn yạhn yahn Macedonia.

*Dendiohs ne, renecạh yạn ye che-
dave yahn ihyan che ritahno ye Di-
hvo vo Jesucristo*

14 Ndeva vo yavenạn Dendiohs,
ihyan min che cuahn dạma
renecạh yạn ye chedave yuhn vo
yahn che ritahno vo Dihvo vo
Jesucristo, ne retihyon yune ye
uvo che racotuhn vo ndudo ndah
yahn ye numachahte. 15 Nuhn
ne, rahndudo nuhn ndudo ndah
yahn Dihvo vo Jesucristo. Ntiyon
min ne, anduhnecạ yạde yahn
nạnda che ạma ndah ran. Ạma
quenan ino Dendiohs, ne retuhn
vạn ihyan che ndevahn ye mạn,
vạn ihyan che conda ye mạn.
16 Ihyan che ritahno ye ndudo min
ne, retumacadino ye che ndevahn
ye, ne ihyan che hua ritahno ye
ne, retumacadino ye che va che
conda ye. ¿A devano nchuhn duh
che quendạh ndah nạn ntiyon min
ne? 17 Quendạh ndah nuhn, te
hua retihdenan nuhn vededevano
yahn mạn nuhn nạn ndudo yahn
Dendiohs, nduhcạ che redin ạma
yạhn ihyan. A Dendiohs che
tendạhnun ye nuhn, ne rahndudo
nuhn ndudo yahn ye numa cuạco,
redinahn nuhn che rihquentiyon
Dihvo vo Jesucristo.

3

*Ndudo ndah yahn Dendiohs che
ndạhco cạde ye, ndạhco ye tạh Di-
hvo vo Jesucristo*

1 Che tihcạ dirún ne, co riquendi
nchuhn rendedecadino ne che ren-
deva mán yavenạn nuhn, ate hua.
Hua rendotenan nuhn che dechuh
ihyan cạca yahn nchuhn cạva che
conan ne nuhn, nde huane che
dechuh mạn ne cạca yahn ihyan
cạva che conan ye nuhn, andahre
tihcạ va che din nạhn ihyan, ndo-
tenan ye ạma cạca che cạhma
nan ihyan cạva che ndạca ntiyon
din ye. 2 Nchuhn ne, anduhnecạ
ạma cạca che chenan cuma nuhn
cạva che cạhma nan nuhn. Che
rendihchero ihyan nchuhn mạn,
che recadino ye yahn ne mạn ne,
retumacadino nducoyạca ye che
a Dendiohs che te ye ntiyon che
redin nuhn. 3 A ndedevahn Dihvo
vo Jesucristo nchuhn, chitahno ne
ndudo ndah yahn ye che cahndudo
nuhn. Dendiohs, ihyan min che
va ye vahchetero ne, numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn ye ndedevahn ye nchuhn, ne
vederihquentiyon che ndevahn ne
ne, tahque chahte che co vederi-
hquentiyon yahn ley che ndirun
nạn tu rahno, che ndạhco Den-
diohs tạh Moisés.

4 Nduhcạ che chenan ino nuhn
Dendiohs numacuahn vederi-
hquentiyon yahn Dihvo vo Jesu-
cristo ne, a devano cuạco nuhn
che conahn ntiyon che redin nuhn
yahn ye. 5 Ndiyu vededevano yahn
mạn nuhn richahtino nuhn, cạva
che co din nuhn ntiyon yahn ye,
te richahtino nuhn che a mạn ye
rinan ye nuhn. 6 Tihcạ, te a ihyan
min che rete ye vededevano yahn
ye nuhn, cạva che co cuhnde tạh
nuhn vederihquentiyon ra yahn
ye, cuahndudo nuhn ndudo ndah
yahn Dihvo vo Jesucristo. Ndiyu
ley che a ndirun che dito yahn
vederihquentiyon min, te Vaco
Ndah yahn Dendiohs che dito
yahn. Ley che a ndirun ne, atenạn
che rihco ro che va che conda
ihyan nunde, ate Vaco Ndah yahn
Dendiohs ne, redin che cuahtenan

ihyan vahchetero numacuahn ro.
7 Ley che ndirun nạn tu rahno,
che rihco ro che va che conda
ihyan nunde ne, chihco cạde
Dendiohs che cuihno vederi-
hquentiyon yahn, hua quendi
cuahn dạma. Andahre ạma yudo
vederihquentiyon yahn ley min,
che nde nạn Moisés ạma diyạhn
ro, nde hua ri che ndihchero
ihyan nación yahn Israel, 8 ate nde
tahque yudo vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.
9 Vederihquentiyon yahn ley min,
che rihco ro che va che conda
ihyan nunde ne, ạma yudo, ate
tahque yudo vederihquentiyon
yahn ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo, che rendedevahn
ihyan. 10 Nducote tahque yudo
vederihquentiyon yahn ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo
ne, anduhnecạ ndete che a chi-
hno vederihquentiyon yahn ley
min. 11 Tihcạ, te ley min che
va che cuihno vederihquentiyon
yahn ne, andahre ạma yudo, ate
tahque yudo vederihquentiyon
yahn ndudo ndah yahn Dihvo vo
Jesucristo, che hua ndạ ro che
cuihno.
12 Nducote a devano nuhn che
tahque yudo vederihquentiyon
yahn ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo ne, chemin che
rahndudo nuhn numa ino nuhn.
13 Ametah nde ạma nạn che tihyon
ndeh nuhn nduhcạ che din Moisés,
che chendih ye ạma tino nạn ye,
cạva che hua ndihchero ihyan
nación yahn Israel nduhcạ che rino
rino ravi che diyạhn ro nạn ye.
14 Rahndudo nuhn ndudo yahn
Dendiohs nduco cudạdo, cạva che
conahn ihyan. Ate ihyan nación
yahn Israel ne, nde meniyon hua
renahn ye yahn vederihquentiyon
ndico, anduhnecạ ndete che va che
redin vạhche yahn ye, te atenạn
che cotahno ye Dihvo vo Jesucristo,
tuhme conahn ye. 15 Namin nde
meniyon cuahn che rahndudo
ihyan ndudo che dirun Moisés ne,
anduhnecạ ndete che va che redin
vạhche yahn ye, hua renahn ye.
16 Ate cuahn che cotahno ihyan
Dihvo vo Jesucristo ne, tuhme
conahn ye, cuavi che redin vạhche
yahn ye. 17 Dihvo vo Jesucristo
ne, anduhnecạ Vaco Ndah yahn
Dendiohs ihyan, ne ihyan che
quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs
ihyan ne, dihn va chedave yahn
ye nạn ley che dirun Moisés.
18 Chemin che nducoyạco vo che
ritahno vo ihyan min ne, nducote
ametah deh che redin vạhche
yuhn vo ne, rihco ro vo che ạma
yudo vederihquentiyon yahn ye.
Ro ro ne, rendo vo nduhcạ mạn ye,
redin Vaco Ndah yahn Dendiohs
che tahque rahtenan cumo vo
vederihquentiyon yahn ye.

4

1 Nducote mạn Dendiohs yahino
ye nuhn, ne chihco ye vederi-
hquentiyon tạh nuhn che cuah-
ndudo nuhn ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo ne, chemin
che riquendi nuhn numa ino nuhn
redinahn nuhn. 2 Hua chihngạ
redin nuhn mạn, hua rihtera
nuhn vedecuihno yahn nuhn
mạn, hua rihncheh nuhn mạn,
hua retihdenan nuhn vededevano
yahn mạn nuhn nạn Ndudo yahn
Dendiohs mạn. Tahque ndah ne,
rahndudo nuhn demạn ndudo
cuạco, ne nduco tihcạ rihco ro
nuhn che runecạde nuhn nạn
Dendiohs. 3 Ate ihyan che va che
conda ye ne, a ihyan chahn che hua
renahn ye ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo che rahndudo nuhn.
4 Hua ritahno ye, te a chihncheh
chundah ihyan, din se che hua
co conahn ye vederihquentiyon
chahte yahn ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
ndihchero ihyan iyehnse ihyan,
tumacadino ye tạcạ Dendiohs.
5 Hua rahndudo nuhn cạva che

nevahnecun ihyan nuhn, te rahndudo nuhn cạva che nevahnecun ye Dihvo vo Jesucristo. Redin nuhn cuande anduhnecạ ndete che mozo yahn nchuhn nuhn, yahn che yahino vo Dihvo vo nduco vih. 6 Tihcạ rahndudo nuhn, te Dendiohs, ihyan min che chihquentiyon ye che chiya dave ne, namin din ye che chenahn nuhn yahn vederihquentiyon yahn ye che ndihco ye tạh Dihvo vo Jesucristo.

Nduhcạ che va che cuahtechica ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

7 Vederihquentiyon chahte che va tạh nuhn, che rahndudo nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne, chemin ne, nduhcạ ạma vedecuihca, ate mạn nuhn ne, nde hua rigonun chihve nuhn. Tihcạ, cạva che co ro che vederihquentiyon min ne, yahn Dendiohs, ndiyu yahn nuhn. 8 Rechuhrihn nuhn, ate hua ri doh ino nuhn. Ạma rededecadino nuhn, ate hua retehche ino nuhn. 9 Ạma redin tạn ihyan nduco nuhn, ate hua rihcomạn Dendiohs nuhn. Vate nuhn tạh vederih, ate rendedevahn ye nuhn. 10 Nduh cuạn nạn che vatechica nuhn ne, ạma rechuhrihn nuhn nduhcạ che chuhrihn Dihvo vo Jesucristo, cạva che co ro che quenduche ye, rinduco ye nuhn. 11 Numanahn che chenan nuhn iyehnse ne, ạma cạhnda yahn nuhn, che nahn cạhno ihyan nuhn, yahn che ritahno nuhn Dihvo vo Jesucristo, ne nduco chemin ne, rihnde ro che va ye cạva nuhn. 12 Cuahn dạma vate nuhn tạh vederih, ate cochihve yahn nchuhn cạva che ndevahn ne.

13 Nạn Ndudo yahn Dendiohs ne, ndirun nduhcạ che rạhn ạma ihyan: “Chitahnó Dendiohs, ne chemin che cahndudó ndudo yahn ye.” Riquendi nuhn yune yahn ihyan min, ritahno nuhn Dendiohs. Namin rahndudo nuhn ndudo yahn Dendiohs, 14 te a devano cuạco nuhn che ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo vạn tenạhn, ne cạva Dihvo vo quenan cuma che ndedetuhche ye uvo, nedin dạma ye uvo nạn ye. 15 Nducuahn che rahno ri nuhn ne, a cạva che ndah yahn nchuhn, cạva che cuhnde ro vedeyahino yahn Dendiohs nduco nuhn, ne ạma yạhn ihyan necạh ye nundihve cuahn ihyan mạn, ndeva ye yavenạn ye mạn.

16 Chemin che hua ri doh ino nuhn. Andahre ạma ri cuno nuhn nạn ntiyon yahn Dendiohs, ate mạn ye renecạh dito ye chedave yahn nuhn ro ro. 17 Hua ri doh ino nuhn, te che rechuhrihn nuhn mạn ro cuh ne, hua ngu cuahn dạma. Tah ra chemin, te tahque ndạhcạ cuahno nuhn cuahn che cuahtenan nuhn vahchetero numacuahn ro. 18 Nducote tihcạ ne, hua retumacạh nuhn dehtenduh che va ihyehnse cuh, te hua rengu. Tahque ndah ne, retumacạh nuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs, te chemin ne, hua ndạ ro che cuihno.

5

1 Hua recạh cudạdo uvo che rechuh rihn vo mạn ro cuh, te a devano cuạco vo che cuahn che ndạco vo iyehnse cuh ne, ndeva Dendiohs uvo vahchetero nạn che cuahtenan vo cuahn dạma. 2 Chemin che, numanahn che vato vo iyehnse ne, rạhcorạn vo che nahn cuahtenan vo vahchetero. 3 Cuahn che ndạco vo iyehnse cuh ne, a va yạn nạn che cuahtenan vo. 4 Numanahn che chenan vo iyehnse cuh ne, rạhcorạn vo, ndiyu che nahn vo che coh vo, ate che nahn vo che ndacorun vo, cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro. 5 Yahn che cuahtenan vo vahchetero ne, mạn Dendiohs tihyon yune ye uvo, din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye uvo, rihco ro ye che ndeva ye uvo.

6 Chemin che richahtino vo
cuahn dạma. A devano vo te,
numanahn che chenan vo iyehnse
ne, hua rendihchero vo Dihvo
vo Jesucristo. 7 Ate ritahno vo
ihyan, riquendi vo yune yahn
ye, andahre hua rendihchero vo
ihyan. 8 Ndichahtino vo ihyan, nde
tuno nahn ndạco vo iyehnse cạva
che cuahtenan vo nạn ye. 9 Chemin
che a cuahtenan ca vo iyehnse, o
hua, redin nun ino vo runecạde
vatechico vo cạva che yeno ye
nduco vo. 10 Tihcạ, te va che ndo
dạma nducoyạco vo, techecạde
Dihvo vo Jesucristo yuhn vo. Ro
min ndạhco menun ye yahn queri
ạmo vo, a ndah, o hua ndah, din vo,
chahtenan vo iyehnse.

Vederihquentiyon che ndevahn ihyan

11 Nducote renevahnecun nuhn
Dihvo vo Jesucristo ne, chemin che
redin nun ino nuhn riyạhve nuhn
ihyan nunde, cạva che cotahno
ye ihyan. Dendiohs ne, a devano
ndah ye che runecạde vatechica
nuhn, ne rạhcó te namin nchuhn
ne, a devano ne. 12 Che dirún
tihcạ ne, co riquendi nchuhn rend-
edecadino ne che rendeva mạ́n
yavenạn nuhn nduhcạ che rạhn
ihyan yahn nuhn, ate hua. Che
náhn ne, che co yeno nchuhn che
runecạde vatechica nuhn cạva che
hua co cuihnạn ne, ndahconan ne
yahn ihyan che ndere redin yạde
ye, redin cạ ye che runecạde ye.
13 Nạhn cuạn ne, co rendedecadino
ihyan che luco nuhn, ne nạhn
cuạn ne, rendedecadino ye che
runecạde nuhn, ate hua dehve din
yahn chemin, te redin nuhn ntiyon
yahn Dendiohs, cạva che ndah
yahn nchuhn. 14 Tihcạ, te nducote
yahino Dihvo vo Jesucristo nuhn
ne, chemin che renevahnecun
nuhn che rihquentiyon ye. A de-
vano nuhn te, nducote chih ye cạva
nducoyạca ihyan ne, nducoyạco
vo ne, anduhnecạ ndete che chih
vo dạma nduco ye. 15 Tihcạ chih
ye cạva che, uvo che ndedevahn
ye uvo ne, hua cuahtechico vo
vedeyeno yahn mạn vo. A ihyan
min che chih ye, ne ntuche ye
cạvo vo, ne redin yahn che dinahn
vo yahn ye. 16 Chemin che nuhn
ne, hua rendạhchenan nuhn nde
ạma ihyan, tạchan ihyan ye.
Andahre ro menạn ndạhchenan
nuhn Dihvo vo Jesucristo, ate
mạn ne, ametah tihcạ redin nuhn.
17 Tihcạ, te nducoyạco vo che
ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne,
a ndahcorun Dendiohs uvo, a ndo
vo anduhnecạ ihyan ra. Nducuahn
vederendedecadino chihngạ che
chenan cumo vo ro menạn ne,
a chihcomạn vo. Mạn ne, a
ndạcorun vederendedecadino
yuhn vo.

18 A Dendiohs che din ye
nducuahn chemin, ndo yạn ye
nduco vo che cuande yahn Dihvo
vo Jesucristo. Avạne ne, te ye
ntiyon nuhn che cạh nuhn, cadino
ihyan che a ndo yạn ye nduco
ye. 19 Dendiohs ne, dechuh ye
Dihvo vo Jesucristo, ne che cuande
yahn ihyan min ndedevahn ye
ihyan iyehnse, nchahco ye nunde
yahn ye. Ndaconan rạ́hn che te ye
ntiyon nuhn che cạh nuhn, cadino
ihyan che ndo yạn ye, nchahco ye
nunde yahn ye.

20 Dechuh Dihvo vo Jesucristo
nuhn, cahndudo nuhn vạn nchuhn
menun Dendiohs, anduhnecạ
ndete che a mạn ye riyạhve ye
nchuhn. Chemin che riyạhve nuhn
nchuhn che cuande yahn Dihvo
vo Jesucristo, che ndạca ne che
nchahco nunde Dendiohs, ndo yạn
ye nduco ne. 21 Dihvo vo Jesucristo
ne, hua quendihco ye nde ạma
nunde, ate din Dendiohs che nedi-
hve ye nunde yuhn vo, anduhnecạ
ndete che mạn ye quendihco ye
nunde. Tihcạ din ye cạva che,
nduco che cotahno vo Dihvo vo
ne, ndạco vo vederenchahco, ne

runecạde cuahtenan vo nduhcạ che nạhn ye.

6

1 Nducote redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs ne, riyạhve nuhn nchuhn che hua duche rino ne vedeyahino yahn ye cạva ne, 2 te nạn Ndudo yahn ye ne, rạhn ye ri ye ihyan ndico yuhn vo tuhcạ:

Cuahn che ndạ ro ndah yahn nchuhn ne, chinán nchuhn, ndedeváhn nchuhn.

Namin nchuhn ne, a ro cuh che ro ndah yahn ne, a ro cuh che ndevahn ne.

3 Nuhn ne, runecạde vatechica nuhn, cạva che hua ndạca yune che ndạhchenan ihyan ntiyon che redin nuhn. 4 Nạn nducuahn che redin nuhn ne, rihco ro nuhn che numa cuạco redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs. Ạma redin chahtino nuhn yahn nducuahn che rechuhrihn nuhn mạn, 5 rahn ihyan nuhn mạn, rih ye nuhn vạcoyạhn mạn, rendo dạma ye, redin cạnda ye nduco nuhn mạn, ạma rechuhrihn nuhn che redin nuhn ntiyon mạn, hua ri che cuahteyạdo nuhn mạn, rih cuico nuhn mạn. Ate vạn nducuahn dehtenduh chemin chan ne, rihco ro nuhn che redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs. 6 Namin rihco ro nuhn che redin nuhn ntiyon yahn ye, yahn che runecạde vatechica nuhn mạn, renahn nuhn ndudo yahn ye mạn, ạma redin chahtino nuhn mạn, chenan cuma nuhn vedevạhino mạn, quenun Vaco Ndah yahn ye nuhn mạn, numa cuạco redin yahino nuhn ihyan mạn, 7 chenan cuma nuhn vederihquentiyon yahn ye mạn, rahndudo nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo mạn. Nduhcạ sandạdo che va che ruhn nduco se mạn, va che rendedevahn nduco se sạhn mạn ne, tihcạ nuhn, te a ndo yạn Dendiohs nduco nuhn, nedin yahn ye nuhn, ne hua dehva rinda yahn nuhn. 8 Nạhn ihyan ne, rendeva ye yavenạn nuhn, ne nạhn ye ne, rendạhchenan ye nuhn. Nạhn ihyan ne, ndah rạhn ye yahn nuhn, ne nạhn ye ne, chihngạ rạhn ye yahn nuhn. Nạhn ihyan ne, rạhn ye che rente nuhn ndudo cuạco, ne nạhn ye ne, rạhn ye che rihncheh nuhn. 9 Nạhn ihyan ne, yahino ye nuhn, ne nạhn ye ne, nde hua retumacạh ye nuhn. Nạhn cuạn ne, vate nuhn tạh vederih mạn, redin tạn ihyan nduco nuhn mạn, ate rendedevahn Dendiohs nuhn. 10 Andahre rạn nuhn nạhn cuạn, ate hua dehve rạhco nuhn. Andahre chevạh nuhn, ate anduhnecạ ndete che redin cuihca nuhn ihyan, ricuahn nuhn Ndudo yahn Dendiohs ihyan. Andahre metah dehva yahn nuhn muhn iyehnse cuh, ate rinan Dendiohs nuhn, ne hua dehva rinda yahn nuhn.

11 Nchuhn dihno nuhn che vate ne yạn Corinto, numacuahn chedave yahn nuhn yạhve nuhn nchuhn, hua chihco ndeh nuhn nde ạma ndudo. 12 Nuhn ne, yahino nuhn nchuhn, ate mạn nchuhn ne, ti nạn ti ino ne rendihche ne nuhn. 13 Nduhcạ che riyạhve ihyan dạya ye ne, tihcạ riyạhvé nchuhn, cạva che din yahino ne nuhn nduhcạ che yahino mạn nuhn nchuhn.

Uvo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ihyan yahn Dendiohs uvo

14 Hua dạma co nchuhn nduco ihyan che hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, te hua redin yahn che ihyan che ndah ihyan ye ne, dạma co ye nduco ihyan che duhtuno ihyan ye. Namin hua redin yahn che ihyan che a ntah ndutinạn ye, renevahnecun ye Ndudo yahn Dendiohs ne, dạma co ye nduco ihyan che hua renevahnecun ye. 15 Dihvo vo Jesucristo ne, hua ri

dạ̱ma ndudo yahn ye nduco chun-
dah. Namin ihyan che ritahno ye
ihyan ne, hua ri dạ̱ma ndudo yahn
ye nduco ihyan che hua ritahno ye.
16 Ihyan che rendeva ye yavenạ̱n
Dendiohs ne, nde hua redin yahn
che dạ̱ma co ye nduco ihyan che
rendeva ye yavenạ̱n dehtenduh
che ndiyu Dendiohs. Dendiohs ne,
quenduche ye, ne uvo ihyan yahn
ye ne, anduhnecạ̱ ndete che yạ̱co
yahn ye, nduhcạ̱ che a ndirun nạ̱n
Ndudo yahn ye tuhcạ̱:

Conún vạ̱n ihyan yáhn.

U che Dendiohs yahn ye.

17-18 Namin ndirun:

Dihvo vo Dendiohs, ihyan min che
quenan cuma ye nducuahn
vederihquentiyon ne, rạ̱hn
ye:

“Co din vi nchuhn yahn ihyan
nunde, cuihcomạ̱n ne ihyan.

Hua din ne dehtenduh che chi-
hngạ̱, cuahtendihco ne
nunde.

Tuhme ndevá nchuhn, din yáhn
nchuhn, ndo ne dạ̱yá.”

7

1 Dihnó che yahinó nchuhn,
nducote tihcạ̱ nte Dendiohs ndudo
yahn ye ne, nahn che cạ̱hcomạ̱n
vo nunde yuhn vo, ne runecạ̱de
cuahtechico vo, nevahnecun vo
ihyan.

Nto ino ihyan ndiyạ̱co nunde yahn ye

2 Cuenevahnecun nchuhn nuhn.
Hua nedin tạ̱n nuhn nduco nde
ạ̱ma ne. Hua nihncheh nuhn
nchuhn. Nde ạ̱ma nchuhn, hua
ndinda ne cạ̱va nuhn. 3 Che dirún
tihcạ̱ ne, ndiyu che rạ̱hn nundé
yahn nchuhn, te yahino nuhn
nchuhn nduhcạ̱ che a rạ́hn rí
nchuhn menạ̱n, andahre va che
coh nuhn cạ̱va ne. 4 Ạ̱ma rendạ̱cá
vedechahtino mạ̱n, ạ̱ma yenó
mạ̱n, ạ̱ma renecạ̱h yạ́n chedave
yáhn mạ̱n, cạ̱va ne. Andahre
rechuhrihn nuhn, ate ạ̱ma yenó.

5 Numacuahn ro che chahtechica
nuhn yạ̱hn yahn Macedonia
ne, nde tah hua chahtetuhno
nuhn, te din tạ̱n ihyan nduco
nuhn. Chuhrihn nuhn, ne ạ̱ma
ndedecadino nuhn nạ̱n ntiyon
che redin nuhn. 6 Ate Dendiohs,
ihyan min che renecạ̱h yạ̱n ye
chedave yahn ihyan che rạ̱n ye
ne, necạ̱h yạ̱n ye chedave yahn
nuhn, yahn che ntạ̱ Tito. 7 Avạ̱ne
ne, nte cuande se nuhn nduhcạ̱ che
nevahnecun nchuhn sạ̱hn mạ̱n,
necạ̱h yạ̱n ne chedave yahn se
mạ̱n, ạ̱ma chi rạ̱n ne cạ̱va nunde
yahn ne mạ̱n, ạ̱ma rendedecadino
ne cạ̱vá mạ̱n, ne cạ̱va nducuahn
chemin ne, nde tahque chi yenó.

8 Cuahn che dirún yahn ne
menạ̱n, dín che chi rạ̱n ne ne,
nde mạ́n nto inó che tihcạ̱ dín,
ate mạ̱n ne, yenó, te checadinó
che chichihve yahn ne, nto ino
ne nunde yahn ne. 9 Mạ̱n ne,
yenó, ndiyu yahn che dín che chi
rạ̱n ne, ate yahn che chichihve
vederạ̱n yahn ne, din che nto ino
ne nunde yahn ne. Hua ndere
cạ̱h ríhn nchuhn nduco che tihcạ̱
dirún, te nto ino ne nunde yahn
ne numacuahn vederạ̱n, nduhcạ̱
che nahn Dendiohs. 10 Chichihve
yahn ne, te cuahn che numacuahn
vederạ̱n rento ino vo nunde yuhn
vo ne, rendedevahn Dendiohs
uvo. Ate vederạ̱n che ametah co
quendi vo vedeyeno yahn mạ̱n
vo, cuahtendihco vo nunde ne,
nde hua cochihve. 11 Condihche
nchuhn nduhcạ̱ che chichihve che
nto ino ne nunde yahn ne nduhcạ̱
che nahn Dendiohs. Chi yudo
yahn ne yahn nunde yahn sạ̱hn
min, nde dihya ne chi. Runecạ̱de
tumacạ̱h ne yahn, ne ndạ̱ca ne che
nchahco nunde che hua tumacạ̱h
ne yahn menạ̱n. Namin necạ̱hco
ne u cạ̱va che conán nchuhn. Din
ne castigo sạ̱hn, ne nạ̱n nducuahn
chemin ne, chihnde ro yahn
ne che dave yavenạ̱n ne yahn
nunde min. 12 Che dirún yahn

nchuhn menạn ne, che náhn che
tumacadino ne nạn Dendiohs
nduhcạ che nevahnecun ne nuhn.
Che dirún yahn ne ne, menạn vihca
a cạva nchuhn che ndedecadinó,
ndiyu demạn yahn sạhn min che
quendihco se nunde, nde huane
yahn ihyan che din duche yahn se
ihyan. 13 Nducote nto ino nchuhn
nunde yahn ne ne, chemin che chi
yeno nuhn.

Avạne ne, nducote ndihchero
nuhn che ạma yeno Tito yahn
che necạh yạn nducoyạca nchuhn
chedave yahn se ne, chemin che
nde tahque chi yeno nuhn. 14 Hua
quendạh cuihno u che rạ́hn rí sạhn
che ndah ihyan nchuhn. Nduhcạ
che riquendạh cuạco nducuahn
che renté nduco ne ne, tihcạ
quendạh cuạco nducuahn che
rạ́hn rí sạhn yahn ne. 15 Me Tito
ne, nde tahque yahino se nchuhn
mạn ro cuh, che co ro che quenan
se yạn vạco ne, te renecạhco se
nduhcạ che nevahnecun ne sạhn
nduco vedino vedenecun, dinahn
ne che chihquentiyon se. 16 Me
u ne, ạma yenó, te a devanó che
renevahnecun nchuhn nducuahn
che rihquentiyón.

8

Nduhcạ che nahn che cạh vo vedino

1 Dihno nuhn, mạn ne, nte
cuande nuhn nchuhn nduhcạ
che din yahino Dendiohs ihyan
yahn ye che vate ye yạhn yahn
Macedonia, chinan ye ihyan
cạva che tuno tạh ye che cạh
ye vedino. 2 Ihyan chahn ne,
andahre ạma rechuhrihn ye
che redin tạn ihyan nduco ye
mạn, ạma chevạh ye mạn, ate
ạma yeno ye, ne numacuahn
chedave yahn ye cạh ndahva ye
vedino. 3 Mạ́n ndihcheró che
numacuahn vedeyeno cạh ye nde
tahque ndahva ca che co che
retumacadino vo che co cạh ye.
4 Ạma chica ye favor nuhn, che cạh
yune nuhn che condạ vạn nduco
ye, conan ye dihno vo. 5 Nde hua
ndedecadino nuhn che tihcạ din
ye, ate nde tahque quendạhnạn
ye, te che tahque ndah ne, chihco
ye chedave yahn ye nduhcạ che
nahn Dendiohs, cạva che dinahn
ye nducuahn che rihquentiyon
Dihvo vo Jesucristo mạn, cạva
che nevahnecun ye nuhn mạn.
6 Nducote tihcạ din ihyan chahn
ne, chemin che cạh cuande nuhn
Tito che ndaconan se yạn vạco
nchuhn, quendi se din dạma se
vedino min. 7 Nducote ạma chenan
cuma ne vederihquentiyon che
cotahno ne mạn, che cuahndudo
ne mạn, che devano ne mạn, checo
checunde chenan ne nạn ntiyon
yahn Dendiohs mạn, yahino ne
nuhn mạn ne, chemin che ndạhcạ
che din nun ino ne, cuahtenan
cuma ne vedevạhino.

8 Ndiyu che rihquentiyón
nchuhn, ate rạ́hn nduco ne
cạva che cadino ne nduhcạ che
chenan cuma dihno vo chenạhn
vedevạhino mạn, cạva che cuhnde
ro ndete che numa cuạco chenan
cuma ne vedeyahino mạn. 9 A
devano nchuhn nduhcạ che ạma
yahino Dihvo vo Jesucristo uvo,
ne nahn che quendi ne yune yahn
ye. Nduhcạ ạma ihyan cuihca
che ndo chevạh ye, yahn che din
ye vedevạhino ne, tihcạ ihyan
min, te andahre ạma yudo veder-
ihquentiyon yahn ye, ate nducote
yahino ye uvo ne, chihcomạn ye
nducuahn, ndạ ye muhn iyehnse
cuh cạva che ndedevahn ye uvo.

10 Tihcạ riyạhvé nchuhn cạva
che ndah yahn ne, te a mạn
nchuhn chihndeyạn chedave yahn
ne nde nduyo chuh me, canạn
recạh ne vedino min. 11 Mạn
ne, nduhcạ che nduco vedeyeno
canạn cạh ne, tihcạ nahn che
quendi ne dinahn ne tunoca che
tuno tạh ne, nde conan cạh ne.
12 Tihcạ, te vedino che recạh vo

ne, a devano Dendiohs nduhva che
co cạh vo. Cuahn che recạh vo
numacuahn chedave yuhn vo ne,
renevahnecun ye.
13 Che cạh nchuhn vedino min
dihno vo ne, ndiyu che cạh ne nde
ndo chevạh mạn ne. 14 Che nahn
ne, che conan ne ihyan cạva che
ndạca che chuhnun ye mạn ro
cuh. Ndạ ro che va vederetạhn
yahn mạn ne ne, tihcạ conan
ihyan chahn nchuhn. Nduco
tihcạ ne, ndạca che chuhnun ạma
tạma ne cuahn dạma. 15 Va ạma
ejemplo yahn chemin che ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:
“Ihyan che ndeh din dạma ye ne,
hua ngạva yahn ye, ne ihyan che
doh din dạma ye ne, hua chicuah
nan yahn ye.”

Tito nduco combiero yahn se ne, ndaconan se yạn Corinto

16 Nundihve cuahn Dendiohs che
cạhn nun ye chete chedave yahn
Tito, che namin rendedecadino
se cạva che ndah yahn nchuhn
nduhcạ che rendedecadinó.
17 Ndetạhno nevahnecun se che
yạhvé sạhn che chi se. Avạne ne,
nducote a mạn se ndihco se che
chi se ne, cochi se quendihchero se
nchuhn numacuahn vedeyeno.
18 Dechuh nuhn dạma nduco
se ạma dihno vo che ạma ndah
rạhn ihyan yahn ye nduh cuạn
yạco, yahn che ạma quendạh ndah
ye che rahndudo ye ndudo ndah
yahn Dihvo vo Jesucristo. 19 Avạne
ne, a tendạhnun ihyan ndiyạco
dihno vo min, che conduco ye
nuhn nạn che vatechica nuhn.
Quenan conan ye nuhn, din dạma
nuhn vedino che a ndanạn redin
dạma nuhn, cạva che ndeva ihyan
yavenạn Dihvo vo mạn, cạva che
cạhco ro nuhn vedeyahino yahn
nchuhn mạn. 20 Nducote hua nahn
nuhn che ndere cạhma nde ạma
ihyan che toh mạn nuhn vedino
min ne, chemin che yạhve nuhn
ihyan ndiyạco che tendạhnun
ye ạma cha dihno vo, cạva che
conduco ye nuhn. 21 Tihcạ, te nahn
nuhn che dave yavenạn nuhn nạn
Dendiohs mạn, nạn nducoyạca
ihyan mạn.
22 Avạne ne, dechuh nuhn tạma
dihno vo nduco Tito. Dihno vo
min ne, a rendihche nuhn ihyan
che runecạde ye cuahn dạma nạn
nducuahn ntiyon yahn Dendiohs.
Ihyan min ne, quenan ino ye che
conahn ntiyon che chi ye, te a
rendihche ndah ye nchuhn. 23 Te
cuandé nchuhn te Tito ne, rinduco
se u nạn ntiyon che quenán, cochi
se, conan se nchuhn menún. Me di-
hno vo chenạhn ne, ihyan ndiyạco
dechuh ye ihyan. Ihyan chahn ne,
nducote runecạde ye ne, cuhnde ro
che ạma yudo vederihquentiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo. 24 Mạn
ne, cuinan nchuhn ihyan chahn,
cạva che cadino ihyan ndiyạco
chenạhn nduhcạ che chenan cuma
ne vedeyahino mạn, cạva che hua
co cuihnạn nuhn che rendeva
nuhn yavenạn ne mạn.

9

Vedino cạva dihno vo

1 Yahn vedino che redin dạma
nuhn cạva dihno vo ne, rạhcó che
nde hua rendotenan che dirún
yahn ne, 2 te a rendihché nchuhn
che ạma cuno ino ne. Chemin che
hua cuihnán renté nduco dihno vo
che vate ye yạhn yahn Macedonia,
yahn nchuhn che vate ne yạhn
yahn Acaya, che a vateyạn ne nde
nduyo chuh cạva che conan ne.
Nducote checadino ye che redin
nun ino ne recạh ne vedino min
ne, a nahn nducoyạca ye ạma
cạh yeno ino ye, canạn recạh ye.
3 Andahre tihcạ ne, dechúh dihno
vo chahn tạn, cạva che cuahteyạn
niyon nchuhn nduhcạ che a renté
yahn ne, ne hua quendạh cuihnó
che rendonán nchuhn. 4 Tihcạ
dín, te cuahn che chí ne, denạn
conduco ạma o dihno vo che
vate ye yạhn yahn Macedonia u,

ne nahn che a vateyạn nchuhn. Ndete che hua ne, quendạh cuihno nchuhn. Namin quendạh cuihno nuhn che ạma rendonan nuhn nchuhn. 5 Nducote hua náhn che quendạh cuihno uvo ne, yạhvé dihno vo chahn che chi ye, conan ye nchuhn, din dạma nduh ne vedino min che a ndihco ne chedave yahn ne che cạh ne. Nduco tihcạ ne, cuahn che ndạ nuhn ne, hua quenan cuma nuhn che comạn cạca nuhn nchuhn.

6 A devano nchuhn te cuahn che ndahva ndute ndạta rihno vo ne, ndahva renevạhn vo, ne cuahn che doh rihno vo ne, doh renevạhn vo. 7 Atihnocạno che recạh vo vedino. Nahn che cạh vo nduhva che ndihco vo che cạh vo. Nahn che cạh vo numacuahn chedave yuhn vo, hua nduco fuerza, te Dendiohs ne, yahino ye ihyan che nduco vedeyeno recạh ye. 8 Dendiohs ne, va vederihquentiyon yahn ye che conan ye nchuhn nạn nducuahn, cạva che hua dehva conda yahn mạn ne mạn, cạva che va ndahva yahn ne che conan ne ihyan chenạhn mạn. 9 Tihcạ, te nạn Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun tuhcạ:

Ihyan che redin ye vedevạhino nduco ihyan chevạh ne,
rinan Dendiohs ihyan cuahn dạma, ne hua ri doh dehtenduh yahn ye.

10 A Dendiohs che recạh ye ndute ndạta che rihno ihyan mạn, rihquecheh ye ihyan mạn. A ihyan min che din ye che co ndeh ndute ndạta yahn nchuhn mạn, tihdenạn ye vedeyahino yahn ne mạn, 11 cạva che co chahte nducuahn ntiyon yahn ne, conan ne ihyan chevạh numacuahn chedave yahn ne. Nduco tihcạ ne, ndeva ihyan yavenạn Dendiohs yahn ntiyon che redin nuhn vạn nchuhn. 12 Tihcạ, te vedino che vatechica nuhn redin dạma nuhn ne, din che ndạca che chuhnun dihno vo mạn, nde din che ndeva ihyan yavenạn Dendiohs mạn. 13 Ihyan che ndondạ tạh ye vedino min ne, ndeva ye yavenạn Dendiohs, ndiyu demạn yahn che ạma rinan nchuhn ihyan mạn, ihyan chenạhn mạn, ate yahn che renevahnecun ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. 14 Namin covạh ye cạva nchuhn numacuahn chedave yahn ye yahn che tihyon yune Dendiohs nchuhn che din ne vedevạhino nduco ye. 15 Nundihve cuahn Dendiohs che ạma chahte vedeyahino yahn ye cạvo vo, che nde hua retumacadino mạn vo, dechuh ye Dihvo vo Jesucristo, ndedevahn ye uvo.

10

Vederihquentiyon che quenan cuma Pạblo

1 U Pạblo, riyạhvé nchuhn numacuahn vedino vedenecun nduhcạ che nahn Dihvo vo Jesucristo. Nạhn nchuhn ne, rạhn ne yáhn che ạma tạ́n cuahn che yahn quenán, ne cuahn che quenún vạn nchuhn ne, ạma necún. 2 Ate riyạhvé nchuhn che hua din ne che ndạca yune che dín castigo nchuhn cuạhn che ndạ́, te va inó che dín castigo ihyan che rạhn ye che vatechica nuhn vedeyeno yahn mạn nuhn. 3 Cuạco te ihyan iyehnse nuhn, ate redin nuhn ntiyon yahn Dendiohs nduhcạ che nahn ye, ndiyu nduhcạ che nahn mạn nuhn. 4 Nduhcạ sandạdo che chenan cuma se dehtenduh che richihve yahn se nạn che ruhn se ne, tihcạ chenan cuma nuhn vederihquentiyon chahte. Vederihquentiyon min ne, ndiyu yahn ihyan iyehnse, te yahn Dendiohs, ne co ndạhco ndiya ihyan che duhtuno ihyan ye. 5 Namin ndạhco ndiya nuhn ihyan, che numacuahn vedeyạde mạn, vededevano yahn mạn ye mạn, rahcotạhn ye yahn Dendiohs, ne ndạhco nuhn ihyan

tạh Dihvo vo Jesucristo, cạva che
dinahn ye yahn ye. 6 Cuahn che a
ndạhcạ redinahn nchuhn ne, nuhn
ne, vate nuhn cạva che din nuhn
castigo ihyan che rahcotạhn ye.

7 Nchuhn ne, rihco ne cudạdo
nde nạn ran nde nạn rica nuhn,
ate hua rendihche ne tạcạ che-
dave yahn nuhn. Ndete che de-
vano cuạco ne che a yahn Dihvo vo
Jesucristo nchuhn ne, cuedevano
ne te namin nuhn ne, a yahn ye
nuhn. 8 Te Dihvo vo Jesucristo ved-
erihquentiyon nuhn, ndiyu cạva
che din nuhn che conda nchuhn,
ate cạva che conan nuhn nchuhn
che cotahno ne ihyan numa ino
ne. Chemin che, andahre ạma ren-
donán vederihquentiyon min ne,
hua ri cuihnạ́n. 9 Tihcạ rạ́hn rí
nchuhn cạva che hua ndedecadino
ne che ndere renahn dihyá nchuhn
nduco cạca che redechúh yahn ne.
10 Hua náhn che namin nchuhn ti-
hcạ ndedecadino ne, te nạhn ihyan
ne, rạhn ye te ạma renan inó
che cạyá ihyan nạn cạca che re-
dechúh yahn ye, ate cuahn che
quenún vạn ye ne, hua dito nạ́n
nde hua ndahchan ndudo yáhn.
11 Ihyan che tihcạ rạhn ye ne, code-
vano ye te nduhcạ che yudo ri-
hquentiyon nuhn cuạhn che yahn
chenan nuhn, redirun nuhn yahn
ne ne, atihnocạ yudo cạhcantiyon
nuhn cuạhn che ndạ nuhn vạn ne.

12 Hua rendeva mạn nuhn
yavenạn nuhn nduhcạ che redin
nạhn ihyan che rendonan mạn
ye ihyan, te ạma vedetundo
che redin ye, rendeva mạn ye
yavenạn ye, rạhco ye che tahque
rigonun chihve ye che co ihyan
chenạhn. 13 Nuhn ne, hua redin
yạde nuhn, rechuhnan nuhn
vederihquentiyon che te Dendiohs
nuhn, che din nuhn ntiyon yahn
ye vạn nchuhn. 14 Nuhn che ndạ
nuhn menạn ndita, cahndudo
nuhn ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo, chihnevan nchuhn,
ne chemin che redin yahn che
quendi nuhn cạhcantiyon nuhn
nchuhn. Che tihcạ redin nuhn
ne, hua rechuhnan nuhn veder-
ihquentiyon che chenan cuma
nuhn. 15 Hua redin yạde nuhn,
rihquentiyon nuhn nạn che nedin
tạma ca ihyan ntiyon. Che cuạco
ne, chenan ino nuhn che cotahno
nchuhn Dihvo vo Jesucristo numa
ino ne, cạva che co chahte ntiyon
che redin nuhn vạn nchuhn,
ne quendi nuhn nduhcạ che a
cochi nuhn rihquentiyon nuhn.
16 Tuhme quendi nuhn cuacotuhn
nuhn ndudo ndah yahn Dihvo vo
Jesucristo yạn chenạn, ate hua
cahnevi nuhn ntiyon che nedin
tạma ca ihyan.

17 Duh nchuhn che nahn ndonan
mạn ne nchuhn ne, tahque ndah
che ndonan ne Dihvo vo Jesucristo,
18 te ihyan che rendonan mạn ye
ihyan ne, hua cochihve yahn ye
che tihcạ redin ye. Me ihyan
che rendonan Dihvo vo Jesucristo
ihyan ne, atenạn ihyan chahn che
rendeva Dendiohs ihyan.

11

Sạhn che redin cạ se che apóstol se

1 Ạma ndạhcạ ndete che din
chạhtino nchuhn che ndonán ved-
erihquentiyon che quenan cumá.
Co rạhco ne che ạma vedetundo
che tihcạ redín. 2 Ate hua, te
ạma yahinó nchuhn nduhcạ che
nahn Dendiohs, cahndudó ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo,
chitahno ne, ne náhn che dave
chedave yahn ne, ndạ ne nạn ye.
3 Nducote chundah ne, ạma mạyon
se ne, ndo se cu, chihncheh se
Eva. Namin nchuhn ne, vạhinó
cạva ne, te denạn hua numa ino
ne ritahno ne Dihvo vo Jesucristo,
ne cạh yune ne che cahncheh se
nchuhn, cuacondạh vedạme ne
ihyan. 4 Vạhinó cạva nchuhn, te
denạn ndạ sạhn che cacuahn se
tạma ndudo menun ndudo yahn

Dihvo vo Jesucristo mạn, cuahn-
dudo se tạma ndudo, redin vahn
se che ndudo ndah yahn Den-
diohs mạn, conun se nchuhn che
nevahnecun ne tạma vaco menun
Vaco Ndah yahn Dendiohs mạn,
ne a ndah no ino ne cotahno ne
nducuahn. 5 Ricá nchuhn che
din chahtino ne yáhn, nạn sạhn
chahn che redin vahn ne apóstol
ndah, te nde tah hua rinda nan
yahn vederihquentiyon che que-
nan cumá nạn vederihquentiyon
yahn se. 6 Andahre hua ndahchan
ndudo yáhn nạn che rahndudó, ate
nạn vederihquentiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo ne, a devanó ndendi
ndendita nduhcạ che a rendihche
mạn nchuhn.

7 Hua dehve ạma nunde che
din mạ́n ntiyon, ndạca che
chuhnún cuahn che cahndudó
ndudo ndah yahn Dendiohs, chi-
hnevan nchuhn. Tahque ndah ne,
quendạh vedechahtinó chuhríhn
cạva che ndah yahn ne. 8 Cuahn
che quenán vạn nchuhn, dín
ntiyon yahn Dendiohs cạva che
ndah yahn ne ne, dihno vo che vate
ye tạma yạn chinan ye u cạva che
ndạca che chuhnún, ate anduh-
necạ che ndere chehneví yahn ye,
te ndiyu ihyan chahn va che conan
ye u ro min. 9 Cuahn che chicuah
nan yáhn ne, nde ạma nchuhn hua
dendúh nchuhn. Tahque ndah
ne, ạma o dihno vo che chica ye
yạhn yahn Macedonia, chinan ye
u. Nduco tihcạ ne, hua dendúh
nchuhn ro min. Atihnocạ hua
dendúh nchuhn caviyạn deman.
10 Nde muhn nde nạn Dihvo vo
Jesucristo, cuạco rạ́hn rí nchuhn
chemin. Numachahte yạhn yahn
Acaya, hua quendạh cuihnó nạn
nde ạma ihyan, yahn che tihcạ
rạ́hn. 11 Ndiyu che hua yahinó
nchuhn che hua náhn che conan
ne u. A mạn Dendiohs devano ye
che ạma yahinó nchuhn.

12 Quendí dín tihcạ cạva che co
cuihnạn sạhn yạde chahn che vat-
echica se redin cạ se che apóstol
se, redin cạ se che redin se ntiyon
nduhcạ che redin nuhn. 13 Sạhn
chahn ne, ndere vatechica se, ri-
hncheh se ihyan, redin cạ se che
apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo
sạhn. 14 Hua cạhn ino nchuhn
che redin cạ se che apóstol se, te a
devano vo te namin chundah ne,
rendedeche se sạhn, co ndạcondạ
se nde ạma ángel diyạhn ndete che
nạhn se. 15 Chemin che nde hua
cạhn ino nchuhn, ndihchero ne
sạhn chahn che redin se ntiyon
yahn se, redin cạ se che ndudo
ndah yahn Dendiohs che rahn-
dudo se. Yahn nducuahn che redin
se ne, va che din Dendiohs castigo
sạhn, nedihve se nunde yahn se.

Nduhcạ che rechuhrihn Pạblo
nạn ntiyon yahn Dendiohs

16 Ndaconan rạ́hn rí nchuhn
che hua ndedecadino ne che
ạma vedetundo che náhn ndeva
mạ́n yavenạ́n. Ndete che tihcạ
ndedecadino ne ne, codin chahtino
ne yáhn. 17 Che rạ́hn rí nchuhn
che náhn ndeva mạ́n yavenạ́n ne,
ndiyu Dihvo vo Jesucristo che tihcạ
rihquentiyon ye, te chemin ne,
vedetundo yahn mạ́n. 18 Nducote
ạma yạhn sạhn che redin yạde se
che ạma ndah ihyan se ne, namin
u ne, ndeva mạ́n yavenạ́n. 19 Tihcạ
dín, te nchuhn ne, ạma devano ne
che rạhco ne, nde hua ri cuihnạn
ne, a ndah no ino ne retuma ino ne
sạhn che rendeva mạn se yavenạn
se. 20 Andahre redin se decạhya
yahn se nchuhn mạn, rendinun
rendinạhno se nchuhn mạn, redin
yahn se dehtenduh yahn ne mạn,
rinạn se yahn nchuhn mạn, rahn
se vạconạn ne mạn, ate a ndah no
ino ne. 21 Anduhnecạ ndete che
ạma vedecuihno chemin cạvá, te
nuhn ne, hua rihquino nuhn che
ndere din nuhn nduco nchuhn.

Andahre ạma vedetundo, ate
namin u ne, co din yạdé nduhcạ
che redin sạhn chahn. 22 Ndete
che redin yạde se che sạhn nación

yahn Israel sạhn ne, namin u ne,
ihyan nación yahn Israel u. Ndete
yahn che rente se devạco hebreo
ne, namin u ne, renté devạco
min. Ndete yahn che ndạta yahn
Abraham sạhn ne, namin u ne,
ndạta yahn ye u. 23 Ndete nạn
ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo
nahn din yạde se ne, namin u co
dín ạma vedetundo, ndo yạdé, te
tahque ndichihve u nạn ntiyon
yahn ye mạn, tahque nedín ntiyon
yahn ye mạn, tahque ndeh yune
nenún vạcoyạhn mạn. Ạma ndeh
yune nahn ihyan u mạn, ạma ndeh
yune adeche cạhno ihyan u mạn.
24 Sạhn nación yahn Israel ne,
uhn yune din se castigo u, chahn
se ndico ntihyon cun cuarta u.
25 Ino yune chahn se yạhn u. Ạma
yune ndo dạma ihyan, cạh ye tu u
nde a chihno ye u, che rạhco ye.
Numacuahn ro che quechicá nạn
ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo
ne, ino yune cheche nun bạrco
nạn che quenún, ạma ro ạma yạn
quenún vạn nuniyạhn. 26 Ạma
chuhríhn nduh cuạn nạn che
quechicá yahn ntiyon che quenán.
Ạma ndeh yune adeche quenda ico
u. Nduh cuạn nạn che quechicá ne,
ạma cạhnda, yahn che ạma vate
sạhn duco. Ạma ndeh yune cuahto
din tạn ihyan nación yáhn mạn,
ihyan nación chenạhn mạn, nducó,
adeche cạhno ye u. Adecotino che
quechicá, viyạn mạn, viyạta mạn,
nuniyạhn mạn, ạma chuhríhn,
adeche cóh nạhn cuạn. Me sạhn
che redin cạ se che ritahno se
Dihvo vo Jesucristo ne, cuahn
dạma chenun ino se vedetạn, nahn
cạhno se u. 27 Ạma chi cunó nạn
ntiyon mạn, ạma quenduché mạn,
ạma chih cuicó mạn, chih yạcá
mạn. Nạhn cuạn ne, adeche coh
iché, quechicá vạn ngo, nde tino
yáhn metah.

28 Avạne yahn nducuahn chemin
chan ne, ạma rendedecadinó ro ro,
cạva nducoyạca ihyan che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo, te u che
redín cudạdo ihyan. 29 Nducoyạca
dihno vo che hua ndah richahtino
ye Dihvo vo ne, ạma rendedecad-
inó cạva ye. Namin nducoyạca di-
hno vo che redin ihyan che raht-
endihco ye nunde ne, ạma ri rạ́n
cạva ye. 30 Ndete che nahn co
yenó ne, tahque ndah che co yenó
yahn dehtenduh che rihco ro che
hua rigonun chihvé. 31 Dendiohs,
Chida Dihvo vo Jesucristo, ihyan
min che rendeva vo yavenạn ye
cuahn dạma ne, devano ye te cuạco
che rạ́hn. 32 Cuahn che quenán
yạn Damasco ne, gobernador che
rinan se rey Aretas, va se yạn min,
ne chih se sandạdo yune che nahn
din se preso u. 33 Ate ndedevah
ihyan u chete ạma cuahte cuahn
vedạme chete che ndacoriya chi-
hto yạn me, ne nduco tihcạ cáhn.

12

Ạma vederihno che cạh Dihvo vo Jesucristo, ndihchero Pạblo

1 Hua redin yahn che ndeva mạ́n
yavenạ́n, ate va che có nchuhn
yahn ạma vederihno che te Dihvo
vo Jesucristo, ndihcheró. 2-3 A
ndeh nduyo che ritahnó Dihvo vo
Jesucristo, ne mạn adive ne, a ri
ndiche cun nduyo ne, quenda ye u
vahchetero. Hua devanó, a mạ́n,
o vacó, atenạn Dendiohs devano
ye. Ate tanocạ nduh ne, quenda
ye u vahchetero. 4 Min chihneván
ạma ndeh ndudo che nde hua
rentạquinó deh che cạhmá yahn.
Avạne ne, cạhnda va che cạhmá.
5 Vederihno min che cuạco, redin
yahn che ndonán. Ate cạva mạ́n
ne, nde hua redin yahn che ndo
yạdé. Atenạn yahn che nde hua
rigonun chihvé, atenạn yahn
chemin che co co yenó. 6 Ndete
che nahn ndo yạdé ne, dehve
ndere ndo yạdé, te ndudo cuạco
che cạhmá. Ate tahque ndah che
nde hua cạhmá yahn, cạva che
hua cạva chemin nevahnecun

ihyan u, te atenạn che cahnevan
ye che renté mạn, cạhco ye cudạdo
nduhcạ che quechicá mạn.
7 Cạva che hua ạma din yạdé che
ndihcheró vederihno min ne, cạh
yune Dendiohs che dechuh chun-
dah ạma cah tạn, chetạh u, redin
che rechuhríhn cuahn dạma. 8 A
ino yune ạma chicá favor Dihvo
vo Jesucristo che cahnevi ye cah
min, 9 ate rạhn ye ri ye u te nduco
che yahino ye u, a va, te tahque
rihco ro ye vederihquentiyon yahn
ye nduco ihyan che nde hua rigo-
nun chihve ye. Chemin che ạma
yenó che rechuhríhn, redin cah, te
nduco tihcạ ne, tahque rihco ro Di-
hvo vo vederihquentiyon yahn ye
nducó. 10 Ri yenó yahn nducuahn
che rechuhríhn nạn ntiyon yahn
Dihvo vo, che ndere riya ihyan u
mạn, che redin tạn ye nducó mạn,
che hua rendạca che rechuhnún
mạn, che yah rahnó mạn, te cuahn
che rendó nde ndiyạhn ne, tahque
rihco ro Dihvo vo vederihquen-
tiyon yahn ye nducó.

Pạblo ne, ạma rendedecadino ye
cạva ihyan yahn Dendiohs che vate
ye yạn Corinto

11 Ạma vedetundo che rạhn
yạdé nduco nchuhn, ate nducote
retuma ino ne sạhn che rihncheh
se nchuhn ne, quenan cuma che
tihcạ dín. Nchuhn che redin yahn
che ndeva ne yavenạ́n, ndiyu mạ́n,
te andahre lạdo yáhn nde hua
rigonun chihvé, ate hua dehva
rinda nan yáhn nạn sạhn apóstol
chemin chan, che rạhco ne che
ạma ndah se. 12 Cuahn che quenán
vạn nchuhn ne, nduco rino nduco
ndah dín vederihno, chihnde
ro che apóstol numa cuạco u.
13 Nchuhn ne, dạma no din yahinó
nchuhn nduco dihno vo che vate
ye tạma yạn. Ate ndete che rạhco
ne che quendihcó nunde yahn che
hua dendúh nchuhn che ndạca che
chuhnún ne, codin chahtino ne
yáhn.
14 Rạ́hn rí nchuhn te a rihcoyạn
yáhn che ndaconan chí quendi-
hcheró nchuhn co ino yune. Nde
hua dendúh nchuhn, te rechí cạva
che ndah yahn ne, ndiyu cạva che
nahn co yáhn dehtenduh che va
yahn ne. Tihcạ, te redín nduhcạ
che redin ihyan che rihcacheh ye
dạya ye. Ndiyu mạn ye chenan ino
ye che cạhcacheh dạya ye ihyan.
15 Andahre cuahn che tahque
yahinó nchuhn, ra tin ne, ne ti
nạn ti ino ne rendihchero ne u, ate
nde nduco nduh ne, vá vedeyeno
che quendí conán nchuhn, nde vá
vedeyeno che cạhco mendạ́hn u
cạva che ndah yahn ne.
16 Andahre devano cuạco
nducoyạca nchuhn che hua
dendúh nchuhn cạva che ndạca
che chuhnún, ate nde nduco nduh
ạma o ne ne, renuhn ino ne, rạhn
ne che nducote ạma mạyon u ne,
chihnchéh nchuhn. 17 Namin a
devano nchuhn che ndiyu che
chihnchéh nchuhn che dechúh
ạma o dihno vo, chendihchero ye
nchuhn. 18 A dechúh Tito nduco
tạma dihno vo, chendihchero se
nchuhn, ne a devano ne te hua
chihncheh se nchuhn. Namin a
devano ne te nde ạma nuhn hua
nihncheh nuhn nchuhn, te dạma
vederendedecadino yahn nuhn
mạn, runecạde vatechica nuhn
mạn.
19 Dihnó che yahinó nchuhn,
che tihcạ dirún yahn ne ne, co
rạhco ne che rạhn nán mạn nuhn.
Ate hua, te nde muhn nde nạn
Dendiohs, nducuahn che redin
nuhn ne, redin nuhn numacuahn
vederihquentiyon yahn Dihvo vo
Jesucristo, cạva che tahque numa
ino ne cotahno ne ihyan. 20 Tihcạ
dín, te nahn che runecạde chenan
nchuhn cuahn che ndạ́, cạva che
co yenó cạva ne, ne hua ndạca
yune che dín castigo nchuhn,
co rạ́n. Vạhinó cạva nchuhn,
te denạn cuahn che ndạ́, ntạcá
nchuhn che vate cạnda ne mạn,
redin ve ne yahn vih mạn, tạn

ne nduco vih mạn, redin yạde ne
mạn, redin vi ne mạn, retumacạh
ne cuendo nduco vih mạn, rih
nunde ạma tạma ne yahn vih mạn,
ndeh cuạn ndi ne nduco vih mạn.
21 Namin vạhinó, te denạn cuahn
che dechuh tun Dendiohs u vạn
nchuhn ne, co cuihnán cạva ne.
Co nde va che cuacó cạva ạma
yạhn nchuhn che metah nto ino ne
nunde che chenan cuma ne nde ro
menạn, metah cạhcomạn ne che
chihngạ redin ne mạn, che ndere
rahtenan ne nduco ihyan che hua
nihnevạco ne nduco ye mạn, che
ạma idihya ne mạn.

13

Rạhn Pạblo che cạhn tun ye yạn Corinto

1 Mạn co ino yune che nda-
conan chí quendihcheró nchuhn.
Nducoyạca ne che va nunde yahn
ne ne, dinoca ndạhco cuạco o
ino ihyan, tuhme co ne castigo.
2 Cuahn che ndá chi o yune ne,
a rạ́hn nduco nchuhn te cuahn
che chí tạma yune ne, dín castigo
nducoyạca nchuhn che a chendi-
hco ne nunde nde a rạhn me, nde
nducoyạca nchuhn che cade raht-
endihco ne nunde. Mạn ndaconan
dirún yahn ne che a rạ́hn cạva che
hua conạn ne. 3 Nducote nahn
nchuhn che cạhco ró che quenán
nạn ntiyon yahn Dihvo vo Jesu-
cristo ne, cuahn che ndá tạn ne, tu-
macadino ne. Dihvo vo Jesucristo
ne, hua dehve vạh ye nchuhn, te
yudo vederihquentiyon yahn ye.
4 Andahre quenan yạh ye nạn cruz,
chih ye nduhcạ ạma ihyan che nde
hua rigonun chihve ye, ate ndede-
tuhche Dendiohs ihyan, ndạhco ye
vederihquentiyon tạh ye. Atih-
nocạ nuhn, andahre rạhco ihyan
che nde hua rigonun chihve nuhn,
ate ritahno nuhn ihyan min, ne
chemin che te Dendiohs veder-
ihquentiyon, chenan cuma nuhn
cạva che ndah yahn ne.

5 Cuendedecadino nchuhn cạva
mạn ne, a ritahno ne Dihvo vo Je-
sucristo, o hua. Ndete che numa
cuạco ritahno ne ihyan ne, que-
nun Vaco Ndah yahn ye nchuhn,
ne ndete che hua ne, hua. 6 Quenan
inó che codevano nchuhn te nuhn
ne, ritahno nuhn ihyan min numa
cuạco, quenun Vaco Ndah yahn ye
nuhn. 7 Rica nuhn Dendiohs cạva
nchuhn che hua cuahtendihco ne
nunde, ne hua conan cuma che din
nuhn castigo nchuhn, cuhnde ro
che quenun Vaco Ndah yahn ye
nuhn. Andahre ndạhchenan ihyan
nuhn, cạhma ye che hua quenun
Vaco Ndah yahn ye nuhn, ate ti-
hcạ redin nuhn, te tahque nahn
nuhn che runecạde cuahtechica
ne, che co che quendạh yavenạn
nuhn. 8 Tihcạ, te nuhn ne, ndo-
tenan che cạhca tạn nuhn yahn
ihyan che redinahn ye Ndudo yahn
Dendiohs ne, va che ndeva nuhn
yavenạn ye. 9 Vedeyeno yahn
nuhn ne, che cotahno nchuhn Di-
hvo vo Jesucristo numa ino ne.
Dehve din yahn che ndạhchenan
ihyan nuhn. Namin revạh nuhn
cạva ne, che nde tahque numa ino
ne cotahno ne ihyan. 10 Chemin
che numanahn che ametah chí ne,
dirún cạca cuh, dechúh yahn ne,
cạva che nto ino ne nunde yahn ne,
ne hua conan cuma che dín castigo
nchuhn cuahn che ndá tạn. Tihcạ,
te hua náhn che vederihquentiyon
che te Dihvo vo Jesucristo u, cochi-
hve demạn cạva che dín castigo
nchuhn. Tahque ndah ne, náhn che
cochihve cạva che quendi cotahno
ne ihyan numa ino ne.

11 Dihnó, mạn ne, Dendiohs con-
duco ye nchuhn. Runecạde cuah-
tenan ne mạn, cuenecạh yạn ạma
tạma ne chedave yahn vih mạn,
ạma no ndudo codin ne nduco vih
mạn, ndạhcạ cuahtenan ne nduco
vih mạn, ne Dendiohs, ihyan min
che yahino ye uvo mạn, redin
ye che rahte dihn chedave yuhn
vo mạn ne, conduco ye nchuhn.

12 Cuenecạh ạma tạma ne Dendiohs vih numacuahn vedino vedenecun. 13 Cuendeva ne Dendiohs yahn nducoyạca dihno vo
che vate ye muhn.

14 Dendiohs mạn, Dihvo vo Jesucristo mạn, din yahino ye nchuhn.
Conun Vaco Ndah yahn Dendiohs
nchuhn. Tihcạ co.

CĄCA CHE DIRUN SAN PĄBLO, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YĄN GALACIA

1 U Pąblo ne, ndiyu ihyan
iyehnse che chihco ye vederi-
hquentiyon tąh che co apóstol, te a
Dihvo vo Jesucristo mąn, Dendiohs
Chida, ihyan min che ndedetuhche
ye Dihvo vo vąn tenąhn mąn.
2 Nchuhn che ritahno ne Dihvo vo
Jesucristo, che vate ne yąhn yahn
Galacia, u nduco nducoyąca dihno
vo che chenan ye muhn nducó,
dirún nuhn cąca cuh, dechuh nuhn
yahn ne.
3 Dendiohs Chida mąn, Dihvo
vo Jesucristo mąn, din yahino ye
nchuhn, din ye che ndąhcą cuah-
tenan ne. 4 A Dihvo vo Jesucristo
che chihco mendąhn ye ihyan chih
ye cąva nunde yuhn vo, ndede-
vahn ye uvo vąn ihyan nunde
nduhcą che nahn Chido vo Den-
diohs, 5 ihyan min che va che
ndeva nducoyąca ihyan yavenąn
ye numacuahn ro. Tihcą co.

Va ąma nąn no ndudo cąva che ndevahn ihyan

6 Ąma rahn inó che nduco nun
racondąh vedąme nchuhn Den-
diohs, ihyan min che tendąhnun
ye uvo, dechuh ye Dihvo vo
Jesucristo che yahino ye uvo.
Mąn ne, riquendi ne tąma nąn
ndudo. 7 Ndiyu che va tąma nąn
ndudo ndah, ate che tahque ri
ne, vate ihyan che redetohnan
ye ino nchuhn, nahn ndacorun
ye ndudo ndah yahn Dihvo vo
Jesucristo. 8 Adecoduhno ihyan
che cuahndudo ye tąma nąn
ndudo che ndiyu ndudo che
rahndudo nuhn, rihnevan nchuhn
ne, ihyan min ne, va che conda
ye, andahre u o ąma ángel che
cąca ye vahchetero. 9 Nduhcą che
chicuáhn nchuhn ro menąn ne,
mąn ne, ndaconan ntihyon yąn
tąma yune. Adecoduhno ihyan che
cuahndudo ye tąma nąn ndudo
che ndiyu ndudo che a chitahno
nchuhn ne, ihyan min ne, va che
conda ye.
10 U ne, hua rinúhn che co
yeno ihyan iyehnse nducó, te che
rinúhn ne, che co yeno Dendiohs.
Ndete che núhn che co yeno ihyan
iyehnse nducó ne, nde hua co
conán nąn ntiyon yahn Dihvo vo
Jesucristo.
11 Dihnó, nahn che codevano
nchuhn te ndudo ndah che cąh-
ndudó, chihnevan ne ne, ndiyu
vededevano yahn ihyan iyehnse,
12 te nde ąma ihyan iyehnse ne,
hua chicuahn ye u. Che rahndudó
ne, mąn Dihvo vo Jesucristo te ye,
checadinó.
13 A checadino nchuhn nduhcą
ihyan u ro menąn cuahn che chi-
tahnó dąma nduco ihyan nacíon
yahn Israel. Din tąn nduco ihyan
yahn Dendiohs, rihcó che decui-
hnó ihyan. 14 Nduhcą che ri-
tahno ihyan nación yáhn Israel
ne, u che tahque quendąhnąn che
co nducoyąca combiero yáhn, te
numa inó quendí costumbre yahn
ihyan ndico yáhn. 15 Ate Dendiohs
ne, tendąhnun ye u numacuahn
vedeyahino yahn ye, ne chihco
vih ye u nde ro che metah cuh-
ndeyąn. 16 Ndą ro che nahn ye ne,
dechuh ye Dąya ye nąn, te cuande
ye ndudo yahn ye u cąva che cuah-
ndudó vąn ihyan nación chenąhn.
Cuahn che tihcą chi ne, hua cháhn
chiqueruné nde ąma ihyan, 17 nde
hua cháhn yąn Jerusalén chendi-
hcheró ihyan che tahque menąn
ndi ye apóstol che co u. Tahque
ndah ne, cháhn yąhn yahn Ara-
bia. Chihno min ne, ndaconán yąn
Damasco.

18 Nde chihno ino nduyo ne,
tuhme cháhn yạn Jerusalén che
ndihcheró Pedro, ne quenán
nduco ye ntihyon ro. 19 Atenạn
ihyan min nduco Jacobo, dihno
Dihvo vo Jesucristo, ndihcheró
ihyan. Hua ndihcheró ihyan
apóstol chenạhn. 20 Nde nạn
Dendiohs ne, ndudo cuạco che
dirún yahn nchuhn.
21 Adive ne, cháhn yạhn yahn
Siria mạn, yạhn yahn Cilicia mạn.
22 Tạhn min ne, dihno vo che ri-
tahno ye Dihvo vo Jesucristo, che
vate ye estạdo yahn Judea ne, hua
rendihche ye u. 23 Che devano ye
yáhn ne, atenạn che rente ihyan
che a u che din tán ro menạn me
nduco ihyan che ritahno ye Dihvo
vo mạn, che rahndudó ndudo che
rihcó che decuihnó ro menạn me
mạn, 24 ne rendeva ye yavenạn
Dendiohs cạvá.

2

Pạblo ne, nevahnecun ihyan apóstol chenạhn ihyan

1 Chihno ndichecun nduyo ne,
cháhn tạma yune yạn Jerusalén
nduco Bernabé, ne quendá Tito.
2 Cháhn, te checadinó te tihcạ nahn
Dendiohs. Min ndo dạma demạn
ihyan che ndinạn ye yahn yạco, ne
necạh cuandé ihyan yahn ndudo
ndah che rahndudó vạn ihyan
nación chenạhn. Tihcạ dín, te
nahn cadinó deh cạhma ye yahn
ntiyon yáhn, a cochihve o hua.
3 Nde Tito che nduco se u, andahre
sạhn tạma nación se, ate hua din
ye fuerza che conan seña sạhn.
4 Ạma o sạhn che redin cạ se che
ritahno se Dihvo vo Jesucristo ne,
cuạhn ndeh chendạ se min, rano
se nuhn, nahn cua cuande se nuhn
dehco che vatemạn ino nuhn,
ritahno nuhn Dihvo vo Jesucristo,
te nahn se che ndaconan quendi
nuhn ley che dirun Moisés, din
che denduh ino nuhn. 5 Ate nde
tah hua tumacạh nuhn yahn sạhn
chahn, te rendedecadino nuhn
cạva nchuhn, ne hua cạh yune
nuhn che tihdenan se costumbre
ndico nạn ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo.
6 Me ihyan ndinạn chahn ne, a
ndinạn ye o hua, chemin ne, nde
hua cuande yáhn, te Dendiohs ne,
dạma no rendihche ye nducoyạca
ihyan. Ihyan chahn ne, metah nde
ạma nạn ndudo che quendudonạn
devano ye che va che cacuahn ye
u. 7 Tahque ndah ne, tumacadino
ye che mạn Dendiohs nahn ye
ntiyon u che cuahndudó ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo
vạn ihyan nación chenạhn nduhcạ
che nahn ye Pedro che cuahndudo
ye vạn ihyan nación yahn Israel.
8 Nduhcạ che cạh dito Dendiohs
Pedro nạn ntiyon vạn ihyan nación
yahn Israel ne, tihcạ cạh dito ye
u nạn ntiyon vạn ihyan nación
chenạhn. 9 Jacobo mạn, Pedro
mạn, Juạn mạn, ihyan chahn che
ndinạn ye, nducote tumacadino
ye te numacuahn vedeyahino nte
Dendiohs vederihquentiyon u ne,
nevahnecun ye nuhn, u nduco
Bernabé, ne nte cạde ye che quendi
nuhn cuahndudo nuhn vạn ihyan
nación chenạhn, ne mạn ye ne,
quendi ye cuahndudo ye vạn ihyan
nación yahn Israel. 10 Atenạn
che chica ye nuhn ne, che din
nuhn cuande cạva ihyan chevạh
che vate ye min. Chemin ne, nu-
macuahn vedeyeno dináhn.

Pạblo ne, yạhve ye Pedro min yạn Antioquía

11 Adive cuahn che chahn Pe-
dro yạn Antioquía ne, tumacad-
inó che hua runecạde ye, ne que-
nan cuma che yạhvé ihyan. 12 A
menạn ne, reh ye dạma nduco
ihyan nación chenạhn. Ate cuahn
che ndạ ạma o sạhn che dechuh
Jacobo ne, din vih ye, ametah cheh
ye dạma nduco ihyan chahn, te vạh
ye ihyan che riquendi ye redinahn

ye ley che dirun Moisés. 13 Nduco
chemin ne, chihco ro ye che o
nạn o chende ye, ne nducoyạca
ihyan nación yahn Israel che rendo
dạma ye min, nde Bernabé ne,
dạma chi ye nduco ye. 14 Che ti-
hcạ din ye ne, chihnde ro yahn
ye che hua runecạde riquendi ye
ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesu-
cristo. Chemin che rạ́hn rí Pedro
nạn nducoyạca ihyan ndiyạco: “Di,
che sạhn nación yahn Israel di, a
metah ro che dạma ri nduco dihno
vo ihyan nación chenạhn, chihco-
man costumbre yahn ihyan nación
yehn. Mạn ne, ¿tạca che nahn
din fuerza dihno vo ihyan nación
chenạhn che dinahn ye costumbre
yahn ihyan nación yehn?”

Ihyan nación yahn Israel mạn, ihyan nación chenạhn mạn, che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ndevahn ye

15 Nuhn ne, ihyan nación
yahn Israel nuhn, ndiyu ihyan
nunde nuhn nduhcạ ihyan nación
chenạhn. 16 Ate devano nuhn che
atenạn che cotahno vo Dihvo vo
Jesucristo che ndeva Dendiohs
uvo, ndiyu che dinahn vo ley
che dirun Moisés. Chemin che
nạhn nuhn ne, cạva che ndeva
Dendiohs nuhn ne, ndotenan che
dinahn nuhn che rihquentiyon
ley min ne, chitahno nuhn Dihvo
vo Jesucristo. Tihcạ din nuhn,
te andahre dinahn ihyan che
rihquentiyon ley min, ate hua cạva
chemin ndeva Dendiohs ihyan.

17 Mạn che a chitahno nuhn
Dihvo vo Jesucristo, che nahn
nuhn che ndeva Dendiohs nuhn
ne, ndete che quendạh ro yahn
nuhn che ihyan nunde nuhn
nduhcạ ihyan nación chenạhn
ne, ¿a cạhquino vo cạhmo vo che
Dihvo vo quendihco ye nunde ne?
Hua. 18 Ạma te a chihcomạn nuhn
ley che dirun Moisés ne, ndete che
ndaconan nuhn dinahn nuhn che
rihquentiyon ne, nduco chemin
cạhco ro nuhn che ihyan nunde
nuhn. 19 Cuạco che tihcạ, te u ne,
a nạn ley min tumacadinó che
hua ndạcá vederenchahco che
dináhn vederihquentiyon yahn
mạn, che tahque ndah cochahtinó
Dendiohs mạn. 20 Anduhnecạ
ndete che quenan yạ́h dạma nduco
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
Dạya Dendiohs. A ihyan min che
rihquentiyon ye u, ndiyu mạ́n. A
yahino ye u, ne chihco mendạhn
ye ihyan chih ye cạvá. Mạn ne,
nducuahn che redín ne, a yahn che
ritahnó ihyan. 21 Ndiyu che duche
rinó vedeyahino yahn Dendiohs,
ate hua co ndeva ye ihyan cuande
yahn che dinahn ye ley che dirun
Moisés, ne chemin che quenan
cuma che chih Dihvo vo Jesucristo.

3

Che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, hua redotenan vo ley che dirun Moisés

1 Nchuhn dihnó che vate ne yạn
Galacia, a te cuande ndah nuhn
nchuhn ndudo yahn Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che quenan
yạh ye. Ate mạn ne, ạma tundo
ndạcondạ ne, chitahno ne yahn
ihyan che chihncheh ye nchuhn,
chihcomạn ne che redinahn ne
ndudo cuạco. 2 Nahn che cuahte
nchuhn ndedecadino ne. ¿A te
Dendiohs Vaco Ndah yahn ye
nchuhn yahn che dinahn ne ley
che dirun Moisés, o te ye yahn
che chitahno ne ndudo ndah
yahn Dihvo vo Jesucristo? 3 Hua
co nchuhn chevạh cạ tundo. A
quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs
nchuhn yahn che chitahno ne,
ne hua ndạhcạ che ndevanạn ne
richahtino ne ley min. 4 Ndete
che cạhcomạn nchuhn ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo
ne, nde ạma nạn dehtenduh che
a din Dendiohs nduco ne, hua
cochihve yahn ne. Ate quenan
inó che cochihve yahn nchuhn.

5 Cuahn che redin Dendiohs che
renun Vaco Ndah yahn ye nchuhn,
rinahn vederihno vạn ne ne, ndiyu
cạva che redinahn ne ley che dirun
Moisés, te cạva che ritahno ne
Dihvo vo Jesucristo.

6 Cua cuande ne nduhcạ che chi-
nahn nduco Abraham. Ihyan min
ne, chitahno ye Dendiohs, ne cạva
chemin no che nedin yahn Den-
diohs ihyan. 7 Cuedevano nchuhn
te nducoyạca ihyan che ritahno
ye Dendiohs ne, riquendi ye yune
yahn Abraham. 8 Nde a rạhn me
ne, a ndirun nạn Ndudo yahn Den-
diohs te ihyan nación chenạhn che
cotahno ye ne, nedin yahn Den-
diohs ihyan. Ndudo ndah min ne,
a ndudo che cạh Dendiohs Abra-
ham, rạhn ye tuhcạ: "Vedeyahino
che quenan cumá ndoque ne, a
namin che ndah yahn ihyan ndu-
cuahn nación." 9 Nducote tihcạ
ne, nducoyạca ihyan che ritahno
ye ne, nedin yahn Dendiohs ihyan
nduhcạ che nedin yahn ye Abra-
ham yahn che chitahno ye.

10 Me nducoyạca ihyan che
richahtino ye che ndevahn ye
nduco che dinahn ye ley che dirun
Moisés ne, va che conda ye, te nde
ạma ihyan hua cocha ye dinahn
ye ley min. Va che conda ye, te a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ: "Nducoyạca ihyan che hua
dinahn ye nducuahn che ndirun
nạn ley ne, va che conda ye."
11 Nducote tihcạ ne, a ndero ndi
che nde ạma ihyan hua tuno ye
nạn Dendiohs nduco che dinahn
ye ley min. A namin no tun
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ: "A ihyan che ritahno ye
che ndedevahn Dendiohs ihyan,
ndeva ye ihyan." 12 Ate hua tihcạ
ley che dirun Moisés, te chemin
ne, rihquentiyon che dinahn ihyan
ndiyu che cotahno ye. Chemin ne,
a ndirun nạn ley min tuhcạ: "Ihyan
che dinahn ye nducuahn che
rihquentiyon ley cuh ne, ndevahn
ye."

13 Dihvo vo Jesucristo ne, a nd-
edevahn ye uvo, metah che conda
vo nduhcạ che rihquentiyon ley
min. Mạn ye chuhrihn ye menun
vo, chi ye ye castigo che va che
co vo. Chinahn nduco ye nduhcạ
che a ndirun nạn Ndudo yahn Den-
diohs tuhcạ: "Nducoyạca ihyan
che a ndinda ye ne, renan yạh
ye." 14 Nduco tihcạ ndedevahn ye
uvo cạva che din ye che conahn
ndudo che necạh Dendiohs Abra-
ham cạva che ndah yahn ihyan
nación chenạhn. Namin nduco ti-
hcạ ne, nducoyạco vo che ritahno
vo ne, conun Vaco Ndah yahn Den-
diohs uvo nduhcạ che a cạh ye
ndudo yahn ye.

15 Dihnó, cua cuande nchuhn
ejemplo cuh che ntihyon yán:
Cuahn che redendah ihyan ạma
cạca, redin ye firma, rihco ye ne,
nde ạma ihyan hua co cạhca tạn
ye yahn, nde hua co ndedendah
ye nduhcạ che nahn ye. 16 Me
ndudo yahn Dendiohs che cạh ye
Abraham nduco ndạta yahn ye
ne, che ndirun che ndạta yahn ye
ne, conahn che ạma no ihyan nạn
ndạta yahn ye, ndiyu nducoyạca
ye. Ihyan min ne, a Dihvo vo
Jesucristo. 17 Cuedevano nchuhn
te Dendiohs ne, cạh ye ndudo yahn
ye Abraham, ne cạh dito ye. Me
ley che dirun Moisés chihno cun
ciento ndico ndiche nduyo adive
ne, hua co che cạhca tạn yahn
ndudo min. 18 Che cạh Dendiohs
ndudo yahn ye Abraham che din
ye che ndah nduco nducoyạca
ihyan ne, conahn nduco ye yahn
che tichạ chi yeno Dendiohs ndiyu
yahn che dinahn ye ley min.

19 Nducote tihcạ ne, co vate
ihyan che ndedecadino ye: "¿Dehra
cochihve ley che dirun Moisés
tuhme ne?" Cuedevano nchuhn
te chihnde adive atenạn cạva
che chihco ro nunde yahn ihyan
nde ndạ ro che nạn ndạta yahn

Abraham quendạh ihyan min che
a nente cạde Dendiohs nduco
Abraham yahn ye. Dechuh
Dendiohs ángel, ndạhco ye ley min
tạh Moisés cạva ihyan yạn. 20 A
ndero ndi che chichihve Moisés
yahn Dendiohs mạn, cạva ihyan
yạn mạn. Namin a ndero ndi che
Dendiohs che cạh ye ndudo yahn
ye Abraham ne, a ihyan min no
tun che ndạhco ye ley yahn ye tạh
Moisés. 21 Andahre tihcạ, ate ley
yahn ye che ndạhco ye tạh Moisés
ne, ndiyu che rendạhco cạde ye
ndudo che cạh ye Abraham, te
hua nedin yahn ye ihyan, ndevahn
ye nduco che dinahn ye ley min.
22 Tahque ndah ne, rihco ro ley
min che va che conda nducoyạca
ihyan, din nunde yahn ye. Tihcạ
rihco ro ley min cạva che ihyan che
cotahno ye Dihvo vo Jesucristo ne,
ndeva Dendiohs ihyan, nduhcạ che
a necạh ye ndudo yahn ye.

23 Numanahn che metah ndạ
Dihvo vo Jesucristo, cotahno vo
ihyan ne, chihco rino ley min uvo.
24 Anduhnecạ ndete che din ley
min cudạdo uvo, tihyon yune uvo
cạva che cotahno vo ihyan min,
nedin yahn Dendiohs uvo. 25-26 Ate
mạn che a nedin dạya Dendiohs
uvo yahn che ritahno vo Dihvo
vo Jesucristo ne, ametah rendo-
tenan vo ley min. 27 Nducoyạco
vo che chedenune vo, nevahnecun
vo Dihvo vo Jesucristo ne, ndo vo
ihyan yahn ye. 28 Mạn ne, nde
hua redin yahn che ndạhchenan
vih vo. Dehve din yahn atạnochan
ihyan yahn ye, a ihyan nación yahn
Israel ye, o ihyan tạma nación ye, a
redin ye ntiyon yahn ihyan, o redin
ye ntiyon yahn mạn ye, a ndạhta
ye, o chạhn ye. Hua dehve din
yahn tạchan vo, te che ndichahtino
vo Dihvo vo Jesucristo ne, a dạma
no nducoyạco vo. 29 Nducote a
yahn Dihvo vo Jesucristo uvo ne,
riquendi vo yune yahn Abraham,
ne ndeva Dendiohs uvo nduhcạ
che a necạh ye ndudo yahn ye.

4

1 Cua cuande nchuhn tạma ejem-
plo: Ạma sạhn dihn che va che
ndondạ tạh se vedecuihca yahn
chida se ne, numanahn che lihn
ca se ne, rendihche ihyan sạhn an-
duhnecạ mozo, andahre sạhn min
co yahn se nducuahn. 2 Va ihyan
che redin ye cudạdo sạhn mạn,
rendihche ye cạva se mạn, nde ndạ
ro che ndạhco chida se dehtenduh
yahn ye tạh se. 3 Atihnocạ uvo,
te ro che metah cotahno vo Di-
hvo vo Jesucristo ne, anduhnecạ
checạhya uvo, riquendi vo cos-
tumbre yahn ihyan ndico yuhn
vo. 4 Ate cuahn che tuno ro
che a ndihco cạde Dendiohs ne,
dechuh ye Dạya ye. Ihyan min
ne, ndo ye ihyan iyehnse, chih-
ndeyạn ye, ne dinahn ye ley che
dirun Moisés, 5 cạva che nduco ti-
hcạ ndedevahn ye uvo yahn ved-
erihquentiyon yahn ley min, ne
nedin dạya Dendiohs uvo. 6 Mạn
che a nedin dạya Dendiohs uvo
ne, dechuh ye Vaco Dihvo vo Je-
sucristo, ihyan min che Dạya ye,
conun chete chedave yuhn vo, ne
covạh tuhcạ: “Ndih che Chidá.”
7 Nducote tihcạ ne, a ndero ndi che
ndiyu ihyan vạne uvo. A ndevahn
vo, nedin dạya Dendiohs uvo, ne
ndeva ye uvo yahn che ritahno vo
Dihvo vo Jesucristo.

Pạblo ne, rendedecadino ye cạva ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

8 Ro menạn me ne, vatechica
vạne nchuhn nạn Dendiohs, nde
hua devano ne che va ye, ren-
deva ne yavenạn dehtenduh che
ndere redin ne dendiohs yahn ne.
9 Ate mạn che a nevahnecun ne
Dendiohs, nedin yahn ye nchuhn
ne, ¿tạcạ che ndaconan ne dinahn
ne costumbre chemin chan che
nde hua cochihve? 10 Nchuhn ne,
renevahnecun ne dehtenduh vi-
hco mạn, rihco vih ne iyo mạn,

nduyo mạn, che rạhco ne che cạhnda. 11 Rendedecadinó che
a chinda ntiyon che dín vạn ne,
chicuáhn ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo nchuhn.
12 Dihnó, nducote dạma chi
vo nduco vih ro menạn me ne,
ricá nchuhn che quendi ne yune
yáhn, cạhcomạn ne costumbre
ndico nduhcạ che a chihcomạ́n.
Quenan inó che dinahn ne che
ricá nduhcạ che din ne ro menạn
me. 13 A devano nchuhn te yahn
che chi cáh, che quenán yạn vạco
ne, ne chemin che ndạca yune
che cahndudó ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo, chihnevan
ne. 14 Andahre ndạca yune che
ndạhchenan nchuhn u yahn che
cáh, ate hua din ne, nde hua cha-
condạh vedạme ne u. Tahque ndah
ne, nevahnecun ne u, ndihche ne
u anduhnecạ ndete che ạma ángel
yahn Dendiohs u mạn, anduhnecạ
mạn Dihvo vo Jesucristo u mạn.
15 ¿A chinạn nchuhn vedeyahino
che chahtenan cuma ne nducó ro
menạn me ne? Ạma ndedecadino
ne yahn cah che quenan ndutinạ́n,
nde a rino ne che tico ne ndutinạn
ne, te ne u. 16 Mạn ne, ¿a racondạh
vedạme nchuhn u yahn che
riyạhvé nchuhn che cuahtechica
ne nduhcạ che nahn Dendiohs ne?
17 Sạhn che tihcạ rinun se
nchuhn ne, ndiyu che yahino
se nchuhn, te yahn che nahn se
che cuacondạh vedạme ne nuhn,
nevahnecun ne sạhn. 18 Codin nun
ino nchuhn, codin ne che ndah
cuahn dạma, ndiyu demạn cuahn
che quenún vạn ne. 19 Dạyá che
yahinó nchuhn, ạma rechuhríhn
che rendedecadinó cạva nchuhn,
ne quendi chuhríhn nde ndạ ro
che conan dinahn ne ndudo yahn
Dihvo vo Jesucristo nduhcạ che
redin yahn. 20 Ạma náhn ndete
che a quenún vạn nchuhn, ne
cacuáhn nchuhn nduco rino nduco
ndah cạva che conahn ne, te ạma
rendedecadinó cạva ne.

Ejemplo yahn Agar nduco Sara

21 Nchuhn che nahn nevah-
necun ne ley che dirun Moisés,
¿a renahn ne nducuahn che
rihquentiyon ne? 22 Nạn ley min
ne, ndirun che Abraham ne, ndạca
o dạya ye. Ạma se ne, chacoyạhn
tạhn decạhya yahn ye che ndere
quenan ye nduco te, ne tạma
se ne, chacoyạhn ihyan ndạhta
yahn ye. 23 Tạhn decạhya yahn
ye ne, ndạca dạya te yahn che
din chihyo ye tạhn. Ate ihyan
ndạhta yahn ye ne, ndạca dạya ye
yahn che a tihcạ necạh Dendiohs
ndudo yahn ye. 24-25 Che tihcạ
chi ne, covahn ạma ejemplo che
tuhcạ conahn: Nduh che o ihyan
ndạhta chahn ne, anduhnecạ o
ndudo che chihco Dendiohs. Agar,
tạhn decạhya che ndere quenan
te nduco Abraham ne, anduhnecạ
ley che cạh Dendiohs Moisés min
Cuete Sinaí, nación yahn Arabia.
Ihyan yạn Jerusalén mạn, ihyan
chenạhn mạn, che renevahnecun
ca ley min ne, anduhnecạ sạhn
decuạh demạn che chacoyạhn
tạhn min, che rihquentiyon ihyan
sạhn. 26 Ate uvo che ritahno
vo Dihvo vo Jesucristo ne, hua
tihchan vo, te quenan cuma che
cuahtenan vo vahchetero. 27 Tihcạ,
te a ndirun nạn Ndudo yahn
Dendiohs tuhcạ:

Di che hua rendạca daye, che
nde hua devene deh che
renan yah chete ndạhta che
racoyạhn ye,
co yene, nde tuno cuah yene,
te tahque yạhn dạya ndạhta
demạn
che co ndạhta che va inchạhn ye.

28 Dihnó, uvo ne, anduhnecạ
Isaac, dạya Sara, ihyan min che
a necạh Dendiohs ndudo yahn
ye che va che cuhndeyạn ye.
29 Cuedevano ne te ro menạn
me ne, sạhn che chacoyạhn tạhn
decạhya che ndere quenan te
nduco Abraham ne, din tạn se

nduco sạhn dạya Sara, sạhn min
che cạh Vaco Ndah yahn Dendiohs
fuerza chaco se che ndạca ye sạhn.
Atihnocạ mạn ro cuh, te ihyan
che renevahnecun ca ye ley che
dirun Moisés ne, redin tạn ye
nduco uvo che ritahno vo Dihvo vo
Jesucristo. 30 Ate dehve din yahn
chemin, te a ndirun nạn Ndudo
yahn Dendiohs tuhcạ: "Cuacondạh
vedame tạhn decạhya me nduco
sạhn dạya te." Atihnocạ ihyan che
renevahnecun ca ye ley che dirun
Moisés, te hua co cuande ye vạn
ihyan yahn Dendiohs. 31 Dihnó,
nducote tihcạ ne, cuedevano ne
te uvo ne, anduhnecạ dạya Sara,
ndiyu nduhcạ dạya tạhn decạhya
me.

5

1 Dihvo vo Jesucristo ne, a ndede-
vahn ye uvo. Mạn ne, ametah nahn
che cạh rihn mạn vo uvo, quendi
vo costumbre ndico che nevahne-
cun vo ro menạn.
2 U Pạblo ne, riyạhvé nchuhn.
Cuihcovan ne che cạhmá. Ndete
che cuahnecun ne che conan seña
nchuhn ne, nde hua cochihve
yahn ne che chitahno ne Dihvo
vo Jesucristo. 3 Namin rạ́hn rí
nchuhn tạma yune te ihyan che
cuahnecun ye che conan seña
ihyan ne, quenan cuma che dinahn
ye nducuahn che rihquentiyon ley
che dirun Moisés. 4 Duh nchuhn
che rạhco ne che ndeva Dendiohs
nchuhn yahn che redinahn ne ley
min ne, a chacondạh vedạme ne
Dihvo vo Jesucristo mạn, a denda
ne, te metah yahino Dendiohs
nchuhn mạn. 5 Uvo, nducote
ritahno vo Dihvo vo Jesucristo
mạn, nducote quenun Vaco Ndah
yahn Dendiohs uvo mạn ne,
chenan ino vo che ndeva Dendiohs
uvo. 6 Che ritahno vo Dihvo vo
Jesucristo ne, hua rigonun chihve
a chenan seña uvo, o hua. Che
rigonun chihve ne, che cotahno vo
ihyan min mạn, cuahtenan cumo
vo vedeyahino mạn.
7 Ro menạn me ne, ạma ndạhcạ
dinahn nchuhn vederihquentiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo. Mạn
ne, ¿duh rinun nchuhn che cua-
cotạhn ne? 8 Dendiohs, ihyan min
che tendạhnun ye nchuhn ne, a
ndero ndi che ndiyu ihyan min
din ye che ndacorune vederend-
edecadino yahn ne. 9 Cuedevano
nchuhn te ndudo yahn sạhn min
che rinun se nchuhn ne, anduh-
necạ tahsihn yạ che rendih vạn
nducuahn yạche. 10 U ne, que-
nan inó Dihvo vo Jesucristo che din
ye che quendi nchuhn ndudo che
chicuáhn nchuhn. Me adecoduhno
sạhn min che rinun se nchuhn ne,
va che din Dendiohs castigo sạhn.

11 Dihnó, u ne, hua rihquen-
tiyón ihyan che conan seña ihyan,
quendi ye ley che dirun Moisés,
te ndete che tihcạ redín ne, ihyan
nación yáhn nde hua din tạn ye
nducó mạn, nde hua co tạn ye
che rahndudó che quenan yạh Di-
hvo vo Jesucristo nạn cruz cạva
nducoyạco vo mạn. 12 Sạhn che
vatechica se rinun se nchuhn che
conan seña nchuhn ne, tahque
ndạhcạ che ạma yune no cạhca
nduh se sạhn.

13 Me nchuhn dihnó ne, a din
Dihvo vo Jesucristo che vatemạn
ino ne. Ametah va che cạh
rihn ne nchuhn, dinahn ne che
rihquentiyon ley ndico me. Ate
hua ndedecadino ne che nducote a
vatemạn ino ne ne, co cuahtechica
ne vedeyeno yahn mạn ne, cuah-
tendihco ne nunde. Tahque
ndah ne, numacuahn vedeyahino
cuinan ạma tạma ne vih, 14 te
vederihquentiyon yahn Dendiohs
che menạn vihca ne, tuhcạ: "Codin
yahine nducoyạca ihyan nduhcạ
che yahine man di." 15 Ate ndete
che vạn mạn nchuhn condinun
condinạhno ne vih ne, cuihco
ne cudạdo, te denạn co ndạche
nducoyạca ne, ne din vi ạma tạma
ne yahn vih.

Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, rihca tạn che quendi vo vedeyeno yahn mạn vo

16 Rạ́hn rí nchuhn che dinahn ne
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs cạva che hua ndạca
yune che cuahtechica ne vedeyeno
yahn mạn ne, cuahtendihco ne
nunde, 17 te nduco chemin ne,
recạh ndạche ne Vaco Ndah yahn
Dendiohs. Chemin che hua ndạhcạ
che cuahtechica ne vedeyeno yahn
mạn ne, cuahtendihco ne nunde.
18 Ndete che recạh yune ne che ri-
hquentiyon Vaco Ndah yahn Den-
diohs nchuhn ne, ametah quenan
cuma che dinahn ne vederihquen-
tiyon yahn ley che dirun Moisés.
19 A ndero ndi ihyan che vate-
chica ye vedeyeno yahn mạn ye,
rahtendihco ye nunde, te ndere
rahtechica ye nduco ihyan che hua
nihnevạco nduco ye mạn, redin
ye dehtenduh che chihngạ mạn,
metah vedecuihno nạn ye mạn,
20 rendeva ye yavenạn dehtenduh
che ndere redin ye dendiohs
yahn ye mạn, redin cuah ye mạn,
rendihche tạn ye vih mạn, rahte
cạnda ye nduco vih mạn, redin
dihta ye mạn, ri tạn ye mạn, redin
cheche chedave yahn ye nduco
ihyan chenạhn mạn, rihco cạnda
ye vạn ihyan mạn, 21 redin ve ye
mạn, rihno ye vih mạn, rahtechica
coh ye mạn, a cudạdo che reh no ye
vate ye mạn, a ndeh nạn ca nunde
chemin chan rahtendihco ye mạn.
Ndaconan riyạhvé nchuhn te
nducoyạca ihyan chemin chan ne,
hua nedin yahn Dendiohs ihyan.
22 Ate ihyan che recạh yune
ye che rihquentiyon Vaco Ndah
yahn Dendiohs ihyan ne, tuhchan
ye: Chenan cuma ye vedeyahino
mạn, vedeyeno mạn, ndạhcạ
chenan ye nduco ihyan chenạhn
mạn, chahtino ye mạn, ndah
ihyan ye mạn, redinahn ye ndudo
yahn ye mạn, 23 necun ye mạn,
hua riquendi ye vedeyeno yahn
mạn ye, rahtendihco ye nunde
mạn. Ihyan chahn ne, rihquen-
tiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs
ihyan, ne ametah quenan cuma
che dinahn ye ley che dirun
Moisés. 24 Ihyan chahn ne, a
yahn Dihvo vo Jesucristo ihyan,
ne ametah riquendi ye vedeyeno
yahn mạn ye, rahtendihco ye
nunde. 25 Nducote a ndacorun
Vaco Ndah yahn Dendiohs ved-
erendedecadino yuhn vo, ndo vo
anduhnecạ ihyan ra ne, nahn che
nạn nducuahn che redin vo ne, din
vo nduhcạ che nahn. 26 Hua din
yahn che din cun vo mạn, din ve
vo mạn, ndạca yune che co tạn ạma
tạma vo nduco vih.

6

Nduhcạ che nahn che cuahtechico vo

1 Dihnó, ndete che ạma cha ihyan
vạn nchuhn denạn condihco ye
nunde ne, nchuhn che redinahn ne
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs, coyạhve ne ihyan
nduco rino nduco ndah cạva che
nto ino ye nunde min, ndạca ye
vederenchahco. Nahn che ạma
ndah cạhco ạma tạma ne cudạdo,
te denạn nduco ne condihco ne
nunde. 2 Cuinan ạma tạma ne vih,
te tihcạ rihquentiyon Dihvo vo Je-
sucristo. 3 Ndete che rạhco ạma
cha nchuhn che ạma rigonun chi-
hve ne cuahn che hua cuạco ne, ri-
hncheh mạn ne nchuhn. 4 Quenan
cuma che ndedecadino queri ạma
ne yahn dehtenduh che redin ne,
hua rendotenan che cua cuande
ne ihyan chenạhn. Me ndete che
runecạde ne ne, va deh cuande
che co yeno ne. 5 Tihcạ, te queri
ạma ihyan ne, cạh rihn mạn nunde
yahn ye ihyan.

6 Ihyan che rahn ye ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne,
nahn che dạma co ye nduco ihyan
ricuahn yahn ye, din ye dehtenduh
che runecạde.

7 Hua co nchuhn chevạh cạ
tundo, ndedecadino ne che co
cahncheh ne Dendiohs, te tuno
ca nunde yahn ihyan ne, a tihcạ
va che nedihve ye. 8 Ndete che
cuahtechica ye vedeyeno yahn
mạn ye, cuahtendihco ye nunde
ne, va che conda ye. Ate ndete
che dinahn ye vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs
ne, cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro. 9-10 Chemin che
quenan cuma che numacuahn
chedave yuhn vo din vo che ndah
nduco nducoyạca ihyan, menạn
vihca nduco ihyan che dạma
ritahno vo nduco ye Dihvo vo
Jesucristo, te ndete che tihcạ din vo
cuahn dạma ne, ndeva Dendiohs
uvo.

11 Condihche nchuhn nduhcạ
che a ndero ndi che ạma rahte letra
redirun mạ́n yahn ne. 12 Sạhn che
redin se fuerza nchuhn che conan
seña nchuhn ne, tihcạ redin se, te
nahn se che quendạh yavenạn se
nạn ihyan nación yahn Israel mạn,
hua nahn se che din tạn ye nduco
se yahn che rahndudo se che que-
nan yạh Dihvo vo Jesucristo cạvo
vo mạn. 13 Sạhn chahn ne, chenan
seña sạhn, ate hua redinahn se
nducuahn che rihquentiyon ley
che dirun Moisés. Che nahn
se che conan seña nchuhn ne,
atenạn cạva che din yạde se che
sạhn chahn chihquentiyon se che
conan seña nchuhn. A chemin
che vedeyeno yahn se. 14 Ate
u ne, atenạn che chih Dihvo vo
Jesucristo, quenan yạh ye nạn
cruz, ndedevahn ye u ne, a chemin
no che vedeyeno yáhn, te nduco
chemin chihcomạ́n che quechicá
vedeyeno yahn mạ́n, quendihcó
nunde. 15 Uvo che ritahno vo
Dihvo vo Jesucristo ne, hua dehve
din yahn a chenan seña uvo, o
hua. Che rigonun chihve ne, che
ndacorun vo vederendedecadino
yuhn vo, ndo vo anduhnecạ ihyan
ra. 16 Nducoyạca ihyan che red-
inahn ye vederihquentiyon cuh
mạn, ihyan chenạhn che namin
ndi cuande ye vạn ihyan yahn
Dendiohs mạn ne, ricá Dendiohs
che din yahino ye ihyan, din ye che
ndạhcạ cuahtenan ye.
17 Che cuahn ca ne, ametah náhn
che denduh nde ạma nchuhn u
nduco vedetundo yahn ne che ri-
tahno ne yahn sạhn chahn. Cuede-
vano nchuhn te che chenan muhn
chenan min yạto u ne, a yahn che
redín ntiyon yahn Dihvo vo Jesu-
cristo.
18 Dihnó, Dihvo vo Jesucristo din
yahino ye nducoyạca nchuhn. Ti-
hcạ co.

CA̱CA CHE DIRUN SAN PA̱BLO, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YA̱N EFESO

1 U Pa̱blo, apóstol yahn Dihvo
vo Jesucristo che tenda̱hnun
Dendiohs u, dirún ca̱ca cuh,
dechúh yahn nchuhn ihyan yahn
Dendiohs che vate ne ya̱n Efeso,
ritahno ne numa ino ne Dihvo vo.
2 Chido vo Dendiohs ma̱n, Dihvo
vo Jesucristo ma̱n, din yahino
ye nchuhn, din ye che nda̱hca̱
cuahtenan ne.

Redin Dendiohs che ndah nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

3 Ndeva vo yavena̱n Dendiohs
yuhn vo, Chida Dihvo vo Jesu-
cristo, ihyan min che din ye
nducuahn che ndah ca̱va chedave
yuhn vo. Din ye che ritahno vo
Dihvo vo, ne ma̱n ne, anduhneca̱
ndete che vate vo vahchetero.
4 Nde ro che ametah cuhnde
iyehnse ne, a tenda̱hnun ye uvo
ca̱va che co vo ihyan yahn ye
ma̱n, ca̱va che hua cuahtendihco
vo nde a̱ma nunde na̱n ye ma̱n.
5 Numacuahn vedeyahino chihco
ca̱de ye che cotahno vo Dihvo
vo Jesucristo, nedin da̱ya ye uvo
nduhca̱ che nahn ma̱n ye. 6 Tihca̱
din ye ca̱va che ndeva vo yavena̱n
ye yahn vedeyahino chahte yahn
ye. Nedin yahn ye uvo, te a̱ma
yahino ye uvo che cuande yahn
Da̱ya ye che yahino ye, 7 ihyan min
che chera yun yahn ye ca̱va che
ndevahn vo. Ma̱n ne, a nchahco
Dendiohs nunde yuhn vo, te a̱ma
yahino ye uvo. 8 Te ndahva ye
vededevano chahte uvo, 9 din ye
che chenahn vo ta̱ca̱ che nahn
ma̱n ye, che nde hua tumacadino
ihyan ro mena̱n. Tihca̱ din ye
nduhca̱ che a chihco ca̱de ma̱n ye.
10 Nducote ndedevahn Dihvo vo
Jesucristo ihyan yahn ye ne, chihco
ca̱de Dendiohs che ndo da̱ma
nducoya̱ca nducondi ihyan chahn.
Nda̱ ro yahn ne, a vahchetero, o
muhn iyehnse cuh, adecotino che
chenan ye, va che ndo da̱ma ye.

11 Dendiohs che redin ye ndu-
cuahn ata̱neca̱ che nahn ma̱n ye
ne, a tenda̱hnun ye nuhn ca̱va
che cotahno nuhn Dihvo vo Jesu-
cristo, ndevahn nuhn. 12 Tihca̱ din
ye, te nahn ye che ndeva ihyan
yavena̱n ye che cuande yahn nuhn
che tahque mena̱n chitahno nuhn
Dihvo vo Jesucristo. 13 Namin
nchuhn che chihcovan ne ndudo
ndah, ndudo cua̱co che rendede-
vahn ihyan, a chitahno ne Dihvo vo
Jesucristo, ndevahn ne. A chitahno
ne ihyan, ne chemin che Vaco
Ndah yahn Dendiohs che neca̱h
ye ndudo yahn ye che va che chi
muhn iyehnse cuh ne, a chihco
vih nchuhn. 14 Quenun Vaco Ndah
yahn ye queri a̱ma vo ca̱va che co
devano vo che va che conahn che
ndevahn vo. Chemin che ndeva vo
yavena̱n Dendiohs, ihyan min che
a̱ma yudo vederihquentiyon yahn
ye.

Chica Pa̱blo che din Dendiohs che conahn ndah ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

15 Nducote tihca̱ va che co ma̱n,
nducote a checadinó che riquendi
nchuhn ritahno ne Dihvo vo
Jesucristo ma̱n, redin yahino ne
nducoya̱ca ihyan yahn ye ma̱n,
16 riquendí renecá̱h nundihve
cuahn Dendiohs ca̱va ne queri
a̱ma yune che revá̱h. 17 Ricá Den-
diohs yahn Dihvo vo Jesucristo,
Dendiohs Chida che a̱ma yudo
vederihquentiyon yahn ye, che din
ye che conun Vaco Ndah yahn ye
nchuhn, din che cuahtenan cuma
ne vededevano, conahn ne ndudo
ndah yahn ye. 18 Ricá ihyan che din
ye che codevano ne che tenda̱hnun

ye nchuhn cạva che ndeva ye
nchuhn mạn, nduhcạ che, nu-
macuahn vederihquentiyon yahn
ye, ndedevahn ye ihyan yahn
ye mạn, 19 rendahcorun ye ved-
erendedecadino yuhn vo, redin
ye che rendo vo anduhnecạ ihyan
ra mạn. A numacuahn veder-
ihquentiyon min, 20 ndedetuhche
ye Dihvo Jesucristo vạn tenạhn,
chihco ndah ye ihyan lạdo tạh
cuạco ye vahchetero, 21 cạva che
cạhcantiyon ye nducoyạca ihyan
che chenan cuma ye vederihquen-
tiyon mạn, nde nducoyạca ángel
mạn. Cạhcantiyon ye cuahn dạma,
ro cuh mạn, ro che cochi mạn.
22 Ndạhco Dendiohs nducuahn
vederihquentiyon tạh ye, ne
chaconahn ye ihyan che conạn ye
yahn nducoyạca ihyan yahn ye.
23 Vạn nducoyạca ihyan chahn ne,
anduhnecạ ndete che ri numa mạn
ye. Ihyan min ne, rihquentiyon ye
numachahte.

2

Ndedevahn Dendiohs ihyan yahn ye

1 Ro menạn me ne, anduhnecạ
ndete che a ndih vo, nedin nunde
yuhn vo. Ate mạn ne, ndo yạn
Dendiohs nduco vo, nedin yahn ye
uvo. 2 Ro min ne, din vo nducuahn
che hua ndah, dinahn vo nduhcạ
che nahn chundah, sạhn min
che nde meniyon rihquentiyon
se vaco chihngạ mạn, ihyan che
rahcotạhn ye yahn Dendiohs mạn.
3 Anduhnechan ihyan chahn,
tihchan nducoyạco vo ro menạn,
te chahtechico vo vedeyeno yahn
mạn vo, chahtendihco vo nunde.
Chemin che a vate mendạhn vo
ro min che co vo castigo yah
yahn Dendiohs. 4 Ate Dendiohs,
nducote ạma chahte vedevạhino
quenan cuma ye ne, ạma yahino
ye uvo. 5 Andahre anduhnecạ
ndete che a ndih vo, din nunde
yuhn vo, ate nducote chitahno
vo Dihvo vo Jesucristo ne, ndo
yạn Dendiohs nduco vo, nedin
yahn ye uvo. Mạn ne, anduhnecạ
ndete che a ndedetuhche ye uvo,
ametah rahtechico vo vedeyeno
yahn mạn vo, rahtendihco vo
nunde. A ndedevahn ye uvo
numacuahn vedeyahino yahn ye.
6 Ndedetuhche ye Dihvo vo, chihco
ndah ye ihyan vahchetero, ne
anduhnecạ ndete che tihcạ din
ye nduco vo, nedin dạma ye uvo
nduco ye. 7 Tihcạ din ye cạva che
cạhco ro ye numacuahn ro che
ạma yahino ye uvo che cuande
yahn Dihvo vo Jesucristo. 8 Din
ye che chitahno vo ihyan min,
ndedevahn ye uvo numacuahn
vedeyahino yahn ye. A yahn
vedeyahino yahn mạn ye din
ye che chitahno vo, ndiyu yahn
vederendedecadino yahn mạn vo
mạn, 9 ndiyu yahn che rigonun
chihve dehtenduh che nedin vo
mạn. A tihcạ va cạde cạva che
hua din yạde nde ạma ihyan.
10 A Dendiohs che chihco cạde ye
tạchan ihyan uvo. Nde ro che
ametah cotahno vo, a ndihco cạde
ye yune che quendi vo. A ihyan
min che din ye che chitahno vo
Dihvo vo Jesucristo.

Ndo yạn Dendiohs nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

11 Nducote tihcạ din Dendiohs
nduco vo ne, cuahtenun ino
nchuhn te ro menạn me ne,
vatechica vạne ne, hua ndi cuande
ne vạn ihyan nación yahn Israel
che chenan seña che raconahn
mạn ye ihyan. 12 Ro min ne,
anduhnecạ ndete che ametah
Dihvo vo Jesucristo cạva nchuhn
mạn, hua ndi cuande ne vạn ihyan
nación yahn Israel mạn, nde hua
cạva ne che nente cạde Dendiohs
ndudo yahn ye mạn. A ndere vate
ne iyehnse, nde hua devano ne
yahn che rendedevahn Dendiohs
ihyan, nde hua devano ne che va
ye. 13 Ro min ne, ạma yahn chenan

ne che cotahno ne Dendiohs. Ate
mạn che chitahno ne Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che chera
yun yahn ye cạvo vo ne, nedin
yahn Dendiohs nchuhn, 14 te din
Dihvo vo che ndo yạn ye nduco vo.
Avạne ne, nuhn ihyan nación yahn
Israel mạn, nchuhn ihyan tạma
nación mạn, din ye che ndo yạn vo
nduco vih, 15 chihnovi ye vedetạn
yuhn vo. Chihco mendạhn ye
ihyan, chih ye, ne nduco chemin
ne, chihnovi ye vederihquentiyon
yahn ley che dirun Moisés, nedin
ye ạma cuạn no uvo nduco vih.
16 Quenan yạh ye nạn cruz, ne
nduco chemin ne, chihnovi ye
vedetạn yuhn vo, nedin dạma ye
uvo nduco vih. Din ye che ndo yạn
Dendiohs nduco vo.

17 Tihcạ ndạ Dihvo vo Jesucristo,
cahndudo ye ndudo ndah che ndo
yạn Dendiohs nduco vo, nuhn
ihyan nación yahn Israel che a
nedin yahn Dendiohs nuhn mạn,
nchuhn ihyan tạma nación che
metah nedin yahn ye nchuhn mạn.
18 Nducote ritahno nducoyạco vo
ihyan min ne, a ihyan nación yahn
Israel uvo, o ihyan tạma nación,
dehve din yahn, te a ndo yạn
Dendiohs Chida nduco vo, din
Vaco Ndah yahn ye. 19 Chemin
che andahre ihyan tạma nación
nchuhn, ate a ndi cuande ne vạn
ihyan yahn Dendiohs, a nedin
dạya ye nchuhn. 20 Nchuhn ne,
anduhnecạ ạma yạco che nti
nạn ạma nạme che chihco ihyan
profeta mạn, ihyan apóstol mạn.
Dihvo vo Jesucristo ne, anduhnecạ
tu che tahque richihve yahn.
21 Tunoca che ritahno ihyan Dihvo
vo ne, anduhnecạ queri ạma tu
che ndahto che ndi ạma yạco che
ndi vih cạva Dendiohs. 22 Namin
nchuhn che ritahno ne Dihvo vo
Jesucristo ne, ndo dạma ne nduco
ihyan yahn ye, ndi ne anduhnecạ
ạma yạco yahn Dendiohs nạn che
quenun Vaco Ndah yahn ye.

3

Cạh Dendiohs ntiyon Pạblo che cuahndudo ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo vạn ihyan nación chenạhn

1 A ndi cuande nchuhn vạn ihyan
yahn Dendiohs. Chemin che, u
Pạblo, che quenún vạcoyạhn yahn
che rahndudo ndudo yahn Dihvo
vo Jesucristo, rihnevan nchuhn,
ricá Dendiohs cạva ne. 2 Co a
devano nchuhn che chihco Den-
diohs tạ́h ntiyon che cuahndudó
ndudo nduhcạ che yahino ye
nchuhn. 3 Dendiohs ne, din ye che
checadinó ạma ndudo ra, dirún
tah yahn nchuhn. 4 Cuahn che
ndihchenan ne ne, tumacadino ne
te a chenáhn ndudo ra yahn Dihvo
vo Jesucristo. 5 Ndudo min ne, hua
cạh Dendiohs, checadino ihyan
che chahte ye a rạhn me. Ate mạn
ne, numacuahn vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn ye, recạh
ye, recadino ihyan apóstol yahn
ye mạn, ihyan che rahndudo ye
ndudo yahn ye mạn. 6 Ndudo
min ne, tuhcạ conahn: Che ihyan
nación yahn Israel mạn, ihyan
nación chenạhn mạn, ndevahn
ye dạma nduco vih. Cotahno
ye ndudo ndah yahn Dihvo vo
Jesucristo, ne ndedevahn Den-
diohs ihyan nduhcạ che a nente
cạde ye. 7 Yahino Dendiohs u,
ne numacuahn vederihquentiyon
yahn ye, tendạhnun ye u che co
apóstol yahn ye, ndạhco ye ndudo
ndah min tạ́h cạva che cuahndudó.
8 Andahre vạn nducoyạca ihyan
yahn ye, u che tahque hua rigonun
chihvé, ate ndạhco ye ntiyon ndah
cuh tạ́h cạva che cuahndudó vạn
ihyan nación chenạhn nduhcạ
che ạma chahte vedeyahino yahn
Dihvo vo Jesucristo cạva ye, che
nde hua renan retumacadino
vo. 9 Chihquentiyon Dendiohs
che cạh cuandé nducoyạca ihyan
nduhcạ che rendedevahn ye
ihyan. A ihyan min che dendah

ye nducuahn che va, ne nde a rạhn me, atenạn mạn ye devano
ye nduhcạ che redin ye. 10 Ate
mạn ne, ndạhco ye ndudo yahn
vededevano chahte yahn ye tạh
ihyan yahn ye cạva che cuahndudo
ye, cadino nde ángel che vate ye
vahchetero. 11 Nde ro che ametah
cuhnde iyehnse ne, a tihcạ ndihco
cạde Dendiohs che dechuh ye
Dihvo vo Jesucristo, ndedevahn ye
ihyan che nevahnecun ye ihyan.
Mạn ne, a chinahn. 12 Nducote
ritahno vo Dihvo vo Jesucristo, ndi
cuande vo vạn ihyan yahn ye ne, co
ndạ vo nạn Dendiohs, hua dehve
rạhco vo. 13 Chemin che nahn che
quendi nchuhn cotahno ne numa
ino ne, hua dihya nun ino ne co
che rechuhríhn che cuande yahn
ne. Tahque ndah ne, co yeno ne
che tihcạ rahno rí cạva ne.

Nduhcạ che yahino Dihvo vo Jesucristo ihyan yahn ye

14 Yahn che a ndevahn nchuhn
ne, chemin che revạ́h nạn Den-
diohs Chida Dihvo vo Jesucristo,
15 ihyan min che nedin dạya ye
nducoyạca ihyan yahn ye che
chenan ye vahchetero mạn, muhn
iyehnse cuh mạn. 16 A ihyan min
che Chido vo. Ricá ihyan che
numacuahn vederihquentiyon
chahte yahn ye, din ye che conun
Vaco Ndah yahn ye nchuhn,
cotahno ne numa ino ne. 17 Ricá
che conan Dihvo vo Jesucristo
nduco ne, tunoca che ritahno ne.
Namin ricá che quendi nchuhn
numa ino ne, cuahtenan cuma
ne vedeyahino, 18 cạva che co
conahn ndah ne nduco nducoyạca
ihyan yahn Dendiohs nduhcạ che
ạma yahino Dihvo vo Jesucristo
uvo. 19 Náhn che tumacadio ne
vedeyahino chahte yahn ye che
nde metah conan conahn vo.
Nduco tihcạ ne, numa ino ne
ndạhco ne chedave yahn ne tạh
Dendiohs.

20 Mạn ne, ndeva vo yavenạn
Dendiohs, ihyan min che ạma yudo
vederihquentiyon yahn ye, ihyan
min che ri redin ye nde tahque
ndeh ca che co che rico vo mạn,
che rendedecadino vo mạn. A
vederihquentiyon yahn ye che
chenan cumo vo, ne chemin che
redin che rinahn. 21 Nducoyạca
ihyan che ritahno vo Dihvo vo
Jesucristo ne, nducote ritahno ye
ihyan ne, ndạhcạ che ndeva ye
yavenạn Dendiohs numacuahn ro.
Tihcạ co.

4

Din Vaco Ndah yahn Dendiohs che ạma ndudo ndi no vo, ritahno vo Dihvo vo Jesucristo

1 Nducote a ndedevahn Dihvo vo
Jesucristo nchuhn, chemin che u
Pạblo, che quenún vạcoyạhn yahn
che rahndudó ndudo yahn ye,
náhn che cuahtechica ne nduhcạ
che redin yahn che cuahtechica
ihyan che tendạh nun Dendiohs.
2 Cuahtechica ne nduco vedino
vedenecun, codin chahtino ne
yahn vih numacuahn vedeyahino.
3 A Vaco Ndah yahn Dendiohs
din che ạma no ndudo ri nchuhn
nduco vih. Mạn ne, codin nun
ino ne, cuiquendi ne ndạhcạ
cuahtenan ne nduco vih. 4 Ạma no
ndudo ndi vo nduco vih, ritahno
vo Dihvo vo Jesucristo. A ạma
no Vaco Ndah yahn Dendiohs
che quenun queri ạma vo. A
tendạhnun Dendiohs nducoyạco
vo. Dạma ndichahtino vo ihyan
che ndedevahn ye uvo. 5 A ạma no
Dihvo vo Jesucristo. Dạma ritahno
nducoyạco vo ihyan. A ihyan min
no cah vo ihyan, che chedenune
vo. 6 Va ạma no Dendiohs, Chida
nducoyạco vo. A ihyan min che
rihquentiyon ye nducoyạco vo. Va
ye cạvo vo. Rinduco ye uvo.

7 Andahre dạma ritahno vo
Dihvo vo Jesucristo, ate a vih
vih vederihquentiyon che chenan

cuma queri ạmo vo, te numacuahn
vedeyahino te ye vederihquen-
tiyon yahn ye uvo tunoca che nahn
mạn ye. 8 Che tihcạ co ne, a ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:
Cuahn che conạhn ye vahchetero
ne, quenda ye ạma yạhn
ihyan che ndedevahn ye
ihyan mạn,
cạh ye vederihquentiyon, cuaht-
enan cuma ihyan yahn ye
mạn.
9 Yahn che ndirun che conạhn
ye vahchetero ne, conahn vo che
dinoca ndạ ye muhn iyehnse cuh,
tuhme ndạca ye. 10 Ihyan che
ndạ ye muhn iyehnse cuh ne,
a ihyan min no che conạhn ye
vahchetero, nuhnde tạh ye veder-
ihquentiyon cạva che cạhcantiyon
ye numachahte. 11 A mạn ye cạh
ye ntiyon che din queri ạma ihyan
yahn ye. Nạhn ye ne, ndondạ tạh
ye ntiyon che co ye apóstol. Nạhn
ye ne, che cạh ye, checadino ihyan
vederihquentiyon yahn Dendiohs.
Nạhn ye ne, che cuahtechica ye
cuahndudo ye ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo. Nạhn ye ne,
che din ye cudạdo ihyan yahn Den-
diohs. Nạhn ye ne, che cacuahn
ye Ndudo yahn Dendiohs. 12 Tihcạ
chaconahn Dihvo vo Jesucristo
ihyan ndinạn yahn yạco cạva che
conan ye uvo che dinahn vo ntiyon
che va tạh vo mạn, conahn ndah
vo Ndudo yahn Dendiohs mạn,
13 nde cande cotahno nducoyạco
vo ihyan min che Dạya Dendiohs,
conan conahn vo ndudo yahn
ye. Nduhcạ checạhya che rahn,
ri numa vededevano yahn ne,
tihcạ nahn che quendi vo cuahn
vo ndudo yahn ye, nde conan
conahn vo yahn. 14 Hua co vo
nduhcạ checạhya che ritahno
adecodehno che rente ihyan. Hua
co vo nduhcạ yạta cuma che
riquenda yuhne adecotino che
nahn. Hua cotahno vo adecodehno
ndudo che rente ihyan che cochi ye
nahn cahncheh ye uvo. 15 Tahque
ndah ne, quendi vo numacuahn
vedeyahino, cotahno vo ndudo
cuạco yahn Dendiohs. Nduco tihcạ
ne, ca rino ca rino co vo nduhcạ
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min
che ndinạn ye yuhn vo, ndi ye
tin yahn nducoyạca ihyan yahn
ye. 16 Nduhcạ che rihquentiyon
tin vo numacuahn vo ne, tihcạ
rihquentiyon ye deh che din queri
ạma vo. Cuahn che redinahn vo
yahn ye ne, rinan ạma tạma vo vih
cạva che tahque ndạhcạ conahn
ntiyon che redin queri ạmo vo
mạn, tahque chenan cumo vo
vedeyahino nduco vih mạn.

17 Mạn ne, nduhcạ che nahn Di-
hvo vo Jesucristo, rạ́hn rí nchuhn
che ametah quendi ne cuahtechica
ne nduhcạ che vatechica ihyan che
hua ritahno ye Dendiohs, rend-
edecadino ye dehtenduh che hua
cochihve. 18 Ihyan chahn ne, hua
ndạhcạ vederendedecadino yahn
ye, nde hua devano ye che rend-
edevahn Dendiohs ihyan, te redin
vedetundo yahn ye che cheche
chedave yahn ye. 19 Ihyan chahn
ne, ametah devano ye deh che
vedecuihno, ne ndihco mendạhn
ye ihyan, redin ye numa ino ye
nducuahn dehtenduh che chihngạ.
20-21 Ndete che cuạco che chitahno
ne Dihvo vo Jesucristo, chahn ne
ndudo cuạco yahn ye ne, tuhme
a devano ne te hua tihcạ chihco
cạde ye. 22 Mạn ne, cuihcomạn
nchuhn vedeyeno yahn mạn ne
che quendi ne ro menạn. Chemin
ne, numacuahn vederihncheh din
che rinda ne. 23 Condahcorun ne
vederendedecadino yahn ne. 24 Co
ne anduhnecạ ihyan ra che redin
ye nducuahn che ndah nduhcạ che
redin Dendiohs.

25 Nducote nahn Dendiohs che
co vo ihyan ndah nduhcạ mạn
ye mạn, dạma ritahno vo Dihvo
vo Jesucristo mạn, chemin che
cuente nchuhn demạn ndudo

cuạco nduco nducoyạca ihyan,
ametah cạhma ne ndudo cuahnde.
26 Condi ne ndere co tạn ne,
cuahtendihco ne nunde. Ndete
che va deh che din che co tạn
ne ne, codin nun ino ne, condo
yạn ne cạva che hua tạn ne numa
ro. 27 Hua cuahnecun ne che
ndạca yune che cahncheh chun-
dah nchuhn.
28 Ndete che vate ạma o nchuhn
che duco ne ro menạn ne, tahque
ndah cuihcomạn ne vededuco, ne
codin ne ntiyon che runecạde cạva
che co conan ne ihyan chevạh.
29 Hua nte ne ndudo chihngạ.
Tahque ndah ne, cuente ne demạn
ndudo ndah nduhcạ che redin
yahn cạva che conahn ihyan yahn
vedeyahino yahn Dendiohs, necạh
yạn chedave yahn ye. 30 Hua cạh
yune ne che din ndudo yahn ne che
co rạn Vaco Ndah yahn Dendiohs
che quenun nchuhn, rihco ro che a
nchuhn che ndedevahn ye ndạ ro
yahn.
31 Hua cuahtenun ino ne
vedetạn. Hua chihngạ cạhma ne.
Hua cuah cạnda ne nduco ihyan.
32 Tahque ndah codin yahino ne
vih. Ndete che va dehca che
redinda ne ne, cuenchahco ạma
tạma ne yahn vih nduhcạ che
nchahco Dendiohs yahn ne che
cuande yahn Dihvo vo Jesucristo.

5

Nduhcạ che va che cuahtechica ihyan yahn Dendiohs

1 Nducote yahino Dendiohs
nchuhn, nedin yahn ye nchuhn
ne, codin nun ino ne che co ne
nduhcạ mạn ye. 2 Cuahtenan
cuma ne vedeyahino nduhcạ che
quenan cuma Dihvo vo Jesucristo
nduco vo. Nduhcạ ạma itecuche
lihn che chihno ihyan ite, chi te
vedino nạn Dendiohs, din che
quenan ino ye ne, tihcạ ihyan
min, te chihco mendạhn ye ihyan,
chih ye cạvo vo. 3 Nducote ihyan
yahn Dendiohs nchuhn ne, hua
ndere cuahtenan nchuhn nduco
ihyan che hua nihnevạco ne nduco
ye. Hua cuahtendihco ne nde
ạma nunde chemin chan. Hua
cuahtenan cuma ne vede idihya,
ndere din yahn ne dehtenduh.
4 Hua nte ne ndudo nine mạn, nde
ạma ndudo che din che co cuihnạn
ne mạn, te hua ndạhcạ. Tahque
ndah cuenecạh ne nundihve
cuahn Dendiohs. 5 Ihyan che
idihya ye ne, dạma ri ye nduco
ihyan che rendeva ye yavenạn
dehtenduh che redin ye dendiohs
yahn ye. Codevano cuạco ne te
ihyan chahn mạn, ihyan che ndere
rahtenan ye nduco ihyan che hua
nihnevạco nduco ye mạn, ihyan
che rahtendihco ye adecochano
nunde chemin chan mạn, nde
Dihvo vo Jesucristo, nde Dendiohs,
hua nda cuande ye ihyan.

6 Cuihco nchuhn cudạdo che hua
cahncheh nde ạma ihyan nchuhn
nduco ndudo tundo yahn ye, co-
nun ye nchuhn che cuahtendihco
ne nunde chemin chan, te din
Dendiohs castigo yah nducoyạca
ihyan che rahcotạhn ye ndudo
yahn ye, rahtendihco ye nunde.
7 Hua dạma co nchuhn nduco
ye, 8 te ro menạn me ne, tundo
nchuhn, ate mạn ne, a chitahno
ne Dihvo vo Jesucristo, ndonun
cuạco vederendedecadino yahn
ne. Cuahtechica ne nduhcạ che
vatechica ihyan devano, 9 te ihyan
devano ne, runecạde ye, ne redin
ye nducuahn dehtenduh che ndah
mạn, riquendi ye nducuahn deht-
enduh che cuạco mạn. 10 Codin
nun ino ne, codin ne dehtenduh
che nahn Dihvo vo Jesucristo.
11 Hua dạma co nchuhn nduco
ihyan tundo che ndere chenan
ye iyehnse, nde hua devano ye
che va Dendiohs. Tahque ndah
ne, coyạhve ne ihyan che hua
ndạhcạ che ndere vatechica ye,
rahtendihco ye nunde. 12 Tihcạ
va che yạhve ne ihyan. Andahre

nde tuno ri cuihnạn vo yahn
dehtenduh che chihngạ che redin
ye cuạhn ndeh, 13 ate quenan cuma
che yạhvo vo ihyan. Cạh cuande vo
Ndudo yahn Dendiohs ihyan, te co
din che nto ino ye nunde yahn ye,
nchahco Dendiohs yahn ye. 14 A
tihcạ va che co, te va ạma ndudo
che tuhcạ:

Nchuhn che ndih i ne, nedin nunde
yahn ne nduhcạ ihyan che
quiyạdo ye, o ndih ye,
cuentuche ne, cuah ne Dihvo vo
Jesucristo, ne ndedevahn ye
nchuhn.

15 Nducote hua ndạhcạ che
dạma co nchuhn nduco ihyan
nunde ne, cuihco ne cudạdo, ne
runecạde cuahtechica ne. Hua
ndạcondạ ne ihyan tundo. Tahque
ndah ne, cuahtechica ne nduhcạ
ihyan che renahn ye Ndudo yahn
Dendiohs. 16 Codin ne ntiyon
yahn Dendiohs numa ino ne, hua
denda ne ura yahn ne, te ro che
vato vo ne, cạhnda. 17 Chemin
che nạhn che conahn ndah ne
vederihquentiyon yahn Dihvo vo
Jesucristo, hua co ne nduhcạ ihyan
tundo. 18 Hua cocoh nchuhn, te
ihyan coh ne, redin ye dehtenduh
che chihngạ. Tahque ndah ne,
cạh yune ne che conun Vaco
Ndah yahn Dendiohs nchuhn.
19 Cuendo dạma nchuhn nduco
vih, cuihte ne ạma o salmo mạn,
himno mạn, cuendeva ne yavenạn
Dihvo vo Jesucristo numacuahn
chedave yahn ne. 20 Cuahn dạma
cuenecạh ne nundihve cuahn
Dendiohs Chida yahn nducuahn
dehtenduh che cuande yahn Dihvo
vo Jesucristo.

Nduhcạ che va che din yahino vih ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

21 Nducote renevạhnecun
nchuhn Dihvo vo Jesucristo ne,
cuenevahnecun ạma tạma ne vih,
codinahn ne yahn vih. 22 Nchuhn
ihyan ndạhta ne, codinahn ne
yahn inchạhn ne, te tihcạ nahn
Dihvo vo. 23 Tihcạ, te ihyan chahn
ne, inchạhn ne che rihquentiyon
ye nchuhn nduhcạ che rihquen-
tiyon Dihvo vo Jesucristo ihyan
yahn ye che ndedevahn ye ihyan.
24 Nduhcạ che redinahn ihyan
yahn Dihvo vo Jesucristo che
rihquentiyon ye ne, tihcạ va che
dinahn nchuhn nducuahn che
rihquentiyon inchạhn ne.

25 Nchuhn ihyan chạhn ne, codin
yahino ne ihyan ndạhta yahn
ne nduhcạ che yahino Dihvo vo
Jesucristo uvo ihyan yahn ye,
chihco mendạhn ye ihyan, chih
ye 26 cạva che nchahco Dendiohs
yuhn vo. Tihcạ din ye cạva che
ndo dave chedave yuhn vo mạn,
chedenune vo nduhcạ che va
cạde nạn Ndudo yahn Dendiohs
mạn, 27 co vo ihyan ndah yahn
ye mạn, hua cuahtendihco vo nde
ạma nunde, ndạ vo numacuahn
vederihquentiyon yahn ye nạn ye
mạn. 28 Tihcạ va che din yahino
nchuhn ihyan ndạhta yahn ne.
Codin yahino ne ihyan anduhnecạ
mạn ne. Cuahn che redin yahino
ne ihyan ne, anduhnecạ ndete che
yahino mạn ne nchuhn. 29 A tihcạ,
te nde ạma ihyan ne, hua rendi-
hche tạn mạn ye ihyan. Tahque
ndah ne, redin mạn ye cudạdo
ihyan, yahino ye ihyan nduhcạ che
redin Dihvo vo Jesucristo nduco
uvo ihyan yahn ye. 30 Redin ye
cudạdo uvo mạn, yahino ye uvo
mạn, anduhnecạ ndete che uvo
che yute yahn ye mạn, ine yahn
ye mạn. 31 Cuạco che tihcạ dirún,
te atihnocạ ndirun nạn Ndudo
yahn Dendiohs: “Ihyan chạhn che
rihnevạco ye ne, va che cạhcomạn
ye chida ye mạn, chaco ye mạn,
cạva che conan cuma ye ihyan
ndạhta yahn ye, ne vạn nduh che o
ye ne, anduhnecạ ndete che ạma
no ye.” 32 Che tihcạ ndirun ne,
ạma ejemplo nduhcạ che Dihvo
vo Jesucristo nduco ihyan yahn

ye ndo ye anduhnecạ ndete che ạma no ihyan. Chemin ne, ạma vededevano chahte yahn Dendiohs che cade te ye, checadino vo.
33 Mạn ne, ndaconan rihquentiyón nchuhn che din yahino ne ihyan ndạhta yahn ne nduhcạ che yahino mạn ne nchuhn. Me nchuhn, ihyan ndạhta ne, cuenevahnecun ne inchạhn ne.

6

1 Me nchuhn decạhya ne, codinahn ne yahn indihte yahn ne, te tihcạ che ndạhcạ mạn, tihcạ nahn Dihvo vo Jesucristo mạn.
2 Dendiohs ne, cạh ye ndudo yahn ye che din ye che ndah nduco ihyan che dinahn ye vederihquentiyon yahn ye che tahque yudo. Vederihquentiyon min ne, tuhcạ: “Cuendeva yavenạn chide mạn, cheque mạn, 3 cạva che rạhn conen iyehnse mạn, ndạhcạ conen mạn.”

4 Me nchuhn che vate dạya ne ne, hua din tạn ne nduco, din ne che co tạn. Tahque ndah ne, cotạve ne nduco cudạdo, cuicuahn ne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo.

5 Nchuhn che vate dihve ne, codinahn ne yahn ye numacuahn chedave yahn ne mạn, numacuahn vedenecun mạn, te tihcạ nahn Dihvo vo Jesucristo. 6 Codin ne ntiyon yahn ye numa ino ne, cuahn che chenan ye nạn ne mạn, cuahn che ametah ye mạn. Nducote rihquentiyon Dihvo vo Jesucristo nchuhn ne, codinahn ne numacuahn chedave yahn ne nducuahn che nahn Dendiohs. 7 Numacuahn vedeyeno codin ne ntiyon yahn ye. Codin ne cuande anduhnecạ ndete che ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo redin ne. 8 A devano mạn nchuhn te nducoyạco vo, a vate dihvo vo, o ametah ye, ndạhco menun Dihvo vo Jesucristo yuhn vo tunoca ntiyon ndah che din vo, chahtenan vo iyehnse.

9 Nchuhn che chenan cuma ne ihyan redin ntiyon ne, namin codin ne che ndah nduco ye. Hua cạhcantiyon ne ihyan nduco vedetạn, te a devano mạn ne te ạma no Dihve ne Jesucristo, va ye vahchetero, chenan cuma ne nduco vih. Ihyan min ne, dạma yahino ye nducoyạco vo.

Vederihquentiyon yahn Dendiohs che chenan cuma ihyan yahn ye

10 Dihnó, mạn ne, cuenecạh dito ne chedave yahn ne numacuahn vederihquentiyon chahte yahn Dihvo vo Jesucristo. 11 Nduhcạ sandạdo che nda se deh che ndedevahn nduco se sạhn, tihcạ cuahtenan cuma nchuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs cạva che quendi ne numa ino ne, hua dinahn ne che cahncheh chundah nchuhn. 12 A sạhn min che rinun se uvo, ndiyu ihyan iyehnse. A sạhn min nduco nducoyạca vaco chihngạ che vatechica vạn yuhne, rihquentiyon se ihyan nunde muhn iyehnse. 13 Chemin che cuahtenan cuma nchuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs cạva che cocha ne ro che tumarande se nchuhn, ne quendi ne cotahno ne numa ino ne. 14 Nduhcạ sạhn redin ntiyon che necạh chiche se chete se nduco ima mạn, nduhcạ sandạdo che chenun ticua se coraza che rendedevahn nduco se sạhn mạn, tihcạ cuahteyạn nchuhn. Quendi ne cotahno ne ndudo cuạco yahn Dihvo vo Jesucristo mạn, runecạde cuahtechica ne nduhcạ che nahn Dendiohs mạn. 15 Nduhcạ sandạdo che chenun cạh zapạto yahn se, vatendi yạn se ne, tihcạ cuahteyạn nchuhn cạva che cạhn ne, cuahndudo ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo che rendedevahn ihyan, redin che ndạhcạ rahtenan ye. 16 Nduhcạ che quenan cuma che quenda sandạdo escudo che ndedevahn nduco se sạhn ne, tihcạ quenan cuma che quendi ne

cotahno ne Dihvo vo Jesucristo,
cạva che cocha ne cạhco vạne
ne nducuahn vederihncheh yahn
chundah che rinun se nchuhn.
17 Nduhcạ sandạdo che rahtenun
tin se cạsco mạn, nda se espạda
mạn, tihcạ quendi ne cotahno
ne Dihvo vo Jesucristo, ihyan
min che ndedevahn ye nchuhn.
Namin cuenevahnecun ne Ndudo
yahn Dendiohs che redin Vaco
Ndah yahn ye che renahn ne.
18 Numacuahn vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs
covạh nchuhn cuahn dạma.
Cuiquendi ne cuahteyạn ne. Covạh
ne cạva nducoyạca ihyan yahn
Dendiohs. 19 Namin covạh ne cạva
u. Cuica ne Dendiohs che din ye
che cuahndudó numa inó ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo
che cade te ye, checadino vo. 20 A
dechuh ye u che cuahndudó ndudo
ndah min, ne chemin che quenún
vạcoyạhn. Covạh nchuhn cạva che
conan ye u che cuahndudó numa
inó ndudo min nduhcạ che redin
yahn.

Chica Pạblo che conan Dendiohs ihyan yahn ye

21 Dihno vo Tíquico che yahino
vo sạhn, che rinan se nuhn numa
ino se nạn ntiyon yahn Dihvo vo
Jesucristo ne, a chihco cạdé, ne
a dechúh sạhn, quendihchero se
nchuhn. Quenan nte cuande se
nchuhn yahn ntiyon che redín
mạn, nduhcạ che quenán mạn.
22 Dechúh sạhn cạva che checadino
ne tạcạ chenan nuhn mạn, cạva
che necạh yạn se chedave yahn ne
mạn.

23 Dihnó che ritahno ne Dihvo
vo Jesucristo, din Dendiohs Chida
mạn, Dihvo vo Jesucristo mạn,
che ndạhcạ cuahtenan ne, cuaht-
enan cuma ne vedeyahino nduco
vih. 24 Dendiohs din yahino ye
nducoyạca nchuhn che yahino ne
Dihvo vo Jesucristo cuahn dạma.
Tihcạ co.

CA̱CA CHE DIRUN SAN PA̱BLO, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YA̱N FILIPOS

1 Nducoya̱ca nchuhn che ritahno
ne Dihvo vo Jesucristo, nedin yahn
Dendiohs nchuhn, nduco ihyan
ndina̱n yahn ya̱co ma̱n, ihyan che
redin ye ntiyon ndiya̱co ma̱n, che
vate ne ya̱n Filipos ne, u Pa̱blo
nduco Timoteo, che redin nuhn
ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo,
dirun nuhn ca̱ca cuh, dechuh nuhn
yahn ne. 2 Chida vo Dendiohs
ma̱n, Dihvo vo Jesucristo ma̱n,
din yahino ye nchuhn, din ye che
nda̱hca̱ cuahtenan ne.

Reva̱h Pa̱blo ca̱va ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

3 Queri a̱ma yune che reneca̱hcó
nchuhn ne, renecá̱h nundihve
cuahn Dendiohs. 4 Cuahn che
revá̱h ne, numacuahn vedeyeno
ricá Dendiohs ca̱va ne, 5 te, nde ro
mena̱n nde meniyon, a̱ma rinan ne
u che quechicá rahndudó ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo.
6 A devano cua̱có te Dendiohs,
ihyan min che din ye che ndo ne
ihyan ra ne, quendi ye conan ye
nchuhn nde nda̱ ro che ndaconan
chi tun Dihvo vo Jesucristo. 7 Redin
yahn che ntihyon yá̱n nducoya̱ca
nchuhn cuahn che revá̱h, te
a̱ma yahinó nchuhn yahn che
rinduco ne u na̱n nducuahn che
numacuahn vedeyahino rete yune
Dendiohs che rahno rí. Rinduco
ne u cuahn che renún va̱coya̱hn
ma̱n, cuahn che rahndudó ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo
ma̱n, cuahn che ráhn na̱n intiyahn,
ra̱hn nán ndudo min ma̱n. 8 A
ma̱n Dendiohs devano ye che
nduhca̱ che a̱ma yahino Dihvo vo
Jesucristo nducoya̱co vo ne, tihca̱
a̱ma yahinó nducoya̱ca nchuhn.
9 Ricá Dendiohs che din ye che
numacuahn vededevano ma̱n,
numacuahn vederendedecadino
che nda̱hca̱ ma̱n, tahque quendi ne
cuahtenan cuma ne vedeyahino,
10 ca̱va che tumacadino ne quendi
ne dehtenduh che tahque ndah, ne
dave yavena̱n ne, hua chendihco
ne nunde cuahn che ndaconan
chi Dihvo vo Jesucristo. 11 Nduco
tihca̱ ne, conan Dihvo vo Jesucristo
nchuhn che runeca̱de cuahtenan
ne cuahn da̱ma, ne ca̱va nchuhn
ne, ndeva ihyan chena̱hn yavena̱n
Dendiohs.

Ra̱hn Pa̱blo te vedeyeno yahn ye che quenan ye iyehnse ne, che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

12 Dihnó, cuedevano ne te ndu-
cuahn che rahno rí ne, ndotenan
che to nan na̱n ntiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo ne, redin che tahque
retuhn ndudo ndah yahn ye.
13 Nducoya̱ca sanda̱do che redin se
cuda̱do pala̱cio yahn emperador,
nde nducoya̱ca ihyan chena̱hn ne,
a devano ye che quenún va̱coya̱hn,
yahn che redín ntiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo. 14 Namin a yahn
che quenún va̱coya̱hn ne, a nahn
nducoya̱ca dihno vo ne, ndotenan
che dihya nun ino ye co ne, nde
tahque richahtino ye Dihvo vo
Jesucristo, rahndudo ye numa ino
ye Ndudo yahn Dendiohs.

15 A devano nchuhn te na̱hn
dihno vo ne, rahndudo ye ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo,
te nahn ye che cotuhn. Me na̱hn
se ne, ve se ma̱n, ca̱nda tin se
ma̱n, 16 ne rahndudo se te nahn
se che conahn vederendedecadino
yahn ma̱n se. Sa̱hn chahn ne, o
na̱n o chende se, ne rendedecuan
se ca̱nda, te nahn se che tahque
chuhríhn, ndedecadinó ma̱n che
quenún va̱coya̱hn. 17 Ate dihno
vo chena̱hn ne, rahndudo ye, te

yahino ye u, ne retumacadino
ye che cahnecun Dendiohs che
quenún vạcoyạhn cạva che cạhma
nán ndudo ndah yahn Dihvo vo
Jesucristo. 18 Sạhn chahn ne,
andahre o nạn o chende se, ate
hua dehve din yahn, te nducote
rahndudo se ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo ne, ri yenó.

Nde tahque co yeno cá, 19 te
nducote revạh nchuhn cạvá mạn,
rinan Vaco Dihvo vo Jesucristo u
mạn ne, a devanó te ndedevahn
Dendiohs u vạn nducuahn che
rechuhríhn. 20 Tihcạ, te quenan
inó che hua co cuihnạ́n, ne cuahn
dạma quendí cuahndudó ndudo
yahn Dihvo vo Jesucristo numa
inó. A conan cá iyehnse, o cạhno
ihyan u, ate nahn quendí cạhco ró
che ạma yudo vederihquentiyon
yahn ye. 21 Che lạdo yáhn, nu-
manahn che quenán iyehnse ne,
che ritahnó Dihvo vo Jesucristo,
chemin che vedeyeno yáhn. Me
ndete che cạhno ihyan u ne,
tahque ndah ro yáhn. 22 Ndete che
conan cá iyehnse ne, co quendí
cochihvé nạn ntiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo. Nde hua devanó
cha che tahque ndah che cạcá
Dendiohs. 23 Nde hua rentạquinó
cha che tahque ndah. Che lạdo
yáhn ne, tahque ndah che cóh, te
tuhme ndeva Dihvo vo Jesucristo
u. 24 Ate che lạdo yahn nchuhn
ne, tahque nahn che conan cá
iyehnse, te tuhme co quendí conán
nchuhn. 25 Nducote a devanó te
chemin che tahque nahn ne, vá
vedeyeno che quendí conán cạva
che conán nchuhn, ne numacuahn
vedeyeno quendi ne cotahno ne
Dihvo vo Jesucristo. 26 Ndaconán
chí quendihcheró nchuhn, ne
ạma ndeva ne yavenạn Dihvo vo
Jesucristo che ndedevahn ye u.

27 Codin nchuhn cuande, ne
runecạde cuahtenan ne, te
nducote ritahno ne ndudo ndah
yahn Dihvo vo Jesucristo ne, tihcạ
redin yahn che din ne. Nduco tihcạ
ne, a chí quendihcheró nchuhn,
o hua, ate náhn che, adecotino
che quenán ne, cadinó che ạma
cuạn ndi no ne, ạma ndudo ri
no ne, riquendi ne numa ino ne
rahndudo ne ndudo ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo. 28 Hua din
vạh ne sạhn che rendihche tạn
se nchuhn nạn ntiyon min, te
nduco chemin ne, rihnde ro te
sạhn chahn ne, conda se, ne
nchuhn ne, ndedevahn Dendiohs
nchuhn. 29 Tihcạ, te ạma ndah ro
yahn nchuhn, rete yune Dendiohs
che ndiyu demạn che ritahno ne
Dihvo vo Jesucristo, ate namin che
rechuhrihn ne cạva ye. 30 Uvo ne,
dạma ri vo nduco vih, numa ino
vo redin vo ntiyon yahn Dihvo vo
Jesucristo. Nchuhn ne, a ndihche
ne nduhcạ che chuhríhn nạn
ntiyon yahn ye ro menạn. Mạn ne,
a devano ne nduhcạ che riquendí
rechuhríhn.

2

Dihvo vo Jesucristo ne, chica ye vahchetero, ndo ye nduhcạ ihyan iyehnse

1 Ndete che ndichahtino nchuhn
Dihvo vo Jesucristo mạn, ndete che
numacuahn vedeyahino renecạh
yạn ye chedave yahn ne mạn,
ndete che quenun Vaco ye nchuhn
mạn, ndete che chenan cuma ne
vedeyahino mạn, vedevạhino mạn
ne, 2 tuhme codin nun ino ne,
ndạhcạ cuahtenan ạma tạma ne
mạn, ạma no vederendedecadino
cuahtenan cuma ne nduco vih
mạn, ạma no ndudo co ne nduco
vih mạn, codin yahino ạma tạma
ne vih mạn, cạva che nde tahque
co yenó cạva ne. 3 Nạn nducuahn
che redin nchuhn ne, hua din yạde
ne mạn, hua din ne nde ạma nạn
dehtenduh cạva vedeyeno yahn
mạn ne mạn. Tahque ndah ne
ne, cuenevahnecun ạma tạma ne
vih, hua ndạhco ndiya ne vih.

4 Ndotenan che din vi ne ne, cuinan
ạma tạma ne vih.
5 Cua cuande nchuhn yahn
Dihvo vo Jesucristo, cuiquendi ne
yune yahn ye. 6 Ihyan min ne,
dạma ye nduco Dendiohs. Ate
hua quendạhnạn ye, chinạn ye
nduhcạ che ndinạn Dendiohs.
7 Tahque ndah ne, ndạhco ndiya
mạn ye ihyan, ndo ye nduhcạ
ạma mozo, chihndeyạn ye nduhcạ
che rahteyạn ihyan iyehnse.
8 Numacuahn ro che quenan ye
iyehnse ne, ạma necun ye mạn,
ạma dinahn ye mạn, nde chihco
mendạhn ye ihyan, chih ye nạn
cruz nduhcạ che rih sạhn che
chendihco nunde rahte. 9 Chemin
che chihco ndah Dendiohs ihyan
lạdo tạh cuạco ye, ne cạh ye
vederihquentiyon che tahque
yudo ihyan, 10 cạva che nducoyạca
nducondi ihyan, ihyan che chenan
ye vahchetero mạn, ihyan che vate
ye numachahte iyehnse mạn ne,
ndeva ye yavenạn ye. 11 Namin
ndeva nducoyạca ihyan yavenạn
Dendiohs Chida, nevahnecun ye
Dihvo vo Jesucristo, ne cạhma ye
che a ihyan min che Dihve ye.

Ihyan nunde ne, ra cuande ye nduhcạ che runecạde vatechica ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

12 Dihnó che yahinó nchuhn,
nduhcạ che dinahn nchuhn che
chihquentiyón numacuahn ro che
quenán yạn vạco ne ne, tahque
nahn che dinahn ne mạn che yahn
quenán. Numacuahn vedino ve-
denecun quendi ne codinahn ne
vederihquentiyon ndah yahn Den-
diohs nde ndạ ro che ndeva ye
nchuhn. 13 A ihyan min che redin
ye che devano nchuhn dehtenduh
che ndah che nahn ye che din ne,
ne rinan ye nchuhn che redinahn
ne.
14 Nducuahn che redin ne ne,
codin ne numacuahn vedeyeno,
hua quenan ca cạhma nunde
ne, 15 cạva che dave yavenạn ne
nạn nducoyạca ihyan, te dạya
Dendiohs nchuhn, ne nahn che
runecạde cuahtechica ne, cua
cuande ihyan nunde. Nduhcạ iyon
che chenan nạn ro che diyạhn
ro nạn che ạma man ne, tihchan
nchuhn vạn ihyan nunde, 16 te
numa ino ne riquendi ne ritahno
ne ndudo ndah yahn Dihvo vo
Jesucristo che din che ndevahn
ihyan. Nduco tihcạ ne, co yenó
cạva nchuhn cuahn che ndaconan
chi Dihvo vo Jesucristo, te a devanó
che hua chinda ntiyon che dín
che cahndudó ndudo yahn ye.
17 Andahre va che cóh nạn ntiyon
min, ate hua dehve din yahn, te a
tihyon yuné nchuhn che chitahno
ne Dihvo vo Jesucristo, ne ạma
co yenó. 18 Namin nchuhn ne,
conduco ne u, co yeno ne.

Timoteo nduco Epafrodito

19 Ndete che nahn Dihvo vo
Jesucristo ne, nun dechúh Tim-
oteo, quendihchero se nchuhn,
te nahn cadinó tạcạ chenan ne
cạva che co yenó. 20 Dechúh
sạhn min, te metah nde tạma se
che ndedecadino se nduhcạ che
rendedecadinó, cuạhcorạn se cạva
nchuhn, 21 te nducoyạca sạhn
chenạhn ne, rendedecadino se
cạva che ndah yahn mạn se, nde
hua rạhcorạn se cạva ntiyon yahn
Dihvo vo Jesucristo. 22 Nchuhn ne,
a devano ne nduhcạ che richihve
Timoteo, rinan se u nạn ntiyon che
rahndudó ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo. Rinan se u nduhcạ
che rinan ihyan indihte yahn ye.
23 Chemin che va inó che dechúh
sạhn ndetạhno cadinó tạcạ cuhnde
cạde yáhn. 24 Quenan inó Dihvo vo
Jesucristo che cuahnecun ye che
namin u ne, nun chí quendihcheró
nchuhn.
25 Rạhcó te namin va che dechúh
dihno vo Epafrodito che rinduco se
u, rinan se u nạn ntiyon. Sạhn min
ne, a mạn nchuhn dechuh ne sạhn

che rinan se u nạn vederetạhn yáhn. 26 Ạma nahn nạhn se, conan se nduco nchuhn. Ạma nahn nạhn se, te devano se che checadino nchuhn che chi cah se, ne hua nahn se che co rạn ne cạva se. 27 Cuạco che ạma chi cah se, a ura che coh se. Ate quenan vạhino Dendiohs sạhn mạn, quenan vạhino ye u mạn, din ye che ndoyahn se cạva che hua nde tahque co rán. 28 Cạva che metah ndedecadino nchuhn cạva se ne, chemin che tahque náhn che nạhn se, ne co yeno ne, ndaconan ndihchero ne sạhn. Nduco tihcạ ne, nuhnde mạn inó, co yenó. 29 Nducote dạma ritahno vo nduco se Dihvo vo Jesucristo ne, cuenevahnecun ne sạhn numacuahn vedeyeno. Codin yahino ne nducoyạca ihyan che rihco mendạhn ye ihyan, redin ye ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo nduhcạ che redin se. 30 Sạhn min ne, a ura che coh se nạn ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, chihco mendạhn se sạhn che rinan se u, redinạhn se ntiyon che dechuh ne sạhn.

3

Nahn che runecạde cuahtechico vo

1 Dihnó, cuahte ne vedeyeno che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. U ne, hua renduh inó andahre a dirún yahn ne ạma nạn no, te cochihve yahn ne. 2 Cuihco nchuhn cudạdo, te ạma yạhn se vatechica se, redetohnan se nạn ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Sạhn chahn ne, a nduhcạ yạhna tihchan se. Ndere recạh rihn se ihyan, rihquentiyon se che conan seña ihyan, ricuahn se che nduco chemin ndevahn ye. 3 Cuihco nchuhn cudạdo, te a uvo che a nedin yahn Dendiohs uvo, ndiyu sạhn chahn. A uvo che rendeva vo yavenạn ye numa ino vo. Yeno vo che a yahn Dihvo vo Jesucristo uvo, ne hua ndichahtino vo che ndedevahn mạn vo uvo. 4 Ndete che cạva dehtenduh che redin vo mạn, tạchan ihyan uvo mạn, che ndevahn vo ne, tuhme u che tahque menạn vihca cochahtinó che ndeváhn, ndiyu sạhn chahn. 5 Chihno nine ro che chihndeyán ne, chaconahn ihyan seña u. U ne, ihyan nación yahn Israel, ndạta yahn Benjamín. Ihyan devạco hebreo u nduhcạ indihte yáhn. Nạn vederihquentiyon yahn Dendiohs ne, fariseo u. 6 Ạma din cudạdó vederihquentiyon min. Ro menạn ne, ạma din tán nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ạma dináhn vederihquentiyon min, nde ạma ihyan hua co cạhma nunde ye yáhn. 7 Nducuahn dehtenduh chemin chan ne, ạma rigonun chihve che lạdo yáhn che rạhcó ro menạn, ate chihcomán nducuahn, chitahnó Dihvo vo Jesucristo. 8 Vạn nducuahn dehtenduh che co nguahco yáhn ne, tahque rigonun chihve che ritahnó Dihvo vo Jesucristo. A chihco vạné nducuahn dehtenduh, redin cuandé anduhnecạ ndete che iyạca, cạva che quendí yune yahn Dihvo vo Jesucristo, 9 ne nedin yahn ye u. Hua richahtinó che ndeváhn nduco che dináhn ley che dirun Moisés, te mạn ne, nduco che ritahnó Dihvo vo Jesucristo ne, nedin yahn Dendiohs u nduhcạ che redin yahn ye nducoyạca ihyan che ritahno ye. 10 Ạma yudo vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo che ntuche ye vạn tenạhn. Nahn quendí yune yahn ye, conan cumá vederihquentiyon min. Nahn chuhríhn nduhcạ che chuhrihn ye, nde cóh nduhcạ che chih ye. 11 Quenan inó che quendí dináhn yahn ye cạva che ndedetuhche ye u vạn tenạhn.

Nahn che quendi vo numa ino vo cotahno vo Dihvo vo Jesucristo

12 Hua rąhn che a va tąh
nducuahn, nde huane che ąma
runecąde u, ate riquendí yune
yahn Dihvo vo Jesucristo, quenan
inó che conahn nducuahn, te a
nedin yahn ye u. 13 Dihnó, nduhcą
che a rąhn rí nchuhn ne, metah
tuno tąh nducuahn. Nde metah
retumacąh yahn dehtenduh che
a chihcomąn cąva che quendí
numa inó yune yahn Dihvo vo
Jesucristo. 14 Nduhcą sąhn che
rano se cąde ne, tihcą riquendí
yune yahn Dihvo vo Jesucristo
che ritahnó ihyan, nde ndą ro
che ndeva Dendiohs u, conán
vahchetero.

15 Nducoyąco vo che a ndah re-
nahn vo vederihquentiyon yahn
Dihvo vo Jesucristo ne, tihcą nahn
che ndedecadino vo. Ndete che
hua tihcą rendedecadino nchuhn
ne, din Dendiohs che conahn ne
nduhcą che nahn. 16 Atąnocą
nduh, a renahn vo nduhcą che
redin yahn, o hua, ate nahn che
quendi vo numa ino vo yune yahn
Dihvo vo Jesucristo, hua cąhcomąn
vo.

17 Dihnó, cuiquendi nchuhn
yune yáhn. Namin cua cuande
ne yahn dihno vo che runecąde
vatechica ye nduhcą che chicuahn
nuhn nchuhn. 18 A ąma ndeh
yune rete cudądó nchuhn yahn
sąhn che vatechica se rihncheh
se. Riquendí riyąhvé nchuhn,
nde ąma ri ndąché, te ąma yąhn
se che rendihche tąn se Dihvo
vo Jesucristo, redetohnan se
vederihquentiyon yahn ye che
chih ye nąn cruz. 19 Sąhn chahn
ne, ndere vatechica se vedeyeno
yahn mąn se a chemin che rivahn
dendiohs yahn se. Ndotenan che
co cuihnąn se ne, numacuahn
vedeyąde vatechica se, rahtendi-
hco se nunde. Ate ndą ro yahn ne,
decuihno Dendiohs sąhn. 20 Me
uvo ne, ndi cuande vo vahchetero,
ne chenan rino vo che min cąca
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
ndedevahn ye uvo, ndaconan chi
ye. 21 Uvo ne, ihyan vederih uvo,
ate ihyan min ne, rihquentiyon
ye nducuahn dehtenduh, ne
numacuahn vederihquentiyon
yudo yahn ye, ndacorun ye uvo,
ndo vo nduhcą mąn ye.

4

Cuahte yeno vo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo

1 Dihnó che yahinó nchuhn, ąma
yenó cąva ne, ne ąma nahn chí
quendihcheró nchuhn. A cąva
nchuhn che quendąh yavenąn nąn
Dendiohs. Nducote chenan rino vo
che ndaconan chi Dihvo vo Jesu-
cristo ne, cuiquendi nchuhn numa
ino ne cochahtino ne ihyan.

2 Evodia nduco Síntique, nducote
ritahno te Dihvo vo Jesucristo ne,
riyąhvé tąhn che nchahco te yahn
vih, nedin ndah te ndudo nduco
vih. 3 Me ndih dihnó che ąma
ndah rinan ne u nąn ntiyon yahn
Dihvo vo Jesucristo, nahn che co-
nan ne cahvo vo chahn cąva che
nedin ndah te ndudo nduco vih,
te chinan te u, chacotuhn nuhn
ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesu-
cristo. Namin Clemente mąn, yąhn
ca dihno vo mąn, chinan ye u
nąn ntiyon min. Nducoyąca ihyan
chahn ne, a ndaconahn cąca Den-
diohs ihyan cąva che cuahtenan ye
vahchetero.

4 Cuahn dąma cuahte yeno
nchuhn yahn che ritahno ne Dihvo
vo Jesucristo. 5 Codin yahino ne
nducoyąca ihyan, cua cuande ye
che chenan cuma ne vedeyahino.
A devano ne te a nun ndahconan
chi tun Dihvo vo Jesucristo.

6 Hua co rąn ne yahn dehtenduh
che rahno ne. Cuica ne Dendiohs
che conan ye nchuhn nąn ndu-
cuahn. Namin cuahn che covąh ne
ne, cuenecąh ne nundihve cuahn
ihyan. 7 Ndete che tihcą din ne ne,
din Dendiohs che ąma cuahtemąn
ino ne. Andahre nde ąma ihyan
hua conan conahn ye yahn, ate

din ye che ạma cuahtemạn ino ne.
Cuahtemạn chedave yahn ne mạn,
vederendedecadino yahn ne mạn,
cochahtino ne Dihvo vo Jesucristo.

Ndedecadino vo yahn dehtenduh che ndah

8 Dihnó, cuendedecadino
nchuhn yahn dehtenduh che
ndah mạn, che runecạde mạn,
dehtenduh che cuahtenan ino
ihyan, ne ndah cạhma ye yahn
mạn, dehtenduh che din che ndeva
ihyan yavenạn Dendiohs mạn.
9 Cuiquendi ne nducuahn che
chicuáhn nchuhn mạn, nducuahn
che ca cuande ne nạn renté mạn,
dehtenduh che dín mạn. Ndete che
tihcạ din ne ne, conduco Dendiohs
nchuhn, din ye che cuahtemạn ino
ne nạn ye.

Ihyan yạn Filipos ne, dechuh ye vedino yahn Pạblo

10 Nducote ritahnó Dihvo vo
Jesucristo ne, ạma ri yenó che
rentạ tin nchuhn u. A devanó che
hua ndinạn nchuhn u, ate yahn
che yahn chenan ne ne, hua chi
che chinan ne u. 11 Ndiyu che rạhn
nundé che ạma va vederetạhn
yáhn che tihcạ rạ́hn, te a ndi
ninó che renán vedeyeno nduco
adecodehno che rendạcá. 12 A
devanó yahn vedechevạh, te a
nchuhrihn mạ́n. Namin a devanó
tạcạ cuahn che ạma va dehtenduh,
te nạhn cuạn ne, va yáhn. Chemin
che hua ra cudạdo u, a va, o metah
yáhn, andahre nde metah deh che
chéh. 13 Nạn nducuahn che rahno
rí ne, nde hua ra cudạdo u, te
a Dihvo vo Jesucristo che rinan
ye u, rete ye vedechahtino yáhn.
14 Andahre hua nduh rendotenan
ne, ạma ndạhcạ din nchuhn che
chinan ne u mạn che rechuhríhn.
15 Nchuhn ihyan yạn Filipos, a
devano ne te ro menạn cuahn che
ndạcá nación yahn ne Macedonia,
che canạn cháhn cahndudó ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo
ne, atenạn nchuhn che chinán ne
u, dechuh ne vedino yáhn, yahn
che yeno ne che chinán nchuhn,
chitahno ne Dihvo vo Jesucristo.
16 Avạne ne, cuahn che metah
ndạcá nación yahn ne, numanahn
che quenan cá yạn Tesalónica ne,
a nde ro min canạn ne, dechuh
ne o ino yune vedino yáhn, chi-
nan ne u. 17 Ndiyu demạn che
condạ tạ́h vedino yahn nchuhn
che tihcạ dirún yahn ne. Che
tahque nahn ne, che din ne che
ndah cạva che ndạhco menun Den-
diohs yahn ne. 18 Nduco vedino
che dechuh nchuhn nduco dihno
vo Epafrodito ne, nde rengạva ca
yáhn. Dendiohs ne, ạma renan
ino ye che tihcạ din ne, te an-
duhnecạ ndete che cạh ne ạma
vedino ndah ihyan. 19 Ihyan min
ne, numacuahn vederihquentiyon
chahte yahn ye, conan ye nchuhn
nạn nducuahn vederetạhn yahn
ne, te ritahno ne Dihvo vo Jesu-
cristo. 20 ¡Ndeva vo yavenạn Chido
vo Dendiohs cuahn dạma! Tihcạ
co.
21 Numacuahn vedeyahino yahn
Dihvo vo Jesucristo, cuenecạh
nchuhn Dendiohs nducoyạca
ihyan yahn Dendiohs che vate ye
tạn. Cuendeva ne Dendiohs yahn
dihno vo che chenan ye muhn
nducó. 22 Cuendeva ne Dendiohs
yahn nducoyạca ihyan yahn ye
che chenan ye muhn, menạn vihca
ihyan che chenan ye ndevạco
emperador.
23 Din yahino Dihvo vo Jesucristo
nducoyạca nchuhn. Tihcạ co.

CA̱CA CHE DIRUN SAN PA̱BLO, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YA̱N COLOSAS

1 U Pa̱blo, che chaconahn Dendiohs u che co apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo, nduco dihno vo Timoteo, 2 dirun nuhn ca̱ca cuh, dechuh nuhn yahn nchuhn, ihyan yahn Dendiohs che ritahno ne numa ino ne Dihvo vo Jesucristo. Chido vo Dendiohs din yahino ye nchuhn, din ye che nda̱hca̱ cuahtenan ne.

Reva̱h Pa̱blo ca̱va ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

3 Cuahn da̱ma che reva̱h nuhn ne, reneca̱h nuhn nundihve cuahn Dendiohs, Chida Dihvo vo Jesucristo, ca̱va nchuhn, 4 te recadino nuhn nduhca̱ che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo ma̱n, nduhca̱ che redin yahino ne nducoya̱ca ihyan yahn Dendiohs ma̱n, 5 nduhca̱ che chenan ino ne che ndeva ye nchuhn, cuahtenan ne vahchetero ma̱n. Nchuhn ne, a chichahtino ne che cuahtenan ne vahchetero nde ro che chihnevan ne ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. 6 Ndudo min ne, chetuhn va̱n nchuhn, ne retuhn numachahte iyehnse. A̱ma ri ya̱hn ihyan che ritahno ye, ne redin ndudo me che ndah nduco ye, nduhca̱ che din nduco nchuhn nde ro che chihnevan ne, ne chenahn ndah ne yahn vedeyahino yahn Dendiohs. 7 Ndudo min ne, a dihno vo Epafras che yahino vo sa̱hn, chicuahn se nchuhn. Sa̱hn min ne, combiero yahn nuhn na̱n ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, ne numacuahn chedave yahn se rahndudo se ndudo yahn Dihvo vo va̱n nchuhn. 8 A sa̱hn min nte cuande se nuhn che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn, chenan cuma ne vedeyahino.

9-10 Chemin che nde ro che checadino nuhn ne, hua reguan nuhn rica nuhn Dendiohs che conan ye nchuhn, din ye che conahn ndah ne vederihquentiyon yahn ye ma̱n, vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ye ma̱n. Rica nuhn ihyan che din ye che runeca̱de cuahtechica ne nduhca̱ che redin yahn che cuahtechica ihyan yahn Dihvo vo Jesucristo, din ne nducuahn che ndah nduhca̱ che renan ino ye. 11 Namin rica nuhn ihyan che numacuahn vederihquentiyon yudo yahn ye din ye che numacuahn vedeyeno cochahtino ne ihyan, quenda̱h ne vedechahtino na̱n nducuahn. 12 A̱ Chido vo Dendiohs che nedin yahn ye uvo ca̱va che cuahtenan vo vahchetero da̱ma nduco ihyan yahn ye, ne nahn che cueneca̱h ne nundihve cuahn ihyan, 13 te ndedevahn ye uvo ta̱h chundah, ne nda̱hco ye uvo ta̱h Da̱ya ye, ihyan min che a̱ma yahino ye ca̱va che dinahn vo che rihquentiyon ye. 14 A Da̱ya ye che chihco menda̱hn ye ihyan, chera yun yahn ye, chih ye ca̱va che nda̱co vo vederenchahco.

Vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo

15 Dihvo vo Jesucristo ne, a va ye nde ro che metah cuhnde iyehnse, quenan cuma ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ihyan min che hua ro ye. 16 Nduco ye Dendiohs dendah ye nducuahn dehtenduh che va vahchetero ma̱n, iyehnse ma̱n, dehtenduh che ro ma̱n, che hua ro ma̱n, ángel ma̱n, vaco chihnga̱ ma̱n. A ca̱va ma̱n ye dendah ye nducuahn. 17 Ihyan min ne, va ye nde ro che metah cuhnde iyehnse, ne nducuahn dehtenduh ne, hua dehva ri yahn, te a ma̱n

ye redin ye cudạdo. 18 Avạne ne,
a ihyan min che quenan cuma
ye vederihquentiyon che tahque
chahte, ne ntuche ye menạn vih
vạn tenạhn cạva che conạn ye nạn
nducuahn. 19 Tihcạ, te numacuahn
vedeyeno ndạhco Dendiohs ndu-
cuahn vederihquentiyon yahn ye
tạh ihyan min. 20 Cạva Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che chihco
mendạhn ye ihyan, chera yun
yahn ye, chih ye nạn cruz ne, ndo
ino Dendiohs nduco nducuahn
dehtenduh che va iyehnse mạn,
vahchetero mạn.
21 Ro menạn me ne, ạma yahn
chenan nchuhn nạn Dendiohs,
chahcotạhn ne vederihquentiyon
yahn ye, chahtechica ne vedeyeno
yahn mạn ne, chahtendihco ne
nunde. 22 Ate mạn che ndo
Dihvo vo Jesucristo nduhcạ ihyan
iyehnse, chih ye ne, ndo yạn
Dendiohs nduco ne, nchahco ye
yahn ne, nedin yahn ye nchuhn.
23 Ate nahn che quendi ne co-
tahno ne numa ino ne. Hua o
ndedecadino ne. Ạma cuiquendi
no ne cochahtino ne ndudo ndah
yahn Dihvo vo Jesucristo che
chihnevan ne. Ndudo min ne, rah-
ndudo ihyan, retuhn numachahte
iyehnse, ne namin u Pạblo rinducó
ihyan rahndudó.

Pạblo ne, nda cuande yahn ye redin ye cudạdo ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

24 Mạn ne, ạma yenó che
riquendí redín ntiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo, rechuhríhn cạva che
ndah yahn nchuhn, ihyan yahn
ye. 25 A chaconahn Dendiohs
u nạn ntiyon che cuahndudó
ndendi ndendita ndudo yahn
ye vạn nducoyạca nchuhn che
ritahno ne Dihvo vo Jesucristo,
26 te cuandé nchuhn ndudo yahn
ye che chihnde nde a rạhn me.
Ndudo min ne, nde hua devano
ihyan yahn, ate mạn ne, cade
cạh ye, checadino ihyan yahn ye.
27 Quenan cuma ye vedeyeno che
cạh ye, checadino ihyan chahn.
Ạma yudo ndudo min, ne retuhn
vạn ihyan nación chenạhn. Ndudo
min ne, che rinduco Dihvo vo
Jesucristo nchuhn, ihyan yahn ye,
ne cochahtino ne ihyan, ndevahn
ne. 28 Rahndudo nuhn ndudo
yahn Dihvo vo, ne numacuahn
vededevano riyạhve nuhn mạn,
ricuahn nuhn mạn, nducoyạca
ihyan, cạva che cotahno ye Dihvo
vo, conahn ndah ye Ndudo yahn
Dendiohs, ne ndeva ye ihyan.
29 Numacuahn vederihquentiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo che te ye
u ne, redín ntiyon min numacuahn
chedave yáhn cạva che conahn.

2

1 Nahn che codevano nchuhn te
ạma rendedecadinó cạva ne mạn,
cạva dihno vo che vate ye yạn
Laodicea mạn, cạva ạma yạhn ca
dihno vo che metah ndihchero ye
u mạn. 2 Nahn che nchuhn mạn,
ihyan chahn mạn, necạh yạn ne
chedave yahn ne, ạma ndudo co
no ne, din yahino ne vih. Ndudo
che cade te Dendiohs, checadino
vo ne, a ndudo yahn Dihvo vo Je-
sucristo, ne nahn che conahn ndah
ne, cochahtino ne ihyan, 3 te ved-
edevano yahn Dendiohs ne, ạma
yudo, ne a ihyan min che quenan
cuma ye nducuahn. 4 Tihcạ dirún
yahn nchuhn cạva che tumacadino
ne, ne hua co cahncheh nde ạma
ihyan nchuhn nduco ndudo yạde
yahn ye, 5 te andahre yahn quenán
yahn nchuhn, ate rendedecadinó
cạva ne, ne ạma yenó che riquendi
ne numa ino ne nduhcạ che redin
yahn, ritahno ne Dihvo vo Jesu-
cristo.
6 Nducote chitahno nchuhn
Dihvo vo Jesucristo ne, nahn
che quendi ne yune yahn
ye, cochahtino ne ihyan.
7 Numacuahn chedave yahn ne
cochahtino ne Dihvo vo, hua
cạhcomạn ne ihyan. Yahn chemin

ne, a chahn nchuhn, ne nahn che
quendi ne dinahn ne. Namin nahn
che necạh ne nundihve cuahn
Dendiohs cuahn dạma.

Rendacorun vederendedecadino yahn ihyan cuahn che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

8 Cuihco nchuhn cudạdo yahn
sạhn che vatechica se ricuahn se
vededevano yahn mạn se. Condi
ne cuahnecun ne che cahncheh se
nchuhn, te sạhn chahn ne, ndote-
nan che cacuahn se ndudo yahn
Dihvo vo Jesucristo ne, ricuahn
se costumbre yahn ihyan iyehnse
mạn, vededevano yahn se mạn.
9 Hua cạhcovan nchuhn che
ricuahn sạhn chahn, te a Dihvo
vo Jesucristo che quenan cuma ye
nducuahn vederihquentiyon yahn
Dendiohs, 10 ne nducote ritahno
ne ihyan ne, hua rendotenan
ne tạma nạn vederihquentiyon.
Tahque yudo vederihquentiyon
yahn ye che co vederihquentiyon
yahn nducoyạca ángel mạn, vaco
chihngạ mạn. 11 Cuahn che
chitahno ne Dihvo vo Jesucristo ne,
chacondạh vedạme ne costumbre
che renan seña ihyan. Namin
chihcomạn ne vedeyeno yahn mạn
ne, ne chichahtino ne Dihvo vo,
nedin yahn ye nchuhn. 12 Cuahn
che chedenune nchuhn, nevah-
necun ne Dihvo vo Jesucristo
ne, anduhnecạ ndete che chih
ne dạma nduco ye, chihcomạn
ne che rahtendihco ne nunde.
Mạn ne, nduhcạ che numacuahn
vederihquentiyon chahte ndede-
tuhche Dendiohs Dihvo vo vạn
tenạhn ne, tihcạ ndahcorun ye
nchuhn, ndo ne ihyan ra yahn che
chitahno ne ihyan. 13 Ro menạn
me ne, ạma yahn chenan nchuhn
nạn Dendiohs, nedin nunde yahn
ne. Avạne ne, ihyan tạma nación
nchuhn, hua ndi cuande ne vạn
ihyan yahn ye. Ate mạn ne, a
ndedevahn ye nchuhn, chitahno
ne Dihvo vo Jesucristo, nchahco
ye nunde yahn ne. 14 Nchahco
ye nducuahn nunde yahn ne che
chahtendihco ne, chahcotạhn
ne vederihquentiyon yahn ye.
Ndedevahn ye nchuhn, dechuh ye
Dihvo vo Jesucristo, quenan yạh
ye nạn cruz, nedihve ye nunde
yahn ne. 15 Dihvo vo Jesucristo ne,
chih ye nạn cruz, ne nduco chemin
ne, ndạhco ndiya ye vaco chihngạ
nạn nducoyạca ihyan, chehnevi ye
vederihquentiyon yahn.

Nahn che ndedecadino vo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs

16 Chemin che hua ndạhcạ che
ndạhchenan ihyan nchuhn nạn
che reh ne mạn, nạn che rih ne
mạn, yahn che hua rahte vihco
ne cuahn che renuhnde iyo mạn,
yahn che hua redin ne dehtenduh
vihco mạn, yahn che hua rahte-
tuhno ne ro sạbado mạn. 17 Hua
nduh rigonun chihve dehtenduh
chemin chan che riquendi ihyan.
Vederihquentiyon che tahque
rigonun chihve ne, che ndedevahn
Dendiohs uvo che ritahno vo Dihvo
vo Jesucristo. 18 Hua cuahnecun
ne che cahncheh ihyan nchuhn,
conun ye nchuhn che quendi ne
yune yahn ye, din cạ ne che necun
ne, te ihyan chahn ne, rendeva
ye yavenạn ángel mạn, rente ye
demạn yahn dehtenduh che nde
hua rendihche ye mạn, redin yạde
ye, ndere rendonan mạn ye ihyan
che ạma devano ye mạn, 19 hua
riquendi ye vederihquentiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan
min che ndinạn ye yuhn vo mạn.
A Dihvo vo Jesucristo che ndi ye
tin yahn nducoyạco vo che yahn
Dendiohs uvo, ne redin ye che ạma
cuạn no ndi vo nduco vih, rinan ye
uvo che cotahno ndah vo nduhcạ
che nahn Dendiohs.
20 Nducote anduhnecạ ndete che
a chih nchuhn nduco Dihvo vo
Jesucristo, chihcomạn ne vededevano yahn ihyan iyehnse ne, 21 hua
redin yahn che dinahn ne che
rạhn sạhn chahn tuhcạ: “Hua

toh ne chu, hua toh ne chạ, hua
cheh ne chu, hua cheh ne chạ, te
cạhnda." 22 Nducuahn dehten-
duh chemin chan che rihco yudo
se yahn ne, demạn vederihquen-
tiyon yahn ihyan, nde hua regu.
23 Vederihquentiyon che tihcạ ri-
hco yudo se ne, rivahn che ạma
devano se, rinan se ihyan chenạhn
cạva che tahque cotahno ye Den-
diohs mạn, cạva che tahque cuah-
tenan cuma ye vedenecun mạn,
cạva che tahque cạh rihn mạn ye
ihyan mạn, ate hua richihve cạva
che cạhco tạn che cuahtechica ye
vedeyeno yahn mạn ye, cuahtendi-
hco ye nunde.

3

1 Mạn che a ndedevahn Dihvo vo
Jesucristo nchuhn ne, anduhnecạ
ndete che a ntuche ne nduco ye
vạn tenạhn. Chemin che nahn
che codin nun ino ne cạva che co
cuahtenan ne vahchetero nạn che
va ye lạdo tạh cuạco Dendiohs.
2 Ndotenan che ndedecadino ne,
nahn yahn ne dehtenduh che
va muhn iyehnse ne, codin nun
ino ne cạva che co cuahtenan ne
vahchetero. 3 Cuenecạhco ne te
anduhnecạ ndete che a chih ne
dạma nduco Dihvo vo, ne mạn che
ritahno ne ihyan ne, nedin yahn
Dendiohs nchuhn. 4 A yahn che
ritahno vo Dihvo vo Jesucristo che
va che cuahtenan vo vahchetero,
ne cuahn che ndaconan chi tun
ye numacuahn vederihquentiyon
chahte yahn ye ne, nedin dạma ye
uvo nạn ye.

Nduhcạ che nahn che cuahtechico vo

5 Nducote tihcạ ne, cuih-
comạn nchuhn che rahtechica
ne vedeyeno yahn mạn ne, rah-
tendihco ne nunde. Hua ndere
cuahtenan ne nduco ihyan che
hua nihnevạco ne nduco ye
mạn, hua din ne dehtenduh che
chihngạ mạn, nde hua din yahino
ne tume, te nunde min ne, a
dạma nduco nunde che rendeva
ihyan yavenạn dehtenduh che
ndere redin ye dendiohs yahn
ye. 6 Ihyan che rahcotạhn ye
yahn Dendiohs, rahtendihco ye
nunde che tuhchan ne, va che
din Dendiohs castigo yah ihyan.
7 Ro menạn me ne, namin nduco
nchuhn chahtendihco ne ndu-
cuahn nunde che tuhchan. 8 Ate
mạn ne, nahn che cạhcomạn ne.
Namin nahn che cạhcomạn ne che
ri tạn ne mạn, che rahtenun ino
ne vedetạn mạn, che redin tạn ne
mạn, che ra ne cạnda ihyan mạn,
che rạhn ne ndudo chihngạ mạn.
9 Hua cahncheh ne vih, te nchuhn
ne, a chihcomạn ne vedeyeno
yahn mạn ne che chahtechica
ne ro menạn, chahtendihco ne
nunde. 10 Mạn ne, a ndedevahn
Dendiohs nchuhn, ndahcorun
ye vederendedecadino yahn ne,
din ye che ndo ne anduhnecạ
ihyan ra. Ro ro rinan ye nchuhn
cạva che nde tahque runecạde
cuahtechica ne, nde conan conahn
ne vederihquentiyon yahn ye, ndo
ne ihyan nduhcạ che nahn ye.
11 Dehve din yahn, a ihyan nación
yahn Israel uvo, o ihyan tạma
nación, a chenan seña uvo, o hua,
a redin vo ntiyon yahn ihyan, o
redin vo ntiyon yahn mạn vo, te
che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo
ne, a dạma no nducoyạco vo. Che
richihve yuhn vo ne, che ritahno
vo ihyan min, ndi cuando vo vạn
ihyan yahn ye.

12 Numacuahn vedeyahino
tendạhnun Dendiohs nchuhn,
nedin yahn ye nchuhn. Chemin
che nahn che cuahtenan
cuma ne vedeyahino mạn,
vedevạhino mạn, vedenecun mạn,
vedechahtino mạn. 13 Codin
chahtino ạma tạma ne yahn vih,
ne ndete che din tạn ạma cha
nchuhn nduco vih ne, cuenchahco
ne yahn vih. Dihvo vo Jesucristo
ne, a nchahco ye yahn nchuhn,
ne nahn che quendi ne yune yahn

ye, nchahco ne yahn vih. 14 Nạn
nducuahn ne, codin yahino ne vih
cạva che ndạhcạ cuahtenan ne
nduco vih, ne ạma no ndudo co
nducoyạca ne. 15 Dendiohs din ye
che cuahtemạn chedave yahn ne,
te a cạva chemin che tendạhnun ye
nchuhn, ạma cuạn co no ne nduco
vih. Nahn che necạh ne nundihve
cuahn ihyan yahn nducuahn che
din ye nduco ne. 16 Cuahtenun
ino ne ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo cuahn dạma, hua
cạhcomạn ne. Numacuahn ved-
edevano cuicuahn vih ne mạn,
cuenecạh ne vedechahtino vih
ne mạn, cuahndudo ne salmo
mạn, cuita ne himno mạn, cuah
ne Dendiohs chete chedave yahn
ne, cuenecạh ne nundihve cuahn
ihyan mạn. 17 Nạn nducuahn
che redin ne mạn, che rente ne
mạn, cuenecạhco ne te va Dihvo
vo Jesucristo. Namin cuenecạh
ne nundihve cuahn Dendiohs che
cuande yahn ihyan min.

18 Nchuhn ihyan ndạhta, co-
dinahn ne yahn inchạhn ne, te
nducote ritahno ne Dihvo vo Jesu-
cristo ne, quenan cuma che tihcạ
din ne. 19 Nchuhn ihyan chạhn,
codin yahino ne ihyan ndạhta
yahn ne, hua co tạn ne nduco
ye. 20 Nchuhn decạhya, codinahn
ne nducuahn che rihquentiyon
indihte yahn ne, te chemin che
renan ino Dihvo vo. 21 Nchuhn che
vate dạya ne, hua ndere din tạn
ne nduco dạya ne cạva che hua co
ndạche. 22 Nchuhn che redin ne
ntiyon yahn ihyan, codinahn ne
yahn patrón yahn ne numacuahn
chedave yahn ne. Ndạhcạ codin ne
ntiyon yahn ye cuahn dạma, ndiyu
demạn cuahn che rendihchero ye
nchuhn, te nducote ritahno ne
Dendiohs ne, tihcạ nahn che din
ne. 23 Nducuahn ntiyon che redin
ne ne, codin ne nduco vedeyeno,
cuenecạhco ne te va Dihvo vo
Jesucristo. 24 Cuedevano ne te
ndete che tihcạ dinahn ne ne,
redinahn ne vederihquentiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo, ne mạn
ye ndạhco menun ye yahn ne,
ndeva ye nchuhn, cuahtenan ne
vahchetero. 25 Namin cuedevano
ne te ihyan che duhtuno ihyan ye
ne, va che co ye castigo yahn nunde
yahn ye. Ndạhco menun Dendiohs
yahn ye tunoca che nedin ye. Hua
dehve rạhco ne, te Dendiohs ne,
dạma no rendihche ye nducoyạca
ihyan.

4

1 Nchuhn che chenan cuma ne
mozo yahn ne, cuihquentiyon ne
ihyan nduhcạ che redin yahn, hua
din tạn ne nduco ye. Cuenecạhco
ne te namin nchuhn ne, va Dihve
ne Jesucristo vahchetero.

2 Nducoyạca nchuhn ne,
cuahteyạn ne cuahn dạma, covạh
ne mạn, cuenecạh ne nundihve
cuahn Dendiohs mạn. 3 Cuica ne
Dendiohs che din ye che ndạca
yune che cuahndudo nuhn ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo,
ndudo min che hua devano ihyan
ro menạn. A yahn che rahndudó
ndudo min che quenún vạcoyạhn.
4 Cuica ne Dendiohs che conan ye u
che cuahndudó nduhcạ che redin
yahn cạva che conahn ihyan.

5 Nạn nducuahn che redin
nchuhn vạn ihyan che hua ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo ne, nahn che
nduco rino nduco ndah cạva che
ndạca yune che yạhve ne ihyan,
ne cotahno ye. 6 Nạn ndudo yahn
ne ne, nahn che runecạde ne.
Namin nahn che devano ne tạcạ
ndahconan ne yahn dehtenduh
che tumerune queri ạma ihyan.

Renecạh Pạblo Dendiohs ihyan

7 Dihno vo Tíquico che yahino
vo sạhn ne, ạma ndah redinahn
se, rinan se u nạn ntiyon yahn
Dihvo vo Jesucristo. Sạhn min
nte cuande se nchuhn nduhcạ che
quenán muhn. 8 Dechúh sạhn tạn
cạva che nte cuande se nchuhn

nduhcą̱ che chenan nuhn muhn mąn, cą̱va che necą̱h yąn se che-
dave yahn ne mąn. 9 Dihno vo Onésimo, sąhn yąn vą̱co ne, che
yahino vo sąhn mąn, che ndą̱hcą̱ redinahn se nąn ntiyon yahn Di-
hvo vo mąn ne, namin nduco se cuenchi se tąn. Sąhn sih nte
cuande se nchuhn yahn dehten-
duh che ri muhn.

10 Aristą̱rco che dąma quenun se vą̱coyą̱hn nducó ne, dechuh se
Dendiohs yahn nchuhn. Namin Mą̱rcos sąhn vih Bernabé ne,
dechuh se Dendiohs yahn ne. Sąhn min ne, a nté nduco nchuhn yahn
se. Cuenevahnecun ne sąhn ndete che denąn chi se tąn. 11 Namin
Jesús che namin duche se Justo ne, dechuh se Dendiohs yahn nchuhn.
Vąn ihyan nación yahn Israel che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo
ne, atenąn sąhn chahn che rinan se u nąn ntiyon yahn Dendiohs,
rendą̱cá vedechahtino chahte. 12 Epafras, tąma sąhn yąn vą̱co ne,
che redin se ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, dechuh se Dendiohs
yahn nchuhn. Sąhn min ne, cuahn dąma ąma rica se Dendiohs che
din ye che quendi nchuhn cotahno ne numa ino ne mąn, dinahn ne
nducuahn vederihquentiyon yahn ye mąn. 13 U devano cuą̱có nduhcą̱
che ąma rendedecadino se cą̱va nchuhn mąn, dihno vo che vate ye
yąn Laodicea mąn, yąn Hierápolis mąn. 14 Doctor Lucas che yahino
vo ihyan mąn, Demas mąn ne, dechuh ye Dendiohs yahn ne.

15 Cuenecą̱h nchuhn Dendiohs dihno vo che vate ye yąn Laodicea
mąn, Ninfas mąn, dihno vo che rendo dąma ye vą̱co ye, rendeva ye
yavenąn Dendiohs mąn. 16 Cuihno ndihchenan nchuhn cą̱ca cuh tąn
ne, cuedechuh ne yąn Laodicea, ndihchenan dihvo vo che vate ye
min. Namin condihchenan ne cą̱ca che dechúh yahn ihyan chahn.
17 Cą̱hma ne co ne Arquipo che ndą̱hcą̱ dinahn ye ntiyon che ndi-
hco Dihvo vo Jesucristo tą̱h ye.

18 Nąn che rente nuhn Dendiohs nchuhn nąn cą̱ca cuh ne, mą́n
dirún. Cuenecą̱hco ne te u ne, vą̱coyą̱hn quenún. Dendiohs din
yahino ye nchuhn. Tihcą̱ co.

CA̱CA CHE DIRUN SAN PA̱BLO MENA̱N, DECHUH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YA̱N TESALONICA

1 Nchuhn, ihyan yahn Dendiohs
Chida ma̱n, yahn Dihvo vo Je-
sucristo ma̱n, che vate ne ya̱n
Tesalónica, u Pa̱blo nduco Silas
nduco Timoteo, dirun nuhn yahn
ne. Chido vo Dendiohs ma̱n, Dihvo
vo Jesucristo ma̱n, din yahino ye
nchuhn, din ye che nda̱hca̱ cuaht-
enan ne.

Nduhca̱ che chitahno ihyan ya̱n Tesalónica

2 Cuahn da̱ma reneca̱h nuhn
nundihve cuahn Dendiohs ca̱va
nducoya̱ca nchuhn, reva̱h nuhn
ca̱va ne. 3 Cuahn da̱ma ren-
tihyon ya̱n nuhn na̱n Chido
vo Dendiohs yahn ntiyon che
redin nchuhn ma̱n, nduhca̱ che
ritahno ne Dihvo vo Jesucristo,
yahino ne ihyan ma̱n, nduhca̱
che rechuhrihn ne numacuahn
vedenecun, ndichahtino ne ihyan
ma̱n. 4 Dihno nuhn, Dendiohs
ne, yahino ye nchuhn. Devano
nuhn te ma̱n ye tenda̱hnun ye
nchuhn. 5 Cahndudo nuhn ndudo
yahn Dihvo vo Jesucristo numa
ino nuhn, chihnevan nchuhn, ne
numacuahn vederihquentiyon din
Vaco Ndah yahn Dendiohs che
chitahno ne. A devano nchuhn
nduhca̱ che chahtechica nuhn va̱n
ne ca̱va che ndah yahn ne.

6 Quendi nchuhn nduhca̱ che
chicuahn Dihvo vo Jesucristo
ma̱n, nduhca̱ che chicuahn nuhn
ma̱n. Andahre a̱ma chuhrihn
ne, ate din Vaco Ndah yahn
Dendiohs che nevahnecun ne
ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo
numacuahn vedeyeno. 7 A̱ma
ya̱hn ihyan, ya̱hn yahn Macedonia
ma̱n, Acaya ma̱n, chihco ye cuda̱do
nduhca̱ che chitahno nchuhn
Dihvo vo Jesucristo, ne namin
chitahno ye ihyan. 8 Tihca̱ chi che
chetuhn ndudo yahn Dihvo vo va̱n
nchuhn. Ndiyu dema̱n ya̱hn yahn
Macedonia ma̱n, Acaya ma̱n, te
numachahte devano ihyan nduhca̱
che redinahn nchuhn ndudo yahn
Dendiohs. Nde nuhn, metah deh
cuande che ca̱hma nuhn, 9 te nde
ma̱n ihyan chahn rente cuande
ye nuhn nduhca̱ che nevahnecun
nchuhn nuhn, chihcoma̱n ne de-
htenduh che redin ihyan dendiohs
yahn ye, ne chitahno ne Dendiohs,
ihyan min che quenduche ye,
ndeva ne yavena̱n ye. 10 Rente
ye yahn Dihvo vo Jesucristo,
Da̱ya Dendiohs, ihyan min che
ndedetuhche Dendiohs ihyan va̱n
tena̱hn, ihyan min che ndedevahn
ye uvo yahn castigo yah che va che
cuahno co ihyan nunde. Namin
rente ye nduhca̱ che chenan rino
nchuhn che ca̱ca ye vahchetero,
ndaconan chi tun ye.

2

Nduhca̱ che cahndudo Pa̱blo Ndudo yahn Dendiohs

1 Dihno nuhn, a ma̱n nchuhn
devano ne te chichihve ntiyon che
din nuhn va̱n ne. 2 Andahre a̱ma
chuhrihn nuhn ro mena̱n, din ta̱n
ihyan ya̱n Filipos nduco nuhn, ate
Dendiohs ne, chinan ye nuhn, ne
numa ino nuhn cahndudo nuhn
ndudo ndah yahn ye va̱n nchuhn.
3 A devano cua̱co nuhn te ndudo
ndah che rahndudo nuhn. Hua
ndere rahndudo nuhn dehtenduh
ndudo ca̱va che cahncheh nuhn
ihyan. 4 Tenda̱hnun Dendiohs
nuhn, ne chihquentiyon ye che
cuahndudo nuhn ndudo nda̱h
yahn ye. Nducuahn chemin che
rahndudo nuhn. Hua retumaca̱h
nuhn andahre hua renan ino
ihyan, te Dendiohs ne, tihca̱ nahn
ye. A ihyan min che rendihche

ye chedave yahn nuhn. 5 Hua nte
yạde nuhn nduco nchuhn cạva che
te ne tume nuhn. A devano mạn
nchuhn chemin, nde Dendiohs
ne, a devano ye. 6 Andahre
nuhn ne, nduhcạ intiyahn che
dechuh Dihvo vo Jesucristo, ate
hua renuhn nuhn che ndeva ihyan
yavenạn nuhn. 7 Tahque ndah
ne, chahtechica nuhn numacuahn
vedenecun. Chahtenan nuhn
vạn nchuhn, din yahino nuhn
nchuhn nduhcạ che yahino ihyan
ndạhta dạya ye che retạve ye
nduco cudạdo. 8 Ạma yahino nuhn
nchuhn. Chemin che chicuahn
nuhn ndudo ndah yahn Dendiohs
nchuhn, nde mạn nuhn, chihco
mendạhn nuhn cạva ne. 9 Dihno
nuhn, namin a devano nchuhn
nduhcạ che chuhrihn nuhn, din
nuhn ntiyon nde ro nde rạhn cạva
che ndạca che chuhnun nuhn.
Tihcạ din nuhn numacuahn ro che
chahtenan nuhn yạn vạco nchuhn,
cahndudo nuhn ndudo ndah yahn
Dendiohs, te hua nahn denduh
nuhn nde ạma cha nchuhn.

10 Nduco cudạdo chahtenan
nuhn vạn nchuhn, nde ạma nunde
hua chahtendihco nuhn. A mạn
nchuhn a devano ne, nde Dendiohs
ne, a devano ye. 11 Namin a
devano nchuhn te necạh yạn
nuhn chedave yahn ne nduhcạ
che renecạh yạn ihyan chedave
yahn dạya ye. 12 Tihcạ din nuhn,
chicuahn nuhn nchuhn nduhcạ
che va che cuahtechica nchuhn
nduco cudạdo, te nchuhn ne, ihyan
yahn Dendiohs, ihyan min che
ạma yudo vederihquentiyon yahn
ye.

13 Cuahn che cahndudo nuhn
ndudo yahn Dendiohs, chihnevan
nchuhn ne, nevahnecun ne, te
chenahn ne che chemin che veder-
ihquentiyon yahn Dendiohs, ndiyu
yahn ihyan iyehnse. A ndudo min
che redin che ndah nduco nchuhn
che chitahno ne. Chemin che
cuahn dạma renecạh nuhn nundi-
hve cuahn Dendiohs. 14 Dihnó,
nduhcạ che redin ihyan nación
yahn Israel che rechuhrihn ihyan
che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo
che vate ye estạdo yahn Judea,
tihcạ rechuhrihn nchuhn, redin
ihyan yạn vạco ne. 15 A ihyan
nación yahn Israel chahn che chi-
hno ye Dihvo vo Jesucristo. A
ihyan ndico yahn ihyan chahn che
chihno ye ihyan profeta a rạhn
me. Mạn ne, a ihyan chahn tun
che redecạno ye nuhn. Hua re-
dinahn ye che rihquentiyon Den-
diohs. Nde ạma ihyan hua ri
rendihche ye. 16 Rihca tạn ye che
cuahndudo nuhn, cahnevan ihyan
nación chenạhn cạva che ndede-
vahn Dendiohs ihyan nduhcạ che
ndedevahn ye uvo. Nduco tihcạ
din chahte nduh ye nunde yahn
ye. Ate mạn che cuạco ne, a vate
ye vedeyah, ri ye castigo yah yahn
Dendiohs.

Nahn cạhn Pạblo tạma yune,
quendihchero ye ihyan yạn
Tesalónica

17 Dihnó, cuahn che ndạca nuhn
vạn nchuhn ne, ạma chi rạn nuhn.
Andahre yahn chenan nuhn, ate
ạma renecạhco nuhn nchuhn, ạma
nahn ndaconan chi nuhn quendi-
hchero nuhn nchuhn. 18 U Pạblo
ne, ạma ndeh yune nahn chí mạn,
ạma náhn che chi nuhn mạn. Ate
queri ạma yune ne, din vạhche
chundah. 19 Ạma yeno nuhn che
chitahno nchuhn Dihvo vo Jesu-
cristo. Cuahn che naconan chi tun
ye ne, ạma co yeno nuhn, te ro min
ne, co ro ntiyon che din nuhn vạn
nchuhn. 20 A cạva nchuhn che ạma
yeno nuhn.

3

1 Ro che ạma ndedecadino nuhn
cạva nchuhn ne, chihco dạma
ino nuhn che cuahtenan nuhn
demạn nuhn yạn Atenas, 2 ne
dechuh nuhn dihno vo Timoteo
cạva che necạh yạn se chedave
yahn nchuhn. Sạhn min ne, nduco

se nuhn, redin se ntiyon yahn Dendiohs, rahndudo se ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. 3 Dechuh nuhn sạhn, te hua nahn nuhn che co rạn nchuhn yahn dehtenduh che rechuhrihn ne. A devano mạn ne te va che chuhrihn vo. 4 Cuahn che chenan ca nuhn nduco nchuhn ne, a rente nuhn nduco ne te va che chuhrihn vo. Mạn ne, a chinạhn ndudo min. A rendihche ne. 5 Nducote ametah chichá che rendedecadinó cạva nchuhn ne, dechúh che tumeruné ndete che riquendi nchuhn ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. Ndedecadinó te co a detohnan chundah ntiyon che din nuhn, din se che chihcomạn ne che chitahno ne.

6 Ate mạn ne, a ndaconan Timoteo, ne nte cuande se nuhn nduhcạ che riquendi nchuhn ritahno ne mạn, nduhcạ che chenan cuma ne vedeyahino mạn. Namin nte cuande se nuhn che renecạhco nchuhn nuhn numacuahn vedeyahino, nahn ndihchero ne nuhn nduhcạ che nahn ndihchero mạn nuhn nchuhn. 7 Dihnó, chemin che andahre ạma rechuhrihn nuhn, ate ạma yeno nuhn mạn che checadino nuhn nduhcạ che riquendi nchuhn ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. 8 Ạma vedechahtino cạva nuhn che tihcạ riquendi nchuhn ritahno ne Dihvo vo. 9 Nde hua rentạquino nuhn tạcạ necạh nuhn nundihve cuahn Dendiohs yuhn vo che ạma yeno nuhn cạva nchuhn. 10 Nde ro nde rạhn revạh nuhn che nahn ndihchero nuhn nchuhn, cacuahn ca nuhn nchuhn che quendi ne cotạhno ne numa ino ne.

11 Ạma nahn nuhn che mạn Chido vo Dendiohs mạn, Dihvo vo Jesucristo mạn, te yune ye che chi nuhn quendihchero nuhn nchuhn. 12 Nahn nuhn che din Dihvo vo che conahn ndah ne vederihquentiyon yahn ye, din yahino vih ne mạn, din yahino ne nducoyạca ihyan mạn, nduhcạ che yahino mạn nuhn nchuhn. 13 Namin nahn nuhn che din ye che quendi nchuhn cotahno ne ihyan numa ino ne, cạva che ndạ ro che ndạ ye nduco ihyan yahn ye ne, dave yavenạn ne nạn Chido vo Dendiohs.

4

Nduhcạ che nahn Dendiohs che cuahtenan ihyan

1 Dihnó, mạn ne, va ạma nạn che rihquentiyon nuhn nchuhn numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Nchuhn ne, a ca cuande ne yahn nuhn nduhcạ che nahn Dendiohs che cuahtenan vo iyehnse, ne tihcạ chenan ne nduco vih. Ate nahn nuhn che nde tahque ndạhcạ cuahtenan ne.

2 A devano nchuhn nduhcạ che chicuahn nuhn nchuhn numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. 3 Nahn Dendiohs che dave yavenạn nchuhn nạn ye. Hua ndere cuahtenan ne nduco ihyan che hua nihnevạco ne nduco ye. 4 Queri ạma nchuhn, cuahtenan cuma ne ndạhta yahn ne nduco vedino vedenecun. 5 Hua ndere cuahtechica nchuhn vedeyeno yahn mạn ne, nduhcạ che vatechica ihyan che nde hua devano ye che va Dendiohs. 6 Hua tihcạ cuahtechica nchuhn, cuahtendihco ne nunde nạn ihyan, te Dihvo vo Dendiohs ne, din ye castigo ihyan yahn nunde che tuhchan, nduhcạ che a te cuande nuhn nchuhn. 7 Dendiohs ne, a tendạhnun ye uvo, ne nahn ye che dave yavenạn vo nạn ye. Hua nahn ye che ndere cuahtechico vo. 8 Adecoduhno ihyan che hua redinahn ye che tihcạ rihquentiyon nuhn ne, hua rahcotạhn ye vederihquentiyon yahn ndere ihyan, te rahcotạhn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs, ihyan min che rete ye Vaco Ndah yahn ye uvo. 9 Me nduhcạ che va che din yahino nchuhn vih

ne, nde hua redin fuerza che
dirun nuhn yahn ne, te a mạn
Dendiohs chicuahn ye nchuhn che
din yahino vih ne. 10 Dihnó, a redin
yahino nchuhn nducoyạca ihyan
che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo
che vate ye yạhn yahn Macedonia,
ne ạma nahn nuhn che tihcạ
quendi ne. 11 Ndạhcạ cuahtenan
nchuhn. Hua condạ mendạhn
ne nạn dehtenduh che redin
ihyan. Codin ne ntiyon nduhcạ
che a te cuande nuhn nchuhn,
12 cạva che ndạhcạ chuhnun ne,
ne nevahnecun nducoyạca ihyan
nchuhn. Va che ndạ tun Dihvo
vo Jesucristo. 13 Dihnó, nahn
nuhn che codevano nchuhn yahn
dihno vo che rendạca ye iyehnse
cuh. Hua co rạn nchuhn cạva
ye, nduhcạ che redin ihyan che
hua devano ye che va che ntuche
tenạhn, ne cuahn che rih ạma
ihyan yahn ye ne, rạhco ye te
ạma yune no chihnonan yahn ye.
14 Uvo ne, a devano vo te chih
Dihvo vo Jesucristo, ne ntuche ye.
Namin a devano vo te nducoyạca
tenạhn che chitahno ye ihyan
cuahn che chahte ye iyehnse ne, va
che ndedetuhche Dendiohs ihyan.

15 Chemin che numacuahn
vederihquentiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo rete cuande nuhn
nchuhn, te ro che ndạ tun ye
ne, nducoyạco vo che chenan ca
vo iyehnse, hua quendạhnạn vo
yahn dihno vo che a ndih ye.
16 Ndạ ro min ne, mạn Dihvo vo
Jesucristo cạca ye vahchetero.
Ura min ne, cuah ạma ndudo
nạn ro numacuahn vederihquen-
tiyon. Namin cuah ạma ángel
ndinạn. Namin cuah corneta
yahn Dendiohs. Tuhme menạn
vihca va che ntuche nducoyạca
tenạhn che chitahno ye Dihvo
vo Jesucristo. 17 Cuihno min ne,
nducoyạco vo che chenan ca vo
iyehnse, ndedecuan Dendiohs
uvo dạma nduco ihyan chahn
vạn man, ne ntạhn nun vih vo
nduco Dihvo vo Jesucristo nạn ro.
Tuhme cuahtenan vo nduco Dihvo
vo numacuahn ro. 18 Nducote a
tihcạ va cạde che va che conahn
ne, cuente nchuhn yahn chemin
nduco vih, cuenecạh yạn ne
chedave yahn ạma tạma ne.

5

1 Dihnó, hua co co nuhn nchuhn
deh ro, o deh nduyo che tihcạ
conahn, 2 te a devano cuạco mạn
nchuhn te adenạn techecạde Den-
diohs yahn ihyan, nde hua duh de-
vano deh ura. 3 Cuahn che tahque
ndạhcạ vate ihyan, che nde tah
hua rendedecadino ye ne, a denạn
ndạ venecuino min nạn ye nduhcạ
che ra yah chete ndạhta che a ndạ
ura che cuacoyạhn ye, ne hua co
ndevahn ye yahn vedeyah min.
4 Ate nchuhn dihnó, nducote a chi-
tahno ne Dihvo vo Jesucristo ne,
a vateyạn ne adecodehno ura che
conahn. 5 Uvo ne, a ndedevahn
Dendiohs uvo. Ate ihyan chenạhn
ne, cạhnda yahn ye. 6 Chemin
che nahn che cuahteyạn vo cạva
che hua co man vo nduhcạ ihyan
chahn. 7 Nạhn ye ne, vateyạdo
ye, ne nạhn ye vatechica coh ye.
8 Ate uvo ne, a chitahno vo Di-
hvo vo Jesucristo, ne nahn che
runecạde cuahtechico vo. Nduhcạ
sandạdo che va deh nduco che nd-
edevahn se sạhn ne, tihcạ uvo, te
ritahno vo Dihvo vo Jesucristo, ne
cuahtenan cumo vo vedeyahino,
ndichahtino vo che ndedevahn ye
uvo. 9 Dendiohs ne, tendạhnun ye
uvo, din ye che chitahno vo Dihvo
vo Jesucristo cạva che ndedevahn
ye uvo yahn castigo yah che va che
co ihyan nunde. 10 A cạva uvo che
chih Dihvo vo, ne ro che ndạ ye
ne, a ndih vo, o chenduche vo, va
che cuahtenan vo dạma nduco ye.
11 Chemin che cuiquendi nchuhn
cuenecạh yạn ne chedave yahn
ạma tạma ne.

Riyạhve Pạblo ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

12 Dihnó, nahn nuhn che nevahnecun nchuhn ihyan che rahndudo ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, riyạhve ye nchuhn, te ihyan chahn ne, chenan cuma ye vederihquentiyon. 13 Va che din yahino ne ihyan cạva ntiyon che redin ye.

Ndạhcạ cuahtenan ạma tạma ne nduco vih. 14 Dihnó, nahn nuhn che yạhve nchuhn dihno vo che hua nahn din ye ntiyon mạn, cuenecạh yạn ne chedave yahn ihyan che rạn ye mạn, cuenan ne ihyan che hua ndah ritahno ye mạn, codin chahtino ne yahn nducoyạca ye mạn.

15 Cuihco nchuhn cudạdo. Hua dạma co ne nduco ihyan che redin tạn ye nduco ne. Tahque ndah ne, codin nun ino ne, codin ne che ndah nduco vih mạn, nduco nducoyạca ihyan mạn.

16-17 Cuahn dạma cuenecạh yạn nchuhn chedave yahn ne mạn, covạh ne mạn. 18 Adehno che cuahno co nchuhn ne, cuenecạh ne nundihve cuahn Dendiohs. Tihcạ nahn Dendiohs che dinahn nchuhn. Chemin che dechuh ye Dạya ye Jesucristo.

19 Hua cuahcotạhn nchuhn vederihquentiyon yahn Vaco Dendiohs. 20 Cuenevahnecun ne ndudo che recạh Dendiohs che rente ihyan nduco ne. 21 Cuihco nchuhn cudạdo yahn ndudo che rihnevan ne. Cha che ndah ne, codinahn ne. 22 Hua nevahnecun ne nde ạma nạn dehtenduh che chihngạ.

23 Dendiohs, ihyan min che redin ye che rahte dihn chedave yahn ihyan, mạn ye nchahco ye nunde yahn nchuhn, nedin dave ye chedave yahn ne. Ndạ ro che ndạ Dihvo vo Jesucristo ne, ndeva ye nchuhn. 24 A ihyan min che tendạhnun ye nchuhn. Va che dinahn ye nducuahn, te redinahn ye ndudo yahn ye.

25 Dihnó, covạh nchuhn cạva nuhn.

26 Cuenecạh nchuhn Dendiohs nducoyạca dihno vo numacuahn vedenecun.

27 Numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo rihquentiyón che cuahndudo nchuhn cạca cuh, cahnevan nducoyạca dihno vo.

28 Dihvo vo Jesucristo din yahino ye nchuhn. Tihcạ co.

CA̱CA CHE DIRUN SA̱N PA̱BLO ADIVE, DEHCŪH YE YAHN IHYAN YAHN DENDIOHS CHE VATE YE YA̱N TESALONICA

1 Nchuhn, ihyan yahn Chido vo
Dendiohs ma̱n, yahn Dihvo vo Je-
sucristo ma̱n, che vate ne ya̱n
Tesalónica, u Pa̱blo nduco Silas
nduco Timoteo, dirun nuhn yahn
ne. 2 Chido vo Dendiohs ma̱n, Di-
hvo vo Jesucristo ma̱n, din yahino
ye nchuhn, din ye che nda̱hca̱
cuahtenan ne.

Va che techeca̱de Dendiohs yahn nducoya̱ca ihyan nunde

3 Dihnó, numacuahn ro renecah
nuhn nundihve cuahn Dendiohs
ca̱va nchuhn. A tihca̱ va che neca̱h
nuhn nundihve cuahn ihyan, te
queri a̱ma ro ne, nde tahque
ritahno ne Dihvo vo Jesucristo
ma̱n, nde tahque yahino vih ne
ma̱n. 4 Chemin che adecotino
che renda̱ nuhn va̱n ihyan che
ritahno ye Dihvo vo ne, rente nuhn
numacuahn vedeyeno nduhca̱
che riquendi nchuhn ritahno ne
Dihvo vo numacuahn chedave
yahn ne, andahre a̱ma ndeh na̱n
dehtenduh che rahno ri ne ma̱n,
rechuhrihn ne ma̱n. 5 Hua cua
ne cuda̱do, te Dendiohs yuhn
vo retechecade ye numa cua̱co.
Cuahn che cuihno techeca̱de ye ne,
ndeva ye nchuhn, cuahtenan ne
na̱n che rihquentiyon ye. A va che
cuahtenan ne min, te yahn chemin
che rechuhrihn ne.
6 Va che din Dendiohs castigo
ihyan che redin ye che rechuhrihn
nchuhn. 7 Cuahn che ca̱ca Dihvo vo
Jesucristo vahchetero nduco ángel
yahn ye, cuhnde ro ye numacuahn
vederihquentiyon yahn ye va̱n
ruchiya̱hn che ca̱ca na̱n ro ne,
cahnevi Dendiohs nducuahn che
rechuhrihn vo. 8 Nda̱ ro min ne,
nducoya̱ca ihyan che hua chitahno
ye Dendiohs, hua dinahn ye ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo
ne, din Dihvo vo castigo ihyan.
9 ¡A̱ma chahte vederihquentiyon
yahn Dihvo vo! ¡A̱ma yudo na̱n
va ye! Ihyan che ndinda ye ne,
a̱ma yahn na̱n va Dihvo vo, min
va che cuahtenun ye, co ye castigo
numacuahn ro. 10 Cuahn che
ndaconan chi Dihvo vo ne, ndeva
ihyan yahn ye yavena̱n ye, ne a̱ma
ndah ro yahn ye, te a chitahno ye
ihyan. Namin a̱ma ndah ro yahn
nchuhn, te a chitahno ne ndudo
yahn ye che cahndudo nuhn.
11 Yahn che tihca̱ va che conahn
ne, chemin che reva̱h nuhn ca̱va
nchuhn ro ro, rica nuhn Dendiohs
yuhn vo ca̱va che nda̱hca̱ quendi
nchuhn, ne hua nto ino ye che
a tenda̱hnun ye nchuhn. Namin
rica nuhn ihyan che numacuahn
vederihquentiyon yahn ye din ye
che conahn nduco nchuhn ndu-
cuahn che ndah ma̱n, conahn ndu-
cuahn ntiyon che nahn din ne
yahn che ritahno ne Dihvo vo Je-
sucristo ma̱n. 12 Nduco tihca̱ ne,
ndeva ihyan yavena̱n Dihvo vo.
Namin ndeva ye yavena̱n nchuhn
yahn che Chido vo Dendiohs ma̱n,
Dihvo vo Jesucristo ma̱n, yahino ye
nchuhn.

2

Va che nda̱ a̱ma sa̱hn ndinda

1 Dihnó, nducote va che ndaco-
nan chi tun Dihvo vo Jesucristo,
nedin da̱ma ye nducoya̱co vo,
conduco vo ihyan ne, va a̱ma
ndudo che co nuhn nchuhn. 2 Hua
cuahnecun nchuhn che cahncheh
nde a̱ma ihyan nchuhn. Andahre
ca̱hma a̱ma vaco che a nda̱ Dihvo
vo Jesucristo ma̱n, andahre cuah-
ndudo ihyan che a nda̱ ye ma̱n,
andahre dechuh ihyan ndudo
yahn ne che a nda̱ ye ma̱n, din ca̱ ye
che nuhn dirun nuhn yahn ne, ate

nde hua cotahno ne, nde hua dihya
ne co. 3 Hua tumecạh ne yahn
nde ạma ihyan che tihcạ nahn
cahncheh ye nchuhn. Numanahn
che metah ndạ ro min ne, va che
necuan ihyan, co tạn ye nduco
Dendiohs. Namin va che ndạ ạma
sạhn ndinda. 4 Sạhn min ne, co tạn
se nduco nducuahn che rendeva
ihyan yavenạn, redin vahn ye
Dendiohs. Nde condạ se chete
yạco chahte yahn Dendiohs, ndere
cuahndudo se che sạhn min che
Dendiohs.
5 Cuenecạhco nchuhn. Ro
menạn me cuahn che quenán
nduco nchuhn ne, a rạ́hn rí
nchuhn che tihcạ va che co. 6 A
devano nchuhn duh che redin
vạhche yahn sạhn min mạn ro cuh,
cạva che hua co chi se nde ndạ
ro yahn se. 7 Vederihquentiyon
chihngạ che va cuạhn ndeh ne, a
va iyehnse cuh. Mạn ne, adeche
cuavi cha che redin vạhche yahn,
8 tuhme ndạ sạhn ndinda me. Ate
cuahn che ndạ Dihvo vo Jesucristo
ne, decuihno ye sạhn. 9 Sạhn
ndinda me ne, quenan cuma se
vederihquentiyon chahte yahn
chundah, ne ạma ndeh nạn ved-
erihno din se numacuahn vederih-
ncheh. 10 Cahncheh se nducoyạca-
ihyan che va che conda ye, che
hua chitahno ye ndudo cuạco cạva
che ndevahn ye. 11 Chemin che
cuahnecun Dendiohs che cotahno
ye vederihncheh min. 12 Tihcạ va
che conda nducoyạca ye, te hua
nahn cotahno ye ndudo cuạco, ne
tahque ndah ye ne, riquendi ye
dehtenduh che chihngạ.

Tendạhnun Dendiohs ihyan che ndeva ye

13 Me nchuhn dihnó, yahino Di-
hvo vo Jesucristo nchuhn. Chemin
che renecạh nuhn nundihve
cuahn Dendiohs cạva ne, te nde ro
menạn ne, tendạhnun ye nchuhn
cạva che ndedevahn ye nchuhn.
Nedin dave ye chedave yahn ne
numacuahn vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn ye, din ye
che chitahno ne ndudo cuạco.
14 Te yune Dendiohs che chitahno
nchuhn ndudo che cahndudo
nuhn, te a tendạhnun ye nchuhn
cạva che ndedevahn ye nchuhn,
ne cuahtenan cuma nduco ne
vederihquentiyon chahte yahn
Dihvo vo Jesucristo.
15 Dihnó, quendi nchuhn co-
tahno ne numacuahn chedave
yahn ne che chicuahn nuhn
nchuhn mạn, che dirun nuhn
yahn ne mạn. 16 A Dendiohs che
yahino ye uvo, ne renecạh yạn ye
chedave yuhn vo numacuahn ro,
redin ye che chenan ino vo ihyan.
17 Dihvo vo Jesucristo mạn, Chido
vo Dendiohs mạn, necạh yạn ye
chedave yahn nchuhn, din ye che
cotahno ne numa ino ne, cạva che
runecạde nducuahn nạn ndudo
che rente ne mạn, nạn ntiyon che
redin ne mạn.

3

Nahn Pạblo che covạh ihyan

1 Dihnó, covạh nchuhn cạva
nuhn. Cuihca ne Dendiohs che din
ye che nun cotuhn ndudo yahn
Dihvo vo Jesucristo numachahte,
ne nevahnecun ihyan nduhcạ che
nevahnecun ne. 2 Nducote vate
ihyan che duhtuno ihyan ye, che
hua ritahno ye Dihvo vo ne, cuihca
ne Dendiohs che hua cuahnecun
ye che din tạn ye nduco nuhn.
3 Dihvo vo Dendiohs ne, redinahn
ye ndudo yahn ye. Din ye che
quendi nchuhn, cotahno ne numa
ino ne. Din ye cudạdo nchuhn
cạva che hua dehva cuahno co ne.
4 Ndichahtino nuhn Dihvo vo Den-
diohs che quendi nchuhn dinahn
ne nducuahn che te cuande nuhn
nchuhn. 5 Dihvo vo Jesucristo din
ye che quendi nchuhn cotahno ne
ihyan numacuahn chedave yahn
ne mạn, din ye che tumacadino ne
che yahino Dendiohs nchuhn mạn.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, va che din ye ntiyon

6 Dihnó, numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, rihquentiyon nuhn che cạhcomạn nchuhn dihno vo che hua nahn din ye ntiyon mạn, che hua nahn dinahn ye nduhcạ che chicuahn nuhn nchuhn mạn. 7 A mạn nchuhn devano ne te va che quendi ne nduhcạ che din nuhn cuahn che chahtenan nuhn nduco nchuhn, din nuhn ntiyon. 8 Hua ndere cheh nuhn yahn nchuhn. Nde ro nde rạhn ạma chuhrihn nuhn din nuhn ntiyon cạva che hua denduh nuhn nde ạma cha nchuhn. 9 Andahre nchuhn va che te ne che cheh nuhn, ate din mạn nuhn ntiyon, ndạca che chuhnun nuhn, te nahn nuhn che cua cuande nchuhn, ne tihcạ quendi ne din ne ntiyon. 10 Ro min ne, tuhcạ chicuahn nuhn nchuhn: "Duh che hua nahn din ntiyon ne, hua ndạhcạ che cheh." 11 A checadino nuhn te vạn nchuhn ne, vate ạma o ihyan che hua nahn din ye ntiyon. Ndere vatechica ihyan chahn rendạhchenan ye dehtenduh che redin ihyan. 12 Numacuahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo rihquentiyon nuhn che cuahte tahn ihyan chahn, din ye ntiyon, ndạca che chuhnun ye.

13 Dihnó, cuiquendi ne codin ne che ndah; hua cua dạhno ne. 14 Ndete che vate ihyan che hua nahn dinahn ye che rihquentiyon nuhn ne, cuihco nchuhn cudạdo cha ihyan che tihcạ redin ye, ne cuihcomạn ne ihyan cạva che co cuihnạn ye. 15 Hua ndihche tạn nchuhn ihyan. Cuiyạhve ne ihyan nduco ndah, te dihno ne ihyan.

16 Mạn ne, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che redin ye che rahte dihn chedave yahn ihyan, mạn ye din ye che ndạhcạ cuahtenan nducoyạca nchuhn, conduco ye nchuhn numacuahn ro.

17 U Pạblo, dirún cạca cuh, dechúh yahn nchuhn, nté Dendiohs nchuhn. Cuihco nchuhn cudạdo. Tuhcạ rahconáhn che duché nạn nducuahn cạca che redechúh. 18 Dihvo vo Jesucristo din yahino ye nducoyạca nchuhn. Tihcạ co.

CAACA CHE DIRUN SAN PABLO MENAN, DECHUH YE YAHN TIMOTEO

1 Dendiohs, ihyan min che nd-
edevahn ye uvo ne, tendahnun ye
u Pablo, che co apóstol yahn Di-
hvo vo Jesucristo, ihyan min che
ndichahtino vo ihyan. 2 Timoteo,
dechúh caca cuh yehn. Di ne,
nduhca daya mán di, te riquendi
u, ritehne numa cuaco Dihvo vo Je-
sucristo. Chido vo Dendiohs nduco
Dihvo vo Jesucristo, din yahino ye
di, din ye che nduhca conen.

Recah Pablo cudado Timoteo

3 Cuahn che metah cáhn yahn
yahn Macedonia ne, ráhn ndoque
che conen yan Efeso cava che
cahcantiyen che nguan ihyan
cacuahn ye dehtenduh che hua
cuaco, 4 cahcoman ye che ricuahn
ye ndame nan cuento man, tacá
cochi ndata yahn ye man, te de-
htenduh chemin chan ne, deman
che rahteruhn chende ihyan,
ate hua cochihve yuhn vo cava
che cotahno vo Dendiohs man,
cuahtenan vo nduhca che nahn ye
man.
5 Nducote dave yavenan vo
man, redinahn vo ndudo yahn
Dendiohs man, ritahno vo Dihvo
vo Jesucristo numacuahn chedave
yuhn vo man, chemin che nahn
Dendiohs che cuahtenan cumo vo
vedeyahino. 6 Ate vate sahn che
hua redinahn se, ne a ndere dera
derahn se. 7 Ama rahn ama ri no se
ricuahn ye ley che dirun Moisés,
ate nde che rente man se, hua
renahn se.
8 Devano vo te ley min ne,
ndah, ne va nan che cochihve.
9 Chihnde ndiyu cava ihyan che
ndah ihyan ye nan Dendiohs, ate
cava sahn nunde man, sahn che
duhtuno ihyan se man, sahn che
hua renevahnecun se Dendiohs
man, sah rihno ihyan man, sahn
che rihno se chida se man, sahn
che rihno se chaco se man, 10 sahn
che ndere rahtenan se nduco
ndahta che ndiyu ndahta yahn
se man, sahn che ndere rahtenan
se van man se nduco vih man,
sahn che reduco se ihyan man,
sahn rihncheh man, sahn che
ndere recah se ndudo yahn se
che hua cuaco man, sahn che
rahtendihco se ndeh nan ca nunde
man. 11 Dendiohs, ihyan min che
rendeva vo yavenan ye, a ndudo
ndah yahn ye che rihco yudo
yahn nducuahn nunde chemin
chan. A ndudo min che va táh che
rahndudó.

Renecah Pablo nundihve cuahn Dihvo vo Jesucristo

12 Renecáh nundihve cuahn Di-
hvo vo Jesucristo, te nde a rahn
me a devano ye che dináhn, ne
chaconahn ye u nan ntiyon yahn
ye man, rinan ye u man. 13 Tihca
din ye nducó, andahre ro menan
ne, din duche yáhn vederihquen-
tiyon yahn ye, ne chi tán nduco
ye, din tán nduco ihyan che ri-
tahno ye ihyan. Ro min ne, van
vedetundo yáhn che tihca dín, te
metah cotahnó ihyan. Ate que-
nan vahino Dendiohs u, 14 ne an-
dahre ama chahte vedetan yáhn,
ate nde tahque chahte vedeyahino
yahn ye, din che chitahnó Dihvo vo
Jesucristo.
15 Ndahca che cotahno
nducoyaca ihyan ndudo cuaco cuh
yahn Dihvo vo Jesucristo, nduhca
che nda ye muhn iyehnse cuh cava
che ndedevahn ye ihyan nunde.
Van ihyan chahn ne, u che tahque
quendihcó nunde. 16 Ate quenan
vahino Dendiohs u, ne nchahco
Dihvo vo Jesucristo nunde yáhn,
chihco ro ye che ama chahtino ye.
Tihca din ye cava che cua cuande
ihyan nunde chenahn, ne namin
cotahno ye ihyan, cuahtenan ye

vahchetero numacuahn ro. 17 Va
ạma no Dendiohs. Ihyan min ne,
hua ro ye. Hua ndạ ro che coh
ye. Ạma va vededevano yahn ye.
Ndạhcạ che ndeva vo yavenạn ye
cuahn dạma. Tihcạ co.
18 Dạyá Timoteo, nduhcạ che
rạhn ạma o dihno vo numacuahn
vederihquentiyon yahn Dendiohs,
namin rihquentiyón di che nduhcạ
sandạdo che yahino se ntiyon che
nda se, ruhn se numa ino se, tihcạ
quendi dinehn ntiyon che va tah.
19 Cotehne Dihvo vo Jesucristo nu-
macuahn chedave yehn. Codinehn
Ndudo yahn Dendiohs. Chenun
vạn ạma o se che hua nahn dinahn
se, ne chihcomạn se che ritahno se.
20 Tihcạ din Himeneo mạn, Alejan-
dro mạn. Sạhn chahn ne, a ndạhcó
sạhn tạh chundah cạva che tuma
cuahn se.

2

Nduhcạ che va che covạh ihyan

1 Menạn vihca rihquentiyón che
covạh nchuhn cạva nducoyạca
ihyan iyehnse, cuenecạh ne
nundihve cuahn Dendiohs cạva ye.
2 Covạh ne cạva nducoyạca ihyan
ndinạn mạn, intiyahn mạn, cạva
che cạhco dihn ye numachahte,
ne ndạhcạ cuahtenan vo nạn
Dendiohs mạn, nạn ihyan mạn.
3 Dendiohs, ihyan min che rend-
edevahn ye uvo ne, renan ino
ye che tihcạ din vo. 4 Ihyan
min ne, nahn ye che codevano
nducoyạca ihyan ndudo cuạco,
ne ndevahn ye. 5 Va ạma no
Dendiohs. Namin va ạma no ihyan
che rạhn nan ye ihyan iyehnse
nạn ye. Ihyan min che Dihvo vo
Jesucristo. 6 Dihvo vo ne, cahnecun
ye che chihno ihyan nunde ihyan.
Nduco tihcạ ne, nedihve ye nunde
yahn ihyan iyehnse. Ndạ ro che
nahn Dendiohs ne, din ye che
chetuhn ndudo yahn che tihcạ chi.
7 Chemin che tendạhnun ye u cạva
che co apóstol, cuahndudó ndudo
cuạco min, cacuáhn ihyan nación
chenạhn, ne cotahno ye. Nducote
ritahnó Dihvo vo Jesucristo, cuạco
che rạ́hn.
8 Nahn che numachahte covạh
ihyan chạhn numacuahn chedave
yahn ye, cuahtenan cuma ye
vedeyahino nduco vih. 9 Namin
ihyan ndạhta ne, nahn che
runecạde cuahtenun ye tino
yahn ye. Hua ndedecuco ye tin
ye. Hua ndedecuco ye ihyan
nduco tu diyạhn, o diyạhnguạn.
Hua cuahtenun ye tino diyạhn.
10 Tahque ndạhcạ che runecạde
cuahtenan ye, din ye ntiyon che
cochihve nduhcạ che redin ndạhta
che ritahno ye Dendiohs numa
cuạco. 11 Ihyan ndạhta ne, va
che cạhcovan ye Ndudo yahn
Dendiohs numacuahn vedenecun.
12 Rihquentiyón che dihn cuahte
chende ye. Hua cacuahn ye, nde
hua cạhcantiyon ye ihyan chạhn.
13 Tihcạ chihco cạde Dendiohs.
Menạn ne, dendah ye Adán. Adive
ne, dendah ye Eva. 14 Ndiyu Adán
menạn vihca quendihco ye nunde,
te dinoca ihyan ndạhta min, yahn
che cạh yune ye che chihncheh
chundah ihyan. 15 Chemin che
cạhnda va yahn nducoyạca ihyan
ndạhta, ndạ ro che cuacoyạhn ye.
Ate ndete che quendi ye cotahno
ye Dihvo vo Jesucristo, din yahino
ye ihyan mạn, dave yavenạn ye
nạn Dendiohs mạn, runecạde
cuahtechica ye mạn ne, hua dehva
co yahn ye.

3

Nduhcạ che va che cuahtechica ihyan ndinạn yahn yạco

1 Cuạco te ihyan che conan ye
ntiyon ndinạn ne, conan ye ntiyon
ndah. 2 Chemin che ihyan che
conạn ye yahn ihyan che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo ne, nahn
che ạma no ndạhta conan cuma ye,
nahn che runecạde conan ye cạva
che nde ạma ihyan hua cạhma

nunde ye yahn ye mạn, hua ricoh ye mạn, conan ye numacuahn vedino vedenecun mạn, nevahnecun ye nducoyạca ihyan mạn, ndạhcạ cacuahn ye Ndudo yahn Dendiohs mạn. 3 Ntiyon cuh ne, hua co conan nde ạma sạhngoh, nde ạma sạhn che doh ino se mạn, nde ạma sạhn che ndichahtino se tume mạn. Atenạn ihyan che necun ye mạn, chahtino ye mạn, co conan ye ntiyon cuh. 4 Nahn ạma ihyan che ndạhcạ rihquentiyon ye vạco ye mạn, redinahn dạya ye yahn ye mạn, renevahnecun ihyan mạn. 5 Nahn ạma ihyan che tihcạ ye, te ndete che hua devano ye cạhcantiyon ye vạco mạn ye ne, hua co cạhcantiyon ye ihyan yahn Dendiohs. 6 Nahn ạma ihyan che a rạhn ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, te ndete ạma ihyan che cade canạn ritahno ye ne, denạn din yạde ye, ne co ye castigo yahn Dendiohs nduhcạ che chahno chi chundah. 7 Namin nahn ạma ihyan che, nde ihyan che hua ritahno ye, nevahnecun ye ihyan cạva che hua cora nde ạma nạn vedecuihno yahn ye, din chundah.

Nduhcạ che va che cuahtechica ihyan che cuahtenan ye ntiyon yahn yạco

8 Tihcạ ihyan che cuahtenan ye ntiyon yahn yạco, nahn che runecạde ye, che hua o nạn o chende ye mạn, che hua ricoh ye mạn, che hua ndichahtino ye tume mạn. 9 Nahn ihyan che riquendi ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo numacuahn chedave yahn ye. 10 Nahn che a rendihche ndah ihyan ndiyạco ihyan. Ndete che ametah deh che redin vạhche yahn ye ne, tuhme co cuahtenan ye ntiyon cuh. 11 Ndạhta yahn ihyan chahn ne, namin nahn che runecạde ye mạn, redinahn ye ndudo yahn ye mạn, hua ricoh ye mạn, hua nte ye cuendo mạn. 12 Ạma ihyan che conan ye ntiyon yahn yạco ne, nahn che ạma no ndạhta conan cuma ye mạn, ndạhcạ rihquentiyon ye vạco ye mạn, dạya ye mạn. 13 Ihyan che ndạhcạ quenda ye ntiyon yahn yạco ne, rendeva ihyan yavenạn ye mạn, nde tahque richahtino ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo mạn.

Nduhcạ che va che cuahtenan ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

14 Rendedecadinó che a nun chí quendihcheró di. Numanahmin ne, dechúh cạca cuh yehn, 15 te ndete che denạn hua co chi nún ne, cochihve yehn cạva che codevene nduhcạ che va che cuahtechico vo vạn ihyan yahn Dendiohs, ihyan min che quenduche ye. Ihyan chahn ne, nduhcạ yạco yahn Dendiohs tihchan ye, te Dendiohs ne, nduco ye ihyan. Ihyan chahn che va tạh ye Ndudo yahn Dendiohs, redin ye cudạdo. 16 Cuạco niyon te ndudo che ritahno vo, che cade te Dendiohs, checadino vo ne, ạma yudo. Tuhcạ conahn ndudo min:

Dendiohs ne, ndạ ye muhn iyehnse cuh, ndacondạ ye ihyan.

Chihco ro Vaco Ndah yahn ye che metah nde ạma nunde yahn ye.

Cuạco ndudo cuh, te nde ángel ndihchero ye ihyan.

Chetuhn ndudo yahn ye numachahte iyehnse, ne ihyan yahn nducuahn nación, chitahno ye ihyan.

Chihno min ne, numacuahn vederihquentiyon conạhn ye vahchetero.

4

Ihyan che cạhcomạn ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

1 Vaco Dendiohs ne, rete cuande numa cuạco te adive ne, cuahte dihno vo che cạhcomạn ye che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo,

quendi ye vaco che rihncheh mạn, che ricuahn chundah mạn.
2 Cạhcovan ye ndudo yahn ihyan
cuendo che o nạn o chende ye, che
metah vederendedecadino yahn
ye anduhnecạ ndete che a ndih
chedave yahn ye, nedin ạma cu
che nto ruchiyạhn. 3 Ihyan chemin
chan chahn ne, ndere cạhca tạn ye
che cahnevạco ihyan mạn, cạhco
cạhnda ye che cheh ihyan ạma o
nạn dehtenduh mạn, andahre mạn
Dendiohs chihco ye nducuahn
cạva che ihyan che ritahno ye
ihyan mạn, che quendi ye ndudo
cuạco yahn ye mạn, necạh ye
nundihve cuahn ihyan, ne cheh ye.
4 Cuạco te nducuahn dehtenduh
che chihco Dendiohs ne, ndah,
ne ndotenan che ndạhchenan vo
ne, tahque ndah che necạh vo
nundihve cuahn ihyan, ne chuh
vo, 5 te nducuahn dehtenduh che
reh vo ne, ri vihco nduco ndudo
yahn Dendiohs mạn, nduco ndudo
che revạh vo mạn.

Ạma sạhn che ndạhcạ redin se ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo

6 Ndete che tihcạ cacuehn dihno
vo ne, ndạhcạ din ntiyon yahn
Dihvo vo Jesucristo, ne cochahtine
ndudo ndah che chehn. 7 Hua
tumecah yahn dehtenduh cuendo
che rente ihyan, te chemin ne,
anduhnecạ cuendo yahn ndạhta.
Tahque ndah che quendi nevah-
necon Dendiohs. 8 Richihve che
rahn ihyan che ndo cạne ye
cạva che ndạhcạ duche ye. Ate
nde tahque richihve che cuahn
ye nevahnecun ye Dendiohs,
te chemin che cochihve yahn
ye numanahn che chenan ye
iyehnse, nde cochihve yahn ye
cạva che tuno ye vahchetero. 9 A
chu che vedechahtino yuhn vo.
Nahn che cotahno nducoyạca
ihyan. 10 A cạva chu che redin
vo ntiyon mạn, che rechuhrihn
vo vedetạn yahn ihyan mạn,
ndihco vo vedechahtino yuhn
vo tạh Dendiohs, ihyan min che
quenduche ye. A ihyan min che
rendedevahn ye nducoyạca ihyan,
menạn vihca ihyan che ritahno ye
ihyan.
11 Cuihquentiyen mạn, cuicuehn
mạn, dehtenduh che tuhchan.
12 Andahre sạhn yuno di, ate
cochique nduco ndah cạva che
nevahnecun nducoyạca ihyan di.
Cuihque cudạdo nạn ndudo yehn
mạn, nạn nducuahn che redin
mạn. Codin yahine nducoyạca
ihyan mạn, cuitehne Dendiohs
numa ine mạn, ndạhcạ conen nạn
Dendiohs mạn. Nduco tihcạ ne,
cạh yeno ihyan che ritahno ye
Dihvo vo Jesucristo, ne quendi ye
yune yehn. 13 Numanahn che ndá
ne, cuahndode ndudo yahn Den-
diohs cuahn dạma, cuenecạh yan
chedave yahn dihno vo, cuicuehn
ihyan. 14 Hua cạhcoman vederi-
hquentiyon che te Dendiohs di ro
che din ye che checadino intiyahn
yạco ntiyon che conen. Ihyan
chahn ne, nahn tạh ye di, chica
ye Dendiohs cave. 15 Cuiquenda
ntiyon yehn numa ine cạva che
ndihchero nducoyạca ihyan che
ndạhcạ redinehn. 16 Cuihque man
cudạdo di. Namin cuihque cudạdo
che ricuehn. Cuiquendi numa
ine nducuahn che rạ́hn ndoque.
Ndete che tihcạ din ne, ndevahn
di mạn, ihyan che rihnevan ye che
rahndode mạn.

5

Nduhcạ che va che cuahtechico vo vạn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

1 Hua cahve nduco nde ạma
ihyan ndico. Tahque ndah ne,
coyahve ihyan nduhcạ che riyahve
chide. Sạhn decạhya ne, coyahve
sạhn nduhcạ che riyahve dihne.
2 Indihte ndạhta ne, coyahve ihyan
nduhcạ che riyahve cheque. Tạhn
decạhya ne, coyahve tạhn nduhcạ

che riyahve quehve, cuenevah-
necon tạhn.
3 Ihyan ndiyạco ne, va che conan
ye ihyan ndạhta vạh che metah
duhva yahn ye. 4 Ihyan ndạhta
vạh che vate dạya ye mạn, dạya
ino ye mạn ne, a ihyan chahn yahn
ye va che ndihche ye cạva ye, te
a chuhrihn ye tạve ye ihyan. Ti-
hcạ renan ino Dendiohs che din
ihyan. 5 Ihyan ndạhta vạh che
metah duhva yahn ye ne, a Den-
diohs che vedechahtino yahn ye,
ne hua renguan ye revạh ye nde ro
nde rạhn. 6 Ate ihyan ndạhta vạh
che vatechica ye vedeyeno yahn
mạn ye ne, anduhnecạ ndete che a
ndih ye nạn Dendiohs. 7 Cuicuehn
ihyan nducuahn dehtenduh che
tuhchan cạva che hua ndạca yune
che cạhma nunde ihyan yahn ye.
8 Ndete che vate ihyan che hua ri-
nan ye ihyan yahn ye che chenun
vạco ye mạn, ihyan chenạhn mạn
ne, redetohnan ye che ritahno ye
Dihvo vo Jesucristo, ne nde tahque
duhtuno ihyan rendacondạ ye che
co ihyan che hua ritahno ye.
9 Ndạhta vạh che ạma no in-
chạhn ye nenan cuma ye mạn,
ndạhta vạh che a ri ye ino raco
nduyo, o tahque a ndico ye mạn,
atenan ihyan chahn co co cuande
ye vạn ndạhta vạh che redin ye
ntiyon yahn yạco. 10 Avạne ne,
nahn che runecạde ndahte ye mạn,
ntạve ye dạya ye mạn, nenevah-
necun ye ihyan vạco ye mạn, nd-
inan ye ihyan yahn Dendiohs nu-
macuahn vedenecun mạn, nedin
yahino ye ihyan che rechuhrihn
ye mạn, nedin ye nducuahn che
ndah mạn. 11 Ate hua co cuande
ndạhta vạh che decạhya te, te
denạn ndạ ro che nahn cahnevạco
tun te, ne cạhcomạn te ntiyon yahn
Dihvo vo Jesucristo che quenan
te, 12 denda te ndudo yahn te,
condihco te nunde. 13 Avạne ne,
ndete che cuahtechica te nduh vah
nduh vah co te nduhcạ ihyan che
metah ntiyon yahn ye, ne cuanạn
nte te cuendo mạn, condạ vạn te
nduh cuạn nạn che hua ra cuande
yahn te mạn, cạhma te dehtenduh
che hua ndạhcạ mạn. 14 Chemin
che nahn che cahnevạco tun tạhn
ndạhta vạh che decạhya te, ndạca
dạya te mạn, din te cudạdo vạco
te mạn, cạva che hua ndạca yune
che chihngạ cạhma ihyan. 15 Tihcạ
rạ́hn ndoque, te ạma o ndạhta vạh
ne, a chihcomạn te che ritahno te
Dihvo vo Jesucristo, ne redinahn te
che rihquentiyon chundah.
16 Dihno vo mạn, cahvo vo
mạn, che chenan ndạ ndạhta vạh
ndevạco ye ne, va che conan ye
ihyan cạva che hua ndạca yune
che ihyan ndiyạco conan ye ihyan.
Nduco tihcạ ne, tuno yahn ihyan
ndiyạco che conan ye ndạhta vạh
che metah duhva yahn ye.
17 Intiyahn yạco che ndạhcạ ri-
hquentiyon ye, menạn vihca ihyan
che rahndudo ye Ndudo yahn Den-
diohs mạn, ricuahn ye mạn ne, va
che ndahva conan ihyan ndiyạco
ihyan. 18 Tihcạ va che co, te ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:
“Hua dechiche duto itenine che re-
dendeh te trigo cạva che tiviyạto, te
ri yahn te, nahn cheh te.” Namin
ndirun tạma cuạn: “Ihyan redin
ntiyon ne, va che nevihve yahn
ye.”
19 Hua tumacah yahn ihyan
che cạca nunde ye yahn intiyahn
yạco cuahn che metah o ino ihyan
che cạhma ye che cuạco. 20 Ate
ndete che va ạma ihyan chahn
che quendihco ye nunde, tuhme
coyahve ihyan nạn nducoyạca
dihno vo cạva che dihya nun ino
combiero yahn ye co, ne cạhco
ye cudạdo. 21 Nạn Dendiohs mạn,
nạn Dihvo vo Jesucristo mạn, nạn
ángel yahn ye mạn, rihquentiyón di
che dinehn nducuahn dehtenduh
che tuhchan quendihconahn, hua
cuacondih nunde yahn nde ạma
ihyan. 22 Hua aderene nehn

ntiyon yahn yạco adecoduhno
ihyan cuahn che metah ndihche
ndah ihyan, te denạn ndere din
ye, ne nde di condihque nunde
che cuande yahn ye. Cuihque
cudạdo cạva che dave yavenan
nạn Dendiohs.
23 Hua demạn cuahn nune
iche coh. Cuih tah vino cạva
vạcochendereh yehn yahn che
cuahn dạma ri cah.
24 Vạn ihyan che rahque che co
cuahtenan ye ntiyon yahn yạco ne,
nạhn ye ne, nde metah cuhnde
cạde yahn ye, ne a ndero ndi che
chendihco ye nunde. Nạhn tun ye
ne, hua duh devano che chendihco
ye nunde, ate va ro che cuhnde
ro nunde yahn ye. 25 A namin no
tun, ndete che ndah redin ihyan
chahn ne, a ndero ndi. Me ndete
che chihngạ redin ye ne, andahre
hua devano ihyan ne, ate va ro che
cadino ye.

6

1 Queri ạma dihno vo che va di-
hve ye ne, nahn che ạma nevah-
necun ye ihyan cạva che hua chi-
hngạ cạhma ihyan yahn Dendiohs
mạn, yahn ndudo yahn Dihvo vo
Jesucristo mạn. 2 Me ndete che
dihve dihno vo chahn ritahno ye
Dihvo vo Jesucristo ne, nahn che
nde tahque nevahnecun ye ihyan
mạn, tahque ndah din ye ntiyon
yahn ye mạn, te ntiyon che redin
ye ne, cochihve yahn dihno ye che
yahino ye. Vederihquentiyon cuh
cacuehn mạn, coyahve ihyan che
dinahn ye mạn.

Nahn che cuahte vo vedeyeno nduco che rete Dendiohs uvo

3 Ndete che vate ihyan che hua
ricuahn ye tihcạ mạn, che hua
ricuahn ye ndudo cuạco mạn, che
hua renan ino ye ndudo ndah
yahn Dihvo vo Jesucristo che ri-
tahno vo mạn ne, 4 ihyan chahn
ne, cun ye mạn, yạde ye mạn, nde
tah hua renahn ye. Ạma ruhn
chende ye nduco ihyan yahn de-
htenduh che nde hua redin yahn
che cuhma chende ye. A chemin
no che vedeyeno yahn ye. Nduco
tihcạ ạma rendedecuan ye cạnda
mạn, vedeve mạn, redin ye che
retạhn nan ihyan vih mạn, recạh
ye nunde vih mạn, 5 rahtenun ino
ye vedetạn nduco vih mạn. Ihyan
che ametah va cuạco vederend-
edecadino yahn ye mạn, che hua
devano ye ndudo cuạco mạn, che
rạhco ye che ritahno vo Dihvo vo
Jesucristo cạva che ndạca vo vede-
cuihca mạn, atenạn ihyan chahn
che dạma ri ye nduco vih. Nahn
che din vi vo yahn ihyan chemin
chan. 6 Cuạco te che ritahno vo
Dihvo vo Jesucristo ne, chemin
che tahque richihve yuhn vo ndete
che vato vo vedeyeno nduco che
rete Dendiohs uvo. 7 Nduhcạ che
hua dehva nda vo che ndạ vo
muhn iyehnse cuh ne, tihcạ hua
dehva ndiquenda vo che ndạco vo
muhn. 8 Nduco che ndạca che
chuh vo mạn, tino che cuahtenun
vo mạn, a nduco chemin cuahte-
nan vo vedeyeno. 9 Ate ihyan che
nahn cuahtenan cuma ye vede-
cuihca ne, rendạca yune che re-
tumarande chundah ihyan mạn,
riya ye muhn min nạn che cạhnda
yahn ye mạn. Vạn vedetundo
yahn ye rih ye vederạhn ihyan,
renuhn ye ạma ndeh nạn dehten-
duh che redin che rechuhrihn ye
mạn, rinda ye mạn. 10 Tihcạ, te
vedeyahino cạva tume ne, chemin
che redin che rihquino ihyan redin
ye nducuahn dehtenduh che chi-
hngạ. A chemin tun redin nduco
nạhn dihno vo che rihcomạn ye
che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo,
renuhn mạn ye vedeyah cạva che-
dave yahn ye.

Nduhcạ che va che quendi vo Dihvo vo Jesucristo

11 Me di che redin ntiyon
yahn Dendiohs ne, codin vih

yahn nducuahn dehtenduh che
chemin chan, codin nducuahn
che ndah. Cuiquendi cuenevah-
necon Dendiohs mạn, cuitehne
Dihvo vo Jesucristo mạn, codin
yahine ihyan mạn, conan come
vedechahtino mạn, vedenecun
mạn. 12 Nduhcạ che ruhn sandạdo
numa ino se che hua nahn denda
se ne, tihcạ cuitehne Dihvo vo
Jesucristo numa ine, te chemin che
cochihve yehn cạva che hua denda
che conen vahchetero numacuahn
ro. A cạva chemin che tendạhnun
Dendiohs di, ne cahndode nduhcạ
che ritehne Dihvo vo Jesucristo,
chihnevan ạma yạhn ihyan.
13 Mạn ne, nạn Dendiohs, ihyan
min che dendah ye iyehnse mạn,
che va tạh ye nducuahn dehtenduh
mạn, nạn Dihvo vo Jesucristo,
ihyan min che cạh ye ndudo
cuạco yahn ye numa ino ye nạn
Poncio Pilạto mạn, rihquentiyón
di 14 che dinehn nduco cudạdo
ntiyon che va tah. Condicate
detohnen nde tah. Cuiquendi
nde ndạ Dihvo vo Jesucristo, 15 te
ndạ ro che ndihco cạde Dendiohs
ne, dechuh ye ihyan. ¡Ạma yudo
vederihquentiyon yahn Dendiohs,
ametah nde tạma nduhcạ ye!
¡Ạma nahn che ndeva nducoyạca
ihyan yavenạn ye! A ihyan min
rihquentiyon ye nducoyạca ihyan
ndinạn mạn, nducoyạca rey mạn.
16 Ạma no ihyan min che hua
ndạ ro che cuihno ye. Ạma yudo
nạn va ye, nde ạma ihyan hua co
cạhn ndạ ye. Nde ạma ihyan hua
ntihchero ye ihyan, nde hua co
ndihchero ye ihyan. Ạma yudo
vederihquentiyon yahn ye; hua
ndạ ro che cuihno. Va che ndeva
nducoyạca ihyan yavenạn ye.
Tihcạ co.
17 Cạh cuende dihno vo che
cuihca ye che hua din cun ye
mạn, che hua din yạde ye mạn,
che hua cochahtino ye vedecuihca
yahn ye mạn, te chemin ne, hua
rengu numacuahn ro. Tahque
ndah ne, cochahtino ye Dendiohs,
ihyan min che quenduche ye mạn,
che rete ndahva ye nducuahn
dehtenduh che rendotenan vo
mạn. 18 Cạh cuende ihyan che
din ye che ndah mạn, din ye
vedevạhino mạn, 19 te chemin che
cochihve yahn ye nạn Dendiohs
anduhnecạ ạma vedecuihca che
cuhnde ndah yahn ye, ne cuaht-
enan ye vahchetero numacuahn
ro.

Pạblo ne, chihno yạhve ye Timoteo

20 Timoteo, condihche. Codin
cudạdo ntiyon che ndihco Den-
diohs tah. Hua tumecah yahn
ndudo ndeh che rente ihyan che
hua renevahnecun ye Dendiohs
mạn, vederihquentiyon che hua
cochihve, che redin vạhche nạn
Ndudo yahn Dendiohs mạn. 21 Vate
ihyan che riquendi ye dehtenduh
chemin chan, ne a ndihcomạn ye
che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.
Chu che dirún yehn. Dendiohs
din yahino ye di. Tihcạ co.

CACA CHE DIRUN SAN PABLO ADIVE, DECHUH YE YAHN TIMOTEO

1 Dendiohs ne, tendahnun ye u
Pablo che co apóstol yahn Dihvo
vo Jesucristo, ne chihco ye ntiyon
táh che cuahndudó ndudo yahn ye
che cah ye nde ro menan. Ndudo
min che vedevihche yahn chedave
yahn ihyan che ritahno ye Dihvo
vo Jesucristo. 2 Timoteo, dayá che
yahinó, dirún caca cuh, dechúh
yehn. Dendiohs Chida man, Dihvo
vo Jesucristo man, din yahino ye
di, din ye che ndahca conen.

Rente Pablo yahn Dihvo vo Jesucristo

3 Dendiohs che rendevá yavenan
ye numa inó nduhca che din ihyan
ndico yáhn, nde ro nde rahn revah,
recah nundihve cuahn ihyan cave.
4 Renecahcó che ama chi ran ro
che chihcoman vih vo, ne chemin
che nahn chí ndihcheró di cava che
co yeno chedave yáhn. 5 Quenun
inó che ritehne Dihvo vo Jesucristo
numacuahn chedave yehn nduhca
che chitahno checohn Loida nduco
cheque Eunice.

6 Man ne, rihquentiyón di
che quendi numa ine vederi-
hquentiyon che te Dendiohs di
ro che nahn táh di, covah cave.
7 Vaco Ndah yahn Dendiohs che
te ye uvo ne, redin che cuahte-
nan cuma vo vederihquentiyon
man, vedeyahino man, runecade
cuahtechica vo man, hua vah
vo man. 8 Chemin che condi
cocuihnan che rahndode ndudo
yahn Dihvo vo Jesucristo. Namin
hua cocuihnan che rindoque u
che quenún vacoyahn cava ndudo
yahn ye. Tahque ndah cah ine
chuhrihn cava ndudo ndah yahn
ye, codin chahtine Dendiohs che
rinan ye uvo. 9 A ihyan min che
ndedevahn ye uvo, ne tendahnun
ye uvo cava che din dave ye
chedave yuhn vo. Tihca din ye,
ndiyu yahn che ndah ihyan uvo,
ate din ye yahn che tihca nahn
man ye. Nde cuahn che metah
dendah ye iyehnse, a nde ro min
yahino ye uvo che ritahno vo
Dihvo vo Jesucristo. 10 Chihco ro
ye vedeyahino min cuahn che nda
Dihvo vo Jesucristo, decuihno ye
vederihquentiyon yahn vederih,
ndedevahn ye ihyan che ritahno
ye ndudo ndah yahn ye.

11 Chaconahn Dendiohs u che co
apóstol cava che cahndudó man,
cacuáhn man, ndudo cuh van
ihyan nación chenahn. 12 Chemin
che rechuhríhn. Ate hua ricui-
hnán, te ritahnó Dihvo vo Jesu-
cristo, ne a devano cacó te va
vederihquentiyon yahn ye che
din ye cudado chedave yáhn che
a ndihcó tah ye nde nda ro che a
ndihco cade Dendiohs.

13 Conun ine ndudo ndah che
chicuáhn di. Quendi cotehne Di-
hvo vo Jesucristo, codin yahine
ihyan. 14 Nduco vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs
che quenun queri amo vo, ndahca
cuiquenda vederihquentiyon che
ndihco Dendiohs tah.

15 A devene che ama yahn ihyan
yahn yahn Asia, chihcoman ye u.
Van ihyan chahn ne, nduco Figelo
man, Hermógenes man. 16 Dihvo vo
Dendiohs din yahino ye Onesíforo
nduco ihyan ndevaco ye, te hua
chicuihnan ye cavá, ne tahque
ndah ne, ama ndeh yune chinan
ye u cuahn che quenún vacoyahn.
17 Cuahn che quenán yan Roma ne,
chahn ye chinuhn ye u nde nan che
ntaca ye u. 18 Namin a devene che
ama chinan ye uvo min yan Efeso.
Dihvo vo Dendiohs din yahino ye
ihyan nda ro che chihco cade ye.

2

Nduhca che va che din ihyan

ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo

1 Di dạyá, cochahtine vedeyahino
yahn Dendiohs che rete ye uvo
che ritahno Dihvo vo Jesucristo.
2 Ndudo che chicuáhn di nạn ạma
yạhn ihyan, cuihquentiyen ihyan
che redinahn ye che co cacuahn ye
ihyan chenạhn.

3 Nduhcạ ạma sandạdo ndah
che hua dehve rạhco se che
rechuhrihn se ne, tihcạ quendi nạn
ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo.
4 Nde ạma sandạdo hua redin
se tạma nạn ntiyon, te nahn che
conan yạn se deh che cạhcantiyon
sạhn ndinạn yahn se. 5 Namin
sạhn reduche. Hua co din se
ganar ndete che hua dinahn se.
6 Namin tun ihyan redin ntiyon
yahn viyạta. Redin yahn che
nevạhn ye ndute ndạta yahn ye, te
a din ye ntiyon. 7 Cuihque cudạdo
che rạ́hn ndoque, ne Dihvo vo
Dendiohs te ye vededevano yehn,
conahn nducuahn.

8 Cuenecahque Dihvo vo Jesu-
cristo, ihyan min che ntuche ye
vạn tenạhn, ihyan min che ndạta
yahn rey David. A yahn ihyan
min ndudo ndah ché rahndudó.
9 A cạva che racotúhn ndudo min
che rechuhríhn, quenún vạcoyạhn,
nde nchiche cadena u nduhcạ che
rechiche ạma sạhn rihno ihyan.
Ate ndudo yahn Dendiohs ne, hua
co cạhca tạn ihyan, te riquendi
retuhn. 10 Chemin che andahre
redin tạn ihyan nducó, ate richá
rechuhríhn nducuahn cạva che,
ihyan che a ndetendạhnun Den-
diohs ne, cotahno ye Dihvo vo Je-
sucristo, ne numacuahn ro cuaht-
enan ye vahchetero nạn che ạma
yudo.

11 Va ạma ndudo che tuhcạ
ndirun che cochahtino vo:

Andahre cạhno ihyan uvo che ri-
tahno vo Dihvo vo Jesucristo
ne, ate hua dehve din yahn,
te cuahtenan vo vahchetero
nduco ye.

12 Andahre chuhrihn vo, ate
hua dehve din yahn, te
cạhcantiyon vo nduco ye.

Ndete che cocuihnạn vo cạva ye ne,
namin cocuihnạn ye cạvo
vo.

13 Andahre cạhcomạn vo ihyan, ate
mạn ye hua cạhcomạn ye
uvo, te redinahn ye ndudo
yahn ye.

14 Cahme nduco ihyan ndiyạco
cạva che ntạ tin ye ndudo cuh.
Cuihquentiyen ihyan nạn Di-
hvo vo Dendiohs che nguan ye
cuahtecuhma chende ye nduco
vih. Chemin ne, hua deh cuahno
cochihve, te tahque ndah ne, redin
che reto ino ihyan che rihnevan
ye. 15 Nduhcạ ạma sạhn che ndah
redin se ntiyon, che metah deh
cuande che cocuihnạn se ne, tihcạ
numa cuạco mạn, numa ine mạn,
cacuehn ndudo cuạco cạva che
nevahnecun Dendiohs ntiyon che
redin. 16 Hua tumacah yahn ndudo
ndeh che hua cochihve, te ihyan
che ndere rente ye ndudo chemin
chan ne, nde tahque redecuihta
ye nunde yahn ye. 17 Nduhcạ ạma
cah che nun rendih, tihchan ndudo
yahn ihyan chahn, te nun retuhn.
Tihcạ redin Himeneo mạn, Fileto
mạn, 18 te a chihcomạn se ndudo
cuạco. Rahndudo se te a chuh yahn
che rentuche ihyan vạn tenạhn,
redin se che reto ino ihyan che
ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.
19 Ate hua dehve rạhco vo, te
ndudo che ndihco cạde Dendiohs
ne, hua ndạ ro che cuihno. Mạn
ye redinahn ye ndudo min nduhcạ
che a ndirun: “Dihvo vo Dendiohs
ne, a rendihche ye ihyan yahn ye,
ne ihyan che ritahno ye Dihvo vo
Jesucristo ne, va che cạhcomạn ye
nducuahn nunde.”

20 Ạma vah chahte ne, vạn
dehtenduh che retoh ihyan ne,
va dehtenduh che ndahchan
che ndinah nduco diyạhnguạn
mạn, diyạhngua mạn. Namin va
dehtenduh che ndere cuahn che

ndindah nduco yạhn mạn, yạhn
mạn. Dehtenduh che ndahchan
me ne, retoh ye nạn ntiyon
ndah, ne dehtenduh che chihngạ
chan me ne, retoh ye nạn ntiyon
ndere. 21 Nduhcạ dehtenduh
che ndahchan me che retoh ye
nạn ntiyon ndah ne, tihcạ uvo
ndete che cạhcomạn vo nducuahn
nunde, te Dihvo vo Jesucristo ne,
cạhco vih ye uvo cạva che cochivo
vo nạn ntiyon yahn ye.
22 Chemin che cuihcoman ndu-
cuahn nunde che rendedecadino
sạhn yuno, ne quendi conen
runecạde nạn Dendiohs mạn,
cuitehne Dihvo vo Jesucristo
mạn, codin yahine ihyan mạn,
ndạhcạ conen vạn ihyan mạn,
nduhcạ ihyan che rah ye Dihvo
vo Jesucristo numacuahn chedave
yahn ye, renevahnecun ye ihyan.
23 Hua tumecah yahn ndudo ndeh
che rente ihyan che nine ye, te a
devene che chemin che redin che
redin tạn ye nduco vih. 24 Ihyan
che redin ye ntiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo ne, hua ndạhcạ
che cuhma chende ye nduco
ihyan. Tahque ndah ne, ndạhcạ
cuahtenan ye nduco nducoyạca
ihyan mạn, ndạhcạ cacuahn ye
Ndudo yahn Dendiohs mạn, din
chahtino ye yahn ihyan mạn,
25 nduco ndah yạhve ye ihyan che
hua nahn nevahnecun ye mạn. ¿A
huane cạh yune Dendiohs che nto
ino ihyan chahn nunde yahn ye, ne
cotahno ye ndudo cuạco?, 26 cạva
che nạne ndutinạn ye, ne ndevahn
ye tạh chundah che ndico chiche
se ihyan, redinahn ye che nahn se.

3

Nduhcạ che cuahtechica ihyan caviyạn deman

1 Codevene te caviyạn deman,
cuahn che ndạ nino ro che nto
iyehnse ne, ihyan che ritahno ye
Dihvo vo Jesucristo ne, yah cuahno
ye, 2 te ihyan che hua ritahno ye ne,
ạma duhtuno ihyan ndạcondạ ye.
Yahino mạn ye ihyan mạn, yahino
ye tume mạn, yạde ye mạn, cun ye
mạn, hua nevahnecun ye indihte
yahn ye mạn, hua ntumanecun
ye mạn, ducherino ye Dendiohs
mạn, chihngạ chan chedave yahn
ye mạn, 3 hua cuahtenan cuma
ye vedeyahino mạn, vedevạhino
mạn, cuahnde chende ye mạn,
hua cocha ye cạhcomạn ye nunde
yahn ye mạn, cuahtenan cuma
ye vedetạn mạn, hua din ye nde
ạma nạn che ndah mạn, 4 o nạn
o chende ye mạn, doh ino ye
mạn, ndedecadino ye che metah
nde tạma ihyan nduh chan ye
mạn. Ndotenan che necạhco ye
Dendiohs ne, tahque ndah ye
quendi ye vedeyeno yahn mạn
ye. 5 Din cạ ye che nevahnecun ye
Dendiohs, ate nduco che chihngạ
redin ye ne, co ro che nde hua
cuạco. Cuihque cudạdo nduco
ihyan chahn. 6 Vạn ihyan chahn
ne, nduco sạhn che rendạ se vạco
ihyan numacuahn vederihncheh,
rinun se ihyan ndạhta che cuno ino
ye mạn, che ri luco ino ye yahn
nducuahn nunde yahn ye mạn,
che ạma ndeh nạn dehtenduh
nahn ye mạn, ne quenda se ihyan
lạdo yahn se. 7 Ndạhta chahn ne,
cuahn dạma nahn cuahn ye, ate
hua ndạ ro che conahn ye ndudo
cuạco. 8 Nduhcạ che chahcotạhn
sạhn cuah Janes mạn, Jambres
mạn, yahn Moisés ne, tihchan
sạhn chahn, te cuahcotạhn se
yahn ndudo cuạco. Avạne ne,
hua va cuạco vederendedecadino
yahn se, redin cạ se che ritahno
se Dendiohs. 9 Ate nduhcạ che
hua chicha vedecuah yahn sạhn
che o chahn che chahcotạhn se
yahn Moisés ne, tihcạ hua ngu
vededevano yahn sạhn chahn, te
cadino ihyan che hua cochihve, ne
cạhcomạn ye.

Pạblo ne, chihno yạhve ye Timoteo

10 Me di ne, a devene ndah
ndudo che ricuáhn mạn, nduhcạ
che quechicá mạn, ntiyon che
nahn che conahn mạn, nduhcạ
che ritahnó mạn, nduhcạ che
ndichahtinó mạn, nduhcạ che
redin yahinó mạn, nduhcạ che
din chahtinó 11 che din tạn ihyan
nducó mạn, chuhríhn mạn, min
yạn Antioquía mạn, Iconio mạn,
Listra mạn. Namin a devene
nduhcạ che ndedevahn Dihvo
vo Dendiohs u yahn nducuahn
che chahno chí. 12 Ạ devano
cuạco vo che nducoyạca ihyan che
ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, che
nahn quendi ye vederihquentiyon
yahn ye numa cuạco ne, din tạn
ihyan nduco ye. 13 Sạhn nunde
mạn, sạhn rihncheh mạn, nde
tahque duhtuno ihyan ndạcondạ
se, quendi se cahncheh se ihyan
mạn, cuahnecun se cahncheh
ihyan sạhn mạn.

14 Me di ne, cuiquendi numa ine
ndudo che chehn mạn, che nevah-
necon mạn. Cuenecahque tạcạ
ihyan che chicuahn ye di. 15 Namin
cuenecahque te nde ro che lihn
di chehn Ndudo yahn Dendiohs,
ndudo min che redin che ritahno
vo Dihvo vo Jesucristo, ne nde-
vahn vo. 16-17 Ndudo min ne, a
mạn Dendiohs chihco ye, ne cochi-
hve cạva che cacuahn vo ihyan
yahn ye mạn, yạhvo vo ihyan mạn.
Nduco tihcạ ne, ndạhcạ cuahtenan
ye nạn Dendiohs, ne ndạca ye ved-
erihquentiyon, din ye nducuahn
che ndah.

4

1 Nạn Dendiohs mạn, nạn Dihvo
vo Jesucristo mạn, ihyan min
che chi ye numacuahn vederi-
hquentiyon yahn ye techecạde
ye yahn nducoyạca ihyan, ihyan
che chenduche ye mạn, ihyan
che ndih ye mạn, rihquentiyón
di 2 che cuahndode ndudo yahn
Dendiohs cuahn dạma. Andahre
hua nahn cahnevan ihyan o
nahn cahnevan ye, ate di ne,
cuiquendi cuahndode numa ine.
Numacuahn vedechahtino yehn
cuicuehn ihyan, codin che conahn
ye Ndudo yahn Dendiohs. Coyahve
ihyan che cotahno ye mạn, hua
ndere din ye mạn. 3 Tihcạ codin, te
cochi ro cuahn che metah quendạh
ino ihyan, cahnevan ye ndudo
ndah. Tahque ndah ye ne, nuhn
ye ạma yạhn sạhn che cacuahn
se ihyan ndudo che ri yeno mạn.
4 Cuạcondạh vedạme ye ndudo
cuạco, ne cotahno ye dehtenduh
cuento. 5 Me di ne, cuiquendi
numa ine, codin chahtine che
rechuhrihn. Cuahndode ndudo
yahn Dendiohs, codinehn ntiyon
che quenen.

6 Tihcạ riyạhvé di, te u ne, a
nun va che cạhno ihyan u, ndạcá
muhn iyehnse cuh. 7 Nduhcạ ạma
sandạdo che cuhn se nde chinahn
ntiyon ndah che nda se, nduhcạ
ạma sạhn reduche che chano se
nde din se ganar, tihcạ quendí
numa inó chitahnó Dihvo vo Jesu-
cristo, 8 ihyan min che retechecạde
ye numa cuạco. Mạn ne, a nihneva
ndah ye vedino cuande yahn che
dave chedave yáhn, ne te ye u ro
che techecạde ye. Namin cạh ye
nducoyạca ihyan che ndichahtino
ye che ndaconan chi tun ye.

9 Codin nun ine, chi ndihchero
u, 10 te Crescente ne, riquendi
se nạn ntiyon yahn Dendiohs,
cuahn se yạn Galacia, ne Tito
ne, cuahn se yạn Dalmacia. Me
Demas ne, tahque renan ino se
cochica se vedeyeno yahn mạn
se, ne chihcomạn se u, cuahn se
yạn Tesalónica. 11 A demạn Lucas
quenan ye nducó. Cuahn che
chi ne, cuiquenda Juạn Mạrcos.
Náhn sạhn, te richihve se nạn
ntiyon. 12 Tíquico ne, dechúh sạhn
yạn Efeso. 13 Cuahn che choh
yạn Troas ne, cuiquenda cuyạno
tu che rendiché che chaconáhn
ndevạco Carpo. Namin cuiquenda

libro chahn, menạn vihca cạca
che ndirun. 14 Alejandro, sạhn
vihchecu me ne, ạma din tạn se
nducó. Mạn Dihvo vo Jesucristo
techecạde ye yahn se yahn che
tihcạ din se. 15 Cuihque cudạdo
sạhn, te ạma rihca tạn se ndudo
che rahndudo vo.
16 Cuahn che cháhn menạn, nd-
edeváhn u nạn ihyan ndinạn ne,
nde ạma dihno vo hua chinan ye
u, te chihcomạn nducoyạca ye u.
Dendiohs nchahco ye cạva ye che
tihcạ din ye. 17 Andahre chih-
comạn ihyan chahn u, ate Dihvo
vo Jesucristo chinduco ye u, ne chi-
nan ye u nde chihno dináhn cah-
ndudó ndudo yahn ye, chihnevan
ạma yạhn ihyan nación chenạhn.
Tihcạ ndedevahn ye u tạh ved-
erih. 18 A devanó che quendi ye
ndedevahn ye u nduh cuạn nạn
che cạhnda cạvá, nde ndeva ye
u, conán vahchetero nạn che ri-
hquentiyon ye. ¡Ndeva vo yavenạn
ye cuahn dạma! Tihcạ co.
19 Cuenecah Dendiohs Priscila
nduco Aquila mạn, ihyan ndevạco
Onesíforo mạn, che cuande yáhn.
20 Erasto ne, quenan se yạn Cor-
into, ne Trófimo ne, chi cah se,
ne chaconáhn sạhn yạn Mileto.
21 Codin nun ine cochi numanahn
che metah cuanạn ro iche. Eu-
bulo mạn, Pudente mạn, Lino mạn,
Claudia mạn, nducoyạca dihno vo
chenạhn mạn, dechuh ye Den-
diohs yehn.
22 Dihvo vo Jesucristo conduco
ye di, din yahino ye nducoyạca
nchuhn. Tihcạ co.

CA̱CA CHE DIRUN SAN PA̱BLO, DECHUH YE YAHN TITO

1 U Pa̱blo, apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo ne, chaconahn Dendiohs u na̱n ntiyon yahn ye che cacuáhn ihyan che tenda̱hnun ye, ca̱va che cotahno ndah ye Dihvo vo ma̱n, conahn ye ndudo cua̱co che redin che runeca̱de rahtechico vo ma̱n, 2 cochahtino ye che cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro ma̱n. Dendiohs ne, hua rihncheh ye, ne nde ro che metah cuhnde iyehnse ne, ca̱h ye ndudo yahn ye che cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro. 3 A ihyan min che ndedevahn ye uvo, ne ma̱n che nda̱ ro yahn ne, chihco ye ntiyon tá̱h che cuahndudó ndudo yahn ye. 4 Tito, di ne, anduhneca̱ da̱ya má̱n, te chitehne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo che chicuáhn di. Dirún ca̱ca cuh, dechúh yehn, ne quenan inó che Chido vo Dendiohs ma̱n, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che ndedevahn ye uvo ma̱n, din yahino ye di, din ye che nda̱hca̱ conen.

Ntiyon che din Tito ya̱hn yahn Creta

5 Chaconáhn di ya̱hn yahn Creta ca̱va che ca̱hcoyan dehtenduh che renda ca, cuaconehn intiyahn ya̱co nducuahn ya̱n nduhca̱ che chihquentiyón di. 6 A devene te ihyan che cuahtenan ye ntiyon min ne, nahn che runeca̱de ye ma̱n, che a̱ma no nda̱hta quenan cuma ye ma̱n. Me da̱ya ye ne, nahn che ritahno ma̱n, che runeca̱de ma̱n, che redinahn ma̱n, che metah deh che ca̱hma nunde ihyan yahn ma̱n. 7 Tihca̱, te ihyan che cona̱n ye ndiya̱co ne, nducote ihyan chahn che cuhnde ta̱h ye ntiyon yahn Dendiohs ne, hua co conan nde a̱ma ihyan che ya̱de ye ma̱n, cun ye ma̱n, che doh ino ye ma̱n, che ricoh ye ma̱n, che ca̱nda tin ye ma̱n, che idihya ye ca̱va tume ma̱n. 8 Ihyan che ndah ihyan ye ma̱n, runeca̱de ye ma̱n, dave yavena̱n ye ma̱n, chahtino ye ma̱n, che renevahnecun ye ihyan va̱co ye ma̱n, atena̱n ihyan che tihchan ye co cuahtenan ye. 9 Namin nahn che nda̱hca̱ quendi ye ndudo cua̱co che chahn ye, ca̱va che quena̱n yahn ye cacuahn ye ma̱n, nda̱hco ndiya ye ihyan che rahcota̱hn ye ma̱n.

10 Tihca̱, te a̱ma vate sa̱hn che rahcota̱hn se ma̱n, rente se ndudo nine ma̱n, rihncheh se ihyan ma̱n. Va̱n sa̱hn chahn ne, sa̱hn nación yahn Israel che tahque redenduh se. 11 A sa̱hn chahn va che nda̱hco ndiya nchuhn, te ca̱va che nda̱ca se tume ne, rihncheh se a̱ma ya̱hn dihno vo nduco nducoya̱ca ihyan ndeva̱co ye, ricuahn se ndudo che hua redin yahn che cacuahn se.

12 A̱ma sa̱hn devano va̱n sa̱hn chahn ne, ra̱hn se tuhca̱: “Ihyan che vate ye ya̱hn yahn Creta ne, cuahnde chende ye ma̱n, ite ye ma̱n, cane chete ye ma̱n, da̱hnde ye ma̱n.” 13 Nducuahn chemin ne, cua̱co, ne chemin che hua nahn nda̱ chende coyahve ihyan, ca̱va che numa cua̱co cotahno ye Dihvo vo Jesucristo, 14 ne ca̱hcoma̱n ye dehtenduh cuento che dera dera̱hn ihyan nación yahn Israel ma̱n, ndudo che rihquentiyon sa̱hn che rahcota̱hn se ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo ma̱n. 15 Ihyan che nda̱hca̱ vederendedecadino yahn ye ne, hua renda̱hchenan ye nde a̱ma na̱n dehtenduh. Ate ihyan nunde che hua ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, renda̱hchenan ye nducuahn dehtenduh che ndah, te chihnga̱ ihyan ye ma̱n, chihnga̱ vederendedecadino yahn ye ma̱n. 16 Redin ca̱ ye che ritahno ye

Dendiohs, ate hua cuạco. Chihngạ
ihyan ye mạn, chihngạ redin ye
mạn, rahcotạhn ye yahn Dendiohs
mạn, nde hua rendạ yahn ye che
dịn ye dehtenduh che ndah mạn.

2

Ndudo ndah che va che cacuahn vo

1 Me di ne, cuihque cudạdo
nạn ndudo yehn cạva che hua
detohnen ndudo ndah yahn Dihvo
vo Jesucristo. 2 Coyahve ihyan
chạhn che runecạde cuahtenan
ye mạn, che ndạhcạ ndedecadino
ye mạn, che cotahno ye Dihvo vo
Jesucristo numa cuạco mạn, che
cuahtenan cuma ye vedeyahino
mạn, vedechahtino mạn.
3 Indihte ndạhta ne, coyahve
ihyan che runecạde cuahtenan ye
mạn, che hua cuahtechica ye nte
ye cuendo mạn, che hua cocoh
ye mạn. Va che cạh cuande ye
nducuahn che ndah, 4 tihyon yune
ye tạhn decạhya, cạva che din
yahino te inchạhn te mạn, dạya
te mạn, 5 ndạhcạ ndedecadino te
mạn, runecạde cuahtenan te mạn,
cuahtenun tahn te vạco te, din
te cudạdo mạn, cuahtenan te nu-
macuahn vedino vedenecun mạn,
dinahn te yahn inchạhn te mạn.
Nduco tihcạ ne, hua ndạca yune
che chihngạ cạhma ihyan yahn
Ndudo yahn Dendiohs.
6 Namin sạhn decạhya ne,
coyahve sạhn che runecạde
cuahtechica se. 7 Runecạde
cochique man cạva che cua cuande
ihyan yahn nducuahn che redin,
ne quendi ye yune yehn. Runecạde
cuicuehn mạn, numa cuạco mạn.
8 Nahn che nduco ndah cahme
cạva che nde ạma ihyan, hua
ndạca yune che chihngạ cạhma
ye yuhn vo. Nduco tihcạ ne, co
cuihnạn adecoduhno ihyan che
hua ri rendihche ye uvo, ne hua
conạn yahn ye che cạhma nunde
ye yuhn vo.
9 Coyahve ihyan che chenan ye
vạco dihve ye che nevahnecun ye
ihyan mạn, che hua cuahcotạhn
ye yahn ye mạn, che hua cạhma
tạhn ye nduco ye mạn, 10 che hua
duco ye mạn. Nahn che runecạde
ye nạn nducuahn, cạva che cua
cuande ihyan, ne tumacadino ye
che Ndudo yahn Dendiohs, ihyan
min che ndedevahn ye uvo ne,
ndah.
11 Tihcạ nahn che din ye, te
Dendiohs ne, chihco ro ye che
yahino ye nducoạca ihyan iyehnse,
ndedevahn ye ihyan. 12 Tihyon
yune ye uvo cạva che ametah
cuahtechico vo vedeyeno yahn
mạn vo, cuahtendihco vo nunde
mạn, che runecạde cuahtechico
vo nduhcạ che nahn ye mạn.
13 Namin te cuande ye uvo che
cochahtino vo nde ndạ ro che
conahn ndudo yahn ye che te ye
uvo, ne ạma co yeno vo. Ro min
ne, numacuahn vederihquentiyon
yudo ndạ Dendiohs yuhn vo Jesu-
cristo, ihyan min che ndedevahn
ye uvo. 14 A ihyan min che chihco
mendạhn ye ihyan chih ye, cạva
che ndedevahn ye uvo, nchahco
ye nunde yuhn vo. Nedin yahn ye
uvo, tihyon yune ye uvo cạva che
numa ino vo din vo che ndah.
15 Numacuahn vederihquen-
tiyon cuicuehn ndudo che
tuhchan, coyahve ihyan cạva
che dinahn ye. Hua ndạhcạ che
ndạhco ndiya nde ạma ihyan di.

3

Nduhcạ che va che cuahtechica ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

1 Coyahve ihyan che nevah-
necun ye intiyahn mạn, ihyan
ndinạn mạn, dinahn ye mạn, din
ye dehtenduh che ndah mạn, 2 hua
chihngạ cạhma ye yahn nde ạma
ihyan mạn, hua cạnda tin ye mạn,
cuahtenan cuma ye vedeyahino
mạn, vedenecun mạn, nduco

nducoyąca ihyan. 3 Tihcą nahn
che dinahn ye, te hua ndąhcą che
quendi ye nduhcą che chąhtechico
vo ro menąn me. Tąhn min ne,
nine vederendedecadino yuhn
vo mąn, chahcotąhn vo mąn,
vatechica vąne vo yahn Dendiohs
mąn, chi luco ino vo chahtechico
vo vedeyeno yahn mąn vo mąn,
chihngą din vo mąn, chahtenan
cumo vo vedeve mąn, ndihche
tąn ihyan uvo mąn, ndihche tąn
mąn vo ihyan mąn. 4-5 Ate chihco
ro Dendiohs che yahino ye ihyan
iyehnse, ne ndedevahn ye uvo.
Andahre hua din vo nde ąma nąn
dehtenduh che ndah, ate nducote
mąn ye quenan vąhino ye uvo
ne, ndedevahn ye uvo, din ye
che ndahcorun Vaco Ndah yahn
ye vederendedecadino yuhn vo,
ndo vo ihyan ra. 6 Numacuahn
vedeyahino din ye che quenun
Vaco Ndah yahn ye uvo nu-
macuahn vederihquentiyon che
cuande yahn Dihvo vo Jesucristo,
ihyan min che ndedevahn ye uvo.
7 Numacuahn vedeyahino nedin
yahn ye uvo cąva che cuahtenan
vo vahchetero numacuahn ro
nduhcą che ndichahtino vo.

8 Ndudo che tuhchan ne, cuąco
mąn, ndah mąn, ne cochihve yahn
nducoyąca ihyan. Nahn che numa
ine cąh cuende ihyan che ritahno
ye Dendiohs, cąva che din ye che
ndah. 9 Coyahve ihyan che nine ye;
hua cuahnecon che cuahtecuhma
chende ye nduco vih yahn tącą
cochi ndąta yahn ye mąn, yahn ley
che dirun Moisés mąn, te che tihcą
redin ye ne, nde tah hua cochihve
yahn ye.

10 Ihyan che conun ye ihyan
ndiyąco che o cuąn co ye ne, coy-
ahve ihyan ąma o yune. Me ndete
che hua cąhcovan ye che cahme
ne, ametah cuahnecon che con-
duco ye nchuhn. 11 A devene te
ihyan che tihcą redin ye ne, a
ndinda ye, nedin nunde yahn ye.

12 Cuahn che dechúh Artemas
o Tíquico tąn ne, codin nun ine
cahn yąn Nicópolis, ndihchero u, te
a chihcó che min conán ro iche.
13 Cuinen nduhva che tuno tah
abogądo Zenas mąn, Apolos mąn,
cah ndahva nducuahn che cochi-
hve yahn se che cuahtenun yune se
cąva che hua cacuahnan yahn se.
14 Namin cąh cuende dihno vo che
din ye che ndah, conan ye ihyan
che va vederetąhn yahn ye, cąhco
ro ye che richihve ye.

15 Nducoyąca dihno vo che
chenan ye muhn nducó ne, dechuh
ye Dendiohs yehn. Nducoyąca
dihno vo mąn, cahvo vo mąn,
che chenan ye tąn ne, cuenecah
Dendiohs ihyan che cuande yahn
nuhn. Dendiohs din yahino ye
nducoyąca nchuhn. Tihcą co.

CA̱CA CHE DIRUN SAN PA̱BLO, DECHUH YE YAHN FILEMON

1 Filemón, dihno nuhn che
yahino nuhn ndih, che namin
redin ne ntiyon yahn Dendioh, u
Pa̱blo che quenún va̱coya̱hn yahn
che redín ntiyon yahn Dihvo vo
Jesucristo ma̱n, dihno vo Timoteo
ma̱n ne, dirun nuhn ca̱ca cuh,
dechuh nuhn yahn nchuhn, ndih
ma̱n, 2 cahve nuhn Apia che yahino
nuhn ihyan ma̱n, Arquipo che
rinduco se nuhn na̱n ntiyon yahn
Dihvo vo ma̱n, nducoya̱ca dihno
vo ma̱n, cahvo vo ma̱n, che rendo
da̱ma ye ndeva̱co ne. 3 Chido vo
Dendiohs ma̱n, Dihvo vo Jesucristo
ma̱n, din yahino ye nchuhn, din ye
che nda̱hca̱ cuahtenan ne.
4 Cuahn da̱ma reva̱h ca̱va ne,
reneca̱h nundihve cuahn Den-
diohs yuhn vo, 5 te checadinó che
numacuahn vedeyahino ritahno
ne Dihvo vo Jesucristo ma̱n, redin
yahino ne nducoya̱ca ihyan yahn
ye ma̱n. 6 Namin reva̱h ca̱va
ihyan che quendi ye yune yahn
ne, chitahno ye, ca̱va che conahn
ndah ye nduhca̱ che redin yahino
Dendiohs uvo yahn che ritahno vo
Dihvo vo Jesucristo. 7 Dihnó, a̱ma
yenó ma̱n, renda̱cá vedechahtino
ma̱n, yahn che a̱ma quenan cuma
ne vedeyahino. A ca̱va ndih che
reneca̱h ya̱n ihyan yahn Dendiohs
chedave yahn ye.
8 Chemin che, andahre apóstol
yahn Dihvo vo Jesucristo u ma̱n,
andahre quenan cumá vederi-
hquentiyon che ca̱hcantiyón ndih
ma̱n ne, 9 ate tahque ndah che
numacuahn vedeyahino ricá favor
ndih. Condihche ne. U Pa̱blo ne,
a indihte u. Ava̱ne ne, quenún
va̱coya̱hn yahn che ritahnó Dihvo
vo Jesucristo. 10 Onésimo ne, a
nduhca̱ da̱yá rihnó sa̱hn yahn
che a̱ma richihve se yáhn muhn
va̱coya̱hn. Ma̱n ne, ricá favor ndih
che nchahco ne yahn se.
11 A ra̱hn me ne, hua nda̱hca̱
din se chihcoma̱n se ntiyon yahn
ne, ate ma̱n ne, a̱ma richihve
se yáhn, ne namin cochihve se
na̱n ne. 12 Andahre a̱ma yahinó
sa̱hn, ate ndedechúh sa̱hn ndeva̱co
ne. Cuendeva ne sa̱hn, codin
ne cuande anduhneca̱ ndete che
u ndeva ne. 13 Numanahn che
quenún va̱coya̱hn ca̱va ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ne,
náhn che conan se nducó muhn
ca̱va che cochihve se yáhn menun
ne. 14 Ate nducote metah ca̱hmá
nduco ne ne, hua chaconáhn sa̱hn
muhn. Tahque nda̱hca̱ che ma̱n ne
ca̱hma ne che conan se, te náhn che
nducuahn favor che din ne nducó
ne, a na̱n vedeyeno yahn ma̱n ne.
15 Ra̱hcó te co chica se ndeva̱co ne
ca̱va che cuahn che ndaconan se
ne, conan se cuahn da̱ma, 16 ne
nevahnecun ne sa̱hn nduhca̱ a̱ma
dihno ne che yahino ne, ndiyu
dema̱n nduhca̱ a̱ma sa̱hn deca̱hya
yahn ne. U ne, a̱ma yahinó sa̱hn,
ate ra̱hcó te ndih ne, nde tahque
yahino ne sa̱hn yahn che ndah
ihyan se ma̱n, yahn che ritahno se
Dihvo vo Jesucristo ma̱n.
17 Chemin che ndete che rihno
ne u nduhca̱ combiero yahn ne
ne, cuenevahnecun ne sa̱hn, codin
ne cuande anduhneca̱ ndete che
u nevahnecun ne. 18 Ndete che
va deh che nedinda se yahn ne o
quendihco se ne, conahn ca̱ca ne
cuande yáhn. 19 U Pa̱blo dirún ca̱ca
cuh. U nedihvé yahn ne, andahre
ma̱n ne quendihco ne yáhn yahn
che tihyon yuné ndih che chitahno
ne Dihvo vo Jesucristo, ndevahn
ne. 20 Tihca̱ dihnó. Ca̱va Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che ritahno
vo ihyan ne, redin yahn che di-
nahn ne che ricá ndih, neca̱h ya̱n
ne chedave yáhn.
21 Dirún yahn ne, te quenan inó

ndih che dinahn ne ndiyu demạn
favor che ricá, te nde tahque
chuhnan ca din ne favor nducó.
22 Namin ricá ndih che cạhcoyạn
ne nạn che conán, te quenan inó
che cuahnecun Dendiohs che chí
quendihcheró nchuhn nduhcạ che
rica ne ihyan.

23 Dihno vo Epafras che nduco
se u quenun se vạcoyahn yahn che
ritahno se Dihvo vo Jesucristo ne,
dechuh se Dendiohs yahn ne. 24 Me
Mạrcos mạn, Aristarco mạn, De-
mas mạn, Lucas mạn, ihyan chuhn
che rinan ye u nạn ntiyon yahn Di-
hvo vo ne, namin dechuh ye Den-
diohs yahn ne.

25 Dihvo vo Jesucristo din yahino
ye nchuhn. Tihcạ co.

CA̱CA CHE NDONDA̱ TA̱H IHYAN CHE RENTE YE DEVA̱CO HEBREO

Dechuh Dendiohs Da̱ya ye, ca̱h ye, checadino ihyan iyehnse ndudo yahn ye

1 Ro mena̱n me ne, a̱ma ndeh
yune ma̱n, a̱ma nuhn ino Dendiohs
ma̱n, ca̱h cuande ye ndudo yahn ye
ihyan profeta ca̱va che cuahndudo
ye, cahnevan ihyan ndico yuhn vo.
2 Ma̱n adive ne, dechuh ye Da̱ya ye,
nda̱hco ye nducuahn dehtenduh
ta̱h ye. A nduco ihyan min den-
dah ye iyehnse. Dechuh ye ihyan,
te nduco ihyan min te ye ndudo
yahn ye, checadino vo. 3 Nduhca̱
ya̱hn che rendihco dave yahn ne,
tihca̱ rihco ro ihyan min veder-
ihquentiyon yahn Chida ye. Ihyan
min nduco Chida ye ne, da̱ma no
ye. Ihyan min ne, numacuahn ved-
erihquentiyon yahn ye, redin ye
cuda̱do iyehnse. A ihyan min che
nedihve ye yahn nunde yuhn vo,
nda̱co vo vederenchahco. Tuhme
chihnde ye vahchetero la̱do ta̱h
cua̱co Dendiohs.

*Da̱ya Dendiohs ne, tahque nd-
ina̱n ye che co nducoya̱ca ángel*

4 Da̱ya Dendiohs ne, tahque nd-
ina̱n ye che co nducoya̱ca ángel,
te tahque yudo vederihquentiyon
nda̱hco Dendiohs ta̱h ye. 5 Tihca̱,
te Dendiohs ne, nde menahn hua
ra̱hn ye ri ye nde a̱ma ángel:
Di che Da̱yá.
Ma̱n ro cuh chihco ró che Da̱yá di.
Nde hua ra̱hn ye yahn nde a̱ma
ángel:
Da̱yá ihyan.
U che Chida ye.
6 Ate cuahn che dechuh ye Da̱ya ye
che mena̱n iyehnse ne, ra̱hn ye:
Nchuhn, nducoya̱ca ángel yáhn,
cuendeva ne yavena̱n ye.
7 Me yahn ángel ne, tuhca̱ ra̱hn ye:
Dín che co nchuhn nduhca̱ vaco
ma̱n, ruchiya̱hn ma̱n.
8 Ate yahn Da̱ya ye ne, ra̱hn ye:
Di Dendiohs, vederihquentiyon
yehn ne, hua nda̱ ro che
cuihno.
Numa cua̱co rihquentiyen.
9 Renan ine nducuahn che ndah,
ne raconda̱h vedame ndu-
cuahn che chihnga̱.
Chemin che u Dendiohs yehn,
redín che tahque ri yene
che co nducoya̱ca combiero
yehn.
10 Namin ra̱hn ye:
Di Dihve ihyan iyehnse, nde ro
mena̱n me ne, dendah
iyehnse ma̱n, na̱n ro ma̱n.
11 Chemin ne, va che cuihno, ate di
ne, conen cuahn da̱ma.
Nducuahn dehtenduh chemin
chan ne, va che co ndico
nduhca̱ che ri ndico tino.
12 Din anduhca̱ che nehn nduco de-
htenduh chemin chan, cah-
nevi anduhneca̱ ndete che
a̱ma tino, ne ndacorun.
Ate man di, hua nda̱ ro che nda-
coron, nde hua nda̱ ro che
coh.
13 Nde menahn hua ra̱hn Dendiohs
ri ye nde a̱ma ángel:
Cuihnde la̱do ta̱h cua̱có numanahn
che nda̱hco ndiyá ihyan che
hua ri rendihche ye di, ca̱va
che nevahnecun ye di.
14 Nducoya̱ca ángel ne, vaco che
redin ye ntiyon yahn Dendiohs.
Redechuh ye ihyan ca̱va che conan
ye ihyan iyehnse che quenan cuma
che ndevahn ye.

2

Hua nda̱hca̱ che ca̱hcoma̱n vo Ndudo yahn Dendiohs

1 Nducote tahque yudo veder-
ihquentiyon yahn Dihvo vo Jesu-
cristo che co ángel ne, chemin che
quenan cuma che cuahtenun ino

vo ndudo che a chihnevan vo cạva
che hua cạhcomạn vo. 2 Tihcạ,
te nducote a chinahn ndudo yahn
Dendiohs che dechuh ye nduco
ángel a rạhn me, ne ihyan che
chahcotạhn ye yahn ndudo min,
chendihco ye nunde, a chi ye cas-
tigo che redin yahn che co ye ne,
3 namin uvo ne, hua co ndevahn
vo ndete che hua tumacạh vo yahn
ndudo ndah yahn vederenchahco
che rete Dendiohs uvo. Ndudo min
ne, a Dihvo vo Jesucristo menạn
vih cahndudo ye, ne nuhn che chi-
hnevan nuhn ndudo min ne, tu-
macadino nuhn che cuạco. 4 Avạne
ne, ạma ndeh nạn vederihno din
Dendiohs, chihco ro ye che cuạco,
nde din ye che chenan cuma vo
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn ye tunoca che nahn mạn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndạ ye muhn iyehnse cuh, ndạcondạ ye ihyan

5 Vederihquentiyon cuh che
rendạhconun yạ́n che va che
cuhnde ne, hua chihco Dendiohs
tạh ángel. 6 Hua, te ạma cuạn nạn
Ndudo yahn ye dirun ạma ihyan
tuhcạ:

Dendiohs, nde hua rigonun chi-
hve ihyan iyehnse cạva che
necạhco ne ihyan.

Nde hua rigonun chihve ye cạva
che din ne cudạdo ihyan.

7 Numanahn min ne, tahque doh
vederihquentiyon cạh ne
ihyan che co ángel.

Vạn nducuahn dehtenduh che den-
dah ne ne, tahque cạh ne
vededevano ihyan.

Cạh ne vederihquentiyon ihyan
cạva che cạhcantiyon ye
nducuahn dehtenduh che
dendah ne.

8 Ndạhco ne nducuahn dehtenduh
tạh ye.

Nducote ndạhco Dendiohs ndu-
cuahn dehtenduh tạh ihyan ne,
nducuahn va che cạhcantiyon ye.
Mạn ro cuh ne, ametah nevahne-
cun nducuahn dehtenduh ihyan.
9 Ate Dihvo vo Jesucristo che cuạco
ne, nducote chih ye ne, renevahne-
cun nducuahn dehtenduh ihyan,
rendeva yavenạn ye. Numacuahn
vedeyahino cahnecun Dendiohs
che chih ye cạva nducoyạca ihyan
iyehnse.

10 Nducuahn dehtenduh ne,
yahn Dendiohs. Mạn ye dendah
ye, ne nahn ndeva ye nducoyạca
dạya ye vahchetero. Chemin che
quenan cuma che cạh yune ye
che chuhrihn Dihvo vo Jesucristo,
dinahn ye nducuahn, ndedevahn
ye ihyan yahn ye. 11 Ihyan che
rendevahn ye mạn, ihyan min
che rendedevahn ye ihyan mạn
ne, dạya Dendiohs nducoyạca ye.
Chemin che Dihvo vo Jesucristo,
ihyan min che Dạya Dendiohs ne,
hua ri cuihnạn ye che redin dihno
ye ihyan, 12 nduhcạ che a ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:

Nté yahn ne nduco dihnó.

Cạtá himno, ndevá yavenạn ne vạn
nducoyạca ihyan yahn ne.

13 Namin ndirun:
U ne, richahtinó Dendiohs.
Namin ndirun:

Muhn quenún nduco dạyá che te
Dendiohs u.

14 Nducoyạca ihyan che dihno
ye vih ne, dạma ndạta yahn ye.
Chemin che Dihvo vo Jesucristo
ne, ndo ye nduhcạ ihyan iyehnse
cạva che chi chih ye, ndạhco ndiya
ye chundah, sạhn min che redin
se che rinda ihyan, 15 ne ndede-
vahn ye nducoyạca ihyan che hua
va mạn chedave yahn ye cuahn
dạma, vạh ye vederih. 16 A de-
vano vo te Dihvo vo Jesucristo
ne, ndạ ye cạva che ndedevahn
ye ihyan che ndạta yahn Abra-
ham, ndiyu cạva che ndedevahn
ye ángel. 17 Chemin che quenan
cuma che ndo ye dạma nduhcạ
ihyan iyehnse, tumacadino mạn
ye nducuahn vederihn cạva che

tahque conan cuma ye vedevạhino
nduco vo, ne cochahtino vo ihyan.
Redin ye cudạdo uvo, rạhn nan
ye uvo nạn Dendiohs, nde chi-
hco mendạhn ye ihyan, chih ye
cạva che nchahco ye nunde yuhn
vo. 18 Nducote chuhrihn mạn
ye, tumarande chundah ihyan ne,
tahque nun rendedevahn ye ihyan
che retumarande se ihyan.

3

Vederihquentiyon che quenan cuma Dihvo vo Jesucristo ne, tahque yudo che co vederihquentiyon che quenan cuma Moisés

1 Dihnó che a tendạhnun Den-
diohs nchuhn, nducote a nedin
yahn ye nchuhn ne, cuiquendi ne
yune yahn Dihvo vo Jesucristo,
ihyan min che dechuh ye ihyan
cạva che din ye cudạdo uvo, tihyon
yune ye uvo che cotahno vo ihyan.
2 Nduhcạ che dinahn Moisés yahn
Dendiohs vạn nducoyạca ihyan
yahn ye ne, tihcạ dinahn Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che ndạhco
Dendiohs vederihquentiyon tạh
ye. 3 Dihvo vo Jesucristo ne,
redin yahn che tahque rendeva
vo yavenạn ye che co Moisés.
Tihcạ, te ihyan che rihno ye ạma
vah ne, ihyan min che ndeva vo
yavenạn ye, ndiyu vah me. 4 Queri
ạma vah ne, va ihyan che dendah
ye. Namin nducuahn che va
iyehnse ne, a Dendiohs che dendah
ye. 5 Cuạco te Moisés ne, din ye
ntiyon yahn Dendiohs, dinahn ye
vạn nducoyạca ihyan yahn ye.
Ntiyon che quenan cuma ye ne,
che cuahndudo ye ndudo yahn
Dendiohs tunoca che recạh ye
ihyan. 6 Namin Dihvo vo Jesucristo
ne, dinahn ye, ate nde tahque
yudo vederihquentiyon quenan
cuma ye, te nducote ihyan min che
Dạya Dendiohs ne, ndinạn ye vạn
nducoyạca ihyan yahn ye. Uvo
ne, a ihyan yahn Dendiohs uvo,
ndete che quendi vo numacuahn
vedeyeno cochahtino vo ihyan nde
ndạ ro che ndeva ye uvo.

Ihyan che cuahtenan ye nạn Dendiohs

7 Nducote tihcạ ne, ndạhcạ che
dinahn vo ndudo che, numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs, a ndirun tuhcạ:
Mạn che cahnevan nchuhn ndudo
yáhn,
8 hua din cheche ne chedave yahn
ne nduhcạ che din ihyan
ndico yahn ne che chah-
cotạhn ye yáhn,
ducherino ye u cuahn che
chahtechica ye yạhn nạn
che metah duhva.
9 Ihyan ndico yahn nchuhn ne, hua
chitahno ye u,
andahre ndihchero ye vederihno
che dín nduco ye chete o
raco nduyo.
10 Chemin che chi tạ́n nduco ye,
ne ndedecadinó: “Ihyan sih
ne, hua richahtino ye u
numacuahn chedave yahn
ye,
nde hua redinahn ye che rihquen-
tiyón.”
11 Chemin che chi tạ́n nduco ye, ne
numacuahn vedeyudo chi-
hco dạma inó che hua ndạ ro
che ndevá ihyan, cuahtenan
ye nducó.

12 Dihnó, cuihco nducoyạca
nchuhn cudạdo. Hua din cheche
ne chedave yahn ne, cạhcomạn
ne che ritahno ne Dendiohs,
ihyan min che va ye vahchetero.
13 Tahque ndah ne, coyạhve ạma
tạma ne vih ro ro, numanahn che
chenan ne iyehnse, cạva che nde
ạma ne hua cahncheh mạn ne
nchuhn, din cheche ne chedave
yahn ne, cuahtendihco ne nunde.
14 Tihcạ, te ndạ ro che chi Dihvo
vo Jesucristo ne, ndeva ye uvo
ndete che quendi vo numa ino vo
cochahtino vo ihyan, nduhcạ che

richahtino vo ihyan nde ro che
canạn chitahno vo ihyan.
15 Nahn che cạhcovan vo nduhcạ
che yạhve Dendiohs uvo tuhcạ:
Mạn che cahnevan nchuhn ndudo
yáhn, hua din cheche ne che-
dave yahn ne nduhcạ che
din ihyan ndico yahn ne che
chahcotạhn ye yáhn.
16 Nducoyạca ihyan che ndetendạh
Moisés nación yahn Egipto ne, a
ihyan chahn che chihnevan ye
ndudo yahn Dendiohs, ne chah-
cotạhn ye. 17 Ihyan che chahtendi-
hco ye nunde, ne chih ye yạhn
nạn che metah duhva ne, a ihyan
chahn che chi tạn Dendiohs nduco
ye. 18 Ihyan che hua dinahn ye
yahn Dendiohs ne, a ihyan chahn
che, numacuahn vedeyudo, chihco
dạma ino Dendiohs che hua ndạ ro
che ndeva ye ihyan, cuahtenan ye
nduco ye. 19 A devano vo te hua chi
tuno ihyan chahn nạn Dendiohs,
yahn che hua chitahno ye ihyan.

4

1 Chemin che numanahn che
rete ca Dendiohs ndudo yahn ye
che ndeva ye uvo ne, nahn che
cạhco vo cudạdo, denạn vate ạma
o vo che hua tuno vo nạn ye.
2 Cạh Dendiohs ndudo ndah yahn
ye ihyan ndico chahn, ne namin te
ye uvo. Ate ihyan chahn ne, nde
hua chichihve che chihnevan ye,
yahn che hua chitahno ye. 3 A uvo
che chitahno vo che ndeva Den-
diohs uvo, cuahtenan vo nduco ye,
te rạhn ye yahn ihyan chahn tuhcạ:
Chemin che chi tạ́n nduco
ihyan sih, ne numacuahn
vedeyudo chihco dạma inó
che hua ndạ ro che ndevá
ihyan, cuahtenan ye nducó.
Cuahn che chihno ntiyon yahn
Dendiohs che dendah ye iyehnse
ne, a va yạn ye che ndeva ye ihyan
cạva che cuahtenan ye nduco ye.
4 Cuạco chemin, te ạma cuạn nạn
Ndudo yahn ye ndirun yahn ro
sạbado tuhcạ:
Ro sạbado ne, nducote a nihno
ntiyon yahn Dendiohs che
dendah ye iyehnse ne, chih-
nde tuhno ye.
5 Namin tạma cuạn nạn Ndudo
yahn ye ndirun tuhcạ:
Hua ndạ ro che ndevá ihyan sih,
cuahtenan ye nducó.
6 Nducote tihcạ ne, a ndero ndi
che a va yạn Dendiohs che ndeva
ye tạma te o ihyan, cuahtenan
ye nduco ye. Ihyan chahn che
chihnevan ye ndudo ndah yahn
Dendiohs menạn ne, hua tuno ye
nạn ye yahn che chahcotạhn ye.
7 Chemin che chihno ạma ndeh
nduyo ne, ndaconan yạhve Den-
diohs ihyan tạma yune. Yahn
chemin ne, a dirún. Din ye che
dirun David tuhcạ:
Mạn che cahnevan nchuhn ndudo
yahn Dendiohs ne,
hua din cheche ne chedave yahn
ne.
8 Nạn che ndeva Dendiohs ihyan,
cuahtenan ye nduco vih ne, ndiyu
yạhn nạn che ndạ Josué nduco
ihyan ndico chahn, te ndete che
a min ne, ametah ndaconan rạhn
Dendiohs che ndeva ye ihyan.
9 Devano vo te comạn va che ndeva
Dendiohs ihyan yahn ye, 10 te
ihyan che ndeva ye ne, cuahte
tuhno ye nduhcạ che chihnde
tuhno mạn ye ro che chihno ntiyon
yahn ye che dendah ye iyehnse.
11 Chemin che nahn che din nun
ino vo cạva che ndeva Dendiohs
uvo. Condi dạma co ạma o vo
nduco ihyan ndico chahn che hua
chitahno ye.
12 Tihcạ, te Ndudo yahn Den-
diohs ne, yudo vederihquentiyon
yahn, redin che rendạ ihyan nạn
ye. Tahque nun ca rendạ chete
chedave yahn ihyan che co ạma
espạda che o can yahn, ne rihco ro
vederendedecadino yahn ye. 13 A
Dendiohs che techecạde ye yahn
ihyan. A ihyan min che dendah ye

nducuahn, ne metah nde ạma nạn
dehtenduh che co conun ndeh nạn
ye. A nạn ye va nducuahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, nda cuande ye ihyan yahn ye

14 A Dihvo vo Jesucristo Dạya
Dendiohs, che nda cuande ye
uvo. Ihyan min ne, conạhn ye
vahchetero, rạhn nan ye uvo nạn
Dendiohs. Chemin che nahn che
quendi vo numa ino vo cotahno
vo ihyan. 15 Dihvo vo Jesucristo
ne, tumarande chundah ihyan
nạn nducuahn, ate hua quendihco
ye nde ạma nunde. Chemin che,
nducote mạn ye chuhrihn ye ne, a
devano ye nduhcạ che rechuhrihn
vo, ne renan vạhino ye uvo. 16 Mạn
ne, nahn che dehve rạhco vo,
covạh vo nạn Dendiohs yuhn vo,
ihyan min che yahino ye uvo, cạva
che numacuahn vedeyahino mạn,
vedevạhino mạn, conan ye uvo
cuahn che yah rahno vo.

5

1 Queri ạma chidocuyạn ndinạn
ne, retendạhnun Dendiohs ihyan
vạn ihyan iyehnse cạva che cạhma
nan ye ihyan nạn Dendiohs mạn,
rihno ye ite che co te vedino cạva
nunde yahn ye mạn. 2 Chidocuyạn
chahn ne, nducote ihyan nunde ye
nduhcạ ihyan chenạhn ne, chemin
che riquendạh ye vedechahtino
cạva ihyan tundo mạn, ihyan che
redinda ye mạn. 3 Va che cạhno
ye ite che co te vedino cạva nunde
yahn ihyan yạn, ne nducote namin
ihyan nunde ye ne, quenan cuma
che cạhno ye ite che co te vedino
cạva nunde yahn mạn ye.
4 Nde ạma ihyan ne, hua co
tendạhnun mạn ye vederihquen-
tiyon min, conan cuma ye. Atenạn
mạn Dendiohs retendạhnun ye
ihyan che recạh ye vederihquen-
tiyon min nduhcạ che cạh ye
Aarón. 5 Atihnocạ Dihvo vo
Jesucristo. Hua tendạhnun mạn
ye vederihquentiyon min, quenan
cuma ye. Tahque ndah ne, a mạn
Dendiohs tendạhnun ye ihyan.
Rạhn ye ri ye ihyan:
Di che Dạyá.
Mạn ro cuh chihco ró che Dạyá di.
6 Namin rạhn ye ri ye ihyan nduhcạ
che ndirun nạn Ndudo yahn ye
tuhcạ:
A tendạhnún di che co chidocuyạn
ndinạn, cuhnde tah ved-
erihquentiyon nduhcạ che
quenan cuma Melquisedec,
ne hua ndạ ro che cuihno vederi-
hquentiyon yehn.
7 Cuahn che quechica Dihvo vo
Jesucristo muhn iyehnse ne, covạh
ye numa ino ye, nde chaco ye,
ne Dendiohs, ihyan min che va
vederihquentiyon yahn ye che
ndedevahn ye ihyan tạh vederih
ne, chihcovan ye yahn che ndeva
Dihvo vo yavenạn ye. 8 Andahre
Dạya Dendiohs ihyan ne, ate chi
nino ye dinahn ye vạn nducuahn
che chuhrihn ye. 9 Cuahn che
chenan dinahn ye nducuahn ne,
chihco mendạhn ye ihyan, chih
ye cạva che, nducoyạca ihyan che
cotahno ye ihyan ne, ndevahn
ye, ne cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro. 10 Tihcạ, te a
tendạhnun Dendiohs ihyan che co
ye chidocuyạn ndinạn, cuhnde tạh
ye vederihquentiyon nduhcạ che
quenan cuma Melquisedec.

Cạhnda che cạhcomạn vo che ritahno vo Dihvo vo Jesucristo

11 Ạma va ca dehtenduh che
nahn te cuandé nchuhn, ate ạma
vạhche che dín che conahn ne
yahn che hua rihco ne che conahn
ne. 12-13 Ametah ro che ritahno
nchuhn Dihvo vo Jesucristo, ate
ndotenan che mạn ne cacuahn ne
ne, rendotenan ne che ndaconan
cacuahn ihyan nchuhn dehten-
duh che nde hua vạhche nạn
vederihquentiyon yahn Dendiohs.
Nduhcạ decuạh yuno che hua ri
che cheh dehtenduh, te demạn
leche rih ne, tihchan nchuhn.

Hua renahn ne vederihquentiyon
yahn Dendiohs, nde hua retu-
macadino ne tạcạ che cuahtechica
ne runecạde. 14 Ihyan che ndah
renahn ye vederihquentiyon yahn
Dendiohs ne, a ihyan chahn che
devano tendạhnun ye dehtenduh.
Riquendi ye cha che ndah, ne
rihcomạn ye cha che hua ndah.

6

1 Nducote tihcạ ne, quendi vo
cuahn ndah vo vederihquentiyon
yahn Dendiohs cạva che conahn
ndah vo. Dehtenduh che chahn
vo cuahn che cade chitahno vo
Dihvo vo Jesucristo ne, ndiyu de-
chemin dechemin cuahn vo cuahn
dạma, te ạma va ca vederihquen-
tiyon yahn ye che nahn che cuahn
vo. Hua demạn yahn nduhcạ che
rento ino ihyan nunde yahn ye che
redin che rinda ye mạn, nduhcạ
che ritahno ihyan Dendiohs mạn,
2 nduhcạ che redenune ihyan mạn,
nduhcạ che renahn tạh ye ihyan,
revạh ye cạva ye mạn, nduhcạ che
ntuche tenạhn mạn, nduhcạ che
techecạde Dendiohs yahn ihyan
nunde, din ye castigo ihyan cuahn
dạma mạn. Hua demạn dehten-
duh chemin chan che va che cuahn
vo, 3 te ạma va ca vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs che cacuáhn
nchuhn ndete che cuahnecun ye.
4-6 Ihyan che a chenahn ye
vederihquentiyon yahn Dendiohs
mạn, ndudo ndah yahn ye mạn
ne, tumacadino ye vedeyahino
yahn ye mạn, vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn ye mạn,
vederihquentiyon che cuahtenan
ihyan vahchetero mạn. Ndete che
cuacondạh vedạme ye Dendiohs
ne, ạma yune denda ye, te an-
duhnecạ che ndaconan nahn yạh
ye Dihvo vo Jesucristo, din duche
yahn ye ihyan nạn nducoyạca
ihyan. 7 Nduhcạ ạma yạhn nạn
che ndạhcạ ran co ne, ndete che
ndah ri chendạta yahn ihyan ne,
nedin yahn Dendiohs yạhn min.
8 Ate ndete che demạn chano yạn
ri ne, din dine ye, nde cạhco vih ye
cạva che cuco.

*Richahtino vo Dihvo vo Jesu-
cristo cuahn dạma*

9 Dihnó che yahinó nchuhn, a
dirún yahn ne nduhcạ che rahno
ihyan che racondạh vedạme ye
Dendiohs, ate a devano cuạcó che
a ndedevahn ye nchuhn, redin
ye che runecạde vatechica ne.
10 Dendiohs ne, ndah ye, ne ra
cuande ye nduhcạ che din yahino
ne ihyan yahn ye, chinan ne ihyan,
nde rinan ca ne ihyan. 11 Nahn
che quendi nchuhn numa ino ne
nduhcạ che a cochi ne, nde ndạ
ro che chenan ino vo cuahn che
ndeva Dendiohs nchuhn. 12 Hua
nahn che din dạhnde nchuhn.
Tahque ndah ne ne, cuiquendi
ne yune yahn ihyan che chitahno
ye Dendiohs, ndichahtino ye che
ndedevahn ye ihyan nduhcạ che a
necạh ye ndudo yahn ye.
13 Cuahn che cạh Dendiohs
ndudo yahn ye Abraham ne, cạh
ye numacuahn vederihquentiyon
yahn mạn ye, te ametah tạma ca
ihyan che tahque yudo vederi-
hquentiyon yahn ye che co mạn
ye. 14 Rạhn ye ri ye Abraham:
“Cuạco rạ́hn rí di che ạma dín
che ndah ndoque, ạma dín che co
yạhn ndạta yehn.” 15 Abraham
ne, quenan rino ye numacuahn
vedechahtino nde chinahn ndudo
che cạh Dendiohs ihyan. 16 Ihyan
iyehnse ne, cuahn che cạh ye
ndudo yahn ye ne, rendạhconun
yạn ye Dendiohs, te ihyan min che
tahque yudo vederihquentiyon
yahn ye. Cuahn che tihcạ cạh
ye ndudo yahn ye ne, nde nạn
che cạhma ye, metah. 17 Namin
Dendiohs, cuahn che cạh ye ndudo
yahn ye Abraham ne, cạh ye
numacuahn vederihquentiyon
yahn mạn ye, chihco ro ye cạva
ihyan yahn ye che dinahn ye.
18 Tihcạ cạh Dendiohs ndudo yahn

ye numacuahn vedeyudo, ne co
cochahtino vo ihyan, te redinahn
ye ndudo yahn ye. Nducoyạco
vo che a ndạhco vo chedave
yuhn vo tạh ye che ndedevahn
ye uvo ne, hua dehve rạhco vo,
te ndedevahn ye uvo nduhcạ
che a necạh ye ndudo yahn ye.
19-20 Quenan cuma che ndevahn
chedave yuhn vo, ametah che
ndedecadino vo. A chitahno vo
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
va ye vahchetero, rạhn nan ye uvo
nạn Dendiohs cạva che co condạ
vo min. Ihyan min ne, anduhnecạ
ạma chidocuyạn ndinạn che va
tạh ye vederihquentiyon nduhcạ
che quenan cuma Melquisedec che
hua ndạ ro che cuihno.

7

Va tạh Dihvo vo Jesucristo vederihquentiyon nduhcạ che quenan cuma Melquisedec

1 Melquisedec ne, rey yahn
yạn Salem, namin chi ye ạma
chidocuyạn ndinạn yahn Dendiohs, ihyan min che ạma yudo
vederihquentiyon yahn ye. Cuahn
che ndạconan Abraham che chahn
ye, cuhn ye nduco ino cun rey
chahn, decuihno ye ihyan ne,
chahn Melquisedec, chendi yune
ye ihyan, ne chica ye che conan
Dendiohs ihyan. 2 Me Abraham
ne, ndạhco ye neve dehtenduh che
ndạca ye vạn cạnda me tạh ihyan
min. Nạn che ndiche dehtenduh
ne, cạh ye ạma ihyan. Che duche
rey min, Melquisedec ne, tuhcạ
conahn: “Rey ndah.” Namin dihn
va nạn che chihquentiyon ye, te
yạn yahn ye, Salem ne, tuhcạ
conahn: “Yạn nạn che dihn va.”
3 Ihyan min ne, anduhnecạ ndete
che co mạn ye, te hua duh devano
duh che chaco ye mạn, duh che
chida ye mạn, nde hua duh devano
ti chica ndạta yahn ye. Hua duh
devano ticuahn chihndeyạn ye
mạn, ticuahn chih ye mạn, ndete
che chihno vederihquentiyon
yahn ye mạn. Atihnocạ Dihvo vo
Jesucristo, Dạya Dendiohs, te ndi
ye anduhnecạ chidocuyạn ndinạn,
ne hua cuihno vederihquentiyon
yahn ye.

4 A ndero ndi te ạma yudo
vederihquentiyon quenan cuma
Melquisedec, te nde ihyan ndico
yuhn vo Abraham nevahnecun ye
ihyan, ne ndeh nạn dehtenduh
che chihnevi ye yahn rey chahn,
ndạhco ye tạh ye. 5 Nduhcạ che
rihquentiyon ley che dirun Moisés
ne, va che cạh ihyan nación yahn
Israel ạma dehtenduh nạn che
ndiche queri ạma nạn dehtenduh
yahn ye che va, ndondạ tạh
chidocuyạn che ndạta yahn Leví.
Tihcạ va che din ye, te ndạta
yahn Abraham ihyan nduco vih.
6 Ate Melquisedec ne, andahre
hua ndạta yahn Leví ihyan ne,
ndondạ tạh ye dehtenduh che
cạh Abraham, ihyan min che cạh
Dendiohs ndudo yahn ye ihyan.
A Melquisedec che chica ye che
conan Dendiohs Abraham, 7 ne
a devano vo te ihyan che rica ye
Dendiohs cạva ihyan chenạhn ne,
tahque yudo vederihquentiyon
quenan cuma ye. 8 A ndero ndi che
tahque yudo vederihquentiyon
che quenan cuma Melquisedec
che co vederihquentiyon che
chahtenan cuma chidocuyạn che
ndạta yahn Leví. Ihyan chahn ne,
chihno chih ye, ate Melquisedec
ne, a ndirun yahn ye nạn Ndudo
yahn Dendiohs anduhnecạ ndete
che va ca ye. 9-10 Leví nduco
nducoyạca chidocuyạn che ndạta
yahn ye ne, anduhnecạ ndete
che nduco ye Abraham, ndeva ye
yavenạn Melquisedec, te andahre
ametah ye ro min, ate Abraham
che chihco ndạta ye ihyan.

11 Chidocuyạn che ndạta yahn
Leví, che namin ndạta yahn Aarón
ne, ihyan chahn che chihnde tạh

ye ley che dirun Moisés, chicuahn
ye ihyan nación yahn Israel. Ate
nducote hua ndevahn ihyan nduco
vederihquentiyon che chahtenan
cuma chidocuyạn che ndạta yahn
Leví ne, quenan cuma che dechuh
Dendiohs Dihvo vo Jesucristo,
nuhnde tạh ye vederihquen-
tiyon nduhcạ che quenan cuma
Melquisedec. 12 Che ndacorun
Dendiohs vederihquentiyon yahn
chidocuyạn ne, nde ley yahn ye
va che ndạhco cạde ye. 13 Tihcạ,
te Dihvo vo Jesucristo ne, ndiyu
ndạta yahn chidocuyạn ihyan. 14 A
devano cuạco vo te nạn ndạta
yahn Judá cochi ndạta yahn ye.
Namin a devano vo nduhcạ che
chihquentiyon Moisés che atenạn
nạn ndạta yahn Leví quendạh
chidocuyạn.

15 Nducote nuhnde tạh Di-
hvo vo Jesucristo vederihquen-
tiyon nduhcạ che quenan cuma
Melquisedec ne, a ndero ndi che
a ndạhco cạde Dendiohs ley che
dirun Moisés, 16 te nuhnde tạh
ye vederihquentiyon min, ndiyu
yahn che ndạta yahn chidocuyạn
ihyan, ate yahn che quenan cuma
ye vederihquentiyon che hua ndạ
ro che cuihno. 17 Tihcạ, te a yahn
ihyan min che ndirun nạn Ndudo
yahn Dendiohs tuhcạ:

A tendạhnún di che co chidocuyạn
ndinạn, cuhnde tah ved-
erihquentiyon nduhcạ che
quenan cuma Melquisedec,
ne hua ndạ ro che cuihno vederi-
hquentiyon yehn.

18 Nduco tihcạ, ndạhco cạde Den-
diohs ley che dirun Moisés, te hua
cochihve 19 cạva che ndedevahn
ihyan. Menun ley min ne, ndạ Di-
hvo vo Jesucristo che tahque ndah
vederihquentiyon yahn ye. Ihyan
min cochahtino vo ihyan cạva che
tuno vo nạn Dendiohs.

20 Avạne ne, cuahn che dechuh
Dendiohs Dihvo vo Jesucristo ne,
numacuahn vedeyudo cạh ye
ndudo yahn ye che co ye nduhcạ
chidocuyạn ndinạn. 21 Yahn chi-
docuyạn chenạhn chahn ne, hua
tihcạ cạh ye ndudo yahn ye. Cuahn
che ndạhco ye vederihquentiyon
min tạh Dihvo vo ne, cạh ye ndudo
yahn ye che ndirun tuhcạ:

Dihvo vo Dendiohs ne, nu-
macuahn vedeyudo cạh ye
ndudo yahn ye, ne va che
conahn.
Rạhn ye ri ye Dạya ye: “A
tendạhnún di che co chi-
docuyạn ndinạn, cuh-
nde tah vederihquentiyon
nduhcạ che quenan cuma
Melquisedec,
ne hua ndạ ro che cuihno vederi-
hquentiyon yehn.”

22 Nducote a Dihvo vo Jesucristo
che nuhnde tạh ye vederihquen-
tiyon min ne, conahn ndudo che
chihco cạde Dendiohs cạvo vo.
Ndudo min ne, tahque ndah che
co ley che chihnde a rạhn me.
23 Chidocuyạn chahn ne, yạhn
ye chahtenan ye nạn ntiyon, te
nducote ihyan iyehnse ye ne, ca
rih ye ca rendacorun ye. 24 Ate
Dihvo vo Jesucristo ne, cuhnde
tạh ye vederihquentiyon min
cuahn dạma, te hua ndạ ro che
coh ye. 25 Chemin che ihyan che
tuno ye nạn Dendiohs cạva ye ne,
ndedevahn ye ihyan, ne ametah
conda ye, te va ye cuahn dạma,
rạhn nan ye ihyan nạn Dendiohs.

26 Ạma chidocuyạn nduhcạ
ihyan min che rendotenan vo.
Ihyan min ne, ndah ye, ne
metah nde ạma nunde yahn ye.
Hua dạma ri ye nduco ihyan
nunde. Ndeva Dendiohs yavenạn
ye, ndeva ye ihyan vahchetero.
27 Chidocuyạn ndinạn chenạhn
chahn ne, rendotenan ye che
cạhno ye ite cuahn dạma, co te
vedino cạva nunde yahn mạn ye
mạn, nunde yahn ihyan mạn. Ate
Dihvo vo Jesucristo ne, chihco
mendạhn ye ihyan, chih ye, ne

nduco chemin ạma yune no
nedihve ye nunde yahn ihyan
iyehnse. 28 Chidocuyạn ndinạn
chenạhn chahn che chihnde
tạh ye ley che dirun Moisés ne,
ihyan nunde ye. Ate cuahn che
ndạhco cạde Dendiohs ley min
ne, numacuahn vedeyudo ndạhco
ye vederihquentiyon tạh Dạya ye,
ihyan min che hua ndạ ro che
condihco ye nunde.

8

Nuhnde tạh Dihvo vo Jesucristo vederihquentiyon ra che ndạhco cạde Dendiohs

1 Dihvo vo Jesucristo ne, ndi
ye nduhcạ ạma chidocuyạn che
tahque ndinạn, rạhn nan ye uvo,
va ye vahchetero lạdo tạh cuạco
Dendiohs. Ndudo cuh che tahque
menạn vihca vạn nducuahn che a
dirún nạn cạca cuh. 2 Chidocuyạn
che tahque ndinạn che chahte ye
iyehnse ne, chahtenun ye chete
yạco che dendah ihyan. Ate Dihvo
vo Jesucristo ne, va ye vahchetero.
Min ne, ndiyu ihyan iyehnse
dendah ye. 3 Chidocuyạn chahn
ne, chenan cuma ye ntiyon che
rihco ye ndeh nạn vedino nạn
ta. Ate Dihvo vo Jesucristo ne,
chihco mendạhn ye ihyan, chi
ye vedino cạvo vo. 4 Ndete che
muhn iyehnse quenan Dihvo vo
ne, nde hua conan ye nạn ntiyon
che redin chidocuyạn che rihco
ye vedino nạn ta nduhcạ che
rihquentiyon ley che dirun Moisés,
te a ihyan chahn che nda cuande
yahn ye ntiyon min. 5 Ihyan
chahn ne, redin ye ntiyon chete
yạco che ndedendah ihyan menun
vahchetero nạn che va Dendiohs.
Devano vo che menun, te cuahn
che canạn Moisés dendah ye yạco
me ne, rạhn Dendiohs, ri ye ihyan:
"Cuihque cudạdo, ne cuedendah
nducuahn nduhcạ che nạhme
di tingüete me." 6 Chidocuyạn
chahn ne, muhn iyehnse cuh che
va ntiyon yahn ye. Ate Dihvo vo
Jesucristo che ndi ye anduhnecạ
chidocuyạn che rạhn nan ye uvo
nạn Dendiohs ne, tahque chahte
vederihquentiyon yahn ye che
co vederihquentiyon yahn ihyan
chahn, te tahque ndah veder-
ihquentiyon che ndạhco cạde
Dendiohs che co vederihquentiyon
ndico me mạn, tahque ndah ndudo
che te ye uvo che co ndudo che cạh
ye ihyan ndico yuhn vo mạn.

7 Vederihquentiyon ndico me ne,
hua quendạh ndah, ne chemin
che ndaconan ndạhco cạde ye.
8 Nducote ndihchero Dihvo vo Den-
diohs che hua redinahn ihyan ved-
erihquentiyon ndico me ne, rạhn
ye:

Caviyạn deman ne, ndạhco cạdé
ndudo yáhn nduco ihyan
nación yahn Israel mạn,
ihyan nación yahn Judá
mạn.

9 Ndạhco cạdé ndudo che cạ́h
ihyan ndico yahn ye cuahn
che chinán ihyan, nde-
tendạ́h ihyan nación yahn
Egipto.

Ihyan chahn ne, hua dinahn ye
vederihquentiyon che cạ́h
ihyan, ne chemin che cha-
condạh vedạmé ihyan.

10 Ndạ ro yahn ne, ndạhco cạdé
ndudo yáhn nduco ihyan
nación yahn Israel.

Dín che conahn ye vederihquen-
tiyon yáhn, ne hua conạn ye.

Tuhme nedin yáhn ihyan, ne ndeva
ye yavenạ́n.

11 Ndạ ro min ne, hua rendotenan
che cacuahn vih ye vạn di-
hno ye mạn, vạn combiero
yahn ye mạn, cạva che tu-
macadino ye vederihquen-
tiyon yáhn,

te tumacadino nducoyạca ihyan,
nde ihyan ndico mạn, nde
checạhya mạn.

12 Nchahcó yahn ye, ne ametah
ndaconan conun inó nunde
yahn ye.
13 Nducote rạhn Dendiohs che a
ndạhco cạde ye vederihquentiyon
yahn ye ne, a devano vo che a chuh
ro yahn vederihquentiyon ndico
me, a chihcomạn ye.

9

1 Ihyan ndico yuhn vo ne,
chihnde tạh ye vederihquentiyon
ndico nạn che ndihco cạde Den-
diohs nduhcạ che quenan cuma
che ndeva ihyan yavenạn ye.
Namin chihnde tạh ye ạma yạco
che dendah ye. 2 Nạn derendạ
chete yạco me ne, duche Nạn Ta
Yudo. Min va candelero mạn,
mesa nạn che retạve pạn che ri
vedino mạn. 3 Mendạhn chete yạco
ne, quendihco ạma tino chahte
numa chahno. Cuạhn candevah
vedạme tino me ne, duche Nạn Ta
Che Tahque Yudo. 4 Min va ạma
nạn ta diyạhnguạn nạn che riche
cuhn. Namin va ạma yave che
ndacotuma diyạhnguạn. Chete ne,
chenun tu rahno nạn che ndirun
vederihquentiyon yahn Dendiohs
mạn, quenun ạma jarro che
ndinda nduco diyạhnguạn nạn che
chenun pạn che duche maná mạn.
Namin quenun nducodi che neve,
che quenan cuma Aarón. 5 Menạn
yave me ne, a min che nạn ta nạn
che rihnde vedino cạva nunde
yahn ihyan. Min vatendi o ángel
che ndindah ye, ne chendah reche
ye. Ạma quendihco yudo min, te
min riya Dendiohs. Conahn nạn
vo muhn che rente vo yahn nạn
ta me. 6 Tihcạ va yạn nducuahn
chete yaco me, ne chidocuyạn
chahn ne, rendạ ye cuahn dạma
nạn ta nạn derendạ me, redinahn
ye ntiyon che chenan cuma ye.
7 Ate Nạn Ta che Tahque Yudo
me ne, atenạn chidocuyạn che
tahque ndinạn me rendạ ye ạma
yune no che ạma nduyo. Queri
ạma yune che condạ ye ne, va che
quenda ye yun yahn ite cạva che
co vedino yahn nunde yahn mạn
ye mạn, nunde yahn nducoyạca
ihyan mạn. 8 Nduco chemin ne,
rete Vaco Ndah yahn Dendiohs,
recadino vo te numanahn che va
ca vederihquentiyon ndico me
ne, nduhcạ che quendihco tino
mendahn chete yạco, ne hua co
condạ adecoduhno ihyan Nạn Ta
Che Tahque Yudo me ne, tihcạ hua
co tuno ihyan vahchetero. 9 Yahn
tino che quendihco chete yạco ne,
a ndero ndi che rihco vih ihyan
nạn Dendiohs ro min cuahn che
va ca vederihquentiyon ndico me.
Nde ạma nạn dehtenduh vedino
che recạh ihyan Dendiohs ro min
ne, hua co din che cuahtemạn ino
ye. 10 Vederihquentiyon min ne,
chihnde cạva che co devano ihyan
dehtenduh che co cheh ye mạn,
cuh ye mạn, tạcạ che nạno ye tạh
ye mạn, dehtenduh yahn ye man,
ne chengu nde dechuh Dendiohs
Dihvo vo Jesucristo, ndạhco cạde
ye. 11 Cuahn che ndạ Dihvo vo ne,
ndi ye nduhcạ ạma chidocuyạn
che tahque ndinạn, nda ye ved-
erihquentiyon ra che tahque
ndah. Chihno min ne, conạhn
ye vahchetero. Chidocuyạn che
tahque ndinạn chahn che chihnde
tạh ye vederihquentiyon ndico
me ne, din ye ntiyon chete yạco
che ihyan dendah ye. Ate Dihvo
vo Jesucristo ne, vahchetero va
Ye. 12 Chidocuyạn che tahque
ndinạn chahn ne, nduyo nduyo
rendotenan ye yun yahn chivạto
mạn, itenine cạhya mạn, cạva
che co vedino yahn nunde yahn
ihyan. Ate Dihvo vo Jesucristo
ne, chihco mendạhn ye ihyan, ne
nduco yun yahn mạn ye nedihve
ye nunde yuhn vo. Ạma yune
no ndedevahn ye uvo, conạhn ye
vahchetero nạn Dendiohs. 13 Nạn
vederihquentiyon ndico me ne,
richihve yun yahn chivạto mạn,

itenine mạn iya yahn itenine che
ndihquiyạhn ye ite mạn, cạva
che co vedino, ne cuhndemạn
ino ihyan che cạhnda yahn ye
che condạ ye chete yạco. 14 Ate
nde tahque richihve yun yahn
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min
che metah nde ạma nunde yahn
ye. Ihyan min ne, numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs, chihco mendạhn
ye ihyan, chih ye cạva che ndạco
vo vederenchahco yahn nunde
yuhn vo, ndevahn vo. Mạn ne,
hua dehve rạhco vo, redinahn vo
vederihquentiyon yahn Dendiohs,
ihyan min che va ye vahchetero.

15 Nducote chih Dihvo vo Jesu-
cristo, chera yun yahn ye ne, va tạh
ye vederihquentiyon ra, rạhn nan
ye uvo nạn Dendiohs. Chemin che
ihyan che a tendạhnun Dendiohs
ne, cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro nduhcạ che cạh
Dendiohs ndudo yahn ye. Nducote
chih Dihvo vo ne, ndedevahn ye
uvo, te cạva ihyan min nchahco
Dendiohs nunde yuhn vo che
hua dinahn vo vederihquentiyon
yahn ye che chihnde ro menạn.
16 Testamento che rihco ihyan ne,
ndete che nuhnde cuạco che a
chih ye ne, conahn. 17 Ate ndete
che va ca ye ne, hua co conahn.
18 Vederihquentiyon che rihco
cạde Dendiohs ne, va che cora
yun cạva che conahn. 19 Chemin
che cuahn che chihno cahndudo
Moisés vederihquentiyon che
cạh Dendiohs ihyan, chihnevan
nducoyạca ihyan yạn ne, chetạh ye
ạma tihve yudo yahn itecuche che
necah cuạh nduco ạma ticua yạta
che duche hisopo, ne decạhnda
ye nduco yun yahn itenine cạhya
mạn, yun yahn chivạto mạn,
che ndihchetạhn nduco nune.
Tuhme cạhnan ye yun me nạn
libro che ndirun vederihquen-
tiyon min mạn, chinun ye vạn
nducoyạca ihyan mạn, 20 ne rạhn
ye: “Nduco yun cuh, conahn
vederihquentiyon yahn Dendiohs
che te ye uvo.” 21 Namin cạhnan
ye yun me chete yạco mạn, nạn
dehtenduh che va min mạn. 22 Nạn
vederihquentiyon yahn Dendiohs
che dirun Moisés ne, a nahn
nducuahn dehtenduh va che co
vihco nduco yun yahn ite. Namin
va che coh ite, cora yun yahn te
cạva che nchahco Dendiohs nunde
yahn ihyan.

Chih Dihvo vo Jesucristo cạva nunde yuhn vo

23 Yạco nạn che chihnde ved-
erihquentiyon ndico min ne, chi-
hnde menun vahchetero. Ndeu-
cuahn dehtenduh che va chete
yạco min ne, rendotenan yun yahn
ite cạva che co vihco. Ate cạva
che tuno vo vahchetero nạn va
Dendiohs ne, hua cochihve yun
yahn ite. 24 Chidocuyạn ndinạn
chahn ne, atenạn chete yạco min
chihnde vederihquentiyon yahn
ye. Ate tahque yudo vederihquen-
tiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, te
vahchetero va ye, rạhn van ye
uvo nạn Dendiohs. 25 Chidocuyạn
chahn ne, nduyo nduyo rendạ ye
Nạn Ta Che Tahque Yudo, ne ren-
dotenan ye yun yahn ite cạva che
co vedino. Ate Dihvo vo Jesucristo
ne, ạma yune no chih ye, chera
yun yahn ye cạva nunde yuhn vo.
26 Nde nạn canạn iyehnse ne, ạma
yạhn ite quenan cuma che chi-
hno ihyan ndico yuhn vo, chi te
vedino. Ate ndạ ro che ndạhco
cạde Dendiohs vederihquentiyon
yahn ye ne, ndạ Dihvo vo Jesu-
cristo, chihco mendạhn ye ihyan,
chih ye ạma yune no, cạva che
nchahco Dendiohs nunde yuhn vo.
27 Nducoyạca ihyan iyehnse ne, a
nihnde cạde che va che coh ye.
Adive ne, va che techecạde Den-
diohs yahn ye. 28 Dihvo vo Jesu-
cristo ne, chih ye ạma yune no,
nedihve ye nunde yahn ạma yạhn
ihyan. Ndạ ro yahn ne, ndaconan

chi tun ye, ndiyu cạva che coh ye tạma yune cạva nunde, ate cạva che ndeva ye ihyan che numa ino ye chenan rino ye ihyan.

10

1 Vederihquentiyon che ndạhco cạde Dendiohs ne, tahque ndah che co vederihquentiyon che chihnde tạh Moisés. Nạn vederihquentiyon ndico me ne, hua tuno ihyan nạn Dendiohs, andahre nduyo nduyo recạh ye vedino cạva nunde yahn ye. 2 Ndete che ndạca ihyan chahn vederenchahco cạva nunde yahn ye ạma yune no ne, ametah rendotenan che ndaconan cạh ye vedino. Ate hua nchahco Dendiohs nunde yahn ye ạma yune no, ne chemin che hua rihndemạn ino ye, redin nunde yahn ye. 3 Nduyo nduyo che recạh ye vedino ne, renecạhco ye che chendihco ye nunde, 4 te yun yahn itenine mạn, yun yahn chivạto mạn ne, hua co din che ạma yune no ndạca ihyan vederenchahco cạva nunde yahn ye.

5 Chemin che cuahn che ndạ Dihvo vo Jesucristo iyehnse ne, rạhn ye ri ye Dendiohs:

Hua renan ino ne che rihno ihyan ite, ri te vedino nạn ne.

Tahque ndah ne ne, din ne che ndó nduhcạ ạma ihyan iyehnse, cạhco mendáhn u cóh, nedihvé nunde yahn ihyan.

6 Hua renan ino ne che rihno ye ite, rihquiyạhn ye ite, ri te vedino cạva che nchahco ne nunde yahn ye.

7 Dendiohs yáhn, nducote hua renan ino ne dehtenduh vedino chemin chan ne, a ndá muhn iyehnse cạva che dináhn che rihquentiyon ne nduhcạ che a ndirun yáhn nạn Ndudo yahn ne.

8 Dinoca rạhn Dihvo vo Jesucristo che hua renan ino Dendiohs dehtenduh vedino che recạh ihyan cạva nunde yahn ye andahre nạn vederihquentiyon ndico a nihnde cạde che va che cạh ye. 9 Tuhme rạhn ye: “A ndá muhn iyehnse cạva che dináhn che rihquentiyon ne.” Nduco che tihcạ rạhn ye ne, chihco ro ye che a nuhnde cạde vederihquentiyon ndico me, te chihco mendạhn ye ihyan menun vedino che recạh ihyan ro menạn. 10 Nạn vederihquentiyon che ndạhco cạde Dendiohs ne, nchahco ye nunde yuhn vo yahn che chihco mendạhn Dihvo vo Jesucristo ihyan, chih ye ạma yune no, ndedevahn ye uvo.

11 Nạn vederihquentiyon ndico me ne, va che cạhco chidocuyạn chahn vedino ro ro, ate vedino chemin chan ne, hua redin che ndạca ihyan vederenchahco cạva nunde yahn ye ạma yune no. 12 Ate Dihvo vo Jesucristo ne, chih ye, nedihve ye nunde yuhn vo ạma yune no. Chihno min ne, conạhn ye vahchetero, chihnde ye lạdo tạh cuạco Dendiohs. 13 Min quenan rino ye nde ndạ ro che ndạhco ndiya Dendiohs ihyan che hua ri rendihche ye ihyan, nevahnecun ye ihyan. 14 Ihyan min ne, ạma yune no ndedevahn ye ihyan yahn ye, chihco mendạhn ye ihyan, chih ye cạva ye. 15 Cuạco chemin, te namin din Vaco Ndah yahn Dendiohs che dirun ihyan profeta tuhcạ:

16 Rạhn Dihvo vo Dendiohs: “Ndạ ro yahn ne, ndạhco cạdé ndudo yáhn nduco ihyan yáhn.

Dín che conahn ye vederihquentiyon yáhn, ne hua conạn ye.”

17 Namin rạhn ye:

Nchahcó yahn ye, ne ametah ndaconan conun inó nunde yahn ye.

18 Cuahn che a nchahco Dendiohs nunde yahn ihyan ne, ametah rendotenan che cạh ca ye vedino.

Nahn che cochahtino vo Dendiohs

19 Dihnó, nạn vederihquentiyon
ndico me ne, nde ạma ihyan yạn
hua co ndạ ye Nạn Ta Che Tahque
Yudo. Ate nạn vederihquentiyon
ra ne, nducote a chih Dihvo vo
Jesucristo, chera yun yahn ye,
nedihve ye nunde yuhn vo ne,
hua dehve rạhco vo, co tuno vo
vahchetero nạn Dendiohs. 20 Nạn
vederihquentiyon ndico me ne,
quendihco tino me chete yạco
cạva che hua chuh ihyan, ndạ
ye Nạn Ta Che Tahque Yudo me.
Ate nạn vederihquenityon ra che
va tạh Dihvo vo Jesucristo ne, co
tuno vo vahchetero nạn Dendiohs,
te chihco mendạhn ye ihyan,
chih ye cạvo vo. 21 Nducote ndi
Dihvo vo Jesucristo nduhcạ ạma
chidocuyạn che tahque ndinạn,
rạhn nan ye uvo ihyan yahn
Dendiohs ne, 22 chemin che ndạhco
vo chedave yuhn vo tạh Dendiohs.
Hua dehve rạhco vo, te ritahno
vo Dihvo vo Jesucristo numa ino
vo. A ndạco vo vederenchahco
cạva nunde yuhn vo. A chedenune
vo, ne mạn ne, anduhnecạ ndete
che a ndo dave vo nduco nune
dave. 23 Quendi vo numa ino vo
cochahtino vo che ndeva Dendiohs
uvo, te dinahn ye ndudo yahn ye
che te ye uvo. 24 Nahn che necạh
yạn ạma tạmo vo chedave yahn
vih cạva che quendi vo din yahino
vih vo mạn, din vo che ndah mạn.
25 Hua cạhcomạn vo che rendo
dạmo vo nduco vih nduhcạ che
redin nạhn dihno vo che rihcomạn
ye. Tahque ndah ne, quendi vo
nde tahque numa ino vo necạh yạn
ạma tạmo vo chedave yahn vih, te
a cochi nino ro che ndaconan chi
Dihvo vo Jesucristo.

26 Ndete che a chenahn vo
ndudo ndah yahn Dendiohs, ne
cuahcotạhn vo ne, tuhme ametah
nchahco ye yuhn vo. Ndete
che cuahcotạhn vo ne, metah
nguahco yuhn vo che chih Dihvo
vo Jesucristo. 27 Hua co cuahtemạn
ino vo, te va che cuhnde cạde
yuhn vo, co vo castigo yah vạn
ruchiyạhn dạma nduco ihyan che
hua ri rendihche ye Dendiohs.
28 Nducoyạca ihyan che rahcotạhn
ye yahn vederihquentiyon che
dirun Moisés ne, ndete che ndạhco
cuạco o ino ihyan nunde yahn
ye ne, va che cạhno ihyan yạn
ihyan, ametah vederenchahco
cạva ye. 29 Ihyan che a chenahn
ye Ndudo yahn Dendiohs ne, ndete
che cuacondạh vedạme ye Dạya
Dendiohs mạn, ndete che duche
rino ye vederihquentiyon yahn
Dendiohs che chih Dạya ye, chera
yun yahn ye cạva che ndedevahn
ye ihyan iyehnse mạn, ndete che
cuahcotạhn ye yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs, ihyan min che
yahino ye ihyan mạn ne, tuhme
tahque chahte castigo va che co
ye che co ihyan chahn. 30 Ihyan
che tihcạ redin ye ne, hua co
ndevahn ye, te rạhn Dendiohs: "U
dín castigo ihyan nunde, ndạhco
menún yahn ye." Namin rạhn ye:
"Ihyan yáhn ne, u che Dihve ye.
U techecạdé yahn ye." 31 ¡Ạma
cạhnda yuhn vo che cuahtendihco
vo nunde nạn Dendiohs, ihyan min
che va ye vahchetero!

32 Cuenecạhco nchuhn cuahn
che cade chihnevan ne ndudo
ndah yahn Dihvo vo Jesucristo,
chitahno ne ihyan. Ạma quendạh
ne vedechahtino che ạma din tạn
ihyan nduco ne. 33 Nạhn cuạn ne,
din duche yahn ye nchuhn, chahn
ye nchuhn nạn nducoyạca ihyan.
Nạhn cuạn ne, ạma chi rạn ne
che chahn ihyan combiero yahn
ne che nduco ne mạn, 34 din ne
vedevạhino nduco combiero yahn
ne che chahtenun ye vạcoyạhn
mạn. Din chahtino ne, nde hua
chi rạn ne yahn che chehnevinan
ihyan dehtenduh yahn ne, te a
devano ne che nuhnde menun
yahn ne vahchetero dehtenduh

che nde tahque ndah, che ngu
cuahn dạma. 35 Chemin che
nahn che quendi ne cochahtino
ne. A devano ne che ndạhco
menun ndahva Dendiohs yahn
ne. 36 Nahn che cuahtenan cuma
ne vedechahtino cạva che dinahn
ne vederihquentiyon yahn ye, ne
ndeva ye nchuhn nduhcạ che te ye
ndudo yahn ye. 37 Nạn Ndudo yahn
ye ne, a ndirun tuhcạ:

A nun cuahn ndạ ihyan min che a
va cạde che chi ye. Ametah
condah ye.

38 Ihyan che ritahno ye u ne, nedin
yáhn ihyan.

Va che quendi ye cochahtino ye
u, te ndete che cạhcomạn
ye u ne, cuacondạh vedạmé
ihyan.

39 Uvo ne, ritahno vo Dendiohs,
ne chemin che ndichahtino vo che
ndeva ye uvo. Hua dạma co vo
nduco ihyan che racondạh vedạme
ye Dendiohs, ne rinda ye.

11

Nduhcạ che ritahno ihyan Dendiohs

1 Che ritahno vo che ndeva Den-
diohs uvo ne, chenan ino vo che
va che conahn. Andahre condah
conahn, ate nducote ritahno vo
ihyan ne, a devano vo te va che
conahn. 2 Tihcạ, te ihyan ndico
yuhn vo ne, nedin yahn Dendiohs
ihyan yahn che chitahno ye ihyan.

3 Nducote ritahno vo Dendiohs
ne, a devano vo te mạn ye dendah
ye iyehnse. Andahre metah dehva
ro menạn, ate chihquentiyon no
ye, ne chihnde ro.

4 Abel ne, chitahno se Dendiohs,
ne chemin che cạh se ihyan ạma
vedino che tahque ndah che co
che cạh Caín. Nducote chitahno
se ihyan ne, nedin yahn ye sạhn,
nevahnecun ye vedino yahn se.
Sạhn min ne, a ndih se, ate nducote
chitahno se Dendiohs ne, nde
meniyon retihyon yune se uvo che
cotahno vo Dendiohs nduhcạ che
chitahno se.

5 Enoc ne, chitahno ye Den-
diohs, ne chemin che ndeva ye
ihyan vahchetero dequenduche
ye. Ametah ndạca ndihchero
ihyan iyehnse ihyan. Nạn Ndudo
yahn Dendiohs ne, a ndirun yahn
Enoc, che cuahn che quenan ye
iyehnse ne, ndạhcạ quenan ye nạn
Dendiohs, ne nedin yahn Dendiohs
ihyan. 6 Cạva che tuno vo nạn
Dendiohs ne, va che cotahno vo
ihyan, te ihyan che ritahno ye
che va ye mạn, che rah ye ihyan
mạn ne, atenạn ihyan chahn che
rendeva ye ihyan.

7 Noé ne, chitahno ye Dendiohs,
ne chemin che dinahn ye, den-
dah ye arca me cuahn che cạhn
Dendiohs chi ye ihyan che va che
ndedetoh ye iyehnse. Chete arca
me quenun ye nduco ihyan yahn
ye, ndevahn ye. Nducote chitahno
ye ndudo min yahn dehtenduh
che comạn cochi che co ne, chi-
hco ro ye che ihyan nunde ne, a
ndinda ye yahn che hua chitahno
ye. Namin nducote chitahno ye ne,
nedin yahn Dendiohs ihyan.

8 Abraham ne, nducote chitahno
ye Dendiohs ne, dinahn ye cuahn
che yạhve ye ihyan che cạhn ye
yạhn yahn nạn che cạh ye ihyan.
Andahre nde hua devano ye ti
quenda Dendiohs ihyan, ate chih-
comạn ye yạn vạco ye, cuahn ye.
9 Nducote chitahno ye Dendiohs
ne, quenan ye yạhn min, andahre
tạma nación. Quenun ye vah tino
nduhcạ ihyan chenun ye yune. Ti-
hcạ quendi Isaac mạn, Jacobo mạn,
che namin nduco ye cạh Dendiohs
ndudo yahn ye ihyan. 10 Tihcạ din
Abraham, te quenan rino ye che
ndeva Dendiohs ihyan vahchetero,
nạn che ạma ndạhcạ, nạn che mạn
Dendiohs dendah ye.

11 Namin ihyan ndạhta yahn ye
Sara ne, chitahno ye Dendiohs,
ne andahre indihte cuahn ye,

ate chichahtino ye che conahn
ndudo yahn Dendiohs, ne chemin
che ndạca ạma dạya ye nduhcạ
che cạh Dendiohs ndudo yahn ye
ihyan. 12 Min quendinan che ạma
chi yạhn ndạta yahn Abraham,
andahre a indihte cuahn ye ro
min. Nduhcạ che ndeh iyon che
chenan nạn ro mạn, nduhcạ che
ndeh yạhndute che chetạve chihto
nuniyạhn mạn, che nde hua cocha
vo din ducho vo ne, tihcạ ạma chi
yạhn ndạta yahn ye.

13 Nducoyạca ihyan ndico chahn
ne, chih ye. Numanahn che chaht-
enan ca ye iyehnse ne, hua chenan
chinahn nduco ye nducuahn de-
htenduh che cạh Dendiohs ndudo
yahn ye ihyan. Ate chichahtino ye
che va che conahn nducuahn, ne
chi yeno ye, te a devano ye te ndiyu
iyehnse cuh va che cuahtenan ye
cuahn dạma. Redin ye cuande
che anduhnecạ ihyan chenun yune
ye, te a devano ye che neve ro
no cuahtenan ye iyehnse, tuhme
ndeva Dendiohs ihyan. 14 Nducote
redin ye cuande che anduhnecạ
ihyan chenun yune ye ne, rihco ro
ye che chenan ino ye che cuahte-
nan ye vahchetero. 15 Ndete che
ndedecadino ye yahn yạn vạco ye
che chihcomạn ye ne, a ndaconan
ca ye. 16 Ate hua tihcạ din ye, te
tahque ndah ye ne, chahtenan ino
ye che ndạ ye vahchetero. Chemin
che nedin yahn Dendiohs ihyan
numa ino ye, ne chihco yạn ye
vahchetero cạva ye.

17-18 Cuahn che ndihchenan Den-
diohs Abraham ne, nducote chi-
tahno Abraham ihyan ne, dinahn
ye yahn ye, ne quenda ye dạya ye
Isaac cạva che cạhno ye sạhn, co se
vedino nduhcạ che chihquentiyon
ye. Ạma ndiyạhn ra sạhn min yahn
ye, ate a chihquino ye che cạhno ye
sạhn, andahre a necạh Dendiohs
ndudo yahn ye ihyan che a sạhn
min cạhco ndạta se ndạta yahn
ye. 19 A devano ye te Dendiohs
ne, nde tenạhn ri rendedetuhche
ye. Che lạdo yahn Abraham ne, an-
duhnecạ ndete che ntuche se vạn
tenạhn, te a va che coh se che rạhco
ye.

20 Isaac ne, chitahno ye Den-
diohs, ne chemin che chica ye
ihyan che conan ye dạya ye Jacob
mạn, Esaú mạn, din ye che ndạhcạ
cuahtenan se. 21 Jacob ne, chitahno
ye Dendiohs, ne chemin che cuahn
che a ndạ nino ro che coh ye ne,
chica ye ihyan che conan ye queri
ạma dạya José, din ye che ndạhcạ
cuahtenan se. Chihno min ne,
quendih ndudo ye indạhco yahn
ye, ndeva ye yavenạn Dendiohs.
22 José ne, chitahno ye Dendiohs,
ne chemin che, cuahn che ndạ nino
ro che coh ye ne, rạhn ye ri ye
ihyan nación yahn ye Israel, che
adive ne, va che ndạca ye nación
yahn Egipto. Namin chihquen-
tiyon ye ihyan chahn che ndạ ro
min ne, ndiquenda ye ine yahn ye.

23 Indihte yahn Moisés ne,
chitahno ye Dendiohs, ne chemin
che cuahn che chihndeyạn Moisés
ne, tihyon ndeh ye sạhn ino iyo.
Chichahtino ye Dendiohs che
ndedevahn ye sạhn cạva che hua
cạhno sandạdo sạhn nduhcạ che
ndihquentiyon rey yahn Egipto,
te ndihchero ye che ạma ndạhcạ
se. 24 Moisés ne, chitahno ye
Dendiohs, ne chemin che cuahn
che a chi mạhn ihyan ye ne, tehche
ino ye tạhn dạya rey me che
din dạya te ihyan. 25 Ndotenan
che quendi ye vedeyeno yahn
mạn ye numanahn che quenan
ye iyehnse, condihco ye nunde
ne, quenan ino ye, ndo nduco ye
ihyan yahn Dendiohs, chuhrihn
ye nduco vih. 26 Tahque ndah
ye ne, chihcomạn ye nducuahn
vedecuihca che va nación yahn
Egipto, ne numacuahn vedeyeno
chuhrihn ye, din tạn ihyan nduco
ye nduhcạ che din tạn ihyan nduco
Dihvo vo Jesucristo. Tihcạ din

ye, te chichahtino ye Dendiohs
che ndạhco menun ye yahn ye.
27 Nducote chitahno ye Dendiohs
ne, andahre ạma tạn rey me, ate
nde hua din vạh ye ihyan, chica ye
nación yahn Egipto. Tihcạ din ye,
te din chahtino ye Dendiohs, ihyan
min che va ye vahchetero.

28 Nducote chitahno ye Dendiohs
ne, din ye vihco ro yudo, ne chi-
hquentiyon ye ihyan nación yahn
Israel che cạhnan ye yun yahn ite-
cuche cạhya nạn yạhn yahn chen-
devah vạco ye, cạva che, cuahn che
dechuh Dendiohs ángel me ne, ndi-
hchero ye, ne hua cạhno ye dạya
ye che menạn. 29 Ihyan nación
yahn Israel ne, chitahno ye Den-
diohs, ne chemin che chi chuh ye
mendạhn Nuniyạhn Cuạh anduh-
necạ che chuh ye nạn yạhn cuma.
Ate cuahn che chuh sandạdo yahn
Egipto che ndạh se ihyan chahn ne,
chendih nune sạhn, chanorine se.

30 Adive ne, nducote chitahno
ihyan chahn Dendiohs ne, chihno
ndache ro che chacondutonan ye
chete yahn yạn Jericó ne, ndora.
31 Rahab, ạma ndạhta che ndere
quechica te ro menạn ne, chi-
tahno te Dendiohs, ne nevahnecun
te sandạdo yahn nación yahn Is-
rael che vatechica se rendihchero
ndudo se. Chemin che ndevahn te,
hua chih te dạma nduco ihyan che
chahcotạhn ye yahn Dendiohs.

32 Ạma yạhn ca ihyan che chi-
tahno ye Dendiohs, co nte vo yahn
ye. Ate cạva che hua nduh condah
yuhn vo ne, atenạn tạma te o ye
ntihyon yạ́n ihyan, nduhcạ Gedeón
mạn, Barac mạn, Sansón mạn,
Jefté mạn, David mạn, Samuel
mạn, ihyan profeta chenạhn mạn.
33 Ihyan chahn ne, nducote chi-
tahno ye Dendiohs ne, nạhn ye
ne, ndạhco ndiya ye ndeh nación.
Nạhn ye ne, ndạhcạ chihquentiyon
ye. Nạhn ye ne, chinan Dendiohs
ihyan nduhcạ che cạh ye ndudo
yahn ye ihyan. Nạhn ye ne, cuahn
che tạhn nun ye león ne, ndede-
vahn Dendiohs ihyan, hua cheh te
ihyan. 34 Nạhn ye ne, ndedevahn
Dendiohs ihyan vạn ruchiyạhn, ne
hua chiche ye. Nạhn ye ne, ndede-
vahn Dendiohs ihyan tin espạda,
ne hua dehva chi yahn ye. Nạhn
ye ne, andahre hua dito ye, cạh
dito Dendiohs ihyan. Nạhn ye
ne, chinan Dendiohs ihyan vạn
cạnda, ne ndạhco ndiya ye sạhn
che ruhn se nduco ye. 35 Namin
nạhn ihyan ndạhta, ndedetuhche
Dendiohs tenạhn yahn ye.

Nạhn ye, andahre cạh rihn sạhn
nunde ihyan, chihno se ihyan,
ate hua chacondạh vedạme ye
Dendiohs, te chenan ino ye che
ndeva ye ihyan, cuahtenan ye
vahchetero. 36 Nạhn ye ne, din
duche yahn se ihyan mạn, chahn
se ihyan mạn, chiquiyạhto se
cadena ihyan mạn, chih se ihyan
vạcoyạhn mạn. 37 Nạhn ye ne,
chihno se ihyan nduco tu. Nạhn
ye ne, chihca mạhn se ihyan. Nạhn
ye ne, tumarande se ihyan. Nạhn
ye ne, chihno se ihyan nduco
espạda. Nạhn ye ne, chahtechica
muhn chahtechica min ye, atenạn
dima itecuche mạn, chivạto mạn,
chahtenun ye. Chahtechica ye
vedevạh vedecheh, din tạn ihyan
nduco ye. 38 Rahtenan muhn
rahtenan min ye, yạhn nạn che
metah duhva mạn, vạn icoyạhn
mạn, iveyạva mạn, dutiyạhn mạn.
Nducoyạca ihyan chahn ne, che
cạva ihyan nunde ne, nde hua
redin yahn che tihcạ chuhrihn
ye, chahtechica ye. 39 Nducoyạca
ihyan chahn ne, andahre nedin
yahn Dendiohs ihyan yahn che
chitahno ye ihyan, ate metah
conan conahn nduco ye nducuahn
che necạh ye ndudo yahn ye
ihyan, 40 te a ndihco cạde ye che
cuahtenan rino ihyan chahn nde
ndạ ro che dạma ndeva ye uvo
nduco ye vahchetero.

12

Cochahtino vo Dihvo vo Jesucristo

1 Nducote ạma yạhn ihyan chahn
chitahno ye Dendiohs, chihco ro
ye vạn vo nduhcạ che chitahno ye
ne, chemin che nahn che nuhn ino
vo, cạhcomạn vo che rahtechico
vo vedeyeno yahn mạn vo, raht-
endihco vo nunde, ne nduhcạ sạhn
che numa ino se rano se cạde, nde
nạn che quendạhnạn se, tuno se
nạn yạhn cạde ne, tihcạ quendi vo
numacuahn vedechahtino, dinahn
vo che nahn Dendiohs. 2 Nahn
che cochahtino vo Dihvo vo Jesu-
cristo, ihyan min che tihyon yune
ye uvo che chitahno vo Dendiohs
mạn, din ye che tuno vo nạn
ye mạn. Ihyan min ne, chihco
mendạhn ye ihyan, quenan yạh ye
nạn cruz. Hua tumacạh ye an-
dahre ạma chuhrihn ye, ne nu-
macuahn vedecuihno chih ye, te
a devano ye te cuihno min ne,
ạma co yeno ye. Mạn ne, va ye
vahchetero, lạdo tạh cuạco Den-
diohs.
3 Condedecadino nchuhn
nduhcạ che ạma chuhrihn Dihvo
vo Jesucristo, din tạn ihyan nunde
nduco ye cạva che quendi ne yune
yahn ye, ne hua co doh ino ne mạn,
cạva che hua cạhcomạn ne mạn.
4 Dehve rạhco ne, andahre ạma
rechuhrihn ne, redin tạn ihyan
nunde nduco ne, ate vate ca dihno
vo che nde tahque rechuhrihn
ye, nde rihno ihyan nunde ihyan.
5 A devano ne nduhcạ che rạhn
Dendiohs, ndirun nạn Ndudo yahn
ye tuhcạ:

Dạyá, u che Dihve nchuhn, redín
castigo nchuhn cạva che
ndah yahn ne.
Cuenevahnecun ne. Hua co
ndạche ne.

6 A devano ne te ihyan che a nedin
dạyá ihyan, che yahinó
ihyan ne, a ihyan chahn che
redín castigo ihyan cạva che
ndah yahn ye.

7 Codin chahtino ne yahn che
redin Dendiohs castigo nchuhn,
te rendihche ye nchuhn nduhcạ
dạya ye, ne a cạva che ndah yahn
ne che tihcạ redin ye. A devano
vo te nducoyạca ihyan redin ye
castigo dạya ye cạva che ndah
yahn. 8 Ihyan che hua redin
Dendiohs castigo ihyan nduhcạ
che redin ye castigo nducoyạca
dạya ye cạva che ndah yahn
ne, ihyan chahn che hua redin
yahn ye ihyan. 9 Cuahn che tạve
indihte yuhn vo uvo ne, din ye
castigo uvo cạva che ndah yuhn
vo. Nducote nevahnecun vo ihyan
ne, nde tahque redin yahn che
nevahnecun vo Chido vo che va ye
vahchetero, che redin ye castigo
uvo cạva che ndạhcạ cuahtenan
vo. 10 Cuahn che checạhya uvo ne,
din indihte yuhn vo castigo uvo
cạva che ndah yuhn vo anduhneva
che tuno vederendedecadino yahn
ye. Ate tahque ndah ro yuhn vo
che redin Dendiohs castigo uvo,
te nahn ye che ndah ihyan co vo
nduhcạ che ndah mạn ye. 11 Cuahn
che redin Dendiohs castigo uvo
ne, hua renan ino vo, te ạma
rechuhrihn vo. Ate cuahn che
tuma cuahn vo castigo yahn ye ne,
ạma cochihve yuhn vo cạva che
runecạde cuahtechico vo, cuahte
dihn chedave yuhn vo.

Ạma cạhnda che cuahcotạhn vo yahn Ndudo yahn Dendiohs

12 Nducote ạma richihve cas-
tigo che redin Dendiohs uvo ne,
chemin che cuenecạh yạn nchuhn
chedave yahn ne, hua co rạn ne.
13 Codin ne cuande, ne numa ino ne
runecạde cuahtechica ne cạva che
cua cuande ihyan che ndạche ino
ye, ne necạh yạn ye chedave yahn
ye, quendi ye yune yahn ne.
14 Codin nchuhn cuande, ne
runecạde cuahtechica ne, hua
cuahte cạnda ne nduco ihyan.
Tihcạ, te ihyan che hua runecạde
ye ne, hua tuno ye nạn Dihvo vo

Dendiohs. 15 Nducoyạca nchuhn
ne, cuihco ne cudạdo cạva che
quendi Dendiohs dịn yahino ye
nchuhn. Hua ndihche tạn ne vih,
detohnan ne chedave yahn mạn ne
mạn, ihyan chenạhn mạn. 16 Hua
cuahtenan nde ạma nchuhn nduco
ihyan che hua nihnevạco nduco
ne. Nde hua tehche tạh ne che
ndah yahn ne, nduhcạ che din
Esaú, che nduco tahsihn comida
chahcorun se ndudo ndah che va
che cạhco chida se cạva se yahn
che sạhn menạn se. 17 A devano
ne te cuahn che ndạ ro che cạhco
chida se ndudo ndah cạva se ne,
hua ndạca se andahre ạma chaco
se, te a ntihcue se.

18 Ihyan ndico yuhn vo ne, ndere
chuhrihn ye, chahn ye tingüete
me, quenan ye canedihya. Min
ne, ạma chiche mạn, ạma chi
man mạn, ạma chi yudo mạn.
19 Chihnevan ye che tive corneta
mạn, che nte Dendiohs nduco ye
mạn, ne nducote ạma yudo ndudo
yahn ye ne, chica ye favor ihyan
che metah quendi ye cạhma ye.
20 Dihya ihyan chahn chi yahn
che ạma chihco yudo Dendiohs
tingüete me, te chihquentiyon ye
che andahre ạma ite che cạhn ndạ
te min ne, va che cạhno ihyan ite
nduco tu, o nduco lạnza. 21 Ạma
yudo chi min, che nde mạn Moisés
ne, ạma dihya ye chi, nde tuno ren-
doh ye che vạh ye.

22 Ate uvo ne, tahque ndah ro
yuhn vo, te ndotenan che cuhn vo
tingüete me ne, tuno vo vahchetero
nạn va Dendiohs, ihyan min
che ạma yudo vederihquentiyon
yahn ye. Min chenan cạde mil
ángel, rendeva ye yavenạn ye
numacuahn vedeyeno. 23 Uvo ne,
a ndi cuande vo vahchetero, ne va
che ndo dạmo vo nduco nducoyạca
ihyan yahn Dendiohs che vate ye
min. Uvo ne, ndichahtino vo Den-
diohs, ihyan min che techecạde
ye yahn nducoyạca ihyan nunde.
24 Namin ndichahtino vo Dihvo
vo Jesucristo, ihyan min che a
va tạh ye vederihquentiyon ra,
rạhn nan ye uvo nạn Dendiohs.
Ihyan min ne, chihco mendạhn ye
ihyan, chera yun yahn ye cạva che
nchahco Dendiohs nunde yuhn vo.
A devano vo te namin chera yun
yahn Abel, ate hua chichihve cạva
nde ạma ihyan.

25 Cuihco nchuhn cudạdo,
ne hua cuahcotạhn ne yahn
Dendiohs, ihyan min che va
ye vahchetero, che riyạhve ye
nchuhn. Nducote hua ndevahn
ihyan ndico yuhn vo che chah-
cotạhn ye yahn ye ro che yạhve
ye ihyan tingüete me ne, tahque
uvo ne, hua ndevahn vo ndete che
cuacondạh vedạmo vo ihyan. 26 Ro
min che yạhve ye ihyan chahn
ne, nde yạhn nuhn. Tahque mạn
ne, nde tahque yudo, te rạhn ye:
“Tạma yune ne, ndiyu demạn
yạhn dín che nuhn, te namin nde
nducuahn che chenan nạn ro dín
che nuhn.” 27 Nducote rạhn ye che
“tạma yune” ne, a devano vo te
ndedetoh ye nducuahn dehtenduh
che va che cuihno, ne nuhnde
demạn dehtenduh che a nihnde
cạde che hua cuihno. 28 Chemin
che necạh vo nundihve cuahn
Dendiohs, te vederihquentiyon
che te ye uvo ne, hua ndạ ro
che cuihno. Ndeva vo yavenạn
ye numacuahn chedave yuhn vo
nduhcạ che renan ino ye. 29 Tihcạ,
te Dendiohs yuhn vo ne, ạma yudo
vederihquentiyon yahn ye nduhcạ
yạhn che redin che rendo iya
dehtenduh.

13

Nduhcạ che nahn Dendiohs che cuahtechico vo

1 Cuiquendi nchuhn din
yahino ne ạma tạma ne vih.
2 Cuenevahnecun ne ihyan chenun
yune che ndạ ye ndevạco ne, te
vạn ihyan che renevahnecun ye
ihyan chenun yune ndevạco ye

ne, chahte ihyan che nevahnecun
ye nde ángel andahre nde hua
tumacadino ye.
3 Conan vạhino ne ihyan che
chenun ye vạcoyạhn anduhnecạ
ndete che mạn ne chenun ne
vạcoyạhn. Conan vạhino ne ihyan
che rechuhrihn ye, redin tạn ihyan
nduco ye, te namin nchuhn ne,
iyehnse vate ne.
4 Nducoyạca nchuhn che
nihnevạco ne ne, hua ndere
cuahtechica ne nduco ihyan che
hua nihnevạco nduco ne, te Den-
diohs ne, din ye castigo nducoyạca
ihyan che ndere rahtechica ye
nduco ihyan che hua nihnevạco
nduco ye mạn, nducoyạca ihyan
che redin duche yahn ye che a
nihnevạco ye mạn.
5 Hua cuahcorạn nchuhn cạva
tume. Cuahtenan ne vedeyeno
nduco che a va yahn ne, te
rạhn Dendiohs: "Hua cạhcomán
nchuhn, nde hua cuạcondạh
vedạmé nchuhn." 6 Chemin che
nahn che cochahtino vo ihyan
nduhcạ che chichahtino ihyan
ndico yuhn vo che dirun ye tuhcạ:

Dihvé Dendiohs ne, a ihyan min
che rinan ye u.
Chemin che hua dehve rạhcó, an-
dahre din tạn ihyan nducó.

7 Condihche ne ihyan ndinạn
yahn ne che cahndudo ye Ndudo
yahn Dendiohs, chihnevan ne. Cui-
hco nchuhn cudạdo nduhcạ che
vatechica ye, ne cuiquendi ne yune
yahn ye, cuitahno ne Dihvo vo Je-
sucristo nduhcạ che ritahno ye.
8 Dihvo vo Jesucristo ne, ạma no
vederihquentiyon yahn ye. Nu-
macuahn ro, nde nạn che canạn,
nde meniyon, nde ro che cochi
ne, hua ndacorun. 9 Hua quendi
nchuhn dehtenduh costumbre che
ricuahn ihyan. Tahque ndah che
cochahtino ne Dendiohs, ihyan
min che yahino ye nchuhn, che
co che quendi ne ạma ndeh nạn
costumbre nạn dehtenduh che reh
ne, te costumbre chemin chan ne,
hua richihve nde cạva mạn ihyan
che riquendi ye. 10 Nạn veder-
ihquentiyon ndico me ne, rihco
chidocuyạn chahn vedino nạn ta,
ne nạn ntiyon min riquendạh che
reh ye. Ate mạn che ndạhco cạde
Dendiohs vederihquentiyon min
ne, tahque ndah ro yuhn vo che co
ihyan chahn, te Dihvo vo Jesucristo
ne, chi ye nduhcạ ạma vedino
nạn Dendiohs, chih ye cạva nunde
yuhn vo. 11 Nạn vederihquentiyon
ndico me ne, rendạ chidocuyạn
che tahque ndinạn Nạn Ta che
Tahque Yudo, nda ye yun yahn ite
che ri vedino cạva che nchahco
Dendiohs nunde yahn ihyan. Me
yute yahn te ne, riquiyạhn ye ạma
lạdo, cuạhn chihto yạn. 12 Namin
Dihvo vo Jesucristo ne, cuạhn
chihto yạn nahn yạh sandạdo
ihyan, chih ye. Min chera yun yahn
ye cạva che nchahco Dendiohs
nunde yuhn vo, nedin yahn ye uvo.
13 Chemin che cochahtino vo Dihvo
vo Jesucristo, quendi vo yune
yahn ye, andahre ndạhchenan
ihyan uvo, nduhcạ che chahno
mạn ye. 14 A devano vo te ndiyu
muhn iyehnse cuahtenan vo
cuahn dạma, te chenan ino vo che
ndeva Dendioh uvo, cuahtenan
vo vahchetero numacuahn ro.
15 Nducote tihcạ ne, cochahtino
vo Dihvo vo Jesucristo, ndeva vo
yavenạn Dendiohs cuahn dạma,
cahnevan ihyan chenạhn. Chemin
ne, anduhnecạ ạma vedino che cạh
vo Dendiohs. 16 Codin nchuhn che
ndah mạn, codin ne vedevạhino
nduco ihyan che va vederetạhn
yahn ye mạn, te chemin che renan
ino Dendiohs.
17 Cuenevahnecun nchuhn
ihyan ndinạn yahn yạco, codinahn
ne yahn ye, te ihyan chahn che
nda cuande ye nchuhn, ne va
che necạh cuande ye Dendiohs
cạva ne. Runecạde cuahtenan
nchuhn cạva che hua cuih ne
vederạn ihyan chahn, ne co yeno

ye cạva ne, te ndete che hua
runecạde cuahtenan ne ne, nde
hua cochihve che redin ne.
18 Covạh nchuhn cạva nuhn. A
devano nuhn te runecạde vate-
chica nuhn, ne nahn quendi nuhn
din nuhn che ndah. 19 Nde tahque
nahn che covạh nchuhn cạva che
cuahnecun Dendiohs che hua con-
dah ndaconan chí quendihcheró
nchuhn.
20 A Dendiohs che redin ye che
rahte dihn chedave yuhn vo mạn,
che ndedetuhche ye Dihvo vo Je-
sucristo mạn, ihyan min che ndah
redin ye cudạdo uvo nduhcạ che
redin ihyan cudạdo itecuche yahn
ye. Dihvo vo ne, chihco mendạhn
ye ihyan, chih ye, chera yun yahn
ye, din ye che chinahn veder-
ihquentiyon ra che hua ndạ ro che
cuihno. 21 Chemin che din Den-
diohs che cuahtenan cuma nchuhn
vederihquentiyon yahn Dihvo vo
Jesucristo cạva che runecạde cuah-
tenan ne, din ne che ndah nduhcạ
che nahn ye. Ndeva vo yavenạn
Dihvo vo cuahn dạma. Tihcạ co.
22 Dihnó, dirún tah yahn ne,
ne ricá nchuhn che din chahtino
ne che riyạhvé nchuhn. 23 Reté,
checadino nchuhn te dihno
vo Timoteo ne, a ndiquendạh
se vạcoyạhn. Ndete che ndạ
nun se muhn ne, quendá sạhn
cuahn che chí quendihcheró
nchuhn. 24 Cuenecạh ne Dendiohs
nducoyạca ihyan ndinạn yahn
yạco mạn, nducoyạca dihno vo
chenạhn mạn. Cuendeva ne
Dendiohs yahn dihno vo che vate
ye nación yahn Italia.
25 Dendiohs din yahino ye
nducoyạca nchuhn. Tihcạ co.

CĄCA CHE DIRUN SANTIĄGO

1 U Santiągo che redín ntiyon
yahn Dendiohs mąn, Dihvo vo
Jesucristo mąn, renté Dendiohs
nducoyąca nchuhn, nduh che
ndichio ndąta yahn Israel, che
chetuhn ne numachahte iyehnse.

Vededevano che rete Dendiohs

2-3 Dihnó, cuahn che chuhrihn
nchuhn adecodehno yahn che ri-
tahno ne Dihvo vo Jesucristo ne,
ndąhcą che co yeno ne, te a devano
ne te cochihve yahn ne cąva che
nde tahque cuahtenan cuma ne
vedechahtino. 4 Codin ne cuande,
ne hua ndeh ndedecadino ne cąva
che conahn ndah ne, ne runecąde
cuahtenan ne.
5 Nchuhn che metah conahn ne
ne, cuica ne Dendiohs che din
ye che conahn ne, ne din ye che
conahn ndah ne, te ihyan min ne,
ąma chahtino ye, ne numa ino ye
redinahn ye, recąh ndahva ye ade-
codehno che rica ihyan. 6 Ate nahn
che cochahtino ne che te Dendiohs
vededevano che cąca ne. Hua o nd-
edecadino ne, te ihyan che o rend-
edecadino ye ne, nduhcą yan yahn
nune che riquenda yuhne muhn
min ne, tihchan ye. 7-8 Cuedevano
nchuhn te ndete che tihchan ne ne,
hua te Dihvo vo Dendiohs nde ąma
nąn dehtenduh che cąca ne.
9 Nchuhn dihnó che chevąh ne,
cuahte ne vedeyeno yahn che
ndedevahn Dendiohs nchuhn.
10-11 Namin nchuhn che cuihca
ne ne, cuahte ne vedeyeno che a
devano ne che hua co cochahtino
ne vedecuihca yahn ne cąva
che ndevahn ne. Condihche ne
nąnda. Andahre ąma ndąhchan,
ate cuahn che riquendąh yąhn ne,
rih di, ne retih. Atihnocą ihyan
cuihca, te namin va che coh ye,
cąhcomąn ye ntiyon yahn ye.

Vederendedecadino yahn ihyan che hua ndąhcą

12 Ąma ndah ro yahn ihyan che
yahino ye Dendiohs, che redin
chahtino ye cuahn che rend-
edecadino ye che din ye dehten-
duh che hua ndah, cuahtendihco
ye nunde, te adive ne, nduhcą
che cąh Dendiohs ndudo yahn ye
ne, ndeva ye ihyan, cuahtenan ye
vahchetero. 13 Cuedevano nchuhn
te cuahn che rendedecadino ne
che din ne dehtenduh che hua
ndah, cuahtendihco ne nunde ne,
ndiyu Dendiohs che retumarande
ye nchuhn, te ihyan min ne, nde
hua rendą yahn ye che din ye
dehtenduh che hua ndah, nde
huane che tumarande ye nde ąma
ihyan, tihyon yune ye ihyan che
cuahtendihco ye nunde. 14 Che
cuąco ne, cuahn che rendą yahn
ihyan che din ye dehtenduh che
hua ndah ne, a mąn ye rend-
edecadino ye chemin. 15 Tuhme
ndete che dinahn ye, cuahtendihco
ye nunde ne, va che co ye castigo
ndą ro yahn.
16 Dihnó che yahinó nchuhn,
hua cahncheh mąn ne nchuhn.
17 Cuedevano ne te a Dendiohs,
ihyan min che va ye vahchetero,
che dendah ye yąhn mąn, iyo mąn,
iyon mąn ne, redin ye nducuahn
che ndah nduco vo, rete ye ndu-
cuahn che ndah che rendondą tąh
vo. Numacuahn ro ne, redin ye
che ndah. Hua ndą ro che din ye
che hua ndah. 18 Nducote chitahno
vo Ndudo ndah yahn ye ne, menąn
vihca nedin yahn ye uvo nduhcą
che nahn mąn ye, chihco ro ye che
ndeva ca ye ąma yąhn ihyan.

Nduhcą che redin yahn che cotahno vo Dendiohs

19 Dihnó che yahinó nchuhn,
nducote tihcą ne, nahn che ndah
cua cuande queri ąma ne ndudo
yahn ye che rihnevan ne. Hua
ndere condą mendąhn ne, nte ne
mąn, nde hua ndere co tąn ne
mąn, 20 te cuahn che ri tąn ihyan

ne, hua redin ye dehtenduh che
ndạhcạ nạn Dendiohs. 21 Chemin
che hua nahn che quendi nchuhn
dehtenduh che chihngạ che redin
a nahn nducoyạca ihyan, rahtendi-
hco ye nunde. Tahque ndah ne
ne, numacuahn vedino vedenecun
cuiquendi ne Ndudo yahn Den-
diohs che a chitahno ne cạva che
ndevahn ne.
22 Cuihcovan ne Ndudo yahn
Dendiohs, ne codinahn ne, te ndete
che hua ne, cahncheh mạn ne
nchuhn. 23 Tihcạ, te ihyan che rih-
nevan ye, ne hua redinahn ye ne,
ihyan chahn ne, nduhcạ ihyan che
rendihchenun ye yavenạn ye nạn
tuyuno, 24 ne ndetạhno che ravi
ye ne, a rinạn no ye tạcạ yavenạn
ye. 25 Ate ihyan che riquendi ye
rihnevan ye nduco cudạdo, ne re-
dinahn ye ne, redin Dendiohs che
yeno ye nạn nducuahn che redin
ye. Tihcạ, te Ndudo yahn ye ne,
ndah, ne redin che ihyan che redi-
nahn ye ne, vatemạn ino ye nạn ye.
26 Ihyan che rạhco ye che ri-
tahno ye Dendiohs, ate hua rihco
ye cudạdo nạn che rente ye ne,
rihncheh mạn ye ihyan. 27 Ihyan
che rendihche Chido vo Dendiohs
che numa cuạco ritahno ye ihyan
ne, redin ye vedevạhino nduco
checạhya devạh mạn, ndạhta vạh
mạn, nạn vederetạhn yahn ye, ne
hua ndere rahtechica ye nduhcạ
che redin ihyan nunde.

2

Nahn che dạma no nevahnecun vo nducoyạca ihyan

1 Dihnó, nducote ritahno ne
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min
che ạma yudo vederihquentiyon
yahn ye ne, hua ndạhcạ che
ndạhchenan ne nde ạma ihyan.
2-3 Dạma no cuendevahnecun ne
nducoyạca ihyan che rendạ ye vạn
ne. Cuahn che ndạ ạma ihyan
che quenun ye tino ndah mạn,
chenun tạh chinetạh diyahnguạn
mạn ne, cuendevahnecun ne
ihyan, dechuh ne ihyan, cuhnde
ye dạma nduco ihyan chenạhn.
Namin cuahn che ndạ ạma ihyan
chevạh ne, cuendevahnecun ne
ihyan, dechuh ne ihyan, cuhnde
ye dạma nduco ihyan chenạhn,
4 te ndete che ti nạn ti ino
ne, dechuh ne ihyan, cuandi
ye cuạhn chihto, o cuhnde ye
ndiyạhn yahn che chevạh ye ne,
tuhme a rendạhchenan ne ihyan.
Ndete che tahque rendevahnecun
ne ihyan cuihca che co ihyan
chevạh ne, hua ndạhcạ vederend-
edecadino yahn ne.
5 Dihnó che yahino nchuhn,
cuedevano ne te namin vạn ihyan
chevạh ne, a tendạhnun Dendiohs
ihyan cạva che ndạhcạ cuahno ye,
cotahno ye Dihvo vo Jesucristo
mạn, cạva che nedin yahn ye
ihyan, ndeva ye ihyan vahchetero
nduhcạ che cạh ye ndudo yahn ye
mạn. Min cuahtenan ye nduco
ihyan che yahino ye Dendiohs.
6 Ate ndete che ndạhchenan
nchuhn ihyan chevạh ne, din ne
che co cuihnạn ye. Cuededevano
ne te nde hua redin yahn che
tahque nevahnecun ne ihyan cui-
hca che co ihyan chevạh, te a ihyan
cuihca che rendinun rendinạhno
ye nchuhn, ne cuahn che rahtendi-
hco ne yahn ye ne, rica nunde ye
yahn ne nạn intiyahn. 7 Namin a
ihyan chahn che rendạhchenan ye
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
renevahnecun ne ihyan, ritahno
ne ihyan.
8 Ạma ndạhcạ che numa cuạco
dinahn queri ạma nchuhn ved-
erihquentiyon chahte yahn Den-
diohs. Ạma nạn vederihquentiyon
min ne, ndirun tuhcạ: “Codin
yahine nducoyạca ihyan nduhcạ
che yahino man di.” 9 Ate ndete
che rendạhchenan ne ihyan ne,
rahcotạhn ne vederihquentiyon
yahn Dendiohs, rahtendihco ne
nunde nạn ye. 10 Cuedevano ne te

adecoduhno ihyan che redinahn
ye a nahn nducuahn vederihquen-
tiyon yahn Dendiohs ate nduco
ạma nạn no che cuahcotạhn ye ne,
condihco ye nunde nạn nducuahn.
11 Tihcạ, te vederihquentiyon yahn
Dendiohs ne, a mạn ye chihco cạde
ye nducuahn. Chihquentiyon ye
che hua din duche yahn ihyan
che a nihnevạco ye mạn, che hua
cạhno ye vih mạn. Chemin che
andahre hua din duche yahn ihyan
che a nihnevạco ye, ate ndete che
cạhno ye vih ne, cuahtendihco ye
nunde anduhnecạ ndete che chah-
cotạhn ye nducuahn. 12 A Ndudo
yahn Dendiohs che redin che
vatemạn ino vo nạn ye. Nducote
quenan cuma che techecạde ye
yuhn vo nduhcạ che a ndihco cạde
ye nạn Ndudo min ne, chemin che
cuihco nchuhn cudạdo nạn ndudo
yahn ne mạn, nạn nducuahn
che redin ne mạn. 13 Runecạde
cuahtenan nchuhn. Cuedevano
ne te ihyan che hua devano conan
vạhino ye ne, techecạde Dendiohs
yahn ye, ne co ye castigo yahn
queri ạma nunde yahn ye. Ate
ihyan che va vedevạhino nạn ye
ne, ametah che ndedecadino ye ro
che cuhnde cạde yahn ye. 14 Dihnó,
cuendedecadino ne yahn nạhn
ihyan che rạhn ye che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo ate hua
redin ye dehtenduh che ndah. ¿A
co ndevahn ye nduhcạ che tihcạ
dendudo no rạhn ye che ritahno
ye? 15 Cuahn che tạhn nun nchuhn
ạma dihno vo, o ạma cahvo vo che
metah tino yahn ye mạn, metah
deh che cheh ye mạn ne, 16 nahn
che conan ne ihyan. Co cạhma ne
co ne ihyan: “Dendiohs conduco ye
ndih. Codin ne cudạdo ndih yahn
iche mạn, ndah cocheh ne mạn.”
Ate ndete che hua conan ne ihyan
ne, nde hua cochihve yahn ne, te
dendudo no che ritạhno ne Dihvo
vo Jesucristo. 17 Adecoduhno
ihyan che rạhn ye che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo ate metah
vedevạhino nạn ye ne, nde hua
cuạco che rạhn ye.

18 Co vate nchuhn che rạhn ne ri
ne vih: “Di ne, rahn che ritehne,
ne u ne, ritahno mạn, redin de-
htenduh che ndah mạn. Cuihco
ro tạcạ che ritehne, te hua ro che
redin dehtenduh che ndah. U ne,
rihco ró che ritahnó, te redín deht-
enduh che ndah. 19 Di ne, ritehne
che va ạma no Dendiohs. Ndạhcạ
chemin, ate ndete che dendudo no
ne, nde hua cochihve yehn. Namin
chundah ne, devano se che va Den-
diohs, nde tuno rendoh se che vạh
se.” 20 Duh nchuhn che tihcạ den-
dudo no che rạhn ne che ritahno
ne ne, hua renahn ne. Cuede-
vano ne te ihyan che rạhn ye che
ritahno ye, ne hua redin ye de-
htenduh che ndah ne, nde hua
cuạco che rạhn ye. 21 Ihyan ndico
yuhn vo Abraham ne, hua den-
dudo no che chitahno ye, te di-
nahn ye cuahn che chihquentiyon
Dendiohs che cạhno ye dạya ye
Isaac, co se vedino, ne chemin che
nedin yahn Dendiohs ihyan. 22 Cua
cuande nchuhn nduhcạ che ndiyu
dendudo no chitahno Abraham, te
dinahn ye, ne nduco chemin chi-
hco ro ye che numa cuạco chitahno
ye. 23 Nduco che tihcạ din ye ne,
chihco ro ye che cuạco che ndirun
yahn ye nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ: “Abraham ne, chitahno ye
Dendiohs, ne chemin che nedin
yahn Dendiohs ihyan.” A ihyan
min che din Dendiohs amigo yahn
ye ihyan.

24 Tuhme ne, cuedevano nchuhn
te ihyan che numa cuạco ritahno
ye, redin ye dehtenduh che ndah
ne, a ihyan chahn che renedin
yahn Dendiohs ihyan. 25 Rahab,
tạhn che ndere quechica ro menạn
me ne, chihco ro te che tihcạ numa
cuạco chitahno te, te chinan te
sandạdo che vatechica se rendi-
hchero ndudo se, chih ndeh te
sạhn ndevạco te numanahn che

ndedechuh te sạhn cuạhn ndeh, ne
chemin che nedin yahn Dendiohs
tạhn. 26 Ihyan che hua chenun ico
ye ne, a ndih ye. Atihnocạ ihyan
che dendudo rạhn ye che ritahno
ye Dendiohs ate hua redin ye de-
htenduh che ndah, te anduhnecạ
ndete a ndih ye.

3

Nahn che cạhco vo cudạdo nạn nducuahn che rente vo

1 Dihnó, hua ndạhcạ che ạma
yạhn nchuhn tendạhnun mạn ne
ntiyon che cacuahn ne Ndudo
yahn Dendiohs, te a devano ne che
cạhnda ntiyon min, ne nuhn che
ricuahn nuhn ne, tahque va che
ndạcarune Dendiohs nuhn che co
ihyan chenạhn. 2 Nducoyạco vo
ne, a cạde no che ạma redinda vo.
Ndete che va ạma ihyan che re-
nahn ndạ chende ye ne, ihyan min
ne, runecạde ye nạn nducuahn
che rente ye mạn, nạn nducuahn
che redin ye mạn. 3 Cuahn che
tihyon vo freno chende cabạllo ne,
dinahn te yuhn vo, cạhn te cuạhn
nạn che nahn vo. 4 A namin no
tun bạrco. Andahre ạma rahte
mạn, ạma dito yuhne che racondạ
mạn, ate nduco indu lihn che
quenan cuạhn dahn bạrco me ne,
co ndạhconduto sạhn che ricạhca
se adecotino cuạhn che nahn se.
5 Atihnocạ ihyan nạn che rente ye,
te nduco ndudo yahn ye ne, ạma
ndeh nạn dehtenduh co detohnan
ye. Nduco ạma cuhdiyạhn lihn
ne, co cua yạhn icoyạhn rahte,
ne cuihno cuco. 6 Atihnocạ ihyan
che hua renahn ndạ chende ye
nạn che rente ye. Ndudo yahn
ye ne, anduhcạ mạn ruchiyạhn
yahn infierno, te numacuahn ro
che chenan ye iyehnse redetohnan
ye ạma ndeh nạn dehtenduh, nde
redinda mạn ye ihyan. 7 Ihyan
ne, ri rihquentiyon ye nducoyạca
nạn ite chano mạn, ite che chenun
te nuniyạhn mạn, yạhda mạn, cu
mạn, 8 ate hua ri rihquentiyon mạn
ye ihyan nạn che rente ye, te hua
renahn ndạ chende ye. Ndudo
yahn ye ne, anduhnecạ vehde cu.
9 Vate dihno vo che rendeva ye
numacuahn vedeyeno yavenạn
Chido vo Dendiohs, ate cuahn che
ri tạn ye ne, rạhva yah ye yahn
adecoduhno ihyan, nde hua rendạ
tin ye che a Dendiohs che dendah
ye nducoyạca ihyan nduhcạ mạn
ye. 10 Ihyan chahn ne, hua ạma
no vederendedecadino yahn ye.
Cuahn che nahn ye ne, revạh ye
cạva ihyan, ne cuahn che nahn
ye ne, rạhva yah ye yahn ihyan.
Dihnó, a condi nchuhn dạma co
ne nduco ihyan che tihchan ye,
te hua ndạhcạ che tihcạ redin
ye. 11 ¿Ti rendihche nchuhn che
dạma riquendạh nune ndah nduco
nune dine ne? 12 Dihnó, a devano
nchuhn te ndiyu nạn yạhn higo
che ri ndute yahn yạhn olivo.
Namin a devano ne te ndiyu nạn
dihyo uva che ri ndute yahn yạhn
higo. A namin no tun hua dạma
riquendạh nune dine nduco nune
ndah.

Vededevano che cochihve

13 Nchuhn che devano ne mạn,
che renahn ne mạn ne, nahn che
runecạde cuahtechica ne mạn,
nahn che cuahtenan cuma ne
vedenecun mạn, te ihyan che
richihve vededevano yahn ye ne,
chenan cuma ye vedenecun. 14 Me
nchuhn che redin ve ne yahn vih
mạn, rạhcorạn ne cạva mạn no
ne mạn ne, nde hua cochihve
che din yạde ne yahn che devano
ne, te ducherino ne ndudo ndah
yahn Dendiohs. 15 Vededevano
yahn ihyan che tihchan ye ne,
ndiyu Dendiohs che recạh ye,
te chemin ne, vededevano yahn
ihyan nunde che recạh chundah.
16 Tihcạ, te ihyan che redin ve ye
yahn vih mạn, rạhcorạn ye cạva
mạn no ye mạn ne, ạma cạnda
tin ye, rahtendihco nducuahn nạn

nunde. 17 Ate hua tihchan ihyan
che chenan cuma ye vededevano
che recạh Dendiohs, te ihyan
chahn ne, runecạde vate ye mạn,
dihn nạn ye mạn, cuno ino ye
mạn, renahn ye mạn, chenan
cuma ye vedeyahino mạn, redin
ye dehtenduh che ndah mạn,
ạma no vederendedecadino yahn
ye mạn, hua rihncheh ye mạn.
18 Cuedevano nchuhn te ihyan che
nduco ndah riyạhve ye che ndo
yạn ihyan nduco vih ne, retihyon
yune ye ihyan chahn che runecạde
cuahtenan ye nduco vih.

4

Hua ndạhcạ che dạma co vo nduco ihyan nunde

1 Nducote rahtechica nchuhn
vedeyeno yahn mạn ne, rahtendi-
hco ne nunde ne, chemin che rahte
cạnda ne nduco vih. 2 Ạma redin ve
ne, nahn yahn ne dehtenduh che
va yahn ihyan, ne cuahn che hua
rendạca ne nduco ndah ne, ruhn
ne nduco ye, nde rihno ne ihyan.
Ạma nahn yahn ne dehtenduh,
ate hua rendạca ne, te hua rica
ne Dendiohs. 3 Me ndete che rica
ne ne, nde hua rete Dendiohs, te
ndotenan che cạca ne che cochihve
yahn ne ne, rica ne dehtenduh
cạva che cuahtechica ne vedeyeno
yahn mạn ne, cuahtendihco ne
nunde. 4 Nchuhn che ducherino
ne Dendiohs, cuedevano ne te che
cuahtechico vo vedeyeno yahn
mạn vo ne, racondạh vedạmo vo
Dendiohs. Adecoduhno ihyan che
nahn cochica ye vedeyeno yahn
mạn ye ne, racondạh vedạme ye
Dendiohs. 5 Ndiyu ndere ndirun
nạn Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:
"Redin Dendiohs che quenun Vaco
Ndah yahn ye uvo, te yahino ye
uvo, ne nahn ye che a mạn no ye
din yahino vo ihyan." 6 Andahre
vạhche ri yuhn vo che dinahn
vo che rihquentiyon Dendiohs,
ate numacuahn vedeyahino yahn
ye rinan ye uvo che dinahn
vo, nduhcạ che a ndirun tạma
cuạn nạn Ndudo yahn ye tuhcạ:
"Dendiohs ne, rendạhco ndiya ye
ihyan che yạde ye, ate numacuahn
vedeyahino rinan ye ihyan che
necun ye." 7 Chemin che condạhco
ne chedave yahn ne tạh Dendiohs.
Hua dinahn ne yahn chundah, ne
dihya se co, cạhcomạn se nchuhn.
8 Cuah ne Dendiohs, ne conduco
ye nchuhn. Nchuhn ihyan nunde
mạn, nchuhn che tah ritahno ne
Dendiohs, ne tah rahtechica ne
vedeyeno yahn mạn ne mạn ne,
cuihcomạn ne nunde yahn ne.
9 Ndotenan che ạma cuahte yeno
ne ne, cuendedecadino ne, ne
cuahte rạn ne cạva nunde yahn ne,
cuento ino ne. 10 Cuendạhco ndiya
mạn ne nchuhn nạn Dihvo vo
Dendiohs, cuihcomạn ne vedeyạde
yahn ne, ne ndeva ye nchuhn.

Hua ndạhcạ che ndạhchenan vo ihyan chenạhn

11 Dihnó, hua ndạhcạ che
cạhma yah nchuhn yahn vih.
Adecoduhno ihyan che ra cuande
ye tạma ca ihyan, rạhn yah
ye yahn ye, o rendạhchenan
ye ihyan ne, nduco chemin ne,
ducherino ye vederihquentiyon
yahn Dendiohs, ne rạhco ye che
tahque richihve vededevano yahn
mạn ye. Ihyan che ducherino ye
vederihquentiyon yahn Dendiohs
ne, ndotenan che dinahn ye ne,
rahcotạhn ye. 12 A Dendiohs che
chihco ye vederihquentiyon che
va che dinahn vo, ne a ihyan
min va che techecạde ye yuhn
vo. Ihyan min ne, co decuihno ye
ihyan mạn, co ndedevahn ye ihyan
mạn. Ate nchuhn ne, metah nde
ạma vederihquentiyon cạva che
ndạhchenan ne vih.

Nde hua devạno vo deh che cuahno co vo caviyạn deman

13 Nchuhn che rihco cạde mạn ne
dehtenduh che din ne queri ạma

ro, cuihco ne cudạdo. ¿Tạcạ che
rihco cạde ne ạma ro che cạhn
ne tạma yạn, cuahtenan ne ạma
nduyo, din ne ntiyon?, 14 te nde hua
devano ne ndete che vate ca ne ndạ
ro min. Condihchero ne yan. Ri ro
menạn lihn, ne venchahte rento.
Tihchan uvo, te neve ro ra chenan
vo iyehnse. 15 Tahque ndah ne,
cochahtino vo Dihvo vo Dendiohs,
ne cạhma vo: “Ndete che Den-
diohs te ye vedevihche yuhn vo
ne, din vo chu caviyạn, ne din
vo chạ deman.” 16 Ate hua ti-
hcạ redin nchuhn. Tahque ndah
ne ne, numacuahn vedeyạde rihco
cạde mạn ne dehtenduh che din
ne queri ạma ro. Cuedevano ne te
hua ndạhcạ che tihcạ redin yạde
ne. 17 Adecoduhno ihyan che de-
vano ye tạcạ che din ye che ndah
ate hua redin ye ne, rendihco ye
nunde nạn Dendiohs.

5

Riyạhve ye ihyan cuihca

1 Nchuhn ihyan cuihca che
duhtuno ihyan ne, cuihcovan ne.
Cuendedecadino ne, ne cuahte
rạn ne yahn castigo che va che
co ne. 2 Nducuahn vedecuihca
yahn ne ne, hua cochihve cạva
che ndevahn ne. Codin ne cuande
anduhnecạ ndete che a nchạ
mạn, anduhnecạ ndete che a
ncheh ndạh tino ndah yahn ne
mạn. 3 Diyạhnguạn yahn ne mạn,
diyạhngua yahn ne mạn ne, an-
duhnecạ ndete che a nihno ncheh
dache. Mạn ro cuh che a nun nto
iyehnse ne, ạma nedin dạma ne
vedecuihca, ate mạn vedecuihca
yahn ne nuhnde nchuhn che
chendihco ne nunde, ne co ne
castigo yahn anduhnecạ ndete che
cuihno cuco nchuhn. 4 Nchuhn ne,
chendihco ne nunde che nde hua
renedihve ne yahn ihyan chevạh
che redin ye ntiyon yahn ne. Ate
Dendiohs, ihyan min che ạma
yudo vederihquentiyon yahn ye
ne, nda cuande ye ihyan chahn,
ne a devano ye nduhcạ che recạh
rihn ne ihyan, reduco ne yahn ye.
5 Nchuhn ne, ạma ndạhcạ chenan
ne iyehnse cuh, vate ne vedeyeno
ro ro. Nduhcạ ite ndạta che ri dun
te, che cudạdo reh no te nde ndạ
ro che cạhno ihyan ite ne, tihchan
nchuhn, te vatechica ne vedeyeno
yahn mạn ne, redecuihta ne nunde
yahn ne nde ndạ ro che co ne
castigo. 6 Nchuhn ne, rendinun
rendinạhno ne ihyan che ndah
ihyan ye, nde rihno ne ihyan.
Nde hua retạhn vạhche ne, te
ihyan chahn ne, necun ye, nde hua
rendahconan ye yahn ne.

Nahn che cochahtino vo Dihvo vo Jesucristo, covạh vo cuahn dạma

7 Dihnó, vạn nducuahn che
rechuhrihn nchuhn ne, quendạh
ne vedechahtino nde ndạ ro che
ndaconan chi Dihvo vo Jesucristo.
Codin chahtino ne nduhcạ che
redin chahtino ihyan che a nino ye
chendạta yahn ye, ne chenan ino
ye che co yahn. 8 Codin chahtino
ne mạn, cuenecạh yạn ne chedave
yahn ne mạn, te metah condah
Dihvo vo. 9 Dihnó, hua cạhma
nunde ạma tạma ne yahn vih, cạva
che hua co ne castigo, te Dihvo
vo, ihyan min che techecạde ye
yuhn vo ne, a nun ndaconan chi
ye. 10 Dihnó, cuendedecadino ne
yahn ihyan profeta che cahndudo
ye ndudo yahn Dihvo vo Dendiohs
a rạhn me. Cua cuande ne nduhcạ
che quendạh ye vedechahtino vạn
nducuahn che chuhrihn ye, ne
cuiquendi ne yune yahn ye. 11 A
devano vo te ạma ndah ro yahn
ihyan chahn che din chahtino ye.
Nchuhn ne, a devano ne nduhcạ
che chichahtino Job Dihvo vo
Dendiohs. Namin a devano ne
nduhcạ che din yahino Dendiohs
ihyan, din ye che ndah nduco
ye. Chemin che ndạhcạ che cua
cuande ne yahn vedechahtino
yahn ihyan chahn, quendi ne yune
yahn ye.

12 Dihnó, nạn nducuahn ne, ạma
nahn che din ne cudạdo nạn che
rente ne. Cuahn che cạh ne ndudo
yahn ne ne, hua ndere cạhma ne:
“Nde muhn nde nạn Dendiohs.”
Hua ndere tihyon yạn ne dehten-
duh numacuahn vedeyudo. Codin
ne cudạdo che hua chuhnan ne,
ne cuahtendihco ne nunde, cạva
che hua quenan cuma che din
Dendiohs castigo nchuhn. Tahque
ndah ne ne, ạma o no cạhma ne.
Nạn nducuahn che rente cạde ne
ne, ndete che cạhma ne: “Tạcạ
hua” ne, a chemin no cạhma ne.
Ndete che: “Hua” ne, a chemin no
tun cạhma ne. Hua chuhnan ne
che cạhma ne.

13 Cuahn che rechuhrihn
nchuhn ne, covạh ne. Cuahn che
yeno ne ne, cuita ne, cuendeva ne
yavenạn Dendiohs. 14 Cuahn che
cah ne ne, coyạhve ne intiyahn
yạco cạva che covạh ye cạva ne,
cuacotạhme ye aceite nchuhn,
cuah ye Dihvo vo Jesucristo che
din ye che ndoyahn ne. 15 Cuahn
che covạh ne ne, nahn che cotahno
ne che conahn che cạca ne,
ne din Dendiohs che ndoyahn
ne, nchahco ye nunde yahn ne.
16 Condạca ne che nchahco nunde
vih, ne covạh ne cạva che din
Dendiohs che ndoyahn ne. Cuede-
vano ne te ihyan che ndah ihyan
ye nạn Dendiohs ne, redinahn
Dendiohs deh che rica ye numa ino
ye. 17 Cuenecạhco ne ihyan profeta
Elías. Ihyan min ne, ihyan iyehnse
nduhcạ uvo. Ate cuahn che chica
ye Dendiohs che hua cuan co
ne, hua chan chete ino nduyo
quenan mạhn. 18 Chihno min ne,
covạh tun ye, chica Dendiohs che
cuan co, ne chan, ne ndaconan
chi chendạta. 19-20 Dihnó, ndete
che vate dihno vo che cuacondạh
vedạme ye Ndudo ndah yahn
Dendiohs, cuahtendihco ye nunde
ne, cuedevano ne te ndete che
yạhve ne ihyan, din ne che ndonun
yune ye, ndaconan quendi ye
vederihquentiyon yahn Dendiohs
ne, nchahco Dendiohs nducuahn
nunde yahn ye, ndedevahn ye
ihyan.

CA̱CA CHE DIRUN SAN PEDRO MENA̱N

1 U Pedro, apóstol yahn Dihvo
vo Jesucristo, dechúh ca̱ca cuh
yahn nchuhn che vate ne ya̱n
va̱co ihyan, ya̱hn yahn Ponto ma̱n,
Galacia ma̱n, Capadocia ma̱n, Asia
ma̱n, Bitinia ma̱n. 2 Ma̱n Dendiohs
Chida tenda̱hnun ye nchuhn,
chihco vih Vaco Ndah yahn ye
nchuhn, ca̱va che nevahnecun ne
Dihvo vo Jesucristo, ndevahn ne
yahn che chera yun yahn ye ca̱va
ne.

Ricá Dendiohs che a̱ma din
yahino ye nchuhn, din ye che a̱ma
nda̱hca̱ cuahtenan ne.

3 Ndeva vo yavena̱n Dendiohs,
Chida Dihvo vo Jesucristo, te a̱ma
din yahino ye uvo, ne din ye che
ndo vo anduhneca̱ ihyan ra, nti-
hyon cua̱co ye vederendedecadino
yuhn vo. Cuahn che ndedetuhche
ye Dihvo vo Jesucristo va̱n tena̱hn
ne, nda̱hcorun ye nducuahn ca̱va
che ndah yuhn vo. Ma̱n ne,
ndichahtino vo che ndeva ye uvo,
ne metah nde a̱ma na̱n dehtenduh
che co din che hua conahn. 4 A va
ca̱de che cuahtenan vo vahchetero
numacuahn ro, ne chemin ne,
anduhneca̱ a̱ma vedecuihca che
hua nda̱ ro che cuihno. A ma̱n
Dendiohs din ye che conahn.
5 Nchuhn ne, ritahno ne Dendiohs,
ne numacuahn vederihquentiyon
yahn ye redin ye cuda̱do nchuhn
ca̱va che ndeva ye nchuhn nda̱ ro
che cuihno iyehnse.

6 Chemin che vate nchuhn
vedeyeno andahre a̱ma ndeh na̱n
dehtenduh che rahno ri ne ma̱n
ro cuh. Che rechuhrihn ne ne,
neve ro no chemin. 7 Ate va che
chuhrihn ne ca̱va che cuhnde
ro che numa cua̱co ritahno ne
Dendiohs. Ndete che numa cua̱co
ritahno ne ihyan ne, ndeva ye
nchuhn, quenda̱h yavena̱n ne
ro che nda̱ Dihvo vo Jesucristo.
Diya̱hngua̱n ne, hua rengu cuahn
da̱ma, ate retive ihyan ya̱hn,
rendedevihne ye, rendihchenan
ye ndete che ndah. Me nchuhn che
ritahno ne Dendiohs ne, tahque
redin yahn che ndihchenan ye
ndete che numa cua̱co ritahno ne.

8 Dihvo vo Jesucristo ne, andahre
hua rendihchero nchuhn ihyan,
ate yahino ne ihyan, ritahno ne
ihyan, ne chemin che a̱ma yeno
ne. 9 Nducote ritahno ne ihyan
ne, quenan cuma che cuahtenan
ne vahchetero numacuahn ro.

10 Ihyan profeta che chahte ye
a ra̱hn me ne, cahndudo ye che
ndedevahn Dendiohs nchuhn, ne
a̱ma ndiquendi ye nduco cuda̱do,
nahn cadino ndah ye yahn. 11 Vaco
Dihvo vo Jesucristo ne, quenun
ihyan chahn, din che cahndudo
ye yahn dehtenduh che va che
chuhrihn Dihvo vo ma̱n, yahn ved-
erihquentiyon chahte che ndonda̱
ta̱h ye cuihno min ma̱n. Hua
chenan chenahn ihyan chahn, ne
chemin che ndiquendi ye, nahn
cadino ye duh ihyan min ma̱n,
ticua̱hn conahn ma̱n. 12 Ca̱h Den-
diohs, checadino ihyan chahn che
ndudo che cahndudo ye ne, ndiyu
ca̱va che ndah yahn ma̱n ye, te che
ndah yuhn vo. Ma̱n ne, ihyan che
rahndudo ye ndudo ndah yahn Di-
hvo vo Jesucristo ne, numacuahn
vederihquentiyon yahn Vaco Ndah
yahn Dendiohs che dechuh ye ne, a
cahndudo ye ndudo min che dirun
ihyan profeta chahn, chihnevan
nchuhn. Yahn ndudo min ne, nde
ángel che vate ye vahchetero, nahn
tumacadino ye.

Nahn Dendiohs che runeca̱de cuahtechica ihyan yahn ye

13 Nducote nedin yahn Dendiohs
nchuhn ne, nahn che cuahteya̱n
nchuhn ma̱n, nahn che runeca̱de
cuahtechica ne ma̱n, nahn che
quendi ne numa ino ne cochahtino
ne che ndeva Dendiohs nchuhn ro

che ndạ Dihvo vo Jesucristo mạn.
14 Codinahn ne yahn Dendiohs,
ne hua quendi ne cuahtechica ne
nduhcạ che a chahtechica ne ro
menạn cuahn che metah cahnevan
ne Ndudo yahn ye. 15 Tahque
ndah ne, runecạde cuahtechica
ne, te Dendiohs che nedin yahn
ye nchuhn, ndiyu ndere ihyan.
Tihcạ nahn che din ne, 16 te nạn
Ndudo yahn Dendiohs ndirun
tuhcạ: "Hua ndere cuahtechica
nchuhn, cuahtendihco ne nunde,
te u ne, ndiyu ihyan nunde u."
17 Dendiohs ne, numa cuạco
retechecạde ye tunoca che nedin
ihyan. Nducote renevahnecun ne
ihyan, rạhn ne te Chida ne ihyan
cuahn che revạh ne ne, nahn che
quendi ne nevahnecun ne ihyan
numacuahn ro che cuahtenan
ne iyehnse. 18 A devano ne te
ro menạn me ne, quendi ne
costumbre che nde hua cochihve,
che chihco ihyan ndico yahn ne,
ate a ndedevahn Dendiohs nchuhn
yahn nducuahn chemin. A nde-
vahn ne, ndiyu nduco dehtenduh
che rihno nduhcạ diyạhnguạn o
diyạhngua, 19 te ndevahn ne nduco
yun yahn Dihvo vo Jesucristo,
ihyan min che chihco mendạhn
ye ihyan nduhcạ ạma itecuche
lihn che hua dehva niyahn te,
chi te vedino cạva nunde yahn
ihyan. 20 Nde ro che metah cuhnde
iyehnse ne, a va cạde che tihcạ
cuahno co Dihvo vo, ne chinahn
nde mạn ro cuh cạva che ndah
yahn nchuhn. 21 A cạva Dihvo
vo Jesucristo che ritahno nchuhn
Dendiohs, ihyan min che ndede-
tuhche ye Dihvo vo vạn tenạhn,
ne ndạhco ye vederihquentiyon
chahte tạh ye. Mạn ne, a Dendiohs
che vedechahtino yahn ne, chenan
ino ne che ndeva ye nchuhn.
22 Din Vaco Ndah yahn Dendiohs
che nevahnecun nchuhn Ndudo
yahn Dendiohs, ndo ne ihyan
runecạde. Numa cuạco redin
yahino vih ne, ne nahn che quendi
ne numa ino ne din yahino vih
ne. 23 A Dendiohs din ye che ndo
ne ihyan ra, anduhnecạ ndete
che quenuma ra chahteyạn ne. A
nduco Ndudo yahn ye chihco vih
ye nchuhn cạva che cuahtenan
ne vahchetero numacuahn ro, ne
Ndudo yahn ye ne, hua ndạ ro
che cuihno. 24 Nạn Ndudo yahn
Dendiohs a ndirun tuhcạ:

Nducoyạca ihyan iyehnse ne,
anduhnecạ chano, te hua
rengu ye,
ne vederihquentiyon yahn ye ne,
anduhnecạ nạnda, te rihno.

Chano ne, retih, ne nạnda ne, ra;
25 ate Ndudo yahn Dihvo vo Den-
diohs ne, hua ndạ ro che cui-
hno.

Ndudo min ne, a Ndudo Ndah yahn
Dihvo vo Jesucristo che cahndudo
ihyan, chihnevan nchuhn.

2

1 Chemin che nahn che hua
ndere cuahtechica nchuhn, din
ne dehtenduh che chihngạ. Hua
cahncheh ne mạn, hua din o nạn
o chende ne mạn, hua din ve ne
mạn, hua nte ne ndudo cuahnde
mạn. 2 Nduhcạ decuạh yuno che
ạma nahn cuh leche cạva che
cuihta ne, tihcạ codin nun ino
nchuhn, cạhcovan ne Ndudo yahn
Dendiohs, te nahn che conahn
ndah ne mạn, cochahtino ne mạn,
cạva che ndevahn ne. 3 Tihcạ, te
a tumacadino ne che Dihvo vo
Dendiohs ne, ạma quenan cuma
ye vedeyahino cạva ne.
4 Cuinevahnecun nchuhn Dihvo
vo Jesucristo, ihyan min che redin
ye che cuahtenan ne vahchetero
numacuahn ro. Anduhnecạ ạma
tu che chacondạh vedạme sạhn
vihcherahto ro menạn, ne adive
tumacadino se che tu min che
tahque cochihve cạva nạme yahn
vah che rihno se ne, tihcạ ihyan
min, te a chihco vih Dendiohs
ihyan cạva che ndeva ihyan
iyehnse yavenạn ye. 5 Nduhcạ che
retendạhnun sạhn vihcherahto tu

che rahto se ạma yạco ne, tihcạ
cạh yune nchuhn che nedin dạma
Dendiohs nchuhn cạva che conun
Vaco Ndah yahn ye nchuhn, ne ndo
ne anduhnecạ chidocuyạn ndah,
din ne ntiyon yahn ye numacuahn
vederihquentiyon yahn Dihvo vo
Jesucristo. 6 Nạn Ndudo yahn
Dendiohs ne, a ndirun tuhcạ:

U ne, chihco víh ạma ihyan che
co ye anduhnecạ ạma tu
ndah che tendạhnun sạhn
vihcherahto che co esquina
yahn nạme yahn yạco vạn
ihyan nación yahn Israel.

Nducoyạca ihyan che cotahno
ye ihyan min ne, quendạh
yavenạn ye.

7 Nchuhn che ritahno ne ihyan
min ne, ạma yahino ne ihyan, ate
ihyan che hua ritahno ye ihyan
ne, conahn nduco ye nduhcạ che a
ndirun nạn Ndudo yahn Dendiohs
tuhcạ:

Ihyan min ne, conahn nduco ye
nduhcạ che chinahn nduco
tu che chacondạh vedạme
sạhn vihcherahto menạn,

te tu min che tahque chichihve
adive.

8 Namin ndirun nạn Ndudo yahn
ye tạma cuạn tuhcạ:

Ihyan min ne, co ye nduhcạ ạma
tu che renda cạh ihyan mạn,
che redin che rendave ye
mạn.

Tihcạ, te ihyan che hua chitahno ye
ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesu-
cristo ne, a chinda ye nduhcạ che
a nihnde cạde yahn ye.

Ihyan yahn Dendiohs

9 Nchuhn ne, a ndihco vih Den-
diohs nchuhn, a ndo ne anduhnecạ
ihyan nación yahn Israel. A ndo
ne anduhnecạ chidocuyạn, ren-
deva ne yavenạn Dihvo vo Jesu-
cristo, ihyan min che ndinạn ye
yahn ne. A tendạhnun Dendiohs
nchuhn che co ne ihyan yahn ye
cạva che cuahndudo ne yahn ved-
erihno rahte che din ye nduco
ne. Ro menạn me ne, anduh-
necạ ndete che ntude ndutinạn ne,
ate din ye che chenahn ne ndudo
ndah yahn ye. 10 Ro menạn me
ne, hua ndi cuande ne vạn ihyan
yahn ye, ate mạn ne, a nedin yahn
ye nchuhn. Ro menạn me ne,
vatemạn ne, metah duh che que-
nan vạhino nchuhn, ate mạn ne,
renan vạhino ye nchuhn.

11 Dihnó che yahinó nchuhn,
che vate ne yạn vạco ihyan,
ricá nchuhn che hua ndere
cuahtechica ne, cuahtendihco ne
nunde, te chemin redin che rinda
ihyan. 12 Runecạde cuahtechica ne
vạn ihyan che hua renevahnecun
ye Dendiohs cạva che nduco
tihcạ ne, andahre rạhn ye yahn
nchuhn che duhtuno ihyan ne,
ate ndihchero ye che runecạde
vatechica ne, ne ndeva ye yavenạn
Dendiohs ndạ ro che techecạde ye
yahn nducoyạca ihyan.

13 Cạva che quendạh yavenạn
Dihvo vo Jesucristo ne, codinahn
ne yahn ihyan ndinạn che ri-
hquentiyon ye muhn iyehnse,
emperador che tahque yudo
vederihquentiyon yahn ye mạn,
14 sạhn ndinạn che rinan se ihyan
mạn. Sạhn chahn ne, redechuh
ye cạva che din se castigo sạhn
che chendihco nunde, ne redin
se cudạdo ihyan che ndah ihyan
ye. 15 Tihcạ nahn che din nchuhn,
te nahn Dendiohs che runecạde
cuahtechica ne cạva che nduco
tihcạ ne, nde nạn che cạhma ihyan
tundo metah.

16 Mạn ne, metah rihquentiyon
nunde yahn ne nchuhn, te a
ndedevahn Dendiohs nchuhn.
Chemin che nahn che runecạde
cuahtechica ne. Hua ndedecadino
ne che nducote a ndedevahn
Dendiohs nchuhn ne, co ndere
cuahtechica ne, cuahtendihco
ne nunde. Tahque ndah ne,
runecạde cuahtechica ne nduhcạ
che rihquentiyon Dendiohs.
17 Cuenevahnecun ne Dendiohs.

Cuenevahnecun ne emperador.
Cuenevahnecun ne queri ạma
ihyan. Cuahtenan cuma ne
vedeyahino vạn mạn ne nduco vih
che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo.

Nduhcạ che va che chuhrihn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

18 Nchuhn che redin ne ntiyon
yahn ihyan ne, numacuahn ve-
denecun codinahn ne yahn ihyan
che redin nduco ne ntiyon, a
ndah ihyan ye, o duhtuno ihyan
ye. 19 Andahre rechuhrihn ne,
ndere redin tạn ihyan nduco
ne, ate ndete redin chahtino
ne yahn che renevahnecun ne
Dendiohs ne, quendạh yavenạn
ne. 20 Tihcạ, te ndete che quendạh
ne vedechahtino cuahn che co
nchuhn castigo yahn che chendi-
hco ne nunde ne, nde hua cochihve
yahn ne. Ate ndete che quendạh
ne vedechahtino cuahn che ndere
redin ihyan castigo nchuhn yahn
dehtenduh che ndah che redin
ne ne, tuhme che cuạco quendạh
yavenạn ne nạn Dendiohs. 21 Tihcạ
va che din chahtino nchuhn, te a
cạva chemin che tendạhnun Den-
diohs nchuhn. Dihvo vo Jesucristo
ne, chuhrihn ye cạva nchuhn, ne
tihyon yune ye nchuhn che quendi
ne yune yahn ye. 22 Ihyan min ne,
hua ndere quechica ye, quendihco
ye nunde, nde hua chihncheh ye
nde ạma ihyan. 23 Cuahn che
rạhva ihyan nduco ye ne, hua
ndahconan ye ndudo tạn. Cuahn
che redin tạn ihyan nduco ye
ne, quendạh ye vedechahtino, ne
ndạhco ye nducuahn che redin
ye tạh Dendiohs, ihyan min che
retechecạde ye numa cuạco. 24 A
mạn Dihvo vo Jesucristo chuhrihn
ye, quenan yạh ye nạn cruz,
nedihve ye nunde yuhn vo, cạva
che cạhcomạn vo nunde yuhn vo,
ne runecạde cuahtechico vo. Chih
ye cạva che ndedevahn ye uvo, 25 te
ro menạn me ne, vatechica vạne vo
anduhnecạ itecuche che chinda te,
ate mạn ne, nevahnecun vo Dihvo
vo Jesucristo, ihyan min che redin
ye cudạdo uvo nduhcạ ihyan che
redin ye cudạdo itecuche yahn ye.

3

Nduhcạ che va che cuahtenan ihyan che nihnevạco ye nduco vih

1-2 Nchuhn ihyan ndạhta che
nihnevạco ne ne, cuenevahnecun
ne inchạhn ne. Nduco tihcạ ne,
andahre hua rihcovan inchạhn
ne ndudo ndah yahn Dihvo vo
Jesucristo, ate tumacadino ye
che runecạde ne mạn, necun ne
mạn, ne nevahnecun ye ndudo
min, nde hua ndotenan che yạhve
ne ihyan. 3 Ndiyu demạn che
ạma ndedecuco ne tin ne mạn,
ndedecuco ne nchuhn nduco
diyạhnguạn mạn, cuahtenun ne
tino che ạma ndahchan mạn. 4 Che
tahque nahn ne, che cuahtenan
cuma ne vedenecun, te chemin
che ạma richihve nạn Dendiohs.
5 Ihyan ndạhta che chahte ye
a rạhn me, che ndah ihyan ye
mạn, che chichahtino ye Dendiohs
mạn ne, tihcạ chahtenan cuma
ye vedenecun, ne dinahn ye
yahn inchạhn ye. 6 Nduhcạ Sara
che nevahnecun ye inchạhn ye
Abraham, ne rạhn ye che dihve ye
ihyan. Me nchuhn ne, quendi ne
yune yahn ye ndete che runecạde
ne mạn, cochahtino ne Dendiohs,
ndạhco ne nducuahn tạh ye mạn.

7 Namin nchuhn ihyan chạhn
che nihnevạco ne ne, cuahtenan
cuma ne ihyan ndạhta yahn ne
nduco vedino vedenecun, te a de-
vano ne te hua dạma fuerza yahn
ye nduco ne. Tihcạ va che din ne,
te namin ndeva Dendiohs ihyan
chahn dạma nduco ne. Ndete che
hua dinahn ne tihcạ ne, nde hua
nguahco yahn che revạh ne.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ndere redin tạn ihyan

nduco ye yahn che redin ye dehtenduh che ndah

8 Mạn ne, rạ́hn rí nducoyạca
nchuhn che ạma no vederendedecadino cuahtenan cuma ne
nduco vih. Cuenevahnecun ne vih
numacuahn vedino vedenecun.
Codin yahino ạma tạma ne vih.
9 Hua dạma co ne nduco ihyan che
redin tạn ye nduco ne. Hua dạma
co ne nduco ihyan che retạhn nan
ye nchuhn. Tahque ndah ne, codin
ne che ndah nduco ye, te cuahn
che tendạhnun Dendiohs nchuhn
ne, nte ye ndudo yahn ye che din
ye che ndah nduco ne. 10 Tihcạ, te
nạn Ndudo yahn Dendiohs ne, a
ndirun tuhcạ:

Ihyan che nahn ye che ndạhcạ
cuahtenan ye iyehnse ne,
nahn che hua ndere cạhma ye
ndudo tạn mạn, ndudo
cuahnde mạn.
11 Nahn che cạhcomạn ye ndu-
cuahn che chihngạ, ne din
ye che ndah mạn,
nahn che ndạhcạ cuahtenan ye
nduco ihyan chenạhn, hua
cuahte cạnda ye mạn.
12 Tihcạ, te Dihvo vo Dendiohs ne,
nda cuande ye ihyan che
ndah ihyan ye, ne rihcovan
ye che revạh ye.
Ate ihyan che duhtuno ihyan ye ne,
redin ye castigo ihyan.

13 Ndete che din nchuhn
che ndah ne, nde ạma ihyan
hua ndạhco ndiya ye nchuhn.
14 Andahre din tạn ihyan nduco
ne yahn che redin ne che ndah,
ate ndah ro yahn ne. Hua cua ne
cudạdo, hua din vạh ne nde ạma
ihyan. 15 Cuendeva ne yavenạn
Dihvo vo Jesucristo numacuahn
chedave yahn ne, codinahn ne
yahn ye. Cuahteyạn nchuhn cạva
che numacuahn vedino vedenecun cạh cuande ne adecoduhno
ihyan che tumerune ye nchuhn
yahn che chenan ino ne che
ndeva Dendiohs nchuhn. 16 Hua
cuahtenun ino nchuhn vedetạn
nduco nde ạma ihyan, cạva che
ihyan che chihngạ rạhn ye yahn
nchuhn ne, tumacadino ye che
runecạde vatechica ne, ritahno ne
Dihvo vo Jesucristo, ne co cuihnạn
ye che tihcạ rạhn ye. 17 Tahque
ndah che chuhrihn vo, din tạn
ihyan nduco vo yahn che din vo
dehtenduh che ndah ndete che
tihcạ nahn Dendiohs, che co che
chuhrihn vo, din tạn ihyan nduco
vo yahn che din vo dehtenduh che
hua ndah.

18 Tihcạ, te nde mạn Dihvo vo
Jesucristo chih ye, nedihve ye ạma
yune no nducuahn nunde yuhn
vo. Ihyan min ne, metah nde ạma
nunde yahn ye, ate chih ye cạva
che, uvo che chendihco vo nunde
ne, ndo yạn Dendiohs nduco vo, ne
nedin yahn ye uvo. Ihyan iyehnse
ne, chihno ye ihyan, ate ndeva
Dendiohs ihyan. 19 Numanahn
che metah ntuche ye ne, chahn
ye cahndudo ye ndudo yahn
ye, chihnevan vaco tenạhn che
chenan rino ye che co ye castigo.
20 Ihyan chahn che chahcotạhn
ye yahn Dendiohs a rạhn me,
ro che quenan Noé iyehnse. Ro
min numanahn che chindah arca
me ne, numacuahn vedechahtino
quenan rino Dendiohs che nto ino
ye nunde yahn ye. Ate hua nto
ino ye, ne atenạn nine ihyan che
ndevahn ye vạn nune. 21 Nune
min ne, ạma ejemplo yahn che
rededenune ihyan mạn ro cuh.
Nduhcạ che ndevahn neve ihyan
chahn nạn nune ne, tihcạ ndevahn
ihyan che rededenune ye mạn ro
cuh. Ihyan ne, redenune ye, ndiyu
cạva che ndere ndo dave ye, te
redenunde ye yahn che a ndạca
ye vederenchahco, ne nduco tihcạ
rah ye Dendiohs, richahtino ye
ihyan. Ihyan che redenune ye ne,
ndevahn ye yahn che ntuche Dihvo
vo Jesucristo, 22 ihyan min che
condạ ye vahchetero, ne va ye lạdo
tạh cuạco Dendiohs, rihquentiyon

ye ángel mạn, nducuahn vederihquentiyon che va iyehnse mạn.

4

Nahn che din yahino ạma tạma vo vih

1 Nducote chuhrihn Dihvo vo Jesucristo, quenan yạh ye nạn cruz ne, codin nchuhn cuande anduhnecạ ndete che a mạn nchuhn chih ne, cạva che nduco tihcạ ne, metah che quendi ne cuahtendihco ne nunde. 2 Tahque ndah ne, numacuahn ro che cuahtenan ca ne iyehnse ne, cuahtechica ne nduhcạ che nahn Dendiohs, ndiyu nduhcạ che nahn mạn ne. 3 A co ngua nchuhn nduhcạ che chahtechica ne ro menạn me. Dạma chi ne nduco ihyan che hua ritahno ye Dendiohs, chahtechica ne vedeyeno yahn mạn ne, chahtendihco ne nunde. Chicoh ne mạn, chahte ne vihco vedecoh mạn, chihngạ din ne, ndeva ne yavenạn dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye mạn. 4 Ihyan chahn ne, ri yudo yahn ye che ametah dạma ri ne nduco ye, ndere cuahtechica ne, ne chemin che chihngạ rạhn ye yahn ne. 5 Ate va che cuhnde cạde yahn ye nạn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che a va yạn ye che techecạde ye yahn nducoyạca ihyan, ihyan che chenduche ye mạn, tenạhn mạn. 6 Chemin che tenạhn chahn ne, namin cahndudo ihyan ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, chihnevan ye, cạva che andahre va che cuhnde cạde yahn ye nduhcạ nducoyạca ihyan chenạhn, a metah va che conda ye, te co ndeva Dendiohs ihyan, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

7 A cochi nino ro che nto iyehnse. Chemin che nahn che runecạde cuahtechica nchuhn mạn, covạh ne mạn. 8 Che tahque nahn ne, che cuahtenan cuma ne vedeyahino nduco vih, te ndete che tihcạ din ne ne, andahre ạma ndeh yune cuahtendihco ne nunde nạn vih ne, co nchahco ạma tạma ne yahn vih. 9 Numacuahn chedave yahn ne cuenevahnecun ạma tạma ne vih ndevạco ne. 10 Ạma ndeh nạn vederihquentiyon nte Dendiohs nchuhn, ne nahn che runecạde conan cuma queri ạma nchuhn vederihquentiyon che nte ye nchuhn, codin ne che cochihve cạva che ndah yahn ihyan chenạhn. 11 Nchuhn che chenan cuma ne vederihquentiyon che cuahndudo ne Ndudo yahn Dendiohs ne, cuahndudo ne Ndudo yahn ye nduhcạ che redin yahn. Nchuhn che chenan cuma ne vederihquentiyon che conan ne ihyan chenạhn ne, cuinan ne ihyan numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. Nạn nducuahn ntiyon che redin ne yahn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo ne, codin nun ino ne che quendạh yavenạn Dendiohs. Dihvo vo ne, quenan cuma ye vederihquentiyon chahte numacuahn ro, ne redin yahn che ndeva vo yavenạn ye cuahn dạma. Tihcạ co.

Nahn che cuahtenan cumo vo vedechahtino

12 Dihnó che yahinó nchuhn, hua cạhn ino ne yahn che ạma rechuhrihn ne, rendihchenan Dendiohs nchuhn, ndedecadino ne deh cuande che tihcạ rahno ne. 13 Tahque ndah ne, cuenecạh yạn ne chedave yahn ne cuahn che rechuhrihn ne nduhcạ che chuhrihn Dihvo vo Jesucristo, te ndete che tihcạ din ne ne, namin co yeno ne cuahn che ndaconan ye numacuahn vederihquentiyon chahte yahn ye. 14 Ndete che din tạn ihyan nduco ne yahn che ritahno ne Dihvo vo ne, ạma ndah ro yahn ne, te a ndero ndi che quenun Vaco Dendiohs nchuhn numacuahn vederihquentiyon yahn. 15-16 Ndete che chuhrihn ne, din tạn ihyan nduco ne yahn

che ritahno ne Dihvo vo ne, hua
co cuihnạn ne. Tahque ndah
ne, cuiquendi ne cochahtino ne
ihyan cạva che quendạh yavenạn
Dendiohs. Ate hua cạhno ne
ihyan mạn, hua duco ne mạn, hua
cuahtendihco ne tạma nạn nunde
mạn, hua condạ mendạhn ne nạn
dehtenduh che redin ihyan mạn,
te hua ndạhcạ che tihcạ din ne, co
ne castigo, chuhrihn ne.
17 A cochi nino ro che cuhnde
cạde yahn nducoyạca ihyan
iyehnse. Nducote cuanạn nduco
uvo ihyan yahn Dendiohs ne, nde
tahque chuhrihn ihyan che hua
rihcovan ye ndudo ndah yahn ye.
18 Tihcạ, nduhcạ che a ndirun nạn
Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:

Nducote ihyan che ndah ihyan ye a
conunde co ndevahn ye ne,
ihyan che duhtuno ihyan ye ne, a
va che conda ye.

19 Chemin che ndete che
rechuhrihn ne, redin tạn ihyan
nduco ne yahn che runecạde vat-
echica ne nduhcạ che nahn Den-
diohs ne, cuiquendi ne runecạde
cuahtechica ne, condạhco ne
nducuahn tạh Dendiohs, ihyan
min che dendah ye iyehnse mạn,
redinahn ye ndudo yahn ye mạn.

5

Ihyan ndinạn yahn yạco ne, va che din ye cudạdo ihyan yahn Dendiohs

1 Nchuhn, ihyan ndinạn che nda
cuande ne ihyan ndiyạco, riyạhvé
nchuhn, te namin u ne, quenan
cumá vederihquentiyon min, ne
ndihchero mạ́n che quenan yạh
Dihvo vo Jesucristo mạn, che
ndondạ tạh ye vederihquentiyon
chahte nduhcạ che conan cuma
ye ro che ndaconan chi tun ye
mạn. 2 Nduhcạ ihyan che redin
ye cudạdo itecuche yahn ye
ne, tihcạ codin nchuhn cudạdo
ihyan yahn Dendiohs che nda
cuande ne. Codin ne ntiyon
min numacuahn vedeyeno, ndiyu
nduco fuerza, nde huane cạva
tume. 3 Hua condinun condinạhno
ne ihyan chahn che nda cuande
ne. Tahque ndah ne, runecạde
cuahtechica ne, cotihyon yune ne
ihyan cạva che tihcạ quendi ye.
4 Nduco tihcạ ne, cuahn che ndạ
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min
che ndinạn ye yahn ihyan yahn
Dendiohs, redin ye cudạdo ihyan
ne, ndeva ye nchuhn, quendạh
yavenạn ne, cuahtenan ne nduco
ye numacuahn ro.

5 Namin nchuhn sạhn decạhya,
cuenevahnecun ne ihyan ndinạn
che nda cuande ye ihyan ndiyạco.
Nducoyạca nchuhn che ritahno ne
Dihvo vo Jesucristo, numacuahn
vedino vedenecun codinahn ạma
tạma ne yahn vih, te a ndirun nạn
Ndudo yahn Dendiohs tuhcạ:

Dendiohs ne, rendạhco ndiya ye
ihyan che yạde ye,
ate numacuahn vedeyahino rinan
ye ihyan che necun ye.

6 Chemin che condạhco ndiya
mạn ne nchuhn nạn Dendiohs,
ihyan min che ạma yudo vederi-
hquentiyon quenan cuma ye, cạva
che ndeva ye nchuhn ndạ ro che
cuhnde cạde yahn ihyan iyehnse.
7 Hua cua nchuhn cudạdo. Tahque
ndah ne condạhco ne nducuahn
tạh Dendiohs, te ihyan min ne,
redin ye cudạdo nchuhn.

8 Cuahteyạn nchuhn, te chun-
dah, sạhn min che hua ri rendi-
hche se nchuhn ne, quechica se
numachahte, rinuhn se ihyan che
co din se che conda ye. Sạhn min
ne, nde tahque duhtuno se che
co ạma yạhyan tạn che rinuhn te
ihyan che cheh te. 9 Cuiquendi
ne numa ino ne cochahtino ne Di-
hvo vo Jesucristo, ne hua tumacạh
ne yahn se, te a devano ne te
numa chahte iyehnse recạh rihn se
ihyan yahn Dendiohs. 10 Cuihno
che a nchuhrihn nchuhn neve ro

ne, Dendiohs, ihyan min che que-
nan cuma ye vedeyahino chahte,
ne a tendạhnun ye nchuhn cạva
che cotahno ne Dihvo vo Jesu-
cristo, cuahtenan ne vahchetero
numacuahn ro ne, mạn ye cạh dito
ye nchuhn, din ye che quendạh
ndah ne, quendi ne numa ino
ne yune yahn ye. 11 Ihyan min
ne, quenan cuma ye vederihquen-
tiyon chahte numacuahn ro, ne
redin yahn che ndeva vo yavenạn
ye cuahn dạma. Tihcạ co.

12 Dirún neve ndudo yahn
nchuhn, dechúh cạca cuh nduco
dihno vo Silvano, sạhn min che
quenan inó che co cochahtino
nchuhn che cạhma se. Che dirún
yahn ne ne, riyạhvé nchuhn
numa cuạco yahn vedeyahino che
quenan cuma Dendiohs nduco ne.
Cochahtino ne ihyan min.

13 Ihyan ndiyạco che vate ye yạn
che rạhn ihyan Babilonia yahn,
che tendạhnun Dendiohs ihyan
nduhcạ nchuhn ne, dechuh ye
Dendiohs yahn ne. Mạrcos, sạhn
min che nduhcạ dạyá rihnó sạhn,
namin dechuh se Dendiohs yahn
ne. 14 Numacuahn vedeyahino
cuenecạh ạma tạma nchuhn
Dendiohs vih che cuande yáhn.

Ricá Dendiohs che din ye che
ndạhcạ cuahtenan nducoyạca
nchuhn che ritahno ne Dihvo vo
Jesucristo. Tihcạ co.

CA̱CA CHE DIRUN SA̱N PEDRO ADIVE

1 U Simón Pedro, apóstol yahn
Dihvo vo Jesucristo, dechúh ca̱ca
cuh yahn nchuhn che numa cua̱co
din Dendiohs yuhn vo ma̱n, Dihvo
vo Jesucristo ma̱n, che chitahno ne
nduhca̱ nuhn. Che chitahno ne ne,
a̱ma nda̱hca̱ ca̱va ne.
2 Ricá Dendiohs che a̱ma din
yahino ye nchuhn, din ye che a̱ma
nda̱hca̱ cuahtenan ne. Ricá ihyan
che din ye che, nduco vededevano
yahn ye ma̱n, yahn Dihvo vo Jesu-
cristo ma̱n, che chenan cuma ne
ne, tumacadino ne che a ihyan min
che redin ye che ndah nduco ne.

Nduhca̱ che nahn che cuahtechica ihyan yahn Dendiohs

3 Numacuahn vederihquentiyon
yahn Dendiohs din Dihvo vo
nducuahn che nahn ca̱va che
runeca̱de co cuahtechico vo
iyehnse ma̱n, co cuahtenan vo
vahchetero numacuahn ro ma̱n.
Din ye che checadino vo yahn Den-
diohs, ihyan min che numacuahn
vederihquentiyon chahte yahn ye
tenda̱hnun ye uvo, 4 ne ca̱h ye
ndudo yahn ye che a̱ma rigonun
chihve ca̱vo vo. Che dinahn
nchuhn ndudo min ne, ndevahn
ne, metah che quendi ne vedeyeno
yahn ma̱n ne, cuahtendihco ne
nunde, ne ndo ne ihyan ndah
nduhca̱ ma̱n ye. 5-7 Chemin che
nducote ritahno ne ne, nahn
che runeca̱de cuahtechica ne
ma̱n, nahn che tahque chahte
co vededevano yahn ne ma̱n,
nahn che din cheche ino ne ca̱va
che hua ndere cuahtechica ne,
cuahtendihco ne nunde ma̱n,
nahn che cuahtenan cuma ne
vedechahtino ma̱n, vedeyahino
ma̱n, nahn che din yahino a̱ma
ta̱ma ne vih ma̱n.
8 Me ndete che tihca̱ din nchuhn
numacuahn chedave yahn ne
ne, nde tahque conahn ndah ne
vederihquentiyon yahn Dihvo
vo Jesucristo. 9 Me ndete che
hua tihca̱ din ne ne, anduhneca̱
ndete che ve ndutina̱n ma̱n,
anduhneca̱ ndete che a china̱n ne
che a nchahco Dihvo vo Jesucristo
nunde che chahtendihco ne ro
mena̱n ma̱n. 10 Dihnó, chemin
che nde tahque redin yahn che
cuahtenun ino ne che a tenda̱hnun
Dendiohs nchuhn, nedin yahn ye
nchuhn, te ndete che tihca̱ din
ne ne, hua nda̱ ro che conda ne,
11 ne numacuahn vedeyeno ndeva
ye nchuhn, cuahtenan ne nu-
macuahn ro na̱n che rihquentiyon
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
ndedevahn ye uvo.
12 Chemin che andahre a de-
vano nchuhn dehtenduh chemin
chan, ne riquendi ne numa ino
ne Ndudo yahn Dendiohs che va
ta̱h ne, ate quendí ntihyon yá̱n
yahn. 13 Ra̱hcó che redin yahn che
quendí ya̱hvé nchuhn numanahn
che quenán iyehnse, 14 te a te Di-
hvo vo Jesucristo, checadinó che a
nun va che cóh. 15 Na̱min redirún
yahn ne ca̱va che cuahn che nda̱cá
iyehnse cuh ne, hua cona̱n ne de-
htenduh che tuhchan, ntihyon ya̱n
ne adecodehno ura.

Vederihquentiyon chahte che ndonda̱ ta̱h Dihvo vo Jesucristo

16 Yahn vederihquentiyon
chahte yahn Dihvo vo Jesucristo
ma̱n, yahn che va che ndaconan
chi tun ye ma̱n, che a chicuahn
nuhn nchuhn ne, ndiyu ndere
cuento che ndedecadino ma̱n
nuhn ca̱va che cahncheh nuhn
ihyan, te ma̱n nuhn ndihchero
nuhn vederihquentiyon chahte
yahn ye. 17 Cuahn che ndeva Den-
diohs Chida yavena̱n ye, chihco
ro ye vederihquentiyon chahte
che nda̱hco ye ta̱h ye ne, ra̱hn
ye numacuahn vederihquentiyon
yahn ye: “Ihyan cuh che Da̱yá.
Yahinó ihyan. A̱ma yenó ca̱va

ye.” 18 Nduco nuhn ihyan cuahn
che chahn ye tin ico me nạn che
ndo diyạhn ye, ne a mạn nuhn
chihnevan nuhn ndudo min che
rạhn Dendiohs nde vahchetero.
19 Chemin che nde tahque
richahtino nuhn ndudo che dirun
ihyan profeta che chahte ye a
rạhn me. Nchuhn ne, ndạhcạ
redin ne che rihcovan ne ndudo
min, te anduhcạ ạma yạhn che
riche, rendihco dave nạn che
man nde ndạ ro che ndaconan
chi tun Dihvo vo Jesucristo.
Tạhn min ne, anduhnecạ cuahn
che a cochi ri dave, cuahn che
quendạh yuhdo chahte, ne ạma
co yeno nchuhn. 20 Menạn vihca
cuedevano nchuhn te nde ạma
ihyan ne, hua co conahn ye nduco
vederendecadino yahn mạn ye
Ndudo yahn Dendiohs che dirun
ihyan profeta yahn dehtenduh che
va che co, 21 te mạn ihyan profeta
chahn ne, hua cahndudo ye nduco
vederendedecadino yahn mạn ye.
A Vaco Ndah yahn Dendiohs din
che cahndudo ye.

2

Sạhn rihncheh

1 Vạn ihyan nación yahn Israel
ne, namin chahte sạhn rihncheh
che redin cạ se che profeta se.
Namin vạn nchuhn ne quendạh
sạhn che numacuahn vederih-
ncheh cacuahn se ndudo che din
che conda ihyan. Cuacondạh
vedạme se Dihvo vo Jesucristo,
ihyan min che chih ye cạva
nunde yahn nducoyạco vo, nde
cạva nunde yahn sạhn chahn, ne
yahn chemin che a denạn co se
castigo. 2 Ạma yạhn ihyan dạma
co ye nduco se, ndere cuahtechica
ye, cuahtendihco ye nunde, ne
chemin din che ndạca yune che
chihngạ cạhma ihyan yahn ndudo
ndah yahn Dihvo vo. 3 Nducote
ạma idihya se, nahn yahn se tume
ne, numacuahn vederihncheh
cuahndudo se, tico se tume yahn
ne. Nde a rạhn me ne, a va cạde
che din Dendiohs castigo sạhn.
4 Va che co se castigo, te nde
yahn ángel che chahtendihco ye
nunde, hua nchahco Dendiohs
yahn ye, dechuh ye ihyan vạn
ruchiyạhn, quechiche cadena
ihyan, cuahtenun ye vạn man vạn
rạhn nde ndạ ro che techecạde ye
yahn ihyan iyehnse. 5 Atihnocạ
hua nchahco Dendiohs yahn ihyan
nunde che chahte ye a rạhn me.
Din ye che chan co nạhn nde chito
nune iyehnse, ne chihno chih
nducoyạca ye. Noé, ihyan min
che cahndudo ye che runecạde
cuahtechica ihyan nduhcạ che
nahn Dendiohs, atenạn ihyan min
nduco te ndache ihyan ndedevahn
Dendiohs. 6 Atihnocạ decuihno
Dendiohs ihyan nunde che vate
ye yạn Sodoma mạn, yạn Gomorra
mạn, din ye che chiche yạn chahn
nde chihno ndo iya, cạva che cạh
ye, checadino ihyan nunde che
cuahte ye adive che namin va che
co ye castigo. 7-8 Ate ndedevahn
ye Lot, ạma ihyan che runecạde
ye, che ạma chi rạn ye yahn che
ndere chahtechica ihyan chahn
chahtendihco ye nunde, te quenan
ye yạn vạco ye, ne ndihchero
ye mạn, chihnevan ye mạn, che
tihcạ redin ye. 9 Nduco tihcạ a
retumacadino vo che Dihvo vo
Dendiohs ne, rendedevahn ye
ihyan che ndah ihyan ye vạn
dehtenduh che rechuhrihn ye, ne
redin ye castigo ihyan che duhtuno
ihyan ye nde ndạ ro che techecạde
ye yahn ihyan iyehnse. 10 Din ye
castigo ihyan chahn, menạn vihca
ihyan che ndere vatechica ye, rah-
tendihco ye nunde mạn, ihyan che
reducherino ye vederihquentiyon
yahn ye mạn.

Sạhn rihncheh chahn ne, ạma
duhtuno se, ne hua vạhino se
ducherino se vederihquentiyon
chahte che chenan cuma vaco
chihngạ, 11 andahre ángel che nde

tahque chahte vederihquentiyon
chenan cuma ye, hua rihquino
ye ndąhco ndiya ye vederihquen-
tiyon min nąn Dihvo vo Dendiohs.
12 Nduhnecą ite chano che, nde
hua rendedecadino te redin te de-
htenduh, vate no te cąva che cąhno
ihyan ite ne, tihchan sąhn chahn,
te andahre nde hua renąhn se
yahn vederihquentiyon min, ate
ducherino se. Chemin che va che
cuahno co se nduhcą ite chano
chahn, 13 chuhrihn se, din nunde
yahn se yahn che cąh rihn se
ihyan chenąhn. Vedeyeno yahn
sąhn chahn ne, che cuahtendihco
se nunde nąn nducoyąca ihyan.
Nduhcą dehtenduh che ąma chih-
ngą che cąhva rino vo ne, tihchan
sąhn chahn. Ąma rihtera se vede-
cuihno, rinduco se nchuhn cuahn
che rahtevihco ne, nde yeno ri se
che rihncheh se nchuhn.
14 Nducoyąca ndąhta che rendi-
hchero se ne, nahn yahn se
tąhn, cuahn dąma rahtendihco se
nunde. Rihncheh se ihyan tundo
che metah conahn ndah ye ndudo
yahn Dendiohs. Ąma mąyon se
cąva che tico se tume yahn ihyan.
Sąhn chahn ne, a ndinda se. 15 A
ndinda se, te chacondąh vedąme
se ndudo ndah yahn Dendiohs,
riquendi se yune yahn profeta
Balaam dąya Beor, sąhn min che
cąva che ndąca se tume ne, din
se che chihngą. 16 Sąhn min ne,
chihca tąn Dendiohs nunde che va
ino se che din se, din ye che nte
ąma burro nduco se, yąhve te sąhn
nduhcą che rente ihyan, ne hua din
se.
17 Sąhn chahn ne, nde hua
richihve se. Nduhcą ąma pozo
che diya mąn, nduhcą man cuma
che rechuh dąma, riquenda yuhne
mąn, tihchan se. A ndinda se, a
va yąn nąn man nąn rąhn nąn
che cuahtenun se, co se castigo
cuahn dąma. 18 Sąhn chahn ne,
numacuahn vedeyąde rahndudo
se ndudo che nde hua cochihve.
Rihncheh se ihyan che a cade
ndevahn ye che rahtendihco ye
nunde, rinun se ihyan che ndere
cuahtechica ye vedeyeno yahn
mąn ye. 19 Rąhn se te ndete che
tihcą din ye ne, cuahtemąn ino
ye, cąhcantiyon mąn ye ihyan, ate
hua cuąco chemin, te nde mąn se
hua vatemąn ino se, rihquentiyon
nunde yahn se sąhn. Tihcą, te
adecodehno nunde che chenan
cuma ihyan ne, a nunde min
rihquentiyon ihyan. 20 Ihyan che
a ndedevahn Dihvo vo Jesucristo
ihyan yahn nunde che chahtendi-
hco ye ne, ndete che cąhcomąn
ye che nevahnecun ye ihyan min,
ndaconan cuahtendihco ye nunde
ne, tahque vedin ye che co ro
menąn, 21 te tahque ndąhcą cąva
ye ndete che nde hua checadino ye
ndudo ndah yahn Dendiohs che co
che a checadino ye, ne chihcomąn
ye. 22 Ihyan chahn ne, a chinahn
nduco ye ndudo che rente ihyan
tuhcą: “Yąhna ne, rihno rendąche
te, ne rendaconan te rencheh tun
te. Me cuche ne, rihno rine te, ne
rendatonun tun te vąn nchete.”

3

Va che ndaconun chi tun Dihvo vo Jesucristo

1 Dihnó che yahinó nchuhn,
cąca cuh a co o yune che redirún
yahn nchuhn, rentihyon yąn yahn
nchuhn yahn dehtenduh che a
devano ne cąva che ndedecadino
ndah ne yahn. 2 Cuenecąhco ne
ndudo che dirun ihyan profeta
ndah che chahte ye a rąhn me mąn,
ndudo che chihquentiyon Dihvo
vo Jesucristo che dinahn vo mąn.
Ndudo min ne, cahndudo ihyan
apóstol, chihnevan ne cuahn che
chahn ye yąn vąco ne. 3 Menąn
vihca nahn che codevano nchuhn
te cuahn che a cochi nino ro
che cuihno iyehnse ne, cuahte
sąhn che ndere cuahtechica se
vedeyeno yahn mąn se. Sąhn
chahn ne, ducherino se, 4 ne

cąhma se: “¿Tącą che chi tun
Dihve nchuhn Jesucristo? Cąh ye
ndudo yahn ihyan ndico che chi
tun ye, ate nde hua cuąco chemin,
te a chihno chih nducoyąca ye,
ne iyehnse ne, anduhnecą nde
ro che chihnde.” 5 Tihcą cąhma
sąhn chahn, te ducherino se.
Anduhnecą ndete che hua devano
se che nde menąn me ne, nduco
ndudo che rąhn Dendiohs ne,
chihnde cąde nąn ro mąn, iyehnse
mąn. Chihco vih ye yąhn vąn nune
mąn, chihco cąde ye che ran co
cąva che ndąca cue yahn mąn.
6 Ihyan nunde che chahte ye a rąhn
me ne, decuihno Dendiohs ihyan,
din ye che chito nune iyehnse.
7 Nąn ro mąn, iyehnse mąn ne, va
che cuco nduhcą che a ndihco cąde
Dendiohs, ndą ro che techecąde ye
yahn ihyan nunde, din ye castigo
ihyan.
8 Dihnó che yahinó nchuhn,
cuedevano ne te nąn Dihvo vo Den-
diohs ne, ąma ro ne, anduhnecą
ąma mil nduyo, ne ąma mil nduyo
ne, anduhnecą ąma ro. 9 Ihyan
min ne, nahn ye che nto ino ihyan
nunde yahn ye cąva che hua co
ye castigo, ne chemin che redin
chahtino ca ye. Ndiyu che chinąn
ye ndudo che cąh ye nduhcą che
rendedecadino ąma o ihyan.
10 Dihvo vo Jesucristo ne, nda-
conan chi tun ye ro che nde hua
rendedecadino ihyan. Nduhcą che
a denąn rendą sąhn duco ura che
nde hua vate ihyan cudądo ne, ti-
hcą ro min, te a denąn ndą Dihvo
vo. Ndą ro min ne, ąma yudo co an-
duhnecą ndete che ąma dito cune,
ne iyehnse mąn, nducuahn che va
mąn, nducuahn che chenan nąn ro
mąn ne, cuihno cuco.
11 Nducote tihcą va che cuihno
nducuahn ne, nahn che ąma
runecąde cuahtechica nchuhn
nduhcą che nahn Dendiohs, 12 nde
ndą ro che techecąde ye yahn
ihyan iyehnse. A ro min che
chenan rino ne, chenan ino ne che
nun conahn. Ro min ne, nduhcą
che a rąhn rí nchuhn ne, nąn ro
nduco nducuahn che chenan ne,
cuihno cuco. 13 Nduhcą che a
cąh Dendiohs ndudo yahn ye ne,
chenan ino vo che nedin ra ye
nąn ro mąn, iyehnse mąn, nąn che
atenąn ihyan che ndah ihyan ye
cuahtenan ye.
14-15 Dihnó che yahinó nchuhn,
chemin che numanahn che
chenan rino ne che conahn deht-
enduh chemin chan ne, codin nun
ino ne, runecąde cuahtechica ne,
ne vatemąn ino ne cuahn che ndą
Dihvo vo Jesucristo. Cuedevano
ne te nducote quenan cuma ca
ye vedechahtino nduco vo ne, a
ndero ndi che ndedevahn ye uvo.
Yahn chemin ne, dihno vo Pąblo
che yahino vo ihyan ne, a dirun
ye yahn nchuhn, numacuahn
vededevano che cąh Dendiohs
ihyan, 16 ntihyon yąn ye yahn
chemin nąn nducuahn cąca che
dechuh ye. Nąhn cuąn ne, vąhche,
ne chemin che ihyan tundo che
hua ndah renahn ye ne, a vih rąhn,
ne a vih renahn ye. Atihnocą redin
ye nąn nducuahn Ndudo yahn
Dendiohs, redinda mąn ye ihyan.
17 Dihnó che yahinó nchuhn,
chemin che nducote a devano
ne chemin ne, codin ne cudądo
cąva che hua cotahno ne vederi-
hncheh yahn sąhn nunde chahn,
cahcomąn ne che riquendi ne yune
yahn Dihvo vo Jesucristo numa ino
ne. 18 Tahque ndah ne, codin nun
ino ne cąva che nde tahque conahn
ndah ne yahn vedeyahino yahn
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
ndedevahn ye uvo. Ndąhcą che
ndeva vo yavenąn ye cuahn dąma.
Tihcą co.

CA̱CA CHE DIRUN SA̱N JUA̱N MENA̱N

1 Dihvo vo Jesucristo ne, a va ye
nde ro che metah cuhnde iyehnse.
Ihyan min ne, anduhneca̱ Ndudo
yahn Dendiohs che dechuh ye ca̱va
che ndedevahn ye uvo, cuahte-
nan vo vahchetero numacuahn ro.
Nuhn ne, ndihchero nuhn ihyan
ma̱n, chihnevan nuhn ndudo yahn
ye ma̱n, da̱ma cheh da̱ma chih
nuhn nduco ye ma̱n. 2 Ihyan min
ne, quechica ye iyehnse cuh, ne
nuhn ne, chinduco nuhn ihyan.
Rahndudo nuhn ndudo yahn ye, ri-
hnevan nchuhn, te a devano nuhn
che cua̱co. Ihyan min ne, a nduco
ye Dendiohs Chida, ate nda̱ ye
iyehnse cuh ca̱va che ndedevahn
ye uvo, cuahtenan vo vahchetero
numacuahn ro. 3 Ndaconan rete
cuande ndáh nchuhn che chinduco
nuhn ihyan min ma̱n, chihnevan
nuhn ndudo yahn ye ma̱n, te náhn
che conduco ne nuhn, cotahno vo
Dendiohs Chida ma̱n, ihyan min
che Da̱ya ye ma̱n. 4 Condihchenan
ndah ne che dirún yahn ne ca̱va
che numacuahn vedeyeno quendi
ne cotahno ne ihyan.

Dendiohs ne, ndiyu ihyan nunde ye

5 Dendiohs ne, nduhca̱ a̱ma
ndah dave ya̱hn ne, tihca̱ a̱ma
ndah ihyan ye, metah nde a̱ma
nunde yahn ye. Ndudo cuh ne,
ma̱n Dihvo vo Jesucristo chicuahn
ye nuhn, ne rete cuande nuhn
nchuhn. 6 Ihyan che ra̱hn ye
che ritahno ye Dendiohs ate
rahtechica ye vedeyeno yahn ma̱n
ye, rahtendihco ye nunde ne, a
ndero ndi che ndere ra̱hn ye, te
hua runeca̱de rahtechica ye. 7 Ate
ndete che runeca̱de vatechico vo
nduhca̱ che nahn Dendiohs ne,
nda̱hca̱ cuahtenan vo nduco vih,
ne nchahco ye nducuahn nunde
yuhn vo, yahn che chih Da̱ya ye,
Dihvo vo Jesucristo, chera yun
yahn ye ca̱vo vo. 8 Ndete che
ca̱hmo vo che metah nunde yuhn
vo ne, rihncheh ma̱n vo uvo, nde
hua cua̱co che ra̱hn vo. 9 Ndete
che ntuma ino vo nunde yuhn
vo ne, nchahco Dendiohs yuhn
vo, te ihyan min ne, runeca̱de ye,
ne redinahn ye ndudo yahn ye.
10 Ate ndete che ca̱hmo vo che hua
chendihco vo nunde ne, duche
rino vo Dendiohs, te anduhneca̱
ndete che ca̱hmo vo che ndere
ra̱hn ye. Ndete che tihca̱ ne, a
ndero ndi che nde hua ritahno vo
Ndudo yahn ye.

2

Dihvo vo Jesucristo ne, ra̱hn nan ye uvo

1 Da̱yá, dirún ca̱ca cuh yahn
ne ca̱va che ndedecadino ne,
ne hua ndere cuahtechica ne,
cuahtendihco ne nunde. Ate ndete
che va duh che quendihco nunde
ne, va Dihvo vo Jesucristo, ne
va ta̱h ye vederihquentiyon che
ra̱hn nan ye uvo na̱n Dendiohs
Chida. Ihyan min ne, metah nde
a̱ma nunde yahn ye, 2 ne chihco
menda̱hn ye ihyan, chih ye ca̱va
nunde yuhn vo ma̱n, nunde yahn
nducoya̱ca ihyan iyehnse ma̱n.
Nduco tihca̱ ndo ya̱n Dendiohs
nduco nducoya̱co vo. 3 Ndete che
redinahn vo vederihquentiyon
yahn ye ne, a devano cua̱co vo
che ritahno vo ihyan. 4 Duh ihyan
che ra̱hn ye che ritahno ye ihyan
ate hua redinahn ye vederihquen-
tiyon yahn ye ne, ndere ra̱hn
ye. 5 Ate ndete che redinahn vo
vederihquentiyon yahn Dihvo vo
ne, a devano cua̱co vo che yahino
vo Dendiohs numacuahn chedave
yuhn vo ma̱n, che nedin yahn ye
uvo ma̱n. 6 Duh ihyan che ra̱hn ye
che a nedin yahn Dendiohs ihyan
ne, nahn che runeca̱de cochica

ye nduhcạ che quechica Dihvo vo
Jesucristo.

Nahn che din yahino vo vih

7 Dihnó, dirún yahn ne, rentihyon yạ́n vederihquentiyon che
chihnde nde a rạhn me, chidevano
ne nde ro che chitahno ne Dihvo
vo Jesucristo. 8 Vederihquentiyon
min, nducote dinahn Dihvo vo Jesucristo mạn, redinahn mạn ne
mạn ne, ndạhcạ che rentihyon yạ́n
yahn ne. Tihcạ, te ca retuhn Ndudo
Ndah yahn Dendiohs ne, ca rihno
vedetundo yahn ihyan.

9 Duh ihyan che rạhn ye che
a chenahn ye vederihquentiyon
yahn Dendiohs, ate rendihche tạn
ye ihyan chenạhn ne, ihyan min
ne, riquendi ye vedetundo yahn
ye, metah conahn ye. 10 Ihyan che
redin yahino ye ihyan chenạhn ne,
a chenahn ye vederihquentiyon
yahn Dendiohs, ne riquendi ye.
A runecạde vederendedecadino
yahn ye, ne hua rahtendihco ye
nunde. 11 Me ihyan che rendihche
tạn ye ihyan chenạhn ne, riquendi
ye vedetundo yahn ye, nto ye
nduhcạ ạma ihyan nạn ve, nde
hua devano ye ti ndạ ti tuno
ye. 12 Dạyá, dirún yahn ne, te a
nchahco Dendiohs nunde yahn
ne che cuande yahn Dihvo vo
Jesucristo. 13 Nchuhn ihyan ndico,
dirún yahn ne, te nde a rạhn
me ne, a chitahno ne Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che a va
ye nde cuahn che metah cuhnde
iyehnse. Nchuhn ihyan decạhya,
dirún yahn ne, te hua riquendi ne
vederihquentiyon yahn chundah.

Dạyá, dirún yahn ne, te a nedin
yahn Dendiohs Chida nchuhn.
14 Nchuhn ihyan ndico, dirún
yahn ne, te a chitahno ne Dihvo
vo Jesucristo, ihyan min che a
va ye nde ro che metah cuhnde
iyehnse. Nchuhn ihyan decạhya,
dirún yahn ne, te ạma yune no
chihcomạn ne vedeyeno yahn mạn
ne mạn, ritahno ne Ndudo yahn
Dendiohs numacuahn chedave
yahn ne mạn, rahcotạhn ne
vederihquentiyon yahn chundah
mạn.

15 Hua dạma co nchuhn nduco
ihyan nunde, quendi ne vedeyeno
yahn mạn ne, cuahtendihco ne
nunde, te ihyan che riquendi
ye vedeyeno yahn mạn ye ne,
hua yahino ye Dendiohs Chida.
16 Tihcạ, te che ndere rahtechica
ihyan, rahtendihco ye nunde mạn,
che idihya ye mạn, che redin
yạde ye mạn ne, nducuahn nunde
chemin chan ne, a nạn vederendedecadino yahn ihyan riquendạh,
ndiyu Dendiohs che rihquentiyon
ye chemin. 17 Nducoyạca ihyan
che rahtechica ye vedeyeno yahn
mạn ye, rahtendihco ye nunde ne,
rendạ ro che rihno ye. Ate ihyan
che redinahn ye vederihquentiyon
yahn Dendiohs ne, cuahtenan ye
vahchetero numacuahn ro.

Sạhn che rendihche tạn se Dihvo vo Jesucristo

18 Dạyá, a cochi nino ro che nto
iyehnse. Nchuhn ne, a devano ne
te a va cạde che ndạ sạhn duhtuno
ihyan me che rendihche tạn se
Dihvo vo. Ạma yạhn se che nduhcạ
se sạhn min ne, a ndạ se. Chemin
che a devano vo te a cochi nino ro
che nto iyehnse. 19 Sạhn chemin
chan ne, a vạn dihno vo quendạh
se, ate hua chitahno se Dihvo vo
nduhcạ che ritahno vo. Tihcạ, te
ndete che chitahno se numa cuạco
ne, hua din vih se. Ate ndiquendạh
nducoyạca se vạn vo, chihco ro se
che a devavih ndi se. 20 Ate nchuhn
ne, hua dạma ri ne nduco sạhn
chahn, te din Dihvo vo Jesucristo
che quenun Vaco Ndah yahn
Dendiohs nchuhn, tumacadino ne
ndudo ndah yahn ye. 21 Dirún yahn
ne, te a chenahn ne ndudo min, ne
a devano ne cha che cuạco, ne cha
che hua cuạco. 22 Sạhn che rạhn
se che ndiyu Dihvo vo Jesucristo
che tendạhnun Dendiohs cạva che

ndedevahn ye uvo ne, cuahnde
chende se. Sạhn che rendihche
tạn se Dihvo vo Jesucristo, Dạya
Dendiohs ne, racondạh vedạme
se vederihquentiyon yahn ye
mạn, vederihquentiyon yahn
Dendiohs Chida mạn. 23 Ihyan
che racondạh vedạme ye Dihvo
vo Jesucristo, Dạya Dendiohs
ne, namin racondạh vedạme ye
Dendiohs Chida. Ihyan che ritahno
ye Dihvo vo Jesucristo, Dạya
Dendiohs ne, din yahn Dendiohs
Chida ihyan.
24 Chemin che nahn che quendi
nchuhn numacuahn chedave yahn
ne ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo
che chitahno ne a rạhn me. Ndete
che quendi ne ne, tuhme Den-
diohs Chida mạn, Dihvo vo Jesu-
cristo, Dạya ye mạn ne, ndeva ye
nchuhn. 25 Tihcạ, te Dihvo vo ne,
te ye ndudo yahn ye che ndeva
ye uvo, cuahtenan vo vahchetero
numacuahn ro.
26 Nducote vate sạhn che rih-
ncheh se ne, chemin che tihcạ
dirún yahn nchuhn. 27 Nducote din
Dihvo vo Jesucristo che quenun
Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn
ne, hua rendotenan ne nde ạma
ihyan che cacuahn ye nchuhn.
Mạn Vaco Ndah yahn Dendiohs
redin che ri devano nchuhn
demạn nducuahn dehtenduh che
cuạco. Nduhcạ che a ca cuande ne
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs
ne, cuiquendi ne, cochahtino ne
Dihvo vo.
28 Dạyá, cuiquendi ne cochahtino
ne Dihvo vo cạva che hua dehva
rạhco ne, nde hua co cuihnạn ne,
ndihchero ne ihyan cuahn che
ndaconan chi tun ye. 29 Nducote
a devano ne che ạma ndah ihyan
Dihvo vo Jesucristo ne, cuedevano
ne te nducoyạca ihyan che redin
ye che ndah ne, a nedin yahn ye
ihyan.

3

A nedin dạya Dendiohs uvo

1 Condihche nchuhn nduhcạ che
ạma yahino Dendiohs Chida uvo,
nedin dạya ye uvo. Ihyan nunde
ne, nducote hua retumacadino
ye tạcạ Dendiohs ne, namin hua
retumacadino ye che a nedin
dạya ye uvo. 2 Dihnó che yahinó
nchuhn, a nedin dạya Dendiohs
uvo, nde metah tumacadino vo
nduhcạ che ạma ndah ro yuhn vo
cuahn che ndeva ye uvo. Ate a
devano vo te cuahn che ndaconan
chi tun Dihvo vo Jesucristo ne,
ndo vo nduhcạ mạn ye, ndihchero
vo ihyan. 3 Nducoyạca ihyan che
chenan ino ye che ndihchero ye
ihyan ne, rihcomạn ye vedeyeno
yahn mạn ye, ne rendo ye ihyan
ndah nduhcạ Dihvo vo Jesucristo.
4 Ate nducoyạca ihyan che raht-
endihco ye nunde ne, rahcotạhn ye
vederihquentiyon yahn Dendiohs.
A vederihquentiyon min che rihco
ro nunde yahn ihyan. 5 Nchuhn ne,
a devano ne te Dihvo vo Jesucristo
ne, ndiyu ihyan nunde ye. Namin
a devano ne te ndạ ye muhn
iyehnse cuh, chihco mendạhn ye
ihyan, chih ye cạva nunde yuhn vo.
6 Nducoyạca ihyan che richahtino
ye ihyan min ne, hua ndere
rahtechica ye vedeyeno yahn mạn
ye, rahtendihco ye nunde, ne ihyan
che ndere rahtechica ye vedeyeno
yahn mạn ye, rahtendihco ye
nunde ne, nde hua ritahno ye
ihyan, andahre tihcạ rạhn ye.
7 Dạyá, cuihco nchuhn cudạdo
che hua cahncheh nde ạma ihyan
nchuhn. Cuedevano ne te ihyan
che runecạde rahtechica ye ne,
ndah ihyan ye nduhcạ Dihvo vo
Jesucristo, 8 ne ihyan che ndere
rahtechica ye vedeyeno yahn
mạn ye, rahtendihco ye nunde
ne, riquendi ye vederihquentiyon
yahn chundah, te a sạhn min
che canạn quendihco se nunde.
Ate Dihvo vo Jesucristo ne, ndạ
ye muhn iyehnse cuh cạva che
decuihno ye vederihquentiyon

yahn se.
9 Nde ạma ihyan che a nedin dạya Dendiohs ne, hua riquendi
ye rechica ye vedeyeno yahn mạn
ye, rendihco ye nunde, te a ndah-
corun ye vederendedecadino yahn
ye. Hua co quendi ye condihco ye
nunde, te a nedin dạya Dendiohs
ihyan, ndo ye ihyan ra. 10 A ndero
ndi ihyan che a nedin dạya Den-
diohs ihyan. Namin a ndero ndi
ihyan che a nedin yahn chundah
ihyan. Tihcạ, te nducoyạca ihyan
che hua redin ye che ndah mạn,
nducoyạca ihyan che hua yahino
ye ihyan chenạhn mạn ne, hua
yahn Dendiohs ihyan.

Nahn che din yahino ạma tạma vo vih

11 Nahn che din yahino ạma
tạma vo vih. Vederihquentiyon
min ne, a devano nchuhn nde ro
che chitahno ne Dihvo vo Jesu-
cristo. 12 Hua ndạhcạ che quendi
vo yune yahn Caín, sạhn min che
dinahn se yahn chundah, chihno
se dihno se. A devano vo te Caín ne,
duhtuno ihyan se, ne chemin che
chihno se dihno se che ndah ihyan
ye. 13 Dihnó, hua dehva rạhco
nchuhn cuahn che rendihche tạn
ihyan nunde nchuhn. 14 A nd-
edevahn Dendiohs uvo vạn ihyan
nunde che va che co ye castigo
yah, din nunde yahn ye. A devano
vo te cuahtenan vo vahchetero
numacuahn ro, te redin yahino
ạma tạma vo vih. Ihyan che hua
redin yahino ye vih ne, metah nd-
edevahn Dendiohs ihyan, ne va
che co ye castigo. 15 Nducoyạca
ihyan che rendihche tạn ye ihyan
chenạhn ne, dạma ri ye nduco
sạhn rihno ihyan, ne a devano vo te
nducoyạca sạhn rihno ihyan, hua
chenan ino se che ndeva Dendiohs
sạhn, cuahtenan se vahchetero nu-
macuahn ro. 16 A devano vo
nduhcạ che yahino Dihvo vo Je-
sucristo uvo, chihco mendạhn ye
ihyan, chih ye cạvo vo. Nahn che
tihcạ din yahino ạma tạma vo vih,
andahre nde cạhco mendạhn vo
uvo, coh vo cạva vih. 17 Ndete
che va che rechuhnun vo ate hua
conan vạhino vo dihno vo che
va vederetạhn yahn ye, conan vo
ihyan ne, a ndero ndi che nde
hua yahino vo Dendiohs. 18 Dạyá,
nde hua cochihve che dendudo
cạhmo vo che redin yahino vo vih.
Tahque ndah ne, din yahino vo vih
numa cuạco, conan vih vo nạn ved-
eretạhn yuhn vo.

Nduhcạ che redin chahtino vo Dendiohs

19 Ndete che tihcạ din yahino
ạma tạmo vo vih ne, a devano
vo che redinahn vo ndudo ndah
yahn Dendiohs, ne vatemạn ino vo.
20 Ndete che va deh cuande che
hua vatemạn ino vo ne, va Den-
diohs che devano ye nducuahn, ne
co din ye che cuahtemạn ino vo.
21 Dihnó che yahinó nchuhn, ndete
che vatemạn ino vo ne, cochahtino
vo Dendiohs, 22 ne dinahn ye ndu-
cuahn che cạco vo ihyan, te red-
inahn vo vederihquentiyon yahn
ye, redin vo dehtenduh che renan
ino ye. 23 Nạn nducuahn veder-
ihquentiyon yahn ye ne, nahn ye
che cotahno vo Dạya ye, Dihvo vo
Jesucristo, ne din yahino ạma tạma
vo vih nduhcạ che chihquentiyon
Dihvo vo. 24 Nducoyạco vo che re-
dinahn vo vederihquentiyon yahn
Dendiohs ne, richahtino vo ihyan,
ne rinduco ye uvo. A devano vo
che rinduco ye uvo, te din ye che
quenun Vaco Ndah yahn ye uvo.

4

Vaco Ndah yahn Dendiohs mạn, vaco chihngạ mạn

1 Dihnó che yahinó nchuhn, hua
ndetạhno cotahno ne yahn sạhn
che rạhn se che quenun Vaco Ndah
yahn Dendiohs sạhn. Cạh yune
ne che nte se, ne cuicarune ne
sạhn cạva che cadino ne ndete che
chenan cuma se vederihquentiyon

yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, o
vederihquentiyon yahn vaco chi-
hngạ. Tihcạ codin ne, te ạma
yạhn se vatechica se rihncheh se,
rạhn se te ndudo yahn Dendiohs
che rahndudo se. 2 Co cadino
ne duh ihyan che quenan cuma
ye vederihquentiyon yahn Vaco
Ndah yahn Dendiohs, te va che
cạhma ye che Dihvo vo Jesucristo
ne, ndo ye nduhcạ ihyan, ndạ ye
muhn iyehnse. 3 Ate nducoyạca
sạhn che hua tihcạ cạhma se ne,
hua chenan cuma se vederihquen-
tiyon yahn Vaco Ndah yahn Den-
diohs. Sạhn chahn ne, chenun
vaco chihngạ sạhn, chenan cuma
se vederihquentiyon yahn sạhn
min che rendihche tạn se Dihvo
vo. A devano vo te sạhn min ne,
va che cochica se muhn iyehnse,
ne yạhn sạhn che vatechica se,
chenan cuma se vederihquentiyon
yahn se.

4 Dạyá, a nedin yahn Dendiohs
nchuhn, ne a ndạhco ndiya ne
sạhn chahn che vatechica se
rihncheh se, te vederihquentiyon
yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs
che quenun nchuhn ne, tahque
yudo che co vederihquentiyon
yahn chundah. 5 Sạhn chahn ne,
sạhn nunde se, ne chemin che
rente se dehtenduh che chihngạ,
rihcovan ihyan nunde. 6 Ate nuhn
ne, a yahn Dendiohs nuhn, ne
ihyan yahn ye ne, rihcovan ye
che rahndudo nuhn, ne ihyan che
hua yahn ye ne, hua rihcovan ye.
Nduco chemin ne, co devano vo
cha sạhn che quenun Vaco Ndah
yahn Dendiohs sạhn, ne cha sạhn
che quenun vaco chihngạ sạhn.

Yahino Dendiohs uvo

7 Dihnó che yahinó nchuhn,
quenan cuma che din yahino ạma
tạma vo vih, te redin Dendiohs
che chenan cumo vo vedeyahino.
Adecoduhno ihyan che quenan
cuma ye vedeyahino ne, ritahno
ye Dendiohs, ne a yahn ye ihyan.
8 Ihyan che hua chenan cuma
ye vedeyahino ne, hua yahn
Dendiohs ihyan, te ihyan yahn
Dendiohs ne, redin Dendiohs
che chenan cuma ye vedeyahino.
9 Chihco ro Dendiohs che yahino
ye uvo, te andahre ạma ndiyạhn
ra Dạya ye, ate dechuh ye ihyan
muhn iyehnse, cạva che nd-
edevahn ye uvo, ne cuahtenan
vo vahchetero numacuahn ro.
10 Yahino vo Dendiohs, ate tahque
chahte vedeyahino yahn mạn
ye che co vedeyahino yuhn vo,
te dechuh ye Dạya ye, chihco
mendạhn ye ihyan, chih ye cạva
nunde yuhn vo. A tihcạ ndo yạn
Dendiohs nduco nducoyạco vo.

11 Dihnó che yahinó nchuhn,
nducote tihcạ din yahino Dendiohs
uvo ne, quenan cuma che din
yahino ạma tạma vo vih. 12 Nde
ạma ihyan hua ntihche ye Den-
diohs. Ate ndete che din yahino
ạma tạma vo vih ne, nedin yahn
Dendiohs uvo, conduco ye uvo, ne
cuahtenan cumo vo vedeyahino
yahn ye. 13 A devano vo te a yahn
Dendiohs uvo, rinduco ye uvo, te a
din ye che quenun Vaco Ndah yahn
ye uvo. 14 Nuhn ne, a devano cuạco
nuhn, ne rahndudo nuhn ndudo
yahn che a dechuh Dendiohs Chida
Dạya ye, cạva che ndedevahn ye
ihyan iyehnse. 15 Adecoduhno
ihyan che cạhma ye numacuahn
chedave yahn ye che Dihvo vo Je-
sucristo ne, Dạya Dendiohs ihyan
ne, nedin yahn Dendiohs ihyan, ne
conduco ye ihyan.

16 A devano cuạco vo che yahino
Dendiohs uvo. Ihyan min ne,
quenan cuma ye vedeyahino,
ne nducoyạca ihyan che chenan
cuma ye vedeyahino ne, nedin
yahn Dendiohs ihyan, rinduco ye
ihyan. 17 Tihcạ cuahtenan cumo
vo vedeyahino cạva che hua dehva
rạhco vo ndạ ro che techecạde
Dendiohs yahn ihyan. Hua dehva
rạhco vo ndạ ro min, te numanahn

che chenan vo iyehnse ne, quendi
vo yune yahn Dihvo vo Jesucristo,
cuahtenan cumo vo vedeyahino
nduhcą mąn ye. 18 Ihyan che
chenan cuma ye vedeyahino ne,
vatemąn ino ye nąn Dendiohs. Ate
ihyan che hua vatemąn ino ye ne,
vąhino ye che co ye castigo, te hua
chenan cuma ye vedeyahino.
19 Uvo ne, yahino vo Dendiohs
yahn che menąn vihca din yahino
mąn ye uvo. 20 Ihyan che rąhn ye
che yahino ye Dendiohs ate rendi-
hche tąn ye ihyan chenąhn ne, hua
cuąco che rąhn ye, te ndete che hua
yahino ye ihyan che dąma chenan
ye iyehnse nduco vih ne, hua co din
yahino ye Dendiohs che nde hua
rendihche ye ihyan. 21 Mąn Den-
diohs chihquentiyon ye che din
yahino vo ihyan mąn, din yahino
ąma tąma vo vih mąn.

5

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, rihcomąn ye vedeyeno yahn mąn ye

1 Nducoyąca ihyan che ritahno
ye che Dendiohs dechuh ye
Dihvo vo Jesucristo cąva che
ndedevahn ye ihyan iyehnse ne,
ihyan chahn ne, a nedin dąya
Dendiohs ihyan. Ihyan che yahino
ye Dendiohs Chida ne, namin
yahino ye nducoyąca ihyan che
a nedin dąya ye. 2 Cuahn che
yahino vo Dendiohs, redinahn
vo vederihquentiyon yahn ye ne,
namin yahino vo nducoyąca ihyan
che a nedin dąya ye. 3 Cuahn che
yahino vo Dendiohs ne, redinahn
vo vederihquentiyon yahn ye.
Vederihquentiyon yahn ye ne, nde
hua vąhche cąva che dinahn vo.
4 Nducoyąca ihyan che a nedin
dąya Dendiohs ihyan ne, rihcomąn
ye vedeyeno yahn ye che redin
che rahtendihco ye nunde. Uvo
ne, nducote ritahno vo Dihvo
vo Jesucristo ne, rihcomąn vo
vedeyeno yuhn vo che redin che
rahtendihco vo nunde. 5 Ihyan che
ritahno ye che Dihvo vo Jesucristo
che Dąya Dendiohs ne, atenąn
ihyan chahn che ri rihcomąn ye
vedeyeno yahn ye che redin che
rahtendihco ye nunde.

Dihvo vo Jesucristo ne, ihyan min che Dąya Dendiohs

6 A devano vo te Dihvo vo Je-
sucristo ne, Dąya Dendiohs ihyan,
te tihcą rąhn Dendiohs cuahn che
chedenune ye mąn, tihcą chihco
ro mąn ye cuahn che chih ye,
chera yun yahn ye mąn, tihcą
rete Vaco Ndah yahn Dendiohs che
recadino vo mąn, ne a devano
vo te Vaco Ndah yahn Dendiohs
ne, hua rihncheh. 7 Vahchetero
ne, Dendiohs Chida mąn, Dąya
ye che dechuh ye nduco ndudo
yahn ye mąn, Vaco Ndah yahn
ye mąn, rete ye, recadino vo che
cuąco chemin. Ihyan chahn ne,
ąma no vederihquentiyon chenan
cuma ye. 8 Muhn iyehnse cuh
ne, a devano vo te Dihvo vo Je-
sucristo ne, Dąya Dendiohs ihyan,
te tihcą rąhn Dendiohs cuahn che
chedenune ye mąn, tihcą chihco ro
mąn ye cuahn che chih ye, chera
yun yahn ye mąn, tihcą rete Vaco
Ndah yahn Dendiohs che recadino
vo mąn. 9 Ritahno vo ndudo che
rente ihyan yahn Dihvo vo Jesu-
cristo, che ihyan min che Dąya
Dendiohs. Ate nde tahque nun
ritahno vo ndudo che rete mąn
Dendiohs che ihyan min che Dąya
ye. 10 Ihyan che ritahno ye Dihvo
vo Jesucristo ne, a devano cuąco
ye che ihyan min che Dąya Den-
diohs. Ihyan che hua ritahno ye
ne, ducherino ye Dendiohs, te an-
dahre rąhn Dendiohs che ihyan
min che Dąya ye, ate hua ritahno
ye. 11 Rąhn Dendiohs ndiyu demąn
che a ihyan min che Dąya ye, ate
namin rąhn ye te ihyan che ritahno

ye ihyan ne, ndevahn ye, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. 12 Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, Dạya Dendiohs ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Ate ihyan che hua ritahno ye ihyan ne, nde hua ndạca vahchetero cuahtenan ye.

13 Tihcạ dirún yahn nchuhn che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo, Dạya Dendiohs, cạva che codevano cuạco ne te cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro.

14 Richahtino vo Dendiohs, ne a devano vo te nducuahn che cạco vo ihyan nduhneva che renan ino ye ne, te ye uvo. 15 Nducote a devano vo che te ye dehtenduh che cạco vo ihyan ne, din vo cuande anduhnecạ ndete che a va tạh vo dehtenduh che rico vo.

16 Ndete che cadino nchuhn che rendihco ạma cha dihno ne nunde che hua din che conda ye ne, covạh ne cạva ye, ne nchahco Dendiohs yahn ye. Ate cuihco ne cudạdo che ndiyu nunde che din che conda ye, te va nunde che redin che rinda ihyan, ne hua rihquentiyón che covạh ne cạva ihyan che rahtendihco ye nunde chemin chan. 17 Nducuahn dehtenduh che chihngạ che redin ihyan ne, nunde. Ate va nunde che hua redin che conda ye.

18 A devano vo te nducoyạca ihyan che a nedin dạya Dendiohs ihyan ne, hua ndere rahtechica ye, rahtendihco ye nunde, te Dihvo vo Jesucristo, Dạya Dendiohs ne, redin ye cudạdo ihyan chahn, ne hua co cạhcantiyon chundah ihyan.

19 A devano vo che yahn Dendiohs uvo, ne nducoyạca ihyan nunde ne, vate ye tạh chundah.

20 Namin a devano vo che Dihvo vo Jesucristo, Dạya Dendiohs ne, ndạ ye iyehnse, chicuahn ye uvo, tihyon yune ye uvo che cotahno vo ạma no Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero. Uvo ne, ndichahtino vo ihyan. Namin ndichahtino vo Dạya ye, che mạn ye dechuh ye. Chemin che cuahtenan vo vahchetero numacuahn ro. 21 Dạyá, cuihco nchuhn cudạdo, condi ne cotahno ne dehtenduh che ndere redin ihyan dendiohs yahn ye. Tihcạ co.

CA̱CA CHE DIRUN SA̱N JUA̱N YAHN A̱MA IHYAN NDA̱HTA CHE RITAHNO YE DIHVO VO JESUCRISTO

1 Cahvé che a tenda̱hnun Den-
diohs ndih, u indihte Jua̱n dirún
ca̱ca cuh, dechúh yahn ne ma̱n,
yahn da̱ya ne ma̱n. Yahinó
nchuhn numacuahn chedave
yáhn. Nducoya̱ca dihno vo che
ritahno vo Ndudo yahn Dendiohs
nduco ye ne, namin yahino ye
nchuhn. 2 Yahinó nchuhn yahn
che ritahno vo nduco vih Ndudo
yahn Dendiohs, riquendi vo cuahn
da̱ma. 3 Dendiohs Chida ma̱n,
Da̱ya ye Dihvo vo Jesucristo
ma̱n, numacuahn vedeva̱hino din
yahino ye nchuhn, din ye che
nda̱hca̱ cuahtenan ne.
4 A̱ma yenó che nta̱cá a̱ma o da̱ya
ne. Ihyan chahn ne, runeca̱de
vatechica ye nduhca̱ che rihquen-
tiyon Dendiohs Chida che dinahn
vo. 5 Cahvé, numacuahn vedene-
cun dirún yahn ne che din yahino
a̱ma ta̱ma vo vih. Vederihquen-
tiyon cuh ne, a devano vo nde a
ra̱hn me. 6 Ndete che redinahn vo
vederihquentiyon yahn Dendiohs
ne, chenan cuma vo vedeyahino. A
devano nchuhn che rihquentiyon
ye nde a ra̱hn me che din yahino
a̱ma ta̱ma vo vih.

Sa̱hn rihncheh

7 A̱ma ya̱hn sa̱hn che rendi-
hche ta̱n se Dihvo vo Jesucristo,
vatechica se rihncheh se. Sa̱hn
chahn ne, hua ritahno se che ndo
ye nduhca̱ ihyan, nda̱ ye muhn
iyehnse cuh. 8 Cuihco nchuhn
cuda̱do, ne hua tumaca̱h ne yahn
se. Cuiquendi ne cotahno ne
numa ino ne nde nda̱ ro che ndeva
Dendiohs nchuhn nduhca̱ che
chenan ino ne.
9 Adecoduhno ihyan che ri-
hco va̱ne ye vederihquentiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo, Da̱ya
Dendiohs, riquendi ye vederend-
edecadino yahn ihyan iyehnse
ne, hua renedin yahn Dendiohs
ihyan. Ate adecoduhno ihyan
che riquendi ye redinahn ye
vederihquentiyon yahn Dihvo vo
ne, renedin yahn ye ihyan. Namin
renedin yahn Dendiohs Chida
ihyan. 10 Ndete che nda̱ a̱ma se che
hua ricuahn se vederihquentiyon
yahn Dihvo vo ne, hua nevah-
necun ne sa̱hn ndeva̱co ne, nde
hua neca̱h ne Dendiohs sa̱hn, 11 te
ihyan che reneca̱h ye Dendiohs
sa̱hn ne, da̱ma ri ye nduco se,
rahtendihco ye nunde.
12 A̱ma va dehtenduh che te
cuandé nchuhn, ate tahque ndah
chí nte má̱n nduco nchuhn che co
che dirún yahn ne, ca̱va che tahque
co yeno ne.
13 Coh ne, che namin a
tenda̱hnun Dendiohs ihyan ne,
dechuh da̱ya ye Dendiohs yahn ne.

CA̱CA CHE DIRUN SA̱N JUA̱N YAHN DIHNO VO GAYO

1 Gayo che yahinó ndih nu-
macuahn chedave yáhn, u indihte
Jua̱n dirún ca̱ca cuh, dechúh yahn
ne.
2 Dihnó che yahinó ndih, ricá
Dendiohs che din ye che nda̱hca̱
conan ne, ne quendi ye te ye vede-
vihche yahn ne nduhca̱ che rinan
ye ndih che ritahno ne numa ino
ne. 3 Nda̱ a̱ma o dihno vo, ne
rente ye yahn ne che riquendi ne
numa ino ne redinahn ne Ndudo
ndah yahn Dendiohs, ne chemin
che a̱ma chi yenó. 4 Cuahn che
recadinó che riquendi da̱yá numa
ino ye redinahn ye Ndudo yahn
Dendiohs ne, chemin redin che
tahque ri yenó na̱n nducuahn.
5 Dihnó che yahinó ndih, a̱ma
nda̱hca̱ che rinan ne dihno vo,
mena̱n vihca dihno vo che chenun
yune ye, te nducote ritahno ne Di-
hvo vo Jesucristo ne, tihca̱ redin
yahn che redin ne. 6 Cuahn che
renda̱ ihyan chahn muhn ndiya̱co
ne, rente ye nduhca̱ che redin
yahino ne ihyan, rinan ne ihyan.
A̱ma nda̱hca̱ che quendi ne conan
ne dihno vo che chenun yune ye
nduhca̱ che redin yahn na̱n Den-
diohs, 7 te ihyan chahn ne, vate-
chica ye rahndudo ye ndudo yahn
Dihvo vo Jesucristo, ne hua nahn
ye che va̱n ihyan che hua ritahno
ye Dendiohs quenda̱h che chuh-
nun ye. 8 Chemin che uvo conda̱
cuande yuhn vo ihyan chahn, co-
nan vo ihyan, nda̱ca che chuhnun
ye. Nahn che conan vo ihyan ca̱va
che conduco vo ihyan na̱n ntiyon
che racotuhn ye Ndudo yahn Den-
diohs.

Diótrefes ne, hua runeca̱de se

9 U ne, dirún yahn ihyan ndiya̱co,
ate Diótrefes ne, hua nahn se che
ca̱hcantiyon nuhn, te ma̱n se nahn
ca̱hcantiyon se. 10 Chemin che
ndete che cá̱hn min ne, nda̱caruné
sa̱hn deh cuande che ndere ra̱hn
se yahn nuhn. Ava̱ne ne, dihno
vo che vatechica ye rahndudo ye
Ndudo yahn Dendiohs ne, cuahn
che renda̱ ye min ne, hua renevah-
necun se ihyan, nde rihca ta̱n se
che nevahnecun ihyan chena̱hn
ihyan. Me ndete che vate ihyan
che nevahnecun ye ihyan ndeva̱co
ye ne, rendetenda̱h no se ihyan
ndiya̱co.
11 Dihnó che yahinó ndih, condi
ne quendi ne yune yahn ihyan che
chihnga̱ redin ye. A devano vo te
ihyan che chihnga̱ redin ye ne, hua
yahn Dendiohs ihyan, ne ihyan che
redin ye che ndah ne, a yahn Den-
diohs ihyan.

Demetrio ne, runeca̱de ye

12 Nducoya̱ca dihno vo ne, rente
ye che a̱ma runeca̱de dihno vo
Demetrio, ne a ndero ndi che
runeca̱de ye. Namin nuhn ne, a
devano cua̱co nuhn che runeca̱de
ye, ne nchuhn ne, a devano ne che
dema̱n ndudo cua̱co rente nuhn.
13-14 A̱ma va che te cuandé ndih
ate ndotenan che dirún yahn ne ne,
tahque ndah che nte má̱n nduco
ne, te a nun chí quendihcheró
ndih.
15 Dendiohs conduco ye ndih.
Cuendeva ne Dendiohs yahn dihno
vo che vate ye muhn. Cuenecа̱h ne
Dendiohs che cuande yáhn queri
a̱ma dihno vo che vate ye ta̱n.

CA̱CA CHE DIRUN SAN JUDAS

1 U Judas, dihno Jacobo, che
redín ntiyon yahn Dihvo vo Jesu-
cristo ne, dirún ca̱ca cuh, dechúh
yahn nchuhn che yahino Dendiohs
Chida nchuhn, tenda̱hnun ye
nchuhn, redin ye cuda̱do nchuhn
ca̱va che ndeva Dihvo vo Jesucristo
nchuhn. 2 Ricá Dendiohs che a̱ma
din yahino ye nchuhn, din ye che
nda̱hca̱ cuahtenan ne.

Sa̱hn rihncheh

3 Dihnó che yahinó nchuhn, a̱ma
nahn dirún yahn ne nduhca̱ che
ndedevahn Dihvo vo Jesucristo
nchuhn ma̱n, u ma̱n, ate ma̱n ne,
quenan cuma che dirún yahn ne,
riya̱hvé nchuhn che ca̱hca ta̱n ne
che nahn ndacorun ihyan ved-
erihquentiyon che a̱ma yune no
nda̱hco Dendiohs ta̱h ihyan yahn
ye, che va che cotahno vo Dihvo
vo Jesucristo. 4 Riya̱hvé nchuhn,
te a checadinó te a̱ma o sa̱hn che
a ndirun yahn se che va che conda
se ne, numacuahn vedema̱yon nda̱
se va̱n nchuhn. Sa̱hn chahn ne,
a̱ma duhtuno ihyan se. Ricuahn
se te ihyan che renevahnecun ye
ndudo ndah yahn Dendiohs ne,
co cuahtechica ye vedeyeno yahn
ma̱n ye, cuahtendihco ye nunde.
Che tihca̱ redin se ne, raconda̱h
veda̱me se Dihvo vo Dendiohs,
ihyan min che ndina̱n ye yuhn vo
ma̱n, Dihvo vo Jesucristo ma̱n.

5 Hua da̱ma co nchuhn nduco
se. Va a̱ma na̱n che ntihyon ya̱n
yahn ne andahre a devano ne
yahn. Cuenecа̱hco ne te Dendiohs
ne, andahre ndetenda̱h ye ihyan
nación yahn Israel nación yahn
Egipto, ate din ye castigo va̱n ihyan
chahn, decuihno ye ihyan che hua
chitahno ye. 6 Namin cuenecа̱hco
ne nduhca̱ che chahno chi ángel
che hua dinahn ye ntiyon che
chenan cuma ye, chahtechica va̱ne
ye. Ihyan chahn ne, va che co
ye castigo cuahn da̱ma. Nduhca̱
che chihquentiyon Dendiohs ne,
nchiche cadena ihyan, chenun
ye va̱n man va̱n ra̱hn, chenan
rino ye nde nda̱ ro cuahn che
numacuahn vedeyudo cuhnde
ca̱de yahn ihyan iyehnse. 7 Namin
cuenecа̱hco ne nduhca̱ che chahno
chi ihyan ya̱n Sodoma ma̱n,
Gomorra ma̱n, ihyan ya̱n che nino
min ma̱n. Ihyan chahn ne, da̱ma
chi ye nduco ángel chahn, ndere
chahtechica ye, chahtendihco
ye nunde. Chahtenan ye nduco
nda̱hta che hua nihneva̱co nduco
ye ma̱n, chahtenan ye va̱n ma̱n ye
nduco vih ma̱n. Ihyan chahn ne,
din Dendiohs castigo ihyan, ne va
che cuahtenun ye va̱n ruchiya̱hn
cuahn da̱ma. Che tihca̱ chahno ye
ne, cochihve yahn ihyan chena̱hn
ca̱va che hua quendi ye yune min.

8 Namin sa̱hn chahn ne, redin se
dehtenduh che chihnga̱. Recadino
se dehtenduh va̱n ya̱hnde yahn se,
ne chemin che ndere vatechica se
nduco nda̱hta ma̱n, rahcota̱hn se
vederihquentiyon yahn Dendiohs
ma̱n, ducherino se vederihquen-
tiyon che chenan cuma vaco chi-
hnga̱ ma̱n. 9 Nde Miguel, ángel
che tahque ndina̱n ye ne, hua
chuhnan ye, te cuahn che chih
Moisés ne, andahre chihca ta̱n ye
che hua quenda chundah ihyan,
cuhn chende ye nduco se, ate hua
chihquino ye din dine ye sa̱hn.
Tahque ndah ye ne, ra̱hn ye ri ye
sa̱hn tuhca̱: “Dihvo vo Dendiohs
din ye castigo di.” 10 Ate sa̱hn
chahn ne, ra̱hva se yahn veder-
ihquentiyon min che nde hua re-
nahn se yahn. Riquendi ve na̱n se
yune chihnga̱ anduhneca̱ ite chano
che redin te dehtenduh nde hua
rendedecadino te yahn. Chemin
che va che conda se.

11 ¡A̱ma vedin se!, te riquendi
se yune yahn Cain ma̱n, yahn

che nahn yahn se tume ne, rahtendihco se nunde nduhcạ che din Balaam mạn. Va che co se castigo nduhcạ che chahno Coré che decuihno Dendiohs sạhn, din nunde yahn se. 12 Sạhn chahn ne, rihtera se vedecuihno cuahn che rendo dạma se nduco nchuhn ro che rahte vihco ne numacuahn vedeyahino che ritahno ne Dihvo vo Jesucristo. Reh se mạn, rih se mạn, redin se anduhnecạ ndete che vihco vedecoh. Redin se cuande cạva mạn se, nde hua cuande yahn se cạva ihyan chenạhn. Anduhnecạ man cuma che rechuh dạma, riquenda yuhne ne, tihchan se, te nde hua richihve se. A ndinda se anduhnecạ yạhn ndạta che hua ri ndute yahn che ca tihve duto, ne nihno ntih. 13 Sạhn chạhn ne, anduhnecạ yan yahn nuniyạhn cuahn che ạma rano yuhne tạn, te vatechica se muhn min, rihtera se vedecuihno yahn se. Nduhcạ iyon che hua quenun yune yahn, tihchan se, te nde hua devano se ti ndạ ti tuno se. Ate a va yạn castigo che din Dendiohs sạhn, cuahtenun se vạn man vạn rạhn numacuahn ro.

14 Enoc, ihyan min che a ri ndache ihyan nạn ndạta yahn Adán ne, cạh Dendiohs, checadino ye vạn yạhnde yahn ye, ne namin cahndudo ye yahn sạhn chahn. Rạhn ye: "Ndihcheró Dihvo vo che ndạ ye nduco ạma ndeh mil ángel yahn ye, 15 cạva che techecạde ye yahn nducoyạca ihyan iyehnse, ne din ye castigo sạhn nunde yahn nducuahn dehtenduh nunde che chendihco se mạn, ndudo tạn che necạhn se yahn ye mạn." 16 Sạhn nunde chahn ne, rạhn nunde se yahn nducuahn mạn, rendạhchenan se mạn, vatechica se vedeyeno yahn mạn se, rahtendihco se nunde mạn, numacuahn vedeyạde rendonan mạn se sạhn mạn, rendonan se ihyan cạva che dinahn ye dehtenduh che nahn se mạn.

Riyạhve ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

17 Dihnó che yahinó nchuhn, cuenecạhco ne ndudo che rente ihyan apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo, chihnevan ne. 18 Rạhn ye: "Cuahn che a cochi nino ro che nto iyehnse ne, quendạh sạhn che ducherino se yune yahn Dendiohs, quendi se vedeyeno yahn mạn se, cuahtendihco se nunde." 19 Sạhn chahn ne, hua quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs sạhn mạn, riquendi se yune chihngạ yahn mạn se mạn, redin se che rahte cạnda ihyan nduco vih mạn.

20 Me nchuhn, dihnó che yahinó nchuhn ne, cuiquendi ne numa ino ne cotahno ne Dihvo vo Jesucristo mạn, covạh ne numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs mạn, 21 cuahtenun ino ne che yahino Dendiohs nchuhn mạn, cuahteyạn ne nde ndạ ro che numacuahn vedeyahino ndeva Dihvo vo Jesucristo nchuhn, cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro mạn.

22 Ihyan che a vate ye che cạhcomạn ye yune yahn Dendiohs, quendi ye yune yahn sạhn chahn ne, coyạhve nchuhn ihyan, cuentihyon yune ne ihyan, ndaconan cotahno ye. 23 Nduhcạ che rehnevi ihyan dehtenduh vạn ruchiyạhn cạva che hua cuco ne, tihcạ cuendedevahn nchuhn ihyan chahn, te cạhnda yahn ye. Namin conan vạhino ne ihyan che vatechica ye vedeyeno yahn mạn ye, rahtendihco ye nunde. Ate cuihco ne cudạdo che hua dạma co ne nduco ye. Codin vi ne yahn nunde che rahtendihco ye.

24-25 Ạma no Dendiohs yuhn vo, ihyan min che ndedevahn ye uvo. Numacuahn vederihquentiyon yahn ye redin ye cudạdo nchuhn cạva che hua cạhcomạn ne yune yahn ye, ne dave yavenạn ne

ndeva ye nchuhn. Ndą̱ ro min ne, ą̱ma co yeno ne. Ihyan min che quenan cuma ye vederihquentiyon numacuahn ro. Ndą̱hcą̱ che ndeva ihyan yavenąn ye che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo. Tihcą̱ co.

NDUDO CHE CA̱H DIHVO VO JESUCRISTO, CHECADINO SAN JUA̱N YAHN DEHTENDUH CHE VA CHE CONAHN

1 Na̱n libro cuh ne, ndirun ndudo
che ca̱h cuande Dendiohs Dihvo vo
Jesucristo yahn dehtenduh che a
nun va che conahn ca̱va che ca̱h
ye che cadino ihyan che ritahno ye
ihyan. U Jua̱n, che redín ntiyon
yahn Dihvo vo ne, dechuh ye ángel
yahn ye, te ye che checadinó yahn.
2 Dirún yahn nducuahn dehtenduh
che Dendiohs ma̱n, Dihvo vo Je-
sucristo ma̱n, te ye che checadinó
ma̱n, ndihcheró ma̱n.
3 Che dirún na̱n libro cuh ne, a
Dendiohs te ye checadinó, ne ndah
ro yahn ihyan che rahndudo ye
ma̱n, ihyan che rihnevan ye ma̱n,
rendevahnecun ye ma̱n, te a cochi
nino ro che conahn.

San Jua̱n ne, dirun ye yahn ihyan yahn nduh che ndache ya̱co

4 U Jua̱n ne, dirún yahn nchuhn
ihyan yahn nduh che ndache
ya̱co che vate ne ya̱hn yahn Asia.
Dendiohs, ihyan min che va ye
numacuahn ro ma̱n, va che chi ye
ma̱n, nduco Vaco Ndah yahn ye
che a̱ma yudo vederihquentiyon
yahn, che rinduco ihyan na̱n che
rihquentiyon ye ne, din yahino
ye nchuhn, din ye che nda̱hca̱
cuahtenan ne. 5 Namin Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che cua̱co
nducuahn che rente ye ma̱n,
che mena̱n vihca ntuche ye va̱n
tena̱hn ma̱n, che tahque yudo
vederihquentiyon yahn ye che co
nducoya̱ca rey che vate ye iyehnse
ma̱n, din yahino ye nchuhn, din ye
che nda̱hca̱ cuahtenan ne. Ihyan
min ne, yahino ye uvo, ne chih ye,
chera yun ya̱hn ye ca̱vo vo. Ma̱n
ne, anduhneca̱ ndete che nedin
dave ye uvo nduco yun yahn ye
che nchahco ye nunde yuhn vo.
6 Te ye vederihquentiyon uvo, ne
ma̱n ne, a ndi vo anduhneca̱ rey
ma̱n, anduhneca̱ chidocuya̱n ma̱n,
ca̱va che din vo ntiyon yahn Chida
ye, ihyan min che Dendiohs yahn
ye. Nahn che dinahn nducoya̱ca
ihyan che rihquentiyon ye, ndeva
ye yavena̱n ye cuahn da̱ma. Cua̱co.
Tihca̱ co.

7 Condihche nchuhn. Dihvo vo
Jesucristo ne, va che chi ye va̱n
man. Nducoya̱ca ihyan iyehnse ne,
ndihchero ye ihyan, nde sa̱hn che
chihno se ihyan, ne nducoya̱ca ye
cuaco ye cuahn che ndihchero ye
ihyan. Cua̱co. Tihca̱ co.

8 Dihvo vo, ihyan min che a̱ma
quenan cuma ye vederihquen-
tiyon ne, tuhca̱ ra̱hn ye: “U che vá
numacuahn ro, nde na̱n cana̱n nde
na̱n cuihnonan. U che va che chí.”

9 U Jua̱n, che dihno nchuhn
che namin rechuhríhn nduco ne
ma̱n, chenan vo na̱n ntiyon yahn
Dendiohs ma̱n, chenan cumo vo
vedechahtino che rete Dihvo vo
Jesucristo uvo ma̱n, quenán preso
na̱n ya̱hn che duche Patmos, yahn
che cahndudó ndudo ndah yahn
Dendiohs ma̱n, che cahndudó
yahn Dihvo vo Jesucristo ma̱n.
10 A̱ma ro yahn Dihvo vo ne,
quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs
u, ne chihneván a̱ma ndudo
cua̱hn veda̱mé, che a̱ma dito ra̱hn,
nduhca̱ che rah trompeta. 11 Ra̱hn
tuhca̱:

—U che vá numacuahn ro, nde
na̱n cana̱n, nde na̱n cuihnonan.
Cuediron na̱n a̱ma libro dehten-
duh che ndihchero, ne cuedechoh
yahn ihyan yahn Dendiohs, nduh
che ndache ya̱co, ya̱hn yahn Asia,
ya̱n Efeso ma̱n, Esmirna ma̱n,
Pérgamo ma̱n, Tiatira ma̱n, Sardis
ma̱n, Filadelfia ma̱n, Laodicea
ma̱n.

12 Ndaconán che nahn ndihcheró
duh che rạhn nducó, ne cuahn
che ndaconán ne, ndihcheró
ndache candelero diyạhnguạn.
13 Mendạhn nạn che vatendi
candelero chahn ne, ndihcheró
ạma ihyan che nduhcạ ihyan min
che rinduco ye nducoyạca ihyan.
Tino yahn ye ne, riya nde cạh ye,
ne numa yạco ticua ye quenun
ạma cinturón diyạhnguạn. 14 Yudo
tin ye ne, cua nduhcạ cuche mạn,
nduhcạ ihve mạn, ne ndutenạn
ye ne, nduhcạ ruchiyạhn. 15 Cạh
ye ne, riya nduhcạ cu cuạn che
ca riche riche, ne ndudo ye ne,
ạma yudo, nduhcạ che rahco ndin
ạma ndeh ico. 16 Tạh cuạco ye
ne, chenan ndache iyon. Chende
ye ne, riquendạh ạma espạda che
ạma cuiyon, ne can nduh che o
lạdo. Vạconạn ye ne, ạma yudo ro
nduhcạ che ro nạn yạhn cuahn che
ạma ihno.
17 Cuahn che ndihcheró ihyan
ne, chendavá nạn ye, ne chih tạ́hn.
Ate nahn tạh ye u nduco tạh cuạco
ye, ne rạhn ye ri ye u:
—Hua te vah. U che vá cuahn
dạma, nde nạn canạn, nde nạn cui-
hnonan. 18 U che chíh, ate mạn
ne, vá cuahn dạma. U che ri-
hquentiyón vederih mạn, nạn che-
nun tenạhn mạn. 19 Codiron yahn
dehtenduh che rendihchero che
va mạn ro cuh mạn, che cuhnde
adive mạn. 20 Tuhcạ conahn yahn
ndache iyon che chenan tạh cuạcó:
iyon chahn ne, sạhn che rahndudo
se ndudo yahn Dendiohs nduh
che ndache yạco, ne candelero
che ndache ne, conahn nduh che
ndache yạco.

2

1 ’Codiron yahn sạhn che rah-
ndudo se ndudo yahn Dendiohs,
che quenan se yạco che va min
yạn Efeso: “Tuhcạ rạhn Ihyan che
chenan ndache iyon tạh cuạco
ye, ne quechica ye mendạhn nạn
che vatendi nduh che ndache
candelero diyạhnguạn: 2 U devanó
nducuahn che redin nchuhn mạn,
devanó nduhcạ che rechuhrihn
ne, redin ne ntiyon mạn, che
quenan cuma ne vedechahtino
mạn, che ạma canderino ne ihyan
che duhtuno ihyan ye mạn. Namin
devanó che a cạh cuihno ne sạhn
che redin cạ se che apóstol se,
tumacadino ne che sạhn rihncheh
se. 3 Quendạh ne vedechahtino,
chuhrihn ne mạn, ạma nedin ne
ntiyon yáhn yahn che ritahno
ne u mạn. 4 Ate va ạma nạn
che hua renan inó che redin ne,
yahn che ametah chenan cuma
ne vedeyahino nduhcạ ro menạn.
5 Cuenecạhco ne nduhcạ che ạma
yahn denda ne. Cuento ino ne
nunde yahn ne, ne cuiquendi ne
nduhcạ che a cochi ne ro menạn.
Ndete che hua ne, co tạ́n nduco ne,
ne cạhn nún, ne cahneví candelero
yahn ne nạn che va. 6 Ndạhcạ
redin nchuhn che hua renan
ino ne che redin sạhn Nicolaita.
Chemin ne, namin u ne, hua renan
inó. 7 Nducoyạca nchuhn, ihyan
ndiyạco, cuendedecadino ndah
ne che tihcạ rạhn Vaco Dendiohs
ri nchuhn. Duh nchuhn che
cocha ne ne, té ndutiyạde che va
vahchetero, cheh ne. Chemin ne,
din che cuahtenan ne numacuahn
ro nạn Dendiohs.”

8 ’Namin codiron yahn sạhn
che rahndudo se ndudo yahn
Dendiohs che quenan se yạco
che va yạn Esmirna: “Tuhcạ
rạhn Ihyan che va ye cuahn
dạma, nde nạn canạn, nde nạn
cuihnonan, ihyan min che chih ye,
ne ndaconan ntuche ye: 9 U devanó
nducuahn che redin nchuhn mạn,
che rechuhrihn ne mạn, che
chevạh ne mạn, ate nạn Dendiohs
ne cuihca ne. Namin devanó
nduhcạ che chihngạ rạhn ạma o se
yahn ne. Sạhn chahn ne, rạhn se te
ihyan nación yahn Israel sạhn, ate
che cuạco ne, lạdo yahn chundah
ndi cuande se. 10 Hua dihya ne co

yahn che va che chuhrihn ne, te
chundah ne, din se che cuih ihyan
neve nchuhn vạcoyạhn, cạva che
tumarande se nchuhn, chuhrihn
ne chete che ndiche ro. Ate
cuiquendi ne codinahn ne ndudo
yáhn nde ro che ndạca ne iyehnse,
ne u ndạhco menún yahn ne,
dín che cuahtenạn ne vahchetero
numacuahn ro. 11 Nchuhn, ihyan
ndiyạco, cuendedecadino ndah ne
che tihcạ rạhn Vaco Dendiohs ri
nchuhn. Nchuhn che cocha ne ne,
hua deh va co yahn ne ro che co
ihyan castigo cạva nunde yahn ye."
12 'Namin codiron yahn sạhn
che rahndudo se ndudo yahn Den-
diohs che quenan se yạco che va
yạn Pérgamo: "Tuhcạ rạhn Ihyan
che nda ye espạda cuiyon che can
nduh che o lạdo me: 13 U devanó
nducuahn che redin nchuhn, de-
vanó che yạn nạn che chenan ne
ne, chundah rihquentiyon se. An-
dahre tihcạ ne, riquendi ne nạn
ntiyon yáhn. Hua rihcomạn ne che
ritahno ne u, andahre ndihchero
ne nduhcạ che chih Antipas. Ihyan
min ne, devano cuạco ye ndudo
yáhn, ne quendi ye nạn ntiyon yáhn
cuahn che quenan ye iyehnse. Chi-
hno se ihyan vạn nchuhn min nạn
che rihquentiyon chundah. 14 Ate
va ạma o nạn dehtenduh che hua
renan inó che redin ne. Hua re-
nan inó che retuma ino ne min yạn
Pérgamo neve sạhn che riquendi
se ricuahn se ndudo yahn Balaam,
sạhn min che chinun se Balac cạva
che din se che cuahtendihco ihyan
nación yahn Israel nunde, cheh
ye dehtenduh che rihco ihyan nạn
che rivahn dendiohs yahn ye mạn,
che cuahtendihco ye nunde che
ndere cuahtenan ye nduco ihyan
che hua nihnevạco nduco ye mạn.
15 Namin retuma ino ne neve sạhn
che riquendi se che rạhn sạhn
Nicolaita. Chemin che tạ́n nduco
ne. 16 Cuento ino ne, ne cuihco
yudo ne che ametah quendi se, te
ndete hua ne, cạ́hn yạn yahn ne, ne
cuhmá nduco sạhn chahn, cuáhn
sạhn nduco espạda che riquendạh
chendé. 17 Nchuhn ihyan ndiyạco,
cuendedecadino ndah ne che ti-
hcạ rạhn Vaco Dendiohs ri nchuhn.
Ihyan che cocha ye quendạh ye
ne, cạ́h maná, cheh ye. Pạn min
ne, quenun ndeh. Namin cạ́h ạma
tu cua, ne nạn tu me ne, ndirun
che duche ạma ihyan, che nde ạma
ihyan hua devano ye, atenạn ihyan
che ndondạ tạh ye tu me."

18 'Namin codiron yahn sạhn
che rahndudo se ndudo yahn
Dendiohs che quenan se yạco che
va yạn Tiatira: "Tuhcạ rạhn Dạya
Dendiohs, ihyan min che nduhcạ
ro ruchiyạhn ro ndutinạn ye, ne
cạh ye ne, riya nduhcạ cu cuạn
che ca riche riche: 19 U devanó
nducuahn che redin nchuhn.
Devanó che quenan cuma ne
vedeyahino mạn, ritahno ne mạn,
ntiyon che redin ne mạn, che
quenan cuma ne vedechahtino
mạn. Devanó te nde tahque numa
ino ne redin ne ntiyon mạn che
co cuahn che canạn ne. 20 Ate va
ạma nạn che redin ne che hua
renan inó. Hua renan inó che a
ndah no ino ne che redin tạhn che
duche te Jezabel, che ndere rạhn
te che rahndudo te ndudo yahn
Dendiohs. Ate nduco ndudo che
ricuahn te ne, rihncheh te ihyan
che redin ye ntiyon yáhn, cạva che
cuahtenan ye nduco ndạhta che
ndiyu ndạhta yahn ye mạn, cheh
ye dehtenduh che rihco ihyan nạn
che redin vahn ye dendiohs yahn
ye mạn. 21 U ne, recạh cá ro quenan
te iyehnse, cạva che nto ino te
nunde yahn te, ate hua rento ino
te, ne riquendi te ndere rechica
te. 22 Mạn ne, dín che cotạh ạma
cah tạhn, condite te nạn yundo.
Namin dín che ạma chuhrihn
sạhn che redin chihyo se tạhn,
rahtenan se nduco te, ndete che
hua ngua se che dạma ri se nduco
te. 23 Namin dín che coh dạya te
cạva che cadino nducoyạca ihyan

yahn Dendiohs yahn nducuahn
yạco, che u ne, recadinó che
rendedecadino ihyan, ne queri
ạma nchuhn ne, ndạhco menún
yahn ne tuno ca ntiyon che nedin
ne. 24 Ate combiero yahn nchuhn
che vate ye yạn min che hua
riquendi ye che ricuahn tạhn min
mạn, che hua riquendi ye vederi-
hquentiyon chahte yahn chundah
che rahtechica ihyan vedeyeno
yahn mạn ye, rahtendihco ye
nunde mạn ne, rạ́hn rí nchuhn te
hua dín che chuhrihn ye. 25 Ntiyon
che va tạh nchuhn ne, codin ne
cudạdo nde ro che ndaconan chi
tún. 26 Ihyan che cocha ye quendạh
ye mạn, quendi ye dinahn ye che
rihquentiyón nde ro che ndạ́ mạn
ne, cạ́h vederihquentiyon ihyan
che cạhcantiyon ye ndeh nación.
27 Nduhcạ vederihquentiyon che
te Chidá u ne, tihcạ vederihquen-
tiyon che cuahtenan cuma ye.
Chemin ne, anduhnecạ ạma cu
che cạhcantiyon nduco ye nación
chahn, ne co ndeh ye ndete che
nahn ye, anduhnecạ ndete che
chite yạhn. 28 Namin cạ́h yuhdo
chahte che riquendạh cuahn che a
co dave, ndondạ tạh ye. 29 Nchuhn
ihyan ndiyạco, cuendedecadino
ndah ne che tihcạ rạhn Vaco
Dendiohs ri nchuhn.”

3

1 ’Namin codiron yahn sạhn
che rahndudo se ndudo yahn
Dendiohs che quenan se yạco che
va yạn Sardis: “Tuhcạ rạhn Ihyan
che quenan cuma ye vederihquen-
tiyon chahte yahn Vaco Dendiohs
mạn, nduh che ndache iyon mạn:
U devanó nducuahn che redin
nchuhn. Devanó che anduhnecạ
ndete che a ndih ne nạn Dendiohs
andahre quenduche ne nạn ihyan
iyehnse. 2 Cuenuhn ino ne, ne
cuenecạh dito ne dehtenduh che
va ca che a nahn cuihno denda ne.
Tihcạ, te rendihché che nducuahn
che redin ne ne, hua ndạhcạ nạn
Dendiohs yáhn. 3 Cuento ino
ne nunde yahn ne, cuenecạhco
ne nducuahn che chahn ne, ne
cuiquendi ne. Ndete che hua nuhn
ino ne ne, adenạn ndạ́ tạn nduhcạ
che rendạ sạhn duco, che nde
hua devano ne deh ura, ne dín
castigo nchuhn. 4 Andahre tihcạ
ne, retuma ino ne min yạn Sardis
te neve ihyan che metah detoh ye
chedave yahn ye. Ihyan chahn ne,
conduco ye u, cuahtenun ye tino
cua. Tihcạ redin yahn, te dave
yavenạn ye. 5 Ihyan che cocha
ye quendạh ye ne, cuahtenun ye
tino cua, ne hua ntihné che duche
ye nạn libro che rihquentiyon
che cuahtenan ihyan vahchetero
cuahn dạma. Tahque ndah ne,
ndevá ihyan nạn Chidá mạn, nạn
ángel yahn ye mạn. 6 Nchuhn ihyan
ndiyạco, cuendedecadino ndah ne
che tihcạ rạhn Vaco Dendiohs ri
nchuhn.”

7 ’Namin codiron yahn sạhn
che rahndudo se ndudo yahn
Dendiohs che quenan se yạco che
va yạn Filadelfia: “Cuihcovan
nchuhn yahn Ihyan che dave
ye nạn Dendiohs mạn, cuạco
nducuahn ndudo yahn ye mạn,
ihyan min che quenan cuma ye
llạve yahn rey David. Cuahn
che nạhne ye ne, nde ạma ihyan
hua co necạhde ye, ne cuahn che
necạhde ye ne, nde ạma ihyan
hua co nạhne ye. Rạhn ye tuhcạ:
8 U devanó nducuahn che redin
nchuhn. Chacondah chendevah
cạva ne, ne nde ạma ihyan hua
co necạhde ye. Andahre hua
nduh rigonun chihve ne ne, ate
retumacạh ne yahn ndudo yáhn,
ne hua racondạh vedạme ne u.
9 Rạ́hn rí nchuhn che ndạhco ndiyá
sạhn rihncheh che ndi cuande se
lạdo yahn chundah, ndere rạhn
se che sạhn nación yahn Israel se.
Dín che cahntihya se nạn nchuhn
cạva che codevano se che yahinó
nchuhn. 10 Redinahn nchuhn che
rihquentiyón yahn che chenan

cuma ne vedechahtino. Chemin
che ndedeváhn nchuhn yahn cas-
tigo che va che co nducoyąca ihyan
iyehnse. 11 A nun chí. Codin ne
cudądo ntiyon che chenan ne cąva
che nde ąma ihyan hua ndąhco
ndiya ye nchuhn, detohnan ye
ntiyon yahn ne, din ye che hua
nuhnde menun yahn ne. 12 Ihyan
che cocha ye quendąh ye ne,
ąma ndah ro yahn ye. U dín che
conąn ye nąn che rihquentiyon
Dendiohs yáhn, ne hua ndą ro che
ndiquendąh ye min. Nąn ye ne,
cuaconáhn che duche Dendiohs
yáhn mąn, che duche yąn yahn
ye, Jerusalén ra mąn, che chi
nde vahchetero nde nąn va ye.
Namin dirún che duché quenuma
ra. 13 Nchuhn ihyan ndiyąco,
cuendedecadino ndah ne che tihcą
rąhn Vaco Dendiohs ri nchuhn."

14 'Namin codiron yahn sąhn
che rahndudo se ndudo yahn
Dendiohs che quenan se yąco che
va yąn Laodicea: "Tuhcą rąhn
Ihyan che devano cuąco ye mąn,
che rąhn ye ndudo cuąco mąn,
ihyan min che nduco Dendiohs
dendah ye nducuahn: 15 U devanó
nduhchan nchuhn nąn ntiyon
yáhn; nde huane ihno ne, nde
huane iche ra ne. Tahque ndah
ne ndete che cuiquendi ne numa
ino ne, o ąma yune no cuihcomąn
ne. 16 Ate nducote vatemąn ino ne
ne, tahque ndah che cuacondąh
vedąmé nchuhn. 17 Nchuhn ne,
rąhn ne che ąma va yahn ne, che
ąma ndąhcą rahno ne, che nde
ąma vederetąhn yahn ne metah.
Me nde hua retumacadino ne che
ąma ndąche chenan ne mąn, ąma
chevąh ne mąn. Anduhnecą ndete
ve nąn ne mąn, anduhnecą ndete
che devąne ne mąn. 18 Chemin
che riyąhvé nchuhn che dinahn ne
ndudo yáhn. Chemin ne, anduh-
necą diyąhnguąn ndah cąva ne,
cąva che co niyon ne nduhcą ihyan
cuihca. Che dinahn ne ndudo
yáhn, quendi ne yune yáhn ne,
anduhnecą che cuahtenun ne tino
cua, ne ametah cora vedecuihno
yahn ne che anduhnecą ndete
che devąne ne. Namin cochihve
yahn ne nduhcą ico che cuih ne
ndutinąn ne cąva che co ro nąn
ne. 19 U ne, riyąhvé mąn, redín
castigo mąn, nducoyąca ihyan che
yahinó ihyan. Chemin che codin
nun ino nchuhn, ne cuento ino
ne nunde yahn ne. 20 Condihche
nchuhn. U ne, riyąhvé ihyan.
Ihyan che rihcovan ye ndudo yáhn,
ne renevahnecun ye u ne, conducó
ihyan, dąma chéh dąma cúh nduco
ye. 21 Ihyan che dinahn ye nde
nąn cuihnonan ne, cąh yuné che
nduco ye cuhnde ye nąn che vá
rihquentiyón, nduhcą che dinahn
mąn, ne vá dąma nduco Chidá nąn
che rihquentiyon ye. 22 Nchuhn
ihyan ndiyąco, cuendedecadino
ndah ne che tihcą rąhn Vaco
Dendiohs ri nchuhn."

4

*Rendeva ihyan yavenąn Den-
diohs vahchetero*

1 Chihno min ne, ndihcheró vąn
yąhnde yáhn ąma chendevah che
quendah vahchetero. Tuhme ángel
che rąhn ye nducó menąn me ne,
rąhn tun ye. Ąma yudo ndudo ye
anduhnecą ąma trompeta cuahn
che retive ihyan. Rąhn ye:

—Cochi muhn, ne nahmé di de-
htenduh che va che co.

2 Ndetąhno din Vaco Ndah
yahn Dendiohs che anduhnecą
ndete che vahchetero quenún, ne
ndihcheró ąma ihyan che va ye
nąn che rihquentiyon ye. 3 Me
ihyan min ne, ąma diyąhn ro ye
anduhnecą tu diyąhn che duche
jaspe mąn, cornalina mąn. Netąhn
cuaco nąn va ye ne, quendihco
ąma che decą ro curecuhnde decą
ro, ne ąma diyąhn ro nduhcą
che ro tu che duche esmeralda.
4 Numa ndive chihto nąn che va
ihyan ndinąn me ne, vate ndico
cun indihte nąn che rihquentiyon

ye. Ihyan chahn ne, chenun ye tino cua, ne chenun tin ye corona diyąhnguąn. 5 Nąn che va ihyan ndinąn me ne, ąma riya cuah mąn, ąma rine dąve mąn, ąma yudo ri mąn. Cuąco nąn che rendihchero ihyan ndinąn me ne, riche ndache yąhn, ne checadinó te chemin che Vaco Ndah yahn Dendiohs. 6 Ndiyąhn cuąhn menąn nąn che va ye ne, decą ro tuyuno decą ro. Ąma chahte anduhnecą ąma vine.

Netąhn cuaco nąn che va ihyan ndinąn me ne, vate cun che decą ro ite decą ro, ne ąma ndeh ndutinąn chenan cuąhn menąn mąn, cuąhn vedąme mąn. 7 Ąma ne, decą ro león decą ro, tąma ne, decą ro itenine decą ro, tąma ne, decą ro nąn ihyan decą ro nąn, ne tąma ne, decą ro ihya che quendihco te devąn yuhne decą ro. 8 Queri ąma che decą ro ite decą ro me ne, chenan ąn reche, ne ąma ndeh ndutinąn chenan cuąhn vedąme mąn, cuąhn menąn mąn, mąn reche mąn. Nde ro nde rąhn hua reguan rendeva yavenąn ihyan ndinąn me, rąhn tuhcą:

Dihve nuhn Dendiohs, ndih che quenan cuma ne vederihquentiyon che tahque chahte, ąma ndah ne, ametah nde ąma nunde yahn ne.

Va ne numacuahn ro; hua ndą ro che cuihno vederihquentiyon yahn ne.

9 Queri ąma yune che rendeva che decą ro ite decą ro me yavenąn ihyan ndinąn me che va ye numacuahn ro mąn, renecąh nundihve cuahn ihyan mąn ne, 10 nduh che ndico cun indihte chahn ne, rehntihya ye nąn ihyan min, rendeva ye yavenąn ye. Numacuahn vedenecun rihntąve queri ąma ye corona yahn ye nąn ye, ne rąhn ye:

11 Dihve nuhn Dendiohs, redin yahn che ndeva nducoyąca ihyan yavenąn ne,

te quenan cuma ne vederihquentiyon chahte, dendah ne nducuahn che va.

Ndete che hua ndih ne, nde metah dehva.

5

Dihvo vo Jesucristo ne, ndondą tąh ye cąca che chenan ndache sello

1 Namin ndihcheró che ihyan ndinąn me ne, nda ye ąma cąca ndechetive tąh cuąco ye. Cąca me ne, ndirun cuąhn chete mąn, cuąhn vedąme mąn, ne ntude chiche, chenan ndache sello. 2 Namin ndihcheró ąma ángel che ąma detino ye, ne chihneván che numa dito tumerune ye:

—¿A va ihyan che quenan cuma ye vederihquentiyon che ndeh ye sello, ntąh ye cąca cuh ne?

3-4 Ate numachahte iyehnse mąn, vahchetero mąn, vąn tenąhn mąn ne, hua quendąh nde ąma ihyan che quenan cuma ye vederihquentiyon che ndeh ye sello chahn, ndihchenan ye cąca me, ne chemin che ąma chi rán, nde chacó ura min. 5 Tuhme rąhn ąma cha indihte chahn ri ye u:

—Ametah cueque. Ngą ihyan che tahque yudo vederihquentiyon quenan cuma ye vąn ndąta yahn Judá mąn, David mąn. A chicha ye dinahn ye ntiyon che quenan cuma ye, ne co ndeh ye nduh che ndache sello, ntąh ye cąca tih.

6 Tuhme ndihcheró ąma itecuche lihn che a ndero ndi che a nihno ihyan ite ro menąn, ndi te vedino, nti te nino nąn va ihyan ndinąn me, mendąhn nąn che chenun nduh che cun che decą ro ite decą ro me mąn, nduh che ndico cun indihte chahn mąn. Chenan ndache dihne te mąn, ndache ndutinąn te mąn. Checadinó te itecuche lihn me ne, a Dihvo vo Jesucristo. Che chenan ndache dihne te ne, conahn che ąma yudo vederihquentiyon quenan

cuma ye. Che chenan ndache
ndutinạn te ne, conahn che Vaco
Ndah yahn Dendiohs che rahn
numachahte iyehnse ne, quenun
ihyan. 7 Tuhme chahn ye, ne
ndondạ tạh ye cạca me che nda
ihyan ndinạn me tạh cuạco ye.
8 Ura che chetạh ye cạca me ne,
cuahn nduh che cun che decạ ro ite
decạ ro me, ne chehntihya nạn ye.
Namin nduh che ndico cun indihte
chahn ne, cuahn ye chehntihya
ye nạn ye, nda queri ạma ye ạma
arpa mạn, ạma cu diyạhnguạn che
richenun cuhn mạn. Checadinó te
yạhme cuhn me ne, chemin ndudo
che revạh ihyan yahn Dendiohs.
9 Tuhme canạn rita nduh che cun
che decạ ro ite decạ ro me mạn,
indihte chahn mạn, ạma himno ra
che tuhcạ:

Ndih ne, redin yahn che ndondạ
tạh ne cạca me, ndeh ne
sello yahn,

te chihno ihyan iyehnse ndih, ne
chera yun yahn ne cạva che
ndedevahn ne ihyan queri
ạma nación mạn, queri
ạma nạn ndạta yahn ye
numachahte iyehnse mạn,
queri ạma nạn devạco mạn,
nedin yahn Dendiohs ihyan.

10 Ihyan chahn ne, din ne che
chi ye ihyan yahn Dendiohs
mạn, chi ye anduhnecạ chi-
docuyạn che cuahtenan ye
nạn ntiyon yahn ye mạn.

Ihyan chahn ne, cạhcantiyon ye
ihyan iyehnse.

11 Tuhme ndihcheró che ạma
yạhn ángel ndito ye ntạhn cuaco
nạn che va ihyan ndinạn me mạn,
nạn che chenun nduh che cun che
decạ ro ite decạ ro me mạn, nduh
che ndico cun indihte chahn mạn,
ne chihneván 12 che ạma dito rạhn
ye tuhcạ:

Ihyan tih che chih ye nduhcạ ạma
itecuche lihn che ndi te
vedino ne,

redin yahn che ndeva nducoyạca
ihyan yavenạn ye, te que-
nan cuma ye vederih-
quetiyon chahte mạn, va tạh
ye nducuahn che va mạn,
nducuahn vededevano
mạn.

13 Tuhme nducoyạca ihyan che
vate ye vahchetero mạn, ihyan
che vate ye iyehnse mạn, tenạhn
mạn, nducoyạca nạn ite che vate te
iyehnse mạn, vạn nuniyạhn mạn,
nde nducuahn dehtenduh che va
ne, rạhn tuhcạ:

Dendiohs che va ne rihquentiyon
ne mạn, Dihve nuhn che
chih ne nduhcạ ạma ite-
cuche lihn che chi te vedino
mạn,

ndeva nuhn yavenạn nchuhn
cuahn dạma, te ạma yudo
vederihquentiyon chenan
cuma ne.

14 Namin nduh che cun che decạ
ro ite decạ ro me ne, rạhn:
—¡Tihcạ!
Tuhme nduh che ndico cun in-
dihte chahn ne, chehntihya ye,
ndeva ye yavenạn Dendiohs, ihyan
min che va ye numacuahn ro.

6

Dihvo vo Jesucristo ne, ndeh ye sello che chenan nạn cạca me

1 Chihno min ne, Dihvo vo, ihyan
min che chih ye nduhcạ ạma ite-
cuche lihn che chi te vedino ne,
ndihcheró che ndeh ye ạma sello
chahn, ne chihneván che yạhve
ạma cha che decạ ro ite decạ ro me
u. Ạma yudo ndudo nduhcạ che
rine dạve, ne rạhn:
—¡Cochi condihchero!
2 Tuhme ndihcheró ạma cabạllo
cua, ne ihyan che quendudo ye ite
ne, ndondạ tạh ye ạma corona, ne
cuahn ye ndạhco ndiya ye ihyan
iyehnse, nda ye ạma nducoruhnde
nduco yave.
3 Cuahn che ndeh Dihvo vo tạma
sello ne, chihneván che yạhve
tạma che decạ ro ite decạ ro me
u:

—¡Cochi condihchero!

4 Tuhme ndihcheró ạma cabạllo
cuạh, ne ihyan che quendudo ye
ite ne, ndondạ tạh ye vederihquen-
tiyon che din ye che cuahtecuhma
ihyan iyehnse, cạhno ye vih.
Namin ndondạ tạh ye ạma espạda
chahte.
5 Cuahn che ndeh Dihvo vo tạma
sello nạn che chi ino ne, yạhve
tạma che decạ ro ite decạ ro me u:

—¡Cochi condihchero!

Tuhme ndihcheró ạma cabạllo
cuan, ne ihyan che quendudo ye ite
ne, nda ye ạma icạde. 6 Chihneván
ạma ndudo che chica nạn che che-
nun nduh che cun che decạ ro ite
decạ ro me che rạhn tuhcạ:

—Codin che cuhnde cuico nde
atenạn ạma kilo trigo o ino kilo ce-
bada ndạca ihyan yahn che din ye
ntiyon ạma ro. Ate hua decuihne
yạhn olivo mạn, dihyo uva mạn,
cạva che ndạca aceite mạn, vino
mạn.
7 Cuahn che ndeh Dihvo vo tạma
sello nạn che a chi cun ne, yạhve
tạma che decạ ro ite decạ ro me u:

—¡Cochi condihchero!

8 Tuhme ndihcheró ạma cabạllo
cuạn, ne checadinó te ihyan che
quendudo ye ite ne, a ihyan min
che vederih. Cuạhn vedạme ye
ne, cuahn tạma ihyan, ihyan min
che duche ye Nạn Che Chenan Rino
Tenạhn. Ihyan chahn ne, ndondạ
tạh ye vederihquentiyon che din
ye che cuhnde cạnda mạn, cuhnde
cuico mạn, cuhnde cah mạn, cạhno
ite tạn ihyan mạn, ne coh a nahn
mạhn va ihyan iyehnse.
9 Namin min va ạma nạn ta,
ne cuahn che ndeh ye tạma sello
nạn che a chi uhn ne, mạn nạn
ta me ne, ndihcheró nducoyạca
ihyan che chihno ihyan iyehnse
ihyan yahn che chitahno ye Ndudo
yahn Dendiohs mạn, cahndudo ye
mạn. 10 Ihyan chahn ne, numa dito
ye rạhn ye:

—Dihve nuhn Dendiohs, ndih
che ạma ndah ne, ne redinahn ne
ndudo yahn ne, ¿ticuạhn techecạde
ne yahn nuhn, din ne castigo ihyan
iyehnse che chihno ye nuhn ne?

11 Tuhme ndondạ tạh ihyan
chahn tino cua che cuahtenun
ye, ne rạhn Dendiohs ri ye ihyan
che cuahte tuhno ca ye nde conan
ndạ nducoyạca ihyan che namin
ritahno ye Dihvo vo Jesucristo,
redin ye ntiyon yahn ye, che a
va cạde che cạhno ihyan iyehnse
ihyan nduhcạ che chihno ye ihyan
chahn.

12 Cuahn che ndeh Dihvo vo
tạma sello nạn che chi ạn ne,
ndihcheró che ạma nuhn yạhn.
Yạhn ne, ạma chi cuan, nduhcạ
che ro tino cuan ro. Iyo ne,
ạma chi cuạh nduhcạ che ro
yun ro. 13 Iyon ne, chera nu-
machahte iyehnse nduhcạ che
ra higo cuahn che rano yuhne
tạn. 14 Dehtenduh che chenan
nạn ro ne, chihno anduhnecạ che
nedihno chi. Ico mạn, yạhn cuma
che vate vạn nuniyạhn mạn ne,
chihno ndahchetạhn. 15 Tuhme
nducoyạca ihyan che chenan cuma
ye vederihquentiyon mạn, ihyan
ndinạn mạn, ihyan nạhn mạn,
ihyan cuihca mạn, ihyan ndinạn
yahn sandạdo mạn, ihyan che
redin ye ntiyon yahn ihyan mạn,
ihyan che redin ye ntiyon yahn
mạn ye mạn, nducoyạca ihyan
chahn ne, chahtenun ndeh ye
chete iviyạva mạn, tinduh rendah
tu mạn. 16 Nde ạma nahn ye che
ico mạn, yạva mạn, cora ndudo
ihyan cạva che chendih ihyan, ne
Dendiohs, ihyan min che va ye
rihquentiyon ye mạn, Dihvo vo,
ihyan min che chih ye nduhcạ ạma
itecuche lihn che chi te vedino,
ihyan min che quenan cuma
che din ye castigo ihyan chahn
numacuahn vedetạn mạn ne, hua
ndihchero ye ihyan, 17 te a ndạ ro
che co ye castigo yah, ne nde ạma
ye hua cocha ye.

7

Ihyan nación yahn Israel che ndeva Dendiohs

1 Chihno min ne, ndihcheró cun ángel che vatendi ye ntąhn cuaco iyehnse. Ihyan chahn ne, nda ye vederihquentiyon che hua cuahnecun ye che cuano yuhne numachahte iyehnse, ndiyąhn mąn, vąn yąhn mąn, nąn nuniyahn mąn. 2 Namin ndihcheró tąma ángel che ndą ye, cochi ye cuąhn nąn che riquendąh yąhn, nda ye sello yahn Dendiohs, ihyan min che va ye vahchetero. Rąhn ángel me numa dito ye ri ye nduh che cun combiero yahn ye che vatendi ye iyehnse, ihyan chahn che nda ye vederihquentiyon che din ye che chuhrihn ihyan iyehnse:

3 —Codin nchuhn cudądo che hua cuano yuhne tąn ndiyąhn mąn, vąn yąhn mąn, nąn nuniyąhn mąn, numanahn che metah nahn vo sello chata nducoyąca ihyan yahn Dendiohs yuhn vo.

4 Tuhme chihneván nduhva yąhn ihyan nación yahn Israel che chenan sello ihyan, ne ri ye ąma ciento quenan o raco cun mil ihyan chahn. 5 Nąn ndąta yahn Judá ne, ndichio mil ye, nąn ndąta yahn Rubén ne, ndichio mil ye, nąn ndąta yahn Gad ne, ndichio mil ye, 6 nąn ndąta yahn Aser ne, ndichio mil ye, nąn ndąta yahn Neftalí ne, ndichio mil ye, nąn ndąta yahn Manasés ne, ndichio mil ye, 7 nąn ndąta yahn Simeón ne, ndichio mil ye, nąn ndąta yahn Leví ne, ndichio mil ye, nąn ndąta yahn Isacar ne, ndichio mil ye, 8 nąn ndąta yahn Zabulón ne, ndichio mil ye, nąn ndąta yahn José ne, ndichio mil ye, ne nąn ndąta yahn Benjamín ne, ndichio mil ye.

Ąma yąhn ihyan chenun ye tino cua

9 Chihno min ne, ndihcheró ąma yąhn ihyan che chica ye numachahte iyehnse, queri ąma nación mąn, queri ąma nąn ndąta yahn ye mąn, queri ąma nąn devąco mąn. Nto dąma nducoyąca ye, vatendi ye cuąhn menąn nąn che va Dendiohs mąn, nąn che nti Dihvo vo, ihyan min che chih ye nduhcą ąma itecuche lihn che chi te vedino nąn Dendiohs mąn. Ąma yąhn ihyan chahn che nde ąma ihyan hua co cąh duche ye ihyan. Chenun ye tino cua, chetah tąh queri ąma ye yąta iyon. 10 Rąhn nducoyąca ye numa dito tuhcą:

Ndih Dendiohs yahn nuhn che va
ne rihquentiyon ne mąn,
ndih Dihve nuhn che chih ne cąva
nuhn nduhcą ąma itecuche
lihn che chi te vedino mąn,
rendeva nuhn yavenąn nchuhn
che ndedevahn ne nuhn.

11 Namin nducoyąca ángel vatendi ye ntąhn cuaco nąn va ihyan ndinąn me mąn, nąn che chenun nduh che cun che decą ro ite decą ro me mąn, nduh che ndico cun indihte chahn mąn, ne chehntihya ye, ndeva ye yavenąn Dendiohs. 12 Rąhn ye:

—¡Tihcą! Redin yahn che ndeva nducoyąca nuhn yavenąn ne, nte nuhn nundihve cuahn ndih numacuahn ro, te quenan cuma ne vederihquentiyon chahte mąn, nducuahn vededevano mąn, ne hua ndą ro che cuihno.

13 Tuhme tumerune ąma cha indihte chahn u:

—Ihyan sih che chenun ye tino cua ne, ¿a devene duh ihyan ye mąn, ti chica ye mąn ne?

14 Ndahconán yahn ye:

—Hua devanó, ate rąhcó te a devano mąn ne.

Tuhme rąhn ye ri ye u:

—A ihyan sih che chuh ye vedeyah che chihnde iyehnse. Chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhcą ąma itecuche lihn che chi te vedino nąn Dendiohs. A ndevahn ye. Anduhnecą ndete che nąno ye

tino yahn ye, ndo cua nduco yun
yahn Dihvo vo. 15 Chemin che
chenun ye muhn vahchetero,
rendeva ye yavenạn Dendiohs nde
ro nde rạhn. Dendiohs ne, conduco
ye ihyan, din ye cudạdo ihyan.
16 Ametah chuhrihn ye, nuhn ye
che cheh ye mạn, che cuh ye mạn,
ametah chuhrihn ye, cuahtenun ye
vạn yạn mạn, vạn ihno mạn, 17 te
nduhcạ che redin ihyan cudạdo
itecuche yahn ye, riquenda ye ite,
rih te nune ne, tihcạ din Dihvo vo
Jesucristo cudạdo ihyan chahn,
ndeva ye ihyan, cuahtenan ye
vahchetero numacuahn ro. Ihyan
chahn ne, din Dendiohs che ạma co
yeno ye, ametah ndaconan cadino
ye deh che vederạn mạn, deh che
cuaco ye mạn.

8

Ndeh Dihvo vo Jesucristo tạma sello nạn chi ndache

1 Cuahn che ndeh Dihvo vo
tạma sello nạn che chi ndache
ne, co tenduh mạhn ura ạma
chi dihn vahchetero. 2 Chihno
min ne, ndache ángel chahn che
vatendi yạn ye nạn Dendiohs ne,
ndihcheró che ndondạ tạh ye ạma
trompeta queri ạma ye. 3-4 Tuhme
ndạ tạma ángel, nda ye ạma cu
diyạhnguạn che richenun cuhn,
ne cuahn ye nạn ta diyạhnguạn
me che va nạn Dendiohs. Ndondạ
tạh ye ạma ndeh cuhn cạva che
cạhquiyạhn ye, ne cạ yạhme
yahn ura che revạh ihyan yahn
Dendiohs. 5 Cuahn che chihno
chiche cuhn me ne, chetạh ángel
me nducoyạhn nạn ta, chih ye
chete cu che richenun cuhn me, ne
chihtera ye numachahte iyehnse.
Ndetahno nuhn yạhn mạn, chiya
cuah mạn, chine dạve mạn, ạma
yudo chi mạn.

Tive ángel chahn trompeta

6 Tuhme chahteyạn ángel chahn
cạva che tive ye trompeta yahn ye.
7 Cuahn che tive ạma ye ne, chera
yun mạn, yạhn mạn, yun mạn,
numachahte iyehnse, ne chihno
chiche a nahn mạhn yạhn mạn, a
nahn mạhn yạhn rahte mạn, ndu-
cuahn chano mạn.

8 Cuahn che tive tạma ángel
ne, ạma che decạ ro ico decạ ro,
ạma riche, chendạhnun chete
nuniyạhn, ne a nahn mạhn
nuniyạhn ndạcondạ yun. 9 Namin
bạrco che vatechica nạn nuniyạhn
ne, a nahn mạhn va chihno ndeh,
ne a nahn mạhn va ite che chenun
te vạn nuniyạhn chihno chih te.

10-11 Cuahn che tive tạma ángel
nạn che a chi ino ye ne, ạma iyon
ndico che duche Ajenjo, ạma riche,
chica nạn ro, chera vạn nune che
va iyehnse, ne a nahn mạhn va ico
mạn, vạco nune mạn, ndạcondạ
nune yạ. Ạma yạhn ihyan chih ye,
din nune yạ me.

12 Cuahn che tive tạma ángel nạn
che a chi cun ye ne, chihno a nahn
mạhn dave yahn yạhn mạn, dave
yahn iyo mạn, dave yahn iyon
mạn, ne a nahn mạhn yạhn ne,
chiya dạh mạn, a nahn mạhn yạn
ne, hua quendihco dave iyo mạn.

13 Tuhme ndihcheró ạma ángel
che quechica ye devạn yuhne nạn
mạhn nạn ro, ne chihneván che
rạhn ye numa dito ye:

—Chevạh ihyan iyehnse, ¡ạma
yah rí cạva ye cuahn che tive te ino
ángel chahn trompeta yahn ye!

9

1 Cuahn che tive tạma ángel nạn
che a chi uhn ye ne, ndihcheró
ạma ihyan che decạ ro iyon decạ
ro ye, chica ye nạn ro, chiya ye
ndiyạhn. Ndondạ tạh ye ạma
llạve yahn infierno. 2 Ndetạhno
che nạhne ye ne, quendạh yạhme
nduhcạ che riquendạh nạn ạma
horno chahte, ne ạma chi man
numachahte. 3 Vạn yạhme me ne,
quendạh yạhcadạhn che chenan
cuma te vederihquentiyon nduhcạ
vederihquentiyon che chenan

cuma itedahn. 4 Din Dendiohs
che hua cheh te chano mạn, yạta
yahn yạhn mạn, atenạn ihyan che
hua chenan sello yahn Dendiohs
chata ye va che din tạn te nduco
ye. 5 Cahnecun Dendiohs che
cạh te ihyan chahn chete che
uhn iyo, ate hua cahnecun ye
che cạhno te ihyan. Ạma rendih
run yahn te nduhcạ che rendih
run yahn itedahn. 6 Checadinó te
cuahn che conahn chemin ne, ạma
nahn ihyan che coh ye, ate metah
vederih cạva ye ro min, te va che
co ye castigo.

7 Yạhcadạhn chahn ne, ạma
vateyạn te nduhcạ che rahteyạn
cabạllo che rahn te vạn cạnda. Tin
te ne, chenan ạma nạn che decạ
ro corona diyạhnguạn decạ ro.
Nạn te ne, decạ ro nạn ihyan decạ
ro. 8 Yudo tin te ne, ạma rahno
nduhcạ yudo tin ndạhta. Dihyon
te ne, nduhcạ dihyon león. 9 Dạte
yahn te ne, nduhcạ cu che renun
ticua sandạdo che rendedevahn
sạhn tihcạ. Cuahn che rạ te ne,
ạma yudo rahco reche te nduhcạ
che rahco cạrro che rindạ yuhdo
vạn cạnda. 10 Nducodahn te
ne, chendudo yạn yahn nduhcạ
itedahn, ne va vederihquentiyon
yahn cạva che cạh te ihyan chete
che uhn iyo. 11 Angel yahn infierno
che ndinạn ye yahn te. Devạco
hebreo ne, duche ye Abadón,
ne devạco griego ne, duche ye
Apolión. Tihcạ duche ye, te ihyan
min che redecuihno ye ihyan.

12 Nduco chemin ne, a chuh ạma
nạn vedeyah, ate renda ca te o.

13 Cuahn che tive tạma ángel
nạn che a chi ạn ye ne, chih-
neván ạma ndudo che chica nạn
ta diyạhnguạn me, vạn nduh che
cun dihne te che ninetạve me,
14 ne rạhn ri ángel che cade tive ye
trompeta me:

—Cuentate nduh che cun ángel
che nchiche ye chihto ico chahte
che duche Eufrates.

15 Angel chahn ne, chenan rino
ye nde ndạ ura min che ntạte ye,
te chenan cuma ye ntiyon che
ndạ ura min ne, va che cạhno ye
a nahn mạhn va ihyan iyehnse.
16 Chihneván nduh va yạhn
sandạdo yahn ye che chendudo
se yuhdo, ne ri se o ciento millón.
17 Ndihcheró che chenun se cu che
duche coraza. Color yahn ne, cuạh
mạn, cue nạn ro mạn, cuạn mạn.
Cabạllo yahn se ne, nduhcạ nạn
león tihchan nạn te. Chende te
ne, riquendạ yạhn mạn, yạhme
mạn, azufre mạn. 18 Nduco yạhn
mạn, yạhme mạn, azufre mạn, che
riquendạh chende te ne, chihno
te a nahn mạhn va ihyan iyehnse.
19 Cabạllo chahn ne, chenan cuma
te vederihquentiyon che cạhno
te ihyan nduco chende te mạn,
nducodahn te mạn. Nducodahn
te ne, nduhcạ cu tihcạ, ne nduco
chemin ne, renuhn yah te ihyan.

20 Ihyan che ndevahn ye che
hua chihno te ihyan ne, hua nto
ino ye nunde yahn ye, quendi ye
rendeva ye yavenạn vaco chih-
ngạ mạn, dehtenduh che redendah
mạn ye, redin ye dendiohs yahn
ye mạn. Dehtenduh chemichan
ne, redindah ye nduco diyạhnguạn
mạn, diyạhngua mạn, cu cuạn
mạn, tu mạn, yạhn mạn, ne ndere
chenan ndutinạn, ate hua ronạn,
ndere chenan revan, te hua rih-
nevan, ndere chenan cạh, te hua
rica. 21 Ihyan chahn ne, hua nahn
cạhcomạn ye yune chihngạ yahn
ye. Tahque ndah ye ne, quendi
ye rihno ye vih mạn, reduco ye
mạn, redin cuah ye mạn, ndere
rahtenan ye nduco ihyan che hua
nihnevạco nduco ye mạn.

10

Ạma ángel nda ye ạma cạca lihn

1 Chihno min ne, ndihcheró
tạma ángel che detino ye chica
ye vahchetero, chiya ye ndiyạhn.
Quendihco ạma man ntạhn cuaco

chihto nạn ye mạn, quendihco ạma curecuhnde nihno tin ye mạn. Nạn ye ne, ạma diyạhn ro nduhcạ yạhn che quenan nạn ro. Cạh ye ne, nduhcạ che ro ruchiyạhn tihcạ ro. 2 Nda ye ạma cạca lihn nentạh ye. Chihno ye cạh cuạco ye nạn nuniyạhn, ne cạh cueh ye ne, chihno ye ndiyạhn. 3 Tuhme cah ye numa dito ye, ne ndudo ye ne, nduhcạ ndudo león cuahn che retuhche te. Cuahn che cah ye ne, chihneván ndache yune ndudo che ạma yudo chenun nduhcạ che rine dạve. 4 Chihno min ne, a va yạn che dirún deh conahn ndudo chahn, ate ndaconan chihneván tạma ndudo che chica vahchetero che rạhn nducó:

—Conun ine nduh che ndache ndudo che chihneven, ne hua diron.

5 Tuhme ángel me che nihno cạh ye nạn nuniyạhn mạn, ndiyạhn mạn ne, ndihcheró che chenihyon ye tạh cuạco ye nạn ro, ne chihneván che rạhn ye:

6 —Nde muhn nde nạn Dendiohs, ihyan min che va ye cuahn dạma mạn, ihyan min che dendah ye nạn ro mạn, iyehnse mạn, nuniyạhn mạn, nducuahn che va mạn, a nun cuahn conahn 7 ndudo yahn ye che cạh ye checadino ihyan profeta yahn ye, che nde hua devano ihyan ro menạn. Cuahn che tive tạma ángel nạn che a co ndache ye ne, conahn.

8 Tuhme ndudo che a chihneván menạn che chica vahchetero ne, ndaconan rạhn nducó:

—Cochi, cotah cạca che nda ángel che nti ye nạn nuniyạhn mạn, ndiyạhn mạn.

9 Tuhme cháhn nạn ángel chicá cạca me ihyan, ne rạhn ye ri ye u:

—Ngạ, cocheh. Ura che cheh ne, ạma yạde chihn nduhcạ che rihn nedih yahn, ate cuihno cheh ne, ndacondạ yạ.

10 Chéh cạca me, ne chinahn nduhcạ che rạhn ángel me ri ye u. 11 Tuhme chihneván tạma ndudo che rạhn ri u:

—Va ca ndudo che diron yahn dehtenduh che va che cuahno co ạma yạhn ihyan, queri ạma nación mạn, ndạta yahn ye mạn, devạco yahn ye mạn, yahn che va che cuahno co ihyan ndinạn mạn.

11

O ihyan che cuahndudo ye ndudo yahn Dendiohs

1 Chihno min ne, ndondạ tạh ạma nducocạde, ne chihneván che rạhn Dendiohs ri ye u:

—Cuedecade yạco chahte yáhn mạn, nạn ta mạn. Namin codin doche ihyan che chenun ye chete, rendeva ye yavenán. 2 Ate hua decade cuạhn chevah, te min ne, a ndondạ tạh sạhn tạma nación, ne condinun condinạhno se yạn yáhn chete che o raco o iyo. 3 Cuedevene te dechúh o ihyan che chenun ye tino cuan, cuahndudo ye ndudo yáhn chete che ạma mil quendudo o ciento ino raco ro.

4 Nạn Ndudo yahn Dendiohs nạn che ndirun yahn o yạhn olivo mạn, o candelero mạn, che vatendi nạn Dendiohs, ihyan min che rihquentiyon ye iyehnse ne, checadinó te chemin ne, a yahn ihyan che o chahn che cuahndudo ye ndudo yahn Dendiohs. 5 Ndete che vate ihyan che nahn din tạn ye nduco ihyan chahn ne, quendạh ruchiyạhn chende ye, ne cuihno cuco ye. Nducoyạca ihyan che din tạn ye nduco ihyan chahn ne, va che coh ye. 6 Cuahtenan cuma ihyan chahn vederihquentiyon cạva che din ye che hua cuan co numanahn che cuahndudo ye mạn, che din ye che nune ne, ndacondạ yun mạn, che din ye che cuhnde nducuahn nạn vedeyah iyehnse adehno ura che nahn ye mạn. 7 Ate cuahn che a dinahn

ye ntiyon che cuahtenan cuma
ye ne, quendạh ạma ite tạn nạn
infierno, cuhma te nduco ye, ne
cạhno te ihyan. 8 Cotạve ye cuạn
yune viyạn, yạn chahte me nạn che
quenan yạh Dihvo vo Jesucristo.
Nạhn cuạn ne, rạhn ihyan te
yạn min ne, a nahn dạma nduco
Egipto mạn, nduco Sodoma mạn.
9 Nducoyạca ihyan, queri ạma
nación mạn, ndạta yahn ye mạn,
devạco yahn ye mạn ne, ndihchero
ye tenạhn chahn chete che ino ro
quenan mạhn, ne hua cuahnecun
ye che cuehche ye. 10 Ihyan
iyehnse ne, ạma co yeno ye cuahn
che coh ihyan chahn, nde tuno
dechuh ạma tạma ye vedino yahn
vih. Ạma co yeno ye che coh ihyan
chahn, te ạma chuhrihn ye yahn
vederihquentiyon che cuahtenan
cuma ye. 11 Ate cuihno ino ro
quenan mạhn ne, ndedetuhche
Dendiohs ihyan, ne nducoyạca
ihyan che ndihchero ye ne, ạma
dihya ye co. 12 Cahnevan ihyan
chahn ạma ndudo che cạca nạn ro,
ạma dito cạhma nduco ye:

—Cochi nchuhn.

Tuhme nducoyạca ihyan che
hua ri rendihche ye ihyan chahn
ne, ndihchero ye che ndạ ye
vahchetero vạn man. 13 A ura min
no ạma nuhn yạhn, ne ạma ndeh
cuạn cora vah viyạn, coh ndache
mil ihyan. Ihyan che hua coh ye ne,
ạma dihya ye co, nde tuno ndeva ye
yavenạn Dendiohs, ihyan min che
va ye vahchetero.

14 Nduco chemin ne, co o yune
che cuhnde vedeyah, ate renda ca
tạma.

Nạn che chi ndache ángel che tive ye trompeta

15 Cuahn che tive tạma ángel nạn
che a chi ndache ye ne, chihneván
che ạma yudo chenun ndudo yahn
ạma yạhn ihyan vahchetero che
rạhn tuhcạ:

Nducuahn vederihquentiyon che
va iyehnse ne, a ndondạ tạh
Dihvo vo Dendiohs mạn, Dihvo
vo Jesucristo, ihyan min che
dechuh ye, ndedevahn ye
ihyan iyehnse mạn.

Dihvo vo Dendiohs cạhcantiyon ye
numacuahn ro.

16 Tuhme nduh che ndico cun in-
dihte chahn ne, chehntihya ye,
ndeva ye yavenạn Dendiohs, 17 ne
rạhn ye:

Dihve nuhn Dendiohs che ạma
chahte vederihquentiyon
quenan cuma ne mạn, che
va ne numacuahn ro mạn,

rente nuhn nundihve cuahn ndih
yahn che chihco ro ne vederi-
hquentiyon chahte yahn ne
mạn,

canạn rihquentiyon ne numa dito
ne mạn.

18 Chi tạn ihyan iyehnse,

ate a ndạ ro che cuhnde cạde yahn
nducoyạca ye mạn, tenạhn
man,

din ne castigo ihyan che hua ri
rendihche ye ndih mạn,

decuihno ne ihyan che redetohnan
ye iyehnse mạn.

A ndạ ro che ndeva ne ihyan pro-
feta yahn ne mạn,

nducoyạca ihyan yahn ne, a chahte
o hua chahte vederihquen-
tiyon chenan cuma ye mạn.

19 Tuhme vahchetero nạn che va
Dendiohs ne, ndihcheró yave nạn
che quenun ndah ndudo che cạh ye
che ndedevahn ye ihyan yahn ye.
Ura min ạma nuhn yạhn mạn, ạma
chiya cuah mạn, ạma chine dạve
mạn, ạma chera yun mạn.

12

Ihyan ndạhta che cuhn ite tạn nduco ye

1 Vạn yạhnde yáhn ne, ndihcheró
che chinahn ạma vederihno nạn
ro. Chihnde ro ạma ihyan ndạhta
che decạ ro dave yahn yạhn decạ
ro tino yahn ye mạn, che quenun
tin ye ạma corona che chenan ndi-
chio iyon mạn, ne cuạhn ndiya cạh
ye ne, quenan iyo. 2 Ihyan min ne,

rah ye che a ra yah chete ye, te ndạ
ura che cuacoyạhn ye.
3 Tuhme chihnde ro ạma ite
tạn che ạma yu cạ te. Ite min
ne, cuạh te, ne chenan ndache
tin te mạn, ndiche dihne te mạn.
Queri ạma tin te ne, quenun ạma
corona. 4 A nahn mạhn va iyon
che chendihco nạn ro chihtera te
nde ndiyạhn nduco nducodahn te.
Chandi yạn te nạn ihyan ndạhta
me cạva che cheh te dạya ye
ndetạhn che cuhndeyạn. 5 Ihyan
ndạhta me ne, chacoyạhn ye ạma
decuạh chạhn che a va cạde che
cạhcantiyon numachahte iyehnse.
Ạma chahte vederihquentiyon
conan cuma, nde ạma ihyan
hua co ndạhco ndiya ye. Ate
hua chi cheh te decuạh me, te
ndeva Dendiohs, chaconahn ye
nạn vederihquentiyan yahn ye.
6 Tuhme chano ihyan ndạhta me,
cuahn ye conan ye ạma cuạn
yạhn nạn che metah duhva nạn
che a ndihcoyạn Dendiohs. Min
cạhcacheh ye ihyan chete che ạma
mil quendudo o ciento ino raco ro.
7 Adive ne, Miguel nduco ángel
che rihquentiyon ye ne, cuhn ye
nduco ite tạn me mạn, ángel yahn
te mạn. 8 Hua chicha te, ne ametah
chi chahtenan te vahchetero
nduco vih. 9 Tahque ndah ne,
chacondạh ye ite nduco ihyan
yahn te nde ndiyạhn. Ite tạn me
ne, a chemin che chundah, sạhn
min che ndacondạ se cu ro menạn
me mạn, sạhn min che quechica
numachahte iyehnse, rihncheh se
ihyan mạn.
10 Tuhme chihneván ạma ndudo
vahchetero che ạma dito rạhn:
—A chihco ro Dendiohs yuhn
vo vederihquentiyon chahte che
quenan cuma ye, a ndero ndi che
a ndedevahn ye ihyan yahn ye.
Dechuh ye Dihvo vo Jesucristo,
cạva che ndedevahn ye ihyan
iyehnse, ne a ndạ ro che ndondạ
tạh ihyan min vederihquentiyon,
cuanạn cạhcantiyon ye. Tihcạ,
te a denda chundah, sạhn min
che ricanunde se yahn dihno vo
nạn Dendiohs nde ro nde rạhn.
11 Dihno vo chahn ne, ndạhco
ndiya ye vederihquentiyon yahn
se, te chi chahtino ye Dihvo vo
Jesucristo, ihyan min che chih ye
nduhcạ ama itecuche lihn che chi
te vedino nạn Dendiohs, quendi ye
cahndudo ye Ndudo Ndah yahn ye,
nde hua din vạh ye sạhn andahre
va che coh ye. 12 Chemin che
nchuhn che vate ne vahchetero ne,
cuahte ne vedeyeno. Me nchuhn
che vate ne iyehnse mạn, che
vatechica ne nạn nuniyạhn mạn
ne, ¡yah rí cạva ne!, te nducote
denda chundah ne, numacuahn
vedetạn cochi se vạn nchuhn, ne a
devano se te cuihno te neve ro me,
a cuihno vederihquentiyon yahn
se.
13 Cuahn che chendạh ite tạn me
nde ndiyạhn ne, quendạh te ihyan
ndạhta me. 14 Ate ihyan ndạhta me
ne, din Dendiohs che quenan reche
ye nduhcạ reche ihya, nduco tihcạ
ndevahn ye, ne quendihco yạco
ye, cuahn ye yạhn nạn che metah
dehva. Min cạhcacheh Dendiohs
ihyan chete che ino nduyo quenan
mạhn. 15 Ite tạn me ne, tendạh
te nune chende te cạva che ndo
ạma ico, canerine ihyan ndạhta
me. 16 Ate hua dehva chi yahn ye,
te chehchenun yạhn min, ne chera
nun nune me. 17 Nduco chemin ne,
ạma chi tạn ite min nduco ndạhta
me, ne cuahn te, din tạn te nduco
ndạta yahn ye, ihyan chahn che re-
dinahn ye vederihquentiyon yahn
Dendiohs, ritahno ye Dihvo vo Je-
sucristo.

13

O ite tạn

1 Vạn yạhnde yáhn ne, anduh-
necạ ndete che chandí chihto
nuniyạhn. Min ndihcheró ạma ite
tạn che chenan ndache tin te mạn,
ndiche dihne te mạn. Queri ạma

dihne te ne, quenan ạma corona,
ne queri ạma tin te ne, quenan
ạma ndudo che chihngạ rạhn yahn
Dendiohs. 2 Ite min ne, decạ ro
yạhyan de cạ ro te. Cạh te ne,
nduhcạ cạh oso, ne chende te ne,
nduhcạ chende león. Ite tạn che
quendạh te ihyan ndạhta me ne,
ndạco te vederihquentiyon che
quenan cuma te tạh ite che decạ
ro yạhyan decạ ro me cạva che
cạhcantiyon te menun te. 3 Ite
che decạ ro yạhyan decạ ro me ne,
ạma tin te ne, ạma yah, adeche coh
te. Ate ndoyahn te, ne ạma rahn
ino ihyan iyehnse, ne chinduco ye
ite. 4 Ihyan iyehnse ne, ndeva ye
yavenạn ite ndinạn me yahn che
ndạco te vederihquentiyon yahn te
tạh ite che tạma me. Namin ndeva
ye yavenạn ite che ndondạ tạh te
vederihquentiyon me, ne rạhn ye
yahn te:

—Metah nde ạma ihyan nduhcạ
te. Nde ạma ye hua co ndạhco
ndiya ye vederihquentiyon yahn
te.

5 Namin ndondạ tạh te veder-
ihquentiyon che ndonan mạn te
ite mạn, chihngạ cạhma te yahn
Dendiohs mạn, ne cahnecun Den-
diohs che cạhcantiyon te chete che
o raco o iyo. 6 Chihngạ rạhn te
yahn Dendiohs mạn, ndạhchenan
te vahchetero nạn che va ye mạn,
ihyan yahn ye che chenun ye min
mạn. 7 Namin cahnecun ye che
cuhma te nduco ihyan yahn ye nde
ndạhco ndiya te ihyan, ne nuh-
nde tạh te vederihquentiyon che
cạhcantiyon te nducoyạca ihyan
iyehnse, queri ạma nación mạn,
queri ạma ndạta yahn ye mạn,
devạco yahn ye mạn. 8 Nạn libro
yahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan
min che chih ye nduhcạ ạma ite-
cuche lihn che chi te vedino nạn
Dendiohs ne, nde ro che metah
cuhnde iyehnse ne, chenan cạca
ihyan che chenan cuma che cuah-
tenan ye vahchetero numacuahn
ro, ne nducoyạca ihyan che hua
chenan che duche ye nạn libro me
ne, ndeva ye yavenạn ite min.

9 Nducoyạca nchuhn, cuend-
edecadino ndah ne yahn ndudo
che cạhmá. 10 Cuedevano ne te
nducoyạca ihyan che din ye preso
ihyan chenạhn ne, namin va che
co ye preso, ne ihyan che cạhno
ye ihyan ne, namin nduco vederih
min va che coh ye. Chemin che
ihyan yahn Dendiohs ne, nahn che
cuahtenan cuma ye vedechahtino
mạn, nahn che quendi ye cotahno
ye Dihvo vo Jesucristo mạn.

11 Chihno min ne, ndihcheró
tạma ite tạn che quendạh ro te
ndiyạhn. Ite min ne, chenan o
dihne te che decạ ro dihne ite-
cuche lihn decạ ro, ne numacuahn
vedetạn rah tạ te. 12 Quenan cuma
te vederihquentiyon yahn ite che
chi yah tin me, ne redinahn te
yahn te, nde redin te fuerza ihyan
iyehnse che ndeva ye yavenạn ite
min. 13 Redin te vederihno rahte
nde redin te che ra yạhn che rica
nạn ro, rendihchero ihyan. 14 Ite
ndinạn me, ite min che ndoyahn te
che ndạca yah tin te nduco espạda
ne, cạh yune te che din ite che tạma
me vederihno, ne nduco chemin
chihncheh te ihyan iyehnse, chi-
nun te ihyan che ntạve ye ite nd-
inạn me. 15 Cuahn che a ntạve
ye ite che ndinan me ne, ndondạ
tạh ite che tạma me vederihquen-
tiyon che din te che conun ico mạn,
che co cạhma mạn, ne cạhcantiyon
te che coh ihyan che hua ndeva
ye yavenạn. 16 Chihquentiyon te
che ihyan che rinduco ye ite, nde
checạhya nde checune, ihyan cui-
hca mạn, ihyan chevạh man, ihyan
che redin ye ntiyon yahn ihyan
mạn, ihyan che redin ye ntiyon
yahn mạn ye mạn, che conan cạde
yahn ite ndinạn yahn te tạh cuạco
ye o chata ye. 17-18 Nde ạma ihyan
hua co cua ye, nde hua co ndi-
hcue ye, ndete che hua quenan

cạde yahn te ihyan. Cạde min ne, número ạn ciento quenan ino raco ạn, ne nahn che ndedecadino nchuhn nduco cudạdo cạva che conahn ne deh conahn.

14

Ihyan che ạma ciento quenan o raco cun mil chahn ne, chita ye ạma himno ra, ndeva ye yavenạn Dendiohs

1 Chihno min ne, ndihcheró Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhcạ ạma itecuche lihn che chi te vedino nạn Dendiohs, nti ye tingüete che duche Sion, ne nduco ye ihyan che ạma ciento quenan o raco cun mil chahn che chenan cạde chata ye che duche Dihvo vo mạn, Chido vo Dendiohs mạn. 2 Chihneván che ri ihyan arpa, ne ạma yudo chenun che ca nạhn nạhn rahco mạn, nduhcạ che rine dạve mạn. 3 Tuhme canạn rita ihyan chahn ạma himno ra nạn va Dendiohs, min nạn che chenun nduh che cun che decạ ro ite decạ ro me mạn, nduh che ndico cun indihte chahn mạn. Nde ạma ihyan hua co conun ino ye himno min, atenạn ihyan che ạma ciento quenan o raco cun mil chahn che ndedevahn Dendiohs ihyan vạn ihyan iyenhse. 4 Ihyan che ạma ciento quenan o raco cun mil chahn ne, hua chahtenan cuma ye ndạhta. A ihyan chahn menạn vihca che ndihco vih Dendiohs ihyan cạva che din ye ntiyon yahn ye mạn, ntiyon yahn Dihvo vo Jesucristo mạn. Rinduco ye Dihvo vo nạn ntiyon yahn ye adecotino che quechica ye. 5 Ihyan chahn ne, hua nte ye nde ạma ndudo cuendo, dave yavenạn ye nạn Dendiohs.

Ino ángel

6 Chihno min ne, ndihcheró ạma ángel che quechica ye devạn yuhne mendạhn nạn ro, nda ye vederihquentiyon che cuahndudo ye Ndudo Ndah yahn Dihvo vo Jesucristo, cahnevan nducoyạca ihyan iyehnse, queri ạma nación mạn, ndạta yahn ye mạn, devạco yahn ye mạn. 7 Rạhn ángel me numa dito ye:

—Cuenevahnecun nchuhn Dendiohs, ihyan min che dendah ye nạn ro mạn, iyehnse mạn, nuniyạhn mạn, vạco nune mạn. Cuendeva ne yavenạn ye, te a ndạ ro che techecạde ye.

8 Tuhme quendạh yahn tạma ángel, ne rạhn ye:

—Ihyan yạn Babilonia che ạma chi nạn chi chahte ne, a denda ye. Ihyan chahn ne, ndere chahtechica ye, chahtendihco ye nunde, nde tihyon yune ye ihyan numachahte iyehnse che dama chi ye nduco ye. Ate mạn ne, a denda ye.

9 Quendạh yahn tạma ángel nạn che chi ino ye, ne ạma dito rạhn ye:

—Ihyan che ndeva ye yavenạn ite tạn che ndinạn me mạn, che ndeva ye yavenạn che ntạve ye che conan menun te mạn, che cuahnecun ye che conan cạde yahn te tạh ye o chata ye mạn ne, 10 numacuahn vedetạn din Dendiohs castigo ihyan, cuahtenun ye vạn ruchiyạhn che riche nduco azufre. Nạn Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhcạ ạma itecuche lihn che chi te vedino mạn, nạn ángel yahn Dendiohs mạn ne, va che co ihyan chahn castigo yah. 11 Cuahn dạma cuahtenun ye min vạn ruchiyạhn, chuhrihn ye nde ro nde rạhn.

12 Chemin che ihyan yahn Dendiohs, ihyan chahn che renevahnecun ye vederihquentiyan yahn ye mạn, riquendi ritahno ye Dihvo vo Jesucristo mạn ne, nahn che cuahtenan cuma ye vedechahtino.

13 Tuhme chihneván ạma ndudo che chica vahchetero che rạhn ri u:

—Codiron tuhcą: “Ą̱ma ndah ro yahn tenąhn che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo cuahn che chahtenan ye iyehnse.” Namin codiron ndudo cuh che rąhn Vaco Ndah yahn Dendiohs: “Mą̱n ne, cuahte tuhno ye, a quenan nąn che din ye ntiyon yahn Dendiohs, chahtenan ye iyehnse. Nducote runecąde chahtenan ye min ne, mąn ne, ą̱ma ndah ro yahn ye.”

Ndą ro che cuhnde cąde yahn nducoyąca ihyan

14 Tuhme ndihcheró ą̱ma man cua, ne menąn man me ne, va ihyan min che rinduco ye nducoyąca ihyan. Quenun tin ye ą̱ma corona diyąhnguąn, ne nda ye ą̱ma hoz che ą̱ma can. 15 Ura min chica tąma ángel vahchetero nąn va Dendiohs, ne numa dito ye rąhn ye ri ye ihyan min:

—A ndą ro che ndevąhn ne ndute ndąta che va iyehnse. Cuica ne trigo, cuenedin dą̱ma ne, te a va yąn.

16 Tuhme ihyan che va ye nąn man me ne, chica ye trigo nduco hoz yahn ye, nedin dą̱ma ye.

17 Chihno min ne, chica tąma ángel vahchetero nąn va Dendiohs, ne namin nda ye ą̱ma hoz che ą̱ma can. 18 Tuhme ángel che redin ye cudądo yąhn nąta me ne, chica ye min, ne numa dito ye rąhn ye ri ye ángel che nda ye hoz me:

—Cotah hoz yehn, ne cuique ndute yahn dihyo uva che va iyehnse, te a nine.

19 Dinahn ángel me, ne chica ye duhndo uva nduco hoz yahn ye, chih ye chete tanque nąn che va che cuhno. Checadinó te che cuhno uva chahn ne, conahn nduhcą che din Dendiohs castigo yah ihyan nunde. 20 Ndihcheró che chihno uva chahn cuąhn chihto yąn Jerusalén. Cuahn che ndo ya tanque me ne, demąn yun ndiquendąh, chetuhn ntąhn cuaco chihto tanque me tenduh ino ciento kilometro, ne che yąno ne, rehche ą̱ma cabąllo vąn yun me rahn nde nąn freno yahn te.

15

Ndache ángel che chenan cuma ye vederihquentiyon che din ye castigo ihyan iyehnse

1 Chihno min ne, ndihcheró che chinahn tąma vederihno chahte. Chihnde ro ndache ángel che chenan cuma ye vederihquentiyon che din ye castigo ihyan iyehnse. Nduco chemin ne, cuihnonan vedeyah che numacuahn vedetąn cąh Dendiohs ihyan.

2 Tuhme ndihcheró nąn che decą ro tuyuno decą ro me che chahte nduhcą ą̱ma vine. Ą̱ma diyąhn ro nduhcą ruchiyąhn. Chihto min ne, vatendi ihyan che hua nevahnecun ye ite tąn me mąn, che nentąve ihyan yahn te menun te mąn, che hua cahnecun ye che conan cąde yahn te ihyan mąn. Nda queri ą̱ma ye arpa che a necąh Dendiohs ihyan, 3 ne rita ye himno che dirun Moisés, ihyan min che din ye ntiyon yahn Dendiohs mąn, dirun Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chih ye nduhcą ą̱ma itecuche lihn che chi te vedino nąn Dendiohs mąn. Himno me ne, tuhcą:

Dihve nuhn Dendiohs, ndih che ą̱ma chahte vederihquentiyon quenan cuma ne,
¡ą̱ma ndąhcą nducuahn che din ne!
A ndih che rihquentiyon ne nducuahn nación.
¡Ą̱ma runecąde ne nąn vederihquentiyon yahn ne!
4 Dihve nuhn, nducoyąca ihyan renevahnecun ye ndih, rendeva ye yavenan ne.
Atenąn ndih che ndah, te ndiyu ihyan nunde ndih.
Ihyan nducuahn nación ndą ye nąn ne, ndeva ye yavenąn ne,

te a ndero ndi che ạma runecạde
ne nạn vederihquentiyon
yahn ne.
5 Chihno min ne, min vahchetero
ndihcheró che nạne vah tino nạn
che riya Dendiohs ro menạn.
6 Namin ndihcheró che quendạh
ndache ángel, nda queri ạma ye
vederihquentiyon che din ye che
chuhrihn ihyan ro che cuihno
iyehnse. Chenun ye tino cua
che tuno diyạhn ro mạn, chenun
ticua ye cinturón diyạhnguạn
mạn. 7 Tuhme ạma cha che decạ
ro ite decạ ro me, cạh ạma cuh
diyạhnguạn queri ạma ye. Nduh
che ndache cuh chahn ne, chenun
ạma nạn nune, ne nduco chemin
ne, numacuahn vedetạn din
Dendiohs castigo ihyan iyehnse.
8 Ura min ạma chito yạhme nạn
che quenun Dendiohs, ne nduco
chemin chihnde ro che ạma yudo
vederihquentiyon yahn ye. Nde
ạma ihyan hua co ndạ ye min nde
cuihno co ihyan iyehnse castigo
yah, din ángel che ndache chahn.

16

Ndache ángel nda ye ạma cuh queri ạma ye

1 Tuhme chihneván ndudo che
ạma yudo chenun vahchetero che
rạhn ri nduh che ndache ángel
chahn:
—Cuahn ca ạma ca ạma nchuhn,
ndạhco ya ne nune che chenun cuh
yahn ne min iyehnse.
2 Cuahn che cuahn ạma ye,
ndạhco ya ye cuh yahn ye ne,
nducoyạca ihyan che chenan cạde
yahn ite tạn me ihyan mạn, che
rendeva ye yavenan che nentạve
ihyan yahn te menun te mạn ne,
quendạh ạma yute che ạma yah
ihyan.
3 Cuahn che cuahn tạma ángel
nạn che chi o ye ne, ndạhco ya
ye cuh yahn ye nạn nuniyạhn, ne
ndacondạ yun nduhcạ yun yahn
tenạhn, chih nducoyạca nạn ite
che chenun te.
4 Cuahn che cuahn tạma ángel
nạn che chi ino ye, ndạhco ya ye
cuh yahn iyehnse ne, nducuahn
ico mạn, vạco nune mạn, nda-
condạ yun. 5 Tuhme ángel che
va tạh ye vederihquentiyon che
din ye cudạdo nune ne, ndeva ye
yavenạn Dendiohs, ne chihneván
che tuhcạ rạhn ye:
—Dihvé Dendiohs che va ne nu-
macuahn ro, ndiyu ihyan nunde
ndih. Redin yahn che din ne cas-
tigo ihyan sih tihcạ, cuh ye yun,
6 te a ihyan sih che chihno ye ihyan
yahn ne mạn, profeta yahn ne
mạn, chihtera ye yun yahn ye.
7 Namin chihneván tạma ndudo
che chica nạn ta min vahchetero
che rạhn:
—Dihve nuhn Dendiohs che ạma
yudo vederihquentiyon che que-
nan cuma ne, cuạco rạhn ye, te
numa cuạco techecạde ne yahn
ihyan sih.
8 Cuahn tạma ángel nạn che chi
cun ye, ndạhco ya ye cuh yahn ye
nạn yạhn che quendihco nạn ro,
ne quenan cuma yạhn me veder-
ihquentiyon che cạhcayạhn ihyan
iyehnse. 9 Ạma chiche nducoyạca
ye, ate nde nduco nduh hua nto ino
ye nunde yahn ye, nde hua ndeva
ye yavenạn Dendiohs, ihyan min
che va tạh ye vederihquentiyon
che din ye castigo ihyan. Tahque
ndah ye ne, chihngạ rạhn ihyan
chahn yahn ye.
10 Cuahn tạma ángel nạn che chi
uhn ye, ndạhco ya ye cuh yahn ye
nạn che va ite tạn me rihquentiyon
te, ne chi man mumachahte nạn
che rihquentiyon te. Nducoyạca
ihyan ne, nde tuno racondi ye,
recạh dihyon ye chihya ye, te ạma
retạh yah ihyan. 11 Rạhva ye yahn
Dendiohs yahn che rechuhrihn ye
che ra yah ihyan mạn, che chenan
yute ihyan mạn. Nde tah hua ndạ

yahn ye che nto ino ye nunde yahn ye.
12 Cuahn tạma ángel nạn che chi ạn ye, ndạhco ya ye cuh yahn ye chete ico chahte che duche Eufrates, ne tihnan ico me, ndo ạma yune cạva che chuh ạma yạhn rey che chica ye cuạhn nạn che riquendạ yạhn. 13 Tuhme ndihcheró ite tạn che ndinạn me mạn, ite tạn che quendạh vạn nune mạn, ite tạn che quendạh ro ndiyạhn, che redin cạ te che rahndudo te Ndudo yahn Dendiohs mạn. Chende queri ạma ite chahn ne, quendạh ạma vaco chihngạ che decạ ro yạhva decạ ro. 14-16 Vaco chihngạ chahn ne, redin vederihno, ne rahn numachahte iyehnse che renedin dạma nducoyạca rey ạma cuạn che duche Armegedón che devạco hebreo, cạva che cuhma ye ro che techecạde Dendiohs, ihyan min che ạma chahte vederihquentiyon quenan cuma ye.

Tuhme chihneván ndudo che rạhn Dihvo vo Jesucristo tuhcạ:

—Cuihco nchuhn cudạdo che cạhmá nduco ne. U ne, adenạn ndá nduhcạ che rendạ sạhn duco ura che hua vateyạn ihyan. Ạma ndah ro yahn nchuhn ndete che vateyạn ne ro min mạn, ndete che dave yavenạn ne mạn.

17 Cuahn tạma ángel nạn che chi ndache ye, ndạhco ya ye cuh yahn ye devạn yuhne, ne chihneván ạma ndudo che chica vahchetero nạn va ihyan ndinạn me. Ạma dito rạhn tuhcạ:

—A chinahn vedeyah che nda nduh che ndache ángel chahn.

18 Tuhme chiya cuah mạn, chine dạve mạn, ạma yudo chi mạn, ạma nuhn yạhn mạn. Nde tahque ca dito ca nuhn che co cuahn che nuhn ro che vate ihyan iyehnse. 19 Yạn che nduhcạ yạn Babilonia che ạma chi nạn chi chahte ne, ndah, chi ino ndi. Namin nducuahn yạn rahte numachahte iyehnse ne, chihno ndora. Tuhme numacuahn vedetạn din Dendiohs castigo yah yạn min che nduhcạ Babilonia. 20 Nducuahn ico rahte che vate iyehnse mạn, che vate chete nuniyạhn mạn ne, chihno ndora. 21 Namin chera yun vạn ihyan iyehnse. Ạma rahte, i tenduh o raco kilo queri ạma. Tuhme ạma chihngạ rạhn ye yahn Dendiohs yahn castigo yah che chera yun me.

17

Tạhn che ạma ndere quechica me

1 Chihno min ne, ndihcheró ạma cha ángel che nda ye nduh che ndache cuh chahn, ne rạhn ye ri ye u:

—Cochi ndihchero castigo che co tạhn che ạma ndere quechica me che va te nạn nuniyạhn. 2 Rey che vate se iyehnse ne, ndere chahtenan se nduco te, ne nducoyạca ihyan iyehnse ne, quendi ye yune chihngạ yahn te.

3 Tuhme din Vaco Dendiohs che chihnó che quenda ạma ángel u ạma cuạn yạhn nạn che metah duhva. Min ndihcheró tạhn ndere quechica me, quendudo te ạma ite tạn che cuạh te mạn, che chenan ndudo che chihngạ rạhn yahn Dendiohs numachahte te mạn. Chenan ndache tin te mạn, ndiche dihne te mạn. 4 Tạhn ndere quechica me, quenun te ạma tino morạdo mạn, cuạh mạn, ne necuco te diyạhnguạn mạn, tu diyạhn mạn, perla mạn. Nda te ạma vạso diyạhnguạn ndito dehtenduh che chihngạ, rihco ro nunde yahn te che ndere quechica te. 5 Nạn chata te ne, quenan che duche te che nde ạma ihyan hua renahn ye, ndirun tuhcạ: “Yạn che nduhcạ yạn Babilonia che ạma chi nạn chi chahte. Yạn che chihnde nducuahn nunde chihngạ, quendi yạn chenạhn.” 6 Checadinó che ndehdạme te yun yahn ihyan yahn Dendiohs che

cahndudo ye Ndudo yahn Dihvo vo
Jesucristo, ne ạma cuahn inó chi
yahn chemin. 7 Tuhme rạhn ángel
me ri ye u:
—Hua cạhn ine co. Té che ca-
dine deh conahn yahn tạhn min
mạn, ite che quendudo te mạn, deh
conahn yahn ndache tin te mạn,
ndiche dihne te mạn. 8 Ite min ne,
quenan te iyehnse ro menạn, ne
chih te. Ate ntuche te, ne a nun va
che cạca te nạn che quenun chiche
te, ndạ tun te iyehnse numanahn
che ametah din Dendiohs castigo
ite, conun te vạn ruchiyạhn cuahn
dạma. Nducoyạca ihyan che hua
chenan cạca ye nạn lista yahn Den-
diohs nde ro che metah cuhnde
iyehnse ne, ạma cạhn ino ye che
ndaconan ndihchero ye ite, te que-
nan te iyehnse ro menạn, ne chih
te, ate ndaconan ntuche te.
9 'Codiron chu cạva ihyan che nd-
edecadino ye nduco cudạdo: Che
ndache tin ite min ne, conahn che
ndache ico nạn che va yạn min
che quenan che duche chata tạhn
min. 10 Namin che ndache tin te ne,
conahn che ndache rey. Uhn rey
chahn ne, a chih se, tạma se nạn
che chi ạn se ne, rihquentiyon ca
se, ne tạma se nạn che co ndache
se ne, metah condạ tạh se veder-
ihquentiyon. Cuahn che condạ tạh
se vederihquentiyon ne, hua rạhn
conan se. 11 Me ite tạn me che
chih te, ne ntuche te, ite min che
va che co te castigo vạn ruchiyạhn
ne, conahn tạma rey nạn che co
nine se che cuhnde tạh se ntiyon
che chahtenan sạhn che ndache
chahn.
12 'Me che ndiche dihne te
ne, conahn che ndiche rey che
comạn cuahte se, cuahtenan cuma
se vederihquentiyon ạma ura
dạma nduco ite tạn me. 13 Sạhn
chahn ne, co dạma ndudo yahn
se nduco vih, conan se ite tạn me.
14 Cuahtecuhma se nduco Dihvo
vo Jesucristo, ihyan min che chih
ye nduhcạ ạma itecuche lihn che
chi te vedino nạn Dendiohs. Ate
ndạhco ndiya ye sạhn, te ihyan
min ne, tahque yudo vederihquen-
tiyon yahn ye che co nducoyạca
rey mạn, ihyan yudo ihyan rahte
mạn. Ihyan che nduco ye ihyan
ne, a tendạhnun Dendiohs ihyan,
nedin yahn ye ihyan. Ihyan chahn
ne, redinahn ye ndudo yahn ye.
15 Namin rạhn ángel me ri ye u:
—Nuniyạhn nạn che va tạhn che
ndere quechica me ne, conahn
ihyan numachahte iyehnse, ndu-
cuahn nación mạn, ndạta yạhn ye
mạn, devạco yahn ye mạn. 16 Nduh
che ndiche rey che conahn yahn di-
hne ite tạn me ne, condinun cond-
inạhno se yạn min che nduhcạ Ba-
bilonia, cahnevi se nducuahn de-
htenduh che va, cuihno ndahtera
se, cạhquiyạhn se. 17 Tihcạ din
se, te mạn Dendiohs cạhma nun
ye chete chedave se che dinahn se
che nahn ye. Chemin che codạma
ndudo yahn se nduco vih, conan se
ite tạn me nde che conahn nduhcạ
che rạhn Dendiohs. 18 Ndạhta
ndere quechica me ne, conahn yạn
min che nduhcạ yạn Babilonia che
ạma chi nạn chi chahte mạn, nạn
che rendạhco ndiya nducoyạca rey
yahn numachahte iyehnse mạn.

18

Chihnonan yahn yạn che nduhcạ yạn Babilonia

1 Chihno min ne, ndihcheró
tạma ángel che numacuahn veder-
ihquentiyon chica ye vahchetero,
ne ạma quendihco dave nu-
machahte iyehnse ura che chiya
ye. 2 Ạma dito rạhn ye tuhcạ:
—A chihnonan yahn yạn min
che nduhcạ yạn Babilonia che
ạma chi nạn chi chahte. Mạn
ne, min nedin vạco vaco chihngạ
mạn, rahte yạhda chihngạ mạn.
3 Tihcạ chahno chi, te ihyan
yạn min ntihyon yune ye ihyan
yahn nducuahn nación che ndere
cuahtechica ye, cuahtendihco ye

nunde. Namin nducoyạca rey
yahn numachahte iyehnse ne,
dạma chi ye nduco ihyan yạn min,
ne vạn nunde yahn ihyan chahn
ne, chi cuihca nducoyạca sạhn
rendihcue.

4 Tuhme chihneván tạma ndudo
che chica vahchetero che rạhn
tuhcạ:

—Nducoyạca nchuhn ihyan
yáhn, cuendiquendạh ne yạn min
cạva che hua dạma co ne nduco
ihyan yạn min mạn, cạva che
hua nduco ne co ne castigo che
co ihyan chahn mạn, 5 te ihyan
chahn ne, a decuihta nduh ye
nunde yahn ye, ne a ndạ ro
che dín castigo ihyan. 6 Mạn
ne, va che chuhrihn ye nduhcạ
che cạh rihn ye ihyan chenạhn,
nde condudonạn ca chuhrihn ye,
nedihve ye nunde yahn ye. Nde
tahque chuhrihn mạn ye che co
che din ye che chuhrihn ihyan
chenạhn. 7 Va che ạma chuhrihn
ye, co ye castigo yah, yahn che
numacuahn vedeyạde chahte ye
iyehnse, ne numa ino ye ndere
chahtechica ye, chahtendihco
ye nunde. Ihyan chahn ne,
ndedecadino ye che ametah duhva
nduhchan ye. Hua dehva co
yahn ye, nde hua vatemạn ye,
che rạhco ye. 8 Chemin che ndo
dạma nducuahn castigo che co
ye. Chuhrihn ye mạn, ndihche ye
cuico mạn. Cuihno coh ye, nde
cuihno cuco yạn vạco ye. Tihcạ
va che cuahno co ye, te a Dihvo vo
Dendiohs che din ye castigo ihyan,
ne ihyan min ne, ạma chahte
vederihquentiyon yahn ye.

9 Nducoyạca rey yahn nu-
machahte iyehnse che dạma chi ye
nduco ihyan chahn, chahtendihco
ye nunde ne, ndihchero ye che
cuihnonan yahn ihyan chahn,
cuihno cuco yạn vạco ye, ne ạma
condạche ye, nde cuaco ye. 10 Nde
hua nahn ndedecadino ye yahn
castigo me, che vạh ye, ne cạhma
ye:

—¡Ạma yah ri nuhn cạva
nchuhn! Yạn vạco ne che nduhcạ
yạn Babilonia, ạma chi nạn chi
chahte ro menạn, ate mạn ne,
ạma yune no chihno ndo iya, din
Dendiohs castigo.

11 Namin nducoyạca sạhn rendi-
hcue ne, condạche se, nde cuaco
se cạva yạn min, te ametah ndạca
duh che cua dehtenduh yahn se:
12 diyạhnguạn mạn, diyạhngua
mạn, tu diyạhn mạn, perla mạn,
nducuahn nạn tino ndah, tino
morạdo mạn, tino cuạh mạn,
nducuahn nạn yạhn che ndah ran
mạn, yạhn ndah mạn, dehtenduh
che ndindah nduco marfil mạn,
cu mạn, cu cuạn mạn, tu che
duche mármol mạn, 13 canela
mạn, ndute dạn mạn, cuhn mạn,
yunedạn che duche mirra mạn,
nunedạn mạn, vino mạn, aceite
mạn, yune pạn mạn, trigo mạn, ite
dito mạn, itecuche mạn, cabạllo
mạn, cạrro mạn, nde ihyan che
rendihcue se mạn. 14 Ndedecadino
se: “¡Tiya ihyan che ạma chenan
cuma vedecuihca me! ¡Tiya ihyan
che ạma renan ino dehtenduh che
ndah me!”

15 Nducoyạca sạhn che chi cui-
hca se yạn min, ndihcue se de-
htenduh ne, nde hua nahn nd-
edecadino se yahn castigo che chi
ihyan chahn, che vạh se. Ạma
condạche se, nde cuaco se, 16 ne
cạhma se:

—¡Ạma ri ndạche nuhn cạva yạn
min! Ro menạn me ne, ạma chi
nạn chi chahte, ạma chihnde vede-
cuihca. Nduhcạ ạma ndạhta che
ạma nendeva ca te nduco tino
ndah, tino morạdo mạn, tino cuạh
mạn, che nenecuco te diyạhnguạn
mạn, tu diyạhn mạn, perla mạn ne,
tihcạ yạn min. 17 Ate mạn ne, ạma
yune no chihnonan yahn vedecui-
hca me.

Nducoyạca sạhn ricạhca bạrco
mạn, sạhn ndinạn yahn se mạn,

ihyan che nda se chede mạn,
nducoyạca sạhn chenạhn che
redin se ntiyon nạn nuniyạhn
mạn, chan yahn se, 18 ndihchero
se ura che riche. Necạhco yah se,
ne rạhn se numa dito se:

—Ro menạn me, ¡ạma chi nạn
chi chahte yạn cạh! ¡Nde ạma yạn
nduhcạ!

19 Chih se yune yạhn vạn yudo
tin se, raco se mạn, rah rạn se mạn,
ne rạhn se numa dito se:

—Ro menạn me ne, ¡ạma chi nạn
chi chahte yạn cạh! Min chi cui-
hca nducoyạca sạhn che va bạrco
yahn se, techecạn se dehtenduh
nạn nuniyạhn. Ate mạn ne, ạma
yune no chihnonan yahn. ¡Ạma
yah ri nuhn cạva!

20 Me nchuhn, che chenun ne
vahchetero mạn, nchuhn ihyan
apóstol mạn, nchuhn che rahn-
dudo ne Ndudo yahn Dendiohs
mạn, nchuhn ihyan yahn Den-
diohs mạn, cuahte yeno ne, te
techecạde Dendiohs yahn ne, din
ye castigo ihyan yạn min.

21 Tuhme ạma ángel che ạma dito
ye ne, chetạh ye ạma tu nduhcạ
ạma tu yudo, chihnun ye vạn
nuniyạhn, ne rạhn ye:

—Tihcạ cuahno co yạn che
nduhcạ yạn Babilonia che ạma chi
nạn chi chahte, ne ametah ndaco-
nan ndihchero ihyan. 22 Ametah
ndaconan cuahco arpa mạn, flauta
mạn, trompeta mạn, yạn min.
Ametah ndaconan cuahte ihyan
redin ntiyon, nde metah ndaco-
nan cuahco molino. 23 Ametah
ndaconan co ro yạhn, ametah
ndaconan cuahte vihco ihyan che
rihnevạco ye. Andahre ro menạn
me ạma chi cuihca sạhn rendihcue
yạn min mạn, andahre ạma
chihncheh ihyan yạn min ihyan
nación chenạhn, ntihyon yune ye
ihyan che ndere cuahtechica ye,
cuahtendihco ye nunde, ate mạn
ne, a chihnonan yahn.

24 Ihyan yạn min ne, ndehdạme
ye yun yahn ihyan che cahndudo
ye Ndudo yahn Dendiohs mạn,
ihyan yahn Dendiohs mạn, che
chih ye yạn min, numachahte
iyehnse mạn.

19

1 Chihno min ne, chihneván che
ạma dito rạhn ạma yạhn ihyan che
chenun ye vahchetero:

—Ndeva vo yavenạn Dendiohs
yuhn vo, te ạma chahte veder-
ihquentiyon yahn ye, ne ndede-
vahn ye uvo. 2 Retechecạde ye
numa cuạco, ne din ye castigo
ihyan yạn che nduhcạ yạn Babilo-
nia che ạma chi nạn chi chahte.
Ihyan chahn ne, retihyon yune
ye nducoyạca ihyan iyehnse che
ndere cuahtechica ye, cuahtendi-
hco ye nunde. Ate mạn ne, din
Dendiohs castigo ihyan, yahn che
chihno ye ihyan yahn ye.

3 Ndaconan rạhn ihyan chahn
che chenun ye vahchetero:

—Ndeva vo yavenạn Dendiohs,
te yạn min ne, cuco cuahn dạma.

4 Tuhme nduh che ndico cun in-
dihte chahn mạn, nduh che cun
che decạ ro ite decạ ro me mạn,
chehntihya ye, ndeva ye yavenạn
Dendiohs che va ye nạn che ri-
hquentiyon ye, ne rạhn ye:

—¡Tihcạ co! ¡Ndeva nuhn
yavenạn ne!

5 Ura min chihneván ạma ndudo
che chica nạn va ye, che rạhn
tuhcạ:

—Nducoyạca nchuhn, nde ihyan
ndinạn mạn, nde ihyan chenạhn
mạn, che renevahnecun ne Den-
diohs yuhn vo, redin ne ntiyon
yahn ye ne, cuendeva ne yavenạn
ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndeva ye ihyan yahn ye

6 Chihno min ne, chihneván
ạma ndudo che ạma yudo chenun,
nduhcạ cuahn che ạma rahco ico
mạn, ạma rine dạve mạn. Ndudo

min ne, ndudo yahn ạma yạhn
ihyan che rạhn ye tuhcạ:
—Ndeva vo yavenạn Dihvo vo
Dendiohs, ihyan min che ạma
chahte vederihquentiyon yahn ye,
te a canạn rihquentiyon ye nu-
macuahn vedeyudo. 7-8 Ndeva vo
yavenạn ye numacuahn vedeyeno,
te Dihvo vo Jesucristo, ihyan
min che chih ye nduhcạ ạma
itecuche lihn che chi te vedino nạn
Dendiohs ne, a ndạ ro che ndeva
ye ihyan yahn ye. Ihyan chahn ne,
anduhnecạ ạma tạhn che neneva
ca te tino cua che nde tuno diyạhn
ro, che a va yạn te che cahnevạco
te. Tihcạ, te a vate yạn ye, chenun
ye tino cua cạva che ndeva Dihvo
vo ihyan. Che chenun ye tino
cua ne, conahn che a ihyan yahn
Dendiohs ihyan, a dave yavenạn
ye.
9 Tuhme rạhn ángel me ri ye u:
—Codiron tuhcạ: "Ạma ndah ro
yahn ihyan che ndeva Dihvo vo
Jesucristo ihyan."
Namin rạhn ye ri ye u:
—Nducuahn dehtenduh che
rạ́hn rí di ne, a mạn Dendiohs
chihquentiyon ye.
10 Tuhme chehntihyá nạn ángel
me cạva che ndevá yavenạn ye.
Ate rạhn ye ri ye u:
—Hua din tihcạ, te u ne, anduh-
necạ nchuhn che redin ne ntiyon
yahn Dendiohs, riquendi ne numa
ino ne, ritahno ne ndudo yahn
Dihvo vo Jesucristo. ¡Cuendeva
yavenạn Dendiohs!
Cuedevano nchuhn te ihyan che
rahndudo ye ndudo yahn Dihvo
vo Jesucristo ne, ndiyu che cuande
yahn mạn ye che rahndudo ye, te
a mạn Dendiohs che rihquentiyon
ye ihyan.

Ihyan che quendudo ye cabạllo cua

11 Chihno min ne, ndihcheró
che quendah vahchetero, ne
chihnde ro ạma cabạllo cua.
Ihyan che quendudo ye ite ne,
duche ye Ihyan Che Redinahn
Ye Ndudo Yahn Ye mạn, Ihyan
Che Numa Cuạco Quechica Ye
mạn. Ihyan min ne, retechecạde
ye numa cuạco, rendạhco ndiya
ye ihyan che rendihche tạn ye
Dendiohs. 12 Ndutinạn ye ne,
ạma riya nduhcạ ruchiyạhn. Ạma
ndeh corona chendudo tin ye, ne
chata ye ne, ndirun che duche
ye che atenạn mạn ye renahn ye.
13 Quenun ye ạma tino che ạma
chenan yun, ne duche ye Ndudo
yahn Dendiohs. 14 Nda ye ạma
yạhn ángel che cuhma ye. Ihyan
chahn ne, chenun ye ạma nạn tino
ndah che cua cuche, chendudo ye
cabạllo cua. 15 Ihyan ndinạn me
ne, quetah chende ye ạma espạda
che ạma can, ne nduco chemin
ne, ndạhco ndiya ye ihyan yahn
nducuahn nación. Cạhcantiyon
ye ihyan numacuahn vedeyudo,
ne din ye castigo yah ihyan
numacuahn vedetạn nduhcạ che
nahn Dendiohs, ihyan min che
ạma chahte vederihquentiyon
yahn ye. 16 Nạn tino yahn ye
mạn, nạn dihma ye mạn, ndirun
tuhcạ: "Rey che tahque yudo
vederihquentiyon yahn ye che co
nducoyạca rey mạn, ihyan yudo
ihyan rahte mạn."
17 Tuhme ndihcheró ạma ángel
che nti ye nạn quendihco yạhn.
Ạma dito cah ye yahn nducoyạca
yạhda che reh te yute:
—Menchi nchuhn, cuendo dạma
ne, te numacuahn vedeyudo din
Dendioh castigo ihyan iyehnse.
18 Cheh ne yute yahn rey mạn,
sạhn ndinạn mạn, sạhn tạn mạn,
cabạllo mạn, sạhn che chendudo
se ite mạn, sạhn cuihca mạn, sạhn
chevạh mạn, nde che cạhya nde
che cune.
19 Tuhme ndihcheró ite tạn che
ndinạn me. Nduco te nducoyạca
rey yahn numachahte iyehnse
mạn, sandạdo yahn se mạn,
vateyạn se cạva che cuhma se

nduco ihyan ndinạn che quendudo
ye cabạllo cua me mạn, nduco
ihyan yahn ye mạn. 20 Denda ite
tạn me, ne chi te preso nduco sạhn
rihncheh che chinan se ite, din
se vederihno numacuahn veder-
ihquentiyon yahn te, chihncheh
se ihyan che cahnecun ye che
quenan cạde yahn te ihyan mạn,
ndeva ye yavenạn che nentạve me
mạn. Tuhme chacondạhnun ye
ite tạn me nduco sạhn rihncheh
me vạn ruchiyạhn che riche nduco
azufre. 21 Me nducoyạca sạhn che
nduco te ne, chih se nduco espạda
che quetah chende ihyan ndinạn
che quendudo cabạllo me, ne ndo
dạma nducoyạca yạhda chahn,
cheh te sạhn.

20

1 Chihno min ne, ndihcheró ạma
ángel che chica ye vahchetero, nda
ye llạve yahn nạn che chenan
rino tenạhn mạn, ạma cadena
chahte mạn. 2-3 Chiquiyạhto ye
ite tạn me, ntihyon chiche ye ite
infierno, ne chaconahn ye sello
chendevah. Min conun chiche te
nde cuihno ạma mil nduyo cạva
che metah cochica te, cahncheh te
ihyan iyehnse. Tuno ro min ne,
ndiquendạh te, cochica te neve
ro. Ite tạn me ne, chemin che
chundah, sạhn min che ndạcondạ
se cu ro menạn.
4 Tuhme ndihcheró ạma yạhn
ihyan che vate ye nạn che rihquen-
tiyon ye. Ihyan chahn ne, ndondạ
tạh ye vederihquentiyon cạva che
techecạde ye. Namin ndihcheró
ihyan che chihno se ihyan iyehnse,
chihca yạn se dạndo ye, yahn che
cahndudo ye ndudo yahn Dihvo vo
Jesucristo mạn, Ndudo yahn Den-
diohs mạn. Ihyan chahn ne, hua
ndeva ye yavenạn ite che nentạve
me, nde hua cahnecun ye che
quenan cạde yahn ite che ndinạn
me ihyan. Namin ndihcheró che
ntuche ye, ne chinan ye Dihvo vo
Jesucristo, chihquentiyon ye chete
che ạma mil nduyo. 5 A ihyan
chahn che ntuche ye menạn vi-
hca. Me tenạhn chenạhn ne, hua
ntuche ye ro min, te nde chihno
nduh che ạma mil nduyo. 6 ¡Ama
ndah ro yahn ihyan chahn che
ntuche ye ndạ ro min! ¡A yahn
Dendiohs ihyan! Ametah che co
ye castigo che co ihyan nunde. Co
ye nduhcạ chidocuyạn yahn Den-
diohs mạn, Dihvo vo Jesucristo
mạn, cạhcantiyon ye nduco Dihvo
vo chete che ạma mil nduyo.
7 Chihno nduh che ạma mil
nduyo ne, ntạte sạhn chundah, 8 ne
quechica se iyehnse, chihncheh
se ihyan yahn nducuahn nación.
Ạma nạn ye ne, Gog, ne tạma
nạn ye ne, Magog, ne nedin dạma
se ihyan, cạva che cuhma ye.
Ạma yạhn ye nduhcạ che ndeh
yạhndute che va chihto nuniyạhn,
9 chica ye numachahte iyehnse,
teche ndive ye nạn vate ihyan yahn
Dendiohs, yạn che yah ino ye. Ate
din Dendiohs che chera yạhn che
chica nạn ro, ne chihno chiche
ye. 10 Me sạhn chundah me che
chihncheh se ihyan iyehnse ne,
chacondạhnun Dendiohs sạhn vạn
ruchiyạhn che riche nduco azufre,
nạn che chacondạhnun ye ite tạn
me nduco sạhn rihncheh che rinan
se ite. Min va che chuhrihn se nde
ro nde rạhn numacuahn ro.

Techecạde Dendiohs yahn ihyan nunde

11 Tuhme ndihcheró Dendiohs
che va ye nạn che retechecạde
ye. Ạma yudo vederihquentiyon
quenan cuma ye mạn, numa cuạco
retechecạde ye mạn. Numacuahn
vederihquentiyon yahn ye ndạhco
ndiya ye nducuahn vederihquen-
tiyon che va vahchetero mạn,
iyehnse mạn. 12 Namin ndihcheró
nducoyạca tenạhn, ihyan yudo
ihyan rahte mạn, ihyan chenạhn
mạn, vatendi ye nạn ye. Tuhme
nạhne ye nducuahn libro nạn che
chenan cạca nducuahn che nedin

ihyan. Namin nạhne ye tạma libro
nạn che chenan cạca nducoyạca
ihyan che va che cuahtenan ye
vahchetero. Ura min techecạde
ye yahn tenạhn chahn anduh-
neva che chenan cạca yahn ye.
13 Min nduco nducoyạca nducondi
tenạhn, nde ihyan che chih ye
vạn nuniyạhn. Chica ye nạn che
chahtenan rino ye, ndo dạma ye
min. 14-15 Chihno techecạde ye ne,
decuihno ye nạn che chahtenan
rino tenạhn mạn, vederih mạn,
chehnevi ye vederihquentiyon
yahn. Me nducoyạca nducondi
ihyan che hua chenan cạca ye
nạn libro che va che cuahtenan ye
vahchetero ne, dechuh ye ihyan
vạn ruchiyạhn nạn che co ye
castigo cuahn dạma.

21

Nedin ra Dendiohs vahchetero mạn, iyehnse mạn

1 Chihno min ne, ndihcheró
vahchetero mạn, iyehnse mạn, che
a nedin ra Dendiohs. Vahchetero
mạn, iyehnse mạn, che va ro
menạn me ne, ametah, nde
nuniyạhn ametah. 2 U Juạn ne,
ndihcheró yạn ra che namin duche
Jerusalén, yạn yahn Dendiohs, che
chica vahchetero nạn Dendiohs,
cochahn cuạhn iyehnse. Ạma
ndạhcạ ro nduhcạ che ro ạma
tạhn rihnevạco che neneva ca te.
3 Namin chihneván ạma ndudo che
chica vahchetero. Ạma dito rạhn
tuhcạ:

—Condihche, mạn ne, nduco
mạn Dendiohs ihyan iyehnse,
nedin yahn ye ihyan, ne ihyan
chahn ne, nevahnecun ye ihyan.
4 Dendiohs din ye che ametah
vederih nạn ihyan chahn mạn,
ametah co rạn mạn, ametah cuaco
ye mạn, ametah chuhrihn ye mạn.
Nducuahn vedeyah che chuh ye ro
menạn ne, a chihno.

5 Tuhme Dendiohs, ihyan min
che va ye rihquentiyon ye ne, rạhn
ye:

—Condihche, u ne, nedin rá ndu-
cuahn dehtenduh che va.

Namin rạhn ye ri ye u:

—Codiron ndudo che chihn-
even, te cuạco, ne redin yahn che
cochahtino ihyan.

6-7 Rạhn ye tạma yune ri ye u:

—Nducuahn ndudo che chih-
cocạdé ne, a chinahn. U ne, vá nu-
macuahn ro. U dendáh nducuahn
che va. Hua ndạ ro che cuihno
vederihquentiyon yáhn. Ihyan che
rendạ yahn ye che nevahnecun
ye u, ne hua ndạcadạma ye u che
Dendiohs yahn ye ne, numacuahn
vedeyeno ndevá ihyan, nedin dạyá
ihyan, cuahtenan ye vahchetero
numacuahn ro. Chemin ne,
anduhnecạ ạma vedecuihca cạva
ye. 8 Me ihyan che hua rihquino
ye cotahno ye u mạn, ihyan che
hua richahtino ye u mạn, ihyan
che chihngạ ihyan ye mạn, ihyan
rihno ihyan mạn, ihyan che ndere
rahtechica ye nduco ihyan che hua
nihnevạco nduco ye mạn, ihyan
che redin cuah ye mạn, ihyan che
rendeva ye yavenạn dehtenduh
che redendah mạn ihyan, redin
ye dendiohs yahn ye mạn, ihyan
rihncheh mạn, nducoyạca ihyan
chahn ne, va che co ye castigo
cuahn dạma, cuahtenun ye vạn
ruchiyạhn che riche nduco azufre.

Yạn Jerusalén ra

9 Tuhme ndihcheró ạma cha
ángel che ndache chahn che nda ye
nduh che ndache cuh che chenun
vedeyah cạva ihyan iyehnse nạn
che cuihnonan yahn, ne rạhn ye ri
ye u:

—Cochi ndihchero ihyan yahn
Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che
chih ye nduhcạ ạma itecuche lihn
che chi te vedino nạn Dendiohs.

10 Tuhme din Vaco Dendiohs che
chihnó che quenda ángel me u ạma
tin ico yạco. Min nạhme ye u yạn
yahn Dendiohs che ạma yudo, yạn
min che duche Jerusalén che chica
vahchetero nạn Dendiohs. 11 Ạma

diyąhn ro, rihco ro vederihquentiyon yahn Dendiohs. Nduhcą che ro tu yuhno che duche jaspe tihcą ro. 12 Ntąhn cuaco yąn me ne, ndahto ąma chete yąco che chenan ndichio chendevah yahn, ne quenan ąma ángel queri ąma chendevah chahn, redin ye cudądo. Queri ąma chendevah chahn ne, quenan che duche queri ąma ndąta yahn ihyan nación yahn Israel. 13 Nduh che cun lądo chete me ne, chenan ino chendevah queri ąma lądo. 14 Nąme yahn chete me ne, ndavih nduco ndichio tu rahte, ne nąn queri ąma tu chahn ne, quenan che duche queri ąma ihyan apóstol yahn Dihvo vo Jesucristo.

15 Ángel me ne, nda ye ąma cąde diyąhnguąn cąva che decąde ye yąn me, chete yahn mąn, chendevah yahn mąn. 16 Yąn me ne, dąma no nduh che cun lądo, o mil quenan o ciento kilómetro queri ąma lądo. Che chahno ąma lądo ne, ti va che yąco. 17 Chete me ne, ri ino raco ndiche cun metro che yąco.

18 Chete me ne, ndahto nduco tu che duche jaspe. Viyąn me ne, demąn diyąhnguąn, nde tuno diyąhn ro nduhcą tu yuhno. 19 Nduh che ndichio tu rahte che ndi nąme yahn chete me ne, nenecuco nduco nducuahn nąn tu diyąhn. Ąma ne, nenecuco nduco jaspe; tąma ne, nduco zafiro; tąma ne, nduco ágata; tąma ne, nduco esmeralda; 20 tąma ne, nduco ónice; tąma ne, nduco cornalina; tąma ne, nduco crisólito; tąma ne, nduco berilo; tąma ne, nduco topacio; tąma ne, nduco crisoprasa; tąma ne, nduco jacinto; tąma ne, nduco amatista. 21 Nduh che ndichio chendevah chahn ne, ndindah nduco perla; queri ąma ne, ndindah nduco ąma perla. Yune viyąn me ne, demąn diyąhnguąn, nde tuno diyąhn ro nduhcą tu yuhno.

22 Metah nde ąma yąco viyąn me, te Dihvo vo Dendiohs, ihyan min che ąma yudo vederihquentiyon yahn ye ne, quenun ye min. Namin min quenun Dihvo vo Jesucristo. 23 Yąn me ne, hua rendotenan yąhn mąn, iyo mąn, cąva che cuhnde ro dave, te nduco vederihquentiyon yahn Dendiohs mąn, Dihvo vo Jesucristo mąn, quendihco dave numachahte. 24 Quendihco dave numachahte, ne ihyan yahn nducuahn nación che ndevahn ye ne, chenun ye min, nde rey che ąma yudo vederihquentiyon chahtenan cuma ye, nduco ye, chenun ye min. 25 Yąn min ne, hua ndą ro che co man, ne chendevah yahn ne, chendah cuahn dąma. 26 Ihyan yahn nducuahn nación che ąma chahte vederihquentiyon chahtenan cuma ne, nduco ye, chenun ye min. 27 Ate nde ąma nąn dehtenduh che chihngą hua co condą min, nde hua co condą nde ąma ihyan nunde, ihyan che chihngą redin ye mąn, ihyan rihncheh mąn. Ihyan che ndedevahn Dihvo vo Jesucristo, ihyan chahn che chenan cąca ye nąn libro che cuahtenan ye vahchetero ne, atenąn ihyan chahn che chenun ye min.

22

1 Tuhme ángel me ne, nąhme ye u ąma ico che demąn nune dave che redin che rahtenun ico ihyan. Riquendąh nąn va Dendiohs nduco Dihvo vo Jesucristo, 2 rechuh mendąhn yune viyąn. Nduh che o lądo chihto ico me ne, vatendi yąhn che redin che rahtenun ico ihyan. Nduh iyo nduh iyo ri ndute yahn, ne yąta yahn ne, richihve cąva che co ico ihyan nducuahn nación. 3 Viyąn me ne, metah nde ąma nąn dehtenduh che chihngą che chihco cąde Dendiohs che va che conda. Dendiohs mąn, Dihvo vo Jesucristo mąn, min cuahte ye cąhcantiyon ye, ne ndeva ihyan yahn ye yąvenan ye.

4 Cuahtenan ihyan chahn nạn Dendiohs, ne conan che duche ye chata
queri ạma ihyan chahn. 5 Min ne,
ametah ndạ ro che co man; ametah
ndotenan ihyan yạhn che quendi-
hco nạn ro mạn, linterna mạn, te
mạn Dihvo vo Dendiohs din ye che
condihco dave. Ihyan chahn ne,
cạhcantiyon ye cuahn dạma.

A nun ndaconan chi tun Dihvo vo Jesucristo

6 Tuhme rạhn ángel me ri ye u:

—Cuạco nducuahn che ndi-
hchero mạn, chihneven mạn, ne
redin yahn che cochahtino ihyan.
Dihvo vo Dendiohs, ihyan min
che recạh ye ndudo yahn ye che
rahndudo ihyan ne, a mạn ye
dechuh ye ángel yahn ye, cạh ye,
checadino ihyan yahn ye yahn
dehtenduh che a nun va che
conahn. 7 Rạhn Dihvo vo Jesucristo
tuhcạ: "¡A nun va che ndaconan
chí! ¡Ndah ro yahn ihyan che
tumacạh ye yahn ndudo yahn
Dendiohs che va che diron!"

8 U Juạn, chihneván mạn,
ndihcheró mạn, dehtenduh
chetuhchan. Chihno min ne,
chehntihyá nạn ángel, nahn ndevá
yavenạn ye. 9 Ate rạhn ye ri ye u:

—Hua ndeva yavenán, te u
ne, atenạn redín ntiyon yahn
Dendiohs nduhcạ di mạn, nduhcạ
ihyan chenạhn che rahndudo
ye ndudo yahn ye mạn, nduhcạ
nducoyạca ihyan che tumacạh ye
yahn ndudo che va che diron mạn.
Dendiohs, ihyan min cuendeva
yavenạn ye.

10 Namin rạhn ángel me ri ye u:

—Hua cạhcondeh nde ạma
nạn dehtenduh. Codiron ndu-
cuahn, te a nun va che conahn.
11 Numanahn min ne, dehve din
yahn che quendi ihyan nunde
yune yahn ye. Ate ihyan yahn
Dendiohs ne, quendi ye din ye
che ndah, hua cạhcomạn ye che
ritahno ye ihyan. 12 Rạhn Dihvo
vo Jesucristo tuhcạ: "¡A nun va
che ndaconán chí! Ndạhco menún
yahn queri ạma ihyan tuno ca
ntiyon che nedin ye. 13 U che
vá numacuahn ro. U dendáh
nducuahn che va. Hua ndạ ro che
cuihno vederihquentiyon yáhn."

14 ¡Ạma ndah ro ihyan che ndạca
ye vederenchahco cạva nunde
yahn ye!, te nduco tihcạ ne, co
cuahtenan ye yạn me mạn, cheh
ye ndute yahn yạhn che redin che
rahtenun ico ihyan mạn. 15 Ate
ihyan che hua ritahno ye mạn,
ihyan che redin cuah ye mạn,
ihyan che ndere rahtenan ye
nduco ihyan che hua nihnevạco
nduco ye mạn, ihyan che rihno
vih ye mạn, ihyan che rendeva ye
yavenạn dehtenduh che redendah
ihyan che redin ye dendiohs yahn
ye mạn, ihyan rihncheh mạn, nde
ạma ihyan chahn hua co condạ ye
viyạn me.

16 Namin rạhn Dihvo vo:

—U Jesucristo, dechúh ángel
yáhn, cạh ye ndudo chetuhchan,
checadino ihyan yáhn nducuahn
yạco. A u che tahque chahte veder-
ihquentiyon yáhn vạn nducoyạca
ihyan, ndạta yahn David. U ne,
anduhnecạ yuhdo chahte che
riquendạh vatiyạn.

17 Nahn Vaco Ndah yahn Den-
diohs mạn, ihyan yahn Dihvo vo Je-
sucristo mạn, ihyan che cahnevan
ye ndudo chetuhchan mạn, che
ndaconan chi tun Dihvo vo.

Me ihyan che nahn cuahtenan
ye vahchetero ne, atenạn che
nevahnecun ye Dihvo vo Jesucristo
conahn nduco ye.

18 Nducoyạca nchuhn che cah-
nevan ne ndudo yahn Dendiohs
che ndirun nạn libro cuh ne, u reté
cudạdo nchuhn: Ndete che va duh
ihyan che tihdenan ye nạn ndudo
che ndirun ne, tahque chahte cas-
tigo va che co ye, tihdenan Den-
diohs castigo che a chenan cạca
nạn libro cuh. 19 Ndete che va duh
ihyan che cahnevi ye nạn ndudo

che ndirun ne, cahnevi Dendiohs
che duche ye nạn libro che cuah-
tenan ye vahchetero, ne hua co
condạ ye min, nde hua conahn
nduco ye dehtenduh che ndah che
ndirun yahn nạn libro cuh.

20 U che te cuandé nchuhn yahn
dehtenduh chetuhchan ne, rạ́hn rí
nchuhn:
—A nun ndaconan chí.
Dihve nuhn Jesucristo, ¡tihcạ co!
¡Cochi tun ne!
21 Dihvo vo Jesucristo din yahino
ye nducoyạca nchuhn, din ye che
ndah nduco ne. Tihcạ co.